

ILLUSTRISSIMI ET REVERENDISSIMI DOMINI

D. F. JOSEPH-MARIÆ PERRIMEZZI

EX ORDINE MINIMORUM

S. FRANCISCI DE PAULA

ARCHIEPISCOPI BOSTRENSIS

SS. D. N. Prælati Domeſtici & Pontificio Solio Epiſcopi Aſſiſtentis, Epiſcoporum in Urbe Examinatoris, & Congreg. Examinis pariter Epiſcoporum a Secretis, ac Sanctæ Romanæ & Univerſalis Inquiſitionis Conſultoris.

IN SACRAM DE DEO SCIENTIAM

DISSERTATIONES SELECTÆ

HISTORICÆ, DOGMATICÆ, SCHOLASTICÆ,

PARS SEXSTA.

Ad Eminentiſſimum & Reverendiſſimum

PRINCIPEM

JOSEPHUM FIRRAO

S. R. E. CARD. AMPLISS., ET SS. D. N. CLEMENTIS XII. NEGOCIORUM STATUS A SECRETIS.

ROMÆ, MDCCXXXV.

Ex Typographia Joannis Baptiſtæ a Caporalibus.

SUPERIORUM FACULTATE.

Ad Eminentissimum & Reverendissimum

PRINCIPEM

JOSEPHUM FIRRAO

S. R. E. CARD. AMPLISS., ET SS. D. N. CLEMENTIS XII. NEGOCIORUM STATUS A SECRETIS.

AUCTOR

Ererer equidem, *Princeps Eminentissime*, ne tuam incurrerem indignationem, si hanc Sextam mearum in re theologica Dissertationum partem Tibi nuncupans, vellem, ut de more fit, panegyrim pro epistola contexere, eanque nomini tuo inscribere, ut in lapidibus sæpe accidit, qui pro hoc solo Patronis a Clientibus ut plurimum dedicantur. Et eo magis accideret hoc mihi, si laudes tuas enumerans, ab illis sumerem exordium, quæ a Gentis claritate, a domi opulentia, a Majorum principatu, quod quoque in usu venit, provenirent. Altius quoque periculum mihi fieret, si ad labores tuos pro Apostolica Sede, ad studia in muneribus obeundis, ad virtutes, quibus vitam, & regimen tot annorum composuisti, descendens, Te ipsum Tibi commemorarem, non qualem Tu fecisti, aptum scilicet solummodo ad merendum, sed qualem vox publica prædicavit, idoneum quoque videlicet ad obtinendum.

Quum enim nobis ſatis ſuperque conſtet, quantum tuas, tuorumque laudes, Tu horreas, inviſum profectò me redderem Tibi, ſi in Operis fronte facerem, ut primo intuitu invenires, quæ potius ad libri tenderent ad verſionem, quam commendationem. Quod ſane contra regulas eſſet Rhetorum, quibus docemur, maxime benevolentiam demerendam eſſe illorum, qui legunt, & præcipue illorum, qui legunt, ut protegant, atque defendant. Nec res bene cederet unquam illis, qui placere potius cupiunt, quando offerunt munera, quam vel tædio, vel moleſtia, vel ſaltem mærore, afficere illos, quos urbanitate magis, amore, ac veneratione, proſequuntur. Res ergo omnino eſſet exſtra aleam Tecum agere, ut fere ſit cum cæteris; ac proinde aliam ingredi viam præſtaret mihi, ut animi tui ſententiam obtinerem.

Attamen quia hæc ipſa eſt, ſive illorum, qui ſcribunt, & opera ſua aliis dicant, ſive illorum, quibus eadem nuncupantur, generalis quidem & ab omnibus recepta conſuetudo; icciro Te hoc primo loco rogamus, *Cardinalis ampliſſime*, ut patienter feras laudes, non quas Tibi damus, ſed quas reddimus; & quidem reddimus, quia Tu illas vel nativitate accepiſti, vel obtinuiſti moribus, laboribus, ac operibus æque tuis. Injuſtum quippe putare debes, quod tanta ſit Tuæ modeſtiæ vis, ut veritati inferat detrimentum; ac omnino a Te alienum credere pergas, ut humilitas tua in Te ſit dedecoris, in aliis autem cauſſa ſit injuſtitiæ. Si enim virtutes mutuo ſibi tradunt manus, nequit profectò virtus eſſe, vel dici illa, quæ virtutes alias non amplectitur, immo potius rejicit, atque peſſundat.

Quæ quum ita ſint, fidenter quidem aſſerere non hæſito, Gentem tuam in Neapolitano Regno ſub nomine Filiorum Rahonis, unde *Firrao*, ſeculo duodecimo a Nativitate Chriſti, apparuiſſe. Raho autem fuit Baſilii Imperatoris ſtrenuus Dux, qui inferiores Regni provincias ſub Conſtantinopolitani Imperii fide retinens, eas a Nortmannorum incurſionibus defendebat. Hinc poſterioribus ſeculis claruerunt Rugerius, aliique dicti de filiis Rahonis,

nis, qui inter Regni Feudatarios, ut dicunt, adnumerabantur. Temporibus vero subsequentibus iidem, qui erant de Rahonis filiis, dicti sunt de Consentia; quapropter legimus Henricum de Consentia Franciæ Mareschallum, Gentilem de Consentia, & Gotphredum pariter de Consentia, qui contra Carolum Andegavensem Manfredi partes sequebantur. Seculo vero decimoquarto eosdem, & de Consentia, & de filiis Rahonis, appellatos invenimus; unde legimus Gotphredum de Consentia, filium quondam Rahonis de filiis Rahonis, qui pluribus prope Consentam Pagis dominabatur. Seculo pariter decimo quinto fuerunt Hugo, & Julius, ambo Rhodienses Equites, & Antoninus Sanctæ Agathæ, Sanctisosti, & Mattafellonis Baro; quibus deinde subsequentibus annis ipsorum Posteri, & Majores Tui, dominati sunt, ac ad præsens, principatus titulis ornati, dominantur.

Quid igitur mirum, si quæ primæ sunt inter Regni familias, cum tua Matrimoniis conjunctæ non semel apparuerunt, & quidem utroque unionis nexu, & a tua recipientes Conjuges ornatissimas, & tuæ pariter dantes? Capyciorum, Pandonum, Saracenorum, Sirisalium, Denticum, Caraphæorum, Caracciolorum, Stegmata cum Tuo adeo lætanter uniuntur, ut plurium harum non simplex, aut duplex, fuerit nuptiarum nexus, sed multiplex, quum Caraphæis præcipue triplici quidem nodo conjuncti sint. Patribus quoque tuis debentur oppida alia quamplura, quorum dominium Familiæ accrevit, & tituli illustriores accessere; itaut Domi splendor Sedilium insuper Neapolitanorum tecta pervaserit, & ille, qui Portus appellatur, Propinquos tuos in se recepisse glorietur.

At si multa Princeps optimus, germanus tuus, præclare gessit in familiæ decorem, non pauca quoque fuerunt, quæ Tu fecisti, *Princeps Eminentissime*, in domi amplitudinem, in Patriæ gloriam, in Ecclesiæ denique majestatem. Si regimina intuemur ecclesiasticæ Ditionis, quæ extra Urbem tractasti, laudibus Te justis prosequuntur Urbes & Provinciæ, quibus præfuisti plu-

ribus

ribus quidem annis, prope a juventute tua; quando nimirum Ecclesiæ servitio Te infaticabiliter dedicasti. Laudant Civitates Lauretana, Anconitana, & Centumcellarum, quæ Te Gubernatorem habuisse gloriantur; laudat Urbini Ditio, ubi vices a Latere Legati gessisti, & Provinciæ Umbriæ, ac Sancti Petri patrimonii, quæ Te integerrimum habuisse moderatorem prædicant; Laudat Anconitana provincia, in qua Apostolici Visitatoris partes gerens, munus quidem arduum, magna Tui nominis commendatione, supra invidiam implevisti. In Urbe vero laudant Congregatio, quæ dicitur Sacræ Consultationis, & Signaturæ Gratiæ Tribunal, quarum prima Ponentem, ut ajunt, altera vero Votantem per aliquot annos se habuisse, non sine admiratione & gaudio recordantur.

Apostolici deinde principatus Legationes gerens, primum Lusitaniæ Regnum extra ordinem Nuncium Te recepit; quando scilicet ad regiam Prolem salutandam eique benedictas Fasces adferendum *Clemens Undecimus* Te demandavit. Postmodum Pontifice eodem, vere Sanctissimo ac doctissimo disponente, Helvetiæ Respublica ordinarium Nuncium Te habuit, ubi desiderium Tui adeo vividum reliquisti, ut etiamnum prudentiæ, probitatis, ad doctrinæ tuæ Populi cuncti, qui intra fines illos continentur, tam qui sunt a Romana Ecclesia extorres, quam qui eidem arctissime devinciuntur, omni tempore recordentur. Postremo præfatum Lusitaniæ Regnum ordinarium Nuncium ita Te suspexit, ut non post multum temporis Te amisisse tristaretur; quando scilicet Urbs Sancta ad se Te remeasse gavisa est, eaque lætitiæ accessione ac honoris tui incremento, ut & Atellæ Episcopum & Romanæ Ecclesiæ Cardinalem amplissimum Te receperit. Dignam sane absentiæ tuæ usuram, qua post tot annorum labores, post dilatam capiti tuo coronam, post pluries visam, at semper suspensam certaminis tui lauream, denique Te Purpura redimitum jucundissime aspexit.

Qui fuerint Urbis plausus, quæ Ecclesiæ gratulationes, quæ denique proborum omnium, doctorumque hominum

minum exultationes, Tu solus, *Princeps Eminentissime*, non agnovisti; nam humilitatis tuæ sub velamine ita mentem habebas, ut quemadmodum eam a meritorum tuorum cognitione retrahebas, ita pariter eidem præmiorum tuorum justitiam occultare omni modo procurabas. Attamen non proinde factum venit, ut cuncti homines, qui sunt æqui æstimatores, adeo virtutem tuam non assequerentur, ut dissimulationem illam, qua ab ea Te avertebas, non penetrarent, ac omni encomio non comendarent.

Tandem a Sanctisimo D. N. CLEMENTE XII. justissimo præmiorum distributore, ac sapientissimo Ministrorum adlectore, a quo æquitas tua, dexteritas, fidelitas, ac in rebus agendis exsperientia, satis superque in arduis quoque rebus cognitæ fuerant, ad Negociorum Status pro tota pontificia ditione, ac pro tota christiana Republica, administrationem evocatus, ita arduissimum unus omni ex parte comples, ut populorum commendat laus, & Principis comprobat acceptatio. Adeo enim in rebus plane imperviis, temporibus quoque difficillimis, Te prudentissime geris, ut nemini prorsus partium studii suspicionem ingeras, quin potius cunctis indifferentem Te esse contendas, & æqualem pariter singulis probare amorem. In primis vero Creatori ac Benefactori tuo manifestas fidelitatem, gratitudinem, ac obedientiam, adeo exacte, ut nihil plane disponas nisi ipsomet probante, atque acceptante.

Has vero omnes præstantissimas dotes etsi longo rerum agendarum usu acquisieris, a Majoribus tamen quoque tuis, pietatem precipue, prudentiam, ac fidelitatem, exemplo pariter didicisti. Norunt profecto Conterranei nostri omnes Religionem illorum, qui Te domi præcesserunt, sive in sacrarum ædium constructione, sive in charitate erga omnes, qui Dei laudibus se manciparunt; Norunt prudentiam, sive in subditorum regimine, sive in publicis muneribus explendis; Norunt fidelitatem, quam Regibus omni tempore exhibuerunt. Unde non mirum, si ea sedulitate virtutes

hasce

hasce exercere contendas, ut plane ostendas & Te lacte suxisse, quæ facis, & studio, ac labore diutnrno exercuisse, quæ modo laudabiliter operaris.

Quantum vero ex me est, ea Tibi offero, *Princeps Eminentissime*, quæ Tu ita possides, ut de iisdem judicium quidem ferre supra cæteros omnes ominino valeas. Quis enim Te novit, quis Te audivit, & non illico affirmavit, rem theologicam adeo a Te mirifice possideri, ut in illa possis jure merito Magistri laude gloriari? Novimus nos, atque præter omnem assentationem, uti supra invidiam omnem, testamur, operis nostri ideam adeo Tibi probatam fuisse, ut nobis quoque eandem inspirare, suggerere, atque insuper commendare dignatus fueris. Hinc est, quod exstra rem judicamus prolixis precibus a te poscere, ut illa protegas, quæ Tu probasti; atque ut illa auctoritatis ac sapientiæ tuæ clypeo contegas, quæ tua quoque possint, acceptationis tuæ jure saltem, appellari. Solum ergo a Te, *Cardinalis sapientissime*, humillime ac instantissime rogo, ut cum opere hoc meo me quoque pergas benevolentiæ tuæ gratia honestare; quod erit procul dubio acceptationis tuæ latissimum ac omni ex parte firmissimum argumentum.

LE-

LEGENTIBUS
PROLOQUIUM.

EM Sacramentariam in hoc sexto nostrarum Dissertationum volumine Vobis legere proponimus; eamque pariter methodo, ordine, ac stylo iisdem, quibus a Nobis exarata præcedentia obtulimus; unde non dubiam concipimus quoque spem, ut quemadmodum illa non improbare dignati estis, nec etiam hoc præsens in animum injiciatis, ut non probetis.

Et hoc vel eo magis speramus, quod quum res, de qua agitur, sit non solum ad mentem erudiendam, verum ad componendos quoque mores aptissima, eadem profecto exigere videtur a Vobis majus in legendo studium, & intensiorem pariter in acceptando benignitatem. Quis enim credat, Vos, qui docti & eruditi, qui pii & religiosi, qui prudentes & modesti estis, non probaturos laborem hunc, quem scitis nos post Dei gloriam ad profectum quoque Legentium, & ad ipsorum utilitatem ordinasse, & ut quam assequeremur, nec sollicitudini, nec tempori, nec impensis, pepercisse?

Præter illa, quibus in præcedenti volumine, quod fuit quintum, responsiones dedimus, vel saltem dare velle ostendimus, etsi opportunas & ad rem proprie non dederimus, non alia nunciata sunt nobis, quæ fortassis fuerint contra Dissertationes hasce opposita. Nullam proinde hac in præfatione apologiam contexere nobis est animus, & solummodo rogare vos intendimus, ut si quæ audietis aliquando nobis opponi, tam de Dissertationibus, quæ in hoc, quam de illis, quæ in præcedentibus voluminibus continentur, velitis nobis pacato quidem animo, ac amanti quoque indicare; ut vel nostros fateamur errores, eosque pariter retractemus, vel aliorum cogamur animadversiones detergere, ac consueta respondendi moderatione propulsare.

Excellentia igitur rerum, quæ tractantur in hoc libro, utilitas magna, ac etiam delectatio non exigua, sibi arripiunt tempus, quod in responsionibus præfatis terere, si fuissent aliæ nobis objectiones missæ, debuissemus. Hæc autem excellentia ea est, qua major, in nostra christiana Religione haberi sane non potest. Sacramenta enim sunt opera Christi Domini, qui est nostræ Religionis Auctor; & ea profecto, super naturalis ordinis, ad quem divinus Institutor elevavit, ut nobis per ipsa gratiæ suæ thesauros erogaret. In iisdem proinde operatus est ut verus Deus, & ut verus homo; ea videlicet instituens, quæ nonnisi Deus instituere potuisset, & modo illo nobis eadem exhibens, quo nobis offerre non voluisset nisi ut homo pariter, & ut Deus. Hinc Sacramenta sunt insigniora fidei nostræ ornamenta, validiora animarum nostrarum fulcra, & præstantiora Religionis nostræ præsidia, quæ quidem nec in mosayca lege fuerunt, uti sunt in nostra, nec in superstitionibus Sectarum potuerunt unquam esse, quarum erat institutum fabulas, non mysteria proferre, & colentes illas ab omni veritate elongare, ac per sola mendacia manuducere.

Nos vero Catholici ultra hæc illam quoque ex ipsis percipimus utilitatem, ut sine Sacramentis, nec potuissemus unquam vitam accipere, nec modo possimus ad vitæ gloriam adspirare. Homo lapsus quid enim fuisset sine Sacramentis in Ecclesia a Christo Domino institutis? Nec potuisset sane ab originali morte resurgere; nec contra actuales morbos, qui mortales sunt quoque, se

reparare; nec ab inimicis quibusque contra nos & animas nostras implacabiliter pugnantibus se defendere. Omni igitur ex parte providit Deus ut æterna hominum salus congruis adjumentis, quæ sunt Sacramenta, proponeretur Nobis, & a nobis necessariis etiam auxiliis, quæ per Sacramenta habentur, acquireretur.

Nihil autem præstantius est admirabili illa operandi virtute, qua usus est Christus, dum Sacramenta institueret. Rebus enim inanibus & sensibilibus vim præstitit, ut spirituales operarentur affectus, quos nulla Creatura poterat totis adhibitis naturalibus viribus ex se ipsa operari. Verbis vero eam præbuit operandi efficaciam, ut si conjucta fuerint cum Ministrantium voluntate, effectum suum omnino sortirentur. Et quanvis Ministrorum intentio sit pars necessario requisita ad Sacramenti valorem, illam tamen sapientissimus Auctor ita direxit, ut nec debeat magna cum difficultate comparari, nec si aliquando abfuerit, impossibile sit, ut suppleatur.

Unde omni ex parte ita comperimus, Salvatorem nostrum Mortalium indigentiæ occurrisse, ut & a benificentia ipsius possimus quovis tempore adjumenta accipere; nec ex aliis, quam ex Nobis solummodo sit, si eadem aliquando non habeamus.

Argumentum vero nobis luculentissimum est quidem ac validissimum Sacramentorum præstantiæ & eorundem utilitatis, Hæreticorum fere omnium conatus & quidem fortis atque implacabilis, ut ea vel de medio tollerent, vel ab Ecclesia deturbarent, vel fallaciis, mendacii, ac superstitionibus suis fædarent. Quod quidem in operis hujusce decursu observabitis, ubi Heterodoxorum errores, contra singulas Sacramentorum veritates adducemus simul, & confutabimus, ut semper catholica Doctrina dignior in Ecclesia constet, & ab omni detecta falsitate catholice sentientibus proponatur.

Quod si ad mentem accesserit, & voto responderit, vos omnes impense rogamus, ut Deo optimo maximo, bonorum omnium Largitori, gratias reddatis; si quid vero offenderitis, quod rectæ fidei non sit conforme, obsecramus insuper ut pro non dicto habeatis. Nos enim sincero animo, catholica mente, corde firmissimo testamur, non alia scribere voluisse, quam quæ Fidei Canonibus. Ecclesiæ legibus, ac Catholicorum omnium consensioni consona sunt atque conformia. Denique, Legentes dilectissimi ac ornatissimi, Deum quoque exorare dignemini, ut nobis dignetur vivendi tempus protendere, atque salutem conservare; & hoc pacto, quæ remanent volumina ad complendum opus, subsequentibus annis, divina opitulante gratia, perficiemus. Valete.

IN-

I N D E X DISSERTATIONUM.

De

INDEX DISSERTATIONUM.

Dis-

INDEX DISSERTATIONUM.

APPRO-

APPROBATIONES.

NEmini ex Republica Literaria non notus clarissimus Auctor hujus Operis Illustrissimus, & Reverendissimus D. F. Joseph Maria Perrimezzi Bostrensis Ecclesiæ Archiepiscopus ob eruditissimas ellucubrationes jam dudum ab eodem in lucem editas, quarum prope diem summo Eruditorum delectu numerum auget. Acuta suæ mentis indagine, adeo clara methodo Scholastico - Dogmaticas Differt., quæ in materia Sacramentorum obviæ esse possunt, rimatur, & solvit difficultates, ut studiosis pro integra quæstionum selectarum, quæ in Scholis agitantur, cognitione acquirenda vix quid amplius desiderabile occurrat: Quapropter dignum censeo, quod publici juris fiat hoc opus, & commissione Reverendissimi Patris S. P. A. Magistri Jo: Benedicti Zuanelli à me infrascripto perlustratum, quod in omnibus orthodoxum inveni. Ex Monasterio S. Pudentianæ de Urbe. Die 22. Maij 1735.

D. Joannes Sianda Monachus Cisterciensis.

EX mandato Reverendissimi Patris S. P. A. Magistri non sine magna animi voluptate & admiratione legi Sextum Tomum Dissertationum theologicarum &c. Auctore Illustrissimo & Reverendissimo Domino Josepho-Maria Perrimezzi Archiepiscopo Bostrensi, Sac. Rom. Inquisitionis Consultore, Episcoporum Examinatore, & eorundem examinis Secretario &c., homine omni literarum genere commendatissimo, quemadmodum permulta ejus opera communi plausu excepta, plenam fidem faciunt. In eo ne dum nihil, quod orthodoxæ fidei, bonisque moribus adversaretur offendi, quare in offenso pede percurri potest; verum etiam omnia, quæ in re theologica desiderantur, graviter & copiose, clare & subtiliter pertractata esse perspexi. Quapropter præsens opus vere doctum, vere eruditum, quod amplissimum & veritati robur, & Studiosis emolumentum affert, publica luce dignum arbitror.

Ex Collegio S. Francisci de Paula ad Montes Kal. Augusti 1735.

F. Antonius-Maria Mazzei Ordinis Minimorum Sac. Theologiæ Lector Jubilatus, Collegii Corrector, & Sac. Indicis Congreg. Consultor.

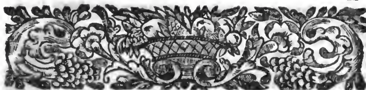
IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimo Patri Sac. Palatii Apostolici Magistro.

N. Baccarius, Episc. Bojan. Vicesg.

IMPRIMATUR.

Fr. Jo: Benedictus Zuanelli, Ordinis Prædicat. Sac. Palatii Apostolici Magister.

IN SACRAM DE DEO SCIENTIAM
DISSERTATIONES SELECTÆ HISTORICÆ, DOGMATICÆ, SCHOLASTICÆ.
PARS SEXTA.
DISSERTATIO CCCI.

De Sacramenti Nomine. An usurpandum sit in Ecclesia, ac retinendum? An recte a Catholicis adhibeatur? An ab Hæreticis injuste rejiciatur? An ab iisdem male usurpetur?

ETSI divini amoris erga humanum genus, quocumque nos ipsos vertimus, perennia testimonia inveniamus, in Sacramentis quidem, quæ amœnissima Dei gratiarum fluenta sunt, eadem pene evidentia possidemus. Quapropter mortaliũ neminem, qui productionis, regenerationisque suæ serio velit cognoscere Auctorem, non ita prorsus ad Sacramentorum notitiam occlusum aditum habere putandum est, ut non illico possit, divina opitulante gratia, eorundem beneficia experiri. Attamen, quia plerique, non quæ Dei sunt, & Spiritus, sed quæ sui ipsius, & carnis, in cogitationibus suis quærentes, viam tot periculis obsitam, quot erroribus obrutam, nobis infeliciter paraverunt, ut ad illa cognoscenda, aut difficilis admodũ, aut parum tutus introitus habeatur; Hinc est, quod non minori est opus, vel studio, vel labore; vel Dei præ cunctis auxilio, ut in re tanti ponderis, tuto, & sine errore, procedamus.

A nomine incipimus; & circa nomen quidem Sacramentorum cum nostrorum temporum Novatoribus dissentiones habemus. Non per hoc tamen quæstiones de nomine dicendæ sunt, quum de solo nomine non sint. Scribit nanque Honoratus Tournely de Sacramentis in genere quæstione prima articulo primo. *Displicuit aliquando morosis, ac fastidiosis nostris novatoribus Sacramenti nomen, ea potissimum de causa, quod in Scripturis non extaret; sed inepte prorsus: latinum quippe nomen est, quod in primigenio Scripturæ textu Hebraico, vel Græco insulse quæreretur. Cum autem in usu Ecclesiæ idem prorsus*

sus significet Sacramentum apud Latinos, quod Mysterium apud Græcos, merito Sacramenti nomen retinuit Ecclesia, ut & multa alia vocabula, tametsi in Scripturis expressa nō legantur. Quapropter obtinuit subinde apud novatores ipsis: Soli Sociniani ab eo veluti a superstitione abhorrent.

Attamen scribit Lutherus, & lib. de *Captivitate Babylonica* cap. *de matrimon.* & lib. *de abrogandis Missa*, Sacramenti nomen rejiciendum esse, quia in Scripturis non invenitur. Lutherum sequuntus est Melachthon, qui caput, in quo de Sacramentis agebat, inscripsit *de Signis*; & in medio ejusdem Capitis dixit; *Quæ alii Sacramenta, nos signa appellamus*; & Caroloftadius etiam eidem Luthero subscripsit. Zuinglius vero, Sacramentariorum Pater, in lib. *de vera, & falsa Religione* cap. *de Sacramentis* ait: *Vocem istam Sacramentum magnopere a Germanis nunquam fuisse receptam*. Et Calvinus demum lib. 4. Instit. cap. 14. §. 13. iisdem accedit. Attamen Lutherus postea, quia inimicitias cum Carolostadio, & Zuinglio, gerebat, videns, hos vocem Sacramenti reijcere, ipse mutavit sententiam, & vocem Sacramenti amplexus est; ut videre est in lib. 2. *contra Celestes Prophetas* par. 2. Luthero sententiam mutante mutarunt illico eandem cæteri Lutherani; unde Melanchthon caput, quod *de Signis* inscripserat antea, inscripsit postea *de Sacramentis*: Kemnitius in 2. part. examinis, Sacramenti nomen usurpat; Brentius in Confess. Wirtembergensi nomen Sacramenti retinet; Et tandem Confessio Augustana ab eodem nomine non abhorruit.

Secundo opponuntur nobis Heretici circa acceptionē hujus nominis Sacramenti, contendentes, illud esse usurpandum aliter ac a nobis usurpatur. Et quidem Zuingl. in lib. *de vera & falsa Relig.* cap. de *Sacram.* primam Sacramenti acceptionē, de qua apud Profanos Authores, usurpavit, dicens: *Sacramentum nihil aliud est, quam initiatio, & oppignoratio*. Sicut enim qui litigaturi erant, certum pecuniæ pondus deponebant; sic qui Sacramentis initiantur, se se obstringunt, & oppignorant. Secundo Calvino placuit altera acceptio loco nuper citato; sic tamen, ut Sacramentum non tantum sit Juramentum, quo se homo obstringit Deo, quam quo te Deus obstringit homini. Verum ut de hac controversia aliquid enucleatius proferre possimus, magis ab alto repetenda res est.

Et quidem apud profanos Autores Sacramentum primo significat pignus, quod Litigantes apud Pontificem Maximum in loco sacro deponebant. Apud Romanos enim usus erat, ut quum duo litem inter se haberent, tum qui affirmabat, tum qui negabat, quinquaginta æris depositum pro sua parte faceret; Lite autem finita, illi, qui vincebat, depositum restituebatur, perditoris verò depositum ærario publico applicabatur; consonum putantes, ut perditor pecuniæ suæ jacturam in pænam injustæ litigationis reportaret. Sic legere est apud Varronem lib. 4. de lingua latina prope fin. & apud Cicer. in Orat. pro Milone. Hujus autem acceptionis vestigium apud Auctores sacros non est reperire.

Secundo significat juramentum, quia per rem sacram fiebat, per Deum nempe, quem jurans in suæ assertionis testem invocabat. Sic habetur apud Cicer. lib. 2. de Offic. & passim in jure civili; quinimmo & in canonico caus. 22. quæst. 4. cap. *qui Sacramento, quod ex Can.* 7. Concilii Hillerdensis estdesumptum; & eadem caus. quæst. 5. cap. *Sacramentum*, & cap. *qui nos* 1. & 2. Et propter hanc rationem, qui militiæ per juramentum nomen dabant, Sacramentarii dicebantur. Ad quod respiciens Tertullianus lib. de Idololatria cap. 19. quærens, an fidelis ad militiam converti possit? & an a militia ad fidem admitti? respondet: *Non convenit Sacramento divino, & humano; signo Christi, & signo Diaboli; Castris lucis, & Castris tenebrarum: Non potest una Anima duobus deberi, Deo, & Cæsari.*

Secundo apud sacros etiam Auctores, immo & in sacris Libris atque divinis, Sacramentum primo sumitur pro re secreta, seu arcana, quo sensu idem venit Sacramentum, ac Mysterium. Hinc Apocal. 12. nunc Mysterium dicitur, nunc Sacramentum. De muliere namque, quæ super bestiam sedebat, dicitur, & *in fronte ejus nomen scriptum Mysterium*, & post pauca, Angelus Joannem alloquens subdit; *Ego dicam tibi Sacramentum Mulieris, & Bestiæ*; idque rem secretam, & arcanam, quam Mulier, & Bestia designabant.

bant; & tandem sic sumpsit Ambrosius, librum inscribens de Incarnationis Divinæ Sacramento. Secundo accipitur pro signo rei sacræ, de quo August. Epist. 5. ad Marcellinum: *Signa cum ad res divinas pertinent, Sacramenta appellantur*, & lib. 10. de Civit. Dei cap. 5. *Quod sacrificium visibile invisibilis sacrificii Sacramentum, id signum est*.

Tertio observari oportet, quibus nominibus sua Sacramenta vocarint Hæbrei, & quibus vocibus Græci Sacramenta nostra appellaverint, ut deinde de Latinis solidius judicium ferre possimus. Siquidem quum prius in Ecclesia adhibitæ fuerint voces hebraicæ, & græcæ, quam latinæ, clarum est, Latinos non aliud per Sacramenti nomen exprimere voluisse, quam quod Hæbrei, & Græci, per sua nomina primitus exponebant. Hebræi tribus vocibus sua Sacramenta significabant; Prima est חקים, chukim: vel חקה, chukah: quibus vocibus significabant ceremonias; & quia inter has Sacramenta enumerabant, ideo & ipsa Sacramenta iisdem vocibus exprimebant. Secunda est מלוא millum, quæ significat initiationem & consecrationem. Tertia est רזא raza, quæ est vox caldaica potius quam hebraica, & significat tam rem ipsam secretam, quam signum rei secretæ. Græci vero Sacramentum dicebant mysterium: & hujus vocis etymologiam Clemens Alexandrinus in Orat. exhortatoria ad Gentes, & Eusebius lib. 2. præpar. Evangel. cap. 5. deducunt à μύσος, quod significat scelus, seu execrationem. Sotus subdit, quod μῖσος per *jota* significat odium, & scelus; quando vero scribitur per *ypsilon* non sic; & reprehendit illos, qui primo modo scribunt, hoc est per *jota*, quia revera scribi debet secundo modo, per *ypsilon*, ut vere mysterium importet. Sed advertere debebat Sotus, quod quãdo scribitur per jota, significat odium, quando vero scribitur per ypsilon, significat scelus. Sic autem interpretatus est Clemens, ut per eam interpretationem Gentilium mysteria quasi scelesta irrideret, quemadmodum etiam Mysteria ipsa fabulosa appellavit. Alii hanc etymologiam deducunt à verbo μύω quod est claudo, & στόμα quod est os, quasi mysteria silentio sint honoranda, vel diversimodè, ut aliis placet. Tres ergo sunt hujus vocis significationes; prima, qua mysterium dicatur ea ceremonia, qua homines sacris initiantur; Secunda, qua mysterium dicatur id omne quod arcanum, & secretum est; Tertia, qua mysterium dicatur id omne, quod est signum externum rei arcanæ, & latentis. De prima significatione loquutus est S. Ambrosius, qui librum inscripsit *de iis, qui Mysteriis initiantur*; De secunda Apostolus prima Cor. 13. *Si noverim Mysteria omnia*; Et Matthæi 13. *Vobis datum est nosse Mysteria Regni Dei*; De tertia omnes figuræ Veteris Testamenti dicuntur Mysteria, nec non Parabolæ, & similitudines, quæ sequuntur in Evangelio; in Apocalypsi &c.

Decimus 1. usurpandum esse hoc nomen Sacramenti, & retinendum.

I. Probatur ex Scripturis. Ad Ephes. 5. *propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem suam, & adhærebit Uxori suæ, & erit duo in carne una. Sacramentum hoc* (sive ut græce legitur, *Mysterium hoc*) *magnum est, ego autem dico in Christo, & Ecclesia*. In quo loco Matrimonium ab Apostolo appellatur Sacramentum, ut Tridentin. sess. 24. testatur: Et quamvis Apostolus loqui videatur de Adæ, & Evæ Conjugio, quod Sacramentum novæ legis non est; Attamen allegat verba Adami, & ea ad Conjugia sui temporis applicat, de quibus etiam verificatur, esse duo in carne una: Unde non dixit Paulus: Sacramentum hoc magnum fuit, sed Sacramentum hoc magnum est; nimirùm tempore legis gratiæ, postquam Christus promissionis gratiam addidit illi, cujus est signum. Cæterum quamvis hoc nomen latinum *Sacramentum* in sacris & divinis Scripturis non legatur, quia Scripturæ hebraica, vel græca lingua exaratæ fuerunt, illi tamen æquivalens nomen habetur, nempe mysterium; quia mysteriũ idem est Græcis, ac Latinis Sacramentum. Nec in hoc est aliqua dissensio, ut Bellarminus ait; quum Adversarii fateantur ultrò, idem esse mysterium, ac Sacramentum.

II. Probatur ex traditione Patrum, immo & Ecclesiæ totius. Ecclesia enim a suis incunabulis ad hæc usque tempora hoc Sacramenti nomine usa est, quod observare quisquis poterit apud Tertullianum lib. de præscriptione Heret. ticorum cap. 16. *Ipsas quoque res Sacra-*

cramentorum divinorum in Idolorum mysteriis Diabolus æmulatur; tingit; & ipse quosdam, signat in frontibus milites suos. Eadem habet lib. 1. contra Marcionem, ante medium. Et quidem verbis illis Baptismi Sacramentum a Tertulliano enunciatur. Similiter Cyprianus lib. 2. Epist. 1. Baptismum, & Confirmationem commemorat, dicens: *Si Sacramento utroque nascantur.* His concinunt Hilarius in illud Psalm. 121. *& abundantia diligentibus te*; Lactantius lib. 4. cap. 17. Hieronymus in cap. 44. Ezechielis, & in cap. 1. Malachiæ; Augustinus lib. 2. de Doctrina Christi. cap. 3. & Epist. 118.

III. Probatur ex Conciliis, apud quæ, etiam antiquissima in Ecclesia, hanc Sacramenti vocem legimus. Unde, & Conciliorum hujuscemodi, & præfatorum Patrum respectu, asserebat Bellarmin. de Sacrament. in genere lib. 1. cap. 7. *Ex quibus Patrum sententiis colligimus, nomen hoc esse antiquissimum, & proinde retinendum, etiamsi in Scripturis non haberetur: quomodo retinemus multa alia nomina, quæ non sunt in Scripturis, ut Trinitatem, consubstantialem, personam &c. Periculosissima est vocum novarum libertas in Ecclesia, cum paulatim ex novis vocibus, novæ etiam res oriantur, cum unicuique licet in rebus divinis nomina fingere. Unde & B. Paulus prohibet profanas vocum novitates* 1. Timoth. 6. & S. Augustinus lib. 10. Civit. cap. 23. *Liberis*, inquit, *vocibus loquuntur Philosophi, nec in rebus ad intelligendum difficillimis offensionem religiosarum aurium pertimescunt: nobis autem ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia, etiam de rebus, quæ his significantur, impiam gignat opinionem.*

Dicimus II. recte a Catholicis hoc Sacramenti nomen pro rei sacræ signo accipi, & usurpari.

I. Probatur ex Scripturis, in quibus, quanvis aliquando Sacramentum accipiatur pro signo rei arcanæ, sed impiæ, & nefariæ, ut Apostocalyps. 17.; Aliquoties tamen sumitur pro signo rei arcanæ, & secretæ, sed quæ sacra sit, ac sublimis, ut nuper vidimus per verba illa ad Ephesios 5.; Et insuper per illa in prima ad Timoth 3. ait Apostolus: *Magnum est pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est Gentibus, assumptum est in gloria.*

II. Probatur ex Patribus, qui quidem, etiam antiquissimi in Ecclesia, hoc Sacramenti nomine usi sunt, ad significandum Baptismum, Eucharistiam, & alia hujusmodi sacra signa. Unde Augustin. Epistol. 5. ad Marcellinum scribebat: *Signa cum ad res divinas pertinent, Sacramenta appellantur*; & Epistol. 23. ad Bonifacium: *Si Sacramenta quandam similitudinem earum rerum, quarum Sacramenta sunt, non haberent, omnino Sacramenta non essent*; Prior Epistola modo est in novissima Editione 138.; Altera vero 98. Idem Sanctus Doctor libro 15. de Civit. Dei cap. 26. docet: *Inde Sacramenta manarunt, quibus credentes initiantur.* Et lib. de Catechizandis rudibus c. 26. *Sacramenta signacula esse rerum divinarum visibilia, sed res ipsas invisibiles in eis honorari, nec sic habendam illam speciem benedictione sanctificatam, quemadmodum habetur in usu quolibet.*

III. Probatur ex communi usu omnium Ecclesiarum, quæ intra Catholicæ Ecclesiæ sinum continentur. Omnes enim linguæ vulgares & vernaculæ hoc Sacramenti nomen in Latina Ecclesia, semper & ubique conservarunt; uti sunt Italica, Gallica, Hispanica, Germanica, aliæque universim, & singulæ: Ergo signum est, fuisse omni tempore hoc nomen in Ecclesia, & cum illa semper significatione, quã habet modo.

Dicimus III. Injuste hoc Sacramenti vocabulum ab Heterodoxis rejici, & pessime usurpari ac explicari illi æquivaleus nomen, ut putant.

I. Probatur. Injuste rejicitur vocabulũ, quod exprimitur in Scripturis sanctis, & a Patribus antiquissimis usurpatur; sed sic est Sacramenti vocabulũ, prout a Catholicis accipitur: ergo injuste ab Hereticis rejicitur. De majori propositione nulla est difficultas, ipsismet Heterodoxis fatentibus; minor probata remanet ex nuper positis Conclusionibus; consequentia sequitur.

II. Probatur. Quodcunque nomen inducant Heretici, vel illud nusquam in Scripturis legitur, vel si legitur, nequit esse nomen specificum & proprium nostrorum Sacramentorum: ergo pessime ab Hereticis Sacramenti nomen usurpatur, & explicatur. Probatur antecedens. Nequeunt Heretici uti verbis illis Apostoli ad Ephes. 5. ubi Matrimonium vocatur Sacramentũ, quia negant Matrimonium Sacramentum esse

esse. Præterea, ut asserit Bellarminus cit. loc. *Nusquam in Scriptura Baptismus, aut Eucharistia, aut Pœnitentia, aut Ordo, aut Confirmatio, aut Unctio, mysterium, vel Sacramentum appellatur.* Hæc Bellarminus.

III. Probatur. Novatores heretici in Sacramenti nomine explicando vel illud traducunt potius, quam explicent, vel sibimetipsis in illius explanatione contradicunt: ergo pessime illud usurpant & explicant, etiam per aliud illi æquivalens nomen, ut putant. Probatur antecedens. Si enim usurpant mysteriũ, hoc ipsum nomen plerunque in Scripturis in malam partem accipitur; ut videre est Daniel. 2. Apocalyp. 17. II. ad Thessal. 2. & alibi. Ulterius falsum est, quod asserit Lutherus, Sacramentum in universa Scriptura significare rem sacram secretam, non vero signũ rei sacræ & secretæ; ut dictum est, & amplius dicetur inferius. Denique si Zuinglius vult Sacramentum dici a sacrando & initiando, sibi ipsi contradicit, dum asserit, quod in scripturis non legatur; etenim Exod. 28. & Levit. 8. invenitur מליא, vel מלואה, quæ voces exprimunt consecrationis ritum.

Arguunt Adversarii I. Hoc nomen Sacramentum, ut nunc a Theologis intelligitur, in sacris literis non invenitur; nullibi enim legitur, quod per ipsum importetur signum rei, quæ habeat homines sanctificare: ergo absque fundamento, & per consequens non recte, a Catholicis adhibetur. II. Augustinus fuit primus omnium, qui ferme cœpit vocabulum hoc Sacramenti in hac materia extendere, & latius usurpare, quam antiquitas fecerat: ergo non est antiquissimum in Ecclesia. Probatur antecedens; quia Augustino, ut aliquid sit Sacramentum, satis est, si rei alicujus divinæ vel sacræ signum sit: ergo Augustinus vocem hanc extendit, & latius cœpit usurpare. III. In universa Scriptura Sacramentum significat rem arcanam, sacram, & secretam; Theologi deinde ubicunque eam invenerunt vocem, ex illa fecerunt signum: ergo vocis hujus usus a Theologis tantum dependet, absque eo quod in Scriptura inveniatur. IV. Explicationes Zuinglii, Calvini, & aliorum Hereticorum, quadrant Sacramentis nostris: ergo non tantum pro signis rei hominem sanctificantis accipi debent Sacramenta, sed modis etiam aliis, quibus ab Heterodoxis accipiuntur. V. Ex illo loco ad Ephes. 5. Erasmus, & Calvinus volunt, mysterium, seu Sacramentum, a Paulo dici non conjunctionem viri & feminæ, sed Christi & Ecclesiæ; quod & probant, quia addit Apostolus: *Ego autem dico in Christo & Ecclesia*; ergo nomen illud Sacramenti ab Apostolo non applicatur Matrimonio, ut nos diximus. VI. In Scripturis græco idiomate scriptis pro Sacramento legitur mysterium: apud Latinos autem nec quodlibet mysterium est Sacramentum, nec quodcunque Sacramentum est mysterium: ergo non bene apud Latinos pro mysterio intelligitur Sacramentum. Probatur antecedens. Plura sunt in Scripturis, quæ mysteria dicuntur, & quæ Sacramenta non sunt; & quæ in lege veteri Sacramenta erant, mysteria non dicebãtur: ergo apud Latinos nec quodlibet mysterium est Sacramentum, nec quodcunq; Sacramentum est mysteriũ.

Respondemus ad I. quod etsi nomen illud in Scripturis non inveniatur, possumus tamen illo uti, quemadmodum aliis nominibus, quæ in Scripturis non sunt, utimur; sunt autem hæc, Trinitas, Consubstantiale, Ingenitus, Incarnatio, Persona, Deipara &c. Quũ enim Sacramenti nomen in Scriptura sumatur pro rei sacræ signo utcunque, ut dictũ est, jure potuit deinde Ecclesia, atque etiam recte, illud restringere ad signum illius rei sacræ tantum, quæ homines sanctificat: Hujusmodi autem usum quemadmodum Ecclesia licite potuit inducere, ita prorsus illicitũ est privatis hominibus immutare. Unde Apostolus 1. ad Timotheum 6. profanas vocum novitates prohibet; & Augustinus lib. 10. de Civitate Dei cap. 23. ait: *Liberis verbis loquuntur Philosophi, nec in rebus ad intelligendum difficillimis offensionem religiosarum aurium pertimescunt; Nobis autem ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia etiam de rebus, quæ his significantur, impiam gignat opinionem.*

Ad II. Manifestum dicitur esse Kemnitii mendacium; ante enim Augustinum fuerunt Tertullianus, Cyprianus, Lactantius, quos supra laudavimus, qui Sacramenti nomen ad sacra signa significanda usurparunt; unde quidem a veritate abest Kemnitii commentum dicen-

dicentis, primum fuisse Augustinum, qui hoc vocabulo usus fuerit.

Ad III. Putidum pariter mendacium est Lutheri, quod & ex eo patet apertissime, quod in hac Dissertatione præmisimus, & in probationibus etiam Conclusionum ostendimus: Theologi autem neutiquam dicunt, ut Lutherus falso asserit, Sacramenti nomen semper & ubique importare signum, sed quibusdam dumtaxat in locis, & sacrarum Literarum, & sanctorum Patrum; aliis vero in locis fatentur ultro, rem secretam significare & arcanam, ut Tobiæ 12. ad Ephesios 1. &c. quapropter Scholastici communiter varias Sacramenti acceptiones, etiam secundum scripturas, & Patres, adducunt, explicant, & explanant.

Ad IV. Quamvis acceptiones illæ etiam Sacramentis quadrent, non ita tamen Sacramentorum sunt propriæ, ut aliis quoque non conveniant. Acceptio vero, quam nos tradimus, solis Sacramentis convenit; ut in sequenti Dissertatione fusius explicabitur.

Ad IV. Falluntur Erasmus, & Calvinus, Paulus namque quod Sacramenti nomen tribuat conjunctioni Viri, & Feminæ, non vero Christi, & Ecclesiæ, evidenter colligitur, tum ex pronomine *hoc*, quod refertur ad id, quod dictum fuerat antea: *erunt duo in carne una*; tum etiam, quia aliter evanesceret ratio Apostoli, qui probare intendit, debere Viros diligere Uxores suas; & ad hoc probandum assumit illud: *Erunt duo in carne una, quod est Sacramentum in Christo, & Ecclesia*. Unde subjungit Bellarminus, quod *si totum hoc mysterium est in conjunctione Christi, & Ecclesiæ, & nil ad Conjugium pertinet, quid ergo probat Apostolus?* Videantur Hieronymus, Chrysostomus, Œcumenius, aliique Patres, in hunc locum. Unde Kemnitius testimoniis hisce convictus, fateri non dubitavit, Sacramenti nomen, ut genericum est, in Scripturis reperiri, non vero ut specificum. De hoc autem dictū est nuper.

Ad VI. Etsi nos dicamus, græcam mysterii vocem latine importare Sacramentum, non per hoc tamen asserimus, quod omne mysterium sit Sacramentū, & omne Sacramentum sit mysterium; at solummodo dicimus, quod in quibusdā locis ex verborum contextu inducimur, ut pro mysterio Sacramentum intelligamus, ut videre est in iis locis, quæ in probationibus nostris adduximus.

DISSERTATIO CCCII.

De Essentia Sacramenti. An bene explicetur ab Hæreticis per hoc, quod ipsum definiunt, esse Sigillum divinæ Promissionis? An per hoc, quod dicant, esse Signum nostræ pietatis in Deum? An per hoc, quod asserant, esse signum distinctivum Christianorum a Judæis atque Paganis? An per hoc, quod velint, esse Symbolum quoddam christianæ societatis? An denique per hoc, quod contendant, esse signum quoddam bonorum Operum & Vitæ ac Morum spiritualium.

NON est hic sermo de essentia physica Sacramentorum, quę consistit in materia, & forma; hæ enim, quum sint caussę intrinsecæ, locum sibi vindicant, ubi de Sacramentorū caussis tractatio erit. Loquimur ergo solum de essentia metaphysica, quæ in definitione consistit. Multa de definitionibus Sacramenti, quas Hæretici diversimode tradunt, Bellarminus habet; de multis opportuniora nosseligere conabimur; quæ expendemus hac in dissertatione, & pro viribus confutare etiam aggrediemur.

At

At antecedenter conveniens judicamus, ut Hereticos ipsos, & ipsorum definitiones in medio ponamus, ut postmodum recto ordine possimus ad ipsarum examen & confutationem, procedere.

Primo Kemnitius definit Sacramentum dicens: est signum materiale præceptum in novo Testamento obsignans instar sigilli promissionem Gratiæ. Ita Kemnitius p.2. Examinis Concilii Tridentini. Et hanc definitionem amplexum fuisse Calvinum lib. 4. Institut. cap. 14 tradit Tournely de Sacramentis in genere quæst. 1. art. 1.

Secundo definit Zuinglius asserens: Sacramentum nihil est aliud, quam oppignoratio, qua se Homines obligant Christo, ejusque Religioni dant nomen. Legitur hæc definitio apud Zuinglium lib. de vera, & falsa Religione.

Tertio definit Calvinus inquiens: Sacramentum est Symbolum externum, quo benevolentiæ erga nos suæ promissiones Conscientiis nostris Dominus obsignat ad sustinendam Fidei nostræ imbecillitatem, & nos vicissim pietatem erga eum nostram, tam coram eo & Angelis, quam apud homines testamur. Refertur hæc definitio a Bellarmino, & confutatur.

Quarto Sociniani definiunt: Sacramentum est nudum & simplex signum, quo Christianus a Judæo vel Gentili distinguitur. Sic legitur apud Catechesim Cracovianam cap. 4., Socinum disput. de Baptismo, Volkelium lib. 4. de vera Religione cap. 22.

Quinto Anabaptistæ definiunt, Sacramenta, esse Allegorias seu signa quædam Vitæ spiritualis Morum, atque bonorum Operum, quibus scilicet signis admonemur bonis operibus nos exercere.

Dicimus I. Essentiam Sacramentorum non bene explicari, ac per consequens Sacramenta ipsa non bene definiri; per hoc, quod dicantur Sigilla divinæ Promissionis.

I. Probatur. Sigillum est, quod confirmat aliquam rem; sed quod confirmat aliquam rem, re ipsa debet esse clarius, & certius: ergo si Sacramentum esset Sigillum divinæ Promissionis, deberet esse ipsa divina Promissione clarius & certius: atqui hoc est falsum; ergo falsum est quoque, quod Sacramentum divinæ Promissionis sit Sigillum. Probatur Minor subsumpta. Sacramenta non sunt clariora, & certiora Verbo Dei; Sed divinæ Promissiones sunt Verbum Dei: ergo Sacramenta non sunt clariora, & certiora divinis Promissionibus. Probatur Major. Sacramenta à Sacra Scriptura suam habent significationem, & certitudinem, ità quidem, ut fatentibus Adversariis, si Scriptura desit, Sacramentorum veritas probari non posset; sed sacra Scriptura est Verbum Dei: ergo Sacramenta non sunt clariora, & certiora Verbo Dei.

II. Probatur. Sacramentum per Adversarios est Sigillum Conscientiis nostris & rationi nostræ tanquam Ceræ impressum; sed in Infantibus, & in Amentibus, nulla est ratio, nulla est Conscientia, cui possit hujusmodi Sigillum imprimi; ergo in ipsis nullum esset Sacramentum: atqui hoc est omnino falsum: ergo &c.

III. Probatur. In ficte suscipiente Sacramentum nulla est certitudo de obtenta justificatione, quam Deus credentibus promisit; ergo in hoc saltem Sacramentum esset potius reprobationis, & damnationis Sigillum.

Dicimus II. Essentiam Sacramentorum non bene explicari, & consequenter Sacramenta ipsa non bene definiri, per hoc, quod dicantur, mera signa nostræ fidei & pietatis in Deum.

I. Probatur. Si Sacramentum esset nudum Signum Fidei, quam quis Deo promittit, actio Sacramentalis esset omnino humana; atqui hoc est falsum, quum sit etiam divina: ergò Sacramentum non est merum Signum nostræ Fidei, & pietatis in Deum. Minor est certa; etenim Patres contra Donatistas disputantes asserebant, actionem illam tantæ virtutis esse, ut Ministrorum vitio, & malitia, nullatenus possit impediri: & Augustinus eam considerans in Baptismo exclamabat: *Unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?* Sequela majoris probatur; quia Deus, si sacramentalis actio esset tantum humana, & non divina, nihil per Sacramentum ageret, sicut non agit quis, quando datam alteri fidem confirmat signo externo, oris nimirum osculo, manus contactu &c.

II. Probatur. Quia si Sacramentum esset tantum merum signum nostræ Fidei & pietatis in Deum, in Infantibus, & in Amentibus, qui capaces non sunt eli-

eliciendi actum Fidei, & pietatis in Deum, nullum esset Sacramentum, nullus esset Baptismus, nulla Confirmatio &c.: Sed hoc est penitus falsum; ergo & unde sequitur.

III. Probatur. Quia per hanc definitionem nulla importatur in Sacramentis Gratiæ efficientia; sed hæc est essentialis in Sacramentis novæ Legis, ut suo loco probabimus: ergo præfata definitio, & aliæ etiam Hæreticorum definitiones, hoc essentiali defectu laborant: ergo non sunt bonæ: ergo nullatenus admittendæ.

Dicimus III. Essentiam Sacramentorum non bene explicari, & consequenter Sacramenta ipsa non bene definiri, per hoc, quod dicantur, esse nuda & simplicia signa, quibus Christiani a Judæis, & a Gentilibus distinguuntur.

I. Probatur. Nec in Scripturis, nec in Patribus quispiam poterit invenire. Sacramenta fuisse tantum a Deo instituta ad Populum Christianum a non Christianis distinguendum: ergo non est verum, quod Sacramenta sint nuda & simplicia signa distinctiva Christianorum a Judeis atque Paganis; Ad quid enim tribuere Sacramentis, & quidem pro illorum essentia, quod Scripturæ non docent, & Patres non explicant?

II. Probatur; quia neque per hanc definitionem importatur Gratiæ productio, quæ essentialis est in Sacramentis novæ Legis, ut dicetur contra Hæreticos quosque, qui hoc ipsum pertinaciter negant.

III. Probatur, quia definitionem hanc vel induxit, vel defendit acerrime Carolostadius, qui primitus fuit Lutheri discipulus, & deinde a Luthero discessit, ut explicaret Baptismum, eo modo, quo explicabat Circumcisionem, per quam Judæi ab Ethnicis distinguebantur, ut putabat; Sed Sacramenti in genere definitio aptari debet non soli Baptismo, sed omnibus, & singulis Ecclesiæ Sacramentis, & insuper quia nec etiam Baptismo hæc definitio rite aptatur; ergo ex nullo capite est bona.

Dicimus IV. Essentiam Sacramentorum non bene explicari, & consequenter Sacramenta ipsa non bene definiri, per hoc, quod dicantur, esse Symbola quedam christianæ societatis.

I. Probatur. Supposita hac definitione, sequeretur, quod Christus nihil ageret in Sacramentis, sed tantum Homo testaretur, se esse fidelem, quum sit christianæ societatis membrum; sed ex Scripturis habemus, quod in Sacramentis Christus agit: ergo præfata definitio non est bona, & per eam Sacramenti essentia non bene explicatur. Probatur Minor. Joannis I. dicitur de Christo: *hic est qui baptizat*; & ad Ephesios V. *Viri diligite Uxores vestras sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ.*

II. Probatur; quia ex hac definitione Zuinglius deducit Sacramenta non esse testimonia Gratiæ ei, qui Sacramenta suscipit, sed esse testimonia publica toti Ecclesiæ de obbligatione, & fidelitate, quam illa debet Christo, cui se consecravit. Quod Bellarminus deducit ex verbis Martini Buceri in Commentario tertii Capitis Matthæi; *quod si ij, qui baptizantur sunt prædestinati, tunc Sacramentum non solum est signum, quod illi dent nomen Christo, & recipiantur in externa Ecclesia, sed etiam adfert quandam consolationem; Si vero non sunt prædestinati, tunc Sacramentum est nudum Signum, quod illi recipiantur in externa Ecclesia, non autem a Deo.*

III. Probatur. Ex hac sua definitione Zuinglius deducit, atque etiam Bucerus ipsi adstipulatur, quod Baptismus nihil prosit Infantibus non prædestinatis, sed perire eos, licet sint baptizati. Deducunt quoque, homines antequam Sacramenta recipiant, debere esse justificatos, & Christo conjunctos interius, & solum per Sacramenta exterius testari & profiteri, se velle Christo militare, & externæ Ecclesiæ adjungi; sed utrumque hoc ex omni parte est falsum: ergo &c. Probatur Minor. Et quidem primum, quia aliter nullus dari deberet Infantibus Baptismus, quia nesciremus quinam ex illis essent prædestinati, & quinam reprobi. Falsum quoque alterum, quia Scripturæ docent, instituta esse Sacramenta ad interius mundandū, & sanctificandum hominem; ut patet apertissime ex adductis verbis Apostoli ad Ephesios V. *mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*; & ex relatis verbis Augustini Tractatu 80. in Joannem: *Unde hæc tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?*

Dicimus V. Essentiam Sacramentorum non bene explicari, & consequenter Sacra-

cra-

cramenta ipsa non bene definiri, per hoc, quod dicantur, esse signa quædam bonorum operum vitæ, & morum spiritualium.

I. Probatur. Hæc signa, de quibus loquitur definitio, vel sunt operativa gratiæ, vel sunt tantum ostensiva. Si tantum ostensiva: ergo deficit definitio in generali defectu omnium Hæreticorum definitionum, a quibus abest productio Gratiæ. Si operativa; ergo non tantum bona opera ostendunt, sed etiam operantur: ergo non supponunt bonos mores, & vitam bonam, sed efficiunt.

II. Probatur. Definitio hæc Anabaptistarum, secundum ipsos significat, ut Homines baptizentur ad significandū, debere Christianos sustinere adversa, & ipsam mortem pro Christo; sed nec in Scripturis, nec in Patribus, legitur hæc virtus essentialis, quam Sacramentis Anabaptistæ adscribunt; ergo ipsis essentialis non est, & per consequens nō debet in ipsorum definitionibus habere locum: Non enim Scripturæ, & Patres omisissent scribere & explicare, quod agnovissent Sacramentis essentiale esse.

III. Probatur; quia definitio hæc nullo modo posset in Infantibus baptizatis habere locum; non enim hi bona opera habent, nondum spiritualem vitam exercere inceperunt, nondum probis moribus instructi apparent; sed manca est, & mala definitio illa, quæ non convenit omnibus speciebus, & individuis, sub genere definito contentis: ergo si hæc definitio, de qua loquimur, non convenit baptismo, qui Infantibus administratur, est vere manca, & mala.

Obstant I. Patres sæpe sæpius appellarunt Sacramenta signa, & sigilla: ergo per hæc verba bene Sacramenta definiuntur, & ipsorum essentia explicatur. II. Deus per Iridem exhibuit signum Fœderis initi inter ipsum & Noemum; per Circumcisionem dedit signum fœderis inter ipsum & Abrahami Posteros: ergo etiam per Sacramenta debuit, tanquàm per sigilla, seu signa, promissionem suam de justificatione Credentibus conferenda confirmare. III. In Scripturis alia leguntur signa externa, quibus Dei promissiones sigillatæ ostendebantur; quod patet in Gedeonis vellere, quod fuit signum Victoriæ sibi promissæ; & in umbra horologii, ad decem gradus retrocedente, quæ fuit signum salutis Ezechiæ Regi promissæ. IV. Circumcisio erat antiquitus signum acceptæ justificationis; ergo ita pariter esse debent Sacramenta omnia novæ Legis. Antecedens probatur ex illo ad Romanos IV. *accepit* (Abrahamum intelligit) *Signaculum Justitiæ Fidei*. V. Qui recipit Baptismum, & membrum Ecclesiæ se profitetur, & ad observantiam Legis Christi se obbligat: ergo Sacramenta nil aliud sunt, quam testimonia de Fide nostra in Christum, & de pietate nostra in Religionem ab eo institutam. VI. In Epistola Petri cap. 3. legitur: *quod & vos similis forma salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum*: quæ verba exponens Lutherus in Commētario hujus loci hæc scribit: „ Baptismus salvos nos facit, „ non quatenus lavat corpus, sed quatenus obsignat pactum, quod habet Anima cum Deo, dum fide accipit promissiones ejus „ Unde deducit Lutherus, Baptismum esse signum seu sigillum promissionis: quod etiam deducit Calvinus, sed alio modo; quia verbum illud *interrogatio* non explicat per *pactum*, ut facit Lutherus, sed explicat per *testimonium*, & *per responsionem*.

Respondemus ad I. Verum esse, quod aliquot Patres aliquando vocarunt Sacramenta signa, & sigilla, at non fuit mens ipsorum, ut per nomina hæc denotarent, quod Sacramenta obsignant divinam justificationis promissionem, at potius ut innuerent, vel quod per ipsa Fideles ab Infidelibus distinguerentur, vel quod rem sacrā, seu gratiā significarent, continerent, atque producerent. Sic se explicant Nazianzenus Orat. de Bapt. Basilius, aliique.

Ad II. vel dicitur quod in adductis exemplis signa illa fuerunt commemorativa, non confirmativa; unde non potest ex illis signum confirmatorium in Sacramentis deduci: Vel subditur, quod signa illa fuerunt externa, & miraculosa, ut qui non crederet Dei Verbo propter se, ei crederet propter miraculum. Sic fuerunt Vellus Gedeonis, horologii retrocessio, Joannis Baptistæ Conceptio ex Matre sterili, & fene; Sacramenta autem sunt signa externa, quæ solum creduntur propter Dei verbum, non propter miraculum, quod in eis non apparet, vel iis, qui illa vident, vel iis, qui illa percipiunt.

Ad III. Eadem est responsio; immo ad majorem claritatem dicitur, quod si in antecedente Adversarii non loquuntur exclusive, conceditur, & negatur consequentia; præter enim usum illum, cujus meminit objectio, Sacramenta habent alium sublimiorem finem, sanctificationem scilicet nostram, quam mysteria Judæorum adumbrabant, & Christianorum Sacramenta efficiunt.

Ad IV. Origenes inquit, quod Circumcisio fuit dicta signaculum Justitiæ Fidei eo sensu, quo per eam veluti per figuram exprimeretur Circumcisio spiritualis, quæ est ex fide, & in qua posita est Justificatio. Dicitur quoque, quod Circumcisio fuit quidem signum, quo Abrahami Justitia confirmata fuit, eo quod nimirum ex Apostolo futurus esset Pater Credentium. Id autem in ejus Posteris non efficit, seu non confirmat, de accepta Justitia securitatem. Denique dicitur, quod fuit quidem Circumcisio Abrahamo data ex speciali Dei benevolentia, non tamen ejus Posteris; & ratio est, quia aliter Apolus id non tacuisset; ac proinde non est ratio, ut illud idem ad Sacramenta novæ Legis extendamus.

Ad V. Dicitur, quod sunt quidem Sacramenta illud omne, quod objectio continet; at non illud solum. Et in hoc consistit hallucinatio, seu potius error, & fallacia, Adversariorum, quod admittant quidem in Sacramentis, quod Catholici admittunt, sed dimidiatum, & detruncatum, non admittendo scilicet, quod vere Sacramentis ipsis est essentiale, & quod est Gratiæ significatio, & productio.

Ad VI. Hæc reponit Bellarminus lib. 1. de Sacram. in Genere cap. 17. „ Est igitur alia expositio, quam puto esse Sanctorum Augustini Tractat. 80. in Joannem, & Serm. 30. de verbis Domini, & Basilii lib. de Spiritu Sancto cap. 15. ut videlicet exprimatur a Sancto Petro ablutio mentis, quæ per antithesim opponitur ablutioni carnis, non per causam, ut volebat præcedens opinio, sed per effectum. Est enim usitatissima figura metonymia, qua per effectum intelligimus causam. Vocat igitur Petrus ablutionem internam interrogationem, seu responsionem bonæ conscientiæ in Deum, quia ex illa munditia oritur pax, & quies conscientiæ, & proinde responsio bonæ conscientiæ, & etiam interrogatio apud Deum, quia audet cum fiducia ad Deum accedere, & interrogare; idest, cum eo colloqui, eumque rogare pro se, & pro aliis. Addo secundo, locum hunc non favere adversariis, sed nobis, etiamsi per ἐπερώτημα accipiatur testimonium, vel pactum. Nam in primis S. Petrus non loquitur de testimonio, vel pacto Dei, sed conscientiæ nostræ: ipsi autem probare deberent Sacramentum esse signū testimonii, seu pacti Dei. Multum autem interest inter testimonium, seu pactum Dei, quod illi obsignari volunt Sacramento, & testimonium, seu pactum conscientiæ nostræ. Illud enim est verbum Dei scriptum, quod præcedit Sacramenti usum, & fructum, idest, justificationem; testimonium autem conscientiæ sequitur justificationem, & proinde Sacramenti usum, & fructum,

DISSERTATIO CCCIII.

De Essentia Sacramenti secundum Catholicos, ejusque definitione. Num Sacramentum sit proprie definibile? Quænam sit essentialis metaphysica Sacramenti definitio? Utrum omnia Sacramenta univoce conveniant, & quænam sit ratio, in qua est univoca convenientia?

RO prima Dissertationis parte, primo Sotus negat Sacramentum esse proprie definibile; ratio ipsius est, quia Sacramentum non est Ens reale, sed est Ens rationis, consistens nimirum in ratione signi, quæ est quædam rationis relatio. Secundo alii quoque negant Sacramentum esse definibile, sed ob aliam rationem; quia sci-

licet Sacramentum non est Ens per se, sed Ens per accidens, & Ens per accidens definiri nequit. Tertio Vasquez concedit quidem Sacramentum proprie, & recte definibile, non tamen primario, sicut definitur sola substantia, sed secundario, quemadmodum Accidentia definiuntur, & Accidentalia definiri possunt. Quarto communis Scholasticorum opinio tenet, Sacramentum definiri posse simpliciter, ac proprie, & pariter primario, definitione scilicet metaphysica, per genus nempe, & differentiam, eaque rigorosa ac perfecta definitione.

Dicimus I. Sacramentum esse proprie, primario, ac perfecte, definibile.

I. Probatur. Sacramentum, ut tale, habet simpliciter quidditatem suam, constantem ex genere & differentia: ergo est perfecte definibile. Probatur antecedens. Sacramentum ut tale est simpliciter quid reale; sed qua ratione est quid reale habet etiam quidditatem: ergo Sacramentum ut tale habet simpliciter quidditatem. Probatur major. Nequit non esse simpliciter quid reale id, cujus omnia constitutiva simpliciter sunt quid reale; sed omnia constitutiva Sacramenti ut talis simpliciter sunt quid reale: ergo Sacramentum ut tale est simpliciter quid reale. Major est certa; alioquin vel constitueretur per id, quo non constituitur, vel non esset id ipsum, quo constituitur. Minor ostenditur. Nam ea omnia, quæ possunt dici constitutiva Sacramenti ut talis, sunt & res sensibilis, v.g. aqua in Baptismo, & verba a Deo instituta, & divina institutio, nempe voluntas illa, qua decrevit Deus conferri infallibiliter Gratiam ad præsentiam naturalis aquæ sub his verbis applicatæ; sed hæc omnia realia sunt; quinimmo est quid reale etiam cognitio illa comparativa rei sensibilis significantis cum Gratia significata, in qua nonnulli reponunt formalem rationem, & relationem signi constituentis Sacramentum, & maxime in nostris principiis, in quibus relationes realiter distinctas non admittimus, nec Entia rationis chymerica, nec actus intellectus ab intellectu realiter distinctos, ut ex Philosophicis compertum supponimus.

II. Probatur. Nemo Adversariorum rogatus quid Sacramentum sit? negavit suppositum, quod scilicet Sacramentum ut quid; at potius omnes admissa interrogatione reddunt explicationem suam, quamvis aliqui negent perfectam esse definitionem; atqui in illa interrogatione supponitur Sacramentum esse quid, & quæritur explicatio illius, quod supponitur ex parte subjecti: ergo non negantes suppositum admittunt, quod supponitur, videlicet Sacramenti quidditatem. Neque dicant, hinc inferri chymeram quoque quidditatem habere, & esse definitionis capacem; etenim pariter quando quæritur, quid sit chymera, non negatur suppositum, quod chymera sit quid, sed admissa interrogatione, redditur explicatio: ne dicant hoc, nam dispar est ratio; quia ideo non negamus suppositum rogati quid sit chymera, quia in ipsa responsione, & explicatione chymeræ negaturi statim sumus illius quidditatem, & dicturi chymeram esse complexum essentialiter repugnantem, in quo dicimus non esse Ens, non esse quid; at in explicatione Sacramenti nunquam dicimus non esse quid.

III. Probatur. Quamvis physice Sacramentum, & secundum materialem entitatem, sit Ens per accidens; moraliter tamen, & secundum formalem rationem Sacramenti, est Ens per se: ergo est vere, & proprie definibile. Probatur antecedens; quia Sacramentum moraliter, & secundum suam formalem rationem, sumitur indivisibiliter per modum unius: ergo est unum per se moraliter; & secundum quod est unum per se moraliter, ita proprie, & perfecte definitur. Sacramentum autem moraliter ideo est unum, ait Bellarminus, quia est unum medium, sive instrumentum, ad justificandos homines. Etsi enim aqua, & verba, agere, & significare, sint res in se ipsis diversissimæ, ut faciunt tamen unum instrumentum justificationis, unum sunt; atque hoc unum ex genere, & differentia componi dicitur.

Objiciunt I. Nomine Sacramenti venit signum Gratiæ, seu res signans, & significans Gratiam: ergo venit concretum accidentale, sicuti est album, visum, cognitum &c. Sed concretum accidentale importat quale rei, non quid rei, & definitio debet explicare quid rei, non quale rei: ergo &c. II. Definitio Baptismi ex. gr. non potest præ-

dicari, nec de aqua, nec de verbis, nec de actu divinæ institutionis; & hoc sive sumantur hæc singula seorsim, sive accipiantur omnia simul; ergo nullo modo Sacramentum potest propriam definitionem habere, quæ ipsi conveniat. III. Sacramentum pro formali, sive ut est significativum Gratiæ, est Ens rationis pertinens ad secundam intentionem; sed Ens rationis pertinens ad secundam intentionem non est definibile definitione perfecta, quia non est Ens verum, sed phantasticum: ergo Sacramentum pro formali non est definibile. IV. Sacramentum ut Sacramentum non solum significat, sed etiam sanctificat; sed significare, & sanctificare pertinent ad diversa prædicamenta, nimirum ad actionem, & relationem: ergo non possunt facere unum per se: ergo Sacramentum non est proprie definibile.

Respondemus ad I. Rem significativam gratiæ esse concretum accidentale physicè, secus vero moraliter; sicque physicè explicare quale rei, moraliter vero quid rei. Ulterius, esto absolute sit concretum accidentale, explicat tamen quale rei, si per *To rei* veniat subjectum a forma denominatum, non vero si per *To rei* veniat totum resultans ex subjecto denominato, & ex forma denominante. Ex. gr. coloratum importat quale rei, si per *To rei* veniat paries, qui dicitur coloratus, & quem color qualificat. Si vero per *To rei* veniat totum resultans ex pariete, & colore, non importat quale, sed quid rei, quia hæc est quidditas hujus totius, & huic toti color est essentialis, non accidentalis. Ita pariter dicendum est in Sacramentis.

Ad II. Dicitur, quod si illa tria sumantur specificative, & secundum proprias, & absolutas rationes, nulla definitio potest de ipsis prædicari, nec seorsim, nec simul sumptis: secus vero si sumantur reduplicative, & secundum quod afficiunt se invicem, atque denominant, tanquam subjectum, & forma. Quemadmodum in homine, ut simpliciter dicatur definibilis, non est necesse, quod aliqua definitio prædicetur essentialiter de corpore, & anima, sumptis specificative, & secundum proprias, & absolutas rationes; sed sufficit quod essentialiter prædicetur de iisdem reduplicative, & secundum quod se mutuo afficiunt, qua solum ratione sunt homo.

Ad III. Dicitur, quod illud Ens rationis non esset chymericum, quia non esset metaphysicum, sed logicum; & alia similia dicunt, qui cognitiones distinctas realiter ab Intellectu ponunt, & his terminis aristotelicis utuntur. Nobis autem dicere sufficit, quod non definimus formale relationis, quod consistit in Intellectu referente, sed fundamentale, quod est in Sacramento, & hoc est Ens reale. Cæterum per illos, qui sub Peripateticorum vexillo non militant, etiam formale est Ens reale, quatenus consistit in actu Intellectus, qui ab Entitate reali ipsiusmet Intellectus realiter non est distinctus.

Ad IV. Negatur major, & ratio est, quia Sacramentum ut Sacramentum, & quatenus scilicet præscindit a Sacramentis veteris Legis, & a Sacramentis novæ Legis, non habet caussare gratiam, sed tantum significare; & hæc est differentia inter illa Mosaicæ Legis, quæ tantum significabant Gratiam, & inter illa Legis Evangelicæ, quæ non solum significant, sed etiam caussant. Si vero sit sermo de Sacramento, non prout præscindit a veteri Lege, & a nova, sed prout est Sacramentum novæ Legis, tunc verum est, quod pro essentia importat significare, & caussare Gratiã, attamen significare stat loco generis, prout per illud convenit cum Sacramento veteris Legis, & caussare stat loco differentiæ, prout per illud a Sacramento veteris Legis secernitur, quod solum habet significare, & non caussare Gratiam.

Pro secunda Dissertationis parte, multæ sunt Sacramenti definitiones, quas Catholici tradunt, & quas adducere nimis longum esset. Eas tantum afferemus, quas Hæretici convellere conati sunt, & quæ nobis ad clarius Sacramenti essentiam explicandam aptiores videntur. Tres in medium affert definitiones Estius, quas omnes Magister sententiarum antecedenter tradiderat. Prima est: Sacramentum est rei sacræ signum. Secunda: Sacramentum est invisibilis Gratiæ visibilis forma. Tertia: Sacramentum est, quod ita signum est gratiæ Dei, & invisibilis gratiæ forma, ut ipsius imaginem gerat, & caussa existat. Ex quibus prima definitio est potius nominis Sacramenti, quam ipsius

ipsius essentiæ explicatio; convenit namque omnibus rerum sacrarum signis, adeoque nimis est late patens. Tertia convenit solis novæ Legis Sacramentis, quorum est gratiam non solum significare, verum quoque caussare. Secunda sola est, quæ convenit Sacramentis, ut Sacramenta sunt, præscindendo ab illis aut novæ, aut veteris Legis; essentiale enim cuilibet Sacramento est interiorem Gratiam significare, sive illam deinde causset, sive non. Unde vetera Sacramenta significabant etiam gratiam per Christum dandam, nova vero significant gratiam jam datam; illa absentem, hæc præsentem.

Ultra tres has definitiones, quas Magistro ex Estio tribuimus, alia est, quam docet Concilii Tridentini Catechismus; nimirum, Sacramentum est res sensibus subjecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis & justitiæ, tum significandæ, tum efficiendæ, vim habet; quæ quidem definitio, ut patet, solis Sacramentis novæ Legis convenit, quia hæc sola, ut dictum est, & gratiam significant, & efficiunt. Apud Gratianum in Decreto cap. *multi sæcularium* 1. *quæst.* 1. hæc alia legitur definitio: Sacramentum est, per quod sub tegumento rerum visibilium divina virtus secretius salutem operatur. Quæ quidē definitio a Gratiano tribuitur Gregorio Magno, a Sancto Thoma vero in 4. dist. 1. quæst. 1. adscribitur Augustino; sed Bellarminus ait, nec Gregorii, nec Augustini, sed S. Isidori esse, nisi forte Isidorus, apud quem l. 6. Etymologiarum cap. 18. legitur, ab aliquo aut Gregorii, aut Augustini libro, nobis incognito, & quem ipse non laudat, acceperit. Ea nihilominus potius ab Isidoro allata videtur ad explicandam nominis significationem, quàm ad rem ipsam accurate definiendam. Hugo lib. 1. par. 9. cap. 2. sic definit Sacramentum: est corporale, vel materiale elementum, foris sensibiliter propositum ex similitudine repræsentans, & ex institutione significans, & ex sanctificatione continens, aliquam invisibilem, & spiritalem gratiam. Ubi nomine elementi venit materia omniū Sacramentorum, quæ quidem quia in Baptismo est aqua, quæ est proprie elementum, inde in aliis elementum quoque appellari consuevit, non quod revera in aliis sit elementum, sed quod sit illud omne, quod non sunt verba. Unde ex Augustino dicitur, accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.

Denique antequam definitionem, quæ magis nobis arridet, in medium feramus, animadvertere oportet, Gratiam, seu sanctitatem, vel justitiam, quam Sacramenta aut significant, aut caussant, dupliciter distingui; unam scilicet, quæ legalis, seu Mosaica dicitur, alteram vero, quæ Evangelica, seu Christiana nominatur. Illa est potius figura hujus, vel umbra, & aliud non est, quam quædam consecratio, seu deputatio ad divinum cultum, quæ cum peccato mortali stare potest, & in omnibus Judæis reperiebatur, in quantum omnes, & singuli Judæi, ut minimum, ad divinum cultum per Circumcisionem deputati erant. Altera vero est invisibilis, seu interna gratia, quæ nos vere justos ac sanctos facit coram Deo, & hæc in omnibus, & singulis Christianis non reperitur, sed in iis tantum, qui a peccato mortali actualiter sunt immunes. Hoc supposito, quæstio est inter Scholasticos, num Sacramenta tum novæ, tum veteris Legis in ratione Sacramenti univoce conveniant? Illi, qui affirmant, inter se ipsos etiam sunt discordes; aliqui enim dicunt univocationem consistere in hoc, quod significent gratiam, alii vero in hoc, quod caussent; Unde illi volunt significare esse essentiale cuilibet Sacramento, non vero caussare; Isti vero sustinent, caussare esse etiam essentiale cuilibet Sacramento, sed non caussare quancunque gratiam, benè vero caussare aliquam gratiam; sicque illi Sacramenta novæ Legis ab antiquis distinguunt per hoc præcise, quod caussent, quum illa tantum significaverint; Isti vero distinguunt per hoc, quod caussent gratiam justificantem, seu internam, quum illa caussaverint externam, seu legalem.

Dicimus II. Sacramentum esse signum sensibile rei sacræ sanctificantis hominem: vel esse signum rei sacræ, in quantum est sanctificans homines; quæ quidem definitio est Sancti Thomæ 3. par. quæst. 60. art. 2. ad 3. ubi docet, quod reduplicatio non cadit supra signum, sed supra rem sacram significatam. Et quia diximus quod definitiones hasce debe-

debemus ab Hæreticorum cavillationibus vindicare, hinc est, quod pro præsenti conclusione probationes non adducimus, sed objectiones tantum Heterodoxorum proponimus, eisdemque congruas conamur subnectere responsiones.

Opponunt I. cum Kemnitio; definitionem ab Isidoro traditam Matrimonio non convenire, & ratio ipsorum est, quia in Matrimonio non est visibilium rerum tegumentum, sub quibus divina virtus salutem nostram secretiori modo operetur. II Definitio Hugonis non convenit Sacraměto Eucharistiæ; quod probatur, quia in hoc Sacramento nullum est elementum, quum secundum Catholicos ibi nulla sit substantia, sed solum sint accidentia: ergo quum definitio non conveniat omnibus sub definito contentis, nequit dici bona III. Definitio Magistri sententiarum non convenit Matrimonio; & ratio est, quia in hoc Sacramento Catholici volunt, materiam esse verba exprimentia consensum: verba autem, nec forma visibilis esse possunt secundum Magistrum, nec sunt Elementum juxta Hugonem. IV. Nec bene Sacramentum dicitur signum invisibilis Gratiæ, si per gratiam intelligitur gratia gratum faciens, quia hæc per reliquos Catholicos, præter unum Richardum, in Matrimonio, & in Ordinatione non datur. V. Si Sacramentum est signum significans effectũ Dei gratuitum, quare pariter Sacramenta non erunt benedictio Monachorum, aqua lustralis, rosa benedicta, Agnus Dei, Ensis benedictus, benedictio herbarum, campanarum, Imaginum, inunctio regalis, consecratio Templi, Altaris, Cœmeterii &c. hæc enim fiunt certis consecrationibus, & dicuntur habere spirituales effectus. VI Per nostram definitionem non definitur Sacramentum ut sic, prout scilicet præscindit a Sacramentis veteris, & novæ Legis, sed tantummodo Sacramentum novæ Legis, quia hoc est signum significans, & sanctificans, non vero Sacramentum veteris Legis, quod erat signum significans, sed non sanctificans.

Respondemus ad I. Definitionem Isidori convenire Matrimonio, quia sub velamine, seu tegumento visibilium rerum, idest conjunctionis sponsi, & sponsæ, significatur gratia invisibilis, per quam Deus cum Anima jungitur, eamque justificat, sive justitiam infundat, sive infusam augeat. Quod autem Matrimonium dicatur signum conjunctionis Christi cum Ecclesia, non obstat, quia idem Sacramentum plurium rerum potest esse signum.

Ad II. Hugo appellavit elementum rem quamlibet sensibilem, quæ ad Sacramenta perficienda adhibetur, ut supra dictum est; & quia verba exterius prolata sunt materia sensibilis, inde est, quod recte possunt sub elementi nomine venire.

Ad III. Aliqui volunt, personas contrahentes esse materiam Matrimonii, verba vero contrahentium esse formam; aliqui tamen asserunt, verba esse materiam, etenim verba possunt quoque dici elementum, ut modo diximus, quia sunt sensibilia, quum sensus ipse videndi usitate ad omnem sensum recte pariter transferatur.

Ad IV. Putidum est mendacium Kemnitii, quod assumit; & ratio est, quia per Matrimonium, & per Ordinem, infunditur augmentum gratiæ, supponunt enim Animam in gratia, quia sunt Sacramenta vivorum, & hoc omnes Catholici fatentur.

Ad V. Dicitur, illa enumerata nec significare, nec efficere gratiam justificantem, sed alios effectus, ut sunt deletio venialium, protectio contra Dæmones, aliique similes, qui effectus præcipue in aqua benedicta comperiuntur. Addimus, quod illa enumerata hujusmodi effectus infallibiliter non habent, quum non ex Christi institutione, sed ex Ecclesiæ precibus, suam vim dumtaxat consequantur.

Ad VI. Definitio allata, prout importat signum significans gratiam, Sacramẽtis tantum veteris Legis convenit; prout vero importat signum significans, & efficiens gratiam, convenit tantum Sacramentis novæ Legis. At hoc objectum nequit a Kemnitio proponi, qui differentias hasce, vel temere non agnoscit, vel pertinaciter inficiatur.

Pro tertia Dissertationis parte duplicis generis Adversarios habemus; & illos, qui dicunt, Sacramenta in ratione Sacramenti analogice, non univoce convenire; & illos, qui volunt, univoce quidem convenire, sed quod ratio, in qua est univoca convenientia non sit ratio signi, at caussæ. Secundum primos,

mos, & secundum secundos, de ratione essentiali Sacramenti, qua Sacramentum est, non est esse signum, sed caussam; cum hac tamen differentia inter illos, quod primi volunt de ratione Sacramenti esse quod sit caussa veræ sanctitatis, & quia Sacramenta veteris Legis veram sanctitatem non caussabant, inde concludunt, Sacramenta novæ & veteris Legis non univoce, sed analogice convenire. Secundi vero volunt de ratione Sacramenti esse, quod sit caussa alicujus sanctitatis; & quia tam Sacramenta veteris, quam novæ Legis aliquam sanctitatem caussabant, illam nimirum sanctitatem legalem, hæc vero gratiam justificantem, inde deducunt, in ratione caussæ, non in ratione signi, univoce convenire. Primorum Fautores sunt Magister sententiarum, Albertus, S. Thomas, S. Bonaventura, aliique cum ipsis: pro secundis vero stat Bellarminus. Nos contra hos omnes cum Sancto Thoma, qui aperte in Summa priorem sententiam mutavit, dicimus, Sacramenta convenire univoce in ratione signi, & non in ratione caussæ; adeoque non esse de essentia Sacramenti, ut Sacramentum est, esse caussam gratiæ, sed tantum esse gratiæ signum.

Decimus III. Sacramenta univoce in ratione Sacramenti convenire, non analogice. Rationem vero signi, non caussæ, esse illam, in qua Sacramenta univoce conveniunt.

I. Probatur prima conclusionis pars. Quod analogice tantum dicitur tale, nequit dici simpliciter, & absolute tale; sed Sacramenta veteris Legis dicuntur simpliciter, & absolute Sacramenta: ergo nequeunt esse analogice Sacramenta. Major patet, quia pes Tabulæ, Montis, Sedis &c. nequit absolute & simpliciter dici pes; ita pariter Canis maritimus, & celestis nequit absolute, & simpliciter dici Canes; & hoc non aliunde, nisi quia illi analogice dicuntur pedes, & hi analogice pariter dicuntur Canes. Minor vero probatur; quia Sacramenta veteris Legis absolute, & simpliciter a Conciliis, & a Patribus dicuntur Sacramenta: ergo &c.

II. Probatur ex Concilio Florentino in Decreto Eugenii IV. & ex Tridentino sess. 7. Can. 2. ubi Sacramenta veteris Legis sine ullo addito diminuente vocantur Sacramenta; & quod plus est, dicuntur Sacramenta vetera etiam, prout excludenti a virtutem caussativam gratiæ, & hoc solum discrimen inter nova, & vetera Sacramenta assignatur, quod vetera non caussabant gratiam, sed solum figurabant, nova autem, & gratiam continent, & gratiam conferunt: ergo ex dictis Conciliis Sacramenta vetera sunt vera Sacramenta, hoc est simpliciter talia, & absque diminutione aliqua, adeoque univoce in ratione Sacramenti convenientia.

III. Probatur. Concilium Trident. sess. 13. cap. 3. approbat definitionem Sacramenti, quam tradidit Magister sententiarum, quod scilicet Sacramentum sit invisibilis gratiæ visibilis forma. Ait enim: *Commune hoc quidem est sanctissimæ Eucharistiæ cum cæteris Sacramentis symbolum esse rei sacræ, & invisibilis gratiæ formam visibilem*; atqui hæc definitio convenit Sacramento in communi: ergo Sacramenta univoce conveniunt in ratione Sacramenti. Probatur minor. De hac definitione æque participant Sacramenta veteris, & Sacramenta novæ Legis: ergo hæc definitio æque convenit Sacramento in communi.

Secunda conclusionis pars I. probatur. In ratione signi æqualiter Sacramenta conveniunt, non sic autem in ratione caussæ; sed ad hoc ut univoce conveniant debent æqualiter convenire: ergo ratio signi, non caussæ, est illa, in qua univoce Sacramenta conveniunt. Probatur Major pro secunda parte, quia Minor supponitur certa. Gratia, quam deberent caussare essentialiter Sacramenta, si ratio caussæ esset ratio essentialis, deberet esse gratia interna; sed hæc nullo modo caussatur a Sacramentis veteris Legis quamvis caussarent gratiam externam; ergo Sacramenta non æqualiter conveniunt in ratione caussæ. Probatur Major. Illam gratiam deberent caussare essentialiter, quam essentialiter significant; sed essentialiter significant gratiam internam; ergo deberent caussare gratiam internam. Probatur Minor. Gratia, quam essentialiter significant, debet esse gratia occulta; sed sola gratia interna, est gratia occulta; ergo essentialiter significant gratiam internam, Major est certa; si enim debet esse arcana, debet etiam esse occulta; & si de-

debet manifestari per signum, non debet esse manifesta. Minor etiam patet; quia gratia externa non est occulta, quum sit externa.

II. Probatur. Caussare gratiam internam, & caussare gratiam externam, non univoce conveniunt in ratione caussæ: ergo per has caussas non univoce conveniunt Sacramenta. Probatur Antecedens. Gratia interna, & gratia externa, non univoce conveniunt in ratione gratiæ: ergo caussare gratiam internam, & caussare gratiam externam, non univoce conveniunt in ratione caussandi gratiam. Probatur antecedens. Ratio essentialis gratiæ est reddere illam possidentem Deo amicum; sed hæc ratio non æqualiter participatur a gratia interna, & a gratia externa: ergo gratia interna, & gratia externa, non univoce conveniunt in ratione gratiæ. Major patet; quia loquimur de gratia gratum faciente, non vero de gratia gratis data. Minor probatur. Gratia externa potest stare, immo stetit aliquando cum peccato mortali, non sic autem gratia interna: ergo ratio essentialis gratiæ non æqualiter participatur a gratia interna, & a gratia externa.

III. Probatur. Si Sacramenta veteris Legis convenirent univoce cum Sacramentis novæ Legis in ratione caussæ, & non in ratione signi tantum, debuissent caussare aliquam gratiam, saltem legalem, & externam. Sed ex sua primaria institutione non debebant caussare hanc gratiam legalem, & externam: ergo nullatenus univoce conveniunt cum Sacramentis novæ Legis in ratione caussæ. Probatur Minor; quia Sacramenta veteris Legis non erant primario, & per se instituta ad exteriorem justitiam Judæis conferendam, sed ad exhibenda Christi, ejusque Ecclesiæ Mysteria, juxta illud Pauli, *omnia in figura contingebant illis*, ut ait Iveninus in Coment. de Sacram. dissert. 1. cap. 2.

Opponunt I. Concilia & Patres non vocant directe Sacramenta Mosaica illa, sed cum addito Sacramenta veteris Legis: ergo Concilia & Patres non intellexerunt Sacramenta veteris Legis univoce in ratione Sacramenti convenire. II. Medici quoque dicunt sine aliquo addito medicamenta sana, & nihilominus soli Animali simpliciter convenit ratio sani: ergo quamvis Sacramenta veteris Legis dicantur sine addito Sacramenta, non per hoc tamen univoce conveniunt in ratione Sacramenti, sicut nec univoce conveniunt Medicina, & Animal in ratione sani. III. Umbra, & Corpus, Originale, & Imago, non possunt univoce convenire; sed per Apostolum Sacramenta vetera fuerunt umbra futurorum, & imago: ergo non possunt cum novis univoce convenire. IV. Sanctificare, seu esse sanctificativum, est de essentia Sacramenti; sed hoc univoce non convenit utrisque Sacramentis: ergo Sacramenta non univoce conveniunt in ratione Sacramenti. Probatur Major. Ex una parte sanctificare perfectius est, quam significare; ex altera omnibus Sacramentis, sicut convenit significare, ita etiam convenit sanctificare; sed pro essentia debet concedi, quod perfectius est: ergo sanctificare, non significare, debet esse de essentia Sacramenti. V. Concilium Trident. & Concilium Florentinum Sacramenta explicant per rationem caussæ: ergo vel Sacramenta non univoce conveniunt, vel si univoce conveniunt, non in ratione signi, sed in ratione caussæ stat univocatio. VI. Essentiale est Sacramentis omnibus aliquam saltem imperfectam conferre sanctitatem: ergo in ratione caussæ univoce conveniunt. Probatur antecedens. Essentiale est Sacramentis esse quid sacrum, non solum ratione rei significatæ, sed etiam ratione sui; sed hoc ipso debent conferre aliquam sanctitatem: ergo &c. Major probatur, quia esse quid sacrum ratione sui magis quadrat etymologiæ, & essentiæ Sacramenti. VII. Antiqua Sacramenta erant promissiones de gratia hominibus novæ Legis conferenda; sed promissio est moralis caussa rei promissæ, habetque vim moraliter motivam promissionis ad præstandum, quod promittitur: ergo antiqua Sacramenta fuerunt moralis caussa gratiæ collatæ hominibus novæ Legis: ergo Sacramenta veteris, & novæ Legis univoce conveniunt in ratione caussæ, & quidem respectu ejusdem gratiæ, seu sanctitatis: ergo univocatio consistit non in ratione signi, sed in ratione caussæ. VIII. Ad Hæbreos 9. docet Apostolus: *Sanguis hircorum, & taurorum, & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificat ad*

emun-

emundationem carnis: ergo ex Apostolo etiam Sacramenta veteris Legis sanctificabant, gratiam scilicet internam conferebant: ergo univoce cum novis possunt in ratione caussæ convenire.

Respondemus ad I. quod si additum illud *veteris Legis* in Sacramentis, esset additum diminuens, Sacrificium veteris Legis, quum hoc modo etiam dicatur, neque fuisset similiter Sacrificium; immo, neque Populus cujuslibet determinatæ nationis dici posset simpliciter Populus, quia restrictionem ad illam determinatam nationem haberet. Dicuntur igitur Sacramenta veteris Legis, vel ut significetur esse alia a Sacramentis novæ Legis, vel ut importetur discrimen, quod est inter eadem, quatenus nimirum illa significabant, & hæc producunt gratiam, quam significant.

Ad II. Nunquam boni Medici, si sunt pariter boni Logici, ut esse debent, vocare possunt Animal, & medicamentum æqualiter sanum, sine ullo addito diminuente; & hoc non aliunde, quia sanitas proprie convenit Animali, medicinæ vero tantum analogice. At Concilia, etsi agnoscant differentiam inter Sacramenta novæ Legis, & inter Sacramenta veteris Legis, vocant tamen utraque Sacramenta æqualiter sine aliquo addito diminuente.

Ad III. Transeat major, & distinguitur minor; fuerunt umbra, & imago, idest pura carentia in genere entitatis Sacramenti, negatur; umbra, & imago, idest repræsentatio novi Sacramenti, per entitatem in eodem genere minus perfectam, conceditur minor, & negatur consequentia. Cæterum imago, & originale non sunt ejusdem rationis secundum omnia prædicamēta; at secundum aliqua possunt etiam univoce convenire; ut nimirum in ratione entis, in ratione substantiæ &c.

Ad IV. Negatur major; quia quanvis aliquo modo sanctificare conveniat omnibus Sacramentis, non tamen illis convenit ut essentia. Ad probationem; conceditur sanctificare esse perfectius quam significare, negatur tamen, quod omnibus Sacramentis, sicut convenit significare, ita etiam conveniat sanctificare; quia significare convenit univoce, sanctificare analogice. Denique negatur, quod pro essentia debeat concedi, quod perfectius est; etenim si perfectius est sanctificare, debet tribui non generi, sed speciei perfectiori, scilicet Sacramentis novæ Legis; quemadmodum, quia discurrere perfectius est, quam sentire, non per hoc tribuitur pro essentia Animali in genere, sed homini, qui est Animalis species perfectior.

Ad V. Dicitur, quod Concilium Florent. & Trident. quando explicant Sacramenta per rationem caussæ, nec loquuntur, nec intelligenda sunt de aliis Sacramentis, quam de illis, quæ sunt novæ Legis, quibus vere convenit gratiam significare simul, & caussare.

Ad VI. Transeat quod sit essentiale Sacramentis omnibus aliquam conferre sanctitatem, dummodo non sit essentia; negatur tamen consequentia, quæ non probatur. Per hoc enim quod omnibus Sacramentis sit essentiale aliquā conferre sanctitatem, sequitur omnia convenire in ratione caussæ, sed non convenire univoce. Non etenim in ordine ad quancunque sanctitatem considerandа sunt Sacramenta, sed in ordine tantum ad sanctitatem internam, quæ est finis præcipuus, & potissimus Sacramentorum formaliter consideratorum, ut Sacramenta sunt. Gratiam autem hanc Sacramenta vetera nullo modo caussabant, & inde est, quod in ratione caussæ univoce non conveniebant.

Ad VII. Negatur major; licet enim Sacramenta vetera fuerint pronostica signa gratiæ, sive signa gratiæ dandæ per Sacramenta novæ Legis, & licet etiam illa Sacramēta fuerint signa hujus gratiæ, ut promissæ, sive promissionis divinæ, non tamen fuerunt ipsa promissio formaliter, & proprie loquendo. Ulterius quanvis fuerint signa gratiæ promissæ, non tamen erant signa gratiæ conferendæ, vel collatæ, ut est, in Sacramentis novæ Legis, quæ vere sunt signa gratiæ, quæ confertur.

Ad VIII. Communiter explicatur Apostolus de gratia externa, seu legali, non vero de gratia interna, & sanctificante, qualis est illa, quæ confertur a Sacramentis novæ Legis.

DISSERTATIO CCCIV.

De Sacramento prout est signum. An sit signum practicum, vel speculativum tantum? An debeat esse signum sensibile? An signum ad placitum Dei? An signum permanenter institutum? & quam rem debeat essentialiter significare?

PRO prima Dissertationis parte, nomine signi speculativi venit signum, quod significat tantum, & non operatur, seu non caussat illud ipsum, quod significat; nomine vero signi practici venit signum, quod & significat, & operatur, seu caussat illud ipsum, quod significat. Plures Theologi de Schola volunt, Sacramentum esse signum, & caussam gratiæ, quam scilicet significat, & operatur, seu producit in suscipientibus illud; Alii vero rectius docent, de ratione Sacramenti in genere esse, quod tantum sit signum, & non caussa, adeoque esse signum speculativum, & non practicum; de ratione Sacramenti novæ Legis esse, quod sit signum practicum, seu operativum gratiæ in illis, qui illud suscipiunt. Nos, ut cohærenter loquamur ad ea, quæ in præcedenti Dissertatione diximus, in qua probavimus, Sacramenta veteris Legis, & Sacramenta novæ Legis univoce in ratione Sacramenti convenire, non primis, sed his posterioribus Theologis adhæremus.

Dicimus I. Sacramentum in genere, prout abstrahit ab illis veteris Legis, & ab illis novæ Legis, esse signum speculativum gratiæ, non practicum.

I. Probatur. Ad rationem Sacramenti ut sic sufficit, ut significet gratiam, non vero requiritur, ut causset illam; sed hoc ipsum importat ut sit signum speculativum gratiæ, non vero practicum: ergo vere Sacramentum ut abstrahit &c. est signum speculativum, non practicum gratiæ. Probatur major. Illud sufficit ad rationem Sacramenta ut sic, quod in omnibus Sacramentis invenitur: ergo hoc tantum sufficit ad rationem Sacramenti ut sic.

II. Probatur. Ex probatis in præterita Dissertatione, Sacramenta univoce conveniunt in ratione Sacramenti; sed hoc verificatur per hoc, quod Sacramentum ut sic sit signum speculativum gratiæ, non practicum: ergo vere Sacramentum ut sic est signum speculativum gratiæ, non practicum. Probatur minor. Per hoc, quod Sacramentum sit signum speculativum gratiæ, conveniunt omnia Sacramenta in ratione signi; sed si esset signum practicum non convenirent omnia Sacramenta, immo potius differrent: ergo ex hoc, quod Sacramenta conveniant univoce in ratione Sacramenti, bene probatur, quod Sacramentum ut sic sit signum speculativum gratiæ, non vero practicum. Probatur minor. Sacramenta veteris Legis erant vera Sacramenta, & nihilominus gratiam tantum significabant, & non caussabant; Sacramenta vero novæ Legis gratiam significant, & caussant; sed hoc ipsum importat, quod Sacramentum ut sic sit signum speculativum, non vero practicum, quod scilicet significet gratiam, & non operetur: ergo &c. Probatur minor. Omnia Sacramenta conveniunt in ratione signi, disconveniunt vero in ratione caussæ: ergo omnia Sacramenta conveniunt in ratione signi speculativi, disconveniunt vero in ratione signi practici.

III. Probatur. Si de ratione Sacramenti esset, esse signum practicum gratiæ, omnia Sacramenta sic essent; sed hoc est falsum: ergo &c. Major est certa, quia quod convenit Sacramento ut sic debet omnibus & singulis Sacramentis convenire. Minor probatur. Sacramenta veteris Legis non erant signa practica gratiæ: ergo falsum est, quod omnia Sacramenta sint signa practica gratiæ. Probatur antecedens. Sacramenta

menta veteris Legis significabant gratiam, at illam non caussabant: ergo Sacramenta veteris Legis non erant signa practica gratiæ.

Pro secunda Dissertationis parte, quæ est, an esse signum sensibile essentialiter conveniat Sacramento? Suarez affirmat, Vasquez negat: Thomistæ sunt divisi; Gonetus negantes sequitur; Alii sequuntur illos, qui affirmant. Fundamentum Negantium est, quia licet omnia Sacramenta, tam nova, quam vetera, sint sensibilia, eo quod, prout de facto sunt instituta, aliquod sensibile includunt; non implicat tamen potuisse a Deo institui aliquid pure insensibile, aut spirituale, ad significandam, aut caussandam gratiam. Confirmant hoc, quia de facto Sacramenta includunt partem insensibilem, Baptismus ex. gr. Confirmatio, & Ordo, characterem; Pœnitentia contritionem; Eucharistia Christum Dominum existentem in se insensibili modo: ergo Sacramenta, saltem de possibili, institui potuissent adequate insensibilia.

Dicimus II. Esse signum sensibile essentialiter convenire Sacramento, prout Sacramentum est.

I. Probatur. Per Adversarios in ea hypothesi signi specialis, & insensibilis instituti ad gratiam significandam, vel ipsi immutatam vellent huic nomini *Sacramentum* significationem, quam de facto habet, vel mutatam. Si secundam, non sumus in casu; non enim quærimus essentiam objecti appellabilis *Sacramentum*, sed objecti appellati *Sacramentum*. Si primum, implicat in terminis Sacramentum insensibile; & probatur: nam immutata significatione nominis, implicat in terminis, quod Sacramentum sit entitas carens illa ratione objectiva, quam significat nomen Sacramentum, ex vi suæ impositionis; alioquin talis entitas haberet simul, & non haberet rationem objectivam significatam hoc nomine; sed entitas sensibilis est ratio objectiva, quam significat Sacramentum ex vi suæ impositionis: ergo &c. Minor patet, quia hoc nomen Sacramentum ex vi institutionis suæ impositum est ad significandum specialia signa, quibus sensibiliter discriminatur Ecclesia sacra a profana, & homo utens Sacramentis a non utente.

II. Probatur; quia primum Adversariorum fundamentum omnino ruit: ergo ruit pariter ipsorum opinio, quæ hujuscemodi fundamento innitur. Probatur antecedens; quia quanvis concedatur, quod assumitur, illud autem. Eus non esset Sacramentum immutata significatione nominis, bene vero mutata, quod non est ad rem: ergo ruit fundamentum Adversariorum. Quod & confirmatur, quia supposita ratione Adversariorū fieri posset hoc aliud argumentum: licet omnis sensatio defacto sit perceptio objecti habita per sensum materialem, tamen possibilis est perceptio sensus, habita per sensum, aut potentiam mere spiritualem; sed perceptio objecti habita per sensum aut potentiam mere spiritualem esset sensatio: ergo de essentia sensationis non est haberi per sensum materialem. Quod quidem dictum volumus in Adversariorum hypothesi, non autem in nostra.

III. Probatur. Falsum est aliud Adversariorum fundamentum, quod in ipsorum Confirmatione proponitur, & supponitur; tum quia argumentum ab essentia partis non valet ad essentiam totius; alioquin posset dici: homo defacto includit in sua physica constitutione materiam, quæ est corporea, & per se irrationalis: ergo de possibili potest physice constitui homo adequate corporeus, & irrationalis, quod est omnino falsum: tum etiam, quia Sacramenta illa, quæ proponuntur, includunt quidem partem insensibilem, sed significatam sensibiliter, non vero insensibiliter. Sic Christus per species eucharisticas, quæ sensibiles sunt; Character per ablutionem, aut unctionem; Contritio per verba, aut signa expressiva doloris, insinuantur sensibiliter, & nisi hoc modo insinuata Sacramentum non constituunt, ut docet S. Thomas in 4. dist. 1. quæst. 1. art. 1. quæst. 3. ad 3.

Pro tertia Dissertationis parte, in qua nimirum quæritur, an Sacramentum debeat esse essentialiter signum ad placitum Dei? Communis opinio affirmat, negat vero Card. de Lugo, quem sequitur Arriaga, ac pariter Madernus, aliique pauci cum his quoque sectantur; qui volunt, non implicare rem sensibilem, aut materialem connexam ex natura sua cum gratia sanctificante, illamque caussante vel physice, vel moraliter; & hanc rem putant esse vere Sa-

Sacramentum, quamvis non esset signū ad placitum, sed naturale. Ex quo deducunt, quod licet de facto omnia Sacramenta sint gratiæ signa ad placitum divinum, quia res istæ materiales, quæ denominantur Sacramenta, sunt cum gratia sanctificante connexæ solum ex voluntate divina, possit nihilominus dari Sacramentum, quod esset signum naturale &c.

Dicimus III. Essentiale esse Sacramento esse signum ad placitum Dei.

I. Probatur. Entitas creata significans infallibiliter existentiam gratiæ sanctificantis vel esset connexa cum gratia ex natura sua, vel non ex natura sua; sed sive esset connexa ex natura sua, sive non ex natura sua, non posset significare infallibiliter existentiam gratiæ sanctificantis, nisi ad placitum Dei: ergo &c. Minor tam pro prima parte, quam pro secunda, supponi debet ut certa; nam illa entitas eo ipso, quod ex natura sua esset connexa cum gratiæ existentia, esset entitas supernaturalis, ut opposita sententia concedit; immo negare non potest, quia enti naturali supernaturalis gratia deberi non potest; sed eo ipso, quod illa entitas esset supernaturalis, esset pariter significativa gratiæ ad placitum Dei: ergo esset signum gratiæ ad placitum Dei. Probatur Minor; nam illa entitas non aliter esset significativa gratiæ, nisi quatenus esset cognoscibilis, ut supernaturalis; atqui ut connexa cum gratia esset solum cognoscibilis ad placitum Dei: ergo &c. Minor patet; quia supernaturalia, ut supernaturalia, & ut connexa cum gratia, non sunt cognoscibilia, nisi dependenter a revelatione Dei, aut alio lumine supernaturali mediante; talis autem revelatio, & tale lumen dispensantur ad placitum Dei, quia nulli naturali intellectui debetur.

II. Probatur; quia res illa sensibilis aut materialis connexa cum gratia, quam supponit Lugus, non esset signum naturale gratiæ, sed ad placitum Dei: ergo ruit fundamentum Adversariorū. Probatur antecedens. Non esset signū gratiæ propter intrinsecam suam & naturalem sibi connexionem cum gratia utcunque, sed propter connexionem cum gratia, ut cognoscibilem; Connexio autem illa, ut cognoscibilis, dicit ordinem essentialem ad divinum beneplacitum, vel relativum talis connexionis, vel dispensativum supernaturalis & indebiti luminis ad illam deprehendendam: ergo &c.

III. Probatur. Nullum materiale & sensibile potest ab intrinseco, & ex natura sua, nos ducere in gratiæ cognitionem: ergo sive de facto, sive de possibili, nequit Sacramentum esse signum naturale gratiæ, sed tantum ad placitum Dei. Probatur antecedens. Improportio ordinis inter materiale, & gratiā maximum est impedimentum, ut possit illud ducere ad hanc necessariam & naturalem habitudinem, vel tanquam ad effectum, vel tanquam ad gratiam, vel tanquam ad caussam, vel tanquam ad essentiam &c. ergo nullum materiale potest ab intrinseco & ex natura sua nos ducere in gratiæ cognitionem.

Pro quarta dissertationis parte, an scilicet Sacramentum debeat esse permanenter institutum? Communis opinio affirmativa est, quanvis aliqui pauci negent; aliique de facto affirment, non sic vero de possibili.

Dicimus IV. Sacramentum debere esse permanenter institutum, sive de facto, sive de possibili.

I. Probatur. Sacramentū tandiu debet esse stabile, ut permanere debeat, quādiu per duratura est Ecclesia, cujus est signum: ergo sive de facto, sive de possibili, semper debet esse permanenter institutū. Antecedens est certum, quia si Sacramentum est pro Ecclesia institutum, debet pariter durare, quandiu ipsa Ecclesia durat; aliter enim non esset nec illorum consulens profectui, qui sunt in Ecclesia; nec Ecclesiæ ipsius esset signum, quia non esset extensum ad ipsius Ecclesiæ durationem.

II. Probatur. Sacramenta veteris Legis duraverunt quandiu Lex Mosaica perduravit; & Sacramenta novæ Legis durabunt, quandiu Christi Ecclesia perdurabit: ergo vere est de essentia Sacramenti ut sit signum permanenter institutum. Antecedens negari non potest; omnibus enim constat, quod Sacramenta Mosaica perdurarūt usque ad Mosaicæ Legis abolitionem; & omnes quoque credimus, quod Sacramenta novæ Legis perdurabunt in æternum, quia in æternum Ecclesia Christi est duratura.

III. Probatur. Inter Sacramentorum fines adnumeratur protestatio veræ Religionis, & Consecratio ad constituendam

dam eandem Ecclesiam visibilem, & eundem cultum externum Deo exhibeodum; sed Religio, Ritus colendi Deum, & Ecclesia, dicunt statum, & petunt stabilem permanentiam: ergo pariter Sacramenta dicere debent permanentem institutionem.

Pro quinta demum Dissertationis parte, sunt qui volunt, Sacramenta significare gratiam extriosecam, & legalem, quod asserunt de Sacramentis veteris Legis; alii vero dicunt, significare gratiam intrinsecam, & sanctificantem; alii demum affirmant, quod significent utranque simul. Rursus in Sacramentis novæ Legis, sunt qui agnoscunt triplicem significationem, rei scilicet præteritæ, & est Christi Domini passio, quæ est sanctitatis caussa; rei præsentis, & est gratia, quam operantur; rei futuræ, & est æterna beatitudo, ad quam sanctitas nostra, velut ad finem, referri debet. Unde dicuntur Sacramenta novæ Legis signa commemorativa, indicativa, & prænunciativa; commemorativa præteritorum, indicativa præsentium, prænunciativa futurorum.

Dicimus V. Sacramenta essentialiter debere significare gratiam, non quancunque, sed gratiam sanctificantem, seu sanctitatem intrinsecam, quæ per gratiam habitualem habetur.

I. Probatur. Illam gratiam significare debent Sacramenta, quam significabant Sacramenta veteris Legis, & Sacramēta novæ Legis significāt; sed hæc est gratia habitualis intrinseca: ergo gratia, quā significat Sacramentum, ut Sacramentum est, est habitualis, & intrinseca. Probatur Minor. In hoc conveniunt Sacramenta veteris Legis, & Sacramenta novæ Legis, quod utraque gratiam habitualem, & intrinsecam significent: ergo gratia habitualis & intrinseca est illa, cujus est signum Sacramentum, ut Sacramentum est. Probatur antecedens. Gratia habitualis & intrinseca est illa, per quam disconveniunt Sacramenta veteris Legis, & Sacramenta novæ Legis: ergo gratia habitualis, & intrinseca, est illa, in qua conveniunt Sacramenta veteris Legis, & Sacramenta novæ Legis. Antecedens est certum, quia Sacramenta veteris Legis gratiam habitualem, & intrinsecam significabant, & non operabantur; Sacramenta vero novæ Legis hanc significant, & operantur. Consequentia probatur; quia convenientia, & disconvenientia dicunt inter se ordinem in iis, in quibus sunt, respectu ejusdem, in quo conveniunt, & disconveniunt: ergo si ratione gratiæ habitualis & intrinsecæ disconveniunt, ratione etiam ejusdem gratiæ conveniunt.

II. Probatur. Aqua lustralis, Clericalis Tonsura, & absolutio ab Excommunicatione, ideo inter Sacramenta non numerantur, quia designant solam sanctitatem extrinsecam: ergo essentiale Sacramento est esse signum non sanctitatis extriosecæ, sed gratiæ intrinsecæ, & habitualis. Antecedens est Juvanini in Coment. de Sacram. dissert. 1. de Sacram in communi cap. 2. quæst. 3.

III. Probatur ex Augustino lib. 19. contra Faustum cap. 16. ubi hæc docet: *Donum spiritale, quod per ista* (intelligit Sacramenta) *insinuatur, æternum est*: sed hæc verba verificantur de gratia tantum habituali, & intrinseca, non vero de legali, & extrinseca: ergo &c. Minor probatur; tum quia gratia habitualis & intrinseca ad beatam æternitatem nos ducit, unde illius ratione potest merito æterna dici; tum etiam, quia hæc in æternum permanet in Anima, si a nobis lethalis peccati obex non ponitur.

Arguunt I. Concilium Florentinum in Decreto de Unione Armenorum explicat Sacramentum per rationem caussæ; sed ratio caussæ importat rationem signi practici, non speculativi tantum: ergo Sacramentum est signum practicum, non speculativum tantum. II. Concilium Trident. sess. 7. Can. 6. explicat pariter Sacramenta per rationem signi, & caussæ, dicens: *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiā ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptæ per Fidem gratiæ, vel justitiæ, & notæ quædam christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus, anathema sit.* III. Adhuc posita univocatione Sacramentorum, Sacramentum, ut Sacramentum est, potest dici signum, & caussa: ergo potest dici signum practicum, non speculativum tantum. Probatur antecedens. Univocatio potest esse respectu sanctitatis, prout abstrahit a perfecta, & im-

imperfecta, quum Sacramenta veteris Legis significaverint & caussaverint sanctitatem imperfectam, externam, atque legalem; Sacramenta vero novæ Legis significent & caussent sanctitatem intrinsecam, & perfectam. IV. Ratio caussæ perfectior est, quam ratio signi; sed Sacramento, ut Sacramentum est, convenire debet, quod est perfectius: ergo potius convenire debet ratio caussæ, quam ratio signi. V. Ratio signi est potius propria effectus, quam caussæ: ergo non potest esse ratio essentialis Sacramenti, quod concipitur per modum caussæ, non per modum effectus. Antecedens patet, quia fumus, qui est effectus ignis, est ejusdem ignis signum. VI. Ratio signi præcise consistit in eo, quod res cognita in se ipsa faciat nos venire in alterius cognitionem: atqui hoc convenire potest rei spirituali æque, ac materiali: ergo non est de essentia Sacramenti, ut sit signum sensibile. VII. Ratio signi non est alligata rei materiali ex genere suo: ergo multo minus erit eidem alligata ex propria conditione gratiæ significandæ. Probatur consequentia; quia gratia majorem habet improportionem, & distantiam respectu rei materialis, quam respectu rei spiritualis. VIII. Species intentionales sunt signa objectorum, quæ cognoscuntur, & tamen sunt res spirituales: ergo etiam res spirituales possunt esse signa, & consequenter ratio signi rei sensibili essentialiter non alligatur. IX. Ratio Sacramenti est, quod sit naturaliter, & ab intrinseco simile effectui; sed simile ducit in cognitionem effectus, & habet habitudinem imaginis: ergo Sacramentum, ut Sacramentum est, dicit rationem signi naturaliter, & ab intrinseco. Major est Augustini Epist. 21. ad Bonifacium dicentis: *Sacramenta quandam similitudinem habent earum rerum, quarum sunt Sacramenta, quam si non haberent, omnino Sacramenta non essent*. X. Si de ratione Sacramenti esset, quod sit permanenter institutum, Sacramenta veteris Legis non fuissent vera Sacramenta, quia non fuissent permanenter instituta; sed hoc est falsum: ergo &c. Probatur sequela; quia non durarunt, nec durant usque ad seculi consummationem; cessarunt enim post sufficientem Evangelii prædicationem. XI. Ibi non requiritur institutionis stabilitas, ubi nequit assignari, quanta hæc stabilitas esse debeat; sed in Sacramentis nequit assignari quanta hæc stabilitas esse debeat: ergo non est de ratione Sacramenti, quod sit stabile, & permanens. Probatur minor, quia variant Doctores in assignando tempore, quo Sacramenta durare habeant. XII. De ratione Sacramenti ex dictis est significare sensibiliter, & infallibiliter; sed sanctitas perfecta significari non potest sensibiliter: ergo non est illa, quam Sacramenta essentialiter significant. Minor probatur; in terminis enim implicat, insensibile, cujusmodi est gratia, sensibiliter significari, quia aliter insensibile sensibile redderetur.

Respondemus ad I., quod Concilium Florentinum expresse loquitur de Sacramentis novæ Legis, prout Sacramenta sunt novæ Legis, quæ quidem, ut talia, & significant, & caussant gratiam; non vero loquitur, de Sacramento, prout Sacramentum est, prout scilicet abstrahit a Sacramentis veteris, quæ significabant, & non caussabant, & a Sacramentis novæ Legis, quæ caussant simul, & significant. Nos vero loquimur de Sacramento, ut Sacramentum est, & ideo dicimus de hujus ratione esse, quod sit signum speculativum, & non practicum, quia licet omnia Sacramenta significent gratiam, non tamen omnia illam significant, & operantur, & caussant, quia, ut dictum est, Sacramenta vetera significabant, & non caussabant.

Ad II. Eadem est responsio; Concilium enim Trident. expresse loquitur de Sacramentis novæ Legis, ut in allatis citati Canonis sexti verbis videre est. Quod & clarius patet, quia in margine hujus Canonis citatur Concilium Florentinum sub Eugenio IV. in Decreto de Sacram. ergo eadem est, & esse debet intelligentia verborum utriusque Concilii Tridentini scilicet, & Florentini.

Ad III. Dicitur, quod nequit prorsus salvari univocatio in Sacramentis respectu sanctitatis, prout abstrahit a perfecta, & imperfecta; & ratio est, quia sanctitas abstrahens a perfecta est ratio analoga, & proinde nequit prorsus salvari univocatio relate ad rationem analogam. Et quod sit ratio analoga manifeste videtur per hoc ipsum, quod

quod in una sanctitate est perfecta, & in altera est imperfecta, quod idem est ac dicere, est similitudinaria, & impropria; sicut est ratio pedis in Montis, vel Tabulæ, vel Sedis pede; ratio hominis in homine picto, vel sculpto; ratio sani in medicina, in pulsu, in urina &c.

Ad IV. Dicitur, quod in ratione generica non attendi debet, quod sit magis, vel minus perfecte in se, sed potius, quod in illa magis, vel minus perfecte inferiora conveniant. Sufficit ergo ad perfectionem Sacramentorum, prout generica est, ratio signi; prout vero specifica est, quæ certe dicere debet rationem perfectiorem, habetur quidem super rationem signi etiam ratio caussæ, quæ quidem est perfectior, prout in Sacramentis novæ Legis invenitur, & asseritur.

Ad V. Assumptum non est universaliter verum, quia dantur effectus, qui sunt signa, & dantur etiam caussæ, quæ pariter sunt signa. Primi generis est exemplum in argumento adductum, scilicet fumus, qui est effectus, & signum ignis. Secundi vero generis sunt Iris, Nubes, aliaque similia, quæ sunt caussæ, & signa pluviæ.

Ad VI. Non consistit præcise ratio signi in eo, quod res in se utcunque cognita faciat venire in cognitionem alterius; sed in eo, quod hoc faciat res in se cognita sensibiliter, & per speciem, quam ingeret sensibus. Hoc autem, quod est proprium speciem sensibus ingerere, & sensibiliter cognosci, rei sensibili tantum convenire potest, & nullo modo rei insensibili, & immateriali. Quod patet ex Augustino lib. 2. de Doctrina Christiana cap. 1. definiente signum hoc modo = *est illud, quod præter speciem, quam ingerit sensibus, aliquid aliud facit in cognitionem venire.*

Ad VII. Improportio major, hoc est longior distantia gratiæ respectu rei materialis, quam respectu rei spiritualis, nihil facit ad rem, quia in signo ad placitum non attendi debet, quod est simillius, sed quod est notius; quum autem notiora sint, quæ sunt materialia, & sensibilia, licet non sint similiora; inde est, quod in his magis ratio signi consistit, quam in aliis. Si dicatur, quod in Sacramentis aliqua inveniuntur signa, quæ habeant proportionem quandam cum re significata, veluti aqua, cujus est ablutio, & significat ablutionē Animæ interiorem &c. dicitur hoc non habere rationem propriæ sensibilitatis, sed rationem divinæ institutionis; Deus enim sic hæc instituit Sacramenta, quia sic sibi placuit, & ideo sunt signa ad placitum Dei, quia potuisset Deus signis hisce non uti, & aliis uti.

Ad VIII. In sententia illorum, qui species intentionales realiter ab intellectu non distinguunt, negatur suppositum; at in hypothesi aliorum, qui distinguunt, dicitur, quod species intentionales sunt signa formalia, vel signa *quibus*, signum autem, de quo in præsenti est sermo, est signum instrumentale, seu signum *quod*; quia signum *quod* est illud, quod in alterius cognitionem inducit; signū vero *quo* est medium, quo in alterius cognitionem inducimur; & hinc est, quod signum instrumentale debet esse cognitum, adeoque sensibile, signum vero formale non officit, quod sit incognitum.

Ad IX. Augustinus loquitur tantum de Sacramentis novæ legis & loquitur non de similitudine formali, & propria, sed de impropria & metaphorica, & allegorica; quæ nec etiam in omnibus Sacramentis novæ legis verificatur, sed in aliquibus tantum. Unde ex illis Augustini verbis nihil, quod pro Adversariis faciat, legitime deduci valet.

Ad X. Sufficit ad permanentiam Sacramentorum, quod durent pro tempore, quo durat Ecclesia, cujus sunt Sacramēta. Veteris legis Sacramenta durarunt toto tempore, quo Judæorum Ecclesia duravit: ergo ad sufficientiam permanenter durarunt.

Ad XI. Quamvis non constet de aliqua re modus, quo sit, dummodo tamen constet substantia quod sit, non est neganda; Et hoc in moralibus maxime procedit, in quibus difficilis est modus, quo res sint in se ipsis, & ut explicetur, & ut definiatur. Etsi ergo non conveniant Theologi de schola circa temporis permanentiam, qua durare debent Sacramenta, non per hoc tamen negari debet Sacramentis stabilis permanētia, saltē pro eo tempore, quo durat Ecclesia, cujus sunt Sacramenta. Sicque, quum Ecclesia Christi in æternum duret, ipsa etiam in æternū permanebunt.

Ad XII. Rem insensibilem sensibiliter significari nihil aliud est, quam ejus speciem excitari in intellectu per speciem rei

rei sensibilis, quæ sit recepta in sensu. Quod autem hoc in aliis similibus non repugnet, vel evidenter constat ex eo, quod per species rerum visibilium excitamur ad res invisibiles intelligendas; immo per species creaturarum extollimur, ut Deum ipsum, qui est creator omnium, concipiamus. Quod docebat Apostolus ad Rom. 1. scribens: *Invisibilia ipsius a creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.*

DISSERTATIO CCCV.

De existentia Sacramentorum. An in statu naturæ innocentis aliqua fuerint Sacramenta? An fuissent, si status ille perdurasset? Num fuerint in statu legis naturæ? Num in statu legis scriptæ? Et an fuerint Judæis, cæterisque nationibus, necessaria, & quandiu ipsorum necessitas perduraverit?

Triplex naturæ status distinguitur. Primus est naturæ perfectissimæ, cujusmodi est status Beatitudinis, & hic vere & proprie status dici meretur, quia ultra illũ nõ datur progressus, quum alij duo potius sint viæ, quam status. Secundus est naturæ Innocentis, & sic fuit status ante Adæ peccatum, usque ad peccatum ipsum. Tertius est naturæ corruptæ, & sic fuit status post Adæ peccatum. Iterum status naturæ corruptæ triplex est; Primus fuit ante Legem, & duravit ab Adamo usque ad Moysen, & vocatur status naturæ. Secundus dicitur sub lege, & duravit a Moyse usque ad Christũ, & vocatur status Legis scriptæ. Tertius dicitur sub gratia, & incipit ad Christo, & usque ad Mundi finem durabit, & nominatur status Legis novæ, Legis evangelicæ, Legis gratiæ, Legis Christi &c. Certum est in statu naturæ perfectissimæ nulla esse Sacramenta, immo nec necessarium esse, quod sint; ubi enim veritas est aperta, omnium signorum umbras cessare oportet. Loquentes ergo de Sacramentorum existentia, non pro hoc statu intendimus verba facere, sed pro illis quatuor statibus, in quibus fuit, & adhuc est humanum genus, nimirum pro statu Innocentiæ, Naturæ, Legis, & Evangelij. Pro statu naturæ innocentis duo possunt quæri, quorum primũ respicit id, quod fuit de facto; alterum vero continet id, quod de possibili esse potuisset. Pro primo fere omnes Theologi de Schola conveniunt asserentes, pro hoc statu nulla fuisse Sacramenta; dissentiunt vero illi, qui docent, matrimonium inter Adamum, & Evam verum fuisse Sacramentum, cujus sententiæ Patronos ad numerat Gonetus, aitque fuisse Alphonsum a Castro, Ambrosium Catharinum, Roffensem, Pighium, Sotum, Henricũ octavum, Regem Angliæ, in Tract. de Sacram., quem scripsit contra Lutherum, ante quam a Romana Fide desciret, & Leoni X. Romano Pontifici dedicavit. Ulterius, qui concedunt nullum Sacramentum in statu Innocentiæ fuisse, inquirunt insuper, num pro eo statu, licet brevissimo, quo Adamus innocens fuit, necessaria fuissent Sacramenta? & negativè communiter concludunt. Durandus tamen, Alensis, & alij pauci, licet concedant ante peccatum non fuisse Sacramenta ita necessaria, quemadmodũ post peccatum fuerunt, volunt nihilominus quod aliquo modo fuerint etiã necessaria ante peccatum. Pro altero vero, quod est de possibili, divisi sunt Scholastici, quorum aliqui affirmativam, alij vero negativam partem sequuntur. Qui stant pro affirmativa, nec inter se conveniunt; quidam enim affirmant in hypothesi tantum, quod Christus adhuc Adamo non peccante in mundum venisset; immo solum pro tempore, quo ipse in mundo vixisset; ita Suarez. Alij in hypothesi, quod multi ex Adæ Posteris peccassēt; ita Nugnus, Serra &c.

Qui-

Qui vero stant pro negativa sunt Cajetanus, Gonetus, Vasquez, Valentia &c. qui afferunt pro se ipsis Doctorem Angelicum, & Doctorem Subtilem. Verum Cacheranus, qui etiam negativā tuetur, ingenue fatetur, nec S. Thomam nec Scotum pro hoc admodum expresse fuisse loquutos. Alij tandem hærent problematice, tanquam in re prorsus dubia, & incerta; sic Arriaga, Henrice, Madernus, Jueninus, Natalis ab Alexandro &c. Horum Auctorum neutralitas placet Cacherano, si in eo sistant, quod asserant, neutri parti absolutam certitudinem inesse; displicet vero, si neutri parti concedant majorem præ altera probabilitatem, & congruentias validiores.

Dicimus I. In statu Innocentiæ nulla fuisse Sacramenta; num autem fuissent, si status ille perdurasset? omnino in certum.

I. Probatur prima cōclusionis pars. Quod nec in Scriptura legitur, nec ex Traditione habetur, nec apud Patres invenitur, admitti a Catholico Theologo nullatenus debet; sed nec in Scriptura, nec in Traditione, nec apud Patres habetur, quod in statu naturæ innocentis fuerint aliqua Sacramenta; ergo in statu naturæ innocentis nulla fuerunt Sacramenta. Quod quidem argumentum, licet sit negativum, optime tamen concludet, quia in eo leges omnes servantur, quæ ad validum negativum argumentum ab eruditis Criticis præscribuntur.

II. Probatur. Status naturæ innocentis fuit admodum brevis; ergo non decuit Deum Sacramenta instituere pro illo statu. Antecedens est certum, & ab omnibus conceditur; consequentia sequitur; quia non fuit permanens stabilitas, quæ ad Sacramenti rationem est necessaria.

III. Probatur. Status naturæ innocentis duas tantum personas complectebatur, Adamum scilicet, & Evam, qui insuper in eo statu per brevissimum tempus fuerunt, ut dictum est; sed non decebat, Deum pro duabus tantū Personis, & pro brevissimo tempore, Sacramenta instituere: ergo pro illo statu Deus Sacramenta non instituit. Probatur Minor: Tum quia, ut modo diximus, non fuisset Sacramentorum stabilitas; tum quoque, quia eorundem nullus haberi potuisset usus, aut percipi utilitas.

Pro secunda autem Conclusionis parte, ad vertere oportet, de absoluta possibilitate hic nos non loqui. Quis enim negare potest, pro illo statu Sacramenta fuisse possibilia? etiam pro illo brevissimo tempore, quod aliqui unius diei fuisse dicunt, quo primi Parente in Innocentia perseverarunt? certe, quum nullam dicat contradictionem, illorum possibilitas concedenda est, & in hoc omnes conveniunt; insuper nec quæstio est de absoluta necessitate; liber enim erat Deus, ut ea poneret, vel non poneret, & homines, etiam absque illis, in eo statu perseverare potuissent. Unde æque male arguerent, & qui dicerent: Sacramenta in illo statu fuissent possibilia; ergo fuissent: & qui afferent: Sacramenta in illo statu non fuissent absolute necessaria: ergo non fuissent. Aliunde ergo, ut Cacheranus fatetur, investiganda res est; & quia pendet a libera Dei voluntate, ad Dei revelationem recurrere deberemus. At, quia a Deo revelationem non habemus, superest solum, idem Cacheranus ait, ut perpendamus, quomodo ex Sacramentorum institutione post peccatum, & ex congruentijs pro ipsa militantibus, eruatur vehementior conjectura, & major probabilitas non futuritionis, quam futuritionis eorundem ante peccatum, statu Innocentiæ diu perseverante. Sed in hoc nimis & turpiter Cacheranus fallitur; quum enim modo Sacramenta sint instituta in remedium peccati, & in illo statu peccata non fuissent, non est ratio, ut ex institutione Sacramentorum modo facta ad futuritionem institutionis pro eo tempore faciendæ deveniamus. Tunc enim cessassent præsentia motiva, quibus modo necessaria esse Sacramenta probamus; nimirum distinctio Religionis veræ a falsa, quia tunc omnium hominum una fuisset Religio, eaque vera; cessasset quoque ratio remedij, & medicaminis; quia tunc nullum fuisset peccati vulnus; cessasset insuper ratio humiliationis ad sensibilia signa, quam in pœnam sustinuit homo; ut qui rationem sensui subjecerat in peccato, sensibilibus in supplicium subjiceretur; quia tunc ratio habuisset sensuum dominium completum, atque perfectum. Non ergo est ratio, ut ex motivis, propter quæ modo Sacramenta instituta sunt, futuram eorundem institutionem in Innocentiæ

cētiæ ſtatus duratione colligamus. Nec quis pro Cacherano dicat, ipſum non colligere Sacramentorum exiſtentiam in ſtatu Innocentiæ ex motivis Sacramentorum inſtitutionis, quæ eſt de facto, ſed potius Sacramentorum non exiſtentiam, ſeu non futuritionē, adeoque non ſalli, ſed optime procedere, quum motiva,quæ de facto fuerunt,non fuiſſent pro illo ſtatu, & ſic nec Sacramenta fuiſſent, quod ipſe pretendit. Ne dicat ſane hoc; etenim quod Nos contra Cacheranum probare intendimus eſt, ipſum extra chorum egiſſe, ſic procedendo. Omnes enim Auctores concedunt, quod vi præſentis decreti, quo de facto inſtituta ſunt Sacramenta pro ſtatu naturæ lapſæ, non fuiſſent futura pro ſtatu naturæ innocentis: ergo omnes etiam concedunt,quod non fuiſſent futura vi præſentium motivorum. Aliorum igitur motivorum ratione loquuntur Auctores, qui futuritionem illam admittunt; & hoc impugnare debebat Cacheranus, non autem probare non futuritionem ex negatione motivorum præſentium,quod ultro Adverſarij concedunt. Nobis modo incumbit prius oſtendere poſitive incertitudinē, quam aſſeruimus in Concluſione; & deinde negative eamdem incertitudinem probare, congruentiarum ſcilicet ſolutione, quæ pro utraque parte afferuntur.

I. Igitur probatur ſecunda Concluſionis pars. Omnino incertum dici debet, quod Deus nec revelavit futurum, nec revelavit non futurum; ſed Deus non revelavit quid feciſſet,vel quid non feciſſet, pro illo breviſſimo tempore ſtatus Innocentiæ, ſi perduraſset: ergo omnino incertum dici debet quid pro illo ſtatu Deus feciſset. Probatur minor. Si Deus aliquid revelaſset, vel hoc eſset expreſse contentum in Scripturis, vel ſaltem ex eo, quod de facto fecit in illo ſtatu, poſset, vel probabiliter, vel evidenter, inferri; ſed nihil in Scripturis pro hoc continetur, & nihil pariter, nec evidenter, nec probabiliter,deduci poteſt ex eo, quod de facto in illo ſtatu fecit: ergo &c. Minor patet,quia nullum verbum divinæ Scripturæ pro hoc affertur; & in ſtatu illo, qui breviſſimus quidem fuit,nihil derevit faciendum,aut operatus eſt, vel eſſet ſaltem operaturus.

II. Probatur. Sacramentorum inſtitutio ex una parte dependet a Dei beneplacito, & ex altera ab hominum aliquali neceſſitate; ſed Dei beneplacitum nullatenus poteſt nobis innoteſcere, niſi Deus ipſe manifeſtet; & hominum neceſſitas non uno tantum modo, ſed multis modis poteſt a Deo ſuppleri: ergo nihil nos poſsumus, vel tanquam certum,vel ut probabile affirmare,quia nec certi ſumus de Dei Voluntate ſine illius manifeſtatione, nec de hominum neceſſitate, ſine Dei pariter revelatione. Major negari non poteſt;tum quia Deus fuiſset liber pro inſtitutione Sacramentorum poſſibilium, ſicut fuit liber pro Sacramentorum inſtitutione, quæ de facto ſunt; & hominum neceſſitas, ſicut potuiſset ſuppleri per alios modos, quam per Sacramenta, quæ de facto ſunt, ita etiam potuiſset per alios modos reparari, quam per Sacramenta, quæ dicimus poſſibilia.

III. Probatur. Conjecturæ, quibus nos utimur ad affirmandum, vel negandū, Sacramenta pro illo ſtatu, vel deſumūtur ex inſtitutione Sacramentorum facta in ſtatu naturæ corruptæ, vel ex non inſtitutione pro illo breviſſimo tēpore ſtatus naturæ innocentis: ſed ex neutro capite deſumi poſsunt; ergo incertum omnino remanet. Probatur Minor. Non primum, quia nec ſimilis fuiſſet ſtatus, nec oppoſitus, ita ut ratione oppoſitionis poſſit ita,& non aliter colligi: neque ſecundum, quia ex una parte, quanvis fuiſſet ille ſtatus etiam innocentiæ, tamen fuiſſet pro longiori tempore, & pro pluribus Perſonis, cujuſmodi non fuit pro illo breviſſimo tempore, quo perduravit: ergo licet fuiſſet eadem ſubſtantia, quia tamen eſſent variatæ circumſtantiæ, conjecturæ petitæ ab illo ſtatu, qui de facto fuit, non valent ad inferendum, quid futurum fuiſſet pro ſtatu illo de poſſibili.

IV. Probatur. Quanvis ad mittantur rationes ex congruentijs petitæ, tamen fere nihil probant: ergo ſemper remanet incertum, ut dicimus. Probatur anteecedens.Deus non ſemper operatur ſecundum id, quod humanæ rationi conſentaneum apparet; unde quæ nobis videntur congruentiæ ad affirmandum, fortaſſis erunt apud Deum motiva ad negandum. Quis enim conſilium ejus novit, aut quis conſiliarius ejus fuit? Creavit Deus Angelos malos, & tamen

itamen brevi rutturos prævidebat;creavit hominem, & tamen mox sciebat prævaricatorum. Nonne humana ratio dictasset neutiquam debuisse Angelos, qui deinde fuerunt mali, creare, aut hominem condere? Et nihilominus contraria res ipsa fuit. Melius est ergo in iis, quæ a libera Dei voluntate dependent, ubi nulla probabilissima suppetunt monumenta sic, aut sic dicendi, impotentiam nostram fateri, quã unũ, aut aliud, ariolando proferre.

V. Probatur solvendo argumenta, quæ pro affirmativa parte proponuntur. Primum est: Si status Innocentiæ perdurasset, Adæ Posteri veram Ecclesiam constituissent; vera autem Ecclesia per Augustinum esse nequit sine Sacramentis; ait enim S. Doctor lib. 19. contra Faustum c. 11. in nullum nomen Religionis, seu verũ, seu falsum, coagulari homines, possunt nisi aliquo signaculorum, aut Sacramentorũ visibilium Cõsortio: ergo &c. Sed hoc argumentũ solvitur dicendo, S. Augustinum loqui divisive, in quacunque scilicet Ecclesia debere esse, aut sacrificia, aut Sacramenta. In Ecclesia autem pro statu Innocentiæ fuissent sacrificia, non Sacramenta, & illa fuissent satis, ut Ecclesia esset, & nominaretur. Secundum est: nihil obstat, quare Deus non potuerit tum Adamo, tum ejus Posteris, in statu Innocentiæ, si is perdurasset, dare præceptum, ut ad exercendam obedientiam, vel aliam similem virtutem, usurparent signa aliqua sensibilia, per quæ suam fidem in Deum protestarentur, & gratiam augerent ex opere operato; atqui hæc ratio probat congruenter futuram institutionem pro illo statu: ergo &c. Solvitur pariter hæc ratio si respondeatur, argumentum procedere de possibilitate, non de futuritione Sacramentorum pro illo statu, quam quidem possibilitatem nos non negamus. Tertium argumentum est: poterant Adæ Posteri actualiter peccare: ergo in remedium talium peccatorum decuisset Deum etiam pro statu Innocentiæ Sacramenta instituere, quia aliter tunc homines si peccassent, fuissent deterioris conditionis, quam modo sunt peccatores. Ad hoc argumentum aliqui dicunt, quod pro iis, qui peccassent, non fuisset status Innocentiæ perseverans, adeoque non essemus in casu, in quo loquimur de Sacramentis, pro iis, qui essent in statu Innocentiæ: Sed hoc putamus effugiũ potius, quam responsum. Dicimus ergo, Sacramenta debere institui in remedium naturæ, non vero in remedium paucorum hominum; quia ergo per illos paucos homines non fuisset corrupta natura, ideo non fuissent necessaria Sacramenta. Cæterum in Lege scripta, nec etiam aliquod fuit Sacramentum pro actualibus peccatis; & tamen longe majores peccabant in Lege scripta, quam in statu illo Innocentiæ peccassent. Illis autem hominibus, qui peccassent, aliqui volunt, nullum dandum fuisse pœnitentiæ locum, sicut nec datus fuit Angelis in gratia creatis. Nos vero benignius de Dei misericordia in homines sentientes, dicimus, habituros tunc homines illos sufficiens remediũ in actibus charitatis, & contritionis, qui illis fuissent faciliores, & perfectiores, ob majorem, quam de Deo cognitionem, habuissent. Quartum argumentum est: Si status Innocentiæ perseverasset, & Adam per consequens non peccasset, adhuc Verbum venisset; sed supposita Verbi Incarnatione fuisset hoc ipso aliquod saltem Sacramentum a Deo institutum: ergo &c. Respondent pariter ad hoc argumentum dicendo, quod adhuc supposita Verbi Incarnatione, Innocentiæ statu perdurante, non est ratio aliqua, quæ convincat Verbum incarnatum debuisse Sacramenta instituere; motiva enim quæ Scotistæ adducunt ad probandum adventum Verbi, adhuc Adamo non peccante, nullam habent connexionem cum Sacramentorum institutione.

VI. Probatur solutione argumentorum, quæ pro negativa parte militant. Et primum argumentum est: Status Innocentiæ ex sua intrinseca ratione petit, ut pars inferior subdatur parti superiori, & superior immediate Deo; ergo petit etiam ut pars inferior perficiatur a superiore, & superior immediate a Deo; sed si fuissent Sacramenta in statu illo pars superior non potuisset a Deo immediate perfici: ergo in statu illo non fuissent Sacramenta, si durasset. Minor subsumpta probatur; quia debuisset perfici per Sacramenta, quæ quum sint signa sensibilia & corporalia, ad partem potius inferiorem pertinent, adeoque pars superior potius ab inferiori immediate perfici debuis-

fuisset; quod non est dicendum. Hoc argumentum vocat Cacheranus quasi a priori, & ipsum jactat tanquam a S. Thoma desumptum. Sed responsio in promptu est; & quidem primo ratio proposita non tantum probat non futuritionem Sacramentorum in illo casu, verum etiam non possibilitatem, quia si est de intrinseca ratione status Innocentiæ superiorem partem ab inferiore non perfici: ergo perfici esset contra rationem intrinsecam ipsius status; quod autem est contra rationem intrinsecam alicujus, impossibile est ut ponatur illo posito, contra cujus intrinsecam naturam est; ergo non solum non esset futurum, sed etiam impossibile. Secundo, quia sic discurrendo videtur Sacramenta fuisse nobis aliquo modo pœnalia; & ratio est, quia quum præfata ratio excludat Sacramenta ab statu Innocentiæ ob hoc præcise, quod Sacramenta de intrinseco importarent subjectionem partis superioris ad inferiorem, quam subjectionem de intrinseco status ille negat, & hæc subjectio sit maxime ad pœnam: ergo non solum aliquo modo, verum totaliter nobis essent pœnalia Sacramenta; seu clarius, essentia Sacramentorum potius consisteret de suo intrinseco in pœna, quam in beneficio, quum de suo intrinseco consistat in illa subjectione, quam supponit nobis esse totaliter ad pœnam. Tertio negatur absolute antecedens; etenim si illud esset verum, homines in statu Innocentiæ fuissent absolute impeccabiles, quia per peccatum pars superior inferiori subditur; quum ergo in statu Innocentiæ nequeat pars superior inferiori subdi, nequiret hoc ipso homo peccare. Hoc autem est falsum, ut in Adamo fuit compertum, & in Posteris omnes concedunt, quod ipsi potuissent actualiter peccare. Si ergo non fuisset contra rationem status Innocentiæ partem superiorem inferiori subdi per peccatum, nec etiam fuisset contra rationem ipsius partem superiorem ab inferiori perfici per Sacramenta. Secuncundum argumentum est: rationes, & fines modo militantes pro Sacramentorum institutione non militasent in eo statu: ergo nulla tunc Sacramenta extitisent. Antecedens probant enumerando rationes illas, & ostendendo pro illo statu congruas non fuise, quod & nos præstitimus supra. Responsio ad hoc argumentum patet ex iis, quæ diximus supra contra Cacheranum. Tertium argumentum est: quanquam non sit contra rationem naturæ integræ, seu innocentis, hominem cognoscere spiritualia, quæ sunt naturalis ordinis, mediis sensibilibus, & corporalibus, quatenus hæc sensibilia se tenent ex parte objecti, non ex parte potentiæ; esset tamen contra rationem ipsius, ut homo ad spiritualia, quæ sunt supernaturalis ordinis, per sensibilia, & corporalia perducatur, quæ se teneant non ex parte objecti, sed ex parte potentiæ, cujusmodi esent Sacramenta, quæ non concurrunt intentionaliter, & objective, sed causative, & tanquam comprincipia perficientia potentias, & habitus ex parte istarum se tenentes. Ideo autem eset contra rationem naturæ innocentis, quod est dictum, quia quamvis sit naturale homini, qua homini, dependere ab inferioribus quoad concursum objectivum, non est tamen naturale homini nisi lapso dependere ab inferioribus adjuvantibus potentiam. Quod est autem naturale homini lapso, hoc ipso est contra naturam hominis innocentis. Ad quod argumentum dicitur, quod ipsum non solum probat non futuritionem, sed etiã impossibilitatem Sacramentorum in statu naturæ innocentis, ut in responsione ad primum dictum est. Ulterius negatur esse naturale tantum homini lapso dependere a corporalibus non solum objective, sed etiam causative. Hoc quidem argumentum assumit, sed non probat.

Opponunt contra primam Conclusionis partem I. Matrimonium primorum Parentum fuit verum Sacramentum; ergo in statu naturæ innocentis fuerunt vera Sacramenta. Probatur antecedens. Matrimonium primorum Parentum fuit signum rei sacræ: ergo fuit verum Sacramentum. Probatur antecedens. Matrimonium primorum Parentum fuit signum unionis Christi cum Ecclesia; ergo fuit signum rei sacræ. II. Non minus de matrimonio primorum Parentum, quam de Infidelium matrimonio, loquutus est Apostolus ad Ephesios V. *Sacramentum hoc magnum est &c.*; ergo ex Apostolo matrimonium primorum Parentum fuit Sacramentum, & quidem magnum. III. Augu-

stinus

stinus lib 8. de Genesi ad literâ cap.4. de ligno vitæ scribit: *erat ei* (Adamum intelligit) *in lignis cæteris alimentum, in isto Sacramentum*: ergo per Augustinum habuit Adam in ligno vitæ Sacramentum. IV. Primi Parentes in illo statu Innocentiæ, licet brevissimo, obtulerunt Deo sacrificium aliquod: ergo pariter aliquod habuerunt Sacramentū.

Respondemus ad I. Matrimonium, fuisse quidem in illo statu Sacramentum late sumptum, quatenus scilicet erat signum alicujus rei sacræ: non tamen stricte sumptum, quum non fuerit signum gratiæ sanctificantis. Unde, ut docet S. Thomas, Matrimonium, quod in statu Innocentiæ inchoatum fuit in officium naturæ, in Lege nova, post conjunctionem Christi cum Ecclesia, fuit deinde institutū in ratione Sacramenti.

Ad II. Eadem est responsio; explicantur scilicet verba Apostoli de Sacramento late sumpto, non vero strictim accepto; & dicitur magnum, non in ratione Sacramenti, sed in ratione significationis, quæ in Matrimonio continetur.

Ad III. Augustinus in citato loco intelligit Sacramentum pro re arcana, seu pro signo rei arcanæ; quatenus scilicet ligno vitę inhærebat vis supernaturalis, quam alia ligna non habebant; & quia vis illa incognita erat, & secreta, inde est, quod Sacramentum in latissima significatione accipiebatur.

Ad IV. Incertum est, num primi Parentes in statu Innocentiæ sacrificium aliquod obtulerint Deo; hoc enim facere debebant in Paradiso voluptatis, ubi, quoadusque status Innocentiæ duravit, permanserunt. At non legitur, nec in Scripturis, nec apud Patres, quod in Paradiso obtulerint sacrificium Deo. Insuper, quum fuerit tempus illud brevissimum, nempe unius diei, ut non pauci volunt, videtur, quod opportunum tempus non habuerint ad sacrificandū. Sed dato, quod sacrificium aliquod Deo obtulerint, illud non fuit proprie Sacramentum, quia sacrificium per se primario significat supremum dominium Creatoris supra res creatas, non autem gratiam sanctificantem, quam significare deberet, ut esset Sacramentum. Denique non currit paritas, quod debuisset esse Sacramentum in illo statu, quia in eo fuisset sacrificium; res enim disparatæ sunt, & ex positione unius alterius positio non sequitur.

Pro illa Dissertationis parte, in qua quæritur, num in statu Legis naturæ fuerint Sacramenta? supponendum est, quod post peccatum non fuerunt absolute & simpliciter necessaria Sacramenta, quum nec ipsa Incarnatio, a qua suam omnem vim Sacramenta desumunt, absolute & simpliciter necessaria fuerit. Fuerunt nihilominus necessaria secundum quid, quia quanvis Deus suam gratiam, quo vult modo, possit hominibus elargiri, per Sacramenta tamen, ut ait Hugo a S. Victore, convenientius elargitur. Post peccatum considerantur homines in statu Legis naturæ, & licet hic status fuerit ab Adamo usque ad Moysen, quia tamen circumcisio data fuit Abrahæ, inde est, quod Lex scripta initium potest ducere & ab Abrahamo, & a Moyse, quum illi data fuerit in carne insculpta, huic vero in tabulis lapideis exarata. De tempore igitur illo loquimur, quod Circumcisionem præcessit, adeoque de tempore illo, quod inter Adamum, & Abrahamum fuit; & de tempore illo quæritur, num à Deo fuerint aliqua Sacramenta instituta.

Supponendum est ulterius, in statu Legis naturæ fuisse remedium aliquod originalis peccati pro Adultis; etenim quum certum sit, quatenus Scriptura expresse hoc perhibet, in statu Legis naturæ multos homines extitisse Sanctos, qui tamen cum originali labe nati erant, inferre legitime possumus, per remedium aliquod renatos fuisse, per quod se justos, & Deo gratos, reddiderunt.

Supponendum est denique, hoc remedium fuisse quoque pro parvulis; & quanvis de hoc nihil certi in Scripturis, & Patribus inveniatur, communis nihilominus est omnium Scholasticorum Doctrina hoc asserentium post Augustinū, Gregorium, Bernardum, Hugonem Victorinum, Innocentium III., Bedam, Magistrum sententiarum, S. Thomam, & reliquos. Et ratio ipsorum est, quia quum Deus velit omnes homines salvos fieri, & neminem perire, omnibus necesse est media, & auxilia ad salutem sufficientia providisse; hoc autem non verificaretur, si remedium aliquod pro Parvulis, qui in statu naturæ decedebât non dedisset, quo ab originali labe liberarentur. Neque dicas, quod quemadmodum verificatur modo, Deum omnes homines velle salvos fieri, quan-

vis

vis Parvulis in Matris utero decedentibus nullum remedium dederit; ita & tunc verificatum fuisse, quanvis nec Parvulis dederit, antequam ad adultam ætatem pervenirent; ne dicas hoc; dispar enim est ratio, quia per se, & per caussas naturales possibile est, omnes Parvulos ex materno utero prodire, non verò omnes ad adultam ætatem pervenire; unde illis sufficienter fuit provisū de remedio applicabili statim ac fuerint extra maternū uterum constituti; non vero illis antequam fuerint ad adultam ætatem deducti Adeoque dicitur mortem Parvuli in utero provenire sen per ex aliqua Parentum culpa, quæ per auxilia sufficientia potuisset ab illis evitari; non autem ex culpa non adulti ipsius mors in Lege naturæ provenisset. Laudant nonnulli pro utroque, quod supposuimus, quendam Cypriani locum, & præcipue Contensonus, ubi Cyprianus lib de Cardinalibus Christi operibus ait: *Sane originale peccatum, quod a primis Parentibus in totam hujus generis successionem defluxit, omni tempore aliquibus remediis oportuit expiari.* Verum hoc opus suppositum Cypriano, est, ut Eruditi omnes fatentur,

Quod quæritur igitur modo est: utrum hoc remedium, tam in Parvulis, quam in Adultis, Sacramentum fuerit? Insuper, utrum etiam pro Adultis fuerit aliquod remedium pro peccatis actualibus, quod fuerit pariter Sacramentum? Richardus, Sotus, Vasquez, Aliique nullum in Lege naturæ admiserunt Sacramentum. Albertus, Paludanus, Canus, aliique apud Gonetum admiserunt pro Adultis, non pro Parvulis. Cajetanus, Nugnes, Joannes a S.Thoma, aliique ex Thomistis admiserunt pro Parvulis, & pro Adultis. Arriaga, Amicus, Cardinalis de Lugo, Madernus, Cacheranus, Jueninus posuerunt pro Parvulis, & non pro Adultis,

Dicimus II. In Lege naturæ fuisse Sacramentum aliquod ad originale peccatū delendum à Deo institutum, nullum autem pro Adultis, præcipuè ad actualia peccata delenda.

I. Probatur prima Conclusionis pars. Augustinus lib.5. contra Julianum cap.11. *nec idea tamen credendum est ante datam Circumcisionem famulos Dei, quandoquidem in eis inerat mediatoris fides in carne venturi, nulla Sacramento ejus opitulatos Parvulis suis; quanvis quid esset aliqua necessaria caussa, scriptura latere voluerit*: ergo ex Augustino fuit remedium pro Parvulis in Lege naturæ ad originale delendum, quanvis Deus, quale remedium hoc fuerit in particulari nobis non revelaverit.

II. Probatur. Si Deus nullum remedium Parvulis dedisset pro originali delendo in Lege naturæ, & hoc quidem sensibile, non voluisset hos Parvulos in statu illo salvos fieri, immo voluisset potius perire; atqui hoc est contra Dei Misericordiam, Providentiam, & Benignitatem, & pariter est contra Pauli Apostoli Testimonium; ergo vere Deus pro statu naturæ remedium aliquod Parvulis contulit ad Originale delendum. Et quia hoc remedium debuit esse sensibile, inde infertur fuisse Sacramentum. Et quod debuit esse sensibile patet, quia Parvuli capaces non erant, ut internos actus, qui insensibiles sunt, exercerent. Quod clarius fiet in sequenti ratione,

III. Probatur. Hoc remedium pro Parvulis debebat esse sensibile: ergo Sacramentum. Antecedens probatur, Non fuit actus pure internus: ergo fuit remedium sensibile. Probatur antecedens. Non fuit actus pure internus elicitus a Parvulis, ut de se patet; neque a Parentibus, quia hic actus fuisset interna fides Parentum, vel illorum, qui Parvulorum curam habebant, ut Adversarii volunt; atqui hoc dici non potest: ergo &c. Probatur Minor. Illa fides interna debuisset gratiam conferre Parvulis: sed gratiam non conferebat; ergo illud non est dicendum. Probatur Minor. Si gratiam conferebat, vel conferebat ex natura sua, vel ex divina institutione: non ex natura sua, quia sic semper conferret, & non solum tunc, sed etiam nunc, & nec solum respectu Parvulorum, sed multo magis respectu habentium illam; quod est falsum. Nec ex institutione divina, quia in tantum Adversarii negant in illo statu Sacramenta fuisse, quia nolunt in Lege naturæ aliquam fuisse institutionem: sed ipsi admittunt institutionem: ergo sibimet ipsis contradicunt.

IV. Secunda Conclusionis pars probatur. Pro Adultis non erat necesse, ut remedium illud fuisset sensibile; ergo ne-

neque Sacramentum. Probatur antecedens. Non enim erat necesse ex natura rei, quia poterant Adulti actu contritionis, aut dilectionis Dei, se justificare. Nec erat necesse ex divina institutione, quia hæc nobis nec ex Scripturis, nec ex Patribus innotescit.

II. Probatur. In tantum dicimus pro Parvulis fuisse Sacramentum, quamvis nec ex Scripturis innotescat, quia Parvuli non poterant se propriis actibus justificare; Sed Adulti poterant se justificare propriis actibus: ergo non fuit opus, ut illos Deus ad propriam justificationem habendam de remedio sensibili, quod fuisset Sacramentum, provideret.

III. Probatur. Patres loquentes de Sacramento, quod fuit in Lege naturæ, vel expresse negant, Sacramentum aliquod fuisse pro Adultis, vel loquuntur de eo tantum, tanquam pro Parvulis instituto, nullum verbum facientes pro Adultis: ergo communis sensus Patrum est, quod Deus in Lege naturæ remedium aliquod instituerit pro Parvulis ad originale delendum, quod fuerit Sacramentum, nullum vero pro Adultis, nec pro originali, nec pro actuali peccato expiando.

Objiciunt I. Plures Ecclesiæ Patres docent, solam fidem internam in naturæ Lege sufficiens fuisse remedium ad originale peccatum delendum; uti sunt Tertullianus lib. de Bapt. cap. 13, Gregorius Magnus IV. Moralium cap. 3. Bernard. Epist. 77. Beda in Luc. cap. 8. Alii addunt pariter S. Thomam. II. Non potest assignari, quodnam fuerit in particulari, & in specie, Sacramentum illud Legis naturæ, quo Parvuli justificabantur: ergo non fuit. III. Sacramentum illud, vel conferebat gratiam ex opere operato, vel ex opere operantis; non primum, quia hoc Tridentinum docet, esse proprium Sacramentorum novæ Legis: neque secundum, quia aliter si Ministri fuissent impii, Parvuli non fuissent justificati. IV. In hoc Sacramento nulla potest assignari forma; sed hæc necessaria est in quolibet Sacramento: ergo &c. V. Pro Adultis etiam in Lege naturæ fuit Sacerdotium: ergo fuit Sacramentum. Probatur antecedens. In Lege naturæ fuerunt sacrificia: ergo fuit Sacerdotium. Prima consequentia sequitur; quia si fuit Sacerdotium, fuit etiam vera ordinatio, quæ Sacramentum debuit esse, & per quam ad Sacerdotium promovebantur homines. VI. Apostolus ad Hebr. 7. prætulit Sacerdotium Melchisedechi Sacerdotio Levitico; sed Melchisedech vixit in Lege naturæ, & Leviticum fuit verum Sacerdotium, ac divinum: ergo pariter Sacerdotium Melchisedechi fuit verum Sacerdotium, atque divinum: ergo fuit Sacramentum: ergo in Lege naturæ etiam pro Adultis Sacramenta fuerunt.

Respondemus ad I. Patres illos intelligere per solam fidem non solum habitum fidei, aut solum actum internum ejusdem, sed solum actum exteriorem sensibilem protestantem fidem. Hic autem actus sufficienter potuit, habere Sacramenti rationem. Alii dicunt, per *To sola* excludere Patres sacrificium, non Sacramentum. De S. Thoma dicunt, quod in Summa mutaverit sententiam.

Ad II. dicitur, quod non sequitur consequentia, ut ex verbis Augustini nuper allatis patet. Certe in individuo dicere non possumus, quodnam fuerit Sacramentum illud, quum nihil Scriptura loquatur, nec Traditio subministret. Possumus autem opinari, fuisse fidem Parentum aliquo exteriori signo manifestatam. Denique addi ulterius potest, quod Deus determinaverit materiam in genere, non autem in specie, ut aliqui de Sacramentis novæ Legis dicunt.

Ad III. Dici potest, & quod Sacramentum illud justificasset ex opere operantis, non quod hoc egerit ex vi Sanctitatis Ministri, sed ex vi solius fidei in Christum venturum, cujus fidem Sacramentum illud visibilibus signis protestabatur; & dici etiam potest, produxisse gratiam ex opere operato, ut multi de Circumcisione sentiunt. Ad Tridentinum dicitur, non fuisse loquutum de Sacramentis Legis naturæ, sed de illis primum a Moyse promulgatis, quæ quidem gratiam ex opere operato non conferebant. Circumcisio autem, & Sacramentum illud, de quo loquimur, non fuerunt a Moyse, sed a Patribus.

Ad IV. S. Thomas docet adhibitas fuisse preces quasdam cum exteriori signo, & preces illas vim formæ obtinuisse.

Ad V. In secunda Epistola Decretali, quæ

quæ S Anacleto, Romano Pontifici, adscribitur, legitur, quod licet aliqui legantur prius Sacrificium obtulisse, ut Melchisedech, & Abraham, hi tamen spontanea voluntate, non vero Sacerdotali auctoritate hoc fecerunt.

Ad VI Respondemus, quod Sacrificium Melchisedechi fuit præstantius Sacrificio Levitico ratione significationis, non vero ratione institutionis.

Colligimus ex his I. Fuisse quidem pro Parvulis Sacramentum in Lege naturæ, sed quod nam fuerit, nos nescire; neque hoc ipsius existentiæ officere, quia etiam scimus, fuisse pro Parvulis ante octavum diem decedentibus aliquod remedium in Lege scripta, & fuisse pariter pro mulieribus, pro quibus non erat Circumcisio, & nihilominus neque scimus quale fuerit. II. etiam colligimus, nec pro Adultis fuisse Sacramentum aliquod ad se justificandum a culpis actualibus; quia poterant se justificare per actus internos, quemadmodum ab originali justificabantur. Et hoc est contra multos ex Schola Thomistica, & precipue Gonetum, agnoscentes in Lege naturæ Sacramentum deletivum culpæ originalis, & aliud deletivum culpæ actualis, cui correspondet Sacramentum Pœnitentiæ, & aliud conservativum & augmentativum gratiæ, cui correspondet Eucharistia. III. Colligimus; non fuisse hoc Sacramentum universaliter institutum, quia quod ex speciali privilegio concesserit Deus hoc remedium alicui Familiæ; ut aliqui putant, de Sacrificio Melchisedechi; probabiliter sustineri posse concedimus, propter auctoritatem nimirum aliquorum Patrum, qui hoc asserunt, quanvis, & possint de Sacramento late sumpto commodius interpretari. IV. Colligimus determinationem in specie hujus Sacramenti, quum non facta fuerit a Deo, aliter Scripturæ institutionis illius meminissent, factam fuisse ab hominibus speciali Dei instinctu; unde quilibet homo poterat aliquod signum sensibile assumere, prout Deus illi specialiter inspirabat, ad fidem illam internam manifestandam. Non negamus tamen, quod potuisset tale signum in unoquoque Populo publica auctoritate determinari; sed num factum, aut non factum sit, ignoramus. Probabilius nihilominus credimus, neutiquam fuisse factum, propter silentiū, quod ubique, & in Scripturis, & in Patribus, experimur.

Pro illa alia Dissertationis parte, in qua quæritur, an in Lege scripta vera extiterint Sacramenta? fuerunt Scholastici nonnulli, quos refert Gonetus, qui putarunt, solam Circumcisionem in veteri Testamēto Sacramentum verum & proprium fuisse. Alii tamen, quibus favere videtur Sotus, ultra Circumcisionem, & Agni Paschalis esum, aliud Sacramentum non admiserunt. Nos autem non solum asserimus in veteri Lege vera & propria Sacramenta fuisse, sed etiam illa fuisse multa.

Dicimus III. in Lege scripta vera Sacramenta fuisse, eaque fuisse multa.

I Probatur ex Conciliis, Florentino in Decreto Eugenii IV. de Unione Armenorum, & Tridentino sess. 7. Can. 2. in quo hæc leguntur: *Si quis dixerit, ea ipsa nova Legis Sacramenta a Sacramentis antiquæ Legis non differre, nisi quia cæremoniæ sunt aliæ, & alii ritus externi; anathema sit.* In his Conciliis sermo est de Sacramentis Legis scriptæ tanquam de pluribus, & pariter affirmatur ea vera Sacramenta fuisse: ergo ex his Conciliis aperte deducitur, & in Lege scripta vera Sacramenta fuisse, & illa etiam fuisse multa.

II. Probatur ex Augustino lib. 19. contra Faustum cap. 13. *Prima Sacramenta, quæ celebrabantur, & observabantur ex Lege &c.* Iterum eodem loco: *Sacramenta veteris Legis ablata sunt, quia impleta, & alia instituta sunt virtute majora, utilitate meliora, numero pauciora*: ergo ex Augustino majoris numeri erant Sacramenta antiqua, quam nova.

III. Probatur. Sacramenta antiqua erant figuræ Sacramentorum novorum, quæ sunt figurata; sed figurata sunt multa: ergo multæ pariter debebant esse figuræ: ergo multa etiam fuerunt antiqua Sacramenta. Major est Doctrina omnium Scholasticorum, qui a Patribus illam, immo & a Scripturis etiam, didicerunt.

IV. Probatur. In Lege scripta erant homines in statu minus perfecto, quam modo sint in Lege gratiæ, in qua in statu quidem sunt perfectiori: ergo illi magis erant ad res sensibiles inclinati: ergo majorem necessitatem habuerūt, ut ipsis per res sensibiles consuleretur; atqui

atqui hoc indicat majorem Sacramentorum numerum fuisse tunc necessarium: ergo multa fuerunt in Lege veteri Sacramenta.

V. Probatur. Præter Circumcisionem plures erant in Lege veteri ritus, & ceremoniæ, quibus Sacramenti definitio conveniebat: ergo plura pariter erant Sacramenta. Probatur antecedens. Triplicis generis erant illa signa, consecratoria nimirum, eucharistica, & purificatoria: prima erant omnes Pontificum, & Sacerdotum Inaugurationes, & sacri ritus, quibus aliqui homines initiabantur, & destinabantur ad debitum cultum Deo impendendum, ut Sacerdotes, & Levitæ; & hæc Sacramenta Sacerdotum, & Levitarum erant propria. Eucharistica comprehendebant Agnum Paschalem pro toto Populo, & Panes Propositionis pro Sacerdotibus, & Levitis. Purificatoria continebant omnes purificationes, & expiationes, quæ duplicis erant generis: aliquæ enim ab immunditiis exterioribus, & legalibus expiabant, & hæ fiebant per aspersionem aquæ, vel per aliquod sacrificium ordinatum ad tollendum peccatum illud, quo hujusmodi immunditiæ contrahebantur; aliæ autem a peccatis purificabant, & fiebant per sacrificia, quæ vel pro toto Populo, vel pro peculiaribus Personis, offerebantur. Ex illis autem Circumcisio in Lege scripta, vel remedium illud in Lege naturæ pro Parvulis, quod perseverabat quoque in Lege scripta pro illis, qui ante octavum diem decedebant, & pro mulieribus, nostro Baptismo correspondebat; Comestio Agni Paschalis, & Panum Propositionis, Eucharistiæ. Purificationes Pœnitentiæ. Consecratio, seu deputatio Sacerdotum, & Levitarum, Ordini. Nullum autem antiquæ Legis Sacramentum Confirmationi, extremæ Unctioni, & Matrimonio, correspondebat. Ratio est, quia Confirmatio est Sacramentum plenitudinis gratiæ, & tempore Legis scriptæ plenitudo gratiæ nondum advenerat; extrema Unctio est præparatio ad introitum Gloriæ, & tunc Gloriæ aditus nondum patebat; Matrimonium significat conjunctionē Christi cum Ecclesia, & tunc Christi cum Ecclesia conjunctio nondum habebatur.

Pro ultima tandem Dissertationis parte breviter hic asserimus primo, quod nec Judæis, nec Gentibus, fuerunt Sacramenta necessaria, necessitate medii; ratio est, quia Sacramenta illa significabant, non producebant gratiam sanctificantem; unde sine ipsorum perceptione poterant homines justificari, & salvari. Secundo; quod Judæis erant necessaria necessitate præcepti, quia Deus illa Abrahæ Posteris præceperat, sub æternæ damnationis pœna, & Lex pœna mortis ea non recipientes puniebat. Tertio; aliis Nationibus necessaria non fuerunt; quia necessaria solum erant iis, quibus præcepta fuerat Circumcisio, & Incircumcisi ad Mosaica mysteria, & præcipue ad Agni Paschalis esum, admitti non poterant; Gentibus autem non fuit injuncta Circumcisio, quum constet solis Abrahæ Posteris fuisse a Deo imperatam. Quarto; In triplici statu antiqua Sacramenta considerantur; in primo fuerunt viventia, in secundo mortua, in tertio mortifera. Viventia virtutem suam habebant, mortua sua virtute destituebantur, mortifera mortem suscipientibus caussabant. Viventia fuerunt usque ad Christi mortem; illo enim tempore, quum vetus Testamentum abrogatum fuerit, omnia pariter illius Sacramenta suam virtutem amiserunt: unde Christus dixit: *Consummatum est*; & dicitur quoque in Evangelio, quod *velum templi scissum est*. Mortua fuerunt a Christi morte usque ad Evangelii promulgationē, & eo tempore licet non obligarent, licite tamen observari poterant; ut patet exemplo Apostolorum, qui post Christi mortem ritus illos aliquando observarunt; modo tamen in eis justitiam non quærerent. Mortifera fuerunt post Evangelii promulgationem, unde tunc iisdem uti absque gravi peccato non licebat. Videatur Augustinus ab octava Epistola usque ad vigesimam, quibus probat hoc ipsum, quod nos asserimus, contra Hieronymum putantem, post Christi Passionem & mortem Sacrament a Mosayca fuisse mortifera, adeoque Apostolos iis simulate & ficte fuisse usos.

DISSERTATIO CCCVI.

De Sacramentis novæ Legis. An in Lege Evangelica vera sint Sacramenta? Sacramentorum veteris & novæ Legis quænam sint præcipua diversitatum capita? Quinam sit germanus sensus, quo aliqua a Patribus Sacramenta dicuntur? Et an novorum Sacramentorum numerus sit septenarius?

SAcramentorum institutio in nova Lege simpliciter necessaria non fuit; tum quia fuit opus ad extra, cujus generis omnia sunt Deo libera; tum etiam quia ordinata fuit ad gratiam, adeoque non minus ex liberalitate Dei, quam ex ejusdem libertate proveniens. Poterat nimirum Deus aliis modis ex iis, qui in thesauris Sapientiæ suæ sunt sine fine, hominem justificare, & ad æternam salutem perducere; unde necessarium nec Deo fuit, ut per Sacramenta hominem faceret justum, & salvum; nec homini, ut per eadem justus, & salvus fieret. Fuit nihilominus Sacramentorum institutio in nova Lege necessaria, secundum quid; quemadmodum de Sacramentorum institutione, tum in statu Legis naturæ, tum in statu Legis scriptæ, dictum est. Quinimmo specialibus congruentiis convenientia Sacramentorum novæ Legis, etiam prout ab illis veteris Legis diversa fuerunt, omnino probatur, & ex parte Dei instituentis, & ex parte hominis suscipientis, & ex parte institutionis, & ex parte denique Sacramentorum. Et quidem primo ex parte Dei, ne aliter videretur antiqua Sacramenta, seu sacrificia, tanquam sibi utilia, aut delectabilia, imperasse, & non potius tanquam illorum expressiva, ad quæ figuranda ordinabantur. Quod innuit Apostolus ad Hæbreos. 9. & 10., & Augustinus lib. 10. de Civit. cap. 5. docet: *Mutanda erant opportuno certoque jam tempore, ne ipsi Deo jam desiderabilia, vel certe in nobis acceptabilia, ac non potius, quæ his significata sunt, crederentur*. Secundo ex parte hominis, quia quum per Legis gratiam deposuerit servilem conditionem, quam prius habebat, & in filium fuerit adoptatus, congruum fuit, ut per perfectiora Sacramenta duceretur. Insuper, quum in Lege scripta fuerit homo habitus ut parvulus, & in Lege gratiæ evaserit in perfecta ætate adultus, non oportebat, tam pro parvulo, quam pro adulto, easdem adhiberi medicinas. Unde Augustinus lib. de vera Relig. cap. 17. *Paterfamilias justissimus aliud imperat iis, quibus servitutem duriorem utilem judicat, aliud iis, quos in filiorum gradu adoptare dignatur*: Et in Tit. Psalmi 51. *quoniam puera dantur quadam puerilia ludrica, quibus puer illis annis avocetur, propterea grandescenti non excutiuntur, ut aliquid jam utilius tractet?* Tertio ratione temporis institutionis, quia vetera Sacramenta Christum venturum promittebant, nova autem debebant exhibere præsentem: non iisdem igitur signis oportebat, & futura, & præsentia, denotari. Quapropter August. Epist. 5. docebat: *Veruntamen breviter dici potest, quod homini fortasse sufficeerit aliis Sacramentis prænunciare Christum, quum venturus esset, aliis, quum venisset, annunciare oportuisse*. Quarto demum ex parte ipsorum Sacramentorum, quia vetera erant egena & vacua elementa, & umbræ futurorum; adveniente autem gratiæ & veritatis plenitudine, conveniens fuit, ut illa definerent. Propterea Augustinus in Psalm 39. dixit: *Ablata sunt signa promittentia, quia exhibita est veritas promissa. Cum enim Lex esset vana, venit Christus ut eam impleret. Implevit autem, cum per nova Sacramenta Charitatem donavit; plenitudo enim Legis est Charitas*. Et ante ipsum dixerat Tertullianus lib. de Orat. cap. 1. *Omnia de carnalibus in spiritualia renovavit, nova Dei gratia expulsore totius retro vetustatis*.

Primo contra existentiam Sacramento-

rum novæ Legis errarunt Archontici, Gnostici, Catari, & Fraticelli, qui repudiarunt omnia Sacramenta, tanquam perfectioni Legis gratiæ repugnantia. Refert Suarez disp.6. Sect.1.

Secundo errarunt Flagellantes, putantes sanguinis flagellum majorem vim, quam quodlibet Sacramentum novæ Legis, habere; unde illo contenti, hæc omnia respuebant.

Tertio errarunt Lutherus, Calvinus, Zuinglius, & alii Novatores, qui quanvis admiserint aliqua Sacramenta, in nullo tamen veram Sacramenti essentiam agnoverunt, ut ex definitionibus, quas dabant, facillimum est agnoscere. Et quidem, hi omnes sunt errores contra Sacramentorum omnium existentiam: contra vero existentiam alicujus ex ipsis in particulari, errores qui sunt, potius sunt contra numerum Sacramentorum, illosque inferius & referemus, & confutabimus.

Dicimus I. In Lege Evangelica vera esse Sacramenta.

I. Probatur ex Conciliis, & Florentino in Decreto de Unione Armenorum, & Tridentino sess 7. can.1. in quo legitur: *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta, aut esse plura, vel pauciora, quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium; aut etiam aliquod horum septem non esse vere, & proprie Sacramentum; anathema sit.*

II. Probatur. Nullum assignari potest ab Adversariis tempus, in quo non fuerit in Ecclesia Fides de Sacramentorum novæ Leg s existentia, & necessitate: ergo semper in Ecclesia illa extiterunt; sed quæ in Ecclesia semper extiterunt, & ut Animarum remedia extiterunt, necessaria sunt, saltem secundum quid: ergo Sacramenta novæ Legis, saltem secundũ quid sũt necessaria.

III. Probatur ex constanti, & perpetua Ecclesiæ traditione, qua docemur Ecclesias omnes, quæ sunt in toto orbe dispersæ, atque diffusæ, in eo semper convenisse, ut crederent, atque tenerent, in Christi Ecclesia vera Sacramenta esse, eaque pariter esse ad æternam salutem assequendam necessaria: ergo nullus dubitandi est locus circa Sacramentorum existentiam, & necessitatem in Lege Christi.

Obstant I. Sacramentorum nova Legis existentia, & necessitas, a Nobis per Traditionem probata fuit: ergo non per Scripturã: sed quod extra Verbum Dei est, nullo modo est: ergo si Sacramenta sunt extra Verbum Dei, nullo modo sunt, nec fuerunt unquam in Ecclesia. II. Probavimus insuper nos ex omnium Ecclesiarum consensu Sacramentorum novæ Legis existentiam, & necessitatem; sed hoc argumentum nõ est efficax, etiam per ea, quæ nos ipsi adduximus: ergo efficaciter non probavimus. Probatur Minor. Nos adduximus plures Hæreticos, qui per varia Ecclesiæ tempora Sacramentorum novæ Legis negarunt existentiam, & necessitatem: ergo etiam per ea, quæ nos ipsi adduximus, argumentum nostrum, ex Ecclesiarum consensione petitũ, non est efficax. III. Sacramenta veteris Legis fuerunt instituta, ut in æternum permanerent; ergo mutari non debuerunt. Antecedens probatur. Eadem est ratio cæterorum Sacramentorum veteris Legis, ac Agni Paschalis, & Aaronici Sacerdotij; sed hæc in æternũ duratura instituta sunt: ergo &c. Probatur minor. De Agno, Levitici XII. dicitur: *custodi verbum istud legitimum tibi; & filijs tuis usque in æternum* — & de Sacerdotio Aaronico, Levitici XIV. habetur — *functio eorum in Sacerdotium sempiternum perficiat*: IV. Sacramenta omnia sunt Veritatis umbræ, & figuræ gratiæ; sed adveniente gratia, & veritate debet cessare figura, & umbra; ergo adveniente Christo, per quem gratia & veritas facta est, omnia Sacramenta cessare debebant, adeoque nulla debent modo, post Christi scilicet adventum, ab ejus Sectatoribus Sacramenta admitti. V. quia esset contra divinam immutabilitatem, si alia Deus Sacramenta subministrasset, quibus homines aliter post, quam ante Christi adventũ, justificari oportuisset. VI. Ecclesia Christi ab Adami lapsu usque ad finem mundi, semper fuit, est, & erit eadem; ergo semper eadem habere debuit Sacramenta. Consequentia sequitur, quia unitas Ecclesiæ ex Sacramentorum unitate, saltem ex parte, colligitur. Antecedens est certum; tempora enim sunt variata; sed Ecclesia semper fuit, & est eadem, & una.

Respondemus ad I. Traditionem esse etiã Verbum Dei, licet non scriptum, sed tra-

traditum; & quando traditio, seu Verbum traditum, habet universalitatem, perpetuitatem, & est in rebus fidei, & morum, Verbo Dei scripto æquiparatur. Unde etsi existentia Sacramentorum novæ Legis Verbo Dei non scripto probetur, non per hoc tamen minorem habet certitudinem, quam si Verbo Dei scripto constaret. Cæterum negamus, Sacramentorũ existentiam Verbo Dei scripto non probari, & hoc patebit, quando de existentia cujusque Sacramenti in particulari dissertationem faciemus.

Ad II. Dicitur, quod Hæretici illi, qui Sacramentorum novæ Legis existentiam negarunt, fuerunt particulares Personæ, quæ non poterant Ecclesiam aliquam constituere; & si constituissent, fuissent potius Synagoga Satanæ, quam Ecclesia. Unde semper stat, quod apud omnes Ecclesias, quæ in sinu Catholicæ Ecclesiæ comprehẽdebantur, Sacramẽtorum novæ Legis existentia fuit semper in comperto, ut videre quis quis poterit in Ecclesia Latina, & Græca, occidentali, & orientali, & in omnibus alijs Ecclesijs, quæ communionem cum Ecclesia Romana, quæ omnium Ecclesiarum est caput, & Magistra, habuerunt.

Ad III. Distinguitur antecedens: Sacramenta veteris Legis fuerunt instituta, ut in æternum durarent, ratione sui, negatur; ratione significati, conceditur. Commestio Agni Paschalis significabat Eucharistiam, & Sacerdotium Aaronicum significabat Sacerdotium novæ Legis; & quia hæc in æternum conservari debent, atque in æternum durare, inde est, quod Sacramenta vetera, quæ Sacramenta hæc nova figurabant, in æternum duratura dicta sunt; non quidem ratione sui, quia jam cessarunt, sed ratione significati sui; hoc est, dictorum novorum Sacramentorum, quæ figurabant, ut dictum est.

Ad IV. Transeat major, & distinguitur minor; sed adveniente gratia, & veritate cessare debet figura & umbra, si veritas intuitive, & perfecte conspicienda exhibeatur, ut in futura Gloria, conceditur; si tantum imperfecte, & abstractive, ut in hac vita, negatur. Unde Eusebius Emissenus, vel quisquis alius est Auctor Operum, quæ sub ejus nomine circumferuntur, in Homilia de Transfiguratione, tria Tabernacula distinguit; primum est Synagoga in umbra & figura; secundũ Ecclesia in figura & veritate, tertium est Cœlum in veritate sola. In primo ostenditur Vita, in secundo datur, in tertio possidetur.

Ad V. Respondet Augustinus Epist. 5. *Quod sicut non ideo mutabilis homo, quia mane aliud, aliud vespere; illud hoc mense, illud alio; non hoc isto anno, quod illo: ita non ideo mutabilis Deus, quia universi seculi priore volumine aliud, aliud posteriore, sibi jussit offerri, quo convenienter significationes ad Doctrinam Religionis saluberrimam pertinentes permutabilia tempora, sine ulla sui mutatione, disponeret.* Et mens Augustini est, quod sicut non mutatur Deus, quod hodie pluviam, cras serenum, in aere disponat; quod veris tempore flores, autumni autem fructus oriri faciat in arboribus; quia mutationes hujusmodi congruentes sunt temporibus, & Universi Ordo sic disponit; ita pariter neque mutatus fuit Deus, quando Sacramenta vetera abolevit, & nova instituit, quia illa instituta fuerant pro illo tempore, & non amplius, unde eo adventante, cessare debebant, & nova institui.

Ad VI. Dicitur, semper Ecclesiam eadem Sacramenta habuisse secundum rem, quam significat; secundum gratiam scilicet sanctificantem, non vero quo ad signa sensibilia, & extrinseca. Nec hoc mirum, quia secundum varia tempora varius fuit unius, & ejusdem Ecclesiæ status. Unde Augustinus Trac. 45 in Joannem: *bibebant de spirituali sequente Petram, Petra autem erat Christus. Videte ergo, fide manente, signa variata! Ibi petra Christus, Nobis Christus quod in Altari Dei ponitur. Et illi pro magno Sacramento ejusdẽ Christi biberunt aquã profluentem de petra, nos quod bibimus, norunt fideles. Si speciem visibilem intendas, aliud est; si intelligibilem significationem, eundem potum biberunt.* Porro, subjungit Jueninus in Commentario historico, & Dogmatico de Sacram. dissert. 1. quest. 1. cap. 4. *Ad Ecclesiæ*
„ *veteris cum nova identitatem unitas Sa-*
„ *cramentorum, secundũ id, quod significant,*
„ *sufficit nec eadem unitas secundum signa*
„ *extrinseca requiritur, licet ad unitatem*
„ *Ecclesiæ secundũ præsentem statum a Chri-*
„ *sto institutæ necessaria sit ad eam a falsis*
„ *Infidelium conventibus distinguendam, &*
„ *rationem nos putamus esse, quia hic quæ-*
ritur

„ *ritur distinctio, ibi requirebatur unitas;*
„ *unitas esse poterat in re, esto non fuisset in*
„ *signis; hic autem si esset unitas in signis,*
„ *non vero distinctio, falsa Religio facile*
„ *cum vera confunderetur. Ut autem distin-*
„ *guatur, non solum in re debet esse diversi-*
„ *tas, verum etiam in signis.*

Pro secunda Dissertationis parte, non loquimur hic de remedio dato pro Parvulis ad originale delendum in Lege naturæ, quod Sacramentum esse affirmavimus; nec loquimur de Circumcisione in Lege scripta. De his enim duobus peculiaris erit sermo in Dissertationibus de Baptismo, ubi proprium sibi vindicant locum. Loquimur ergo tantum de Sacramentis Legis scriptæ, & Legis gratiæ, quum in Lege naturæ aliud Sacramentum, præter remedium illud non admiserimus, & istorum differentiam investigamus. Tridentinum sess. 7. Can. 2. hæc habet: *Si quis dixerit nova Legis Sacramenta a Sacramentis antiquæ Legis non differre, nisi quia Cæremoniæ sunt aliæ, & alii ritus externi; anathema sit.* Hic Canon editus fuit contra modernos Acatholicos, qui solam rituum diversitatem in Sacramentis utrisque agnoscebant. Concilium autem definivit, solam rituum, seu Cæremoniarum externarum diversitatem utrorumque Sacramentorum differentiam non constituere; sed quodnam sit ipsorum discrimẽ necessario inter ea agnoscendum, præter diversitatem illam, Concilium non declaravit. Concilium vero Florentinum in Decreto Unionis expressius de hoc discrimine loquutum fuit; ait enim de Sacramentis novæ Legis: *Quæ multum a Sacramentis differunt antiquæ Legis. Illa enim non caussabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam significabant. Hæc vero nostra & continent gratiam, & ipsa digne suscipientibus conferunt.* His tamen pro certo habitis, adhuc inter Theologos controvertitur, quomodo Concilii Florentini verba sint intelligenda: quum aliqui velint, aliquo modo caussasse gratiã Sacramenta antiqua, adeoque justificasse etiam ex opere operato, licet per accidens, & secundario, ut Hugo a S. Victore, S. Bonaventura, Alensis, Durandus &c., & hos sequitur Estius. Alii vero dicunt non caussasse ex opere operato, sed ex opere operantis, ut Gonetus, Joannes a S. Thoma, aliique, qui asserunt, necessarium in Lege tum naturæ, tum scripta aliquod Sacramentum fuisse, quo Adultorum peccata delerentur. Nos horum Sacramentorum differentias ad tria principaliora capita reducimus. Primum est ex parte caussæ, tum extrinsecæ, a qua instituuntur, tum intrinsecæ, qua constituuntur in ratione Sacramenti; Secundum ex parte signi, seu in modo significandi, tum gratiam, tum passionem Christi. Tertium ex parte caussæ, seu in ratione caussandi gratiam.

Incipiamus a primo. Sacramenta antiqua Deum pro auctore institutionis suæ agnoverunt, nova autem agnoscunt Christum, qui sane, quum non esset tempore, quo antiqua instituta sunt, non poterat eorundem institutionis auctor esse: & hoc ex parte caussæ extrinsecæ instituentis; nova Sacramenta intrinsece constant ex verbis, & rebus, antiqua in solis rebus consistebant. Licet enim in quibusdam antiquis Sacramentis verba aliqua admitterentur, rationem tamen formæ non habebant, quia non erant determinata, nec operatoria, sed pro Ministri libito varia, de precatoria, & habentia rationẽ circumstãtię accidentalis. Ideo autẽ hoc fuisse dicitur, quia nova Sacramenta clariorem significationem exposcunt, antiqua vero obscuriorem, utpote quia antiqua umbræ erant, & signa pronostica, & Legi inserviebant, quæ minus expresse revelata Mysteria possidebat: per verba autem clarior, & determinatior significatio habetur, quum per se sint ad significandum instituta: Unde Augustinus lib. 2. de Doctr. Christiana cap. 5. dixit de verbis, quod *inter homines obtinuerunt principatum significandi.*

Veniamus ad secundum. Conveniunt quidẽ in hoc Sacramenta antiqua, & nova, quod significent passionem Christi, gratiam, & insuper gloriam. Tria enim hæc ad sanctificationem nostram concurrunt, quam Sacramenta potissimum significant, nimirum passio, ut efficiens, gratia, ut forma, Gloria, ut finis; passio tanquam id, per quod; gratia tanquam id, quo; Gloria tanquam id, ad quod. Attamen cum hæc differentia, & nova, & antiqua hæc eadem significare habent, quod nova significant passionem ut præteritam, adeoque ipsius sunt rememorativa, gratiam ut præsentem, & ipsius sunt demon-

demonstrativa: Gloriam ut futuram, & ipsius sunt prænunciativa, seu prognostica; antiqua vero hæc omnia ut futura significabant, adeoque respectu omnium signa erant prognostica, seu prænunciativa. Gloriam denique nova significant, ut dandam statim, antiqua vero significabant, ut dandam solum post diuturnum tempus, & non Legis scriptæ tempore. Hæc tria autem significare utrisque Sacramentis conveniens fuit, quia utraque Sacramenta debebant sanctificationem nostram significare, sanctificatio vero nostra per hæc tria perficitur. Et hinc patet, quare Sacramenta non sint signa æquivoca, quum hæc tria tam diversa significent? ex eo nimirum, quia signa æquivoca debent significare diversa, ut diversa, itaut ad unum non ordinentur, sed singula seorsim habeant significatum suum totale; at tria dicta significantur, ut unum, ad quod ordinantur, ad sanctificationem scilicet nostram, quam respiciunt, adeoque non significantur, ut diversa.

Tandem accedamus ad tertium. Dicimus nullo modo Sacramenta antiqua caussasse gratiam, nec ex opere operato, nec ex opere operantis. Et I. probatur, quia sic melius interpretamur Apostoli verba, & Concilii Florentini declarationem intelligimus. II. quia non erat hoc necessarium, quum potuissent Adulti sibi gratiam comparare per actus proprios. III., quia quanvis admittamus Sacramenta illa antiqua fuisse Adultis meritoria, quatenus erant actiones bonæ, sicque in hoc sensu poterant gratiam aliquam mereri ex opere operantis, non tamen merebantur gratiam, quæ esset proprie Sacramentalis, ad quam scilicet significandam Sacramentum ipsum esset institutum, quia nulli Adulto fuit data gratia, quæ haberet Sacramentum ipsum pro caussa, aut pro signo; & probatur quia gratia, quæ datur ex opere operantis non potest habere Sacramentum pro caussa, neque pro signo, quia illa gratia non habet Sacramentum pro signo, quæ omnino eadem daretur non posito tali signo, & quæ modo cæteris operibus meritoriis communi correspondet operi interno secundum se æque, ac operi interno simul, & externo; sic autem fuisset illa gratia, ut dictum est, quia per actus proprios absque Sacramentis poterat justificari: ergo &c nec obstat, quod dicit Estius ex Hugone ad primam partem, quod scilicet caussassent gratiam, per accidens, & secundario: nec pariter obstat, quod asserit Cacheranus ad secundam partem, quod nimirum caussassent gratiam de futuro, non de præsenti: non quidem, quia caussare per accidens, & caussare de futuro, ut ab ipsis explicatur, aliud non importat, quam significare, vel ipsum effectum, vel caussam immediatam ejusdem effectus, ut de se patet; ergo non est significare gratiam, vel ex opere operato, vel ex opere operantis.

Ultra hæc tria recensita differentiæ capita inter nova, & antiqua Sacramenta alia assignantur discrimina, quæ ut Bellarminus ait, ipsimet Hæretici concedunt. Primum est: quod ritus alii, & cæremoniæ aliæ sunt in novis, quam in antiquis Sacramentis fuerint: secundum est quoad numerum: tertium, quod nostra sunt faciliora, quam illa: quartum, quod nostra sunt nobiliora, saltem ratione Christi, qui eorundem fuit institutor, & promulgator; illorum vero institutor Deus, promulgator Moyses: quintum, quod antiqua erant figura novorum: sextum, quod illa data erant ad tempus, nostra autem in æternum duratura. Et hæc omnia colliguntur ex Augustino Epistola 118 ad Januarium, lib 3. de Doctrina Christiana cap 9; & lib. 6. contra Faustum cap. 13. & in Psalm. 73.

Pro tertia Dissertationis parte, videtur jam quod connexionem habeat cum quarta Dissertationis parte, in qua de Sacramentorum numero agitur. Si enim Sacramentorum numerus est septenarius, ultra illa septem non possunt alia Sacramenta esse. Et quia Patres aliquot ritus, & cæremonias in Ecclesia Sacramentorum nomine appellarunt, inde est quod Nobis incumbit, ut Patres ipsos explicemus. Antecedenter autem oportet præfatum septenarium Sacramentorū numerum probare, & ab Hæreticorum ratiunculis vindicare, adhoc ut res recto ordine fiat.

Scire igitur oportet, Catholicos omnes convenire pro septenario Sacramentorum numero; at contra eundem recentiores Hæretici communiter opponuntur, quanvis diversissime procedant, quia diversum sibi numerum

siu-

tingunt, circa quem, & cum Nobis Catholicis, & inter ipsos Hæreticos acerrime pugnant. Lutherus modo tria dicit esse Sacramenta, Baptismus nimirum, Pœnitentia, & Panis; modo unum, Baptismus scilicet; modo duo, Baptismus videlicet, & Panis. Et quia Lutherus sibi non constat, Lutherani circa Sacramentorum numerum nec inter se ipsos conveniunt. Calvinus tria agnovit, Baptismum, Cœnam, & manuum impositionem, qua Ecclesiæ Ministri initiantur; Zuinglius duo posuit, Baptismum, & Cœnam; de Matrimonio dubitavit, verens, ut Bellarminus testatur, ne Sacramenti vocabulo Matrimonii dignitas obscuraretur. Melanchtonis mira fuit inconstantia circa numerum Sacramentorum assignandum; modo enim posuit quatuor, Baptismum scilicet, Cœnam, Pœnitentiam, & Ordinem; modo quinque, Matrimonium nempe prædictis addens; modo septem, ut in Lipsiensi conciliabulo plurimi Lutherani Wittembergenses, & Lipsienses determinarunt. Gulielmus Postellus in sua Panthenosia sex posuit Sacramenta, ut ex Lindano refert Bellarminus. Verum ante hos omnes fuerunt seculo tertio Novatiani, qui Confirmationem repudiabant; seculo quarto Montanistæ, qui Matrimonium damnabant; seculo decimoquarto Wichlefitæ, qui extremam Unctionem execrabantur. Sed de his omnibus in suis respective locis fusior redibit sermo. Modo tamen contra hos omnes dicimus Catholicam veritatem stare, quæ docet tantum septem nec plura, nec pauciora, Sacramenta esse: nimirum Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium.

Dicimus II. Sacramenta novæ Legis nec plura esse, nec pauciora, quam septem, modo a nobis enumerata.

I. Probatur ex Scripturis, & Patribus, in quibus, quamvis non inveniatur expressus septenarius Sacramentorum numerus inveniuntur tamen notiones eorundem, quas facili negotio septem a nobis enumeratis convenire ostendemus, quando de quolibet ex ipsis in particulari agemus; si enim Scripturæ, & Patres ita loquuntur de quolibet ex ipsis, ut in iisdem rationem Sacramenti nobis indicent, & in aliis Mysteriis usum verbis, vel eodem tenore verborum, non loquuntur, facile nobis erit judicare, mentem ipsorum fuisse non aliis quam his septem tantum rationem Sacramenti tribuere, unde nec pauciora, nec plura, quam septem novæ Legis Sacramenta esse, convincunt.

II. Probatur ex Conciliis. In Concilio enim Florentino in Decreto Unionis expresse septenarius Sacramentorum numerus legitur. In Tridentino pariter sess. 7. Can. 1., cujus verba nuper recitavimus, septem pariter, nec plura, nec pauciora, novæ Legis Sacramenta esse, expressum, ac definitum similiter reperitur.

III. Probatur ex perpetua Ecclesiæ Latinæ, & Græcæ traditione, ac consensione; nullum enim in Conciliis inter Latinos, & Græcos circa Sacramentorum numerum dissidium fuisse legitur, licet de rebus aliis Fidei dissentirent. His additur, quod Hieremias, Patriarcha Constantinopolitanus Schismaticus, augustanam confessionem damnans, græcam Ecclesiam nec plura, nec pauciora, quam septem Sacramenta admisisse semper, & admittere pariter, declaravit.

IV. Probatur ex consensu omnium Scholasticorum post Magistrum Sententiarum, qui quidem omnes ante fere quatuor secula hunc septenarium Sacramentorum numerum communi calculo docuerunt. Nec Magister Sententiarum aliquid novum scripsit, sed exposuit tantum, quod invenit ante ipsum fuisse communi Ecclesiæ sensu expressum, ac declaratum.

V. Probatur ex vitæ corporeæ comparatione cum spirituali vita, ad quam Sacramenta ordinantur. Septem enim docet Angelicus Doctor ad vitam corpoream conservandam requiri, sic & septem ad spiritualem, quæ septem sunt Sacramenta; per Baptismum enim Christo nascimur, per Confirmationem crescimus, per Eucharistiam nutrimur, per Pœnitentiam sanamur, per extremam Unctionem morbi reliquias evadimus, per Ordinem gubernamur, per Matrimonium tandem, quia Ministri a quibus gubernamur moriuntur, de novis, qui per Matrimonium nascuntur, providemur.

VI. Probatur, quia septem sunt peccatorum vulnera; ergo septem pariter debent esse remedia. Consequentia probatur.

batur. Per Baptismum enim remedium habemus contra originale peccatum, per Pœnitentiam contra actuale, per Unctionem extremam, contra reliquias peccatorum, per Confirmationem contra spirituales infirmitates, per Eucharistiam contra malitiam, per Matrimonium contra Concupiscētiam, per Ordinem contra ignorantiam: ergo sicut septem sunt peccatorum vulnera, ita etiam septem debent esse, & sunt, contra hæc septem vulnera remedia.

VII. Probatur, quia septem sunt virtutes propriæ Christianorum, quibus Sacramenta novæ Legis respondent: ergo septem quoque sunt Sacramenta. Probatur antecedens. Baptismus respondet Fidei, Confirmatio spei, Eucharistia Charitati, Pœnitentia Justitiæ, Unctio extrema Fortitudini, Ordo Prudentiæ, Matrimonium Temperantiæ: ergo septem sunt virtutes propriæ Christianorum, tres scilicet Theologicæ, & quatuor Cardinales, quibus Sacramenta respondent.

VIII. Probatur ex numeri septenarii celebritate in expiationibus; etenim Exodi 29. Levit.4.8. 13. 14. 15. 16. 23. Num. 19. Deut.15 1. Paralip. 29. Job ultimo, præceptum est, vel septem animalia offerri, vel septem diebus, vel septem sanguinis aspersionibus. Videatur S. Thomas in 4.dist.2.quest.1.,& 3.p. qu.65.art.1.& cōtra Gentes lib.4. c.58.

Opponunt I. Hic septenarius Sacramentorum novæ Legis numerus in Scripturis non invenitur: ergo non est admittendus. II. neque invenitur in Patribus; Justinus enim in Apolog. pro Christianis duo tantum recenset, Baptismum, & Eucharistiam; Cyrillus in Chatechesibus, Ambrosius lib. de Sacram: duobus dictis unum, hoc est Crisma adjungunt. Petrus Lombardus, Magister sentent, qui circa finem seculi duodecimi floruit, septenarium Sacramentorum numerum contexuit; illi tamen Scholastici omnes non subscripserunt, quum Durandus, qui seculo decimo quarto vixit, Matrimonium ex numero Sacramentorum, quæ gratiam producunt, expulerit. III. Sancti Patres, Chrysostomus, Cyrillus, & Theophilactus in illud Joannis 19, ubi dicitur, quod ex latere Christi fluxit sanguis, & aqua, in quibus Sacramenta figurabant, non intellexerunt Sacramenta novæ Legis esse septem, sed tantum duo, Baptismum scilicet, & Eucharistiam, quibus concinunt Augustinus lib.2. de Symbolo cap.6. & Tract.9. in Joan. & Damascenus lib.4. de Fide cap.10. IV. Apud Gratianum Can.1. *Multi sæcularium* q 1. ex S. Gregorio tria tantum Sacramenta ponuntur, Baptismus nempe, Chrisma, & Eucharistia, & hunc numerum sequuntur Rabanus Maurus, & Paschasius de Cœna Domini. V. Congruentias illas a nobis adductas deridet Kemnitius, aitque a nobis pro rationibus fundamentalibus haberi, quum remotissimæ sint speculationes, quæ possunt etiam Sacramentis veteris Legis adaptari. VI. Ecclesia Græca duo tantum Sacramenta agnoscit, Baptismum videlicet, & Eucharistiam; quod probatur, nam Cyrillus Luparis, Patriarcha Constantinopolitanus in Confessione Fidei, latine primum, deinde græce edita, Anno 1633. cap. 15. de Sacramentis hæc habet, „Credimus Evangelica Sacramenta esse ea, quæ Dominus instituit in Evangelio, & ipsa esse duo, nempe Baptismum, & Eucharistiam; ampliorem numerum Sacramentorum non habemus.

Respondemus ad I. Distinguendo antecedens; non invenitur explicite, conceditur; implicite, negatur, ut dictum est in prima probatione. Iterum non invenitur per collectivam numerationem, seu collective, conceditur, non invenitur divisive, seu sigillative, hoc est nō invenitur in scriptura quodlibet Sacramentum ex numeratis septem, negatur. Præterea, nec in Scripturis invenitur Sacramenta esse tantum duo, aut tria, aut quatuor &c.; Quinimmo nullus definitus numerus Sacramentorum expressis verbis in Scripturis legitur: ergo inferes, quod nullus dari debeat Sacramentorum numerus definitus? nec in Scripturis legitur quatuor tantum esse Evangelia, quatuordecim Pauli Epistolas, septem esse verba a Christo in Cruce prolata &c. ergo inferes non esse quatuor Evangelia, non esse quatuordecim Pauli Epistolas, non esse septem verba a Christo Domino in Cruce prolata? Ineptæ quidem essent illationes, ac risu potius excipiendæ. Sufficit enim, quod res ipsæ enumeratæ in Scripturis tradantur, non autem requiritur, quod a Scripturis enumerentur. Denique valet ad propositum Doctrina Hieronymi lib. contra Luciferia-

ferianos, ubi differens de manuum impositione, ait: *exigis ubi scriptum sit? In Actibus Apostolorum. Et etiam si sacræ Scripturæ auctoritas non subesset, totius Orbis in hanc partem consensus instar præcepti obtineret.*

Ad II. Nec etiam ante Synodum Laodicenam contextus fuit Catalogus librorum canonicorum: ergo dices, ante hanc Synodum Ecclesia canonicos libros non agnovit, nec illos veteris, nec illos novi Testamenti? Deinde SS. Patres explicant Sacramenta ex occasione, non autem enumerant ex proposito. Non enim dicunt, aut esse duo, aut tria, aut quatuor Sacramenta; immo nec pariter dicunt non esse septē; sed tantum aliqua explicant, quia tunc occasio explicandi illa, & non alia, offerebatur. Cæterum Justinus loquutus fuit de Eucharistia, ut Christianos ab Infidelium calumniis vindicaret, qui nobis imponebant, in sacris Synaxibus nos occisi Infantis carnibus vesci. Meminit etiam Baptismi, quia per Baptismum tribuebatur jus ad Synaxes accedendi. Ambrosius, & Cyrillus, in laudatis locis Catechumenos docent, quibus sola illa tria dicta Sacramenta Ecclesia dare solebat. Durandi autem opinio, ubi de Matrimonio erit sermo, examinabitur.

Ad III. Dicitur, illam esse expositionem Græcorum Patrum, qui tamen sub illis principalioribus Sacramentis alia etiam subintelligebant. Cæterum locum illum alii Patres diversimode explicant, & præcipue Hieronymus Epistol. 8. ad Oceanum, per sanguinem, & aquam intelligit Baptismum sanguinis, hoc est martyrium, & Baptismum aquæ. Ambrosius lib. 10. in Lucam cap. 105. Augustinus Epist. 30. Beda in caput 19. Joan. & Sanctus Leo Epist. 4. per sanguinem intelligunt Redemptionis pretium, per aquam, Baptismum.

Ad IV. Dicitur, verba illa non esse Gregorii, quia in Gregorii operibus non inveniuntur; leguntur tamen apud Isidorum lib. 6. Etymolog. cap. 19. Cujuscunque autem sint, non ponit ille Auctor, nisi exempla quædam. Rabanus Sacramenta omnia enumeravit, quæ Clericis conveniunt, de quibus agebat, solum Matrimonium omisit, quod Clericis non convenit. Paschasius agit solum de Eucharistia, quia liber suus de Cœna Domini hoc solum argumentum tractabat.

Ad V. Nullus Theologus dixit, illa esse fundamenta, & demonstrationes, sed tantum congruentias, quas Scholastici excogitare solent, ut ea, quæ fide habemus, rationi non repugnare, immo illi potius conformia esse, ostendant. Sacramentis autem veteris Legis applicari non possunt, quum illa non conservaverint spiritualem vitam; ut nova operantur; nec præstiterint incrementa virtutum, ut nova faciunt.

Ad VI. Dicitur, Cyrillum illum fuisse primum inter Græcos, qui ad Calvinianam hæresim defecit; unde desciv:t penitus ab Ecclesiarum Græcarum placitis, quod & Adversarii non negant. Casaubonus, celebris Calvinianus, qui hujusmodi Confessionem Londini Typis dedit anno 1675. cum utraque ejus censura, tum Cyrilli Berronensis, qui Lupari successit, tum Parthenii, Constantinopolitani etiam Patriarchæ, in præfatione ad Lectorem habet: Ecclesiarum tamen Græcarum aut Orientis confessionem hanc non fuisse. Cæterum Cyrillus Berronensis Luparin damnavit anno 1638. mense Septembris synodali sententia, & damnavit etiam Parthenius anno 1642.

Quæ nobis opponunt Adversarii probare intendentes, Sacramenta novæ Legis esse plura, quam septem, quatenus hæc, quæ ipsi dicunt, a Patribus aliquando Sacramenta dicantur, sunt, Lotio Pedum, Aqua benedicta, Martyrium, Eulogiæ, & alia his similia. De his sigillatim hic agimus, Patrum verba expendentes, & eorum mentem explicantes, quod non fuerit, ut hæc ipsa pro veteris Sacramentis, vel novæ Legis, habuerint.

Lotionem Pedum Ambrosius lib. 3. de Sacram. cap. 1. mysterium appellavit; & verbis illis Joan. 15. *nisi lavero te, non habebis partem mecum*: gratiæ promissionem vult contineri, *vide*, inquit, *omnem justitiam, vide gratiam, vide sanctificationem; nisi lavero tibi pedes, non habebis partem mecum*. Bernardus serm. 1. de Cœna Domini, vult ablutionem pedū institutam, ut *invisibilis gratia signo aliquo visibili præparetur*. Et ulterius docet, eam esse Sacramentum, quo quotidiana peccata relaxantur. *Nunquid desperabimus? absit: nam et de remissione quotidianorum minime dubi-*

dubitemus, habemus ejus Sacramentum, pedum ablutionem. Cyprianus serm. de ablutione pedum, lavacrum hoc etiam Sacramentum vocat. Denique accedit ratio, quia de ipsa lotione verificatur, quod sit signum sensibile, quod sit præceptum divinum, quod sit productivum gratiæ; quæ quidem tria ad Sacramenti rationem sufficiunt. Et quidem quod sit signum sensibile patet: non minus enim est sensibilis hæc ablutio, quam ea, quæ fit in Baptismo; quod sit a Domino præceptum, indicant verba illa Joan. 15. *vos debetis alter alterius lavare pedes*; & quod sit gratiæ productivum probant alia verba etiam Joan. 15. *si non lavero te, non habebis partem mecum*.

His tamen non obstantibus dicimus, pedum ablutionem Sacramentū non esse.

I. Probatur, quia nulla Concilia, nullæ Ecclesiasticæ Institutiones, nullæ preces, nullus Catechismus, quibus maxime apostolica traditio continetur, & declaratur, hujusmodi cæremoniam Sacramentum appellant. II. Quia in ipsa lotione nulla certa gratiæ promissio habetur, quum talis promissio nec in Scripturis legatur, nec in traditione contineatur. III. Nec efficaciam habet gratiæ conferendæ; instituta enim fuit a Christo in signum purgationis faciendæ ante Eucharistiæ sumptionē, & ideo ante Eucharistiæ institutionem facta fuit a Christo Discipulis suis; pariter in signum humilitatis Christi, sed nullo modo in signum gratiæ conferendæ per ipsam. IV. Hujusmodi ritum mandatum non habemus, unde illam universa Ecclesia nullo tempore frequentavit; & Ambrosius lib. 3. de Sacram. cap. 1. de Ecclesia Romana testatur: *Hanc Ecclesia Romana consuetudinem non habet, ut pedes lavet*. Videatur insuper Augustinus Epist. 119. c. 18.

Ad motiva in contrarium adducta, dicitur, præceptum non esse de propria, sed de metaphorica lotione, humilitate, & charitate exercenda: non enim, ut dictum est, istā lotionem ubivis gentium observavit Ecclesia. Verba illa: *si non lavero te &c.* important minas de privatione gratiæ, seu de privatione Eucharistiæ, non vero gratiæ promissionem. Ambrosius, & Bernardus eam vocant Sacramentum, late scilicet, non stricte sumptum, & sensus Ambrosii est, ut homo justificatus per Baptismum lavare etiam debeat quotidianas levium peccatorum maculas, & hoc debitum vult figurari per pedum ablutionem, quæ a Christo imposita est Petro. Bernardus insuper vocat Sacramentum, sive producat gratiam, sive non, hoc est mysterium. Sermo ille est Cypriano suppositus. Quisquis autem ejus Auctor sit, dicimus, hanc lotionem idcirco Sacramentum nominare, quod pœnitentia lavacri figuram gerat, ut ex ejusdem verbis est manifestum.

De aqua benedicta probatur etiam I. quod non sit Sacramentum, quia Ecclesia potestatem non habet Sacramenta instituendi; aqua autem benedicta non a Christo Domino, sed ab Ecclesia suam habet institutionem: ergo &c. Majorem supponimus certam ex iis, quæ infra dicenda sunt. Minor patet, quia Alexander I. Romanus Pontifex, hujus sacræ Cæremoniæ Auctor dicitur. II. Si valeret aqua benedicta ad conferendam gratiam, & remittenda venialia ex opere operato, cur etiam non valet simili modo ad Dæmones fugandos, ad ipsorum nocumenta avertenda, ad tentationes repellendas, quum & hi inter effectus enumerentur, ad quos aqua ipsa ordinatur, quando benedicitur? III. Quia in ejus benedictione, nec remissionis venialium fit mentio, nec gratiæ largitionis. Neque opponant Alexandri I. verba in hujus sanctæ Cæremoniæ institutione: *aqua sale conspersa Populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur*: ergo videtur, quod ei tribuatur vis sanctificandi, & purificandi. Ne dicant hoc; quia hæc sanctificatio, & mundatio per se aquæ benedictæ non competit ex opere operato, sed tantum ratione actus, & affectus assumentis ipsam aquam; unde inter Sacramentalia, non autem inter Sacramenta, recensetur.

De Martyrio dicimus, habere quidē vim, & efficaciam Sacramenti, Sacramentum tamen proprie dictum non esse. Ratio primæ partis est, quia Martyrium pro Christi nomine passum, & consummatum habet vim conferendi gratiam sanctificantem, & hoc est certissimum, ut probabitur infra, quādo de Baptismo Sanguinis agetur. Ratio vero secundæ partis est, quia Sacramentum proprie dictum debet esse signum certum, & efficax gratiæ conferendæ, debet habere de-

determinatam materiam, & formam, cum debita intentione Ministri; hæc autem omnia Martyrio deficiunt: ergo vere & proprie Sacramentum non est. Probatur minor. Primo deficit ratio signi: Non enim potest esse, quod actio peccaminosa ex parte agentis sit signũ divinitus ordinatum ad conferendam gratiam; deficit secundo determinata materia, quia innumera sunt genera tormentorũ ad Martyres torquendos, & occidendos; tertio deficit forma, quia nulla sunt verba, quæ in Martyrio inferendo proferantur; quarto denique deficit Minister a Christo Domino designatus; quis enim dixerit, Christum designasse Tortores gratiæ Ministros, quorum operatio nequit sine peccato fieri? Unde S. Bonaventura in 4. dist. 4. p. 2. quest. 3. ait: *Baptismus sanguinis non est Sacramentum, quia ei deficiunt omnia ea, quæ sunt de integritate Sacramenti*.

Eulogiarum nomine venit panis benedictus, qui in Symbolum catholicæ communionis Fidelibus tradi solebat. Hujus panis sub nomine Fermenti primus omnium meminit Melchiades Papa, qui circa initium quarti seculi floruit; post ipsum Siricius, qui floruit circa finem ejusdem seculi; similiter Innocentius I. qui circa principiũ quinti seculi regnavit; & demum habetur in Rituali Romano antiquo, ubi legitur: *quinta Dominica in Quadragesima datur Fermentum in Consistorio Lateranensi*. Quod autem Fermenti nomine Eulogiæ venirent, seu panis benedictus ab Episcopis, vel a Presbyteris, qui Fidelibus ad Eucharistiã non accedentibus dividebatur, colligitur expresse ex quodam Canone antiquo Pio Papæ & Martyri attributo, qui in Tomo primo Conciliorum legitur. Dicebatur fermentum ad differentiam Eucharistiæ, quæ apud Latinos in Azymo conficiebatur. Hujusmodi Eulogiæ non solum Romæ, & in Occidentali Ecclesia, in usu erant, sed etiam in Orientali, ut colligitur ex Concilio Laodiceno cap. 29. & 49. Duplicis generis erant, publicæ scilicet, & privatæ; illæ in publico Ecclesiæ ministerio distribuebantur; hæ vero ab Amicis inter se ultro citroque dabantur, vel mittebantur; ut constat ex Epist. 1. S. Paulini ad Severum, & ex ejusdem Epistola ad S. Augustinum, & ex Augustini Epist. 34. ad eundem Paulinum, ipsi Eulogias mittentis. Quia autem hæ Eulogiæ aliquibus in locis a Patribus quibusdam Sacramenta vocantur, non inde censendum est, vera Sacramenta fuisse, sed tantum Sacramenti nomen obtinuisse, quia ipsarum participatio erat Symbolum catholicæ communicationis Fidelum inter se, ut qui Eucharistia non communicarent, hoc saltem alio Communionis signo Fideles esse censerentur. Unde Conciliũ Laodicenum cap. 32. *Statuit, quod non oportaat ab Hæreticis Eulogias accipere, quia sunt maledictiones potius, quam benedictiones*; sicque Sacramenta lato vocabulo appellabantur. Nec refert, quod eas Melchiades Papa appellaverit *oblationes consecratas per Ecclesias ex consecratu Episcopi*; dicebantur enim oblationes, quia a Populo offerebantur panes illi, ut ab Episcopo, vel Presbytero benedicti, inter se a Fidelibus dividerentur. Consecrari autem idem est, ac benedici, & Fermentum consecratum non aliud importat, quam benedictum.

Alia similia, nimirum signum Crucis, Tunsio pectoris, benedictio Episcopalis, aut Sacerdotalis, Exorcismi Dæmonum, & variarum rerum consecrationes, seu benedictiones, ut Ecclesiarum, Altarium, Palmarum, Sacrarum vestium, & Vasorum, Agni Cerei, quem vocant *Agnus Dei*, Cerei Paschalis, Ciborum, fructuum terræ, & hujuscemodi alia, si quæ sunt, nec etiam sunt Sacramenta; nullus enim ex ritibus adductis aut gratiam, aut effectum omnino spiritualem ex opere operato confert. Valent autem hæc omnia ex fide, & ex devotione Ecclesiæ, in cujus persona ab ejus Ministris, vel consecrantur, vel adhibentur. Videatur Estius in 4. dist. 1 §. 15. cujus verba ultimo loco recitavimus, in quo etiam loco videri poterunt notæ, quas addiderunt Neapolitani Theologi in editione anno 1722. Neapoli facta apud Dominicum Antonium, & Nicolaum Parrino.

DISSERTATIO CCCVII.

De caussis intrinsecis Sacramentorum, hoc est de materia, & forma. Hæ voces quo tempore in re sacramentaria usurpari cœperint? Num in omnibus novæ Legis Sacramentis materia, & forma inveniantur? Quæ simultas ipsarum sit necessaria? Determinatio earundem a quo fuerit facta? & quænam ipsis mutatio obstet?

DE Sacramentorum caussis acturi, de illis primo agere incipimus, quæ intrinsecæ caussæ sunt, & quæ modo materia, & forma, communi vocabulo appellari consueverunt. Hæ porro essentiales sunt partes cujuslibet Sacramenti, & in ipsis ejusdem physica essentia consistit, adeoque physice, & intrinsece, Sacramentorū essentiam constituunt, dum Sacramenta ipsa componunt. Partes hæ primitus dictæ sunt Res, & Verba, deinde materia, & forma; post nimirum receptam in Christianorum Scholis Aristotelis Philosophiam, ut mox dicemus. Quicquid de his partibus essentialibus, & intrinsecis Sacramentorum, aut historia referat, aut Dogma præscribat, aut disputet Schola, consueta methodo pertractamus.

In Sacramento considerare possumus formam, & materiam totales, & formam, & materiam partiales. Illæ faciunt compositionem ex re significante, & ex significatione, scilicet ex ratione signi, quæ se habet ut forma, & ex re, quæ significat, & hæc comprehendit materiam, & formam partiales, quæ sunt Res, & Verba. Prior compositio est omnibus Sacramentis communis, tam novis, quam antiquis; secunda autem novorum est propria, quia nova Sacramenta sunt, quæ proprie ex rebus, & ex verbis, tanquam ex materia, & forma componuntur. Vetera autem probabile est non habuisse res, & verba, sed solas res, ut concludit Bellarminus ex S. Thoma 3. p. quest. 60. art 6. ad ultimum. Et ratio ex his est, quia in illis Scripturæ locis, ubi Sacramentorum ritus præscribuntur, nulla est formæ mentio, ut videre quisquis poterit Genes. 17., ubi ritus Circumcisionis exhibetur; Exodi 12., ubi ritus Agni Paschalis præcipitur; Levit. 8. ubi ritus adnotatur Ordinationis. Et quamvis Levit. 4 ubi præscribuntur sacrificia pro peccato, quæ Pœnitentiæ Sacramento respondebant, præcipiatur orare debere Sacerdotem pro iis, quorum erat sacrificium; attamen oratio illa non erat sacrificii essentia pro peccato; quod ex eo convincitur, quia in Sacrificio pro peccato Sacerdotis nulla oratio adhibebatur; debuisset tamen intervenire, si essentialis fuisset forma, quatenus non minus erat Sacramentum Sacrificium pro peccato Populi, quam Sacrificium pro peccato Sacerdotis. Nec etiam refert, quod Num. 5. verba quædam præscribuntur in Cæremonia Zelotypiæ, quia cæremonia illa Sacramentum non erat, quum solum esset instituta ad Adulterium investigandum, & puniendum. Solum igitur in Sacramentis novæ Legis, quæ modo dicuntur materia, & forma tanquam essentiales, & partiales partes, inveniuntur.

Hæ quidem partes essentiales prioribus Ecclesiæ sæculis materia, & forma non dicebantur. Antiqui enim dicebant Sacramenta constare, non ex materia, & forma, sed vel ex signo, & re invisibili, per signum intelligentes, quod nos intelligimus per materiam, & formam, & per rem invisibilem indicantes Sacramenti effectus, gratiam scilicet, & characterem; vel asserebant, constare ex Sacramento, & re Sacramenti, per Sacramentum subintelligentes signum, per

per rem Sacramenti rem invisibilem; vel tandem constare ex verbis,& rebus, per res explicantes materiam, per verba autem formam. Posterioribus autem sæculis introductæ sunt in Ecclesiam voces, materia, & forma. Et quidem primo nonnulli putant, quod his vocibus tunc cæpit Ecclesia uti, quando Christiani primo Philosophiam colere incæperunt, & hos, suppresso nomine, citat Jueninus in Coment. de Sacram. dissert. 1. cap. 2. Secundo Joannes Morinus exercit. 1. cap. 3. de Sacris Ordinationib. censet, Doctores Scholasticos axiomatis peripateticis imbutos, hanc philosophandi rationem in Theologiam, & præcipue in Sacramentorum doctrinam induxisse; Tertio alii existimant, inter quos est Juenínus citato loco, quod primus omnium, qui has voces adhibuerit inter Theologos fuerit Guillelmus Antisiodorensis circa annum 1215, a quo postea eas mutuati sunt, qui peripatetica principia in Scholis Christianorum docere incæperunt. Quarto Du-hamel putat, quod jam centum prope annis Scholas Theologicas Philosophia peripatetica occupaverat, ante quā Scholæ ipsæ usurparent hanc methodum tradendi, & docendi Sacramenta, & essentiales partes Sacramentorum.

Dicimus I. Ante Guillelmum Antisiodorensem nullum ex Scriptoribus nostris essentiales partes Sacramentorum sub materiæ, & formæ vocabulis nominasse.

I. Probatur numeratione illorum,qui inter nostros ante Guillelmum scripserunt, & vocum harum materiæ, & formæ non meminerunt. Non meminit quidem Lanfrancus, non Gilmundus, non Anselmus, non Petrus Blesensis, non Petrus Pictaviensis, qui primus Magistrum suis Commentariis illustravit, non Ivo, non Abaliardus, non Bernardus, non Hugo a S. Victore, non ipsemet Magister Sententiarum, qui Scholasticorum fuit Princeps, & qui ulterius anno 1150. scripsit.

II. Probatur. Recensiti omnes Scriptores de Sacramentis ex professo tractarunt: ergo debuerunt nomina illa, si in usu fuissent in Ecclesia, usurpare; atqui altum silentium est apud ipsos istarum vocum: ergo adhuc in Ecclesiam tempore illo inductæ non erant.

III. Probatur. Non fuerunt voces istæ inductæ in Ecclesiam, quando Philosophia inter Christianos primo floruit: ergo quando jam in Christianorum Scholas invecta fuerit non Philosophia Platonica, quam primum Christiani addiscebant, sed Philosophia Peripatetica, quæ in illius locum successit, & a nostris Theologis adoptata fuit. Antecedens est certum; quia Philosophia inter Christianos, ut testatur Eusebius, tertio Seculo in Alexandrina Schola florebat; ea autem ætate apud neminem ex Ecclesiasticis Scriptoribus voces illæ reperiuntur, nec apud eos, qui subsequentibus temporibus usque ad Seculum XIII. floruerunt. Consequentia sequitur, quia voces illæ sunt propriæ, & germanæ Scholæ peripateticæ: ergo quando Aristotelis Philosophia in Christianorum Scholas invecta est, voces illæ ibi prævaluerunt.

Arguunt I. Si hic loquendi modus, qui modo est apud Nos,in explicatione partium essentialium Sacramentorum non fuit semper: ergo neque fuerunt partes ipsæ essentiales: ergo neque fuerunt Sacramenta. II. Augustinus lib. 1. de Peccator. meritis, & remissione cap. 34. contra Pelagianos scribens, dicit: *quid de ipsa Sacramenti forma loquar?* Ergo Augustini tempore jam pars una essentialis Sacramenti forma vocabatur. III. Concilium Melevitanum, cui idem S. Doctor inter fuit habet: *Unde fit consequens, ut in eis forma Baptismatis in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur*: Ergo temporibus præfati Concilii in usu erat vox formæ in Sacramentis. IV. Si Guillelmus Antisiodorensis primus omnium voces hasce in Theologorum ore posuit; ergo non fuerunt Peripatetici, qui multis jam ab hinc annis Christianorum Scholas obtinuerant.

Respondemus ad I. Quamvis modus ille appellandi partes essentiales Sacramenti aliter, ac modo vocantur, per mille & ducentos annos in Ecclesia duraverit, & deinde cessaverit, ob introductionem aliarum vocum ex peripatetica Schola desumptarum, non per hoc tamen res ipsæ sunt variatæ, sed tātum nomina fuerunt mutata. Profecto res ipsæ semper fuerunt in Ecclesia, a Christi nimirum institutione,quia semper a Christi institutione fuerunt in Ecclesia Sacramenta. Vocabula tantum sunt variata, non res, quia res

eadem

eadem potest variis quidem temporibus varias quoque appellationes habere.

Ad II. Augustinus nomine formæ non intellexit verba, ex quibus Sacramentum illud constat, sed ritus, & cæremonias, in ipso adhiberi solitas, quas probabat falsas reddi, si in Infantibus originale non esset; quem loquendi modum Tridentinum quoque Sess. 5. in Decreto de peccato Originali usurpavit dicens: *Si quis Adæ peccatum, quod origine unum est, & propagatione, non imitatione transfusum omnibus inest unicuique proprium, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium asserit tolli, quam per meritum unius mediatoris Domini nostri Jesu Christi, qui nos Deo reconciliavit in sanguine suo, factus nobis justitia, sanctificatio, & redemptio, aut negat ipsum Christi Jesu meritum per Baptismi Sacramentum in forma Ecclesiæ rite collatum, tam adultis, quam parvulis applicari: anathema sit: quia non est aliud nomen sub Cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri: unde illa vox: Ecce Agnus Dei: Ecce qui tollit peccata mundi: & illa: quicumque baptizati estis Christum induistis.*

Ad III. Eadem est responsio; Concilium enim Melevitanum vel formæ vocem usurpavit eo sensu, quo Augustinus intellexit. vel illo, quo Concilium Tridentinum usum fuit.

Ad IV. Non dicimus nos, quod primi Theologi peripatetici voces illas adhibuerunt, sed dicimus potius, quod primi illi, qui vocibus iisdem usi sunt, fuerunt Peripatetici. Et quidem Guillelmus præfatus Peripateticus fuit; & Summam Theologicam Scholastico more composuit, ut de eo asserit Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis, dicens: *Guillelmus Antisiodorensis Episcopus hoc seculo scripsit Summam Theologicam Scholastico more, distinctam in libros, tractatus, capita, & quæstiones.*

Pro secunda Dissertationis parte in qua quæritur, an materia, & forma in singulis novæ Legis Sacramentis inveniantur? Distinguendæ sunt Scholasticorum opiniones ab Hæreticorum erroribus. Utrosque tamen hic enumeramus, & explicamus, antequam deveniamus ad positiones nostras aperiendas, atque probandas.

Primo errarunt Pauliciani, qui, Euthymio teste p.2. Panopliæ Tit.21. omnem materiam a Sacramentis eliminarunt, eorumque virtutem in verbis tantum restrinxerunt. Hine eos dumtaxat baptizari volebant, qui Evangelium recepissent, quia Dominus in Evangelio dixerat: *Ego sum aqua viva*: & quos Sacerdotes nos dicimus, non Sacerdotes, sed Notarios appellabant.

Secundo ex opposito sunt Lutherani, & Calviniani, qui rationem omnem, aut saltem precipuam Sacramentorum efficaciam in materia reponendam volunt.

Tertio Catholici omnes unanimiter afferunt, Sacramenta novæ Legis revera constare rebus ut materia, & verbis ut forma; Scholastici tamen, quid per res, quid per verba sit proprie intelligendum, non conveniunt. Primo fuut qui volunt, res, & verba accipienda esse in sermonis proprietate, itaut per res importetur aliquid materiale, quod tangi, & videri possit, per verba vero id, quod per organa vocalia exprimitur, & auditu percipitur. Sic Durandus in 4. dist. 1. quæst. 3. Secundo alii nomine rerum volunt intelligi id, quod magis confuse significat gratiam, sive illud res sit proprie dicta, sive non; nomine vero verborum id, quod magis distincte eandem gratiam significat. Tertio alii defendunt non Sacramentum, sed eius partem materialem totalem constare rebus, & verbis; Sacramentum vero constare ex re sensibili tanquam ex materia, quæ comprehendit res, & verba, & ex significatione tanquam ex forma; & hæc opinio a Bellarmino tribuitur Cajetano, Soto, & quibusdam etiam Recentioribus.

Dicimus II. In Sacramentis omnibus novæ Legis res, ut materiam, & verba ut formam inveniri. Insuper, non solum quod est materiale in Sacramento, sed ipsum totum Sacramentum ex rebus ut materia, & ex verbis ut forma constare. Denique ut Sacramenta dicantur constare rebus, & verbis non oportere res non esse verba, & verba non esse res, sed sufficere, si aliquid fungatur vice rei, aliquid vice verbi, adeoque esse verba, & res æquivalenter, quamvis non fiut formaliter, ut explicat Cacheranus. Tres omnes hujusce Conclusionis partes sunt Bellarmini.

I. Probatur prima Conclusionis pars ex Concilio Florentino in Decreto Eugenii IV. pro instructione Armenorum, ubi

ubi dicitur, omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri, quorum si aliquid desit non perficitur Sacramentum. II. Ex Concilio Tridentino sess. 14. cap. 3. ubi definitur, absolutionem esse formam Sacramenti Pœnitentiæ, actus vero Pœnitentis esse materiam, ut subdit in Can. 4. *Si quis negaverit, ad integram, & perfectam peccatorum remissionem requiri tres actus in Pœnitente, quasi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, videlicet contritionem, confessionem, & satisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur..... anathema sit*. III. Ex Augustino tract. 80. in Joan. ubi habet: *Accedit autem verbum ad elementum, & fit Sacramentum*: & explicans verba illa Joannis: *jam vos mundi estis, sed non omnes*; subdit S. Doctor: *quænam est tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat, nisi faciente verbo?* quibus verbis ostendit aquam, quam nomine elementi appellat, & quæ prius erat indeterminata, deinde per verba ad unum, aut alterum effectum gratiæ producendum determinatur.

Secunda Conclusionis pars probatur I. ex eodem Concilio Florentino, quod non dicit Sacramentum perfici utcunque rebus, & verbis, sed rebus ut materia, & verbis ut forma. II. Non solum subjectum significationis, sed totum ipsum Sacramentum ut signum formaliter est, debet constitui ex rebus, & verbis: ergo falsa est opinio Cajetani. Probatur antecedens: quia remota significatione, nulla est conjunctio rei, & verbi: ergo non solum subjectum significationis, sed ipsa etiã significatio debet constitui ex rebus, & verbis. Probatur antecedens. Non est alia conjunctio rei, & verbi, nisi quatenus rei significatio indeterminata, per significationem verbi determinatur: ergo remota significatione, nulla est conjunctio &c. III. Compositio ex re sensibili, & significatione non est compositio ex materia, & forma ut sunt partes essentiales, sed ut dicit compositum ex subjecto, & accidente; sed materia, & forma ex Conciliis debent esse partes essentiales, & ideo mutari non possunt, quia sunt de substantia, seu de essentia Sacramentorum: ergo &c.

Tertia pars Conclusionis probatur solutione argumentorum, quæ in contrarium ab Adversariis proponuntur.

Objiciunt I. In Matrimonio aliquando non sunt verba, ut quando contrahentes sunt muti: ergo in Matrimonio forma non consistit in verbis. II. In Pœnitentia aliquando datur absolutio alicui, qui præsubito, improviso, ac mortali morbo, nec viva voce, nec signis potest sua peccata confiteri, nec dolorem elicere: ergo in tali casu deficeret materia. III. In Sacramento Pœnitentiæ sunt sola verba confitentis, & absolventis: ergo nullo modo sunt res. IV. Verba adveniunt rebus tanquam quid accidentale, non tanquam quid substantiale: ergo non sunt de substantia Sacramenti. Probatur antecedens; quia verba importantur in obliquo, ut importatur forma accidentalis ab accidentali concreto, non vero in recto, ut importatur forma substantialis a substantiali concreto. V. Verba vel importantur a Sacramentis novis ut Sacramenta sunt, vel ut nova sunt: non primum; aliter etiam ab antiquis importata fuissent: neque secundum, quia nova ab antiquis non distinguuntur per verba, sed per caussalitatem gratiæ; ergo verba non sunt novis Sacramentis essentialia. VI. Materia, & forma debent esse ejusdem generis, in eodem composito; sed sic non sunt res, & verba in Sacramentis: ergo &c.

Respondemus ad I. quod argumentum factum supponit contrahentes esse Ministros in Matrimonio, quod tamen plures Theologi negant: II. non sunt in casu verba formalia, sed sunt verba virtualia, æquivalentia &c.; hoc est nutus; & hoc dicitur In suppositione quod contrahentes Matrimonium sint ejusdem Sacramenti Ministri.

Ad II. dicitur, etiam requiri aliqua signa in illo confitente, aut præcedentia, aut in illo actu, quo morbus irrepsit. Scotus autem vult absolutionem in Pœnitentia gerere vicem materiæ, & formæ secundum diversos respectus; actus vero pœnitentis esse materiam extrinsecam, circa quam &c. Denique alii dicunt verba pœnitentis esse materiam; quatenus sunt res virtuales, licet non sint formales.

Ad III. dicitur, quod verba pœnitentis sunt ejusdem actus; quatenus continent oris confessionem, & cordis dolorem, qui

qui verbis illis manifestatur: ergo pariter sunt res; & forma est absolutio, quam Confessarius pœnitenti impartitur.

Ad IV. dicitur, quod vel Sacramentum est compositum morale, & verba sunt essentia ipsius sumpti in esse morali, licet non sint ipsius sumpti in esse physico: vel dicitur esse compositum accidentale, ut volunt Peripatetici Theologi, & etiam sunt de essentia totius Concreti, licet non sint de essentia subjecti, ut est in ipsorum hypotesi albedo respectu parietis, & totius albi.

Ad V. dicitur, esse de essentia, Sacramentorum novorum, non utcunque, sed prout de facto a Christo instituta sunt, & prout sunt terminantia præsentem institutionem; cæterum potuisset Christus ea aliter instituere.

Ad VI. dicitur materiam, & formam debere esse ejusdem generis in composito physico, & naturali, non vero in composito morali, & artificioso, vel etiam ut dictum est, accidentali, quemadmodum sunt Sacramenta.

Pro tertia dissertationis parte, in qua quæritur de simultate materiæ, & formæ in Sacramentis necessaria, sciendum est pro præsenti instituto, quod simultas esse potest, vel mathematica, vel physica, vel moralis. Prima est inter applicationem materiæ, & ultimum instans prolationis formæ, & hanc requirit in Sacramentis Glossa C. *detrahe* 1. q. 1. Secunda est coexistentia secundum aliquam sui partem indeterminatam, vel quod incipiat applicatio materiæ, antequam terminetur formæ prolatio, vel quod incipiat formæ prolatio antequam terminetur applicatio materiæ; & hanc in Sacramentis voluerunt, Riccardus, Scotus, Rubio, Gabriel; quanvis Suarez dicat Riccardum eam voluisse non ut necessariam, sed ut sufficientem; & Mastrius asserat, eam voluisse Scotum non simpliciter, & absolute, sed ad melius esse, & ad tollendos scrupulos; Tertia ea est, quæ ponitur inter aliquos humanos actus, ad hoc ut plures actus censeantur coalescere, vel in unum contractum, vel in unum peccatum, vel in quid simile; & hanc fussi ere putarunt Nugnus, Joannes a S. Toma, Suarez, Mastrius, Amicus, Cacheranus &c.

Advertendum est tamen, certum esse apud omnes, quod in Sacramentis verba, & res non requirunt esse simul secundum omnes partes, quia nec verba, nec res, possont habere hanc physicam simultatem; sunt enim entia successiva, quæ nequeunt habere omnium partium, immo nec duarum, physicam simultatem, seu coexistentiam. Hæc autem simultas potest esse major, vel minor in uno, aut altero Sacramento; non enim eadem debet esse regula, & mensura pro omnibus. Forma igitur, quæ est determinativa, regulare debet simultatis modum. Quando in forma est pronomen aliquod demonstrativum, majorem simultatem requirit, quia pronomina demonstrativa ad sui demonstrationem postulant rem præsentem; unde ea Sacramenta, quæ perficiuntur verbis continentibus pronomina demonstrativa, materiæ exigunt majorem simultatem inter res, & verba, & minorem admittunt aut temporis moram, aut loci distantiam: hinc itaque, ait Amicus, majorem simultatem rerum cum verbis requiri in Baptismo, in Confirmatione, in Eucharistia, in extrema Unctione, in Ordine; minorem vero in Pœnitentia, servante formam Judicii; minimam in Matrimonio, servante formam civilis contractus.

Dicimus III. Res & verba in Sacramentis novæ Legis ne quidem secundum aliquam sui partem requirere simultatem physicam, aut temporis, aut loci; requirere tamen simultatem moralem.

I. Probatur. Sacramenta neque secundum aliquam sui partem componunt physice; ergo neque secundum aliquam sui partem requirunt physicam simultatem. Probatur consequentia. Partium simultas requiritur propter earundem unionem: ergo in eo genere debet esse simultas, in quo est unio: atqui unio non est physica, bene autem moralis: ergo, quia Sacramenta non componunt physice, sed moraliter, non requirunt secundum aliquam sui partem physicam simultatem, sed moralem. Quod Sacramenta non componant physice, sed moraliter, suo loco fuse probabitur.

II. Probatur. In Sacramento Pœnitentiæ profertur forma absolutionis quando jam prolata sunt peccata, & actus Pœnitentis expleti: ergo non sunt simul materia, quæ consistit in peccatis, & in

& in actibus, & forma, quæ in absolutione consistit: sed non sunt simul physice, sunt autem simul moraliter: ergo non physice, sed moraliter, uniuntur.

III. Probatur. Non solum Sacramenta, quæ dicuntur transeuntia, & in usu consistunt, verum etiam Eucharistia, quæ est Sacramentum permanens, constat, & ex speciebus continentibus Corpus, & Sanguinem Christi, & ex verbis, tanquam ex partibus intrinsece componentibus; sed harum partium simultas non est physica, sed moralis: ergo sufficit simultas moralis, & non requiritur physica. Minor probatur; quia quando profertur forma consecrationis, non sunt species, sed sunt panis, & vinum; ergo species sunt post completam consecrationem; ergo non sunt simul physice; ergo sunt simul moraliter.

Arguunt I Secũdum nostram doctrinam, quando profertur ultima formæ syllaba, debet Sacramentum perfici: sed potest dari casus, in quo ultima formæ syllaba proferatur, quando materia nondum incipiat esse: ergo in tali casu nullum esset Sacramentum. Probatur consequentia. In dicto casu nulla esset simultas physica, ut supponitur; neque esset simultas moralis, quia existentia moralis supponit, quod antecessent existentia physica: ergo in tali casu nullum esset Sacramentum: ergo adhoc ut foret, requireretur necessario existentia physica materiæ, adeoque simultas physica. II. Si res, & verba essent partes intrinsecæ Sacramenti, deberent necessario esse simul; sed hoc non verificatur in Sacramento Eucharistiæ: ergo &c. Probatur major. Forma intrinseca Sacramenti novæ Legis debet per se caussare gratiam in rite suscipiente Sacramentum; sed hoc nunquam præstant verba consecrationis, & hoc nonnisi, quam quia non sunt simul cum materia: ergo &c. III. Verba sunt caussa efficiens instrumentalis præsentiæ Christi, adeoque specierum, ut continentium Cristi Corpus: ergo non possunt esse forma intrinseca Sacramenti Eucharistiæ, præsertim si Corpus Christi est pars Sacramenti. IV. Sensus Ecclesiæ est, Sacramentum Eucharistiæ esse quid permanens, conservari in Altaribus, deferri ad ægrotos, sumi a Fidelibus: ergo non pars Sacramenti, sed totum Sacramentum sunt species continentes Christum, adeoque verba non sunt pars intrinseca Sacramenti Eucharistiæ; sed hoc nonnisi, quam quia Verba non sunt simul physice, sed moraliter, cum speciebus: ergo &c.

Respondemus ad I. distinguendo majorem; quando profertur ultima syllaba formæ, adeo ut sit tum physice, tum moraliter terminata, debet perfici Sacramentum, conceditur; quando profertur ultima syllaba formæ secundum suam terminationem physicam, at non secundum terminationem moralem, negatur antecedens. Igitur, licet non existat moraliter materia, quando desinit physice forma, existit tamen moraliter forma, quando incipit existere physice materia.

Ad II. Distinguitur major; deberent esse simul moraliter, conceditur; physice, negatur, negatur etiam minor, & consequentia. Ad probationem majoris, distinguitur altera major propositio; forma intrinseca Sacramenti novæ Legis debet per se caussare gratiam, hoc est per suam entitatem immediate, negatur universaliter major; vel per se, vel per aliquod in sua materia a se relictum in hunc finem, conceditur. Vere enim dici potest signum practicum illud signum, quod caussat gratiam in hunc finem a se relictum, & in cujus virtute caussat. Species consecratæ, & caussant gratiam virtute formæ, & in hunc finem caudandi gratiam a verbis consecrationis relinquuntur, ut continentes Christum in se ipsis. Unde verba consecrationis, non solum sunt significativa præsentiæ Corporis Christi sub speciebus, & ejus caussativa, modo infra explicando, sed etiam prædicto modo sunt signa practica gratiæ; non enim hæ duæ rationes signi, & caussæ, respectu præsentiæ Christi, & respectu gratiæ, inter se sunt invicem repugnantes in eadem re.

Ad III. Conceditur antecedens, & negatur consequentia; ratio est, quia non implicat caussam efficientem posse simul esse caussam intrinsecam, & formalem, secundum diversam considerationem ejusdem compositi.

Ad IV. Dicitur, verum esse antecedens, quia species cõsecratæ necessario connotant consecrationis verba, & hæc aliquo modo virtute remanent in suo effectu. Neque vero necesse est, ut uni-

unitas compositi moralis requirat partes, vel omnes permanentes, vel omnes successivas, quanvis hoc requirat unitas compositi naturalis; unde etiam forma transiens in casu nostro remanet, quantum sufficit, ad consignificandum. Quare mirum non est, quod Innocentius III c. *Martha*, *de celebratione Missarum*, loquens de iis, quæ in Eucharistiæ Sacramento reperiuntur, dicat, formam visibilem panis, & vini, nempe species, esse Sacramentum, Christi autem Corpus simul esse Sacramentum, & rem Sacramenti, nulla verborum facta mentione: siquidem loquitur de hoc Sacramento, secundum quod permanens est, & implicite facit mentionem de verbis, quando agit de speciebus ob necessariam verborum connotationem, quam retinent species ad verba consecrationis.

Pro quarta Dissertationis parte, determinatio, de qua in præsenti est sermo, tripliciter potest contingere, in genere nimirum, in specie, & in individuo. Primo modo, ut si Artifici dicam, fac mihi Crucem, & ipsi non præscribam, cujus materiæ Crux esse debeat, an aurea, an argentea, an lapidea, an lignea &c. debet tamen esse ex una ex his materiis facta. Secundo modo, quando ipsi dico, fac mihi Crucem ligneam, præscribo quidem materiam, hoc est lignum, sed non determino, an ex hoc, vel illo ligno, debeat Crucem efformare. Tertio, quando ipsi præcipio, fac mihi Crucem ex hoc ligno *A*, præscribo in tali casu materiam, non solum specificam, sed etiam individualem determino. Pro materiis igitur, & formis Sacramentorum, primo non est dubium, quod Christus eas in individuo non determinaverit; non enim nobis præcepit, ut hac numero aqua, & non altera, baptizaremus, nec ut his verbis, hoc idiomate prolatis, absolveremus &c. Secundo, nec dubium est, quod Christus easdem in genere determinaverit; quum enim Christus Sacramenta instituerit, oportuit, ut saltem in genere essentiales partes determinaverit; sine quibus Sacramenta ipsa esse non possunt. Quæstio igitur solum est de determinatione in specie; & pro hac certum est etiam de fide, quod Christus aliquorum Sacramentorum, sed non omnium, materiam, & formam in specie determinaverit: determinavit enim materiam, & formam Baptismi, pro illa aquam, pro hac Sanctissimæ Trinitatis invocationem, ut ex Evangelio constat. Determinavit etiam materiam, & formam Eucharistiæ, hoc est panem, & vinum, & verba illa: *hoc est corpus meum*; *hic est sanguis meus &c.*, ut etiam ex Evangelio patet. Pro aliis vero Sacramentis de fide non est; non enim ex Scriptura, nec ex Traditione, habemus, quod Christus determinaverit Chrisma, aut impositionem manuum, pro Confirmatione; nec earundem impositionem, & vasorum sacrorum traditionem, pro Ordine; nec formas aliorum Sacramentorum in specie præceperit. Controversia igitur hæc est inter Scholasticos, quorum aliqui volunt, Christum tantum determinasse in genere, non vero in specie; sic Petrus Cantor in summa de Sacram., Alexander de Ales, S. Bonaventura, Bellarminus, Morinus, Petrus Arcurius, Gammachæus, de Lugo &c. Alii vero tenent, etiam in specie determinasse, cum quibus,

Dicimus IV. Probabiliorem nobis videri sententiam, qua asseritur, Christum omnium Sacramentorum novæ Legis materias & formas in specie determinasse.

I. Probatur, quia hæc sententia conformior est Tridentino, quod definivit, Ecclesiam posse cæremonias in Sacramentis mutare, non autem substantiam, *salva*, inquit, *illorum substantia*; sed materia, & forma pertinent ad substantiam, non vero ad cæremonias: ergo non possunt ab Ecclesia mutari; sed hoc ideo est, quia Christus illas in specie determinavit: ergo &c. Neque dicant, hanc Concilii definitionem, non de omnibus, sed de aliquibus Sacramentis intelligendam esse: ne dicant hoc, nam primo, ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; Concilium autem absque distinctione de Sacramentis loquitur; & secundo Concilium opponit cæremonias substantiæ, aitque illas posse ab Ecclesia mutari, non vero hanc; atqui hoc habet locum in omnibus Sacramentis, in quibus & cæremonias, & substantiam necesse est esse: ergo &c.

II. Probatur, Si Christus in specie non determinasset materias & formas Sacramentorum, & eam facultatem Ec-

clesiæ

clesiæ tradidisset, utique illius potestatis Ecclesiæ traditæ aliqua mentio, vel in Scripturis, vel in traditione reperiretur; sed nullum testimonium pro hoc probando ab Adversariis affertur; ergo vere hanc potestatem Ecclesiæ Christus non dedit, sed ipsemet Sacramentorum materias, & formas, in specie determinavit.

III. Probatur. Intantum Adversarii negant hanc specificam determinationem a Christo Domino factam in materiis & formis Sacramentorum, quia aliter vix possemus ordinationes Græcorum cum illis Latinorum conciliare, ut Natalis Alexander fatetur; sed hæc ratio nihil probat: ergo &c. Probatur minor. Etiam dato, quod Christus Dominus non instituisset in specie, non fuisset tamen talis potestas tradita, nisi Ecclesiæ universali, non autem Ecclesiis particularibus, pro suo libito determinantibus materiam & formam: ergo diversitas illa Ecclesiæ Latinæ, & Græcæ, non est sufficiens ratio &c. Probatur antecedens. Quum materia & forma Sacramentorum sint Sacramentorum physica essentia, apud omnes Ecclesias debet esse una, & eadem: ergo talis potestas non debuisset tradi Ecclesiis particularibus, sed Ecclesiæ universali. Antecedens probatur. Eadem debent esse apud omnes Ecclesias Sacramenta; ergo eadem essentia Sacramentorum; variata enim essentia, essentiatum hoc ipso variari necesse est. Dicendum igitur est in Ecclesia Latina, & Græca, non esse quoad essentialia, sed quoad cæremonias & ritus varietatem Sacramentorum, quæ quidem possunt ab Ecclesiis mutari, salva semper manente Sacramentorum substantia, ut Tridentinum loquitur.

Opponunt I. In Scripturis non reperitur hæc specifica determinatio a Christo Domino facta in aliquibus Sacramentis: ergo vere non fuit a Christo facta, & a Christo instituta, atque præcepta. Probatur Antecedens; non enim Scriptura docet, manuum impositionem, aut Unctionem, esse Confirmationis materiam; nec manuum impositionem, aut traditionem instrumentorum, esse materiam Ordinis; ergo signum est, quod talis specifica determinatio non fuerit a Christo Domino facta. II. Alexander de Ales, cui adhæret S. Bonaventura, docet, Confirmationem in quodam Concilio Meldensi fuisse ab Ecclesia institutam; & Hugo a S. Victore extremam Unctionem vult institutam a S. Jacobo Apostolo: ergo saltem horum Sacramentorum, ne quidem in genere, Christus determinavit, aut materiam, aut formam. III Si Christus determinasset materiam & formam Sacramentorum, non fuissent variatæ, sed essent omnino eædem, ac illæ prioribus Ecclesiæ seculis adhibitæ; atqui eædem non sunt: ergo non fuerunt a Christo Domino determinatæ. Probatur minor. Septem prioribus seculis materia Confirmationis erat sola manuum impositio, nunc autem etiam est Unctio. Materia Ordinis erat itidem sola impositio, ad præsens tamen est pariter instrumentorum porrectio; ergo eædem non sunt. Probatur antecedens; & quidem ex Sacramentario Gregorii Magni, & ex antiquis & modernis Græcorum Euchologiis, quantum ad usum antiquum; quantum vero ad usum modernum, probatur ex Eugenio IV. in decreto pro instructione Armenorum, ubi docet, materiam Confirmationis esse Chrisma, & instrumentorum traditionem esse materiam Ordinis. IV. Hoc idem argumentum fieri potest pro utraque Ecclesia, Latina scilicet, & Græca, quia Græca adhibet tantum pro materia manuum impositionem in utroque Sacramento, Latina vero, & unctionem, & instrumentorum traditionem, ut dictum est: ergo &c.

Respondemus ad I. hanc specificam materiæ & formæ in Sacramentis determinationem fuisse a Christo Domino factam, reperiri in Scripturis implicite, in Traditione autem explicite. Quum enim constet, & ex Scriptura, & ex Traditione, Apostolos, & Episcopos ipsorum Successores, illis materiis fuisse usos, recte concluditur, Apostolos a Christo fuisse jussos, ut iis signis, illis que rebus, uterentur.

Ad II. Interpretamur Alensem, & Bonaventuram, loquutos fuisse, non de Confirmationis institutione, sed de illius usu, quem Synodus Meldensis Fidelibus commendavit. Si autem hæc interpretatio non placet, nihil vetat, ut possimus dicere, Alensem, & Bonaventuram in re adhuc ab Ecclesia non determinata, aliquid humani fuisse passos; fuerunt enim ante Concilium

lium Tridentinum; Concilium autem Tridentinum determinavit, Christum omnium Sacramentorum novæ Legis fuisse auctorem. Idem dicitur ad Hugonem Victorinum, quanvis dicant alii, loquutum fuisse Hugonem de immediata Christi institutione, non vero de mediata. Quid autem de his Sacramentis sit dicendum, expressius quando de iisdem in particulari erit sermo, elucidabitur.

Ad III. Dicitur, impositionem manuum esse in utroque illo Sacramento essentialem etiam nunc; & Eugenium exponendum esse, quanplures respondent, de materia accidentali, non de essentiali, ut inferius de Confirmatione, & de Ordine, videbitur ad satietatem. Pariter, quid sit dicendum ad matrimonium clandestinum, afferetur, quando de matrimonio tractabimus, ubi nullam in essentia cujuslibet Sacramenti mutationem fuisse factam, nec apud Græcos, nec apud Latinos, posterioribus Ecclesiæ seculis, sed tantum aliqua in accidentalibus fuisse mutata, ostendetur.

Ad IV. Dicimus, quod etiam Ecclesia Latina in Sacramentis Confirmationis, & Ordinis, adhibet manuum impositionem, pro materia essentiali; & quanvis adhibeat in Ordine traditionem quoque instrumentorum, & in Confirmatione unctionem, sunt tamen, qui dicunt, has adhibere Ecclesiam Latinam, ut materiam accidentalem; & sunt, qui docent, & præcipue S. Bonaventura, in manuum impositione instrumentorum traditionem contineri, quia manus instrumentum instrumentorum sunt.

Pro quinta Dissertationis parte, supponimus, duplicem in casu posse esse mutationem, essentialem nimirum, & accidentalem. Prima est, quæ aut materiæ substantiam tollit, aut formæ sensum: Secunda est, quæ nec formæ sensum tollit, nec materiæ substantiā. Hoc supposito, pro certo habemus, quanlibet mutationem substantialem, sive in materia, sive in forma, reddere Sacramentum irritum, & invalidum; mutationem vero accidentalem esse quidem illicitam, & peccaminosam regulariter, non reddere tamen Sacramentum invalidum. In hoc omnes Scholastici conveniunt, quanvis differant deinde in quibusdam peculiaribus casibus, in quibus aliqui putant, mutationes esse substantiales, & proinde volunt Sacramentum invalidari; alii vero censent, mutationes esse accidentales, & ideo asserunt, Sacramentum subsistere. Cæterum in eo, quod mutationes substantiales invalident, & non accidentales, nulla est inter ipsos controversia.

Dicimus V. Mutationem quanlibet substantialem reddere Sacramentum irritum, & invalidum, non vero mutationem accidentalem, quanvis illicita sit, & peccaminosa.

Prima Conclusionis pars probatur; quia partes essentiales non patiuntur essentialem mutationem, absque essentiali mutatione totius; sed materia, & forma sunt partes essentiales Sacramentorum: ergo ipsarum essentialis mutatio essentialiter Sacramenta ipsa mutat, & per consequens irritat, & invalidat. Hinc Tridentinum supra relatum docet, ut semper remanere debeat salva Sacramentorum substantia, licet cæremoniæ & ritus aliquando mutentur.

Secunda Conclusionis pars probatur. In mutatione accidentali Sacramentorū remanet semper salva essentia: ergo remanet semper salvum & integrum essentiatum: ergo remanet semper salvum & integrum Sacramentum. Quod autem sit illicita, & peccaminosa quævis mutatio, patet, quia quævis ex his mutationibus, sive essentialis sit, sive accidentalis, est contra præceptum Ecclesiæ: ergo est illicita. An autem sit peccatum mortale, vel veniale, dicimus, esse peccatum mortale, si mutatio sit notabilis, & sit ratione ignorantiæ illius, qui ex officio tenetur Sacramenta administrare; secus vero si ex charitate dispensaret; sicut etiam quando talis mutatio esset ex Ecclesiæ auctoritate, ut Latinus consecrans in azimo, & Græcus in fermentato; vel esset ex necessitate, ut si Latinus non posset perficere sacrificium inchoatum nisi consecraret in fermentato. In aliis vero casibus illicite Latinus in fermentato consecraret.

Casus particulares in his mutationibus occurrentes, quia respiciunt Sacramenta particularia, opportuniori loco resolventur, quando de Sacramentis in particulari erit sermo. Interim, ut aliqua exempli ratione afferamus, di-

cimus, quod si quis adhiberet aquam calidam, aut frigidam, in Baptismo; panem zimum, aut fermentatum, in Eucharistia; esset mutatio accidentalis, quia aquæ naturali, quæ in Baptismo adhiberi debet, accidentale est, esse calidam, vel frigidam; secus vero si adhiberet aquam rosaceam, quæ substantialiter differt a naturali, vel consecraret panem hordeaceum, qui essentialiter differt a triticeo, qui est materia Eucharistiæ: hæ omnes mutationes essent essentiales. Aqua etiam glaciata reddit Baptismum nullum, quia quamvis accidentaliter differat ab aqua naturali, quia tamen aqua in Baptismo adhibetur ad abluendum, & ad hoc aqua glaciata non est apta, ideo quantum ad suum institutum aqua glaciata non accidentaliter, sed essentialiter differt ab aqua, quæ est materia apta Baptismi. Unde aliqui hanc subjungunt regulam, per quam cognoscatur mutatio accidentalis, vel substantialis, in materiis Sacramentorum, ut tunc materia censeatur mutata accidentaliter solum, quando secundum communem hominum existimationem, & acceptionem, idem nomen servatur, & eadem ratio illi competit cum re, quam Christus pro Sacramento determinavit; si secus vero sit, est mutatio essentialis. Ratio horum est, quia quum Sacramenta sint composita moralia, per consequens mutatio attendi debet, secundum esse morale, quod res habet in hominum usu, & existimatione, non vero secundum esse physicum, quod res habent in suis intrinsecis prædicatis. In formis vero Sacramentorum mutationes, quæ venirent, vel per varietatem idiomatis, ut si vulgari sermone proferantur, vel per voces synonimas, ut si diceretur, ego te abluo, pro ego te baptizo, vel per corruptionem vocabulorum ortam, vel ex balbutie, vel ex ignorantia, ut si diceret: ego te baptizo in nomine Patria, Filia, & Spirita Sancta, vel in nomiue Patis &c. quia proferrenon posset literam R; ut de primo casu refertur ex Zacharia Papa c. *Retulerunt*, *de Consecrat. dist.* 4. omnes istæ mutationes essent accidentales, & Sacramenta non irritarent. Si quis vero interrumperet verba, & mora esset notabilis, & sensus destrueretur, mutatio esset substantialis; secus vero si mora esset parva, & sensus perseveraret. Item additio alicujus verbi, vel detractio, aliquando est accidentalis, aliquando substantialis; quando scilicet mutat sensum, & quando non mutat. Si quis autem Minister aliquam mutationem induceret, ratione erroris, quem profiteretur, dicimus, quod si error in forma non est expressus, non reddit Sacramentum invalidum; quod si est expressus, & sensum non tollit, nec etiam reddit Sacramentum irritum. Unde valebat Baptismus ab Arianis collatus, quamvis nomine Filii intelligerent substantiam a Patre diversam; valebat etiam datus per trinam immersionem, ut significarent tres substantias diversas in tribus Personis divinis. Valet etiam si quis diceret: auctoritate mihi per Lutherum tradita, ego te baptizo &c. quia additio non afficit formam Sacramenti, sed indicat Ministri potestatem, & formæ sensus integer permanet. Verum alii dicunt, quod qui errat, vel errat formaliter, sciens se errare, & volens errorem suum, & suum ritum Ecclesiæ contrarium inducere, vel errat materialiter, nesciens se errare, & nesciens errorem suum esse Ecclesiæ contrarium. Primo modo, quia non supponitur intentio faciendi, quod facit Ecclesia, dicunt, quod invalida tur Sacramentum; secus vero secundo modo, quia supponitur intentio faciendi, quod facit Ecclesia. At in tali casu defectus non esset ex parte mutationis verborum, aut rerum, sed ex parte intentionis, de qua infra. Item si quis baptizaret in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & beatæ Mariæ Virginis; & intelligeret nomen Virginis, sicut intelligeret nomina trium Personarum divinarum, Baptismus esset nullus; secus vero si pro devotione nomen Virginis invocaret. Etiam, si quis verbis, *hic est calix sanguinis mei*, adderet qui pro vobis *non* effundetur, nullum redderet Sacramentum; secus vero si nihil adderet ex verbis, quæ sequuntur.

DIS-

DISSERTATIO CCCVIII.

De materia, & forma Sacramentorum in genere. An materia dubia sit sufficiens ad validitatem Sacramentorum? An sit licita in casu necessitatis? An verba in formis Sacramentorum debeant esse promissoria, vel concionatoria, vel consecratoria? An possint esse conditionalia?

ATERIA Sacramentorum per Scholæ Theologos non solum dividitur in remotam, & proximam, sed etiam in certam, & dubiam. Nomine materiæ remotæ venit res sensibilis, ex qua Sacramentum conficitur; nomine proximæ venit actio, qua applicatur res sensibilis subjecto, quod suscipit Sacramentum: sic aqua in Baptismo est materia remota, ablutio est proxima. Insuper nomine materiæ certæ venit ea, de qua dubium non habemus, quod sit illa, quam Christus Dominus instituit; nomine autem dubiæ, venit illa, de qua dubitamus. Sic panis triticeus est materia certa Eucharistiæ, siligineus est dubia, quia dubitamus, an sit ejusdem speciei cum triticeo. Ulterius, quod materia Sacramentorum determinata aliquo modo a Deo fuerit, nobiscum Hæretici conveniunt: sed diverso principio illi hoc probant ab eo, quo nos ostendimus. Dicunt illi, nullum cultum placere Deo, nisi ille, quem ipsemet Deus instituit, cæteros vero ad traditionem hominum pertinere; quod quidem argumentum est infirmissimū, ut ex dictis,& ex dicendis,maxime constabit. Nos vero dicimus, quia Sacramenta novæ Legis gratiam caussant, & quia nemo potest gratiam dare, nisi solus Deus, inde est, quod solus Deus potuit ea determinare, quæ Sacramentorum essentiam spectant. In omni autem Lege fuit aliquo modo Sacramentorum materia a Deo determinata, ut observat S. Thomas 3. par. quæst 60. art. 6. ad III. In Lege naturæ interius inspirabatur præcipuis Patriarchis, qui alios docebant; in Lege scripta Moysi fuit a Deo tradita, quemadmodum & ipsa Sacramenta tradita sunt; in Lege gratiæ tandem ipsemet Deus-Homo Sacramenta nostra instituit, eorumque materiam determinavit.

Dicimus I. Materiam dubiam reddere dubiam validitatem Sacramentorum; illicitam quoque extra casum necessitatis; licitam vero in casu extremæ necessitatis in Sacramentis, quæ sunt necessitate medii necessaria.

Prima Conclusionis pars probatur. Tunc est dubia validitas Sacramenti, quando ejus sufficientia est dubia; sed quando materia Sacramenti est dubia, ejus sufficientia est pariter dubia: ergo dubia quoque est ipsius validitas. Probatur Major. Tunc est dubia validitas Sacramenti, quando est dubium Sacramentum; sed quando est dubia materia Sacramenti Sacramentum est dubium: ergo tunc est dubia validitas Sacramēti, quando ejus sufficientia est dubia.

Secunda pars Conclusionis I. probatur ex Augustino dicente lib. 1. de Bapt. c. 3. *Graviter peccaret in rebus ad salutem animæ pertinentibus, vel eo solum, quod incerta certis præponeret*. II. Quia fieret gravis injuria suscipienti sacramentum temere omitendo modum certum administrandi illud, atque adeo suscipientem conjiciendo in periculū, ut verum Sacramentum non recipiat. III. Ex Innocentio XI. in Propositionibus damnatis anno 1679. inter quas num. 1 hæc legitur: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet Lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis*.

Tertia Conclusionis pars probatur I. In Sacramentis quæ sunt ad nostram justifica-

ficationem necessitate medii necessaria, si urgeat necessitas, non est necessaria omnis certitudo, ut ea indigentibus illis administrentur: ergo in casu necessitatis potest quis licite uti materia dubia in Sacramentis, quæ sunt necessitate medii necessaria. Probatur antecedens; quia in eo casu Sacramentum fit illo certiori modo, quo potest moraliter fieri, adeoque non requiritur omnis certitudo, sed sufficit moralis; aliunde etiam urget necessitas, quæ non permittit, ut alio modo fiat, nec ut ad aliud tempus differatur. II. Quia Christus ob suam maximam benignitatem, & charitatem, vult, ut hominum saluti, etiam cum Sacramentorum suorum periculo, consulamus, ut ait Juenius in Institution. Theolog tom. 7. par. 8. dissert. 1. cap. 4. qui & subdit, tunc valere axioma tritum: Sacramēta sunt propter hominem, non homo propter Sacramentum. III. Ex Augustino lib. 1. de adulterinis Conjugiis ad Pollentium cap. 28. ubi docet, absolutionem non esse negandam pœnitenti morituro, etiamsi ejus contritio sit dubia. IV. Ex antiquis Canonibus injungentibus Confessariis, ut Fidelibus in extremis positis, & absolutionem aut signo, aut voce petentibus eam conferant, etiamsi de ipsorum contritione certo non constet. V. Quia non licet Sacramentum exponere nullitati, nisi quando aliter Anima damnationis periculo exponeretur; sed in Sacramentis, quæ sunt necessaria necessitate medii, damnationis periculo exponitur, in aliis vero non exponitur: ergo tantum in conferendis Sacramentis illis, quæ sunt necessaria necessitate medii, licitum est materia dubia uti, non est vero licitum in illis conferendis, quæ ita necessaria non sunt.

Objiciunt I. Licitum est consecrare Hostiam, de qua est dubium, an sit verus panis, ut per illam homini moribundo sacrum Viaticum exhibeatur; sed Eucharistia non est Sacramentum necessarium necessitate medii: ergo etiam in Sacramentis, quæ non sunt necessaria necessitate medii, possumus materia dubia uti, dummodo adsit casus necessitatis, ut in præsenti supponitur. II. Potest quis Sacerdos, ut inungat hominem extrema Unctione, uti liquore, de quo dubitet, an sit verum oleum infirmorum; sed hoc non per aliud, nisi quia casus necessitatis urget; & nihilominus Sacramentum extremæ Unctionis non est necessarium necessitate medii: ergo &c. III Saltem in materia dubia uti possumus forma conditionali; conditio enim nihil ponit in re, & nos per hoc suscipientium utilitati consulimus. IV Quum in Sacramento Pœnitentiæ materia sint actus pœnitentis, & quidem interni, nempe contritio, & propositum, qui cum sint nobis incogniti, semper dant locum, ut de ipsis dubitemus: ergo semper in Sacramento Pœnitentiæ materia dubia adhibetur.

Respondemus ad I., negando majorem. Falsum enim omnino est, quod possit Sacerdos hominem proxime moriturum communicare, consecrando hostiam, de qua sit dubium, an sit verus panis, panis nempe triticeus, an vero hordeaceus, vel similis Non enim sacrū Viaticum est de necessitate medii necessarium, adeoque etsi adsit necessitati locus, nunquam tamen est licitum in Eucharistiæ Sacramento conficiendo materia dubia uti.

Ad II. negatur pariter omnino major, & ratio eadem est, quia extremæ Unctionis Sacramentum non est necessarium necessitate medii, ac proinde nulla est necessitas dubia materia uti, ut ipsum infirmo proxime morituro ministretur.

Ad III. In secunda hujuscemodi Dissertationis parte mox habebimus de forma conditionali sermonem, adeoque ad ea, quæ mox dicemus, Legentes remittimus.

Ad IV., ex una parte in Sacramentis sufficit certitudo moralis, & precipue, quando actus sunt interni & occulti; ex altera parte, actus interni manifestantur per externos. Quum ergo in pœnitentibus habeamus actus externos, per quos indicant actus internos doloris, & propositi; & hi faciant certitudinem moralem; sat nobis est, ut materiam certam, & non dubiam, in Sacramento Pœnitentiæ habeamus: Cæterum si argumentum valeret, posset etiam fieri de intentione Ministri, quæ pariter est interna, & occulta, ut suo loco dicetur.

In secunda Dissertationis parte, quæ respicit Sacramentorum formam, asserimus primo loco Hæreticos, qui contra illam erronee senserunt, & pessime scripserunt, & deinde quid [illegible] cis dicendum sit, aper

Primo veteres Hæretici, & precipue Gnostici, inverterunt quidem res & verba in Sacramentis, sed nihilominus determinata verba esse voluerunt. Unde dixit Augustinus lib. 7. de Bapt. cont. Donatistas cap. 25. *facilius inveniuntur hæretici, qui omnino non baptizent, quam qui non illis verbis baptizent*; hos autem afferimus, non quia dixerint, vel scripserint aliquid contra verba, quæ Sacramenti formam componunt, sed ut magis appareat recentiorum Hæreticorum temeritas, qui errores excogitarunt, quos Antesignani ipsorum nullo modo vel mente concipere, vel in medium afferre, ausi sunt.

Secundo Lutherus, audacissimus omnium, in lib. de Captivitate babylonica cap. de Bapt. sic loquitur. „ Quocumque modo „ tradatur Baptismus, modo non in nomine hominis, sed in nomine Domini tradatur, vere salvum facit; immo nô dubitem, si quis in nomine Domini suscipiat, etiam si impius Minister non det in nomine Domini, vere baptizatus esset in nomine Domini. Ad quæ subdit Bellarminus: itaque secundum Lutherum, si quis dicat, „ ego te baptizo in nomine Lutheri, „ vel in nomine Catharinæ uxoris ejus, „ vel etiam in nomine Diaboli, erit verus baptismus; modo qui suscipit accipiat in nomine Domini. Attamen Lutherus postmodum in I. Homilia de Bapt. habita anno 1535. hunc errorem retractavit.

Tertio Brentius, Lutheri discipulus, Magistri errorem probavit, & sequutus est; immo omnes alii Lutheri asseclæ sequi tenentur, quia est congruentior lutheranæ Theologiæ principiis. Si enim Sacramenta, ait Bellarminus, per Lutherum ideo potissimum instituta sunt, ut fidem exciteut, & substentent: nihil interest, quibus verbis aut rebus utamur, modo illis fides excitari possit, ac substentari. Kemnitius pariter Lutheri errorem amplexus est, ut idem Bellarminus conjicit.

Quarto, inter antiquos Heterodoxos adnumerantur Paulianistæ, qui verba, quibus Sacramentum conficitur, omittebant; & hos Concilium generale primum Nicænum damnavit, & illos ab iisdem baptizatos jussit iterum baptizari. ... Cataphrygæ in Baptismo peregri... ...m adhibebant; & hos da... Laodicea Can. 8.; quemadmodum quoque Innocentius I. Epist. 22. cap. 5.

Hic modo sciendum est, in Sacramentis esse verba promissoria, concionatoria, & consecratoria. Prima sunt, quæ exprimunt, & declarant gratiæ promissionem; secunda sunt, quæ suscipientes, & adstantes de gratiæ promissione instruunt, & edocerit; tertia sunt, quibus materia Sacramenti benedicitur, & consecratur. Calvinus lib. 3. Institutionum cap. 14. §. 4. vult, verba sacramentalia non esse consecratoria, sed promissoria, & concionatoria. Calvinum sequuntur alii Hæretici ex Novatoribus, & etiam ex Lutheranis; at isti in tres classes divisi sunt; aliqui concionem, seu instructionem tantum faciunt, maxime in Eucharistiæ administratione, sed verba consecratoria non proferunt; aliqui verba institutionis proferunt, non autem ad consecrandum, sed ad historiam aliquam enarrandam; alii demum verba institutionis proferunt, & animo pariter consecrandi, quam sententiam, ut suam Kemnitius commendat.

Dicimus II. Verba, in quibus consistit forma Sacramentorum, esse certa, determinata, & immutabilia; non esse autem promissoria, nec concionatoria, sed consecratoria.

Prima Conclusionis pars probatur I., quia saltem verba, quibus Baptismus, & Eucharistia, conficiuntur, sunt aperte in Evangelio. II. Quia Patrum auctoritas eadem probat; Nam Tertullianus lib. de Bapt. cap. 1. ait: *Homo in aquam demissus, & inter pauca verba intinctus*: & cap. 13. *lex tingendi posita est forma præscripta. Ite, inquit, docete omnes nationes tingentes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Athanasius Orat. 3. contra Arianos, Basilius lib. de Spiritu Sancto cap. 10. Verbi, & Spiritus Sancti divinitatem probant hac ratione, quia nullum est Baptisma, nisi tres Personæ sigillatim nominentur. Augustinus cont. Donatistas sæpissime ait, non Ministri mores, aut fidem spectandam esse, dummodo baptizet in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. III. Ex usu Ecclesiæ, quæ semper respuit Baptisma ab hæreticis collatum, qui a præscripta forma recedebant, ut dictum est de Cataphrygis, & de Paulianistis, a Nicæno I., & a Laodicena Synodo, damnatis. IV. Ex

Con-

Conciliis, precipue Florentino, & Tridentino, quæ præscriptam Sacramentorum formam exhibent, & docent.

Secunda Conclusionis pars I. probatur ex Concilio Trident. sess. 7. Can. 6. ubi dicitur anathema affirmantibus, *Sacramenta nova Legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptæ per Fidem gratiæ, vel justitiæ, & notæ quædam christianæ professionis, quibus apud homines discernantur Fideles, ab Infidelibus.* II. Quia in verbis illis: ego Baptizo &c. hoc est corpus meum &c. evidens est, nullam promissionem fieri: ergo non sunt verba promissoria. III. Quia in Scripturis nulla fit mentio hujusmodi concionis in institutione sive Baptismi, sive Eucharistiæ, quæ duo Sacramenta Adversarii admittunt. IV. quia Ecclesia ratum esse definivit Hæreticorum baptisma contra Donatistas, quanvis Hæretici illud conferentes veram fidem, & doctrinam, adeoque veram prædicationem, non haberent. V. Quia aliud est Ministerium cōcionandi, aliud baptizandi; unde Apostolus 1. ad Corinth. 1. *Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare.* VI. Verbum concionatorium, vel esset necessarium ex parte ministrantis, vel ex parte adstantium, vel ex parte suscipientis; non primum, quia nemo a se ipso docetur: non secundum, quia validus est Baptismus, etiam quando præter ministrum, & suscipientem, nullus alius adsistit: neque tertium, nam Infantes, Phrenetici, & Amentes, valide baptizantur, & tamen instructionis non sunt capaces. VII Quia verba, quibus Sacramenta conficiuntur, appellantur sanctificatio, benedictio, consecratio, invocatio nominis Dei &c. Sic Apostolus I. ad Corinth. 10. Verba, quibus Eucharistia conficitur, benedictionem appellat: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est?* Ambrosius lib. 4. de Sacram. cap. 4. *Panis iste panis est, ante verba Sacramentorum; ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi: Quomodo potest panis esse Corpus Christi? consecratione, consecratio quibus verbis fit, & cujus sermonibus? Domini Jesu.* Augustinus lib. 6. cont. Donatistas cap. 25. *Deus adest verbis evangelicis suis, sine quibus Baptismus Christi consecrari non potest, & ipse sanctificat Sacramentum suum.* Et lib. 3. de Bapt. cap. 10. *Non est aqua profana, & adultera, supra quam nomen Dei invocatur, etiamsi a profanis, & adulteris, invocetur.* Idem docent passim cæteri Patres. Idē Aug. tract. 80 in Joannem; *detrahe verbum, quidest aqua, nisi aqua?* VIII. Quia Ecclesia, ut judicet de veritate collati Baptismi, non attendit ad fidem, doctrinam, & instructionem Ministri, sed ad formam, qua Minister baptizavit: etsi eam rite observavit, validum judicat fuisse Baptismum; si vero violavit, & adulteravit, invalidum profert, & nullum: sic Concilium Arelatense primum Can. 8. probavit Baptismum, qui dabatur ab Arianis; Laodicenum vero Can. 8. reprobavit Baptismum datum a Cataphrygis; & Nicenum generale primum Can. 19. reprobavit illum a Paulianistis datum.

Opponunt I. Antiqui sine præmissis concione, & promissione, nullum Sacramentum conferebant: ergo necessariæ sunt concio, & promissio. II. Augustinus Tract. 80. in Joan. asserit, verbo sacramentali non inesse virtutem ex eo, quod proferatur, sed ex eo, quod credatur: ergo hujusmodi verbum debet esse aut concionatorium, aut promissorium. III. Matthæi ultimo dicitur: *docete omnes Gentes, baptizantes &c.* & ad Ephes. V *mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*, ubi per verbum vitæ Hjeronymus intelligit doctrinam; ergo necessarium est verbum concionale. IV. Verba consecratoria potius videntur superstitiosa, & magica: ergo in Sacramentis a Christo institutis non sunt adhibenda. V. Signum debet nos ducere in cognitionem alterius: sed omne Sacramentum est signum: ergo debet nos ducere in cognitionem mysteriorum Religionis; sed hoc fieri non potest, nisi excitando in nobis fidem, ac pietatem, & hæc excitatio fit per concionem, & promissionem: ergo &c. VI. Ambrosius lib. de Myster. cap. 3. *Aqua, inquit, sine prædicatione dominicæ Crucis ad nullos usus futuræ salutis est; cum vero salutaris fuerit Crucis Mysterio consectata* (alii legunt consecrata) *tunc ad usum spiritualis lavacri, & salutaris poculi, temperatur. Sicut ergo in illum fontem Moyses misit lignum, hoc est, Propheta; ita & in hunc fontem Sacerdos prædicationem dominicæ Crucis mittit, & aqua fit dulcis ad gratiam.* VII. S. Petrus I. cap. 3. de Baptismo habet: *Vos similis formæ*

formæ salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed bona conscientiæ interrogatio in Deum. Ubi Lutherus vocem ἐπερώτημα, quæ vertitur interrogatio, intelligit per pactum, seu stipulationem, quam init Anima cum Deo, quando promissiones ejus fide in Baptismo apprehendit. VIII. Augustinus Tract. 80. in Joannem ad verba: *Jam vos mundi estis propter verbum, quod loquutus sum vobis*, subdit; *quare non ait, mundi estis propter Baptismum, quo loti estis, sed ait, propter verbum, quod loquutus sum vobis; nisi quia, & in aqua verbum mundat? Detrahe verbum, & quid est aqua, nisi aqua? accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum, etiam ipsum tanquam visibile verbum. Nam & hoc utique dixerat, quando pedes Discipulis lavit, qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus. Unde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat, nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur? nam & in ipso verbo, aliud est sonus transiens, aliud virtus manens. Hoc est verbum fidei, quod prædicamus, ait Apostolus, quia si confessus fueris in ore tuo, quia Dominus est Jesus, & credideris in corde tuo, quia Deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Unde in actibus Apostolorum legitur, Fide mundans corda eorum: Et in Epistola sua Beatus Petrus sic & vos, inquit, Baptisma salvos facit non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio. Hoc est verbum fidei quod prædicamus: quo sine dubio ut mundare possit, consecratur & Baptismus. Christus quippe nobiscum vitis cum Patre Agricola dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea. Lege Apostolum, & vide quid adjungat: ut eam sanctificaret, inquit, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ. Mundatio igitur nequaquam fluxo & labili tribueretur elemento, nisi adderetur in verbo. Hoc verbum fidei tantum valet in Ecclesia Dei, ut per ipsum credentem, offerentem, benedicentem, tingentem, etiam tantillum, mundet infantem: quanvis nondum valentem corde credere ad justitiam, & ore confiteri ad salutem. Totum hoc fit per verbum, de quo Dominus ait; jam vos mundi estis, propter verbum quod loquutus sum vobis.*

Respondemus ad I., quod etsi aliquando Antiqui adhibuerint promissionem, & concionem, semper tamen adhibuisse falsum est, ut precipue constat ex Serapione, ad quem Presbyter per puerum Eucharistiam misit, quod Eusebius refert. Attamen cum hoc quoque stat, quod Antiqui concionem, & promissionem non uti partes essentiales, non per verba consecratoria, sed per alia verba adhibuerunt.

Ad II. Sensus Augustini est, quod verbo sacramentali vis insit, non quatenus sonus est materialis, sed prout est fidei Mysterium, & divinæ virtutis invocationem continet; unde idem August. subdit loco citato: *nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens, hoc est verbum fidei*.

Ad III. dicitur, fuisse in Adultis doctrinam, sed non ut partem essentialem, bene vero, ut dispositionem; & quidem instructio, seu doctrina, ut dictum est, non fiebat per verba sacramentalia, sed per alia, quæ illa præcedebant. Hjeronymus tropologice loquutus fuit in illo loco, ut ipsemet se explicavit; cæteri vero Interpretes scribunt, verbum vitæ significare in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Ad IV. dicitur, verba consecrare ex institutione Christi, non autem ex pacto, vel expresso, vel tacito cum Dœmone, adeoque magica non esse. Ulterius, non minus ex se sunt inepta verba, quam res Sacramentorum, ad conferendam gratiam; cur ergo non dicunt, res etiam Sacramentorum magicas esse inventiones? Videantur Bellarminus, Frassen, Estius, Tournely, aliique.

Ad V. Transeat major, & distinguitur minor: omne Sacramentum est signum efficax, & practicum, conceditur; signum nudum, & mere speculativum, negatur. Vel distinguitur major: signum debet nos ducere in cognitionem alterius: signum speculativum, conceditur, signum efficax, & practicum; subdistinguitur, vel ducit, vel ducere potest, conceditur; ut semper actu ducat, negatur. In Sacramento habemus, quod sit signum practicum, nempe quod significet, & operetur, & hoc est in ordine ad gratiam, quam producit, & habemus pariter, quod sit signũ mere speculativum, & hoc est in ordine ad alios effectus, quos significat, sed non operatur. In prima acceptione Sacramentum essentialiter est signum, in secunda vero accidentaliter

est

est signum. Baptismus prout significat gratiam, quam operatur, & producit, est signum efficax, & practicum; prout vero significat mortem, & resurectionem Christi, quam nec efficit, nec operatur, est signum mere speculativum. Eucharista, in quantum significat gratiam, quam pariter producit, est signum efficax, & practicum; in quantum mortem Christi repraesentat, & passionis ejus memoriam renovat, est signum quoque nude speculativum.

Ad VI. Etiam admisso, quod Lutherus praetendit, quod scilicet vox graeca ἐπερώτημα significet pactum, seu stipulationem, nihil tamen pro se ipso probat, & quia pactum illud, de quo loquitur S. Petrus, non se tenet ex parte Baptismi, sed ex parte baptizati, qui in Baptismo, scribit Tertullianus lib. *de corona Militis* cap.3., sub Antistitis manibus profitetur se renunciare Diabolo, & pompae; & Angelis ejus;& quia idem S. Petrus tribuit Baptismo eandem vim, & efficaciam ad salutem animae, quam tribuit arcae noeticae ad salutem corporis; sed arca noetica non solum significavit salutem corporis,sed etiam operata est: ergo &c.; & denique quia intentum S. Petri est in illo loco, ut explicet diversitatem, quae intercedit, inter Baptismata Judeorum, & Baptismum Christi; per illa enim abluebantur tantum corpora, per hunc vero abluitur corpus, & anima, & eoquidem faelici successu, ut Anima per bonam interrogationem conscientiae in Deum proprium suum effectum se consequutam fuisse credat.

Ad VII. Ambrosius per Crucis Domini praedicationem non intelligit verbum concionis, vel instructionis, & doctrinae, sed verbum consecrationis. Et ratio est, quia concio non dirigitur ad aquam, sed ad audientes; verbum vero consecratorium ad aquam tendit; unde idem Ambrosius loco citato inquit, *quid vidisti? aquas utique, sed non solas: Levitas illic ministrantes, summum Sacerdotem interrogantem, & consecrantem.*

Ad VIII. Ad praefata Augustini verba reponit Tournely, quod Novatores ex ipsis colligunt, & quod Augustinus loquatur de verbo sacramentali, hoc est, de illo, per quod materia elevatur ad dignitatem Sacramenti, & quod verbum illud sit concionis, & doctrinae. Primum Catholici concedunt, secundum negant; immo & probare contendunt oppositum ex iisdem Augustini verbis; & ratio nostra est, quia Augustinus in illis verbis loquitur de illo verbo, quòd si detrahatur ab aqua, remanet sola aqua; de illo verbo, quod si accedat ad aquam, elementum fit Sacramentum; de illo verbo, quo mediante aqua abluit animam; de illo verbo, per quod ita consecratur Baptismus, ut possit mundare spiritus; de illo denique verbo, quod tanti valoris est in Ecclesia, ut per ipsum credentem, offerentem, benedicentem, tingentem etiam tantillum, mundet infantem; sed haec omnia innuunt & probant, verbum illud non esse tantum concionale, sed esse etiam consecratorium, ut de se patet: ergo &c.

Pro ultima demum Dissertationis parte, in qua quaeritur, an verba formae possint esse conditionalia? dividunt Theologi sacramentalem formam in absolutam, & conditionalem; prima actionem sacramentalem enunciat absolute, E.G. ego te Baptizo: secunda vero exprimit sub conditione, nimirum: si non es baptizatus, ego te baptizo. Haec forma conditionalis non fuit in usu in Ecclesia per septem priora secula; circa octavum vero seculum apud Latinos adhiberi caepit; & tandem a seculo decimotertio in omnibus Latinorum Ecclesiis adhibita est. Sic tradunt Scriptores nostri, & praecipue Jueninus in Comen., Natalis Alexander, Tournely, aliique passim. Quod per septem priora secula in usu non fuerit, probant, quia nullum ejus vestigium in Ecclesiasticis illorum temporum Scriptoribus invenitur. Cyprianus non probavit Baptismum per aspersionem, & voluit per immersionem iterandum, absque conditionalis formae mentione; sic habet Epist.76. ad Magnum. Caecilianus, Archiepiscopus Carthaginensis, criminatus a Donatistis, quod invalide esset ordinatus a Felice, Aptungitano Episcopo, qui fuerat sacrorum Codicum traditor, se iterum ordinandum absque conditionalis formae nomine exhibuit. Quin immo illorum seculorum Patres asseruerunt, quod si dubium est de Sacramento, an valeat, non est periculum illud iterandi, si per absolutam formam conferat ur. Sic Sanctus

ctus Leo Magnus Epist. 37. *non potest in iterationis crimen devenire, quod factum esse omnino nescitur*: sic Gregorius Magnus Epist. 31. ad Felicem Episcopum in Sicilia de Baptismo, de Confirmatione, & de Ecclesiarum consecratione dubiis, scribit: *non monstratur iteratum, quod nec certis indiciis ostenditur rite peractum*. Hæc autem omnia excludunt omnino formam conditionalem, ut de se patet. Capitularia Caroli Magni, quæ fuerunt seculo nono conscripta, quibusdam in casibus formam conditionalem permittere videntur; lib. enim 6. cap. 181. sic in eis legitur: *de quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmissis, si baptizatus es, non te baptizo, sed si nondum baptizatus es, baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Sed hoc ejus decretum ad omnium latinarum Ecclesiarum notitiam non pervenit, adeoque universaliter non fuit executioni mandatum. Odo, Episcopus Parisiensis, Alexandro III. coævus, suis Statutis Synodalibus hanc Baptismi formulam dedit: *Petre si es baptizatus non te baptizo, sed si non es baptizatus, ego te baptizo &c.* Hoc sui m tantum statutum Ecclesia Parisiensis recipere potuit; quamvis etiam Petrus Cantor, Doctor Parisiensis, scripserit: *In Confirmatione, vel in Baptismo, de quo dubitatur, an sit collatus, non approbamus conditionem appositam sic; si non es baptizatus &c. quia Sacramenta non sunt conditionaliter conferenda*. Tandem Seculo XIII. auctoritate Gregorii IX. illud decretum Alexandri III. in corpore Juris insertum est, & legitur cap. 2. *extra de Bapt.* Et tunc, quum omnes Ecclesiæ jus Canonicum a Gregorio promulgatum receperint, hanc formæ conditionalis praxim omnes amplexæ sunt. Hæc tamen omnia intelliguntur de Sacramentis, quæ iterari non possunt, quæ scilicet characterem imprimunt, de Baptismo nimirum, de Confirmatione, & de Ordine; de illis vero, quæ iterari possunt, nec ita frequens, nec ita antiqua in veteribus Scriptoribus mentio est. Unde laudatus Jueninus scribit, formæ conditionalis usum in Sacramentis, quæ characterem non imprimunt, & quæ iterari per consequens possunt, tantum centum ab hinc annis in Ecclesias introductum fuisse.

Dicimus III. Formæ conditionalis usum, tam in Sacramementis characterem imprimentibus, quam in illis, quæ non imprimunt, esse approbandum; in illis quidem, quando prudenter dubitatur, an Sacramentum valide collatum fuerit; in istis vero, quando dubitatur, an subjectum sit capax, & an Minister eam protulerit.

Prima Conclusionis pars probatur simul, & explicatur. Etenim quanvis per illa priora secula in illis casibus, in quibus nos modo conditionalem formam proferimus, antiqui Patres absolutam protulerint, in collatione nimirum Baptismi, Confirmationis, & Ordinis; post Alexandri III. tempora nihilominus in certis Ecclesiis, & post Gregorium IX. in omnibus latinis forma conditionalis communiter adhibita est, & modo ea in praxi unanimiter usurpatur; prudens autem dubium dicitur, quod primo potest esse in Infante exposito, etiam si schedulam susceptі baptismatis habeat; potest enim evenire, quod qui tantum scelus admiserunt, etiam mentiti fuerint, vel quod formam nescierint, aut aliquo modo erraverint: sic Concilium Aquense anno 1588.: secundo, quando Obstetrices baptizant, quia ut plurimum sunt rusticæ, & ignaræ, & forsan ex timore mortis pueri imminentis perterritæ, & ideo est credibile, ut multoties in forma proferenda errent: sic Concilium Rothomagense anno 1283. Tertio, quando Testes fide digni asserunt, legitimam materiam adhibitam non fuisse; unde quidam Monachus in Gallia, & quidam Episcopus in Italia non multis ab hinc annis sub forma conditionali baptizati fuerunt, quia in eorum baptismo aqua rosacea adhibita fuerat, ut deinde compertum fuit.

Secunda Conclusionis pars probatur simul, & explicatur. Etsi in corpore Juris usus iste non reperiatur, in multis tamen Ritualibus legitur, & in communi praxi Ecclesiarum fere omnium, prout testantur Theologi eam unanimiter admittentes, observatur. Duplex autem est casus, in quo adhiberi debet, prout asserit Soto; primo, quando dubium est de capacitate subjecti, nimirum de illo, qui petit Sacramentum, sed dubitatur, an sit mortuus, vel vivus; de illo qui subito morbo obmu-

obmutescit, & sic de cæteris. Secundo, quando dubium est de Ministro, an scilicet integram formam protulerit, an debitam intentionem habuerit &c.; io hoc autem casu consulitur, ut iterum pœnitens confiteatur saltem in genere peccata, quæ antea in specie aperuerat, eaque confessione peracta, non cum conditionali, sed cum absoluta forma absolvatur. Et ideo dicendum est in genere, quod forma conditionalis est adhibenda in casu necessitatis, extra enim hunc casum licitum non est Ministro uti materia dubia, etiam cum forma conditionali. Hinc peccat mortaliter Minister, qui extra periculum mortis cum forma conditionali pœnitentem absolvit. Denique monendi sunt Ministri, ut nonnisi post diligens examen, an Sacramentum scilicet, de quo dubitant, valide collatum fuerit, & an etiam subjectum sit cognitionis capax &c., formam conditionalem adhibeant, Hujus diligentis examinis in iteratione Sacramentorum obvia sunt testimonia in Concilio III. Carthaginensi, in Gregorio Magno Epist. 31. ad Felicem, in Gregorio III. Epist. 4. ad Bonifacium, in Capitularibus Caroli Magni. Et tandem si dubium oritur in Missæ celebratione, an prolata fuerit forma, debet celebrãs ministrantem, interrogare, an elevationem fecerit, & non iterum consecrare conditionali forma, quæ quidem adhiberi non potest, nisi post maturum examen, ut dictum est, & ubi aliud remedium applicari non potest. Multoties enim dubia possunt ex scrupulis oriri, & propterea ab his non debet quis prudenter moveri, ut Sacramenta iteret.

DISSERTATIO CCCIX.

De Sacramentorum novæ Legis Authore. An fuerit solus Christus? An Sacramenta omnia immediate etiam instituerit? An ut Homo, vel ut Deus? An hoc sit de fide? Et num potuerit Deus alicui Sacramenta instituendi potestatem conferre?

UT in hac Dissertatione secernantur Theologorum de schola assertiones ab Hæreticorum erroribus, prius hic videre oportet, quid illi afferant, & quid isti ariolentur. Hęretici fatẽtur, Baptismum, & Eucharistiam Christum per se tantum immediate instituisse, cætera vero Sacramenta potuisse quidẽ a Christo institui, sed de facto ab eo non fuisse immediate instituta, sed mediate, per Apostolos nimirum, vel per Ecclesiam. Theologi autem de schola asserunt unanimiter, Christum immediate instituisse Baptismum, & Eucharistiam, de cæteris vero disputant, an Christus illa immediate, vel mediate instituerit; & si immediate, an hoc de fide habendum sit? Alexander de Ales par. 4. Summæ quæst. 24. membro primo, putavit, Confirmationis Sacramentum in Concilio Meldensi anno 845. fuisse institutum: Magister vero sententiarũ, Hugo Victorinus, & S. Bonaventura putarunt, Apostolos, secundum potestatem, quam a Christo habuerunt, aliqua Sacramenta instituisse, præcipue Confirmationem, & extremam Unctionem. Cæteri vero communiter Theologi docent, Christum Dominum per se ipsum, & immediate, omnia & singula Sacramenta instituisse. Inter ipsos tamen est etiam divisio, nam aliqui censent hoc esse de fide, & a Concilio Tridentino sess. 7. Can. 1. definitum; unde oppositam sententiam erroneam dicunt. Sic scripsit Bellarminus lib. 1. de Sacram. cap. 23. Vasquez in 3. par. ad quæst. 64. art. 4. disp. 135. cap. 1. Becanus de Sacram. in communi c. 5. Isambertus in 3. par. ad quęst. 64. disp. 1. art. 1. Alii vero tenent quidem Christum Dominum immediate per se ipsũ omnia, & singula Sacramenta instituisse, at negant hoc esse de fide. Sic Dominicus Soto in 4. dist. 1. quæst. 5. artic. 2.

tic.2 Conclus.3. Suarez 3.par.quæst.64. art.4.disp.12. sect.1. Estius in 4. dist.1. §. 16. Qui cont. Alexandrum de Ales, etsi citato loco scribat, quæ sequuntur verba: „ Etsi enim ferenda sit eorum „ opinio, qui alicujus Sacramenti institutionem Apostolis adscribunt, minime tamen eis assentiendum, qui post Apostolorum tempora putant aliquod eorum fuisse institutum; quandoquidem commissio verbis facta, non ultra Apostolos extendere se potuerit, alioquinetiam & hodie posset aliquid in Sacramentis Ecclesia mutare, vel instituere: „ attamen deinde dicit, quod quanvis dubitari vix possit, quin hæc sit Tridentini mens, aperte tamen ad fidem pertinere affirmari non posse.

Insuper iidem Scholastici de caussa efficiente Sacramentorum agentes, triplicem eam distinguere solent; Primo eam, quæ dicitur principalis, & independens, in qua est potestas auctoritatis; Secundo eam, quæ est instrumentalis, ratione tamen instrumenti conjuncti, & in qua est potestas excellentiæ; Tertio eam, quæ est instrumentalis, sed ratione instrumenti separati, in qua est potestas ministerialis. Primam dicunt esse Deum, secundam esse Christi Humanitatem, tertiam esse quemlibet alium Sacramentorum Ministrum. Sed de hac ultima non convenimus, quia alius est Minister, alius est Auctor; de Ministro loquemur in sequenti Dissertatione, in hac agimus de Auctore. Unde rectius putamus hanc tertiam caussam principalem explicare illos, qui dicunt esse Creaturam, cui Deus de possibili vel concessit, vel concederet hanc auctoritatem instituendi Sacramenta. Rursus alii distinguunt caussam physicam Sacramentorum, & caussam moralem; caussam physicam efficientem principalem asserunt esse solum Deum; caussam vero moralem efficientem pariter, & principalem, esse Deum, & hominem, hoc est Christum. De caussa principali, & independenti, quam alii dicunt esse physicam, & in qua est potestas auctoritatis, cum nemine controvertimus, uti pariter de caussa morali principali, & efficiente; certum enim apud omnes est, & Deum, & Christum esse caussam efficientem, principalem, & independentem, in qua est potestas auctoritatis. Controversia igitur est tantum de secunda, & de tertia, & quidem ex una parte inter Catholicos, & Hæreticos, ex altera inter Catholicos, qui sunt de Schola Theologi, ut dictum est.

Dicimus I. Sacramentorum omnium novæ Legis solum Christum fuisse Auctorem, eaque etiam singula immediate instituisse.

I. Probatur ex Scripturis. Tunc Christus esset Sacramentorum omnium Auctor, quando in Scripturis novi Testamenti Sacramentorum omnium institutio legeretur; sed legitur: ergo &c. Probatur minor. Baptismus legitur Matth.28., Confirmatio Actor. 8., Eucharistia Matth. 26., Poenitentia Joan. 20., Unctio extrema Jacobi 5., Ordo Actor. 6., Matrimonium ad Ephes.5. Insuper; qui sunt Ministri, & dispensatores Sacramentorum, non sunt eorundem Auctores; sed Apostoli fatentur, se tantum esse Ministros, & dispensatores, non vero Auctores Mysteriorum Dei: ergo &c. Minor probatur ex Epistola 5. ad Corinth cap. 13. *Quid est Apollo? quid vero Paulus? Minister ejus, cui credidistis*; & cap. 4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei.* Denique Christum post Resurrectionem suam, Scripturæ docent, per quadraginta dies cum Discipulis suis conversationem, & colloquia habuisse; sed hæc colloquia ad Sacramentorum institutionem, & ritus, pertinebant: ergo &c. Major legitur Actor. 1. ubi habetur: *Quibus & præbuit se ipsum vivum, post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis, & loquens de Regno Dei.* Minor est S. Leonis Serm 1. de Ascens. Domini: *Hi dies, qui inter Resurrectionem Domini, Ascensionemque fluxerunt, non otioso transiere decursu, sed magna in his confirmata Sacramenta, magna revelata Mysteria.*

II. Probatur ex Traditione; quanvis enim concederemus Calvino, Kemnitio, aliisque Novatoribus, aliquorum Sacramentorum institutionem non exprimi clare, & distincte in Scripturis, Traditio tamen nos cogit, ut ea omnia & singula a Christo instituta dicamus; sed traditio hoc docet expresse: ergo ex traditione habemus. Major est Augustini lib. 4. de Bapt. cap. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non-*

nisi

nisi auctoritate apostolica traditum rectissime creditur. Ubi dicitur, non auctoritate apostolica *factam*, sed auctoritate apostolica *traditum*; quod innuit, Apostolos id non effecisse, scilicet non instituisse, sed tradidisse, hoc est Ecclesiam, vel scripto, vel voce docuisse. Minor pariter est Tertulliani, cujus doctrina est, Apostolos a Christo, Christum a Deo, quod nobis traditum est, accepisse.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Trident. sess. 7. Can. 1. *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non fuisse omnia a Jesu Christo Domino nostro instituta, aut plura esse, vel pauciora, quam septem; videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium; aut etiam aliquod horum septem non esse vere, & proprie Sacramentum, anathema sit*. Nec reponant Hæretici, Concilium non definiisse singula, sed omnia; nomine autem omnium venire possunt illa duo, quæ ipsi admittunt; ne dicant hoc, quia nomine omnium venire non possunt duo tantum; tum etiam, quia ubi Lex non distinguit, nec nos distinguere debemus; tum pariter, quia Concilium Sacramenta omnia enumeravit septem, & non duo: ergo de illis septem declaravit se fuisse loquutum, & non de duobus; tum tandem, quia pariter definivit non illa duo tantum, sed septem esse vera Ecclesiæ Sacramenta. Accedit, quod idem Concilium distinguit institutionem a promulgatione, & institutionem vult factam a Christo, promulgationem vero a Jacobo Apostolo. Leguntur verba sess. 14. cap. 1. *Institutam esse sacram hanc Unctionem Infirmorum, tanquam vere & proprie Sacramentum novi Testamenti a Christo Domino nostro apud Marcum quidem insinuatum, per Jacobum autem Apostolum, ac Domini fratrem, Fidelibus commendatum ac promulgatum*. Denique hoc idem Concilium sess. 21. cap. 2. declarat, quod Ecclesia non habeat potestatem circa substantiam Sacramentorum, sed tantum circa ritus, & cæremonias: *Declarat sancta Synodus, hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi magis expedire judicaret*. Si autem Ecclesia aliqua Sacramenta instituisset, etiam circa substantiam Sacramentorum potestatem habuisset, non tantum circa cæremonias, & ritus.

IV. Probatur ex Patribus. Ambrosius lib. 4. de Sacram. cap. 4. *Auctor Sacramentorum quis est, nisi Dominus Jesus?* Augustinus lib. 3. de Doctr. Christ. cap 9. *Quædam pauca pro multis, eademque factu facillima, & intellectu augustissima, & observatione castissima, ipse Dominus, & apostolica tradidit disciplina*. Et Epist. 54. ad Januarium: *Tenere te volo, Dominum nostrum Jesum Christum... leni jugo suo nos subdidisse, & sarcinæ levi: unde Sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, significatione præstantissimis, societatem novi Populi colligavit. Sicuti est Baptismus Trinitatis nomine consecratus, communicatio Corporis & Sanguinis ipsius, & si quid aliud in Scripturis canonicis commendatur..... Illa autem quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe servantur, datur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri, sicuti quod Domini passio, & Resurrectio &c. anniversaria solemnitate celebratur*. Idem asserit Auctor libri de Ecclesiastica Jerarchia cap. 1., qui Dionysio Areopagitæ tribuitur: *Apostoli Sacramentorum formam accepere, non confixere*.

V. Probatur rationibus. I. Sacramentorum institutio includit conjunctionem virtutis, per quam gratia producitur, cum signis sensibilibus; sed hanc conjunctionem solus Christus facere poterat: ergo solus Christus fuit Auctor immediatus Sacramentorum. Probatur minor, quia gratia, & signa, nullam habent inter se naturalem connexionem: ergo habuerunt supernaturalem; sed hæc dari non poterat nisi a Christo: ergo &c. II. Solus Deus virtutem sanctificativam potest Sacramētis tribuere: ergo solus Deus potest Sacramenta instituere: ergo solus Deus Sacramenta instituit. III. Sacramentorum veteris Legis solus Deus fuit Auctor, Moyses fuit tantummodo promulgator: ergo pariter Sacramentorum novæ Legis solus Christus fuit Auctor immediatus, & Apostoli fuerunt solummodo Promulgatores. IV. Si sufficeret, quod Christus diceretur Sacramentorum Auctor, eo quod ea mediate

diate instituisset, immediate autem Apostoli, vel Ecclesia; eodem modo dici posset Christus Dominus Auctor omnium cæremoniarum,& rituum Ecclesiæ, quos etiam Christus mediate instituit, Ecclesia autem immediate; sed hoc est falsum: ergo & unde sequitur. Probatur Minor; quia non eodem modo Christus dicitur institutor Sacramentorum, & cæremoniarum Ecclesiæ, ut de se patet.

Dicimus II., esse maxime certum, quod Christus immediate omnia & singula Sacramenta instituerit; non esse tamen de fide.

Prima Conclusionis pars probatur I. Quia hæc sententia magis accedit definitioni Tridentini, quod quanvis non definiat expresse immediatam a Christo Sacramentorum institutionem, attamen eam non obscure indicat, atque proponit, ut in allatis probationibus pro prima Conclusione dictum est. II. Quia stant pro hac sententia SS. Patres ut plurimum, qui de immediata institutione expresse loquuntur, præcipue illi, quorum verba in probationibus præteritæ Conclusionis attulimus. III. Quia pariter stant pro illa omnes Theologi de Schola, si excipiantur antiqui pauci, quos in Dissertationis initio enumeravimus, & qui ante Concilium Trident.scripserunt.IV. Quia fere omnes Theologi conveniunt,quod contrariū asserere,etsi non sit hæreticū, esset tamen maxime temerarium.V. Ideo Trident.non dixit,Christum Dominum omnia Sacramenta per se ipsum, & immediate instituisse, quia voluit consulere famæ Hugonis,Magistri Sentent., Bonaventuræ, Alexandri de Ales,aliorumque. Cæterum sancta Synodus cavit maxime, ne proscriberet opiniones inter Scholasticos, salva fide, agitatas, & solum voluit Lutheranorum, atque Calvinianorum, errores damnare, & ad hoc exequendum satis fuit, ut contra ipsos decerneret, septem Sacramenta novæ Legis esse de jure divino, quod recentiores Hæretici inficiabantur. Sic Juveninus, quanvis Cacheranus hoc non admittat.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Ex definitione Concilii Tridentini nullum haberi potest firmum argumentum, quod expresse doceat immediatam Sacramentorum a Christo institutionem: ergo non est de fide. Probatur antecedens. Tridentinum citato Canone Novatorum errorem damnat, qui e septenario numero Sacramentorum quinque expungebant, eo quod non sint a Christo Domino instituta; sed hoc non comprehendit expresse immediatam Sacramentorum institutionem a Christo factam:ergo &c. II. Hæc opinio negans etiamnum in Scholis a quibusdam docetur, & Ecclesia contra illam nihil decernit. III. Quia graves Theologi, etiam illi, qui sententiam nostram tuentur,scribunt,præsertim Dominicus Soto in 4 dist. 1.q.5.art.2 Conclus.3.ait: *Non usque adeo constat hæreticum esse negare,Sacramenta,Confirmationis,& extremæ Unctionis fuisse ore Christi proprio instituta*. Et Conclus 4. *esset tamen temerarium negare omnia Sacramenta a Christo instituta*. Estius in 4.dist.1.§ 16. *Cum non sit a Synodo definitum, Sacramenta novæ Legis omnia immediate a Christo instituta esse, disputatur adhuc inter Catholicos, utrum omnia septem Christus immediate, & per se ipsum instituerit, an vero quorundam instituendorum ministerium Apostolis, vel Ecclesiæ commiserit. Dubitandi enim causa videtur, quod in Scriptura nusquam legimus ubi Confirmationis & extremæ Unctionis Sacramenta Christus instituerit, sed utrumque Apostoli potestate sibi a Christo commissa videantur in Ecclesia tradidisse, Act.8., & Jacobi 5., multoque minus existimant Ordinem Diaconatus, & Subdiaconatus, & quatuor minores Ordines immediate a Christo fuisse institutos, præsertim quoad singulorum materiam, & formam, quarum determinationem, alterationem, atque mutationem, volunt Apostolis, immo & posteriori Ecclesiæ, prout Fidelium saluti expedire judicarent, fuisse concreditam*. Horum verba referuntur a Tournely, quibus, & ipse adhæret.

Dicimus III Christum, ut Deum, fuisse caussam physicam Sacramentorum; Christum vero, ut Deum, & hominem, fuisse caussam moralem, & meritoriam institutionis Sacramentorum.

Prima pars Conclusionis probatur I. Ex Scripturis. Job.4: *quis potest facere mundum de immundo conceptum semine, nonne Tu qui solus es?* Psalm.83. *gratiam, & gloriam dabit Dominus*. Ex quibus hoc conficitur argumentum: solus Deus ex citatis Scripturæ locis potest virtutem tribuere Sacramento, & producere illius effectum, scilicet gratiam sancti-

can-

cantem, & peccati remissionem: ergo solus Deus fuit caussa principalis physica Sacramentorum.

II. Probatur. Solus Deus est a quocunque alio independens in operando; sed potestas auctoritatis, quæ tribuitur caussæ principali physicæ in agendo, importat essentialiter hanc independentiam: ergo solus Deus fuit caussa physica principalis Sacramentorum. Major est certa; quia solus Deus, quum sit perfectissimus in omni genere, est etiam perfectissimus in essendo, & in operando; per hoc autem importatur independentia, quam dicimus: ergo solus Deus est independens in operando. Minor etiam est vera; quia hæc est potestas auctoritatis, quam superius explicavimus, & diximus soli Deo convenire.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Negari non potest, quod Christus fuit Auctor Sacramentorum, ut in Conclusione prima probatum est; sed non fuit caussa principalis physica, ut probatum est in præcedenti Conclusione: ergo fuit caussa principalis moralis.

II. Probatur. Christus ut homo habuit potestatem excellentiæ; sed hæc sufficit, ut sit caussa moralis principalis Sacramentorum: ergo &c. Probatur Minor. Potestas excellentiæ consistit in his dotibus, primo, quod Sacramenta ex merito tantum Christi operentur; secundo, quod illius tantum nomine, potestate scilicet ab ipso accepta, conficiantur, & dispensentur; tertio, quod solo voluntatis actu absque Sacramentis possit absolute gratiam conferre; sed hæc omnia verificantur in Christo: ergo &c.

III. Probatur. Christus meruit nobis, ut membris ejus, omnes gratias, quæ ab ipso fluunt moraliter tanquam a capite ergo meruit etiam nobis media, per quæ gratiæ illæ in nos derivarentur: ergo meruit nobis ut Sacramenta instituerentur; sed hoc ipsum est, esse Christum caussam moralem principalem Sacramentorum: ergo &c. Major est certa, quia ut dicitur Joan. 1. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus*. Consequentia sequitur, ut patet. Minor subsumpta probatur; quia potestas Christi ut hominis in Sacramentis non fuit mere ministerialis: ergo fuit potestas excellentiæ, quæ consistit in hoc, & quod fuerit caussa moralis, quod Sacramenta instituerentur, & quod operentur ex ejus meritis, & quod dentur & dispensentur ejus nomine & auctoritate; & demum quod meruerit, ut sibi cōcederetur auctoritas designandi materias, & formas Sacramentorum.

Pro ultima Dissertationis parte, non est sermo de potestate auctoritatis, quæ quum dicat independentiam, non potest alteri convenire a Deo; nec est sermo de potestate excellentiæ, quæ fundatur in Unione hypostatica; sed solum est sermo de potestate ministeriali, an scilicet potuisset Deus illam concedere alicui puræ Creaturæ, ut Sacramenta institueret, uti de facto concessit, ut eadem ministraret.

Dicimus IV., potuisse Deum puræ Creaturæ communicare potestatem ministerialem instituendi Sacramenta.

I. Probatur Conclusio. Nulla est repugnantia, ut hæc potestas potuerit a Deo communicari puræ Creaturæ, nec ex parte Dei, nec ex parte Creaturæ, nec ex parte Sacramenti: ergo potuisset Deus illam puræ Creaturæ communicare. Probatur antecedens. Non est repugnantia ex parte Dei, quia semper salvaretur ipsius independentia, & dependentia, quam habere debet pura Creatura a Deo auctore suo. Nec ex parte Creaturæ, quia posset hæc non solum instituere signum exterius, sed etiam ipsi annectere vim producendi gratiam, non quidem de condigno, sed solum de congruo, ex libera scilicet, & gratuita Dei acceptatione, per quam mereretur nobis primam gratiam sanctificantem; nec ex parte Sacramenti quia ad constituendum hoc sufficit, & quod signum exterius producat, & quod per signum exterius sanctificans gratia producatur.

II. Probatur ex Augustino Tract. 5. in Joan. n. 7. ubi hæc habet; *Potuit Dominus Noster Jesus Christus, si vellet, dare potestatem alicui servo, ut daret Baptismum suum tanquam vice sua, & transferre a se baptizandi potestatem, & constituere in aliquo servo suo, & tantam vim dare Baptismo translato in servum, quantam vim haberet Baptismus datus a Domino. Hoc noluit ideo, ut in illo spes esset Baptizatorū, a quo se Baptizatos agnoscerent. Noluit ergo servum ponere spem in servo.* Et paulo post. *Intendite: Potuit hanc potestatem servis dare, sed noluit; si enim daret hanc potestatem in servis, idest, ut & ipsorum esset, quod Domini erat, tot essent*

Baptismata, quot essent servi. Ex quibus verbis sufficit nobis, quod potuerit Deus illam communicare potestatem, quanvis postea Augustinus dicat, quod non fuerit conveniens.

III. Probatur. Communicari potest puræ Creaturæ potestas, per quam tribuatur ei ex delegatione divina virtus instituendi aliquam rem sensibilem significativam, & caussativam gratiæ; sed hæc est potestas, de qua loquimur, nimirum delegationis, & commissionis, sufficiens ad veram Sacramentorum institutionem, quanvis secundariam; ergo &c. Minor patet; quia, quemadmodum tribuere rei sensibili dictam virtutem ex facultate intrinseca & independenti dicit Sacramentum instituere potestate auctoritativa, & ordinaria, ita tribuere illam ex delegatione & commissione est, Sacramentum instituere potestate delegata, & commissaria. Major autem probatur, quia communicabilis est puræ creaturæ gratiæ amplitudo, ut ejus opera sint de congruo, si non de condigno, meritoria gratiæ pro se ipsa: ergo etiam pro aliis; quod sane esset Sacramenta instituere per potestatem delegatam, & ministerialem;

Arguunt I. Augustinus lib.3. de Doctr. Christ. cap.9. docet. *Sacramenta novæ Legis Dominus ipse, & apostolica tradidit disciplina*: Ergo non omnia immediate fuerunt a Christo instituta, sed alia etiam Apostoli instituerunt. Idem August. Epist.19. cap.1. *Illa autem, quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, datur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Ecclesiis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata, atque statuta retineri*, sed omnium Sacramentorum institutio non est scripta, sed tradita tantum: ergo &c. II. Cyprianus, vel quibusvis alius est Auctor Sermonis de ablutione pedum, scribit: *Ipse summus Sacerdos sui est Sacramenti institutor & auctor, in cæteris homines Spiritum Sanctum habuere Doctorem, & ut par est Spiritui Sancto, & Christo divinitas, ita suis institutis par est auctoritas, & potestas, nec minus ratum est, quod dictante Spiritu Sancto Apostoli tradidere, quam quod ipse Dominus tradidit, & in sui commemorationem fieri præcepit*. III. Joan. 20. legitur, *sicut misit me Pater, & ego mitto vos*: ergo eandem potestatem receperunt Apostoli a Christo, quam Christus accepit a Patre; sed Christus accepit a Patre potestatem instituendi Sacramenta: ergo pariter Apostoli potestatem instituendi Sacramenta a Christo acceperunt; ergo ne hæc potestas dicatur superflua, dicendum est Apostolos aliqua Sacramenta de facto instituisse. IV. Apostoli baptizabant in nomine Christi, confirmabant sine unctione, ordinabant sine instrumentorum traditione: ergo vel mutabant partes essentiales Sacramentorum, vel illa de novo instituebant. V. Sacramenta Legis naturæ dependebant ab arbitrio hominum, ut signis, quæ ipsis placebant, suam fidem obtestarentur; Sacramenta Legis scriptæ fuerunt pariter per Angelos instituta: ergo sic pariter potuerunt esse Sacramenta Legis evangelicæ. VI. Qui potest producere effectum alicujus caussæ, potest producere & caussam; sed Ecclesiæ Ministri possunt producere effectus Sacramentorum; ergo pariter possunt producere Sacramenta. Probatur Minor. Effectus Sacramentorum sunt, purgare hominem a peccatis, illos illuminare, & perficere per gratiam sed hoc faciunt Ministri Ecclesiæ; ergo &c. VII. Baptismus Joannis erat verum Sacramentum, & nihilominus erat Baptismus hominis, hoc est ab homine institutus: ergo homo potest instituere Sacramenta. Argumentum fundatur in illo Augustini Tract. 5. in Joan. circa medium: *Aliud est baptizare per ministerium, aliud per potestatem; Baptisma enim tale est, qualis est ille, in cujus potestate datur, non qualis est ille, per cujus Ministerium datur; tale erat Baptisma Joannis, qualis Joannes; Baptisma tamen justi hominis, sed qui acceperat a Deo talem gratiam, ut dignus esset praire judicem: tale autem Baptisma Domini, qualis Dominus &c.* VIII. Si Deus potest designare Creaturam, ad cujus præsentiam produceret gratiam infallibiliter, hoc sufficeret ad Sacramentum instituendum; sed hoc Deus potest facere, & in tali casu Creatura diceretur instituisse Sacramentum; ergo &c. Argumentum fundatur pariter auctoritate Augustini citato loco dicentis: *Potuit autem Dominus noster Jesus Christus, si vellet, dare potestatem alicui servo suo, ut daret Baptismum suum tanquam vice sua, & transferre*

re a se baptizandi potestatem, & constituere in aliqua servo suo, & tantam vim dare Baptismo translato in servum, quantam vim haberet Baptismus datus a Domino &c. IX. Quælibet Creatura, quæ sit pura, & non hypostatice unita Verbo, non potest esse similis Humanitati Christi; sed Sacramenta, ut sint Sacramenta, debent nos assimilare humanitati Christi: ergo nulla Creatura, quæ sit pura Creatura, & quæ non sit hypostatice unita Verbo, potest Sacramenta instituere. Probatur minor ex illo ad Romanos 8. *Prædestinavit nos conformes fieri imagini* (hoc est Humanitati) *Filii sui* X. Christus habet sanctitatem per essentiam, non per participationem; sed quod est tale per essentiam est caussa principalis cæterorum, quæ sunt talia per participationem: ergo solus Christus potest esse caussa principalis Sacramentorum. XI. Quando effectus est in actu, ejus caussa debet esse pariter in actu; sed passio Christi non est in actu: ergo non est caussa Sacramentorum, & gratiæ, quæ est effectus ipsorum Sacramentorum. XII. Si Sacramenta haberent efficaciam a passione Christi, vel illa haberent a passione Christi ut præterita, vel a passione Christi ut futura; sed neutro modo: ergo &c. Probatur minor; non ut præterita, quia aliter Baptismus, & Eucharistia, quæ fuerunt instituta a Christo ante passionem, non haberent illam efficaciam. Neque ut futura, quia aliter Sacramenta veteris Legis parem efficaciam habuissent, quia etiam illa passionem Christi, ut futuram, respiciebant.

Respondemus ad I. Intelligendus est Augustinus, quod Dominus Jesus, & Apostoli ejus nobis tradiderunt Sacramenta, sed non uno eodemque modo, at prorsus diverso; Christus enim tradidit nobis Sacramenta instituendo, Apostoli autem tradiderunt promulgando. Qui autem promulgat jam supponit factum, quod promulgat: ergo si Apostoli promulgaverunt Sacramenta, jam supponebant Sacramenta instituta. Et quidem instituta a Christo, qui ante Apostolorum prædicationem ipsorum Author fuerat. Ulterius Augustinus in secundo loco loquitur de consuetudinibus, quæ quovis gentium observantur, & non in sacris codicibus, nec in Patribus leguntur scriptæ. Institutio autem Sacramentorum a Christo facta immediate, etsi in sacris codicibus expresse, & manifeste non legatur, legitur tamen in Patribus, & Ecclesiæ traditione comprobatur.

Ad II. Author illius sermonis, qui non est Cyprianus, per illa verba voluit, aliqua Sacramenta Dominum Jesum instituisse, ut Baptismum, Eucharistiam, & Ordinem; alia vero instituisse, sed non contulisse; contulisse autem Apostolos, ut de reliquis Sacramentis legitur vel in sacris Paginis, vel in Patribus, vel etiam traditione docemur.

Ad III. Verbum *sicut* importat quidem aliquam paritatem, sed non omnem, quia aliter non esset paritas, sed æqualitas. Importat, quod Apostoli prædicaverunt, docuerunt, peccatores reconciliarunt, non vero importat, quod, Sacramenta instituerint; quia aliter sequeretur, quod sicut Christus sine Sacramento peccata remisit Magdalenæ, Samaritanæ, Adulteræ, Publicano, aliisque, ita etiam fecissent, vel potuissent facere Apostoli, quod nemo dixit, immo nec potest quispiam dicere.

Ad IV. Apostoli totum quod dicitur in objectione perfecerunt ab initio; non per hoc tamen intenderunt Sacramentum aliquod instituere, sed ut pure exequerentur Christi voluntatem; qui ita eis præceperat faciendum pro illo tempore ob quasdam caussas, quas afferemus, quando de Sacramentis illis in particulari sermo redibit fusior quidem, & proprior.

Ad V. Determinatio Signorum sacramentalium in Lege naturæ fuit quidem ex voluntate humana, sed non per hoc ab illa determinatione dependebat illorum Sacramentorum institutio Deus voluit ex se, & per se ipsum immediate instituit, quod homines Legis naturæ tempore ad suam sanctificationem assumerent signa sensibilia, & quod ipse ad illorum signorum positionem gratiam daret; nunquam autem voluit, quod homines tribuerent illis signis vim gratiam producendi, quod vere fuisset Sacramenta instituere. Sacramenta Legis mosaicæ ideo dicuntur tradita per Angelos, sicut etiam dicitur tradita lex, non quod Angeli aut Legem illam condiderint, aut propria auctoritate Sacramenta illa institue-

tuerint, sed potius tantum, quod Angeli Legem ill m, & Sacramenta illa promulgaverint.

Ad VI. Purgare, illuminare, & perficere per se immediate est effectus Sacramentorum, non autem mediate tantum. Ministri Sacramentorum purgant, illuminant, & perficiunt, non quidem immediate, sed mediate. Deus enim est qui per se ipsum immediate illuminat animas nostras, vel in eis gratiam infundit. Unde Dei solius est, non vero aliorum, Sacramenta instituere.

Ad VII. Baptismus Joannis non erat verum Sacramentum, ut dicetur, quando de eo erit sermo; non enim habebat vim conferendi gratiam sanctificautem, nec peccata dimittendi; ergo non ex hoc dici potest, quod Deus tradiderit Joanni potestatem Sacramenta instituendi.

Ad VIII. Cum Scoto hæc reponit Frassen in Disput. Proemiali de Sacram. in genere art.2. quæst.1. concl. 1. num. 7.
„ Respondeo ad minorem cum Doctore
„ loco supra laudato num.6., quod si hæc
„ ad rationem Sacramenti sufficiant; re-
„ vera quidem pura creatura poterit ex
„ commissione Dei instituere Sacramen-
„ ta: & hac ratione conciliari poterit
„ sententia Doctoris cum opinione Do-
„ ctorum Angelici, & Seraphici, asseren-
„ tium, posse a Deo creaturæ committi
„ virtutem, & facultatem instituendi
„ Sacramenta; si nempe hæc institutio
„ sumatur præcise tantum, ut est desi-
„ gnatio formæ, & materiæ sensibilis,
„ & ut præscindit a certitudine, & effi-
„ cacia respectu effectus; quod utique
„ patet, quia sic aliqui statuunt reme-
„ dium Legis naturæ fuisse institutum, ut
„ in potestate cujuslibet esset assumere
„ quanlibet rem ad potestatem fidei: sic
„ Christus per potestatem excellentiæ in-
„ stituit Sacramenta, qua homo: & sicut
„ Ecclesiæ data est potestas instituendi
„ ritus, & solemnitates Sacramentorum,
„ ita potuit committi potestas designan-
„ di materiam, & formam; tamen non
„ inde sequeretur certitudo, & effica-
„ cia signi instituti, sed ex decreto Dei,
„ quo determinaret concurrere infallibi-
„ liter ad productionem effectus signifi-
„ cati: igitur signa sic instituta haberent
„ quidem suam designationem a pura
„ Creatura, suum vero effectum a Deo,
„ & sic Creatura esset quidem auctrix in-
„ stitutionis signi; Deus vero esset Au-
„ ctor effectus significati.

Ad IX. Potest quidem Deus uti gratia unius Justi tanquam instrumento ad producendam gratiam in altero Justo; sed in hoc casu Justus ille, quo uteretur Deus, non esset caussa principalis, sed esset caussa instrumentalis moralis ad effectum illum gratiæ producendum in illo Justo; & caussa principalis tunc esset semper illa, quæ gratia hujusmodi Justi tanquam instrumento uteretur.

Ad X. Dicitur, quod vel Christus consideratur ut Deus, & tunc habet sanctitatem per essentiam, vel consideratur ut homo, & tunc habet sanctitatem per participationem. Hæc tamen esset differentia inter Christū, & Creaturam illam, de qua loquimur de possibili, quod Christus habuit potestatem excellentiæ ob unionem hypostaticam, quanvis participatam, & non independentem; Creatura vero illa possibilis haberet potestatem, quæ dicitur ministerialis, quæ esset infima, & quæ nullam dicit repugnantiam cum pura Creatura, quæ hypostaticam unionem non habeat.

Ad XI. Procedit quidem argumentum de caussa efficiente, & physica loquendo, non vero loquendo de caussa morali, & meritoria, quæ aliquando movetur ob beneficia præterita, quæ jam consecuti fuimus, & aliquando ob beneficia futura, quæ consequi speramus.

Ad XII. Aliqui respondent, quod passio Christi non consideranda est in actu exteriori; certo illo scilicet tempore, quo facta est; sed actu illo interiori, quo ab instanti suæ Conceptionis mortem suscepit: secundum illud: *In capite libri scriptum est de me &c.* Alii vero dicunt, quod si Sacramenta fuissent ministrata, dum Christus inter vivos agebat, minus fuissent efficacia, quam fuerunt post ejus mortem, Resurrectionem, & Ascensionem in Cœlum. Et hoc non solum quia tunc Cœlum adhuc non erat apertum, ut susciperet Animas Sanctorum, sicut fuit tempore Ascensionis Christi; sed etiam, quia ante passionem, & mortem Christi ejus merita non fuerunt completa, quemadmodum certo certius fuerunt post ejus passionem, & mortem.

DIS-

DISSERTATIO CCCX.

De Ministro Sacramentorum. An Sacramentorum Minister active concurrat ad gratiam sanctificantem? Qui de facto sint, & qui de possibili possint esse Sacramentorum Ministri? An soli homines viatores sint ordinarii Ministri Sacramentorum?

PRima Dissertationis pars non est eo sensu intelligenda, ut quærere credatur, an Minister per propriam suam virtutem interiorem gratiam producat? Hoc enim supponimus certum, quod solus Deus per primariam suam auctoritatem, & virtutem, interius in nobis gratiam operatur. Quæstio igitur hæc est; An minister tanquam caussa efficiens instrumentalis concurrat simul cum Sacramento ad gratiam producendam, non solum remote, sed etiam proxime?

Dicimus I. Ministrum Sacramentorùm tanquam veram, & instrumentalem caussam concurrere simul cum Sacramento ad gratiam producendam active, non solum remote, sed etiam proxime.

I. Probatur ex Scripturis. Joannis 20. habetur, quod Minister Sacramenti Pœnitentiæ vere absolvit a peccatis; dicit enim Christus Apostolis, & omnibus Sacerdotibus, qui absolvendi potestatem habent: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*. Item ex II. ad Timor. 1. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum*: Ex quibus verbis habetur, quod Episcopus in Sacramento Ordinationis impertitur gratiam per manuum impositionem.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 6. dicit: *quamvis autem absolutio Sacerdotis alieni beneficii sit dispensatio; tamen non est solum nudum ministerium, vel annunciandi Evangelium, vel declarandi remissa esse peccata, sed ad instar actus judicialis, quo ab ipso, velut a Judice, sententia pronunciatur*. Item eadem sessione Can.3. ubi sic legitur: *Si quis dixerit, verba illa Domini Salvatoris; accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt; non esse intelligenda de potestate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit, detorserit autem, contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium, anathema sit*: Et can.10.: *Si quis dixerit, Sacerdotes, qui in peccato mortali sunt, potestatem ligandi, & solvendi non habere; aut non solos Sacerdotes esse Ministros absolutionis, sed omnibus, & singulis Christifidelibus esse dictum: quæcunque ligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo, & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta & in Cælo, & quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt; quorum verborum virtute, quilibet absolvere possit peccata, publica quidem per correptionem duntaxat, si correptus acquieverit; secreta vero per spontaneam confessionem: anathema sit*.

III. Probatur. Minister, & instrumentum eodem modo, per eandem viam, & eundem effectum operantur; sed instrumentum est Sacramentum, & Minister est ille, qui conficit Sacramentum; ergo eodem modo, per eandem viam, & eundem effectum operantur; atqui Sacramentum operatur, & caussat interius gratiam: ergo pariter Minister. Major est S. Thomæ quæst.64. art.1. in corp. *Secundo autem modo homo potest operari ad interiorem effectum Sacramenti, in quantum operatur per modum Ministri. Nam eadem est ratio Ministri, & instrumenti; utriusque enim actio exterius adhibetur, & sortitur effectum*

fectum interiorem ex virtute principalis Agentis.

Pro secunda Dissertationis parte: primo enumeramus Haereticorum errores; secundo vero loco Theologorum opiniones proponimus, circa illud praecipue, quod actu fecerit, vel de possibili potuerit facere, Deus. Attamen praemittimus, quod nomine Ministri hic tantum illum intelligimus, qui sacramentorum est caussa efficiens instrumentalis, sed ratione instrumenti separati, & in quo est tantum ministerialis potestas. Operari autem per modum Ministri est in persona alterius, cujus homo gerat vicem, applicare instrumenta caussae principalis ordinata ad talem effectum; unde potest dici etiam, quod Sacerdos E.G. ministerialiter sanctificet, ut docet S. Thomas citato loco art. 2. Minister autem Sacramentorum vel est ordinarius, & dicitur ille, qui vi facultatis sibi concreditae qualibet data occasione & opportunitate potest Sacramenta ministrare, & de facto ministrat; vel est extraordinarius, & dicitur ille, qui nonnisi quam ex delegata auctoritate & commissione Sacramenta ministrat, necessitate urgente, propter absentiam, vel ordinariorum Ministrorum defectum. Haeretici pro Ministri persona in oppositos errores lapsi sunt; Catholici vero per viam mediam incedunt, loquentes de ordinario Sacramentorum Ministro, qui de facto est

Primo Lutherus ut cum suis Asseclis distinguit inter potestatem, & usum Ministerii, quem explicat, per functiones sacri ipsius Ministerii, & vult quod nullus arrogare sibi debeat, nisi qui legitime vocatus fuerit; at potestatem ministrandi vult fuisse inditam, & tributam a Deo cuilibet homini Christiano per Baptismum Haec sunt ejus verba in libro ad Pragenses de instituendis Ministris Ecclesiae, dato anno 1523. „ Sacerdos in novo praesertim Testamento, „ non fit, sed nascitur; non ordinatur, „ sed creatur. Nascitur autem in Baptis„ mo, suntque prorsus omnes Christiani „ Sacerdotes „ Insuper inter Lutheri propositiones, quas Leo X. damnavit haec invenitur: ubi non est Sacerdos, aeque potest quilibet Christianus (Sacramenta administrare) etiam si mulier, aut puer esset.

Secundo Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini ad Can. 10. sess. 7. ex opposito defendit, eos tantum, qui legitime vocati sunt, habere facultatem ministrandi Sacramenta, & ita quidem, ut neque necessitate quacunque urgente, possint Laici, praecipue Feminae, Baptismum conferre.

Tertio Firmilianus, Episcopus Caesareae in Cappadocia in Epist. ad S Cyprianum num. 75. dubitat de veritate Baptismi, quem conferret mulier, quae esset a Daemonibus obsessa. Legitur apud Tournely de Sacram. in gen. quaest. 6. art. 2.

Quarto Catholici omnes docent unanimiter, illum solum esse idoneum Sacramentorum Ministrum, qui per legitimam ordinationem acceperit, non solum usum, sed etiam potestatem ea conficiendi, si excipiatur tamen Baptismus, qui in casu necessitatis confertur.

Quinto, etsi omnes Theologi Catholici post S. Thomam 3 par. quest. 54. art. 7. & in 4. dist. 5. quest. 2. art. 3. conveniant, quod non omnes homines omnium Sacramentorum sint Ministri, & quod omnes pariter sint aliquorum sacramentorum, Baptismi scilicet, & Matrimonii, Ministri ordinarii, adhuc tamen inter illos est controversia, num soli homines sint tales? aliqui enim censent, quod tales sint etiam Angeli, & pro se ipsis afferunt Scotum in 4. dist. 6. quest. 1.; at alii intelligunt Scotum potius de extraordinaria, quam de ordinaria potestate Ministri.

Sexto, quanvis communiter Theologi doceant, Ministrum extraordinarium Sacramentorum, matrimonio excepto, posse esse Angelum, & animam separatam, attamen testatur Gonetus fuisse Augustinum Bernal disp. 17. sect. 1. num 15. qui scripsit, Angelos posse esse tantum Ministros extraordinarios ad Eucharistiam ministrandam, aut aliud Sacramentum conficiendum. Refert pariter Cacheranus de Sacram. in gen. cap. 2. §. 3. num. 36.

Septimo. Alii Theologi apud eundem Cacheranum, Cabrera scilicet, Nugnus, & alii pauci existimarunt, Sacramenta, quae ab Anima separata, vel ab Angelo, conficerentur, tanquam a Ministro extraordinario, non esse ejusdem substantialis rationis cum nostris, & quod non constarent verbis ejusdem speciei cum verbis hominum.

Di-

Dicimus II. De facto solos homines esse Sacramentorum Ministros; aliquorum tamen Sacramentorum omnes homines esse.

Prima Conclusionis pars probatur I. ex Scripturis. Matth.28. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; quæ verba solis hominibus dixit Christus; quemadmodum dixit pariter hæc alia Luc.22.: *hoc facite in meam commemorationem*: & hæc alia Joan.20.:*accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis*. Item Apostol. de solis hominibus loquutus est I. ad Corinth.4. *Sic nos exhibstimet homo, ut ministros Christi,& dispensatores ministeriorum Dei*. Et II ad Corinth:3.:*qui nos idoneos ministros novi Testamenti fecit*, & ad Hebr.5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his,quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis, qui condolere possit iis, quæ ignorant, & errant; quoniam & ipse circundatus est infirmitate, & propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam & pro se ipso offerre pro peccatis*.

II. Probatur ex Patribus. Chrysostomus lib.3. de Sacerdotio; *qui terram incolunt, in eaque commorantur, ad ea, quæ in cælis sunt dispensanda, commissi sunt, potestatemque acceperunt,quam neque Angelis, neque Archangelis dedit Deus. Neque enim illis dictum est; quæcunque ligaveritis super terram &c.*

III. Probatur Rationibus I. Sacramenta sunt sensibilia, sunt sensibili Ecclesiæ destinata, sunt sensibilibus verbis constantia: ergo pariter per sensibiles Ministros dispensari debebant; at hi sunt soli homines: ergo soli homines sunt ordinarii Sacramentorum Ministri. II. Christus ut homo est caussa effectiva principalis moralis Sacramentorum; eorundem susceptor est pariter solus homo: ergo,ut conformitas salvaretur, caussa ministerialis sacramentorum, seu Minister, solus homo esse debebat. III. Christus voluit nobis reddere faciliorem, qua posset, sacramentorum susceptionem, ut aptius saluti nostræ consuleret: ergo solos homines instituit ordinarios sacramentorum ministros, qui multo facilius a nobis inveniri possunt, ut ab eis Sacramenta suscipiamus, & & multo citius nobis præsto esse possint.

Secunda Conclusionis pars probatur I.: nam Eucharistiæ, Pœnitentiæ, extremæ Unctionis, Ordinis, & Confirmationis, atque etiam Matrimonii,soli homines sunt ministri, non autem omnes, quia trium priorum soli sunt Sacerdotes, duorum sequentium sunt soli Episcopi, ultimi vero juxta sententiarum diversitatem volentium, Ministros aut esse contrahentes, aut Sacerdotem, diversimode etiam discurrendum est. In Baptismo vero conveniunt omnes, ut omnes homines, sive Clerici, sive Laici, sive Viri, sive Mulieres ordinarii ministri sint: ergo jam patet, quod respectu omnium Sacramentorum Ministri ordinarii sunt soli homines, sed non omnes, respectu vero aliquorum sunt soli, & omnes homines. II. Ex Christi institutione est in Ecclesia diversitas graduum, & officiorum; sed hæc esset superflua, & frustranea, si singuli Fideles possent Sacramenta quævis conficere: ergo soli homines, & non omnes, ea conficere possunt. III. Cuilibet Sacramento Christus designavit peculiarem Ministrum,ut de iisdem in peculiari agentes dicemus; sed hoc non fecisset Christus, si pro omnibus & singulis essent iidem ministri; ergo si fecit, signum est, quod non omnes homines sunt omnium Sacramentorum Ministri IV. ex Concilio Tridentino sess.7. *Si quis dixerit Christianos omnes in verbo, & omnibus sacramentis administrandis habere potestatem, anathema sit*. V. Ex Leone X., qui hunc Lutheri articulum damnavit,„ ubi non est Sacer-
„ dos, Æque potest quilibet Christianus
„ [intelligit administrare Sacramenta]
„ etiam si mulier, aut puer esset.

Dicimus III., etsi soli homines viatores sunt Ministri ordinarii Sacramentorum, de possibili tamen potuerunt esse alii, & possunt quoque, nimirum Angeli, & Anima separata.

Prima Conclusionis pars explicatur simul, & probatur. Certum est Animam separatam non esse ordinarium Sacramentorum Ministrum, quia Anima non venit hominis nomine, & est hominis pars, non homo. Unita, autem dupliciter considerari valet,vel si uniretur corpori glorioso, & impassibili, vel corpori passibili, & mortali. Hoc secundo modo certum est, posse, quia est homo, & homo viator. De primo modo est difficultas. Lugus, Esparza, Va-

Vasquez, Becanus, aliique, volunt debere esse homines viatores; Anima autem unita corpori glorioso non est homo viator, sed comprehensor, & beatus. Suarez, Arriaga, Gonetus, aliique Thomistæ communiter volunt, non requiri, ut sint viatores, sed sufficere, ut sint homines. Utriusque opinionis fundamenta Cacheranus affert, & expendit, ipse tamen in æquilibrio stat; ad ipsum Legentes remittimus. Hoc autem est advertendum ex eodem, quod si Conjux mortuus resurgat, matrimonium semper est solutum; si suscitaretur Episcopus, si Pontifex Summus, nullam habebit, vel in sua particulari Diœcesi, vel in tota Ecclesia, jurisdictionem; secus vero quilibet suscitatus cum corpore passibili habet potestatem baptizandi, conficiendi novum matrimonium, habet potestatem Ordinis, si quam prius habebat &c.; ratio discriminis est, quia posteriora non pendent ex voluntate, & concessione humana, bene vero priora; & hanc rationem ait attingere Arriagam, Esparzam, Madernum &c.

Ex his colligendum est I., quod si aliquæ narrantur historiæ, in quibus vel Angeli, vel Beati, aliqua Sacramenta administrarunt, & præcipue Eucharistiam, si asseritur confecisse, dicendum est, eos fuisse Ministros extraordinarios; si autem dicatur dispensasse tantum, dicendum est, eosfuisse Ministros secundarios, sed ordinarios; ibi contigisse majus miraculum, hic vero minus. II. Illi, qui dicunt Ministros ordinarios esse homines viatores tantum, volunt characterem in Cœlis ad ornatum, non vero ad Officii potestatem, permanere. Afferunt Textum S. Pauli ad Hebr. 5. ubi ait: Ministrum debere esse, *qui condolere possit iis, qui ignorant, & errant, quoniam & ipse circumdatus est infirmitate*: Homo autem beatus non potest condolere, nec est circumdatus infirmitate.

Secunda Conclusionis pars probatur I. Quod soli homines de facto sint Sacramentorum Ministri, non est Sacramentorum natura, sed Christi voluntas: ergo eadem Christi voluntas de possibili poterit aliis ab hominibus hanc potestatem delegare. II. Potest Deus per se ipsum immediate producere effectum Sacramenti: ergo etiam per applicationem formæ factā ab aliis supra materiam præsentem. III. Virtutem suam Deus nec ita alligavit Sacramentis, nec Ecclesiæ Ministris, ut sine illis non possit eandem conferre, vel exercere: ergo potest Deus alios designare, qui Sacramenta conferant, & potestatem extraordinariā Sacramenta conficiendi, & conferendi exerceant. Videatur S. Thomas 3.par. q.64. art.7. IV. Potestas extraordinaria Sacramenta conficiendi, sunt, qui dicunt, quod possit etiam communicari a Deo homini non baptizato, non Sacerdoti, non Episcopo &c.; pro iis scilicet Sacramentis, quorum ordinarii Ministri sunt baptizati, sunt Sacerdotes, sunt Episcopi &c. Ratio ipsorum est, quia si potestas extraordinaria potest a Deo delegari aliis ab homine: ergo a fortiori, aliis intra latitudinem hominum comprehensis. Unde inferunt, quod vi præsentis institutionis Ministri Sacramentorum ordinarii sunt soli homines, & non omnes; vi vero extraordinariæ designationis possunt esse & omnes, & non soli homines.

Obiiciunt I. Amentes, Parvuli, furiosi &c. non possunt esse Ministri baptismi: ergo non omnes homines. III. Quicquid potest minister inferior, potest facere superior, ut patet in Diacono, & Sacerdote, quorum munera potest Episcopus exercere, & Diaconi potest exercere Sacerdos; sed Angeli in ordine hierarchico sunt hominibus superiores: ergo si homines sunt Sacramentorum ordinarii ministri, sunt etiam Angeli. III. Homines impii sunt Diaboli membra: & tamen sunt ministri ordinarii Sacramentorum: ergo multo magis Diabolus, qui est ipsorum caput. IV. Angeli non possunt loqui: ergo nec proferre possunt Sacramentorum formam: ergo nullo modo possunt esse Sacramentorum ministri. V. Si Dæmon ministraret Sacramenta, Deo ordinante, committeret sacrilegium, esset enim in statu peccati mortalis: sed illius sacrilegii Deus esset auctor, quia Deus cogeret Dæmonem ad ministerium illud peragendum: ergo &c. VI. Baptismus collatus ab energumena muliere fuit habitus irritus a Firmiliano, Cæsariensi in Cappadocia Episcopo, ad Cyprianum scribente: ergo multo magis nequeunt Diaboli baptizare. VII. Eucharistia dat gratiam suscipienti, quando jam terminata fuit actio

actio ministri, per quam ipsa consecrata est: ergo non potest Minister gratiam illam active & proxime conferre. VIII. Ministri Sacramentorum in confectione ipsorum linguam tantum, & manus exhibent, Deus vero interius mundat, sanctificat &c.: ergo Ministri non possunt active & proxime ad gratiam producendam concurrere. IX. I. Petri 2. omnes Christiani dicuntur *genus electum, regale Sacerdotium &c.*, & Apocalyp. 1. *Fecit nos Regnum, & Sacerdotes Deo Patri suo*: ergo omnes Christiani sunt ordinarii omnium Sacramentorum Ministri. X. Psal. 109. Christus dicitur, *Sacerdos in æternum secundum Ordinem Melchisedech*; sed omnes Christiani sunt Christi fratres: ergo omnes Christiani sunt Sacerdotes:ergo omnes sunt ordinarii omnium Sacramentorum Ministri. XI. Sacramentum non pendet a qualitate Ministri: ergo valide conficitur, sive Minister sit homo, sive Angelus, sive Diabolus XII. S.Thomas 3.par.q.64.art.7. tribuit hanc potestatem Beatis; sed Beati non sunt viatores: ergo non soli homines viatores sunt ordinarii Sacramentorum Ministri. XIII. Siquis Apostolus ex mortuis resurgeret posset Sacramenta conficere, & ministrare; sed non per novam potestatem: ergo per antiquam: ergo remanet in eis potestas recepta jam Sacramenta conficiendi, & ministrandi. XIV. In hymno Apostolorum ad ipsos Apostolos dicimus: *nos a peccatis omnibus solvite jussu quæsumus*: ergo possunt absolvere a peccatis. XV. Angeli non possunt Sacramenta recipere: ergo nec de possibili conficere. XVI. Si Angelus, mediante corpore assumpto, posset baptizare, posset etiam baptizari; sed hoc secundum est falsum: ergo & primum.

Respondemus ad I.; concedendo antecedens,& distinguendo consequens: non omnes homines ratione utentes, qui formaliter sunt homines, negatur; non ratione utentes, qui materialiter tantum sunt homines,conceditur. Hi enim non habent modum operandi humanum, & per consequens ad Sacramenta requisitam intentionem habere non possunt; unde clarissimum redditur, quod etsi homines viatores sint, nequeunt tamen Sacramentorum ministri esse.

Ad II. Distinguitur major; quicquid potest facere superior, eodem modo, & in eodem ordine, conceditur; diverso modo, & in diverso ordine; negatur: Angeli enim, quum sint substantiæ spirituales, operantur modo invisibili; homines vero, quum sint sensibiles, operantur modo sensibili: sicque in utrisque est diversus operandi modus. Ordo autem est pariter diversissimus, quia Diaconus, & Sacerdos, & Episcopus, sunt in eodem ordine operandi, quatenus omnes & singuli potestatem spiritualem exercent ratione characterum, quos habent;non sic vero Angeli, & homines, qui sunt in diverso modo operandi.

Ad III. Distinguitur antecedens; & sunt ordinarii Sacramentorũ ministri, quia sunt membra Diaboli, negatur; quia sunt membra Christi, conceditur. Argumentum a membris ad caput valet, quando ratio, quæ est in membris, invenitur etiam in capite, & membra agunt, quia precise sunt hujus capitis membra, non vero quando est diversa ratio agendi,& membra non agunt, quia sunt membra illius capitis, sed quia sunt membra alterius capitis, cujus non potest esse nec membrum, nec caput Diabolus. Profecto Diabolus nunquam esse potest membrum Christi, & a fortiori nec caput; homines autem, etsi impii, sunt semper membra Christi.

Ad IV. Dicitur,posse Angelos verba proferre, vel per corpora assumpta, vel per species impressas in sensum hominum audientium, ut quando de Angelis agebamus, explicavimus. Illa autem verba, quæ ab Angelis audirentur, quanvis non essent soni vitales, essent tamen soni significativi. Vitalitas humanarum vocum impertinenter ad Sacramenta se habet, non sic vero significatio, quum humanæ voces sint in genere signi, & proinde, quum possint hoc modo verba ab Angelis efformari, sufficiens est, ut ipsi possint Sacramenta conficere.

Ad V. Dicitur, Deum non posse quidem esse peccati authorem, quando malitia ab intrinseco est conjuncta actui peccaminoso; secus vero, quando est conjuncta tantum ab extrinseco,& ex malitia operantis. Sic esset in casu; quia, ut ait Frassen, ministerium Sacramenti absolute bonum est; voluntas autem Dæmonis, quum sit perversa, invite dum-

duntaxat a Deo cogitur, quoties ad aliquod bonum præstandum, divino urgente mandato, impellitur; nihilominus Deus hac perversa Dæmonis voluntate uti potest in ostensionem bonitatis suæ, & in exercitium suæ potentiæ, per quam extorquet etiam obedientiam a Diabolo, quantunvis reluctante in alterius commodum, & utilitatem. Monet autem Scotus a Frassen laudatus, & vindicatus ab eo, quod aliqui Theologi ipsi impingere voluerunt, ipsum nimirum docuisse, Sacramentorum ministrum ordinarium etiam Diabolum esse, quod postea Lutherus asseveranter asserere non erubuit; re vera tamen Scotus de Ministro tantum extraordinario loquutus est; immo Henoos opponens sibi objectionem Goneti Tom. 5. dist. 6. art. 1., quæ sic est: Scotus in 4 dist. 6. q 1. affirmat Angelos etiam de lege ordinaria posse esse Sacramentorum ministros, respondit his verbis „ Vel Gonet nunquam „ legisse Scotum, vel ipsi fraudolenter „ imponere, cum ne vel umbra illius ibi „ reperiatur, docet quidem fore validum „ Baptismum, si ex præcepto Dei confe- „ ratur ab Angelo in corpore assumpto; „ sed tunc constitueret ipsum Deus Mi- „ nistrum extraordinarium. Monet itaque Scotus, quod si Diabolus in assumpto corpore, vel per species Sacramenta ministraret, oporteret per divinam revelationem constare ad id a Deo fuisse motum, & impulsum, ut nempe certum fieret, Sacramentum illud fuisse valide ministratum.

Ad VI. dicitur, ideo fuisse iterum baptizatos, quos mulier a Diabolo obsessa baptizaverat, quia talis mulier ob libertatis defectum fuit judicata, non habuisse intentionem faciendi, quod facit Ecclesia; Diabolus autem, si a Deo assumeretur, haberet libertatem intentionis, quæ ad Sacramenti validitatem requiritur.

Ad VII. Sacramentum Eucharistæ non consistit in usu, sed in re permanente, & hoc est peculiare ipsius; unde aliqui dicunt, quod in hoc Sacramento Minister non nisi remote ad effectum spiritualem concurrat. Et per hoc dicunt, quod species consecratæ, quæ Christi corpus vere & realiter sub se continent, conferunt gratiam per usum, & sumptionem, post elapsam Ministri actionem: in aliis vero Sacramentis, quæ in actione sunt posita, Minister & Sacramentum unam & eandem habent actionem instrumentalem. Alii vero dicunt, quod minister concurrit proxime quidem & active, sed moraliter, non physice, unde non est necessaria illa temporis simultas physica, dummodo sit, vel possit esse moralis.

Ad VIII. Mens Patrum est, quod Ministri non sint caussæ primariæ sanctificationis nostræ, sed ministeriales tantum, & certis legibus adscriptæ, ut ait Tournely, qui & ad responsionem suam firmandam adducit hæc Apostoli verba I. ad Corinth. 3. *Quid igitur est Apollo? quid vero Paulus? Ministri ejus cui credidistis, & unicuique sicut Dominus dedit: Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.*

Ad IX. distinguitur propositio; omnes Christiani sunt Sacerdotes improprie, & metaphorice, ratione scilicet hostiæ spiritualis, quam Deo per preces, ac bona opera offerunt, conceditur, vere, & proprie, ratione Ordinationis, seu potestatis consecrandi Eucharistiam, negatur. Responsio est Tournely, qui & subdit „ se ipsum exponit S. Petrus „ citato cap. V. *Ipsi* inquit *tanquam lapi-* „ *des vivi superædificamini domus spiritua-* „ *lis, Sacerdotium sanctum, offerre spiri-* „ *tuales hostias, acceptabiles Deo per Je-* „ *sum*. Illæ vero spirituales hostiæ opera „ sunt virtutis & pietatis, quæ ad Deum, „ tanquam ad fontem, & parentem to- „ tius boni referuntur. Et revera christia- „ nneo ipso modo vocantur a Sancto Pe- „ tro *Sacerdotes*, quo *domus spiritualis*, & „ *Reges*, sed eos ita per figuram, & me- „ taphoram appellari nemo non videt: „ sunt illi *domus spiritualis*, quia ad unam „ familiam, cujus caput est Christus, „ pertinent, mutuoque inter se charita- „ tis vinculo debent colligari: sunt *Reges*, „ quia suis affectibus dominari, seque a „ rerum terrenarum servitute liberare, „ & expedire tenentur. Pariter igitur „ sunt *Sacerdotes*, tum quia in mente „ S. Augustini in Psalm. 94: *Anima no-* „ *stra est ara Dei. Sacrificium Dei, quid* „ *est? Forte hoc fecimus modo, imponimus* „ *in ara Sacrificium, quando Deum lauda-* „ *mus*: tum quia eodem docente lib. 20. de „ Civit. Dei cap. 10.: *sicut omnes Christianos* „ *dicimus propter mysticum Chrisma, sic* „ *omnes Sacerdotes*, quoniam membra

sunt

„ sunt unius Sacerdotis, nempe Christi.

Ad X., Distinguitur minor; Christiani sunt fratres Christi per naturam, negatur; per adoptionem, conceditur. Fraternitas adoptionis non est eadem, ac Fraternitas naturæ, neò ita digna, ut est illa; & ideo non habent omnes prærogativas fratres adoptivi, quibus naturales fratres gloriantur: immo inter fratres naturales etiam est Primogenitus, qui excellentioribus dotibus & prærogativis gaudet, quas cæteri fratres non habent.

Ad XI. distinguitur antecedens; Sacramentum non pendet a qualitate Ministri, si qualitas sit accidentalis, nempe malitia, vel bonitas, perfectio, vel imperfectio, virtus, vel vitium, conceditur; si qualitas sit essentialis, uti est character Ordinis, designatio naturæ &c., negatur. Et de hoc testimonium habemus ab Ecclesiæ traditione, quæ nos docet; tales Ministros, hoc vel illo charactere debere esse insignitos, hanc naturam, & non aliam debere habere, in hoc statu, & non in alio, debere esse, præter illas auctoritates, quas de hujusmodi qualitatibus in Scripturis legimus.

Ad XII. S. Thomas tribuit hâc qualitatem Beatis, non formaliter, sed radicaliter, quatenus scilicet remaneat in eis character, conceditur formaliter negatur. Cæterum Angelicus Doctor in administratione Sacram. plus tribuit Beatis, quam Angelis; quia Angelis negat omnem potestatem, Beatis vèro, licet non concedat formalem respectu viæ, radicalem nihilominus ratione characteris non negat.

Ad XIII. In casu proposito, si Apostolus aliquis resurgeret, quanvis posset Sacramenta ministrare, quia fieret viator, ratione tamen characteris præcise non posset. Et hoc maxime esset, si appareret in corpore glorioso, & immortali, ut dictum est in probationibus.

Ad XIV; In præfato hymno quanvis antiquitus diceretur; *Nos a peccatis omnibus solvite jussu quæsumus*; modo tamen dicitur *solvi jubete quæsumus*: unde non sunt ipsi, qui solvunt, sed qui solutionem a peccatis a Deo impetrant, & nobis impartiuntur. Porro quocumque legatur modo, non solvunt Apostoli, nec possunt absolvere peccata condonando, sed gratiam pœnitendi impetrando; & sic explicantur illa, quocumque legantur modo, adducti hymni verba.

Ad XV. Negatur paritas; & ratio disparitatis est, quia Angeli sunt subjectum spirituale, & ideo non potest in ipsum actio Sacramentalis, quæ materialis est, exerceri; potest autem substantia spiritualis actionem materialem ponere, vel si corpus assumat, vel si per species agat in sensus, modo, quo a nobis loco suo fuit explicatum.

Ad XVI. Negatur quoque paritas, & disparitas est, ut scribit Henuus tract. de Sacram. disp. 4. p. 1. „ Quod ubi instrumentum, quale est corpus illud assumptum, operatur, dicatur & motor instrumenti operari, quia vim operandi communicat instrumento; ubi autem instrumentum aliquid recipit, non dicatur illud recipere Motor instrumenti, quum instrumentum nihil communicet motori, & sic ubi baptizaretur corpus assumptum, non diceretur Angelus baptizari.

DISSERTATIO CCCXI.

De intentione Ministri in Sacramentis. An, & quæ intentio Ministri sit necessaria, ut Sacramenta valide conficiantur? Qui sint Hæreticorum errores circa ministri intentionem? Quæ sint Scholasticorum placita, circa eandem? An sufficiat intentio ficta, & simulata? An requiratur, ut Minister intendat facere, vel effectum Sacramenti, vel ritum Ecclesiæ formaliter, ut Sacramentum est, vel facere quod facit Ecclesia Catholica, & Romana?

Omine intentionis ministri intelligimus actum voluntatis ejusdem, quo ipse vult facere, quod Christus instituit, & Ecclesia usurpat. Unde Concilium Trident. Sess. 9. Can. 11. declaravit debere Ministros Sacramentorum, dum Sacramenta conficiunt, vel conferunt, habere intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia. Primo afferemus Hæreticorum errores, secundo vero loco Scholasticorum opiniones circa Ministri intentionem in Sacramentis: postmodum quæsita in Dissertationis titulo proposita per subsequentes conclusiones resolvemus, & resolutiones ipsas nostro more probabimus.

Primo Lutherus putavit, valere Sacramentum, quod minister perficit, aut confert per jocum, & irrisionem; quæ quidem irrisio non sit tantum interna, occulta, & latens, sed etiam externa, ac manifesta. Hæc sunt verba Lutheri in lib. de Captiv. babylon. „ Non „ dubitem si quis in nomine Domini suscipiat, etiam si impius Minister non „ det in nomine Domini, vere baptizatum esse in nomine Domini, non enim „ in conferentis tantum, quantum in suscipientis Fide, vel in usu, sita est virtus „ Baptismi, sicut legitur exemplum, de „ quodam Mimo per jocum baptizato. Hunc Lutheri errorem damnavit Leo X. art. 12. *Si Sacerdos non serio, sed joco absolverit, si tamen credat se esse absolutum, verissime absolutus est.*

Secundo Calvinus voluit quidem excludere ab intentione Ministri jocum, & fictionem pure internam; sed num revera excluserit, incertum est apud Scriptores nostros. Vere tamen exclusit intentionem internam, ac privatam, qua Minister intendat, ac velit expresse effectum, & finem Sacramenti, & ipsum ritum externum Ecclesiæ formaliter, ut Sacramentum est. Mentitur autem dum dicit, quod Nos Catholici hanc ultimam intentionem requiramus, ut mox videbimus. Hæc sunt verba Calvini in Antidoto Concilii Trident. Sess. 7. Can. 11. „ Quod de „ intentione consecrandi garriunt, a „ Sophistis nulla probabili ratione fuit „ proditum..... Ego vero sacrosanctæ „ Christi institutioni tantum defero, ut „ si Epicureus quispiam, intus totam „ actionem subsannans, mihi Cœnam ex „ Christi mandato, & secundum regulam ab eo datam, rituque legitimo ad- „ ministret, non dubitem panem, & ca- „ licem illius manu porrectum, vera mi- „ hi esse corporis, & Sanguinis Christi „ pignora. Ad quæ verba subdit Tournely: „ Loquitur equidem ibi Calvinus „ de Epicureo, qui intus irridens, ac „ subsannans Sacramentum, illud tamen „ exterius ritu legitimo conferret: at in- „ certum, ac dubium nonnullis videtur, „ ad quid tendat, & terminetur illa ir- „ risio, & fictio Epicurei, an ad sub- „ stantiam ipsam Sacramenti, quam fin- „ gere tantum velit, non facere, an „ tantum ad effectum, & finem Sacra-

men-

„ menti; quæ duo valde discrepant; po-
„ strema quippe intentio non requiritur;
„ prima vero Sacramentum nullum, &
„ irritum facit.

Tertio Kemnitius voluit pariter lutherani erroris asperitatem emollire; unde dixit, quod quidem reprobanda est illa ficta, & mimica exterius, & apparenter Sacramenti administratio, quam Lutherus approbavit, & quod minister non intendat facere vulgarem, & profanam lotionem, sed illam, quam Christus instituit. Hæc sua verba sunt in Examine Concil. Trident. p. 2. ad Can. 11. sess. 7., Non hoc vult institu-
„ tio Baptismi, ut fiat vulgaris aliqua lo-
„ tio, vel quæ ex professo nihil aliud sit,
„ vel quam ridiculus lusus, vel mimica
„ subsannatio, vel profanatio institutio-
„ nis cum recitatione verborum: sed
„ requirit ut peculiaris instituatur actio,
„ & quidem illa actio, quam Christus
„ instituit; & hoc sufficit ad servandam
„ institutionem. Quid vero in corde de
„ illa institutione sentiat is, qui admini-
„ strat Baptismum, hoc ad veritatem,
„ sive integritatem Baptismi non perti-
„ net. Non bene tamen intelligitur ex ejus verbis, an irrisionem, & fictionem internam rejiciat, vel non. Mentitur quoque referens Catholicorum Theologorum sententiam verbis hisce.
„ Docuerunt ad veritatem Baptismi re-
„ quiri non tantum formam institutio-
„ nis Ministri, eamque non tantum re-
„ spectu actus baptizandi, ut objecti, sed
„ etiam respectu effectus Baptismi, qui
„ est ejus finis, & terminus. Ideo tria
„ ponunt, baptizationem, verba, & in-
„ tentionem, & illa tria sentinnt simul
„ requiri ad veritatem, seu integritatem
„ Baptismi, ita ut neutrum sine altero
„ sufficiat.

Quarto Marcus Antonius de Dominis, Archiepiscopus Spalatrensis, & Catholicæ Religionis turpissimus desertor lib. 5. de Republica Christiana cap. 12., scribens non requiri privatam Ministri intentionem, sed publicam Ecclesiæ, ad Kemnitii errorem accedere videtur. Hæc sunt pariter ejus verba „ Hæc enim (Ecclesia) actionem
„ dirigit, non præsens intentio mini-
„ strantis. Et nu. 13. addit: externam
„ actionem, V. G. lotionem in Baptismo,
„ a profana ad sacram determinari non
„ ex sola invocatione Trinitatis, neque
„ ex intentione (privata) Ministri, quæ
„ necessaria non est, sed ex intentione
„ Ecclesiæ, ex petitione eorum, qui non
„ lotionem simplicem postulant, ex loco,
„ quia in Ecclesia, ex tempore, ex tot
„ circumstantiis personarum, suscepto-
„ rum &c.

Quinto Ludovicus le Blanc in Thesibus Sedanensibus asserit, defendi posse Protestantium doctrinam, eo quod non sit diversa a sententia Catharini, ac proinde a Concilio Tridentino non fuisse damnatam. Hæc quoque sunt ejus verba citato loco „ Manifestum
„ esse, sententiam Protestantium a Catha-
„ rini sententia in hac quæstione nihil
„ quoad rem ipsam differre, ac proinde
„ defendi posse, eorum hac in parte do-
„ ctrinam in ipso Concilio Tridentino
„ non esse damnatam.

Sexto Ambrosius Catharinus Politus, ex Ordine Prædicatorum, primum Episcopus Minorensis, & deinde Archiepiscopus Compsanus, interfuit Concilio Tridentino anno 1547., & promulgavit opusculum de intentione Ministri, in quo sic loquitur „ Dicendum quod
„ intentio Ministr. dicitur esse in hoc,
„ ut intendat facere, quod Christus, &
„ Ecclesia facit, etiamsi nihil ipse cre-
„ dat fieri.... Ponamus ministrum om-
„ nia exterius facere, quæ jubet Ecclesia,
„ intus autem aliud servare in animo, ita
„ ut intendat derisorie baptizare. Post quam hypothesim factam quærit, an dici possit completum Baptismi Sacramentum? Et concludit his verbis:
„ Non alia intentio Ministri requiritur,
„ nisi ut intendat, exterius facere, quod
„ facit Ecclesia, quamvis ipse neque cre-
„ dat esse Ecclesiam, neque ullum Ba-
„ ptismi spiritualem effectum, sed satis
„ est, ut intendat facere, quod Ecclesia
„ jubet per Ministros fieri, non quod
„ illa per Ministros facit, ipsa facere in-
„ telligitur. Quid ergo facit Ecclesia per
„ Ministros baptizando? nisi quod legi-
„ tima utitur materia, adhibens suam
„ verborum formam: hoc igitur si facit
„ Minister, profecto illud facere inten-
„ dit, si sit mente sanus. Quis enim vi-
„ gilans faciat aliquid, quod facere non
„ intendat &c. Tournely post relata verba Catharini, postquam dixit quod pro eadem sententia steterint qui sequuntur Theologi, hæc superad. Robertus Pullus sentent. p. 5. c. 15., Petrus Pictaviensis sent. p. 5. c. 8., Petrus Lombardus lib. 5. sentent. dist. 27., Paludanus

nus in 4. dist.6.q.2., Angelus de Clavasio, seu Auctor summæ Angelicæ, verbo *Baptismus* cap. 5. §. 7., Silvester in Summa verbo *Baptismus* tit. 3., Alfonsus Salmeron celebris inter primos Societatis Jesu Theologos, qui in Concilio Trident. jussu Pauli III. Theologi partes agebat, Commentario in Epistolas S. Pauli 3. par. disp. 2., Joannes Marius Scribonius Gallus in Pantalithia, seu summa Theologiæ disp.1. de Sacrament. in genere quæst 6. & 7., ubi multis momentis, ac rationibus sententiam illam confirmat, quas refert, ac refellit Cardinalis de Lugo de Sacrament. disp.7. sect.2.: inter recentiores Contensonius, Iueninus &c. Post quæ refert censuras, quibus sententiam hanc Catharini alii Theologi inurunt, & impugnationes, quibus alii eam refellunt. Bellarminus lib. 5. de Sacrament. in genere cap 27. scribit, quod hæc Catharini & aliorum opinio ad Novatorum errorem proxime accedit. Cardinalis de Lugo de Sacram. disp 7. sect.2. fatetur quidem „ Senteutiam
„ illam non ita aperte comprehensam es-
„ se definitionibus Conciliorum, sicut
„ comprehenditur Lutheri, & aliorum
„ Hæreticorum error..... merito ta-
„ men censetur ab errore damnato non
„ multum distare, & ideo meritissime abomnibus rejecta sit. Insuper Ludovicus le Blanc Calvinianus testatur, se, ac suos socios, non aliam quam Catharini sententiam defendere. Sunt alii Theologi, qui eam impugnant, & precipue Parisienses aliquoi Doctores, aliique. Laudatus tamen Tournely asserit & probat, Catharini sententiam erroris suspectam videri non debere, primo, quia Catharinus Opusculum suum coram Tridentinis Patribus vulgavit, & nemo illum redarguit, nec illi contradixit; secundo, quia idem Opusculum anno 1552. fuit iterum Romæ editum Typis Antonii Blandi, qui erat Typographus Apostolicæ Cameræ; tertio, quia Cardinalis Pallavicinus in historia Concilii Tridentini. lib.8. cap.6. asserit, Catharini sententiam Patribus suspectam non fuisse, nec illis fuisse in animo eam proscribendi: & lib.12. cap.10 referens verba Concilii Tridentini sess. 14. cap. 6. subdit „ Conjici posse haud esse expun-
„ ctam sententiam Catharini, aliorum-
„ que Theologorum opinantium, Sacra-
„ mento, quo ratum sit, sufficere in Mi-
„ nistro voluntatem serio agendi, &
„ obsse tantum jocum, quem Sacramen-
„ tum suscipiens cognoscere possit.

Septimo: sunt & alii Theologi de schola, quos refert, suppresso nomine, at non sequitur, Cacheranus, & sunt quidem pauci & antiqui, qui docuerunt, esse necessariam intentionem in Ministro inducendi effectum Sacramenti, seu producendi gratiã & characterem. Sed hi excusantur aBellarmino lib.1.de Sacram. in gen. cap.27. circa medium, per hoc, quod asserit, Theologos hosce per finem & effectum Sacramenti nihil aliud intellexisse, quam ipsum esse Sacramenti perfectum, & completũ.

Octavo, quia Ecclesia tria ponit in Sacramentis, scilicet rem externam Sacramenti, conficit ipsum Sacramentum, & confert Sacramenti effectum; inde est, quod intentio Ministri facientis, quod facit Ecclesia, potest habere pro objecto vel rem externam præcise, vel ipsum Sacramentum, vel Sacramenti effectum. Pro prima intentione, quod sufficiat, fuit sententia Catharini, ut dictum est, & aliorum, quos post ipsum citavimus: pro secunda intentione adducuntur Richardus, Valenzia, Esparza, Vasquez &c. Pro tertia autem intentione stant, Arriaga, Lugus, aliique communiter. Denique intentionem Ministri distinguũt, Theologi, in habitualem, actualem, & virtualem. Illa est de præterito, sed quæ fuit multo ante, & fuit etiam interrupta, sed non revocata; actualis est de præsenti; virtualis est de præterito, sed quæ paulo ante fuit, & in virtute illius fit operatio. Pro habituali, quod sufficiat, pauci sunt Theologi, quos tacito nomine refert Cabrera, & ipsorum sententiam probabilem censet. Pro actuali, quod non sit necessaria, quanvis sit superabundans, & pro virtuali, quod sit sufficiens, stant fere omnes Theologi.

Dicimus I. Intentionem in Ministro Sacramentorum esse necessariam in eorundem administratione, saltem generaliter & confuse, faciendi scilicet, quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit.

I. Probatur ex Scripturis. Lucæ 22. Christus promovens Apostolos ad Sacerdotii dignitatem & ordinem, sic illos alloquebatur: ***Hoc facite in meam commemora-***

morationem. Quæ verba sic exponit Pater Boucat Tract. 11. de Sacram. in gen. dissert. unic. art.6. cap.2.punct.1. „ Hoc est, ut secundum ejus intentio- „ nem perficiant Sacramentum: hac „ enim seclusa intentione, dubio pro- „ cul non est agere in Christi comme- „ morationem, cum juxta contrariæ „ opinionis systema minister vel mini- „ mum quidem interius cogitet de Chri- „ sto, immo nec de Sacramento, cum „ potius contrariam intus habeat volun- „ tatem, videlicet non conficiendi Sa- „ cramentum. „ Joan. 1. *Hic est qui baptizat in Spiritu Sancto*: ergo non sufficit quomodocunque baptizare, sed requiritur, ut qui baptizat, in Spiritu Sancto baptizet; sed non potest in Spiritu Sancto baptizare, nisi habeat intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, & quod Christus instituit: ergo &c. Minor est certa, quia hæc est differentia inter baptizare quomodocunque, & inter baptizare in Spiritu Sancto. Jacobi 5. de Sacramento extremæ Unctionis, & de Ministro illius, dicitur: *Et oratio allevabit infirmum*; sed oratio non potest esse fine intentione: ergo semper in Ministris conficientibus & administrantibus Sacramenta requiritur intentio prædicta.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Constantiense in Constitutione Martini V., quæ legitur in fine ejusdem Concilii, damnat errores Hussitarum, & Wiclefitarum, & vult suspectos interrogari debere, an credant, quod malus Sacerdos, qui adhibet debitam materiam & formam, & habet intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, vere baptizet, vere absolvat, & alia Sacramenta vere conficiat; unde ex hoc Concilio vere constat, in Sacramentorum administratione necessariam esse in Ministris intentionem faciendi, quod facit Ecclesia. Concilium Florentinum in Decreto Eugenii IV. hæc habet: *Omnia Legis Evangelicæ Sacramenta tribus perficiuntur, rebus ut materia, verbis ut forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia: quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum.* Concilium Trident. sess. 7. Can. 11. *Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia: anathema sit*. Sess. 14. cap. 6. *Non debet Pœnitens adeo sibi de sua ipsiusmet fide blandiri, ut etiamsi nulla illi adsit contritio, aut Sacerdoti animus serio agēdi & vere absolvendi desit putet tamen se propter suā solam fidem vere, & coram Deo esse absolutum: nec enim fides sine pœnitentia remissionem ullam peccatorum præstaret: nec is esset, nisi salutis suæ negligentissimus, qui Sacerdotem joco se absolventem cognosceret, & non alium serio agentem sedulo requireret.* Et Can.9. *Si quis dixerit, absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronunciandi, & declarandi, remissa esse peccata confitenti, modo tantum credat se absolutum, aut Sacerdos non serio, sed joco absolvat: anathema sit*.

III. Probatur ex Patribus, quorum unanimis consensus in re tam gravi facit traditionem in Ecclesia. Utique Patres omnes explicantes verba illa Apostoli 1. ad Corinth. 4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei*, communi voce asserunt, quod veri dispensatores esse non possunt, qui intentionem dispensandi non habent. Quisquis enim dispēsator prudenter agere debet, ut vere dispenset, & non dissipet; sed nequit quis agere prudenter in dispensando, nisi intentionem habeat dispensandi: ergo ex mente Patrum requiritur in Ministris intentio prudens, hoc est faciendi in Sacramentorum administratione, quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit.

IV. Probatur rationibus I. Actio Ministri est indifferens, ut sit vel naturalis, vel sacramentalis: ergo ut sit sacramentalis debet ab eo determinari; sed ab eo determinari non potest, nisi per intentionem: ergo in actione Ministri necessaria est intentio. Probatur antecedens. Ablutio scilicet in Baptismo est indifferens ad ablutionem corporis, vel animæ, immo potius ex seipsa significat ablutionem corporis, quam animæ: ergo ut significet ablutionem animæ, potius quam corporis, debet a Ministro determinari; sed a Ministro nequit determinari nisi per intentionem suam: ergo &c. II. Administratio sacramentalis est actio humana; sed actio humana nequit esse sine intentione: ergo actio sacramentalis debet esse cum intentione Ministri. Major est certa, quia ideo Christus voluit,

luit, ut homines essent Sacramentorum Ministri, ut humano modo operarentur; non possent autem humano modo operari, nisi actio sacramentalis esset actio humana. Minor etiam est certa, quia nequit esse humana, nisi sit libera; & nequit esse libera, nisi fiat cum judicio rationis, & cum intentione voluntatis. III. Minister Sacramentorum est instrumentum vivum in confectione eorundem; sed nequit esse instrumentum vivum, nisi cum intentione operetur: ergo in Ministro Sacramentorum debet esse intentio. Minor patet, quia hæc est differentia inter instrumentum vivum & mortuum, quod mortuum movetur & non movet, vivum vero & movetur & movet. IV. Sacramentorum Minister debet se gerere ut Ministrum Christi & Ecclesiæ; sed non potest se gerere ut Ministrum Christi & Ecclesiæ, nisi habeat intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, & quod Christus instituit: ergo in Ministro Sacramentorum hujusmodi intentio est necessaria. Probatur minor. Minister nequit esse talis, nisi obediat legibus illius, cujus est Minister, nisi habeat intentionem faciendi, quod ipse vult: ergo quia Minister Sacramentorū est Minister Christi & Ecclesiæ, debet obedire legibus Christi & Ecclesiæ, & per consequens facere, quod Ecclesia facit, & Christus instituit.

V. Probatur ex Catechismo Tridentini par. 2. num. 22. *Atque hi quidem Ministri, quoniam in sacra illa functione non suam, sed Christi personam gerunt, ea re fit, ut sive boni, sive mali sint, modo ea forma & materia utantur, quam ex Christi instituto semper Ecclesia Catholica servavit, idque facere proponant, quod Ecclesia in ea administratione facit, vere Sacramenta conficiant, & conferant.*

VI. Probatur ex proscriptione contrariæ opinionis, quam damnavit die 7. Octobris anni 1690. Alexander VIII; Summus Pontifex; & hæc est: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit, non intendo, quod facit Ecclesia.* Quibus verbis a contrario determinatur, esse necessariam in Ministro Sacramentorum intentionem faciendi, quod facit Ecclesia.

Arguunt I. Non est necessarium in medicina, ut sumentibus illam prosit; quod Medicus habeat intentionem illis prodesse; sed Sacramenta sunt medicinæ spirituales Animæ: ergo debent prodesse suscipientibus illa independenter ab intentione Ministrorum. II. Sacramenta sunt signa; sed signa significant res illas, ad quas significandas sunt instituta, independenter ab intentione illorum, qui ea applicant: ergo pariter Sacramenta operantur independenter ab intentione illorum, qui ea ministrant. III. Valida est prædicatio, etiamsi, qui prædicat, non habeat intentionem prædicandi: ergo pariter valida est Sacramentorum administratio, etsi Ministri intentionem non habeant Sacramenta conficiendi. IV. Res & verba sufficiunt ad constituenda Sacramenta: ergo superflua est intentio Ministri. V. Sacramentum est quid sensibile: ergo omne, quod requiritur ad constitutionem ipsius debet esse sensibile; sed intentio Ministri non est sensibilis: ergo non requiritur ad Sacramenti validitatem. VI. Genesis 27. Intendebat benedicere Esau Pater ejus Isaac, & nihilominus benedixit Jacob; atqui hæc benedictio fuit valida, licet benedicens non habuerit intentionem benedicendi, quem vere benedixit: ergo pariter Sacramentum est validum, quanvis Minister non habeat intentionem faciendi, quod facit Ecclesia. VII. Exodi 4. Moysis Sponsa, quæ Sephora dicebatur, invite & coacte circumcidit filium suum; sed tunc temporis circumcisio erat Sacramentum, & nihilominus valebat absque intentione Ministri: ergo ita pariter dicendum est in Legis evangelicæ Sacramentis. VIII. Innocentius IV., Romanus Pontifex, dixit validum Sacramentum, in cujus administratione Minister non habuit intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, ut legitur cap. *Si quis Puerum, extra, de Baptism.*, etiamsi gerat in mente, non facere quod facit Ecclesia. IX. Nicolaus I. interrogatus a Bulgaris, an baptizati a Judæo essent rebaptizandi? respondit, non esse rebaptizandos, si in nomine Patris, Filii, & Spiritus Sancti, essent baptizati; nullam autem facit intentionis Ministri mentionem: ergo hæc non requiritur. X. Chrysostomus homil. 85. in Joannem docuit, quod non debet quis damnari, propter malitiam alterius; adeo-

adeoque non debet puer a Deo damnari propter malitiam Ministri, qui intentionem baptizandi illum non habuit. Hæc sunt verba Chrysostomi: *Sacerdos linguam & manus præbet; neque enim justum est, propter alterius malitiam, ad salutem nostram accedentes offendi*: ergo ex Chrysostomo si non nocet baptizato negatio intentionis in Ministro, non est necessaria hujusmodi intentio.

Respondemus ad I. Verum est, quod sine intentione Medici prodesse potest medicina sumentibus illam; verum est quoque, quod Sacramenta sunt medicinæ spirituales animæ; at non inde sequitur, quod sine intentione ministrantium illa hæc possint prodesse iis, qui ipsa suscipiunt. Et ratio diversitatis est, quia medicina ex suis intrinsecis habet, ut sumenti prosit, & ut prosit non est necesse, ut Medicus prodesse velit, sed sufficit, ut eam infirmo offerat, & infirmus sumat. Sacramenta autem habent virtutem sanandi & sanctificandi non ex intrinsecis, sed ab extrinseco, quia Deus scilicet ita instituit; & quia Deus instituit, ut sanent & sanctificent cum intentione Ministri, inde est, quod in Sacramentorum ministratione necessaria est intentio Ministri, non autem in sumptione medicinæ necessaria est intentio Medici.

Ad II. Totum argumentum procedit de signis naturalibus, non vero de signis arbitrariis & ad placitum, qualia sunt Sacramenta. Signa naturalia, quia naturaliter significant, independenter a cujuscunque intentione significant; at signa arbitraria & ad placitum, quia ex alicujus institutione significant, inde est, quod debent illo modo significare, quem ipsorum institutor instituit. Si ergo Sacramentorum auctor instituit, ut significent dependenter ab intentione Ministri, non possunt independenter ab illa significare. Ulterius, Sacramenta non sunt mere signa speculativa, sed practica, hoc est, non duntaxat significant, sed significant & caussant; & quia caussare, vel producere gratiam, dependet ab illorum auctore, qui iisdem hanc contulit virtutem, inde fit, quod eo modo caussant & producunt gratiam, quo illorum auctor determinavit; & quia illorum auctor determinavit, ut caussent & producant gratiam dependenter ab intentione Ministri, inde fit quoque, quod independenter ab hac intentione caussare non possunt, & consequenter nequeunt esse Sacramenta.

Ad III. Maxima etiam est differentia inter Concionatoris prædicationem, & Ministri sacramentalem actionem, quia Concionatoris verba ex se ipsis operantur, & audientes movent, etiam si movere nolint concionantes. At actio sacramentalis non habet, ut de se producat actus suos, sed ex Christi institutione; Christus autem instituit, ut hoc modo producat, & non alio, hoc est, prævia ministri intentione, & non aliter: ergo si ministri intentio non accedit Sacramenta non conficiuntur.

Ad IV., distinguitur antecedens; res, & verba sufficiunt ad constituendum Sacramentum, si nude, præcise, & materialiter, intelligantur, negatur; si sumantur ut determinata effective ad esse sacramentale per Ministri intentionem, conceditur. Et inde est, quod in rebus & verbis involuitur intentio Ministri, si res & verba intelligantur prout illa Christus instituit. Christus autem instituit illa non nude, præcise & materialiter, sed ut determinata active ad esse sacramentale per ministri intentionem: ergo sic debent esse: ergo Ministri intentio semper est necessaria.

Ad V.. Intentio Ministri non constituit Sacramenta vel per exhibitionem unius partis, vel per informationem alterius, quemadmodum faciunt res & verba, quæ vocantur materia & forma; sed constituit per determinationem illarum partium ad esse sacramẽtale. Et hæc determinatio quum non sit aliquid sensibile, vel materiale; inde est, quod parum aut nihil facit ad intentionem Ministri ratio, ut sit sensibilis, vel insensibilis.

Ad VI., dicitur, quod quanvis Isaac non intenderet benedicere hunc, & talem in individuo, intendebat tamen benedicere personã præsentem, quæcunquæ hæc esset. Quod patet ex ipsiusmet benedicentis verbis, qui ad Esau lamentationes, propter denegatam benedictionem, dixit; ut in eodem loco Genesis legitur: *Respondit Isaac, Dominum tuum illum constitui, & omnes fratres ejus servituti illius subjugavi, frumento & vino stabilivi eum; & tibi post hæc, fili mi, ultra quid faciam?* Igitur hæc est differentia inter benedictionem illam, & actionem sacramentalem, quod actionem illam

illam direxit, & ordinavit per internam afflationem Deus, exterius vero exequutus est Isaac; actio vero sacramentalis, jubente & ordinante Deo, tota fit a Ministro, eo modo, quem Deus ipse jussit, & ordinavit.

Ad VII. Sephora propter amorem, quem erga filium fovebat, nolebat ejus sanguinem fundere per circumcisionem; at quando intellexit, ita esse Dei voluntatem, illico Deo præcipienti, & marito ordinanti, obedivit. At non per hoc fit, quod non habuerit intentionem adimplendi circumcisionem, quando filium propriis manibus, etsi mæsto corde, circumcidit, sed sat fuit, ut illum sine coactione, quanvis non sine gemitu, circumcideret. Quæ quidē patent ex verbis textus, ubi legitur: *cumque esset Moyses in diversorio occurrit ei Dominus, & volebat occidere eum. Tulit illico Sephora acutissimam petram, & circumcidit præputium filii sui, tetigitque pedes ejus, & ait, sponsus sanguinum tu mihi es.*

Ad VIII. Casus ille Innocentii IV. non erat exclusivus intentionis interioris quantum ad Sacramenti substantiam, sed tantummodo quantum ad effectum, quem aliquando Minister non intendit ratione impietatis, & improbitatis suæ. Igitur, quum duo possint a Ministro intendi, scilicet Sacramenti confectio, & productio effectus illius, primum dicimus requiri necessario ad Sacramenti validitatem, alterum vero non, ut mox videbimus. Innocentius loquutus est de hoc altero, videlicet, quod si minister non intendat facere, quod facit Ecclesia, quantum ad effectum, & justificationem, intendat tamen facere, quod facit Ecclesia, quantum ad Sacramenti substantiam, Sacramentum semper est validum. En verba Innocentii: *Non est necesse quoad effectum Baptismi, quod sciat, quid sit Baptismus, vel quod sit Sacramentum: nec oportet, quod credat hoc ipsum, immo si contrarium credat, & reputat trupham, & deceptionem, Baptismus tamen ratus est, & habet suum effectum. Non requiritur tamen, quod baptizans sciat quid sit Ecclesia, nec quod gerat in mente facere, quod facit Ecclesia; immo, si contrarium gereret in mente, idest, non facere quod facit Ecclesia, sed tamen facit, quia formam servat, nihilominus Baptizat, dummodo baptizare intendat. Unde si quis in necessitate vadat ad Infidelem, & dicat ei, baptiza me, dicendo ei formam, si ille baptizat eum secundum intentionem petentis, intendens facere, quod alii baptizantes faciunt, esset Baptismus; secus si intenderet solum lavare.*

Ad IX. Nicolaus I. nullam facit intentionis Ministri mentionem, quia de illa interrogatus non fuerat. Interrogatio tantum fuit de Baptismi validitate, qui fuerat a Judæo collatus; & ad hanc interrogationem ipse respondit, quod si Judæus baptizavit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, fuit validus Baptismus. Et ratio ipsius est, quia Judæus habuit intentionem faciendi, quod facit Ecclesia Catholica, quæcūque illa esset.

Ad X. Chrysostomus asserit, non dependere salutem alterius a probitate, vel improbitate Ministri; & hoc omnes Catholici asserunt. Circa vero Ministri intentionem, non est dependere a Ministri, sed a Christi voluntate, quæ ita Sacramentum instituit, ut ad ipsius substantiam necessaria esset ministri intentio. Diversa tamen sunt, & quidem valde, probitas ministri, & ejusdem intentio. De probitate loquemur interius: de intentione loquimur modo.

Dicimus II. Ad validitatem Sacramenti esse necessariam internam Ministri intentionem veram & seriam, non jocosam, fictam, & mimicam; nec sufficere intentionem faciendi simpliciter actum externum, quem facit Ecclesia, sed esse necessariam intentionem faciendi actum externum ut sacramentalem, idest, animo celebrandi Mysterium, quod Christus instituit, & Ecclesia observat.

Prima Conclusionis pars, quæ est contra Sectarios, probatur I. ex Scripturis. I ad Chorinth. 4. legitur: *Sic nos exhistimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei*: ex quibus verbis hoc conficitur argumentum: Ministri Sacramentorum sunt dispensato res mysteriorum Dei: Sed dispensatores Mysteriorum Dei operari non debent per jocum, & per fictionem, at per serietatem & veritatem; ergo ita etiam debent agere ministri in Sacramentorum confectione, & administratione. Joan. 1. habetur: *hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto*; sed baptizare in Spiritu Sancto non potest fieri per jocum, per irrisionem, & fictionem: ergo neque pariter hoc modo possunt alia Sacramenta fieri, & ministrari. I. ad Corinth. 3.: *neque qui plantat,*

tus est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus: ergo nequeunt esse scurrilia, jocosa, ficta, & mendacia opera illa, quibus incrementum dat Deus; sed sic sunt ómnia Sacramenta: ergo nequeunt a Ministris confici, & ministrari per jocum, per irrisionem & scurrilitatem, per fictionem, atque mendacium.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius III., qui refertur cap. *Tua nos* de Sponsalib. & Matrim., declarat nullum & irritum coram Deo matrimoniũ, quod fit sine mutuo & interiori contrahentiũ consensu. Sunt sua verba: *quid juris rescribentes dicimus?, quod si res ita se habet, videlicet, quod ille eam non proposuit ducere in uxorem, nec unquam consensit in talem sponsam, non debet ex illo facto conjugium judicari, cum in ea nec substantia conjugalis contractus, nec forma contrahendi conjugium, valeat inveniri; quoniam ex altera parte dolus solummodo adfuit, & defuit omnino consensus, sine quo cætera nequeant fœdus perficere conjugale*. Insuper cap. *Tuas de* sponsa duorum, legitur: *si solus consensus defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustantur*. Leo X. in Bulla contra errores Lutheri num. 12. hunc damnat: *si per impossibile confessus non esset contritus, aut Sacerdos non serio, sed joco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissime est absolutus*.

III. Probatur ex Conciliis; & ommissis Constantiensi, & Florentino, quorum verba nuper in præterita conclusione recitavimus, iterum afferimus Tridentinum sess. 14. cap. 6., ubi declaratur, illum esse *salutis suæ negligentissimum, qui Sacerdotem jocose absolventem cognosceret, & non alium serio agentem sedulo requireret*. Et in eadem Sess. Can. 9. *Si quis dixerit, absolutionem Sacramentalem Sacerdotis non esse actum judicialem, sed nudum ministerium pronunciandi, & declarandi remissa esse peccata confitenti, modo tamen credat se esse absolutum, aut Sacerdos non serio, sed joco absolvat..... anathema sit*.

IV. Probatur rationibus I. Actio, per quam conficitur Sacramentum, debet esse libera: ergo requiritur vera & sincera intentio in Ministris. Consequentia sequitur, quia hoc est discrimen inter actionem liberam, & necessariam, quod necessaria fiat sine electione, hoc est sine intentione, libera vero cum electione, & quidem vera, adeoque seria & sincera. Antecedens probatur. Actio illa debet esse humana: ergo libera. Consequentia pariter sequitur, quia hæc est differentia inter actionem humanam, & actionem hominis, quod actio hominis est necessaria, actio vero humana est libera. Antecedens probatur; quia iteratum est baptisma collatum a Temulentis, ut narrat Eusebius lib. 6. Historiæ cap. 33., & ab Energumenis, ut habetur ex Epistola Firmiliani ad Cyprianum; sed non ob aliud, quam quia illi non libere operabantur: ergo &c. II. Requiritur in Ministris intentio faciendi, quod facit Ecclesia; sed qui fingit & simulat, quod facit Ecclesia, non habet intentionem faciendi, sed tantum simulandi, quod facit Ecclesia: ergo non habet intentionem necessariam ad Sacramenti validitatem, quæ exigitur ab Ecclesia: Ecclesia enim non intendit simulare, sed facere Sacramentum. III. Frustra Ecclesia exigeret præter materiam & formam in Sacramentis intentionem Ministri, si hæc non deberet esse vera & sincera, & sufficeret ludrica & jocosa; ergo non sufficit ludrica & jocosa, sed debet esse vera intentio Ministri. Probatur Antecedens. Ideo ab Ecclesia exigitur intentio Ministri, ut materia determinetur a forma, & ut forma applicetur materiæ, & ut in utriusque exhibitione fiat, quod Christus faciendum præcepit; sed hæc omnia salvari non possunt per ludricam & jocosam ministri intentionem: ergo semper est necessaria in Sacramentorum confectione vera & sincera ministri intentio. IV. Actio, per quam conficitur Sacramentum, fit vice Christi a Ministro: ergo non sufficit, quod fiat per jocum & per ludum, quemadmodum fit in scena, & in theatro. Probatur consequentia; Minister enim repræsentat Christum in Ecclesia: ergo taliter debet illum repræsentare, ut ejus actio conveniat sanctitati Ecclesiæ; sed talis non esset, si fieret tanquam in scena, & in theatro, & non in Ecclesia, vel tanquam in Ecclesia: ergo &c.

Secunda Conclusionis pars, quæ est contra Catharinum, aliosque, probatur I. Eodem modo materia Sacramentorum, quæ ex se est indeterminata, determinatur a forma, quo forma, quæ

ex se est etiam indeterminata, determinatur ab intentione Ministri; sed forma determinat materiam secundum sensum suum obvium, qui est sacramentalis: ergo sic pariter intentio debet determinare formam. Probatur totum hoc, & explicatur. Materia enim ex se est indeterminata ad aliquid faciendum, & verba ex se sunt indeterminata ad aliquid significandum: ergo per intentionem Ministri determinari debent: ergo intentio Ministri talis esse debet, qualem exigit Sacramentorum significatio a Christo Domino instituta. Probatur hæc consequentia; quia aliter Sacramentorum materiæ & formæ indeterminatæ permanerent, & per eorundem conjunctionem non fieret, quod Christus voluit, & intendit Ecclesia. Quomodo enim ablutio aquæ in Baptismo determinabitur ad significandum spiritualem animæ ablutionem, si minister Baptismi nihil aliud intendat, nisi simplicem hanc ablutionem cum verborum requisitorum prolatione conjunctam? An non indeterminata manebit ad significandum hunc, vel illum effectum?

II. Probatur. Concilium Tridentinum contra Lutherum definivit, requiri saltem intentionem faciendi, quod facit Ecclesia; sed Lutherus non negabat Ministrum habere intentationem proferendi verba: ergo mens Tridentini non fuit, ut definiret requiri solam intentionem faciendi actum externum, sed necessariam esse intentionem faciēdi ipsum ut sacramētalē. Minor probatur. Lutherus nō negabat aliquod, quod sit impossibile ut fit, vel ut impossibile concipiatur; sed impossibile est, ut ego fundam aquam, quin velim illam infundere: ergo Lutherus non negabat &c.

III. Probatur. Christus voluit, ut Ministri ex potestate sibi tradita Sacramenta conficerent & conferrent: ergo exegit intentionem faciendi rem sacram, seu sacramentalem. Probatur consequentia. Quotiescunque aliquis operatur ex potestate sibi tradita, debet humano modo velle potestatem illam sibi traditam exercere: ergo si Minister Sacramenti operatur ex potestate sibi tradita a Christo, debet agere ex intentione illam exercendi, adeoque faciendi rem sacram, seu sacramentalem.

IV. Probatur. Alexander VIII. damnavit hanc propositionem, ut dictum est: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem actum externum, formamque baptizandi observat; intus vero in corde suo apud se resolvit, non intendo, quod facit Ecclesia*. Cujus propositionis expositio hæc traditur a Tournely. „ Valet Baptismus datus a Ministro, qui „ omnem ritum externum, formamque „ baptizandi serio observat, intus tamen „ statuit non facere quod facit Ecclesia, „ sed tantum illud simulare, ac fingere; „ quia ipsamet est hypothesis intentionis „ externæ, quam impugnamus. Et hujus expositionis ratio hæc traditur ab eodem, quia propositio damnata supponit quidem, quod Minister serio observet exterirem ritum: ergo aliquid aliud præter hoc damnavit, præter scilicet Lutheri errorem, & hoc tum quia Lutheri error jam damnatus a Concilio Tridentino supponebatur, tū etiam quia nullus Orthodoxus erat, qui doceret, valere Baptismum collatum exterius per jocum, & irrisionem.

V. Probatur verbis S. Thomæ, & ratione, qua utitur 3. par quæst.64. art. 8. *Quando aliquid se habet ad multa* (indifferenter) *oportet, quod per aliquid determinetur ad unum, si illud effici debeat. Ea vero, quæ in Sacramentis aguntur, possunt diversimode agi, sicut oblutio aquæ, quæ fit in Baptismo, potest ordinari ad munditiam corporalem, & ad sanitatem corporalem, & ad ludum, & ad multa alia hujusmodi, & ideo oportet, quod determinetur od unum, idest, ad sacramentalem effectum per intentionem abluentis, & hæc intentio exprimitur per verba, quæ in Sacramentis dicuntur, puto cum dicit: Ego te baptizo in nomine Patris &c.* Et art. 10. *ad 2. dicendum, quod intentio Ministri potest perverti dupliciter; uno modo, respectu ipsius Sacramenti, puta cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere; & talis perversitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando suam intentionem exterius manifestat*. Ex quibus verbis deducitur, S. Thomam non solum damnare errorem Lutheri, quem innuit per verbum illud præcipue, & qui continet irrisionem & jocum manifestum, sed etiam reprobare opinionem Catholicorum, qui docent, valere Baptismum collatum per irrisionem internam & occultam.

Obji-

Objiciunt I. Augustinus lib.7. de Baptis. cont. Donatistas cap. 53. approbat Baptismum mimice & jocolariter administratum. Hæc sunt Augustini verba. *Cum tradens, & accipiens fallaciter agunt in ipsa unitate Catholica, utrum hoc magis Baptismi sit acceptandum, an illud, quod in mimo datur, si quis existat fideliter, subito accipiens commotus, an quantum ad ipsos quidem attinet homines plurimum distat, inter credentem in mimo, & irridentem in Ecclesia; ad ipsius autem Sacramenti integritatem nihil interest. Si enim nihil interest ad integritatem Sacramenti in ipsa Catholica Ecclesia, utrum id aliqui fallaciter, an veraciter agant, cum tamen hoc idem utrique agant, cur extra sit non video, quando ille qui accipit, non simulatione palliatus, sed Religione mutatus est.* II. Baptismus ab Athanasio puero pueris cum eo ludentibus collatus, ab Alexandro, Episcopo Alexandrino, fuit approbatus; sed Athanasius Baptismum dabat pueris illis per ludum & jocum: ergo valet Baptismus datus per jocum, & irrisionem. III. Ratus etiam fuit habitus Baptismus, quem Genesius in theatro Mimi personam agens ad christianæ Religionis derisionem sibi conferri postulavit: ergo ratus est dicendus Baptismus datus per irrisionem & jocum. IV. August. Tract. 5. in Joan. approbavit Baptismum datum ab ebrioso; sed in ebrioso nulla est libertas, & per consequens neque intentio, nisi jocosa & irrisoria: ergo ad Baptismi validitatẽ sufficit intentio jocosa & irrisoria, & minime requiritur voluntas vera & sincera. V. Novatianus Antipapa a tribus Episcopis ebriis fuit tertio seculo consecratus; & nihilominus illius Ordinatio quoad substantiam, & characteris impressionem, valida fuit dicta. VI. Si quis pronunciat hanc vocem Angelus, semper significat Angelum, etsi non habuerit intentionem significandi Angelum: ergo pariter Sacramentorum verba semper idem significant, etsi sine intentione significandi pronuncientur; sed non possunt significare, nisi causent: ergo semper causant, quod significant, etsi sine intentione pronuncientur. VII. Quemadmodum voluntas Artificis non potest impedire, quin compositum resultet ex materia & forma artificialibus, quando debite applicantur, ita nec Minister potest impedire, quin ex externo ritu, seu ex debita conjunctione formæ cum materia Sacramentum resultet. VIII. Baptismus ministratus ab Infidelibus validus est, si Ecclesiæ ritum integrum servent; sed hi fere nunquam intentioni Ecclesiæ se conformant: ergo validus est Baptismus, etsi Ministro desit intentio faciendi actum sacramentalem, ut præscribit Ecclesia. IX. Consuetudo Ecclesiæ est, ut nunquam jubeat iterari Baptismum ex defectu intentionis Ministri, quoties appareat, administrationem ipsius serio fuisse factam: ergo ad validitatem Baptismi sufficit externa seria ministratio, etsi non sit interna & sacramentalis intentio. X. Particula illa *saltem*, qua utitur Tridentinum, innuit, quod quidem sit optima in Ministro intentio faciendi verum Sacramentum, at per hoc tamen non excludit, quod sufficiat intentio faciendi simpliciter & generatim, quod facit Ecclesia, etsi ejus opinio privata alia sit ab Ecclesiæ intentione. XI. Intentio Ecclesiæ tantum abesse potest a Ministro, quando ipse operatur per ludum & jocum; sed quando operatur exterius serio, & intentionem internam non habet, non operatur per ludum & jocum: ergo in illo casu non abest ab eo intentio faciendi, quod facit Ecclesia. XII. Intentio, quæ manifestatur verbis Ecclesiæ, est mera intentio externa; sed S. Thomas docet, quod hæc sufficiat: ergo &c. Probatur Minor adducendo verba Sancti Thomæ 3. part. quæst. 64. art. 8. *Dicendum, quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Ministro, quæ si desit, non perficitur Sacramentum; sed hunc defectum in pueris, qui non habent intentionem accedendi ad Sacramentum, supplet Christus, qui interius baptizat, in adultis autem, qui intendunt Sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides, & devotio. Sed hoc satis posset dici, quantum ad ultimum effectum, qui est justificatio a peccatis; sed quantum ad effectum, qui est res & Sacramentum, scilicet quantum ad characterem, non videtur, quod per devotionem accedentis possit suppleri, quia character nunquam imprimitur, nisi per Sacramentum. Et ideo alii melius dicunt, quod Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ, cujus est Minister: in verbis autem, quæ profert, expri-*

mi-

mitur intentio Ecclesiæ, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, nisi contrarium exterius exprimatur ex parte Ministri, vel recipientis Sacramentum. XIII. Romani Pontifices ante Martinum V., Eugenium IV., & Concilium Tridentinum, nullam fecerunt mentionem intentionis requisitæ in valida Sacramentorum administratione; ergo illorum silentium stat pro opinione Catharini, & pro iis, qui illam sequuntur. XIV. Sacramentum producit effectum suum ex opere operato; ergo efficax est & operativum independenter ab intentione Ministri. XV. Publicus Minister non est necesse ut habeat internam intentionem ad hoc, ut valeat instrumentum, quod publica auctoritate facit: ut patet in Notario, in Judice, in Scriba, & aliis similibus: ergo nec etiam est necesse ut Minister Sacramentorum habeat internam intentionem faciendi actionem sacramentalem, sed sufficit, quod exterius faciat illam debito Ecclesiæ ritu, sincere quidem & serio, non autem mimice & jocose.

Respondemus ad I., quod S. Augustinus tria quærit in illis verbis ex Tournely, qui lato calamo S. Doctoris mentem aperit; primum est: an Babptismus fallaciter datus, & acceptus in Ecclesia, vel in ea societate, quæ putatur Ecclesia, sit validus? Et dicit esse validum. Secundum est; an Baptismus ludo collatus alicui, qui sit de repente conversus, sit ratus & validus, & subdit, esse tutius, non progredi in aliquam sententiæ temeritatem; attamen dicit si ipse in aliquo Concilio interveniret, & suam sententiam aperiret, diceret esse validum. Tertium est; an valeat Baptismus extra societatem credentium datus a Mimo omnino ludrice alteri Mimo sine fide illud accipienti? Et quoad hoc se declarat, nihil determinare velle, sed expectandum Spiritus Sancti Oraculum. Ex quibus deducit citatus Tournely, quod tota difficultas circa mentem Augustini consistat in hoc, scilicet, quid ipse intelligat per fallaciam? An defectum, seu absentiam fidei duntaxat, an defectum debitæ intentionis? Aliqui Doctores, inter quos est Vasquez, Lugus, aliique, dicunt, Augustinum nihil quoad hoc affirmare voluisse, sed optasse plenarii Concilii definitionem, qui jam modo habita est, sicque modo absque hæsitatione nobis discurreret Augustinus. Tournely tamen distinguit hanc propositionem: S. Augustinus docet, validum esse Baptisma datum cum fallacia & simulatione, & nomine fallaciæ intelligit defectum, aut absentiam fidei, vel rectam de Sacramento, ejusque effectu, Ministri sententiam, concedit; & intelligit defectum, seu absentiam debitæ in Ministro intentionis internæ, quageneratim velit facere, quod facit Ecclesia, negat. Et hanc suam responsionem hoc exemplo, & his verbis confirmat:
„ Confert aliquis Baptisma, sed non cre-
„ dit Baptisma remittere peccatum;
„ non credit Baptisma esse Sacramen-
„ tum; non credit illud a Christo esse
„ institutum: ille certe fallax est, ac
„ merito dicitur; ut quid enim confert,
„ quod putat inutile, aut falsum? Hæc
„ autem fallacia non tollit intentionem
„ internam Ministri, qui ritum Ecclesiæ
„ exercendo potest velle generatim fa-
„ cere, quod facit Ecclesia, licet cre-
„ dat Ecclesiam nihil nisi profanum
„ producere per ritum, quem exer-
„; cet. Et ad hoc probandum varias rationes adducit, quas apud ipsum legendas a Legentibus omittimus.

Ad II. Quidam incertum dicunt Athanasii factum; & hanc rationem adducunt: Alexander fuit factus Episcopus Alexandrinus anno 312. Concilium Nicænum fuit celebratum anno 325. In hoc Concilio Athanasius erat Diaconus, & inter primarios Theologos locum habebat, & paulo post fuit factus Episcopus Alexandrinus, hoc est, post Alexandri mortem, quæ contigit anno 326. Videtur ne ergo ut tempore Episcopatus Alexandri potuerit esse puer Athanasius, quum Alexander non nisi tredecim annis ante Nicænum Concilium factus fuerit Episcopus Alexandrinus, & post quatuordecim annos ab initio Episcopatus Alexandri, Episcopus Alexandrinus fuerit factus Athanasius ipse? Factum nihilominus narrant Socrates lib. 1. Historiæ cap. 14., Sozomenus lib. 2. cap. 17., & Rufinus. Cæterum nos Chronologiam quam adduximus ex Chronico S. Hieronymi desumpsimus. Sed quanvis factum dicatur verum, dicitur, quod licet Athanasius fuerit puer, erat tamen rationis compos, ac proinde

eo ritu baptizavit, quo ab Alexandro Episcopo Baptismum ministrari viderat, ut ipsemet Athanasius fassus fuit, & ob id quoque solos Cathecumenos baptizavit. Habuit ergo intentionem faciendi, quod faciebat Ecclesia; actionem sacram ob delectationem quidem, sed tamen animo serio exercens. Volebat propterea revera facere, quod in Ecclesia peragitur, quanvis animo se delectandi; & cum hoc modo ludendi stare optime potest intentio in Ministro, quæ requiritur ad Sacramenti valorem.

Ad III. Quidam negant Genesium jocose fuisse baptizatum; volens enim sacris Mysteriis illudere a Deo subito afflatus est, & a Presbytero, quem simulato morbo vocaverat, serio fuit baptizatus; quod dicunt colligi ex Adonis Martyrolo. io. Hennus fatetur subito ad fidem fuisse Genesium conversum, sed variare auctores circa modum, quo fuerit factus Christianus, & hæc scribit. „ Alii volunt baptizatum „ fuisse ministerio Angelorum, non mi„ morum, alii a Mimis quidem, sed mo„ nitis ab Angelo, ut Genesium jam con„ versum rite baptizarent; alii inten„ tionem fuisse a Deo suppletam; alii ali„ ter loquuntur; quoquomodo res se ha„ beat, dico baptizatum esse, vel Baptis„ mo fluminis, vel Baptismo sanguinis; „ fluminis quidem si Minister intende„ bat saltem confuse Sacramentum, „ sanguinis vero si non intendebat „ P. Boucat adhibet responsionem Bellarmini, & ejus verba recitat, quæ hæc sunt: „ primus, qui historiam scri„ psit, fuit, quod sciam, Ado Trevirensis „ in Martyrologio 8. Kal. Septemb. Ab „ eo acceperunt posteriores Vincentius „ speculo historiali, lib. 12. cap. 102., & „ S. Antoninus 1. par. tit. 1. §. 9 Summæ „ historialis. Porro Ado scribit, mimum „ illum nomine Genesium, coram Im„ peratore Diocletiano, gratia irridendi „ Mysteria Christiana, se ægrotum fin„ xisse, ac Baptismum postulasse; tum „ jussu Imperatoris accersitum Presby„ terum, & Exorcistam, qui eum bapti„ zarent. Verum cum a Presbytero in„ terrogaretur, quid peteret? illum re„ pente conversum non ficte sed serio „ respondisse, gratiam Christi se pete„ re, atque ita baptizatum vere & serio, „ quum & Presbyter baptizare intende„ ret, & ille intenderet suscipere Bapti„ smum, licet Imperator adhuc crede„ ret eum fingere.

Ad IV. Augustinus non loquitur de ebrio, sed de ebrioso. In ebrio nulla est libertas, in ebrioso autem est, quando scilicet actu non est ebrius, quanvis frequenter vino se ingurgitet. Cæterum Augustinus loco citato non differit de intentione, sed de probitate Ministri, quæ quidem diversa est a controversia, quam pertractamus.

Ad V. Invalida prorsus fuit Novatiani ordinatio, etiam quoad substantiam; quod patet evidentissime ex Epistola Cornelii Summi Pontificis ad Fabium Antiochenum, quæ legitur apud Eusebium lib. 6. historiæ cap. 43., & hæc sunt verba. *Quicunque advenissent, nempe illi tres Episcopi Romam a Novatiano vocati, eos ille a quibusdam sui similimis, quos ad id comparaverat, inclusos hora decima temulentos, & crapula oppressos, adumbrata quadam & inani manuum impositione Episcopatum sibi tradere per vim coegit, eumque nullo sibi jure competentem per fraudem atque insidias vindicat.*

Ad VI. dicitur, quod possunt quidem significare, & non caussare, unde absolute negatur minor subsumpta. Et ratio est, quia quod significent habent ex institutione, & impositione vocum illarum, quibus semel prolatis semper intelligitur ab Audientibus significatum illud, ad quod voces illæ primitus institutæ fuerunt. Quod vero caussent, habent ex mente illius, qui eas instituit, & ordinavit. Ille autem, qui eas instituit & ordinavit, hoc est Christus, instituit præterea, & ordinavit, ut cum debita Ministri intentione caussarent, quod significant. Si ergo Minister hanc intentionem non habet, quæ est faciendi, quod facit Ecclesia, significant quidem, sed non caussant, quod significant. Et hæc est differentia inter signa speculativa, & signa practica, quia illa significant sine intentione pronunciantis, practica vero, cujusmodi sunt Sacramenta, non significant efficaciter, hoc est, non caussant, nisi intentio pronunciantis accedat.

Ad VII., dispar est ratio, quia intentio Artificis non ingreditur opus artificiale, intentio vero ministri Sacramentorum ingreditur Sacramentum, quia determinat formam, quæ determinat materiam, & sine hac determinatione nihil

hil operatur materia, nihil operatur forma. Cæterum si paritas allata valeret, nimis probaret, quia multa sunt in opere artificiali, quæ in actione sacramentali non sunt; & multa sunt in actione sacramentali, quæ in opere artificiali esse non possunt.

Ad VIII. dicitur, quod si Infideles sunt Lutherani, & Calviniani, non intendunt quidem facere, quod facit Ecclesia Romana, intentione particulari & explicita, sed intendunt intentione generali & implicita. Intendunt enim facere, quod Christus instituit; & quia Ecclesia Romana non aliud vult facere, quam quod Christus instituit, inde est, quod si intenduot primum, intendunt etiam secundum. Nec intentiones istæ inter se opponuntur, quia non dicunt Hæretici: volo facere, quod Christus instituit, & oolo facere, quod facit Ecclesia Romana, etiamsi non erret; sed potius dicunt: volo facere, quod Christus instituit, & volo facere, quod vera Ecclesia facit; & quanvis errent circa veram Ecclesiam, non tamen errant circa id, quod vera Ecclesia vult facere, & facit. Si vero Infideles sunt Athei, Deistæ, Libertini &c., non possunt quidem velle, quod Christus instituit, vel Ecclesia facit, expresse & distincte, sed volunt implicite & confuse. Et ratio est, quia Atheus, Deista, Libertinus &c., potest velle facere, quod videt a Christiano fieri, & consequenter, quod Ecclesia facit. Et hoc clarescit exemplo Infidelium Paganorum, qui intendentes facere, quod faciebat Ecclesia, aliquos baptizabant, & Baptismus ab eis collatus fuit validus. Ex quibus infertur, quod non requiritur cognitio Christi, aut Ecclesiæ in se, ad hoc ut intendatur implicite, quod Christus instituit. Unde Innocentius IV. dixit: *non est necesse, quod baptizans sciat quod sit Ecclesia*.

Ad IX. Ideo Ecclesia nunquam iteravit Baptismum, quem dicimus nullum ob defectum intentionis ministri, quia Ecclesia non judicat de occultis. Si autem minister manifestaret retentionem suæ intentionis, utique Baptismus ab ipso collatus, ut pote nullus & invalidus iterari deberet.

Ad X. dicitur, quod particula illa *saltem* respicit effectum Sacramenti, non autem intentionem Ministri. Et sensus illius est, quod saltem Minister intendat facere actionem sacramentalem, prout sacramentalis est, quanvis non intendat effectum Sacramenti, circa quem variæ sunt opiniones, ut dicemus. Adducimus verba Tournely. „ Particula „ ista *saltem*, qoa utitur Concilium, taci„ te quidem innuit, optimam esse optan„ dam in Ministro intentionem faciendi „ verum Sacramentū: at ostendit etiam, „ absolute sufficere intentionem simpli„ citer ac generatim faciendi, quod facit „ Ecclesia, quæcunque tandem sit pri„ vata ipsius de Ecclesia, vel de Sacra„ meoto, ejusque effectu & efficacia, „ opinio.

Ad XI.; negatur major, & minor distinguitur; potest serio agere, quando non operatur per ludum & jocum, exterius, conceditur; interius, subdistinguitur, si non simulet, conceditur; si simulet, negatur. Potest quidem exterius non agere per jocum, & simulare, quod neque interius dissentiat ab eo, quod exterius facit. At quando exterius operatur serio, & interius non habet intentionem faciendi, quod exterius facere ostendit, tunc operatur fallaciter, & simulate, adeo que jocum, quem non demonstrat exterius, interius facit, & ad invaliditatem Sacramenti noo minus confert jocus exterior damnatus a Tridentino, quam jocus interior a Romanis Pontificibus proscriptus.

Ad XII., sic respondet Tournely, distinguendo nimirum majorem: Intentio, „ quæ verbis Ecclesiæ exprimitur, nec „ ullatenus est in mente ministri, est in„ tentio pure externa; concedo: quæ fal„ tem virtualiter est in mente ministri: „ nego. Summa responsionis est, sufficere, juxta S. Thomam, in ministro in„ tentionem virtoalem, quæ non destrui„ tur, nisi per intentionem explicitam „ contrariam; non requiri vero inten„ tionem actualem, quam mentalem ap„ pellat, expressam & explicitam; nec „ ullo modo eam sufficere, quæ pure ex„ terna est, aliamque internam suppone„ ret, qua Minister nollet facere, sed „ tantum fingere, ac simulare ritum Ec„ clesiæ. Cæterum Angelicus Doctor se ipsum explicat, & quæst. 60. art. 8. in corpore, ubi habet: *Respondeo, dicendum, quod circa omnes mutationes, quæ possunt in formis Sacramentorum contingere, duo videntur esse considerandæ; unum quidem ex parte ejus, qui profert verba, cujus intentio requiritur ad Sacramentum*

tum . . . . . si intendat per hujusmodi additionem, vel diminutionem alium ritum inducere, qui non sit ab Ecclesia receptus, non videtur perfici Sacramentum, quia non videtur, quod intendat facere id, quod facit Ecclesia. Rursus ibidem ad 3: *dicendum, quod si sit tanta interruptio verborum, quod intercipiatur intentio pronunciantis, tollitur sensus Sacramenti, & per consequens veritas ejus.* Et q. 64. art. 10 in corp.: *dicendum, quod intentio Ministri potest perverti dupliciter; uno modo respectu ipsius Sacramenti, puta cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere; & talis perversitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando suam intentionem exterius manifestat.* Et quæst. 64. art. 9: ubi quærit, an fides Ministri sit de necessitate Sacramenti, & sibi opponens hoc argumentum: *videtur, quod fides ministri sit de necessitate Sacramenti: sicut enim dictum est, intentio Ministri est necessaria ad Sacramenti perfectionem: sed fides intentionem dirigit: ergo si desit vera fides in Ministro non perficitur Sacramentum*: ad illud sic respondet: *Dicendum, quod potest contingere, quod aliquis patiatur defectum fidei circa aliquid, non circa veritatem Sacramenti, quod exhibet: puta si aliquis credit juramentum esse in omni casu illicitum, & tamen credat Baptismum efficaciam habere ad salutem; & sic talis infidelitas non impedit intentionem conferendi Sacramentum. Si vero patiatur fidei defectum circa ipsum Sacramentum, quod exhibet, licet credat per id, quod agitur exterius, nullum sequi interiorem effectum, non tamen ignorat, quod Ecclesia Catholica intendit per hujusmodi, quæ exterius aguntur, præbere Sacramentum: unde non obstante infidelitate, potest intendere facere id, quod facit Ecclesia, licet existimet id nihil esse, & talis intentio sufficit ad Sacramentum, quia, ut supra dictum est, Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ, cujus fide suppletur id, quod deest fidei Ministri.* Et in Supplemento tertiæ partis, quæst. 45. art. 4. ad 2. loquens de Matrimonio scribit: *Dicendum, quod si desit consensus mentalis ex parte unius, ex neutra parte est matrimonium, quia Matrimonium consistit in mutua conjunctione. Tamen probabiliter potest credi dolus non esse, nisi signa evidentia doli appareant; quia de quolibet præsumendum est bonum, nisi probetur contrarium.*

Ad XIII., dicitur I., quod argumentum negativum, ubi agitur de re facti, in quo sunt positivæ & affirmativæ probationes, ad nihil valet. II. quod de hac re tractarunt etiam Doctores, qui præcitatos Pontifices antecesserunt, & præcipue August. lib. 3. de Bapt. cap. 53. III. Ideo Ecclesia universalis tunc temporis nullum edidit de hac eadem re decretum, quia nullus tunc exortus fuerat error, nulla opinio parum tuta, & admodum ab Ecclesiæ mente aliena circumferebatur. Quando vero error enatus fuit, vel opinio invaluit, tunc Ecclesia, vel in Concilio plenario adunata definivit, vel in suo Capite residens declaravit, quænam fuisset omni tempore Ecclesiæ mens & traditio, & pariter quænam modo esse debeat, & sit.

Ad XIV. negatur, quod qui producit effectum suum ex opere operato, illum producat independenter ab intentione Ministri. Et ratio est, quia intentio Ministri includitur in ipsomet opere operato ex Christi institutione, velut tanquam pars, vel tanquam saltem caussa perficiens Sacramentum, nempe per legitimam applicationem materiæ & formæ, non ex merito dantis, vel accipientis, sed virtute ipsius operis a Christo Domino instituti & debite celebrati. Non celebratur autem debite, & ut oportet, si Minister nolit, & non intendat illud celebrare interius ac serio.

Ad XV. Notarius conficiendo publicum instrumentum, ut partes liget, sufficit ut ad juris regulam pacta describat, non vero requiritur, ut aliquam habeat intentionem. Sic pariter Judex, qui reum absolvit, sufficit ut id faciat secundum allegata & approbata, quanvis interna ejus sententia non accedat. Sic Scriba sufficit, ut Judicis sententiam debitæ executioni demandet, quanvis ejus voluntas repugnet. Minister vero Sacramentorum perficit Sacramenta ex institutione Christi, & nomine Christi & Ecclesiæ, confert; non autem ea declarat, aut testis vultesse consessæ sanctificationis, sed sanctificationem ipsam, ut Minister Christi confert & producit. Responsio est pariter Tournely.

Dicimus III. Ad Sacramenti perfectionem necessariam non esse in Ministro intentionem producendi effectum Sacramenti.

I. Probatur ex Conciliis. Concilium Tri-

dentinum pluries a nobis citatis locis non requirit in Sacramentorum Ministro intentionem finis, seu effectus Sacramenti: ergo ad Sacramenti perfectionem necessaria non est in ministro intentio producendi Sacramentum. Probatur Antecedens. Concilium Tridentinum exigit a Ministro Sacramentorum, ut intendat facere, quod facit Ecclesia; sed intendere facere, quod facit Ecclesia, non est intendere intentionem finis, seu effectus Sacramenti: ergo Concilium Tridentinum ad Sacramenti perfectionem non requirit intentionem finis, seu effectus Sacramenti. Probatur Minor. Intendere intentionem finis, seu effectus Sacramenti, est intendere facere, quod Ecclesia intendit, non præcise, quod Ecclesia facit; sed Tridentinum non exigit ut Minister intendat facere, quod Ecclesia intendit, sed quod Ecclesia facit: ergo &c. Concilio Tridentino accedunt Concilium Rothomagense anno 1581. celebratum, ubi hac leguntur: *Antea in plerisque nostrarum Diœceseon locis baptizati ab hæreticis, præsertim a Calvinistis, redeuntes ad Ecclesiam Catholicam iterum tingebantur sub hac verborum forma, si non es baptisatus, ego te baptiso, quia dubitabant nonnulli de valore Baptismi ab hujusmodi hæreticis collati, eo quod non haberent intentionem baptisandi in remissionem peccatorum. Verum quoniam illa formula baptisandi sub conditione fuit introducta propter Baptismata occulta, & de quibus non apparebat .... Contra vero constabat Calvinistas in cætu publico baptisare in forma verborum & materia a Christo instituta, vetamus ablutionem repeti.* Idem legitur in Concilio Remensi anno 1583., in Concilo Turonensi eodem anno, in Aquensi 1585., in Tolosano 1590.

II. Probatur ex Patribus. Augustinus Epistola ad Bonifacium 23. *Nec illud te moveat, quod quidem non ea fide ad Baptismum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia spiritali ad vitam regenerentur æternam; sed quod eos putant hoc remedio temporalem retinere, vel recipere sanitatem. Non enim propterea illi non regenerantur, quia non ab istis hac intentione offerantur; celebrantur enim per eos necessaria ministeria, & verba Sacramentorum, sine quibus consecrari parvulus non potest. Spiritus autem iste sanctus, qui habitat in sanctis, ex quibus una illa columba deargentata charitatis igne conflatur, agit, quod agit etiam per servitutem aliquando non solum simpliciter ignorantium, verum etiam damnabiliter indignorum. Offeruntur quippe parvuli ad percipiendam spiritualem gratiam, non tam ab eis, quorum gestantur manibus, (quamvis & ab ipsis, si & ipsi boni fideles sunt,) quam ab universa societate Sanctorum atque Fidelium. Ab omnibus nanque offerri recte intelliguntur, quibus placet, quod offeruntur, & quorum sancta, ac individua charitate ad communicationem Sancti Spiritus adjuvantur. Tota hoc ergo Mater Ecclesia, quæ in Sanctis est, facit, quia tota omnes, tota singulos parit.* Hjeronymus Dialogo contra Luciferianos c.2., ubi *Orthodoxus*, sic loquitur: *Multa quidem de sacris Voluminibus memoriter copioseque dixisti; sed cum totum circumieris saltum, meis casibus concluderis. Sit quippe, ut vis, Arianorum Episcopus hostis Christi, sit infatuatum sal, sit lucerna sine igniculo, sit oculus sine pupilla, nempe eo pervenies, ut salire non possit, qui sal ipse non habeat, non illuminet cæcus, non accendat extinctus: Tu autem cum conditum ab eo cibum devores, cur insulsum arguis conditorem? De igniculo ejus Ecclesia tua lucet, & lucernam ejus criminaris extinctam? Oculos tibi præbet, & cæcus est? Quamobrem oro te, ut aut sacrificandi ei licentiam tribuas, cujus Baptisma probas, aut reprobes ejus Baptisma, quem non existimas Sacerdotem. Neque enim fieri potest, ut qui in Baptisma sanctus est, sit apud Altare peccator.* Optatus Milevitanus lib.5.cont Parmenianum: *Cum ergo videatis omnes, qui baptizant, operarios esse, non dominos, & Sacramenta per se esse sancta, non per homines, quid est, quod vobis tantum vindicatis? quid est, quod vos solos munus principale esse dicitis? quid est quod Deum muneribus suis excludere contenditis? concedite Deo præstare, quæ sua sunt. Non enim potest munus ab homine dari, quod divinum est. Sic si putatis, & Prophetarum voces, & Dei promissa inanire contenditis, quibus probatur, quod Deus lavat, non homo &c. Dignamini ut, vel Prophetæ vos vincant, vel sic agnoscite, quia non lavat homo, sed Deus. Quamdiu dicitis, qui non habet, quod det, quomodo dat: videte Deum esse datorem; videte Deum unumquemque mundare.* Ambrosius lib. 1. de Spiritu Sancto in Prologo: *Non mandavit Damasus, non mundavit Petrus, non mundavit*

lavit Ambrosius, non mundavit Gregorius. Nostra enim servitia, sed tua sunt Sacramenta. Neque enim humanæ opis est divina conferre; sed tuum Domine munus, & Patris est, qui locutus es per Prophetas dicens: effundam de Spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filii, & filiæ eorum. Quibus Patrum verbis, etsi directe importetur, quod fides & probitas Ministrorum effectum Sacramentorum non producant, sed tantum eorum intentio, indirecte tamen etiam evincitur, quod Ministri ipsi per intentionem suam Sacramentorum effectum intendere non debeant, sed tantum eorundem validitatem respicere, intendendo scilicet facere, quod facit Ecclesia.

III. Probatur rationibus I. Hæretici non intendunt Sacramenti Baptismi effectum, & nihilominus Baptismus ab ipsis collatus, est validus: ergo ad validitatem Sacramentorum non requiritur, quod ministri intendant producere eorundem effectum. Probatur antecedens. Hæretici negant effectum Sacramentorum: ergo illum non intendunt. Antecedens est certum, quia negant characterem, & negant pariter productionem gratiæ sanctificantis per Sacramenta: Consequentia sequitur; quia non possunt intendere, quod negant. II. Concilium Tridentinum requirit in ministro Sacramentorum solam intentionem faciendi, quod facit Ecclesia; sed intentio faciendi, quod facit Ecclesia non est voluntas finis, propter quem agit Ecclesia, nec est volitio effectus, qui per sacramentalem actionem producitur: ergo Concilium Tridentinum per suam definitionem non requirit in ministro Sacramentorum vel voluntatem finis, vel volitionem effectus. III. Si esset necessaria in ministro Sacramentorum intentio finis, vel effectus eorundem, quasi semper incerti essemus de eorundem validitate; sed hoc non permittit infinita Dei benignitas erga genus humanum a Filio suo redemptum: ergo ad validitatem Sacramentorum non exigitur intentio finis, vel effectus eorundem. Probatur major; quia semper dubitare possemus, an habuerimus hanc intentionem, vel finis, vel effectus Sacramenti; quod tamen dici non potest de intentione faciendi, quod facit Ecclesia, quia hæc, quum non debeat esse actualis, facillimum quidem est, ut saltem sit virtualis, ut mox videbimus. IV. Effectus non est de essentia Sacramenti: ergo potest intendi Sacramentum, etiamsi non intendatur effectus; sed non est necesse ad valorem Sacramenti, ut intendatur quod non est de ejus essentia: ergo non est necesse ad valorem Sacramenti, ut a ministro intendatur ejus effectus.

Obstant I. Minister, qui non vult producere effectus sacramentales, nec etiam vult facere, quod facit Ecclesia; sed qui non vult facere, quod facit Ecclesia, reddit Sacramentum nullum: ergo minister, qui non intendit effectum sacramentalem facit pariter Sacramentum nullum. II. Effectus sacramentalis est esse sacramentale; sed nequit minister in sua intentione præscindere ab esse sacramentali: ergo nequit pariter præscindere ab effectu Sacramenti. III. Intentio inducendi effectum Sacramenti est intentio faciendi Sacramentum; sed Minister debet habere intentionem faciendi Sacramentum: ergo pariter debet habere intentionem inducendi effectū Sacramenti IV. S. Thomas 3. par. quæst. 64. art. 8. docet, quod Minister intendere debeat esse Sacramenti: ergo ex Angelico minister debet intendere effectum Sacramenti. V. Ex Tridentino est necessaria intentio faciendi, quod facit Ecclesia; sed Ecclesia vult facere verum Sacramentum: ergo requiritur intentio faciendi verum Sacramentum: atqui verum Sacramentum includit effectum Sacramenti: ergo ex Tridentino intendi debet a Ministro effectus Sacramenti. VI. Minister simulans ac fingens ritum Christi, Sacramentum non perficit: ergo pariter qui simulat, & qui fingit producere effectum Sacramenti, Sacramentum non perficit. VII. Libera voluntas Ministri facit, ut Sacramenta valide fiant; sed libera voluntas Ministri debet respicere Sacramentum perfectum & completum, quod fieri non potest, nisi respiciatur effectus Sacramentorum: ergo libera voluntas ministri, ut terminetur ad perfectionem Sacramentorum, terminari debet ad eorundem effectum. VIII. Illud est necessarium ad perfectionem Sacramenti, quod Concilium Tridentinum definivit contra Novatores illud ipsum negantes; sed Novatores non negabant, necessariam esse intentionem ope-

operis externi Ecclesiæ, sed tantum intentionem finis, seu effectus Sacramenti: ergo ipsum definivit Concilium.

Respondemus ad I., quod Minister qui, non vult producere effectus sacramentales, non habet quidem intentionem ultimam Ecclesiæ, habet tamen proximam. Intentio ultima Ecclesiæ est volitio effectus Sacramenti, intentio proxima est effectio Sacramenti. Minister igitur vult conficere Sacramentum, sicut vult proxime Ecclesia conferre, ex quo debite collato infallibiliter sequitur ex divina institutione, velit aut nolit ipse Minister, characteris & gratiæ sanctificantis productio.

Ad II., dicitur, aliud esse effectum Sacramenti, aliud esse effectum Ministri conficientis & conferentis Sacramentum. Esse sacramentale est quidem effectus Ministri, non est autem effectus Sacramenti; unde qui intelligunt per effectum sacramentalem effectum Sacramenti, non ad rem loquuntur, & magna in æquivocatione versantur, & propterea contra nos nihil concludunt.

Ad III. S. Thomas intelligit ipsum esse Sacramenti perfectum & completum, quod quidem intendit Minister in operando, quatenus illud producit, sed non est necesse, ut intendat volendo, quia non requiritur, ut habeat explicitam intentionem producendi, quod producit. Et sic explicat Angelicum Doctorem Bellarminus lib. 1. de Sacrament. in genere cap. 27. circa medium.

Ad IV. Intentio inducendi effectum Sacramenti vel est directa, vel est indirecta. Indirecta non distinguitur ab intentione conficiendi Sacramentum, & hanc dicimus esse necessariam, sicuti in præterita conclusione probavimus; directam vero contendimus necessariam non esse, ut usque modo pariter dictum & probatum est.

Ad V. Ex Tridentino requiritur intentio generalis, non autem particularis faciendi, quod facit Ecclesia. Propterea satis est, ut quis intendat opus externum sub generali ratione operis Ecclesiæ; & ratio est, quia per hanc intentionem satis actio Ministri determinatur ad ritum non vulgarem & profanum, sed sacrum & divinum.

Ad VI. Negatur paritas; & disparitas est, quia qui vult tantum ritum Christi simulare non determinat illum, qui est ex se indifferens ad plura: at qui vult illum serio intus exercere nomine Christi, illum determinat ad aliquod sacrum & divinum, quamvis aliud velit agere vel producere sua privata intentione.

Ad VII. Respondet Tournely, quod qui serio vult opus externum exercere tanquam Christi & Ecclesiæ Minister, agendo nomine Christi ritum elevat ad dignitatem Sacramenti; quod a Ministro Sacramenti non amplius dependet.

Ad VIII. Idem Tournely duo reponit ad hanc ultimam objectionem, & sunt quæ sequentibus ejus verbis continentur: „ respondeo I., ut canon Tridentinus merito adversus Novatores conditus dicatur, satis est, quod illi visi „ fuerint prorsus negare necessariam in „ Ministro Sacramentorum intentionem, „ itaut Sacramentum etiam per jocum „ & irrisionem manifestam datum ap- „ probaverint. Ita porro videtur Lutherus docuisse, quamquam istam fa- „ cti quæstionem Concilium non attigerit, suppresso semper ac tacito suis „ in Canonibus Lutheri, vel Calvini „ nomine. Respondeo II. nego minorem. Novatores etenim asserebant, „ aut asserere saltem videbantur, Ministrum, qui joco absolverat, idest, qui „ intus fingeret absolutionem, non autem eam dare vellet, vere tamen absolvere; quam sententiam anathema- „ te percellit Synodus Tridentina Can. 9, „ sess. 14.

Dicimus IV. Ad validitatem Sacramentorum intentionem Ministri habitualem non esse sufficientem, actualem non esse necessariam, virtualem esse necessariam, atque sufficientem.

Explicatur Conclusio. Actus voluntatis, quo quis rem aliquam eligit seu vult, & quem diximus esse intentionem, vel est de præsenti, & vocatur actualis intentio; si autem est de præterito, vel paulo ante fuit, & in virtute illius fit operatio, est virtualis; vel multo ante fuit, interrupta tamen, quamvis non revocata, & quia interrupta in virtute illius non fit operatio, & appellatur habitualis. Iterum actualis intentio dicitur duplex, directa scilicet, & in actu exercito, & est illa, quæ fertur ad rem, quam volumus; vel est reflexa, & in actu signato, & est ad actum,

actum, quo voluntas rem ipsam vult. Juenimus dicit, intentionem virtualem esse etiam præsentem rei volitionem, sed absque mentis attentione, quum actu alis sit & præsens rei volitio, & cum mentis attentione. Sed revera præsens non est nisi virtualiter, quia si actu aliter non est attentio mentis, neque præsens actualiter est volitio. Rectius autem explicat Cacheranus dicens, quod actualis intentio est actus physice præsens in se ipso, virtualis non est phisice præsens in se ipso, sed in suo effectu, seu in sua virtute; habitualis denique neque est physice præsens in se ipso, neque in suo effectu, sed totaliter præteritus, non tamen retractatus. Tandem addunt alii intentionem interpretativam, qua quis vult rem non in se ipsa, sed in caussa. Harum omnium intentionum, ut facilior res evadat, exempla scribimus. Dum ego prolero verba Consecrationis, adverto & volo consecrare Corpus Christi, dicor habere intentionem actualem directam; adverto & volo habere intentionem consecrandi: dicor habere intentionem actualem reflexam. Paulo ante habui intentionem, hoc est antequam Missam inciperem, & postea dum profero verba non habeo, propter nimirum mentis evagationem, quæ non advertit se consecrare, dicor habere intentionem virtualem: si autem heri habui intentionem consecrandi hodie, & non retractavi hanc intentionem, & hodie consecro absque nova intentione, dicor habere intentionem habitualem. Tandem si quis sciens in ludo se solitum esse blasphemare, & ludit, dicitur habere interpretativam intētionem blasphemiæ. De hac intentione interpretativa nulla est quæstio, quia omnes conveniunt, quod in confectione Sacramentorum ad nihil inserviat.

I. Probatur Conclusio quoad omnes sui partes. Intentio habitualis non reddit actionem humanam; sed actio sacramentalis debet esse humana; ergo intentio habitualis non sufficit. Major est certa, nam potest esse in amentibus, in dormientibus &c.; non enim procedit a voluntate libera. Intentio actualis non est in nostra potestate, quia non est in nostra potestate positum, ne mens nostra a cogitationibus distrahatur: hoc autem requirit actualis intentio: nō est ergo in nostra potestate positum, ut ipsam habeamus, adeoque necessaria non est: optandum tamen est, & studiose quoque curandum, actualem intentionem habere, quando possibile est, ut habeamus. Denique intentio virtualis est humana, & vere influit in actum sacramentalem, & est vera illius caussa: ergo est sufficiens ad illius validitatem. Insuper; quum intentio virtualis sufficiat ad alios actus humanos pariter religiosos & pios, qualis est oratio etiam de præcepto, hinc nos recte possumus colligere, quod satis quoque sit ad Sacramenti valorem. Tandem virtualis intentio non est ita difficilis, ut habeatur, quemadmodum est actualis, nec etiam est ita communis, & ad modum operandi humanum non accommodata, ut est habitualis: ergo ad illius differentiam est necessaria, & ad hujus discrimen est sufficiens.

II. Probatur. Intentio virtualis est ipsamet actualis intentio, quatenus non est revocata, & supra habitualem dicit perseverantiam actualis intentionis, quæ per breve tempus non est impossibile, ut duret ac perseveret, quemadmodum de habituali judicatur: ergo quum virtualis intentio dicat aliquid supra habitualem, ratione cujus habitualis non sufficit, quum ab ipsa non habeatur, quia virtualis illud ipsum habet, dicere tuto possumus, quod ipsa sufficiat; Et quanvis ab actuali aliquid detrahat, quia hæc in se ipsa perseverat, & virtualis perseverat in virtute illius, quia tamen hoc quod detrahit est minimi temporis duratio, & quæ suppletur per virtutem & per effectum, dicendum est quoque, ipsam esse necessariam & sufficientem.

Opponunt I. S. Thomas 3.par. q 64.art.8 ad 3 docet, intentionem habitualem ad valorem Sacramenti sufficere. Hæc sunt ejus verba: *Dicendum, quod licet ille, qui aliud cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen habitualem, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, puta cum Sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum, quod facit Ecclesia. Unde si postea in ipso exercitio actus, cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum. Quanvis studiose curare debeat Sacramenti Minister, ut etiam actualem intentionem adhibeat, sed*

hoc

hoc non est totaliter positum in hominis potestate, quia præter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare. II. In suscipiente Sacramenta sufficit intentio habitualis; ergo pariter sufficit in ministrante. III. Ad applicationem sacrificii sufficit pariter intentio habitualis: ergo pariter sufficere debet ad valorem Sacramenti. IV. Nemo potest esse securus de intentione actuali, vel virtuali alterius, potest autem esse de habituali; ergo ne nostra salus in maximum discrimen inducatur, dependere non debet ab alterius intentione, de qua certi esse non possumus; quemadmodum est actualis, & virtualis. V. Nullum discrimen revera intercedit inter virtualem & habitualem intentionem: ergo si sufficit virtualis, sufficit etiam habitualis. Probatur antecedens, quia non satis explicatur, quæ & qualis sit virtus illa, quæ ab actuali relinquitur, & ratione cujus dicitur actualem virtualiter permanere, & virtualē dici. VI. Ideo intentio habitualis non sufficit, quia est intentio præterita & non præsens: sed etiam virtualis est intentio præterita & non præsens: ergo nec etiam sufficit ista. VII. Ad humanam actionem sufficit libertas præterita: ergo quamvis intentio habitualis sit præterita, includit tamen libertatem, quæ sit sufficiens ad actionem sacramentalem, quatenus hæc est actio humana. VIII. Intentio interpretativa ad Sacramenti valorem non sufficit: ergo saltem sufficit intentio habitualis, quæ dicit aliquid plus supra intentionem interpretativam.

Respondemus ad I. S. Thomas sub nomine habitualis intellexit virtualem intentionem, ut ex illius explicatione colligitur. Et ratio est, quia tempore Angelici Doctoris non adhuc introducta erat in Scholas hæc vox virtualis, quæ a Scholasticis subsequentibus fuit postmodum usitata; adeoque omnis intentio, quæ actualis non erat, habitualis dicebatur. Alii dicunt, fuisse vel Amanuensis, vel Typographi mendum, qui, ut ponerent virtualem, habitualem posuerunt. Nos autem revera stamus pro prima responsione, quia Scotus, qui post S. Thomam scripsit, primus inter Scholasticos fuit, qui vocem illam virtualem usurpavit. Quod autem S. Thomas, aliique Theologi, qui ante Scotum scripserunt, nomine habitualis intentionis intellexerint virtualem, prout modo hæc a Theologis explicatur, patet ex exemplo, quod idem Angelicus in loco ab objectione citato adducit; & est hoc: *puta cum Sacerdos accedens ad baptizandum intendit facere circa baptizandum, quod facit Ecclesia. Unde si postea in ipso exercitio actus cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.*

Ad II., dicitur, quod suscipiens Sacramenta mere passive se habet, si pœnitens excipiatur; unde non mirum, quod in ipso sufficit habitualis intentio, quæ non sufficit in Ministro, qui etiam agit, & humano modo agit, quando sacramentalem exercet actionem.

Ad III., dicitur, disparitatem esse, quia in applicante sacrificia non est nudum propositum applicandi, sed applicatio ipsa; unde etiamsi ante viginti annos sacrificia facienda applicet, applicatio durat. Non sic autem in eo, qui hodie habet intentionē cras consecrandi, qui quidem habet propositum, sed hodie non consecrat, sicut ille, qui hodie applicat; & ratio horum omnium est, quia propositum in virtute durat & in habitu; intentio autem durat quidem in habitu, non in virtute.

Ad IV., dicimus sufficere certitudinem moralem, quam habere possumus per virtualem intentionem, quam in actionibus exterioribus Ministrorum esse & perdurare conspicimus. Cæterum nos non debere esse in hac vita omnimode de nostra salute certos Scripturæ docent, & Patres affirmant; unde potest sufficiens esse moralis certitudo, absque eo quod ulteriorem exigamus.

Ad V. Dicitur, quod volitio virtualis præter id, quod præteritum est, includit etiam aliquid, quod est præsens, hoc est, continuationē volitionis, quam actualis intentio in principio operationis exterioribus potentiis impresserat. Et hæc est virtus illa, quæ ab actuali intentione relinquitur, actus nimirum potentiarum externarum, quatenus referuntur ad volitionem intentivam præteritam, & quatenus procedunt a potentiis, seu membris, per illam præteritam applicatis, ad se movendum, & ad operandum. Hoc pacto explicant intentionem virtualem plerique Theologi, ab aliis vero diversimode implicatur potius, quam explicetur.

Ad VI. Intentio habitualis est omnimode præ-

præterita, & quoad operationem, & quoad effectum, quum nulla virtus ejus ex ipsius positione actuali remaneat, quæ faciat illam perseverare, & concurrere suo modo ad effectum illum producendum, quem produxisset actualis intentio, si in actu, & non tantum in virtute perseverasset. At virtualis, etsi præterita, quoad operationem, perseverat nihilominus in effectu, ratione perseverantiæ motionis ab ea productæ in potentiis exterioribus, & in memoris externis ad operandum.

Ad VII. Sufficit sane ad actionem humanam actus liber præteritus, sed requiritur, ut humano modo perseveret, videlicet, appareat in actu aliquo, qui sit hominis liberi & libere operantis. Exemplum hjus rei, & pariter hujusce responsionis, quæ sua est, affert Tournely verbis hisce:„ exemplum sit in Sa-
„ cramentis: forma profertur ad expri-
„ mendum, quid sentiat hic & nunc Mi-
„ nister de actione externa, quam opera-
„ tur, & quæ ob diversos fines posset usur-
„ pari, nisi a Ministro determinaretur;
„ locutio enim humana nata est ad signi-
„ ficandum quid actu sentiat ille, qui lo-
„ quitur. Si sit virtualis intentio, suffi-
„ cit ad exprimendum mentem actua-
„ lem Ministri, quia, sive in potentia ex-
„ terna, quæ manet applicata ad actum,
„ sive in actibus confusis, qui a mente eli-
„ ciuntur, continuo perseveret voluntas
„ explicita ante habita de actione, quæ
„ nunc fit, Minister exprimit mentem
„ quam habet derivatam humano modo
„ ex priori magis explicita, & id sufficit:
„ At vero verba, quæ profert dormiens,
„ nullo modo apta sunt ad exprimendum
„ quæ nam sit hic & nunc ejus propria,
„ & genuina voluntas, nullam enim ha-
„ bet actu deliberatam, nec humano mo-
„ do perseverat antea habita, quia nul-
„ lius est caussa effectus liberi, qui actu
„ existat.

Ad VIII., conceditur antecedens, & negatur consequentia. Verum est, quod ad Sacramenti valorem intentio indirecta, seu interpretativa non sufficit; & ratio est, quia sacramentalis actio æque consistit in actione externa & interna, & per consequens utraque debet esse humana & moralis, idest libere & advertenter posita, cujusmodi non est intentio interpretativa & indirecta. Habitualis dicit aliquid plus, quia aliquando fuit libere & advertenter posita, sed quia deinde non est, quando scilicet conficitur Sacramentum, proinde reputatur insufficiens ad Sacramenti valorem, quemadmodũ dicitur insufficiens indirecta, & interpretativa.

Dicimus V. Ad Sacramenti valorem non requiri in Ministro intentionem explicitam & expressam faciendi, quod facet Ecclesia Catholica Romana.

I. probatur Conclusio, quia si hæc intentio esset necessaria, omnes Baptismi collati a Lutheranis, a Calvinianis, & ab aliis Hæreticis, qui materias & formas Sacramentorum observant, & intentionem habent faciendi in communi & generatim, quod facit vera Ecclesia, essent nulli, & invalide collati; sed hoc nemo dicit, & Ecclesiæ praxis contrarium observat: ergo non est necessaria ad validam Sacramentorum confectionem in Ministris intentio faciendi, quod facit Ecclesia Catholica Romana. Major negari non potest, quia Hæretici illi præfati a Romana Ecclesia sunt extorres, & illam ut veram non recognoscunt.

II. Probatur. Ad Sacramentorum valorem sufficit, ut ministri habeant intentionem faciendi, quod facit vera Ecclesia: ergo non est necesse, ut habeant intentionem in particulari faciendi, quod facit Ecclesia Catholica Romana. Antecedens negari non potest, quia hoc ipsum, & non aliud exigit Concilium Tridentinum, dum de ministro loquitur Sess. 7. Can. 11. *Si quis dixerit in ministris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.* Consequentia sequitur; quia intentio faciendi, quod facit Ecclesia Catholica Romana, est intentio circa particularem Ecclesiam, quæ a Concilio non exigitur, quanvis exigat tantum intentionem faciendi, quod facit vera Ecclesia, quæ est Ecclesia Romana.

III. Probatur. Ecclesia voluit omnibus Christianis facilem reddere Baptismũ, utpote Sacramentum omnibus necessarium necessitate medii ad salutem; & hoc tam ex parte materiæ, quam ex parte formæ: ergo pariter ex parte intentionis Ministri; atqui facilem Baptismum non reddidisset, si exegisset in Ministro intentionem faciendi, quod facit Ecclesia Romana: ergo &c. Antecedens est certum, quia ut redderet facilem Baptismum ex

parte

parte materiæ, statuit, ut hæc sit quælibet aqua naturalis, quæ omnibus est obvia; & ut redderet facilem ex parte formæ, pauca determinavit verba, quæ ab omnibus possunt absque difficultate memoria complecti, atque retineri. Minor subsumpta probatur; quia ad facilitatem intentionis requiritur, ut hæc possit ab omnibus haberi, sive Catholici, sive Hæretici sint, sive Fideles, sive Pagani, sive Christiani, sive Gentiles: at non posset ab omnibus haberi, si intentio deberet esse faciendi, quod facit Ecclesia Romana: ergo ut hæc facile habeatur sufficit, quod sit intentio faciendi, quod facit vera Ecclesia, absque eo quod in particulari intendat facere, quod facit Ecclesia Romana. Minor probatur; quia Infidelis, Gentilis, Hæreticus, Ecclesiam Romanam ut veram non fatentur; adeoque nollent baptizare cum intentione faciendi, quod facit hæc Ecclesia, & per consequens vel non baptizarent, vel invalide baptizarent, & sic Baptismus ex parte intentionis difficilis esset, quando Deus illum facile assequendum instituit.

Arguunt I. Est necessaria intentio faciendi, quod facit vera Ecclesia; sed Ecclesia Romana est vera Ecclesia: ergo est necessaria intentio faciendi, quod facit Ecclesia Romana. II. Est pariter necessaria intentio faciendi, quod facit Ecclesia Catholica, & Orthodoxa; sed Ecclesia Catholica, & Orthodoxa est Ecclesia Romana: ergo est necessaria intentio faciendi, quod facit Ecclesia Romana. III. Si non est necessaria intentio faciendi, quod facit Ecclesia Romana, neque necessarii sunt ritus, quos in Sacramentis conficiendis & administrandis præscribit Ecclesia Romana; sed ii sunt necessarii, & prætermitti non possunt: ergo pariter est necessaria intentio faciendi, quod facit Ecclesia Romana, & prætermitti neque potest. IV. Si intentio faciendi, quod facit Ecclesia Romana in Sacramentorum administratione, non esset necessaria, quis habens hanc ipsam intentionem, vel invalide, vel illicite baptizaret; atqui hoc non est dicendum: ergo &c. Probatur sequela; quia haberet intentionem, quam non præscribit Ecclesia, adeoque Ecclesiæ intentioni opponeretur; atqui hoc sufficit, ut vel invalide, vel illicite Sacramenta conficeret, sive administraret: ergo si quis haberet intentionem faciendi, quod facit Ecclesia Romana in Sacramentorum administratione, vel invalide, vel illicite, Sacramenta conficeret & administraret.

Respondemus ad I., quod quantum attinet ad præsentem casum vera Ecclesia importat veram Ecclesiam in genere, præscindendo ab unaquaque in particulari. Ecclesia vero Romana dicit Ecclesiam veram in particulari, quæ est talis, hoc est Romana. Præcipitur intentio faciendi, quod facit vera Ecclesia; quia hæc intentio est universalior & facilior, ut dictum est; intentio vero faciendi, quod facit Ecclesia Romana, est particularior & difficilior; quia non omnes eam fatentur esse veram Ecclesiam, quanvis omnes teneantur eam ut talem agnoscere, ac confiteri. Cæterum, quando dicitur vera Ecclesia, non intelligitur Ecclesia Romana explicite; intelligitur autem implicite; & hoc sufficit, ut Minister habeat intentionem faciendi, quod facit Ecclesia Romana saltem implicite, quando habet intentionem faciendi, quod facit vera Ecclesia; & ideo in Conclusione positum est, ad Sacramenti valorem non requiri in Ministro intentionem explicitam & expressam faciendi, quod facit Ecclesia Romana.

Ad II. Verum est apud nos Catholicos idem esse, & pro eodem haberi, Ecclesiam Orthodoxam Catholicam, & Ecclesiam Romanam; attamen non ita est apud Schismaticos, & apud Heterodoxos, quia hi collectiones suas, quæ sunt Synagogæ Diaboli, Orthodoxas jactant, atque Catholicas. Unde ex his aliqui videntes, quod nos habemus intentionem faciendi, quod facit Ecclesia Romana, ipsi etiam haberêt intentionem faciendi, quod facit Ecclesia Lutheri, vel Ecclesia Calvini, & periculo invaliditatis exponerent Sacramenta. Quod ne unquam eveniat, dicimus sufficere intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, absque eo quod determinemus talem, vel talem Ecclesiam.

Ad III. Si omittantur ritus, qui precise sunt ritus, in administratione Sacramentorum, non redduntur Sacramenta nulla, sed illorum administratio dicitur illicita. Non sic autem discurrendum est de intentione, quia si

semel

semel talis intentio dicitur necessaria, omittens illam, reddit Sacramentum nullum, & ipse peccat; & hæc est differentia interritum, qui est accidentalis Sacramento, & inter intentionem, quæ est Sacramento essentialis.

Ad IV. Aliud est esse necessarium, aliud est esse contrarium. Intentio actualis non est necessaria ad Sacramenti valorem, & tamen si quis eam haberet, non male, sed potius melius faceret, ut dictum est suo loco: Ita pariter, non est necessaria ad validitatem Sacramenti in Ministro intentio faciendi, quod facit Ecclesia Romana, quum sit sufficiens intentio faciendi, quod facit vera Ecclesia; attamen si quis haberet intentionem faciendi, quod facit Ecclesia Romana, quæ est vera Ecclesia, non male faceret, sed potius bene, immo melius, & rectius, ageret.

DISSERTATIO CCCXII.

De intentione Ministri in Sacramentis. An sit pars intrinseca constitutiva Sacramenti, vel ne? Num sufficiat intentio conditionalis, aut requiratur absoluta? Et an intentio Ministri esse debeat determinata circa personam, atque materiam?

Ro prima Dissertationis parte, quanvis côveniant Theologi de Schola, quod intentio Ministri sit pars Sacramenti, disconveniunt tamen in assignando, qualis pars esse debeat? Unde nos hic primitus ipsorum opiniones afferimus, & deinde in Conclusione nostram mentem aperiemus.

Primo sunt Cardinalis de Lugo, Arriaga, Esparza, aliique cum ipsis, qui partem affirmativam tuentur; & eo ducuntur principio, quia, ablata Ministri intentione, tollitur Sacramentum, & illa posita, ponitur Sacramentum; ergo, inferunt, intentio Ministri est pars intrinseca constitutiva Sacramenti.

Secundo alii, inter quos sunt Vasquez, Amicus, Gonetus, &c., volunt, quod intentio Ministri non sit pars intrinseca constitutiva Sacramenti, at potius extrinseca, quæ tamen essentialiter ad ipsum constituendum concurrat.

Tertio inter hos prædictos, qui extrema sequuntur, sunt alii, qui per viam mediam incedunt; & præcipue Cacheranus tenet, quod si Sacramentum sumatur pro composito ex materia & forma partialibus, intentio Ministri non est de intrinseca constitutione ipsius; secus vero si accipiatur pro composito ex materia & forma totalibus. Ita etiam affirmat Caregna in M. S.; & quanvis ambo variis terminis, & vocibus loquantur, in re tamen conveniunt.

Dicimus I.: Intentionem Ministri non esse intrinsecâ partem constitutivam Sacramenti, si Sacramentum sumatur pro composito ex materia & forma partialibus: esse vero, si Sacramentum accipiatur pro composito ex materia & forma totalibus.

I. Probatur. Sacramentum acceptum pro composito ex materia & forma partialibus, importat signum sacramentale: ergo intentio Ministri non est de intrinseca constitutione Sacramenti. Probatur consequentia. Signum sacramentale est illa entitas sensibilis, quam Deus instituit ad sacramentaliter significandum; sed intentio Ministri non est pars constitutiva & intrinseca illius entitatis, quam Deus imposuit ad sacramentaliter significandum: ergo si Sacramentum accipiatur pro composito ex materia & forma partialibus, intentio Ministri nô est de intrinseca côstitutione ipsius. Major est certa, quia quemadmodum, signum vocale est illa sensibilis vox quam homines ad civiliter significandum imposuerunt, ita etiam Sacramentum, quatenus illo modo acceptû, est signum sacramentale, & pariter il-

la en-

la entitas sensibilis, quam Deus instituit ad sacramentaliter significandum. Probatur Minor. Illa entitas est collectio ex materia proxima & ex forma verbali; sed hujus collectionis non est pars intrinseca intentio Ministri; ergo neque est pars intrinseca illius entitatis sensibilis, quam Deus instituit ad sacramentaliter significandum,

II. Probatur. Intentio Ministri nec immediate, nec mediate est sensibilis: ergo nequit esse pars intrinseca constitutiva Sacramenti, prout est signum sensibile. Probatur antecedens. Non est immediate sensibilis, & per se, quia est spiritualis, & interna; neque mediate, & per aliud, quia sic deberet esse per materiam & formam; sed non potest esse sensibilis per materiam & formam: ergo neque immediate, nec mediate, est sensibilis. Probatur minor quoad secundam partem. Materia & forma, nec ex natura sua, nec ex Christi institutione, intentionem significant: ergo per materiam & formam mediate intentio Ministri non potest esse sensibilis. Probatur antecedens. Materia & forma ex institutione Christi non significant aliquid ex parte conferentis Sacramentum, sed aliquid tantum ex parte suscipientis, gratiæ nimirum infusionem; sed intentio est ex parte conferentis: ergo materia & forma ex institutione Christi non significant intentionem Ministri.

III. Probatur. Intentio aliud non est, quam voluntas efficax utendi hoc signo sacramentali, juxta significationem a Deo ipsi datam; sed talis voluntas nequit esse intrinseca pars ipsius signi sacramentalis: ergo intentio Ministri non est pars intrinseca constitutiva Sacramenti, prout Sacramentum est compositum ex materia & forma partialibus. Probatur minor; quia illa voluntas non est voluntas utendi se ipsa, sed esset voluntas utendi se ipsa, si ipsa esset pars intrinseca illius signi, quo vult uti: ergo talis voluntas nequit esse intrinseca pars ipsius signi sacramentalis.

Dicimus II.; Intentionem Ministri esse intrinsecam partem constitutivam Sacramenti, si Sacramentum accipiatur pro composito ex materia & forma totalibus: hoc est pro concreto ex re significante, & significatione, vel, quod idem est, pro termino reduplicative accepto supra totam denominationem Sacramenti, & actualitatem ipsius.

I. Probatur. Id, quo præcise ablato tollitur Sacramentum, est pars intrinseca constitutiva Sacramenti, si Sacramentum hoc secundo modo accipiatur; sed præcise ablata intentione ministri, aufertur Sacramentum hoc modo sumptum: ergo intentio Ministri est pars intrinseca constitutiva Sacramenti hoc modo sumpti. Probatur minor. Præcise ablata intentione ministri, quamvis remaneant materia, & forma, non tamen remanent ut procedentes ab intentione Ministri, quam Christus petit; sed materia & forma, seu res & verba, sunt materia & forma ut procedentes ab intentione ministri, quam Christus petit: ergo præcise ablata intentione ministri, non permanent in Sacramento materia & forma; atqui non permanentibus materia & forma, non permanet Sacramentum: ergo si ablata intentione Ministri non permanent materia & forma, nec etiam permanet Sacramentum.

Objiciunt I. Concilium Florentinum in Decreto Unionis hæc habet: *Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia*: ergo intentio Ministri est pars intrinseca constitutiva Sacramenti, sicuti sunt partes essentiales constitutivæ ipsius materia & forma. II. Peccatum nequit esse pars constitutiva Sacramenti: sed intentio Ministri potest esse peccatum: ergo intentio Ministri non potest esse pars constitutiva Sacramenti. Minor probatur, & in Ministris, qui dirigunt intentionem faciendi Sacramentum ad finem pravum, & in illis, qui mortali peccato sunt irretiti, & non dolent de eo, quando Sacramentum conficiunt: in omnibus his casibus intentio Ministri est peccaminosa: ergo &c. III. Quocunque modo sumatur Sacramentum, si tollatur intentio Ministri, tollitur hoc ipso Sacramentum; sed hoc non eveniret, si intentio Ministri non est pars constitutiva intrinseca ipsius Sacramenti: ergo intentio Ministri est pars intrinseca constitutiva Sacramenti, quomodocunque Sacramentum accipiatur. IV. Materia & forma partia

tiales ita dependent ab intentione Ministri, ut sine hac nequeant constituere Sacramentum: ergo si materia & forma partiales sunt de intrinseca constitutione Sacramenti, ita pariter est intentio Ministri, etiam si accipiatur pro forma & materia partialibus, ut dictum est.

Respondemus ad I.; quod si verba illa Concilii intelligantur, ut jacent, potius ex ipsis sequeretur, personam Ministri, quam Ministri intentionem, ad intrinsecam Sacramenti constitutionem concurrere, quemadmodum Con. cilium dicit de materia & forma. Ait enim: *Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum*; & quamvis Concilium subdat, *cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia* nihilominus Concilium primo, & per se recenset personam Ministri, intentionem vero ipsius solum concomitanter exigit, & tanquam ex illius parte se tenentem. Cæterum non dicit Concilium, *constituuntur, componuntur*, &c quod sane debuisset dicere, si tria illa essent singula intrinseca componentia; dicit tamen *perficiuntur*, per quod verbum importat potius caussalitam extrinsecam, & efficientem.

Ad II. Distinguitur major: peccatum nequit esse pars constitutiva Sacramenti, quatenus est pars constitutiva Sacramenti, conceditur; quatenus non est pars constitutiva Sacramenti, negatur. Sic pariter distinguitur minor; intentio Ministri quatenus est pars constitutiva Sacramenti potest esse peccatum, negatur, quatenus non est pars, conceditur minor, & absolute negatur consequentia. Distinctio est Caregnæ, quam his verbis ipsemet explicat „ In „ illa intentione Ministri peccaminosa „ distinguitur duplex formalitas; altera „ explicans actualem malitiam, altera „ malitiam non explicans. Per primam „ formalitatem intentio peccaminosa „ non est constitutiva pars Sacramenti; „ per secundam formalitatem est con- „ stitutiva pars Sacramenti. Prima for- „ malitas explicat relationem ad pra- „ vum finem, vel oppositionem cum „ lege, secunda formalitas explicat so- „ lam intentionem faciendi, quod Ec- „ clesia facit, sive operandi sacramen- „ taliter. Clarius, in ea hypothesi Mi- „ nister intendit duo, videlicet confi- „ cere Sacrameotum, & consequi ma- „ lum finem, sive ponere transgressio- „ nem legis; hoc secundum est impertinens ad Sacramentum, & respicit „ solum primam; onde illa intentio, „ quatenus intentiva pravi finis, aut tran- „ sgressiva prohibitionis non est consti- „ tutiva Sacramenti: ea autem ratione, „ qua non est constitutiva Sacramenti, „ in Sacramento non ponit malitiam „ suam.

Ad III. Negatur absolute minor; ratio est, quia etsi intentio non sit pars intrinseca Sacramenti, quatenus Sacramentum accipitur pro composito ex materia & forma partialibus, est tamen ipsius caussa efficiens moralis; & ablata caussa efficiente morali, etiam tollitur effectus, quia non est a quo hujusmodi effectus producatur; & hoc eo magis, quando talis caussa est instituta a Deo ad effectum hunc producendum, quemadmodum est instituta hæc intentio in ministro ad conficiendum Sacramentum; unde non mirum, si deficiente intentione Ministri, non est amplius Sacramentum, quanvis intẽtio Ministri non sit pars intrinseca constitutiva ipsius Sacramenti.

Ad IV. Dependent quidem ab intentione materia, & forma in Sacramentis, quatenus Minister determinat materiam, & profert formam determinativam materiæ; sed hoc est potius agere extrinsece, quam intrinsece, quemadmodum agit agens extrinsecum, qui materiam combustibilem approximat igni, & ex illa approximatione resultat combustio; & tamen nemo dixit, quod agens extrinsecum approximans materiam combustibilem igni sit pars intrinseca ipsius combustionis.

Pro secunda Dissertationis parte, in qua quæritur, an sufficiat in Ministro intentio conditionalis, an vero semper requiratur absoluta? Conveniunt unanimiter Theologi, quod si intentio conditionalis contineat conditionem, vel de præterito, vel de præsenti, Sacramentum valet, dummodo tamen talis conditio sit a Ministro humano modo cognoscibilis. Si autem conditio sit de futuro, Sacramentum non valet, si matrimonium excipiatur.

Dicimus III.; In Ministro Sacramento-

rum sufficere conditionalem intentionem, si conditio sit vel de præterito, vel de præsenti; requiri autem intentionem absolutam, si conditio sit de futuro.

Probatur simul, & explicatur Conclusio; quia si conditio est de præsenti, vel de præterito, necesse est, ut vel destruat intentionem, vel illam absolutam relinquat. Et ratio est, quia si conditio illa non fuit, nec est, non est amplius intentio; si vero fuit, vel est, intentio est absoluta. Exemplum ponamus, ut res clarior evadat. Si quis dicat: si non es baptizatus, ego te baptizo &c.; aut ille est baptizatus, & nulla intentio habetur, & nullum etiam Sacramentum efficitur; aut non est baptizatus, & intentio est absoluta, & Sacramentum conficitur. Sic pariter si quis dicat; si es capax baptismi, ego te baptizo; vel ille est capax, vel incapax: si secundum, nulla est intentio, nullus baptismus, si primum; intentio est absoluta, baptismus est absolutus. Si vero quis dicat: ego te absolvo, si restitues, quæ est conditio de futuro, nullum est Sacramentum, quia non fuit Sacramentum de præsenti, quum de præsenti non sit intentio, quam suspendit conditio; nec fiet Sacramentum, quando conditio purificabitur, quia tunc non aderunt materia & forma Sacramenti, quæ jam præterierunt: ergo nunquam fit Sacramentum. Igitur semper ad Sacramentorum valorem requiritur absoluta intentio, quia intentio debet esse efficax, sola autem absoluta est efficax; & si non est formaliter absoluta, saltem æquivalenter debet esse talis, ut diximus de conditionata, vel de præterito, vel de præsenti, quæ absolutæ æquivalet. Si vero quis dicat: ego te baptizo, si es prædestinatus, si es Catholicus, si Turca saltat &c., nolunt communiter Sacramentum valere, quia conditio, quæ apponitur in actionibus, vel contractibus humanis, debet esse talis, ut humano modo cognosci possit, alioquin semper essemus incerti de valore contractuum. In Matrimonio denique apponi potest conditio de futuro, quia ipsi competit specialis ratio contractus, cui Sacramenti ratio supervenit, adeoque Conjugibus contrahentibus Matrimonium sub conditione de futuro, matrimonium, sicut in ratione contractus, ita etiam in ratione Sacramenti tunc perficitur, quando conditio purificatur. Cætera autem Sacramenta suspendi non possunt: unde non mirum &c.

Opponunt I. Si Confessarius in absolutione pœnitentis hanc apponat conditionem: ego te absolvo, si Deus scit te redditurum occasionem peccandi; te redditurum rem, quam per furtum abstulisti; te veram pœnitentiam facturũ de peccato tuo; sed hæ omnes conditiones sunt de futuro: ergo valet Sacramentum pœnitentiæ cum intentione Ministri non absoluta, sed conditionata de futuro. II. Sententia alicujus Judicis subsistit, & valet, quando Judex apponit illi conditionem de futuro; sed absolutio, quam Confessarius pœnitenti impartitur, est admodum judicii: ergo pariter valet, si habeat Confessarius intentionem conditionatam de futuro. III Prioribus Ecclesiæ seculis nunquam Sacramentorum Ministri apposuerunt conditionem formis Sacramentorum, ergo nunquam habuerunt intentionem conditionatam: ergo neque modo licitum est uti intentione conditionata in Sacramentorum administratione, sive hæc sit de præterito, sive præsenti, sive de futuro. IV. Peccat Minister, qui apponit conditionem in administratione alicujus Sacramenti: ergo non est licitum apponere conditionem in Sacramentis conferendis; atqui hoc non aliunde, quam quia exponeret Sacramentum invaliditati, & nullitati: ergo quandocunque Sacramentum cum conditione administratur exponitur semper periculo invaliditatis & nullitatis. V. Intentio Ministri debet esse determinata; sed conditio operatur ut non sit determinata: ergo nunquam potest esse cum conditione, sive hæc sit de præsenti, sive de præterito, sive de futuro. VI. Error in Ministro Sacramentum conficiente reddit Sacramentum nullum: ergo pariter conditio. Consequentia sequitur; quia si conditio non est ad rem, si conditio non purificatur, si conditio est suspensiva, semper importat errorem in Sacramento: ergo si error in Ministro conficiente Sacramentum reddit Sacramentum nullum, ita pariter conditio, quomodocunque sit, reddit Sacramentum nullum.

Respondemus ad I. Conditiones illas non esse

esse de futuro, sed esse de præsenti, quia Deus hic & nunc scit, quid deinceps facturus sit pœnitens, quanvis actiones ejus sint futuræ. Non enim dicit Confessarius, si occasionem dimitties, si ablata restitues, si pœnitentiam ages; quæ quidem omnes sunt conditiones de futuro, & quibus appositis, Sacramentum non valet; sed dicit, si Deus scit, te hæc facturum. Deus vere nunc scit, & non de futuro sciet: ergo conditio est de præsenti, & non de futuro.

Ad II., dicitur, quod quanvis absolutio Confessarii in aliquibus assimiletur sententiæ Judicis, non tamen assimilatur in omnibus; & revera non assimilatur in his, quæ addimus; quia sententia Judicis potest proferri scripto, absolutio tamen debet proferri voce; sententia Judicis potest proferri in absentem, absolutio proferri debet in præsentem. Ita pariter sententia Judicis potest esse conditionata, non sic vero absolutio Confessarii. Et ratio est, quia sic voluit Christus, quando instituit, ut non esset Sacramentum, si non essent simul materia forma, & intentio. Non possunt autem esse simul, quando intentio est suspensiva Sacramenti, usque ad conditionis futuræ positionem.

Ad III. Respondet Hennus cum duplici retorsione, quarum prima est, quia prioribus Ecclesiæ seculis nunquam fuit facta mentio extremæ unctionis. At hoc falsum est; ut quando de Sacramento extremæ unctionis agemus, videbimus. Secunda vero est, quia seculis illis non erant in Ecclesia Rituales, & ideo de aliis quoque Sacramentorum ritibus posset facere retorsionem; sed nec etiam hæc ratio subsistit, quia apud Patres legimus, quæ in Ritualibus legeremus, & apud Patres conditiones appositas in Sacramentorum administratione pro illo tempore non invenimus. Vera igitur responsio est, quod usum illum administrandi Sacramenta per conditionem, posterioribus seculis approbavit Ecclesia; & hoc sufficit, ut nos etiam in casibus permissis possimus illa facultate licite uti, & eo magis, quando sunt Sacramenta necessaria necessitate medii, ut tutius æternæ saluti suscipientium consulamus.

Ad IV. Peccat quidem Minister, quando administrat Sacramentum sub conditione, vel quando Sacramentum non est capax conditionis, vel quando non est necessitas apponendi illam, vel quando non est casus permissus ab Ecclesia, ut eadem apponatur. Quæ quidem omnia non rejiciunt conditionem, qua conditio est, sed potius ob alias rationes, quæ poscunt, conditiones non esse apponendas.

Ad V.: quanvis intentio ministri debeat esse determinata ad personam præsentem, non tamen debet esse determinata ad omnia, quæ personam præsentem respiciunt. Sic non debet esse determinata potius ad marem, quam ad mulierem, si matrimonium excipiatur. Insuper conditio non impedit determinationem intentionis, si conditio sit de præsenti, vel de præterito; impedit vero si sit de futuro; sed hanc, nisi in matrimonio admittendam esse, non diximus.

Ad VI. Intentio ministri versari debet circa materiam, vel personam præsentem, quia intentio ministri ferri debet in id, quod a forma designatur; forma autem vel materiam, vel personam præsentem designat, ut quando dicitur: ego te baptizo; ego te absolvo; hoc est corpus; hic est sanguis. At error substantialis personæ non irritat Sacramentum, nisi in matrimonio. Ratio est, quia Confessarius intendit absolvere pœnitentem sibi præsentem; quod autem pænitens sit Fabricius, non vero Terentius, quem ipse putabat, per accidens se habet ad Sacramenti valorem, dummodo ipse habuerit intentionem absolvendi pœnitentem sibi præsentem. Secus vero si habuit intentionem absolvendi unum determinatum individuum, & excludendi cætera alia; quia tunc illud determinatum individuum esset absolutum, & nullum aliud. Matrimonium excipitur, quia contrahentes intêdunt directe matrimonium inire cum tali persona, omnibus aliis exclusis; unde si una persona alteri substitueretur, matrimonium non valeret. Excipitur etiam casus, in quo persona non esset illius Sacramenti capax; ut si Episcopus ordinaret fœminam, putans ordinare virum, Sacramentum esset nullum, quia fœmina ordinis est incapax. Hic error personæ a Becano non vocatur substantialis, sed accidentalis; sed lis est de nomine, in re tamen convenit.

Pro

Pro tertia Dissertationis parte, diximus jam in responsione ad quintam objectionem, quod per se loquendo intentio ministri debet esse determinata ad personam præsentem, non vero ad personam in individuo; & diximus quoque nihil facere contra hanc determinationem Ministri intentionem, etiamsi sit conditionata. Nunc remanet ut Conclusionem pro eadem tertia Dissertationis parte ponamus, eamque probemus.

Dicimus III. Intentionem ministri debere esse determinatam ad personam præsentem, quanvis non ad personam in individuo, & etiam ad materiam præsentem debere esse determinatam.

Prima Conclusionis pars probatur. Materia in Sacramentis determinatur a forma, & forma determinatur ab intentione ministri: ergo intentio ministri debet esse determinata, & quidem eo modo, quo determinat formam; sed determinat formam ad personam præsentem: ergo intentio ministri debet esse determinata ad personam præsentem. Probatur minor subsumpta. Minister, quando baptizat, dicit: ego te baptizo; quando confirmat, dicit: ego te confirmo; quando absolvit, dicit: ego te absolvo; sic pariter in aliis Sacramentis, & præcipue in Ordinibus, quando illos suscipientibus confert; sed hic modus loquendi denotat personas, quæ sint præsentes: ergo intentio ministri determinat formas Sacramentorum ad personas præsentes: ergo multo magis ipsa quoad personas præsentes debet esse determinata.

Secunda Conclusionis pars probatur. Nulla Sacramentorum forma determinatur ab intentione Ministri ad personam in individuo: ergo intentio ministri non debet esse determinata in individuo. Probatur antecedens. Validus est Baptismus, si baptizans habet intentionem baptizandi Livium, & baptizat Marcum: sed in hoc casu nulla esset determinatio ad personam in individuo, sed tantum ad personam præsentem: ergo nulla forma Sacramentorum est determinata ad personam in individuo; sed tantum ad personam præsentem.

Tertia Conclusionis pars probatur. Sicut intentio ministri determinat formam, ita pariter forma determinat materiam; sed intentio ministri determinat formam ad personam præsentem: ergo etiam forma determinat materiam præsentem. Et quanvis non requiratur ad Sacramentorum valorem, ut hæc, vel alia materia in eorundem confectione adhibeatur, quia tamen materia debet esse præsens, inde est, quod semel ipsa adhibita ut præsenti, eam pariter ut præsentem, non quidem ut talem in individuo, determinat forma.

Opponunt I. Tam baptizans, quam confirmans, exprimunt nomen, & baptizandi, & confirmandi; sed nomen importat personam in individuo: ergo intentio ministri determinat personam in individuo II. Potest Minister baptismi determinare in individuo personam, quæ suscipit Baptismum, si adsit aliqua gravis necessitas: & esset casus, si volens baptizare Filium Regis, qui Patri debet succedere in Regno, & dubitat, an ipsi offeratur ad baptizandum Infans alterius Patris, qui simulet illum esse filium Regis: in hoc casu potest determinare intentionem suam ad Filium Regis; sed hic esset persona in individuo: ergo determinaret intentionē suam ad personam in individuo. III. Contrahentes matrimonium non sufficit ut sint præsentes, sed etiam requiritur, ut sint cogniti, quia debet unusquisque ipsorum scire in individuo, cui dat assensum, & a quo recipit: ergo est necessaria determinatio personæ in individuo in intentione Ministri. IV. Si quis distans incurreret evidens periculum vitæ, vel ob præcipitium, vel ob occisionem, & absolutionem a Sacerdote pariter distanti peteret, posset hic a Sacerdote etiam a longe absolvi: ergo non requiritur ut persona sit præsens.

Respondemus ad I., quod pronomen illud *Te* significat personam illam præsentem, non vero in individuo determinatam. Et ratio potissimum est, quia in Baptismo non denotat nomen impositum, sed imponendum, & etiam in Confirmatione, quando nomen mutatur ob caussas, quæ illius mutationem exposcunt; unde ex pronunciatione nominis, non fit, ut determinetur persona in individuo, sed tantum, ut determinetur persona præsens.

Ad II.; quanvis Henuus respondens admittat casum, qui proponitur, nobis tamen non videtur necesse, ut casum concedamus, adhoc ut ad objectionem respon-

respondeamus. Dicitur enim, quod in casu illo retinetur intentio, si alius sit a Filio Regis, & Baptismus non fit; si vero sit Filius Regis, verificatur intentio ad supraabundantiam, & Baptismus fit. Et quamvis Hennus dicat, quod Conclusio intelligatur *per se* loquendo, adeoque non comprehendatur in ea casus ille extraordinarius; nos tamen dicimus, quod quum casus hic sit particularis, & appareat exceptus a Conclusione, quam ponimus, inde est, quod illum a Conclusione nostra removemus, & asserimus, vel Baptismum non fieri ob intentionis defectum, vel fieri ob intentionis super abundantiam, ut dictum est.

Ad III. Jam diximus, quod a Conclusione posita matrimonium debet excipi, ob rationes peculiares, quæ in ipso sunt, & quas objectio vere proponit; unde nihil ad respondendum nobis incumbit.

Ad IV., dicitur, quod pro præsentia intelligitur non intima quidem præsentia, sed illa, qua a Ministro persona videri possit, sive sit intime præsens, sive parum distans. Ea enim requiritur præsentia, quæ sufficiat ad determinationem personæ; sed in persona parum distanti habetur præsentia, quæ sufficiat ad determinationem prædictam: ergo præsentia parum distans sufficit ad determinationē personæ præsentis.

DISSERTATIO CCCXIII.

De Fide in Ministris Sacramentorum. Quis nam primus asseruerit requiri Fidem in Ministro, ut valide ab eo Sacramenta conficiantur & conferantur? De Donatistis, eorundemque Authore, & de ipsorum erroribus. De Sancto Stephano Papa, & an contra Rebaptizantium errores recte se gesserit?

Rimo dicitur Tertullianus, qui floruit circa finem secundi seculi, & quando adhuc ab Orthodoxa Communione non defecerat, & quod scripserit, nullum esse Baptismum, qui ab Hæreticis conferatur; adeoque ad Sacramenti valorem exegisse fidem in Ministro. Afferuntur pro hoc probando ejusdem Tertulliani verba lib. de Bapt. cap. 17. *Hæretici nullum habent consortium nostræ disciplinæ, quos extraneos utique testatur ipsa ademptio Communicationis: non debeo in illis agnoscere, quod mihi est præceptum; quia non idem Deus, & nobis, & illis, nec unus Christus ideo idem, ideoque nec Baptismus unus, quia non idem, quem cum rite non habeant, sine dubio non habent &c.*

Secundo fuit Agrippinus, Carthaginensis Episcopus, qui non solum censuit, sed etiam definivit, esse rebaptizandos illos, qui Baptismum ab Hæretico Ministro acceperant. Definitionis ab illo editæ, cum quibusdam Africæ, & Numidiæ, Episcopis anno 217. meminit Cyprianus Epist. ad Quintum per hæc verba: *Quandoquidem Agrippinus, bonæ memoriæ vir, cum cæteris Coepiscopis suis, qui in illo tempore in Provincia Africa, & Numidia Ecclesiam Dei gubernabant, statuit, & librato consili communis examine, firmavit: quorum sententiam, & religiosam, & legitimam, & salutarem fidei, & Ecclesiæ Catholicæ congruentem, nos etiam secuti sumus.* Insuper ex Augustino habemus lib. 2. de Bapt. cap. 7. hoc ipsum fecisse Agrippinum, & male fecisse: *Hanc consuetudinem suscipiendi ab Hæreticis baptizatos, credo ab Apostolica traditione venientem; sicut multa, quæ non inveniuntur in litteris eorum, neque in Conciliis posteriorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, nonnisi ab Apostolis tradita, & commendata creduntur. Hanc ergo saluberrimam consuetudinem dicit S. Cyprianus per Agrippinum prædecessorem suum, quasi cœpisse corrigi. Sed sicut diligentius inquisita veritas docuit,*

quæ

quæ post magnos dubitationis fructu. ad plenarii Concilii confirmationem perducta est, verius creditur per Agrippinum corrumpi cæpisse, non corrigi. Habemus etiam ex Vicentio Lirinensi in Commonitorio cap.6. *Quondam venerabilis memoriæ Agrippinus, Carthaginensis Episcopus, primus omnium mortalium contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium Consacerdotum, contra morem, ac instituta majorum, rebaptizandum esse censebat: quæ præsumptio tantum mali invexit, ut non solum hæreticis omnibus formam Sacrilegii, sed etiam quibusdam Catholicis occasionem præbuerit erroris!*

Tertio Cyprianus, Carthaginensis Episcopus, Concilio Carthagine celebrato, cum multis aliis Africanis Episcopis sibi adherentibus, decrevit, ab Hæreticis baptizatos esse rebaptizandos. Testatur Eusebius lib.7. Hist. cap.2.; immo ipsemet Cyprianus fatetur in Epistolis suis ad Quintum, ad Pompejum, & ad Jubajanum.

Quarto Donatistæ volebant, quod Sacramenta a Catholicis administrata, quos ipsi Hæreticos putabant, & appellabant, nullius essent valoris,ac virtutis. Testes habemus Ambrosium ad Caput I. prioris Epistolæ ad Corinthios, & Augustinum cont.Epistolam Parmeniani lib.3. cap.2., & cont. Cresconium lib.2. cap.28.

Quinto Luciferiani admittebant Baptismum ab hæreticis collatum; respuebat tamen Ordinationem,quam iidem Hæretici faciebant, & quemcunque Ordinem ab ipsis datum nullum esse dicebant. Testis est Hieronymus in Dialogo cont. Luciferianos.

Sexto Insimulantur etiam ejusdem erroris aliqui antiqui Patres, qui tamen ab aliis defenduntur: et sunt Dionysius Alexandrinus, Athanasius, Alexandrinus Episcopus, Optatus Milevitanus, S. Basilius, aliique legendi apud P. Boucat.

Dicimus I. Primum,qui exegerit in Sacramentorum Ministro fidem, adeoque docuerit, nullum esse Baptisma ab hæreticis collatum, fuisse Tertullianum, secundum Agrippinum, tertium Cyprianum, quem errorem deinde Donatistæ excitarunt.

I. Probatur Conclusio de Tertulliano lib. Bapt. cap.17. verbis ejusdem, quæ retulimus nuper: *Hæretici nullum habent consortium nostræ disciplinæ, quos extraneos utique testatur ipsa ademptio Communicationis: non debeo in illis agnoscere, quod mihi est præceptum, quia non idem Deus, & nobis, & illis, nec unus Christus ideo idem; ideoque nec Baptismus unus, quia non idem, quem cum rite non habeant, sine dubio non habent, nec capit numerari, quod non habetur*. Quibus verbis diversum procul dubio facit Baptismum ab hæreticis a Baptismo a Catholicis collato, & rationem attingit, quia in Hæreticis non est eadem, ac in Catholicis Fides. Idem Tertullianus l. de Pudicitia, hæc scribit: *Ethnico par, ita & super Ethnicum Hæreticus etiam per Baptisma veritatis admittitur*. Et per hæc verba æque videtur asserere, & Baptismum ab Hæreticis, & Baptismum ab Ethnicis collatum nullum esse.

II. Probatur de eodem Tertulliano. Si Tertullianus non fuisset primus, qui errorem hunc scripsisset, ideo esset, quia ante ipsum hunc eundem errorem docuisset Agrippinus, Carthaginensis Episcopus; sed hoc est falsum: ergo Tertullianus fuit primus. Probatur minor. Si Agrippinus hunc errorem primus omnium docuisset, ideo esset, quia Cyprianus sic affirmat: sed Cyprianus hoc non affirmavit: ergo &c. Probatur minor. Cyprianus non dixit, quod Agrippinus primus omnium hunc errorem scripserit, sed quod statuerit: At nos non loquimur de primo statuente, sed de primo scribente: & propterea ultro concedimus, quod Agrippinus primus omnium hunc errorem statuerit in Concilio, quod cum suis Episcopis celebravit, at negamus, quod primus omnium ipse hunc errorem excogitaverit, scripserit, & publicaverit, quia hic talis non fuit Agrippinus, at Tertullianus.

III. Probatur de Agrippino, & afferuntur verba Cypriani, in quibus apparet, quod Agrippinus hunc errorem primus omnium statuerit. Hæc igitur habet Cyprianus, quæ etiam retulimus nuper, & habet in Epistola ad Jubajanum: *Apud nos non nova, aut repentina res est, ut baptizandos censeamus eos, qui ab Hæreticis ad Ecclesiam perveniunt, cum multi jam anni sint, & longa ætas (ex quo sub Agrippino bonæ memoriæ viro convenientes in unum Episcopi plurimi statuerunt, atque exinde in hodier-*

hodiernum tot millia Hæreticorum in Provinciis nostris ad Ecclesiam conversi, salutaris Baptismi gratiam consequuti sint.

IV. Probatur de Cypriano ex Augustino lib.6. de unico Baptismo cont. Petilianum cap.14. *Erant duarum eminentissimarum Ecclesiarum, Romanæ scilicet, & Carthaginensis, Episcopi duo, Stephanus, & Cyprianus, ambo in unitate Catholica constituti; quorum Stephanus Baptismum Christi in nullo iterandum esse censebat, & hoc facientibus graviter succensebat; Cyprianus autem in hæresi vel schismate baptizatos, tanquam non habentes Baptismum Christi, baptizandos esse in Ecclesia Catholica existimabat.*

V. Probatur de eodem Cypriano, exponendo historiam, quæ de eo, ejusque errore, circumfertur, & quæ validis documentis confirmatur. Celebris admodum apud eruditos omnes est controversia, quæ ex una parte inter Cyprianum, Africanosque Episcopos, & Firmilianum, & Orientales Episcopos exarsit, & ex altera inter Stephanum, Romanum Pontificem. Illi primi volebant, nullum esse ab Hæreticis collatum Baptismum, & sic ab Hæreticis baptizatos, iterum baptizabant; Stephanus vero e contra Hæreticorum Baptisma, si formam in Ecclesia adhiberi solitam servassent, validum esse affirmavit. Cyprianus igitur medio seculo tertio tribus Conciliis Carthagine celebratis errorem firmavit; errori autem quis ortum dederit, sunt qui dicunt, quod fuerit Magnus, homo laicus, qui, occasione Novatianorum eandem cum Catholicis baptizandi formam observantium, dubitavit, num a Novatianis tincti iterum essent tingendi? Alii vero asserunt, quod quum Novatiani, & ante eos Cataphrygi, soliti essent iterum baptizare, ut immundos, illos, qui ab Ecclesia Catholica desciverant, hoc ipsum ad æmulationem provocavit quosdam Episcopos in Africa, ut ipsi quoque illos, quos ex Novatianis ad Ecclesiam recipiebant, tanquam hæretico Baptismate potius maculatos, quam mundatos, denuo baptizarent, seu potius simpliciter baptizarent, ut ipsi dicebant; eis enim rebaptizationis nomen semper invisum erat, ut Cyprianus scribebat ad Quintum. Numidiæ Episcopi ad Synodum anno 258., Valeriano, & Gallieno Imperatoribus, Carthagine a Cypriano coactam, literas de hac quæstione scripserunt, aliis quidem affirmantibus, aliis vero negantibus. In ea Synodo definitum est, neminem extra Ecclesiam baptizari posse, & definitio Synodi Numidiæ Episcopis missa fuit cum synodica epistola, quæ directa est Januario. Anno eodem aliud Concilium coegit Cyprianus, ad quod septuaginta & unus Episcopi ex Provinciis Africæ & Numidiæ convenerunt, & in ipsis prima definitio confirmata est; & hujus Concilii synodicam epistolam Cyprianus ad Stephanum Papam porrexit, qua illum de rebus in Concilio actis certiorem fecit. Eodem pariter anno Kal. Septembris Cyprianus tertium Concilium habuit Carthagine, ad quod octoginta septem Episcopi ex Africana Provincia, & Numidia, & ex Mauritania, convenerunt. In hoc Concilio lectæ fuerunt literæ Stephani Papæ, quibus ad synodicam secundi Concilii rescribens prohibuerat, ne quid novi circa Hæreticorum Baptisma tentaretur. At adunati Episcopi nullam Stephani rationem habentes priora decreta confirmarunt, ut constat ex epistola Cypriani ad Pompejum, in qua stylo sane acerbiori, quam par esset, Stephani responsum perstringit, atque, Stephanum errasse, & Hæreticorum caussæ patrocinari. Et hæc in Africa a Cypriano gesta sunt; quæ quidem manifeste probant, Cyprianum & amplexatum fuisse Rebaptizantium errorem, ac insuper illum propugnasse.

VI. Probatur de aliis, qui in Asia eundem errorem amplexi sunt. Firmilianus, Cæsareæ in Cappadocia Episcopus, acceptis a Cypriano literis per Rogatianum Diaconum, quibus de Stephani decreto, & de lata a Patribus Carthaginensibus sententia certior fiebat, eidem Cypriano respondit, se suo Concilio, non Stephano Papæ subscripsisse. Firmiliani sententiam sequuta est nedum Cæsariensis in Cappadocia Provincia, sed & plures aliæ Asianorum Ecclesiæ receperunt. In Concilio namque Iconiensi in Phryzia contra Cataphrygas anno 258. habito decretum est, *nihil eorum, quæ ab Hæreticis facta sunt, ab Ecclesia Catholica recipiendum esse: Ordinationes, Baptismum, manuum impositiones, aliudve sacrum quodvis ab Hæreticis administratum, invalidum esse.* Huic Concilio Cappadoces, Cilicii, &

Galatæ subscripserunt, & illius acta Firmilianus ad Cyprianum misit. Eodem tempore, quo Iconiense Concilium habitum est, aliud Synadis in Asia legimus celebratum, in quo idem plane, quod in illo, statutum fuit; & utriusque meminit Dionysius Alexandrinus apud Eusebium lib. 7. cap. 6. Ultra horum Conciliorum decreta variæ hinc inde apparuerunt epistolæ, tum a Cypriano, aliisque Africanis Episcopis, tum a Firmiliano, & Orientalibus Antistitibus, ad Stephanum directæ, tum ab ipso Stephano ad eosdem, qui tamen semper firmiter in errore suo perseverarunt, donec plenarium Concilium, in quo lis finita est, celebraretur, ut testatur Augustinus lib. 2. de Bapt. contra Donatistas cap. 4. Ex his patet manifeste Cyprianum in Africa, & Firmilianum in Asia, Rebaptizantium errori non solum favisse, sed & patrocinatos quoque fuisse.

VII. Probatur & explicatur de aliis. Equidem non idem esse debet judicium de Dionysio Alexandrino, de Basilio, de Athanasio, de Optato Milevitano, de Cyrillo Hierosolymitano, qui ab aliis accusantur, & ab aliis defenduntur. Dionysium, qui Firmiliano, & Cypriano coævus fuit, cum eisdem etiā sensisse vult post Hieronymum de Scriptoribus Ecclesiasticis, Baronius, cui Natalis Alexander adhæret. Jueninus vero in Commentario ipsum vindicat, atque defendit. De Basilio idem Jueninus hanc firmat Conclusionem: Basilius Baptismum in forma a Christo præscripta ab aliquibus extra Ecclesiam collatum reijecit, admisit tamen a quibusdam aliis datum; verum alii Scriptores Basilium omnimode vindicant, & idem cum Stephano Papa sensisse, contendunt. Athanasium Juueninus accusat, Natalis Alexander defendit. Optatum Milevitanum ait Juueninus rejecisse Baptisma ab Hæreticis datum, sed a Schismaticis collatum admisisse: Natalis vero Alexander tuetur in omnibus. Tandem de Cyrillo ait Jueninus: apud Cyrillum Hierosolymitanum Baptisma ab Hæreticis datum non valuit; attamen ab aliis Scriptoribus vindicatur.

Pro secunda Dissertationis parte, quæ est circa Donatistas, & de eorundē hæresi, & hujus authore, præmittimus, quod post annos 45. a Martyrio Cypriani, qui passus est anno 261., ortum est schisma Donatistarū anno scilicet 306., quod postmodum in apertam hæresim prorupit. Duo autem erant hæresis hujusce principaliora capita, primum, quo dicebant, Ecclesiam ob contagionem cum Traditoribus, qui erant illi, qui sacros libros Gentilibus tradiderāt, per totum mundum fuisse extinctam, & tantum in Africa penes Donati Sequaces integram remansisse: secundum vero, quia rebaptizabant non solum ab Hæreticis, sed etiam a Catholicis baptizatos, quos ut sacrorum Codicum, & vasorum Traditores infamabant. Isti autem in varias sectas divisi sunt, ut observat Augustinus Hæresi 69. Aliqui dicebantur Maximianistæ a Maximiano Carthaginensi Pseudo-Episcopo; alii Primianistæ a Primiano ejusdem Urbis Pseudo-Episcopo; alii Rogatistæ a Rogato Episcopo in Mauritania Cæsariensi; alii Campitæ, seu Campenses, Montenses etiam, seu Rupitani, quia scilicet in speluncis montium, vel rupium conventus suos agebant. His affines fuerunt Circumcelliones, qui ne dum in alios, sed in se ipsos insæviebant per varias mortes, præcipitiorum maxime, aquarum, & ignium, se ipsos necantes, ut Martyres crederentur, aliosque ad hujusmodi furorem provocarent. Isti omnes, quum veram Ecclesiam apud se tantum esse crederent, nullum esse apud Catholicos Sacramentum existimabant, unde iterum baptizabant, iterum ungebant, iterum manus imponebant, non solum inferioribus Clericis, sed quoque Sacerdotibus, & Episcopis, quorum nonnullos inter Laicos relinquebant. His positis

Dicimus II., Cyprianum, Firmilianum, aliosque Patres, si qui fuerunt, tum Africæ, tum Orientis, existimasse, controversiam de Baptismo Hæreticorum non ad fidem, sed ad disciplinam tantum pertinere: certum tamen non esse, an ipsi ante mortem resipuerint, & ab errore suo recesserint.

Prima Conclusionis pars probatur I. Hæc est differentia inter disciplinam, & fidem, quod disciplina potest esse varia & multiplex, tam pro varietate temporum, quam pro diversitate locorum; fides vero semper est eadem, quovis tempore, & ubique locorum: atqui

atqui enunciati Patres controversiam de rebaptizatione putarunt esse variam pro varietate temporum, & locorum: ergo putarunt pariter controversiam pertinere ad disciplinam, & non ad fidem. Major patet ex verbis Augustini Epist. 54. ad Januarium: *Quod neque contra fidem, neque contra bonos mores esse convincitur, indifferenter est habendum; & propter eorum, inter quos vivitur, societatem servandum est.* Antecedenter autem scripserat: *nec disciplina ulla est in his melior gravi prudentique Christiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Ecclesiam, ad quam forte devenerit.* Minor probatur. Enunciati Patres in controversia illa scripserunt, esse varietatem in praxi, libertatem in sentiendo, & societatem atque communionem in dissentiendo; sed hæc tria satis superque comprobant, controversiam esse de disciplina, & non de fide: ergo enunciati Patres intelligebant, controversiam esse de disciplina, & non de fide. Probatur major; & primo circa varietatem in praxi, eam fatetur Cyprianus in Epist. 71. ad Quintum, 72. ad Stephanum, 73. ad Jubajanum, & in præfatione Concilii III. Carthaginensis; testatur pariter Firmilianus in sua Epistola ad Cyprianum, quæ est 75. inter illas Cypriani. Fatetur quoque Dionysius Alexandrinus in 3. ad Philemonem Epistola apud Eusebium lib. 7. cap. 7. Basilius cap. 1. Epistolæ ad Amphilochium; pro vero libertate sentiendi fatetur pariter Cyprianus in citata epist. ad Stephanum, & in citata præfatione ad Concilium tertium Carthaginense; & pro servata pace & communione fatetur idemmet Cyprianus in Epist. ad Jubajanum num. 73. ubi habet: *Nos quantum in nobis est, propter Hæreticos cum Collegis & Coepiscopis nostris non contendimus, cum quibus divinam concordiam, & Dominicam pacem tenemus..... servatur a nobis patienter & firmiter charitas animi, collegii honor, & vinculum fidei, & concordia sacerdotii.*

Secunda Conclusionis pars probatur etiã de Cypriano verbis Augustini lib. 2. de Bapt. contra Donatistas cap. 4.: *Si Petrum laudat, & prædicat, ab uno posteriore collega patienter concorditerque correctum, quanto citius ipse eum Concilio Provinciæ suæ universi Orbis auctoritati patefacta veritate cessisset? quia profecto & uni verum dicenti & demonstranti posset facillime consentire tam sancta anima, tam pacata; & fortasse factum est, sed nescimus. Neque enim omnia, quæ illo tempore inter Episcopos gesta sunt, memoriæ literisque mandari potuerunt, aut omnia, quæ mandata sunt, novimus.* Et Epist. 93. alias 48. cap. 10. *Cyprianus autem sensisse aliter de Baptismo, quam forma & consuetudo habeat Ecclesiæ, non in Canonicis, sed in suis, & in Concilii literis invenitur; correxisse autem istam sententiam non invenitur. Non incongruenter tamen de tali viro existimandum est, quod correxerit, & fortasse suppressum sit ab eis, qui hoc errore nimium delectati sunt, & tanto velut patrocinio carere noluerunt.*

Objiciunt I. Cyprianus nullum citat Scriptorem pro Rebaptizantium errore, qui fuerit Agrippino antiquior, ut legitur in citata epistola ad Jubajanum: ergo non fuit primus Tertullianus, qui Agrippinum præcessit. II. Augustinus similiter lib. 2. de Bapt. contra Donatistas cap. 7., *Agrippinum*, ait, *fuisse primum ejusdem erroris auctorem.* III. Eusebius lib. 7. Historiæ primum auctorem facit Cyprianum ipsum. IV. Augustinus pluribus in locis docet, Cyprianum peccasse; sed non peccasset, si controversia fuisset de disciplina, & non de fide: ergo controversia non fuit de disciplina, sed de fide. V. Cyprianus errorem suum definivit pariter in Concilio, & Stephano Romano Pontifici restitit, & obedire pertinaciter noluit: ergo peccavit. VI. Quamvis Cyprianus non erraverit, quia lis terminata non erat in Concilio plenario, attamen peccarunt alii, qui post idem Concilium plenarium eundem errorem amplexi sunt; ut fuit Athanasius, & cum eo Basilius, & Cyrillus Hierosolymitanus. VII. Augustinus Epist. 48. docet, Cyprianum aliquando deposuisse suam opinionem de Hæreticis rebaptizandis, & hæc sunt ejus verba: *Correxisse autem istam sententiam non invenitur: non incongruenter tamen de tali viro existimandum est, quod correxerit, & fortasse suppressum sit ab eis, qui hoc errore nimium delectati sunt, & tanto veluti patrocinio carere noluerunt.* VIII. Dionysius Alexandrinus anno 259. in epistola ad Stephanum Papam, quam refert Eusebius lib. 7. cap. 5., asserit, quod Orientales omnes, inter quos principem locum obtinebat Firmilia-

nus, errorem suum de rebaptizatione Hæreticorum deposuerant; & hæc sunt ejus verba: *Jam scito omnes Orientales Ecclesias, quæ antea fuerant propter errorum perversitatem nonnulla dissentione distractæ, ad concordiam denuo esse reductas. Omnes etiam Ecclesiarum Præsides, quæ ubique locorum sunt, summo animorum consensu conspirare, & ob pacem hanc præter omnium expectationem constitutam incredibili lætitia affici.* IX. Hieronymus scribens adversus Luciferanios scribit, quod *illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos Hæreticos cum Cypriano statuerunt, ad antiquam consuetudinem revoluti novum emiserunt decretum*: ergo &c. X. Athanasius scribens ad Eustathianos vult, ut Meletiani, qui ante Meletii promotionem ad Episcopatum Antiochenum baptizati fuerunt ab Arianis, rebaptizari non debeant: ergo Athanasius deposuit errorem suum.

Respondemus ad I., quod Cyprianus loquebatur de illo primo, qui errorem hunc statuerat, & quidem in Pseudo-Concilio quod coegerat, & hic fuit sane Agrippinus; nos autem loquimur de Tertulliano, qui primus omnium pro hoc errore privato nomine scripserat; hæc sunt verba Cypriani in Epist. ad Jubajanum num. 73. *Apud nos non nova, aut repentina res est, ut baptizandos censeamus eos, qui ab Hæreticis ad Ecclesiam veniunt, quando multi jam anni sunt & longa ætas, ex quo sub Agrippino bonæ memoriæ viro convenientes in unum Episcopi plurimi hoc statuerint.*

Ad II. Augustinus loquebatur de illis, qui pro rebaptizandis Hæreticis stabant, & cum Stephano Papa controversiam habuerunt, qui quidem fuerunt Cyprianus, & Firmilianus, non vero Tertullianus, qui nullam de hoc controversiam, vel cum Pontifice Romano, vel cum alio quoquam excitavit. Hæc sunt Augustini verba lib. 6. de unico Baptismo cont. Petilianum cap. 14., quæ nuper pariter recitavimus: *Erant duarum eminentissimarum Ecclesiarum, Romanæ scilicet, & Carthaginensis, Episcopi duo, Stephanus, & Cyprianus, ambo in unitate catholica constituti: quorum Stephanus Baptismum Christi in nullo iterandum esse censebat, & hoc facientibus graviter succensebat; Cyprianus autem in hæresi, vel schismate baptizatos, tanquam non habentes Baptismum Christi, baptizandos esse in Ecclesia catholica existimabat.*

Ad III. Eusebius lib. 7. cap. 3. loquitur de tempore, quo sedente Stephano Papa controversia, de qua loquimur, celebris facta est, quia fuit a Cypriano excitata; & verum dicit, quia sub Pontificatu prædicti Stephani Tertullianus, & Agrippinus non vivebant, antea enim decesserant. Et hæc est responsio Tournely, qui hæc scribit; „ cum igitur
„ Eusebius lib. 7. Hist. cap. 3. ait, Cypria-
„ num omnium primum, *non nisi per Ba-*
„ *ptismum ab errore prius emundatos, ad-*
„ *mittendos esse censuisse*; loquitur de
„ tempore, quo sedente Stephano S.
„ Pontifice controversia hæc celeber-
„ rima, auctore Cypriano, excitata fuit.

Ad IV. Augustinus non dicit, Cyprianum peccasse, quia errorem illum docuerat, sed quia Stephano restitit, & eundem pertinaciter obtrectavit, & durius, quam par erat, eidem literas dedit. Et hoc patet ex lib. 5. de Bapt. cont. Donatistas cap. 25., ubi loquens de epistola Cypriani ad Pompejum hæc habet: *jam illa, quæ in Stephanum irritatus Cyprianus effudit, retractare nolo, quia & non opus est. Ea præterire melius est, quæ periculum perniciosæ dissentionis habuerunt.*

Ad V. Cyprianus non peccavit, quando in pluribus Conciliis cum suis Coepiscopis opinionem suam definivit, quia putabat esse rem pertinentem ad disciplinam, & de qua poterat provinciale Concilium judicium ferre. Quod autem peccaverit ob resistentiam & irreverentiam Stephano Papæ illatam, jam diximus nuper; at hoc non est errare in fide, sed est peccare in moribus.

Ad VI., dicitur, quod illi Patres Concilii plenarii definitionem, sive hoc fuerit Arelatense, sive Nicænum primum, tanquam oeconomice factam intellexerunt, ideoque non putarunt errorem, definitioni illi non adhærere, ut videre est apud Juenioum lato calamo de hoc scribentem. Cæterum Patres illos ob alias rationes plerique excusant, ut nos etiam modo diximus.

Ad VII. Hæc reponit Juenínus primo; „
„ Augustinum de ea Cypriani correctione
„ nihil statuisse, eam S. Doctor ex S. Mar-
„ tyris pietate collegit, sed non omnino
„ necessaria videtur hujusmodi illatio;
„ Cyprianus quippe praxim de rebapti-
„ zandis Hæreticis, multis titulis com-
„ mentitiam habuit, consuetudinem,

quæ

„ quæ in sua Ecclesia ab Agrippini temporibus obtinebat, Episcoporum tum „ Africanorum, tum Orientalium Conciliis, quibus probata fuerat, quæque „ a plenaria aliqua Synodo rejecta non fuerant; apparenti cum Scripturis conformitate, quam sanctissimus Martyr „ sæpissime laudavit. Secundo, Catholici, qui apud Afros Stephano Papæ „ adhæserunt, (neque enim omnes Episcopi Africani consenserant Rebaptizantibus) factam a Cypriano prioris „ sententiæ correctionem suis Ecclesiis, „ ac posteritati tradidisseut; quam tamen eos aliquando tradidisse nullo „ posse veterum monumento probari.

Ad VIII. Dionysius loquutus est de extincto Novatianorum Schismate, scilicet, quod Episcopi, qui occasione Novatiaoi erroris iuter se dissidebant, inter se ipsos postmodum, explosa novitate, conciliati fuerint. Sic respondet Baronius, ejusque responsionem Jueninus pluribus rationum momenti, probat.

Ad IX. Idem Jveninus per hæc verba respondit: „ Iactum, quod in medium „ profert Hieronymus, qui extra Africam versabatur, Augustinum in Africa Episcopum in dubium revocasse, „ nec enim illud unquam asserere ausus „ est, *fortasse*, (inquit lib.2. de Bapt. cont. „ Donatistas,) *factum est, sed nescimus*. „ Omnibus pergratum fecisset Hieronymus, si commentaria, ubi id legerat, „ quæque in Augustini manus nunquam „ venerant, posteritati commendasset.

Ad X. Periti dicunt, Athanasium loquutum fuisse per œconomiam, ut pacem scilicet cum Antiochenis non frangeret. Alii vero respondent, quod consuetudo illa rebaptizandi Hæreticos in Ecclesia Antiochena non erat, adeoque non erat necesse, ut de ea scriberet Athanasius ad Episcopum Antiochenum.

Pro tertia Dissertationis parte, in qua quæritur, quisnam fuerit Donatistarum origo, & Author, ipsorumque errores?; primo, quæ sunt certa præmittimus, & deinde, quæ sunt controversa resolvemus. Mensurius erat Carthagine Episcopus, quando evocatus Romam a Maxentio, omnia Ecclesiæ suæ vasa senioribus Sacerdotibus, præcipue aurea & argentea, tradidit custodienda, ut ea deinde successori suo consignarent. Mortuus est in itinere Mansurius, & electus est Episcopus Carthaginensis Cæcilianus. Carthagine morabatur Lucilla; mulier hispana dives & potens, quæ Cæciliano odium fovebat ob reprehensionem sibi factã, quod ante Eucharistiæ sumptionem, osculáretur ossa cujusdam, cujus Sanctitatem Ecclesia non adhuc probaverat. Proinde Cæciliani electioni, quanvis totius Populi votis factæ, non acquievit, ejusque sententiæ se conjunxerunt Botrus, & Cælesius, qui eandem Sedem implere cupiebant, quando illa Cæcilianus implevit.

Mensurius in suo discessu reliquerat seniori cuidam fideli Aniculæ indicem vasorum aureorum & argenteorum, quæ Sacerdotibus senioribus tradiderat, ad hoc ut eundem indicem Successori ejus in Episcopatu consignaret. Mortuo proinde Mensurio, & in ejus locum Cæciliano electo, hic petiit, & accepit indicem, quem Mensurius reliquerat, vigore cujus repetens a senioribus Sacerdotibus vasa prædicta, illos admodum irritavit. Unde se conjunxerunt cum Lucilla, cum Botro, & cum Cælesio, & a Cæciliani communione se separarunt. His tribus adjuncti fuot plures Episcopi traditores, qui scilicet sacros Libros Infidelibus tradiderant, ut mortem effugerent, quod in Concilio Numidiæ falsi fuerant, qui pariter se a Cæciliani communione separantes convenerunt Carthagine, & illius Civitatis Pseudo-Episcopum creaverunt Majorinum Lectorem, qui erat Lucillæ domesticus, & pro cujus electione Lucilla ipsa magnam pecuniæ quantitatem erogaverat. Hæc omnia refert Augustinus lib.1. contra Parmenianum cap.3. verbis hisce: *Legant qui volunt, quæ narret, & quibus documentis quam multa persuadeat venerabilis memoriæ Milevitanus, Episcopus catholicæ communionis, Optatus, sive de Lucilla pecuniosissima tunc & factiosissima fœmina, quam pro Ecclesiæ disciplina Sanctus Cæcilianus, adhuc Diaconus, læserat: vel de cæteris factiosis ejus consortibus, sive furibus ecclesiastici argenti, sive ad Episcopatum se non pervenisse dolentibus, & sibi prælatum Cæcilianum insidiis, quibus poterant, insectantibus; sive de Numidis Episcopis, quos ista factio consecraverat ad perniciem Cæciliani, ut, illo deposito, alter ex eis ordinaretur: qui venientes cum Primate suo tunc* Secun-

Secundo Tigisitano, & aliis, quibus traditionis confessa crimina Secundus ipse donaverat, veluti pacem consulens, (sicut Ecclesiastica gesta testantur,) absentem Cæcilianum sine ullo dilatione diligentioris inquisitionis, nullo responsionis loco servato, traditorem esse censuerunt, ut ei videlicet obessent absenti traditionis crimina tantummodo objecta, cum sibi metipsis præsentes confessa donaverint. Illi iidem Episcopi, qui Majorinum elegerant, Cæcilianum absentem & non auditum, damnarunt. Schismatis ergo Conflatores præcipui fuerunt Botrus, & Cælesius post Lucillam præfatam; fautor vero ejusdem primarius factus est Secundus, Episcopus Tigisitanus, & Numidiæ Primas. A nemine tamen ex his nomen sumpserunt Donatistæ, sed a Donato, non Masculitano, aut Calamensi, qui adversus Cæcilianum cum aliis Episcopis traditoribus convenerant, sed ab alio Donato, qui successerat Majorino, ut Pseudo-Episcopus Carthaginensis. Quod asserit Augustinus lib. de Hæresibus cap.69. de Donatistis hæc scribens: *hujus hæresis principem accepimus fuisse Donatum, qui de Numidia veniens, & contra Cæcilianum christianam dividens plebem, adjunctis sibi ejusdem factionis Episcopis, Majorinum apud Carthaginem ordinavit Episcopum, cui Majorino Donatus Episcopus alius in eodem divisione successit, qui eloquentia sua sic confirmavit hanc hæresim, ut multi existiment propter ipsum potius eos Donatistas vocari.*

Interea reddita Ecclesiæ pace ob Catholicam Religionem, quam Constantinus Magnus amplexus fuerat, Donatistarum quæstio ad aures ejus pervenit; & ipse, etsi rogatus, noluit in illam messem manus immittere, quam ultro suam non esse fatebatur. Quapropter hoc exemplare & notandum responsum dedit illis, qui pro hoc eodem ipsum rogabant, & quod refert Optatus Milevitanus lib.1.cont. Parmenianum: *Petitis a me in seculo judicium, cum ego ipse Christi judicium expectem.* Fuerunt proinde varia Concilia coacta pro hac caussa determinanda, & quorum unum S. Augustinus appellat plenarium, & quæstio est inter Eruditos, quodnam ipsum fuerit. Verum hoc in subsequenti Dissertatione videbitur; & interim de Stephano Papa, ut in Dissertationis titulo notatur, aliqua dicamus.

Pro ultima igitur Dissertationis parte, in qua quæritur de Sancto Stephano Papa, & an contra hos errores recte se gesserit? hæc examinanda occurrunt; primum, an Stephanus quæstionem de Baptismo ab Hæreticis collato censuerit pertinere ad Fidem, & eam an saltem implicite definiverit? Secundum, an Cyprianum, Firmilianum, aliosque Rebaptizantes, excommunicaverit, an vero tantum excommunicationem iisdem comminatus fuerit? Tertium, an idem Stephanus inciderit in errorem contrarium errori Cypriani, approbando scilicet Baptismum indistincte ab omnibus Hæreticis collatum?

Dicimus III., Stephanum Papam censuisse, controversiam de Baptismo ab Hæreticis dato pertinere ad fidem, eamque saltem implicite definivisse; non autem Cyprianum, Firmilianum, aliosque Rebaptizantes excommunicationis gladio feriisse, sed illis solas minas hæsisse, non per hoc tamen in contrarium errorem incidisse, sed approbasse tantum BaptismumHæreticorum, qui verbis evangelicis conferebatur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

Prima Conclusionis pars probatur I. Stephanus judicavit controversiam, de qua agebatur, dirimendam esse ex traditione; sed non ex traditione, quæ respiciebat disciplinam: ergo ex traditione, quæ respiciebat Fidem. Major patet ex Decreto Stephani ad Cyprianum directo, & quod ipsemet Cyprianus refert in sua epistola ad Pompejum nu.64. *Si quis a quacunque hæresi venerit ad vos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in pænitentiam.* Minor probatur; & quidem primo, quia Stephanus comminabatur Episcopis Rebaptizantibus excommunicationem; hoc certe nec debuisset facere, nec fecisset, si quæstio illa ad solam disciplinam pertinuisset. Secundo, quia Episcopi illi Stephano respondebant, rem esse de disciplina, & non de Fide, & nihilominus Stephanus iisdem non acquievit: ergo signum est, quod intelligebat, rem esse de fide, & non de sola disciplina. Tertio, quod pro hac re definienda posterioribus temporibus plenarium Concilium coactum fuit, & quod sæpe commemorat Augustinus, & in

& in quo Stephani decretum receptum & conclamatum ab omnibus fuit; si res autem fuisset ad solam disciplinam pertinens, Concilium eam declarasset, & Stephani Decretum nec recepisset, nec conclamasset.

II. Probatur testimonio Vicentii Lirinensis in Commonitorio primo cap. 9. ubi hæc scribit. *Quondam venerabilis memoriæ Agrippinus, Carthaginensis Episcopus, primus omnium mortalium contra divinum Canonem, contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium Consacerdotum, contra morem, ac instituta majorum, rebaptizandum censebat... Cum ergo undique ad novitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaqua versum Sacerdotes pro suo quisque studio reniterentur, tunc beatæ memoriæ Papa Stephanus, Apostolicæ Sedis Antistes, cum cæteris quidem Collegis suis, sed tamen præ cæteris restitit; dignum, ut opinor, existimans, si reliquos omnes tantum fidei devotione vinceret, quantum loci auctoritate superabat. Denique in epistola, quæ tunc ad Africam missa est, his verbis sancit, nihil novandum, nisi quod traditum est; intelligebat enim vir sanctus & prudens, nihil aliud rationem pietatis admittere, nisi ut omnia, quæ fide a Patribus suscepta forent, eadem fide filiis consignarentur,... Quis ergo tunc universi negotii exitus? Quis utique, nisi usitatus & solitus? Retenta est scilicet antiquitas, explosa novitas.* Quibus verbis declarat Vincentius Stephani judicium per vocem illam *sancit*, & innuit præterea per verba illa, quæ subdit; sed universa, (illa scilicet, quæ opponebant Cyprianus, Firmilianus, & alii Episcopi rebaptizantes), tanquam somnia, tanquam fabulæ, tanquam superflua, abolita, antiquata, calcata sunt.

III. Probatur. Concilium Tridentinum in sessione 7. Can. 4. de Bapt. errorem Rebaptizantium damnavit verbis hisce: *Si quis dixerit, Baptismum, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum; anathema sit.* Ubi aperte declarat Concilium, rem non esse ad solam disciplinam, sed etiam ad Fidem spectantem, tum quia non posuisset eam in Canone, sed in capitibus de Reformatione; tum pariter, quia aliter non comminatum fuisset excommunicationem illis, qui contrarium existimarent, ac dicerent.

Pro secunda Conclusionis parte, Baronius ad annum 258. censet, fuisse a Stephano latam excommunicationis sententiam, ac executioni etiam demandatam contra Firmilianum, non vero contra Cyprianum, cui asserit solas minas objecisse. At Bellarminus lib. 1, de Concil. cap. 10. autumat, Stephanum nec cum Africanis, nec cum Asiaticis, rupisse pacem; & ipsum sequuntur Henricus Valesius, Emmanuel a Schelestrate, Natalis Alexander, Du-Hamel, Jueninus, aliique. Cæteri vero, ut sunt, Rigaltius, Tilmontius &c. contrarium sentiunt. Igitur

Secunda Conclusionis pars probatur I. auctoritate Augustini lib. 5. de Bapt. cap. 25. *Stephanus abstinendos putaverat, qui de suscipiendis Hæreticis priscam consuetudinem convellere conarentur: iste autem quæstionis ipsius difficultate permotus, & sanctis charitatis visceribus præditus, in unitate cum eis manendum, qui diversa sentirent. Ita quamvis commotius, sed tamen fraterne indignarentur, vicit tamen pax Christi in cordibus eorum, ut nullum inter eos Schismatis malum oriretur.* Et lib. de unico Bapt. cap. 14. *Cum ergo Stephanus non solum non rebaptizaret Hæreticos, verum etiam hoc facientes, vel ut fieret decernentes, excommunicandos esse censeret, sicut aliorum Episcoporum, & ipsius Cypriani literæ ostendunt; tamen cum eo Cyprianus in unitatis voce permansit.... Nec ulla facta est a Cypriano, & eis, qui pariter de Baptismo sentiebant, ab illorum Communione divisio.* Et lib. 6 cap. 1. *Ista quæstio contra veterem consuetudinem disputationibus, salva charitate atque unitate, altercantibus discutiebatur.* Ex quibus verbis deducitur, quod Stephanus Papa vel sententiam excommunicationis non tulit, vel exequutioni non demandavit; tum quia pax in cordibus dissentientium perduravit, tum etiam quia nullum factum est Schisma inter illos, tum denique, quia neque inter eosdem ulla communionis divisio apparuit, quod apertissime testatur Augustinus.

II. Probatur. Patres, aliique antiqui Scriptores, qui dissidium, de quo loquimur, narrant, nullam excommunicationis præfatæ mentionem faciunt: ergo revera Stephanus Papa illius fulmen in dissidentes Episcopos non vibra-

bra-

bravit. Antecedens probatur, adducendo testimonium Eusebii, Hieronymi, & Vincentii Lirinensis, qui de dissidio hoc loquuti sunt, & de excommunicatione altum exhibent silentium. Eusebius lib. 7. Historiæ cap. 3. ait. *Primus omnium Cyprianus, qui tunc temporis Carthaginensem regebat Ecclesiam, nonnisi per Baptismum ab errore prius emundatos, admittendos esse censuit. Verum Stephanus nihil adversus traditionem, quæ jam inde ob ultimis temporibus obtinuerat, innovandum ratus, gravissime id tulit.* Hieronymus Dial. adversus Luciferianos; *Conatus est B. Cyprianus contritos lacus fugere, nec bibere de aqua aliena; & idcirco Hæreticorum Baptismo reprobans, ad Stephanum, tunc Romanæ Urbis Episcopum, qui a B. Petro Vigesimus sextus fuit, super hoc re Africanum Synodum direxit, sed conatus ejus frustra fuit.* Vincentius Lirinensis in Commonitorio cap. 9. *Cum ergo undique od novitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaqua versum Sacerdotes pro suo quisque studio reniterentur, tunc beatæ memoriæ Papa Stephonus, Apostolicæ Sedis Antistes, cum cæteris quidem Collegis suis, sed tamen præcæteris restitit; dignum (ut opinor) existimans, si oliquos omnes tantum fidei devotione vinceret, quantum loci auctoritate superabat.*

III. Probatur ex ipsomet Cypriano, qui queritur quidem de Stephano, quod comminatus ei fuerit excommunicationis fulmen, sed non dicit tamen, quod jecerit. Hæc sunt verba ejus in Epistola ad Pompejum nu. 74. *Dat honorem Deo, qui Hæreticorum amicus & inimicus Christianorum Sacerdotes, Dei veritatem Christi, & Ecclesiæ unitatem tenentes abstinendos putat?* Non dicit *abstinet*, vel *abstinuit*, sed *abstinendos putat*; quod comminationem innuit, non fulminationem; quæ si facta fuisset, acriores de eo querelas absque dubio fecisset. Testimonio Cypriani accedit alterum, quod exhibet Dionysius Alexandrinus ad Sixtum scribens, qui fuerat Stephani Successor, & legitur apud Eusebium lib. 7. Hist. cap. 5. *Antea quidem litteras scripserat de Heleno, & de Firmiliono, de omnibus denique Sacerdotibus per Ciliciam, Cappodociam, cunctasque finitimos Provincias constitutis, se se ob eam causam ab illorum communione discessurum, quod Hæreticos rebaptizarent.* Addit Dionysius: *Vide, quæso, gravitatem negotii. Revera enim, ut audio, in maximis Episcoporum Conciliis decretum est, ut qui ab Hæreticis ad Catholicam Ecclesiam accedunt, primum Catechumeni fierent &c: De his omnibus ego od illum Epistolam misi, rogans atque obtestans.* Ad quæ verba subdit Tournely, quod ipsemet Dionysius rogabat, atque obtestabatur, „ ne scilicet Stephanus tot ac „ tam florentes Ecclesias a sua commu„ nione separaret; quod quidem suis pre„ cibus effecisse Dionysium, eo verisimi„ lius est, quod de toto illo Stephanum „ inter ac Cyprianum, aliosque Reba„ ptizantes dissidio, altum subinde sit „ apud Veteres silentium. Quis vero in „ animum facile induxerit, adeo gra„ vem ac splendidam controversiam, „ tam subito sopitam & compositam „ fuisse, nisi Stephanus mitiori consilio, „ ac precibus Dionysii victus, aut a feren„ da sententia excommunicationis, aut „ ab ea executioni demandanda, sapien„ ter abstinuisset?

IV. Probatur Rationibus & conjecturis I. Sixtus, Romanus Pontifex, qui fuit Stephani in Pontificatu Successor, semper cum Cypriano communicavit; quod testatur apertissime Pontius, qui fuit diligentissimus Cypriani vitæ scriptor; non autem communicasset, si Cyprianus fuisset a Prædecessore suo excommunicatus. II. Cæteri per Orbem Catholicum Episcopi cum Cypriano, & Firmiliano omni tempore communicarunt; neque pariter hoc iidem Episcopi præstitissent, si Cyprianus, & Firmilianus fuissent a Stephano excommunicati, quia obstabat Canon, & Consuetudo Ecclesiæ, qua cautum erat, ne qui ab uno Episcopo fuisset excommunicatus, ab alio admitteretur. III. Cyprianus, & Firmilianus, ut supra probatum est, errorem suum nunquam ante mortem depofuerunt; ergo in excommunicatione positi extremū diem obiissent. IV. Stephanus vel cum prævia monitione Episcopos illos excommunicasset, vel sine illa: non primum, quia nullū hujus monitionis vestigium apud Scriptores legitur; neque secundum, quia aliter Stephanus nimis imprudenter hoc egisset, & contra Ecclesiæ legem, & consuetudinem. V. Donatistæ objiciebant Catholicis Cypriani, & Firmiliani exemplum; at Catholici nunquam iisdem objecerunt Cy-

priani

priani, & aliorum excommunicationem, quod debuissent facere, ut melius Donatistarum objectio rejiceretur. VI. Catholici opponebant Donatistis unitatē Ecclesiæ ab ipsis ruptam, quam tamen nunquam ruperat Cyprianus. Hoc vero non potuissent jure & veridice dicere, si Cyprianus in Ecclesiæ communione non fuisset mortuus.

Tertia Conclusionis pars probatur I. Stephanus Papa approbavit Baptismum collatum ab Hæreticis, ut illum probabat Traditio; sed Traditio nunquam probavit Baptismum Hæreticorum, qui verbis evangelicis *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* non conferebatur: ergo neque hunc approbavit Stephanus: ergo in errorem oppositum Cypriani errori non incidit. Major patet ex Stephani Decreto, quod Cyprianus refert epist. 74. ad Pompejum: *Si quis ergo a quacunque Hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in pœnitentiam*, Minor negari non potest, ut cuilibet Ecclesiæ historiam vel e li. mine salutanti notum est. Consequentiæ sequuntur.

II. Probatur. Tota Ecclesia fuisset in errore posita, si Stephanus ex una parte, & Cyprianus aliique ex altera in errores oppositos incidissent; sed hoc dici nequit: ergo neque dici potest, quod Stephanus inciderit in errorem, qui fuerit Cypriani errori oppositus. Probatur major, quia omnes Episcopi, immo omnes Fideles, qui tunc temporis erant in Ecclesia, vel Stephanum sequebantur, vel Cypriano adhærebant: ergo si hi ambo in errores oppositos inciderant, omnes Episcopi, & omnes Fideles, qui Ecclesiam componebant, fuissent in errore positi. Quod autem hoc dici nequeat, patet, quia aliter in Ecclesia deperdita fuisset vera Fides, nec amplius in ea inventa fuisset circa Baptismum vera Traditio.

Objiciunt I Augustinus lib. 2. de Bapt. cap. 4. docet, nullam factam fuisse definitionem circa controversiā Rebaptizantium: ergo Stephanus non definivit illam. Probatur antecedens adducendo verba ipsius Augustini: *Satis ostendit facillime se correcturum fuisse sententiam suam, si quis ei demonstraret, Baptismum Christi sic dari posse ab iis, qui foras exierunt, quemadmodum admitti non potuit, cum foras exirent. Nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere, nisi universa Ecclesiæ concordissima auctoritate firmati, cui & ipse sine dubio cederet, si jam illo tempore quæstionis hujus veritas eliquata, & declarata per plenarium Concilium solidaretur. . . . Quomodo enim potuit ista res tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii luculentā illustrationem, confirmationemque perduci, nisi primo diutius per Orbis Terrarū regiones multis hinc atque hinc disputationibus & collationibus Episcoporum pertractata constraret?* II. Dionysius Alexandrinus apud Eusebium lib. 7. Hist. cap. 5. scribit ad Sixtum, Stephani Successorem, quod lis circa rebaptizationem Hæreticorum non erat adhuc decisa: ergo eam Stephanus non definivit. III. Firmilianus in Epistola ad Cyprianum asserit, quod Stephanus rupit pacem Ecclesiæ: ergo revera Stephanus Episcopos rebaptizantes excommunicavit. Probatur antecedens. In Epistola Firmiliani, quæ invenitur inter illas Cypriani nu. 75. hæc leguntur: *Secundum quod in cæteris plurimis Provinciis, multa pro locorum & nominum diversitate variantur: nec tamen propter hoc ab Ecclesiæ Catholicæ pace atque unitate aliquando discessum est: quod nunc Stephanus ausus est facere, rumpens adversus vos pacem, quam semper Antecessores ejus vobiscum amore & honore mutua custodierunt.* Post quæ quasi alloquens Stephanum hæc addit: *Lites, & dissensiones quantas parasti per Ecclesias totius mundi! Peccatum vero quam magnum tibi exaggerasti, quando te a tot gregibus scidisti! Excidisti enim te ipsum: noli te fallere; siquidem ille vere est Schismaticus, qui se a communione Ecclesiasticæ unitatis apostatam fecerit: dum enim putas omnes a te abstinere posse, te solum ab omnibus abstinuisti.* Et paulo post: *Hæc Apostoli mandata & monita salutaria quam diligenter Stephanus implevit, humilitatem sensus, & lenitatem primo in loco servans? Quid enim humilius aut lenius, quam cum tot Episcopis per totum mundum dissensisse, pacem cum singulis vario discordiæ genere rumpentem, modo cum Orientalibus (quod nec vos latere confidimus,) modo vobiscum, qui in Meridie estis? a quibus Legatos Episcopos patienter satis, & leniter suscepit, ut eos nec ad sermonem saltem colloquii communis admitteret, adhuc insuper dilectionis, & charitatis memor, præciperet fraternitati universæ, ne quis eos in domum suam*

suam reciperet, ut venientibus non solum pax, & communio, sed & tectum, & hospitium negaretur. Hoc est servare unitatem Spiritus in commumone pacis, abscindere se a charitatis unitate &c. IV. Cyprianus in Epistola ad Pompejum refert, ac reicit Stephani decretum, scribens: *Præcepit nihil aliud innovari, nisi quod Traditum est. Quasi is innovet, qui unitatem tenens, Baptisma uni Ecclesiæ vindicat, & non ille utique, qui unitatis oblitus mendacia & contagia profanæ tinctionis usurpat..... Dat honorem Deo, qui unitatem & veritatem de divina lege venientem non tenens, Hæreses contra Ecclesiam vindicat? Dat honorem Deo, qui Hæreticorum amicus, & inimicus Christianorum, Sacerdotes Dei veritatem Christi & Ecclesiæ unitatem tuentes, abstinendos putat? Si sic honor Dei datur, si sic a cultoribus, & Sacerdotibus ejus timor Dei & disciplina servatur, abjiciamus arma, manus demus in captivitatem, tradamus Diabolo ordinationem Evangelii.* V. Stephanus Legatos ad se missos a Concilio Carthaginensi, in quo Rebaptizatio definita fuerat, nec audire voluit, nec passus est, ut Romæ apud Fideles hospitarentur: ergo habuit illos, ut excommunicatos. VI. Etiam excommunicationis minas inferendo, Stephanus excessit vel æquitatis suæ, vel potestatis limites: ergo semper vel imprudenter, vel injuste egit. VII. Sicut Cyprianus erravit Hæreticorum omnium Baptismum repudiando, ita etiam erravit Stephanus Hæreticorum omnium Baptisma approbando, etiam illorum, qui in Baptismi forma proferenda essentialiter errabant. VIII. In rebus de mera disciplina, & non ad Fidem spectantibus, nunquam fuit mos Ecclesiæ excommunicationis fulmen vel minari, vel vibrare; atqui Episcopi rebaptizantes putabant, controversiam illam esse de disciplina, & non de Fide: ergo contra regulas Ecclesiæ egit Stephanus excommunicationis minas iisdem inferendo. IX. Traditione Ecclesiarum Africanarum, & Asianarum habebatur, nullum esse Baptisma, quod ab Hæreticis conferebatur: ergo vel Stephani decretum, quod traditioni innitebatur, favebat Cypriano, & aliis, vel nullius ponderis habendum erat. X. Stephanus approbavit Baptisma *venientium a quacumque Hæ*[illegible] ...ant approbavit Baptisma [illegible] in Baptismi forma errabant. XI. [illegible]es Hæretici, vel qui erant tempore Stephani, vel qui ante illa fuerant, errabant in forma Baptismi, qui errabant in sanctissimæ & individuæ Trinitatis Personis, in quarum invocatione forma ipsa consistit: ergo si Stephanus horum Hæreticorum Baptismum approbavit in Fide erravit. XII. Benedictus XII. in responsione ad objecta Fraticellorum contra Constitutionem Joannis XII., quam Eymericus posuit in suo directorio Inquisitorum par. 2. quæst. 17., affirmat, quod tum Cyprianus, tum Stephanus, in extremos & oppositos errores lapsi fuerint; & quod deinde Concilium Nicænum utriusque opinionem correxerit.

Respondemus ad I, ommissis aliorum responsionibus, quod decretum Stephani, tanquam a Sede Apostolica latum, potuit ab Augustino nomine Concilii transmarini appellari, ob auctoritatem Sedis Apostolicæ, quæ cujuscumque Concilii definitioni prævalebat. Et in illo quidem decreto sola solemnitas non fuit, quamvis fuerit tota authoritas, & hujus solemnitatis defectum, dicit Tournely „ fuisse caussam „ & rationem, cur S. Augustinus dixerit, nullum tunc temporis celebratum fuisse Concilium transmarinum, „ & Cyprianus tam dure ac pertinaciter Stephano fuerit reluctatus.

Ad II; dicitur, verum non esse, quod in multis Episcoporum Conciliis aliter statutum esset, quam Stephano visum fuerat. Cæterum, quod Stephanus controversiam suo judicio saltem implicite definierit, legitur in citata Dionysii epistola ad Sixtum Papam apud Eusebium. *Ad hanc secundam de Baptismo scripsit epistolam, in qua Stephani simul, ac reliquorum Episcoporum sententiam ac judicium exponit.*

Ad III. Hæc reponit Tournely „ Ad Auctoritatem vero Firmiliani, cum „ ille, ut solent Orientales, fervidioris „ esset indolis, rem totam paulo acerbius exaggeravit, & quæcunque in „ Stephanum dura, aspera, injuriosa, & „ falsa congessit, omnem ipsi fidem detrahunt. Quis enim patienter audiat, „ Stephanum, Romanum Pontificem, Judæ proditori comparari, eum audaciæ, insolentiæ, stultitiæ, improbitatis, violatæ fidei, ac traditionis accusari

„ cusari? Verum hæc omnia, ait sapienter S. Augustinus lib. 5. de Bapt. cap. 25. retractanda non sunt, sed potius omittenda. Firmilianus igitur umbram pro veritate consectatus, minas excommunicationis pro ipsamet excommunicatione interpretatus, dura illa in Stephanum protulit. Neque porro, si verum esset, quod ille narrat, a Stephano in colloquium admissos non fuisse Legatos Cypriani, denegatum ipsis tectum, & hospitium, certum adhuc & indubitatum foret latæ excommunicationis argumentum; quia scilicet ex œconomia id prudenter fecisset Stephanus, ut nempe hac severitate Africanos ab errore nascente revocaret; neve Legatos illos benignius excipiendo, visus fuisset illorum errorem approbare; aut etiam ipsis occasionem dedisset alios suo commercio, & colloquio in errorem inducendi. Non absimili de causa S Epiphanius Constantinopolim veniens noluit aut in ædibus Chrysostomi, quanquam humanissime invitatus, commorari, aut in Ecclesia simul cum ipso orare, ne forte videretur erroribus Origenis, quibus Chrysostomum errore facti addictum putabat, favere, & ut ipsum a patrocinio Origenistis dando facilius hac agendi ratione revocaret:„

Ad IV. Cyprianus intelligendus est de unitate Baptismatis, quam ipse putabat in solo baptismo a Catholicis dato servari, & qua proinde a Stephano sublata, idem Cyprianus credebat, quanvis falso, Ecclesiæ unitatem fuisse a Stephano violatam. Non est ergo, ut a Cypriani verbis eruamus, ut Stephanus per excommunicationem Rebaptizantium unitatem Ecclesiæ fregerit, sed potius, quod Cyprianus in errore suo persistens existimaverit, non posse unitatem Ecclesiæ servari, nisi in unitate Baptismi, quam credebat in uno Baptismo, qui collatus fuisset a Catholicis, contineri.

Ad V. Etsi Legati illi excommunicati non essent, erant tamen contumaces & obstinati in errore suo, immo inobedientes, ac refractarii Stephani, Summi Pontificis, monitis atque decretis. Proinde potuit, immo debuit, Stephanus illos sic aspere ac dure tractare, ut eos Romæ audire noluerit, ac prohibere insuper, ne a Catholicis Romæ reciperentur.

Ad VI. Quemadmodum potuit Tridentina Synodus Rebaptizantes, eorumque errorem damnare, ita etiam potuit, immo debuit Stephanus iisdem, qui suo tempore erant, excommunicationis minas immittere & poterat etiam excommunicationem ipsam vibrare, eadem enim caussa erat unde; consonum, videbantur eodem remedio uti, nec injustum, nec imprudens consilium cuiquam apparere debuisset.

Ad VII., dicitur, falsum esse, quod Stephanus approbaverit omne baptisma ab Hæreticis collatum, etiam ab illis, qui in Trinitatis forma errabant. Et ratio est, quia Stephanus illum solum Baptismum approbavit, quem ecclesiastica traditio approbabat; sed ecclesiastica traditio non approbabat Baptismum illum, qui conferebatur ab Hæreticis in Baptismi forma errantibus: ergo neque ipsum approbavit Stephanus. Major ex Stephani decreto satis superque innotescit.

Ad VIII: Diximus jam, quod quanvis Episcopi rebaptizantes putassent controversiam esse de mera disciplina, Stephanus tamen tenebat esse de fide; & proinde poterat pro ea definienda excommunicationis pœnam intentare, & comminari. Cæterum Concilium Tridentinum ita pariter existimavit, rem adeo esse ad fidem pertinentem, ut definitionem ipsius in Canone posuerit, & contrarium sentientes excommunicationis fulmine percusserit. Denique, ut ait Iueninus, primis Ecclesiæ seculis etiam circa res de mera disciplina anathemata ferebātur, ut cum Quartodecimanis a Victore Pontifice factum est. Immo Tertullianus lib. de Monogomia anteecedenter scripserat; *Adversarius Spiritus ex diversitate prædicationis apparet. Primo regulam adulterans disciplinæ. Quia cujus gradus prior est, ejus corruptela antecedit: idest fidei, quæ prior est disciplina. Ante quis de Deo Hereticus sit necesse est, quam de Instituto.* Et Synodus Eliberitana in suo Canone statuit: *pravam institutionem emendari placuit, juxta authoritatem Scripturarum, ut cuncti diem Pentecostes post Pascha celebremus, non Quadragesimam, sed Quinquagesimam. Quod qui non fecerit, novam hæresim induxisse notetur.* Cæterum Victoris definitionem Concilium generale Nicænum I. recepit, & quanvis ejus

ejus definitio expresse in ejus Canone non appareat, eruitur tamen ex Scriptoribus, qui Hæreticorum Catalogum scripserunt, & inter ipsos posuerunt etiam Quartodecimanos, uti sunt Philastrius cap. 11., & 39, Augustinus cap. 29., Epiphanius Hæresi 50.

Ad IX. Quamvis pro Cypriano, Firmiliano, aliisque Episcopis rebaptizantibus starent quinquaginta tantum Orientales, & nonaginta Africani Episcopi, pro Stephano tamen stabant cæteri omnes Orbis Antistites, ut Augustinus testatus est lib. 3. cont. Cresconium, cap. 3. Proinde nemo asseret unquam, quod standum sit centum & quadraginta Episcoporum traditioni, potius quam aliorum Episcoporum, qui per totam Ecclesiam diffusi erant. Re vera traditionibus aliarum Ecclesiarum prævalebat traditio Ecclesiæ Romanæ, & de hac loquebatur Stephanus, quando in suo decreto dixit; *nihil innovetur, nisi quod traditum est* Romana enim Ecclesia traditionis depositum semper intemerate servavit, quod de aliis Ecclesiis dici non potest; quia in Romana Ecclesia nullæ unquam exortæ fuerunt Hæreses, quæ potuerint illam labefactare, & quæ prosecto in aliis Ecclesiis exortæ sunt, & eas turpiter dehonestarunt.

Ad X. Stephani decretum quamvis conceptum indefinite, restringitur tamen ad Baptismum solum illorum Hæreticorum, quem traditio probabat, ut dictum est. Et si in Stephani decreto suspecta videntur verba illa: *a quacunque hæresi, & quomodocunque*; illorum suspicionem tollit Augustinus per verba illa, quæ scripsit lib. 5. cont. Donatistas cap. 5. *Homines occulta quadam inspiratione Dei detestari, si quis iterum Baptismum accipiat, quem ubicunque jam acceperat*. Idem enim importare videtur verbum Augustini *ubicunque*, ac verbum Stephani *quomodocunque*: & sicuti Augustinus noluit significare, ratum esse Baptismum quocunque ritu vel forma collatum, sed illum tantum, qui ab Hæreticis per verba evangelica confitebatur, validum esse & ratum; ita pariter Stephanus hoc idem intendit, & pronunciavit.

XI. Si verum fuisset, quod objectio supponit, nunquam profecto tam acriter disputassent cum Stephano Episcopi rebaptizantes, quia quæstio non fuisset de sola Fide, quæ deficiebat Hæreticis baptizantibus, sed de defectu etiam formæ sacramentalis, contra quam nemo Catholicus, & multo magis Stephanus ipse, ausus est disputare. Non est autem credendum, quod Cyprianus Stephano opponebat, non tanquam ab eo dictum, sed tanquam a Cypriano ipso illatum ex Stephani verbis per illegitimam quidem & invalidam sequelam. Et hoc multo magis quia, ut Augustinus asserit lib. 6 de Bapt. cap. 25., *Facilius inveniri Hæreticos, qui omnino non baptizent, quam qui verbis evangelicis non baptizent*. Opposuit etiam Stephano Cyprianus, quod approbaverit Baptismum collatum in nomine Christi, quod fuit omnino falsum ut ostendit Tournely verbis hisce.

„ Et certe S. Cyprianus citata epistola 74. dicit, idcirco Baptismum Marcionis, Valentini &c, validum Stephano fuisse, quia in nomine Christi, hoc est virtute, auctoritate, & ritu a Christo præscripto collatus fuisset, &. Sanctus ipse Irenæus loco citato, a solis Colorbasianis, & Marcitis refert vitiatam fuisse consuetam baptizandi formam, non vero a Menandro, Basilide, Carpocrate, Cerintho, Ebione, Cerdone, quamquam isti impie admodum de Deo sentirent. Nec bene sequitur eos Baptismatis formam vitiasse, quod errarent contra fidem Trinitatis: nonne Ariani etiam contra idem Mysterium errabant? Eorum tamen Baptismus rejectus non fuit a Concilio Nicæno. Quantum vero ad Praxeanos pertinet, Sanctus Hieronymus Dial. adversus Luciferanos testatur, ab ipsis baptizatos receptos in Ecclesia fuisse sine novo Baptismo. Optatus quidem lib 5. contra Parmenianum ait, apud illos *aquam mendacem esse*; at vel inutile & omni effectu Spirituali vacuum, vel si nullum quoad substantiam intelligit Sacramentum, dicendum, inter eos Praxeanos aliquos formam baptizandi consuetam non retinuisse, de quibus Optatus, aliquos vero retinuisse, de quibus S. Hieronymus. S. Igitur Cyprianus, & Firmilianus, quasi per consequentiam ex generali propositione Stephani deduxerunt admissum ab ipso Baptisma eorum omnium Hæreticorum, quos nominant: quanquam Stephani propo-

sitio

„ sitio, seu decretum exceptionem patitur, eorum scilicet Hæreticorum Baptisma pro rato habendum, quod traditio admittit: atqui non aliud admittit, quam quod in forma consueta invocationis sanctissimæ Trinitatis consecratum est: ergo &c.

Ad XII. Idem Tournely dicit quod Benedictus XII. scriptum illud composuit & edidit, quando Cardinalis erat, non vero quando erat Pontifex; unde vult ipsum in errorem facti incidisse. At nos rectius dicere possumus, quod Cardinalis ille, qui postea fuit Benedictus XII. loquutus fuit verbis potius Cypriani, quam Stephani, cujus mentem non fuit assequutus, vel quia noluit, vel quia non potuit. Et vere de illo suo scripto nullam habuit rationem, quando ad Pontificatum assumptus est.

Remanet tandem pro Dissertationis complemento, ut Donatistarum & errores & mores exponamus, ad hoc ut Legentes ex ipsis agnoscant, quam maxime Cyprianus, Firmilianus, cæterique Episcopi tunc rebaptizantes, a Donatistarum credendi, & operandi ratione & quam longe distarent. Et errores, & mores Donatistarum ex P. Boucat exscribimus; & hi sunt. „ Errores Donatistarum. Primus error. Christi Ecclesiam nullibi, nisi in Africa, immo, & inter se dùtaxat extare præsumebant August. lib. de Hæres. cap. 69. Optatus lib. 2. Gregorius in 4. Psalmum. Secundus. Baptisma quodcunque non valere suam extra Ecclesiam censebant quocirca etiam Catholicos rebaptizabant: utrumque refert errorem optatus Milevitanus lib. 2. August. lib. de unitate Ecclesiæ, cap. 16. Gregorius in 4. Psalmum Pœnitentialem. Tertius. Tametsi Donatus Filium Dei agnosceret Patri consubstantialem, ipsum tamen Patre minorem, sicut & Spiritum Sanctum Filio prædicabat. S. Augustinus Hæresi 59. Quartus. Sacramenta a Catholicis effecta nullius virtutis esse effutiebant Donatistæ; hinc ipsos Catholicos rebaptizabant. Ita S. Ambrosius in caput primum I. ad Corinthias. Quintus. Ecclesiam nonnisi ex bonis constare, & nullos in eo malos reperiri opinabantur. Baronius anno 306. Sextus. Arguebant Catholicos, quod divina Cantica ex Prophetis excerpta decantarent, & quod sacro Chrismate uterentur. Ita Baronius, & alii. Mores Donatistarum. Primo. Ecclesiæ Sacramenta summo prosequebantur odio, ut vel ipsam Sacram Eucharistiam canibus projicere, & sanctum Chrisma in terram effundere, non sine scandalo, & sacrilegio auderent. Optatus Milevitanus lib. 2. pag. 55. Secundo. Sacra Altaria profanare, & subvertere non dubitabant: quod si ab isto excessu quandoque temperarentur, ea sacrilego ritu, quasi a Catholicis violata radebant. Optatus lib. 6. pag. 93. & 94. Tertio. Sacros frangere calices non erubescebant. Idem ibidem pag. 98. Quinto. Usurpata Catholicorum templa, veluti immunda benedictione purganda esse, autumabant. Idem ibidem. Sexto. Cogebant Virgines quæ in Ecclesia Catholica quædam emiserant vota, imposita prius pœnitentia, alteram professionem emittere. Idem ibidem pag. 96. Septimo. Magnam ergo Catholicos exercuere crudelitatem tempore Juliani Apostatæ. Idem lib. 2. pag. 55. Octavo. Nec in vivos tantum, sed & in defunctos sæviebant ita ut, & contumeliam corporibus inferrent, & ipsa privarent sepultura. Idem lib. 6. pag. 99. Nono. Sibi ipsis mortem quandoque inferebant, ut veluti Martyres celebrarentur. Hoc ipsum fuse delineat S. Augustinus lib. 1. cont. Gaudentium Donatistam cap. 28. Denique, pro more Hæreticorum, Monachos insectabantur. S. Augustinus in Psal. 132.

DIS-

DISSERTATIO CCCXIV.

De Fide in Ministro Sacramentorum. An sit necessaria Fides in Ministro, ut Sacramenta valide conficiat? Quodnam fuerit Concilium plenarium, in quo fuit Donatistarum Hæresis proscripta, atque damnata? Quisnam fuerit Donatistarum progressus, & interitus?

Icimus I. Fidem non requiri absolute in Ministro ad validitatem Sacramentorum.

I. probatur ex Scripturis. Joannis I. *Qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit; super quem videris spiritum descendentem, & manentem super eum; Hic est, qui baptizat in Spiritu sancto*; & hæc verba dicuntur de Christo, qui & baptizabat tunc temporis, & nunc quoque baptizat per Ministrorum manus. Et I. ad Corinthios 3. *neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus*. Matthæi 7. *nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo Dæmonia ejecimus?* immo num.22. legitur, quod Balaam, etsi fuisset Idololatra, tamen prophetabat. I. ad Corinthios I. reprehenduntur illi ab Apostolo, qui gloriabantur de Ministris, a quibus Evangelium audierant, aut Baptismum acceperant; & alia ibi dicit Apostolus ut manifeste ostendat, nihil ad Baptismi effectum conferre Ministros, sed a Deo solo præstari, & eumdem effectum recipi, sive Baptismus suscipiatur a bono, vel a malo Ministro, ab Hæretico, vel a Fideli, a Schismatico, vel a Catholico, quum hi præstent actionem extrinsecâ cum intentione debita, nimirum corporis ablutionem, & nihil internum operentur, quo Baptismi characterem imprimatur, vel justificationis gratia conferatur.

II. Probatur a Bellarmino ex veteris testamenti figuris I. ex aqua e Paradiso voluptatis fluente, de qua Augustinus lib.2. contra Cresconium cap.13. quod quemadmodum fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, & inde dividebantur in quatuor capita extra Paradisum, & non per hoc aqua Paradisi non dicebatur, ita, ait ipse, *Aqua Baptismatis quamvis Ecclesiæ, tamen etiam foras profluit, eum apud illos invenitur, qui ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis*. II. Ex aqua Diluvii, quæ juxta etiam Augustinum lib. 6. de Bapt. cap.36. intra Arcam constitutis salutaris fuit, extra Arcàm vero mortifera, eadem tamen fuit, *cur ergo inquit ipse, non suscipiunt aliquid cæleste vel Schismatici, vel Hæretici?* III. Ex filiis Jacobi, quorum aliqui ex legitimis uxoribus, alii autem ex Ancillis nati, ad eamdem tamen hæreditatem vocati sunt, ut ait Augustinus QQ. super gestis cum Emerito.

III. Probatur ex Traditione. Augustinus lib. 4. de Baptismo cap.24. tradit hanc regulam pro agnoscenda apostolica traditione: *quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate apostolica traditum certissime creditur*; Atqui tempore Stephani Papæ nullū adhuc Concilium fuerat convocatum pro necessitate, vel non necessitate Fidei in Sacramentorum Ministro, & nihilominus Stephanus proponebat traditionem ad probandum, fidem non esse necessariam in illo; ergo signum est quod Stephanus de apostolica traditione loquebatur. Quod ulterius probat Pseudo-Concilium ab Agrippino celebratum, in quo decrevit Fidei necessitatem in Ministro: ergo signum est, quod ante tempora Agrippini nulla altera definitio de hoc inveniebatur. Et hoc confirmat Augustinus lib.2. de Bapt. cap. 9. his verbis: *Ubi certe quid fieri soleret, etsi non fieri vellet, satis ostendit, & eo ipso, quo Concilium Agrippini*

pini commemorat, aperte indicat, fuisse aliam consuetudinem Ecclesiæ. Et lib. 2. de Bapt. cap.7. *Nolite ergo Nobis auctoritatem objicere Cypriani ad Baptismi repetitionem, sed tenete nobiscum exemplum Cypriani ad unitatis conservationem; nondum enim erat diligenter illa Baptismi quæstio pertractata, sed tamen saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, in ipsis quoque Schismaticis, & Hæreticis corrigere quod pravum est; non iterare, quod datum est; sanare; quod vulneratum est; non curare, quod sanum est: quam consuetudinem, credo, ex Apostolica traditione venientem; sicut multa, quæ non inveniuntur in literis eorum, neque in Conciliis posteriorum: & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita. & commendata creduntur. Hanc ergo saluberrimam consuetudinem per Agrippinum prædecessorem suum dicit S. Cyprianus quasi cæpisse corrigi. Sed sicut diligentius inquisita veritas docuit, quæ post magnos dubitationis fluctus ad plenarii Concilii confirmationem perducta est, verius creditur, per Agrippinum corrumpi cæpisse, non corrigi.* Insuper Augustinus de Agrippino ait: *primus omnium mortalium contra divinum Canonem, contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium Consacerdotum, contra morem, atque instituta majorum, baptizatos ab Hæreticis rebaptizandos esse censuit.* Et lib.4. de Bapt. cap.6. scribit, Cyprianum egisse adversus totius orbis morem; & l.2. cap.7. 8 & 9. appellavit Stephani praxim totius Ecclesiæ praxim saluberrimam, consuetudinem universalem, consuetudinem robustam; & hanc consuetudinem ex apostolica traditione venire, docet.

IV. Probatur ex Romanis Pontificibus. Stephanus I. in suo Decreto approbat Baptismum datum ab Hæreticis juxta verba evangelica; refert Eusebius l.7. Hist. cap.2.; & quamvis Stephani epistola ad Cyprianum, ejusque Collegas, in qua ejusmodi Decretum continebatur, non extet integra, legitur tamen illius pars apud Cyprianum ipsum in epistola ad Pompejum, in qua hæc habentur: *Si quis a quacunque hæresi venerit ad vos, nihil innovetur, sed teneatur, quod traditum est:* & in Epistola, quæ ad Africanos missa est, pariter hæc continentur: *Nihil novandum, nisi quod traditum est.* Siricius in epistola ad Hymerium, Tarraconensem Episcopum, cap.1. scribit: *prima paginæ tuæ fronte signasti, baptizatos ab impiis Arianis plurimos ad fidem catholicam festinare, & quosdam de Fratribus nostris eosdem denuo baptizare velle, quod non licet.* Innocentius I. Epist. 2. ad Victricium, Rothomagensem Episcopum, c.8. loquens de Novatianis, & Montensibus, inquit: *si resipiscentes, & ruinam suam cogitantes, redire voluerint, sub longa pœnitentiæ satisfactione admittendi sunt.* Quibus verbis pœnitentiam quidem exigit, non vero rebaptizationem. Idem Innocentius I. Epist. 22. ad Episcopos Macedoniæ cap. 4. Leo Magnus Epist. 79. ad Nicetam, Aquilejensem Episcopum, ad Neonam, Ravennatem Episcopum. Anastasius II. Epistola ad Anastasium Imperatorem cap. 7. *Nam secundum Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem sacratissimum Serenitatis tuæ pectus agnoscat, quod nullum de his, vel quos baptizavit Acatius, vel quos Sacerdotes, sive Levitas, secundum Canones ordinavit, ulla eos ex nomine Acatii portio læsionis attingat, quo forsitan per iniquum tradita Sacramenti gratia, minus firma videatur. Nam & Baptismum, quod procul sit ab Ecclesia, sive ab adultero, sive a fure fuerit datum, ad percipientem munus pervenit illibatum: quia vox illa, quæ per columbam sonuit, omnem maculam humanæ pollutionis excludit, qua declaratur, ac dicitur: Hic est qui baptizat Spiritu Sancto, & igne. Nam si visibilis solis radii, cum per loca fœtidissima transeunt, nulla contactus inquinatione maculantur, multo magis illius, qui istum visibilem fecit, virtus nulla Ministri indignitate constringitur. Nam & Judas, cum fuerit sacrilegus, atque fur, quicquid egit inter Apostolos pro dignitate commissa, beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta senserunt: declarante hoc Domino manifestissima voce: Scribæ, inquit, & Pharisæi super Cathedram Moysi sedent: quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, nolite facere; dicunt enim, & non faciunt. Quicquid ergo ad hominum profectum quilibet in Ecclesia Minister officio suo videtur operari, hoc totum contineri, implente divinitatis effectu, ita ille, per quem Christus loquitur, Paulus affirmat: Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit; neque enim qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. A Deo autem non quæritur, quis, vel qualis prædicet;*

sed

sed quem prædicet, ut invidus etiam bene prædicare Christum confirmet, quo malo Diabolus ipse dejectus est, & hoc ipso prædicare non desinit. Gregorius Magnus lib. 9. epist. 61. ad Quirinum, & alios Hiberniæ Episcopos.

V. Probatur ex Conciliis. Concilium Nicænum generale primum Can. 8. præcipit suscipi Novatianos pœnitentes cum sola manuum impositione. Concilium Arelatense primum cap. 8. de Arianis hæc præscribit: *De Arianis, qui propria lege sua utuntur, ut rebaptizentur placuit, Si ad Ecclesiam aliqui de hac hæresi venerint, interrogent eos nostræ fidei Sacerdotes Symbolum. Et si perviderint in Patre, Filio, & Spiritu Sancto eos baptizatos, manus eis tantum imponatur, ut accipiant Spiritum Sanctum. Quod si interrogati non responderint hanc Trinitatem, baptizentur.* Concilium Carthaginense primum circa medium quarti seculi celebratum cap. 1. hæc habet: *Ergo si vobis placet, consideremus primum titulum rebaptizationis. Unde sanctitatem vestram postulo, ut mentis vestræ placita producatis ad descendentem in aquam, & interrogatum in Trinitate, secundum Evangelii fidem, & Apostolorum doctrinam, & confessum bonam conscientiam in Deum, de Resurrectione Jesu Christi, si liceat iterum interrogari in eadem fide, & in aquam iterum intingi. Universi Episcopi dixerunt: Absit, absit. Illicitas esse sancimus rebaptizationes, & satis esse alienum a syncera fide, & Catholica disciplina.* Concilium Laodicenum Can. 7. *Novatianos, vel etiam Quartodecimanos... non recipi, prius quam condemnent omnem hæresim, in qua detinebantur. Et nunc, qui apud eos Fideles dicantur, Symbolum fidei doceantur, atque ita uncti etiam sancto Chrismate divino Sacramento communicare convenit.* Et in secunda Editione Binii hæc leguntur: *De his, qui ab Hæreticis convertuntur, idest Novatianis... uncti Sancto Chrismate, sic Mysteriis communicent.* His accedunt Concilium Capuanum, anno 289. celebratum, & refert Concilium tertium Carthaginense Can. 38. verbis hisce: *placuit, quod etiam in Capuensi plenaria Synodo videtur statutum, quod non liceat fieri rebaptizationes, & recordationes, vel translationes Episcoporum.* Arelatense secundum Can. 16., & 17. Concilium Florentinum in decreto unionis, & Tridentinum Sess. 6. Can. 4. de Bapt. *Si quis dixerit, baptismum, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia non esse verum Baptismam, anathema sit.* Hinc est, quod merito sacri Canones irregularitatis pœnam, & in Rebaptizantes, & in Rebaptizatos decreverunt; ut legitur cap. *qui bis*, Distinc. 4. *de Consecrat.* cap. *eos*, cap. *licet*, extra *de Bapt. & ejus effectu*: & in Concilio Lateranensi contra Græcos Schismaticos, qui baptizatos a Latinis aliquando rebaptizare ausi fuerant, excommunicationis, & depositionis ab officio, & a Beneficio, pœna statuitur. Denique cap. *Ex literarum* extra *de Apostatis*, de Juniori Acolitho, qui Presbytero rebaptizāti ministraverat, Alexander III. respondit, illum ad Superiores Ordines non esse promovendum, si facinus sit publicum, nisi vitam religiosam profiteri voluerit, cujus gratia cum ipso dispensari valeat: si vero facinus sit occultum, promoveri posse, & crimen suum dignis pœnitentiæ luctibus expiare. Tandem legibus quoque imperialibus Rebaptizantium crimen punitum fuit, & pœna capitis in ipsos lata est, ut legitur in Codice Justiniani sub titulo; ne sanctum Baptisma iteretur.

VI. Probatur ex Patribus. Optatus Milevitanus lib. 5. cont. Parmenianum: *Cujus de Sacramento non levo certamen innatum est, & dubitatur, an post Trinitatem in eadem Trinitate iterum hoc liceat facere; vos dicitis, licet; nos dicimus, non licet.* Hieronymus Dial. adversus Luciferianos: *est præterea aliud, quod inferemus, adversum quod, ne mutire quidem audeat Hilarius Deucalion orbis; si enim Hæretici Baptisma non habent, & ideo rebaptizandi ab Ecclesia sunt, quia in Ecclesia non fuerunt, ipse quoque Hilarius non est Christianus; in ea quippe Ecclesia baptizatus est, quæ semper ab Hæreticis Baptismum recepit..... Synodus quoque Nicæna, cujus paulo ante fecimus mentionem; omnes Hæreticos suscepit, exceptis Pauli Samozateni discipulis.* Augustinus lib. 2. de Bapt. cap. 7. *Nolite ergo nobis auctoritatem objicere Cypriani ad Baptismi repetitionem, sed tenete nobiscum exemplum Cypriani ad unitatis conservationem; nondum enim erat diligenter illa Baptismi quæstio pertractata, sed tamen saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, in ipsis quoque Schismaticis, & Hæreticis corri-*

corrigere, quod pravum est, non iterare, quod datum est, fanare, quod vulneratum est, non curare, quod sanum est: quam consuetudinem, credo, ex Apostolica traditione venientem, sicut multa, quæ non inveniuntur in literis eorum, neque in Conciliis posteriorum: & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, nonnisi ab ipsis tradita, & commendata creduntur. Hanc ergo saluberrimam consuetudinem per Agrippinum prædecessorem suum dicit Cyprianus cæpisse corrigi. Sed sicut diligentius inquisita veritas docuit, quæ post magnos dubitationis fluctus ad plenarii Concilii confirmationem perducta est, verius creditur, per Agrippinum corrumpi cæpisse, non corrigi. Eadem habet lib. 4. de Bapt. cap.6., & multis aliis in locis. Isidorus Hispalensis de divinis officiis lib.2.c.24. *Heretici, si tantum in Patris, & Filii, & Spiritus Sancti attestatione docentur Baptisma suscepisse, non iterum baptizandi, sed solo Chrismate, & manus impositione purgandi sunt: Baptismus enim non hominis est meritum, sed Christi; ideoque nihil interest, Hæreticus, an Fidelis baptizet. Habet quidem Baptismum Christi hæreticus; sed quia extra unitatem fidei est, nihil ei prodest. At ubi ingressus fuerit, statim Baptisma, quod habuerat foris ad perniciem, incipit illi jam prodesse ad salutem.*

VII. Probatur Rationibus. I. Apostata, qui ab Ecclesia recedit, bene potest retinere Baptismum, quem receperat antea in Christiana Religione persistens: ergo Hæreticus extra Ecclesiam positus potest valide ministrare Baptismum, quem antea receperat. Antecedens admittebatur a Donatistis; consequentia bene inferebatur ab Augustino lib.7. Bapt.cap.1. verbis hisce: *Dum autem Apostatis redeuntibus, & per pœnitentiam conversis non redditur, amitti non potuisse judicatur .... Quod si habere foris potest, cur etiam dari non potest?* II. Episcopi, & Presbyteri in hæresim lapsi non per hoc amittunt charactere, & potestatem Sacramenta conficiendi: ergo Fides Ministri non est necessaria ad valide conficiendum Sacramenta. Ratio est pariter Augustini citato loco nu.2. *Sic & illi, qui per sacrilegium Schismatis ab Ecclesiæ Communione discedunt, habent utique Baptismum, quem, priusquam discederent, acceperunt; nam & ipsis, si redeant, non eis iterum datur; unde ostenditur illud, quod acceperant in unitate positi, non potuisse amittere ab unitate separatos.* Et paucis interjectis ita concludit. *Nulli enim Sacramento injuria facienda est: si discedit a malis, utrumque discedit: si permanet in malis, utrumque permanet; sicut ergo acceptatur Baptismus, quem non potuit amittere, qui ab unitate discesserat, sic acceptandus est Baptismus, quem dedit ille, qui Sacramentum dandi, cum discederet, non amiserat potestatem. Nam sicut redeuntes, qui priusquam recederent baptizati sunt, non rebaptizantur; ita redeuntes, qui priusquam recederent ordinati sunt, non utique rursus ordinantur, sed administrant, quod administrabant, si hoc Ecclesiæ utilitas postulat.* III. Apud Hæreticos, & apud Catholicos æque remanent integræ Scripturæ, etiamsi ab Hæreticis aliter quam a Catholicis intelligantur; ergo pariter æque remanent integra Sacramenta, si ab Hæreticis per variationem formæ non vitientur. Argumentum est pariter Augustini l. 3.cont.Donatistas cap.15. *Sacramenta si eadem sunt, utique integra sunt, etiam si prave intelligantur, & discordiose tractentur: sicut Scriptura ipsius Evangelii, si eadem ipsa est, utique integra est, etiamsi innumerabili falsarum opinionum varietate asseratur.* Supra autem scripserat. *Quod si Marcion verbis evangelicis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Baptismum consecrasset, integrum fuisset Sacramentum, quamvis ejus fides sub eisdem verbis aliud opinantis, quam catholica veritas doceat, non esset integra, sed fabulosis falsitatibus inquinata.* IV. Sacramentum est opus Dei, qui ipsius est caussa principalis, non autem est opus hominis, qui ipsius est caussa tantumodo instrumentalis; ergo non pendent ab homine, sed a Deo: homo enim agit ut Minister in persona Christi. Et hanc rationem adhibet Catechismus Tridentini Concilii par.2. n. 22. ubi hæc habentur. *Atque hi quidem Ministri, quoniam in sacra illa functione non suam, sed Christi personam gerunt, ea re fit, ut sive boni, sive mali sint, modo ea forma & materia utantur, quam ex Christi instituto semper Ecclesia Catholica servavit, idque facere proponant, quod Ecclesia in administratione facit, vere Sacramenta conficiant, & conferant.... Quod si etiam Scripturæ testimonia quærimus, ipsum Apostolum his verbis loquentem audiamus: Ego, in-*

quit, plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit: neque enim qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Ex quo loco satis intelligitur, quemadmodum arboribus nihil obest eorum improbitas, quorum manu satæ sunt; ita nihil vitii aliena culpa contrahi illis posse, qui malorum hominum ministerio Christo insiti sunt. Quare, ut ex D. Joannis Evangelio SS. Patres nos docuerunt, Judas etiam Iscariotes plures baptizavit; ex quibus tamen neminem iterum baptizatum fuisse legimus: ita ut præclare D. Augustinus scriptum reliquerit: *dedit Baptismum Judas, & non baptizatum est post Judam: dedit Joannes, & post Joannem baptizatum est, quia quod datum est a Juda, Baptisma Christi erat; quod autem a Joanne datum est, Joannis erat: Non Judam Joanni, sed Baptismum Christi etiam per Judæ manus datum, Baptismo Joannis, etiam per manus Joannis dato, recte præponimus.* V. Donatistæ non rebaptizabant ab impiis & perversis Ministris baptizatos: ergo neque baptizare debebāt baptizatos ab Hæreticis. Consequentia est Augustini lib.4. cont. Donatistas cap.4. *Sicut urgeri videor, cum mihi dicitur: ergo Hæreticus dimittit peccata? Sic & ego urgeo cum dico; ergo qui cælestia mandata non servat, avarus, raptor, fænerator, invidus &c. peccata dimittit? Si per vim Sacramenti Dei, sicut ille, ita & ille: si per meritum suum, nec ille, nec ille.* Et l.5. cap.10. *Non est aqua profana & adultera, super quam nomen Dei invocatur:... Quia nec ipsa Creatura, nec ipsum nomen adulterum est. Baptismus vero Christi verbis evangelicis consecratus, & per adulteros, & in adulteris sanctus est, quamvis illi sint impudici, & immundi, quia ipsa ejus sanctitas pollui non potest, & Sacramento sua divina virtus assistit, sive ad salutem bene utentium, sive ad perniciem male utentium.* Hoc ipsum idem Augustinus probat quibusdam similitudinibus per hæc verba: *An vero Solis, vel etiam lucernæ lux, cum per cænosa diffunditur, nihil inde sordium contrahit; & Baptismus Christi potest cujusdam sceleribus inquinari?* Et Tractatu 5. in Joannem: *per lapideum canalem transit aqua ad areolas; in canali lapideo nihil generat, sed tamen hortis plurimum fructum affert. Ita purum est, quod per malum Ministrum fluit Sacramentum; quod per illum transit liquidum venit ad fertilem terram.* VI. Probatur ex absurdis, quæ sequerentur ex contrario Donatistarum errore. I. Sequeretur, quod Baptisma esset varium & multiplex, non unum. II. Sequeretur, quod semper essemus incerti & anxii de Sacramenti validitate. III. Sequeretur, quod melius esset Sacramentum in uno, quam in altero, sicuti melior est unus Minister, quam alter. Quæ omnia absurda infert Augustinus, & quidem primum lib.3. cont. Cresconium cap.6. *Ad hominem baptizandum & sanctificandum, si tanto est melius, quod accipitur, quanto melior est, per quem traditur; tanta est in accipientibus Baptismorum varietas, quanta in Ministris diversitas meritorum.* Secundum lib.1. cont. literas Petiliani cap. 3. *Quomodo de istis securi erant, si conscientia dantis attenditur, quæ latet oculos accepturi? Ita secundum eorum sententiam fit salus illa spiritalis incerta.... Et spem rebaptizandorum auferunt a Domino Deo, & in homine ponendam esse persuadent.* Tertium lib. 2. contra literas Petiliani c.6. *Si ex innocentia baptizantis expectatur, ut fiat innocentia baptizati, tanto erit quisque innocentior, quanto innocentiorem, a quo baptizetur, invenerit, & tanto minus ipse erit innocens, quanto & ille, a quo baptizatur. Et si forte contra aliquem tenet odium, qui baptizat, hoc & illi, qui baptizatur, imputabitur.*

Arguunt I. Ecclesiast.24. habetur: *qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit eum, quid prodest lavatio illius?* sed Hæretici, & Schismatici mortui sunt: ergo non possunt valide baptizare. II. In Canonibus Apostolorum hæc leguntur: & quidem in Can.45 *Episcopum, vel Presbyterum, qui Hæreticorum baptismum admiserit, deponi jubemus; quæ est enim conventio Christi cum Belial? vel quæ pars Fideli cum Infideli?*; & in Canone 46. *Episcopus, vel Presbyter si eum, qui ab impiis pollutus est, non baptizaverit, deponatur*: nec dici potest, hos Canones Apostolorum non esse, quia nemo saltem negare potest antiquissimos esse in Ecclesia, adeoque magnæ etiam esse in Ecclesia auctoritatis. III. Hieronymus in Caput 4. Epistolæ ad Ephes. scribit. *Hæreticos non habere Baptismata; sed in una Christi Ecclesia fontem esse vitalem*: ergo ex Hieronymo Baptismus ab Hæreticis collatus non est validus, IV. Hæretici,

nupo-

utpote excommunicati, sunt extra Ecclesiam, & ab ea separati; ergo nullum jus habent ad Ecclesiæ Sacramenta; adeoque Ecclesiæ personam in Sacramentorum administratione gerere non possunt. V. Non minus Fides Christi ab Apostolo dicitur una, quam Baptismus ab eodem quoque vocatur unus: ergo sicut hoc non obstante Fides amitti & recuperari iterum potest, ita pariter Baptismus. VI. Quotiescunque de Baptismo in Scriptura fit sermo, semper dicitur dari in Spiritu Sancto: *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto. Ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto. Hic est qui baptizat in Spiritu Sancto &c.*; sed hæretici Spiritum Sanctum conferre non possunt: ergo neque Baptismum. VII. Ex Concilio VI. generali in Trullo Can. 95. habemus: *venientes ad Ecclesiam ab Hæresi baptizamus*: ergo ab Hæreticis baptizati iterum debent baptizari. VIII. Ex Concilio Nicæno generali I. Can. 8. statuitur, Cataros, idest Mundos, si qui venissent ad Ecclesiam, debere iterum ordinari, vel impositionem manus recipere; quod altera Editio dicit quoque de Novatianis: ergo quemadmodum Ordinationes Hæreticorum iterandæ sunt, ita etiam Baptismata. IX. Anastasius, Romanus Pontifex, divina ultione percussus est, quod admiserit ab Hæreticis baptizatos; legitur enim in Gratiano dist. 19. cap. 9., quia voluit occulte revocare Acatium, & non potuit, nutu divino percussus est. Adde, & quia probavit Sacramenta ab ipso collata, ut patet in eadem distinctione capite præcedenti, ubi refertur idem Anastasius Epist. 1. cap. 7. & 8. ad Anastasium Augustum scribens. X. Leo Magnus Epist. 37., Innocentius I. Epist. 18., Pelagius Papa, aliique Pontifices, decreverunt, iterandas Ordinationes ab Hæreticis, vel Schismaticis, factas. IX. Apostoli baptizaverunt iterum illos, quos baptizaverat Joannes Baptista; sed Hæretici nec sunt majores, nec meliores eodem Joanne: ergo sacramenta ab ipsis collata denuo conferri debent. XII. Traditio, quam præferebat Stephanus Papa, nec erat divina, nec apostolica, sed tantum humana: ergo non erat sufficiens ad controversiam illam definiendam. XIII. Si iterandum non est Baptisma ab Hæreticis collatum, vix salvari possunt ab errore plures ex Patribus, nimirum Cyprianus, Firmilianus, Dionysius Alexandrinus, Basilius, Athanasius, Optatus Milevitanus, Cyrillus Hierosolymitanus. XIV. Gregorius Magnus lib. 11. Epist. 67. jubet, repetendum esse Bonosianorum Baptismum; Bonosiani autem erant Hæretici: ergo ex Gregorio Magno Sacramenta ab Hæreticis collata iteranda sunt. XV. Baptismus comparatur aquis diluvii, quæ quidem salvaverunt eos, qui erant intra Arcam; illi vero, qui extra Arcam reperiebantur, perierunt; sed per Arcam intelligitur Ecclesia: ergo qui intra Ecclesiam baptizantur salvantur; & qui baptizatur extra Ecclesiam pereunt.

Respondemus ad I, verba illa Ecclesiastici perperam ad Baptismum ab Hæreticis collatum detorqueri; literalis enim illorum sensus est: si quis juxta legem abluitur, & purgatur ab immunditia contracta ex tactu cadaveris, & mox iterum tangit mortuum, nihil prodest ei sua lotio: quibus significatur moraliter, nihil prodesse expiationem peccati, si quis illud iterum committat. Unde sequitur: *qui jejunat in peccatis suis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando se? orationem illius, quis exaudiet?* vel si locus ille Baptismo accommodetur, dicitur cum Augustino lib. contr. Parmenianum, *eum qui ab Hæretico baptizatur, non baptizari a mortuo; vivit enim Christus, jam non moritur, & mors ei ultra non dominabitur, de quo dictum est; ipse est qui baptizat in Spiritu Sancto*.

Ad II. Sunt qui dicunt, Canones illos, qui Apostolici vocantur, nec ab ipsis Apostolis, nec ab una aliqua particulari Synodo fuisse conditos; nihil enim sunt aliud, quam collectio Canonum, qui per tria priora secula in variis orientalibus Ecclesiis editi fuerunt. Illos ipsos, qui in objectione citantur, aut in Iconiensi Synodo, aut in Synadensi, editos fuisse, censent plures eruditi Viri; adeoque, quanvis antiquos esse fateantur, nullius tamen esse auctoritatis affirmant. At re vera sensus primi Canonis potest esse, non licere Sacramenta ab Hæreticis recipere, quantunvis ab eis confecta & administrata rata sint & valida. Aliud quippe est Sacramentum legitimum acci-

accipere, & aliud legitime accipere. Sensus vero alterius Canonis est, baptizandum esse eum, qui ab impiis pollutus est, idest verbis evangelicis non baptizatus.

Ad III. Hieronymus intelligitur non de Sacramento Baptismi, sed de ejus effectu. Baptisma etenim ab Hæreticis collatum non justificat adultos propter hæresim, vel Schisma, aut conjunctionem cum Hæreticis, vel Schismaticis.

Ad IV., dicitur, quod Ministri Ecclesiæ personam gerunt, quatenus Sacramenta secundum Ecclesiæ intentionem conficiunt atque dispensant, quamvis ejus membra non sint: nam potestas ministrandi Sacramenta, docet S. Thomas in responsione ad 3., pertinet ad spiritualem Characterem, qui indelebilis est, & ideo per hoc, quod aliquis ab Ecclesia suspenditur, vel excommunicatur, non amittit potestatem conferendi Sacramentum, sed peccat conferendo, & similiter ille, qui ab eo accipit Sacramentum, peccat, & per consequens non percipit rem Sacramenti, quæ est gratia, nisi forte ab ignorantia excusetur.

Ad IX. Uno modo dicitur fides dicitur una, & alio modo dicitur unum Baptisma. Fides est una non respectu subjecti, sed ratione objecti, quatenus nimirum objectum Fidei est unum, scilicet Deus, qui unus est. Baptisma vero est unum ratione sui, eo quod per ipsum homo Religioni Christianæ consecratur, & Ecclesiæ Dei Civis adscribitur, & talis actus iterationem non admittit.

Ad VI., dicitur quoque, quod argumentum non distinguit Sacramentum ab effectu Sacramenti, nec distinguit Sacramentum legitimum a Sacramento legitime collato. Utique Hæretici nequeunt conferre Spiritum Sanctum, qui est effectus Sacramenti, conferunt tamen Sacramentum, quando verbis evangelicis utuntur, & intentionem habent faciendi, quod facit Ecclesia. Unde scribebat Augustinus lib. 6. cont. Donatistas cap. 1: *non distinguebatur Sacramentum ab effectu, vel usu Sacramenti. Et quia ejus effectus atque usus in liberatione a peccatis, & cordis rectitudine apud Hæreticos non inveniebatur, ipsum quoque Sacramentum non illic esse putabatur.* Cæterum idem Augustinus docet, falso supponi Spiritum Sanctum non conferri ab Hæreticis & malis Ministris iis, qui pura conscientia Sacramentis communicant; & hæc sunt ejus verba lib. citato cap. 5. *Potest tradere separatus, sicut potest habere separatus, sed quam perniciose habere, tam perniciose tradere. Ille autem, cui tradit, potest salubriter accipere, si ipse non separatus accipiat: sicut plerisque accidit, ut catholico animo, & corde ab unitate pacis non alienato, aliqua necessitate mortis urgentis in aliquem Hæreticum irruerent, & ab eo Christi Baptismum sine illius perversitate perciperent, & sive defuncti, sive liberati, nequaquam apud eos remanerent, ad quos nunquam corde transierant.* Denique docet Augustinus, hæreticum hominem, qui Spiritum Sanctum non habet, posse illum aliis per Sacramenta conferre, quemadmodum malus Minister potest; quia scilicet non sua, sed virtute Christi, nec suo, sed nomine Ecclesiæ Sacramenta, dispensat. Et hæc pariter sunt ejus verba lib. 3. de Bapt. cap. 10. *Non est aqua profana & adultera super quam Dei nomen invocatur, etiamsi a profanis & adulteris invocetur, quia nec ipsa creatura, nec ipsum nomen adulterum est. Baptismus vero Christi verbis evangelicis consecratus, & per adulteros, & in adulteris sanctus est, quamvis illi sint impudici, & immundi, quia ipsa ejus Sanctitas pollui non potest, & Sacramento sua divina virtus assistit sive ad salutem bene utentium, sive ad perniciem male utentium.* Et lib. 6. de Bapt. cap. 4. *Cum malus tradit bono, idest in unitatis vinculo, veraci conversione mutato, inter bonum Sacramentum, quod traditur, & bonum fidelem, cui traditur, tradentis malitia non separat.*

Ad VII, dicimus, quod diversissimus est Canon Trullanus, qui vere fuit in eo Concilio editus, ab illo, qui in objectione affertur, atque laudatur. Verus Canon Trullanus admittit Baptismum ab Hæreticis collatum in forma debita, repudiat vero Baptismum ab iisdem datum in forma non debita.

Ad VIII. Per impositionem manus in præfato loco aliqui intelligunt Confirmationem, quam Catari, seu Novatiani, negabant, ut Theodoretus refert lib. 3. hæreticarum fabularum: alii vero accipiunt manus impositionem non ordinatoriam, seu consecratoriam, sed tantum reconciliatoriam, scilicet benedictionem, per quam Clerici, qui ad ec-

ad ecclesiastica munia inhabiles erant, ad eadem obeunda recipiebantur. Sic explicatur hic Canon a Hieronymo Dial. cont. Luciferanos, quemadmodum a Nicæna Sinodo II. act. 1.

Ad IX. Gratianus deceptus fuit, quia legerat, quod ab Anastasii Papæ communicatione multi Clerici, & Præsbyteri se separaverant, eo quod sine Episcoporum, & Presbyterorum consilio communicasset cum Photino, Diacono Thessalonicensi, qui communicaverat cum Acatio; & quia occulte voluit revocare Acatium, & non potuit, nutu divino percussus est. Sed revera Acatius multo antea mortuus fuerat, tempore nimirum Felicis III., qui ipsum excommunicaverat; Felici antem successit Gelasius, & Gelasio Anastasius, ut narrant Evagrius lib. 31. cap. 25., & Nicephorus lib. 16. cap. 12. Quomodo autem stare potest, quod Anastasius voluerit Acatium revocare, & ideo nutu divino percussus fuerit? quod vero Sacramenta ab Acatio collata probaverit, ideo fecit, quia in legitima forma & materia ab Acatio administrata esse invenerat, quod ipse quidem Anastasius rationibus probat. Num autem Anastasius Imperator fuerit Acatii fautor, an potius persecutor apud Eruditos non constat.

Ad X., dicitur, vel quod præfati Pontifices damnaverunt Ordinationes Hæreticorum ut illicite, non autem ut invalide factas; & ex hoc inferri non potest, quod Adversarii inferunt, fuisse scilicet ordinationes illas iterandas: vel loquuti fuerunt de exercitio Ordinum, quod ipsis suspensum supponebant, non autem de eorundem invaliditate. Verum de his fusius loquemur, quando de Sacramento Ordinis tractabimus.

Ad XI.: conceditur major, & distinguitur minor: Hæretici baptizantes non sunt meliores Joanne Baptista, quantum ad Fidei integritatem, & vitæ sanctimoniam, conceditur; quantum ad Baptismi dignitatem & efficaciam, negatur: Baptismus enim, Hæreticorum est Baptismus Christi, qui Baptismo Joannis longe melior est.

Ad XII. Traditio; quam præseferebat Stephanus Papa, vere erat traditio Apostolica, & in Ecclesia Romana semper intemerate servata, quemadmodum pariter in aliis Ecclesiis, præter illas quæ in Africa, & in Asia sub Cypriano, & Firmiliano erant, ut in probationibus diximus.

Ad XIII. Omnes quidem fatentur, Cyprianum, & Firmilianum in hac controversia aliquid humani fuisse passos: cæteri vero Patres vel excusantur, vel explicantur, ut videre est apud Jueninum, Natalem Alexandrum, Tournely, aliosque. Cæterum illi ante Ecclesiæ definitionem scripserunt; unde si errarunt, bona fide & sine pertinacia errarunt.

Ad XIV. Bonosiani, ipsomet Gregorio Magno teste, non baptizabant in nomine Trinitatis, & ideo decretum fuit a Gregorio, ut baptizati ab illis iterum baptizarentur. Attamen idem Sanctus Pontifex declarat, antiquam esse Patrum traditionem, qua habetur, rebaptizandos non esse, qui ab Hæreticis per evangelica verba baptizantur.

Ad XV. Augustinus lib. 5. cont. Donatistas cap. 28. sic respondebat. *Sicut non alia, sed eadem aqua in Arca positos salvos fecit, & extra Arcam positos interemit, sic non alio, sed eodem Baptismo, & boni Catholici salvi fiunt, & mali Catholici, seu Hæretici, pereunt.* Ex quibus verbis hæc deducit Tournely. „ Qui ergo extra unitatem baptisantur, & hæresi, vel Schismati, consentiunt, ii nullum ex Baptismo fructum reportant: e contra, qui necessitate compulsi ab Hæreticis, vel Schismaticis, baptisantur, Baptismi fructum percipiunt, & ad veram Ecclesiam pertinent, si nec hæresi, nec schismati adhæreant.

Pro Secunda Dissertationis parte, quæ est, quod nam fuerit Concilium plenarium, in quo fuit Donatistarum Hæresis proscripta, atque damnata? Antequam ad illud statuendum devenia mus, consonum ducimus antecedenter enunciare Concilia, & quæ ipsi Donatistæ celebrarunt, & quæ contra ipsos celebrata fuerunt. Prima sic enumerantur a P. Boucat. „ Anno Christi 344., Siricio Pontifice Maximo, „ Theodosio Imperatore, defuncto Parmeniano tertio Donatistarum Episcopo, Primianus in ejus locum suffectus „ est, adversus quem postea ab aliis Donatistis creatus est Maximianus Diaconus; sicque, inquit P. Alexander Historiæ Ecclesiasticæ seculi 4. cap. 3. §. 5., „ magnum inter eos cæpit esse schisma,

„ ita

„ ita ut alii Primianistæ, alii Maximia-
„ nistæ appellarentur; tunc adunatum
„ est Concilium ex quinquaginta tribus
„ Episcopis conflatum apud cavernas Su-
„ sis prope Carthaginem anno 394., quod
„ Maximiani partes agebat; alterum
„ contra Primianum celebratum est Ce-
„ barsussi ex centum Episcopis composi-
„ tum, de quo meminit S. Augustinus
„ lib:4. adversus Cresconium cap.6. Ter-
„ tium pro Primiani factione fuit, in
„ quo aderant 130. Episcopi apud Ba-
„ gaim Numidiæ Civitatem adunatum
„ anno 394., quod quidem Concilium
„ Bagajense dictum est, & ibi prævaluit
„ Primiani factio; attamen post multum
„ temporis Maximianistas suis restitutos
„ honoribus susceperunt Primianistæ,
„ & collatum ab eis extra communio-
„ nem, tametsi suam, Baptisma ratum
„ habuerunt anno 305. Jam jam Donati-
„ stæ Cirtæ in Numidia Concilium cele-
„ braverant, in quo Cæcilianum depo-
„ suerant; ibi præerat Secundus, Tigisi-
„ tanus Numidiæ primas. De eo Con-
„ cilio loquitur S. Augustinus lib.3. cont.
„ Cresconium grammaticum cap. 26. &
„ 27. Actum est quoque in eo de Ecclesiæ
„ supellectili paganis non sine proditio-
„ ne data. Duo quoque Concilia Car-
„ thagine, anno scilicet 311., adunaverant
„ Donatistæ. In primo quidem Cæcilia-
„ num a Sede deturbaverunt, & Majo-
„ rinum in ejus Sedem, ut refert Opta-
„ tus Melevitanus lib.1., & S. Augustinus
„ in Breviculo collationis diei 3.cap.10.,
„ suffecerunt; aliud vero sub Donato,
„ Carthaginensi Pseudo-Episcopo anno
„ satis incerto. In isto Traditores ad
„ communionem receperunt, etiamsi
„ rebaptizari nollent: hujus Concilii ge-
„ sta refert S. Augustinus ex Tyconii Do-
„ natistæ commentariis epist.48. ad Vin-
„ centium.

Concilia vero contra Donatistas celebrata illa fuerunt, in quibus Donatistæ damnati sunt. Et de his hæc scribit citatus P. Boucat. „ Damnati sunt Do-
„ natistæ in Concilio Romano sub Sancto
„ Melchiade anno 313., & Cæciliani
„ ordinatio juridica conclamata est. Sic
„ colligitur ex epistola Constantini Ma-
„ gni ad Melchiadem, quam refert Eu-
„ sebius lib.19. Hist. Eccl. cap.5., quæ-
„ que legitur in capite Concilii. Sed ite-
„ rum provocarunt a Melchiade ad Con-
„ cilium Arelatense celebratum anno
„ 314. Ecclesia, ait S. Augustinus, ce-
„ dens protervitati eorum concessit, non
„ quod necesse foret, sed volens omni-
„ bus modis eorum compescere auda-
„ ciam. Ibi Cæcilianus iterum a falso
„ crimine canonice purgatus est; & Can.
„ 8. prohibetur, redeuntes ab hæresi ite-
„ rum rebaptizari. Verum nihilo me-
„ liores facti, contra promissa, Dona-
„ tistæ perduelles appellarunt Constanti-
„ num; tum tandem in Concilio Me-
„ diolanensi iterum atque iterum pro-
„ scripti jussu Imperatoris exulaverunt,
„ ut testatur S. Augustinus lib.1. cont.
„ epistolam Parmeniani cap.6.. His ni-
hilominus non obstantibus, Augustinus sæpe sæpius meminit plenarii Concilii, in quo Donatistarum Hæresis damnata fuit, sed quodnam illud fuerit, non edisserit. Augustino etenim cont. Donatistas argumenti & contra Baptismi iterationem, Donatistæ reponebant, hanc etiam fuisse Cypriani, Firmiliani, aliorumque sanctorum Episcoporum sententiam; at Augustinus Episcopos illos excusans, & Donatistas redarguens, instabat, tunc temporis non esse rem decisam, quæ deinde in plenaria Synodo definita est. Augustino igitur hanc plenariam Synodum non nominante, nobis provinciam fecit, ut eam investigemus ac proponamus.

Separanda autem sunt certa ab incertis. Et quidem primo certum est, hanc plenariam Synodum non fuisse Concilium Alexandrinum sub Athanasio, non Constantinopolitanum I. sub Damaso Papa, non Capuanum sub Siricio. Et ratio est, quia, ex eodem Augustino lib.2. de Bapt. cap.9., plenaria illa Synodus coacta est post Cypriani mortem, & ante ipsius Augustini ortum; & hæc sunt verba: *post Cypriani quidem passionem, sed antequam nos nati essemus*: atqui Augustinus natus est anno 355., vel secundum alios 354., vel juxta alios 357.; Alexandrinum vero Concilium celebratum est anno 362., Constantinopolitanum 381.; Capuanum 389., juxta Baronium, vel secundum alios 377.: ergo nequit illa plenaria Synodus ab Augustino laudata intelligi, vel de Alexandrino, vel de Constantinopolitano, vel de Capuano Concilio. Difficultas igitur restat pro Arelatensi I.; quod fuit habitum anno 314., & pro Nicæno I., quod fuit coactum anno

no 321., vel secundum alios probabilius 325. Pro Arelatense stant Lanojus, Lambovius, Sirmondus, de Marca, Albaspineus, Du-Hamel &c: pro Nicæno autem certant Bellarminus, Nicolai, Natalis Alexander, Frassen, aliique. Tertiam ineunt viam P. Boucat, Jueninus, Tournely, qui quasi problematice se gerunt,

Dicimus II. Concilium plenarium, de quo in præsenti loquitur Augustinus, fuisse Nicænum generale I.

I. Probatur. Augustinus lib. 1. de Bapt. cap. 7. nominat hoc Concilium, de quo loquimur, plenarium totius Orbis Concilium; & cap. 8. dicit: universale Concilium; & paulo infra; totius Ecclesiæ consensionem; & l. 2. de Bapt. cap. 4. Universæ Ecclesiæ concordissimam auctoritatem; Universi Orbis auctoritatem &c.; Sed hæc omnia nequeunt convenire Concilio Arelatensi, in quo tantum viginti sex Episcopi subscripserunt; bene vero Nicæno, quod fuit Œcumenicum Concilium ex 318. Patribus constans: ergo Concilium plenarium, de quo loquutus est Augustinus non fuit Concilium Arelatense, sed Concilium Nicænum generale I.

II. Probatur. Hieronymus in Dial. cont. Luciferianos cap. 9. Nicænam etiam Synodum Rebaptizãtibus opponit. Quum enim a Luciferianis interrogatus esset, quare ab Hæreticis baptizati recipiuntur? post prolixam responsionem, in qua meminit quoque controversiam inter Sanctos, Stephanum, & Cyprianum, tandem concludit: *Synodus quoque Nicæna, cujus paulo ante fecimus mentionem, omnes Hæreticos suscepit, exceptis Pauli Samosateni discipulis, & quod bis majus est Episcopo Novatianorum, si conversus fuerit, Presbyteri gradum servat*: ergo de eadem Synodo Nicæna intelligendus est Augustinus.

III. Probatur. Athanasius in epist. de Synodis Ariminensi, & Seleuciensi data ad Constantium Imperatorem, & in epist. ad Africanos aperte asserit, quod in Concilio generali Nicæno I. non solum Ariana hæresis damnata est, verum etiam aliæ, quæ tunc temporis per Catholicum Orbem grassabantur: ergo multo magis damnata est illa Donatistarum, quæ supra alias se extendebat. In prima epistola hæc habet Athanasius: *non Ariana solum, sed & reliquæ destructæ sunt hæreses*. Et in secunda pariter hæc habet: *Solum apud vos auctoritatem obtineat Nicæna Patrum de fide Confessio: ipsa enim Nicæna Synodus revera trophæum est, sive columna triumphalis, inscripta contra omnes Hæreses, quasi eas exponens ostentui*.

IV. Probatur. Romani Pontifices non aliam, quam Nicænam Synodum laudarunt, ejusque Canones, quoties contra Rebaptizantes egerunt; sic Innocentius I. in epist. 22. ad Episcopos Macedoniæ cap. 5., & Siricius in epistola decretali ad Himerium, Tarraconensem Episcopum, cap. 1., ubi legitur: *prima pagina tuæ fronte signasti, baptizatos ab impiis Arianis plurimos ad fidem Catholicam festinare, & quosdam de fratribus nostris eosdem denuo baptizare velle: quod non licet, cum hoc fieri & Apostolus vetet, & Canones contradicant, & post cassatum Ariminense Concilium missa ad provincias a venerandæ memoriæ predecessore meo Liberio generalia decreta prohibeant, quos Nos cum Novatianis, aliisque Hæreticis, sicut in Synodo constitutum, per invocationem solam Septiformis Spiritus Episcopalis manus impositione Catholicorum conventui sociamus. Quod etiam totus Oriens Occidensque custodit &c.*

V. Probatur. De illa Synodo, dici debet, quod loquutus fuerit Augustinus, in qua reperiuntur Canones, qui vel Dogma contra Rebaptizãtes statuunt, vel Rebaptizantes ipsos damnant; sed hi Canones in Nicæna Synodo, non in Arelatensi, reperiuntur: ergo Augustinus de Nicæna Synodo, non de Arelatensi loquutus est. Probatur minor. In Nicæna Synodo reperitur Canon 8., qui præcipit, Novatianos Hæreticos ad Ecclesiam redeuntes sola manuum impositione recipiendos, & Canon 19., qui decernit, Paulicianos iterum baptizandos: sed hoc nonnisi, quia Pauliciani in Baptismatis forma errabant, ut dictum est., non vero Novatiani: ergo in Nicæna Synodo reperiuntur Canones, & qui Dogma contra Rebaptizantes approbant, & qui Rebaptizantium errorem damnant.

VI. Probatur Omnes fere, qui varias Augustini operum Editiones perlustrarunt, in illis locis, in quibus Augustinus de hoc plenario Concilio loquebatur, in margine posuerunt *Nicænum*, & non *Arelatense*; unde Maldonatus ex innumeris ejusdem Augustini testimoniis ostendit, ipsum vere de plenaria

Nicæ-

Nicæna Synodo, & non de Arelatensi fuisse loquutum.

Objiciunt I. Augustino non fuerunt noti Canones Nicæni Concilii ante Concilium Carthaginense VI.: ergo loqui non poterat de Nicæno Concilio, cujus Canones non adhuc perlustraverat. II. In Nicæno Concilio nullus reperitur expressus Canon contra Rebaptizantes, & qui adducti sunt obscure admodum loquuntur de Donatistarum controversia: ergo de Nicæno Concilio loqui non poterat Augustinus. III. Epiphanius, & Basilius ea scribunt, quæ nullam indicant condemnationem Rebaptizantium in Nicæna Synodo factam: ergo neque de illa intelligi potest Augustinus. IV. Augustinus illud intelligit Concilium, in quo Donatistarum caussa discussa est atque decisa; sed in Concilio Nicæno I. Donatistarum caussa neque discussa fuit neque decisa: ergo non potuit Augustinus de illo loqui.

Respondemus ad I. Augustinum cognovisse ex fama, non autem ex nicænorum canonum lectione, Donatistarum controversiam fuisse in Nicæno Concilio damnatam, & hoc vel ex eo magis, quod multi Canones Nicænæ Synodi deperierant, & modo tantum ex superstitibus colligitur Donatistarum erroris damnatio, non autem aperte ostenditur.

Ad II., dicitur, quod plures Canones in Nicæno Concilio editi a Patribus laudantur, qui tamen in nicænorum canonum collectione, quam modo habemus, non reperiuntur, uti sunt Interdictio Ordinationis Bigamorum, ut ait Ambrosius in Epist. ad Vercellensem Ecclesiam; ne duo Episcopi simul in eadem Civitate sederent, ut scribit Augustinus in epist. 110.; quod Liber Judith in numero sacrorum librorum poni debeat, ut docet Hjeronymus in præfatione ad librum Judith.

Ad III: negatur assumptum: Basilius enim solum dixit Concilum non indicasse, quid dicendum sit de iis Hæreticis, qui quanvis ore profiteantur Trinitatis invocationem, mente tamen impie, & absurde de illa sentiebant; Epiphanius vero non loquitur absolute, quod nihil Ecclesia statuerit circa Baptismum illorum, qui ab hæresi ad Ecclesiam veniebant, sed circa Baptismum particularium Hæreticorum, Africanorum scilicet, vel Asianorum, de quorum forma in Baptismo ab ipsis adhibita dubitabatur.

Ad IV., dicitur, quod utique in Nicæno Concilio caussa Donatistarum liquata fuit; & quanvis Donatistæ Concilio non adfuerint, illis tamen absentibus, potuit caussa definiri, & terminari; ut cum Lutheranis, & Calvinianis in Tridentino Concilio tactum est.

Tandem circa postremam Dissertationis partem, in qua quæritur de Donatistarum progressu, & interitu, scire oportet, quod postquam Donatistæ in varias partes se dilatarunt, in varias quoque factiones se diviserunt; & hæc principalis fuit ipsorum interitus caussa, vel occasio, sicuti pariter fortassis fuit dilatationis eorundem. Igitur Parmenianus, qui erat tertius Donatistarum Episcopus, anno Christi 343., Siricio Ecclesia [illegible] regente, & Theodosio Imperium, [illegible] s est. In ejus locum a quibusdam [illegible] atistis electus est Maximianus, a [illegible] quidam alius Primianus; unde Donat[illegible] æ divisi fuerunt in Primianistas, & Maximianistas Plura Concilia ab utraque factione celebrata sunt, quæ adnumerat & refert Natalis Alexander in seculo quarto cap. 3. §. 6., & sequentibus; sicuti pariter Romæ, & alibi alia Concilia contra utranque factionem Romanus Pontifex, & Catholici Episcopi, ut dictum est, celebrarunt. At ab iisdem nunquam potuerunt pertinaces Hæretici ad meliorem frugem adduci; unde Christiani Imperatores contra illos procedere justum & laudabile esse existimarunt. Sicque Constantinus Magnus primo in eos capitis sententiam tulit, quam deinde commutavit in exilium, & Basilicarum privationem, quas Fisco applicavit; quod testatur Augustinus lib. 1. cont. epist. Parmeniani cap. 8. *quin etiam audet conqueri Parmenianus, quod eos Constantinus ad Campum, idest ad supplicium duci jussit . . . . . & hoc eum tanquam immaniter jussisse, Hispano Osio suggerente, criminatur, suspicionibus videlicet suis, sicut semper, damnando inauditos: quasi vero non humanius ac probabilius aliud crediderit, Osio tanquam Episcopo suggerente, potius factum, ut in leviorem coercitionem, quanvis immanissimi sceleris, idest sacrilegi Schismatis, sententiam flecteret Imperator.* Et libro 2. contra epistola Petiliani cap. 92. *Constantinus vobis Basili-*

filicas jussit auferri, Julianus restituit. Postmodum Constans Imperator anno 348 misit Paulum, & Macarium Legatos in Africam, ut Donatistas ad concordiam cum Catholicis revocaret. At Donatus, Episcopus Donatistarum Carthaginensis, reluctavit, & in Macarium injuriosus fuit, quæ fuit caussa, ut Silvester Comes armata manu in eum, & in ejus asseclas irrueret, & Constans Imperator Donatistas omnes exilio mulctaverit, a quo postmodum a Juliano Apostata revocati sunt. Deinde Valentinianus Augustus anno 373. contra eosdem hanc legem tulit, quæ in Codice Theodosiano legitur: *Antistitem, qui sanctitatem Baptismi illicita usurpatione geminaverit, & contra instituta omnium, tam gratiam iterando contaminaverit, Sacerdotio indignum censemus.* Et Gratianus hanc aliam dedit, quæ in eodem Codice continetur: *eorum condemnamus errorem, qui Apostolorum præcepta calcantes, Christiani nominis Sacramenta sortitos, aliarursus Baptismate non purificant, sed incestant, lavacri nomine polluentes. Eos igitur auctoritas tua erroribus miseris jubebit abstinere, Ecclesiis, quas contra fidem retinent, restitutis Catholicis:* quos deinde sequuti sunt Theodosius Senior, Honorius, & Arcadius Imperatores, ut legitur apud Augustinum epist.5. ad Bonifacium Comitem: *Jam enim lex fuerat promulgata, ut tantæ immanitatis hæresis Donatistarum, cui crudelius parci videbatur, quam ipsa sæviebat, non tantum violenta esse, sed omnino esse non sineretur impune: non tamen supplicio capitali, propter servandam etiam circa indignos mansuetudinem christianam, sed pecuniariis damnis propositis, & in Episcopos, vel Ministros eorum, exilio constituto.* Denique Theodosius, & Valentinianus Imperatores severissimam legem tulerunt contra Donatistas, quæ habetur lib. 65. *de Hæreticis* in Codice Theodosiano. Post hæc, Honorii jussu habita est Collatio Carthaginensis inter Catholicos, & Donatistas, ut hi ad unitatem perducerentur; sed quamvis fuerint nõ pauci ex illis ad Ecclesiæ sinum reducti, plures tamẽ in sua obstinatione permanserunt, qui nihilominus paulo post dictam collationem extincti sunt. Quod testatur Natalis Alexander in sæculo 4. cap. 3. §. 15. verbis hisce. „ Etsi, „ grassante per Africam Ariana, & Pelagiana hæresi, nulla ferme fieret Donatistarum mentio, non statim tamen „ post Collationem Carthaginensem nefaria hæresis extincta est. Nã & S. Gregorii Magni temporibus multos adhuc „ superstites fuisse Donatistas, fidem faciunt ejus epistolæ. Libro enim 3. epistola 32. Indict. XII. ad Pantaleonem, „ Africæ Præfectum, data scribit: *In illis partibus, quantum didicimus, ita Donatistarum crevit audacia, ut non solum de suis Ecclesiis auctoritate pestifera ejiciant Catholicæ fidei Sacerdotes, sed & quos vera confessione aqua regenerationis abluerat, rebaptizare non metuunt.* Tum Præfectum rogat S. Gregorius, eorum ut excessus coerceat. Et lib. 5. epist. 36. ad Columbum, Numidiæ Episcopum, data: *Præterea, res ad nos omnino dura, & recta fidei inimica pervenit, quia, quod dici nefas est, Catholici homines, & Religiosi, quod est deterius, filios, mancipiaque sua, vel alios, quos in potestate habent, in Donatistarum hæresi baptizari consentiunt. Et ideo si verum est, hoc fraternitas vestra summopere studeat emendare.* Denique lib. 6. epist. 63. ad Mauritium Imperatorem data: *Qualiter pietatis vestræ Serenitas contra Donatistarum flagitiosissimam pravitatem considerationæ justitiæ, & sincerissimæ Religionis zelo, commota sit, directarum lucidissime tenor insinuat jussionum; sed venientes viri reverendissimi ex Africana Provincia Episcopi asserunt, ita esse incauta dissimulatione postpositas, ut nec Dei illic judicium haberetur in metu, nec principales hactenus jussiones sortirentur effectum: hoc etiam subjungentes, quod in præfata Provincia Donatistarum, præmiis prævalentibus, Fides Catholica publice venundetur.*

DISSERTATIO CCCXV.

De Sanctitate in Ministro Sacramentorum. An in Ministro Sacramentorum sit necessaria Sanctitas, ut valide Sacramenta conficiat? An sit necessaria, ut conficiat licite? An liceat aliis Sacramenta petere, & accipere a Ministris, qui sancti non sunt, immo potius sunt Peccatores?

Rrimo, errarunt Donatistæ, qui omnes Peccatores arcebant a Sacramentorum administratione. Testantur Ambrosius ad caput I. prioris ad Corinth., Augustinus cont. epist. Parmeniani libro 3 cap.2.,& cont. Cresconium lib.2. cap. 28.

Secundo, Pseudo-Apostolici negabant, homines malos posse efficaciter Sacramenta administrare. Testis est Bernardus Serm.66. super Cantica. Hi ab aliis dicuntur Henriciani, qui tempore ejusdem Bernardi florebant, & se ipsos apostolicos nominabant; unde ab aliis Pseudo-Apostolici dicti sunt.

Tertio, Waldenses a quodam Waldo lugdunensi dicti anno 1106. dicebant, non modo per Sacerdotes, sed etiam per Laicos, corpus Christi confici posse, dummodo justi & probi essent, & per malos, etiam Sacerdotes, confici posse negabant. Refert Rogerius in Annalibus Anglis. Præterea S. Thomas lib.4. contra Gentes, Nicolaus Lyranus ad caput 7. epist. ad Hebræos. Guido Waldensis. Æneas Silvius Historiæ Bohemicæ cap 35., S. Antoninus 4. parte Summæ tit.11.cap.7.§ 2., & 5., de Waldensibus narrant, quod dicerent, Presbyteros, qui graviter peccant, nec Eucharistiam conficere, nec alios a peccatis absolvere; quod Presbyterum non dignitas, sed vitæ meritum faceret, & omnis potestas tam laicalis, quam clericalis, per peccatum mortale amittatur. Narrat Coccius de Sacram. lib. 5. art. 2.

Quarto, Wiclefitæ, & Hussitæ, qui sub finem XIV. seculi fuerunt, requirebant quoque, ut Ministri Sacramentorum essent de numero Prædestinatorum, & omnes præscitos, ac reprobos a Sacramentorū administratione repellebant; unde Joannes Wiclefus art 4: *Si Episcopus, vel Sacerdos est in mortali peccato, non conficit, non ordinat, non baptizat, non consecrat*. Et 2. par Sermonum Domini in monte: *valde injustus, propter indignitatem personæ, pro qua oratur, communiter non auditur. Quæ ergo evidentia necessitandi Deum ad audiendum Sacerdotem reprobum, mediante Oratione blasphema taliter deprecantis?* Joannes Hussus de Decimis: *Quid ergo mirum, si ad bonum sensum conceditur, quod nullus existens in peccato mortali est Episcopus, Sacerdos, vel Christianus? Patet verum esse articulum. Si Episcopus, vel Sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non baptizat.*

Quinto, Anabaptistæ volunt pariter, quod si Sacramenta non administrentur a fidelibus & probis Ministris, non sint efficacia. Refert Kemnitius part.2. Examinis Concil. Trident.; & confirmat Bullingerius adversus Anabaptistas libro 3.cap.7, ut pariter videre est apud Coccium præfatum.

Sexto, Piccardi in responsione edita adversus Lerhicienses dixerunt, *malum Sacerdotem Sacramenta polluere*. Et in Confessione sua dicunt, res istas ministeriales ex se non conferre sanctitatem, & eas pollui, si ad earum administrationem malus Sacerdos accesserit. Narrat Antonius Possevinus in examine Sectæ Piccardicæ.

Septimo, Gaspar Zuenckfeldius lib. de Sacra Scriptura pag.22. dicebat: Ministri Ecclesiæ inepti & non timentes Deum ministeriū suū in docēdo verbo, & porrigendis Sacramētis expedire non possunt. Idē Coccius testis est loco citato.

Cele-

Octavo, adnumerantur pariter ab eodem Coccio his dictis Albigenses, qui florebant anno 1200., & dicebant, quod obest subdito, & Sacramento, vita mala Prælatorum, & quod nullus malus potest esse Episcopus; & laudat S. Antoninum 4. part. tit. 11. cap. 7. §. 5.

Dicimus I., non esse necessariam Sanctitatem in Ministro, ut valide Sacramenta conficiat.

I. Probatur ex Scripturis. Matth. 23.: *super Cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi. Omnia ergo, quæcunque dixerint vobis, servate, & facite: secundum opera vero eorum nolite facere; dicunt enim, & non faciunt.* Quibus verbis distinguit Christus, quod mali Sacerdotes dicunt ab eo, quod faciunt, & vult, observandum esse, quod dicunt; non vero quod faciunt; sed Sacramentorum confectio spectat ad illud, quod dicunt, non vero ad illud, quod faciunt: ergo &c. Item Joannis 11. legimus de Caipha, *quod cum esset Pontifex anni illius prophetavit*, & nihilominus Caiphas improbus erat, & impius Sacerdos. Pariter Matth. 7. peccatores quidam Christo dicebant: *nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo Dæmonia ejecimus?* Insuper Joannis 1. de Christo dicitur. *hic est qui baptizat in Spiritu Sancto*: ergo non sunt ministri, nisi tantum ministerialiter, unde ipsorum improbitas non invalidat, quod Christi nomine faciunt. Et I. ad Corinth. 3. *neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* His adduntur quoque Testimonia veteris Testamenti, nempe Num. 22., ubi narratur, quod Balaam prophetavit, etsi pessimus esset inter homines; & I. Regum 11. de Saule habetur; *nunquid Saul inter Prophetas?*

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo Magnus epist. 92. cap 16. *Hi autem, de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed cujus fidei fuerint, qui eos baptizavere se nescire profitentur, quolibet modo formam Baptismatis acceperint, non sunt rebaptizandi; sed per manus impositionem, invocata virtute Spiritus Sancti, quam ab Hæreticis accipere non potuerunt, Catholicis copulandi sunt.* Anastasius II. epist. ad Anastasium Imperatorem cap. 7. *Nam secundum Ecclesiæ Catholicæ consuetudinem sacratissimum Serenitatis tuæ pectus agnoscat, quod nullum de his, vel quos baptizavit Acatius, vel quos Sacerdotes, sive Levitas, secundum Canones ordinavit, ulla eos ex nomine Acatii portio læsionis attingat; quo forsitan per iniquum tradita Sacramenti gratia minus firma videatur. Nam & Baptismu, quod procul sit ab Ecclesia, sive ab adultero, sive a fure fuerit datum, ad percipientem munus pervenit illibatum; quia vox illa, quæ per Columbam sonuit, omnem maculam humanæ pollutionis excludit, qua declaratur, ac dicitur: Hic est qui baptizat Spiritu Sancto, & igne. Nam si visibilis Solis radii, cum per loca fœtidissima transeunt, nulla contactus inquinatione maculantur, multo magis illius, qui istum visibilem fecit, virtus nulla Ministri indignitate constringitur. Nam & Judas cum fuerit sacrilegus, atque fur, quicquid egit inter Apostolos, pro dignitate commissa beneficia per indignum data nulla ex hoc detrimenta senserunt: declarante hoc Domino manifestissima voce: Scribæ, inquit, & Pharisæi super Cathedram Moysi sedent: quæ dicunt facite: quæ autem faciunt nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. Quicquid ergo ad hominum profectum quilibet in Ecclesia Minister officio suo videtur operari, hoc totum contineri, implente Divinitatis effectu, ita ille, per quem Christus loquitur, Paulus affirmat: Ego plantavi; Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit. Neque enim qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. A Deo autem non quæritur, quis, vel qualis prædicet, sed quem prædicet, ut invidos etiam bene prædicare Christum confirmet, quo malo Diabolus ipse dejectus est, & hoc ipso prædicare non desinit.* Et cap. 8. *Ideo ergo & ipse Acatius, cujus nomen dicimus esse reticendum, male bona ministranda sibi tantum nocuit. Nam inviolabile Sacramentum, quod per ipsum datum est, aliis perfectionem suæ virtutis obtinuit; ei autem obfuit &c.* Gregorius Magnus qui refertur in C. *multi* 1. q. 1. *Multi secularium hominum, cum plus Sacerdotis vitam, quam suam discutiunt, in magnum contemptionis divinorum Sacramentorum crimen incurrunt. Magna enim trabe vulneratos habentes oculos, eamque negligentes, festucam tenuem in aliorum conspiciunt oculis, quam dum incaute festinant avellere, erroris in foveam delabuntur &c. Unde fit, ut non solum ab iis dicta respuant, sed etiam, (quod est deterius) divina Mysteria contemnant, ut nec corporis communionem, nec Sanguinis Domini nostri Jesu Christi eorum ministerio confectam assumant ii, putantes*

hanc minus esse sanctificatam, si illorum fiat officia, quorum vita eorum oculis videtur ignobilis. Heu in quam magnum laqueum incidunt, ut divina & occulta Mysteria plus ab aliis sanctificata posse fieri credant, cum unus idemque Spiritus Sanctus in Ecclesia ea sanctificet, & benedicat. Gregorius III. Epist. ad Bonifacium. *Quosdam absque interrogatione Symboli ab adulteris & indignis Presbyteris fassus es baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquum morem Ecclesiæ; quisquis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizatus est, rebaptizari eum minime liceat. Non enim in nomine baptizantis, sed in nomine Trinitatis hujus gratiæ donum percepit. Et teneatur, quod Apostolus ait: unus Deus, una fides, unum Baptisma. Doctrinam vero spiritalem talibus studiosius ut impertias demandamus.* Zacharias Papa epist. 1. ad Bonifacium: *Retulerunt nuntii tui, quod fuit in eadem Provincia Sacerdos, qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens latini eloquii infringens linguam diceret; Baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta, & per hoc tua reverenda fraternitas consideravit rebaptizare: sed, sanctissime Frater, si ille, qui baptizavit, non errorem introducens aut hæresim, sed pro sola ignorantia romanæ locutionis infrigendo linguam (ut diximus) hoc baptizans dixisset, non possumus consentire, ut denuo baptizentur: quia baptizatus ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nullo modo rebaptizari debet, sed per solam manus impositionem purgari debet.* Nicolaus I. ad Consulta Bulgarorum cap. 71. *Sciscitantibus vobis, si a Sacerdote, qui sive comprehensus est in adulterio, sive de hoc fama sola respersus est, debeatis communionem suscipere, nec ne; respondemus, non potest aliquis, quantumlibet pollutus sit, Sacramenta divina polluere, quæ purgatoria cunctarum remedia contagionum existunt. Nec potest Solis radius per cloacas, & latrinas transiens aliquid exinde contaminationis attrahere; proinde qualiscunque Sacerdos sit, quæ sancta sunt, coinquinare non potest; idcirco ab eo, usquequo Episcoporum judicio reprobetur, communia percipienda est; quoniam mali bona ministrando, se tantumodo lædunt, & cerea fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, aliis vero lumen in tenebris administrat; & unde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite igitur intrepide ab omni Sacerdote Christi Mysteria, quoniam omnia in fide purgantur.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Carthaginense I. cap. 1. *Ergo si vobis placet, consideremus primum titulum rebaptizationis. Unde sanctitatem vestram postulo, ut mentis vestræ placita producatis ad descendentem in aquam, & interrogatum in Trinitate, secundum Evangelii fidem, & Apostolorum doctrinam, & confessum bonam conscientiam in Deum, de resurrectione Jesu Christi, si licet iterum interrogari in eadem fide, & in aqua iterum intingi. Universi Episcopi dixerunt: absit, absit; illicitas esse sancimus rebaptizationes, & satis esse alienum a sincera fide, & catholica disciplina.* Concilium Nicænum I. generale præcipit, Novatianos pœnitentes recipi cum sola manuum impositione. Concilium Constantiense sess. 45., ubi damnatur Wiclefi error n. 4. *Si Episcopus, vel Sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non consecrat, non baptizat.* Concilium Trident. sess. 7. can. 12. *Si quis dixerit, Ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia quæ ad Sacramentum conficendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum; anathema sit.* Et sess. 7. can. 4. de Bapt. *Si quis dixerit, Baptismum, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non esse verum Baptismum; anathema sit.* His adstipulantur, ut ait Pater Boucat, Arelatense. II. Can. 17., Capuanum Can. 38., Carthaginense III. &c.

IV. Probatur ex Patribus Græcis. Eusebius apud Damascenum lib. 3. cap. 44. hæc habet. *Multi peccatores, cum Presbyteri sint, sacris operantur, nec Deus eos aversatur, verum per Spiritum Sanctum proposita dona consecrant, at panis quidem pretiosum Corpus Domini efficitur, poculum autem pretiosus Domini Sanguis. Sunt igitur, qui ferem æquam, ac rationi consentaneam facere putent, cum ab ipsis epulo sacro excipi recusant, nescientes videlicet, hinc se gravius condemnari. Quis enim es tu, qui præfectum tuum atque Antistitem judicas?* Gregorius Nazianzenus Orat. 40, quæ est Oratio in Sanctum Baptisma. *Ne dicas baptizet me Episco-*

Episcopus, atque is Metropolitonus, aut Hierosolymitanus, (non enim locorum est gratia, sed Spiritus,) isque etiam nobili, out claro genere ortus; (grave enim fuerit nobilitati meæ, ob ejus, qui baptizat, obscuritatem, labem ac dedecus inferri,) aut si Presbyter, saltem qui celebs sit, qui continentiæ laude, atque angelica vivendi ratione floreat: grave enim fuerit, si in purgationis tempore inficiar, atque commaculer. Ne Concionatoris, aut Baptizantis auctoritatem inquiras. Alius horum Judex est, ac verum obscurarum explorator, quandoquidem homo faciem, Deus autem cor intuetur. Tibi ontem quivis ad purgationem sotis idoneus est, qui modo inter probatos censeatur, oc non aperte condemnatus sit, atque ob Ecclesia alienus; qui curatione indiges, in judices judicium ne arripe, nec eorum, a quibus purgaris, dignitotes excute, nec inter genitores delectum habe. Est quidem alius alio præstantior, vel inferior, te autem quivis est superior. Sic tecum reputo. Sint duo annuli, alter aureus, alter ferreus, atque ambo eandem Imperatoris imaginem insculptam habeant, ac deinde ceram imprimant. Quid tandem hoc signum ab illo differt?; nihil. Materiam in cero internosce qualibet singulari solertia sis. Dic utrum e duobus signis aureo annulo, utrum ferro expressum sit, quoque modo unum, idemque existot. Discrimen enim in materia est, non in signo. Sic tibi quoque omnes, qui baptizandi munere funguntur, idonei habeantur. Quamvuis enim alius alium vitæ probitate antecellat, eadem tamen Baptismi vis est; ac quivis tibi initiator est, qui modo eadem fide est informatus. Joannes Chrysostomus in Joannem homil. 85. *Hæc dico, non quod indignos ad Sacerdotium assumi probem, sed miserescens ac locrymans; non tamen propterea o subditis judicandi sunt, etiomsi male & vitiose vivant. Tu autem, si tibi consules, nihil in his, quæ illis a Deo commissa sunt, damni accipies. Nom si asinum loqui fecit, & per vatem benedictiones spirituales largitus est, & in muto ore, & lingua immunda Bolaam propter offendentes Judaeos operotus est; multo magis propter vos fideles, etiamsi pravi sint Sacerdotes, Deus omnia per eos perficiet, & mittet Spiritum Sanctum. Neque enim pura mens propter propriam puritotem Spiritum ottrahit, sed gratia omnia operatur. Omnia enim, inquit, vos, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas. Quicquid enim concreditum habet Sacerdos, solius Dei donum est; & ubi humanam exercet sapientiam, minor illius gratia apparet. Neque hoc dico, ut pigrius vivamus, sed ne pigre qui vobis præpositi sunt viventibus, vos his commissi aliquando mala vobis comparetis. Et quid Sacerdotes dico? Neque Angelus, neque Archangelus quicquam in his, quæ a Deo data sunt efficere potest; sed Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus omnia focit. Sacerdos & linguam & monus præbet, Neque enim justum est, propter olterius malitiam, ad salutis nostræ Symbola fidei accedentes offendi.* In prioris ad Corinth. Homil. 8. *Contigit quidem Principes esse malos & sceleratos, eos outem, qui illorum parent imperio, bonos & moderatos, & Laicos quidem, in pietate vitam agere, Sacerdotes autem in improbitate, & nequitio; & neque futuram esse Baptisma, nec Corpus Christi, nec oblatio per illos, si ubique dignitatem ac merita requireret gratia. Nunc outem etiam per indignos Deus solet operari, neque Baptismotis gratio quicquam læditur a vita Sacerdotis. Nom, qui accipit, minus esset habiturus. Quamobrem etiamsi hæc raro fiunt, fiunt tamen. Hæc outem dico, ne quisquam ex iis, qui adstont, de vita Sacerdotis curiose inquirens offendetur in Mysteriis, quæ peroguntur. Nihil enim odfert Saterdos ad ea, quæ sunt proposita, sed universum est opos Dei virtutis, & ille est, qui nobis exhibet Mysterio* Homil. 11. in epist. ad Thessalon. *Gratia Dei per indignos operotur, non propter ipsos, sed propter eos, quibus opitulandam est.* Isidorus Pelusiota lib. 1. epistola 120. *Eusebii temeritatem, & Zosimi oudaciom ne mireris, verum Dei lenitatem ad pœnitentiam nos ita expectantis, utque ex impura manu incensum accipientis. Nom si quis in setleribus educatus, otque omni sordium, ac peccatorum genere compunctus, & injustus Dei aras attingit, ac Sancta profane tractat; ipse quidem pœnas luet, divinum autem Socrorium improbis ipsius actionibus minime contaminatur.* Lib. 2. epist. 37. *Quandoquidem Zosimi Presbyteri vito offensus, ut scripsisti, eos, qui ab eo baptizantur, gravissimis, ac maximi momenti detrimentis mulctari existimas, rescribendum ad te quam celerrime duxi; nimirum, quod is qui initiotur, quantum od salutaria Symbola spectat, ex improbo Sacer-*

cerdotis vita nullo damno afficitur, verum ipse prorsus atque omnino, [asseveratione quippe uti oportet,] divinis atque omne dicendi facultate præstantioribus beneficiis fruetur. Sacerdos autem graviores vitæ suæ rationes subibit, tantusque ad ipsius pœnam, atque cruciatum cumulus accedat, quantus prius in eum honor collatus est &c. Hæc autem dico, non tanquam omnes Sacerdotes tales sint, verum ut illud ostendam, quod, etiamsi omnes ejusmodi essent, nihil tamen hinc ad eum, qui baptizatur, detrimenti redit. Quod si hæc hominum duntaxat rationes esse arbitraris, a divinis oraculis fidem tibi facere conabor. Quid enim Balaam ille impurius ac scelestius existit?; & tamen ipsius lingua Deus ad benedictiones usus est. Quid rursus Cajapha sceleratius? & tamen vaticinatus est, & gratia linguam quidem ipsius tetigit. Quod si quid etiam, quod magis mirandum sit, intelligere cupis, per corvum, hoc est, immundum avem, cælipetam illum Heliam pascebat. Quocirca ne dubites, quin per flagitiosos quosdam Sacerdotes divina & natura sublimiora beneficia tribuuntur. Lib.3.epist.340. *Nullo detrimento is, qui suscipit sacrosancta Mysteria, afficitur, etiamsi is, qui tribuit, indignus esse videatur, neque incontaminata Mysteria conspurcantur, etiamsi Sacerdos omnes mortales improbitate superaret. Quod si mihi diffidis, corvum cogita, impurum inquam illud atque in pullos suos crudele animal, cujus opera ille in Cœlum excurrent, ac Cœli Civis Elias alebatur.* Teophylactus ad Caput 20. Joannis. *Vide insuper Sacerdotum dignitatem, quod divina sit: Dei enim est remittere peccata. Sic igitur illi honorandi sunt, ut Deus. Nam quamvis indigni sint, quid hoc?; divinorum donorum ministri sunt, & gratia operatur per eos, sicut & per asinam Balaam locutus est. Non enim indignitas nostra gratiam prohibet: atque ita, quia per Sacerdotes gratia suppeditatur, honorandi sunt.* Euthymius ad Caput 11. Joannis: *Cajaphas, non quod dignus esset, vaticinatus est, sed quod Pontifex esset anni illius: non propter propriam virtutem, sed propter pontificalem dignitatem. Adhuc enim divina gratia in templo permanebat, quæ ore illius utens, cor non tetigit.*

V. Probatur ex Patribus Latinis. Ambrosius de iis, qui Mysteriis initiantur cap.5 *Cum tibi Scriptura, testetur quod ad Hjerobaal preces ignis descenderit de Cælo, & rursus precante Helia ignis est missus, qui sacrificium consecravit, non merita personarum consideres, sed officia Sacerdotum. Et si merita spectes, sicut Heliam considerES, Petri quoque merita spectato, vel Pauli, qui acceptum nobis a Domino Jesu hoc Mysterium tradiderunt.* Et lib.1. de Spiritu Sancto in Prologo. *Non mundavit Damasus, non mundavit Petrus, non mundavit Ambrosius, non mundavit Gregorius. Nostra enim servitia, sed tua sunt Sacramenta. Neque enim humanæ opis est, divina conferre, sed tuum Domine munus, & Patris est, qui locutus est per prophetas dicens: effundam de Spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filii, & filiæ eorum.* Augustinus lib. 3. cont. Donatistas cap. 10. *Baptismus Christi verbis evangelicis consecratus, & per adulteros, & in adulteris sanctus est, quamvis illi impudici sint & immundi, quia ipsa ejus sanctitas pollui non potest, & Sacramento suo divina virtus assistit, sive ad salutem bene utentium, sive ad perniciem male utentium. An vero Solis, vel etiam Lucernæ lux, cum per cœnosa diffunditur, nihil inde sordium contrahit, & Baptismus Christi potest cujusquam sceleribus inquinari?:* & lib.4.cap.4. *Si per vim Sacramenti Dei avarus dimittit peccata, etiam hæreticus: si per vitæ meritum, nec isto, nec ille.* Tractatu 5. in Evangelium Joannis: *aliud est baptizare per ministerium, aliud baptizare per potestatem. Baptisma enim tale est, qualis est ille, in cujus potestate datur &c. Quid tibi facit Minister malus, ubi bonus est Dominus?; sint Ministri justi, si volunt; si autem noluerint, securum me fecit Magister meus, de quo Spiritus ejus dixit: hic est qui baptizat: quomodo securum me fecit? Scribæ, inquit, & Pharisæi super Cathedram Moysi sedent, quæ dicunt facite; quæ autem faciunt, facere nolite; dicunt enim, & non faciunt: Si fuerit Minister justus, computo illum cum Paulo, computo illum cum Petro, cum istis computo justos Ministros: qui vero fuerit superbus Minister, cum Zabulo computatur; sed non contaminatur donum Christi, quod per illum fluit purum &c. Baptisma, quod dabatur a Paulo, & quod dabatur a Petro, Christi est, & quod datum est a Juda, Christi erat. Dedit Judas, & non baptizatum est post Judam, dedit Joannes, & baptizatum est post Joannem. Quia, quod datum est a Juda, Baptisma Christi erat, quod autem a Joanne datum est, Joan-*

Joannis erat. Non Judam Joanni, sed Baptismum Christi, etiam per Judæ manus datum, Baptismo Joannis, etiam per manus Joannis dato recte præponimus. Etenim dictum est de Domino, antequam pateretur: quia baptizabat plures, quam Joannes; deinde subjunctum est: qua nuis ipse non baptizaret, sed discipuli ejus. Ipse, & non ipse. Ipse potestate, illi ministerio. Ergo baptizabant Discipuli ejus, & ibi adhuc erat Judas inter discipulos ejus. Quos baptizavit Joannes, baptizavit Joannes; quos autem baptizavit Judas, Christus baptizavit. Sic ergo, quos baptizavit ebrius, quos baptizavit homicida, quos baptizavit adulter, si Baptisma Christi erat, Christus baptizavit. Non timeo adulterum, non ebriosum, non homicidam; quia columbam attendo, per quam mihi dicitur, hic est qui baptizat. Prosper Aquitanicus lib. Sententiar. ex Augustino cap. 325. *Regenerationis gratiâ ita etiam hi non minuunt, qui ejus dona non servant; sicut lucis nitorem locu immunda non polluunt. Qui ergo gaudes Baptismi perceptione, vive in novi hominis sanctitate, & tenens fidem, quæ per dilectionem operatur, habe bonum, quod nondum habes, ut prosit tibi bonum, quod habes.* Isidorus Hispalensis lib. 6. Etymol. cap. 18. *Sacramenta ideo fructuose penes Ecclesiam fiunt, quia Sanctus in ea manens Spiritus eorundem latenter Sacramentorum operatur effectum. Unde seu per bonos, seu per malos Ministros intra Dei Ecclesiam dispensentur; tamen quia Spiritus Sanctus mystice illa vivificat, qui quondam Apostolico in tempore visibilibus apparebat operibus, nec bonorum meritis dispensatorum hæc dona amplificantur, nec malorum attenuantur. Quia neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus. Unde & grace μυστήριον dicitur, quod secretam & reconditam habeat dispensationem.*

VI. Probatur Rationibus I. Ministri Sacramentorum conficiunt Sacramenta vel ratione potestatis, quam a Deo acceperunt, vel ratione characteris, qui in ipsorum Ordinatione fuit iisdem a Deo Animæ impressus; sed nec Hæretici, ob fidem deperditam, nec impii & mali homines, ob amissam charitatem, amittunt potestatem illam, vel characterem: ergo etiamsi sint hæretici, vel Peccatores, semper sunt habiles, ut Sacramenta conficiant. Hæc ratio est Augustini lib. 1. de Bapt. cap. 1: *sic & illi, qui per sacrilegium Schismatis ab Ecclesiæ communione discedunt, habent utique Baptismum, quem prius quam discederent acceperunt: nam & ipsis, si redeant, non eis iterum datur; unde ostenditur, illud, quod acceperant in unitate positi, non potuisse amittere ab unitate separatos .... Nulli enim Sacramento injuria facienda est: si discedit a malis, utrunque discedit: si permanet in malis, utrunque permanet: sicut ergo acceptatur Baptismus, quem non potuit amittere, qui ab unitate discesserat, sic acceptandus est Baptismus, quem dedit ille, qui Sacramentum dandi, cum discederet, non amiserat potestatem. Nam sicut redeuntes, qui, priusquam recederent baptizati sunt, non rebaptizantur, ita redeuntes, qui, prisquam recederent ordinati sunt, non utique rursus ordinantur, sed administrant, quæ administrabant, si hoc Ecclesiæ utilitas postulat.* Et lib. 3. de Bapt. cap. 18.: *Episcopos, qui post Ordinationem in fide pervertuntur, habere ab Apostolis potestatem indelebilem conferendi Sacramenta, cum vel ipsi Apostoli habuerint, virtute suæ missionis eam aliis conferendi.* Et lib. 1. de Bapt. cap. 1. & 5, ubi eis exponit, *Felicianos a Maximianis, & aliis Donatistis in communione divulsos, ipsos tamen postea misericordiæ forte affectu in suom recepisse communionem, absque Baptismi, Confirmationis, & Ordinationis, reiteratione.* II. Sicut sacra Scriptura semper est eadem, quanvis non eodem modo ab omnibus intelligatur, ita pariter Sacramentum semper est idem, quanvis non eadem fide, & eadem probitate, semper ab omnibus, & singulis, vel non efficiatur, vel non conferatur: ergo nihil obstat ad Sacramentorum validitatem Ministri vel infidelitas, vel improbitas, sicut nihil obstat Scripturæ veritati Interpretum error, atque fallacia. Et hæc est ratio pariter Augustini lib. 3. de Bapt. cap. 15. *Quamobrem, si evangelicis verbis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Morcion Baptismum consecrabat, integrum erat Sacramentum, quanvis ejus Fides sub eisdem verbis aliud opinantis, quam Catholica veritas docet, non esset integra, sed fabulosis falsitatibus inquinata .... Sacramenta tamen, si eadem sunt, ubique integra sunt, etiamsi prave intelligantur, & discordiose tractantur: sicut Scriptura ipsius Evangelii, si eadem ipsa est, ubique integra est, etiamsi innumerabili falsarum opinionum varietate asseratur.* III. Sacramentum si esset opus homi-

hominis dependeret ab homine; ergo quia est opus Dei, dependet a Deo, & non ab homine: ergo sive homo sit fidelis, sive infidelis, sive catholicus, sive hæreticus, sive iustus, sive peccator, semper Sacramentum est idem, quia semper idem est Deus, cujus est opus, quanvis homo non sit idem. Et hæc est ratio Catechismi Concilii Tridentini par. 2. n. 22. *Atque hi quidem Ministri, quoniam in sacra illa functione, non suam, sed Christi personam gerunt, ea re fit, ut sive boni, sive mali sint, modo ea forma & materia utantur, quam ex Christi instituto semper Ecclesia Catholica servavit, idque facere proponant, quod Ecclesia in administratione facit, vere Sacramenta conficiant & conferant.... Quod si etiam Scripturæ testimonia quærimus, ipsum Apostolum his verbis loquentem audiamus. Ego plantavi, Apollo rigavit, sed Deus incrementum dedit: neque enim qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Ex quo loco satis intelligitur, quemadmodum arboribus nihil obest eorum improbitas, quorum manu satæ sunt: ita nihil vitii aliena culpa contrahi illis posse, qui malorum hominum ministerio Christi insiti sunt. Quare, ut ex D. Joannis Evangelio SS. Patres nos docuerunt, Judas etiam Iscariotes plures baptizavit; ex quibus tamen neminem iterum baptizatum fuisse legimus; ita ut præclare D. Augustinus scriptum reliquerit: dedit Baptismum Judas, & non baptizatum est post Judam; dedit Joannes, & post Joannem baptizatum est, quia, quod datum est a Juda, Baptisma Christi erat; quod autem a Joanne datum est, Joannis erat. Non Judam Joanni, sed Baptismum Christi, etiam per Judæ manus datum, Baptismo Joannis, etiam per manus Joannis dato, recte præponimus.* IV. Parum, aut nihil refert, si clavis sit aurea, vel argentea, vel etiam ferrea, dummodo ad aperiendum sit apta; parum quoque, aut nihil refert, si canalis sit aureus, vel plumbeus, dummodo eadem sit aqua: parum denique, aut nihil refert, si instrumentum sit vile, vel pretiosum, dummodo ad operandum sit aptum; sed Minister Sacramentorum est instrumentum, est canalis, est clavis in Sacramentis conficiendis & conferendis: ergo eadem de eo currit ratio. Argumentum est S. Thomæ 3. parte q. 64. art. 9. *Quia Minister in Sacramentis instrumentaliter operatur, non agit in virtute propria, sed in virtute Christi. Sicut autem pertinet ad propriam virtutem hominis charitas, ita & fides. Unde sicut non requiritur ad perfectionem Sacramenti, quod Minister sit in charitate, sed possunt etiam peccatores Sacramenta conferre, ut supra dictum est, ita non requiritur ad perfectionem Sacramenti fides ejus.* V. Militiæ cingulum etiam confertur legitime ab iis, qui militiam deserunt, quales sunt desertores: ergo quanvis Ministri Sacramentorum sint militiæ Christi desertores, sive fidem deserentes, sive charitatem amittentes, semper tamen possunt christianæ militiæ cingulum per Sacramentorum administrationem & confectionem conferre. Sic scribit Augustinus lib. 1. de Bapt. cap. 4. *Jam vero si quis non intelligit, quomodo fieri possit, ut quod ibi esse confitemur, non ibi recte dari dicamus, illud attendat: quia nec recte ibi esse dicimus, quod & illi dicunt in his, qui ab eorum communione discedunt. Intueatur etiam similitudinem notæ militaris, quia extra militiam a desertoribus & haberi, & accipi potest; sed tamen extra militiam nec habenda, nec accipienda est, & reducto, vel perducto ad militiam, nec mutanda, nec iteranda est.* VI. Æque inter Zizania, ac inter alias herbas, crescit triticum, quando eadem est pluvia, quæ terram irrigat: ergo pariter æque producitur, & crescit gratia, quando eadem sunt Sacramenta, quanvis Ministri sint varii, & quidem etiam sive in credendo, sive in operando oppositi. Quod Augustinus inculcabat lib. 4. de Bapt. cap. 9. *Sicut ipse Dominus ait, inimicus homo hæc fecit, qui superseminavit zizania. Sicut ergo, & intus quod Diaboli est, arguendum est, sic & foris quod Christi est, agnoscendum est. Nec quisquam dixerit: quid enim frumenti habent zizania? si enim hoc ita est, & intus, & foris ad hoc duntaxat par conditio est: neque enim in zizaniis exterioribus non inveniuntur grana frumenti, & interioribus inveniuntur. De Sacramento autē cum quæritur, non utrum habeant aliquid frumenti zizania quæritur, sed utrum habeant aliquid Cœli: & exterioribus enim, & interioribus zizaniis cum tritico est pluvia communis, quæ celestis & dulcis est ipsa, etiamsi ex ea zizania steriliter crescunt: sic & Evangelicum Christi Sacramentum divinum & suave est; neque propter eorum sterilitatem*

tatem, quas etiam foris compluit, improbandum. Rursus lib. 1. de Bapt. cap. 12. fuso calamo probat num. 18. & 19., quod sicut recedente fictione non reiteratur Baptisma, ita quoque, quando idem a malo Ministro collatum est.

Opponunt I. Ex Scripturis. Eccl. 34. *Ab immundo quis mundabitur? .... qui baptizatur a mortuo, quid proficit lavatio ejus.* Psal. 140. *Oleum peccatoris non impinguet caput meum.* Joan. 9. *Scimus autem, quia peccatores Deus non audit.* Matth. 7. *Arbor bona fructus bonos facit, arbor mala malos fructus facit.* Lucæ 11. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Joannis 1. cap. 2., vocat sive Hæreticos, sive malos Christianos, Antichristos. Et tandem Num. 16. Core, Dathan, & Abiron, quia cum peccato offerebant Sacrificium, a Deo percussi, absorpti sunt a terra: *dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum devoravit illos.* II. Augustinus lib. 5. de Bapt. contra Donatistas c. 22. *Proinde consentimus Cypriano, Hæreticos remissionem dare non posse; Baptismum autem dare posse, quod quidem illis & dantibus & accipientibus valeat ad perniciem, tanquam tanta munere Dei male utentibus; sicut etiam maligni & invidi, quos & intus esse testatur ipse, remissionem peccatorum dare non possunt, cum, eos Baptismum dare posse, omnes fateantur.* Et lib. 3. cap. 18. loquens de malis Ministris ait. *Tales ipsi Cypriani temporibus baptizabant, quos Coepiscopos suos cum magno fuisse gemitu confitetur ... remissionem tamen peccatorum non dabant, quæ per orationes Sanctorum, idest, per columbæ gemitus, datur.... Non enim raptoribus ac fœneratoribus diceret Dominus; si cui dimiseritis peccata, dimittentur illi, si cui tenueritis, tenebuntur. Foris quidem nec ligari quidem aliquid potest, nec solvi, ubi non sit, qui aut ligare possit, aut solvere, sed solvitur, qui cum columba fecerit pacem, & ligatur, qui cum columba non habet pacem, sive aperte foris sit, sive intus esse videatur.* Lib. 6. cap. 4. *Per hoc nihil idoneum dici, cur non possit malus etiam tradere Baptismum, qui potest habere; & sicut perniciose habet, ita etiam perniciose tradere: non quia tale aliquid tradit, nec quia talis tradit, sed quia tali tradit. Nam cum malus tradit bono, id est, in unitatis vinculo veraci conversione mutato, inter bonum Sacramentum, quod traditur, & bonum fidelem, cui traditur, tradentis malitia non separat. Et cum illi veraciter ad Deum conversi peccata dimittuntur, ab eis dimittuntur, quibus ipso veraci conversione conjungitur.* Ex quibus verbis habetur, quod secundum Augustini mentem, licet mali Ministri possint baptizare, non possunt tamen absolvere. Ulterius habetur, quod si ex Augustino malus Minister non potest effectum Sacramenti conferre, hoc est, gratiam producere, neque potest Sacramentum valide ministrare; quia eadem actio sacramentalis est, per quam Sacramentum conficitur, & per quam Sacramenti effectus producitur: ergo si malus Minister non potest facere hoc secundum, neque potest facere primum. III. Ambrosius lib. de Initiandis, seu de Mysteriis cap. 14. scribit: *in aliquibus aquam esse mendacem, ac Baptismum perfidorum non mundare, sed polluere;* atqui S. Doctor loquitur de impiis ac perfidis Ministris: ergo hi nec veraciter, nec valide baptizant. IV. Hieronymus in Caput 3. Sophoniæ: *Sacerdotes, qui Eucharistiæ serviunt, impie agere in legem Christi, putantes Eucharistiam imprecantis verba facere, non vitam, ac necessariam esse tantum solemnem orationem, & non merita Sacerdotum:* ergo si ex Hieronymo ad valide Eucharistiam efficiendam requiruntur merita Sacerdotum, Ministri, qui merita non habent, Eucharistiam non conficiunt. V. Impii sunt filii Diaboli, juxta illud 1 *Vos ex patre Diabolo estis:* ergo nullo modo possunt esse instrumenta Christi. Probatur consequentia. Non possunt esse instrumenta Christi, qui cum Christo non sunt conjuncti; sed impii, quia sunt filii Diaboli, cum Christo non sunt conjuncti: ergo impii, quia sunt filii Diaboli, non possunt esse instrumenta Christi. VI. Actio, per quam impius Minister conficit Sacramentum, est mala; sed per actionem malam nequit sanctitas produci: ergo per malum Ministrum nequit Sacramentum valide ministrari. De majori propositione non est dubium, quia per actionem illam sacrilegium committitur. VII. Nemo dat, quod non habet; sed impiis deest gratia sanctificans: ergo non possunt illam aliis dare; atqui darent, si valide Sacramenta conficerent,

rent, & administrarent: ergo si non dant, signum est, quod valide nec conficiunt, nec ministrant.

VIII. In Sacramento Pœnitentiæ remittuntur peccata per Spiritum Sanctum, qui inhabitat in Ministro ejusdem Sacramenti; sed in impio Sacerdote Spiritus Sanctus non habitat: ergo impius Sacerdos non potest peccata dimittere: ergo non potest Pœnitentiæ Sacramentum conficere, & ministrare.

Respondemus ad I., explicando Scripturas in objectione positas. Et quidem verba Ecclesiastici verificarentur de impio Ministro, si proprio nomine Sacramenta conficeret, & ministraret; at quia illa conficit nomine Christi, & Christus sive in bono, sive in malo Ministro, semper est idem, inde est, quod æque valide Sacramentum conficit, & confert, sive bonus, sive malus sit Minister. Insuper ad alia verba Ecclesiastici respondebat Augustinus lib. 3. cont. literas Petiliani cap 7., non baptizari a mortuo, qui ab impio Ministro baptizatur, quia baptizatur Baptismo Christi viventis, non Baptismo hominis mortui. Et lib 2. cont. Cresconium c. 24., hanc retorsionem argumenti Donatistis opponebat: peccator occultus etiam est mortuus, & nihilominus per Donatistas valide baptizabat; ergo etiam peccator publicus, etsi mortuus sit, valide baptizat. Verba Psalmi, Augustinus docet lib. 2. cont. literas Petiliani cap. 103., nullo modo posse intelligi de Sacramentorum Ministris, quia aliter nullus homo viator posset valide Sacramenta conficere, quia nullus homo viator est a peccato immunis. Igitur verba Psalmi intelligi debent de adulatoribus, ut ex contextu patet: *corripiet me justus in misericordia, & increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum*; & sic Augustinus explicat. Verba Joannis, dicit August. lib. 2. cont. epist. Parmeniani c. 8., non esse verba Christi, sed Cæci nati, qui fuit a Christo illuminatus. Verba Matthæi, negat Augustinus lib. 2. cont. lit. Petiliani cap. 6. applicari posse Ministro improbo, quia hic, etsi malus in se ipso, non est tamen arbor mala; arbor enim mala est homo de suo faciens, non ex virtute Christi; at Minister improbus non de suo, sed ex virtute Christi facit. Utique Antichristi dici debent, sive hæretici, sive mali Christiani, qui reduplicative operantur ut tales, at mali Catholici, qui Sacramenta conficiunt, non operantur reduplicative ut mali: ergo nequeunt ut tales Antichristi nominari. Faciunt aptissime ad rem. verba Augustini lib. 3. de Bapt. cap. 10. *Non est autem aqua profana & adultera, super quam nomen Dei invocatur, etiamsi a profanis & adulteris invocetur, quia nec ipsa creatura, nec ipsum nomen adulterum est: Baptismus vero Christi verbis evangelicis consecratus & per adulteros, & in adulteris sanctus est, quamvis illi sint impudici & immundi, quia ipsa ejus sanctitas pollui non potest, & Sacramento suo divina virtus assistit, sive ad salutem bene utentium, sive ad perniciem male utentium. An vero Solis, vel etiam lucernæ lux, cum per cænosa diffunditur, nihil inde sordium contrahit, & Baptismus Christi potest cujusquam sceleribus inquinari! Si enim ad ipsas res visibiles &c.* Denique Core, Dathan, & Abiron, mulctati a Deo fuerunt, quia absque missione sacrificium offerebant, & absque deputatione sacris se immiscebant, non vero quia præcise erant mali & impii Ministri. Audiatur quoque Augustinus lib. 3. de Bapt. cap. 18. *Dathan vero, Core, & Abiron, qui sibi licentiam sacrificandi usurpare conati sunt, contra unitatem populi Dei, & filii Aaron, qui alienum ignem altari imposuerunt, novimus, quod impune non fecerint, nec nos talia scelera dicimus impunita remanere.*

Ad II. Multæ sunt responsiones ad Augustini verba in objectione posita, quas congerit, & affert Tournely, & nos ex ipso referimus. Prima est, quod Augustinus neget, illam solam gratiam a malis Ministris conferri, quæ a Deo impetratur per Sanctorum orationes, non vero illam, quæ producitur virtute Sacramenti: Vel, ut Scholasticorum verbis dicamus, negat Augustinus conferri a malo Ministro gratiam, quæ dicitur ex opere operantis, non vero gratiam, quæ dicitur ex opere operato. Secunda responsio est, quod Augustinus loquatur de suscipientibus Sacramenta, qui participant de malitia Ministri, & his suscipientibus vult gratiam non conferri, ex defectu scilicet dispositionis ipsorum, non autem ex Ministri defectu: Et in hoc

hoc sensu volunt dixisse Augustinum, lib.6. de Bapt. cap.4., *non quia tale aliquid tradit, nec quia talis tradit, sed quia tali tradit*, quicquid aliter Lovanienses legant, ut apud eundem Tournely. Tertia responsio est, quod Augustinus intelligi debet, quod Minister malus non conferat gratiam suo proprio nomine, & virtute, sed nomine, & virtute Christi, & Ecclesiæ. Unde docet lib.3. de Bapt.cap.18. *Pax Ecclesiæ dimittit peccata, & ab Ecclesiæ pace alienatio tenet peccata, non secundum arbitrium hominum, sed secundum arbitrium Dei, & orationes Sanctorum spiritalium.... Pax autem hujus unitatis in solis bonis est..., in malis autem non est, sive foris tumultuentur, sive intus tolerentur*. Et lib.5. cap.21. *Quapropter Sacramentum gratiæ dat Deus etiam per malos, ipsam vero gratiam nonnisi per se ipsum, vel per Sanctos suos. Et ideo remissionem peccatorum vel per se ipsum facit, vel per illius Columbæ membra, quibus ait, si cui dimiseritis &c.* Quarta demum responsio est, quod Augustinus arguebat contra Donatistas ad hominem, ex eorum scilicet doctrina, praxi, & sententia; ut ait Tournely. „ Alii denique respondent,
„ Sanctum Augustinum citatis in locis
„ arguere Donatistis argumento, ut
„ ajunt, ad hominem, ex eorum nem-
„ pe praxi, atque sententia. Scilicet
„ rejiciebant Donatistæ Sacramenta ab
„ Hæreticis, & publicis peccatoribus
„ data, hoc prætextu, quod cum Spiri-
„ tum Sanctum illi non haberent, eum
„ aliis conferre non possent; porro nul-
„ lum esse putabant Sacramentum quoad
„ substantiam, quod Spiritu Sancto ca-
„ reret: atqui, reponebat S. Doctor,
„ peccatores occulti, raptores, homi-
„ cidæ &c., Spiritum Sanctum pariter
„ non habent: ergo eum conferre aliis
„ non possunt: ergo nec verum habent,
„ & conferunt Sacramentum. Attamen
„ datum ab ipsis Sacramentum non reji-
„ ciebant Donatistæ: ergo, concludebat
„ S. Augustinus, nec rejicere debent da-
„ tum ab Hæreticis, & publicis pecca-
„ toribus: par enim est eorum omnium
„ ratio; siquidem omnes illi gratia pa-
„ riter privati sunt. Ita fere urgebat
„ Donatistas lib.4. adversus eos cap.4.
„ *Non itaque, inquiebat, Hæreticorum*
„ *Baptisma acceptamus, quando post eos*
„ *non baptizamus, sed quod Christi esse*
„ *cognoscimus, etiam in malis homini-*
„ *bus, sive aperte foris, sive intus occul-*
„ *te separatis; illis in ea re, in qua de-*
„ *viabant, correctis, debita veneratione*
„ *suscipimus. Sicut autem urgeri videor,*
„ *cum mihi dicitur: ergo Hæreticus de-*
„ *mittit peccata? ; sic & ego urgeo, cum*
„ *dico: ergo, qui cælestia mandata non*
„ *servat, avarus, raptor, fænerator,*
„ *invidus..... peccata dimittit? ; si per*
„ *vim Sacramenti Dei, sicut ille, ita*
„ *& ille, si per meritum suum, nec ille,*
„ *nec ille.*

Ad III. Ambrosius non est intelligendus de Ministro, sed de Subjecto Baptismi, de quo ultro concedimus, quod, si fidem non habuerit, nullum ex Baptismo fructum percipiet. Unde dicit: *baptizatus es in nomine Trinitatis, confessus es Patrem, confessus es Filium, & Spiritum Sanctum, tene ordinem rerum in hac fide.*

Ad IV. Hieronymus loquitur de significato Eucharistiæ secundum vocis sensum, quod est gratiarum actio, & asserit, quod ad hanc gratiarum actionem requiritur in Ministro probitas, ac sanctitas morum:

Ad V. Impii Ministri sunt cum Christo conjuncti, vel per fidem, quam adhuc habent; vel per intentionem, qua intendunt facere, quod Christus instituit; vel per Ordinationem, qua Christi Ministri consecrati sunt.

Ad VI. Distinguitur major; actio, per quam impius Minister ministrat, est mala quoad substantiam, negatur; quoad modum, conceditur. Non enim est mala quatenus actio illa est applicatio formæ supra materiam, secundum quam Minister est instrumentum, quo Deus utitur ad sacramentalis effectus productionem. Est vero mala, quia est sacrilega, quatenus impius Minister sancta non sancte tractet, & animam suam occidit, quando aliis præbet pharmaca salutis.

Ad VII., distinguitur etiã major; nemo dat, quod non habet, & dat ut caussa principalis, & ex propria virtute, conceditur; & dat ut caussa instrumentalis, & in virtute alterius, negatur. Sacramenta sunt, quæ continent gratiam; unde quamvis gratia in Ministro non reperiatur, confertur nihilominus suscipientibus Sacramenta, quia illam, non ut pote in Ministro contentam, sed ut contentam in Sacramen-

tis, quæ suscipiunt, recipere dicendum est.

Ad VIII. Spiritus Sanctus habitat in Ministro ratione characteris, quo insignitus est, & ratione Ordinis, quem suscepit, & eum eo etiam Spiritum Sanctum recepit: unde postmodum, quando lethiferi peccati labe se maculavit, perdidit quidem Spiritum Sanctum, hoc est, gratiam sanctificantem, non vero amisit Spiritum Sanctum, quem in sua Ordinatione recepit.

Dicimus II., illicitum esse Ministro Sacramentorum peccati mortalis conscio Sacramenta conficere, adeoque necessariam illi esse gratiam sanctificantem, quotiescunque Sacramenta ex officio consecrat, & dispensat.

I. Probatur ex Scripturis. Exodi 19. *Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos.* Levit 21. *Sancti erunt Deo suo, & non pollment nomen ejus; incensum enim Domini, & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti erunt.* Et cap. 22. *Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra* (Aaronis) *ad ea, quæ consecrata sunt, & quæ obtulerunt filii Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino.* Isa. 53. *Mundamini, qui fertis vasa Domini.* Psal. 49. *Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?* Malachiæ 2. Minister dicitur *Angelus Domini*, quia Angelorum habere debet puritatem. I. ad Corinth 4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei, jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.* Fidelitas autem communiter ab Interpretibus per vitæ probitatem, ac per morum sanctitatem, intelligitur & explicatur.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Gregorius Magnus lib. 1. Epist. 25. *Necesse est, ut esse munda studeat manus, quæ diluere sordes curat, ne tacta quæque deterius inquinet.... scriptum namque est; mundamini, qui fertis vasa Domini.* Anastasius II. in epist. ad Anastasium Imperatorem cap 8. *Ideo ergo et ipse Acatius, cujus nomen dicimus esse reticendum, male bona ministrando, sibi tantum nocuit. Nam inviolabile Sacramentum, quod per ipsum datum est, aliis perfectionem suæ virtutis obtinuit, ei autem absuit &c.* Gregorius III. epist ad Bonifacium. *Quosdam absque interrogatione Symboli ab adulteris & indignis Presbyteris fassus et baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquum morem Ecclesiæ, quia quisquis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizatus est, rebaptizari eum minime liceat. Non enim in nomine baptizantis, sed in nomine Trinitatis, hujus gratiæ donum percepit. Et teneatur, quod Apostolus ait; unus Deus, una Fides, unum Baptisma. Doctrinam spiritalem talibus studiosius ut impertias, demandamus.* Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum cap. 71. *Sciscitantibus vobis, si a Sacerdote, qui sive comprehensus est in adulterio, sive de hoc fama sola respersus sit, debeatis communionem recipere, nec ne; respondemus, non potest aliquis, quantumlibet pollutus sit, Sacramenta divina polluere, quæ purgatoria cunctarum remedia contagionum existunt. Nec potest Solis radius per eloacas & latrinas transiens aliquid exinde contaminationis attrahere. Proinde qualiscunque Sacerdos sit, quæ sancta sunt coinquinare non potest; idcirco ab eo, usquequo Episcoporum judicio reprobetur, communio percipienda est. Quoniam mali bona ministrando, se tantummodo lædunt, & cerea fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, aliis vero lumen in tenebris administrat; unde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite igitur intrepide ab omni Sacerdote Christi Mysteria, quoniam omnia in fide purgantur.* Immo Alexander VII. anno 1666. inter damnatas ab eo propositiones proscripsit etiam has, quæ num. 38, & 39. leguntur. *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quam primum, est consilium, non præceptum. Illa particula quamprimum intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Illiberitanum, celebratum post Decii persecutionem, hoc exigit, probitatem scilicet in Ministro, ut licite Sacramenta conficiat. Concilium Africanum, de quo loquitur P Boucat, & cui præerat Secundus, in Numidia Episcopus, Episcopos Comprovinciales monebat, ut sedulo discuterent, num sacrorum Codicum traditionis criminis reus foret ille, quem Episcopum electum sciebant, antequam manus ei imponerent. Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 7. *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem*

nem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione, ad sacram Eucharistiam accedere debeat: quod a Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incumbuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non sit illis copia Confessoris; quod si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. Et ejusdem Concilii Cathechismus p.2. n.23. *Meminisse semper debent Pastores, Sacramenta divinam quidem virtutem, quæ illis inest, nunquam amittere; at vero impure ea ministrantibus æternam perniciem, & mortem afferre. Sancta enim . . . sancte, & religiose tractanda sunt: peccatori, ut apud Prophetam, dixit Deus: quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?; tu vero odisti disciplinam. Quod si homini peccatis contaminato minus licet de rebus divinis agere, quantum ab eo scelus concipi existimandum erit, qui sibi multorum scelerum conscius, nec tamen sacra Mysteria polluto ore conficere, vel in fœdas manus sumere, contrectare, atque aliis porrigere, & ministrare vereatur? . . . Sanctitatem igitur sacrarum rerum Ministri in primis sectentur, pure ad Sacramenta ministranda accedant, atque ita se ad pietatem exerceant, ut ex eorum frequenti tractatione & usu uberiorem in dies gratiam, adjuvante Deo, consequantur.*

IV. Probatur ex Patribus. Augustinus concione 1. in Psal.103. de malis Ministris loquens, ait: *videant qualem rationem habituri sunt cum Deo, qui sanctis non sancte utuntur.* Et Tract.5. in Joannem: *ego dico, & omnes dicimus, quia justos esse oportet tanti Judicis Ministros.* Et lib.2. cont. epist. Parmeniani cap.10.: *omnia Sacramenta, cum absint indigne tractantibus, prosunt tamen per eos digne sumentibus.* S. Bernardus lib. de Conversione ad Clericos cap. 10. *Væ Ministris infidelibus, qui, nec dum reconciliati, reconciliationis alienæ negotia apprehendunt.* Adjungimus S. Thomam, qui rationem, quam affert 3. par. q. 64. art.6. in corp. desumpsit ab Augustino lib.2. cont epist. Parmeniani cap. 13. Hæc sunt verba S Thomæ. *Non est dubium, quin mali exhibentes se Ministros Dei, & Ecclesiæ, in dispensatione Sacramentorum peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, & contaminationem Sacramentorum, quantum est ex parte ipsius peccatoris, (licet Sacramenta secundum se ipsa incontaminabilia sint,) consequens est, quod tale peccatum ex genere suo sit mortale.* Hæc sunt verba Augustini. *Unde consequenter intelligitur, perversitatem hominum esse corrigendam, sanctitatem autem Sacramentorum in nullo perverso esse violandam. Constat enim, eam in perversis & sceleratis hominibus, sive in eis, qui intus sunt, sive in eis, qui foris sunt, impollutam atque inviolabilem permanere, & quia dicuntur ea mali polluere, quantum in ipsis est, dicuntur, cum illa impolluta permaneant; sed in bonis permanent ad præmium, in malis permanent ad judicium. Nam & de Spiritu, qui nullo modo extingui potest, dictum est tamen, Spiritum nolite extinguere, idest, quantum in vobis est, nolite sic agere, tanquam conemini Spiritum extinguere.*

V. Probatur rationibus I. Qui sancta non sancte tractat, peccat; sed qui peccat, illicite agit: ergo qui sancta non sancte agit, illicite agit: atqui qui scit se esse in peccato mortali, sancta non sancte agit: ergo illicite Sacramenta conficit. II. Nequit componi improbitas Ministri cum sanctitate Christi, cujus est Minister, absque ejusdem Ministri culpa; ergo injuriam facit Christo Minister, qui lethalis peccati conscius Sacramenta conficit & ministrat. III. Injuriam facit quoque Minister impius sanctitati Sacramenti, quod conficit & ministrat: ergo vel ex hoc etiam capite peccat. IV. Injurius est quoque Minister in peccato lethali existens in sanctitatem gratiæ, quam per Sacramenti confectionem & administrationem alteri confert: ergo & similiter ex hoc capite peccat, & illicite operatur. V. Peccat, qui ritus & cæremonias ab Ecclesia institutas in Sacramentorum administratione pervertit, vel scienter, vel negligenter: ergo multo magis peccat, qui conscientiam suam non emundat, antequam ad Sacramenti confectionem accedat. Consequentia sequitur, quia ritus spectant ad dispositionem externam, puritas vero conscientiæ ad dispositionem internam, & ritus ipsi conscientiæ puritatem indicant, & admonent. Antecedens vero est Trident. sess.7. can.13. *Si quis dixerit*

rece-

tis, quæ suscipiunt, recipere dicendum est.

Ad VIII. Spiritus Sanctus habitat in Ministro ratione characteris, quo insignitus est, & ratione Ordinis, quem suscepit, & cum eo etiam Spiritum Sanctum recepit: unde postmodum, quando lethiferi peccati labe se maculavit, perdidit quidem Spiritum Sanctum, hoc est, gratiam sanctificantem, non vero amisit Spiritum Sanctum, quem in sua Ordinatione recepit.

Dicimus II., illicitum esse Ministro Sacramentorum peccati mortalis conscein Sacramenta conficere, adeoque necessariam illi esse gratiam sanctificantem, quotiescunque Sacramenta ex officio conficit, & dispensat.

I. Probatur ex Scripturis. Exodi 19. *Sacerdotes quoque, qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos.* Levit 21. *Sancti erunt Deo suo, & non polluent nomen ejus; incensum enim Domini, & panes Dei sui offerunt, & ideo sancti erunt.* Et cap. 22. *Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra* (Aaronis) *ad ea, quæ consecrata sunt, & quæ obtulerunt filii Israel Domino, in quo est immunditia, peribit coram Domino.* Isa. 52. *Mundamini, qui fertis vasa Domini.* Psal. 49. *Quare tu enarras justitias meas, &c. assumis testamentum meum per os tuum?* Malachiæ 2. Minister dicitur *Angelus Domini*, quia Angelorum habere debet puritatem. I. ad Corinth 4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei, jam quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur.* Fidelitas autem communiter ab Interpretibus per vitæ probitatem, ac per morum sanctitatem, intelligitur & explicatur.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Gregorius Magnus lib. 1. Epist. 25. *Necesse est, ut esse munda studeat manus, quæ diluere sordes curat, ne tacta quæque deterius inquinet... scriptum namque est; mundamini, qui fertis vasa Domini.* Anastasius II. in epist. ad Anastasium Imperatorem cap 8. *Ideo ergo et ipse Acatius, cujus nomen dicimus esse reticendum, male bona ministrando, sibi tantum nocuit. Nam inviolabile Sacramentum, quod per ipsum datum est, aliis perfectionem suæ virtutis obtinuit, ei autem obfuit &c.* Gregorius III. epist ad Bonifacium. *Quosdam absque interrogatione Symboli ab adulteris & indignis Presbyteris fassus es baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquum morem Ecclesiæ, quia quisquis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizatus est, rebaptizari eum minime liceat. Non enim in nomine baptizantis, sed in nomine Trinitatis, hujus gratiæ donum percepit. Et teneatur, quod Apostolus ait; unus Deus, una Fides, unum Baptisma. Doctrinam spiritalem talibus studiosius ut impertias, demandamus.* Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum cap. 71. *Sciscitantibus vobis, si a Sacerdote, qui sive comprehensus est in adulterio, sive de hoc fama sola respersus sit, debeatis communionem recipere, nec ne; respondemus, non po'est aliquis, quantumlibet pollutus sit, Sacramenta divina polluere, quæ purgatoria cunctarum remedia contagionum existunt. Nec potest Solis radius per cloacas & latrinas transiens aliquid exinde contaminationis attrahere. Proinde qualiscunque Sacerdos sit, quæ sancta sunt coinquinare non potest; idcirco ab eo, usquequo Episcoporum judicio reprobetur, communio percipienda est. Quoniam mali bona ministrando, se tantummodo lædunt, & cerea fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, aliis vero lumen in tenebris administrat; unde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite igitur intrepide ab omni Sacerdote Christi Mysteria, quoniam omnia in fide purgantur.* Immo Alexander VII. anno 1666. inter damnatas ab eo propositiones proscripsit etiam has, quæ num. 38, & 39. leguntur. *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quam primum, est consilium, non præceptum. Illa particula quamprimum intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.*

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Illiberitanum, celebratum post Decii persecutionem, hoc exigit, probitatem scilicet in Ministro, ut licite Sacramenta conficiat. Concilium Africanum, de quo loquitur P. Boucat, & cui præerat Secundus, in Numidia Episcopus, Episcopos Comprovinciales monebat, ut sedulo discuterent, num sacrorum Codicum traditionis criminis reus foret ille, quem Episcopum electum sciebant, antequam manus ei imponerent. Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 7. *Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem*

nem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa sacramentali confessione, ad sacram Eucharistiam accedere debeat: quod a Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incumbuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non sit illis copia Confessoris; quod si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. Et ejusdem Concilii Cathechismus p. 2. n. 23. *Meminisse semper debent Pastores, Sacramenta divinam quidem virtutem, quæ illis inest, nunquam amittere; at vero impure ea ministrantibus æternam perniciem, & mortem afferre. Sancta enim . . . sancte, & religiose tractanda sunt: peccatori, ut apud Prophetam, dixit Deus; quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?; tu vero odisti disciplinam. Quod si homini peccatis contaminato minus licet de rebus divinis agere, quantum ab eo scelus concipi existimandum erit, qui sibi multorum scelerum conscius, nec tamen sacra Mysteria polluto ore conficere, vel in fœdas manus sumere, contrectare, atque aliis porrigere, & ministrare vereatur? . . . Sanctitatem igitur sacrarum rerum Ministri in primis sectentur, pure ad Sacramenta ministranda accedant, atque ita se ad pietatem exerceant, ut ex eorum frequenti tractatione & usu uberiorem in dies gratiam, adjuvante Deo, consequantur*.

IV. Probatur ex Patribus. Augustinus concione 1. in Psal. 103. de malis Ministris loquens, ait: *videant qualem rationem habituri sunt cum Deo, qui sanctis non sancte utuntur*. Et Tract. 5. in Joannem: *ego dico, & omnes dicimus, quia justos esse oportet tanti Judicis Ministros*. Et lib. 2. cont. epist. Parmeniani cap. 10.: *omnia Sacramenta, cum absint indigne tractantibus, prosunt tamen per eos digne sumentibus*. S. Bernardus lib. de Conversione ad Clericos cap. 10. *Væ Ministris infidelibus, qui, nec dum reconciliati, reconciliationis alienæ negotia apprehendunt*. Adjungimus S. Thomam, qui rationem, quam affert 3. par. q. 64. art. 6. in corp. desumpsit ab Augustino lib. 2. cont epist. Parmeniani cap. 13. Hæc sunt verba S Thomæ. *Non est dubium, quin mali exhibentes se Ministros Dei, & Ecclesiæ, in dispensatione Sacramentorum peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, & contaminationem Sacramentorum, quantum est ex parte ipsius peccatoris, (licet Sacramenta secundum se ipsa incontaminabilia sint,) consequens est, quod tale peccatum ex genere suo sit mortale*. Hæc sunt verba Augustini. *Unde consequenter intelligitur, perversitatem hominum esse corrigendam, sanctitatem autem Sacramentorum in nullo perversa esse violandam. Constat enim, eam in perversis & sceleratis hominibus, sive in eis, qui intus sunt, sive in eis, qui foris sunt, impollutam atque inviolabilem permanere, & quia dicuntur ea mali polluere, quantum in ipsis est, dicuntur, cum illa impolluta permaneant; sed in bonis permanent ad præmium, in malis permenent ad judicium. Nam & de Spiritu, qui nullo modo extingui potest, dictum est tamen, Spiritum nolite extinguere, idest, quantum in vobis est, nolite sic agere, tanquam conemini Spiritum extinguere*.

V. Probatur rationibus I. Qui sancta non sancte tractat, peccat; sed qui peccat, illicite agit: ergo qui sancta non sancte agit, illicite agit; atqui qui scit se esse in peccato mortali, sancta non sancte agit: ergo illicite Sacramenta conficit. II. Nequit componi improbitas Ministri cum sanctitate Christi, cujus est Minister, absque ejusdem Ministri culpa; ergo injuriam facit Christo Minister, qui lethalis peccati conscius Sacramenta conficit & ministrat. III. Injuriam facit quoque Minister impius sanctitati Sacramenti, quod conficit & ministrat; ergo vel ex hoc etiam capite peccat. IV. Injurius est quoque Minister in peccato lethali existens in sanctitatem gratiæ, quam per Sacramenti confectionem & administrationem alteri confert: ergo & similiter ex hoc capite peccat, & illicite operatur. V. Peccat, qui ritus & cæremonias ab Ecclesia institutas in Sacramentorum administratione pervertit, vel scienter, vel negligenter: ergo multo magis peccat, qui conscientiam suam non emundat, antequam ad Sacramenti confectionem accedat. Consequentia sequitur, quia ritus spectant ad dispositionem externam, puritas vero conscientiæ ad dispositionem internam, & ritus ipsi conscientiæ puritatem indicant, & admonent. Antecedens vero est Trident. sess. 7. can. 13. *Si quis dixerit*

rece-

receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunque Ecclesiæ Pastorem mutari posse; Anathema sit.

Objiciunt I. Quamvis peccet Minister, qui ex officio operatur, quando cum alicujus peccati mortalis conscientia Sacramentum conficit, non sic tamen dicendum erit de ministro, qui non ex officio, sed ex necessitate ministrat: atqui in utroque est par ratio: ergo vel nemo, vel uterque peccat, & illicite operatur. II. Impius Minister, qui Sacramenta ab aliis facta dispensat, non peccat, & nihilominus sancta sancte non tractat: ergo non est ratio, ut peccet impius Minister, qui Sacramenta conficit, quia sancta non sancte tractat. III. Non peccat Concionator, qui in peccato mortali existens verbum Dei populis enunciat; ergo neque peccat Minister, qui in peccato mortali existens Sacramenta conficit, vel ministrat. IV. Non peccat mortaliter Diaconus, neque Subdiaconus, qui publice Evangelium, vel Epistolam canit in Missa solemni, quando est peccati mortalis conscius; ergo neque peccat Minister, qui in eodem statu Sacramenta conficit, ac dispensat. V. Obstetrix etiam ex officio ministrat Sacramentum Baptismi Infantulo statim morituro, & si est in peccato mortali, non illicite operatur: ergo non est verum, quod Minister Sacramentorum ex officio Sacramenta conficiens & dispensans debeat esse in gratia. VI Sponsus, & Sponsa sunt Ministri Sacramenti Matrimonii, & nihilominus, quando contrahunt, non requiritur, ut sint in gratia, ut licite, & sine peccato operentur: ergo non est necessaria in Ministro Sacramentorum sanctitas habitualis, ut licite Sacramenta conficiat, & administret.

Respondemus ad I., quod duplex adest discrimen in casu proposito, quorum unum est, quia Minister ex officio tenetur facere Sacramentum, & non potest se excusare, alius vero non tenetur, & potest se dicere impeditum: aliud vero discrimen est, quod in hoc alio supponitur necessitas respectu suscipientis, quæ non supponitur in primo, unde hujusce necessitatis respectu aliter in uno, aliter in altero casu loquendum est. Audiatur S. Thomas 3. par. q. 64. art. 6. ad 3.: *in articulo necessitatis non peccaret baptizando in casu, in quo etiam posset Laicus baptizare: sic enim patet, quod non exhiberet se Ministrum Ecclesiæ, sed subveniret necessitatem patienti. Secus autem est in aliis Sacramentis, quæ non sunt tantæ necessitatis.* Et in 4. dist. 24. q. 1. art. 3. in solutione quæstiunculæ quintæ. *Quicunque sanctum Ministerium, ad quod specialiter deputatus, & consecratus est, indigne tractat, reus est gravis peccati.*

Ad II. Sunt, qui putant, nec pariter licere Sacerdoti cum peccato mortali existenti Eucharistiam ab alio confectam ministrare, & illum, qui aliter facit, graviter peccare; unde secundum hos Sacerdos, qui in peccato mortali celebraret, tria sacrilegia committeret, unum quando conficeret Sacramentum, aliud quando reciperet, & aliud quando sibimetipsi ministraret. Alii tamen docent, quod sanctitas sit tantum necessaria in conficiente, non vero in administrante Sacramenta, & adducunt exemplum, quia prioribus Ecclesiæ seculis laici propriis manibus Eucharistiam tangebant, ad alios deferebant, immo etiam sibimetipsis in propriis domibus ministrabant; & tamen nemo in illis sanctitatem requirebat, quæ modo ab aliis in Sacramentorum Ministro, qui tantum dispensat, & non conficit Eucharistiam, requiritur.

Ad III. S. Thomas in 4. dist. 19. quest. a. art. 2. ad 2 hæc reponit. *Docere sacram Scripturam dupliciter contingit; uno modo ex officio prælationis...; alio modo ex officio Magisterii, ut Magistri Theologiæ docent. Dicut ergo quidam, quod ille, qui primo modo docet, peccat mortaliter, si sit in peccato mortali notorio, non autem ille, qui secundo modo docet. Sed hoc est falsum, quia eorum, qui docent sacram Scripturam, est idem finis, & eorum qui sacram Scripturam ediderunt: unde cum ad hoc ordinetur Scripturæ editio, ut ad vitam æternam homo perveniat...., quicunque impedit finem doctrinæ docendo peccat; impedit autem, qui sacram Scripturam in peccato docet, quia ore profitetur, se nosse Deum, factis autem negat; & dicendum, quod ille, qui est in peccato notorio, peccat, sive sic, sive sic doceat; sed ille, qui est in pec-*

cato occulto, peccat si primo modo doceat, non autem si secundo.

Ad IV. De Diaconis, & Subdiaconis hæc asserit Tournely., „ Ex his facile est in„ ferre, Diaconum, qui ex officio Sacer„ doti celebranti ministrat, nisi puram „ habuerit a lethali peccato conscien„ tiam, graviter peccare; quapropter „ Apostoli Act.6. non alios viros volue„ runt in Diaconos ordinandos, quam „ plenos Spiritu Sancto, & sapientia. „ Unde S. Augustinus epist.21.: *nihil esse* „ *in hac vita difficilius, laborosius, pe*„ *riculosius Episcopi, aut Presbyteri, aut* „ *Diaconi officio; sed apud Deum nihil* „ *beatius, si recte obeatur; si vero per*„ *functorie, atque adulatorie, nihil mi*„ *serius & tristius & damnabilius.* Idem „ de Subdiaconis, aliisque inferioribus „ Ministris, ita secure ac certo pronun„ tiare non possumus, quia certum & „ exploratum non est apud omnes, illos „ Ordinum gradus sacros esse, seu vera „ Sacramenta, quorum officia exercere „ Laici possunt. Verum summa etiam „ cura ipsis inferioribus Ministris hoc „ commendandum, ut quantum fieri po„ test, non nisi pura conscientia ad suas „ exercendas functiones accedant, alias „ indignos se ostenderent, qui ad supe„ riores gradus promoverentur. „ Nos quidem de Diaconis dicimus, peccare mortaliter, si lethalis culpæ conscii suũ munus exercent, quia debent esse parati sacrificium perficere, etiam per Corporis,& Sanguinis Christi sumptionem, si Sacerdoti celebranti aliquod insuperabile adveniat impedimentum, per quod non possit Sacrum complere; & hæc est communis omnium sententia. De Subdiaconis vero non ita, ut citatus asserit Tournely.

Ad V., negatur, quod obstetrix ex officio Sacramentum Baptismi ministret parvulo morituro, sed tantum ministrat ob necessitatem, quia mors imminet Infanti, & ne ipse sine Baptismo moriatur, Et nihilominus etiam in necessitatis casu cum ordine procedendum est, quia semper præferri debet masculus fœminæ, Clericus Laico, in Sacris existens Clerico, dummodo Baptismi formam calleant, ut cum de Baptismo, dicetur.

Ad VI. Non est eadem apud omnes sententia, quod Sponsi sint Ministri Sacramenti Matrimonii; attamen dato,quod sint, non sunt Ministri consecrati ad hoc Sacramentum perficiendum, sicuti sunt Ministri cæterorum Sacramentorum, ad quos præcipue incumbit sancta sancte tractare. Et hoc nihilominus non obstante, praxis Ecclesiæ est, ut Sponsi, quando Matrimonium contrahunt de præsenti,ab omni labe mortalis peccati purificati ad contrahendum accedant; ut cum de Matrimonio erit sermo.

Pro tertia Dissertationis parte, in qua quæritur, an sit licitum a Ministro improbo Sacramenta petere?; varii distinguendi sunt casus, quorum primus est, an sit necessitas, vel ne?, Alter, an Minister sit malus, vel publice, vel occulte,vel tolleratus, vel nõ tolleratus?, & alius,an ei ex officio incumbat Sacramentami nistrare, vel non? Unde.

Dicimus III., licere alicui Sacramenta petere a Ministro improbo sive publico, sive occulto, sive tollerato, sive non tollerato, sive sit Parochus, cui hoc ex officio incumbat, sive sit alius Sacerdos, qui ad ministrandum sit paratus, dummodo sit justa caussa petendi, quæ sola est necessitas; hac autem seclusa, non licere.

I. Probatur ex Rumanis Pontificibus. Nicolaus I. ad consulta Bulgarorum c.71. docet, posse recipi communionem a facinoroso Sacerdote, *usquequo Episcoporum judicio reprobetur.* Lucius III., qui refertur lib 3.Decretal.tit.2. de *cohabitatione Clericorum*, ait: *sine dubitatione teneatis, quod a Clericis, & Præsbyteris, quanquam fornicariis, quandiu ab Ecclesia tolerantur, nec habent operis evidentiam, licite divina Mysteria audiantur, & alia recipiantur Sacramenta ecclesiastica.*

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Basileense anno 1435.celebratum sess 20. innovat Constitutionem Martini datam anno 1418., que incipit, *ad evitanda scandala*, in qua Martinus V. sic statuit; *nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum participatione, vel receptione, aut aliis quibuscumque divinis, pretextu cujuscunque sententiæ,aut censuræ ecclesiasticæ a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem vitare, aut interdictum ecclesiasticum observare, nisi censura .... vel sententia hujusmodi fuerit facta in, vel contra personam, Collegium, Universitatem, Ecclesiam, Communitatem, vel locum certum,a Judice publicata, vel denuntiata spe-*

specialiter, aut expresse, aut si aliquem ita notorie in excommunicationis sententiam constiterit incidisse, quod nulla possit tergiversatione celari, aut aliquo modo Juris suffragio excusari. Concilium Lateranense V. sub Leone X anno 1512. eandem Constitutionē innovavit, quæ inserta est in concordatis factis inter Leonem X., Summum Pontificem, & Franciscum primum, Galliarum Regem. Concilium Trident. sess. 14. c. 7. ait: *ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusuis peccatis, & censuris absoluere possunt.*

III. Probatur ex Patribus. Augustinus lib. 6. de Bapt. cap. 5. *Potest tradere separatus, sicut potest habere separatus; sed quam perniciose habere, tam perniciose tradere. Ille autem, cui tradit, potest salubriter accipere, si ipse non separatus accipiat: sicut plerisque accidit, ut catholico animo, & corde ab unitate pacis non alienato, aliqua necessitate mortis urgentis, in aliquem Hæreticum irruerent, & ab eo Christi Baptismum sine illius perversitate perciperent, & sive defuncti, sive liberati nequaquam apud eos remanerent, ad quos nunquam corde transierant.* Et lib. 1. c. 2. *Si quem forte coegerit extrema necessitas, ubi Catholicum, per quem accipiat, non invenerit; & in animo pace catholica custodita, per quem aliquem extra unitatem catholicam positum acceperit, quod erat in ipsa catholica unitate recepturus, si statim etiam de hac vita migraverit, non eum nisi Catholicum deputamus. Si autem fuerit a corporali malo morte liberatus, cum se catholicæ congregationi etiam corporali præsentia reddiderit, unde nunquam corde discesserat, non solum non improbamus, quod fecit, sed etiam securissime, verissimeque laudamus.* Et lib. 1. de Bapt. c. 2. *Si quis, cum possit in ipsa Catholica accipere, per aliquam mentis perversitatem eligit in Schismate baptizari; etiamsi postea venire ad Catholicam cogitat, quia certus est ibi prodesse Sacramentum, quod alibi accipi quidem potest, prodesse autem non potest, procul dubio perversus est, iniquus est, & tanto perniciosius, quanto scientius. Ita enim non dubitat recte illic accipi, sicut non dubitat illic prodesse, etiam quod alibi acceperit.*

IV. Probatur Rationibus I., quod non liceat extra casum necessitatis recipere Sacramenta a Ministro impio, a quo dispensantur tantum ex commissione. Hic talis Minister vel est paratus ad dispensandum, vel non; sed a neutro licet Sacramenta petere extra casum necessitatis: ergo extra hunc casum absolute non licet. Probatur minor. Non est licitum petere a parato, quia absque peccato non possumus alicui præbere occasionem faciendi actionem peccaminosam; nec possumus a non parato, quia non licet sine peccato præbere alicui materiam peccandi.

II. Probatur, quod scilicet cuique sit licitum extra casum necessitatis petere Sacramenta a proprio Parocho, etiam impio, si non adsit alius Sacerdos, a quo peti possint. Cuilibet licet uti jure suo, quanvis ex hoc alterius damnum per accidens proveniat; sed qui petit Sacramenta a proprio Parocho, etiam impio, utitur jure suo: ergo quanvis hic peccet administrando Sacramenta, non peccat tamen ille, qui ab eo petit etiam extra casum necessitatis. Multa alia similia ponit Jueninus in Commentario de Sacram. apud ipsum videnda. Si tamen adsit alius Sacerdos, ab hoc debet petere Sacramenta, quia hoc modo potest consequi suum finem absque detrimento alterius; & aliter facere, esset facere contra charitatem.

III. Probatur, quod scilicet non liceat extra periculum mortis petere Sacramenta a Ministro vel suspecto, vel excommunicato, liceat vero, quando periculum mortis imminet. Et hæc sunt verba, quæ pro probatione adducit Juenius citato loco. „ Augustinus
„ lib. 1. de Bapt. cap. 2. *Si quis, cum possit*
„ *in ipsa Catholica accipere, per aliquam*
„ *mentis perversitatem eligit in Schismate*
„ *baptizari... procul dubio perversus est,*
„ *& iniquus, & tanto perniciosius, quanto scientius.* Secundo S. Thomas eum,
„ qui in casu, de quo conclusio, Sacra-
„ menta petit, non Ecclesiæ, sed confe-
„ rentis peccato communicare conten-
„ dit. Huc adduci possunt exempla Ca-
„ tholicorum, qui, (ut narrat Baronius,)
„ seculo quarto ita sollicite cavebant, ne
„ aliquibus in rebus sacris cum Arianis
„ communicarent, ut ad id, ne morte
„ quidem intenta ab Imperatoribus Hæ-
„ reticis, compelli potuerint„. Ab eodem Juenino probatur eodem loco„ pro
„ absolutione sacramentali urgente im-
„ pium morte, I. ex verbis his Concilii
„ Trident. Sess. 14. cap. 7. *Pie admodum,*
„ *ne hac occasione* (loquitur de casuum
„ refer-

" reservatione *ne, aliquis pereat, in Ecclesia* " *Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit re-* " *servatio in articulo mortis, atque adeo om-* " *nes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a qui-* " *busvis casibus, & censuris absolvere possunt.* " Nec valet, quod nonnulli reponunt, " scilicet Concilium intelligendum esse " tantum de Catholicis Sacerdotibus, " quibus a casibus non reservatis absol- " vendi Ordinarius facultatem non fe- " cit. Primo enim ubi lex non distin- " guit, nec nos debemus distinguere, " presertim quum agitur de revocatione " coarctationis in jure communi factæ, " ut est casuum reservatio; favores quip- " pe esse ampliandos, & odia restringen- " da, una est Canonistarum vox. Secun- " do, ideo ex Augustino licitum est adul- " tis, Baptismum ab hæreticis, quum ne- " cessitas urget, exposcere, quia Baptis- " mus ad regenerationem necessitate " medii requiritur. Sed pariter ad spiri- " tualem resurrectionem pœnitentia sa- " cramentalis est necessaria, necessitate " medii. Nec audiendi sunt aliqui Tho- " mistæ asserentes, Sacerdotis absolutio- " nem posse per contritionem pœniten- " tis suppleri, quum id idem de Baptismo " dici possit. Catechumenus enim adul- " tus, baptismatis actu recepti defectum, " saltem quoad justitiam consequendam, " per contritionem cum voto Sacramen- " ti conjunctam supplere potest. "

Obstant I. Non possumus alicui scandalum facere, & occasionem peccandi dare; sed qui ab impio Ministro, etiamsi ejus sit proprius Parochus, Sacramenta petit, illi scandalum facit, & peccandi occasionem præbet: ergo neque etiam a proprio Parocho licet Sacramenta petere, quando est peccator & improbus. II. Ministro, qui ab Ecclesia toleratur, qui communicat, non peccat, si ab eo Sacramenta petit; sed Ministrum Sacramenti impium supponimus ab Ecclesia toleratum: ergo non est illicitum ab eo Sacramenta petere. Major est Doctrina S. Thomæ in 3. par. q. 64. art. 6. ad 2: *Quandiu ab Ecclesia toleratur in Ministerio, ille, qui ab eo suscipit Sacramentum, non communicat peccato ejus, sed communicat Ecclesiæ, quæ eum tanquam Ministrum exhibet.* III. Si quis esset mutus, vel nesciret formam Baptismi, posset ab Hæretico petere, ut baptizaret filium suum: ergo in hoc casu saltem esset licitum, non solum ab impio, sed etiam ab Hæretico Ministro Sacramenta petere. IV. Constantinus Magnus recepit Baptismum ab Eusebio, Nicomediæ Episcopo, qui erat perditissimus Arianus, & acerrimus Arii fautor, & nihilominus hoc Constantino nemo unquam vitio vertit: ergo signum est, quod illicitum non fecit. V. De excommunicatis non est una Theologorum mens, an scilicet liceat ab eis Sacramenta petere, quando non sunt ab Ecclesia tolerati, & in excommunicationis pœnam incidisse Ecclesia declaravit: ergo saltem ab his in nullo casu, etiam necessitatis extremæ, licitum est Sacramenta petere. VI. Ex Apostolo ad Romanos 1. *digni sunt morte non solum qui peccata faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus*; sed illi, qui ab impiis Ministris Sacramenta petunt, consentiunt peccata facientibus; illi enim Ministri impii Sacramenta conficiendo sacrilegia committunt: ergo consentientes peccata facientibus peccant.

Respondemus ad I, quod scandalum, si quod esset, esset potius a Ministro acceptum, quam a petente Sacramenta datum; hic enim utitur jure suo Sacramenta petendo; at Parochus non bene fungitur munere suo male vivendo; quia debet semper bene agere, & vivere, ut semper sit ad bene & meritorie Sacramenta conficienda & ministranda paratus.

Ad II. S. Thomas intelligitur de casu necessitatis; sicut intelligendus est, ait Jueninus, quando asserit, non peccare eum, qui, ut suam sublevet miseriam, pecunias sub usuræ onere postulat a fœneratore ad id accincto & parato.

Ad III. Casus necessitatis est maxime urgens in allato exemplo, ut ab Hæretico Baptismus petatur, ne Infans sine Baptismo decedens pereat. Et si quod scandalum eveniret, esset pariter potius acceptum, quam datum, quia, qui bene facti circumstantias consideraret, omnino excusaret illum sic facientem, immo commendaret providentiam illius, qua Infantis æternæ saluti consuleret.

Ad IV. Incertum est, an Constantinus fuerit Nicomediæ ab Eusebio, an vero Romæ a Silvestro, baptizatus. Quomodocunque tamen fuerit, peculiares sunt rationes, quæ in ea facti specie pro Constantino stabant, & quæ pro aliis stare non possunt. Præter quam quod

quod Eusebius se Catholicum esse simulabat, & a Constantino Catholicus putabatur.

Ad V. Jueninus hæc reponit. „ Respondeo I., ante tempora Martini V. excommunicatos, dequibus agitur, fuisse Ministros, qui etiam occulte, seu coram paucis testibus scelus admiserant, propter quod jura *ipso facto* infligebant excommunicationis pœnam. „ Respondeo II., Martini V. constitutione quæ incipit, *Ad evitanda scandala*, mutatam fuisse illam antiquam praxim in aliam, quam sic expressit laudatus Pontifex. *Ad evitanda scandala, & multa pericula, quæ conscientiis timoratis contingere possunt, Christifidelibus tenore præsentium misericorditer indulgemus, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorū adminstratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque divinis, præ- textu cujuscunque sententiæ, aut censuræ ecclesiasticæ a jure, vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, vel aliquem evitare, aut interdictum Ecclesiasticum observare, nisi censura, vel sententia hujusmodi, fuerit facta contra personam, Collegium, Universitatem, Ecclesiam, Communitatem, vel locum certum, aut certam personam, a Judice publicata, vel denunciata specialiter & expresse, Constitutionibus Apostolicis, & aliis in contrarium facientibus nonobstantibus quibuscunque, nisi quem pro sacrilega manuum injectione in Clericum in sententiam latam a Canone adeo notorie constiterit incidisse, quod factum nulla possit tergiversatione celari, nec aliquo suffragio excusari. Nam a communione illius, licet denuntiatus non fuerit, volumus abstineri, juxta Canonicas Sanctiones*. Respondeo III. sancitæ a Martino V. disciplinæ mutationem, seu antiquæ restitutionem, tentatam fuisse in Concilio Basileensi, in Lateranensi sub Leone X., in Concordatis inter eundem Leonem, & Franciscum hujusce nominis primum, Gallorum Regem, initis, in Pragmatica sanctione. Conditio enim ad denunciationem spectans, a Martino V. requisita, prætermissa fuit, ac iis locis simpliciter hæc clausula apposita fuit; *aut si notorie in excommunicationis sententias constiterit incidisse, quod nulla tergiversatione celari possit, aut aliquo juris suffragio excusari, eum a communione illius abstinere volumus, juxta canonicas sanctiones*. Dictum est in responsione, peracta postrema decreta tentatam fuisse juris antiqui restitutionem, non autem re ipsa factam fuisse. Nulli enim obtinuerunt illa decreta. Apud Gallos, Hispanos, ipsos etiam Italos, laudata superius Martini V. constitutio, *Ad evitanda scandala*, observatur in praxi; cum hac tamen exceptione, quod in Francia Clerici percussor notorius, non vitetur, nisi post sententiam, qua Judex Ecclesiasticus eum in excommunicationem incidisse, servata juris solemnitate, declaravit. „

Ad VI S. Thomas 3 p. q. 64 art. 6. ad 2. hæc reponit: *quod ille, qui ad Sacramenta accedit, suscipit Sacramenta a Ministro Ecclesiæ, non in quantum est talis persona, sed in quantum est Minister Ecclesiæ. Et ideo, quandiu ab Ecclesia toleratur in ministerio, ille, qui ab eo suscipit Sacramentum, non communicat peccato ejus, sed communicat Ecclesiæ, quæ eum tanquam Ministrum exhibet. Si vero ab Ecclesia non tolleratur, puta cum degradatur, vel excommunicatur, vel suspenditur. peccat, qui ab eo accipit Sacramentum, quia communicat peccato ipsius*.

DIS-

DISSERTATIO CCCXVI.

De Subjecto Sacramentorum. Quodnam, & quale sit Sacramentorum Subjectum? An, & quæ in ipso requiratur intentio, ut Sacramenta suscipiat? Quæ necessariæ sint dispositiones, & ut valide, & ut licite, & ut cum fructu & utiliter Sacramenta percipiat?

PRimo, circa Sacramentorum subjectum errarunt Hæretici quidam, Apostolici immerito & perperam dicti, qui temporibus S. Bernardi docebant, illicitum esse Infantes baptizare, adeoque e numero Baptismum suscipientium, & Sacramenti subjectorum, Infantes expellebant. Testatur Bellarminus controver. 2. de Sacram Bapt. lib. 1. cap.8. Contra hos Hæreticos egit idem Bernardus ferm. 66. in Cantica, & epist. 240.

Secundo, eundem errorem proximis temporibus docuerunt Anabaptistæ, qui volunt, non licere Baptismum tradere, nisi Adultis, qui Baptismum per se flagitant. Et in hoc errore Anabaptistas omnes convenire, quamvis in aliis inter se dissideant, idem Bellarminus citato loco asserit. Sed de his plura dicemus, quando de Baptismo tractabimus.

Tertio, Joannes Wiclefus, & Joannes Hus voluerunt, solos prædestinatos esse Sacramentorum subjectum. Referuntur a Cacherano Tract.8. dè Sacram. in genere cap.3. §.1.

Quarto, alii Novatores Hæretici, qui ab eodem Cacherano afferuntur, in solis justis Sacramentorum suscipiendorum capacitatem agnoscebant.

Quinto, Lutherus voluit in quolibet baptizato fidem actualem. Affertur ab Henno Tract. de Sacram. disput. 5. quæst.2. Concl.1.

Sexto, Erasmus in præfatione Paraphrasis in Matthæum scripsit, baptizatos in Infantia habendos esse pro non baptizatis, si in adolescentia Baptismum non ratificaverint, Hennus citatus refert.

Septimo, inter Scholasticos Vanroy Tom. 4, apud Hennum, voluit, positivum reluctantis animi dissensum non officere Sacramento Ordinis, & hoc ideo, quia putabat, plures ad sacros Ordines promotos invitos, & nihilominus valide fuisse ordinatos. Sed de his in responsionibus ad objectiones loquemur.

Octavo, Cajetanus, Serra, Ledesma, & pauci alii, voluerunt, non esse necessariam aliquam prævíam in subjecto Sacramentorum intentionem, seu voluntatem, illa recipiendi; ut narrat Cacheranus loco nuper citato. His narratis.

Præmittimus I., Sacramentorum subjectum esse materialem caussam extrinsecam Sacramentorum, & idem esse, ac Sacramenta suscipientem. Multa sunt, quæ subjecta particularium Sacramentorum respiciunt, & illa tractanda remittimus ad propria loca, in quibus de iisdem peculiaribus Sacramentis sermonem habebimus. Hic vero tantum in communi agimus de subjecti capacitate, prout omnia Sacramenta respicere potest; quæ quidem capacitas vel est physica, quæ etiam dicitur remota & secundum se, vel est moralis, quæ proxima nominatur; illa designant, quinam possint esse Sacramentorum susceptores; hæc vero connotat, quænam requisita in iisdem suscipientibus sint necessaria?

Præmittimus II., ab aliis capacitatem physicam & materialem subjectorum Sacramenti explicari, quod in eo sit posita, quod possit homo eos sensibiles ritus in se pati, quibus Sacramenta constant; capacitatem vero moralem describi illam, quæ ex institutione Christi certas exigit adjunctas circumstantias, & conditiones. Sic utranque explicat Tournely, & ejus explicatio fere cum nostra coincidit, & aliam,

aliam, quam verborum diversitatem non præfert. Quando igitur quæritur, quodnam, & quale sit Sacramentorum subjectum?, non intelligitur quæsitum, idem Tournely citatus ait, an solus, & quilibet homo sit immediate & proxime capax cujuslibet Sacramenti?: certum enim est, quod Baptismus sit Sacramentorum omnium janua, ac proinde non habere homines aditum ad cætera Sacramenta suscipienda, nisi Baptismum antecedenter receperint. Unde laudatus Theologus quæstionem restringit ad hoc; an scilicet solus homo viator sit moraliter capax Sacramentorum novæ Legis, sive immediate, sive mediate, recipiendorum?

Dicimus I., solos homines viatores esse capaces Sacramentorum novæ Legis, & quidem regulariter omnes omnium.

I. Probatur ex Scripturis. Ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis*. Si igitur pro hominibus indefinite sic dictis omnis Pontifex ex hominibus etiam indefinite dictis assumitur: ergo signum est, quod omnes & soli homines viatores sunt Sacramentorum subjecta.

II. Probatur ex Trid. sess. 7. in præfatione, ubi sic legitur: *per hæc* (intelligit Sacramenta) *omnis vera justitia, vel incipit, vel cepta augetur, vel amissa reeuperatur*; atqui hæc verba solos & omnes homines respiciunt: ergo soli, & omnes homines sunt Sacramentorum suscipiendorum subjecta.

III. Probatur Rationibus I. Ratio signi, & ratio effectus significati, qui est gratia, maxime in Sacramentis novæ Legis cōsiderantur; sed hæc ad solos & omnes homines viatores sunt pertinent: ergo soli & omnes homines viatores Sacramentorum novæ Legis capaces. Probatur Minor. Non possunt pertinere ad creaturas irrationales, quæ ad cognitionem intellectualem per res sensibiles excitari non possunt, nec per gratiam sanctificari: non possunt pertinere ad Angelos, & ad animas separatas, quia utrique carent sensibus; & quia sunt in termino, novæ gratiæ acquirendæ non sunt capaces: ergo ad omnes & solos homines viatores pertinent. II. Illi omnes & soli sunt Sacramentorum capaces, quibus voluit Christus, ut Sacramenta darentur; sed Christus voluit, ut ad omnes & solos homines viatores Sacramenta darentur: ergo hi omnes & soli sunt Sacramentorum capaces. Probatur minor. Christus ad hoc Apostolos misit, ut scilicet solos homines, non autem cæteras creaturas, Sacramentis initiarent; Christus insuper propter solos homines factus est homo, atque illos tantum sanguine suo redemit, Christus denique ex solis hominibus Ecclesiam suam congregavit, quam proprii sanguinis effusione locupletavit; ergo &c. III. Soli homines sunt æternæ salutis capaces: ergo solis ipsis æternæ salutis remedia, quæ sunt Sacramenta, Christus aptavit. IV. Nec ex vi institutionis Christi, nec ex natura rei, aliquis homo viator est per se alicujus Sacramenti incapax: ergo absolute nullus homo e subjectorum Sacramenti numero excludi regulariter potest. Probatur antecedens. Non ex vi institutionis Christi, quia Sacramenta Christus pro omnibus viatoribus instituit indefinite, nec ullam exceptionem fecit, quam si fecisset, eam utique ex Ecclesiæ traditione haberemus. Nec ex natura rei, quia capacitas, de qua nunc loquimur, est remota, quæ non aliud requirit, quam quod Subjectum possit recipere tum passionem materialem, scilicet ablutionem, unctionem &c., tum novam gratiam, sive primam, sive secundam, quod utrunque omnibus hominibus convenit. Diximus autem *regulariter*, primo, ut exciperemus illos, qui propter aliqua impedimenta alicuius Sacramenti incapaces redduntur, præcipue Matrimonii, & etiam aliorum, qui tamen per accidens tantum incapaces dicuntur. Secundo, ut exciperemus alios, qui, vel propter ætatem, vel propter alias circumstantias, sunt incapaces; ut rationis impotes possunt quidem aliqua Sacramenta recipere, sed non omnia; sic Infantes, amentes, qui semper tales fuerunt, possunt recipere Baptismum, Confirmationem &c.; sic mulieres possunt omnia recipere, præter Ordinem; sic Infantes in utero matris existentes nulla possunt recipere, quia vere non sunt viatores; hoc est, visibiliter, sensibiliter, & in faciem Ecclesiæ; sic demum monstra, quæ ex mulierum ventre exeunt, baptizantur, quando dubitatur, an sint homi-

homines, non vero quando certum est, homines non esse.

Objiciunt I. De Eucharistia dicitur ab Ecclesia, a Patribus, & etiam a Scripturis, quod sit *panis Angelorum*: ergo non soli homines, sed etiam Angeli, possunt saltem Eucharistiæ esse subjecta, quum possint eam suscipere. II. Si aliquod Brutum consecratum vinum biberet, & consecratum panem comederet, vere esset Sacramentorum subjectum: ergo sub nomine Sacramentorum subjecti non soli homines viatores venirent III. Angeli, ex dictis a nobis, possunt Sacramenta ministrare, saltem de possibili: ergo saltem de possibili possunt etiam Sacramenta recipere. IV. Sacramentorum mosaycæ Legis non erant soli & omnes homines capaces: ergo nec pariter Sacramentorum novæ Legis. Antecedens patet, quia purificationes, & libamina, etiam in brutis animantibus fiebant, præcipue in illis, quæ erant immunda. Consequentia sequitur, quia quemadmodum hæc fuerunt instituta pro hominibus, qui Ecclesiam componunt, ita quoque instituta fuerunt illa. V. Saltem de possibili, & de potentia Dei extraordinaria, poterit aliqua bestia esse Sacramentorum capax; & probatur; quia communiter Theologi de Schola docent, quod potuisset Verbum de potentia extraordinaria naturam irrationalem assumere: ergo in illo casu de possibili fuisset illa natura Sacramenti capax. VI. Aliqui Scholastici docent, quod Deus de potentia sua absoluta potuisset instituere sensibilia aliqua Sacramenta, quorum Angeli potuissent esse capaces: ergo in hoc casu etiam Angeli fuissent Sacramentorum subjecta; ergo non soli homines.

Respondemus ad I., quod Christus dicitur *panis Angelorum*, non quatenus est in Eucharistia latens sub speciebus panis, & vini, sed quatenus est in Cœlo manifestus iisdem Angelis, qui eundem intuitive vident, eodemque fruuntur. Vel dicitur *panis Angelorum* Christus absconditus in Eucharistia, non quia Angeli ipsum comedunt; subjungitur enim: *panem Angelorum manducavit homo*; sed quia Sacerdotes, qui Sacramentum illud conficiunt, & administrant, debent esse Angeli, non quidem natura, sed vitæ puritate, & morum integritate.

Ad II. Bruta in casu illo biberent, & comederent materialiter tantum, non vero sacramentaliter, quatenus scilicet illa sunt præcise res comestibiles & potabiles, non vero quatenus ordinantur ad gratiam conferendam, cujus Bruta animantia omnino sunt incapacia.

Ad III. Totum concedit Hennus, quia in utroque casu nulla ipsi apparet contradictio. At nos in duobus casibus propositis diversitatem agnoscimus; tum quia in administratione Sacramentorum non importatur gratiæ susceptio, vel augmentatio, cujus Angeli sunt incapaces; & tamen in Sacramentorum perceptione importatur: tum etiam quia per aliqua Sacramenta denotatur secundarius ipsorum effectus, qui est character, cujus Angeli sunt incapaces; & quanvis animæ separatæ cum eodem charactere perseverent, illis tamen impressus a Deo fuit, quando Ecclesiam constituebant, quam Angeli nec constituerunt unquam, nec constituere ullo modo possunt.

Ad IV. Quanvis Cacheranus dicat, quod sanctitas imperfecta & legalis, quam conferebant Sacramenta veteris Legis, non videatur omnino improportionata irrationalibus creaturis, nec alligata statui vitæ, attamen deinde se clarius explicans subdit: „ nihilominus in re illa sanctitas imperfecta, cum Sacramenti susceptorem ordinaret ad Dei cultum, & veræ Religionis professionem, creaturis irrationalibus non conveniebat, & cum consecraret in ordine ad ministeria extra viam non exercenda, statui viæ alligabatur; sicque etiam Sacramenta antiqua ad solos homines viatores, tum ratione rei significantis, tum etiam ratione effectus significati, pertinebant. Unde absolute antecedens negatur, & ad probationem dicitur, quod purificationes illæ, & libamina, erant mere externi ritus, qui ad homines, non ad bruta ipsa, ordinabantur.

Ad V. In illa hypothesi nullo modo potuisset Christus Sacramenti alicujus esse subjectum, nec ratione naturæ divinæ & increatæ, cui nulla poterat accidere nova gratiæ accessio; nec ratione naturæ creatæ, quæ omnimode erat gratiæ incapax; sicque hypo-

hypothesis illa, etsi possibilis admittatur, nihil tamen probat, quod a nobis dictis vere opponatur.

Ad VI. Quicquid sit de Scholasticis illis, quorum objectio dicit esse doctrinam illam, nos respondemus hypothesim omnino negantes; quod quidem coherenter volumus dictum ad ea, quæ in superioribus Dissertationibus diximus, atque probavimus.

Pro secunda Dissertationis parte, quæ respicit capacitatem moralem in subjecto Sacramentorum, non replicantes ea, quæ superius diximus de intentione actuali, virtuali, & habituali; jam enim fuerunt suo loco dicta & explicata; solum advertimus, quod quæsitum non procedit de Infantibus, quia de his in Dissertationibus de Baptismo peculiaris & longus erit sermo; sed de Adultis, qui sunt rationis compotes, & capaces sunt, ut habeant intentionem, saltem aliquam. Et ut certa ab incertis sejungantur, transcribimus ea, quæ de hac re asserit Tourneiy verbis hisce. „ Qua in
„ controversia omnes de his tribus ca-
„ pitibus, consentiunt. I. Ad perci-
„ piendum Sacramenti fructum, nempe
„ sanctificantem gratiam, necessarium
„ plene esse recipientis consensum: quia
„ docent Patres Tridentini sess.6.cap.7.,
„ *Justificationem esse renovationem interio-*
„ *ris hominis per voluntariam susceptionem*
„ *gratiæ, & donorum*. II. Consentiunt,
„ ad veritatem Sacramenti Eucharistiæ
„ necessariam non esse suscipientis in-
„ tentionem, quia Sacramentum hoc in
„ re permanenti consistit, & potest vel
„ casu ab inscio, vel ab invito, verum
„ percipi corpus Christi, quanquam sine
„ fructu, cum hujusmodi perceptio Eu-
„ charistiæ vere non sit sacramentalis,
„ ad effectum gratiæ producendum or-
„ dinata. III. Fatentur omnes, habitua-
„ lem, seu interpretativam voluntatem,
„ certis in casibus sufficere ad validam
„ Sacramentorum Baptismi, Pœniten-
„ tiæ, & Unctionis extremæ perceptio-
„ nem. Disputant igitur I., an necessa-
„ rius sit consensus in ritum Ecclesiæ,
„ qui percipitur?; an sufficiat, ut aliqui
„ loquuntur cum Cajetano, *capacitas*
„ *sine contrarietate*; hoc est, quod quis
„ mere passive se habeat, licet neque
„ velit, neque nolit positive talem ri-
„ tum percipere? . II. Ad quid fer-
„ ri, seu terminari, debeat ille con-
„ sensus, sicut jam expositum fuit?

Dicimus II., in Adultis esse necessariam veram & internam intentionem, seu voluntatis consensum in ritum Ecclesiæ, quem percipit, ut Sacramenta valide & vere percipiat.

I. Probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius III. respondens Archiepiscopo Arelatensi, a quo consultus fuerat circa Baptismum datum amentibus, dormientibus, invitis, ac reluctantibus, hæc scripsit, quæ referuntur in cap. *Majores* de Bapt., & ejus effectu. *Sunt autem nonnulli, qui dicunt, quod Sacramenta, quæ per se fortiuntur effectum ut Baptismus, & Ordo, cæteraque similia, non solum dormientibus, & amentibus, sed invitis, & contradicentibus, etsi non quantum ad rem, quantum tamen ad characterem, conferantur, cum non solum parvuli, qui non consentiunt, sed & ficti, qui quanvis ore, corde tamen dissentiunt, recipiant Sacramentum. Sed opponitur talibus, quod qui fuissent inviti & reluctantes immersi, saltem ratione Sacramenti, ad jurisdictionem Ecclesiasticam pertinerent; unde ad servandam regulam fidei christianæ forent rationabiliter compellendi. Verum id est Religioni christianæ contrarium, ut semper invitus, & penitus contradicens, ad recipiendam, & servandam christianitatem, aliquis compellatur. Propter quod inter invitum, & invitum, coactum, & coactum, alii non absurde distinguunt, quod is, qui terroribus, atque suppliciis violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, Baptismi suscipit Sacramentum, talis, (sicut & is, qui ficte ad Baptismum accedit,) characterem suscipit christianitatis impressum, & ipse tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observantiam fidei christianæ: in quo casu debet intelligi decretum Concilii Toletani, ubi dicitur, quod qui jam pridem ad christianitatem coacti sunt, sicut factum est temporibus religiosissimi Principis Sisibuti, quia jam constat eos Sacramentis divinis associatos, & Baptismi gratiam suscepisse, & Chrismate unctos esse, & corporis Domini extitisse participes, oportet, ut fidem, quam necessitate susceperint, tenere cogantur .... Ille vero, qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem suscipit Sacramenti, quia plus est expresse contradicere, quam minime consentire: sicut nec ille notam alicujus reatus incurrit, qui contradicens penitus & reclamans thurificare Idolis cogi-*

cogitur violenter . Dormientes autem , & amentes , si priusquam amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione persisterent , quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare , etsi fuerint sic immersi, characterem non suscipiunt Sacramenti; secus autem, si prius Catechumeni extitissent, & habuissent propositum baptizandi : unde tales in necessitatis articulo consuevit Ecclesia baptisare . Tunc ergo characterem sacramentalis imprimit operatio , cum obicem voluntatis contrariæ non invenit obsistentem . Ex quibus verbis hæc citatus Tournely deducit „ I., „ eos , qui simpliciter , & omnino inviti „ ac reluctantes baptisantur , vere non „ baptizari , nec proinde cogi posse ad „ legem Christianam observandam , „ quemadmodum rei non sunt idololatriæ , qui plane inviti ac reclamantes „ coguntur exterius thus idolis adolere . „ II. Eos , qui tantum inviti sunt secundum quid , seu qui minis , aut tormentis, adducuntur , ut magis eligant baptisari , quam cruciari , eos , inquam , „ tanquam conditionaliter volentes valide baptisari; ac si postea reluctentur, „ sibi que illatam violentiam obtendant , „ nihilominus ad christianam legem observandam cogendos esse , quia sufficienter in Baptismum consenserunt , „ III. Dormientes , & amentes , qui nusquam Baptismum petierunt , immo „ reluctati sunt , si hac durante resistentia baptisentur , vere non baptisari ; „ secus vero,si post quam Baptismum petierunt , in amentiam , & phrænesim „ versi sunt : quo casu tanquam infantes „ baptisari valide possunt , ac debent. „ IV. Cum Innocentius III. ait , *characterem imprimi per sacramentalem operationem, quando hæc obicem voluntatis contrariæ non invenit obsistentem* , sensus „ ejus non est , sufficere ad veritatem recepti Baptismatis, quod exterius homo „ non contradicat , quasi vellet interiorem consensum non esse necessarium , „ utrunque enim exigit Summus Pontifex , & non resistentiam externam , & „ internum consensum , *Qui nunquam consentit* , inquit, *sed penitus contradicit*, „ *nec rem , nec characterem suscipit Sacramenti* . In ea igitur non resistentia , seu „ contradictionee xterna , includit , ac „ supponit Innocentius , positivum voluntatis consensum „ Innocentius IV. q.10. de Bapt. & ejus effectu , manifeste asserit,sine consensu aliquem nec baptizari, nec matrimonium contrahere. Paulus V. statuit , quod si quis Adultus incidat in amentiam , aut in repentinum morbum, nullo modo baptizetur, nisi prius baptizari petierit , quando rationis compos erat, & sanus vivebat.

II. Probatur ex Conciliis . Ex Carthaginensi III. anno 397.c.34., ubi jubetur . *Ægrotantes , si per se respondere non possunt,cum voluntatis eorum testimonium,hi qui sui sunt, periculo proprio dixerint, baptisentur* . Ex Carthaginensi IV. anno 398. caput 76. *Is , qui pœnitentiam in infirmitate petit , si casu , dum ad eum Sacerdos invitatus venit , oppressus infirmitate obmutuerit , vel in phrænesim versus fuerit , dent testimonium , qui eum audierunt , & accipiat pœnitentiam* . Ex Arausicano I. anno 442.Can.12.quo sic statuitur : *subito obmutescens,prout status ejus est , baptisari , aut pœnitentiam accipere potest , si voluntatis , aut præteritæ testimonium aliorum verbis habet , aut præsentis in suo nutu* . Ex Aurelianensi III. anno 538. Can. 7. *Si invitus, vel reclamans fuerit ordinatus , ab officio quidem deponatur , sed non a communione pellatur . Episcopus autem , qui invitum , aut reclamantem præsumpserit ordinare , annuali pœnitentia subditus Missas facere non præsumat* .

III. Probatur ex Patribus . Augustinus lib.4.cont.Donatistas cap.24. : *ideo cum alii pro eis* (parvulis) *respondeant , ut impleatur erga eos celebratio Sacramenti , valet utique ad eorum consecrationem,quia ipsi respondere non possunt . At si pro eo , qui respondere potest alius respondeat, non itidem valet.Ex qua regula illud in Evangelio dictum est , quod omnes, cum legitur, naturaliter movet : ætatem habet , ipse pro se loquatur* . Et lib.7. cap.53. *Nequaquam dubitarem , habere eos Baptismum , qui ubicunque , & a quibuscunque illum verbis Evangelicis consecratum , sine sua simulatione , cum aliqua fide accepissent* . Per hæc verba nomine Fidei intelligit Augustinus intentionem , seu voluntatem, Sacramentum percipiendi , sicut pariter intellexit in epist. 98. ad Bonifacium per hæc alia verba . *Nec te moveat , quod quidam non ea fide ad Baptismum percipiendum parvulos ferant , ut gratia spiritali ad vivam regenerentur ætatem* . S. Prosper in lib. sentent. ex August cap.325. *Regenerationis gratiam ita etiam hi non minuunt , qui ejus dona non servant : sicut lucis nitorem loca immunda*

munda non polluunt. Qui ergo gaudes Baptismi perceptione, vive in novi hominis sanctitate, & tenens fidem, quæ per dilectionem operatur, habe bonum, quod nondum habes, ut prosit tibi bonum, quod habes.

V. Probatur ex Scholasticis Doctoribus, S. Thomas in 4. dist.6. q.1. art.2. quæstiuncula 3., *in adultis*, inquit, *& in habentibus usum rationis, in quibus potest esse contraria voluntas actu, vel habitu, requiritur & contritio, sive devotio ad percipiendam rem Sacramenti, & intentio vel voluntas ad recipiendum Sacramentum. In pueris autem absque utroque percipitur & Sacramentum, & rem Sacramenti, & similiter est in carentibus usu rationis, nisi contraria voluntas habitu insit, etsi non actu. Tamen sciendum, quod non requiritur in Adulto voluntas absoluta suscipiendi, quod Ecclesia confert, sed sufficit voluntas conditionata, sicut est in voluntariis mixtis .... Et ideo, si sit coactio sufficiens, ita quod principium sit ex toto extra nihil conferente vim passo, (ut cum aliquis reclamans immergitur violenter,) tunc talis nec Sacramentum suscipit, nec rem Sacramenti: si autem sit coactio inducens sicut minis, vel flagellis, ita quod baptisatus potius eligat Baptismum suscipere, quam talia pati, tunc suscipit Sacramentum, sed non rem Sacramenti*. Et in summa q.68. art.7. ad 2., *dicendum, quod si in Adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptisandus; si tamen hoc non constaret, esset dicendum; si non es baptisatus, ego te baptiso*. Et in Supplemento q.45. art.4. in corp. *Sicut se habet ablutio exterior ad Baptismum, ita se habet expressio verborum ad hoc Sacramentum;* (Matrimonii) *unde sicut si aliquis ablutionem exteriorem reciperet non intendens recipere Sacramentum, sed ludum & dolum facere, non esset baptisatus, ita expressio verborum sine interiori consensu, Matrimonium non facit*. S. Bonaventura lib.4. Sentent. dist.5. q.1. *Malus Secerdos non tantum Sacramentum, sed & rem dat, non ipse, sed Deus; cum Sacramenta sunt bona & impolluta. In Baptismo enim non mundat, neque interius baptizat Minister, sed Deus. Sed cum Deus lavat interius, præcedente lotione exteriori, & exterior displicent, quomodo consequens est, ut lavante malo Sacerdote exterius, Deus lavet interius?; & ad illud notandum est, quod est quoddam opus, quod habet virtutem a charitate interna solum, quoddam, quod habet ab institutione divina. Primum opus est virtutis, & vitii, & a Deo pensatur secundum qualitatem voluntatis. Secundum est opus Sacramenti, & hoc pensatur secundum meritum, & dignitatem Christi instituentis, & tale semper remanet efficax & impollutum, nec potest aliquo modo pollui, sicut nec meliorari. Habet enim virtutem a Christo, & non a Ministro, sicut semen jactum in terram æqualiter fructificat sive sit bonus, qui seminat, sive malus. Nam Sacramenta sunt benedictiones Dei, non malorum*. Joannes Scotus in lib. 4. Sentent. dist.5. q.1. *Veritas illius quæstionis patet ex auctoritatibus multis, quod quacunque malitia Minister sit malus, sive hæreseos, sive Schismatis, sive morum, salva unitate Ecclesiæ, si intendit facere, quod facit Ecclesia, & servet modum Ecclesiæ, vere confert Baptismum, vere habet effectum in baptizato, non obstante malitia Ministri, nisi obstet malitia suscipientis in hoc, quod recipit a tali Ministro. Veritas autem istius solutionis non habet nisi rationem unam, propter quid scilicet: quia sic placuit Christo instituere, ut malitia Ministri non impediret Sacramentum, nec ejus effectum &c. Quod autem ita fuerit baptismus instituendus, sunt plures rationes congruæ. Prima, quod rationabile est, Deum assistere suo signo practico ad causandum signatum ex denominatione voluntatis suæ præcedente omnem conditionem Ministri: ut sicut illa determinatio sua, qua tribuit signo esse certum, est signum ab ipso immediate, omnino, & primo, ita & assistentia consequens illam determinationem ad cooperandum sit immediate ab ipso. Secunda congruentia sumitur ex fine: quia si Baptismus non posset conferri nisi a bono, non esset in magnum remedium viatoris, sed quasi communiter in detrimentum. Cum enim quasi nullus posset esse certus de bonitate propria, multo magis nec de bonitate alterius. Ergo si ex bonitate Ministri dependeret Baptismus, nunquam posset aliquis esse certus, se vere recipisse Baptismum quod est inconveniens.*

VI. Probatur Rationibus I. Illud necessarium dici debet in Sacramentorum susceptione, quod semper consuevit Ecclesia; sed Eccclesia consuevit semper dare Sacramenta petentibus illa, si essent Adulti, qui susciperent & peterent: ergo ex praxi Ecclesiæ constat, quod aliqua intentio saltem requiratur in subjecto Sacramentorum. II. Deus non justificat Adultum, nec ipsi gratiam majorem confert, nisi

idem

idem ipse & animo consentiat, & velit gratiam recipere: ergo pariter nullum vult Adultum per Sacramenta accipere gratiam, nisi & ipse velit, atque consentiat. III. Sacramenta, aliquam imponunt obligationem suscipientibus illa, & quidem alia majorem, alia minorem; sed obbligationem sibi imponere non possunt, nisi volentes: ergo semper in susceptione Sacramentorum necessaria est intentio suscipientium. IV. Homines per Sacramenta adscribuntur militiæ, vel familiæ Christi; sed non convenit, ut quis reluctans militiæ adscribatur, & familiæ alicujus nolens immittatur: ergo suscipientes Sacramenta debent cum aliqua saltem intentione ac voluntate accedere ad illa. V. Per aliqua Sacramenta imprimitur in suscipientibus character; sed character imprimi non potest, nisi iis, qui volunt, ut ipsis imprimatur: ergo ratione characteris in suscipientibus Sacramenta, quæ characterem imprimunt, est necessaria intentio. Minor est Innocentii III. cap. *Majores, de Baptismo* ubi dicitur: *Tunc ergo characterem Sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non invenerit obsistentem*. VI. Ideo in parvulis & in amentibus non exigitur intentio, quia illorum impotentiam supplet Ecclesia, quæ quidem supplet per susceptorum, seu Patrinorum voces: ergo ubi hæc impotentia non reperitur, Ecclesia non supplet, nec Susceptorum, seu Patrinorum vocibus utitur: ergo iidem suscipientes debent suam intentionem habere, ac manifestare.

Obstant I. August. lib. 7. cont. Donatistas cap. 53., docet; quod valeat Baptismus fallaciter, ac ficte receptus; sed Baptismus fallaciter, ac ficte receptus, est receptus absque intentione, & voluntate suscipientis: ergo &c. Idem August. hoc idem confirmat lib. 1. de Bapt. cap. 12. *sicut ficti veraciter, non ficte recipiunt, nec eorum Baptisma reprobatur*. Et Tract. 26. in Joan. docet, nolentem posse recipere Sacramentum. II. Innocentius III. relatus in cap. *Majores, de Bapt.* dicit: *Cum non parvuli solum, qui non consentiunt, sed adulti, qui quanvis non ore, corde tamen dissentiunt, recipiant Sacramentum*. Ergo ex Innocentio, non solum non requiritur in suscipiente consensus, sed nec etiam reprobatur dissensus. III. Potest aliquis in Religione existens in Superiorem eligi, quanvis reluctans, & invitus: ergo pariter potest aliquis ad Sacramenta admitti, quanvis reluctans, & invitus. IV. Plures ordinati fuerunt vel inscii, vel inviti, ut Ecclesiæ monumenta testantur: ergo absque intentione, & voluntate ipsorum. Probatur antecedens. S. Epiphanius promovit ad sacros Ordines Diaconatus, & Presbyteratus Fratrem S. Hieronymi; quanvis invitum, & reluctantem, ut ipsemet Hieronymus testatur epist. 60. Valerius, Hipponensis Episcopus, invitum etiam promovit ad Sacerdotium S. Augustinum. Salamanus Eremita ordinatus fuit Presbyter, quanvis omnino inscius, ut narrat Morinus p. 3. de Ordine. Macedonius, etiam Eremita & invitus, promotus fuit ad Presbyteratum a Flaviano, ut refert Theodoretus c. 13. Hist. V. Concilia requirunt in Sacramentorum administratione intentionem Ministri, non vero intentionem suscipientis; ut videre est in Concilio Florentino in Decreto pro unione Armenorum. VI. Nebridius erat sensibus destitutus, & nihilominus testatur Augustinus lib. 4. Confess. cap. 4., fuisse illum valide baptizatum: ergo non habuit intentionem, & nihilominus validus fuit Baptismus ipsi collatus. VII. In hominis generatione nulla est necessaria intentio: ergo nec pariter in hominis regeneratione, quæ per Baptismum habetur. VIII. Quum in parvulis non sit necessaria intentio, non est ratio, ut dicamus esse necessariam in Adultis, quia idem est Baptismus, idem est Sacramentum: ergo si in illis sine intentione valide confertur, ita pariter in istis. IX. Ecclesia cogit baptizatos ad Christianæ Religionis observantiam, etiamsi in receptione Baptismi, nullam habuerint intentionem recipiendi illum: ergo signum est, quod intentio non est necessaria. X. Ut Sacramenta valide recipiantur, sufficit, ut a suscipiente nullus ponatur obex; ut patet ex citato cap. *Majores, de Bapt.*; sed non poni obicem idem est, ac nec consentire, nec dissentire: ergo sufficit, ut valide fiat Sacramentum, si suscipiens nec cõsentiat, nec dissentiat: ergo non requiritur intentio, quæ positivum importat consensum.

Respondemus ad I., quod per fallaciam, & fictionem, quam dicit Augustinus, non intelligitur cordis dissensio, sed simulatio dispositionis ad recipiendum Sacramenti effectum, quæ non est in illo, qui fingit se illam habere, & debet esse, ad hoc ut recipiat non Sacramentum, sed Sacramenti effectum. Verba Augustini, quæ referontur lib. 1. de Bapt. cap 12., ait Hennus, quod apud Augustinum non inveniuntur, quamvis inveniantur Can. 35. 1. q. 1., & tanquam ab Augustino scripta legantur. Denique Augustinus Tract. 26. in Joan. loquitur de Eucharistia, quæ apponitur ori reluctantis, & per vim apponitur, quod quidem cum nostra Conclusione nihil commune habet.

Ad II. Innocentius non scribit illa verba in objectione allata tanquam ex propria persona, sed ex aliorum opinione recitat, & illa potius impugnat, quam approbet; unde immediate post illa subdit. *Sed opponitur talibus*. Post hæc autem subdit Hennus Tract. de sacram disp. 5. q. 2. Concl. 2. „ Dixi in „ Conclusione *Omnino reluctans*, seu in„ vitus, quia si tantum sit invitus secun„ dum quid, idest, habeat quidem vel„ leitatem susceptioni contrariam, qua„ tenus mallet non recipere, si non ti„ meret Patris indignationem, aut quid „ aliud, & interim recipit, valide re„ cipit, saltem Matrimonium, de quo „ postea excipiatur. Cujus ratio est, „ quod equidem de facto consentiat in „ receptionem, ut vitet malum sibi im„ minens, sicut consentit Mercator in „ projectionem mercium, mortem vi„ taturus. Estque nostra resolutio Eccle„ siæ doctrina, & praxis, declarata in „ cap. *Majores, de Bapt.*; & ideo Can. de „ *Judæis* dist. 45. dicuntur Judæi obligan„ di ad servandam Christianorum Le„ gem, etsi metu coacti consensissent in „ receptionem Baptismi. Ibidem tamen „ prohibetur, ne deinceps inviti bapti„ zentur.

Ad III. Diversitatem desumit Hennus ex Christi institutione; quia scilicet Christus instituit, ut in Sacramentorum susceptione ad ejus validitatem necessaria esset suscipientium intentio; non sic vero in Superiorum electionibus, quæ in Religiosis Ordinibus fiunt. Attamen hac admissa Henni responsione, adhuc respondendum remanet, quare Christus in uno casu sic instituerit, in alio vero non. Et nos diversitatem esse putamus, quia in Sacramentorum omnium susceptione recipitur gratia, quæ sanctificat, & in aliquorum imprimitur character: quæ quidem gratiæ susceptio, & characteris impressio, sine aliqua suscipientium intentione, haberi non possunt, ut a nobis non semel est dictum.

Ad IV. Pro primo exemplo dicitur, quod non fuit in S. Hieronymi Fratre omnimoda reluctantia, sed aliqualis, quæ & postmodum etiam fuit victa per persuasiones Episcopi, & aliorum sibi assistentium. Unde Hieronymus, & humilitatem ejus commendat, per quam Ordinationi contradicebat: *val. de quippe obnitebatur, indignum se esse contestans*: & docilitatem ejus quoque laudat, per quam persuasionibus cessit: *vix ergo compulimus eum, & persuadere potuimus testimoniis Scripturarum, & propositione Mandatorum Dei .. iisdem verbis, quibus antea suaseramus*. Pro Augustino dicitur, quod non fuit invitus simpliciter, sed secundum quid, quatenus scilicet Populi preces eum adduxerunt, etsi antea reluctantem, ut ordinationi suæ consentiret. Pro aliis respondemus, ob humilitatem reluctasse; habuisse tamen animum Ecclesiæ subditum in omnibus, adeoque virtualiter consentierunt in Ordinationem sibi datam Ecclesiæ nomine, & auctoritate. Et revera, semoto Ecclesiæ præcepto, nunquam consensissent; & hac ratione reluctantes & inviti non simpliciter, sed secundum quid, dici poterant.

Ad V. Primo dicitur, quod Concilia requirunt, quæ sunt necessaria pro omnibus Sacramentis; intentio vero non est necessaria in Baptismo, qui datur Infantibus, & perpetuo amentibus. Secundo subditur, quod Concilia præscribunt ea, quæ se tenent ex parte Sacramenti, qualis est intentio Ministri, non autem ea, quæ se tenent ex parte subjecti; quia aliter si præscriberent, quæ se tenent ex parte subjecti, debuissent quoque in Sacramento Ordinis recipere sexum masculinum, & repellere fœmininum, quod non fecerunt.

Ad VI. Nebridius antecedenter habuerat Baptismi desiderium, quia antecedenter habuerat rectam fidem, a qua, etsi

etsi ab aliis impulsus ut recederet, nunquam tamen recessit; & proinde ratione hujusce desiderii Augustinus recte judicavit, habuisse Nebridium intentionem recipiendi Baptismum, ut ipsemet citato loco testatur.

Ad VII. In generatione nostra nullas contrahimus obbligationes, per quas ad aliquid faciendum, vel non faciendum, adstringamur: in regeneratione vero multas accipimus, quæ quidem non possunt invito & nolenti imponi. Et hoc est discrimen, ratione cujus in generatione non requiritur intentio; requiritur autem in regeneratione. Hæc est responsio Henni: attamen quæ intentio haberi potest ab eo, qui nondum est? Certe qui generatur non est; & si intentio non exigitur ab iis, qui sunt, & non sunt capaces habendi illam, multo magis exigi non habet ab iis, qui nondum sunt.

Ad VIII. Impotentia, quæ parvulos excusat, non excusat Adultos; & incapacitatem Infantium quum suppleat Ecclesia, quia intentionem illi habere non possunt, nequit eam supplere in Adultis, quia illam sunt capaces ut habeant. Responsio est Augustini lib. 4. de Bapt. cap. 24. *Cum pro parvulis alii respondent .... valet utique ad eorum Consecrationem, quia ipsi pro se respondere non possunt. At si pro eo, qui respondere potest, alius respondeat, non itidem valet.*

Ad IX. Ecclesia judicat de iis, quæ extrinsecus fiunt, non vero de illis, quæ intrinsecus operantur. Quum igitur intentio pertineat ad ea, quæ intrinsecus facimus, supponitur ab Ecclesiâ per ea, quæ extrinsecus operamur. Unde si quis extrinsecus non reluctat, non dissentit, recte cogitur ab Ecclesia ad observantiam illorum, quæ promittit, etsi intrinsecus dissentiat, quod ab Ecclesia nec videtur, nec attenditur.

Ad X. Respondet Hennus: „ Innocentium non loqui ibi absolute, sed relative ad verba præcedentia; dixerat enim, baptizatos in amentia recipere characterem, si prius habuissent propositum Baptismi. Huic autem proposito contrariatur, saltem moraliter, non tantum dissensus positivus, sed etiam negativus, quando nempe quis de Baptismo recipiendo cogitans, habet se negative: quod addo, quia ubi de Baptismo non cogitat, censetur prius propositum, saltem habitualiter, remanere; quod sufficit ad Baptismi valorem, ut dicemus postea.

Dicimus III. In Adultis, qui Sacramenta suscipiunt, non sufficere intentionem percipiendi mere externum & materialem Ecclesiæ ritum; non requiri, ut eum intendant expresse tanquam verum Sacramentum; sed sufficere, ut velint percipere id, quod facit Ecclesia. Intentionem habitualem in aliquibus Sacramentis esse sufficientem, puta in Baptismo, Confirmatione, Pœnitentia, & extrema Unctione; in aliis autem requiri saltem virtualem.

Prima Conclusionis pars probatur I.; & quidem verbis Tournely exponitur, remittitur, & roboratur: „ Conclusio hæc tam affinis est ac connexa cum iis, quæ supra de intentione Ministri necessaria dicta sunt, ut non tam probanda, quam paucis exponenda videatur. Si quis itaque externo Ecclesiæ Sacramento exterius duntaxat se subjiceret, interius tamen ficte ac illusorie vellet agere, ille verum non perciperet coram Deo Sacramentum: quia tamen exterius eodem modo se gerit, ac si vellet re ipsa Sacramenta percipere, coram Ecclesia, quæ de internis non judicat, præsumitur verum percepisse Sacramentum, ac consequenter censuris, ac pœnis Ecclesiasticis cogendus foret ad ea omnia observanda, quibus tenentur, qui Sacramentorum fiunt participes. Neque, ut alias observavimus, ei, qui contestaretur, se in Sacramenti perceptionem vere & ex animo non consensisse, fides tam facile habenda foret, aut ab obligatione, quam exterius contraxit, tanquam liber dimittendus, (quantis enim abusibus & incommodis sic aditus aperitur?), sed cogendus potius, ut suo consensu ratum tandem faciat, quod ejus defectu irritum fuerat; Matrimonium V. G., votum solemne &c. Quod si de Baptismo ageretur, (quod certe rarum est) conferendus iterum foret sub conditione, sicut docet S. Thomas q. 68. art. 7. ad 1. Necesse tamen absolute non est, ut qui ritum externum Ecclesiæ percipit, eum intendat vel quatenus Sacramentum est, vel quatenus sanctificantem gratiam impertitur; sed „ satis

„ satis est, quod vere & ex animo velit
„ ritum hunc generatim suscipere, qua-
„ tenus est ritus Ecclesiæ; seu velit per-
„ cipere id, quod facit Ecclesia. Revoca
„ quæ superius dicta sunt, ubi de inten-
„ tione Ministri.

II. Probatur. Adulti, qui nec consentiunt, nec dissentiunt positive, sed mere negative se habent, invalide suscipiunt Sacramenta: ergo non sufficit in Adultis intentio percipiendi Ecclesiæ ritum mere externum, & materialem, sed requiritur, ut ex animo velint recipere, quod facit Ecclesia. Consequentia sequitur, quia si invalidum reddit Sacramentum, qui nec consentit, neque dissentit: ergo a fortiori reddit illud invalidum, qui positive dissentit. Antecedens probatur ex Concilio Carthaginensi III. cap. 34., ubi legitur: *Ægrotantes si pro se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium ii, qui sui sunt, dixerint, baptizentur*. Et ex Concilio Arausicano can. 11. *Obmutescens baptizari, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habet*. Et ex Cathechismo Concilii Tridentini Tit. *de Bapt. Adultorum*: ubi prohibetur, quod amentes baptizentur, si ante amentiam Baptismi desiderium non manifestaverint; quod est desumptum ex S. Thoma 3. par. q. 68. art. 12., in quo legitur: *Si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit, dum sanæ mentis essent, non sunt baptizandi*.

Secunda Conclusionis pars, quod scilicet non requiratur intentio suscipiendi effectum Sacramenti, probatur etiã; quia si hæc intentio non est necessaria in Ministro, ut suo loco probatum est, multo minus erit necessaria in suscipiente Sacramentum; quia hic non concurrit ad Sacramenti valorem, sicuti concurrit Minister, qui positive, & active concurrit. Unde si baptizatus noluisset effectum Baptismi recipere, valide nihilominus baptizatus esset; & qui ex nuptiis nollet nexum indissolubilem contrahere, valide etiam nuberet. Requiritur tamen & ut serio, & cum intentione faciendi, vel recipiendi, quod intendit Ecclesia, Sacramenta illa recipiat.

Tertia Conclusionis pars, quod scilicet sufficiat intentio habitualis, & non requiratur nec actualis, nec virtualis, probatur etiam I., quia Ecclesia consuevit dare Sacramenta dormientibus, amentibus, phræneticis &c., qui tamen antea ostenderint desiderium suscipiendi illa; sed in his casibus nulla videtur intentio actualis, vel virtualis, sed tantummodo habitualis: ergo in suscipientibus Sacramenta sufficit intentio habitualis, & non requiritur actualis, vel virtualis.

II. Probatur. Sufficit, quod suscipiens Sacramenta aliquo modo velit illa: ergo sufficit intentio habitualis. Probatur antecedens. Suscipiens Sacramenta non influit active in Sacramentorum administrationem, ut influit Minister, sed tantũ passive se habet: ergo sufficit, quod velit illa aliquo modo. Immo respectu extremæ Unctionis, & Confirmationis, volunt etiam Theologi apud Cacheranum, quod sufficiat interpretativa; & respectu quoque Baptismi apud Jueninum. Matrimonium tamen excipi debet, in quo requiritur virtualis intentio propter specialem rationẽ contractus, quam habet, & præsertim in sententia illorum, qui volunt Contrahentes esse Ministros; secus vero in illorum sententia, qui volunt, Sacramenti Matrimonii tantum Sacerdotem esse Ministrum.

Opponunt I. A solo Ministro Sacramenti perfectio dependet; sed si requireretur intentio suscipientis interna, & etiam habitualis, dependeret quoque a subjecto: ergo non requiritur suscipientis intentio, nec interna, nec habitualis. II. Innocentius III. in Cap. *Majores*, *de Bapt.* asserit, sacramentalem actionem imprimere characterem, *quando obicem contrariæ voluntatis non invenerit*: ergo in subjecto etiam adulto mera indifferentia sufficit, ut Sacramentum valeat, adeoque non requiritur positiva intentio, nec etiam habitualis. III. Idem Innocentius citato loco definivit, valide in Hispania baptizatos fuisse Judæos, quanvis isti deinde dixissent, se, dum actu baptizarentur, interius Baptismi receptioni contradixisse: ergo signum est, quod intentio in suscipiente non debeat pro objecto habere Sacramentum ipsum, sed sufficit si habeat externum Sacramenti ritum. IV. Augustinus Tract. 16. in Joan. docet; *accipere quisquam potest Sacramentum nolens, credere non potest, nisi volens*: ergo ex Augustino nulla requiritur ad

Sacra-

Sacramenti valorem voluntas in suscipiente; ergo nulla requiritur intentio. V. S. Thomas q. 45. Supplementi art. 4. vult, illum, qui ablutionem externam acciperet, & non intenderet recipere Sacramentum, non esse baptizatum: ergo ex S. Thoma exigitur in suscipiente intentio, quæ feratur circa ritum Ecclesiæ, quatenus Sacramentum est. VI. Si extrema Unctio daretur homini, qui præ subita infirmitate sensibus destitueretur, hic talis nullam haberet intentionem, neque habitualem, & nihilominus valide Sacramentum illud reciperet: ergo neque requiritur ad Sacramenti valorem in suscipiente habitualis intentio.

Respondemus ad I., quod perfectio Sacramenti pendet unice a Ministro tanquam a caussa efficiente ministeriali; a suscipiente vero dependet tanquam a conditione necessaria. Unde intentio suscipientis, seu consensus ipsius, non est caussa perficiens, sed conditio duntaxat necessaria, ut verum, ac ratum sit Sacramentum.

Ad II. Innocentius loquitur de iis, qui ob subitam infirmitatem obmutescentes, *prius tamen Cathecumeni extitissent, & habuissent propositum Baptismatis*. Unde fit, quod per propositum illud suppletur intentio, quæ in actu esse non potuit ob subitam infirmitatem.

Ad III. Idem Innocentius loquitur de Judæis illis, qui non contradixerunt Baptismi susceptioni, sed Baptismi effectui; & proinde ipsorum non obstante contradictione, collatum ipsis Baptismum fuisse validum, declaravit,

Ad IV. Augustinus loquitur de solo Eucharistiæ Sacramento, quod quis recipit, sed non conficit; & quidem recipit ut ab alio antecedenter factum. Cacheranus autem dicit, Augustinum intelligi debere de eo, qui recipit invite secundum quid, non vero invite simpliciter.

Ad V. S. Thomas intelligit actionem exteriorem Ecclesiæ, quatenus est Ecclesiæ; & per hoc unum exigit ad Sacramenti veritatem, ut qui illud recipit, non ludum, aut dolum velit facere, sed generatim velit percipere ritum Ecclesiæ, ut explicat Tournely.

Ad VI. In casu proposito præsumitur positiva intentio. Et ratio est, quia quisque vere Catholicus præsumitur antecedenter vel ad amentiam, vel ad mortem, habere intentionem recipiendi extremam Unctionem in casu mortis, quam credit esse necessariam christiane & catholice morientibus, ut ipsis peccatorum reliquiæ remittatur.

Pro tertia tandem Dissertationis parte, quæ continet dispositiones alias, quæ requiruntur in Sacramentorum Subjecto, ut valide, & ut licite, & cum fructu, & utiliter, Sacramenta percipiat, aptior erit locus, ubi de quolibet Sacramento in particulari erit sermo. Attamen ut hic aliqua generatim dicamus pauca subnectimus, quæ Sacramentis omnibus, illorumque Subjectis, convenire dignoscuntur. Et quidem inter dispositiones hasce adnumeratur Fides, & inquiritur, an sit necessaria in Subjecto, ut Sacramentum valeat? Adnumeratur pariter Pietas, & quæritur, an sit necessaria, ut Sacramentum licite, & cum fructu, percipiatur?

Dicimus IV., fidem non esse dispositionem necessariam ad percipiendum Sacramenta valide, si Pœnitentia excipiatur; esse vero necessariam Pietatem, ut Sacramentum percipiatur licite, & cum fructu.

Prima Conclusionis probatur I. Ecclesia probavit Baptismum, quem receperant Ariani, Nestoriani, & Macedoniani: sed hi omnes erant hæretici, & Orthodoxam fidem non habebant: ergo non est necessaria fides ad suscipiendum Sacramenta valide, Probatur major. Prohibuit Ecclesia, ut Hæretici, illi ad Ecclesiæ unitatem redeuntes, iterum baptizarentur; ergo probavit Baptismū ab illis susceptum.

II. Probatur ex Augustino lib. 3. de Bapt. cap. 14. *nec interest, cum de Sacramenti integritate & sanctitate tractatur, quid credat, & quali fide imbutus sit ille, qui accipit Sacramentum. Interest quidem plurimum ad salutis viam, sed ad Sacramenti quæstionem nihil interest: fieri enim potest ut homo integrum habeat Sacramentum, & perversam fidem*. Quibus verbis Augustinus docet, quod quaovis Baptismus suscipienti non prosit ad gratiam, quia hæreticus est, & gratiæ sanctificantis est incapax, valet tamen in ratione Sacramenti, quia characterem illi absque dubitatione imprimit.

III. Probatur exceptio Pœnitentiæ; quia ex una parte in hoc Sacramento actus pœnitentis, inter quos est contritio, est materia; ex altera contritio non

potest

potest esse sine fide; & denique Sacramentum non potest esse validum sine materia: ergo vere excipiendus est casus in Pœnitentiæ Sacramento.

Secunda Conclusionis pars I. probatur ex Tridentino sess. 7. can. 6.; ubi dicitur: *Sacramenta novæ Legis continere gratiam, quam significant, eanque non ponentibus obicem, conferre*. Et can. 7. ait: *eam quantum est ex parte Dei omnibus dari*. Idem Concilium easdem requirit & exponit dispositiones in Sacramentorum subjecto sess. 6. cap. 6. *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse, quæ divinitus revelata & promissa sunt; atque illud in primis, a Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu, & dum peccatores se esse intelligentes, a divinæ Justitiæ timore, quo utiliter conentiuntur, ad considerandam Dei Misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt; ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oportet; denique dum proponunt suscipere Baptismum, inchoare novam vitam, & servare divina mandata. De hac dispositione scriptum est: accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quod inquirentibus se remunerator sit. Et, confide, fili, remituntur tibi peccata tua. Et, Timor Domini expellit peccatum. Et, Pœnitentiam agite, & baptisetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem Peccatorum vestrorum, & accipietis donum Spiritus Sancti. Et, euntes ergo docete omnes gentes baptisantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, docentes eos servare quæcunque mandavi vobis. Denique, preparate corda vestra Domino*.

II. Probatur ex Augustino lib. 3 de Bapt. c. 14. *Interest plurimum ad salutis viam, quali fide imbutus sit, qui Sacramentū percipit*; quæ quidem verba explicari possunt de Fide, quæ a Scholasticis dicitur *formata*, hoc est cum charitate conjuncta; non vero de fide, quæ dicitur ab iisdem *informis*, scilicet a charitate sejuncta; & proinde dicit Augustinus *quali fide*; & dicit insuper, *ad Salutis viam*; quæ verba ostendunt, perceptionem Sacramenti cum validitate non tantum, sed etiam cum utilitate, & fructu.

Arguunt I. In Concilio Arelatensi I. can. 8. dicitur: *Afri in Ecclesiam redeuntes iterum baptizentur; si interrogati, non responderint Trinitatem*: ergo requiritur fides. Idem Concilium Can. 27. statuit, *Bonosiacos baptizatos in Trinitate, si interrogati fidem nostram ex toto corde confessi fuerint, cum Chrismate, & manuum impositione in Ecclesia recipiendos esse*. II. Ambrosius lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 3. scribit: *plenum est Baptismatis Sacramentum, si Patrem, & Filium, Spiritumque fatearis. Si unum neges, totum subrues. Et quemadmodum si unum in sermone comprehendas, aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum Sanctum; fide autem nec Patrem, nec Filium, nec Spiritum Sanctum abneges, plenum est fidei Sacramentum. Ita etiam quamvis & Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum dicas, & aut Patris, aut Filii, aut Spiritus Sancti minuas potestatem, vacuum est omne Mysterium*. III. August. lib. 7. de Bapt. cont. Donatistas cap. 53. requirit fidem, ut Baptismi Sacramentum sit validum, docens valere Baptisma receptum sine simulatione, & cum aliqua fide. IV. Optatus Milevitanus *lib. 5 adversus Parmenianum*, pari necessitate requirit fidem in suscipiente Baptismum, ac invocationem sanctissimæ Trinitatis in hujus Sacramenti Ministro; sed hæc invocatio ita est necessaria in Ministro, ut sine illa Baptismus non valeat: ergo eadem necessitate est necessaria fides in suscipiente Baptismum.

Respondemus, quod omnia hæc quatuor argumenta sibi opponit Jueninus, & post eum pariter Tournely, & cum utriusque responsionibus iisdem nos occurrimus; & quidem ad I. dicendo, quod Canon octavus primi Concilii Arelatensis non loquitur de Fide baptizati, sed de forma Baptismi: ajunt enim Concilii Patres: *interrogent eum Symbolum, & si perviderint eum in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto esse baptisatum, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum Sanctum*. Secundum vero Concil. Arelatense Can. 27. non statuit, ut Bonosiaci iterum baptizentur, si Trinitatis fidem non sint professi, dum baptizarentur a suis; sed voluit solum, ut per manuum impositionem

posi-

positionem ad Ecclesiam non recipiantur, nisi prius professi fuerint, se omnes fidei articulos ex animo credere.

Ad II. Ambrosius loquebatur de effectu Sacramenti, seu de gratia, & sine hac dicit, nullum esse, quando percipitur sine fide, & proinde subdit: *vacuum est omne Mysterium*. Sic respondet Tournely, qui sibi hoc argumentum opponit, quod sibi non opposuerat Jueninus.

Ad III. Per verba illa, *cum aliqua fide* intelligit Augustinus intentionem, seu voluntatem recipiendi Baptismum, non vero fidem theologicam, de qua est quæstio; Jueninus vero dicit intelligi fidē late sumptam, ut sciat scilicet Baptisma, quo donatur, esse a Christo Domino institutum in Ecclesia, aut saltem in Societate, quæ a nonnullis existimatur & creditur vera Ecclesia.

Ad IV.; utramque necessitatem requirit Optatus Melevitanus & in Ministro, & in Subjecto Baptismi, sed diverso necessitatis gradu. Invocationem Trinitatis vult esse absolute necessariam; ait enim: *sine qua res ipsa non potest geri*. Fidem vero in suscipiente vult esse necessariam, non ad substantiam Sacramenti, sed ad effectum, & fructum illius. Unde citato loco subdit: *quis Fidelium nesciat, singulare Baptisma, virtutum esse vitam, criminum mortem, nativitatem immortalem, cœlestis regni comparationem, innocentiæ portum, peccatorum, ut tu dixisti, naufragium. Has res unicuique, non ejusdem rei operarius (idest Minister), sed credentis fides, & Trinitas præstat*.

DISSERTATIO CCCXVII.

De principaliori Sacramentorum effectu, qui est Gratia. An Sacramenta novæ Legis vere producant gratiam? An producant principaliter? An producant instrumentaliter?

DUO sunt præcipui Sacramentorum effectus, unus, qui ab omnibus, alius, qui ab aliquibus duntaxat Sacramētis producitur. Primus est Gratia, secundus est character. De primo, qui est principalior Sacramentorum effectus, primo loco agimus; de altero in sequentibus Dissertationibus agemus. Et quidem in hac Dissertatione, de efficacia Sacramentorum tractantes, ponimus Hæreses ante omnia, quæ contra ipsam & priscis, & recentioribus temporibus, fuerunt, & Ecclesiam atrociter infestarunt.

Primo, scribuntur Manichæi, de quibus Augustinus Hæresi 46. testatur, quod vim omnem iustificandi Sacramentis negaverint. Ait enim: *Baptismum in aqua nihil cuiquam peribibent salutis afferre, nec quenquam eorum, quos decipiunt, baptizatum putant*.

Secundo Pelauciani extiterunt, qui ex Euthymio lib. 2. Panopliæ cap. 21. Baptismum nullo modo Animæ prodesse volebant, quanvis dicerent, quod corpori aliquatenus opitularetur.

Tertio fuerunt Massaliani, seu Messaliani, qui, teste Damasceno lib. de Centum Hæresib. circa finem, vim omnem Sacramentorum solis precibus adscribebant, a quibus asserebant solummodo peccatorum radices funditus evelli, a Sacramentis vero tanquam a quibusdam novaculis abradi. Unde dicti sunt Euchytæ, nimirum Precatores, ex Theodoreto lib. 4. hæreticarum fabularum cap. 11.; atque etiam fuerunt appellati Enthusiastæ, quia cujusdam Dœmonis in se vim admittebant, quā Spiritus Sancti præsentiam nominabant. De his hæc scribit Alfonsus de Castro lib. 3. adversus Hæreses verbo *Baptismus* Hæresi 4. „ Psalliani etenim „ qui & Euchytæ, idest, orantes appel- „ lantur, non autem Eucidiæ (ut cor- „ rupte Catalogus hæreticorum eos no- „ minat) tantam vim orationi tribuunt, „ ut illam sufficere dicant ad omnia „ peccata delenda, quapropter Euchy- „ tæ, idest, orantes appellautur. Hac „ de causa Baptismo derogant, dicen-

tes

„ tes, nullam utilitatem ex sacro Bapti-
„ smate baptizatis accedere, sed solam
„ studiosam orationem Dœmonem in-
„ habitantem effugare. Hi etiam vo-
„ cantur Messaliani,& Enthusiastæ,idest
„ afflati, & divini, aut sacrificatores, ut
„ vertit interpres Theodoreti in histo-
„ ria tripartita. Catalogus autem hære-
„ ticorum, titulo Messaliani, vocat eos
„ Anthyatistas, corrupte tamen, ne-
„ sciens quid diceret, quoniam sic forte
„ scriptum apud aliquem reperit: qua-
„ propter ex putrido lacu putridam hau-
„ sit aquam. Errat etiam in titulo Elpu-
„ lius, ubi loquitur de quodam sene
„ hujus pestiferæ factionis,a quo Flavius
„ quidam Præsul Anthiochenus miro
„ artificio, & per blanditias extrusit,
„ ut illorum sectam illi revelaret.Hunc
„ senem Catalogus vocat Elpulium,cum
„ tamen in 7.lib. hist. tripartitæ cap. 11.
„ ubi hæc omnia narrantur, Adelphius
„ vocetur, non Elpulius. Neque hoc vi-
„ cium adscribere potui impressori,quo-
„ niam ille hæreticorum nomina dige-
„ rit juxta ordinem Alphabeti: positum
„ est autem inter nomina quæ a litera
„ E incipiunt. Hujus factionis Princi-
„ pes fuerunt (ut refert historia tripar-
„ tita loco proxime citato) Dadoes, &
„ Sabas, & Adelphius, Hermias, & Sy-
„ meones. Cæterum quantum ad præ-
„ sentem errorem spectat, Beatus Au-
„ gustinus in lib. de hæresibus cap.57.de
„ Psallianis differens, hujus erroris non
„ meminit. Guido autem eo multo po-
„ sterior, nullam prorsus de Psallianis,
„ aut Messalianis, aut sub alio quovis
„ nomine, facit mentionem. Nos autem
„ ex historia tripartita hæc desumpsi-
„ mus. Manichæi autem non propterea
„ quod multum orationi tribuant, sed
„ quia Baptismo detrahere volunt, di-
„ cunt illum in aqua exhibitum nihil
„ cuiquam salutis afferre. Hoc enim de
„ illis refert Augustinus in lib.de Hære-
„ sibus cap.46.

Quarto Selenciani, & Herminiani, Baptismum in aqua non recipiebant. Testes sunt August., & Philastrius in ipsorum lib. de Hæresibus. His adjungitur Adelphius,qui supra,qui dixit, utilitatem nullam ex Baptismo pervenire ad illum, qui eo uteretur, & solam Orationem Dœmonem vernaculum ejicere. Afferit Nicephorus lib. 11.cap.14.

Quinto Pelagiani asserebant,Baptismum non esse necessarium ad originalis peccati remissionem, sed solum ad consequendum Regnum Cœlorum. Narrat Augustinus Hæresi 69. His etiam adjungendus est Vincentius Victor, qui voluit, aliquos eorum, qui sine Baptismo Christi ex hac vita emigraverint, interim non ire in Regnum, sed in Paradisum, postea vero in Resurrectione mortuorum etiam ad Regni Cœlorum beatitudinem pervenire. Testis pariter est Augustinus de Origine Animæ lib.3. cap.14. Sunt denique aliorum errores contra Baptismi necessitatem, qui suo loco, quando scilicet de Baptismo erit sermo, referentur.

Sexto Armeni dixerunt, quod Sacramenta novæLegis gratiam non conferunt. Legitur apud Guidonem Carmelitam de Armenis, errore 16. Et citatus Alfonsus de Castro asserit; Armeni autem ab omnibus Saramentis virtutem conferendi gratiam removent.

Septimo sunt recentiores Hæretici, & inter ipsos præcipui habentur Sacramentarii, & Anabaptistæ, qui omnimodam gratiæ productionem Sacramentis denegant.

Octavo. Lutherus, & Calvinus, quanvis secundum aliqua ipsorum verba nobiscum aliquando consentire videantur,revera tamen non aliam causalitatem Sacramentis tribuunt, quam obsignationis, vel rememorationis, non autem veræ productionis gratiæ; quum vel'nt per Sacramenta excitari, & nutriri fidem, per quam comprehendat homo divinas justificationes,& per hanc comprehensionem obtineat, ut justificetur per fidem. Lutherus in lib. de captivitate Babylonica cap. de Bapt.hæc habet. „ Baptismus neminem
„ justificat, nec ulli prodest, sed fides
„ in verbum promissionis, cui additur
„ Baptismus: hæc justificat, & adim-
„ plet id, quod Baptismus significat.
„ Calvinus lib.4., Instit.cap. 14 §. 17.
„ Cavendum, ne in errorem nos indu-
„ cant, quæ ad amplificandum Sacra-
„ menti dignitatem paulo magnificen-
„ tius a veteribus scripta sunt, ut scilicet
„ arbitremur latentem aliquam virtu-
„ tem Sacramentis annexam, affixam-
„ que esse, qua ipsa per se Spiritus San-
„ cti gratiam nobis conferunt, quemad-
„ modum vinum in cratere propinatur:
„ cum hoc tantum divinitus illis injun-
„ ctum sit munus sanctificari nobis, ac
„ sanciri Dei in nos benevolentiam,
„ nec

„ nec ulterius proficiant, nisi accesserit „ Spiritus Sanctus.

Nono. Non absimiliter intelligunt Socinus, Zuinglius, Bucerus, Melanchthon, immo omnes XVI. seculi Hæretici Novatores, qui gratiæ sanctificantis vim productivam Sacramentis omnibus novæ legis denegarunt. Quod inde nobis præcipue constat, quia omnes hujusmodi Sectarii in hoc conveniunt, ut asserant, impium justificari per actum fidei, quo scilicet credat, sibi per Christum remissa esse peccata; Sacramentis autem non alium effectum adscribunt, quam ut sint hujusce justificationis per fidem receptæ nuda signa, & mera nostræ in Deum pietatis testimonia; & licet Lutherus homil. I. de Bapt. edita anno 1526. dicat: „ ad hoc institutus est Baptismus ut nobis serviat, nobis prosit, nobis donet „ non aliquid carnale, vel corporale, „ sed æternam munditiam, & sanctitatem„ ;& Calvinus in Antidoto adversf. Canonem quintum sess. 7. Conc. Trid. dicat; „ semper memoria repetendum „ est, Sacramenta nihil quam instrumentales esse conferendæ gratiæ nobis „ causas „; & adversf. Canonem 6 subjungat; „ si qui sunt, qui negent, Sacramentis contineri gratiam, quam figurant, illos improbamus „ ; attamen non per hoc dicendum est, illos admisisse veram gratiæ productivam vim in Sacramentis; & ratio est, quia ideo illud ipsi dicunt, quia volunt, quod Sacramenta excitent in recipientibus fidem de divina Misericordia, & per hoc efficiant, ut recipientes in suam memoriam revocent promissiones de justificatione credentibus conferenda; & hac sola ratione intelligunt, in Sacramentis gratiam contineri, vel ea esse justificationis instrumentales caussas, non autem modo, qui a Catholicis ponitur, mediate scilicet volunt, ut uno verbo scholastico rem absolvamus, caussare, hoc est, mediante fide, non autem immediate, ut Catholici propugnant. Et hæc sunt verba ipsorum; videlicet Melanchthoni *in locis communibus* editis anno 1522. cap. *de Signis*: „ Non justificant signa, ut „ Apostolus ait: *Circumcisio nihil valet*; „ ita Baptismus nihil est, participatio „ mensæ Domini nihil est, sed testes „ sunt ἐνεργεία, divinæ voluntatis erga te: Zuinglii *ad Urbanum Regium de peccato originali*: „ Baptismi lavacro nullum prorsus peccatum tollitur: Baptismus est Ecclesiæ signum, non aliter quam, cum exercitus aliquis signatur: non quod signum hoc conjungat „ Ecclesiæ, sed quod ei jam conjunctus „ est, & publicam tesseram accipit, sicut „ nemo in exercitu scribitur, eo quod „ signum induit, sed is, qui in exercitum „ jam scriptus est, signo publico dignus „ dicitur, quo omnibus manifestus fiat, „ nomen dedisse eo Duci, sub quo se militaturum promisit „. Et lib. *de Bapt.* ait: „ fere omnes quotquot ab Apostolorum tempore de Baptismo scribere „ instituerunt, non in paucis a scopo „ aberrarunt. Neque ex eorum numero quenquam invenire licet, qui non „ aquæ tribuerit, quod nec illa habet, „ nec Apostoli eam habere docuerunt. „ Externus Baptismus, qui aqua constat, ad peccatorum ablutionem nihil „ facit. Buceri ad *caput 3. Matth.* „ Baptismus, ut ab homine geritur, nec „ præcipue in Christum respicit, quid „ aliud, quam hominis opus est? ; fatendum ergo erit de Baptismate ad hunc „ modum considerato, id, quod Apostolus scripsit de Circumcisione, nempe, „ illud nihil esse, aut valere, sed novam „ requiri creaturam, & observantiam mandatorum Dei. Fridericus Staphylus de Lutheranorum inter se concordia refert, Lucam Sternbergium sacrum Baptisma rejecisse, appellando illud, Satanicam institutionem; ait enim; „ illos, qui eo utuntur, non nisi ad tartarum baptizari, & in æternum damnari: divinitus enim non „ Baptismum, sed Circumcisionem institutam esse.

Decimo. Fuerunt denique postremis temporibus Suvenckfeldiani, qui dixerunt, homines sine Mysterio, & Sacramentis salvari posse. Legitur *in Confessione Mansfeldensium* cap. de *Suvenckfeldianis*. His adduntur Joannes Sommerus *declamatione cont. Bapt. Adultor.* asserens: „ non modo pueros, „ sed etiam Adultos, non esse baptizandos: mandatum Christi: *baptizate* „ *omnes gentes*: ad eos, qui tunc vivebant, non ad Christianos hujus seculi „ pertinere, quorum cum majores baptizati sunt, non esse necesse, ut nepotes baptizentur. Franciscus Puccius Felidinus, *Assertione de Christi Servatoris in omnibus & singulis hominibus efficа-*

ficacitate Ratione 23. ait. „ Absurdissimum est credere, Deum esse iratum, „ & minime clementem, & non parcere innumeris mortalibus non circumcisis, nec baptizatis aliorum culpa; aut ex perdita Adæ massa elegisse paucos, quos servaret, relictis cæteris in pernicioso originis vitio, ut multi sentiunt, ac docent. *Et Ratione* 56. „ Illud non nasci, vel non reformari denuo, intelligendum est „ positive, non privative, ita ut Rei essent, non qui carebant illa reformatione, sed qui illam impugnabant. Quapropter ex verbis ad Nicodemum non probatur, quenquam perire, defectu Baptismi, sed declaratur pœna imminens perversis contemptoribus Baptismi.

Dicimus I Sacramenta novæ Legis vere & proprie gratiam sanctificantem producere.

I. Probatur. Ex Scripturis. Psal. 50. *Asperges me Domine hysopo, & mundabor, lavabis me, & super nivem dealbabor.* Exechielis 36. *effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.* Zachariæ 13. *In die illa erit fons patens domui David, & habitantibus Jerusalem in ablutionem peccatoris, & menstruatæ.* Ad Ephesios 5. *Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ* Act. 8. *Imponebant manus, & accipiebant Spiritum Sanctum.* Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Joannis 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam.* Jacobi 5. *Si in peccatis sit, remittentur ei.* I. ad Timoth. 1. *Noli negligere gratiam, quæ est in te, quæ data est tibi per impositionem manuum Presbyterii.* Quæ sacrorum librorum verba pro omnibus & singulis Sacramentis verificantur, & de iisdem dicitur, quod vere & proprie gratiam conferant suscipientibus illa.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Melchiades, si genuinæ sunt Epistolæ Romanorum Pontificum usque ad Siricium, hæc ad Hispaniæ Episcopos scribebat. *Spiritus Sanctus super aquas Baptismi salutifero descendit illapsu. In Baptismo regeneramur ad vitam. Regeneratio per se salvat, mox in pace beati seculi recipiendos. Confirmatio armat, & instruit ad agones mundi hujus, & prælia reservandos.* Innocentius I. Epist. 22. *Per Baptismum totum, quod vetus homo gesserat, putatur auferri.* Leo Magnus in Nativitate Domini Serm. 3. cap. 3. *Terra carnis humanæ, quæ in primo fuerat prævaricatore maledicta, in hoc solo beatæ Virginis partu germen edidit benedictum, & a vitio suæ stirpis alienum, cujus spiritualem originem in regeneratione quisque consequitur, & omni homini renascenti aqua Baptismatis instar est uteri virginalis, eodem Spiritu Sancto replente fontem, qui replevit & Virginem: ut peccatum, quod ibi evacuavit sacra conceptio, hic mystica tollat ablutio.* Serm. 5. cap. 5. *Originem, quam sumpsit ex Utero Virginis, posuit in fonte Baptismatis: dedit aquæ, quod Matri. Virtus enim Altissimi, & obumbratio Spiritus Sancti, quæ fecit, ut Maria pareret Salvatorem, eadem facit, ut regeneret unda credentem.* Serm. 6. cap. 2. *Quicquid hominum, in quacunque mundi parte credentium, regeneratur in Christo, interciso originalis tramite vetustatis, transit in novum hominem renascendo, nec jam in propagine habetur carnalis patris, sed in germine Salvatoris.* Gregorius Magnus lib. 4. Moralium cap. 3. *Quisquis regenerationis unda non solvitur, reatus primi vinculis ligatus tenetur. Quod vero apud nos valet aqua Baptismatis, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis sola fides, vel pro majoribus virtus Sacrificii, vel pro his, qui ex Abrahæ stirpe prodierunt, Mysterium Circumcisionis Nam quia unusquisque cum primi parentis culpa concipitur, Propheta testatur dicens: ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Et quia is, quem salutis unda non diluit, originalis culpæ supplicia non amittit, aperte per semetipsam veritas perhibet dicens: nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non habebit vitam æternam* Lib. 9. epist 39. *Si qui sunt, qui dicunt, peccata in Baptismate superficie tenus demitti, quod est hac prædicatione infidelius?, in qua ipsum Fidei Sacramentum festinant solvere, in quo principaliter ad cælestis munditiæ mysterium anima ligatur, ut absoluta radicitus a peccatis omnibus, soli illi inhæreat, de quo Psalmista ait: mihi autem adhærere Deo bonum est. Certe enim maris rubri transitus figura sancti Baptismatis fuit, in quo hostes a tergo sunt mortui, sed alii contra faciem in eremo sunt inventi. Sic quippe omnes, qui in*

san-

sancto Baptismate tinguntur, eorum peccata præterita omnia laxantur, quia eis, veluti ægyptii hostes, a tergo moriuntur. Sed in eremo alios hostes invenimus; quia dum in hac vita vivimus, priusquam ad promissionis patriam pertingimus, multæ tentationes nos fatigant, & ad terram viventium tendentibus iter intercludere festinant. Qui ergo dicit peccato in Baptismate funditus non dimitti, dicat in mari rubro Ægyptios non veraciter mortuos. Si autem fatetur, Ægyptios veraciter mortuos, fateatur necesse est, peccata in Baptismate funditus mori; quia nimirū plus valet in absolutione nostra veritas, quam libra veritatis. In Evangelio Dominus dicit: qui lotus est non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus. Si igitur peccata in Baptismate funditus minime dimittuntur, quomodo is, qui lotus est, mundus est totus?; totus enim mundus dici non potest, cui de peccato aliquid remansit. Sed nemo resistit voci veritatis, quæ ait: qui lotus est, mundus est totus: nihil ergo ei de peccati sui contagione remanet, quem totum fatetur mundum ipse, qui redemit. Innocentius III. Serm. 2. in Festo Pentecostes: *Nomen, idest, invocatio Trinitatis, sanctificat aquam, ut tingens corpus, purificet cor. Et ideo dicebat: mundans eam (idest Ecclesiam) lavacro aquæ in verbo vitæ. Nam accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Ad Psal. 4. pœnitentialem. *Tria pertinent ad effectum Baptismi: remissio culpæ, relaxatio pœnæ, & infusio gratiæ. Primum notatur, cum dicitur: lavabis me; secundum, cum additur: dealbabis: tertium, cum adjungitur: super nivem. Effundam, inquit Dominus per Prophetam, super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. In die illa erit fons patens domui David, & habitantibus Jerusalem in ablutione peccatoris, & menstruatæ. Cum igitur audis: asperges me hyssopo, & mundabor; in aspersione sanguinis Christi fidem passionis intellige; cum autem, lavabis me, audis, & super nivem dealbabor, in ablutione aquæ Baptismi Sacramentum agnosce. Porro, cum fides Adultis sine Sacramento proficiat, ubi Sacramentum non Religionis contemptus, sed articulus necessitatis excludit: Sacramentum vero Baptismi sine fide Adultis non valeat, juxta quod veritas ait, qui crediderit, & baptizatus fuerit, hic salvus erit, qui vero non crediderit condemnabitur, quid est, quod in hoc loco plus attribuitur Sacramento, quam fidei?; nam minus est aspergi, quam ablui; & mundari, quam dealbari, maxime super nivem. Sciendum est ergo, quod fides Christi, quæ justificat impium, revera mundat a culpa, sed non semper ab omni pœna; Sacramentum vero Baptismi, si digne sumatur, liberat omnino a culpa pariter, & a pœna. Unde Sacramentum regenerationis a Domino appellatur, cum ait: nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non intrabit in Regnum Dei. Quia per hoc Sacramentum homo regeneratur in gratia, liberatur a culpa pariter & a pœna. Recte igitur, lavabis me per Sacramentum Baptismi, & super nivem gratiæ, quæ mundat a culpa, dealbabor etiam Sacramenti virtute ab omni pœna, præter illam duntaxat, quam necessitas primæ corruptionis inducit.*

III. Probatur ex Conciliis Conc. Nicænū generale I., quod citat. Frassen Disput. Proemiali de efficacitate Sacramentor. art. 1. quæst. 2., hæc habet. *Baptisma nostrum non oculis corporeis considerandum est, sed mentis oculis, Aquam vides?, considera virtutem Dei in aquis absconditam; in Sancto enim Spiritu & igni baptizari nos docet Evangelium. In fide enim baptizantis, & fide baptizati, per sacram invocationem plenas sanctificatione Spiritus & ignis divini aquas considera: ipse enim, inquit, baptizabit Spiritu, & igne. Descendit itaque, qui baptizatur, reus peccatorum, & obnoxius servituti corruptionis, & ascendit liberatus ab hac servitute & peccato, factus filius Dei, & hæres ejus gratiæ, cohæres autem Christi, indutus ipsum Christum, sicut scriptum est: quicunque in Christum baptizati estis, Christum induistis.* Concilium Constantinopolitanum I. in symbolo: *credimus unum Baptisma in remissionem peccatorum.* Concilium Arausicanum II. cap. 25. *Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia omnes baptizati, Christo auxiliante & cooperante, quæ ad nostram salutem pertinent, possint & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.* Concilium Viennense in Clementinis cap. 1. de summa Trinitate. *Tam Adultis, quam parvulis, in Baptismo informans gratia, & virtutes conferuntur.* Concilium Florentinum in Decreto Eugenii IV., ubi decernitur septem esse novæ Legis Sacramenta. *Quæ multum differunt a Sacramentis veteris*

teris Legis; illa enim non caussabant gratiam, sed solum per passionem dandam esse significabant, hæc vero nostra, & continent gratiam, & ipsam digne suscipientibus conferunt. Tridentinum sess. 7. Can. 6. de Sacrament. *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem conferre, quasi & signa tantum externa sint acceptæ per fidem gratiæ, & justitiæ, & notæ quædam Christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab Infidelibus, anathema sit.* Et Can 7. *Si quis dixerit, per ejusmodi Sacramenta non dari gratiam semper, & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiamsi ea rite suscipiant, sed aliquando, & aliquibus; anathema sit.* Et Can. 8. *Si quis dixerit, per ipsa novæ Legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed ipsam fidem solam divinæ promissionis ad gratiam conferendam sufficere, anathema sit.* Additur Cathechismus Romanus qui par. 2. n. 25. hæc asserit de gratia. *Principem quidem locum merito gratia illa obtinet, quam usitato sacris Doctoribus nomine justificantem vocamus: ita enim Apostolus apertissime nos docuit, cum inquit, Christum dilexisse Ecclesiam, & seipsum tradidisse pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ: quo autem pacto tanta res & tam admirabilis per Sacramentum efficiatur, ut quemadmodum Sancti Augustini sententia celebratum est, aqua corpus abluat, & cor tangat, id quidem humana ratione atque intelligentia comprehendi non potest, constitutum enim esse debet, nullam rem sensibilem suapte natura ea vi præditum esse, ut penetrare ad animam queat. At fidei lumine cognoscimus Omnipotentis Dei virtutem in Sacramentis inesse, qua id efficiant, quod sua vi res ipsæ naturales præstare non possunt. De altero effectu, scilicet charactere, ait Concilium Florentinum in Decreto unionis: inter hæc Sacramenta tria sunt Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quæ characterem, idest spiritale quoddam signum, imprimunt.*

IV. Probatur. Ex Patribus Græcis. Justinus in Orat. ad Antoninum pium. *Deinde Cathecumeni eo adducuntur a nobis, ubi est aqua, atque eo regenerationis modo, quo ipsi regenerati sumus, regenerantur. Nam in nomine cunctarum rerum Parentis, & Servatoris nostri Jesu Christi, & Spiritus Sancti, in aquam lavantur; Christus enim ipse dixit; nisi regenerati fueritis ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabitis in regnum Cælorum; quandoquidem priorem nativitatem nostram ignorantes necessitate quadam, liquido genitali satu, mutua parentum mixtione intercedente progenerati sumus, & in malis moribus, pravaque consuetudine educti, ut ne necessitatis & ignorantiæ liberi permaneamus, sed delectus ac scientiæ filii fiamus, ac remissionem ante commissorum peccatorum consequamur in aqua: super eo, qui renascendum sibi esse statuerit, atque per pœnitentiam ab admissis delictis resipuerit, Patris rerum omnium, & Domini Dei nomen nominatur, atque idipsum solum lavaturum istum ad lavacrum ducentes invocamus. Vocatur vero lavacrum hoc illuminatio, quod eorum, qui hæc discunt, mentes illuminentur.* Iræneus lib. 3. cap. 19. *Sicut de arido tritico massa una fieri non potest sine humore, neque unus panis, ita nec nos multi unum fieri in Christo Jesu poteramus sine aqua, quæ de Cælo est. Et sicut arida terra, si non percipiat humorem, non fructificat, sic & nos, lignum aridum existentes primum, nunquam fructificaremus vitam, sine superna voluntaria pluvia. Corpora enim nostra per lavacrum illud, quod est ad incorruptionem, unitatem acceperunt; Animæ autem per Spiritum. Unde & utraque necessaria sunt, cum utraque proficiant in vitam Dei, miserante Domino nostro Jesu Christo.* Clemens Alexandrinus l. 1. Pædagogi cap. 6. *Tincti illuminamur, illuminati in filios adoptamur, adoptati perficimur, perfecti immortales reddimur. Ego, inquit, dixi Dii estis, & filii excelsi omnes. Multis autem modis vocatur hoc opus: gratia, illuminatio, perfectum, & lavacrum. Lavacrum quidem, per quod peccata abstergimus; gratia autem, qua remittuntur pœnæ, quæ peccatis debentur; illuminatio autem, per quam sanctam illam & salutarem lucem speculamur, hoc est, per quam id, quod est divinum perspicimus. Perfectum autem dicimus, cui nihil deest. Quid enim ei desit, qui Deum novit?; est enim revera absurdum, Dei vocari gratiam, quæ non sit perfecta, & undequaque plena. Qui autem est perfectus perfecta utique largietur &c. Qui est solummodo regeneratus, quemadmodum etiam illuminatus dicitur; illuminatus quidem protinus a tenebris liberatur, & ab eo tempore lucem accepit.*

Ut

Ut ergo qui somnum excusserunt, ab eo tempore protinus intus vigilant; ita etiam qui tingimur, absterſis peccatis, quæ divino Spiritui instar caliginis tenebras offundebant, liberum ab omnique impedimento vacuum & lucidum habemus Spiritus oculum; quo quidem solo quod divinum est intuemur, cælitus influente nobis Spiritu Sancto. Cyrillus Hierosolymitanus in præfatione in Catech. *Magnum est sane propositum hoc Baptismo: captivitatis liberatio, peccatorum remissio, mors peccati, Animæ regeneratio, vestimentum candidum, signaculum sanctum & indelebile, currus ad Cælum, deliciæ Paradiſi, regni cælestis conciliatio, & charisma adoptionis filiorum.* Et Catechesi 3. *Aqua sane mundat corpus, Spiritus autem signat Animam, ut abluti in corpore aqua munda, & repurgati in corde accedimus ad Deum. Qui itaque in aquam descensurus es, non aquæ simplicitati mentem adhibe, sed Spiritus Sancti virtute salutem suscipe. Nam sine utrisque ad perfectionem deduci non poteris, et si quis non baptizatur, salutem non habet, præter solos Martyres, qui vel sine aqua regno cælesti potiuntur &c. Descendis quidem in aquam ferens peccata, sed gratiæ invocatio signans Animam non permittit deinceps ab horrendo illo submergi dracone. Mortuus in peccatis descendisti, & ascendis vivificatus in Justitia. Descendens in aquam, & quodammodo consepultus Christo, sicut ille in petra excitaris, rursus in novitate vitæ ambulans: deinde cum tibi gratia confertur, tunc rursus tibi adversus contrarias virtutes dat potestatem.* Gregorius Nyssenus Orat. de Bapt. *Baptisma igitur peccatorum expiatio est, remissio delictorum, renovationis, & regenerationis caussa. Regenerationem autem intellige eam, quæ cogitatione cernitur, oculis non videtur. Non enim vere quemadmodum hebræus ille Nicodemus dixit, atque crassius intellexerat, senem mutabimus in puerum, neque rugosum & canum in tenerum & juvenem transformabimus, aut iterum hominem in uterum matris reducemus, sed compunctum notis peccatorum, & malis moribus inveteratum, gratia regia eo redigimus, ut innocens sit, sicut infans. Ut enim modo natus puellus a criminibus & pœnis liber est: ita etiam generationis puer non habet, cujus nomine caussam dicat, ut qui regio dono caussa dictioni exemptus, & a rationibus vitæ reddendis liberatus sit. Hoc autem beneficium non aqua largitur, (esset enim omni creatura sublimior) sed Dei præceptum, & Spiritus, qui mystice ad nostram libertatem venit accessus, aqua vero subservit ad ostendendam purgationem. Quoniam enim sordibus, ac cæno fœdatum corpus aqua lavantes purum reddere solemus, propterea etiam in mystica actione eam adhibemus, re sub sensum cadenti, incorporeum splendorem significantes.*

V. Probatur ex Patribus latinis. Tertullianus de Bapt. cap. 4. ait. *Omnes aquæ de pristino originis prærogativa Sacramentum sanctificationis consequuntur, invocato Deo. Supervenit enim statim Spiritus de cælis, & aquis superest, sanctificans eas de semetipso, & ita sanctificatæ vim sanctificandi combibunt.... Igitur medicatis quodammodo aquis per Angeli interventum & Spiritus in aquis corporaliter diluitur, & caro in iisdem spiritaliter mundatur.* Et de Resurrectione Carnis cap. 8. dicit. *Caro abluitur, ut Anima sanctificetur.* Cyprianus lib. 2. epist. 2. *Ergo cum in tenebris atque in nocte cæca jacerem, cumque in salo jactantis seculi nutabundus ac dubius vestigiis oberrantibus fluctuarem, vitæ meæ nescius, veritatis ac lucis alienus, difficile prorsus ac durum pro illis tunc moribus opinabar, quod in salutem mihi divina indulgentia pollicebatur, ut quis renasci denuo posset, utque in novam vitam lavacro aquæ salutaris animatus, quod prius fuerat exponeret, corporis licet manente compage, hominem animo ac mente mutaret. Qui possibilis, ajebam, est tanta conversio, ut repente ac perniciter exuatur, quod vel genuinum situ materiæ naturalis obduruit, vel usurpatum diu senio vetustatis inolevit? Alta hæc, & profunda penitus radice sederunt.... Hæc egomet sæpe mecum.... sed postquam unda genitalis auxilio superioris ævi labe deterso, in expiatum pectus ac purum desuper se lumen infudit, postquam cælitus spiritu hausto in novum me hominem nativitas secunda reparavit, mirum in modum protinus confirmare se dubia, patere clausa, lucere tenebrosa, facilitatem dare, quod prius difficile videbatur, geri posse, quod impossibile putabatur, ut esset agnoscere terrenum fuisse, quod prius carnaliter natum delictis obnoxium viveret, Dei esse cœpisse, quod jam Spiritus Sanctus animaret, Scis ipse profecto, & mecum pariter recognoscis, quid detraxerit nobis,*

quidve

quidque contuierit mors ista criminum, vita virtutum: scis ipse, nec prædico. Et lib. 4 ep. 76. *Cum ad aquam salutarem, atque ad Baptismi sanctificationem venitur, scire debemus & fidere, quia illic Diabolus opprimitur, & homo Deo dicatus divina indulgentia liberatur. Nam si scorpii & serpentes, qui in sicco prævalent, in aquam præcipitati prævalere non possunt, aut sua venena retinere; possunt & Spiritus nequam, (qui scorpii & serpentes appellantur, & tamen per nos data a Domino potestate calcantur) permanere ultra in hominis corpore, in quo baptizato & sanctificato incipit Spiritus Sanctus habitare? Hoc denique & rebus ipsis experimur, ut necessitate urgente in ægritudine baptizati, & gratiam consecuti, careant immundo Spiritu, quo antea movebantur; & laudabiles ac probabiles in Ecclesia vivant, plusque per dies singulos in augmentum cœlestis gratiæ per fidei incrementa proficiant.* Lactantius lib. 3 Instit. cap. 26. *Dei præcepta, quia & simplicia & vera sunt, quantum valeant in animis hominum, quotidiana exprimenta demonstrant. Da mihi virum, qui sit iracundus, maledicus, effrænatus, paucissimis Dei verbis tam placidam, quam ovem reddam. Da cupidum, avarum, tenacem, jam tibi eum liberalem dabo, & pecuniam suam propriis plenisque manibus largientem. Da timidum doloris ac mortis, jam cruces & ignes, & Phalaridis taurum, contemnet. Da libidinosum, adulterum, ganeonem, jam sobrium, castum, continentem videbis. Da crudelem, & sanguinis appetentem, jam in veram clementiam furor ille mutabitur. Da injustum, insipientem, peccatorem, continuo & æquus & prudens & innocens erit. Uno enim lavacro malitia omnis abolebitur. Tanta divinæ Sapientiæ vis est, ut in hominis pectus infusa, matrem delictorum stultitiam uno semel impetu expellat. Ad quod efficiendum non mercede, non libris, non lucubrationibus opus est. Gratis ista fiunt, facile, cito, pateant modo aures, & pectus sapientiam sitiat. Nemo vereatur nos: aquam non vendimus, nec solem mercede præstamus: Dei fons uberrimus atque plenissimus patet cunctis; & hoc cœleste lumen universis oritur, quicunque oculos habent. Num quis hæc Philosophorum, aut unquam præstit, aut præstare potest.* Et lib. 7. cap. 5. *Quæ ratio docet, mortalem nasci hominem, postea vero immortalem fieri, cum cœperit ex Deo vivere, idest, justitiam sequi, quæ continetur in Dei cultu, cum excitaverit hominem Deus ad aspectum cœli, ac sui. Quod tum fit, cum homo cœlesti lavacro purificatus, exponit infantiam cum omni labe vitæ prioris, & incremento divini vigoris accepto fit homo perfectus ac plenus.* S. Ambrosius lib. 2. de Pœnitent. cap 2. *Impossibile videbatur, ut peccatum ablueret aqua. Denique Naaman Syrus lepram suam mundari per aquam posse non credidit. Sed quod impossibile erat, fecit Deus esse possibile, qui tantam nobis donavit gratiam.* Hjeronymus lib. 1. advers. Ruffinum, cap. 7. *Audio præterea objici mihi a Chrysogono, Sectatore ejus, cur in Baptismate dixerim, universa peccata dimitti, & mortuo bimarito, novum virum in Christo resurgere, atque istiusmodi Sacerdotes in Ecclesiis esse nonnullos ... Audiat nos iterum proclamantes; veterem Adam in lavacro totum mori, & novum eum Christo in Baptismate suscitari: perire choicum, & nasci supercœlestem.* Augustinus in Enchiridio ad Laurentium cap. 64. *Excepto Baptismatis munere, quod contra originale peccatum donatum est, ut quod generatione attractum est, regeneratione detrahitur, & tamen activa quoque peccata, quæcunque corde, ore, opere, commissa invenerit, tollit. Hac ergo excepta magna indulgentia, unde incipit hominis renovatio, in qua solvitur omnis reatus, & ingeneratus, & additus &c.* Et pro omnibus Sacramentis idem Augustinus in Psalm. 67. scribit: *Sacramenta novi testamenti dant salutem; Sacramenta vero veteris testamenti promiserunt Salvatorem.*

VI. Probatur Rationibus I. Si Baptismus valeret tantum ad fidem excitandam, ut Novatores effutiunt, non prodesset Infantibus; sed Infantibus prodest, ut suo loco probabimus: ergo non valet tantum ad fidem excitandam, sed etiam ad gratiam conferendam. Major est certa, quia in Infantibus non est fides, quam possit Baptismus excitare, & nihilominus illis Baptismus gratiam confert. II. Si Sacramenta operantur tantum fidem excitando, frustranea hoc ipso redduntur; atqui frustranea non sunt: ergo per Sacramenta non est tantum fides, quæ excitatur. Probatur major; quia fides commodius, quam per Sacramenta, excitari potest in Viris doctis per lectionem Scripturarum, & in indoctis per

con-

concionis auditionem: ergo frustranea sunt Sacramenta. III. Sacramenta prosunt tantum suscipientibus illa; sed si solum valerent ad fidem excitandam, prodessent quoque non suscipientibus illa: ergo non valent tantum ad fidem excitandam. Probatur major. In susceptione Sacramentorum aliquando sunt multi præsentes, præter illos, qui ea suscipiunt; sed hi præsentes possunt excitari ad fidem per administrationem Sacramentorum, quam vident: ergo Sacramenta prodessent etiam illis. IV. Cætera Sacramenta eo modo producunt gratiam, quo modo producit illam Sacramentum Baptismi; sed Sacramentum Baptismi vere & proprie producit gratiam; ergo etiam cætera Sacramenta. Argumentum est S. Thomæ 3. part. q.62.art.1. ubi hæc habet. *Augustinus dicit super Joannem, quod aqua Baptismatis corpus tangit, & cor abluit: sed cor non abluitur, nisi per gratiam: ergo causat gratiam, & pari ratione alia Sacramenta Ecclesiæ*. Tum in corpore ita prosequitur. *Respondeo dicendum, quod necesse est dicere, Sacramenta novæ legis per aliquem modum gratiam communicare; manifestum est enim, quod per Sacramenta novæ legis homo Christo incorporatur; sicut de Baptismo dicit Apostolus ad Galatas 3. Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis; non autem efficitur homo membrũ Christi, nisi per gratiam.* V. Inest Sacramentis vis productiva alicujus effectus; sed effectus iste nequit esse sola fidei excitatio: ergo est gratiæ productio. Probatur minor. Fidei excitatio supponit fidem, non producit illam: ergo non potest per hujusmodi excitationem intelligi, & salvari vis productiva Sacramentorum, quæ optime intelligitur & salvatur per gratiæ productionem. VI. Ille effectus tribui debet Sacramentis, qui a Deo pluribus signis & mirabilibus confirmatus multoties fuit convenire illis; sed ex Catechismo Romano habemus, quod hic effectus fuit gratiæ productio, & non alius effectus, quem Hæretici fingunt; ergo &c. Probatur minor verbis Catechismi par. 2. n.26. *Quo circa ne ulla unquam hujus effectus dubitatio in animis fidelium resideret, cum ministrari Sacramenta cœptum est, voluit clementissimus Deus, quid interius efficerent, miraculorum significationibus declarare, ut eadem perpetuo interius fieri constantissime crederemus, quamvis longe a nostris sensibus remota essent. Itaque, ut omittamus, Salvatore nostro in Jordane baptizato, cœlos apertos esse, & Spiritum Sanctum columbæ specie apparuisse, ut admoneremur, ejus gratiam, cum salutari fonte abluimur, in animam nostram infundi; ut hoc inquam omittamus; magis enim ad Baptismi sanctificationem, quam ad Sacramenti administrationem pertinet; nonne legimus, quum Pentecostes die Apostoli Spiritum Sanctum acceperunt, quo deinde ad prædicandam fidei veritatem, adeundaque pro Christi gloria pericula, alacriores, & fortiores fuerunt, tunc facto repente de cælo sonitu, tanquam advenientis spiritus vehementis, apparuisse illis dispertitas linguas, quasi ignis? Ex quo intellectum est, Sacramento Confirmationis eundem nobis Spiritum tribui, easque vires addi, quibus possimus carni, mundo, & Satanæ, perpetuis scilicet hostibus nostris, fortiter repugnare, & resistere. Atque hæc miracula, quoties Apostoli Sacramenta ista ministrarent, initio nascentis Ecclesiæ aliquandiu visa sunt, donec firmata jam fide & corroborata fieri desierunt.*

Arguunt I Lutherani cum ipsorum Magistro Luthero: Scriptura dicit, hominem justificari per fidem: ergo non per Sacramenta, nisi mediate. Probatur antecedens. Ad Romanos 1. *Justus ex fide vivit*: ad Roman. 10. *Corde creditur ad justitiam*. II. cum eodem: Marci ultimo dicitur: *qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur*. Ex his verbis condemnatio afficit eos, qui non crediderunt, non vero eos, qui baptizati non fuerunt: ergo non est Baptismus, sed fides, quæ justificat. III. Cum Zuinglio. Lucæ 5. dicitur: *quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus?*: ergo non est Sacramentorum, sed solius Dei opus, peccatorum remissio. IV. Cum eodem. Sacramenta sunt res crassæ & materiales: ergo nequeunt Animam spiritualem sic penetrare, ut eam sanctificent. V. Cum Calvino. Dicere, quod Sacramenta justificent, est abstrahere homines a Deo, & facere, ut inanis sit passio Christi, & ut homines in rei corporeæ spectaculo, & non in Deo, acquiescant. VI. Cum aliis Heterodoxis. Nobilius opus est justificatio, quam creatio, ex August. tract. 72. in Joan.

Joan.; sed nulla creatura potest esse instrumentum creationis, ex S. Thoma 1. par. q. 45.: ergo neque justificationis. VII. August. tract. 10. in Joan. de Bapt. ait: *faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur*: ergo ex Augustino Baptismus caussat gratiam ratione fidei. VIII. Quod gratiam præsupponit, gratiam non caussat; sed Sacramenta gratiam præsupponunt: ergo gratiam non caussant. Probatur minor. Ex Patribus Sacramenta dicuntur signa, & sigilla gratiæ; atqui signa, & sigilla debent in subjecto præsupponere id, quod significant, atque sigillant: ergo &c. IX. Cum Kemnitio. In I. epist. Petri cap. 3. hæc leguntur: *salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio*; atqui aliud hoc non est, quam quod Cathecumenus salutem non consequatur vi externæ ablutionis, sed unius fidei virtute: ergo &c. X. Cum eodem Kemnitio: ad Rom. 1. dicitur Evangelium *virtus ad salutem omni credenti*; sed per hoc salutem immediate Evangelium non caussat, sed mediate, in quantum scilicet fidem excitat: ergo ita pariter Sacramenta.

Respondemus ad I., concedendo utique, quod homo justificetur per fidem, quæ per charitatem operatur, sed negando, ex hoc sequi, quod non justificetur etiam per Sacramentum. Justificatur enim per fidem, per Sacramenta, per passionem & mortem Christi Domini, sed diversimode; etenim per passionem & merita Christi justificamur tanquam per caussam meritoriam nostræ justificationis de condigno; per fidem, tanquam per dispositionem, vel per meritum de congruo; per Sacramenta, tanquam per instrumenta justificationis nostræ.

Ad II., dicitur, quod ex illis verbis hoc infertur, quod licut si Adultus baptizetur, & non credat, condemnabitur, ita si credat, & non baptizetur, condemnabitur pariter. Unde ad Adulti salutem & requiritur fides ut dispositio, & requiritur Sacramentum ut caussa justificationis.

Ad III. Verba illa Lucæ, *quis potest dimittere peccata nisi solus Deus?*, intelliguntur principaliter, non vero instrumentaliter; unde fit, quod solus Deus peccata dimittit principaliter, & remissionis peccatorum est caussa principalis: Minister vero Sacramenti pœnitentiæ dimittit peccata instrumentaliter & ministerialiter, & est remissionis peccatorum caussa instrumentalis. Unde Joannis 20. hominibus, qui erant Apostoli, & Sacramentorum erant Ministri, Christus dicebat; *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*.

Ad IV. dicitur, quod argumentum vim facit circa modum, quo Sacramenta gratiam caussant, non vero circa substantiam caussandi & producendi illam. Modus juxta Scholarum diversitatem duplex assignatur, physicus scilicet, & moralis; quænam ex duabus opinio nobis arrideat, in sequenti Dissertatione videbitur. Pro modo sufficiat tantum dicere, quod Sacramenta caussant gratiam non naturaliter, sed supernaturaliter, obedientialiter, & per elevationem.

Ad V. Sequeretur utique, quod Calvinus infert, si nos diceremus, Sacramenta per se & principaliter justificare; at nos hoc non dicimus, & asserimus tantum, quod Sacramenta justificent, ut instrumenta Dei, per merita passionis Christi &c. E hoc tamen nullo modo inferri potest, quod per Sacramenta homines a Deo abstrahantur, & quod Christi passio per Sacramenta inanis reddatur.

Ad VI. In nostris principiis negatur minor, quia in philosophicis supponimus probatum cum quamplurimis etiam peripateticæ Philosophiæ addictis, quod Creatura supernaturaliter a Deo elevata possit creare instrumentaliter. Attamen si velint Legentes concedere minorem, assignare poterunt disparitatem inter creationem, & justificationem, dicentes nimirum, quod instrumentum creationis caussat physice, instrumentum vero justificationis, hoc est Sacramenta, caussat moraliter, ut mox videbitur.

Ad VII. Sensus verborum illorum Augustini est, quod, quum ipse dixisset, aquam Baptismi habere virtutem ad mundandam animam, quæsivit deinde, unde tanta virtus erat in aqua?, & respondit, quod a verbo, hoc est, a forma verborum. Et quia poterat ulterius quæri, an verbum hanc virtutem haberet a semetipso, in quantum scilicet dicitur, & est res quædam naturalis, an vero in quantum creditur divi-

divinitus institutum ad Baptismum sanctificandum? , inde est, quod Augustinus respondet; *nisi faciente verbo, non quia dicitur, sed quia creditur*; hoc est, non quatenus est quædam res naturalis in se ipsa, sed quatenus est a Deo ad hunc finem divinitus & supernaturaliter institutum.

Ad VIII. dicitur, quod Sacramenta dicuntur signa & sigilla gratiæ, non præcise quia gratiam significant, sed quia significant & continent simul; hoc est, continent gratiam sub exteriori sigillo, non autem quod significent fidem, vel illam obsignent, aut subjectum in fide justificationis confirment.

Ad IX. Sensus verborum Petri hic est; quod scilicet Baptisma salvos nos facit a morte spirituali, non quatenus est ablutio carnis, per quam sordes depelluntur, sed quatenus virtute mortis & resurrectionis Jesu Christi est ablutio conscientiæ, reddens conscientiam bonam, mundam, sanctam coram Deo, qui illam interrogat, & explorat.

Ad X. dicitur, quod Sacramenta, & Evangelium caussant gratiam, sed diversimode, quia Evangelium caussat solum, quia intelligitur & creditur, quando prædicatur, unde potius disponit ad gratiam, quam vere & proprie caussat, nisi velint dicere, quod caussat dispositive; Sacramenta vero caussant vere & proprie & immediate, ut dictum est.

Pro altera Dissertationis parte, Hæreticorum calumnia est, per quam de nobis asserunt, quod nos virtutem principalem producendi gratiam in Sacramentis ponamus. Primo igitur Calvinus lib. 4. Institut. cap. 14 §. 17. hæc scribit., „ Tantum hic quæritur pro-
„ pria ne & intrinseca, ut loquuntur,
„ virtute operetur Deus, an externis
„ Symbolis resignet vices suas?„ Hoc est ne aliud, quam quærere, an Sacramenta sint caussæ primariæ gratiæ, quod nemo unquam somniavit nec asserere, nec dubitare, nec inquirere? Secundo, alii hæretici nobis imponunt, quod nos abstrahamus homines a Christo, & ab ejus passione, & alligemus illos signis, docentes, Sacramenta justificationis nostræ caussas esse, quasi quod virtus omnis productiva in Sacramentis a nobis recognoscatur, & nullo modo in Christo ejusque passione. Quod, ut appareat, quam sit de nobis calumniose dictum, & quod dici omnino non possit, per sequentem Conclusionem elucidamus atque probamus.

Dicimus II., Christum esse caussam principalem justificationis nostræ & gratiæ, per quam sanctificamur per Sacramenta, quæ tantum sunt caussa instrumentalis ejusdem.

I. Probatur ex Scripturis. Isaiæ 43. *Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me*. Ezechiel. 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris, & dabo vobis cor novum &c.* Psal.50. *Asperges me Domine hyssopo, & mundabor*. Ad Roman.3. *Unus est Deus, qui justificat &c.* Quibus verbis Deo adscribitur caussa principalis sanctificandi animas nostras per Sacramenta. Quod autem Sacramenta habeant virtutem sanctificandi instrumentaliter, habetur pariter apud Isaiam cap.1., ubi post quam dixit: *quo mihi multitudinem victimarum vestrarum, dicit Dominus?, plenus sum. Holocausta arietum, & adipem pinguium, & sanguinem vitulorum, & agnorum, & hircorum nolui*: subdit; *lavamini, & mundi estote*. Post quæ, ait Bellarminus de effectu Sacrament. lib.2.cap. 4.: „ quæ
„ verba S. Hieronymus, & S. Cyrillus
„ in commentar., & Cyrillus Hieroso-
„ lymitanus in 1. Catheched., & Theo-
„ doretus in Psal.50., & Basilius Orat. 13.
„ quæ est de Bapt., exponunt ad literam
„ de Baptismo, qui succedit expiationi-
„ bus illis veteribus. Quod autem Ba-
„ ptismus vim habeat mundandi, patet
„ ex illis verbis, *lavamini, mundi estote*.
„ Est enim ac si diceret: baptizamini,
„ & eo modo mundi eritis. Unde S Hie-
„ ronymus hunc locum ita enarrat. *Pro*
„ *Superioribus victimis, & holocaustis, Evan-*
„ *gelii mihi placet religio, ut baptizemini*
„ *in sanguine meo per lavacrum regenerationis,*
„ *nis, quod solum potest peccata dimittere*.
„ Hæc ille: ubi illud *solum* non excludit
„ Deum, Christi meritum, fidem, &
„ alia id genus, sed sacrificia, & cære-
„ monias judaicas.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Sylvester Papa, (ut refert Nicephorus lib.7.c.33.), quum Constantinus baptizaret, ita locutus est: *hac aqua divina virtute per invocationem Trinitatis concepta, sicut extra corpus hominis abluit*, ita

ita animum intra a sorde & inquinatione mundans, splendidiorem radiis solaribus efficit. Leo Papa in Serm. 4. de Natali Domini ait. *Omni homini renascenti aqua Baptismatis instar est uteri virginalis, eodem Spiritu replente fontem, qui replevit & Virginem, ut peccatum, quod ibi vacuavit sacra Conceptio, hic mystica tollat ablutio*. Et serm. 5. *Originem, quam sumpsit in utero Virginis, posuit in fonte Baptismatis: dedit aquæ, quod dedit Matri. Virtus enim Altissimi, & obumbratio Spiritus Sancti, qui fecit, ut Maria pareret Salvatorem, eadem facit, ut regeneret unda credentem*. Gregorius lib.9. ep.39. ad Theodistam Patritiam docet: *qui ergo dicit, peccata in Baptismate funditus non dimitti, dicat in mari rubro Egyptios non veraciter mortuos*.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Arausicanum II. Can.25. habet. *Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia, omnes baptizati, Christo adjuvante & cooperante, quæ ad salutem pertinent, possint & debent, si fideliter laborare voluerint, adimplere*. Quibus verbis dicitur, & quod Christus adjuvet & cooperatur salutem nostram, & quod Baptismus gratia nobis conferat; quam quidem gratiam habemus a Christo, tanquam a caussa principali ipsius, & habemus per Baptismum, tanquam per caussam instrumentalem a Christo nobis exhibitam in Sacramento a se ipso instituto ad salutem nostram.

IV. Probatur ex Patribus. Basilius lib. de Spiritu Sancto cap 10. ait. *Si quæ est in aqua gratia, non ex aquæ natura est, sed ex præsentia Spiritus*. Cyprianus lib.2. epist.2 ad Donatum, scribit: *sed postquam undæ genitalis auxilio superioris ævi labe detersa in expiatum pectus ac purum desuper se lumen infudit; postquam cælitus Spiritu hausto in novum me hominem nativitas secunda reparavit, mirum in modum &c.* Augustinus lib.4. de Bapt. cap.22. *Invenio, non tantum passionem pro nomine Christi id, quod ex Baptismo deerat, posse supplere, sed etiam fidem, conversionemque cordis, si forte ad celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest*. Et ibidem cap.24. *Cur ergo ei præceptum est, ut omnem deinceps infantem masculum octavo die circumcideret, qui nondum poterant corde credere, ut ei deputaretur ad justitiam, nisi quia & ipsum per se ipsum Sacramentum multum valebat*. Et l.19. cont. Faustum cap.11. *Sacramentorum vis inenarrabiliter valet plurimum, & ideo contempta sacrilegos facit. Impie quippe contemnitur, sine qua non potest perfici pietas*.

V. Probatur Rationibus theologicis. I. Ex S. Thoma 3.par.q.62. art.1.caussa principalis est, quæ operatur virtute suæ formæ ad assimilandum sibi effectum; sed gratia sanctificans non est aliud, quam quædam participata similitudo divinæ naturæ: ergo solus Deus potest esse caussa principalis gratiæ, per quam homo Deo assimilatur. II. Per gratiam remittuntur peccata; sed peccata sunt Dei offensæ: ergo solus Deus potest remmittere peccata, qui potest offensas sibi factas condonare. III. Per gratiam in Dei filios nos adoptamur; sed solus Deus, qui est Pater, potest nos in filios adoptare propria quidem virtute & auctoritate: ergo solus Deus in Sacramentis est caussa primaria gratiæ. IV. Quia Deus non operatur per se ipsum immediate, sed operatur per Sacramenta, inde est, quod dicimus & probamus, Sacramenta etiam caussare gratiam, non quidem principaliter, sicuti caussat solus Deus, sed tantum instrumentaliter. Quod autem ex Catholicis nemo contrarium asseruerit, vel ex hoc fit manifestum, quod nobis adversantes Novatores nullius ex nobis testimonium in medium adduxerint, quo calumniam hanc probarent. At ex eo tantum criminationes contra nos construunt, quia nos vere dicimus, Sacramenta esse caussas gratiæ immediatas, non intelligentes & non distinguentes, an caussas principales, an vero caussas instrumentales nos explicemus & admittamus, quod clarius argumentorum solutione fiet.

Obstant I. Gregorius Nyssenus lib. de Bapt. docet, Sacramenta operari, quia objective movent ad fidem: ergo vel caussant principaliter, vel si non principaliter, nec etiam instrumentaliter caussant. II. August. lib. quæst. veteris & novi Testamenti quæst.59. scribit: *qui Baptismum putat carnali ratione consistere, hic non est spiritualis, nec donum cæleste poterit consequi, qui se per aquam, nō per fidem commutari credit*. Quibus verbis tota virtus operandi

non

non tribuitur aquæ: ergo nec instrumentaliter Sacramenta gratiam caussant. III. Sacramenta in productione gratiæ vel essent instrumenta Dei, vel essent instrumenta hominis: si instrumenta hominis: ergo homo, hoc est, minister, principaliter per Sacramenta gratiam caussaret; si essent instrumenta Dei, iterum quæritur, vel Deus egeret istis instrumentis ad operandum, vel non egeret: si egeret: ergo Deus non esset indepeudens ad operandam a Creaturis: si non egeret: ergo Sacramenta ipsa essent superflua, inania, & frustratoria. IV. Positis Sacramentis, infallibiliter ponitur gratia; sed in Sacramentis nihil est, quod habeat necessariam & infallibilem connexionem cum gratia: ergo si positis Sacramentis infallibiliter ponitur gratia, Sacramenta sunt caussa principalis ipsius gratiæ.

Respondemus ad I. cum Bellarmino, quod nullo modo possunt Gregorii Nysseni verba trahi ad id, quod Hæretici afferunt, nempe Sacramenta operari, quia moveant ad fidem. Rationem Bellarminus his verbis exprimit. „ Nam primo, comparat aquam „ Baptismi virgæ Aaronis, quæ miracu„ la faciebat efficienter. Secundo, com„ parat semini, quod est caussa hominis „ efficiens, ut ipse dicit. Tertio, ne„ gat, aquam aliquid efficere, nisi reci„ piat vim quandam supernaturalem. „ At ut moveat objective per modum „ signi, non requiritur ulla virtus super„ naturalis. Denique quæstio, quam „ proponit, quomodo possit aqua re„ generare?, nulla esset, si tantum ob„ jective operaretur.

Ad II. Liber ille non est Augustini, & quia multa consarcinat contra divinam Scripturam, & quia multa etiam contra Augustinum ipsum continet. Sed dato, quod sit alicujus præter Augustinum, qui videri voluerit Orthodoxus & sanus in fide, dicimus, quod hic talis Scriptor loquutus sit de caussa formali, non de caussa efficiente justificationis. Hæc etiam responsio est Bellarmini.

Ad III. dicitur, quod & homo, & Sacramenta in administratione Sacramentorum sunt instrumenta, cum hac differentia, quod homo est instrumentum vivum, Sacramenta vero sunt instrumenta mortua, & solus Deus est caussa principalis in operando, & in producendo gratiam.

Ad IV; transeat major, & distinguitur minor; nihil est in Sacramentis, quod habeat necessariam connexionem cum gratia, si intrinseca ipsorum spectentur, conceditur; si inspiciatur vero institutio Christi, ejusque designatio & operatio in Sacramentorum actione, negatur. Distinctio patet ex terminis.

DISSERTATIO CCCXVIII.

De principaliori Sacramentorum effectu, qui est Gratia. An Sacramenta novæ Legis conferant gratiam ex opere operato?, & an eandem producant physice, vel moraliter?

Præmittimus I. ad justificationem, quæ habetur per Sacramenta, multa concurrere; & sunt, ex parte Dei, voluntas, scilicet utendi re illa sensibili; ex parte Christi, passio nempe ejus & mors; ex parte Ministri, potestas, voluntas, fides, probitas; ex parte Suscipientis, voluntas, fides, pœnitentia; ex parte demum Sacramenti, actio ipsa externa posita in applicatione debita materiæ & formæ sacramentalis, & utriusque ad suscipientem Sacramentum ipsum, quæ vocatur opus operatum passive. Hinc est, quod Sacramenta concipi possunt producere gratiam duobus modis: *ex opere operato* nimirum, & *ex opere operantis*. Primo modo, quando producunt gratiam vi operis, quod a Ministro legitimo exterius exercetur, vi conjunctionis scilicet formæ cum materia,

teria, & vi applicationis utriusque ad subjectum. Secundo modo, quando eam producunt, aut ex vi probitatis ministri conferentis, aut ex dispositione subjecti recipientis.

Præmittimus II., quod res sub hoc vocabulo *operis operati* comprehensa, antiquissima semper fuit in Ecclesia; vocabulum vero novum. At non ita novum, ut Innocentii III. temporibus non fuerit usurpatum, ut ex ejus lib. 3. *de officio Missæ* cap. 1. constat; & pariter ex S. Thoma in 4. dist. 1. q. 1. art. 5. Concilium autem Tridentinum idem vocabulum usu suo consecravit.

Præmittimus III., quod duplicem litem hic habere videmur cum Hæreticis, unam scilicet quoad vocem, quam volunt temere, immo ignoranter, ut pote contra grammaticæ leges ab Ecclesia usurpatam; alteram vero quoad rem, quæ sub hujusmodi voce a Catholicis intelligitur. Quæstio de voce sic concipi potest; an vox *ex opere operato* temere fuerit in re sacramentaria ab Ecclesia adhibita, vel ignoranter, vel recenter? Quæstio autem de re sub hac voce contenta sic pariter intelligitur; an Sacramenta per se ipsa ex vi actionis a Christo institutæ efficaciam habeant ad gratiæ productionem? an vero tota vis illorum & efficacia in fidem, aut probitatem Ministri, vel in dispositionem suscipientis, refundatur? Et quia multæ sunt Hæreticorum fraudes, calumniæ, & mendacia, quæ nobis Catholicis hac in re imponunt, consonum judicamus, illas primo loco detegere ac reportare, pro ut apud Scriptores leguntur, ut postmodum eadem faciliori ac efficaciori methodo reprobemus.

Primo, Novatores, & inter illos præcipue Calvinus lib. 4. institut. cap. 14. §. 17., nobis imponunt, quod Sacramenta producere gratiam *ex opere operato*, idem apud nos sit, ac Sacramenta esse caussas gratiæ primarias & principales. Hæc sunt verba Calvini citato loco: „ hic tantum quæritur,
„ propria ne & intrinseca virtute operetur Deus, an externis Symbolis resignet vices suas? Nos vero contendimus, quæcunque adhibeat organa, primariæ ejus operationi nihil decedere„. At nos hanc calumniam in præterita Dissertatione deteximus, ubi ostendimus, caussam primariam & principalem gratiæ in Sacramentis esse Deum, & Sacramentis tribuimus duntaxat vim instrumentalem subordinatam divinæ virtuti & motioni, tanquam caussæ primariæ & principali.

Secundo, alii dicunt, quod nos Catholici asseramus, Sacramenta virtute sua naturali ac physica operari in nobis sanctificationem nostram. Et hæc pariter audacissima impostura est, qua nos Catholicos infamant. Nos enim non aliud dicimus, quam quæ a primis Ecclesiæ seculis scripsit Sanctus Basilius lib. *de Spiritu Sancto* cap. 15.; *quod si qua sit in aqua gratia, non ex aquæ natura sit, sed ex præsentia Spiritus.*

Tertio, hæc alia calumnia exponitur a Tournely, quam placet hic propriis ipsius verbis referre. „ Dicunt alii agere *ex opere operato* idem esse apud nos, „ atque agere per qualitatem insitam, „ inhærentem, ac permanentem. Verum maligne confundunt illi privatam „ aliquorum ex nostris opinionem cum „ dogmate catholico. Orthodoxi quidem omnes in eo conspirant, Sacramenta gratiam conferre vi operis externi Subjecto debite applicati, non autem merito, vel suscipientis, vel „ ministrantis: an vero id assequatur „ per qualitatem quandam inhærentem & insitam, an per motionem, „ seu actionem Dei fluentem ac transeuntem, Scholæ disputationi, salva „ & integra fide, permittunt.

Quarto, Alii Novatores credunt, quod apud nos idem sit, Sacramenta producere gratiam *ex opere operato*, ac producere physice, seu modo physico, & non morali. Verum hi quoque produnt ignorantiam suam, ne dicamus insaniam, & calumniandi artem; etsi enim inter nos hoc aliqui asserant, alii tamen sunt, qui volunt Sacramenta producere gratiam moraliter, & non physice, quod & nos quoque in hac Dissertatione asseremus, atque probabimus.

Quinto, Alii blaterant, & sunt fere omnes, dicendo, quod nos per opus operatum Sacramentorum excludamus a suscipientibus, tanquam necessarios, prævios actus fidei, spei, & aliarum virtutum. Unde ex mente nostra dicunt, quæ nunquam nos Catholici dixi-

mus

mus; quod scilicet Sacramenta, unicuique Subjecto conferantur, ex se ipsis gratiam præstent. Unde dixit Calvinus lib.4. Instit. cap.14. §.14.: „ quid „ est Sacramentum sine fide sumptum, „ nisi certissimum Ecclesiæ exitium? At pro Catholicis Concilium Trideut. loquitur sess.6. cap.7.: *unumquenque justitiam recipere secundum mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cujusque dispositionem, & cooperationem*. Et sess.14. de Pœnitent. cap.4. *Falso quidam calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramento Pœnitentiæ, absque bono motu suscipientium, gratiam conferre, quod nunquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit*.

Sexto, pro re, quæ sub voce hac *ex opere operato* continetur, a nobis discedunt Novatores omnes, immo & discesserunt etiam Donatistæ, quanvis diverso ducti principio. Donatistæ enim dicebant, Sacramenta per se non valere suscipientibus, quanvis recte dispositis, quia Sacramenta a Schismaticis, Hæreticis, Infidelibus, malisque Ministris confecta atque collata, irrita esse voluerunt. Novatores autem, quia volunt Sacramenta esse nuda signa, quibus fides excitetur, hinc gratiæ sanctificantis efficaciam ejusque augmentum, uni fidei, non Sacramentis, tribuunt. Catholici demum, licet fidem & probitatem necessariam in ministris velint ad Sacramentorum dignam ministrationem, fidem etiam, pœnitentiam, & devotionem in Adultis necessariam esse concedant, ut illis Sacramenta prosint, non tamen ex ministri, vel suscipientis fide, probitate, dispositione, sed ex vi sacramentalis actionis a Christo institutæ Sacramentorum efficaciam repetendam volunt; quod idem est, ac dicere, Sacramenta non solum *ex opere operantis*, sed pariter *ex opere operato* gratiam conferre.

Dicimus I., vocem *ex opere operato* primitus non fuisse a Scholasticis Theologis temere & ignoranter usurpatam; & deinde ab Ecclesia non fuisse imprudenter & noviter adhibitam, immo sapienter & proprie, tum si vis nominis, tum si ratio rei significatæ per nomen, consideretur.

Prima Conclusionis pars probatur. Tunc vocem hanc Scholastici Theologi temere & ignoranter usurpassent, si vox non importaret, quod vere significandum esset per illam, & usus ipsius vocis, vel aliarum consimilium, in re theologica exemplum non habuissent; atqui vox hæc optime importat, quod significandum est per illam, & exemplum similium vocum, quas Patres usurparunt in Ecclesia, habemus: ergo vox hæc non fuit temere & ignoranter a Scholasticis Theologis usurpata. Minor probatur. Quod significandum est per hanc vocem in eo comprehenditur, quod Sacramenta conferant gratiam vi operis, quod exterius exercetur; sed hoc importat vox *ex opere operato*, ut ex se patet: ergo &c. Eadem minor quoad cæteras partes probatur; quia similes aliæ voces inveniuntur a Patribus usurpatæ, quas antea antecedentes alii Patres nunquam adhibuerant, quia occasio adhibendi illas non fuerat. Additur, quod S. Thomas testatur, fuisse pariter hanc vocem a præcedentibus Doctoribus in usu positam, ut scribit Dominicus Soto in 4. lib. Sentent. dist. 1. q.3. art. 1. ubi hæc habet. „ Ajunt „ Scholastici, Sacramenta novæ Legis „ *ex opere operato* gratiam conferre: „ quod quidem verbum non modo in sa„ cra Scriptura non extat, verum ne„ que apud antiquos Patres reperitur: „ quare etsi D. Thomas illius memine„ rit, quoniam tunc forte illud idioma „ serpere incipiebat, non tamen quasi „ ex sua opinione, sed ait, ipsum Sacra„ mentum a quibusdam dici opus opera„ tum; hic vero in Summa illud non „ usurpat.

Secunda Conclusionis pars probatur. Tunc Ecclesia vocem hanc imprudenter & noviter adhibuisset, si ex ea sequerentur absurda, quæ nobis opponunt Heterodoxi; atqui hæc non sequuntur; ergo &c. Probatur minor: & quidem primo, quia quoad sensum catholicum eam adhibuit Augustinus l.4. cont. Cresconium cap.16. ubi hæc habet: *non eorum meritis, a quibus ministratur, aut eorum, quibus ministratur, constare Baptismum, sed propria sanctitate atque veritate propter eum, a quo institutus est*. Secundo, quia error in grammatica, quem Hæretici nobis opponunt, vel non verificatur, vel exemplo aliarum similium vocum, quæ adhibitæ fuerunt, ut res sub illis conten-

tentæ magis clarescerent, excusatur, ut in Objectionum responsionibus videbitur.

Opponunt I. Hoc quod est Sacramenta conferre gratiam *ex opere operato* inventum est Catholicorum, ut statuerent, Sacramenta prodesse etiam iis, qui in peccatis mortalibus sunt, & non requiri fidem aut gratiam, sed sufficere non posuisse obicem, hoc est, actuale propositum denuo peccandi; sed hoc dicere erroneum est: ergo erroneum est dicere, Sacramenta *ex opere operato* conferre gratiam. II. Voces illæ *ex opere operato* sunt novæ in Ecclesia, quia nec in Scriptura, nec in Patribus, nec in antiquioribus Theologis, reperiuntur: ergo immerito adhibentur ad explicandam antiquam Ecclesiæ fidem de modo, quo Saeramenta effectum suum in recipientibus operantur. III. *Operari* est verbum deponens; ergo imperite sumitur passive hoc loquendi modo *ex opere operato*. IV. Nec etiam vox, de qua loquimur, satis explicat, quod Catholici dicere intendunt, quia illam Hæretici in contrarias explicationes trahunt, ut nuper in Dissertationis initio vidimus, & ex ipsorum testimonio attulimus.

Respondemus ad I., illam esse meram calumniam Lutheri lib. de Captivitate Babylonica cap. de Bapt. Melanchthonis in Confessione augustana cap. 13., Calvini in Antidoto Concilii Tridentini, & Kemnitii in examine partis secundæ; quam quidem calumniam Concilium ipsum Tridentinum publicavit sess. 14. cap. 4., ubi habet: *Quamobrem falso quidam calumniātur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint, Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre, quod nunquam Ecclesia Dei docuit, nec sensit.* Revera, quanvis ignis agat *ex opere operato*, non requirit etiam dispositiones in Subjecto, ut ignem producat? Sic Tridentinum definivit, novæ Legis Sacramenta gratiam *ex opere operato* producere, & docuit quoque dispositiones in Subjecto requiri, quas sigilatim recenset sess. 6. cap. 6.

Ad II., dicitur, quod voces illæ sunt novæ quoad syllabas, non quoad sensum. Nec est novum in Ecclesia pro casibus occurrentibus novas voces adhibere, ut factum est in Concilio Nicæno I. pro voce *Consubstantialis*, & pro voce *Ingeniti*; in Concilio Ephesino generali pro voce *Deiparæ*; in Concilio Tridentino pro voce *Transubstantiationis*; quæ quidem voces, quanvis in Scripturis non reperiantur, inveniuntur tamen res per voces illas significatæ. Unde consonum esset respondere cum Augustino epist. 238., alias 164. ad Pascentium, domus regiæ Comitem Arianum: *quid est contentiosius, quam ubi de re constat, certare de nomine?*

Ad III. Concilii Tridentini Patres, uti pariter Theologi Scholastici, quantuvis scirent, verbum *operari* esse deponens, & a Scriptoribus latinis & grammaticis active sumi, ipso tamen passive voluerunt uti, ut Ecclesiæ fidem sine ulla æquivocatione fidelibus explicarent. Et in hoc imitati sunt Augustinum, qui in explicatione Psalmi 138. voluit potius dicere *ossum ossi*, quam *os ossis*, ne æquivoce videretur loqui. Unde Patres Tridentini, & Theologi de Schola, potèrant cum Augustino dicere; ille quidem contra Cresconium grammaticum, hi vero contra Hereticos Novatores; *melius est, ut nos reprehendant Grammatici, quam ut non intelligant Populi*. Insuper verbum deponens in passivum commutare non est novum. Habetur enim ad Hebræos 3.: *talibus hostiis promeretur Deus*. Ubi verbum deponens *promeretur* passive accipitur. Desinat ergo Calvinus lib. 4. institut. cap. 14. §. 14., verba *ex opere operato* per injuriam dicere *monstra verborum, & nova commenta*, quia ut refert Gonettus, Episcopus Vasionensis, in Theologia morali juxta sacram Scripturam, Canones, & sanctos Patres, Tract. 1. cap. 7. q. 9. in fine: „ quam quidem explicationem hic inserendam judicavi, quia „ explicatio horum terminorum *ex opere operato*, ita plane confundit, confutatque Hæreticos, ut eorum plurimi „ hodie eam agnoscant, eique libenter „ subscribant; quin etiam eorum nonnulli plura dixerunt, quam necessarium foret, absolute loquendo, ut „ Catholici habeautur in hac parte. Hugo enim Grotius, celebris Calvinista, „ in Annotatione ad consultationes Cassandri art. 3. ait: errant qui Sacramenta esse potant signa tantum acceptæ „ gratiæ, non etiam instrumenta, per „ quæ Deus operatur; voluit enim Deus „ per Sacramenta dare, & augere gra-

„ tiam,

„ tiam, ut honoraret Ecclesiam, cui „ tradita sunt Sacramenta, ad nos ipsi „ Ecclesiæ incorporandos; requiritur „ quidem in Adultis dispositio, ut dici- „ tur in Missa: *quorum fides tibi cognita* „ *est, & nota devotio*: verum efficacia „ non istis dispositionibus tribui solet, „ sed Deo, & hoc est, quod dicitur *ex* „ *opere operato*.„

Ad IV. Etiam Hæretici ex sacrarum Scripturarum verbis falsas & erroneas explicationes eruunt, & nihilominus quis dicet Scripturarum verba vel temere, vel imprudenter fuisse scripta, quando illa, Spiritu Sancto dictante, sacri Scriptores literis demandarunt? Nil ergo mirum, si Hæretici vocem hanc *ex opere operato* injuste criminantur, & ex ea petitam falso calumniam nobis imponunt; quum cæteroqui nos ex ipsismet Scriptoribus nostris explicantibus eam ipsorum calumniam detegamus, & nostram mentem juxta catholicum sensum per ipsam net explicemus.

Dicimus II. Sacramenta novæ Legis gratiam conferre *ex opere operato* iis, qui nullum obicem ipsis ponunt.

I. Probatur ex Scripturis. Joannis 3. dicitur: *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*; ubi per regenerationem intelligitur gratia, & ejus productio tribuitur Spiritui Sancto, tanquam caussæ principali, & aquæ tanquam caussæ instrumentali. Ad Ephes. 5. *Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*: ubi per mandationem pariter intelligitur gratia, & ejus productio tribuitur quoque verbo vitæ, & aquæ, cum differentia supra posita. Idem habetur de aliis Sacramentis, nimirum, pro Confirmatione Act. 8. *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum. Cum autem vidisset Simon, quia per impositionem manus daretur Spiritus Sanctus, obtulit eis pecuniam &c.* Pro Eucharistia Joan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam.* Pro Pœnitentia Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Pro Unctione extrema S. Jacobus epistol. cap. 5. *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: Et si in peccatis sit, remittentur ei.* Pro ordine, I. ad Timoth. 4. *Noli negligere gratiam, quæ est in te, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyterii.* Idem affirmatur II. ad Timoth. 1. Denique pro Matrimonio habemus & exemplum Christi, qui illud in nuptiis Canæ Galileæ sua præsentia sanctificavit, & verba Apostoli, quæ attulimus pluries, atque ab Hæreticorum cavillationibus defendimus.

II. Probatur ex Conciliis. Constantinopolitanum I. in Symbolo Fidei: *confitemur unum Baptisma in remissionem peccatorum*. Milevitanum II. Can. 2. *Parvuli, qui nihil peccatorum in se ipsis adhuc committere potuerunt, ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, ut in iis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.* Et initio Canonis anathemate damnatur *quicunque negaverit, parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos, aut dixerit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro expietur, unde consequens fit, ut in eis forma Baptismatis in remissionem peccatorum, non vere, sed falsa intelligatur.* Arausicanum II. Can. 25. *Hoc etiam secundum fidem catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante & cooperante, quæ ad salutem animæ pertinent, possint & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.* Florentinum in Decreto Eugenii IV. *Novæ Legis septem sunt Sacramenta... quæ multum a Sacramentis differunt antiquæ Legis. Illa enim non caussabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam esse figurabant: hæc vero nostra, & continent gratiam, & ipsam digne suscipientibus conferunt.* Tridentinum denique sess. 7. in Decreto de Sacram. in genere. *Consentaneum visum est de sanctissimis Ecclesiæ Sacramentis agere, per quæ omnis vera justitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur.* Et Can. 6. *Si quis dixerit, Sacramenta novæ Legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptæ per fidem gratiæ, vel justitiæ, & notæ quædam Christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus; anathema sit.*

Et

Et Can.7. *Si quis dixerit, non dari gratiam per hujusmodi Sacramenta semper, & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiamsi rite ea suscipiant, sed aliquando, & aliquibus, anathema sit*. Can. denique 8. *Si quis dixerit per ipsa novæ legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, sed solum fidem divinæ promissionis ad gratiam consequendam sufficere; anathema sit*,

III. Probatur ex Patribus. Justinus in Apolog. ad Antoninum Imperatorem habet, nos baptizari, *ut remissionem ante commissorum peccatorum consequamur aqua*. Origenes Homil.14. in c.2. Lucæ: *parvulos baptizari in remissionem peccatorum, & per Baptismi Sacramentum nativitatis sordes deponi*. Basilius lib. de Spiritu Sancto cap. 15. *Itaque si qua est gratia in aqua, non est ex ipsius aquæ natura, sed ex spiritus præsentia*. Tertullianus lib.de Bap. cap.3. *Primus liquor, quod viveret edidit, ne mirum sit in Baptismo, si aquæ animare noverunt*. Et eodem lib.de Bapt.cap.4. *Aquæ sanctificatæ* (a Spiritu Sancto) *vim sanctificandi combibunt*. Et lib. de Resurrectione carnis cap. 8. *Caro abluitur, ut anima emaculetur. Caro ungitur, ut anima consecretur. Caro signatur, ut anima muniatur. Caro manus impositione adumbratur, ut anima spiritu illuminetur. Caro corpore Christi & sanguine vescitur, ut & anima de Deo saginetur*. S.Irænens lib.3.cap.17. alias 19. *Corpora nostra per lavacrum illam, quæ est ad incorruptionem, unitatem acceperunt; animæ autem per Spiritum. Unde & utraque necessaria, cum utraque proficiunt in vitam Dei*. S.Cyrillus Hjerosolymitanus Catechesi 3. *Qui in aquam descensurus es, non aquæ simplici mentem adhibe, sed Spiritus Sancti virtute salutem suscipe: nam sine utrisque ad perfectionem deduci non poteris*. S. Gregorius Nyssenus Orat. in Bapt. Christi. *Baptisma peccatorum expiatio est, remissio delictorum, renovationis & regenerationis caussa*: intellige instrumentalis & secundaria; primaria enim est Deus. Et eodem loco postulanti, ut exponeretur modus, quo aqua Baptismatis regenerat, respondit. *Ostende mihi modum nativitatis, quæ fit secundum carnem, & ego tibi vim regenerationis, quæ secundum animam fit, exponam.... ubique divina vis, & efficacia incomprehensibilis est, nullaque vel ratione, vel arte explorari potest*. Augustinus lib.4.cont.Cresconium cap.16.: *non eorum meritis, a quibus ministratur, nec eorum, quibus ministratur, constat Baptismus, sed propria sanctitate atque veritate propter eum, a quo institutus est: male utentibus ad perniciem; bene utentibus ad salutem*. Et lib. 19: cont. Faustum cap. 11. *Sacramentorum vis inenarrabiliter valet plurimum, & ideo contempta sacrilegos facit. Impie quippe contemnitur, sine qua non potest perfici pietas*. Et Tract.80.in Joan. *Unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat?* Et Ep.26. *Non scriptum est, nisi quis renatus fuerit ex parentum voluntate, aut ex offerentium, vel ministrantium fide, sed nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto*.

IV. Probatur Rationibus I. Si unum ex Sacramentis novæ Legis a Christo Domino institutis gratiam confert *ex opere operato*, conferunt etiam alia; sed Baptismus, qui est unum ex Sacramentis novæ Legis a Christo Domino institutis, confert gratiam *ex opere operato*: ergo cætera pariter Sacramenta conferunt. Minor verbis hisce probatur a S. Thoma 3.par.q.62.art.1. *Augustinus dicit super Joannem, quod aqua Baptismatis corpus tangit, & cor abluit: sed cor non abluitur, nisi per gratiam: ergo caussat gratiam, & pari ratione alia Sacramenta Ecclesiæ*. Et in corpore subdit. *Respondeo dicendum, quod necesse est dicere, Sacramenta novæ legis per aliquem modum gratiam communicare; manifestum est enim, quod per Sacramenta novæ legis homo Christo incorporatur; sicut de Baptismo dicit Apostolus ad Galatas 3., quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis; non autem efficitur homo membrum Christi, nisi per gratiam*.
II. Habent Sacramenta novæ legis virtutem producendi effectum, qui fit supra naturæ vires omnes; sed hic non potest esse nisi gratia: ergo habent virtutem producendi gratiam; at non possunt alio modo producere, nisi ex institutione & meritis Christi: ergo ex hac producunt, & quidem *ex opere operato*, quod per hoc importatur.
III. Sacramentum Baptismi valide & cum fructu confertur Infantibus, ut ipsimet Lutherani, & Calviniani contra Anabaptistas, & Socinianos fatentur; sed hoc fieri non potest, si Sacramenta gratiam non conferant *ex opere operato*: ergo &c. Probatur minor.

Bapti-

Baptismus collatus Infantibus vel illis prodest, vel non prodest; si non prodest: ergo Calviniani, & Lutherani contra Anabaptistas, & Socinianos inutiliter agunt: si prodest, non prodest ex opere ipsorum infantium, quia non sunt capaces, ut habeant fidem: ergo prodest *ex opere operato*. IV. Si dicant, quod prodest Infantibus, quia baptizantur in fide Ecclesiæ, quæ supplet ipsorum fidem, hoc etiam probat, Baptismum conferre gratiam *ex opere operato*; quod sic ostenditur. Fides, quæ justificat, debet esse personalis, etiam in hypothesi Novatorum; sed fides Ecclesiæ non est personalis, at generalis: ergo non est fides Ecclesiæ, quæ justificat Infantes baptizatos, sed est ipsemet Baptismus, qui gratiam illis confert *ex opere operato*.

Objiciunt I. Gratia sanctificans, quæ est principalis Sacramentorum effectus, in pluribus Scripturæ locis tribuitur Deo: ergo tribui non debet Sacramentis, quæ sunt aliquid extra Deum. II. A Patribus tribuitur etiam Deo, quia solus ipse potest remittere peccata: ergo tribui non debet Sacramentis. III. In aliis Scripturæ locis adscribitur fidei nostræ: ergo non Sacramentis. IV. Potest Deus nos justificare sine Sacramentis: ergo Sacramenta superflua sunt. V. Si Sacramenta conferrent gratiam *ex opere operato*, deberet illud opus existere; atqui non existit; quia Christi passio & mors jam præcessit: ergo non caussant illam *ex opere operato*. VI. I. Petri 3 habetur: *Vos salvos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio*: ergo Baptismus justificat non ratione ablutionis, nec ratione *operis operati*, sed ratione conscientiæ bonæ, & ratione fidei, quæ in conscientia bona reperitur. VII. Deus in circumcisione justificabat per fidem: ergo pariter in Baptismo iustificat per fidem: ergo non justificat *ex opere operato*. Antecedens patet ex illo ad Roman. 3. *unus est Deus, qui justificet circumcisionem ex fide, & præputium per fidem*. VIII. Si Sacramenta conferrent gratiam *ex opere operato*, æqualem gratiam conferrent omnibus & singulis suscipientibus illa; atqui non conferunt æqualem gratiam omnibus & singulis suscipientibus illa: ergo non coferunt gratiam *ex opere operato*. Major patet; quia, quum opus Christi passionis & mortis sit æquale pro omnibus & singulis, æqualis etiam pro omnibus & singulis deberet esse gratia, quæ conferretur ex passione Christi & morte. Minor est doctrina Concilii Tridentini sess. 6. cap. 7. *Justitiam in nobis recipientes unusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem*. IX. Dicimus nos, quod Sacramenta novæ legis conferunt gratiam *ex opere operato* ex ratione infantium, qui per Baptismum gratiam recipiunt, & nihil operantur; sed hæc ratio nihil probat: ergo &c. Probatur minor. Circumcisio non conferebat gratiam, *ex opere operato*, & tamen Infantes circumcisi recipiebant gratiam propter fidem Parentum: ergo ita pariter potest dici de Infantibus, qui baptizantur. X. Sacramenta non habent virtutem sanctificandi nec a natura sua, nec a Dei institutione: ergo non justificant *ex opere operato*. Probatur antecedens. Non a natura sua, quia aliter quæcunque aqua, quicunque panis, quodcunque oleum, justificarent. Nec etiam habent a Dei institutione, quia hæc virtus vel esset corporalis, & non posset agere in Animam, vel esset spiritualis, & non posset inhærere subjecto corporali & extenso.

Respondemus ad I., distinguendo antecedens: tribuitur Deo tanquam caussæ principali, conceditur; tribuitur tanquam caussæ instrumentali, negatur. Utique Deo tribuitur sanctificatio nostra tanquam caussæ principali, attamen tribuitur etiam Sacramentis, tanquam caussæ instrumentali, quæ caussæ principali substat, in virtutes ejus agit:

Ad II., eadem est responsio; solus enim Deus peccata remittit, sed per Sacramenta; sicut solus Princeps delinquentes liberat a morte, sed per literas, quibus inserit gratiam delictorum, vel per ministros, quibus præcipit, ut reis delicta relaxent.

Ad III., distinguitur antecedens, adscribitur fidei nostræ tanquam caussæ, negatur; adscribitur fidei nostræ tanquam dispositioni, conceditur.

Ad IV., dicitur contra adversarios, quod potest etiam Deus justificare sine fide, cui illi adscribunt justificationem nostram, & nihilominus non per hoc

dicent, quod fides nostra non sit necessaria, & superflua sit. Plura enim sunt, quæ Deus potest facere, & non fecit, & nos non debemus judicare de iis, quæ fecit, per illa quæ potest facere.

Ad V., distinguitur major; deberet illud opus existere physice, negatur; moraliter, conceditur: sic pariter suo modo distinguitur minor, & consequentia negatur.

Ad VI. Apostolus Petrus docet, quod Baptismus justificet, non quatenus exterius abluit carnem a sordibus, sed quatenus interius abluit carnem a peccatis, faciens, ut de illis non amplius conscientia mordeat, immo potius de eorundem remissione firmetur, propter spem, quam in Deo ponit per Sacramenta, quæ recipit.

Ad VII., dicitur, quod Deus justificat per fidem, scilicet ratione fidei, tanquam dispositionis necessariæ in Adultis, ne Sacramenti effectus impediatur; non vero ratione fidei, tanquam caussæ efficientis gratiam, aut dantis efficaciam Sacramento.

Ad VIII., respondetur, quod Sacramenta majorem, vel minorem conferunt gratiam pro majori, vel minori dispositione suscipientis, tanquam vera caussa effectrix gratiæ, non vero tanquam conditio necessaria, ut Sacramenta ex sese majorem, vel minorem gratiam tribuant. Responsionem hanc, quæ est Tournely, sic ipsemet exponit. „ Porro dispositiones illæ, seu „ præparationes præviæ ex actibus fidei, „ spei, & charitatis &c., sunt conditiones duntaxat; Sacramenta vero sunt „ veræ caussæ effectrices instrumentales „ gratiæ, quam ex ipsis tantam efficiunt, „ quantam admittere potest Subjecti capacitas. Agunt nempe Sacramenta „ ad modum agentium naturalium, intensius, vel remissius, pro varia illa „ capacitate Subjecti, quomodo ignis „ intensiorem producit calorem in ligno arido, quam in viridi; sol abundantiorem lucem diffundit in cubiculum undequaque apertum, quam in „ semiclausum, neque tamen aut siccitas ligni, aut apertura cubiculi est vera & physica caussa caloris, aut lucis. „ Licet igitur major, vel minor detur „ gratia in usu Sacramentorum, pro „ majori, vel minori dispositione suscipientis, vera tamen illius caussa non „ est dispositio suscipientis, tametsi in „ actibus vitalibus posita illa sit, sed est „ ipsiusmet Sacramenti, quod ex se „ ipso, seu *ex opere operato*, natum est tantam producere gratiam, quantam „ exigit Subjecti bene præparati capacitas.

Ad IX. Negatur, quod Baptismus, qui Circumcisioni successit, sit tantum conditio, *sine qua non* justificetur infans per fidem Ecclesiæ, vel Parentum. Et ratio est, quia valet Baptismus ab Hæreticis collatus; & nihilominus baptizati parentes, vel baptizantium societas, vel nullam, vel perversam habent fidem. Revera tamen non est certum, quod Circumcisio justificasset per se ipsam, vel non, ut suo loco dicemus.

Ad X., dicitur, quod objectio valet potius contra illos, qui admittunt in Sacramentis caussalitatem physicam, non vero contra illos, qui ponunt tantummodo moralem. Ulterius valet contra illos, qui gratiam sanctificantem explicant per qualitatem physicam animæ inhærentem, non vero contra illos, qui exponunt per substantiam spiritualem inhærentem animæ, ut diximus de habitu fidei, vel per actionem Dei permanentem, qua Deus per se ipsum animam justificat, atque sanctificat.

Pro altera Dissertationis parte, in qua quæritur, an Sacramenta physice, vel moraliter producant gratiam? notare oportet I., gratiam efficientem dividi in physicam, seu *physice efficientem*, & in moralem, seu *moraliter efficientem*. Prima est immediatum principium productivum rei, seu per realem actionem attingens rei entitatem; secunda est, quæ movet caussam physicam ad operandum, adeoque non attingit effectum per actionem suam, sed vel applicando activa passivis, ut medicus dicitur caussa sanitatis, vel inducendo agens ad operandum precibus, consiliis, imperio, prohibitione, proposito præmio, & similibus. Differt autem hæc caussa moralis a caussa finali, quia caussa finalis movet, sed non per antecedentem suam existentiam, ut hæc caussa moralis movet; quæ quidem ita movet, ut caussa physica dicatur operari, vel efficere aliquid intuitu alterius, non ut fit, sed quia est. Hic modus caussandi diversus quidem est a caussalitate

finis

ftuis, & quando exercetur a re extrinseca effectui, quæ aliquo modo caussam movet ad operandum, dicitur esse caussa *efficiens moralis*. Ulterius, si cot caussa efficiens physica dividitur in principalem, & instrumentalem, scientiam dividitur caussa efficiens moralis. Causa efficiens principalis physica est, quæ per se attingit effectum, & independenter ab influxu alterius caussæ, licet aliam admittat in consortium effectus producendi; caussa efficiens instrumentalis physica est, quæ non operatur per virtutem formæ sibi inexistentis, sed solum per motum, quo movetur a principali agente. Patet hoc totum in manu, quæ scribit, cujus instrumentalis caussa physica est calamus, & principalis est ipsamet manus. Caussa efficiens principalis moralis est, quæ principalius & efficacius movet ad effectus productionem; instrumentalis vero est organum, quo principalis caussa utitur ad effectum producendum. Sic Princeps, qui præcipit suo ministro, ut centum Titio præstet, & per regiam epistolam præceptum suum dirigit: Princeps quidem est caussa moralis principalis illius largitionis, moralis vero instrumētalis est regia epistola, qua ad talem effectum Princeps utitur, et quæ ministrum ad physice donandum movet.

Notare oportet II., hac in quæstione divisos esse Scholasticos; quidam etenim moralem caussalitatem tantum respectu gratiæ & characteris Sacramentis tribuunt, quidam vero physicam quoque addunt. Verum nec illi, nec isti in physica, & in morali caussalitate explicanda inter se ipsos conveniunt. Duas extremas opiniones ex utraque parte hic modo exponimus & confutamus, reliquas infra examinabimus. Prima est Durandi, Aliacēis, Gabrielis, Ochami &c., qui voluerunt, Sacramenta esse meras conditiones, aut caussas, *sine quibus non*, ad quarū præsentiam Deus gratiam conferat; sic nimirum, ut ex pacto, seu ordinatione divina, solus recipiens Sacramentum recipiat sacramentalem gratiam; at hāc recipiat a Deo, non a Sacramento. Hanc sententiam communiter Theologi improbant; Capreolus vocat eam temerariam & præsontuosam; Gonetus erroneam; Valenzia, & Sotus nihil plus volunt ab hac sententia Sacramentis tribui, quam ab Hæreticis concedatur. Secunda sententia est Alensis, Paludani, Capreoli, Ferrariensis &c., qui voluerunt, Sacramenta esse caussas instrumentales physicas efficientes immediate aliquam physicam dispositionem ad gratiam, & per hoc gratiam ipsam mediate producere. Hanc opinionem omnibus displicere dixit Valenzia; eandem, ait Joannes a S. Thoma, si Angelicus aliquando docuit, postmodum nihilominus retractasse. Huic sententiæ accedit etiam opinio Soti, qui voluit, Sacramenta esse caussas instrumentales physicas efficientes immediate solam unionem animæ cum gratia, & per hoc mediate gratiam producere. Falsitas primæ sententiæ patet manifeste, quia Concilia tribuunt Sacramentis, quod gratiam contineant; Patres etiam docent, Sacramenta vere gratiam producere, & quod signa sint, sed non ad significandum tantum, verum etiam ad efficiendum instituta: ergo non possunt esse meræ conditiones &c. Ulterius, hoc quod est esse meras conditiones &c., potest etiam convenire Sacramentis antiquæ legis, saltem illis respectu parvulorum; sed ex Florentino Sacramenta nova ab antiquis differunt, quod antiqua tantum significabant, & quod nova etiam caussant: ergo caussalitas novorum dicit aliquid plus, quam esse meras conditiones, seu caussas per accidens, ut ait Durandus, quod Sacramentis etiam antiquis conveniebat. Falsitas etiam secundæ sententiæ patet; primo, quia supponit falsa principia, quod scilicet gratia admittat præviam dispositionem; quod gratia ipsa creetur, & quod nulla creatura assumi possit ad creandum, quæ omnia in principiis nostris sunt falsa. Secundo, hanc dispositionem dicunt esse vel characterem in Sacramentis illum imprimentibus, vel ornatum animæ in illis, quæ non imprimunt; sed non potest esse character, quia aliquando recipitur character sine gratia, ut in ficte suscipientibus; aliquando gratia sine charactere, ut evenit extra Sacramentum; quod non eveniret, si character esset dispositio habens necessariam connexionem cum gratia. Nec etiam ornatus, quia inexplicabilis est hujusmodi ornatus, etsi physice dispo-

disponit ad gratiam, in ipsa animæ essentia recipi debet; anima autem non minus est capax gratiæ, quam ornatus prædicti. Tertio, quia hæc dispositio vel est naturalis, vel supernaturalis; non primum, quia non est proportionata ad gratiam, quæ est supernaturalis; neque secundum, quia non minus ad ipsam esset necessaria aliqua prævia dispositio, quam ad gratiam. Quarto tandem, quia sine fundamento ponitur solum in Sacramentis caussalitas mediata & dispositiva, & ad sensum minus proprium detorquentur auctoritates affirmantes absolute, Sacramenta esse instrumenta & caussas gratiæ. Nec pro prima sententia dicatur, quod S. Bernardus *in Serm. de Cæna Domini* docuit, Sacramenta ad gratiam se habere, ut se habent annulus, baculus, liber, ad investiendum Episcopum, Abatem, Canonicum; hæ autem sunt meræ conditiones, nec sunt per se caussæ &c. Non dicatur hoc, etenim Bernardus non facit ibi adæquatam comparationem, sed solum inadæquatam, respectu scilicet significationis, non vero respectu caussationis; & hæc interpretatio traditur a S.Thoma. Et quanvis Durandus dicat, Bernardum loqui etiam respectu caussationis, hoc tamen cohærere nequit cum illis, quæ Bernardus antecedenter dixerat; dixerat enim, Sacramenta operari gratiam, & esse veras causas gratiæ. Falsitas tandem sententiæ Soti patet quoque, quia supponit pariter gratiam creari, & nullam creaturam elevari posse ad creandum. Ulterius, quia in tali sententia Sacramenta facerent tantum hominem gratum, sed non facerent gratiam; sicut efficere unionem corporis cum anima est efficere hominem cum anima; & universim efficere unionem subjecti cum forma est efficere concretum, non formam.

Notare oportet III. Theologos omnes de Schola in hoc convenire, quod Sacramenta gratiam caussent moraliter, & solam difficultatem esse, an tantum moraliter caussent, an vero etiam physice? Conveniunt quidem omnes etiam physicæ caussalitatis assertores, quorum aliqui in duplici ratione Sacramenta instrumenta esse considerant; respectu nimirum Dei, & respectu Christi; respectu Dei dicunt esse instrumenta physica, respectu Christi instrumenta moralia. Ulterius, quum in Sacramentis, quæ reviviscunt, caussetur gratia vi ipsorum Sacramentorum, quæ tamen non existunt, non potest dici, quod talia Sacramenta physice gratiam caussent, quum physice non sint; adeoque omnes dicere debent, quod saltem in illis casibus caussent moraliter, quia Sacramenta moraliter perseverant. Præterea, ait Becanus, Sacramenta non tantum sunt caussa gratiæ per entitatem sensibilem, sed etiam per significationem, quam ex Dei institutione habent. Caussant enim per rationem formalem Sacramenti, quæ potissimum in significatione consistit; hæc autem significatio non est physica aliqua entitas: ergo nequeunt Sacramenta per eam physice operari. An autem eadem Sacramenta per rationem sensibilem physice operentur, hoc est in quæstione. Videndum etiam est, an possint dari caussæ morales illorum effectuum, qui a solo Deo producuntur? ; & ad hoc concedendum difficultatem non habemus; quod quidem primo patet, quia de fide est, Christum esse caussam meritoriam nostræ justificationis, ut ex Tridentino sess.6., & bona opera justorum esse meritoria vitæ æternæ; Deus autem solus est auctor nostræ justificationis, & vitæ æternæ; & ulterius, caussalitas meriti pertinet ad caussam moralem. Secundo etiam patet, quia orationes Justorum multa obtinent a Deo; caussa autem, quæ precando aliquid obtinet a caussa efficiente, dicitur caussa moralis. Non per hoc tamen fit, ut aliqua caussa creata moralis possit esse caussa actus divinæ voluntatis, qua actus est immanens, & formaliter Deo intrinsecus. Ratio est, quia actus divinæ voluntatis, quatenus est immanens & formaliter Deo intrinsecus, non est aliud, quam ipsamet Dei substantia, increata, & infinita; hæc autem nullam habet sui caussam, vi cujus existat, neque moraliter. Hinc est, quod caussa moralis diversimode operatur, quando caussat effectum a Deo dependentem, & quando caussat effectum dependentē a caussa intelligente creata; in secundo casu, non solum est caussa externæ operationis, sed etiam interni actus, quo voluntas determinatur

ad

ad operandum; in primo casu vero est caussa tantum externæ operationis, & effectus, non tamen interni actus, qui est Deo intrinsecus. Et S.Thomas disputans, an possit esse aliqua caussa meritoria prædestinationis?, ait, non posse esse ex parte actus divini, sed ex parte ipsius effectus. Conceditur ergo Sacramentis moralis caussalitas; difficultas tamen est, an sola moralis sit concedenda, an vero etiam physica?

Notare tandem oportet IV., quod caussalitatem physicâ admiserunt veteres Scholastici cum S.Thoma in 4. dist. 1. q. 1. art. 4.; verum in explicatione sententiæ, omnes, qui eam defendunt, non conveniunt. Aliqui enim putant, quod per Sacramenta immediate non producatur gratia sanctificans, sed dispositio aliqua, quæ mediante gratia producitur. Et hæc dispositio, dicebant, quod vel esset character in Sacramentis, quæ illum imprimunt, vel in aliis esset ornatus quidam animæ. At Tournely dicit, quod hæc opinio jamdiu obsoleta jacet sine defensore. Alii cum Dominico Soto in 4. dist. 1. q. 3. art. 1. volunt, quod Sacramenta sint quidem instrumenta physica gratiæ, sed non per hoc, quod gratiam physice producant, sed per hoc, quod producant physice unionem gratiæ cum anima. Alii quoque explicantes vim illam efficacem Sacramentorum dicunt, esse qualitatem quandam physicam affixam & inhærentem, quam quidam volunt esse formaliter spiritualem, quidam vero formaliter corpoream, & virtualiter spiritualem. Alii demum explicant, atque defendunt, quod physica illa Sacramentorum caussalitas sit ipsamet motio, seu usus Dei, qui pro suo supremo dominio in res omnes utitur signis exterioribus, tanquam physicis instrumentis ad spiritualis effectus productionem; eodem fere modo, dicunt ipsi, quo Deus utitur igni materiali ad Dæmones torquendos. Et denique, quod Deus non supponit, sicut Artifex creatus, in ejusmodi instrumentis præviam quandam dispositionem, sed eam facit. Citatur S. Thomas 3. part. q. 62. art. 1. 3. & 4., & post ipsum sunt omnes Thomistæ. Qui autem defendunt caussalitatem moralem, etiam in explicatione illius sunt divisi. Aliqui volunt, quod Sacramenta sint tantum conditiones, sine quibus Deus non confert gratiam. Et hæc sententia, seu explicatio, tribuitur Durando in 4. dist. 1. quæst. 4. num. 19., qui illam conatur exponere, & illustrate exemplo hominis, „ qui reciperet denarium
„ plumbeum facta tali ordinatione, ut,
„ qui recipit unum de illis, recipiat
„ eleemosynam Regis, non quod dena-
„ rius sit caussa eleemosynæ, sed solum
„ Rex: denarius autem est signum &
„ caussa sine qua non „: alii vero dicunt, quod Sacramenta non sint proprie caussæ efficientes, sed quasi materiales, gratiæ, quia gratiam continent, sicut vas continet medicinam, quæ datur ægroto. Et hæc explicatio tribuitur Autissiodorensi lib. 4. Summæ tract. 3. Alii ulterius asserunt, quod Sacramenta conferant gratiam per modum impetrationis, quia scilicet a Deo gratiam impetrant. Ita Guillelmus Parisiensis lib. de Sacram. in genere cap 1., Vasquez in 3. par. q. 132. cap. 5. Alii quoque scribunt, quod Sacramenta conferant gratiam ad instar chirographi continentis moraliter pretium Meritorum Christi, vel ad instar manus, quæ pro redemptione Captivorum porrigit pretium, movendo efficaciter Deum ex pacto, quo se libere obstrinxit, ut ad præsentiam signorum sacramentalium adsistat, & gratiam conferat iis, qui debite præparati Sacramenta participant. Ita explicat Tournely de Sacram. in genere quæst. 6. art. 2., qui citat Melchiorre Canum relectione de Sacram. in genere part. 4. concl. 6., aitque, quod hic modus explicandi caussalitatem & efficientiam Sacramentorum est facilior, & dignitati Sacramentorum congruentior.

Dicimus III., Sacramenta non esse physicas instrumentales caussas gratiæ, sed tantum morales.

I. Probatur. Gratia sanctificans per Thomistas creatur; sed per eosdem Thomistas nulla Creatura, nec etiam divinitus, assumi potest ad creandum, etsi instrumentaliter: ergo Creaturæ illæ, in quibus Sacramenta consistunt, nequeunt instrumentaliter physice producere. Hoc argumentum est efficacissimum contra antiquiores Thomistas, qui majorem propositionem concedebant, & pro indubitata habebant;

bant; attamen deinde Cajetanus, ut vim argumenti evaderet, dixit, gratiam proprie non creari, sed solum dici creatam, quia non educitur de potentia subjecti. At quis scire poterit, quisnam sit iste tertius productionis modus a Cajetano excogitatus, qui non sit creativus, nec eductivus de potentia subjecti?; proinde merito plures dicunt Cajetani evasionem esse potius effugium, quam argumenti solutionem. Gonetus vero concedit utique cum recentioribus Thomistis, gratiam educi ex potentia obedientiali animæ; unde fatemur ultro contra hos sic asserentes, propositum argumentum non esse efficax.

II. Probatur. Sacramenta caussant moraliter gratiam; sed non caussant etiam physice: ergo caussant moraliter tantum. Major conceditur a Suario, & communiter ab Adversariis admittitur; immo Gonetus ait, esse communem doctrinam in schola S. Thomæ, ut supra annuimus: verum probatur etiam, quia caussa moralis est illa, quæ movet efficientem caussam ad producendum effectum, quia cognoscitur existere cum virtute alliciente caussam efficientem ad effectum; sed Sacramenta Deum movent ad producendum gratiam sanctificantem, & conferendam hominibus, quibus applicatur, quia Sacramenta ipsa cognoscuntur existere cum virtute alliciente Deum ad conferendam gratiam: ergo sunt morales caussæ gratiæ. Minor probatur, quia Sacramenta cognoscuntur a Deo existentia cum virtute passionis & sanguinis Christi in ipsis relucente, & ideo Apostolus ad Colossens. 2. ait: *Christianos esse consepultos Christo in Baptismo*. Et Augustinus tract. 120. in Joan. dixit: *Sacramenta omnia de latere Christi manasse*. Et Hieronymus illud Isaiæ: *Lavamini; mundi estote &c.*, ita explicat: *Pro superioribus victimis, & holocaustis Evangelii mihi placet Religio, ut baptizemini in sanguine meo per lavacrum regenerationis*. Probatur igitur minor principalis argumenti. In instanti productionis gratiæ, vel nihil Sacramenti existit physice, vel existit non totum Sacramentum, sed sola ultima particula applicationis materiæ, aut syllaba ultima formæ constitutiva: ergo Sacramentum non producit physice gratiam. Antecedens est certum in reliquis Sacramentis, præter Eucharistiam, quia gratia non datur ratione Sacramenti, nisi totum Sacramentum sit applicatum subjecto. Cum ergo reliqua sex Sacramenta applicentur successive, vel quoad materiam, vel quoad formam, vel quoad utranque, consequens est, ut gratia non detur, nisi in instanti, in quo, elapsis jam prioribus, existit sola ultima particula, aut etiam in instanti immediato post existentiam totius Sacramenti, ut aliqui volunt. De Eucharistia probari potest idem antecedens; etenim hoc Sacramentum includit formam verbalem tanquam partem sui constitutivâ; forma autem verbalis non physice, sed moraliter solum existit, quando suscipitur Eucharistia, & confertur gratia, ac proinde non totum Sacramentum physice tunc existit. Probatur igitur consequentia. Entitas qua ratione physice & realiter non existit, nequit physice & realiter caussare; sed in illo instanti totum Sacramentum physice & realiter non existit, sive quia nihil Sacramenti existit, sive quia pars, aut particula sola, existit: ergo in illo instanti totum Sacramentum nequit physice & realiter caussare gratiam.

III. Probatur. Sacramenta novæ Legis caussant eodem modo, hoc est, vel omnia physice, vel omnia moraliter; sed non omnia caussant physice: ergo caussant solum moraliter. Consequentia sequitur. Minor patet in Sacramento valido & informi; hoc enim Sacramentum ficte susceptum, recedente fictione, gratiam caussat; recedente autem fictione, Sacramentum non existit realiter & physice, sed solum moraliter, ac proinde caussare physice non potest pro illo statu, in quo Sacramentum physice nihil est; caussat ergo solum moraliter, quatenus intuitu Sacramenti præteriti Deus confert effectum sacramentalem homini pellenti a se priorem fictionem, seu carentiam dispositionis debitæ. Major probatur; quia sacra Scriptura, & Patres quoties Sacramentis caussalitatem attribuunt, attribuunt indistincte, non enim distinguunt Sacramentum cum fictione susceptum a Sacramento sumpto sine fictione; immo

mo quando expresse loquuntur Patres de Sacramento cum fictione suscepto, utuntur iisdem terminis caussandi & operandi, quibus utuntur loquentes de Sacramento suscepto sine fictione,

IV. Probatur, Si Sacramenta producerent physice gratiam, vel illam producerent verba, vel res, vel res & verba; sed nullum ex his producit: ergo nullo modo physice gratiam producunt. Probatur minor. Non producerent sola verba, quia non minus verba quam res sunt a Christo Domino instituta, & ex ejus institutione suam habent significationem. Ulterius, si sola verba sanctificarent, non bene ab Apostolo diceretur, nos per lavacrum regenerationis salvos fieri. Nec solæ res, quia aliter possent absque gratiæ detrimento omitti verba. Ulterius, quia dicit Apostolus: *mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ.* Nec res & verba; quia aliquando hæc non sunt simul; non enim requirunt simultatem physicam, ut diximus, sed moralem: ergo non possunt simul physice operari.

V. Probatur, In Eucharistia sunt duæ species, panis scilicet, & vini; vel ergo una species sola gratiam producit physice, panis scilicet, vel sola species vini, vel utraque; si sola species panis: altera ergo species quid facit? sine fundamento hoc dicitur: si sola species vini: Laici ergo nihil accipiunt, quando sub sola panis specie communicantur: si utraque species: ergo Laici medio fructu privantur, cum non utranque speciem recipiant, sed unam solam. Ulterius, utranque speciem concurrere, dupliciter potest intelligi, vel ut singulæ separatim operentur, sicut separatim sumuntur, & hoc sensu jam Laici privabuntur altera parte effectus Sacramenti, vel ut ambæ simul operentur; & hoc non potest fieri physice, quia non sumuntur simul physice. Sic Becanus.

VI. Probatur. In nostris principiis gratia nequit physice a Sacramentis produci: ergo Sacramenta sunt caussæ tantum morales gratiæ. Probatur antecedens. Quia vel gratia explicatur cum P. Maignano, quod sit entitas spiritualis animæ inhærens, quæ quidem entitas non sit accidens, sed substantia, & sic si Sacramenta eam physice producerent, creatura de facto instrumentaliter crearet, quod non est dicendum: illa enim substantia spiritualis non potest, quam per creationem produci; vel gratia explicatur cum P. Saguens per actionem Dei permanentem, & nulla creatura potest esse physice caussa actionis Dei, sed tantum moraliter, ut de se patet. Unde non solum de facto Sacramenta non sunt caussæ physicæ gratiæ, sed nec etiam de possibili esse possunt; quod quidem adhuc Theologi illi, qui circa hanc quæstionem nobiscum sentiunt, de possibili saltem admittunt; sed nos propter peculiaria principia, quæ habemus, etiam de possibili, physicam caussalitatem Sacramentis denegare tenemur; & sic remanet responsum etiam ad quæsitum, quo quæri posset, an saltem de possibili Sacramenta possint physice gratiam caussare?.

VII. Probatur ex Patribus. Cyprianus Serm. de Bapt. Christi, ait: *remissio peccatorum sive per Baptismum, sive per alia Sacramenta donetur, proprie Spiritus Sancti est, & ipsi soli hujus efficientiæ privilegium manet: verborum solemnitas, & sacri invocatio nominis, & signa institutionis Apostolicis Sacerdotum ministeriis attributa, visibile celebrant Sacramentum, rem vero Sacramenti Spiritus Sanctus format, & efficit.* Basilius lib. de Spiritu Sancto cap. 15: *qui nobis vitam dispensat Dominus, Baptismatis pactum nobis statuit; mortis quidem imaginem implente aqua, spiritu vero vitæ arrham præbente: ubi existimo, vel Baptismum esse pactum, vel pacti signum, quo posito, statuit Deus per se immediate gratiam infundere.* Ambrosius lib. 7. de Sacram. cap. 3. *Aliud est Elementum, aliud consecratio; aliud opus, aliud operatio. Aqua opus est, operatio Spiritus Sanctus est.* Augustinus epist. 23. *Aqua exhibens forinsecus Sacramentum gratiæ, & spiritus operans intrinsecus beneficium gratiæ, solvens vinculum culpæ, reconcilians bonum naturæ, regenerans hominem in uno Christo.* Hieronymus in cap. 4. Isaiæ. *Ex hoc discimus, quod homo tantum aquam tribuat, Deus autem Spiritum Sanctum.* In quibus auctoritatibus advertere est, quod si Sancti Patres physicam caussalitatem in Sacramentis cognovissent, non dedissent soli Deo productionem gratiæ; ultra quam

quod

quod aliis in locis innuunt caussalitatem moralem. Caussalitatem ergo, quam his in locis negant, physicam, opus est, ut intelligant. Nec juvat cum Adversariis respondere, quod loquuntur Patres de caussalitate principali, non vero instrumentali; etenim contra est, quia Patres docuerunt, Deum perse ipsum conferre gratiam iis, quibus Sacramenta cooferuntur; sic Augustinus lib. 83. Quæst. *Quædam sunt, quæ Deus efficit per se ipsum, quale est illuminare animas, & gratiam donare*; ille enim, qui per se ipsum rem aliquam agere dicitur, alterius caussæ, physicæ, etiam instrumentalis, actionem excludit. Ulterius, si Patres intellexissent Sacramenta instrumentaliter physice conferre gratiam, non negassent Ministris Sacramentorum Spiritum Sanctum conferri: sed Patres hoc aperte negarunt; etenim Augustinus lib. 15. de Trinit. cap. 26. ait: *neque enim aliquis discipulorum Christi dedit Spiritum Sanctum; orabant, ut veniret in eos, quibus manus imponebant, non ipsi eum dabant*: ergo non crediderunt physicum operandi modum communicari signis sensibilibus, quibus ex Christi institutione Ministri utuntur: aliter Sancti Patres sic porro loquuti fuissent, quemadmodum loqueretur homo, qui diceret, Titium non combussisse domum, ad quam ardentem facem admovit.

VIII. Probatur ex Tridentino, ubi sess. 6. cap. 7. loquendo de caussis justificationis sic dicitur: *hujus caussæ justificationis sunt, finalis quidem, gloria Dei, & Christi, & vita æterna; efficiens vero, misericors Deus, qui gratuito abluit & sanctificat, signans & ungens spiritu promissionis sancto .... Meritoria autem, dilectissimus Unigenitus suus Dominus noster Jesus Christus, qui, cum essemus inimici, ... sua sanctissima passione in ligno Crucis nobis justificationem meruit, & pro nobis Patri satisfecit: instrumentalis item, Sacramentum Baptismi, quod est Sacramentum fidei &c.*: ubi videtur, quod Concilium genus caussalitatis *finalis* & *meritoriæ* Christo tribuit, *efficientis* vero soli Deo, quatenus scilicet ab instrumentali & meritoria distinguitur, & sine ulla limitatione soli Deo tribuit. Igitur ex Concilio efficientia physica neque Sacramentis, neque Christo convenit. Probatur consequentia, quia Concilium loquitur de Sacramentis, tanquam de instrumentis meriti Christi: sed hoc est loqui de efficientia morali, non physica: ergo &c.

Arguunt I. Ut eludant argumentum a nobis positum, Thomistæ cum Gooeto dicunt; Sacramenta caussare gratiam in instanti extrinseco, quando scilicet verificatur hæc propositio: *jam non est Sacramentum*, sed tamen immediate antea erat. II. Dicunt alii, quod qui producit partem physice, physice etiam producit totum, sicut quando corpus sphericum tangit planum in puncto, vel in parte minima, totum sphericũ dicitur, quod tangat physice; & etiam Urbs dicitur quod expugnetur a toto exercitu, licet una sola pars exercitus illam expugnet, & reliqui milites interim otientur. III. Ut evervent aliud argumentum, alii Adversarii nostri dicunt cum Goneto, quod, recedente fictione, Baptismus præteritus caussct physice gratiam, non quidem per se ipsum jam non existentem, sed per characterem relictum in anima baptizati; tunc enim character ille a præterito Sacramento relictus & productus elevatur a Deo ad producendam physice gratiam, mediante virtute in ipso relicta; quemadmodum patre mortuo produci potest proles per virtutem ab ipso relictam in matris utero. IV. Alii cum Cacherano dicunt, Sacramenta nova per se loquendo caussare de facto gratiam, etiam physice; & explicaotes verba, *per se loquendo*, subdunt, considerando scilicet Sacramentum secundum virtutem & exigentiam, quam habet ratione sui, & secundum id, quod semper præstat in Subjecto bene disposito, abstrahendo postea ab eo, quod ipsi possit accidere ratione impedimenti extrinseci, & subjecti indispositi. Sic ipse. V. Ad Ephes. 5. dicitur: *mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*: & ad Titum 3.: *salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*; sed præpositiones *in* & *per* actionem physicam important, ut dicitur Joan. 1. *Omnia per ipsum facta sunt*; hoc est per Verbum: ergo &c. VI. Joan. 3. dicitur: *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*; ubi, ait S. Thomas, docetur gratiam caussari *principaliter* per virtutem Spiritus San-

Sancti, instrumentaliter per Sacramenta; sed Spiritus Sanctus est caussa principalis physica: ergo Sacramenta sunt etiam caussa instrumentalis physica. Consequentia sequitur; quia instrumentum caussæ principalis physicæ debet physice caussare, sive esse physica caussa caussæ principali subjecta. VII. Ex Tridentino sess. 6. cap 7. habetur, Sacramenta continere gratiam, quam significant; sed hoc intelligi nequit, nisi de continentia virtuali propria caussæ efficientis: ergo talis continentia convenit Sacramentis novæ legis, atque adeo sunt caussæ efficientes physicæ gratiæ. VIII. Ex Patribus. Tertullianus lib. de B pt. cap 4., ait: *quod aquæ, superveniente Spiritu Sancto, sanctificantur, & ita sanctificatæ vim sanctificandi combibunt*; non potest item dici, quod virtutem moralem sanctificandi combibant, Ulterius docet: *Christianos regenerari aqua Baptismatis, sicut pisces producti sunt aqua fecundata spiritu Dei.* Chrisostomus cap. 3. in Joan., *Baptismum prædicat plenum maximæ potestatis gratiæ, purgaturum peccata, & effecturum pro mortuo vivum*. Et insuper Hom 25., ait: *quod est Mater Embrioni, hoc est fidei aqua; siquidem in aqua fingitur, & formatur*. Augustinus tract. 80, in Joan. *Unde tanta virtus aquæ ut corpus tangat, & cor abluat?*; & post pauca: *Aqua baptismalis corpus tangit, & cor abluit*: hæc autem, ait Gonetus, vel exprimunt physicam Sacramentorum caussalitatem, vel irrisoria est admiratio Augustini. Leo Papa Serm. 4. de Nativit. Domini: *Omni homini renascenti Baptismus est ad instar uteri virginalis, eodem spiritu replente fonte, qui replevit & Virginem*: sed beatissima Virgo fuit caussa physica: ergo &c. Venerabilis Beda in c.3. Lucæ asserit, *Christum, cum a Joanne baptizatus fuit, tactu suæ mundissimæ carnis aqua vim regenerativam contulisse*. IX. Si Sacramenta novæ Legis non caussarent physice gratiam, a Sacramentis veteris Legis non differrent; sed differunt: ergo ad differentiam illorum Sacramenta novæ Legis caussant physice gratiam. Probatur sequela. Sacramenta veteris Legis caussabant in recipientibus moraliter gratiam: ergo si Sacramenta novæ Legis non caussant physice, ab illis non differrent. X. Sic pariter non differrent Sacramenta novæ Legis a verbis magicis, si tantum moraliter gratiam operarentur; sed differunt: ergo etiã physice operantur. Probatur major. Verba magica, quibus utuntur Venefici ex pacto inito cum Dæmone, ad effectum aliquem mirabilem producendum, moraliter, non physice, effectum illum producunt: ergo si Sacramenta novæ Legis moraliter tantum, & non physice, gratiam operantur, a verbis magicis non differunt. XI. Non solum Christus, ut homo, sed etiam Deus, ut Deus, confert nobis gratiam per Sacramenta; sed Deus, ut Deus, non conferret, si Sacramenta essent solum caussæ morales: ergo &c. Probatur minor. Caussa moralis moveus caussam physicam ad producendum effectum, operatur per ipsam physicam caussam a se motam: caussa autem physica mota ad producendum effectum, non operatur per caussam moralem, a qua movetur; sed per Apostolum ad Timoth.3. Deus confert nobis gratiam per Sacramenta; dicit enim: *secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrũ regenerationis &c* ergo &c. XII. Inexplicabile est, quod Sacramenta sint caussæ morales, & non sint puræ conditiones; sed puræ conditiones non sunt, ut fuit a nobis suo loco probatum: ergo non sunt caussæ morales. XIII. Saltem Sacramenta possunt esse caussæ physicæ gratiæ, ut minimũ scilicet de possibili: ergo sũt pariter de facto. Probatur consequentia; quia hoc magis convenit dignitati Sacramentorum, & divinæ Omnipotentiæ manifestationi. XIV. Ex precibus Ecclesiæ super aquam baptismatis convincitur, quod in aqua sit insita virtus physica, quæ sit animarum nostrarum sanctificativa: ergo Sacramentum baptismi caussat physice gratiam in suscipientibus illud XV. Posita caussalitate morali gratiæ in Sacramentis, sequeretur, quod virtus sanctificativa esset etiam pure moralis; sed hæc virtus sanctificativa pure moralis Sacramentis concessa est inexplicabilis: ergo non est admittenda, sicut nec admittenda est hypothesis, ex qua sequitur. Probatur minor, & quidem ex diversitate modi explicandi ipsam, quam nobis Adversarii opponunt, quibus probare intendunt,

hanc virtutem moralem sanctificativã aut esse inexplicabilem, aut difficulter & admodum ægre a nobis explicari.

Respondemus ad I., quod si in Adversariorum schola verum est principium illud; *propter quod unumquodque tale, & illud magis*, nos dicimus, quod si in instanti productionis gratiæ existit gratia realiter & physice, multo magis existit Sacramentum, propter quod gratia existit. Secundo; verum est per Adversarios hoc aliud principium; *nemo dat, quod non habet*; sed in eo instanti Sacramentum non habet physicam & realem existentiam: ergo tunc illam non dat gratiæ. Tertio; in illo instanti existit physica actio, per quam tunc producitur gratia; sed physica actio nequit existere sine physica sua caussa, cum qua essentialem habet connexionem per Adversarios: ergo tunc existit Sacramentum, quando non existit, si est physica caussa actionis gratiæ. Quarto; Ea ratione, qua nihil est, nihil producit; sed in illo instanti Sacramentum realiter & physice nihil est: ergo realiter & physice nihil producit. Quinto; Implicat gratiam actualiter produci non existente actualiter actione, qua producitur: ergo implicat gratiam actualiter produci non existente actualiter caussa, a qua producitur physice. Sequitur Consequentia; quia actualiter producit physice, non minus habet caussa ratione caussæ, quam ratione actionis; immo principalius habet ratione caussæ. Sexto tandem; quis credet oculos excæcatos in instanti antecedenti, in instanti subsequenti videre clarissime? Canem mortuum in instanti præcedenti, in sequenti mordere? Constat igitur, Sacramenta in instanti extrinseco gratiam non producere physice.

Ad II. Exempla allata non sunt ad rem, quia licet totum existens actualiter secundum se totum denominetur producens a parte producente, aut tangente; nihilominus totum non existens nequit denominari; denominatio enim, quæ requirit existentiam Subjecti denominabilis, nequit denominare Subjectum non existens. Patet hoc, vel in ipsis exemplis allatis; nam si aliqua pars corporis spherici destruatur, corpus non denominabitur tangens physice planum, prout complectens partem destructam, sed solum prout complectens partes existentes. Similiter exercitus non expugnat urbem, & operatur actualiter, prout complectens milites occisos, prius quam urbs expugnaretur, vel qui pridie ejus diei Commilitones deseruerant. Secundo; Sacramentum ita est caussa gratiæ, ut omnes illius partes conferant immediatam actionem in gratiam; sed non omnes illius partes conferunt immediatam actionem physicam; si quidem partes non existentes, fatentibus Adversariis, talem actionem non habent: ergo non totum Sacramentum confert immediatam actionem physicam: ergo non totum est caussa physica. Major patet, quia ad conferendam gratiam Deus totum Sacramentum instituit. Tertio; si partes non existentes producunt solum moraliter gratiam, & physice producit pars tunc existens, duo absurda sequerentur; primum, quod non semper eadem pars physice, neque semper eadem moraliter producat, sed commutentur actiones; aliquando enim terminatur applicatio materiæ, antequam terminetur pronunciatio formæ; aliquando post totam formam prolatam applicatur materia. Secundum absurdum est, quod in Baptismo invocatio sola Spiritus Sancti per ultimam suam syllabam producat physice gratiam; non sic invocatio Patris, & Filii, quæ physice præterit: Patrum tamen, & Ecclesiæ sensus est, gratiam baptismalem æqualiter pendere ab invocatione totius Trinitatis. Dicamus igitur, totam invocationem æqualiter esse caussam non physicam, sed moralem, ne tot absurda cogamur devorare.

Ad III. In tantum pater mortuus dicitur caussa prolis, quia virtus relicta a patre ipso extincto ex natura sua est prolifica, & formativa fœtus, independenter ab elevatione Dei; character vero non est ex natura sua productivus gratiæ independenter ab elevatione Dei; unde non currit paritas. Secundo; dato & non concesso, quod Goneti ratio valeat in Sacramentis, quæ imprimunt characterem, in Sacramentis tamen illis, quæ non imprimunt, nullo modo valere potest: ergo hæc saltem producunt, & conferunt gratiam moraliter. Tertio; quia Thomista Serra scribit, communiorem Sententiam in Schola S. Thomæ esse, quod

Sacra-

Sacramenta recedente fictione caussent gratiam moraliter, non physice: unde videtur Gonetum contra suam Scholam pugnare.

Ad IV., dicitur, quod si proprium est Sacramentorum per se tantum caussare gratiam physice, sequitur, quod gratia illa, quæ caussatur, recedente fictione, non caussatur a Sacramentis. Et probatur; quia non caussatur modo proprio caussandi Sacramentorum: ergo non caussatur a Sacramentis: hoc autem est contra communem sensum Theologorum & Patrum. Secundo; stante responsione Cacherani, gratia caussata a Sacramentis ficte susceptis, recedente fictione, esset monstrum, quia ipsam Sacramenta non caussarent per se, sed per accidens. Tertio; potentiam, quam habent Sacramenta ad caussandam gratiam, non habent ex natura sua, sed ex institutione Dei; ex institutione Dei caussant etiam moraliter, recedente fictione; ergo tunc etiam caussant ex natura sua &c.

Ad V. Præpositiones *per, & in* æque significare possunt influxû physicum & moralem; ad unum autem, aut ad alium significandum, restringuntur, applicantur, ac limitantur ex contextu, scilicet ex verbis aliis, quæ in eodem loco leguntur; sicut accidit in illo Joannis I., quem proponit objectio. In casu autem nostro, quia non sunt restrictiva verba, quæ cogant ad influxum physicum applicare Sacramentorum actionem in gratiæ productione, videtur, quod argumentum ad hoc ipsum evicendum nullum contineat robur.

Ad VI., dicitur, quod non in omnibus debent convenire caussa principalis, & caussa instrumentalis; immo debent in omnibus non convenire. Si igitur convenire non debent in omnibus, quo jure Adversarii tanquam primum principium afferunt, quod instrumentum caussæ principalis physicæ debeat physice caussare? Si enim ipsorum ratio argumentandi valeret, possemus etiam dicere, quod instrumentum caussæ principalis debeat esse substantia, quia caussa principalis est substantia; debeat esse divinum, quia caussa principalis est divina; & alia hujusmodi, quæ nec admittuntur, nec admitti possunt.

Ad VII., distinguitur minor; non potest illud intelligi, nisi de continentia virtuali propria caussæ efficientis saltem moraliter, conceditur; caussæ efficientis physice, negatur. Concedimus Sacramenta nova continere gratiam productive, ad distinctionem antiquorum, quæ tantum continebant significative: at dicimus nova continere gratiam productive tantum moraliter, non vero physice.

Ad VIII., dicitur, quod vel Patres fecerunt comparationem Sacramentorum cum caussis physicis, quoad aliqua, & non quoad omnia; quia si quoad omnia fecissent, nimia esset comparatio, & neque ab Adversariis ipsis concedenda: vel quod per realem non intellexerunt physicam, sed veram; vel quod loquuti fuerunt de realitate effectus, non autem actionis. Ad verificandum igitur Patrum loquutiones, sat est, quod Sacramenta caussent sufficienter gratiam; caussant autem sufficienter, si tantum moraliter caussant. Unde benedictio, sanctificatio, vis regenerativa in aquis, virtus aquæ &c. sunt veræ virtutes & reales, non autem physicæ. Comparatio Chrysostomi de Embrione valet quoad substantiam rei, quia vere Sacramenta producunt fidem, & justitiam, sicut Mater producit Embrionem; sed non valet quoad physicum producendi modum; quia non est necesse, ut in comparationibus omnimoda sit similitudo. Quæ quidem explicationes Patrum eo videntur congruentiores, quo nos supra alias Patrum auctoritates adduximus pro morali tantum caussalitate Sacramentorum.

Ad IX., dicitur, quod Sacramenta mosaica non ratione sui, sed per accidens tantum, scilicet ratione fidei, & charitatis, quarum erant extrinseca signa, gratiam producebant; non dissimili modo ab eo, quo eleemosyna operantem justificat, nempe vi charitatis intrinsecæ, cui supponitur conjuncta &c. Sacramenta vero novæ Legis per se sanctitatem efficiunt, quia ex primaria sui institutione sunt signa sensibilia, ad quorum præsentiam Deus ad gratiam conferendam Subjecto disposito determinatur.

Ad X. Differunt Sacramenta a verbis magicis mille titulis: verba magica, ut

ut talia, nihil supernaturale habent pro effectu; & quisquis sit illorum effectus, semper pendet a pacto fallibili inito a Venefico cum Dœmone potente falli, & fallere volente. Sacramenta vero habent pro effectu rem maxime supernaturalem, & pendentem a pacto infallibili inito a Christo cum Deo impotente falli, & efficaciter fallere nolente. Quod autem conveniant in hoc, quod utraque verba moraliter caussent effectum suum, nihil officit dignitati Sacramentorum; sicut nihil officit in Adversariorum sententia, & in nostra etiam, quod utraque sint verba.

Ad XI. Conceditur propositio de caussa morali, quæ virtutem movendi caussam physicam non accipit ab eadem caussa physica; negatur vero de caussa morali, quæ virtutem movendi caussam physicam accipit ab eadem caussa physica. Sacramenta sunt caussa moralis movens Deum, a quo acceperunt suam virtutem motivam.

Ad XII. Discrimen est hoc per Aunoldum, quod caussa moralis operantem movet ratione alicujus dignitatis, & excellentiæ, in quam fertur, & a qua quodamodo excitatur effectus caussæ illius, quæ movetur ad physice operandum. Conditio vero non movet ratione hujusmodi dignitatis & excellentiæ in se receptæ, sed ut conjuncta cum alio dignitatem habente, & exigente non movere, nisi quando illud alterum sibi conjunctum habet. Potest dari casus, quod idem sit caussa moralis, & conditio, sed non per hoc dicitur mera conditio. Præcipiens, rogans, consulens, &c. sunt caussæ morales, quia in præcepto, in precibus, in consilio, est virtus excitandi alterius voluntatem ad operandum seclusis aliis. Quod si præcipiens restringat suum præceptum ad certos casus, & circumstantias; tunc illæ circumstantiæ erunt meræ conditiones. Sacramenta ergo continent in se excellentiam moventem Deum ad producendam gratiam, utpote actiones Christi, a Christo institutæ, & a Ministris Christi exercendæ nomine, & auctoritate ipsius Christi, & quidem in hunc finem, ut scilicet gratia obtineatur.

Ad XIII., dicitur, quod in nostris principiis, quibus sustinemus, gratiam sanctificantem non esse qualitatem physicam animæ inhærentem, Sacramenta nec etiam de possibili possunt physice caussare gratiam, sive gratia explicetur cum Maignano per substantiam spiritualem animæ inhærentem, sive cum P. Sanguens per actionem Dei immanentem, ut videre est in sexta probatione,& nos inferius fusius quoque explicabimus.

Ad XIV., primo dicitur, quod per illas preces non recipit aqua virtutem sanctificandi, quia etiam aqua non benedicta valet ad Baptismum. Secundo dicitur, quod illa vis non solum deberet esse in aqua, sed in verbis quoque; & tamen verba non benedicuntur.

Ad XV. Nos explicamus virtutem sanctificativam pure moralem Sacramentorum per eorundem identitatem moralem cum meritis Christi Domini, quia hoc ipso Sacramenta intelliguntur cum virtute moraliter caussativa gratiæ, quum hoc ipso intelligantur habere virtutem illam, cum qua intelliguntur identificari. Et quidem moralis identitas Sacramētorum cum meritis Christi Domini probatur; quia Sacramenta sunt moraliter operationes Christi Domini, quibus ipse virtute suorum meritorum sanctificat homines suscipientes; sed operationes Ministri Delegati, ut Delegati, sunt moraliter operationes Delegātis: ergo &c. Probatur minor; quia minister non suo nomine, sed nomine Christi operatur, sive baptizet, sive absolvat, sive Eucharistiam conficiat &c., ut docet Florentinum, & communiter Patres. Prædicta autem moralis identitas Sacramentorum cum meritis intelligenda est secundum puram formalitatem virtutis sanctificativæ efficienter. Ratio est, quia actiones Christi meritoriæ tres formalitates habuerunt, *meriti*, *sanctificationis*, & *impetrationis*: *meriti*, quia habent rationem pretii respectu præmii; *sanctificationis*, quia habent rationem solutionis respectu debiti; *impetrationis*, quia habent rationem precum ad obtinendum id,quod Christus petit a Deo. Istæ autem formalitates contrahunt aliam formalitatem omnibus communem, & est virtus sanctificativa efficienter, hoc est virtus, quæ moraliter, sive ut cognita, Deum allicit & indu-

inducit ad producendam gratiam; & hinc est, quod in quavis ex illis formalitatibus hæc communis formalitas reperitur & cõtinetur, & secundum hanc communem Sacramenta moraliter cõferunt gratiam. Ratio est, quia operationes Delegati identificantur moraliter cum operationibus Delegantis, secundum illam formalitatem, quam intendit & exprimit delegatio ipsa & institutio; sed Delegatio & institutio Ministri Delegati a Christo in Sacramentorum ministerio intẽdit solum & exprimit identitatem Sacramentorum cum operationibus Christi Delegantis secundum formalitatem virtutis sanctificativæ efficienter: ergo &c. Minor probatur; quia delegatio ipsa intendit solam illam formalitatem, quæ necessaria est, ut in ipsis Sacramentis existat virtus caussativa, & collativa gratiæ; sed ad hoc est solum necessaria formalitas virtutis sanctificativæ efficienter, ut de se patet: ergo &c.

DISSERTATIO CCCXIX.

De principaliori Sacramentorum effectu, qui est Gratia. An Sacramenta mortuorum possint per accidens caussare secundam gratiam, & Sacramenta vivorum primam? Gratia Sacramentalis in quo consistat, & quomodo a gratia habituali differat? Gratia habitualis an sit qualitas physica, quæ sit Accidens prædicamentale in Peripateticorum hypothesi?

Præmittimus I., quod Gratia, quantum ad præsens attinet institutum primo dividitur in actualem, & habitualem. Actualis a Theologis peripateticis dicitur motus transiens, quo anima ad pietatis opus excitatur, & consistit in actibus intellectus, & voluntatis. Habitualis ab iisdem dicitur, forma animæ permanenter inhærens, ipsamque sanctificans, & Deo gratam reddens. Ab aliis vero extra peripateticam Scholam gratia actualis dicitur quidem motus transiens, quo anima ad pietatis opus excitatur, sed talis motus est Dei illuminantis, excitantis, adjuvantis &c. Animam, non vero motus ipsius animæ, sive intelligentis, sive volentis. Ab iisdem gratia habitualis nec etiam ponitur in accidente inhærente, sed a P. Maignano explicatur per substantiam spiritualem, quæ animæ inhæreat: & per hoc quod inhæreat, dicatur accidens, sed respectivum, non vero absolutum, quum in se non accidens, sed substantia sit; adeoque dicitur, ut terminos peripateticos usurpemus, accidens *prædicabile*, non *prædicamentale*. A P. Saguens vero explicatur per motum ejusdem Dei, non quidem transeuntem, sed permanentem; motus enim transiens per ipsum Saguens constituit gratiam actualem, permanens vero habitualem; quo quidem motu permanente Deus animam sanctificat, reddit sibi gratam, & ea omnia in anima præstat, quæ per qualitatem superadditam peripatetici Theologi volunt in anima præstari.

Præmittimus II., quod gratia habitualis dividitur in primam, & secundam. Gratia prima est, quæ confertur homini non habenti aliam gratiam, sed in peccato mortali existenti. Gratia secunda, quæ potius dicitur augmentum gratiæ, est, quæ confertur homini habenti gratiam sanctificantem, adeoque homini justo. Ulterius dividitur gratia in pure habitualem, & in Sacramentalem: pure habitualis est illa, quæ omnibus Sacramentis est communis, & est ipsamet gratia sanctificans; Sacramentalis vero est cuilibet Sacramento peculiaris, & a Deo data ad finem cuilibet Sacramento proprium consequendum. Denique

divi-

dividitur gratia in gratiam, quæ caussatur per se, & in gratiam, quæ caussatur per accidens. At hæc in rigore non est divisio gratiæ, sed potius divisio caussationis gratiæ, quum gratia semper sit eadem. Et ratio hujus divisionis est, quia aliqua Sacramenta habent per se caussare primam gratiam, ut sunt Sacramenta mortuorum, Baptismus scilicet, & Pœnitentia, & nihilominus Theologi volunt, quod per accidens possint etiam caussare secundam; quemadmodum aliqua Sacramenta habent per se caussare secundam gratiam, & sunt Sacramenta vivorum, reliqua scilicet quinque, præter Baptismum, & Pœnitentiam; & tamen aliqui Scholastici etiam volunt, quod per accidens possint caussare primam.

Præmittimus III., certum esse apud omnes, Sacramenta non caussare gratiam actualem, quia motus illi, quomodocunque expliceutur, non caussantur a Sacramentis, quia si a Sacramentis caussarentur, in quibuslibet Sacramenta recipientibus reperirentur. At non reperiuntur in Infantibus; immo nec etiam in Adultis, prout a Sacramentis caussati, quum Sacramenta non habeant movere, excitare, illuminare animam ad pietatis opera. Certum est quoque, gratiam, quæ per Sacramenta caussatur, esse gratiam habitualem, quia gratia, quam Sacramenta caussant, debet animam sanctificare, debet peccatum delere, debet animam Deo gratam reddere; hæc autem omnia nonnisi gratiæ habituali conveniunt. Certum est denique, Sacramenta mortuorum, Baptismum scilicet, & Pœnitentiam, per se caussare primam gratiam; & hoc est modo commune apud omnes Scholasticos, quanvis aliqui contrarium asseruerint; unde ad illorum, aliorumque Scholasticorum opiniones afferendas devenimus.

Primo igitur Ochamus, Gabriel, Argentinas, aliique pauci ex veteribus, putarunt, nullum Sacramentum primam gratiam conferre; & ratio ipsis erat, quia nullum Sacramentum potest facere de attrito contritum, & quod nullus peccator adultus potest esse sufficienter dispositus ad fructuosam alicujus Sacramenti susceptionem, nisi per contritionem. Ita refert Cacheranus.

Secundo asseruit Serra, etiam Sacramenta mortuorum per se caussare secundam gratiam, quod est contra communem Theologorum sententiam, qui volunt, sola Sacramenta vivorum per se secundam gratiam caussare. Refert pariter Cacheranus.

Tertio pauci quidam Scholastici, quos affert suppresso nomine Saurez, putarunt, omnia Sacramenta per se caussare primam gratiam. Hanc eandem opinionem, cum aliqua tamen limitatione, docent Nuguus, & Joannes a S. Thoma.

Quarto Vasquez, Villalobos, Beraal, aliique voluerunt, nunquam Sacramenta vivorum per se caussare primam gratiam, neque per accidens. Lugus, & Gaspar Hurtado asserunt, solam extremam Unctionem in aliquo casu per accidens caussare primam gratiam; de reliquis tamen Sacramentis conveniunt cum Vasquez.

Dicimus I. Sacramenta mortuorum per se caussare primam gratiam; Sacramenta vero vivorum per se non caussare. Insuper illa posse per accidens caussare secundam, & hæc per accidens quoque posse caussare primam. Quatuor partes habet Conclusio.

Prima Conclusionis pars probatur. Sacramenta mortuorum per se, & ex primario suæ institutionis fine, caussant remissionem peccatorum: ergo pariter per se, & ex primario suæ institutionis fine, caussant primam gratiam. Probatur antecedens. Sacramenta mortuorum primo, & per se, sunt instituta ad remissionem peccatorum: ergo illam per se, & ex primario suæ institutionis fine, caussant. Probatur antecedens, & quidem primo; quia aliter Sacramenta mortuorum non dicerentur: secundo; quia propriæ formæ ipsorum hoc indicant, quum sordium ablutio in Baptismo, & vinculorum solutio in Pœnitentia important peccatorum exclusionem, seu remissionem.

Secunda Conclusionis pars probatur. Absolute dicere, quod omnia Sacramenta vivorum caussent primam gratiam, sicuti caussant Sacramenta mortuorum, est dicere aliquid contrarium communi Catholicorum doctrinæ, & signanter respectu Eucharistiæ, quinimmo contrarium quoque Apostolo I. ad Corinth. 11., & Concilio Tridentino

dent.sess, 13.c.7 ; unde ab Arriaga talis sententia vocatur erronea, si non hæretica. Dicere vero illud cum distinctione, quod scilicet utraque Sacramenta per se sint apta caussare primam gratiam; at Sacramenta mortuorum id habere ex ratione generica, & communi Sacramentorum omnium, & ex ratione specifica & differentiali Sacramenti talis; Sacramenta vero vivorum habere tantum ex primo titulo, & ex secundo titulo caussare secundam gratiam; hoc quidem dicere, nec est ad rem; quia tales distinctiones sunt metaphysicæ & abstractæ, & Christus in specie tantum Sacramenta instituit, ut suam gratiam quæque caussarent. Ulterius, si ratio illa valeret, tantum probaret, Sacramenta vivorum ex ratione generica caussare gratiam genericam, prout scilicet abstrahit a prima & a secunda; non vero caussare gratiam specificam, quæ est prima.

Tertia Conclusionis pars probatur. Quoties suscipitur Sacramentum sine obice, debet producere effectum suum; sed carentia peccati non est obex gratiæ: ergo quoties Sacramenta mortuorum suscipiuntur ab illis, qui peccato carent, iisdem conferunt gratiam; at non conferunt primam, ut de se patet : ergo conferunt secundam.

Quarta Conclusionis pars probatur. Si quis cum necessaria contritione ad valorem Sacramenti pœnitentiæ ad se confitendum accedat, & ex malitia Sacerdotis non absolutus, existimans tamen prudenter se esse absolutum, atque adeo etiam contritum, & sic Eucharistiam sumat ; in tali casu nullum ponit obicem gratiæ : ergo gratia in eodem casu conferretur ; non secunda, ut patet : ergo prima.

II. Probatur. Sacramenta mortuorum per accidens caussant secundam gratiam : ergo etiam Sacramenta vivorum per accidens caussant primam gratiam. Negat paritatem De Lugo dicens, quia major virtus requiritur ad caussandam primam gratiam, quam secundam, quum homo justus possit de condigno sibi mereri secundam gratiam, non autem primam; sed contra est, quia hoc tantum provenit ex eo, quod principium meriti, quale est gratia, non potest cadere sub merito, non vero provenit, quod unum sit difficilius alio, vel quod primus gradus gratiæ sit secundo excellentior.

III. Probatur. Multoties ægroti non aliud Sacramentum suscipere valent, quam extremam Unctionem, & tamen in illis angustiis proximæ mortis difficillime possunt actum contritionis elicere, & his non obstantibus Ecclesia confert illis Sacramentum extremæ Unctionis : ergo signum est, quod divina misericordia pro illo casu illi Sacramento concesserit primam gratiam conferre. Et si Lugus de extrema Unctione hoc concedit, non videmus, quare postea de Eucharistia inficietur, quum etiam de Eucharistia dicatur, quod sit *ablutio scelerum* : & S Justinus Apolog. 2. eam vocet *peccati aspersionem*, & carnem dominicam cum Isaiæ carbone comparet, quemadmodum de extrema Unctione Jacobi 5. dicitur : *si in peccatis sit, remittentur ei* : unde Lugus movetur ad aliter de extrema Unctione sentiendum.

Objiciunt I. Nullum Sacramentum potest facere hominem de attrito contritum : ergo nullum Sacramentum potest per se caussare primam gratiam. II. Nullus peccator adultus est sufficienter dispositus ad fructuosam alicujus Sacramenti susceptionem, nisi per contritionem: ergo nullum Sacramentum potest per se ipsum caussare primam gratiam. III. Agens, quod potest aliquam formam inducere, potest hoc ipso contrariam formam expellere: ergo omne Sacramentum, quod est potens caussare gratiam, potest hoc ipso expellere contrarium gratiæ; sed peccatum est contrarium cuilibet gratiæ: ergo quodlibet Sacramentum, quod potest caussare aliquam gratiam per se, per se etiam potest expellere peccatum: ergo non solum Sacramenta mortuorum, sed etiam vivorum per se possunt expellere peccatum, adeoque primam gratiam caussare. IV. Virtus, quæ potest qualitatem, vel habitum augere, potest etiam primo inducere : ergo si Sacramenta vivorum habent per se augere habitum gratiæ, habent etiam ipsum per se primo inducere. Antecedens probatur : quod potest facere perfectius, potest etiam facere minus perfectum; sed perfectius est augmentum gratiæ : ergo &c. V. Omnibus novæ legis Sacramentis convenit conferre gratiam non habent

habenti obicem, non conferre habenti obicem: Peccator ergo attritus vel habet obicem gratiæ, vel non habet: si habet; ergo neque Sacramenta mortuorum ei gratiam conferent: si non, habet: ergo etiam per se conferent gratiam Sacramenta vivorum; & sic fit, quod in Peccatore, vel sufficiat attritio ad suscipienda sine obice Sacramenta vivorum, vel requiratur contritio ad suscipienda sine obice Sacramenta mortuorum. VI. Sacramenta vivorum, dum caussant primam gratiam, caussant per se: ergo non per accidens. Probatur antecedens. Caussant ex vi institutionis suæ: ergo per se VII. Eucharistiæ Sacramentum est nutritivum animæ, & Confirmationis est augmentativum; sed nutritio, & augmentatio supponunt vitam, non caussant: ergo &c. VIII. Cibus applicatus per Eucharistiam vel applicatur vivo, vel mortuo: si mortuo, illi non prodest: si vivo: ergo supponit gratiam.

Respondemus ad I., falsam esse propositionem illam, quam arguens assumit: & ratio est, quia saltem in Infantibus nequit per dolorem deleri peccatum: ergo non est universaliter vera propositio illa, quæ assumitur in argumento.

Ad II., dicitur, quod non prærequiritur contritio, saltem perfecta, ad valorem Sacramentorum mortuorum in Adultis, ut probabitur, quando suo loco de Baptismo, & de Pœnitentia erit sermo; ubi commune Scholasticorum effatum, quod scilicet Sacramenta mortuorum faciant de attrito contritum, per hujusmodi Autores negatum, expressius atque fusius probabitur.

Ad III, dicitur, verum esse antecedens de forma opposita, quæ auferibilis est per gradus, & paulatim, seu est divisibilis; tunc enim inductio cujuslibet gradus est conjuncta cum expulsione gradus oppositi correspondentis: falsum vero est de forma opposita, quæ non nisi indivisibiliter & totaliter auferibilis est; ita ut forma, quæ inducitur per quenlibet sui gradum, omnes gradus, seu quasi gradus, formæ contrariæ excludat: sic est peccatum; adeoque &c.

Ad IV., distinguitur antecedens: si cætera sint paria, conceditur; si disparia, ut sunt in casu, negatur: in casu enim gratiam primo inducere importat simul expulsionem formæ contrariæ; non sic autem gratiam augere. Ulterius in Sacramentis vivorum virtus est primario instituta ad intendendam, non ad primo inducendam gratiam; in caussis autem instrumentalibus virtus operatur solum secundum applicationem Agentis principalis, quanvis aliunde ad multa alia possit esse sufficiens.

Ad V., dicitur, peccatum commissum, & nullatenus retractatum, esse obicem gratiæ respectu omnium Sacramentorum; retractatum imperfecte per supernaturalem attritionem esse obicem gratiæ respectu Sacramentorum, quæ dicuntur vivorum; retractatum perfecte per contritionem, & per dilectionem supernaturalem Dei supra omnia, nullatenus esse gratiæ obicem, immo esse ultimam dispositionem pro gratia, etiam extra Sacramentum.

Ad VI. Negatur antecedens. Ad probationem distinguitur antecedens: Caussant ex vi institutionis secundariæ, & quasi concomitanter se habentis, conceditur; primariæ, & se habentis formaliter, negatur.

Ad VII., dicitur, quod Eucharistia, & Confirmatio, comparantur nutritioni, & augmentationi naturali in ordine ad illud, quod habent per se primo caussare, non vero in ordine ad illud, quod caussant aliquando per accidens; in ordine vero ad hoc comparātur aliquando etiam generationi; sicut videtur de pœnitentia, & de Baptismo, licet comparētur generationi in ordine ad id, quod habent per se caussare, in ordine autem ad illud, quod aliquando caussant per accidens, comparantur etiam nutritioni, augmentationi &c.

Ad VIII., dicitur, quod cibus applicatur homini ultimo disposito ad vitam; sic qui habet in se peccatum, quod est mors, sed cum recessu ab ipso, licet non cum sufficienti accessu ad Deum: unde in tali casu cibus ille vivificaret perfecte hominem, qui alias jam inciperet reviviscere.

Pro secunda Dissertationis parte, in qua quæritur, gratia sacramentalis in quo consistat, & quomodo a gratia habituali differat? Scire oportet, gratiam sacramentalē aliquid aliud supra gratiam habitualem addere, immo etiam supra

supra virtutes, & dona Spiritus Sancti, quæ ad ipsam gratiam habitualem consequuntur. Et ratio est, quia, qui extra Sacramentum justificatur, habet quidem gratiam habitualem, habet virtutes, habet dona Spiritus Sancti, non tamen gratiam sacramentalem habet: ergo gratia sacramentalis aliquid aliud supra gratiam habitualem addit. Ulterius, quia omnia Sacramenta gratiam habitualem producunt, sequeretur, quod in omnibus Sacramentis eadem esset gratia, & sic frustra tot Sacramenta inter se specie diversa multiplicarentur. Nec posset dici, quod multiplicarentur Sacramenta propter gratiæ augmentum; ad hoc enim idem Sacramentum sæpius repetitum sufficere posset. Et in hoc omnes Theologi conveniunt: discon-veniunt tamen in explicando, in quo consistat superadditum illud, quod a gratia sacramentali importatur.

Primo, S. Bonaventura, Richardus, Gabriel, volunt, gratiam sacramentalem supra gratiam gratum facientem non addere, nisi respectu ad Sacramentum, tanquam ad caussam: unde in hoc duntaxat has duas gratias differre faciunt, quod gratia habitualis non sacramentalis a solo Deo caussetur, habitualis vero & sacramentalis caussetur a Deo, & a Sacramento. At hæc opinio impugnationibus modo factis refellitur: etenim revera, si sacramentalis gratia non dicit supra habitualem nisi respectum, in substantia eadem esset cum habituali, adeoque frustra, ut dictum est, tot Sacramenta multiplicarentur; atque etiam non minus effectus esset extremæ Unctionis tollere peccatorum reliquias, quam Confirmationis; non minus præstare robur ad fidem effectus esset Confirmationis, quam Baptismi; & sic de cæteris.

Secundo, Paludanus, & Capreolus volunt, gratiam sacramentalem esse habitum realiter distinctum a gratia sanctificante, qui quidem habitus in Baptismo vocatur regenerativus, in Confirmatione roborativus, in Eucharistia nutritivus, & sic de aliis; sed contra; quia gratia sacramentalis habet reddere hominem Deo gratum, vel magis gratum; sed si esset habitus a gratia sanctificante distinctus, hunc effectum non præstaret, quia talis effectus est proprius gratiæ sanctificantis, quæ nequit specie multiplicari: ergo &c.

Tertio, Joannes a S. Thoma, Serra, Cabrera, aliique volunt, gratiam sacramentalem esse modum quendam, seu perfectionem aliquam intrinsecam modaliter ab ipsa gratia habituali distinctam: sed contra; quia talis modus est superfluus, quum ad eliciendas actiones sacramentales cuilibet Sacramento proprias sufficiat gratia habitualis cum donis & virtutibus ipsam consequentibus, & cum specialibus auxiliis ad operandum requisitis.

Dicimus II. Gratiam sacramentalem addere supra gratiam habitualem jus quoddam ad auxilia specialia necessaria ad exercendas actiones sacramentales.

I. probatur. Quodlibet Sacramentum producit gratiam, quæ sit conveniens fini, ad quem ordinatur; sed unumquodque Sacramentum ordinatur ad finem specialem per auxilia specialia consequendum: ergo quodlibet Sacramentum debet producere gratiam, quæ conferat hujusmodi specialis finis consequutioni: atqui hæc non potest esse nisi jus, quod diximus, ad auxilia specialia necessaria ad exercendas actiones sacramentales: ergo in hoc gratia sacramentalis consistit. Minor principalis argumenti probatur. Baptismus dat jus ad auxilia, quibus baptizatus exequi possit officia hominis christiani: Confirmatio, ut, data occasione, fidem coram Tyrannis confiteatur: Eucharistia, ut in Christo maneat: Pœnitentia, ut peccata fugiat, & Deo satisfaciat: extrema Unctio, ut morbi incommoda tolleret patienter: Ordo, ut sacras functiones sancte peragat: Matrimonium, ut concupiscentia temperetur, ut mutua fides servetur, ut Conjuges invicem supportentur, ut proles pie educatur: ergo &c. Major etiam prioris argumenti est doctrina Bernardi in Serm. de cœna Domini: *divisiones gratiarum diversis sunt traditæ Sacramentis*.

II. probatur. Si gratia sacramentalis non consisteret in jure ad auxilium, prout a nobis est explicatum, ideo esset, quia potius consisteret in auxilio ipso; sed in auxilio ipso non consistit: ergo consistit in jure dicto. Probatur minor. Gratia sacramentalis confertur in su-

stente in eodem subjecto semper, negatur; existente quandoque in altero subjecto, conceditur. In casu, jus morale supponit aliquod physicum, non quidem intrinsecum gratiæ habituali, sed extrinsecum, & est divina institutio, ex qua provenit jus morale gratiæ sacramentalis proprium.

Ad VI., distinguitur minor; eadem gratia sanctificans nequit diversa jura moralia fundare, secundum se præcise, & secundum suas intrinsecas perfectiones, conceditur; prout subest diversæ institutioni divinæ, & diversæ denominationi extrinsecæ, negatur minor, & consequentia.

Ad VII., conceditur antecedens, & negatur consequentia. Disparitas est, quia ad eligendos aliquos actus peculiares, frequentius, facilius, infallibilius, & quodam pie speciali modo Sacramentorum proprio, sufficiunt communes habitus, non vero communia auxilia, nec per consequens jus ad ipsa. Et ratio est, quia, quæ sunt actui secundo proximiora, & ad ipsum magis deducentia, debent esse pariter determinatiora.

Pro tertia demum Dissertationis parte, Scholastici omnes peripatetici conveniunt, quod gratia habitualis sit qualitas habitualis, seu per modum habitus, cujus esse sit tantum inesse, scilicet inhærere subjecto, in quo est; ac proinde sit accidens aristotelicum, prout in ipsorum hypothesi explicatur: an vero sit aliquid aliud diversum ab accidentibus illis, prout explicant Theologi illi, qui de schola peripatetica non sunt; hoc quidem est, quod in hac parte videndū superest. Et quidem ad hoc explicandum ac determinandum præmittimus, non esse rem hanc talem, quæ dici possit ad fidem pertinere, sed tantum disputationi Theologorum esse concreditam. Quod sane diffuse, subtiliter, & sapienter explicat variis in locis Melchior Canus; & præcipue de locis theologicis lib.7. cap.2. circa finem; ubi hæc scribit: „ In secundo genere ea sunt, quæ neque a Christo, neque ab Apostolis accepimus, neque ex iis certe colliguntur, quæ Christi & Apostolorum authoritate retinemus. Ut e.g. an gratia, qua justificamur, qualitas quædam sit animo impressa, quæ ipsi præstet & esse, & vivere, unde qualitates aliæ consequantur; hoc est virtutes quædam tum theologicæ tum morales, infusæ, per quas animus divinas & supernaturales habeat actiones, inter Scholasticos quidem disputatur. Item, an Sacramenta, quæ caussa gratiæ & virtutum esse dicuntur, hujusmodi effecta vi quadam & qualitate inexistente divinitus indita efficiant, nec ne, magna multorum dissensione certari solet. Hujus generis vero quæstiones in posteriorum ego numerum redigo; neque sacrarum literarum testimonia de his qualitatibus intelligenda esse existimo: neque controversiam Catholicorum cum Pelagianis de Gratia ad credendum, ad operandum, ad amandum, ad implendam legem, ad perseverandum &c. de qualitatibus potissimum esse, sed de Dei auxilio gratuito & speciali. „ Idem Canus de Sacramentis p.4. hæc scribit: „ Quinta Conclusio: Sacramentum novæ legis non attingit vi sua instrumentali & supernaturali qualitatem, quæ est gratia, vel fidem, aut charitatem, aut alios habitus infusos, ut serra attingit figuram rei artificiosæ actione reali. Volo dicere, quod est imaginandus hic modus agendi, qui intervenit in caussis naturalibus, quo pacto, scilicet, aqua infrigidat per frigus inexistens, lavat per humorem innatum, acuta etiam dolabra per aciem dividit lignum. Profitemur primum, quia, ridiculum est, Concilium velle definire, aut etiam Sanctos id asserere, quod Sacramenta attingant sua actione illam qualitatem. Si enim circumcisio, & reliqua Sacramenta vetera, non efficiebant quidem gratiam, sed Deus dabat eandem illis in illis tamen non concurrentibus; non admodum refert, quod hæc nova realis actio sit superaddita novis Sacramentis. Et cum ad salutem nostrā nihil omnino spectet, quod Sacramenta contactu reali suæ virtutis qualitates supernaturales efficiant, certe supervacaneum est, istam vim agendi in Sacramentis admittere. Eoque magis, quod, gratiam esse qualitatem, non est in Ecclesia certum; quare nec Fides, nec Concilium docet, eo modo Sacramenta gratiam efficere.

Præter Cani, celeberrimi inter Theologos, testimoniū, proferimus aliud Petri

de Cabrera Cordubensis ex Ordine S. Hieronymi, qui, etsi contrariam opinionem tueatur, fatetur, sententiam esse & Cani, & Bannes, & Soto, & aliorum Thomistarum, quod non sit de fide, gratiam habitualem esse qualitatem accidentalem in sensu peripatetico. Hæc sua verba sunt de Sacramentis in genere quæst.62. art.1. disp.1.§.4. in libro, qui legitur impressus Matriti apud Ludovicum Sanchez., „ Tertia Conclusio. Post sacrosanctam Synodum Tridentinam, „ certum est secundum fidem, itaut oppositum sit hæresis, aut saltem error „ in fide, gratiam per Sacramentum „ collatam ex opere operato esse habitum superadditum animæ, ab ipsa, „ & ab actibus fidei, spei, contritionis, & dilectionis &c. realiter distinctum. Hæc Conclusio est contra Thomistas hujus temporis, præsertim Soto l.2. de natura & gratia c.17.& 19., „ Cano lib.7. de locis c.2, Medina I. II. „ q.63. ar.5. & III. par. q.7. art.1., Bannes II. II. q.23. art.2, asserentes, solum esse de fide, hominem justificari „ per justitiam inhærentem. An vero „ hæc sit habitus, vel actus, sub opinionem cadere dicunt. Et Recentiores idem communiter docent, quibus „ etiam ego subcripsi supra q.7. art.5. „ disp.1.

Sunt pariter alii Theologi, qui hoc ipsum exponunt, atque testantur. Et præcipue Dominicus Soto l.b.2. de Gratia cap.15.; ubi habet: *Revera temerarium esse negare gratiam hanc inhærentem* (nempe per modum qualitatis) *non tamen esse contra fidem*. Et cap.8: habet: *Concilium consulto abstinuisse a vocabulo habitus, ut rem expresse non definires*. Et in lib.4.sent.dist.1. q.3.art.1. ait. *Qui sine intelligere cupit, quomodo Sacramenta gratiam conferant; id primum constituat oportet, fingendo nullam ejusmodi qualitatem esse necessariam: nam profecto Patres nunquam de illa disputare cogitarunt; imo res est non adeo antiqua. Enim vero in Concilio Viennensi, propter parvulos ante usum rationis sacro Fonte insinctos sanxerunt, ut probabilius; & nuper in Tridentino, ut certius, qualitates illas, quæ sunt gratia, & virtutes, baptizatis infundi; sed hoc tantum a tempore Apostolorum docti, docereque postmodum posteros contendebant, quod Sacramenta novæ Legis in hoc sensu gratiam conferrent, quod homines facerent Dei amicos, sive per qualitatem id fieret, sive sine illa, ut inter homines accidit*.

Post quæ verba hæc addit Tournely. „ Cum asserit Soto, tanquam rem certam, a Concilio Tridentino definitam „ fuisse, gratiam scilicet, & qualitates „ infundi per qualitatem, haud dubie intelligit tantum aliquid internum, formale, distinctum ab actu fluente, & „ transitorio; quod quidem, recepto „ usu, qualitas, & habitus nuncupatur; „ quanquam ab hac appellatione abstinere consulto voluerit Synodus, ne „ quæstionem de nomine dirimeret. „ Revera enim non alia hic videtur esse, „ quam de nomine, controversia, an „ nempe gratia, quæ infantibus, dum „ baptizantur, infunditur, habitus & „ qualitas dicenda sit. Sic autem communi usu, a quo recedere non licet, „ appellatur: & fidei ille satisfacit, qui „ putat, gratiam illam esse aliquid internum distinctum ab actu, quicquid „ tandem illud sit., Hæc etiam adduntur ab eodem Tournely., Ruardus „ Tapperus unus a Theologis ejusdem „ Concilii art.7., qui est de libero arbitrio, idem quoque testatur. Idem & „ alii non ignobiles Scholæ Doctores, „ Bannes 2. 2. q.23. art.2., Medina in „ primam 2.q 100. art.2.Conel.2., Thomas Stapleton lib.5. de justificatione „ cap. 8., Albertus Pighius lib.5. de libero arbitrio.

Ex his, quæ diximus, satis apparet, non esse gratiam sanctificantem, quæ est effectus Sacramentorum, qualitatem seu habitum, prout illam tenent Theologi peripatetici, & quod credunt etiam de fide esse definitum, vel saltem colligi ex iis, quæ de fide sunt definita. Unde remanet, quod licite possunt alii Theologi, qui de Schola peripatetica non sunt, aliter ipsam explicare, quemadmodum etiam nos explicavimus habitum fidei, spei, & Charitatis tomo 5, propriis in locis, & latius quoque explicabimus, quando de gratia tractabimus.

DIS-

DISSERTATIO CCCXX.

De principaliori Sacramentorum effectu, qui est Gratia. Utrum æqualis gratia omnibus Sacramenta suscipientibus conferatur? An detur Sacramentum validum & informe? An admittenda sit Sacramentorum reviviscentia?; & an omnibus Sacramentis sit commune, recedente fictione, conferre gratiam?

PRO prima Dissertationis parte præmittere oportet, quod Sacramenta novæ legis vel sunt diversæ speciei, vel speciei ejusdem; si sunt diversæ speciei, possunt caussare inæqualem gratiam; si vero sunt ejusdem speciei, & dispositio in suscipientibus est eadem, possunt caussare gratiam æqualem; si autem dispositio non est eadem caussant inæqualem.

Præmittimus quoque, quod fere omnium Theologorum communis est sententia, Sacramenta novæ legis diversæ speciei inæqualem conferre gratiam, & majorem conferre illa, quæ sunt excellentiora, & initerabilia. Si vero sunt ejusdem speciei, & dispositio sit inæqualis, etiam est fere communis omnium Theologorum sensus, quod inæqualem caussent gratiam, sive dispositio sit actualis, sive virtualis; & hoc est contra Alensem, & paucos alios, quos, tacito nomine, refert Suarez. Si tandem dispositio sit æqualis aut negative, aut positive, æqualem quoque conferre gratiam; & hæc pariter est fere communis opinio, contra Paludanum, Mayronem, Gabrielem, qui gratiæ excessum non tribuunt tantum virtuti Sacramenti, sed speciali benevolentiæ Dei, aut impetrationi ministri. Solent etiam cum prædictis citari Scotus, & Cajetanus. At hi vere non aliud docent, quam quod orationes baptizantis, vel adstantium baptismo, possint prodesse parvulo, qui baptizatur ad aliquod gratiæ augmentum.

Dicimus I., Sacramenta novæ legis diversæ speciei caussare inæqualem gratiam, & majorem conferre illa, quæ sunt excellentiora, & initerabilia: Sacramenta ejusdem speciei, & sumpta cum æquali dispositione, aut negative, aut positive, æqualem gratiam conferre: Sacramenta tandem ejusdem speciei, & sumpta cum inæquali dispositione, sive actualis, sive virtualis, sit dispositio, caussare gratiam inæqualem.

Prima Conclusionis pars probatur. Sacramenta specie diversa sunt inæqualis perfectionis: ergo debent inæqualem caussare gratiam. Antecedens est certum; quia, si Sacramenta specie differunt, non possunt esse ejusdem perfectionis, quum non dentur species inter se æquales. Consequentia probatur, quia perfectio Sacramentorum maxime attenditur per habitudinem ad gratiam, quam caussant. Sacramentum autem perfectius, seu excellentius, est Eucharistia; post ipsum sunt Sacramenta, quæ sunt initerabilia, quæ profecto debent esse excellentiora cæteris, quia, quum unica tantum vice possint suscipi, nimis ab aliis excederentur, si in sua unica susceptione non plus gratiæ conferrent, quam ista singulis. Post Eucharistiam ergo est Baptismus, Ordo, & Confirmatio, quæ initerabilia sunt. Quoad autem alia Sacramenta non est certum discurrere, sed est potius divinare.

Secunda Conclusionis pars probatur, quia gratia per Sacramenta caussanda, si non mensuratur dispositioni subjecti, mensuratur voluntati Dei; a qui in casu dispositio subjecti est eadem, seu æqualis, ut supponitur, & voluntas Dei est etiam æqualis: ergo est etiam æqualis gratia. Major patet, quia Sacramenta se habent ut agentia natu-

naturalia; agens autem naturale ad majorem, vel minorem effectum determinatur, vel ex ratione dispositionis materiæ, vel ex ratione conditionis propriæ formæ, si sit agens naturale, vel ex ratione voluntatis & promissionis agentis principalis, si sit instrumentum. Sacramenta autem sunt Instrumenta; adeoque &c. Minor prioris argumenti quoad secundam partem probatur, quia quoad primam supponitur. Voluntas Dei de gratia conferenda per Sacramentum involvitur in ipsa Sacramenti institutione; sicut ergo respectu cujuslibet Sacramenti in specie institutio est unica, ita est unica voluntas conferendi gratiam per ipsum.

Tertia Conclusionis pars probatur ex Tridentino sess.6.cap.7., ubi loquens Concilium de justificatione, tum universim, tum de ea, quæ per Baptismum habetur, statuit, justitiam, seu gratiam nobis dari *secundum mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cujusque dispositionem, & cooperationem*. Dicere possunt Adversarii, quod in verbis Concilii duæ sunt partes, una, quæ respicit voluntatem Dei, & per hanc attendi gratiam, quæ datur in justificatione habita per Baptismum, altera, quæ respicit dispositionem suscipientis, & per hanc attendi gratiam, quæ datur in justificatione habita extra Sacramentum. Nos non diffitemur posse hanc interpretationem adhiberi ab Adversariis, quia alias nostra assertio de fide esset, & Adversariorum opinio esset hæretica, quod non dicimus, sed dicimus tamen, interpretationem nostram, quia magis Patribus adhæret, magis etiam esse amplectendam. Adhæret quidem Patribus, quia Damascenus lib.4.cap.20. docet: *quamvis peccatorum remissio omnibus æque per Baptismum detur, spiritus tamen gratia pro fide, ac præcedentis purgationis modulo, ac ratione comparatur*. Accedit etiam rationibus, quia sicut in naturalibus subjectum magis dispositum magis recipit de effectu agentis, ita etiam in supernaturalibus; & hæc est ratio S Thomæ q.69.art.8.in Corp. Ulterius, gratia, quæ caussat extra Sacramentum, sequitur mensuram dispositionum: ergo etiam dum eam caussat mediis Sacramentis, & per alias etiam congruentias, quæ apud Auctores videri poterunt.

Objiciunt I. Remissio peccatorum maxime gratiam exigit: ergo illa Sacramenta maxime & majorem, quam reliqua, gratiam caussant, quæ ad peccatorum remissionem sunt instituta; sed talia sunt Baptismus, & Pœnitentia; ergo majorem hæc Sacramenta caussant, quam Eucharistia. II. Si multi decederent cum æquali dispositione, decederent etiam cum æquali gratia: ergo obtinerent æqualem gloriam; hoc autem non est dicendum, & probatur, quia homines in Paradiso debent implere locos Angelorum; Angeli autem erant omnes inæquales in gloria, sicut erant inæquales in natura. III. Congruentiæ a nobis adductæ pro prima Conclusionis parte infirmari possunt congruentiis contrariis: ergo nihil probant. IV. Gratia, quæ est effectus alicujus Sacramenti, tota datur *ex opere operato*; sed si daretur major secundum majorem dispositionem, secundum aliquam sui partem daretur ex opere operantis: quod probatur simul & explicatur. Accedant duo ad Baptismum, unus magis, alius minus dispositus, ille accipiet gratiam ut sex, iste ut quatuor: quærimus: duo gradus gratiæ, qui excedunt, vel caussantur ex dispositione & virtute subjecti, vel ex virtute & efficacia Sacramenti: si primum: ergo ex opere operantis; si secundum: ergo major & efficacior virtus esset in uno Baptismo, quam in alio: ergo unus Baptismus in ratione Sacramenti esset alio perfectior. V. Sacramenta sicuti habent minimum, ita debent habere maximum *quod sic* gratiæ, quam caussant; non haberent, si caussarent gratiam secundum majorem dispositionem, quia quum hæc dispositio possit esse semper major & major in infinitum, gratia etiam esset semper major & major in infinitum. VI. Major indispositio non est ratio, cur Sacramenta caussent minorem gratiam; ergo major dispositio non erit ratio cur Sacramenta caussent majorem gratiam. Probatur antecedens. Si quis cum gravioribus peccatis ad Sacramentum Pœnitentiæ accedat, non per hoc minorem gratiam reportabit.

Respondemus ad I., remissionem peccatorum exigere quidem maxime gratiam,

tiam, non vero exigere maximam gratiam. Primum dictum est verum, quia non nisi per gratiam haberi potest peccatorum remissio; secundum etiam est verum, quia per gratiam quoque tenuissimam eadem remissio haberi potest. Ulterius, in Eucharistia est præservatio a peccatis, quæ est quid plus, quam peccatorum remissio.

Ad II. Argumentum supponit, Angelos differre specie tantum, quod in nostris principiis est falsum, ut suo loco probavimus. Verum, data suppositione, dicimus, quod non per hoc, quod homines debeant supplere locos Angelorum, illos debent eodem modo supplere.

Ad III. Congruentiæ, quas adducunt Adversarii, sunt eædem, quas in suis objectionibus proponunt, & quam illæ sint infirmæ, in responsionibus nostris Legentes invenient.

Ad IV., dicitur, quod tota gratia in Sacramentis datur ex opere operato. Negatur autem minor, & ad probationem dicitur, quod illi duo gradus caussantur ex virtute & efficacia Baptismi. Ad illud autem, quod infertur: ergo esset major & efficacior virtus in uno Baptismo, quam in alio; distinguitur consequens: quoad exercitium & actum secundum, conceditur; quoad actum primum, negatur. Virtus autem & efficacia absolute attendi debet per actum primum; quoad actum primum Baptismus, qui contulit minus disposito quatuor gradus gratiæ, poterat conferre sex, & contulisset, si invenisset subjectum æque dispositum, ac ille alius Baptismus invenit.

Ad V. Negatur major; & ratio est, quia non habent quid maximum, ut constat ex Rationibus, & auctoritatibus adductis.

Ad VI., dicitur, quod indispositio non suscipit magis & minus, sed consistit in indivisibili, & quoties vere datur, totum Sacramenti effectum, & totam gratiam impedit; sicque non valet argumentum a minori, vel majori indispositione, quæ implicat in adjecto ad majorem, vel minorem dispositionem, quæ non repugnat. Exemplum, quod affertur, non est ad rem, quia ille talis vel accedit attritus, vel non: si primum; nullo modo est indispositus; esto habeat gravissima & plurima peccata: si secundum; est indispositus totaliter ad totam gratiam recipiendam & ad minimum gratiæ, sive plura, sive pauciora, sive magis, sive minus gravia peccata habeat.

Pro secunda Dissertationis parte, antequam ipsam definiamus, aliqua prænotare oportet: & quidem primo, quod datur in Sacramentis obex, & ille est, qui aut impedit Sacramenti valorem, aut impedit Sacramenti effectum. Hinc est, quod obex, de quo loqimur, dupliciter considerari valet; primo, quatenus est impeditivus non solum effectus, sed etiam substantiæ Sacramenti, & talis obex facit, ut Sacramenta nunquam gratiam caussent, nec in ipsa susceptione, nec postea, etiamsi obex tollatur: secundo; quatenus est impeditivus tantum effectus Sacramenti, non vero substantiæ, seu valoris, adeoque facit, ut Sacramenta gratiam non caussent in ipsa susceptione, in qua ipse invenitur; post susceptionem vero, quum ipse tollitur, caussent. Primus obex provenire potest cum ex parte ministri, tum ex parte suscipientis: secundus ex parte suscipientis tantum. Ex parte ministri quidem, quum ipsius deficit necessaria intentio, vel aliquid aliud ex parte ipsius ad Sacramenti valorem essentialiter requisitum. Ex parte suscipientis ulterius primus obex potest esse vel carentia cujuscunque intentionis in Adultis, vel existentia extra statum viæ, vel respectu aliorum Sacramentorum a Baptismo, previi characteris Baptismi deficentia, vel alia plura pro diversis Sacramentis diversa: secundus vero obex ex parte suscipientis est omne & solum peccatum lethale, sive actuale, sive habituale, nullatenus retractatum: quod quidem verificari non potest de primo obice, qui scilicet Sacramentorum valorem impedit, non per ly *solum*, quia alii sunt obices, ut visum est; nec per ly *omne*, quia peccatum originale in parvulis, a quibus non est retractatum, Baptismi valorem non impedit: etiam in Adultis, in quibus est solum peccatum originale, docent Joannes a S. Thoma, aliique Theologi passim, quod non requiratur ejusdem originalis retractatio, quum non sit peccatū propria voluntate inductum, adeoque non propria voluntate delendum, sed sufficiat tantum intentio susci-

suscipiendi Baptismum cum actibus fidei, & spei. Verificatur autem de secundo obice, quod sit omne & solum peccatum mortale, sive actuale, sive habituale, nullatenus retractatum, quia solum peccatum non retractatum gratiæ opponitur, quæ est principalis Sacramentorum effectus. Ulterius adverti debet, quod datur obex positivus, & obex negativus: obex positivus est peccatum actuale, quod scilicet in ipsa Sacramenti susceptione committitur, & hanc peccaminosam reddit; obex negativus est pecatum habituale, quod scilicet antecedenter commissum supponitur, & Sacramenti susceptionem peccaminosam non reddit. Etiam peccatum habituale debet esse invincibiliter oblitum, quia si actu sit in memoria, & in conscentia illius, qui Sacramentum suscipit, & ab ipso non retractatur, statim ac cum peccato actuali conjungitur, reddit susceptionem peccaminosam, & fit obex positivus. Unde habet positivum gratiæ sacramentalis obicem, qui culpabiliter habet negativũ, & qui culpabiliter accedit ad Sacramentum cum lethali nullatenus retractato. Talis obex sive positivus, sive negativus vocatur etiam fictio, & qui cum obice accedit, dicitur accedere cum fictione, vel fictus, quia exterius ostendit velle Sacramenti effectum, quem interius non vult, quatenus interius apponit, aut non removet impedimentum, ut ex Augustino docet S. Thomas. Etiam propter hunc obicem, sive positivum sive negativum Sacramentum dicitur informe, hoc est formæ gratiæ non productivum, quum alias validum supponatur.

Secundo prænotamus, certum esse primo, Sacramenta saltem aliqua interdum esse valida, & gratiam in sua susceptione non conferre, & hoc quidem ratione obicis. Habetur ex Tridentino sess. 7. can. 6., ubi dicitur: *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre .... Anathema sit*. Si ergo Sacramenta gratiam conferunt non ponentibus obicem, signum est dari aliquem obicem, ratione cujus non conferant. Et Can. 7. ubi dicitur; *Si quis dixerit non dari gratiam per hujusmodi Sacramenta semper, & omnibus quantum est parte Dei, etiam si rite ea suscipiant, sed aliquando, & aliquibus; anathema sit*. Si ergo datur gratia semper & omnibus quantum est ex parte Dei, non datur igitur per Sacramenta gratiam semper & omnibus absolute, sed solum quantum est ex virtute, quam illis Deus communicavit, & quasi sub conditione, quod non ponatur obex ex parte nostra, ex parte scilicet subjecti suscipientis. Secundo certum esse; hunc obicem esse peccatum non retractatum, quia hoc peccatum non opponitur valori aliquorum saltem Sacramentorum; opponitur tamen gratiæ, quia hoc est maximum & unicum gratiæ contrarium. Patet hoc primo in Confirmatione, ad quam, si quis accedat cum peccato mortali, fit Sacramentum, sed gratiam non consequitur: idem est secundo in Matrimonio; idem in extrema Unctione; idem in Ordine; idem in Baptismo, quando baptizatur Adultus habens peccatum mortale actuale, & ipsum non retractat; idem tandem in Eucharistia, ex parte scilicet illius, qui suscipit; quanvis in ipso Bonaventura, Alensis, Paludanus, Cajetanus, Durandus, & aliqui alii, velint, requiri etiam actualem devotionem, qua mentis abstractiones, & peccata venialia actualia, excludantur, De quo, quum de Eucharistia. Igitur in omnibus Sacramentis est certum, quod possit aliquando Sacramenti valor consistere absque ipsius effectu, adeoque quod possit quoad ipsa dari Sacramentum validum & informe. Solum de Pœnitentia est difficultas inter Scholasticos, propter specialem rationem, quæ in ipso Sacramento Pœnitentiæ reperitur, de qua nunc. Casus proponitur sic. Titius habens duodecim peccata mortalia, sed tantum undecim recordatur, duodecimi vero inculpabiliter oblitus, dolorem habet tantum de undecim, & cum hoc dolore confitetur, duodecimi nullum dolorem habens nec actualem, nec virtualem; certum est, quod Sacramenti fructum non consequitur; quæritur autem an habeatur in tali ea-su Sacramenti valor. Divisi sunt quoad hoc etiam Scholastici; Scotistæ enim negativam partem tuentur; Thomistæ affirmativam; Scotistis accedunt Vasquez, Amicus, Coninch &c.

Tho-

Thomistis, Suarez, Valeuzia, Lugus &c.

Tertio Prænotamus, quod duo alii casus ponuntur a quibusdam, in quibus possibile volunt Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe; & sunt, prout refert Gonetus, qui sequuntur. Primus est: Titius fecit suam confessionem, sed non integram, quia oblitus fuit aliquorum peccatorum; non fecit tamen diligens examen; ipse tamen credidit, examen se factum fuisse sufficiens, & hoc credit ex ignorantia invincibili, vel etiam vincibili, sed non crassa & affectata, qui quidem casus differt ab alio proposito, quia ibi supposuimus diligens examen fecisse pœnitentem, quod tamen hic non fuit factum, sed putatum factum ex invincibili ignorantia, quia si ignorantia esset crassa, confessio absque dubio apud omnes non foret formaliter integra, & Sacramentum esset nullum. Secundus casus est. Titius confitetur peccata sua, & habet attritionem excludentem quidem formale propositum amplius peccandi, non tamen virtualem, seu implicitam quandam & secretam peccandi voluntatem, licet, quia mentitur iniquitas sibi, pœnitens id non cognoscat. Ledesma, Candidus, Nugno, volunt, etiam in his duobus casibus dari Sacramentum validum & informe: Joannes a S. Thoma in his duobus casibus tantum vult dari posse, non vero in casu a nobis supra proposito: alii vero docent, in his duobus dari, non dari autem in illo, quem exposuimus supra; sic Gonetus &c.

Dicimus II., in casu, quem primo loco proposuimus, dari posse Sacramentum validum & informe; in aliis vero duobus casibus sequentibus dari non posse.

Prima Conclusionis pars. I. probatur: Effectus est extra essentiam, & quidditates suæ caussæ: ergo potest caussa ab eo separari, seu ipso carere, ipsum quidem actualiter non caussando, ob aliquam subjecti indispositionem, quamvis ex se sufficienter sit caussativa ipsius; sed Sacramentum esse validum est caussa gratiæ, & esse formatum est effectus: ergo potest stare valor absque effectu, adeoque potest esse Sacramentum validum & informe.

II. Probatur in particulari pro primo casu proposito. In hoc casu, de quo loquimur, habentur ex una parte omnia, quæ sunt necessaria ad Sacramenti validitatem, & ex alia parte deficiunt omnia, quæ sunt necessaria ad Sacramenti fructum consequendum: ergo in casu proposito habetur Sacramentum validum & informe. Duas habet partes antecedens, in quibus tota difficultas consistit, & probatur quoad primam partem, in qua cardo difficultatis hic est, an scilicet dolor in Confessione debeat esse omnium peccatorum, quæ peccator commisit, an vero omnium, quorum peccator recordatur? : si primum; quando peccator dolorem habet de undecim, vel dolet etiam aliorum, quæ commisit, & sic duodecimi virtualiter dolet, esto non formaliter, adeoque non tantum consequitur valorem, sed etiam effectum Sacramenti: si tantum dolorem habet de undecim, quorum recordatur, & nullo modo dolet de cæteris, quæ commisit, dicunt Adversarii, quod Confessio est invalida: e contra vero nos dicimus, quod dolor necessarius ad Sacramenti validitatem debet esse tantum de iis, quorum recordatur: & probatur sic: de illis peccati dolere debet pœnitens, quæ peccata confiteri tenetur; sed tenetur tantum confiteri peccata quorū conscientiam habet: ergo dolere tenetur de illis peccatis tantum, quorum conscientiam habet. Minor est Trid. sess. 14. c. 5. ubi habetur; *oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in Confessione recenseri.* Major ostenditur. Si nullum peccatum confiteri tenetur, nullum dolorem elicere deberet: ergo de illis peccatis dolere tenetur, quæ tenetur confiteri. Ulterius, dolor est necessarius ad confessionem: ergo ad confessionem illorum peccatorum, quæ subjiciuntur Confessioni; quæ omnia terminos penetranti sunt per quam obvia. Secunda vero pars illius antecedentis probatur sic: nam pœnitens nullum dolorem habet peccati duodecimi, nec formalem, nec virtualem; juxta autem præsentis providentiæ leges peccatum mortale nullum remittitur, cujus dolorem nullum, vel formaliter, vel virtualiter, retractativum peccator habet; & ulterius, quando non remittitur actualiter peccatum aliquod mortale ex com-

commissis, nullum remittitur, quia remissio cuilibet inseparabilis est a remissione omnium: ergo in prædicta hypothesi nec duodecimum peccatum remittitur, nec reliqua undecim remittuntur, adeoque actualiter Sacramenti fructus propter doloris carentiam non percipitur. Quod de duodecimo peccato non doleat formaliter, patet, quia si illius est oblitus, non potest de illo formaliter dolere. Quod nec virtualiter doleat, patet etiam, quia supponimus dolere tantum de undecim sola attritione supernaturali, & propter motiva particularia illorum undecim peccatorum; quæ proinde nullo modo ad duodecimum possint extendi, adeoque de ipso nec virtualiter dolere.

Secunda Conclusionis pars probatur: vel enim pœnitens invincibiliter credit, se sufficiens examen fecisse, vel vincibiliter & culpabiliter credit: si primum; Confessio non solum erit valida, sed etiam formata: si secundum; nec erit valida, nec formata: ergo in nullo modo Sacramentum erit validum & informe. Probatur primum dictum, quia tunc nullum ponit obicem remissioni peccatorum, adeoque peccatum inculpabiliter omissum remittitur indirecte, quum de eo supponimus, quod habeat dolorem virtualem, qui non fuit in casu a nobis supposito; & hoc patet ex Tridentino sess. 14. cap. 5., ubi habetur: *peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt in universum, eadem Confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: ab occultis meis munda me Domine*. Probatur secundum dictum, quia tunc Confessio non erit integra formaliter; ad hoc enim, ut sit formaliter integra Confessio, oportet, ut omittens aliquod peccatum, illud ex rationabili caussa omittat; omittens autem culpabiliter, non ex rationabili caussa omittit; sed integritas formalis per omnes est de essentia Sacramenti Pœnitentiæ: ergo si in illo casu Confessio non erit integra formaliter, neque etiam erit valida.

Tertia Conclusionis pars probatur; quia attritio, quæ est pars essentialis Sacramenti, debet excludere omnem affectum peccati mortalis, ex Tridentino sess. 24. cap. 4.: ergo, qui habet attritionem non excludentem omnem affectum ad peccatum mortale, sed retinens quandam secretam & implicitam voluntatem peccandi, non habet attritionem necessariam ad valorem Sacramenti: ergo Sacramentum est nullum. Neque dicatur, quod inculpabiliter putaretur, attritionem excludere omnem voluntatem peccandi; nam contra est; quia, quum attritio sit pars Sacramenti, est proinde necessaria necessitate medii ad valorem Sacramenti; quod autem est necessarium necessitate medii ad aliquid obtinendum, si illud omittatur sive culpabiliter, sive inculpabiliter, non potest illud obtineri, ad quod necessarium est. Alia etiam respondet Joannes a S. Thoma, quæ Gonetus optime confutat. Tandem restat hic etiam, ut advertant Legentes, quæstionem hanc de Sacramento valido & informi non esse pure speculativam, sed posse ad praxim reduci; quia si in casibus omnibus propositis Sacramentum erit validum, non oportebit postea iterum confiteri peccata ad gratiam obtinendam, sed sufficiet tollere obicem per retractationem peccati obliti &c.: si vero non erit valida, oportebit absque dubio iterum peccata confiteri. Cæterum ut ab his ambagibus pœnitentes immunes evadant, ad Confessarios pertinebit ipsos in Confessione monere, ut semper dolorem habeant universalem de peccatis omnibus, quæ per totam vitam commiserunt, & propositum eliciant universale, omnem peccati voluntatem excludens.

Arguunt I. Propositum necessarium ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem debet esse universale, vitandi scilicet omnia peccata de cætero, sive de futuro: ergo etiam dolor debet esse universalis, detestativus scilicet omnium mortalium de præterito. II. Ut Confessio sit valida, propositum non peccandi extenditur ad omne mortale possibile: sed eo ipso propositum est saltem virtualiter dolor detestativus omnium mortalium commissorum: & probatur; quia omnia commissa censentur esse inter possibilia. III. Dolor necessarius ad hujus Sacramenti valorem tendit efficaciter ad reconciliationem hominis cum Deo; sed eo

ipso

ipso est virtualiter dolor, & odium omnium impedimentorum reconciliationis, atque adeo omnium mortalium commissorum: ergo &c. IV. In casu proposito esset dolor de undecim peccatis, prout illa sunt offensa Dei; sed ratio offensæ Dei reperitur etiam in duodecimo: ergo habetur saltem virtualis dolor duodecimi. V. Concilium Trident. sess. 14. c. 4. docet; quod contritio est animi dolor, ac detestatio de peccato commisso: ergo dolor debet esse de peccatis, quæ peccator commisit, non vero quorum recordatur. VI. Eadem sess. cap. 5. docet, intelligi inclusa in eadem Confessione peccata, quæ post sufficiens examen non occurrunt memoriæ; sed ut intelligantur inclusa in eadem Confessione est necessarius saltem virtualis illorum dolor: ergo &c. VII. Damnaretur pœnitens ille, si suscepto Sacramento valido moreretur, antequam dolorem necessarium ad fructum percipiendum eliceret; sed durum videtur, quod pœnitens post quam fecerit omnia, quæ sibi ad obtinendam Dei gratiam necessaria videbantur damnaretur: ergo &c. VIII. Essentiale est Sacramentis caussare gratiam: ergo non potest dari Sacramentum, quod gratia non caussset.

Respondemus ad I., concedendo antecedens, & distinguendo consequens: ergo dolor detestativus debet esse universalis, scilicet omnium mortalium de præterito, prout sunt in conscientia de præsenti cum obligatione confitendi illa, conceditur, prout sunt in se, & extra conscientiam de præsenti, aut sine obligatione confitendi illa, negatur. Tridentinum, cui consonat Decretum Florentini Concilii, diverso modo docet in Sacramento requiri dolorem, ac propositum; propositum volunt universale non peccandi de cætero, ac proinde propositum debet extendi ad omne mortale possibile committi, dolorem vero volunt ac detestationem de peccato jam commisso. Dolor autem de peccato commisso non est ex suo conceptu dolor de omni possibili peccato, quia non omne possibile peccatum commissum est. Hinc non mirum, quod Concilia petant propositum extēsius, & minus extensum dolorem; & sic non currit paritas a proposito ad dolorem.

Ad II. Transeat major, & distinguitur minor; virtualitate consistente in dolore formali, & odio peccati, negatur; virtualitate consistente in alio actu, qui non sit dolor formalis, & odium peccati, conceditur. Dupliciter potest concipi propositum non peccandi; primo, per formale odium elicitum propter malitiam, & commissionem peccati, aut meritum gehennæ repertum in peccati mortalis conceptu: secundo, per purum amorem carentiæ peccati, & observantiæ divinæ legis. Propositum primo modo sumptum sufficit & ad valorem Sacramenti, & ad fructum, sed ad nostram hypothesim non pertinet. Secundo modo acceptum sufficit ad valorem, sed non ad fructum actualiter percipiendum, & ratio est, quia dolor insufficiens ad valorem Sacramenti est insufficiens ad fructum; sed dolor virtualis consistens in actu puri amoris est insufficiens ad valorem hujus Sacramenti, quia requiritur dolor formalis, qui scilicet formaliter dicat odium peccatorum, ut constat ex Conciliis, & Scripturis: ergo &c. Unde dolor vel est formalis, vel virtualis; formalis includit odium, ut dictum est; virtualis consistit in dilectione Dei super omnia: postea formalis dolor potest esse retractativus peccati, vel formaliter, vel virtualiter, ut dictum est; unde advertenda est æquivocatio in dolore virtuali, quatenus dupliciter sumi valet, ut vidimus.

Ad III. Distinguitur major; dolor necessarius ad Sacramenti pœnitentiæ valorem tendit efficaciter ad reconciliationem hominis cum Deo, ad reconciliationem radicalem, conceditur; ad reconciliationem actualem, negatur. Eodem pacto distinguitur minor; est virtualiter dolor omnium impedimentorum reconciliationis radicalis, conceditur; reconciliationis actualis, negatur.

Ad IV. Distinguitur major. Esset dolor de undecim peccatis, prout illa sunt offensa Dei, scilicet si offensa Dei consideretur contracta ad illas species peccatorum, quæ confitetur pœnitens, conceditur; si offensa Dei sumatur prout abstracta a peccatis il-

lis, & ab aliis, negatur. Distinctio ex se ipsa patet, absque eo quod a nobis ulterius explicetur.

Ad V. Distinguitur antecedens: de peccato commisso prout in se, negatur, prout est in conscientia cum obligatione illud confitendi, conceditur. Ulterius ly *commisso* ponitur ad exclusionem illorum peccatorum, quæ pœnitens non commisit; adeoque de illis dolere non tenetur, non vero ad inclusionem illorum, quæ commisit, & quorum non recordatur; hæc enim se habent, quantum ad Sacramenti valorem, ac si non commisisset.

Ad VI. Distinguitur major: intelliguntur inclusa peccata, quæ non occurrunt memoriæ, & ad quæ se extendit dolor saltem virtualis, conceditur; ad quæ non se extendit, negatur. Docet enim Concilium, quod peccata illa intelligantur inclusa, pro quibus cum Propheta dicimus; *ab occultis meis munda me Domine*.

Ad VII., dicitur, quod non minus durum est, quod Adversarii dicunt, quando asserunt, dolorem, quem nos dicimus valere ad valorem tantum Sacramenti, nec ad fructum, nec ad valorem sufficere; et tamen pœnitens ille damnabitur, etiam postquam fecerit omnia, quæ sibi sufficientia videbantur ad salutem obtinendam. Ulterius, similis casus est de eo, qui suscipit Baptismum validum & informe, & postea moritur, qui casus ponitur ab omnibus possibilis. Dicimus ergo, in tali casu, vel evenire damnationem justam, quia non est factum quicquid fieri potest, adjuvante Deo, ad obtinendum salutem, vel quod Deus aliquando misericorditer inspirabit dolorem, qui prioris defectus sit suppletivus.

Ad VIII., dicitur, quod Sacramentum in tali casu non esset caussans gratiam; esset tamen caussativum gratiæ; non caussaret in actu secundo, sed caussaret in actu primo, quod ad rationem Sacramenti sufficeret.

Pro tertia Dissertationis parte, quæ respicit Sacramentorum reviviscentiam, prout eam Theologi de Schola appellant; scire oportet, quod Sacramentorum reviviscentia in eo consistit, ut qui suscipit Sacramentum validum & informe, ac proinde Sacramenti effectum, qui est gratia, non percipit, nunc eumdem jamdiu impeditum postmodum percipiat. Et quia aliquo modo Sacramenta mortua dicebantur, utpote primario suo effectu privata; inde est quod, quando effectum hujusmodi producunt, dicitur, quod reviviscant. Obex erat caussa, ut mortua essent; & per consequens obicis ablatio facit, ut eadem reviviscant: unde quando obex tollitur, Sacramenta gratiam producunt, & reviviscunt. Hæc certissima sunt apud omnes: attamen ut hujusmodi reviviscientiæ Sacramentorum exacta notitia habeatur, hæc videnda sunt; & primum quidem, quomodo talis obex tollatur?; secundum, obice ablato ex cujus vi redeat Sacramenti effectus, qui fuerat obice impeditus?; tertium, ablato etiam obice, an reviviscentia Sacramenta æqualem gratiam conferant? Ex his tribus secundum silentio præterimus; quum enim in diversis Sacramentis diversimode res se habeat, congruentius putamus; quando de unoquoque Sacramento sigillatim erit sermo, de illo quoque tractare.

Scire etiam oportet, quod pro his duobus, quæ hic suscipimus definienda, ac probanda, non una est Scholasticorum opinio. Et quidem primo, Gabriel, Petrus Soto, Marsilius, Vasquez, aliique pauci volunt, in Sacramentis mortuorum obicem negativum non tolli per solam attritionem; contra quos Theologi fere omnes docent, in Sacramentis mortuorum obicem negativum tolli sufficienter per solam attritionem, etiam extra pœnitentiæ Sacramentum. Secundo, Paludanus putat, obicem positivum, respectu Baptismi, posse etiam sola attritione extra Sacramentum pœnitentiæ auferri. Contra ipsum tamen fere omnes Theologi docent, obicem positivum, qui solum in Sacramento Baptismi potest habere locum, non auferri nisi per contritionem extra Sacramentum pœnitentiæ, & cum sola attritione in Sacramento pœnitentiæ. Tertio, communis est etiam omnium Scholasticorum sententia, quod in Sacramentis vivorum quicunque obex sive positivus, sive negativus, per contritionem extra Sacramentum pœnitentiæ, & per attritionem in Sacramento, tollatur; & contra

tra hanc solum stare possunt illi, qui Sacramentis vivorum tribuunt virtutem caussandi per se primam gratiam, de quibus dictum est supra.

Scire oportet tertio, quod est etiam communis opinio, quod Sacramenta reviviscentia inæqualem conferant gratiam, secundum inæqualem dispositionem suscipientium; adeoque reviviscere ad tantam proportionaliter gratiam, quanta est talis dispositio. Contra hanc tamen sunt illi, qui docent, Sacramenta, etiam quando sine obice suscipiuntur, semper æqualem gratiam conferre; & ultra hos, est quoque contra Suarium, Arriagam, Joannem a S. Thoma, aliosque; defenditur tamen, a Vasquez, Lugo, Goneto, Mastrio, Cacherano, aliisque pluribus.

Dicimus III., in Sacramentis mortuorum obicem negativum etiam per solam attritionem, & extra pœnitentiæ Sacramentum, tolli sufficienter: obicem positivum non tolli, nisi per contritionem extra Sacramentum pœnitentiæ, & cum sola attritione in Sacramento pœnitentiæ: in Sacramentis vivorum, quemcunque obicem, sive positivum, sive negativum, per contritionem extra Sacramentum pœnitentiæ, & per attritionem in Sacramento, auferri. Tandem Sacramenta reviviscentia inæqualem conferre gratiam juxta inæqualem suscipientium dispositionem. Quatuor partes habet Conclusio.

Prima Conclusionis pars probatur. Ut non habeatur obex in Sacramento, sufficit attritio: ergo ut auferatur obex extra Sacramentum, sufficit etiam attritio. Antecedens pro modo supponimus tanquam communem doctrinam; cæterum nostra mens circa veritatem, vel probabilitatem ipsius, quando de Sacramento pœnitentiæ agetur, expressius aperietur. Consequentia sequitur; quod enim sufficit ad impediendum, ne aliquod existat, sufficit etiam ad destruendum, seu ad auferendum ipsum, quando existit. Ulterius, obex ex attritionis solius carentia oritur: ergo debet ex solius attritionis positione perire.

Secunda Conclusionis pars probatur. Attritio, neque vi sua, neque vi Sacramenti Baptismi, potest auferre obicem positivum: ergo non sufficit attritio extra Sacramentum, sed requiritur contritio. Probatur antecedens quoad primam partem, quia obex positivus est lethale peccatum; sed lethale peccatum nequit tolli per solam attritionem extra Sacramentum: ergo attritio vi sua nequit tollere obicem positivum. Probatur etiam quoad secundam partem, quia obex vel est antecedens Baptismum, vel comitans, vel subsequens: hoc ultimum nequit tolli per Baptismum, quatenus Sacramenta non auferunt peccata, quæ post eorum susceptionem committuntur: secundus neque, quia supponitur continuari pro illo brevissimo tempore, quo perficitur & consumatur Baptismus; sed pro illo tunc suscipiens Baptismum jam habet caracterem, & est Ecclesiæ subditus: ergo est continuatus obex: adeoque peccatum perseverans, & sic non est materia Baptismi, sed pœnitentiæ; obex antecedens non habet rationem obicis positivi, nisi quatenus est simul cum obice comitante, nec unus sine alio aufertur: quum ergo obex comitans nequeat per Baptismum tolli, nequit etiam obex antecedens; itaque attritio nec vi sua, nec vi Baptismi, potest tollere obicem positivum: ac proinde requiritur vel Sacramentum pœnitentiæ, vel contritio extra ipsum Sacramentum.

Tertia Conclusionis pars probatur. Obex negativus, peccatum scilicet invincibiliter oblitum, cum quo Sacramentum Confessionis susceptum fuit, nequit per solam attritionem auferri: ergo vel requiritur contritio, vel attritio cum Sacramento pœnitentiæ. Probatur antecedens, quia si posset per solam attritionem auferri, vel auferretur ab ipsa vi attritionis ipsius, vel vi suscipiendæ Confessionis: non primum; quia nequit auferre attritio peccata lethalia, etiam invincibiliter oblita: neque secundum; quia nequit confessio vi attritionis præteritæ auferre peccata lethalia. Hæc autem intelliguntur per se loquendo; loquendo autem per accidens, quia diximus Sacramenta vivorum posse aliquando caussare primam gratiam, hinc est etiam, quod, quum sufficiat sola attritio in ipsa susceptione Sacramenti vivorum, sufficit etiam post susceptionem ad primam gratiam caussandam.

Tan-

gatur major: conceditur minor, & eodem modo distinguitur consequens.

Pro quarta demum Dissertationis parte, in qua quæritur, an omnibus Sacramentis sit commune, recedente fictione, conferre gratiam?; non conveniunt Scholastici. Etsi enim omnes affirment de Baptismo, & probent ex Augustino lib. 3. de Bapt. cap. 13., & lib. 6. cap. 5., in quibus S. Doctor totus est, ut probet, Baptismum, recedente fictione, salutem operari; non sic tamen de cæteris Sacramentis unanimiter asserunt. Scotus soli Baptismo reviviscentiam concedit, propter hanc specialem Augustini rationem, & auctoritatem, cui Vasquez pariter subscribit; cæteris vero Sacramentis negat. Alii sunt pariter, qui pro quibusdam aliis Sacramentis affirmant; & cum his nos dicimus, probabile esse, Confirmationem, & Ordinem semper reviviscere, Matrimonium vero, & extremam Unctionem aliquando.

Dicimus IV., Confirmationem, & Ordinem semper reviviscere; Matrimonium, & extremam Unctionem reviviscere aliquando.

Prima Conclusionis pars probatur ratione, quæ valet etiam pro Baptismo, quia Baptismus, Confirmatio, & Ordo, sunt instituta ad digne obeundum statum, in quo nos constituunt per gratiam illorum intuitu conferendam. Probabile igitur est, Deum ita instituisse ista Sacramenta, ut non perpetuo privaremur tali effectu, si quando indisposite illa susciperemus, adeoque, quando iterari non possunt, reviviscerent, recedente fictione, & conferrent gratiam, in qua fundatur veluti jus quoddam ad obtinenda auxilia concernentia ad effectum, seu finem proprium Sacramentorum.

Secunda Conclusionis pars probatur etiam, quia Matrimonium, & extrema Unctio ita sunt ex se sancta, ut etiam suo modo permaneant: Matrimonium ratione vinculi, & status, qui viventibus Conjugibus nec iterari possunt, nec solvi; extrema Unctio, quæ, durante infirmitate, in ægroto iterari non potest, adeoque permanet habitualiter in ægroto. Si igitur iterari aliquando non possunt, tunc reviviscunt; quum vero tollitur obex, quando reiterari possunt, quando nimirum aliquis Conjux mortuus est, vel morbus recessit, tunc non reviviscunt, ut patet. Quoad autem Pœnitentiam, & Eucharistiam videbitur infra in propriis locis.

Arguunt I. Augustinus in lib. de Bapt. in, quo scripsit cont. Donatistas, illa tantum tractavit, quæ a Donatistis negabantur; sed de reviviscentia Sacramentorum nihil Donatistæ asserebant: ergo Augustinus nihil de hac reviviscentia exsemetipso, & ex proprio ejus sensu asseruit ac propugnavit. II. Verba, quæ ex Augustino afferri possunt, nullam continent traditionem, nec pontificiam, aut conciliarem definitionem: ergo nihil de hac reviviscentia Baptismi probant. III. Admissa auctoritate Augustini, illa tantum valeret de Baptismo, quia de Baptismo tantum loquitur; ergo quia Augustinus non loquitur de Confirmatione, & de Ordine, nec pariter de Matrimonio, & de extrema Unctione, ipsius de Baptismo assertio nequit rationabiliter ad alia Sacramenta extendi. IV. Baptismus, qui suscipitur a Peccatore, qui peccatum non retractat, est opus mortuum; sed vivere non possunt, quæ nunquam viva fuerunt: ergo Baptismus hujusmodi nunquam potest reviviscere. V. Baptismus non existit, quando tollitur fictio: ergo non potest suum producere effectum: ergo non potest reviviscere. VI. Si per pœnitentiam reconciliatur peccator, qui ficte Baptismum recepit: ergo non est Baptismus, sed pœnitentia, quæ peccatorem perfecte reconciliat, ipsique confert gratiam: ergo nihil operatur Baptismus, qui fuit ficte susceptus: ergo non reviviscit.

Respondemus ad I., quod Donatistæ tractarunt etiam quæstionem nostram, saltem implicite, & transeunter, ut patet ex Augustino lib. 1. cap. 1., ubi dicebant: Si Baptismus noster remittit peccata, datur apud nos Spiritus sanctus, scilicet gratia, & consequenter sumus in vera Ecclesia: si non remittit, ergo apud vos, nempe apud Catholicos, redeuntes, debemus rebaptizari. At Augustinus respondebat, quod illi, qui suscipit ficte Baptismum in vera Ecclesia, quem comparat illi, qui suscipit in hæresi, valet Baptismus ad salutem, adeoque ad pec-

DISSERTATIO CCCXXI.

De altero Sacramentorum effectu, qui est character. De Hæreticorum erroribus circa characterem. De veterum Scholasticorum opinionibus circa ejusdem existentiam & explicationem, & an Hæreticorum erroribus faveant? De recentium Scholasticorum Opinionibus circa ejusdem essentiam: & quid sit de fide de ipso credendum, & quid Scholasticorum disputationi permittatur.

ER characterem intelligunt communiter Theologi aliquod signum spirituale, quod animæ imprimatur, & ab ea sit indelebile, per quod habentes illum distinguuntur ab illis, qui ipsum non habent, christiani scilicet a non Christianis, & hic imprimitur per Baptismum; Confirmati a non Confirmatis, & hic per Confirmationem datur; Ordinati a non Ordinatis, & hic confertur per Ordinem. Metaphoram aliqui ducunt a signo, quod imprimitur animantibus Brutis per ferri inustionem, quod quidem signum est nota indelebilis, per quam importatur dominium illius, qui animalia illa possidet, & ita explicat Thomas Waldensis de Sacramento Baptismi cap. 109.; alii ducunt a charactere militari, quo illi, qui militiæ nomen dabant, exterius notabantur; & hoc exemplo utitur August. epist. 185. alias 50. cap. 7.; & lib. 1. cont. Cresconium cap. 30.; & lib. 2. cont. Parmenianum cap. 13. Modo accedimus ad Hæreticorum errores circa characterem sacramentalem, quem omnino negant. Et quidem

Primo, Joannes Wiclefus lib. 4. *Trialogi* cap. 15. affirmabat, characterem Sacramentalem, nec Scriptura, nec ratione, probari posse. Refert Thomas Waldensis loco nuper citato.

Secundo, Martinus Lutherus in *captivitate babylonica* cap. *de Ordine* scribit: „ Commentum illud characteris indelebilis jam olim irrisum est. Concedo, ut Papa hunc charecterem imprimat, ignorante Christo: cæterum si ruat hoc Sacramentum, & commentum aliquando, vix consistet ipse Papatus cum suis characteribus. „

Tertio, Joannes Calvinus cont. Synod. Trident. sess. 7. Can. 9. ait: „ quod de charactere indelebili fabulantur, veteribus ignotum fuit, & magis consentaneum est incantationibus magicis, quam sanæ evangelicæ doctrinæ.

Quarto, Martinus Kemnitius 2. par. *examinis Concilii Trident.*, characterem sacramentalem non minus audaciter negare, quam mimice etiam irridere, non erubuit, & illius existentiam tanquam novam Pontificum inventionem a temporibus Innocentii III. in aperto positam, & quæ nullo modo in Scriptura inveniatur, nec ratione fulciatur, asserere ausus est; unde characterem ipsum dixit *Innocentii III. Commentum*; ut testatur P. Boucat.

Quinto, Marcus Antonius de Dominis, Archiepiscopus & Apostata Spalatensis, asserebat, ex veteri controversia circa iterationem Baptismatis ab Hæreticis dati inferri optime posse, tunc temporis incognitum fuisse characterem, quia illius mentionem fecissent Patres, qui pro validitate Baptismi ab Hæreticis collati certabant; quamquam non fecerint, sequitur, quod apud illos certa non erat characteris existentia.

Ad veterũ modo Scholasticorũ opiniones circa characteris existentiã & explicanem descendimus. Et quidem quoad existentiam nullus ex iis dubitavit unquam,

quam, at omnes in eo convenerunt, ut unanimiter assererent, characterem a tribus dictis Sacramentis, Baptismo nimirum, Confirmatione, & Ordine, imprimi, & tantum disputabant circa naturam ejusdem; an scilicet esset qualitas absoluta, vel non?; an sit de fide explicita illum existere, vel implicita tantum?; & alia hujusmodi, quæ recensemus in ipsorum opinionibus enumerandis. Et revera

Primo, Gabriel Biel in 4.dist 6.q.2.art.1, Concl.1., ait: *characterem esse qualitatem absolutam animæ impressam, nec ratia necessaria demonstrat, nec evidens auctoritas probat*. Et post pauca: *sic ergo patet, characterem ad hunc intellectum, in quo accipitur a Recentioribus, non esse ponendum*. Hoc ipsum asserit Albertus Magnus in 4, dist 6. art.4. *De charactere, in sensu, quo Magistri disputant, (an scilicet sit qualitas absoluta,) parum invenitur in dictis Sanctorum*.

Secundo, alii veteres Scholastici disputabant, an de fide esset, characterem existere?; an esset tantum probabilius?, propter Veterum scilicet auctoritatem. Ita citatus Biel loco prædicto: *patet, quod neque auctoritas Scripturæ, neque sanctorum Patrum originalia dicta cogunt ponere characterem*. Et Concl.2. *Per rationes persuasivas, & Ecclesiæ auctoritatem, ostendi potest probabiliter, ponendum esse characterem*. Ad quæ sua verba subdit Tournely: „ auctoritatem autem illam Ecclesiæ unice ille „ repetit ex Innocentio III.cap. *Majores*, „ quanquam & addit ibidem, illum exponi posse, quomodo ipsemet exponit „ sanctos Dionysium, Damascenum, & „ Augustinum, nempe, vel de exteriori „ Sacramento, vel de gratia interiori. „ Non laudat Biel DecretumEugenii IV „ anno 1439., cujus tamen notitiam habere potuit, cum floruerit sub Alexandro VI. Summo Pontifice anno „ 1494. „

Tertio, Durandus in 4. dist.4. q.1. fatetur, admittendum esse characterem; *quia omnes moderni profitentur illum imprimi in aliquibus Sacramentis*. Idem Tournely addit. „ Non laudat ille „ Constitutionem Innocentii III, quod „ nempe tunc publica & cognita non esset. Obiit enim Durandus anno 1333., „ & Decretalis Innocentii in Corpus „ Juris Canonici translata est a Gregorio IX., qui obiit anno 1241. „

Quarto, Scotus in 4.dist.6.q.9., ait: *propter solam Ecclesiæ auctoritatem admittendum esse characterem, quum nec Scriptura, nec sancti Patres aliquid satis expressum de illa tradiderint*. Verum audiendus est Hennus, qui Scotum per hæc verba explicat, atque defendit. „ Sed fatendū est cum Scoto in 4.dist.6. „ q.9, probationes allatas non esse ita „ evidentes & concludentes, quin patiantur alias explicationes: nam I., textus Scripturæ intelligi potest de gratia sanctificante, quæ nos & ungit & „ signat in filios Dei. II., quia sanctorum Patrum loca intelligi possunt de „ ipsomet Baptismo, qui sano sensu dici „ potest *quaddam signaculum, signum, character*, quo in Dei familiam, & Christi militiam adscribimur: hocque insinuavit ipsemet Augustinus lib. *de* „ *Gestis*, ubi habet: *character exterius agnoscitur, & agnitus approbatur*: ubi „ manifestum est, per *characterem* intelligere Baptismum; quum character, „ ut hic loquimur, sit spiritualis, adeoque non possit videri. Et lib 2.contr. „ Parmenianum cap. 13. *An forte minus hærent Sacramenta ebristiana, quam corporalis hæc nota*: ubi comparat Sacramentum Baptismi cum charactere „ militari, & vult, quod sicut character „ ille non debet repeti, sed tantum approbari, dum miles, qui ex ignavia „ militare desiit, postea militare incipit, ita nec debeat repeti, sed tantum agnosci,character christianitatis, „ seu Baptismus, dum quis a Hæreticis „ ad Catholicos transit. III., quia probatio a ratione nullius est momenti, „ ut per se patet. „

Quinto, Cajetanus in 3. par. S. Thomæ q.63.art.1. docet quoque, nec ex Scripturis, nec ex sanctis Patribus, *sed ex sola Ecclesiæ auctoritate, & quidem non multum antiqua, colligi posse, characterem per aliqua Sacramenta imprimi. Quod patet ex sacris Canonibus, & priscis quæstionibus Patrum de reiteratione Baptismi, quæ locum non habuissent, si Ecclesia jam determinasset, imprimi in anima characterem per Baptismum, quod Innocentius III. extra de Bapt. cap. Majores determinavit*.

Sexto, Pallavicinus in Hist. Concilii Trident. lib. 9. cap.5. testatur, nonnullos in Concilio illo voluisse, articulum illum, qui characterem spectabat, fuisse declarandum, ut probabiliorem

tan-

tantum, nòn vero ut omnino certum; & hujusmodi opinionis fuisse Cardinalem Seripandum, olim Heremitarum Ordinis S. Augustini Generalem Magistrum, & deinde Archiepiscopum Salernitanum.

Devenimus modo ad recentiorum Scholasticorum enumerandas sententias circa characteris essentiam, sive naturam, in qua quidem magna est inter ipsos varietas, quæ tamen nec in aliquo characteris existentiæ veritati officere unquam potest.

Primo, Durandus in 4 dist.4.q.1. voluit, characterem non esse aliquid reale & absolutum ab anima distinctum, sed esse solam relationem rationis, seu extrinsecam denominationem, per quam homo deputatur, sive active, sive passive ad sacras functiones. Bellarminus lib.2. de Sacram. cap.19., & Suarez 3. part. q.63. art.4. disp.11. sect.2. Durandi opinionem asserunt ab Hæreticorum errore non distare; at Vasquez 3.par.q.63.art.6. disp.134.cap.2. vindicat Durandum, & magnam differentiam ostendit, quæ inter ejusdem opinionem, & Hæreticorum errorem intercedit.

Secundo, Scotus in 4.dist.6.q.10. asserit, characterem non esse qualitatem absolutam, ut asserit Durandus, & vult, esse relationem realem advenientem animæ ab extrinseco, ut effectum Sacramenti; & ratio ipsius est, quia character est in genere signi, & signum ad relationem spectat.

Tertio, Dominicus Soto in 4. dist.1.q.4. art. 2. de Durandi opinione hæc scribit: hæc opinio, fateor, quantum ad id, quod ponit, characterem non esse rem distinctam a subjecto, nunquam mihi visa est a veritate multum aliena, cum quodam tamen moderamine. Nam profecto istarum rerum multiplicatio, ubi excusari potest, nullibi mihi arrisit: moderamen tamen est, quod quamvis quispiam non censeat, characterem rem esse ab intellectu distinctam, non tamen subinde negandum est, Sacramentum characterem imprimere, esseque qualitatem secundæ speciei. Ex quibus verbis deducit Tournely, quod secundum Sotum bene defendi potest, characterem non esse quid realiter distinctum ab anima, modo dicatur imprimi per Sacramentum.

Quarto, alii sunt Scholastici, qui defendunt, characterem esse aliquid absolutum ab anima distinctum, seu esse veram qualitatem. At inter se non conveniunt; quia aliqui volunt, quod reducatur ad qualitatem directe, alii vero asserunt, quod reducatur indirecte; qui omnes videri possunt apud citatum Tournely, qui expressius refert, quod Thomistæ cum Angelico Doctore constituant characterem sub secunda specie qualitatis, quæ est potentia, sive physica, sive moralis.

Quinto, nec conveniunt Theologi de Schola circa subjectum, cui character inhæreat. Quidam enim dicunt, inhærere immediate in intellectu, tanquam dispositionem necessariam ad intellectus actus exercendos; quidam in voluntate, tanquam dispositionem ad actus charitatis; quidam in utraque potentia; alii demum simpliciter in substantia animæ.

Dicimus I., veterum Scholasticorum opiniones Hæreticorum erroribus non favere, & recentiorum Theologorum varietatem catholicum Dogma incertum non reddere, ac proinde nec Hæreticis prodesse.

Prima Conclusionis pars probatur I. Aliud est negare characteris existentiam, & aliud est dubitare, an characteris existentia sit de fide; sed veteres Scholastici de hoc secundo dubitarunt & primū unanimiter admiserunt, quod tamen Hæretici deinde negarunt, & modo negant: ergo antiquorum Scholasticorum opiniones ab Hæreticorum erroribus maxime distant.

II. probatur. Tempore, quo scribebant veteres Scholastici, existentia characteris nondum clare & expresse ab Ecclesia definita erat, quemadmodum postea definita fuit in Concilio Tridentino; atqui veteres Scholastici scribebant ante Concilium, & Hæretici Novatores vel in Concilio, vel post Concilium, scribunt: ergo magna est inter ipsos differentia.

III. probatur. Etsi veteres Scholastici dubitaverint de characteris existentia, quod tamen non concedimus, non per hoc tamen fit, quod de illorum dubitatione possint Hæretici gloriari, & aliquam sibi defensionem pro errore suo promittere; tum quia illorum opinio privata erat, & Ecclesiæ definitionem non continebat, tum etiam, quia

illam Ecclesia nunquam sibi adoptavit, quin potius contra illam in generali Concilio definitionem suam interposuit.

Secunda Conclusionis pars probatur. Quanvis varii sint Scholastici in Characteris essentia explicanda, omnes tamen conveniunt in illius existentia admittenda: ergo non est, cur Hæretici de horum varietate circa characteris existentiam, quam ipsi inficiantur, aliquid sibi blandiantur. Quod optime asserit Tournely scribens,„ ad
„ fidem enim hoc unum hic pertinet,
„ characterem per aliqua Sacramenta
„ imprimi, cætera spectant opinionem
„ Scholæ. Sequatur quisque quam vero-
„ similiorem judicaverit.

Opponunt I. Veteres Scholastici fatebantur, doctrinam de characteris existentia in Scripturis non legi, nec ex Patribus erui posse; atqui hoc ipsum asserunt Novatores Hæretici: ergo Novatores Hæretici cum veteribus Scholasticis conveniunt, contra characteris existentiam. II. Si Hæretici rebaptizantes cognovissent characteris existentiam, non admisissent Baptismi iterationem; atqui admittebant: ergo characteris existentiam non cognoscebant. III. Si antiqui Patres fuissent certi de characteris existentia, quando contra Hæreticos rebaptizantes scribebant, his hanc opposuissent; sed non opposuerunt: ergo eam non agnoverunt. IV. Nec pariter pro characteris existentia protulerunt Patres Ecclesiæ traditionem: ergo signum est, quod pro illa Ecclesiæ traditio non stabat.

Respondemus ad I., non omnes veteres Scholasticos id asseruisse, & si aliqui asseruerunt, intelligendi sunt de expressa & explicita continentia in Scripturis, non vero de implicita. Quod si nullo modo in Scripturis, & Patribus continebatur, nec etiam eam poterat Ecclesia definire; quod falsum est, quia eam Ecclesia jam definivit. Unde scribit de Cajetano citatus Tournely. „ Quanquam in duobus maxime
„ attentionem ac judicium Cajetani hic
„ desideramus: primo: quod asserat,
„ doctrinam Ecclesiæ de charactere,
„ neque ex Scripturis, neque ex sanctis
„ Patribus, erui posse. Si ita est; unde
„ ergo Synodus Tridentina dogma illud
„ hausit? ; an nova ipsi facta est revela-
„ tio? ; minime profecto. Ergo ex tra-
„ ditione sanctorum Patrum, ac com-
„ muni Doctorum sententia illud acce-
„ pit: neque enim alios est canalis, per
„ quem Christi, & Apostolorum doctri-
„ na possit ad subsequentes ætates de-
„ fluere; ac multa ex fide credimus, quæ
„ in Scripturis expressa non sunt, sed ab
„ una traditione accepimus; qualis est
„ Baptismus Infantium; qualis necessi-
„ tas pronunciandi in forma Baptisma-
„ tis ista verba: *in nomine Patris, & Fi-
„ lii, & Spiritus Sancti*; qualis veritas
„ Baptismi ab Hæreticis collati; & alia
„ hujusmodi non pauca.„

Ad II., dicitur, quod Hæretici putabant, Baptismum, quem iterandum volebant, fuisse nullum & invalidum; & quia ex Baptismo nullo & invalido nullus producitur character, quod etiam asserimus nos Catholici; inde est, quod Hæretici illi nullam de characteris existentia mentionem fecerunt.

Ad III.; eadem est responsio, quam preterea verbis hisce illustrat laudatus Tournely: „ alterum, quod in Caje-
„ tano, sicut & in Spalatensi, arguimus,
„ istud est, quod nempe ex veteri con-
„ troversia circa iterationem Baptisma-
„ tis ab Hæreticis dati inferunt, tunc
„ temporis incognitum fuisse characte-
„ rem. Distorta plane & obliqua con-
„ secutio. Illi enim non negabant, cha-
„ racterem imprimi per Baptismum,
„ cum iste verus ac ratus sit, sed nega-
„ bant, in quo error erat, verum ac ra-
„ tum esse Sacramentum Baptismatis
„ datum ab Hæretico; unde consequens
„ erat, ut dicerent, nullum ab hujusmo-
„ di falso & ficto Baptismate imprimi
„ characterem: verum enim Baptismum
„ semel conferri posse, nec unquam ite-
„ rari, communis & certa fuit Vete-
„ rum doctrina.

Ad IV. Traditio de existentia characteris sacramentalis adducetur, quando ejusdem veritas contra Hæreticorum mendacia asseretur, atque etiam probabitur, tum verbi Dei scripti, tum verbi Dei non scripti, quod est traditio, tum denique Patrum testimoniis confirmabitur.

Igitur de sacramentali charactere tria Fides docet; primum est; quod per tria Sacramenta, Baptismum scilicet, Confirmationem, & Ordinem, character imprimatur; & hanc fidei veri-

tatem

tatem in sequenti Dissertatione probabimus contra Hæreticos Novatores. Secundum est, quod character sit signum quoddam spirituale & indelebile. Tertium est, quod Sacramenta, quæ characterem imprimunt, iterari non possunt.

Pro iis vero, quæ disputationi Theologorum ab Ecclesia permittuntur, scire oportet, quod character, si vim nominis speciemus, græcum est vocabulum, & latine valet idem, *ac nota*, seu *figura*, instrumento aliquo impressa. Unde ubi ad Hebr. 1. Vulgata legit, *figura substantiæ*, in textu græco habetur, *character*. Et Apocalyp. 16. Character Bestiæ in fronte, vel in manu, idem est ac Bestiæ figura, fronti, vel manui, apposita. Sic pariter literas, quibus scribimus, characteres appellamus; & figuras quasdam in incantationibus protractas, characterũ etiam nomine dicimus. Character vero sacramentalis sumitur pro signo spirituali, seu signaculo, vel quasi spirituali sigillo, ex vi alicujus Sacramenti impresso ei, qui tale Sacramentum suscipit. Hinc definitur character sacramentalis a S. Thoma 3.par.q.63 art.4. *Signaculum spirituale, quo anima insignitur ad suscipiendum, vel aliis tradendum ea, quæ sunt divini cultus.*

Dicimus II., circa characterem sacramentalem de fide saneitam esse ejus existentiam, indelebilitatem, & initerationem; reliqua vero, quæ ejus essentiam respiciunt, disputationi Theologorum ab Ecclesia esse permissa.

Prima Conclusionis pars probatur; quia Romani Pontifices plures, & plura enim Concilia, characteris sacramentalis existentiam agnoverunt ac definierunt; quod autem a Romanis Pontificibus ex Cathedra loquentibus in materia fidei & morum definitur, & quod a Conciliis, presertim generalibus a Romano Pontifice approbatis decernitur, de fide est; sed Romani Pontifices, & Concilia etiam generalia definierunt sacramentalis characteris existentiam, ut videbimus in mox futura Dissertatione: ergo characteris sacramentalis existentia de fide est.

Secunda Conclusionis pars, quæ est de indelebilitate, probatur; quia hæc est differentia inter hos duos Sacramenti effectus, gratiam scilicet sanctificantem, & characterem, quod gratia sanctificans amitti potest, & de facto per lethale peccatum amittitur; character vero nunquam amittitur; unde illum vocant indelebilem; & præcipue Eugenius IV. in decreto Unionis dixit: *Inter Sacramenta tria esse, Baptismum, Confirmationem, & Ordinem, quæ characterem, idest, spirituale quoddam signum a cæteris distinctivum imprimunt in anima indelebile; unde in eadem persona non reiterantur*; & Concilium Trident. sess.7. cap.9. *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile, unde ea iterari non possunt; anathema sit.*

Tertia Conclusionis pars, quæ est de initeratione, probatur quoque, tum ex dictis Eugenii IV., & Concilii Tridentini verbis, tum etiam quia, si character iterari posset, non esset indelebilis; atqui de fide est esse indelebilem: ergo etiam de fide est, iterari non posse.

Quarta tandem Conclusionis pars, quæ respicit explicationes characteris, in quo scilicet ipse consistat?, in quo resideat, & alia hujusmodi, probatur quoque; quia, quum de his nihil Ecclesia definierit, signum est, quod illa disputanda Theologis permittit, qui quidem ea disputant, & disputationibus suis majorem lucem rebus ab Ecclesia definitis afferunt, & contra Hæreticorum cavillationes arma validiora subministrant.

Obstant I. Plures Theologi Scholastici, & sunt præcipue Arriaga, Lugus, Amicus, docent, ex charactere non posse necessario inferri initerabilitatem, quia non agnoscunt connexionem physicam necessariam inter characterem, & initerabilitatem, sed tantum moralem quandam congruitatem, quæ sufficiat ad salvandum modum loquendi Conciliorum. II. Morinus in lib. *de administratione Sacramenti Pœnitentiæ*, & in lib. *de sacris Ordinationibus* pluries docet, quod aliquando Confirmatio, & Ordo iterata fuerunt, saltem si extra Ecclesiam ab Hæreticis, aut Schismaticis data fuissent. III. Character saltem per mortem deletur; atqui post mortem anima remanet: ergo character non est semper ab anima indelebilis. Probatur

batur antecedens; quia per mortem desinit finis, propter quem character animæ imprimitur, nimirum, cultus exterior divinus, quia in altera vita Deus non colitur, nec per Sacramentorum administrationem, nec per eorundem receptionem. IV. Saltem character non est indelebilis respectu illarum animarum, quæ vel cum Christo regnant in Cœlis, vel cum Dœmonibus torquentur in inferno; tum quia superflua est in illis characteris pulchritudo, quia sunt æterna & immortali luce donatæ, tum etiam quia esset deducus signaculi Christi, si in castra inimicorum ad contumeliam deportaretur.

Respondemus ad I., quod utique Concilia non intendunt definire rationes, quibus aliquando utuntur ad veritates definiendas; sicque satis est, si credamus, & tueamur, in illis tribus Sacramentis imprimi characterem, & quod illa tria Sacramenta iterari non possint; satis quidem est hoc, ut Conciliis pareamus; non autem oportet etiam tenere, ideo iterari non posse, quia characterem imprimunt, quæ est tantum ratio Conciliorum, non vero definitio. Liberum proinde est Scholasticis Theologis quoad hoc opinari, quod lubet, dummodo omnes una fide teneant, Sacramenta illa tria imprimere characterem, & iterari non posse.

Ad II. Juenitus respondet, quod duo illa Sacramenta invalide data fuerunt postmodum iterata, quod non fuisset, si fuissent valide collata. Et quanvis Morinus dicat, duplex illud Sacramentum datum extra Ecclesiam, & etiam secundum ritum a Christo præscriptum, fuisse invalidum, eo quia Ecclesia Canonibus suis ministros extra Ecclesiam existentes inhabiles reddiderit ad ea conferenda, sicuti Consanguineos infra quartum gradum Consanguinitatis ad matrimonium contrahendum inhabiles reddit; attamen idem Juenitus subdit, quod Morinus non fuerit bene assequutus Ecclesiæ mentem, dicendo, quod Ecclesia inhabiles declaraverit ad duo illa Sacramenta conferenda ministros extra ipsam existentes. Unde vult, quod invaliditas illorum Sacramentorum ex alio capite proventa fuerit, ac proinde fuerint postmodum iterata. Sed de his loco suo prolixior redibit sermo.

Ad III., dicitur, quod character non solum ordinatur ad cultum Dei exteriorem, sed etiam ad gloriam & dignitatem subjecti, quod illo insignitur. Remanet ergo post mortem in Beatis ad ornatum, in Reprobis ad confusionem & pœnam.

Ad IV., dicimus cum Augustino lib. 2. cont. Parmenianum cap. 13., quod *in bonis permanet ad præmium, in malis permanet ad judicium*: & cum S. Thoma 3. par. q. 63. art. 5. ad 3.: *& ideo post hanc vitam remanet character, & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam; sicut etiam militaris character remanet in militibus post adeptam victoriam, & in his, qui vicerunt ad gloriam, & in his, qui victi sunt, ad pœnam.*

DIS-

DISSERTATIO CCCXXII.

De altero Sacramentorum effectu, qui est character. An aliqua novæ Legis Sacramenta characterem imprimant? An Sacramenta veteris Legis characterem in anima impresserint?

Icimus I., tria novæ Legis Sacramenta, Baptismum videlicet, Confirmationem, & Ordinem, imprimere chracterem in anima.

I. Probatur ex Scripturis. Isaiæ 66. *Venio, ut congregem cum omnibus gentibus, & linguis, & venient, & videbunt gloriam meam. Et ponam in eis signum.* Ezech.9. *Signa Thau super frontes virorum gementium, & dolentium.* II. adCorinth. 1. *Qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* Ad Ephes. 1. *In quo* (Christo) *& credentes signati estis Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ.* Ad Ephes. 4. *Nolite contristare Spiritum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis.*

II. Probatur ex Traditione. In celebri illa controversia inter Cyprianum, & Firmilianum, multosque etiam Episcopos Africanos, qui rebaptizabant ex una parte, & ex altera inter alios Catholici Orbis Episcopos, qui non rebaptizabant, editum est decretum a Stephano, Romano Pontifice, quod multoties nos laudavimus hisce conceptum vocibus: *nihil innovetur, nisi quod traditum est*; atqui hæc traditio, quam enunciat decretum Stephani, respicit etiam characterem sacramentalem; ergo per hanc eandem traditionem, quam profert Stephanus Papa, character sacramentalis probatur, exponitur, ac etiam implicite definitur. Probatur minor, tam ex parte Rebaptizantium, quam non Rebaptizantium. Si Rebaptizantes credidissent, per Baptismi Sacramentum non imprimi characterem, cur tam solliciti fuissent, ut eum iterarent?, & si non Rebaptizantes credidissent, non imprimi characterem, cur tam acriter Rebaptizationi contradixissent? Eadem igitur fides in utrisque erat, quæ eos ad diversa impellebat; credentia scilicet existentiæ characteris, qui non credebatur impressus a Baptismo col ato ab hæretico baptizante, & ideo volebant, illum conferri a fideli baptizante, ut vere character imprimeretur. Et hæc eadem credentia erat, quæ non Rebaptizantes retrahebat a Baptismo iterando; quia credebant, jam per primum Baptismum, etiam ab hæretico Ministro datum, characterem fuisse impressum, Eadem igitur traditio erat apud utrosque, quæ characteris existentiam tunc supponebat, & modo probat.

III. Probatur ex Romanis Pontificibus: Leo Magnus epist 135., alias 37: ad Neonam, Ravennatem Episcopum, scribit: *scimus quidem inexpiabile esse facinus, quoties juxta Hæreticorum Dogma, contra sanctorum Patrum instituta, cogitur aliquis lavacrum, quod regenerandis semel tributum est, bis subire, Apostolica reclamante sententia, quæ nobis unam prædicat in Trinitate Deitatem, unam in Fide Confessionem, unum in Baptismate Sacramentū.* Et epist. 129., alias 79. ad Nicetam, Aquilejensem Episcopum: *hanc regulam, ut scitis, servandam in omnibus Ecclesiis prædicamus, ut lavacrum semel initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo: unus Dominus, una Fides, unum Baptisma: cujus ablutio nulla iteratione temeranda, sed sola sanctificatio Spiritus Sancti invocanda est, ut quod ab Hæreticis nemo accipit, a Catholicis Sacerdotibus consequatur.* Quamobrem eos, qui metu, vel errore, sunt rebaptizati, pœnitentiæ publicæ subjici jubet. *Hi, qui ad iterandum Baptismum, vel metu coacti sunt, vel errore traducti, & nunc se contra Catholicæ fidei Sacramentum egisse cognoscunt, ea custodienda est moderatio, quæ in societatem nostram, non nisi per pœnitentiæ remedium, & per impositionem Episcopalis manus communio-*

nionis recipia in unitatem, tempora pœnitudinis, tuo constituente judicio, prout conversorum animos perspexeris esse devotos; pariter etiam habens senilis ætatis intuitum, & periculorum quorunque, aut ægritudinis respiciens necessitates. Gregorius Magnus lib. 2. epist. 32., scribit. *Illud autem, quod dicitis, ut is, qui ordinatus est, iterum ordinetur, valde ridiculum est, & ab ingenii vestri consideratione extraneum; nisi forte, quod exemplum ad medium deducitur, de quo & ille judicandus est, qui tale aliquid fecisse perhibetur. Absit autem a fraternitate vestra sic sapere. Sicut enim baptizatus semel iterum baptizari non debet, ita, quia consecratus est semel, in eodem iterum ordine non debet consecrari. Sed si quis forsitan cum levi culpa ad Sacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen Ordo servori*. Et lib. 12. epist. 32. *De dedicationis Ecclesiarum dubitatione, super quam inter cætera nos consuluistis, hoc vos rite tenere debetis, quod nos ab antecessoribus nostris tradi'um accepimus, idest, ut quoties tam de Baptismo aliquorum, vel Confirmatione, quam de Ecclesiarum consecratione dubitatio habetur, & nec Scriptis, nec testibus, ratio certa habetur, utrum baptizati, vel confirmati, sive Ecclesiæ consecratæ sint, ut baptizentur tales, et confirmentur, atque Ecclesiæ canonice dedicentur, ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat, quoniam non mostratur iteratam, quod non certis indiciis ostenditur rite peractum*. Innocentius III. qui refertur in cap. *Majores* de Baptismo. *Sunt qui dicunt, quod Baptismus, & Ordo non solum dormientibus & amentibus, sed invitis & contradicentibus, etsi non quoad rem, quoad autem characterem conferuntur; alii non absurde distinguunt; quod hic, qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur, ut detrimentum incurrat, Baptismi suscipit Sacramentum, ut & qui ficte ad Baptismum accedit characterem suscipit Christianitatis impressum. Qui vero penitus contradicit, & nunquam consentit, nec rem, nec characterem suscipit Sacramenti; dormientes autem & amentes, si priusquam amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione persisterent, etsi sic fuerint immersi, characterem non suscipiunt Sacramenti; secus autem si prius catechumeni fuissent, & habuissent propositum baptizandi. Tunc ergo characterem sacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non invenit obsistentem*. Eugenius III. in decreto Unionis. *Inter hæc Sacramenta (novæ Legis) tria sunt, Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quæ characterem, idest spirituale signum a cæteris distinctivum imprimunt in anima indelebile*. Alexander III. respondit Abbati S. Genovefæ de Juniori Acolytho, qui Presbytero rebaptizanti ministraverat, *illud ad superiores Ordines non esse promovendum, si facinus sit publicum, nisi vitam religiosam profiteri voluerit, cujus gratia cum ipso dispensori valeat. Si vero sit occultum promoveri posse, & crimen suum dignis pœnitentiæ fructibus expiare*.

IV. Probatur ex Conciliis. Conc. Trid. sess. 7. Can. x. *de Sacram. in genere* habet. *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spirituale, & indelebile; unde ea iterari non possunt, anathema sit*. Accedunt sacri Canones desumpti vel ex conciliaribus decretis, vel etiam ex sanctorum Patrum dictis. Et quidem ex cap. *Rebaptizare* dist. 4. *de Consecratione*, quod continet verba Augustini in epist. ad Maximinum; & hæc sunt. *Rebaptizare hæreticum hominem omnino peccatum est: rebaptizare autem Catholicum, immanissimum scelus est*. Qui sequuntur Canones, & in Rebaptizantes, & in Rebaptizatos Irregularitatis pœnam decernunt. Cap. *qui bis*, dist. 4. *de Consecratione*, ex pœnitensiali Theodori Cantuariensis sumptum. Cap. *eos* ibidem ex Felicis III., Pontificis Maximi, epist 1. Cap. *licet*, extra *de Baptismo, & ejus effectu*, quod est Innocentii III: in Concilio generali Lateranensi contra Græcos schismaticos, qui baptizatos a Latinis aliquando rebaptizare ausi fuerant, excommunicationis & depositionis ab officio, & beneficio pœna decernitur: *Si quis autem tale quid præsumpserit excommunicationis mucrone percussus ab omni officio & beneficio Ecclesiastico deponatur*. Denique accedunt Imperiales Leges, & præcipue illa Justiniani Imperatoris, qua fertur pœna capitis in Rebaptizantes, & legitur tit. *ne sanctum Baptisma iteretur*; & hoc ideo, quia, ut S. Augustinus ait,

ut ostenderetur, homines execrari iterationem Baptismi occulta quadam Dei inspiratione. Hæc sunt verba Augustini l.5.de Bapt.cont.Donatistas c.4. *Sic homines occulta nescio qua inspiratione Dei detestantur, si quis iterum Baptisma accipiat, quem ubicunque jam acceperat, ut iisdem ipsi Heretici, cum inde disputant, frontem conspicerent, & prope omnes eorum laici, qui apud eos inveteraverunt, & animositam pertinaciam adversus Catholicam susceperunt, hoc solum illic sibi displicere fateantur; & multi, qui propter adipiscenda aliqua commoda secularia, vel incommoda devitanda, transire ad eos volunt, occultis conatibus ambiunt, ut hoc eis quasi peculiari & domestico beneficio praestetur, ne rebaptizentur; & nonnulli caeteris eorum vanis erroribus, & falsis criminationibus adversus Catholicam Ecclesiam credentes, hoc uno revocentur, ut eis faciari nolint, ne rebaptizari cogantur. Quem sensum hominum omnia penitus corda occupantem Donatistæ metuentes, mulnerunt recipere Baptismum, qui apud Maximianistas, quos damnaverunt, datus est, & eo modo sibi linguas praecidere, & ora oppilare, quam denuo baptizare tot homines Mastitanae, & Assurit ma, & aliarum Plebiam, quas cum Feliciano, & Praetextato, & caeteris a se damnatis, & ad se redeuntibus, susceperunt.*

V. Probatur ex Patribus græcis. Cyrillus Hierosolymitanus in præfatione ad Catecheses, ait: *magnum est sane propositum Baptismi captivitatis liberatio, peccatorum remissio, mors peccati, animæ regeneratio, vestimentum candidum, signaculum sanctum & indelebile:* quæ quidem indelebilitas nequit intelligi de gratia sanctificante, quæ aliquando deperditur: ergo intelligi debet de charactere. Et Catechesi 4. dicit: *Spiritus Sanctus tempore Baptismi animam tuam obsignat.* Eadem habet Catechesi 16., & 17.; & hæc obsignatio nec etiam potest intelligi per solam gratiam habitualem, ob adductam rationem, quia scilicet deperditur: ergo pariter intelligi debet de charactere. Basilius homil. 13. *Nisi signaculum in te agnoscat Angelus, quomodo pro te pugnabit, aut ab inimicis vindicabit? Quomodo dices, Dei sum, signa Dei non ostendens?, an ignoras, quemadmodum signatas domos in Ægypto praeterit exterminator, in non signatis vero primogenita peremit? Thesaurus non obsignatus facile patet furibus; ovis absque nota protinus insidiis est obnoxia.* S. Gregorius Nazianzenus Orat. 40. *Baptismus est sigillum, quia conservatio est, ac dominationis significatio: significat enim, cujus Domini possessio simus:* & infra: *prius signata non facile insidiis appetitur, quæ non est signata facile capitur a furibus.* S. Chrysostomus homil.2. in epist. ad Ephes. *Signati sunt Israelitæ; sed nota circumcisionis, ut pecora: nos ut filii in diem redemptionis.* Et homil.14. *nos fecit gregem regalem.*

VI. Probatur ex Patribus latinis. Hieronymus ad Ephes.4. *Deus imprimit animæ signaculum Spiritus Sancti.* Ambrosius lib. de Spiritu Sancto c.6. *Spiritu signamur, ut splendorem & imaginem ejus, & gratiam tenere possimus; quod est spirituale signaculum.* Augustinus lib.6. de Bapt. cap.1. *Eduxit Pastoribus Ecclesiæ ovem, quæ foris errabat, & dominicum characterem a fallacibus depredatoribus foris acceperat venientem ad Christianæ unitatis salutem, ab errore corrigi, a vulnere sanari, characterem tamen dominicum in ea potius agnosci, quam improbari, quandoquidem ipsum characterem multi lupis infigunt.* Et tract.6. in Joan. *Tene, quod accipisti, non mutatur, sed agnoscitur: character est Regis mei, non ero sacrilegus: corrigo desertorem, non muto characterem.* Et lib.2.contra epist Parmeniani c.13. *An forte minus hærent Sacramenta christiana, quam corporalis hæc nota, cum videamus nec apostatas carere Baptismate, quibus utique per pœnitentiam redeuntibus non restituitur, & ideo amitti non posse judicatur.* Eadem habet epist. 23., epist. 50., epist. 204., & epist.185., ubi Donatista sic loquitur; quare ergo me non baptizas, ut abluas me a peccatis? Et Augustinus respondet: *respondeo, quia non facio injuriam characteri Imperatoris, cum errorem corrigo desertoris.* Eadem insuper scribit lib.2. cont literas Petiliani cap.ultimo. Lib.1. cont. Crescconium c.30. Tract. 5. in epist. Joannis &c.

VII. Probatur ex veteribus Scholasticis. Guillemus Alvernus, qui floruit circa annum 1230. de Sacramento Confirmationis scribit: *qui sigillum, sive characterem baptismalem falsificant, cujus veritate tenetur jus hæreditatis æternæ, procul dubio nolle se ostendunt, & ipso*

ipso facto nullam se jus habere in hereditate cœlesti, quemadmodum si quis sigillum regium super donatione castri, vel rei alterius sibi facta falsificaret, & eo ipso donationi per illud sibi factæ renunciaret, illam inutilem & irritam sibi redderet: sic & isti donationem cœlestis hereditatis, in Baptismo sibi factam, omnino evacuant, dum sigillum baptismale, sive characterem, falsificant, quod est, dum veritatem sanctitatis, quam ipsum designat, & quæ ipsi subesse debet, cujuscunque peccata mortalia execratione subtrahunt, & diluunt. Richardus de Media Villa, qui floruit circa annum 1280., lib.4.dist.5. art.2. q.4., ait. *Non per quodlibet Sacramentum imprimitur character, nec etiam per actus Virtutum; character est enim signum spirituale, indelebile, distinctivum, & spiritualis potestas indelebilis deputata ad aliquod Sacramentum; & hæc communia sunt cuilibet characteri &c. Sola tria ista Sacramenta, Baptismus, Confirmatio, & Ordo, imprimunt characterem.* Joannes Scotus, qui floruit circa annum 1300., in Reportationibus super 4. Sentent. dist.6.q.8. *Character est signum spirituale impressum in susceptione Sacramenti non iterabilis, distinctivum, rememorativum, assimilativum, configurativum, aliud a gratia, prius gratia, dispositio ad gratiam indelebilem.* Nicolaus Lyranus, qui floruit circa annum 1320., ad c.4. ad Ephes.: *in quo signati estis*: ait: *per Sacramentum Baptismi, in quo character imprimitur.* Augustinus Triumphus, qui floruit circa annum 1320., *de Potestate Eccles.* q.58. art 7. *Triplex potentia est in Sacramentis spiritualibus. In Baptismo imprimitur potentia recipiendi: baptizatus enim potest omnes perfectiones spirituales & sacramentales recipere. In Confirmatione vero imprimitur potentia resistendi, ut non ibi faciliter recipiatur peregrina impressio contra nomen Christi. Sed in Sacramento Ordinis imprimitur potestas agendi & administrandi cætera alia Sacramenta. Cum ergo character, & potestas spiritualis in istis tribus Sacramentis a Christo imprimatur indelebiliter, a quo Sacramenta sunt instituta, sicut Papa non potest dispensare in characteris, & dictæ potestatis impressione, vel expulsione; quia ex quo imprimitur animæ nunquam potest auferri per suspensionem, vel degradationem, quinimmo in animo separata remanet; sic non potest dispensare in dictorum Sacramentorum reiteratione &c.*

Secundum communiorem opinionem in quolibet Ordine imprimitur character, & quantumcunque in minoribus Ordinibus ordinati transferant se ad laicatum, semper tamen in eis remanet characteris impressio; quia si de laicatu ad clericatum revertantur, non sunt iterum in illis Ordinibus ordinandi.

VIII. Probatur Rationibus & congruentiis. I. Gratia habitualis & sanctificans est forma animæ perfecta supernaturalis; sed ad formam perfectam supernaturalem prærequiritur supernaturalis dispositio: ergo hæc etiam requiritur ad gratiam prædictam: atqui hæc esse non potest, nisi character: ergo character requiritur saltem in Baptismo; & hæc est congruentia Scoti, quam refert Frassen. II. Deus, quando instituit Sacramenta novæ legis, voluit, ut ea non essent vana, & sine effectu; sed aliquando carent effectu principali, qui est gratia: ergo ne sint vana & sine effectu saltem carere non debent effectu minus principali, qui est character; & hæc pariter est Scoti apud eundem Frassen. III. Qui adscribitur militiæ Christi debet per aliquid intrinsecum distingui ab illis, qui eidem militiæ non adscribuntur; sed distingui non possunt, nisi per characterem: ergo necessarius est character, utpote signaculum intrinsecum, per quod Christiani, qui constituunt populum Christi, & Clerici, qui formant familiam Christi, a non Christianis, & a Laicis distinguuntur; & hæc est pariter Scoti apud eundem. IV. In omni ordinata Republica, qui in aliquo gradu constituuntur, & ad aliqua munera deputantur, notas quasdam habere solent, quibus a cæteris discernantur: ergo etiam in Ecclesia, quæ est quædam Republica bene instituta, per Baptismum, Confirmationem, & Ordinem, in determinato gradu constituimur, & ad certum munus deputamur; non sic per alia Sacramenta; per Baptismum enim assumimur in familia Christi, & ad ejus famulatum, & cultum deputamur; per Confirmationem promovemur ad militam, & deputamur ad pugnandum pro Christi Fide; per Ordinem præferimur ad doctrinam, & destinamur ad constituendum alios in propriis gradibus. Similia autem per alia Sacramenta non præstamus. Et hæc est congruentia S. Thomæ.

Objiciunt I. ex Kemnitio. Nulla est characteris mentio in Scripturis, & Patribus, nulla apud Scholasticos est concordia, illiusque primus inventor fuit Innocentius III., qui multa mala partim scripsit, partim decrevit. II. Si qui Patres characteris mentionem faciunt, ejus nomine tantum externum Symbolum intelligunt, & præcipue Augustinus in Sermone *de Gestis cum Emeryto* tria habet; primum, quod exterius character cognoscatur, & agnitus approbetur; secundum, quod si Donatus in nomine donati baptizaret, Donati characterem infigeret; Donati autem character non posset esse in anima infixus; tertium, quod character sit ipsa Trinitatis invocatio, quæ fit in Baptismo. III. Ideo Baptismus iterari non potest, ait Calvinus, non quia imprimat characterem, sed quia est ingressus in Ecclesiam, & initiatio quædam Fidei, & quia Ecclesia est una, fides est una, ideo etiam unus debet esse Baptismus. IV. Ex eodem Calvino: Baptismus est instituturus ad delendum originale peccatum; sed deleto semel originali peccato, non remanet quid amplius deleatur: ergo Baptismus non iteratur, quia imprimit characterem, sed quia, post deletam originalem culpam, non habet amplius quid deleat. V. Character vel ponitur ad sanctificationem, vel ad distinctionem, vel ad deputationem; sed ex nullo ex his capitibus admittendus videtur: ergo absolute admittendus non est. Major patet, quia nullum aliud caput assignatur, ex quo ponendus sit character. Minor probatur. Non ponitur ad sanctificationem, quia remanet etiam in peccatoribus; non ad distinctionem, quia, quum sit invisibilis, non potest esse hominibus ratio distinguendi unum ab alio; nec ad deputationem, quia hæc potest fieri per denominationem extrinsecam, quemadmodum fit in iis, qui ad Magistratus gerendos in urbibus, ad militaria officia gerenda in exercitibus, deputantur. VI. Character vel est perfectio animæ, vel imperfectio; si perfectio, non debuit illo carere Christus; si imperfectio, non convenit, ut a Sacramento conferatur, quod ad perfectionem animæ institutum est. VII. Multæ Patrum auctoritates, etiam a nobis adductæ, possunt commode explicari vel de ipso Sacramento, vel de gratia, quæ est principalis Sacramenti effectus: ergo non est ratio, ut eas de charactere intelligamus. VIII. In probanda characteris existentia fit circulus vitiosus; sed hic fieri non debet: ergo characteris sacramentalis existentia futiliter quidem & inaniter probatur. Probatur major. Ex una parte, ideo dicimus tria Sacramenta imprimere characterem, quia non sunt iterabilia; ex altera parte, ideo dicimus non esse iterabilia, quia imprimunt characterem: ergo fit circulus vitiosus.

Respondemus ad I., characteris mentionem esse in Scripturis, & in Patribus, ut ex probatis manifeste constat. Et quanvis Scotus asserat, characterem ex Scripturis, & ex Patribus probari non posse, hoc tamen ait de perspicua, explicita, & clara probatione; non negat tamen characteris traditionem, quæ nobis posset esse satis. Sicut etiam Gabriel dubitat, an Ecclesia id definierit; dicit tamen presuntuosum esse, characterem negare; unde Scotus dubitat de modo probandi, Gabriel de definitione Ecclesiæ, Durandus de ejus natura: in eo autem concedendo conveniunt omnes. Cæteri quoque Scholastici unanimiter characterem admittunt, quanvis differant in ejus natura exponenda, & discrepent pariter in modo probandi. Falsum est quod Innocentius III. fuerit primus characteris inventor; ipse enim citato cap. *Majores* refert quorundam opinionem, qui dicebant, eos, qui inviti baptizantur, recipere tantum characterem, non gratiam, sicut illi, qui ficte baptizantur. Augustinus revera fuit primus, qui characteris nomine usus est, ad explicandum illud ipsum, quod antiquiores Patres *signaculi*, aut *signi* voce nominabant, & ab Augustino deinde *characteris* vocabulum Scholastici desumpserunt. Verum, quum res sit eadem, parum refert, si nomina varientur. Denique Innocentius III. fuit probatissimus Pontifex, qui & bene scripsit, & optima decrevit; ut apud Bellarminum, Ciaconium, aliosque videre est.

Ad II., dicitur, stare non posse, quod Patres dicant, characterem esse externum Symbolum, & quod simul pronuncient, characterem esse in anima, non in corpore, ut docet Cyrillus; es-

se spirituale, ut ait Ambrosius; esse oppositum cauterio Circumcisionis, quod erat in corpore, ut asserunt Epiphanius, & Chrysostomus; esse quandam consecrationem, ut Augustinus habet; consecratio enim propria est animæ, non corporis, ut ait Tertullianus lib. de Resurrectione Carnis: *Caro innungitur, ut anima consecretur*. Augustinus denique primo docet, characterem posse videri & probari, non quidem in se, sed in sua causa; secundo, infert aliquid impossibile ex hypothesi impossibili; Sacramentum autem Donati non solum non impressisset characterem in anima, sed nec etiam externum Sacramentum fuisset; tertio, loquitur de characterem imprimente, non autem de charactere impresso; & sic non solum invocatio Trinitatis, sed totum Sacramentum, seu totum externum Symbolum, dici potest character imprimens, sed non impressus.

Ad III., dicitur, quod ab Hæretico baptizatus, & illi credens, non intrat in Ecclesiam, & nihilominus non rebaptizatur, quia character imprimitur. Ulterius, qui exit ab Ecclesia per Apostasiam, si postea ad Ecclesiam redeat, nec etiam baptizatur, quia character non deletur.

Ad IV., dicitur, quod qui lethalis peccati est conscius, aut est expers Fidei, & Baptismum suscipit, huic peccatum originale non dimittitur: ergo hic posset iterum baptizari; quod nec potest concedere Calvinus. Non est ergo verum, quod Baptismus non iteretur, quia delet originale peccatum, & hoc deleto non habeat amplius, quid deleat.

Ad V. Hæc reponit Hennus., „ Respondeo, characterem imprimi diversis „ de causis: I., ut Deus hominem specialiter sibi vindicet, tanquam domesticum. II., ut maneat post mortem „ in Beatis ad gloriam, tanquam animæ „ ornatus, & in Damnatis ad confusionem, tanquam exprobratio impietatis & ingratitudinis. III., ad deputationem, quæ licet fieri possit per denominationem extrinsecam, Deus tamen, qui amicos suos voluit adornari „ gratia interna, quod non reperitur in „ amicitia humana, voluit & milites „ suos ac ministros insigniri charactere „ spirituali, ad ostendendam divinæ „ operationis efficaciam, ac suavem „ Dei providentiam.„

Ad VI. Character est perfectio, sed illis tantum, qui capaces hujusmodi perfectionis sunt, non vero iis, qui propter propriam excellentiam perfectioni huic superiores existunt. Sic quæ sunt perfectiones militibus, non sunt Ducibus, & multo minus totius exercitus Imperatori; quæ sunt perfectiones civibus, non sunt Principi: unde non mirum, si character in creaturis est perfectio, in Christo autem non fuisset; & ideo in Christo nullus admittitur character. Et hæc est proprietas, quam in charactere agnoscunt Theologi, scilicet, quod illius tantum creatura sit capax. Et ratio est, quia character importat ministerium quidem ecclesiasticum, imperfecte tamen habitum, seu habitum cum participatione; imperfecte autem habere soli creaturæ convenit. Unde nullus fuit character in Christo Sacerdote, quia perfectum Christi Sacerdotium non ex aliqua participatione oriebatur, sed ex principio substantiali intrinseco, quod erat unio hypostatica, per quam Christus est formaliter Sacerdos.

Ad VII. Quamvis Patrum auctoritates aliquando per characterem aliquid aliud intelligant, quam illud, quod modo per Catholicos intelligitur, aliquando tamen negari non potest, quod exprimant characterem in sensu catholico intellectum, præcipue si ipsis adjungatur traditio, qua, ut dictum est, optime docemur, characteris doctrinam semper in Ecclesia extitisse. Unde Frassen restringens objectionem ad Baptismi Sacramentum sic respondet., „ Nihil aliud intelligunt, quam „ Sacramentum Baptismi, quod est signaculum caussaliter & efficienter, „ ut animæ regeneratio, peccati mors, „ & remissio, concedo; formaliter & „ per se, nego; nam illud signaculum „ dicitur imprimi, vel infigi credentibus, & ab eis portari, ut quid semper „ manens: at signum foris adhibitum „ non est ejusmodi, sed potius baptismatis effectus; nam ex Cyrillo Catechef. 16. *Spiritus Sanctus obsignat animas* „ *in Baptismo*. Ex S. Ambrosio lib. de „ Spiritu Sancto: *signamur in corpore, veritate tamen in corde signamur, ut Spiritus Sanctus exprimat in nobis effigiem* „ *imaginis cælestis, ut sciamus, cordis nostri* magis

„ *magis hoc, quam corporis, esse signaculum.*
„ Igitur illud signaculum in corde est
„ quid internum, & a Sacramento di-
„ stinctum.„

Ad VIII. Quando probatio deducitur ex diverso genere caussæ, non fit circulus vitiosus, ut quando scilicet effectus probatur per caussam, & caussa probatur per effectum. Ita in casu; quod non possint iterari aliqua Sacramenta, probamus ex charactere, quem imprimunt, tanquam ex Sacramenti effectu; & pariter probamus characterem imprimi a Sacramentis illis, tanquam ex caussa. Et hæc est responsio, quam dat Tournely, cui similis est hæc alia, quam dat citatus Frassen. „ Circulus enim vitiosus est,
„ dum fit in eodem genere caussæ: se-
„ cus hic; nam impressio characteris est
„ caussa, cur Sacramentum non itere-
„ tur, & non iteratio est effectus illius
„ characteris: unde sicut rationale rite
„ probatur a posteriori per risibile, &
„ risibile a priori demonstratur per ra-
„ tionale, ita & character recte infer-
„ tur per negationem iterationis, &
„ hæc per characteris impressionem.

Pro altera Dissertationis parte, quæ respicit Sacramenta veteris legis, an illa scilicet, & præcipue Circumcisio, characterem impresserint?, scire oportet, quod Scholastici inter se dividuntur; siquidem Scotus in 4.dist.6. q.9. ad primum vult, Circumcisionem impressisse characterem; & Mastrius etiam extendit ad remedium legis naturæ: S. Thomas vero 3. par. q.63. art.1. docet, nec Circumcisionem, nec ullum veteris legis Sacramentum, impressisse characterem in anima;& hanc sententiam sequitur Bellarminus, aliique plurimi; cum quibus

Dicimus II., nec Circumcisionem, nec ullum veteris legis Sacramentum characterem in anima impressisse.

I. Probatur. Circumcisio erat signum, quod imprimebatur in corpore, & non in anima; sed character sacramentalis imprimi debet in anima: ergo nullus character sacramentalis a Circumcisione imprimebatur. Major est Chrysostomi Hom.2.ad Ephes. *Obsignati sunt Israelitæ, sed Circumcisione, quemadmodum pecudes*: ergo per Chrysostomum Circumcisio erat solummodo signaculum in corpore, non vero in anima.

II. Probatur. Regulam generalem habemus non inducendi aliquid supernaturale sine necessitate; sed nulla erat necessitas apud Judæos inducendi characterem, quatenus est aliquid supernaturale: ergo apud illos Circumcisio non inducebat characterem sacramentalem. Probatur minor. Judæi nec debebant suscipere, nec ministrare supernaturalia: ergo nulla erat necessitas apud ipsos inducendi aliquid supernaturale. Probatur antecedens. Nulla opera Sacramentorum veteris legis erant supernaturalia: ergo Judæi nec debebant suscipere nec ministrare supernaturalia.

III. Probatur. Nulla Ecclesiæ traditione, nulla Conciliorum definitione, evincitur character pro Sacramentis antiquis: ergo illa characterem non imprimebant. Probatur antecedens. Si aliqua esset Ecclesiæ traditio, vel Conciliorum definitio pro charactere impresso a Sacramentis veteris legis, eam Adversarii adducerent; sed nullam adducunt; ergo nulla est.

IV. Probatur. Sancti Patres fere omnes præferunt Baptismum Circumcisioni, quia Circumcisio erat obsignatio corporalis & externa; Baptismus vero est obsignatio spiritualis & interna; atqui hoc importat, quod Baptismus characterem imprimat; Circumcisio vero non impresserit: ergo verum est, quod Sacramenta antiqua, & præcipue Circumcisio, nullum characterem impresserint.

Opponunt I. Multi sunt Scholastici, qui asserunt, Circumcisionem impressisse characterem: ergo saltem Scholasticorum unanimitas fuit pro opinione, quam nos impugnamus. II. Alii sunt Scholastici, qui docent, Circumcisionem contulisse gratiam *ex opere operato*; sed ex hoc optime sequitur, quod Circumcisio etiam in anima impresserit characterem: ergo vere imprimebat. III. Adeo Circumcisio obsignabat Israelitas, ut qui sine signo illo essent, non salvarentur: ergo signum illud, utpote spectans ad æternam animæ salutem, non solum in corpore, sed etiam in anima eformabatur. IV. Circumcisio erat figura Baptismi: ergo quemadmodum Baptismus imprimit characterem in anima, ita etiam Circumcisio imprimebat.

Respon.

Respondemus ad I., falsum esse, quod plures Scholastici doceant, characterem fuisse a Circumcisione in anima impressum, si excipiatur Scotus cum Suis, qui ducuntur ab alio principio, quod universim cæteri Scholastici non admittunt, ut in responsione ad secundum videbimus.

Ad II. Singularis est etiam Scotus, qui tribuit Circumcisioni vim producendi gratiam *ex opere operato*, & contra ipsum sunt fere omnes Scholastici, qui hoc idem negant; & nos pariter suo loco negabimus; proinde Bellarminus hæc scribit. „ Denique Scotus, quia docuerat, Circumcisionem „ *ex opere operato* conferre gratiam, non „ sine caussa tribuit etiam impressionem „ characteris Circumcisioni. At nos, „ qui docemus Circumcisionem nullam „ vim habuisse ex se, nisi ad præcidendam carnem, debemus etiam consequenter negare vim imprimendi spiritualem characterem.

Ad III., negatur absolute antecedens, quia multi fuerũt extra Populum Hebræorum, qui secundum legem naturæ vivebant, & circumcisi non erant, & nihilominus salvi facti sunt, ut patet de Job, aliisque, quos suo loco commemoravimus, & præcipue tom. 3. Dissert. 196.

Ad IV. Non est necesse, ut figura æqualis sit figurato; sed satis est, ut eum in aliquibus saltem exprimat ac repræsentet. Unde in hoc sensu dicitur Circumcisio figura Baptismi, quia quemadmodum Circumcisio obsignabat Israelitas in carne, ita Baptismus per characterem sacramentalem obsignat Christianos in anima.

DISSERTATIO CCCXXIII.

De altero Sacramentorum effectu, qui est character. Quodnam sit characteris subjectum? Quænam proprietates? An possit de Dei potentia deleri, vel in hac, vel in altera vita?

Fides docet, characteris subjectum esse animam, quia in anima imprimitur, animæ inhæret, & in anima, ut Scholastici loquuntur, subjectatur. At quia in anima tria distinguuntur, animæ scilicet ipsius essentia, & duæ ejusdem potentiæ, quæ possunt esse characteris subjectum, intellectus, & voluntas, inde est, quod Scholastici quærunt, an characteris subjectum sit anima ipsa? an sit intellectus? an sit voluntas?

Primo, Scotistæ cum Duce ipsorum Scoto docent, characterem immediate & formaliter inesse voluntati; mediate autem & realiter ipsi substantiæ animæ. Sunt verba Frassen, qui adducit hæc alia verba Scoti in 4. disp. 6 q. 10. num. 4. „ Dico ergo ad quæstionem supponendo .... de gratia, quod „ est idem cum charitate; & per consequens est primo in potentia, scilicet in „ voluntate, & ulterius, quod ista dispositio ad formam est in eodem suscepti- „ vo cum forma; character autem si ponatur in esse, convenienter ponitur „ dispositio ad gratiam sacramentalem .... ergo congruum est ponere „ characterem formaliter in voluntate. „ Ita Doctor; in quibus verbis signanter dicit, esse congruum, nam rationes, quas profert ad ejusmodi assertionem probandam, non evincunt omnino necessitatem, sed solum majorem quandam convenientiam. Et Scoto subscribunt Mayron, Mastrius, Henriocx, aliique Scotistæ.

Secundo, alii docent, sacramentalem characterem immediate recipi in intellectu, seu in anima, sub ratione potentiæ intellectivæ; & hujus sententiæ sunt Paludanus, Richardus, Cajetanus, Sylvius, Joannes a S. Thoma, Gonetus, aliique Thomistæ communiter.

Tertio, alii volunt, characterem immediate recipi in intellectu simul, & voluntate, seu in anima sub ratione utriusque potentiæ. Et hanc sententiam tenentur Alexander de Ales, S. Bo-

S. Bonaventura, aliique pauci.

Quarto, cæteri asserunt, characterem immediate recipi in animæ essentia; & hi sunt, Aureolus, Marsilius, Gabriel, Suarez, Arriaga, Bellarminus, Madernus, & communiter passim cum Nominalibus recentiores Scholastici.

Dicimus I., subjectum proximum & immediatum sacramentalis characteris esse animæ substantiam, sive ab hac distinguantur ejus potentiæ, intellectus & voluntas, sive non distinguantur.

I. Probatur. Concilia docent, sacramentalem characterem imprimi in anima; sed nomine animæ, quando absolute profertur, non intelliguntur potentiæ ipsius, at ejus substantia: ergo ex Conciliis subjectum proximum & immediatum sacramentalis characteris est ipsa animæ substantia, non vero ejus potentiæ, intellectus, & voluntas. Major constat ex Conciliis Florentino, quod in decreto Unionis docet; *inter hæc Sacramenta tria sunt, Baptismus, Confirmatio, & Ordo, quæ characterem imprimunt in anima*: & Tridentino, quod sess. 7. Can. 9. *de Sacram. in genere* definit: *in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine, imprimi characterem in anima*. Minor probatur. Sicut nomine intellectus, & nomine voluntatis, quando absolute proferuntur, veniunt potentia intellectiva, & volitiva, non vero venit ipsa substantia animæ, ita etiam quando absolute profertur animæ nomen, debet ipsa substantia animæ venire, non vero ejus potentiæ, intellectus, & voluntas, sive hæ ab anima distinguantur, sive non.

II. Probatur. Munera characteris sacramentalis aptius verificantur de ipsa substantia animæ immediata, quam de potentiis ejus, intellectu scilicet, & voluntate: ergo aptius dicendum videtur, quod subjectum characteris sacramentalis sit ipsa animæ substantia, quam ejus potentiæ, intellectus, & voluntas. Probatur antecedens. Munera characteris sacramentalis sunt obsignare, & distinguere homines, in certis gradibus constitutos, & ad certa munera deputatos; sed hæc aptius exprimuntur in ea hominis parte, quæ notior est, & ad notificandum aptior: ergo hæc pars hominis est illa, in qua præfata munera exprimuntur; atqui hæc pars est ipsa substantia animæ, non vero potentiæ illius: ergo &c.

III. Probatur. Supra ipsam substantiam animæ, melius, quam supra ullam ejus potentiam, verificantur denominationes, quæ a charactere sacramentali importantur: ergo ipsiusmet characteris ipsa substantia animæ immediatum est subjectum. Probatur antecedens. Denominationes hujuscemodi sunt famulatus, militiæ, & prælationis, quæ sunt gradus & munera per characteres importata; sed hæc melius substantiæ animæ, quam ipsius potentiis aptantur: ergo &c. Probatur minor. Omnes tres illæ denominationes sunt non operativæ, ut consideranti patet; ergo conveniunt illi parti hominis, quæ secundum se formaliter non est operativa; atqui hæc sola est ipsa substantia animæ, quia ejus potentiæ sunt operativæ, ut ex se manifestum est: ergo &c.

Opponunt I. Character est signum; sed signum pertinet ad intellectum: ergo characteris subjectum est intellectiva potentia. II. Character est lumen de quo loquebatur cap. 2. *de Ecclesiast. Hierarchia* Auctor illius, qui creditur Dionysius Areopagita, qui dicit, characterem esse *lumen divinum illuminans nos, & configurans Christo*; sed lumen proprium est intellectus: ergo character immediate in intellectu subjectatur. III. Character est signum obligationis nostræ ad Deum; sed obligatio immediate pertinet ad voluntatem: ergo character immediate voluntati inhæret. IV. Per characterem homo assimilatur Deo; sed hæc assimilatio non fit per solam animæ substantiam: ergo fit per omnes ejus tres potentias, in quibus Trinitas exprimitur, & quibus immediate character inhæret.

Respondemus ad I., distinguendo majorem; est signum instrumentale, cognitum, & cognitionem excitans, conceditur; est signum formale, non cognitum, & cognitionem non excitans, negatur. Igitur admisso etiam, quod character ut signum respiciat intellectum, non per hoc tamen fit, quod respiciat intellectum subjective; at tantum objective; per hoc scilicet, quod character intellectum habeat uti objectum, non uti subjectum.

Ad II., dicitur pariter, quod character est lumen, at objectivum, non intentionale, se tenens ex parte objecti, non ex parte potentiæ; est pariter instrumentalis & objectiva imago & figura, non autem formalis, aut intentionalis. Unde subdit Cacheranus, cujus est hæc responsio: „ ideo ab„ strahendum etiam ab eo, quod prædi„ cta prædicata non sine aliqua impro„ prietate, & allegoria, characteri tri„ buantur; dico ex ipsis nullatenus in„ ferri, quod subjective, sed tantum„ quod objective ad intellectum chara„ cter pertineat, ut magis explicat Lu„ gus sect. citata num.60., & 61.

Ad III., dicitur, quod proprie character non importat obligationem, sed deputationem, quanvis deinde ex deputatione obligatio oriatur. Si enim character ex suis intrinsecis importaret obligationem, quæ consistit in voluntate, & in voluntate, quæ operatur, parvuli, & amentes, qui habent voluntatem non operantem, non essent hujus obligationis capaces, ac per consequens nec possent hunc recipere characterem. Capaces sunt autem deputationis, in qua nos facimus consistere characterem, & consequenter capaces etiam dicimus illos, ut recipiant illum.

Ad IV. Ex S. Thoma hæc respondet Cacheranus. „ Sacramentalis character, „ ut tradit & explicat Divus Thomas „ hic quæst. 63. art.3., dicendus est cha„ racter Christi, potius quam Dei; & „ Christo, ejusque Sacerdotio, nos confi„ gurat potius, quam Deo; a Christo „ quippe est specialiter participative, „ & exemplariter; a Deo solum effective; „ & præterea, quatenus ut procedens „ effective a Deo potest dici character „ Dei; est character Dei ut unius, non „ ut Trini; opere quippe Dei ad extra „ sunt vestigia, & quasi figuræ divinæ „ essentiæ, non Trinitatis; nulla igi„ tur est proportio inter configuratio„ nem trium potentiarum animæ cum „ Trinitate, & configurationem cha„ racteris cum Deo; & omni ex parte „ nutat instantia, quatenus a configu„ ratione desumitur.

Pro Secunda & tertia Dissertationis parte, quæ respicit characteris proprietates; & inter has, illam præcipue, quæ dicitur *indelebilitas*, aliqua diximus supra, quibus constat, characteris proprietates esse indelebilitatem, ex qua oritur, quod ipse sit initerabilis, ideoneitatem in subjecto, & capacitatem illius in creatura. Diximus quoque, characterem esse indelebilem & in hac, & in altera vita, sive creatura in cœlis regnet cum Deo, sive apud inferos cum Dæmonibus torqueatur. Nunc videndum superest, an character possit de Dei potentia deleri vel in hac, vel in altera vita?; pro quo

Dicimus II., characterem sacramentalem esse indelebilem tum in hac, tum in altera vita de potentia Dei ordinaria; de potentia vero Dei absoluta deleri posse in utraque vita.

Prima pars Conclusionis I. Probatur de hac vita. Si character sacramentalis deleri posset in hac vita, vel a Deo, vel a creatura deleretur; sed a neutro ex his deletur: ergo character sacramentalis de potentia Dei ordinaria est indelebilis in hac vita. Probatur minor. Character sacramentalis est quid supernaturale; sed omnes naturæ vires nihil possunt contra id, quod est supernaturale: ergo a creatura deleri non potest character sacramentalis. Neque a Deo; quia si Deus deleret illum, maxime propter demeritum creaturæ deleret; sed propter demeritum creaturæ non delet: ergo Deus de potentia sua ordinaria characterem sacramentalem non delet. Probatur minor. Creaturæ demeritum maxime esset peccatum mortale; sed per peccatum mortale Deus characterem sacramentalem nõ delet: ergo propter demeritum creaturæ non delet. Probatur minor. Propter peccatum mortale non omittit Deus imprimere characterem sacramentalem: ergo propter peccatum mortale Deus eundem non delet.

II. Probatur de altera vita. Si character sacramentalis deleretur in morte a Deo, vel deleretur per subtractionem concursus, vel per positionem contrarii physici, vel per demeritum subjecti, vel per ejusdem subjecti destructionem; sed ex nullo ex his capitibus deletur: ergo in altera vita character sacramentalis a Deo per potentiam suam ordinariam non deletur. Probatur minor. Non a Deo per subtractionem concursus, quia non

non solet Deus denegare concursum suum, nisi id exigant causæ physicæ, & morales; neque per positionem contrarii physici, quia nullum hoc est assignabile: neque per demeritum, seu peccatum subjecti, quia currit eadem ratio in prima probatione posita;& hoc vel ex eo magis, quia post mortem in altera vita neque meremur, neque demeremur; nec tandem per ejusdem subjecti destructionem, quia anima, quæ est ejus subjectum, est incorruptibilis & immortalis.

Secunda Conclusionis pars probatur. Omne creatum, sicut a Deo dependet in fieri, ita pariter a Deo dependet in conservari: ergo quemadmodum poterat Deus characterem, qui est quid creatum, non producere in anima, ita potest etiam illum non conservare; sed deleret, si non conservaret: ergo potest illum delere.

Obstant I. Character Ordinis potest per nefaria scelera deleri: ergo character sacramentalis non est omnino indelebilis in hac vita. Probatur antecedens. Auctoritas administrandi ea, quæ spectant ad cultum divinum, ad Sacramentorum administrationem, & ad Ecclesiæ regimen, per peccatum ita amittitur, ut reprobetur ab Ecclesia quicquid ab impiis ministris factum fuit; sed hæc auctoritas importatur per characterem sacramentalem: ergo si hæc auctoritas deletur & irritatur, deletur etiam & irritatur character sacramentalis. II. Ecclesia irritavit ordinationes factas a Photio, Pseudo-Patriarcha Constantinopolitano, ut videre est in Synodo Romana coacta a Nicolao I., Summo Pontifice, in qua contra Photium decretum est: *sit omni Sacerdotii honore, & nomine alienus, & omni Clericatus officio exutus*. Et idem Nicolaus Pontifex jussit: *eos vero, quos Photius Neophitus, & Constantinopolitanæ Sedis invasor, in qualibet ecclesiastico Ordine provexit, omni clericali officio privamus*. Et Hadrianus II. pariter decrevit: *quos quidem Photius in gradu quolibet ordinasse putatus est, ab Episcoporum numero & dignitate, quam usurpative & ficte dedit, merito sequestramus*; ut legitur in VIII Synodo generali Actione 3. III. Maximus Cynicus ordinatus Episcopus per aliquot Ægypti Episcopos, qui fuerant per pecuniam corrupti, plures Ordinationes fecit; eas tamen omnes irritas & nullas declaravit Concilium generale Constantinopolitanum I. Can.6. per hæc verba. *De Maximo Cynico Philosopho propter indisciplinationis ejus doctrinam, quæ Constantinopoli orta est, statutum est, ut neque Maximus fuisse, aut etiam esse putetur Episcopus, neque hi, qui ab eo sunt ordinati, qualemcunque gradum Clericatus obtineant, omnibus scilicet, quæ circa eum, vel ab eo gesta sunt, in irritum revocatis*. IV. Proculus, Massiliensis Episcopus, quum fuisset declaratus Metropolitanus secundæ Provinciæ Narbonensis in Concilio Taurinensi habito anno 397.; Zosimus, Summus Pontifex, post viginti annos, Synodi judicium nullum dixit, & Ordinationes Universi, & Terentii Episcoporum, quas Proculus fecerat, irritas declaravit; ut constat ex ejusdem Zosimi epist.6. ad Carthaginensem Episcopum; & epist. 9 ad Episcopum Arelatensem, & epist.10. ad Massilienses, in qua leguntur hæc verba. *Cum ipse Proculus jam non sit Episcopus, quæ Episcoporum sunt, facit, & humanus largitor aliis se dici posse præstare, quod datum sibi aliquando immerito gerere non potuit*. V. Proponitur exemplum Ebbonis, qui fuit Rhemensis Archiepiscopus, quod quidem sic exponit Frasseu, qui etiam tria præcedentia narrat in Disput. proemiali *de Sacram. in genere* art.1. q.3. Concl. 4. „ Constat quarto exemplo Ebbonis, „ quondam Rhemensis Archiepiscopi, „ qui cum anno 835. tempore Gregorii „ Papæ IV., in conventu Episcoporum „ in Theodonis Villa habito, Episcopato se abdicasset, propter nonnulla crimina, de quibus accusabatur, maxime vero, quod fuisset promotor depositionis Ludovici Pii Imperatoris; „ nihilominus autem post suam depositionem, regnante Lothario, Ludovici filio, in suam sedem restitutus est „ per Synodum Episcoporum Provincialium, & plures in ea Ecclesia Clericos „ quum ordinasset, ab ea demum Caroli Regis auxilio, a Galliarum Episcopis amotus, & depositus est; eique „ adhuc viventi Hincmarus fuit substitutus: cum autem Hincmarus post „ obitum Ebbonis, quos ipse ordinaverat Sacerdotes, & Clericos, nollet ad„ mit-

„ mittere, Galliarum Episcopi celebrarunt Concilium Suessionense anno 835. tempore Leonis Papæ, in quo damnarunt ejus ordinationes ab ipso Ebbone post depositionem factas, & eas irritas ac nullas declararunt, ut refert Flodoardus lib. 3. Hist. Rhem. cap. 11., ubi fusius acta hujus Concilii enarrat. Igitur his omnibus constat, quod episcopalis character, & authoritas, non sit indelebilis, & inamissibilis, quippe cum per crimina, aut depositionem Episcopi, desinat. VI. Sacerdos si moriatur, & deinde a mortuis resurgat, non potest amplius consecrare: ergo signum est, quod post mortem character sacerdotalis in eo non maneat. VII. Character sacramentalis ideo confertur, ut Sacramenta vel conficiantur, vel suscipiantur: ergo ubi Sacramenta nec conficiuntur, nec recipiuntur, uti est in altera vita, character non est necessarius: ergo non remanet. VIII. Damnati indigni sunt, ut in se ipsis habeant quodcunque donum supernaturale: ergo etiam indigni sunt, ut in se ipsis conservent characterem, qui supernaturale est donum. IX. Si Altare consecratum destruatur, deperditur ejus consecratio: ergo pariter deperditur character hominis, vel baptizati, vel confirmati, vel ordinati, si ipse homo moriatur. X. Virtutes theologicæ in Damnatis non remanent, quia sunt supernaturales: ergo nec pariter remanet character sacramentalis, qui est etiam supernaturalis. XI. Sicut mortuo viro, si deinde resurgat, matrimonium non perseverat, nec priorem uxorem potest cognoscere; ita nec mortuo homine baptizato, si deinde resurgat, potest recipere alia Sacramenta, nisi prius rebaptizetur. XII. Character si esset in damnatis, non esset cognoscibilis ab iisdem: ergo superfluus in iisdem esset. Probatur antecedens. Character est objectum supernaturale: ergo cognosci debet per cognitionem supernaturalem; sed Damnati incapaces sunt cujuscunque cognitionis supernaturalis: ergo incapaces sunt cognoscendi characterem tum in se ipsis, tum in aliis: ergo character sacramentalis non esset in Damnatis cognoscibilis.

Respondemus ad I., negando antecedens. Ad probationem; distinguitur major; reprobatur ab Ecclesia quicquid fit a Sacerdotibus impiis, tanquam invalide factum, negatur; tanquam illicite factum, conceditur. Non per hoc enim Ecclesiæ Minister, quod nefarius, quod impius, quod sit scelestissimus, deperdit auctoritatem, quam in sua consecratione a Deo accepit; & quamvis plurima illicite faciat, quia sancta non sancte tractat, eadem nihilominus valide facit, quia nunquam per scelera sua, etsi immania, auctoritatem illam amittit, quam a Deo in sua Ordinatione accepit.

Ad II. Aliqui dicunt, Ordinationes a Photio factas fuisse validas, sed illicitas, eo quia Photius illicite etiam fuit ordinatus; sex enim diebus ex laico homine Patriarcha Constantinopolitanus evasit, ut testatur Baronius ad annum 838., & apud ipsum Nicetas verbis hisce: „ prima die ex laico factus est Monachus; secundo, efficitur Anagnostes; tertio Subdiaconus; quarto Diaconus; quinto Presbyter; sexto denique Patriarcha sedem consedens pacem populo annunciavit, nihil pace dignum cogitans. Consecratus est autem per Gregorium, Syracusanum Episcopum, Ignatii perduellem, excommunicatum, & e throno ejectum; usus est autem comministris Petro, Sardorum Episcopo, qui cognominabatur miser, & Eulapio, Apameæ Episcopo. At hic potius esset defectus Ordinationis Photii, quam Ordinationum a Photio factarum; & esset insuper defectus, qui non invalidasset, sed potius illicitam fecisset eandem Photii Ordinationem; unde postmodum alii a Photio ordinati, fuissent valide ordinati. Revera tamen Photii Ordinatio valida fuit, ut constat ex epist. Joannis VIII., Summi Pontificis, ad Imperatores Basilium, & Alexandrum, in qua Photii restitutionem in Sedem suam post Ignatii mortem approbat. *Nos statutis apostolicis non præjudicantes, nec beatorum Patrum regulas resolventes, eundem Photium satisfaciendo misericordiam coram Synodo secundum consuetudinem postulantem in vera dilectione Fratrem, in pontificali officio Comministrum, in pastorali magisterio Consacerdotem, pro Ecclesia Dei pace, atque utilitate, a modo Christo favente recipimus, atque habemus.*

bemus. Et quanvis idem Joannes VIII. a quibusdam redarguatur, quod Photium restituerit, magna facilitate, nemo tamen redarguit ipsum, quod Photium recipiendum judicaverit absque reordinatione. His suppositis de Photii Ordinatione, pergit Frassen ad hæc alia scribenda de Ordinatis a Photio. „ Idem dicendum de Ordi„ nationibus ab ipso factis: nam Formo„ sus Papa scribens ad Stylianum, Neo„ cæsareæ Euphratesiæ Episcopum, qui „ supplicem se gerebat pro Photio, in„ ter cætera scribit. *Cum his, qui a Pho„ tio fuerant ordinati, misericorditer nos „ gerentes, decernimus, ut oblatis libel„ lis se deliquisse fateantur, & pœnitentia „ veniam deprecentur, pollicentes se, nun„ quam tale quid commissuros.* Quibus ap„ probat eorum receptionem, cum pœ„ nitentia quidem, sed absque nova or„ dinatione.

Ad III., dicitur, quod Ordinatio Maximi Cynici fuit similis Ordinationi Photii; & quemadmodum illa Photii fuit illicite, & valide facta, ita pariter fuit Ordinatio Maximi. Hoc ipsum scribit Hadrianus II. In epist. ad Ignatium, Constantinopolitanum Patriarcham. Et quanvis uterque dicatur non Episcopus, ad hoc tamen citatus Frassen hæc alia reponit: „hæc „ enim dicta sunt ad communem vulgi „ intelligentiam, non ad doctrinæ ri„ gorem: simili pene ratione, qua ve„ ri Sacerdotes non dicuntur impii, & „ Sacerdotii suis actionibus violatores, „ non quod Sacerdotii dignitatem, gra„ vitatem, authoritatem, statum, per„ fectionemque non assequantur, qui „ turpibus facinoribus conscentiam „ suam maculant, sed quod Sacerdotii „ Leges non servent: quomodo vulgo „ negantur esse Consules, qui Reipubli„ cæ non consulunt, medici, qui aliis „ non medentur, Doctores, qui do„ cendis aliis nullam operam insumunt, „ Reges, qui Regis munia aspernantur. „ Quas & similes phrases, immo & du„ riores ad vitiorum insectationem dici „ posse, nemo inficias ibit.

Ad IV. Zosimus, Romanus Pontifex, dixit Proculum, Episcopum Massiliensem, non Episcopum, quia illicite, & contra Canones Metropolitanus secundæ Provinciæ Narbonensis factus fuerat; non vero, quod non habuerit characterem, & auctoritatem episcopalem. Et quod verus Episcopus fuerit, constat tum ex eo, quod reperitur subscriptus simul cum Sancto Ambrosio in Concilio Aquilejensi anno 381., tum etiam quia S. Hjeronymus epist. 4. ad Rusticum hæc de Proculo scribit: *habes istic sanctum & doctissimum Pontificem Proculum, qui viva & præsenti voce nostras schedulas superet, quotidianisque tractatibus iter tuum dirigat &c.* Unde subdit Frassen citatus „ Quando ita„ que Proculus dicitur *non est Episcopus,* „ vel ordinati ab eo removentur a quo„ cunque gradu ecclesiastico, vel dicun„ tur carere Sacerdotio; hæc omnia in„ telligenda sunt non de privatione cha„ racteris in conferente Ordines, aut „ suscipientibus, sed de privatione ho„ norum, graduum, & officiorum.„

Ad V. Ad exemplum Ebbonis opponimus pariter, quæ idem Frassen luculente & ordinate respondet. „ Ad „ quartum dico; quicquid a Synodo „ Suessionensi, instigante Hincmaro, de„ terminatum fuerat contra Clericos ab „ Ebbone ordinatos, id omne ab Apo„ stolica Sede fuisse damnatum, & re„ probatum, sicut apparet ex epist. 46. „ & 47. Nicolai, Summi Pontificis. Ex „ quibus constat, quod cum Hincmarus „ pro confirmatione hujus Concilii ite„ rata Legatione egisset apud Leone IV. „ nihilque ab eo impetrasset, Benedi„ ctum, Leonis successorem, falsis nar„ rationibus induxerit, Synodique con„ firmationem subreptitie obtinuerit, „ sed sub hac forma tantum conditiona„ ta; *si ita est &c:* Refert ibidem Nicolaus „ Pontifex, quod quum Benedictus Papa „ per epistolam suam voluntati Hincma„ ri non plane satisfecisset, ille quædam „ eidem epistolæ addiderit; quædam „ vero pro suo arbitratu ab ea sustulerit. „ Adde, quod idem Nicolaus ad calcem „ epistolæ 46. declarat, quod licet om„ nia, quæ adversus Ebbonem propone„ bantur, essent vera, nihilominus Cle„ rici ab eo ordinati, quum humilita„ tem & obedientiam exhiberent, cum „ suis honoribus essent recipiendi; quia „ Ebbo, qualiscunque fuerit, nullum „ prorsus illis offendiculum intulit. Quod „ utique confirmat exemplum Maximi, „ qui licet Neophitus, & reprehensibili„ ter fuisset ordinatus, tamen S. Leo „ noluit eum ab episcopali dignitate re„ pelli; Et ex epistola Anastasii II., qui „ rescribens ad Anastasium Imperato„ rem

„ rem ait, *quod mali bona ministrando sibi* „ *tantumodo noceant, nec Ecclesiæ Sacramenta commaculent*. Tandem ex ipsius „ Concilii Suessionensis Actis, necnon „ & exiis, quæ postmodum pro eorundem Clericorum ab Ebbone ordinatorum restitutione gesta sunt, evidenter „ constat, ejusmodi Clericos suis tantum „ gradibus pulsos, & a suorum Ordinum „ ministratione suspensos. Constat, inquam, ex Concilio Suessionensi; confirmat enim, quod ante ab Hincmaro factum fuerat; quid autem illud sit, apparet ex petitione ejusdem Clericorum, qui ex libello supplici oblato „ ejusmodi Concilio, inquiunt; *misericordiam petimus nobis a vestra paternitate impendi de administratione Ordinum* „ *Ecclesiasticorum, ad quos a Domino Ebbone quondam provecti, a vestra autem auctoritate suspensi sumus*. Constat pariter „ ex gestis pro eorum restitutione. Nicolaus enim, Summus Pontifex, nihil „ aliud Hincmaro, & aliis Galliæ Episcopis præcepit, nisi ut tales Clerici in „ suis gradibus restituantur; unde quando in eodem Concilio dicitur: *Actione quinta decretum est, ut quicquid in Ordinationibus Ecclesiasticis idem Ebbo post* „ *suam damnationem egerat, præter sacrum* „ *Baptisma, habeatur vacuum & irritum*: „ hoc intelligendum est, quantum ad „ honorem, & gradum, a quo suspensi „ censebantur Clerici illi ab Ebbone ordinati. Eadem ratione accipiendum „ est id, quod subjicitur post actionem „ sextam, de Alduino, qui dicitur Presbyteratum accepisse *per saltum* a Lupo, Catalaunensi Episcopo, quia antea „ Diaconatum ab Ebbone acceperat; „ mens enim Concilii non est, quod „ Alduinus ille non fuerit revera Diaconus, sed quod recipiendo characterem Diaconatus, non potuit accipere „ gradum, & honorem illius Ordinis; „ unde cum illo agitur eodem modo, „ quantum ad executionem ministerii, „ ac si revera per saltum fuisset promotus.

Ad VI. distinguitur consequens: ergo signum est, quod in eo character non remanet physice, negatur; moraliter, quantum scilicet ad idoneitatē, quam tribuit character subjecto habenti illum, suscipiendi, & conficiendi, vel administrandi Sacramenta, conceditur. Aliud est, quod character non perseveret in anima, aliud quod non tribuat effectum suum habenti illum, non ratione deficientiæ ipsius, sed ratione status, in quo est habens illum, est enim non in statu viæ, quum non sit viator, qualis debet esse, ut suscipiat, vel conficiat Sacramenta; ut dictum est suo loco.

Ad VII. Character imprimitur, ut illum habentes recognoscantur deputati ad Sacramenta aliqua recipienda, & ad aliqua respective conficienda, & ministranda, quanvis actu illa nec recipiant, nec conficiant, nec administrent. Et quidem congruum est, ut signum deputationis illius etiam post mortem in Deputatis remaneat; sicut militiæ signum remanet in militibus post victoriam, in victoribus quidem ad gloriam, in victis vero ad dedecus & ad ignominiam. Ita pariter post mortem remanet character in Beatis ad gloriam & honorem, quia victores fuerunt; in Damnatis ad confusionem & pœnam, quia fuerunt victi; ut pariter suo loco diximus.

Ad VIII., distinguitur antecedens; Damnati sunt indigni, ut habeant quodcunque donum supernaturale, quod illis sit ad fœlicitatem, & ad decus, conceditur; quod illis sit ad tormentum & ad dedecus, negatur; crescit enim, sicut in Beatis accidentalis beatitudo ob characteris permanentiam, ita pariter augetur in Damnatis infelicitas ob ejusdem characteris perseverantiam.

Ad IX. Negatur paritas; & ratio disparitatis est; quia Consecratio Altaris est in toto & integro Altare, quod significat integritatem Christi; adeoque etiam si pars Altaris destruatur, ipsum non remanet amplius consecratum; characteris vero impressio non est in toto homine, sed in anima sola, & in ejus substantia immediate, ut dictum est; & ideo usque dum permanet anima, quæ est incorruptibilis, & immortalis, perseverat etiam character atque perdurat.

Ad X. Negatur quoque paritas; & hæc est disparitas, quia virtutes theologicæ supernaturales influunt ad operationem supernaturalem, cujus incapaces sunt Damnati; character vero non sic; quia in Damnatis nihil facit, ut exerceant actionem, sed tantum ut maximam percipiant confusionem & pœnam, quia illo insigniti, ut pote domestici, fami-

familiares, milites, & ministri Christi, deinde Dœmonibus, qui implacabiles sunt Christi hostes, penitus miserrime, & infeliciter subjiciuntur.

Ad XI. Nec valet paritas adducta, vel quia Matrimonium non inducit characterem, sed tantum componit nexum, qui per mortem dissolvitur, vel quia nec per Patres habetur, quod Matrimonium perseveret post unius conjugis mortem, quemadmodum de charactere habetur; quod scilicet etiam post mortem perseveret.

Ad XII., dicitur, quod Damnati sunt incapaces cognitionis supernaturalis, quæ conducat ad salutem, non vero notitiæ supernaturalis, quæ conferat ad confusionem & pœnam. Porro Viatores capaces sunt cognitionis supernaturalis, & quia illam ex meritis Christi Domini habent, cujus in ipsorum statu possunt esse participes, & quia, quum Viatores sint, possunt mereri, & demereri; quod quidem Damnati non habent, quia non sunt in statu viæ, sed sunt in termino, non quidem beatitatis, sed infelicitatis æternæ.

DISSERTATIO CCCXXIV.

De altero Sacramentorum effectu, qui est character. An character sacramentalis sit relatio rationis? An sit tantum denominatio extrinseca? An sit entitas accidentalis, seu qualitas prædicamentalis, producta, prout explicat Schola peripatetica?

Ecolenda sunt quæ diximus in Dissertatione 321. circa characteris naturam, seu essentiam; prout scilicet eam diversimode explicarunt Scholastici Doctores, secundum varias, quas in philosophia sequebantur, & defendebant, sententias; convenientibus tamen omnibus in illo, quod ab Ecclesia præscribitur atque docetur, dari nimirum characterem, qui a tribus Sacramentis, quæ sunt Baptismus, Confirmatio, & Ordo, confertur, & eum imprimi in anima, illique inhærere, secundum Conciliorum loquendi modum. Durandus, ut diximus, voluit, characterem non esse *quid reale & absolutum, distinctum ab anima*, sed esse tantum *relationem*, seu *denominationem externam*, per quam homo deputatur ad aliquas sacras functiones, sive active, sive passive. Opinioni Durandi accedit opinio aliquorum Recentiorum, quos suppresso nomine citat Jueninus, & qui pro charactere, solum intelligunt *decretum, quo Deus stante & perpetua lege vult, ut Baptismo, Confirmatione, & Ordine initiatus, aptus & idoneus fiat, vel ad novam aliam consecrationem recipiendam, vel ad sacrum aliquod munus obeundum*. Hoc sane decretum esset pariter denominatio extrinseca, quæ cum illa Durandi coincideret: Scotus ex alia parte docuit, esse *relationem realem*, quem sequuntur Faber, Centinus, Brancatus, aliique, quamvis eum Mastrius aliter intelligat, ac diversimode interpretetur, quem non pauci moderni Scotistæ sequuntur. Alii Theologi Scholastici Peripatetici tuentur, *esse modum*, *seu entitatem modalem*; alii, & magis communiter inter eosdem Aristotelis Asseclas, volunt, esse *qualitatem realiter ab anima distinctam*. Et quia Paripatetici quatuor species qualitatis enumerant, *habitum* scilicet, *passibilem qualitatem*, *potentiam*, & *figuram*; inde est, quod primæ speciei characterem sacramentalem adscribunt Suarez, Bellarminus, Vasquez, Mastrius &c. Secundæ speciei Joannes a S. Thoma, Gonetus, Cajetanus &c. Tertiæ speciei Ochamus, Bonavētura, Lugus &c.

Quar-

Quartæ speciei Marsilius, Richardus, Aversa, Salas &c. Tandem Dominicus Soto, ut refert Du-Hamel, docuit, esse *accidens metaphysicum*, *ratione tantummodo ab ipsa anima distinctum*; quamvis Cacheranus velit, Sotum coincidisse cum Durando. Durandi sententiam Gonetus vocat erroneam; Suarez ait, non posse nunc ab errore in fi. de vindicari; Bellarminus existimat ab Hæresi hujus temporis distingui vix posse; Lugus contra mentem Conciliorum appellat: Vasquez tamen omnem censuram ab ea conatur repellere. Tandem P. Maignanus, P. Saguens, aliique recentiores Philosophi, qui physica accidentia negant, characterem etiam esse *accidens physicum*, *vel de genere modalitatis*, *vel de genere qualitatis*, omnino inficiantur.

Dicimus I. Characterem sacramentalem non esse Relationem quandam a ratione fictam, qua quis alicui muneri destinatur, vi suscepti Sacramenti.

I. Probatur Conclusio. Juxta modum loquendi Conciliorum, & Patrum, character sacramentalis importat actionem realem in anima: ergo non potest consistere in relatione rationis, prout eam explicat Durandus. Consequentia sequitur; quia relatio rationis pro formali non est *quid* præter opus intellectus; actio autem realis est *quid* præter opus intellectus, sive ab agente, & a passo distinguitur, sive non. Antecedens probatur. Ea prædicata a Conciliis, & a Patribus tribuuntur characteri, quæ omnino realem actionem important, quæ fit ante omne opus intellectus: ergo ex mente Conciliorum, & Patrum, character sacramentalis importat actionem realem. Probatur antecedens. Concilia, & Patres, loquentes de charactere sacramentali, afferunt, quod character imprimatur animæ, quod illam signet, quod illam sigillet; sed hæc omnia sunt prædicata, quæ connotant actionem realem: ergo prædicata, quæ a Conciliis, & a Patribus, tribuuntur characteri sacramentali, omnino actionem realem important, quæ fit ante omne opus intellectus.

II. Probatur. Relatio rationis a Durando excogitata convenit omnibus Sacramentis; sed non omnia Sacramenta imprimunt character: ergo character sacramentalis non consistit in relatione rationis, quam Durandus excogitavit. Probatur major. Omnia Sacramenta producunt gratiam, vel primam, vel secundam; sed per gratiam, quæ producitur, importatur hæc relatio rationis: ergo in omnibus Sacramentis hæc rationis relatio verificatur. Probatur minor. Gratia, quæ producitur, dicit relationem & ad producentem illam, & ad eum, qui illam recipit: ergo si in omnibus Sacramentis producitur gratia, produceretur etiam relatio rationis, in qua Durandus consistere facit sacramentalem characterem.

Dicimus II., characterem sacramentalem non consistere in extrinseca denominatione prout illam explicat Sotus.

I. Probatur Conclusio. Character sacramentalis est intrinsecus animæ: ergo non consistit in extrinseca denominatione. Probatur antecedens. Ex Conciliis, & Patribus imprimitur animæ, inhæret animæ, est indelebilis ab anima; sed hi omnes loquendi modi important, quod character sit intrinsecus animæ: ergo character sacramentalis est intrinsecus animæ.

II. Probatur. Qui faciunt characterem sacramentalem consistere in extrinseca denominatione, illum explicant per similitudinem ad extrinsecam denominationem, quam habet Dux militiæ, Gubernator Civitatis, Rector Ecclesiæ, per relationem ad exercitum, ad Urbem, ad Ecclesiam, quam regunt; sed per hæc exempla non salvantur, quæ salvari debent in charactere sacramentali per relationem ad animam, in qua producitur, & in qua residet: ergo non sufficiens est extrinseca denominatio ad explicandam characteris essentiam.

Dicimus III., characterem sacramentalem non consistere in relatione reali, ut dicebat Scotus, nec in aliquo reali absoluto, quod pertineat ad qualitatem, ut alii afferunt.

Prima Conclusionis pars probatur, tum quia per ipsum Scotum relatio per veram actionem non producitur, sed resultat ex fundamento & termino, & character dicitur produci, & imprimi per Sacramenta; tum etiam quia in omni relatione assignari debet fundamentum, quod in opinione Scoti non est assignabile. Et probatur sic: quia fundamentum hoc non potest esse

gra-

gratia, nec dona, nec virtutes, quia sine his character imprimitur, & perseverat; nec potest esse animæ substantia, vel aliqua ejus potentia, quia in Sacramentis veteris Legis non imprimebatur character, & nihilominus in recipientibus illa erat animæ substantia, & erant omnes illius potentiæ. Nec denique ipsa sacramentalis actio, quia fundamentum ad relationem præsupponitur, & non ex relatione resultat, sed potius ex ipso resultat relatio.

Secunda Conclusionis pars probatur I. contra illos, qui characterem ponunt in specie potentiæ, quia ista potentia, sive activa, sive passiva, esset entitas, quæ non esset anima, licet esset in anima: ergo non magis pertineret ad illam, quam si non esset in illa: ergo ad aliquam ejus perfectionem non pertineret; sed omnis potentia est perfectio aliqua subjecti, cujus est potentia: ergo talis entitas non esset potentia animæ, sed esset solum entitas aliqua intra animam, quæ animam nullatenus intrinsece immutaret, sicut non immutat intrinsece corpus, aut ullam corporis potentiam per hoc, quod corpori penetretur.

II. probatur; quia multæ sunt consignationes spirituales, quæ in anima a Deo fiunt, independenter ab hujusmodi entitatibus distinctis: ergo non est necesse, ut ad explicandos characteres sacramentales ad qualitates hasce recurramus. Probatur antecedens, tum quia quælibet anima specifice & individualiter consignata est per hoc, per quod animæ inter se invicem & a rebus aliis differunt; tum etiam quia anima est consignata ad imaginem & similitudinem Dei, quum super ipsam *signatum sit lumen vultus Domini*: tum denique quia anima consignatur per habitus infusos, qui non sunt realiter ab ea distincti, vel si sunt, non sunt per qualitates accidentales, sed alio modo, ut diximus de fide, spe, & charitate.

III. Probatur. Si quid obstaret, quod character sacramentalis non consisteret in qualitatibus istis, esset hoc, quia non verificaretur, quod dicitur de charactere a Patribus, & a Conciliis, quod scilicet character imprimatur, & inhæreat animæ; sed hoc potius non salvatur, si dicatur, quod character consistat in qualitatibus realiter distinctis: ergo &c. Probatur minor. Salvari debet, quod character sit indelebilis; sed non salvatur, quod character sit indelebilis, si character consisteret in qualitate superaddita: ergo non salvatur &c. Probatur antecedens, Si illa entitas esset superaddita, esset realiter distincta ab anima; sed hoc ipso non esset ex natura sua indestruibilis: ergo non esset ex natura sua indelebilis.

IV. Probatur. In obsignatione facta a sigillo in cera nihil est distinctum realiter, quod sit superadditum aut sigillo, aut ceræ, sed tantum est hinc actio, hinc passio respective, quæ realiter sunt indistinctæ ab agente, & a passo; sed characteres sacramentales sunt consignationes quædam, quibus anima est, & agnoscitur deputata ad certa divina officia, & ministeria: ergo non sunt, nec explicari debent, per entitates eidem animæ superadditas.

Arguunt I. Character est signum: sed omne signum dicit relationem ad rem significatam: ergo character consistit in relatione reali, ut asserit Scotus. II. Sola externa Dei voluntas, & destinatio, sufficit, ut per ipsam homo deputetur per Sacramenta ad res sacras, vel percipiendas, vel peragendas; sed hæc esset tantum denominatio extrinseca, & relatio rationis, quam tuetur Durandus: ergo hæc sola sufficit ad characteris naturam explicandam III. Per Concilia character inhæret animæ; sed inhærere est proprium accidentis physici, seu qualitatis superadditæ: ergo in hac consistit character sacramentalis. IV. Per Patres character imprimitur in anima; sed quod imprimitur, est quid distinctum realiter ab eo, in quo imprimitur: ergo character sacramentalis consistit in qualitate, quæ sit realiter ab anima distincta. V. Si character non consisteret in qualitate realiter ab anima distincta, sequeretur, quod character esset sicut est Doctoratus, vel Magisterium, vel aliquod aliud hujusmodi, per quod nihil superadditum importatur; sed hoc improbatur in sententia Durandi: ergo pariter improbari debet in sententia asserente, characterem non consistere in qualitatibus realiter ab anima distinctis. VI. Nemo alius Catholicus Theologus

gus Theologus est, qui characterem sacramentalem explicaverit non recurrens ad qualitates hasce realiter distinctas ab anima, & animæ superadditas, & qui fuerit ab Ecclesia toleratus: ergo saltem per hoc qualitates illæ, per quas communiter explicatur character sacramentalis, sunt admittendæ.

Respondemus ad I., quod signum dicens relationem ad rem significatam præsupponit aliquod reale, ratione cujus est signum. Character sacramentalis, verum est, quod est signum, & relationem dicit ad rem significatam, sed hæc relatio præsupponit in anima consignationem realem, quæ in illa fit per actionem sacramentalem, ratione cujus anima & deputatur ad munera sacramentalia correspondentia peragenda, & ad eadem significanda obsignatur.

Ad II., dicit Tournely, quod non sufficit ad salvandam Durandi opinionem, quod ipsa sit facilior intellectu, & fidei non adversetur; sed requiritur præterea, ut aperte cōsentiat cum modo loquendi, & cum proprietate verborum, quæ usurpantur a Conciliis, & a Patribus. Opinio autem Durandi sic non consentit; quia illa supposita, non verificatur, quod character sacramentalis sit signum spirituale animæ impressum, inhærens, & indelebile; etenim revera & proprie externa denominatio,& destinatio hominis ad res sacras, sive perficiendas, sive recipiendas, non importat quid animæ impressum, inhærens, & indelebile. Ad exemplum Principis idem Tournely dicit. „ Princeps enim cum Magistratum ad aliqua officia delegat, nihil in eo ponit, nec aptum eum facit, sed supponit: Deus e contra, qui in animam ipsam hominis illabitur, quem amat suo amore dignum facit per infusionem gratiæ, & quem pariter ad cultum suum certa ratione consecrat, per internam aliquam qualitatem ipsum disponit, ac destinat.

Ad III. Concilia dicunt quidem characterem imprimi, non autem dicunt characterem inhærere. Figura imprimitur in cera, sed per illos, qui dicunt modos non esse a rebus realiter distinctos, ut sunt Peripatetici non pauci, non per hoc sequitur, quod figura inhæreat ceræ, quia non per hoc, quod imprimitur in cera, fit, quod sit aliquid reale distinctum a cera. Potest etiam dici, quod metaphysice inhæreat; quatenus metaphysice est *quid* præter animæ essentiam.

Ad IV. Utique imprimitur character in anima, quatenus eam modificat modo illo, quo Deus illam obsignat per actionem suam, ut cognoscatur obsignata & deputata ad sacramentalia munera vel recipienda, vel peragenda; hæc autem modificatio non est necesse, ut dicamus, quod importet qualitatem realiter ab anima distinctam, & in anima receptam, ut vere non dicunt Peripatetici illi omnes, qui modos a rebus, quarum sunt modi, realiter distinctos non agnoscunt.

Ad V., dicitur, quod paritas illa Doctoratus, & Magisterii est propria sententiæ Durandi, non autem nostræ sententiæ, quia per nos vere imprimitur, realiter quidem & physice character, quod non dicebat Durandus, asserens, characterem esse *meram relationem rationis, quandam denominationem extrinsecam*, ut Doctoratus, Magisterium &c. Vel, ut modo dicunt aliqui Recentiores apud Jueninum, qui per characterem solum intelligunt decretum, quo Deus stante & perpetua lege vult, ut Baptismo, Confirmatione, & Ordine, initiatus aptus & idoneus fiat vel ad novam aliam consecrationem recipiendam, vel ad sacrum aliquod munus obeundum. Sane de nec hoc decreto, sicut nec de illa denominatione, verificari potest, quod imprimatur, quod sit signum in anima indelebile, quæ exiguntur a Conciliis, & a Patribus, quæ tamen in nostra explicatione verificantur.

Ad VI. Verum non est, quod omnes Catholici Theologi characterem sacramentalem explicent per *qualitatem physicam ab anima realiter distinctam, & animæ superadditam*; ut videre est de Durando, de Dominico Soto apud Du-Hamel, de Scoto, & de Recentioribus illis, quos affert Jueninus: & tamen hi omnes ab Ecclesia tolerantur. Non enim Ecclesia aristotelica placita inter definitiones suas adnumeravit, sed ea tantum nobis proponit, ut nos asseramus, quæ ab ipsa definita sunt; quod sane nos effecisse puta-

putamus, admittendo characterem sacramentalem in anima impressum realiter, & animæ metaphysice inhærentem, quemadmodum est ab anima methaphysice distinctus, ut satis explicavimus, ut salveotur modi loquendi Patrum, & Conciliorum.

DISSERTATIO CCCXXV.

De Sacramentorum proprietatibus? An Sacramenta novæ Legis sint æqualis dignitatis, vel alia aliis excellant? An eodem semper ordine dispensata & recepta fuerint in Ecclesia Catholica Sacramenta?

PRIMA Sacramentorum proprietas est dignitas ipsorum; quæ quidem dignitas, vel intelligi potest *per substantiam*, ex qua Sacramentum intrinsece constat, vel *per effectus*, quos producit, vel *per mysterium*, quod exhibet, vel *per ministrum*, a quo confertur.

Dicimus I. Ratione substantiæ, ex qua constat, Eucharistiam esse Sacramentum cæteris præstantius; ratione effectus Baptismum esse digniorem; ratione Ministri Ordinem cæteris excellere; ratione Mysterii Matrimonium aliis præire.

Prima Conclusionis pars probatur I. Cætera Sacramenta continent gratiam tantum; sed Eucharistia continet gratiam, & gratiæ auctorem: ergo Eucharistia præter gratiam, quam cætera continent, continet Christum; sed hic est præstantior, quam gratia, quæ ab ipso producitur: ergo inter Sacramenta Eucharistia, ratione substantiæ, ex qua constat, est Sacramentum cæteris præstantior.

II. Probatur. Illud est præstantius Sacramentum, quod semper continet illud, quod alia Sacramenta continent tantum, quando illis utimur; sed reliqua Sacramenta habent vim sanctificandi tunc primum, quando illis utimur, & in Eucharistia ante illius usum continetur Christus, qui est omnis sanctitatis auctor: ergo Eucharistiæ Sacramentum est cæteris præstantius. Minor est doctrina Concilii Tridentini sess. 13. cap. 3. *Commune hoc quidem est Sanctissimæ Eucharistiæ cum cæteris Sacramentis, Symbolum esse rei sacræ, & invisibilis gratiæ formam visibilem; verum illud in ea excellens & singulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primum sanctificandi vim habent, cum quis illis utitur; at in Eucharistia ipse sanctitatis auctor ante usum est; nondum enim Eucharistiam de manu Domini Apostoli susceperant, cum vere tamen ipse affirmaret, corpus suum esse, quod præbebat.*

Secunda pars Conclusionis probatur I. Ille est effectus dignior Sacramenti, qui dignius confert beneficium recipienti Sacramentum; sed Baptismus confert dignius & locupletius beneficium suscipienti illum: ergo Baptismus producit digniorem effectum. Probatur minor. Baptismus non solum delet peccati culpam, sed etiam totam simul & semel delet peccati pœnam; sed hæc deletio culpæ & pœnæ peccati majus est beneficium nobis, quam deletio solius culpæ, quæ per alia Sacramenta habetur: ergo majus & locupletius beneficium nobis confertur per Baptismum, quam per alia Sacramenta.

II. Probatur. Nobilior effectus Sacramentorum est dare aditum, & aperire introitum ad alia Sacramenta suscipienda; atqui hoc præstatur per Baptismum: ergo ratione effectus hujusce Baptismus est cæteris Sacramentis dignior. Probatur minor. Illud Sacramentum aditum dat, & introitum aperit ad alia Sacramenta suscipienda, quod vere est janua omnium Sacramentorum; sed Baptismus est janua omnium Sacramentorum: ergo Bapti-

Baptismus aditum dat, & introitum aperit ad omnia Sacramenta recipienda.

Tertia Conclusionis pars probatur I. Episcopi sunt ministri in Ecclesia cæteris aliis ministris digniores; sed soli Episcopi sunt Sacramenti Ordinis ministri: ergo Ordo a dignioribus ministris confertur. De majori propositione non est dubium, ut probabimus de Sacramento Ordinis contra Hæreticos, paucissimos antiquos, & plurimos Novatores. Minor probatur. Sacri Ordines saltem a solis Episcopis conferuntur: ergo soli Episcopi sunt ministri Sacramenti Ordinis.

II. Probatur. Primi, qui Sacramentum Ordinis contulerunt post Christum fuerunt Apostoli; atqui Episcopi sunt Apostolorum Successores: ergo Episcopi sunt primi & ordinarii Ordinis ministri; atqui Episcopatus est major in Ecclesia dignitas: ergo ministri Ordinis primi & ordinarii sunt digniores cæterorum Sacramentorum ministris.

Quarta Conclusionis pars probatur I. Illud est dignius Sacramentum ratione mysterii, quod a Scripturis appellatur magnum; sed solum Matrimonium ab Apostolo inter Sacramenta ratione mysterii, quod continet, dicitur magnum: ergo solum matrimonium ratione mysterii, quod continet, est dignius inter Sacramenta. Probatur minor. Apostolus ait: *Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo, & in Ecclesia*: quæ quidem verba denotant Christi unionem cum Ecclesia, qua quidem unione nullum altius assignari potest mysterium.

II. Probatur. Matrimonium est cæteris Sacramentis antiquius, utpote inter primos Parentes initum, & a Deo institutum, ut significaret, quod deinde Christus instituere debebat, & de facto instituit, per Sacramentum, ad quod elevavit matrimonium ipsum, ut de facto significaret, quod a sua prima institutione significaverat, unionem scilicet Christi cum Ecclesia; atqui hæc antiquitas importat majorem dignitatem in matrimonio ratione mysterii, quod continet: ergo matrimonium ratione mysterii est dignius Sacramentum.

Objiciunt I. Confirmatio confert jus ad auxilia actualia, quæ sunt necessaria ad confitendam fidem coram Tyrannis; sed hoc jus importat gratiam sacramentalem digniorem cæteris gratiis sacramentalibus, quæ ab aliis Sacramentis conferuntur: ergo Confirmatio ratione effectus, seu gratiæ, est cæteris Sacramentis dignior. II. Baptismus delet solam culpam originalem, Pœnitentia vero delet omnia peccata, quæ post Baptismum commissa sunt; sed dignius est Sacramentum, quod delet plura peccata, quam quod delet unum tantum: ergo ratione effectus Pœnitentia est Baptismo dignius Sacramentum. III. Excellentior est potestas, quæ confertur a Sacramento Ordinis, potestate, quam cætera Sacramenta conferunt: ergo Sacramentum Ordinis non solum est dignius ratione ministri, sed etiam ratione effectus. IV. Nullum Sacramentum est, per quod remittantur reliquiæ peccatorum, ita ut anima remaneat omnino a peccatis munda, & sic æternam beatitudinem ingrediatur, præter solam extremam Unctionem: ergo saltem ratione hujus effectus extrema Unctio est aliis Sacramentis Sacramentum dignius.

Respondemus ad I., concedendo totum argumentum, si de gratia sacramentali sit sermo; at nos, quando dicimus, Baptismum esse dignius Sacramentum cæteris ratione effectus, intelligimus de gratia habituali, & de effectu, quem in nobis producit ipsa gratia habitualis: qui quidem effectus, quum sit remissio omnis culpæ, & omnis pœnæ, hoc ipso dici debet dignior gratia habituali, quæ ab aliis Sacramentis confertur.

Ad II. Baptismus non delet solam culpam originalem, sed etiam omnes actuales, quæ commissæ fuerunt ante ipsius susceptionem; unde ex hoc est dignior pœnitentia, quæ delet solas culpas actuales post Baptismum commissas; nullo autem modo delet originale peccatum, immo nec delere potest, quia soli Baptismo Deus hanc tribuit potestatem.

Ad III., dicitur, quod potestas, quæ confertur a Sacramento Ordinis, supponit in subjecto, cui illam confert, capacitatem recipiendi illam, quam quidem capacitatem a Sacramento Baptismi fuit illi collata; unde semper stat, quod præsupponi debet Baptismus

ſmus in anima, antequam poteſtas Ordinis recipiatur; & per conſequens poteſtas illa Ordinis, ſaltem initiative, a Baptiſmo quoque dependet.

Ad IV. Baptiſmus remittit omnia peccata, & omnes reliquias peccatorum, ſi, qui illum ſuſcepit, ſtatim poſt illius ſuſceptionem ab hac vita decedat, & ſine ullo impedimento æternam ingredi poteſt beatitudinem; & hoc non tantum in Infantibus, ſed etiam in Adultis, qui illico moriuntur poſt Baptiſmum ſuſceptum.

Dicimus II., Septem novæ legis Sacramenta non eſſe æqualis dignitatis, ſed alia aliis excellere.

Primo, Concluſio eſt contra Lutherum, qui in lib. *de inſtituendis miniſtris* ad Pragenſes ſic aſſeruit. *Unum Sacramentum altero dignius eſſe non poteſt, quum eodem verbo Dei omnia conſtent.* Hoc ipſum dicere coguntur Calviniani, non agnoſcentes in Euchariſtia Chriſtum, niſi tantum tropice & figurate; unde nullam habent rationem Euchariſtiam cæteris Sacramentis anteponendi. Idem etiam fateri debent Lutherani Ubiquiſtæ, qui, quum ubique velint Chriſti corpus reperiri, adhuc per conſequens in Baptiſmi aqua, in Confirmationis oleo reperietur; ſicque rationem peculiarem non habent, ut Euchariſtiam aliis Sacramentis præferant.

Secundo, Calvinus in Antidoto, & Kemnitius in Examine part. 2. pag. 75., Tridentini definitionem, quaſi deridendo, ſuſcipiunt, dicentes, ipſos vere ponere Sacramentorum diſparitatem, quam Concilium requirit, quia Baptiſmum, & Euchariſtiam a Chriſto fatentur Sacramenta inſtituta, reliqua vero dicunt eſſe hominum inventa. Verum hæc non eſt diſparitas, at potius deſtructio Sacramentorum, quæ a Concilio non aſſeritur, immo potius contrarium definitur, quando Can. 1. ejuſdem ſeſſ., ſeptenarius Sacramentorum numerus contra ipſorum errores declaratur.

Tertio, Kemnitius a falſitatibus in contumelias prorumpens non erubuit aſſere, Canonis hujuſce cauſſam fuiſſe, quod Concilium renovare voluerit antiquam contumeliam, ſcilicet, Chriſma Baptiſmo præferri, & Ordinem cæteris antecellere, quia lucra miniſtris conferunt majora, & Præbendas afferunt pinguiores. Inſuper Ordinem adeo eſſe conjugio præſtantiorem, ut ſimul cum matrimonio ſtare non poſſit. Verum iſta & hujuſmodi injurioſe nobis imponit hæreticus homo; quum revera Concilii mens in eo Canone fuit, Lutheranorum errorem de Euchariſtiæ, & Baptiſmi paritate damnare. Igitur mens Catholicorum, & Concilii eſt, quod, quanvis Sacramenta omnia ſeptem ejuſdem ſint generis, & vere & proprie omnia ſint Sacramenta, ſpecie tamen differunt, & ſecundum varias rationes nullum ſit, quod alteri non præſtet.

I. Probatur Concluſio ex Concilio Trident. ſeſſ. 7. Can. 3. ubi habetur: *Si quis dixerit, hæc ſeptem Sacramenta ita eſſe inter ſe paria, ut nulla ratione aliud ſit alio dignius, anathema ſit.*

II. Probatur ratione, quia, ut diximus & probavimus, Baptiſmus eſt dignius Sacramentum ratione effectus, Euchariſtia ratione ſubſtantiæ, Ordo ratione miniſtri, Matrimonium ratione myſterii; ſed hæ ſunt diverſæ rationes, per quas major dignitas unius Sacramenti ſupra cætera Sacramenta probatur: ergo omnia Sacramenta propter peculiares rationes non ſunt inter ſe paris & æqualis dignitatis.

III. Probatur de aliis Sacramentis propter peculiares rationes, quas habent; & quidem Confirmatio habet peculiarem gratiam ſacramentalem, quæ confert ſuſcipienti illam vires & fortitudinem, ut confiteatur fidem contra impios infidelitatis miniſtros; extrema Unctio remittit reliquias peccatorum, quæ committuntur poſt Baptiſmum, & Pœnitentia remittit omnia peccata, quæ poſt Baptiſmum etiam homo comiſit: ergo ſecundum has peculiares rationes quodlibet Sacramentum eſt alio præſtantius in ſpecifica ſui ratione, quanvis in generica ratione Sacramenti omnia conveniunt, quia omnia æqualiter ſunt Sacramenta.

Pro ſecunda Diſſertationis parte, quæ reſpicit ordinem Sacramentorum, non intelligitur hic *ordo dignitatis*, de quo ſatis huc uſque in hac Diſſertatione dictum eſt; ſed intelligitur *ordo enumerationis*, qui pariter vocatur *ordo naturæ*, ſeu *generationis*, quia per hunc naturaliter unum aliquo modo prærequiritur ad alium, aut præſupponitur. Secundum hunc ordinem ita Sacra-

Sacramenta enumerantur: Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, extrema Unctio, Ordo, Matrimonium. Sic Concilium Florentinum in decreto Eugenii; sic Trident. sess. 7. can. 1. *de Sacram. in genere*; sic S. Thomas 3. par. q. 65. art. 2., cumque & cæteri Scholastici; sic tandem Catechismus Romanus jussu S. Pii V. editus, cujus hæc verba sunt. *Primus numeratur Baptismus, veluti cæterorum janua, quo Christo renascimur, deinde Confirmatio, cujus virtute fit, ut divina gratia augeamur, & roboremur. Tum Eucharistia, qua, tanquam cibo vere cœlesti, spiritus noster alitur, & sustinetur; sequitur quarto loco Pœnitentia, cujus ope sanitas amissa restituitur, postquam peccati vulnera recepimus; postea vero extrema Unctio, qua peccatorum reliquiæ tolluntur, & animæ vires recreantur. Sequitur Ordo, quo publica Sacramentorum ministeria perpetuo in Ecclesia exercendi, sacrasque omnes functiones exequendi potestas traditur; Matrimonium, ut ex maris & fœminæ legitima & sancta conjunctione, filii ad Dei cultum, & humani generis conservationem procreentur, ac religiose educentur.*

Dicimus III., Sacramenta eodem semper ordine nec dispensata, nec recepta fuisse in Ecclesia; convenientius tamen esse, ut hoc ordine dispensentur, ac recipiantur.

Prima Conclusionis pars probatur; quia primitus Cathecumenis omnibus, sive parvulis, sive Adultis, simul conferebatur Baptismus, Confirmatio, & Eucharistia; & hic mos, ut ait Jueninus in Comentario, per duodecim secula viguit, & modo adhuc in Ecclesia Orientali viget, ut testatur Archudius, & ipsorum Eulologiæ manifestant. Ad præsens vero in Ecclesia occidentali parvulis solus Baptismus confertur, Adultis Cathecumenis, si adsit Episcopus, confertur etiam Confirmatio, & Eucharistia reficiuntur, si de tanto mysterio, quæ necessaria sunt, didicerint. Lapsi vero post Baptismum mundabantur per Pœnitentiam, & Eucharistia reficiebantur; Infirmi autem extrema pariter Unctione donabantur. In præsenti lapsi post Baptismum per pœnitentiam sanantur, per extremam Unctionem puriores fiunt, & Eucharistia reficiuntur; in multis tamen Ecclesiis, & præcipue in Italia, præmittitur Eucharistia ipsi extremæ Unctioni. Verum de his omnibus fusior & distinctior redibit sermo, quando de iisdem Sacramentis in particulari agetur.

Secunda Conclusionis pars probatur a S. Thoma loco nuper citato. *Prius ponenda sunt Sacramenta, quæ singulos homines, quam quæ totam communitatem respiciunt, unitas enim prior est, quam multitudo, & privati homines communitate, quæ ex illis componitur, priores sunt. Sacramenta autem, quæ pertinent ad singulos homines, sunt quinque, & inter ista quinque servatur ordo temporis; Baptismo enim habetur generatio, Confirmatione corroboratio, Eucharistia nutritio, Pœnitentia curatio, extrema Unctione curationis perfectio. Ulterius inter hæc priora debent esse, quæ conveniunt rei per se, quam quæ conveniunt per accidens: illa sunt Baptismus, Confirmatio, Eucharistia; hæc vero sunt Pœnitentia, extrema Unctio, quæ ratione peccati ad spiritualem vitam ordinantur; & inter hæc duo prius ponitur Pœnitentia, quæ sanationem inchoat, & deinde extrema Unctio, quæ sanationem perficit. Inter illa tandem duo, quæ communitatem respiciunt, prius ponitur Ordo, quia ordinatur ad spiritualem propagationem, Matrimonium autem ad carnalem.*

Opponunt I. Bonum commune videtur præferendum particulari: ergo præferenda sunt Sacramenta, quæ bonum commune respiciunt, Matrimonium scilicet, & Ordo, illis Sacramentis, quæ particulare bonum spectant, quæ sunt alia quinque. II. Sacramenta enumeranda sunt secundum rationem dignitatis ipsorum; sed enumeratio a nobis facta non est secundum rationem dignitatis ipsorum: ergo non est bona. III. Sacramenta illa in ipsorum enumeratione debent præcedere, quæ fuerunt prius instituta; sed Matrimonium est omnibus antiquius Sacramentum: ergo in enumeratione debet præcedere omnia. IV. Ordo est Sacramentum, in quo continentur omnia, quia, qui est illo insignitus, potest omnia Sacramenta conferre, potest enim baptizare, potest confirmare, si sit Episcopus, potest absolvere, potest Eucharistiam conficere, potest extremam Unctionem administrare, & potest Matrimonio assistere, vel ut Minister, vel ut te-

stis

ftis principalis, fecundum opinionum varietatem: ergo Sacramentum Ordinis virtualiter continet omnia Sacramenta: ergo in Sacramentorum enumeratione debet in primo loco poni.

Refpondemus ad I., Matrimonium præferri non debere cæteris Sacramentis, tum quia, quanvis illius bonum fit commune, eft tamen corporeum & carnale; bonum vero aliorum Sacramentorum, licet fit particulare, eft nihilominus fpirituale; tum etiam quia, quanvis Ordo refpiciat bonum commune fpirituale, & Euchariftia bonum particulare fumentis, Euchariftia tamen continet bonum tum particulare, tum commune, quum contineat ipfummet Chriftum, in quo eft omnis perfectio bonitatis. Unde femper ftat, quod Euchariftia cæteris omnibus Sacramentis ratione Chrifti Domini, quem realiter continet, fit Sacramentum præftantius, quod præcipue Tridentinum intendit, & expreffe declarat feff. 13. cap. 1., & 2.

Ad II., dicitur, quod Sacramenta non enumerantur fecundum rationem dignitatis, fed fecundum rationem ordinis, quo nobis conferuntur, & de quo in præfenti agimus; de ordine enim dignitatis diximus nuper in præmiffis aliis Conclufionibus hujufmet Differtationis, & in hac præfenti Conclufione de ordine tantum enumerationis verba facimus; quem quidem ordinem obfervarunt Concilia, & Doctores, ut vifum eft.

Ad III., quanvis Matrimonium fuerit antiquius inftitutum in ratione contractus, & in ratione myfterii, non fuit tamen pari antiquitate inftitutum in ratione Sacramenti, quia ad hanc dignitatem fuit a Chrifto Domino elevatum, ut fuo loco de Matrimonio dicemus; ficque non debet primum occupare locum in Sacramentorum enumeratione.

Ad IV. Ordo præfupponere debet alia Sacramenta in fubjecto, cui confertur; fi enim hoc non eft baptizatum, fi non eft confirmatum, non eft capax recipiendi Ordinem; etfi non eft in gratia, per Pœnitentiam faltem, non recipit Ordinem licite, quanvis recipiat valide; & ideo, quum ratione temporis præfupponat hæc alia Sacramenta in fubjecto; inde eft, quod poft illa in Sacramentorum enumeratione ponitur.

DISSERTATIO CCCXXVI.

De Sacramentorum proprietatibus, & præcipue de ipforum neceffitate. Quæ Sacramenta neceffaria fint neceffitate medii, & quæ neceffaria neceffitate præcepti? An Sacramenta fint neceffaria neceffitate convenientiæ?

E neceffitate cujuslibet Sacramenti in particulari, quando de iifdem Sacramentis in particulari erit fermo, in fuis refpective locis agetur; nunc fcribimus de omnium Sacramentorum neceffitate, & quidem de neceffitate convenientiæ. Supponimus enim, Sacramenta non fuiffe abfolute neceffaria, tum quia poterat Deus per alia media, quæ fibi vifa fuiffent apta ad noftrã falutẽ eandem nobis proponere, & procurare; tum etiam, quia Ecclefiã fuam poterat aliis auxiliis firmare, regere, atque munire. Neceffitas autem convenientiæ eft quædam decentia, qua Deus inftituit Sacramenta, tanquam hominum creator & rector, & qua Chriftus tanquam noftræ Religionis author eadem nobis dedit, atque præcepit. Et hæc eft fecunda Differtationis pars, quam primo

mo loco proponimus examinandam, ut rectius deinde prima pars ejusdem intelligatur, ac explicetur.

Dicimus I., conveniens fuisse, Christum Dominum in sua lege Sacramenta instituere.

I. Probatur Conclusio. Homo ex parte materialis, & ex parte spiritualis, materialis scilicet quantum ad corpus, & spiritualis quantum ad animam, debebat per signa materialia & sensibilia ad cognitionem Dei sui manuduci, illum colere & adorare, & auxilia ab eo petere, per quæ posset ipsum consequi & amare; sed hæc signa materialia & sensibilia sunt Sacramenta: ergo homo indigebat Sacramentis, ut posset Deum colere, & consequi; atqui hæc signa sensibilia, quæ sunt Sacramenta, instituere non poterat nisi solus Deus: ergo conveniens fuit ut Deus illa instituerit.

II. Probatur. Ea est imbecillitas nostra, tarditas, & hebetudo in iis, quæ ad Deum sunt, ut nisi a Deo ipso adiuvemur, nullo modo possimus nec Deo credere, nec ipsum amare, nec propriæ nostræ saluti consulere: ergo conveniens fuit, ut in his omnibus Deus nos adiuvaret; atqui Deus convenientius per Sacramenta, quam per alia media, poterat nobis hoc adjumentum præstare: ergo conveniens fuit quam maxime, ut Deus in nova lege Sacramenta institueret.

III. Probatur. Multæ, & pene innumeræ, sunt infirmitates spirituales, quas homo per peccatum contraxit: ergo conveniens erat, ut pro his omnibus Deus homini medicinam pararet; at nulla convenientior poterat esse medicina, quam sacramentalia remedia, quæ per septem evangelicæ legis Sacramenta nobis exhibuit: ergo convenientissimum fuit, ut hæc septem Sacramenta pro nostris curandis infirmitatibus spiritualibus Christus Dominus instituerit.

IV. Probatur. Christiani sunt homines in una Religione convenientes sub Christo Domino capite constituti, & veram Ecclesiam constituentes: ergo debebant per aliqua signa exteriora inter se invicem uniri, ac colligari, per quæ unitas fidei nostræ & Ecclesiæ nostræ demonstraretur; sed hæc signa alia non sunt, quam novæ legis Sacramenta: ergo conveniens fuit, ut Christus Dominus pro unione Religionis, quam instituerat, & pro unitate Ecclesiæ, quam fundaverat, novæ legis Sacramenta nobis subministraret simul, atque præciperet.

V. Probatur. Sicut per visibiles species humanitas nostra a Deo Creatore suo defecit, ita decebat, ut per sensibilia signa ad Deum rediret, & cum ipso reconciliaretur; sed hæc sensibilia signa sunt Sacramenta: ergo ad reconciliandum hominem cum Deo, & ad humanitatem nostram restituendum auctori suo conveniebat, ut Christus auxilia opportuna & apta nobis pararet; atqui hæc sunt Sacramenta: ergo conveniens fuit, Christum Dominum Sacramenta novæ legis instituere.

VI. Probatur. Sanguis, quem Christus Dominus effudit in Cruce usque ad ultimam ipsius guttam, ut nobis omni tempore prodesset, conveniens erat, ut pro nobis omni tempore applicari posset; sed hæc applicatio fit per Sacramenta: ergo conveniens fuit, ut Christus Dominus Sacramenta novæ legis institueret. Probatur minor. Sacramenta sunt veluti canales, per quos sanguis Christi ad nos defluit modo apto, quem Deus instituit, ut nobis applicata prosint: ergo applicatio sanguinis Christi pro nobis hominibus fit per Sacramenta.

Pro altera Dissertationis parte, sciendum est, quod necessitas convenientiæ, est illa, per quam finis absolute haberi potest, sed non modo illo, qui imbecillitati nostræ conveniat, ad differentiam necessitatis absolutæ, quæ est illa, per quam aliquid ita requiritur ad finem aliquem assequendum, ut quacunque suppositione facta, sine eo acquiri finis nullo modo valeat. Necessitas igitur convenientiæ duplex est *medii* scilicet, & *præcepti*. Necessitas *medii* est illa, per quam facta aliqua suppositione, Dei nimirum institutione, ita necessaria est ad finem, ut sine ea finis haberi non possit. Necessitas vero *præcepti* est illa, per quam res præcipitur quidem, sed sine ea potest haberi finis. Quod Sacramenta absolute non fuerint necessaria ad salutem, ex iis, quæ pluries diximus, patet, quia Deus per aliam viam, quam per Sacramenta, poterat saluti nostræ consulere. Quod sint necessaria necessitate convenientiæ, jam in hac Dissertatione

tatione probavimus. Et hæc . respicit quidem omnia Sacr Necessitas vero medii, vel p ad aliqua tantum Sacramenta . gitur, ut in sequenti Conclusio mabimus, & deinde quoque p. bimus.

Dicimus II. Baptismum, & Pœnitent. esse Sacramenta necessaria ad salute singulis hominibus necessitate medii Ordinem, & Matrimonium esse etiam necessaria necessitate medii, non autem singulis hominibus, sed Ecclesiæ; Confirmationem, & Eucharistiam omnibus Adultis necessariam esse necessitate præcepti: extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, aliquibus, sed non omnibus fidelibus, necessaria esse necessitate præcepti divini.

Conclusio est contra Hæreticos Novatores posteriorum temporum, qui nullum Sacramentum agnoscunt necessarium ut medium; quia, quum per ipsos sola fides justificet, volunt, Sacramenta adhiberi tantum ad fidem excitandam, vel nutriendam; & quia fides per ipsos potest sine Sacramentis per solum verbum excitari, augeri, nutriri &c.; inde concludunt, quod nulla Sacramenta sint media nobis simpliciter necessaria ad salutem. Est pariter contra eosdem ex hoc altero capite, quod nimirum aliqua ex enumeratis Sacramentis e Sacramentorum albo expurgunt. Et quamvis Eucharistiæ necessitatem concedant, attamen de ea eodem modo loquuntur, ac de Baptismo; scilicet concedunt utrunque Sacramentum esse necessarium ad fidem excitandam, augendam, nutriendam &c., ut modo diximus.

I. Probatur Conclusio de Baptismo, sed melius & fusius probabitur loco proprio, quando de Baptismo erit sermo. Joannis 3. legitur: *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in Regnum Dei*; quæ verba, quum absolute sint dicta, absolute etiam intelligi debent; si autem absolute intelligantur, de omnibus & singulis hominibus intelligi oportet; sed quod omnibus & singulis hominibus necessarium est ad salutem assequendam, dici debet necessitate medii necessarium: ergo Baptismus est Sacramentum necessarium necessitate medii.

hom.. lute, u. possit, te medii tum est ne omnibus c

III. Probatur c quod scilicet ria necessita minibus, sed h Matrimonio Ec illud, quo ablat lud, cui est nec est necessarium ne go Ordo, & Mat. cessitate medii ne. Probatur major. Si in trimonio deficeret q quia sine Ordine non Patres, non Rectores sine Matrimonio autem bere alios, non subditos Non sic autem dicendum e lis hominibus, quia plurimi e. Ordine, & sine Matrimonio. tur, vel quia recipiunt Baptism. per quem remittitur eis originale p. catum, vel Pœnitentiam, per qua. iisdem actualia peccata remittuntur.

IV. Probatur de Confirmatione, & Eucharistia. Illud est necessarium necessitate præcepti, quod a Christo Domino præceptum fuit, ut æternam salutem assequeremur; sed Christus Dominus nobis præcepit Confirmationem, & Eucharistiam: ergo Confirmatio, & Eucharistia sunt Sacramenta nobis necessaria necessitate præcepti. Minor, in qua stat difficultas probabitur multiplicibus ac luculentissimis auctoritatibus & rationibus, quando de ipsis Sacramentis, Confirmationis, & Eucharistiæ, peculiaris habebitur sermo.

V. Probatur de extrema Unctione, de Ordine, & de Matrimonio. Et quidem extremæ Unctionis præceptum impo-

...ctio, sunt ne- i. ...lis a nobis ...ine simul ...mini latere ...& aqua duo ...menta; scili- Baptismum: ...n Sacramenta ...alutem. Minor ...ibus Chrysosto- ...eophylacti, expo- ...a Joannis 19.: *sed ejus aperuit, & con- ...tis & aqua*: per quæ ...ligunt Eucharistiam, ... His accedunt Augu. ...*mbolo* cap.6., & tract.9. ... & Damascenus lib.4. *de* ... Quod est necessarium præcepti, ita est necessa- ...sine ipso non possit haberi ...sed quod est ita necessarium, ...e ipso non possit haberi salus, est ...essarium necessitate medii: ergo ...on est tantum necessarium necessita- te præcepti. Minor constat ex descri- ptione necessitatis medii, quam præ- misimus nuper; de majori non est du- bium, quia, quod præceptum est a Christo, observari debet, & si quis non observat illud, non salvabitur, sed peribit. III. Quod est necessarium necessitate medii, est etiam necessa- rium necessitate præcepti: ergo non bene explicantur hæc duo membra necessitatis convenientiæ, necessarium scilicet *necessitate medii*, & necessarium *necessitate præcepti*, quia unum ad al- terum reducitur: & altera ex parte membra dividentia alicujus totius di- visi ita debent inter se opponi, ut u- num ad alterum non reducatur. IV. Dato, quod Deus convenienter judi- caverit ad conservandam Ecclesiam suam, & ad salutem hominum procu... Sacramenta instituere, nul- ...fuit ratio convenientiæ, ut ...cie Sacramenta institueret, ...oterat alia ab his institutis spe- ...versa instituere: ergo non bene ...atur a nobis necessitas convenien. ...pro his Sacramentis, quæ modo ...in Ecclesia. V. Dato etiam, quod ...hristus instituerit Baptismum, Con- ...irmationem, & cætera mysteria, quæ dicuntur Sacramenta, tanquam convenientia ad nostram salutem, non ex hoc sequitur, quod illa debuerit instituere, ut Sacramenta, quia po- terat illa instituere ut Mysteria, & quemadmodum modo sunt sacramen- talia, scilicet aqua lustralis, pedum lotio, benedictio Pontificalis &c.: er- go, etsi probetur a nobis necessitas convenientiæ Mysteriorum, quæ di- cuntur Sacramenta, non per hoc pro. batur necessitas convenientiæ Sacra- mentorum. VI. Confirmationis Sa- cramentum non videtur necessarium nec necessitate medii, nec necessitate præcepti, nec omnibus & singulis ho- minibus, nec aliquibus tantum: ergo non omnia Sacramenta sunt necessa- ria necessitate convenientiæ. Proba- tur antecedens. Sacramentum Con- firmationis antiquitus tradebatur In- fantibus statim post Baptismum; mo- do autem prohibitum est, ut trada- tur saltem ante rationis usum. Hoc posito, Adversarii dicunt; vel tunc erat necessarium pro illo tempore da- ri, vel non erat necessarium?, si erat necessarium, quare modo prohibitum est dari?: si non erat necessarium; quare dabatur?

Respondemus ad I. cum Bellarmino t.3. *de effectu Sacramentorum* lib.2. cap. 27. „ locus ille Joannis non male ita exponi „ potest, ut significentur per sangui- „ nem, & aquam, Eucharistia, & Ba- „ ptismus, ut exponunt fere Græci om- „ nes, sed non propterea excluduntur „ cætera Sacramenta. Solum enim duo „ posita sunt, quia sunt illa magis com- „ munia & magis principalia, & ex il- „ lis poterat idem judicium de cæteris „ fieri. Sicut etiam Hebr.6. Paulus duo „ tantum ponit Sacramenta, Baptisma, „ & manuum impositionem, idest Con- „ firmationem: *non rursum jacentes fun-* „ *damentum pœnitentiæ ab operibus mor-* „ *tuis, & fidei ad Deum Baptismatum do-* „ *ctrinæ, impositionis quoque manuum.*

Ubi

„ Ubi per manuum impositionem intel-
„ ligunt Chrysostomus, Theodoretus,
„ Theophylactus, Oecumenius, & alii,
„ Confirmationem, quæ dabatur post
„ Baptismum, nec meminit Euchari-
„ stiæ, quæ simul dabatur (ut etiam
„ modo datur, quum baptizantur Adul-
„ ti) cum Baptismo, & Confirmatione.
„ Dico tamen secundo, non esse neces-
„ sarium sequi illam expositionem Græ-
„ corum de sanguine & aqua. Alii enim
„ æque magni Expositores aliter expo-
„ nunt. Cyrillus Cathechesi 3., &
„ Hieronymus in epist.83. ad Oceanum
„ intelligunt, per sanguinem & aquam
„ significata esse duo Baptismata, unum
„ in sanguine, idest Martyrium, aliud
„ in aqua. Ambrosius lib.10. in Lucam
„ cap.105., & Leo epist.4., & Augu-
„ stinus, ac Beda, in cap.19. Joannis,
„ intelligunt per sanguinem Redem-
„ ptionis pretium, per aquam Bapti-
„ smum. Et hæc videtur maxime lite-
„ ralis expositio, ut nimirum intelliga-
„ mus, ex Christi latere fluxisse Bapti-
„ smum, qui omnem vim suam habet
„ ex Christi sanguine. Nam ideo non
„ dixit: *exivit aqua & sanguis*, ut ordo
„ postulabat, si ageretur de Baptismo,
„ & Eucharistia, quum Baptismus præ-
„ cedat Eucharistiam, sed dixit: *exi-
„ vit sanguis, & aqua*, idest, pretium
„ & applicatio illius pretii. Quod etiam
„ confirmavit ex illo Joan.5.: *hic est*,
„ *qui venit per aquam, & sanguinem*,
„ *Jesus Christus, non in aqua solum, sed*
„ *in aqua, & sanguine*. Ubi videtur
„ ipsemet Joannes explicare Mysteriū,
„ quod posuerat Joan. 19., & simul
„ ostendere differentiam inter Bapti-
„ smum Christi, & Joannis, quod Joan-
„ nes venerit in aqua solum, idest,
„ Baptismum attulerit non efficacem;
„ at Christus attulerit Baptismum effi-
„ cissimum, quum aquam dederit san-
„ guini suo admistam.

Ad II. Negatur major; & ad probationem dicitur, verum esse, quod non salvabitur, sed peribit ille, qui præceptum non observat; at non peribit, quia, quod est præceptum, est de necessitate medii, sed quia non exhibet obedientiam præcepto Christi. Christus pariter præcipit, ut jejunemus, sive Ecclesia pro Christo; qui non jejunat, non salvatur, sed perit, quia non paret præcepto Christi, & Ecclesiæ, & nihilominus jejunium non est necessarium necessitate medii, sed est necessarium necessitate præcepti, sive præceptum sit divinum, sive humanum.

Ad III., verum est, quod, quæ dicuntur necessaria necessitate medii, sunt etiam necessaria necessitate præcepti, quia si est medium absolute necessarium, simul est præceptum naturale, ut ait Bellarminus, si in nostra potestate situm sit. Verum hæc est differentia inter ea, quæ necessaria sunt necessitate præcepti tantum, & quæ necessaria etiam sunt necessitate medii, quia, si quis ex invincibili ignorantia, aut ex alia justa caussa præceptum non implet, consequitur nihilominus salutem, seu consequitur finem, quia necessitas est tantum præcepti. Quando vero necessitas est medii, si non accipiat medium necessarium, sive hoc ex ignorantia invincibili proveniat, sive ex quacunque caussa, etiam justissima, salutem nihilominus, seu finem, non consequitur. Ita E. G. Baptismus in re, vel in voto, est præceptum, & medium; adeoque, qui non baptizatur, aut Baptismum non desiderat, non salvatur, licet id accidat ex ignorantia, vel impotentia. Confirmatio vero est præceptum, non medium, ad salutem simpliciter necessarium, & ideo, qui Confirmationis Sacramentum non suscipit, peccat quidem, sed si ex legitima caussa non suscipit, nec peccat, nec a salute arcetur.

Ad IV. Probationes a nobis adductæ, si attente considerentur, probant & necessitatem convenientiæ Sacramentorum, & necessitatem convenientiæ horum Sacramentorum, quæ a Christo instituta sunt, & quæ Ecclesia retinet. Ut enim tolleretur culpa & pœna originalis peccati, institutum est Sacramentum, qui dicitur Baptismus, quo nullum institutori suo visum est aptius ad finem assequendum, propter quem illum instituere intendebat. Sic de cæteris Sacramentis loqui possumus; & universim dicere quoque valemus, quod, *quis valet bona opera Dei corrigere, fines penetrare, decreta convellere?* Si ita fecit Christus, ita convenientius faciendum existimavit; unde pro cunctis rationibus hæc sola satis esse debet, quod sit auctor Deus. Pro convenientia autem singulorum Sacramentorum in suis

suis quibuslibet locis sermo redibit.

Ad V. Mysteria, quæ enumerantur, & alia, si quæ sunt, & quæ ipsis possunt adjungi, nec sunt, nec esse possunt Sacramenta, quia virtutem non habent significandi, & conferendi gratiam, ut vere habent, & habere debent Sacramenta, ad hoc ut sint Sacramenta. Quum ergo Christus hæc mysteria, quæ dicuntur modo Sacramenta, ita instituerit, ut significent, & conferant gratiam, & quidem sanctificantem, suscipientibus illa, inde est, quod eadem & mysteria sunt, & sunt pariter Sacramenta: cætera vero sunt mysteria, & non sunt Sacramenta.

Ad VI. Confirmationis Sacramentum est necessarium necessitate præcepti, sed non est necessarium, ut semper uno & eodem tempore conferatur. Tempus ergo mutatum fuit, non vero Sacramentum abolitum: & quod uno, vel altero tempore, conferatur, nihil obstat substantiæ Sacramenti, quando illud semper confertur, & etiam ad præsens confertur, Infantibus, si petatur, non quidem ad robur, quo non egent, ut fidem profiteantur coram Tyrannis, sed ad majus decus, quod in cœlis habebunt, ob characteris illius pulchritudinem; & hæc est pariter nostris temporibus Ecclesiæ praxis, quanvis secundum legem ordinariam, non nisi Adultis conferatur.

DISSERTATIO CCCXXVII.

De Cæremoniis Sacramentorum. Quænam sit Etymologia, & definitio Cæremoniæ? Quænam Cæremoniarum divisio?; & quæ ipsarum fuerit origo & initium, in administratione Sacramentorum in Ecclesia? An fuerit pariter antiquus in Ecclesia illarum usus?

PRO Etymologia Cæremoniæ, quam ipsa peti possit, ab ea, quæ in usu erat apud Gentiles Romanos, & ab ea, quam observabant Judæi; inde est, quod diversimode illius vocis intelligentia interpretatur. Quidam de Cæremonia loquentes, quæ apud Gentiles Romanos inducta fuerat, illius denominationem deducebant a *Cære*, quæ erat Etruriæ civitas, ut asserit Festus; & ad quam Virgines Vestales confugerunt, & illuc sacrum ignem tulerunt, postquam Galli Roma potiti sunt, quod refert Valerius Maximus lib. 1. c. 1. num. 10. de L. Albinio verbis hisce. *Quod animi judicium in privatorum quoque pectoribus versatum est. Urbe enim a Gallis capta, cum Flamen Quirinalis, Virginesque Vestales sacra onere partito ferrent, easque Pontem Sublicium transgressas, & clivum, qui ducit ad Janiculum descendere incipientes, L. Albinius plaustro conjugem, & liberos vehens adspexisset, proprior publicæ Religioni, quam privatæ charitatis, suis, ut plaustro descenderent, imperavit, atque in id, Virgines, & sacra imposita, omisso cœpto itinere, Cære oppidum provexit; ubi cum summa veneratione recepta grata memoria, ad hoc usque tempus hospitalem humanitatem testantur. Inde enim institutum est; Sacra Cæremonias vocari; quia Ceretani ea infracto Reipublicæ statu, perinde ac florente, coluerunt. Quare agreste illud, & sordidum plaustrum, tempestive capax cujuslibet fulgentissimi triumphalis currus, vel æquaverit gloriam, vel antecesserit.* Hoc ipsum asseruit Livius lib. 5. Derivatur quoque Cæremonia a verbo *careo*, ita ut Cæremo-

remonia idem sit ac *ceremonia*, quia apud Judæos præcipue cæremoniæ quædam in abstinendo & carendo positæ erant, videlicet carentia usus carnis suillæ in omnibus Hebræis, abstinētia vini in Nazaræis &c.; & de his loquitur Augustinus lib. 2. Retractat. c. 38. *Cum agerem de observationibus Judæorum a quibusdam escis secundum legem abstinentium, dixi, quarundam escarum Cæremoniæ, quod nomen non est in usu literarum sanctarum; ideo congruens mihi visum est, quod a carentia appellatas cæremonias, quasi ceremonias, memoria tenebant, eo quod observantes careant his rebus*. Hoc ipsum pariter sensit Isidorus l. 6. Etymolog. cap. ult. At Junius Camerarius Decuria 3. cap. 4 sic loquitur: *quasi geremonia dicitur, a gerendo, sicut a gemendo gemonias scalas fecerunt, & a querendo querimoniam, ut indicarentur ea, quæ in sacris geri ritu solemni deberent*. Insuper Vossius scribit: *Cærimoniam*; alii vero dicunt: *Calimoniam*, volentes a cœlestibus rebus vocem deductam; ut refert Dominicus Macri in Gerolexico Verbo *Cæremonia*. Apud Hebræos Cæremoniæ dicebantur חקים *Chuchim*, quam vocem Græci explicant, seu vertunt per δικαιώματα, idest *justificationes*; quia erant ritus ad hominum justificandum & purgandam instituti: at latinus Interpres semper vertit per *Cæremonias*. Revera tamen *Chuchim* non tam significat ipsam exteriorem actionem, quam statutum, seu legem, quæ actionem illam præcipiebat, unde in novo etiam Testamento Judaicæ cæremoniæ legis nomine appellantur; ut Matth. 11., & ad Galatas 5. Addit autem citatus Macri: *itaque differt Cæremonia a cultu, sicut aqua a lavacro; nam Cæremonia, juxta sacri Tridentini Concilii sensum, est ipsa actio; ritus autem est modus præscriptus, quo actio ipsa sacra facienda est*. Hæc quantum ad nominis etymologiam.

Quantum vero ad definitionem rei, Juveninus in Coment. differt. 1. *de Sacram. in genere* q. 8. cap. 3. definit Cæremoniam; quod sit *ritus externus ab Ecclesia ad Dei cultum institutus*. Ubi etiam advertit, quod differt cæremonia ab ipsa Sacramentorum confectione, quia hæc ab ipsomet Christo instituta, & præcepta fuerit; cæremoniæ vero ab Ecclesia, aut per Apostolos, tanquam Pastores, aut per Episcopos Apostolorum in Pastoratu Successores; quanvis Bellarminus dicat, aliquas cæremonias fuisse etiam a Christo Domino institutas. Advertunt quoque idem Bellarminus, & Bechanus, cæremoniam pertinere ad virtutem Religionis, quæ tres habet actus; *internum* scilicet, qui est velle Deo debitum cultum præstare; *externum* correspondentem interno; & est quælibet externa actio, quæ non aliunde laudem habet, nisi quia fit ad colendum Deum; & *actum imperatum*, qui est actus cujuslibet virtutis a Religione ad Dei gloriam ordinatus. Primus actus non est cæremonia, neque tertius, nisi quatenus a Religione imperatus; secundus est proprie & simpliciter cæremonia; adeoque definitur, quod sit *ritus, seu actus externus*.

Quantum vero ad divisionem cæremoniarum, primo dividuntur in illas, quæ Sacramentorum administrationem præcedunt, in illas, quæ comitantur, & in illas, quæ subsequuntur. Primæ sunt illæ, quæ præparant subjectum ad recipiendam gratiam Sacramenti; ut sunt *preces Ministri &c*: secundæ adumbrant invisibilem effectum Sacramenti, quod confertur, ut Sacramento concilietur reverentia, & Confecrandus excitetur ad attentionem & devotionem; tertiæ confirmant initiatum in dono, quod accepit, & docent eum debitum, quod contraxit in Sacramenti receptione. Secundo cæremoniæ dividuntur in illas, quæ se tenent ex parte personæ, a qua conferuntur Sacramenta, in alias, quæ sunt ex parte subjecti, quod Sacramentum recipit, in alias, quæ respiciunt loca, in quibus Sacramenta solemniter administrantur; in alias, quæ sunt ex parte temporis, quo aut dari, aut recipi possunt Sacramenta; & in alias quæ connotant linguam, quæ in confectione Sacramētorum adhibetur. Tertio advertunt Bellarminus, & Bechanus, quod, quemadmodum in lege veteri in quadruplici genere erant cæremoniæ, ita etiam sunt in lege nova. Et quidem in lege veteri primo erant Sacramenta, nimirum *Agnus Paschalis, Circumcisio, Sacerdotium legale, & variæ expiationes*: secundo; *sacrificia* scilicet, *victimæ, seu hostiæ, immolationes, & libamina*; tertio; *sacra*, hoc

hoc est, *instrumenta* ad divinum cultum pertinentia, ut *vasa*, *candelabra*, *vestimenta*, *altaria*, *&c.*: quarto; *observantiæ*, scilicet, *festa*, *jejunia*, *genuflexiones*, & aliæ ceremoniales actiones, ut docet S. Thomas in 1.2.q.110. art.4. In lege nova pariter Cæremoniæ sunt in quadruplici genere; primo, *Sacramenta* ad fidelium sanctificationem proxime instituta: secundo, *Sacrificium Missæ*, quod est supremus cultus, quo Dei excellentiam profitemur: tertio, *sacra*, ut *Calices*, *Clausula*, *altaria &c.*; quarto, *observantiæ*, *& jejunia*, *festa*, *genuflexiones*, *usus signi Crucis*, *aspersio aquæ benedictæ &c.* Ex his cæremoniis, concludit etiam Bechanus, illas tantum esse sacramentales, quæ in Sacramentorum, & sacrificii Missæ administratione adhibentur, & non de Sacramentorum, & de sacrificii Missæ essentia sunt. Unde duplices sunt Cæremoniæ in Sacramentis, *intrinsecæ* scilicet, & *substantiales*, quæ sunt ipsa Sacramenta, & *extrinsecæ*, seu *accidentales*, quæ proprie sunt Cæremoniæ, & vocantur *Cæremoniæ sacramentales*, seu *sacramentalia*. Ista sacramentalia sex unmerantur, & hoc carmine comprehenduntur: *Orans*, *Tinctus*, *Edens*, *Confessus*; *Dans*, *Benedicens*. Per *ly Orans* importatur oratio Dominicalis, vel oratio, quæ fit in Ecclesia consecrata; ut S. Thomas 3. part. q.87. art.3. in corp. Per *ly Tinctus*, aspersio aquæ benedictæ. Per *ly Edens*, commestio panum, aliorumque similium comestibilium, quæ a Sacerdotibus sunt benedicta. Per *ly Confessus*, confessio generalis, seu *confiteor Deo omnipotenti &c.* Per *ly dans*, Eleemosyna. Per *ly benedicens*, Benedictio Episcopalis, & secundum aliquos aliæ etiam benedictiones ab Ecclesia institutæ, *Cinerum* scilicet *Candelarum*, *Palmarum &c.* Valent hæc sacramentalia ad venialium remissionem, quia si eis reverenter utimur, & quæ recitari debent, devote recitamus, ac de venialibus dolemus, venialia per ipsa delentur. Sic Tridentinum sess.14. c.5. *de Pœnitentia*; ubi docet; *non esse necessarium venialia confiteri*, *quia ipsa possunt multis remediis expiari*.

Antequam ad Conclusionem deveniamus, advertere pariter oportet I., rem hanc clariorem fieri, quando de quovis in particulari Sacramento erit agere; tunc enim cujusvis Sacramenti speciales ritus, & cæremoniæ afferentur, & examinabuntur. II., non loqui nos de privata Sacramentorum administratione, sed de solemni, quia, urgente necessitate, absque cæremoniis Sacramenta aliqua confecta & dispensata fuerunt, III.; nec easdem ubivis gentium semper cæremoniæ adhibitæ fuerunt; variati enim aliquando, & in Oriente, & in Occidente, conficiendorum & dispensandorum Sacramentorum ritus sunt, salva tamen semper remanente Sacramentorum substantia, ut ex sequentibus patebit. IV. Denique, Novatores Hæretici cæremoniarum antiquitatem concedunt, sed illarum tantum, quæ in Scripturis reperiuntur, non vero illarum, quæ sola traditione ad nos pervenerunt.

Ut autem Hæreticorum errores a Legentibus sciantur, cum ipsis ponimus hic etiam mendacia, quæ de nobis Catholicis scripserunt, & calumnias, quas contra nos evulgarunt; quod & præstitit Bellarminus lib. 2. *de effectu Sacramentorum* cap 30.

Primo, Kemnitius in 2 par. Examinis asseruit, Tridentinum quoscunque ritus ab hominibus excogitatos, quanvis absurdissimos, approbasse. Idem ausus est scribere Calvinus in Antidoto.

Secundo, iidem Hæretici hæc alia absurda nobis imponunt; primum scilicet nos asserere, quod retinendi sunt ritus, qui pugnant cum verbo Dei; secundo, nos docere, quod Papa possit immutare instituta Christi; tertio, nos dicere, quod immutare aliquid minimum in cæremoniis sit peccatum mortale, & anathemate dignum; quarto, quod nos anteponamus divinis præceptis cæremonias humanas; quinto, quod nos dicamus, sine ritibus humanis Sacramenta non habere veritatem, & efficaciam; sexto, quod tribuamus singulis cæremoniis vim aliquam spiritualem, immo etiam efficaciam Sacramentorum.

Tertio, idem Calvinus lib. 4. Institut. cap.10.§.9., & 12., scripsit, nos sentire, quod præcipuus Dei cultus in his cœremoniis consistat; quod per has cœremonias homines justificentur; quod habet pariter Calvinus loco citato §.15.

Quar-

Quarto, Lutherus hæc, vel his similia, scribere non erubuit in ultima Homilia de Bapt., ubi dixit, Catholicos putare aquam benedictam, & similes res consecratas, esse Sacramenta; quanvis deinde contrarium docuerit in lib. *de Captivit. Babylon.* cap. *de Ordine*.

Quinto, Tilmandus Heshusius, hæreticus pariter homo, in lib. de 600. Errorib. Pontific., tit. 15. errore 13., imponit quoque nobis, quod nos tribuamus satis cœremoniis Sacramentorum efficaciam, virtutem scilicet efficiendi, & conferendi gratiam sanctificantem.

Sexto, circa Ecclesiæ auctoritatem pro cœremoniarum institutione hi sunt Novatorum errores, quos citato loco refert Bellarminus. „ Lutherus in lib. „ *de formula Missæ*, & in lib. *de piis Cæ-* „ *remoniis*, & Confessio Augustana art. „ 15., & 26., & Philippus in locis tit. „ *de Cæremoniis*, & Illyricus in Apolo- „ gia pro Confessione Antuerpiensi c.10. „ & communiter Lutherani, fatentur, „ posse Ecclesiam instituere aliquas cœ- „ remonias ad eruditionem, & splendo- „ rem, & ordinem Ecclesiæ, modo ab- „ sit obligatio, & opinio cultus. At Cal- „ vinus lib.4. Institut. cap.10 §.11 con- „ tendit, id non licere ullo modo, & „ idem sentire videtur Brentius in Con- „ fessione Wirtembergensi cap. *de Cæ-* „ *remoniis*. Dicit enim, posse Ecclesiam „ instituere dispositionem concionum, „ lectionum, festorum, & aliarum re- „ rum, quæ secundum mandata, vel „ exempla Scripturarum celebrantur; „ sed non licere comminisci novos ritus „ ad adumbrandam veritatem, jam in „ Evangelio patefactam; quales sunt, „ interdiu accendere cereos, uti vexil- „ lis, seu crucibus, ad significandam „ victoriam Christi &c. Idem denique „ satis aperte docet Kemnitius pag 166.; „ nam posteaquam dixit, arduam quæ- „ stionem esse, an hominibus permissum „ sit aliquos ritus quocunque consilio „ supperaddere iis, quos Dei Filius insti- „ tuit; subjungit, divinæ institutioni ni- „ hil addendum, aut detrahendum esse, „ & eos, qui addunt, id videri facere, „ quasi cœremoniæ a Christo institutæ „ non sint satis idoneæ, & sufficientes.

Septimo, pro cœremoniarum origine, & antiquitate oppositos pariter docent errores malo quidam feriati homines, quos recenset simul cum erroribus suis Tournely *de Sacram. in genere*, quæst. ult. verbis hisce „ Duo hic extrema sunt æqualiter „ declinanda. Primum eorum, qui non „ aliam, quam simplicem pure litera- „ lem ac historicam assignant cœremo- „ niarum nostrarū originem; nempe, aut „ a decentia cultus divini, aut ab utili- „ tate, & commodo earum, aut a loco- „ rum, & Regionum, in quibus Sacra „ perficiebantur, vario usu, aut ex for- „ tuito quodam eventu, aut denique ex „ relatione & correspondentia, quæ „ debet esse inter gestum, & situm cor- „ poris, & verba, quæ ore proferuntur, „ ita certe, ut illi nihil omnino in prima „ earum institutione mysterii deprehen- „ dant: v. g. si ab illis sciscitatus fueris, „ unde cereorum, ac luminarium usus?; „ respondebunt; ad expellendas tenebras „ quia primi Christiani, metu persecu- „ tionum, in locis subterraneis & ob- „ scuris latitantes Sacra facere coge- „ bantur: pariter, quis thuris & incensi „ suis?, ad purgandum, inquiunt, te- „ trum ac fœtidum odorem, qui ex lo- „ cis illis subterraneis exhalabat, & sa- „ nitati nocere poterat. Quod si urgeas, „ Ecclesiam usum illum luminarium, & „ incensi etiam retinuisse, quando illi, „ reddita pace, aperto Cœlo, ac depul- „ sis tenebris, iisque in locis Sacra pera- „ gere licebat, in quibus a fœtido exha- „ litu nihil erat timendum; ajunt, hanc „ causam esse, tum quod Ecclesia suo- „ rum usuum in officiis publicis reti- „ nentissima sit; ac cujuscunque inno- „ vationis inimica, tum quod populi „ Regionum, in quibus publica officia „ ecclesiastica celebrata primum fuere, „ aromatibus, & incenso plurimum de- „ lectarentur. Hæc profecto ratio expo- „ nendi cœremoniarum originem, jeju- „ na nimis videtur, arida, exsucca, „ quæ nihil, aut fere nihil juvat Fide- „ lium animos in Deum erigendos. Fa- „ tendum tamen est, simplicem illam, „ literalem, & historicam cœremonia- „ rum expositionem placere plurimum, „ ac summo oblectamento esse eruditis, „ ac curiosis antiquitatis exploratori- „ bus; neque morosius nos ei repugnabi- „ mus; modo suus etiam ipsis servetur „ mysticus, ac symbolicus explicandi „ modus; unde crescit, ac nutritur Fi- „ delium pietas, ac Religio. Eo in „ argumento sese feliciter exercuit, „ Eruditorum qui de rebus liturgicis „ scri-

„ scripsere industria; imprimis vero „ D. Claudii de Vert Ordinis Cluniacensis Religiosi, in opere Gallico, cui „ titulum fecit, *Explication simple, litterale, & historique des Ceremonies de „ l'Eglise*. Parisiis 4. Tomis in 8. apud „ Florentinum Delaulne. Alterum extremum illorum est, qui neglecta, ne „ dicam improbata, illa literali & historica origine cœremoniarum, unice „ ad mysticam & symbolicam earum significationem attendunt, ac in minutissimis quibusque rebus non nihil „ altioris ac reconditi mysterii latere „ arbitrantur. Media, nostro quidem „ judicio, quædam via tenenda est, qua „ utraque extrema sententia concilietur; si nempe, nec literalis & historica, quæ ad eruditionem, nec mystica „ & symbolica, quæ ad pietatem valet „ plurimum, cœremoniarum explicatio contemnatur, sed utraque simul, „ quantum fieri potest consocietur. Prima, fateor, aptior videtur ac commodior revincendis Novatoribus, qui „ superstitionis vitium in ritibus sacrificii perpetuo nobis obtrudunt; altera vero ad pietatem fidelium, & Mysteriorum intelligentiam magis comparata. Prior posterioris basis est, ac „ fundamentum; neque certe D. de Vert „ animus ac consilium unquam fuisse „ videtur, mysticas illas ac spirituales „ explicandi cœremonias rationes excludendi, sicut ipsemet aperte profitetur pag. 45. præfationis primo tomo „ præfixæ.

Dicimus I., cœremoniarum in administratione Sacramentorum in Ecclesia Christi usum esse antiquissimum, sive in figuratione ipsarum in lege veteri, sive in earundem institutione in lege nova.

I. Probatur Conclusio quoad primam partem. In lege veteri plurimas legimus cœremonias, quæ novæ legis cœremonias figurabant: ergo cœremoniarum in administratione Sacramentorum in Ecclesia Christi usus fuit antiquissimus in figuratione ipsarum in lege veteri Probatur antecedens. In veteri lege antiquissima fuerunt Sacrificia, quæ figurabant Sacramenta nostra; sed Sacrificia illa non erant sine cœremoniis & ritibus: ergo in lege veteri fuerunt cœremoniæ & ritus in sacrificiis, & in Sacramentis. Probatur major. Obtulit Sacrificium Abel, obtulit Abraham, obtulit Jacob, aliique pariter obtulerunt: & quidem de Abrahami sacrificio Genes. 15. scribebat Augustinus epist. 102., alias 49., ad Deogratias in responsione ad tertiã quæstionem: *significativa sunt omnia talia sacrificia, & quarundam rerum similitudines*. Et lib. 6. cont. Faustum cap. 5. *Non frustra ea, quibus non indiget, sibi juberet offerri, nisi aliquid in eis ostenderet, quod nobis & nosset prodesse, & talibus signis præfigurari oporteret*. Insuper Jacob, Genes. 28., *erexit lapidem in titulum fundens oleum desuper*. Et Genes. 35: *erexit titulum lapideum, in quo loquutus fuerat ei Deus, libans super eum libamina, & effundens oleum*. In quibus verbis ostenditur ritus Jacobi, & Abrahami in sacrificiis, quæ Deo offerebant.

II. Probatur. Compertum apud omnes est, Gentiles populos sacra aliqua peregisse, & ritus aliquot observasse, exemplo Hebræorum, quos videbant, vel cum quibus aliquando habitabant: ergo Gentiles etiam sacros ritus & cœremonias more suo habebant, ex imitatione scilicet Judæorum: ergo antiquissimus fuit in lege veteri cœremoniarum usus. Antecedens probatur testimonio Arnobii lib. 1. advers. Gentes, ubi loquitur de se ipso, quando adhuc Paganorum erroribus tenebatur. *Venerabar, o Cæcitas! nuper simulacra ex fornacibus prompta, in incudibus Deos, & malleis fabricatos, elephantorum ossa, picturas, veternosis in arboribus tænias. Si quando conspexeram lubricatum lapidem, & ex olivæ unguine sordidatum, tanquam inesset vis præsens, adulabar, affabar, & beneficia poscebam, nihil sentiente de trunco*.

Conclusio quoad secundam partem probatur I. In novi Testamenti libris memoriam cœremoniarum sacramentalium de quibusdam Sacramentis habemus, tanquam a Christo Domino institutarum: ergo antiquissimus est cœremoniarum usus in institutione ipsarum in lege nova. Probatur antecedens. Ad Romanos 6. legitur: *an ignoratis, quia quicunque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus*. Ad quæ verba S. Basilius lib. *de Spiri-*

Spiritu Sancto cap. 15. addit: *Aqua in Baptismo mortis exhibet similitudinem, corpus velut in sepulchro recipiens; spiritus vero vim vivificam immittit, a morte peccati renovans animas nostras in novam vitam*. Et hæc quidem de Baptismo. De Eucharistia vero Apostolus I. ad Corinth. 5. præcipit: *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nova conspersio &c. Itaque epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, & nequitiæ, sed in Azymis sinceritatis, & veritatis*.

II. Probatur. Multis in Evangelii locis perhibetur, Christum Dominum aliquas observasse cœremonias in Sacramentorum institutione & administratione: ergo vere Christus illas instituit, & approbavit. Probatur antecedens. Quando Christus instituit Eucharistiam lavit pedes Discipulorum; & per hoc significavit peccatorum expurgationem; insuper usum luminarium introduxit, de quo Hjeronymus in lib. advers. Vigilantium scribebat. *Cereos non clara luce accendimus, sicut frustra calumniaris, sed ut noctis tenebras hoc solatio temperemus, & vigilemus ad lumen, ne cæci tecum dormiamus in tenebris. Quod si aliqui per imperitiam, & simplicitatem sæcularium hominum, vel certe religiosarum fœminarum .... hoc pro honore Martyrum faciunt, quid inde perdis? ; causabantur quondam & Apostoli, quod periret unguentum; sed Domini voce correpti sunt. Neque enim Christus indigebat unguento, nec Martyres lumine cereorum; & tamen illa Mulier in honore Christi hoc fecit, devotioque mentis ejus recipitur. Et quicunque accendunt cereos, secundum fidem suam habent mercedem; dicente Apostolo: unusquisque in sensu suo abundet. Idolatras appellas hujusmodi homines? Non diffiteor, omnes nos, qui in Christo credimus, de Idololatriæ errore venisse: non enim nascimur, sed renascimur Christiani. Et quia quondam colebamus Idola, nunc Deum colere non debemus, ne simili eum videamur cum Idolis honore venerari? Illud fiebat Idolis, & idcirco detestandum est; hoc fit Martyribus, & idcirco recipiendum est. Nam & absque Martyrum reliquiis per totas Orientis Ecclesias, quando legendum est Evangelium, accenduntur luminaria, jam Sole rutilante; non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum lætitiæ demonstrandum. Unde & Virgines illæ Evangelicæ semper habent accensas lampades suas. Et ad Apostolos dicitur: sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Et de Joanne Baptista: illa erat lucerna ardens, & lucens, ut sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur, de qua in Psalterio legimus: lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine, & lumen semitis meis*. Alia etiam leguntur fere in omnibus novi Testamenti libris.

Dicimus II., originem cœremoniarum sacramentalium petendam esse a Christo, & ab Apostolis; & fuisse traditione propagatam. Et quidem de Christo probatum est. De Apostolis vero

I. Probatur Conclusio. Apostolus Paulus I. ad Corinth. 11. de Eucharistia loquens hæc scribit: *cætera, cum venero, disponam*; sed Apostolus nihil de his literis mandavit: ergo solo dicto confecit. Non enim dicere possumus, eum non præstitisse, quod promiserat; nec pariter intermisisse leges, quas scripserat: ergo si leges dedit, & leges scriptæ non inveniuntur ab ipso, illas dedit tantum voce; & hoc sufficit, ut per traditionem ad nos pervenerint.

II. Probatur Augustinus epist. 118. ad Januarium cap. 6. recenset legem, qua prohibentur Fideles accedere ad Eucharistiam non jejunos: innuit hanc esse unam ex illis, quas Paulus Apostolus recensito loco commemorat: *ideo non præcepit, quo deinceps ordine sumeretur, ut Apostolus, per quos Ecclesias dispositurus erat, servaret hunc locum. Nam si hoc ille monuisset, ut post cibos alios semper acciperetur, credo, quod eum morem nemo variasset. Quum vero ait Apostolus de hoc Sacramento loquens, propter quod Fratres convenitis ad manducandum, invicem expectate. Si quis esurit, domi manducet, ut non in judicium conveniatis; statim subtexit: cætera autem, cum venero, ordinabo*.

III. Probatur. Multæ sunt cœremoniæ sacramentales, quæ commemorantur a Patribus tanquam in Ecclesia eorum seculo adhibitæ, & nullam assignant institutionem ipsarum ab Ecclesia factam: ergo institutio earundem ab Apostolis repetenda est. Consequentia sequitur ex regula Augustini, qua firmat, quod, quæ in Ecclesia servantur, & in Conciliis instituta non reperiuntur, ab Apostolis instituta fuisse dicendum est. Antecedens probatur testimonio Patrum. Tertullianus lib.

de

de corona militis ait. *Aquam adituri ibidem, sed & aliquanto prius in Ecclesia sub Antistitis manu contestamur, nos renuntiare Diabolo, & pompæ, & Angelis ejus. Dein ter mergitamur, amplius aliquid respondentes, quam Dominus in Evangelio determinavit. Inde suscepti lactis, & mellis concordiam prægustamus, ex qua ea die lavacro quotidiano per totam hebdomadam abstinemus.... Eucharistiæ Sacramentum, & in tempore victus, & omnibus mandatum a Domino, etiam ante lucanis cætibus, nec de aliorum manu, quam Præsidentium sumimus: oblationes pro defunctis, pro Natalitiis, annua die facimus*. Cyprianus epist. 76. ad Magnum: *quod hodie etiam geritur, ut per Exorcistas voce humana, & potestate divina, flagelletur, & uratur, & torqueatur Diabolus*. Idem S. Martyr in epist. ad Cæcilium recenset, & explicat ritum, quo Ecclesia vinum Eucharisticum aqua temperabat, & nunc etiam temperat. S. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 2. scribit *Deinde vero jam exuti, exorcizato oleo, a summis capillis ad infimos usque peruncti estis, & participes effecti fructiferæ illius oleæ, Jesu Christi*. Et Catechesi 4. *Ita sane exutis vestibus antiquis, & iis, quæ sunt secundum spiritum albæ, indutis, perpetuo jam in albis incedere oportet*. Et Catechesi 5. *Clamat Sacerdos: sursum corda: vere enim circa illam maxime tremendam horam sursum ad Deum corda levare necesse est. Vos deinde respondetis: habemus ad Dominum. Nullus autem sic consistat, ut ore quidem dicat; habemus ad Dominum, mente vero circa hujus vitæ curas vagetur. Dicit deinde Sacerdos; gratias agamus Domino &c.* Eadem videri possunt apud Justinum in altera pro Christianis apologia, & hec respiciunt Eucharistiæ tum confectionem, tum dispensationem: apud Tertullianum lib. de Bapt., & hec Baptismum spectant; & apud Augustinum pluribus in locis explicantem vim exorcismorum, qui Baptismo præmittebantur; apud Gregorium Magnum in Sacramentario, in Euchologiis Græcorum. &c. Fatemur tamen ultro, cœremonias sacramentales, quæ sunt extra Sacramentorum substantiam, ad imitationem, seu exemplum Christi, fuisse introductas; non per hoc tamen fuisse ab ipsomet Christo immediate institutas, ut ait Bechanus, & probat etiam ex Cypriano ep. 63., *nimirum, exemplo Christi manasse aquæ cum vino mixtionem in Eucharistio; usum in azymo consecrandi &c.*

Arguunt I. Sacramentales cœremoniæ sunt quædam Judaismi, vel Paganismi, reliquiæ: ergo non debent iisdem Christiani uti. Probatur antecedens. Judæi exorcismis utebantur, & Pagani inunctionibus quibusdam initiabant suos, adgeniculationibus, aliisque ritibus sacrificabant: ergo cœremoniæ sunt quædam Judaismi, vel Paganismi, reliquiæ. II. Aliquæ cœremoniæ in Sacramentis nihil valent ad docendum Fideles Sacramentorum effectum, aut mysterium: ergo sunt reiciendæ. III Cœremoniæ distrahunt animos a Sacramentorum contemplatione: ergo non debent a Fidelibus adhiberi. IV Christus instruxit nos ad plenum de Dei vero cultu: ergo non debebant Apostoli cœremonias instituere, quæ ad Dei cultum pertinent. V. Apostolus docet, non esse petendam ab hominibus doctrinam de vero cultu: ergo nec etiam ab Apostolis. VI. Apostolus damnat omnem cultum humanum & voluntarium; sed cœremoniæ ad hunc cultum spectant: ergo &c. VII. Matth. 15., Christus reprehendebat traditiones hominum; sed multæ cœremoniæ sacramentales a traditione pendent: ergo &c. VIII. Augustinus epist. 119. cap. 19 conqueritur de multitudine cœremoniarum in Ecclesia, & dicit propter hanc esse tolerabiliorem Judæorum conditionem. IX. Proverbior. 30. habetur: *non addas ad verbum Domini, neque minuas ex eo, ne te forte arguat, inveniarisque mendax*; sed cœremoniæ sacramentales, sive ab Apostolis, sive ab Ecclesia institutæ, sunt additiones ad verbum Dei: ergo non sunt admittendæ. X Facilius est proponere nuda mysteria Fidelibus, quam ea exterioribus ritibus involvere.

Respondemus ad I., quod non eodem fine Christiani, ac Judæi, vel Pagani cœremoniis utuntur; illi enim utebantur, ut Dœmonibus cultum exhiberent, nos autem vero Deo, & viventi. Substantia cœremoniarum indifferens est, specificatur autem a fine. Quod vero Judæi, & Gentiles iisdem ritibus uterentur, id inde fuit, quia Dia-

Diabolus illudebat suis per æmulos ritus, qui ad nostros propius accederent; quod observarunt Tertullianus lib. *de Præscript. Hereticorum* cap. 11., & Augustinus lib. 20. cont. Faustum cap. 21.

Ad II., dicitur, dato, quod per aliquos ritus non intelligantur effectus, aut mysteria Sacramentorum facilius, inserviunt tamen, ut per eos & Ministrorum, & Recipientium pietas & reverentia excitentur; ut docet Catechismus Romanus cap. *de Sacram. in genere* §. 8.

Ad III., negatur antecedens; immo potius animum component, & ad hoc præcipue sunt institutæ, ut mentem dirigant, & cor elevent ad Sacramentorum contemplationem. Quod si hoc in quibusdam ministris non invenitur, defectus certe non est ex parte cœremoniarum, sed vel ex negligentia & abstractione ministrorum, vel ex eorundem indevotione & tepiditate.

Ad IV. Verum est, quod Christus instruxit nos de vero Dei cultu, sed instructione generali, non autem peculiari; quod fatetur ipsemet Calvinus lib. 4. Institut. § 30.

Ad V. Apostolus intelligi debet de illis hominibus, qui Christi doctrinam destruebant, non autem de illis, qui firmabant, & ædificabant. Porro cœremoniæ sacramentales, ab Apostolis, & ab Ecclesia institutæ, non destruunt doctrinam Christi, sed confirmant; & christianum populum non distrahunt a Christo, sed cum Christo uniunt, atque conglutinant; ac proinde illum instruunt, docent, & ædificant.

Ad VI. Nomine cultus humani & voluntarii Apostolus intelligit illum, qui est vere humanus, & proinde non est conformis Christi doctrinæ, & fidei principiis. At non sunt mere humana, quæ ab Apostolis, & ab Ecclesia ordinata sunt, quia illa, Deo ordinante, mandarunt. Unde idem Apostolus I. ad Corinth. 14., instituens varios ritus in Ecclesia, ait: *si quis Propheta, aut spiritualis est, cognoscat, quæ scribo vobis, quia Domini sunt mandata.*

Ad VII. Christus reprehendebat traditiones Judæorum; & reprehendebat propter tres defectus, quæ in ipsis erant; primus scilicet, quia pugnabant cum mandatis Dei, ut erant illæ Matth. 15. & Marci 7.; secundus, quod essent inanes & inutiles, quale erat lavare toties manus; tertius, quia in observatione aliquarum, quæ erant bonæ & utiles, constituebant Religionis summam, & divina mandata aspernabantur; unde dicebat Matth. 23.: *Hæc oportuit facere, & illa non omittere.* Cœremoniæ autem sacramentales non sunt sic, ut nos ad satietatem probavimus, & Hæretici Adversarii nec probarunt aliquando, nec probare unquam poterunt.

Ad VIII. Augustinus intelligendus est de cœremoniis inductis a privatis hominibus, & præcipue a mulierculis; & hæc sunt ejus verba citato loco in objectione. *Omnia talia, quæ neque sanctarum Scripturarum auctoritatibus continentur, neque in Conciliis Episcoporum statuta inveniuntur, neque consuetudine Ecclesiæ universæ roborata sunt, sed diversorum locorum, diversis moribus innumerabiliter variantur, resecanda existimo.*

Ad IX. Respondet Bellarminus *de effectu Sacramentor.* lib. 2. cap. 32. „ Non „ prohibet Dominus in his locis quamlibet additionem. Nam sive per verbum intelligantur Libri sacri, sive „ præcepta moralia, aut judicalia, aut „ cæremonialia, semper inveniemus factam fuisse additionem. Nam post „ Deuteronomium, ubi habetur illa „ prohibitio additionis ad verba Domini, scripti sunt omnes alii libri sacri, „ tum historici, tum prophetales, & „ totum novum Testamentum. Item „ multa sunt moralia præcepta in Prophetis, & in libris Salomonis, quæ „ videntur addita Pentateucho; & David addidit judiciale præceptum, ut „ æqualiter dividerent prædam in bello, qui pugnabant, & qui sarcinas „ custodiebant I. Regum 30. Addiderunt etiam posteriores Judæi cæremoniales leges de novis festis diebus; „ Esther 9. Judith. ult., & I. Machab. 4. „ Prohibet igitur Dominus additionem „ corrumpentem; & idem est: *non addes, & minuas*, ac si diceret, integre & perfecte observa, quod ego „ præcipio. Id patet ex ratione, quæ „ redditur Proverb. 30.; *ne forte arguat te, & inveniaris mendax.* Non „ enim potest dici mendax & falsarius, „ qui instituit novam cæremoniam, „ modo,

„ modo illa nihil officiat cæremoniis „ Dei, sed ille tantum dicitur mendax & „ falsarius, qui corrumpit Dei verba, aut „ præcepta. Potest autem duobus mo- „ dis fieri ista corruptio. Uno modo, „ si quis Dei verbis, aut præceptis, ali- „ quid addat, vel minuat, quo illa cor- „ rumpantur; ut si quis in Sacrificiis „ Christi offerret panem sine vino, aut „ panem, & vinum, & mel. Alio mo- „ do, si quis venditaret pro Dei verbo „ librum non Canonicum; aut pro Sa- „ cramento aliquam cæremoniam a se „ inventam; aut contra librum vere „ Canonicum, aut verum Sacramentum „ detraheret de numero librorum sa- „ crorum, aut Sacramentorum; quod „ peccatum Hæretici committunt, cum „ multos sacros libros negant esse Ca- „ nonicos, & quinque Sacramenta tol- „ lunt de numero Sacramentorum. „ Idem videmus in monetarum corrup- „ tione: illi enim dicuntur falsarii, qui „ vel ipsas monetas corrumpunt, adden- „ do stannum argento, aut minuendo „ ipsum argentum; vel qui monetas a „ se cusas obtrudunt pro moneta Prin- „ cipis. Nihil autem horum invenient „ in Cæremoniis Ecclesiæ.

Ad X. Negatur antecedens, & ratio invenitur in Tridentino sess. 22. cap. 5. per hæc verba. *Cumque natura hominum ea sit, ut non facile queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustolli, propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam, ut scilicet quædam submissa voce, alia vero elatiore in Missa pronunciarentur, instituit. Cæremonias item adhibuit, ut mysticas benedictiones, lumina, Thymiamata, vestes, aliaque id genus multa, ex Apostolica disciplina, & traditione, quo & majestas tanti sacrificii commendaretur, & mentes Fidelium per hæc visibilia Religionis & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc sacrificio latent, contemplationem excitarentur.*

DISSERTATIO CCCXXVIII.

De Sacramentorum Cæremoniis? An fuerit necessitas instituendi Cæremonias sacramentales? An sit utilis illarum usus? An sit admittenda literalis & historica cæremoniarum explicatio? An mystica, & symbolica? Et an utraque simul?

NON loquimur hic de necessitate observandi cæremonias ab Ecclesia præscriptas in confectione, administratione, & receptione Sacramentorum, quæ respicit illos, qui eadem Sacramenta vel conficiunt, vel conferunt, vel suscipiunt: de hac enim in sequenti Dissertatione loquemur. At scribimus tantum de necessitate instituendi easdem cæremonias, quæ quidem esse non potest absoluta & simpliciter, quum Deus liber fuerit in institutione ipsarum; & si liber fuit, quando instituit Sacramenta, liberum quoque fuisse dicendum est, quando instituit cæremonias, quæ ad ipsa Sacramenta annexæ erant. Loquimur proinde tantum de necessitate *secundum quid*, quæ est necessitas convenientiæ, & congruitatis, & quæ fere cum utilitate confunditur. Hoc supposito.

Dicimus I., admittendam esse necessitatem cæremoniarum sacramentalium modo explicato, & utilem esse usum illarum.

1 Probatur ex Concilio Trident. sess. 22. *De Sacrificio Missæ* cap. 5. *Cum natura hominum ea sit, ut non facile queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustolli, propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam, ut scilicet quædam submissa voce, alia vero elatiore, in Missa pronuntiarentur, instituit; cæremonias item adhibuit, ut mysticas*

ſticus benedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliaque id genus multa ex apoſtolica traditione & diſciplina, quo & majeſtas tanti Sacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia Religionis & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.

II. Probatur ex Catechiſmo Romano par. 2. n. 16. *His accedunt cæremoniæ, quæ tametſi prætermitti ſine peccato non poſſint, niſi aliud facere ipſa neceſſitas cogat: tamen; ſi quando omittantur, quoniam rei naturam non attingunt, nihil de vera Sacramenti ratione imminui, credendum eſt. Ac merito quidem a primis uſque Eccleſiæ temporibus illud ſemper ſervatum eſt, ut Sacramenta ſolemnibus quibuſdam cæremoniis miniſtrarentur. Primum enim maxime decuit, ſacris Myſteriis eum Religionis cultum tribuere, ut ſancta ſancte tractare videremur. Præterea, quæ in Sacramenta efficiuntur, cæremoniæ ipſæ magis declarant, ac veluti ante oculos ponunt, & earum rerum ſanctitatem in animos fidelium altius imprimunt. Deinde vero mentes illorum, qui eas intuentur, & diligenter obſervant, ad ſublimium rerum cogitationem erigunt, fidemque in eis, & charitatem excitant: quo major cura diligentiaque adhibenda erit, ut fideles vim cæremoniarum, quibus ſingula Sacramenta conficiuntur, cognitam & perſpectam habeant.*

III. Probatur ex Auguſtino epiſt. 55. alias 119. cap. 11. *Ad ipſum ignem amoris nutriendum & flandum quodamodo, quo tanquam pondere ſurſum, vel introrſum referamur ad requiem, iſta omnia pertinent, quæ nobis figurate inſinuantur: plus enim movent, & accendunt amorem, quam ſi nuda ſine ullis Sacramentorum ſimilitudinibus ponerentur. Cujus rei cauſſam difficile eſt dicere. Sed tamen ita ſe habet, ut aliquid per allegoricam ſignificationem intimatum plus moveat, plus delectet, plus honoretur, quam ſi verbis propriis diceretur apertiſſime. Credo, quod animæ motus, quamdiu rebus adhuc terrenis implicatur, pigrius inflammatur, ſi vero fertur ad ſimilitudines corporales, & inde referatur ad ſpiritualia, quæ illis ſimilitudinibus figurantur, ipſo quaſi tranſitu vegetatur, & tanquam in facula ignis agitatus accenditur, & ardentiore dilectione rapitur ad quietem.* Et Lib. 9. Confeſſionum cap. 6. & 7. ſcribit. *Quantum flevi in hymnis & canticis tuis* (apoſtrophe eſt ad Deum) *ſuave ſonantis Eccleſiæ tuæ vocibus commotus acriter! voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & exæſtuabat inde affectus pietatis, & currebant lacrimæ, & bene mihi erat cum eis. Non longe cœperat Mediolanenſis Eccleſia genus hoc conſolationis, & exhortationis celebrare, magno ſtudio fratrum concinentium vocibus, & cordibus. Nimirum annus erat, aut non multo amplius, cum Juſtina Valentiniani Regis pueri mater, hominem tuum Ambroſium perſequeretur hæreſis ſuæ cauſa, qua fuerat ſeducta ab Arianis. Excubabat pia plebs in Eccleſia, mori parata cum Epiſcopo ſuo, ſervo tuo. Ibi mater, ancilla tua, ſollecitudinis & vigiliarum primas partes tenens, orationibus vivebat. Nos adhuc frigidi a calore ſpiritus tui excitabamur tamen civitate attonita atque turbata. Tunc hymni, & Pſalmi, ut canerentur ſecundum morem orientalium partium, ne populus mæroris tedio contabeſceret, inſtitutum eſt; & ex illo in hodiernum retentum, multis jam ac pene omnibus gregibus tuis, & per cætera orbis imitantibus.* Et lib. *de cura pro mortuis gerenda* cap. 5. n. 7. docet: *nam & orantes de membris ſui corporis faciunt, quod ſupplicantibus congruit, cum genua figunt, cum extendunt manus, vel etiam proſternuntur ſolo, et ſi quid aliud viſibiliter faciunt, quamvis eorum inviſibilis voluntas, & cordis intentio, Deo nota ſit, nec ille indigeat his indiciis, ut humanus ei pandatur animus; ſed hinc magis ſe ipſum excitat homo ad orandum, gemendumque humilius, atque ferventius. Et neſcio, quomodo, cum hi motus corporis fieri, niſi motu animi præcedente, non poſſint, eiſdem rurſus exterius viſibiliter factis, ille interior inviſibilis, qui eos fecit, augetur, ac per hoc cordis affectus, qui ut fierent iſta, præceſſit, quia facta ſunt, creſcit.*

IV. Probatur ex aliis Patribus. Tertullianus lib. de Bapt. cap. 13. *Nos manus non tantum attollimus, ſed etiam expandimus divina paſſione modulantes.* Athanaſius lib. de Incarnat. &c. *Signo Crucis omnia magica compeſcuntur, & Veneficia ineſſicacia fiunt .... Veniat, qui iſtorum dictorum experimentum capere velit, & in ipſis præſtigiis Dæmonum, & impoſturie vaticiniorum, & in miraculis magiæ, utatur ſigno crucis ab ipſis deriſo, nomen Chriſti invocet, & videbit,*

quomodo eis rei metu dæmones fugiant, vaticinia conquiescant, magia, & veneficia jaceant. Ambrosius lib. *de iis, qui mysteriis initiantur* cap.9.: *tu dicis tamen, hoc est verum: quod os loquitur, mens interna fateatur.*

V. Probatur enumerando utilitates, quæ ex cæremoniis proveniunt; quarum prima est majestas & reverentia, quæ debetur mysteriis Religionis nostræ; secunda pietas Fidelium, quæ promovetur, excitatur, & nutritur; tertia est utilitas ad exponenda, & defendenda fidei nostræ mysteria; quarta est distinctio Catholicorum ab Hæreticis, & aliæ, quos Scriptores fusiori calamo addunt.

VI. Probatur Rationibus, & congruentiis. I. Quia Ecclesia a suis incunabulis si iis cæremoniis usa est, quis dicere poterit, Ecclesiam rebus vanis & inutilibus a sui exordio usque ad nostra secula usam fuisse? II. Apostoli post Christum fuerunt primi, qui in Ecclesiam christianam cæremonias invexerunt, ut patet ex Augustino citata epist.119. ad Januarium: *terribile autem est ne Apostolos res vanas & inutiles in Ecclesiam invexisse?* III. Quia hæ cæremoniæ juvant intellectum, ut facilius Sacramenti effectus cognoscat; quod de exorcismis asserit Augustinus lib.6. contra Julianum cap.5., & lib.1.de Peccator. merit. & remiss. cap.34.; & lib.2. cap.26. IV. Quia Sancti Patres his cæremoniis usi sunt, ut populos in mysteriorum fidem confirmarent: patet ex Ambrosio toto quasi libro *de iis, qui mysteriis initiantur*. V. Quia per cæremonias quasi ponuntur ante oculos Fidelium mysteria, quæ in Sacramentis occultantur: ut docet Cyprianus epist. ad Cæcilium. VI. Quia hæ cæremoniæ non sunt ex se malæ, sed indifferentes: ergo, quando ad bonum finem ordinantur, bonæ debent fieri.

Obstant I. In Christianismi exordio Ecclesia simplici cultu divina mysteria celebrabat, & absque cæremoniis: ergo tunc pro comperto habebatur, cæremonias non esse necessarias, nec utiles. II. Sunt aliquæ cæremoniæ in Sacramentorum administratione, quæ nihil conferunt ad instructionem Fidelium, nec ad illorum pietatem: ergo saltem hæ non sunt necessariæ, nec utiles. III. Omne, quod non est institutum a Deo, & est ad ejus cultum ordinatum, Deo non placet; sed cæremoniæ, quæ sunt ab Apostolis & ab Ecclesia institutæ, non sunt institutæ a Deo, sed ab hominibus: ergo Deo non placent. IV. Cæremoniæ, vel sunt essentiales in Sacramentorum administratione, vel pertinent ad Sacramentorum integritatem; non essentiales, quia sine illis Sacramenta consistunt; nec pertinent ad Sacramentorum integritatem, quia sine illis valide conficiuntur Sacramenta, & administrantur: ergo nullo modo fuerunt necessariæ, nec ad præsens sunt utiles.

Respondemus ad I., non mirum, quod Ecclesia in sui exordio cæremonias non adhibuerit, quia Fideles ob persecutionum metum in cavernis & speluncis abscondebantur, ut sacra mysteria celebrarent, & ibi non poterant ullo apparatu sacra peragere. Postquam autem a Constantino Magno reddita fuit pax Ecclesiæ, testatur Eusebius in vita Constantini, quibus sumptibus Fideles erexerint templa, qua pompa, & quo apparatu sacras functiones celebraverint, & quibus cæremoniis solemnem Sacramentorum administrationem peregerint.

Ad II., negatur absolute antecedens; omnes enim cæremoniæ, si recte & sine æmulationis ardore considerentur, prosunt multum ad Fidelium eruditionem, atque pietatem, & præcipue si rudes sint, ipsis exterioribus actionibus edocentur, ut spiritualia cum reverentia & devotione pertractent, suscipiant, ac venerentur. Quod & ipsimet, qui fuerunt aliquando nostrorum mysteriorum irrisores fatentur.

Ad III., dicitur, quod quando ea, quæ ab hominibus instituuntur, sunt opposita illis, quæ Deus instituit, certum est, quod Deo non placent, nec placere possunt. At quando sunt conformia, & ad eundem finem ordinata, scilicet ad Dei cultum promovendum, & ad nostram pietatem fovendam, quam maxime placent Deo; & maxime hoc, quando homines id instituunt auctoritate ipsis a Deo tributa.

Ad IV., cæremoniæ non pertinent ad essentiam, sed ad integritatem Sacramentorum, ita quidem, ut quando omittuntur, valide Sacramenta fiant,

sed illicite; At de hoc fusius in sequenti Dissertatione tractabimus.

Pro secunda Dissertationis partæ duæ sunt extremæ opiniones: quarum una agnoscit in cæremoniis sacramentalibus originem pure historicam simplicem ac literalem, altera vero agnoscit mysticam & symbolicam ipsarum significationem. Quæ quidem duæ extremæ opiniones, ut penitus cognoscantur a Tournely exponuntur verbis, quæ recitavimus nuper. Unde

Dicimus II., non improbandam esse literalem & historicam cæremoniarum expositionem; nec negandum esse a primis Ecclesiæ exordiis mysticum, & symbolicum sensum illis fuisse annexum.

I. Probatur Conclusio quoad primam partem. Sicut in cæremoniis veteris legis erant, quæ literalem & historicam expositionem atque originem continebant, ita pariter conveniens est, ut dicatur esse in cæremoniis sacramentalibus novæ legis: ergo vere in cæremoniis novæ legis habet locum historica & literalis expositio. Probatur antecedens, tum de Circumcisione, quæ continebat signum distinctionis populi hebraici ab aliis gentibus, & præter hanc mysticam & spiritualem significationem habebat, tum de infusione olei, quam fecit Jacob, quando erigebat lapidem in titulum, quæ continebat & historiam & consecrationem, ad quam ipsa effusio ordinabatur: tum de aliis cæremoniis Hebræorum, quæ a sanctis Patribus, & a sacris Expositoribus literaliter & mystice explicantur.

II. Probatur a citato Tournely de usu cereorum, & thuris in cæremoniis Sacramentorum novæ Legis, & præcipue de thuris usu his verbis: „ nenpe
„ adhibitum fuisse ad depellendum noxium odorem, qui ex locis subterraneis, & ex magna Fidelium in illis inclusorum copia, exalabat. Ita fert antiquum Missale S. Dionysii in Gallia ad benedictionem incensi: *hoc incensum ad omnem fætorem nocivum extinguendum Dominus benedicat, & in odorem suavitatis accendat*. Et S. Thomas 3. part. q.53. ar.5. ad.2. ait: *thurificatione non utimur quasi cæremoniali præcepto Legis, sed sicut Ecclesiæ statuto .... primo quidem ad reverentiam hujus Sacramenti, ut scilicet per bonum odorem depellatur, si quid corporaliter pravi odoris in loco fuerit, quod posset provocare horrorem; secundo ad repræsentandum effectum gratiæ*. Primis Ecclesiæ seculis in usu fuisse thus adolere, significat Canon tertius eorum, qui *Apostolici* dicuntur: *ne liceat*, inquit, *aliud aliquid ad altare offerre, quam oleum ad luminare, & incensum tempore sanctæ Oblationis*. Non est, quod in re tam certa & explorata comprobanda immoremur diutius: Deus ipse Exodi 30., thuris compositionem præscribit, prohibetque, ne in alium, quam Tabernaculi cultum usurpetur. *Talem compositionem non facietis in usus vestros, quia sanctum est Domino. Homo quicunque fecerit simile, ut odore illo perfruatur, peribit de populis suis*. Continet igitur usus thuris & incensi sacrum aliquid ac divinum, quod ad Dei cultum suo modo refertur. Deo adoletur, tanquam supremo rerum omnium Domino, cui latriæ cultus debetur, thaure fumant & odoribus Altaria, in honorem Sacrificii, quod ibi offertur; thuris honores exhibentur Crucis & sanctorum imaginibus, qui honos præcipue ad Archetypa tendit ac refertur. Exibetur quoque sacro Evangeliorum libro, in signum venerationis, qua verbum Dei prosequimur, & boni oduris, quem respergere ubique ac diffundere christiani omnes tenentur. Oblationes etiam suffictu perfunduntur, ut consecrentur, & Deo gratæ fiant, & acceptæ. Ipsis denique Fidelibus, dum Sacris intersunt, incensum offertur, ut moneantur orationes suas ad Deum dirigere, & bonorum operum odorem, quasi thus acceptissimum, circumquaque diffundere. Hæc pauca de Cæremoniis, quantum ad institutum nostrum spectat, sufficiant, de quibus data opera fusius tractant, qui de rebus liturgicis scripserunt.

III. Probatur testimonio sanctorum Patrum, & veterum Scriptorum ecclesiasticorum, qui sacramentales cæremonias commemorant, & illarum literalem & historicam originem describunt, & mysticam atque symbolicam significationem exponunt. Hi autem sunt, Prudentius Hymno 2. de passione S. Laurentii, Paulinus

Poe-

Poemate 14., alias 19. de natali S. Felicis versu 98., Gregorius Thuronensis lib. *de gloria Confessorum* cap.21., 69. 70 71.79. Nazianzenus Orat.4.advers.Julianum, Hieronymus epist.86. alias 27. ad Eustochium, Nyssenus de vita sancti Macrini, & alii plures apud Auctores videndi.

Objiciunt I. Si cæremoniæ sacramentales continerent effectum spiritualem, Ecclesia declarasset; sed de hoc nihil Ecclesia declaravit, nec definivit: ergo verum non est, quod cæremoniæ sacramentales contineant effectum mysticum symbolicum, & spiritualem. Probatur major; quemadmodum enim Ecclesia nos docet cæremonias ipsas, usum illarum, & debitum, quod in nobis est adhibendi illas, ita etiam debuisset nos instruere de effectu, quem in nobis producunt. Quod autem de hoc effectu nihil nobis declaraverit Ecclesia ex eo patet, quod disputationi Theologorum illum ipsum remittit: ergo signum est quod non declaravit. II. Posito semel historico & literali sensu cæremoniarũ sacramentalium, illud omne, quod reducitur ad spiritualem & mysticum, est arbitrarium, sed si est arbitrarium eo ipso non est magni faciendum: ergo ad illud non attendit Ecclesia. Et quidem patet, quod sit arbitrarium, quia est multiplex & varium: quisque enim suo arbitratu investigat, judicat, & exponit. III. Nec etiam finis historicus & literalis cæremoniarum sacramentalium est certus: ergo vere non potest dici, quod ipse sit attendendus vel in institutione illarũ, vel in earundem usu. Probatur antecedens; quia si esset certus, idem ab omnibus assereretur, & omnes in eo assignando convenirent; atqui hoc non videmus: ergo non est certus. Probatur minor ex iis, quæ diversimode Scriptores narrant circa initium & ortum aliquorum rituum, qui in Sacramentis adhibentur; puta, in aquæ lustralis introductione, in cereorum accensione, in thuris usu, in olei effusione, &c. IV. Multa, quæ circa ritus sacramentales a Scriptoribus quibusdam asseruntur, ab aliis negantur: ergo non est constans illorum rituum, nec institutio, nec usus: ergo non est certus, nec laudabilis finis: ergo non est vere a nobis assignabilis. V. In aliquibus Sacramentorum ritibus, ut originem assignemus, recurrimus ad Gentiles populos, & eam ab eorundem usu derivamus; sed hoc nunquam poterit producere finem mysticum & spiritualem: ergo cœremoniæ sacramentales nequeunt habere pro fine aliquid, quod sit mysticum & spirituale. Minor patet, quia Gentilium populorum instituta nunquam habere poterunt pro fine aliquid, quod sit Deo sacrum, & spiritui nostro opportunum. VI. Si ponitur pro fine cœremoniarum sacramentalium solus sensus historicus & literalis, sequitur, quod Sacramenta non sint opus divinum, sed humanum; si vero ponitur aliquid mysticum & symbolicum, sequitur pariter, quod Sacramenta non sint signa rei latentis, sed sint potius res ipsæ, quæ latent; si autem ponitur utrunque, videtur, quod unum nequeat stare cum altero, quia potius ad invicem se excludunt, quam inter se ipsa componant: ergo semper stat, quod in Sacramentorum cœremoniis nullus omnino sit finis; adeoque contra id, quod superius probabatur, nulla pariter sit necessitas, & utilitas.

Respondemus ad I., Ecclesiam utique declarasse Sacramentorum finem mysticum atque symbolicum, quanvis non declaraverit finem historicum & literalem, quem solum Theologorum disputationi remisit. Et quid facit Ecclesia, quando declarat cœremonias sacramentales esse laudabiles, esse pias, devotionem nostram promovere, & spiritualem profectum nobis pariter commendare? ; nonne hic est finis mysticus, symbolicus, & spiritualis?, & hunc Ecclesia declaravit, & declarat, & præcipue quando nobis imponit obligationem observandi illas, ut in sequenti Dissertatione videbitur.

Ad II., dicitur, quod quanvis illud omne, quod est spirituale ac mysticum sit arbitrarium in individuo, non est tamen arbitrarium in specie & in genere; quia, etsi varient Scriptores in hoc aut illo fine mystico & spirituali assignando, conveniunt tamen omnes in aliquo spirituali dicendo: ergo semper stat, quod vere in Sacramentorum usu aliquod mysticum & spirituale inveniatur; quanvis deinde controvertatur quale sit illud. Et hoc est, quod Ecclesia disputationi Theologorum remisit.

Ad

Ad III. Non fundatur in certitudine humanæ historiæ, quæ ut plurimum est fallibilis, constantia finis spiritualis & mystici, qui in cœremoniis sacramentalibus continetur; quæcunque enim sit origo, vel initium illarum, finis spiritualis earundem in specie & in genere semper idem est, scilicet vel major Dei gloria, vel amplior Dei bonitatis laus, vel fusior nostræ perfectionis utilitas, vel largior erga nos divinæ beneficientiæ usus. Et hæ quidem non pendent ab historica certitudine rerum particularium, quæ in se fallibiles esse possunt, sed a divina ordinatione, que ita cœremoniarum usum in Ecclesia statuit, ac direxit.

Ad IV., dicitur, quod incertitudo factorum nullum affert præjudicium certitudini divinæ institutionis. Sat enim nobis est, ut sciamus, Deum instituisse in Sacramentis has, & non alias cœremonias, & has & non alias præcepisse. Et si Deus hoc fecit per Ecclesiam, sat pariter nobis est, quod Ecclesia ita, & non aliter statuerit. Quod vero hoc, vel aliud motivum habuerit ad hoc statuendum, de materia. Ii se habet; & hoc pariter nostræ disputatio ii comisit, nec quod l hoc nobis aliquam credendi obligationem imposuit.

Ad V. Dato, quod origo, & initium aliquarum cœremoniarum petatur a consuetudinibus, quæ inter Gentiles populos vigebat, non per hoc tamen fit, quod si fuerint cœremoniæ illæ semel in Ecclesiam introductæ, quia ab Ecclesia ipsa institutæ & imperatæ, non possint finem in nobis sacrum & spiritualem producere. Productio enim finis hujusce non dependet ab exemplo, quod desumeretur a Gentilium praxi, sed ab obedientia, quæ exhiberetur Ecclesiæ præceptis, & a praxi, quam Fideles exequerentur juxta mandatum ab Ecclesia ipsis datum. Et hoc posset non paucis probari exemplis, quæ passim in Ecclesiæ historia quisque poterit invenire.

Ad VI. In nostra sententia ponitur pro fine cœremoniarum sacramentalium uterque sensus; falsum autem est, quod objectio supponit, sed non probat, scilicet, quod unus finis ab altero destruatur, & quod inter se potius pugnent, quam adjuventur. Et ut ad exempla recurramus, finis historicus e. g. Olei, quod adhibetur in Sacramentis quibusdam desumitur ab oleo, quod Jacob fudit super lapidem, & finis mysticus & symbolicus continet spiritualem unctionem, quam percipit anima in Sacramentorum susceptione. Inter autem hos fines quænam est repugnantia? Pariter finis historicus & literalis circa cereorum accensionem petitur a primis Fidelibus, qui sacra mysteria intra speluncas & caveroas celebrantes illa adhibebant; finis autem spiritualis & mysticus est accensio mentis & illuminatio ejusdem ad celebrationem Sacrorum. Quæ autem contrarietas inter hos fines? Sic pariter poterit quisque de aliis ritibus discurrere, examinando scilicet fines ipsorum, tam literales & historicos, quam symbolicos, & mysticos, & nullos ex his inveniet cum aliis pugnare, at potius convenire.

DIS-

DISSERTATIO CCCXXIX.

De Sacramentorum Cœremoniis. An in Ecclesia sit auctoritas instituendi & præcipiendi cœremonias in solemni Sacramentorum administratione servandas? An re ipsa institituerit atque præceperit? Et an sit peccatum, & quale, prætermittere ritus ab Ecclesia ordinatos in Sacramentorum administratione, etiam citra scandalum, atque contemptum?

PRO prima Dissertationis parte notat Bellarminus Tomo 3. Controversia 1. lib. 2. cap. 31. *Potest Ecclesia instituere novas cœremonias, non quidem ad justificandum impium, sed ad alios effectus spirituales*. Et postmodum ut ha c conclusionem probet, hæc sequentia verba præmittit. ,, Nota pro explicatione, cœremonias ab Ecclesia institutas tribus modis posse esse utiles. Primo, ad ornandum & repræsentandum aliquod mysterium Religionis, & eo modo juvandos rudiores; & de hoc inter Catholicos nulla potest esse dubitatio. Secundo, ad morbos curandos, & Dœmones pellendos, & peccata venialia purganda, & alia id genus, idque per modum impetrationis, ut cum Ecclesia benedicit candelas, palmas, agros &c. Ista enim valent ad effectus illos, ad quos instituuntur, ex vi orationum Ecclesiæ, quæ sine dubio exaudiuntur; & de hoc etiam non est quæstio apud Catholicos. Tertio modo, probabile est, posse Ecclesiam instituere ejusmodi cœremonias ad eosdem effectus per applicationem Christi meritorum, ita ut ex opere operato, illos effectus producant, quomodo Sacramenta ex opere operato justificant. Christus enim sine dubio meruit Ecclesiæ suæ non solum gratiam & gloriam, sed etiam omnia alia beneficia, quæ illi utilia esse possunt. Et quidem ad gratiam & justificationem impii consequendam instituit ipse Sacramenta, quibus applicentur ipsius merita; nec licet jam alia signa instituere ad effectum illum principalem: ad alia beneficia minora reliquit Ecclesiæ potestatem, ut instituat signa, quibus applicentur ipsius merita. Ita quidam disputant, sed non est usque adeo certum, præsertim cum videamus non habere signa ista in fallibilem effectum. Quamquam posset dici habere effectum infallibilem, si id sit utile hominibus, non autem absolute, quia sæpe non expedit nobis ea beneficia consequi: quomodo de extrema Unctione dicere solemus, quo ad effectum sanitatis corporalis. Sed quidquid de hoc sit; nostra propositio solum asserit contra Hæreticos, licere Ecclesiæ instituere novas cœremonias non ad justificandum a peccatis mortalibus, sed ad alios fines

I. Lutherus in lib. *de formula Missæ*, & in lib. *de piis Cœremoniis*: Melanchthonus in locis tit. *de cœremoniis*; Illyricus in Apologia pro Confessione Antuerpiensi, c. 10., Confessio Augustana art. 15., & 16., & Lutherani omnes communiter fatentur ultro, posse Ecclesiam aliquas cœremonias instituere, sed ad eruditionem tantum, splendorem, & ordinem Ecclesiæ, non autem ut sit obligatio, & cultus opinio.

II. Calvinus lib. 4. Institut. cap. 10. §. 11., id nullo modo licere asserit; quem sequitur Brentius in Confessione Wirtembergiensi cap. *de Cœremoniis*. Horum mens est, quod Ecclesia possit instituere dispositionem concionum, lectionum, festorum, & aliarum rerum, quæ secundum præcepta, vel exi-

existentiâ Scripturarum celebrantur, sed non possit novos ritus inducere ad veritatem adumbrandam, quæ jam in Evangelio patefacta est; quales sunt, interdiu accendere cereos, uti vexillis, seu crucibus, ad significandum victoriam Christi &c.

III. Kemnitius his ultimis subscribit, quum velit divinæ institutioni nihil addendum, aut detrahendum esse, quasi, quas Christus cœremonias instituit, vel idoneæ non sint, vel non sint sufficientes.

IV. De omnibus Hæreticis hisce hæc scribit Jueninus in Institutionibus theologicis. „ Heterodoxi fatentur, „ Ecclesiam, tum in Occidente, tum in „ Oriente, quovis seculo plures adhibuisse cœremonias in Sacramentorum administratione; verum ex iis nonnulli „ contendunt, Ecclesiam nusquam eas „ cœremonias ministris præcipisse; addunt alii, nec potuisse præcipere: „ hincque concludunt, adhiberi quidem posse nonnullos ritus in admini- „ stratione Sacramentorum, sed contendunt, ministros pro libito posse, vel „ eos omittere, vel in alios, ut libuerit, „ immutare.

Dicimus I., Ecclesiam potuisse cæremonias in Sacramentorum administratione instituere & præcipere.

I. Conclusionis pars probatur I. Potuit Synagoga in lege veteri, immo etiam potuerunt privati homines, ritus quosdam instituere in Sacrorum celebratione: ergo a fortiori potuit Ecclesia sacramentales cœremonias instituere. Consequentia sequitur, quia major est auctoritas in Ecclesia Christi, quam in Synagoga, vel in privatis hominibus fuerit. Antecedens probatur enumeratione illorum omnium, qui in lege veteri sacrorum rituum fuerunt, introductores, & præcipue Enoch, Abraham, Melchisedech, Aaron, Moyses &c. Si dicant, hos effecisse nomine Synagogæ, nos dicemus, Ecclesiam pariter nomine suo effecisse, & efficere. Si dicant insuper, id præstitisse ex Dei præcepto, inspiratione, & assistentia; nos quoque dicimus, Ecclesiam præstitisse & præstare ex Spiritus Sancti auctoritate & assistentia.

II. Probatur. Potuerunt Apostoli sacros ritus instituere, & alia multa ad disciplinam pertinentia inducere: ergo similiter potest Ecclesia. Probatur antecedens. Apostoli prohibuerunt usum sanguinis essufocati, quod legitur in Scriptura, & alia multa pariter instituerunt circa ritus & cæremonias sacras, quæ ex traditione habemus. Consequentia autem prioris argumenti sequitur, quia tota illa potestas, quæ fuit in Apostolis, est in Ecclesia: ergo si potuerunt Apostoli, potuit & Ecclesia.

III. Probatur. Si Ecclesia non potuisset sacramentales cæremonias instituere, vel hoc fuisset ex parte Ecclesiæ, quia scilicet hujusmodi auctoritatem non habuisset, vel ex parte cæremoniarum, quia nimirum cæremoniæ sunt propriæ tantum veteris testamenti, & non novi; vel tandem ex parte novitatis cæremoniarum; quia non licet addere aliquid cœremoniis a Christo Domino institutis; sed nulla ex his repugnantia locum habet: ergo vere Ecclesia potuit sacramentales cœremonias instituere. Probatur minor. Non habet locum prima, quia Ecclesia potest leges ferre in foro conscientiæ obligantes: ergo potest ritus quosdam in confectione & collatione Sacramentorum adhibendos instituere: neque secunda, quia etiam in lege nova Christus Dominus instituit sacramentales cæremonias, quæ adhuc per Adversarios verissimæ cœremoniæ sunt: neque tertium; quia nunquam Dominus prohibuit, ne aliquid cœremoniis ab ipso institutis adderetur; immo potius contrarium, quia, quum ipse instituerit tantum materiam & formam quorundam Sacramentorum, absque eo quod determinaverit modum applicandi materiam, & proferendi formam, hanc potestatem Ecclesiæ suæ reliquit; quæ quidem alia non est, quam potestas cœremonias instituendi ac præcipiendi.

Secunda Conclusionis pars probatur I., exemplo Victoris, Summi Pontificis in *Controversia de Paschate* inter Orientales Episcopos, quibus Victor excommunicationis pœnam minatus est, si Pascha deinceps cum Judæis, hoc est, Luna XIV. Martii in quamcunque hebdomadæ diem incideret, celebrarent. Nusquam in tali controversia dixerunt Orientales, quod modo Hæretici dicunt, non posse scilicet Ecclesiā ritus aliquos præscribere. Ulterius, Concilium Nicænum I. pertinaces Orienta-

les a Victoris ordinatione rebelles excommunicavit, & sub *Quartodecimanorum* nomine Hæreticis adnumeravit.

II. Probatur. Baptismus per Canonem 50 ex iis, qui *Apostolici* dicuntur, per trinam immersionem conferri debebat, & contrarium facientibus depositionem minabatur Ecclesia; sed hæc trina immersio fuit postmodum mutata in trinam ablutionem ab eadem Ecclesia: ergo Ecclesia habuit potestatem & instituendi, & mutandi sacramentales cœremonias. Unde fit clarum, quod, quanvis Christus in Baptismo præceperit ablutionem, non præcepit tamen illam faciendam esse, vel per aspersionem, vel per infusionem, vel per immersionem; & hoc Ecclesiæ suæ determinandum reliquit. Insuper idem Christus in Eucharistia determinavit panem pro materia, sed non distinxit, an ille panis debeat esse azymus, an fermentatus; unde dicebat Augustinus epist. 118. *Et ideo non præcepit, quo deinceps ordine* (Eucharistia) *sumeretur, ut Apostolis, per quos Ecclesias dispositurus erat, servaret hunc locum: nam si monuisset, ut post cibos alios semper acciperetur, credo, quod eum morem nemo variasset*. Denique decrevit Christus formam in Sacramentis, sed non explicavit modum, quo forma proferri debet, indicative, vel deprecative, quemadmodum non determinavit modum, quo materia subjecto debet applicari, & utrunque Ecclesiæ determinandum reliquit; sed modus proferendi formam, & applicandi materiam est, cœremonia sacramentalis: ergo Christus dedit Ecclesiæ potestatem præcipiendi cœremonias sacramentales.

Dicimus II., Ecclesiam de facto cœremonias sacramentales aliquas instituisse & præcepisse.

I. Probatur Conclusio. Multi Sancti Pontifices fuerunt quidem consulti ab Episcopis de rebus fidei, & morum, sed multo sæpius consulti fuerunt de ritibus, & cœremoniis sacramentalibus: ergo signum est, quod Episcopi in Pontificibus Maximis potestatem hanc cognoscebant. Et huic probationi adjungi possunt exempla, quæ de Victore in Controversia de Paschate adduximus, & alia, quæ passim apud Scriptores invenientur.

II. Probatur omnibus Canonibus ecclesiasticis, quibus vel Pontifices, vel Concilia, cœremonias sacramentales, vel instituerunt, vel præceperunt, vel innovarunt, & præ cæteris patet ex Canone illo 50., qui dicitur Apostolorum, quia, ut ait Jueninus, Canones illi Apostolici dicti continent disciplinam tribus prioribus seculis servari solitam in Oriente. Hæc sunt verba Canonis. *Si quis Episcopus, vel Presbyter, non trinam mersionem unius mysterii celebret, sed semel mergat in baptismate, quod dari videtur in Domini morte, deponatur*. Loquitur insuper Cyprianus in epist. ad Cæcilium de vino aqua temperando; quod etiam pertinet ad ritus, & cœremonias sacramentales.

Opponunt I. Ecclesia prioribus seculis sacrorum rituum transgressores in Sacramentis puniebat vel excommunicationis, vel depositionis pœna; sed hic rigor est nimius: ergo dicendum est, quod Ecclesia in hac parte suæ potestatis jura excesserit. II. Multa erant in Ecclesia priori Ævo, quæ libera relinquebantur Sacramentorum ministris: ergo signum est, quod Ecclesia circa ritus sacramentales non sumebat sibi provinciam instituendi, & præcipiendi præter illa, quæ Christus Dominus circa cœremonias & ritus in Sacramentorum administratione præceperat. III. Adhuc liberum erat cuique in collatione Baptismi vel trinam, vel unam tantum adhibere mersionem; sed hoc spectat ad ritum: ergo si hic ritus erat pro libito Ministri, Ecclesia circa ipsum nihil instituerat, neque præceperat IV. Quanvis Ecclesia aliquando sibi usurpaverit potestatem immutandi cœremonias Sacramentorum, non tamen hoc fecit semper, neque fecit in cœremoniis illis, quæ dicuntur *substantiales*; sed in iis, quæ erant *accidentales*, & plurimum a Sacramentorum substantia remotæ.

Respondemus ad I., jus illud non usurpasse temere Ecclesiam sibi, sed habuisse a Christo per illa Evangelii verba, quibus Christus Apostolis suis dicebat, & in Apostolorum persona dicebat etiam Ecclesiæ. *Quæcunque ligaveritis super terram erunt ligata & in cælis. & quæcunque solveritis super terram erunt soluta & in cælis. Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & publicanus. Qui potestati resistit, Dei* ordi-

ordinationi resistit. Insuper quis credat, Præsules sanctissimos, quorum aliqui fuerunt Martyres Christi, & aliqui Ecclesiæ Doctores, vel per se ipsos, vel in Conciliis congregatos, potestatem sibi non concreditam a Christo in usu posuisse circa sacramentalium cæremoniarum vel institutionem, vel immutationem? Quod si hoc credibile non est, dicere jure debemus, antiquos Patres Ecclesiæ jure optimo sacramētales cæremonias instituisse, præcepisse, & aliquando etiam innovasse.

Ad II., primo negatur, quod assumitur, si fecisset aliquid contra illa, quæ Ecclesia instituerat, atque præceperat. Si vero libertas illa ab Ecclesia ipsa Ministris Sacramentorum proveniebat, non eam exercebant Ministri, tanquam proprio marte usurpatam, sed tantum ut sibi ab Ecclesia datam. Unde semper ab Ecclesia primario & principaliter ritus illi, alioquin indifferentes & adiaphori, dependebant.

Ad III., negatur omnino Assumptum, tum quia, si liberum fuisset vel unam vel trinam immersionem, adhibere, Canon dictus apostolicus trinæ mersionis omissionem depositionis pœna non puniviffet; quia tanta & talis pœna non solet dari ab Ecclesia in trasgressione rerum, quæ indifferentes sunt. Ad hæc subdit Jueninus in Institutionibus theologicis exemplum, quod sequitur. „ Leander, Episcopus Hispalensis, ineunte septimo seculo, Gregorium Magnum consuluit de ministris quibusdam catholicis, qui per unam immersionem in Hispaniis baptizabant, ne darent locum Arianis, qui triplici immersione utebantur, ut triplicem in Trinitate substantiam adstruerent; atqui frustra de eo facto Leander Gregorium consuluisset, si cuique Baptismatis Ministro liberum fuisset aut trinam, aut unam tantum immersionem adhibere.

Ad IV. Falsitas illius quod asseritur in objectione clare desumitur ex Concilio Tridentino sess. 21. cap. 2. ubi hæc habet: *declarat, hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret, vel mutaret, quæ Suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire judicaret.*

Dicimus III., esse peccatum prætermittere ritus ab Ecclesia ordinatos in Sacramentorum administratione; & quidem grave si adfuerit scandalum, & contemptus; leve vero si non adfuerint.

Prima Conclusionis pars probatur I., quia illicitus est cujuscunque rei sacræ contemptus, & illicitum est quoque omne id, quod Fidelibus potest scandalum ingerere; sed contemptus cæremoniarum sacramentalium in re gravi, gravis est contemptus, & potest Fidelibus grave scandalum ingerere: ergo si contemptus sit in re gravi, & scandalum contineat grave, erit peccatū mortale prætermittere cæremonias sacramentales in solemni Sacramentorum administratione. Dicimus in solemni administratione, quia quando urget necessitas licitum est omittere cæremonias, & sufficit tantum essentialia præstare.

II. Probatur; quia si Ecclesia potest præcipere, & defacto præcipit, cæremonias sacramentales, Fideles tenentur obedire, & si non obediunt, certissime peccant; Ecclesia enim, ut dictum est, leges etiam in foro coſcientię obligantes ferre potest. Quod patet ex Concilio Tridentino sess. 7. can. 13. *Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunque Ecclesiæ Pastorem mutari posse, anathema sit.*

Secunda Conclusionis pars probatur I. Quamvis cæremoniarum sacramentalium omissio per se sit peccatum mortale, per accidens tamen potest esse veniale; sed per accidens est, quando non adest contemptus, neque scandalum: ergo quando non adest contemptus, neque scandalum, est peccatum veniale. Probatur minor. Quando omittuntur vel ex defectu attentionis, vel scientiæ, vel ratione levitatis materiæ, non est contemptus, neque scandalum: ergo tunc per accidens omittuntur: ergo tunc per accidens est peccatum veniale.

II. Probatur. Peccatum desumit suam malitiam vel ex gravitate actionis peccaminosæ, vel ex ratione contemptus, vel ex circumstantia scandali: ergo quoties materia est levis, & non gra-

gravis, & contemptus non adest, neque fcandalum, tunc peccatum erit leve, & non grave; immo poteft dari cafus, quo aliquando nullum fit peccatum, fi nulla fcilicet fit advertentia intellectus, & inculpabilis abftractio inveniatur.

Obftant I. Cæremoniæ facramentales non funt Sacramentis effentiales, fed accidentales: ergo illarum omiffio nequit effe peccatum mortale. II. Cæremoniæ dictę non conferunt gratiam: ergo fi omittantur, nullum impedimentum gratiæ continent: ergo nullo modo poffunt continere peccatum. III. Ex Auguftino fervari debent cæremoniæ, quæ funt præfcriptæ in illa Ecclefia, in qua quis Sacramenta miniftrat: ait enim in epift. 118. *Nec difciplina ulla eft in eis melior gravi prudentique chriftiano, quam ut eo modo agat, quo agere viderit Ecclefiam ad quamcumque forte devenerit*: ergo cæremoniæ iftæ funt indifferentes, ut obferventur, vel non obferventur in quacunque Ecclefia: ergo ipfarum omiffio non poteft continere peccatum. IV. Si femel admittatur, quod fine his cæremoniis Sacramenta valide & licite conficiantur, & miniftrentur, illico habetur quod ipfarum omiffio, quum non fit contra validitatem & reverentiam Sacramentorum, nullum generare habeat peccatum.

Refpondemus ad I., quod quanvis cæremoniæ facramentales funt Sacramentis accidentales, illarum nihilominus omiffio poteft effe culpabilis, fi advertenter fiat, & cum contemptu, & cum fcandalo, culpabilis quidem mortaliter, venialiter vero, fi inadvertenter accidat & fine contemptu, & fine fcandalo. Et ratio eft, quia in accidentalibus etiam tenemur obedire Ecclefiæ inftituenti & præcipienti. Si ergo Ecclefia inftituit has cæremonias, & obfervandas in folemni Sacramentorum adminiftratione præcepit, non obedire illi nequit effe fine peccato, quanvis non fit periculum invaliditatis Sacramentorum. Adeft tamen defectus irreverentiæ, quia non obfervando ritus ab Ecclefia præfcriptos inreverenter Sacramenta conficiuntur, & miniftrantur.

Ad II. Verum eft, quod cæremoniæ non conferunt gratiam ex opere operato; poffunt tamen augmentum aliquod gratiæ conferre ex opere operantis, per modum fcilicet impetrationis, ut in fequenti Differtatione dicemus, in qua de Sacramentalibus erit fermo. Utcunque autem impedimentum gratiæ peccatum continet, fi advertenter, & cum contemptu, & cum fcandalo, fiat.

Ad III. Auguftinus intelligitur de obligatione, quam quilibet habet obfervandi ritus illius Ecclefiæ, in qua eft. Et nos pariter loquimur de obligatione, quam Chriftiani habent, obfervandi cæremonias facramentales, & communes, & peculiares illarum Ecclefiarum, in quibus funt. Ex hoc autem non fequitur, quod cæremoniæ illæ fint indifferentes, funt enim obligatoriæ pro illa Ecclefia, in qua funt, quanvis non fint obligatoriæ pro illis Ecclefiis, in quibus non funt.

IV. Admittimus fane fine cæremoniis facramentalibus valide Sacramenta miniftrari; negamus tamen licite confici, & conferri. Immo Adverfarii, qui contrarium affumunt, videntur petere principium, ut dicitur in Scholis, quia ponunt quæftionem pro ratione.

DIS-

DISSERTATIO CCCXXX.

De Sacramentalibus. Quid, quænam, & quot sint Sacramentalia? An remittant peccata venialia ex opere operato? An remittant ex opere operantis?

UÆ dicuntur Sacramentalia in Ecclesia, non hoc nomine appellantur, quod concurrant, vel quid commune habeant, ad Sacramentorum integritatem. Satis enim sine ipsis Sacramenta integra intelliguntur, & habentur. Nec pariter ita nominantur, quod sacramentale ministerium compleant, perficiant, vel exornent; Ministrietenim Sacramentorum, adhuc seclusis ipsis Sacramentalibus sunt ad ministerium suum explendum sufficientes, atque dispositi. Igitur Sacramentalia nominantur, quia similitudinem habent, vel proportionem cum cæremoniis, quæ in Sacramentorum administratione adhiberi solent; quod communi voce Theologi omnes affirmant. Et hæc quoad nomen, & quidditatem Sacramentalium.

Quoad vero numerum ipsorum, sex numerantur, quæ hoc carmine comprehenduntur: Orans, Tinctus, Edens, Confessus, Dans, Benedicens. Orans exprimit dominicam Orationem; & ad hanc sunt qui reducunt preces, quæ in Ecclesiis solemniter consecratis Deo diriguntur, & sunt etiam qui adjungunt pectoris tunsionem, & alia hujuscemodi signa. Tinctus continet aquæ lustralis aspersionem, vel sumptionem. Edens importat panem benedictum, qui dicebatur Eulogia, ad differentiam panis consecrati, qui erat Eucharistia. Eulogiarum habetur mentio in Concilio Carthaginensi III. Can.5., & in Concilio Nicæno Can.14., & apud Augustinum lib.2. de Peccatorum meritis & remissione cap.26., & nos tractabimus fuse, quando de Sacramento Eucharistiæ sermonem habebimus. Confessus, significat Confessionem generalem, cujus initium est: Confiteor Deo Omnipotenti, & recitatur in principio missæ, in Completorio, & aliquando etiam in Prima. Dans vult significare illum, qui pauperibus Eleemosynam elargitur. Benedicens vult exprimere Episcopi, aut Abbatis benedictionem, ad quam recipiendam Subditi genuflectunt.

Dicimus I., nulla Sacramentalia remittere peccata venialia ex opere operato communem esse Conclusionem asserit Hennus, contra Valentiam, & Dianam, aliosque paucos, qui hanc virtutem aquæ benedictæ tribuunt.

I. Probatur Conclusio. Nulla Scriptura docet, nulla Traditio continet, nullus Pater asserit, nullum Concilium decernit, Sacramentalia remittere peccata venialia ex opere operato; sed quod sine Scriptura, sine Traditione, sine Patribus, sine Conciliis, præcipue in rebus Ecclesiæ statuendis, asseritur, perperam & irrationabiliter dicitur; ergo pariter perperam & irrationabiliter videtur dicere, qui asserit quod Sacramentalia remittant peccata venialia ex opere operato.

II. Probatur. Si Ecclesia posset per Sacramentalia remittere peccata venialia ex opere operato, posset etiam per se ipsam immediate remittere illa; sed per se ipsam immediate non potest remittere illa; ergo nec etiam potest per Sacramentalia. Major patet, quia quisque potest per se ipsum exercere virtutem illam, quam alteri exercendam tribuere potest. Minor autem negari non potest, quia Ecclesiæ Prælati, & Patres, nequeunt extra Sacramenta remittere peccata, etiamsi sint venialia & minima.

Obiiciunt I. Augustinus in Enchiridio cap.31. docet, Orationem dominicam remittere peccata venialia; & hæc sunt ejus verba. *Delet hæc Oratio mini-*

minima & quotidiana peccata; sed Oratio dominica est ex Sacramentalibus unum: ergo Sacramentalia delent peccata venialia. II. Communiter Fideles, tenent quod recipiendo pontificalem benedictionem ipsis peccata venialia remittantur; sed pariter pontificalis benedictio est unum ex Sacramentalibus: ergo eadem infertur Consequentia. III. Aqua lustralis aliud non facit, quam tingere frontem illius, qui ipsam tangit, & nihilominus omnes asserunt, quod per ipsius aspersionem peccata venialia deleantur: ergo quum aqua lustralis fit unum pariter ex Sacramentalibus, dicendum est, quod per Sacramentalia peccata venialia deleantur. IV. Benedictio in pane, qui benedicitur, aliquem producit effectum; sed non alius effectus est assignabilis, quam remissio venialium: ergo panis, qui est unum ex Sacramentalibus, peccata venialia remittit.

Respondemus ad I., Augustinum intelligendum esse de remissione peccatorum minimorum & quotidianorum, ex opere operantis, non autem ex opere operato; vel, quod idem est, de impetratione remissionis, quatenus per orationem illam a Deo venialium remissionem impetramus; & hoc ex eo, quod oratio dominica continet peccatorum detestationem, quæ est opus operantis in illis verbis, *dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*.

Ad II. Verum est, quod per pontificalem benedictionem peccata venialia delentur, si tamen adsit aliquis actus internus & externus illius, qui recipit benedictionem, qui quidem actus est opus operantis, non vero opus operatum: & quidem externus, qui exhibetur per genuflexionem exhibitam Pontifici, quando suam benedictionem impartitur, non autem per solam salutationem, qui est civilis actus, qui omnibus honestatis ergo defertur. Et huic actui externo correspondet etiam actus internus, quo Dei majestatem in illo, qui suas gerit vices, per cultum quidem sacrum, non autem mere civilem, veneramur.

Ad III. Pariter in aqua lustrali agnoscimus venialium remissionem, si in illius applicatione reperitur in illo, qui ipsam sumit, deprecatio, & impetratio effectus illius: Et revera hoc certissimum esse debet, quia aliter aquæ lustralis aspersio non differret ab aspersione cujuscunque communis aquæ, in qua nullus actus devotionis, nec externus, nec internus, apparet. Actus autem illos quis negabit esse opus operantis, & non opus operatum?

Ad IV. Agnoscimus sane in pane benedicto effectum, quem argumentum probat, sed negamus, effectum illum provenire ex mera & nuda commestione panis, sine scilicet aliquo actu impetrationis, vel devotionis illius, qui comedit. Aliter commestio cujuscunque panis, quæ fit sine ullo actu, eundem produceret effectum, quod nec dicitur, nec dici potest. Neque dicant, quod variatur suppositio, quia scilicet ille panis est benedictus, & alii panes non sunt benedicti, & effectum benedictio operatur; non dicant hoc, quia benedictio debet applicari, & applicatio fieri non potest sine dispositione recipientis illam. Dispositio autem est opus operantis, non opus operatum.

Dicimus II., Sacramentalia remittere peccata venialia ex opere operantis.

I. Probatur Conclusio simul & explicatur a S. Thoma 3. par. q. 87. ar. 2. per hæc verba. *Triplicatione aliqua causant remissionem peccatorum venialium; uno modo, in quantum in eis infunditur gratia, quia per infusionem gratiæ tolluntur venialia peccata .... secundo, in quantum sunt cum aliquo motu detestationis peccatorum: & hoc modo Confessio generalis, Tunsio pectoris, & Oratio dominica, operantur ad remissionem venialium; tertio modo, in quantum sunt cum aliquo motu reverentiæ in Deum, & ad res divinas, & hoc modo benedictio episcopalis, aspersio aquæ benedictæ &c. operantur ad remissionem venialium peccatorum.*

II. Probatur. Sacramentalia excitant in nobis peccatorum detestationem, vel explicitam, vel implicitam; excitant pariter pium motum in Deum, ac res sacras, & impetrant nobis a Deo remissionem peccatorum illorum, quæ sine Sacramentis remitti possunt; sed hæc omnia important opus operantis: ergo Sacramentalia remittunt venialia ex opere operantis.

III. Probatur. Omnes Theologi, & Catholici conveniunt, quod Sacramentalia habeant virtutem conferendi nobis aliquod bonum spirituale sed hoc bonũ spirituale non potest esse nisi remissio venialium, & hæc remissio venialium nequit esse ex opere operato, quæ tantum convenit Sacramentis: ergo vere sacramentalia conferunt remissionem peccatorum venialium, & illam conferunt ex opere operantis.

Obstant I. Si Sacramentalia, prout a nobis explicantur, sunt illa, quæ in nobis excitant pios motus, vel ad peccatorum detestationem, vel ad Dei amorem, etiam hos effectus in nobis producunt Cruces, Imagines sacræ, Reliquiæ Sanctorum, piæ Lectiones, Sermones, & Conciones, & alia hujusmodi: ergo pariter hæc dicta erunt Sacramentalia; sed sacramentalia non sunt: ergo verum non est, quod Sacramentalia sint illa, qui motus illos in nobis excitant. II. Ecclesia remittit peccata venialia per Indulgentias, & quidem ex opere operato: ergo pari modo Ecclesia remittit venialia per Sacramentalia, & quidem ex opere operato. III Absque Sacramentalibus per pios motus animæ delentur peccata, & præcipue per actus attritionis & contritionis etiam, quando fieri potest, & Deus nobis impartitur gratiam, ut illos eliciamus: ergo delere peccata venialia per actus internos, vel externos illius, qui adhibet Sacramentalia, non est Sacramentalium ipsorum adeo proprium munus, ut sine ipsis haberi non possit. IV. Eleemosyna etiam delet peccata, & tamen non includit actum aliquem præter illum, quo pecunia, vel alia res, pauperi confertur; sed per hoc præcise est actus liberalitatis, non charitatis, & Eleemosyna est unum ex Sacramentalibus, per hoc quod continet actum charitatis, non vero liberalitatis; ergo si præcise per hoc, quod donet, delet peccata, & per hoc quod donet in liberalitatis, non in charitatis exercitum, non est Sacramentale, non ut sacramentale habet delere peccatum: ergo non est proprium Sacramentalium delere peccata venialia etiam ex opere operantis.

Respondemus ad I., hanc esse differentiam inter sacramentalia & res alias in objectione positas, scilicet Cruces, Imagines, Reliquias, Conciones, lectiones sacras &c., quod hæ postremæ excitant bonos actus in nobis per memoriam, quam in nobis renovant illorum objectorum, quæ repræsentant. Imagines utique repræsentant originalia, quorum sunt imagines, Reliquiæ Sanctos, quorum sunt Reliquiæ, Crux Christum Dominum, a quo fuit suo contactu sacrificata, & consecrata, conciones & lectiones exempla illorum, qui christiane viventes æterna gloria a Domino Deo donati sunt. Sacramentalia vero habent virtutem in se ipsis ratione benedictionis, & consecrationis, quam a Dei ministro acceperunt, excitandi in nobis motus illos & pios affectus, per quos a Deo nobis venialium remissio concedatur.

Ad II., dicitur, quod Indulgentia tollit pœnam & non culpam; Sacramentalia vero tollunt culpam etsi venialem. Ad tollendam culpam non sufficit Sacramentale, sed debet esse Sacramentum, quod penetrat ad animam, in qua est macula peccati. Penetrare autem ad Animam nequit Ecclesia, nisi a Christo Domino virtutem habeat ratione Sacramenti, quod ipse Christus instituit, non vero ratione Sacramentalis ab eadem Ecclesia instituti. Et hinc est, quod Indulgentia tollit pœnam peccati per condonationem extrinsecam, ut asserunt Theologi, Sacramentalia vero per intrinsecam remissionem ex opere tamen operantis.

Ad III., dicitur quoque, quod motus illi attritionis, vel contritionis, debent semper includere votum Sacramenti Pœnitentiæ, quando aderit oportunitas illud suscipiendi, si peccata sint mortalia. Cæterum hi motus attritionis, vel contritionis, continentur etiam in Sacramentalibus, & præcipue in verbo illo *Confessus*, ad quod reducuntur, sicut aliæ preces, pectoris tunsiones, & alia hujusmodi, reducuntur ad verbum *orans*.

Ad IV. Eleemosyna delet quidem peccatum, ut docet Scriptura, sed prout est actus charitatis, non vero prout est actus liberalitatis; quia prout est actus liberalitatis præcise, vel fit ad captandam hominum gloriam, & ob nominis vanitatem, & tunc non est eleemosyna, sed largitas, & non solum peccatum non delet, sed potius auget peccata; vel fit ob Dei amorem, & tunc est

est actus charitatis, & est unum ex Sacramentalibus, quod continetur in verbo illo *Dans*.

Ex dictis colligere optimo jure possumus Hæreticorum procacitatem, atque impudentiam, quibus Catholocis imponunt, quod dicant, Sacramentalia esse Sacramenta, quum usque modo satis superque sit dictum & probatum, quam longe distent a novæ legis Sacramentis, quæ nos Sacramentalia appellamus. Et non mirum, quod hæc de nobis scribant Hæretici, quum alia quoque nobis imponant tanquam a nobis dicta de sacramentalibus cœremoniis, quæ nunquam Catholici scripserunt. Imponunt quidem, quod nos dicamus, posse Ecclesiam instituere ritus cum verbo Dei pugnantes; posse Papam Christi instituta mutare; esse mortale peccatum, & anathemate dignum in cœremoniis vel minimum variare; anteponendas esse humanas cœremonias divinis præceptis; sine his ritibus non habere Sacramenta veritatem & efficaciam; aliquibus cœremoniis Sacramentorum efficaciam tribuendam esse; præcipuum Dei cultum in his cœremoniis, & Sacramentalibus consistere. Hæc quidem omnia sunt mendacia, quæ nimis impudenter, & calumniose, & inverecunde de nobis proferre ausi sunt, & publicare, Lutherus, Calvinus, Kemnitius, Tilmannus. Hesusius, Confessio Augustana, aliique ejusdem furfuris homines, multis quidem in locis operum suorum, ut apud Bellarminum videre est.

DISSERTATIO CCCXXXI.

De Baptismi nomine, & essentia. Quibus nominibus fuerit Baptismus appellatus? An Baptismi vox sit cæteris præstantior, & significationis pariter exactioris? Quænam sit Baptismi Definitio, quam Hæretici involvunt, & quam Catholici exponunt?

Baptismum in Scripturis divinis pluribus, & quidem variis vocibus, legimus nominatum; etenim ad Hæbræos 6. dicitur *illuminatio*, per verba illa: *impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cœleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti &c.*; & ratio est, quia quilibet, qui baptizatur, per fidem, quam recipit, illuminatur. Ad Romanos 6. *Sepultura*: dicitur; *consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus*: & ratio est, quia Baptismus Christi sepulturam adumbrat. Ad Titũ c.3. dicitur *lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti* nominantur. *Non ex operibus Justitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam salvos nos fecit, per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti*; & ratio est, quia nos carnaliter jam nati per Baptismum spiritualiter renascimur.

Aliis quoque nominibus Baptismus apud Patres nominatur; & quidem ipsum nominant illuminationem, gratiam, donum, sigillum, Mysterium, expurgationem &c. Clemens Alexandrinus lib. 1. Pedagogi cap. 6., Nazianzenus Orat. de Bapt., Chrysostomus Homil. ad baptizatos Et hoc nomen *illuminatio* correspondet græco verbo φωτισμός quo usus est Auctor libri de Ecclesiastica Hjerarchia, qui Sancto Dionysio Areopagitæ tribuitur cap. 2.; quinimmo omnes Græci Ephiphaniæ festum, luminum appellarunt, eo quod Christum die illa baptizatum crederent; & S. Cyrillus Hierosolymitanus catecheses suas de Baptismo, Catecheses illuminatorum dixit.

dixit. Et Concilium Laodicenum c.45. illuminationis pariter nomen usurpavit. Dicitur *insuper principium & janua Sacramentorum* a citato Auctore libri de Ecclesiastica Hierachia cap.2. *Tessera militum Christi, & amictus splendens* a Basilio Orat. exhortatoria ad baptizandos: *Animarum splendor, Lucis communicatio, & tenebrarum oppressio* a Nanzianzeno Orat.39., & 40., qui post multa alia elogia, quibus Baptismum exornat, concludit tandem: *quid plura commemorare attinet? Baptismus omnium Dei beneficiorum praestantissimum & magnificentissimum est.* Alia ejusdem generis nomina, quae potius sunt encomia, & quae sunt pene innumera, passim apud caeteros Patres inveniuntur.

Haec autem nomina, quae Baptismo tribuunt, vel desumuntur a materia; & sic sunt *lavacrum aquae*; ut ad Ephesios 5. *Sacramentum aquae*, ut apud Tertullianum lib. de Bapt. cap.1.: *unda genitalis, fluvius aquae vitalis*, ut apud Cyprianum epist.2, & Nanzianzenum Orat. in sanctum Baptisma. Vel desumuntur a forma; & sic appellatur *sigillum, signaculum, obsignatio fidei, Sacramentum Trinitatis, Sacramentum fidei*; & ratio horum omnium nominum est, & quia per Baptismum homo adscribitur Fidelium numero, & quia per solemnem fidei professionem, vel per se ipsum factam, si est Adultus, vel per Susceptores, si est Infans, christianam fidem confitetur; & quia in eo administrando expresse sanctissima Trinitas invocatur. Vel accipiuntur ab effectibus, & sunt, *lavacrum regenerationis, & renovationis*, ad Titum 3: *ablutio peccatorum*, Actor.22: *Vitae novitas*, ad Romanos 6.: *sanctificatio* I. ad Corinth 6. *Sepultura hominis cum Christo in morte*, ad Romanos 6. *Circumcisio non manufacta*, ad Colosenses 2.: *illuminatio seu Sacramentum illuminationis*, ad Hebrae.6 Et ex Patribus Tertullianus lib. de poenitent. cap. 6. dicit Baptismum, *Fidei obsignationem*; Basilius Homil.13. *sigillum, quod conatu nullo frangi potest*; Nanzianzenus Orat. 40., *sigillum est, quia conservatio est, ac donationis significatio*; Augustinus epist. 185., alias 50. cap. 6. *signaculum Redemptoris*, & Concilium Tridentinum sess. 6. cap.7. *Sacramentum fidei*. Et pro his omnibus satis est recitare verba Nanzianzeni Orat.40. in sanctum Baptisma: *Baptismus est splendor animorum, vita in melius commutatio, conscientiae ad Deum interrogatio. Baptismus infirmitatis nostrae adjumentum, Baptismus carnis est abjectio, Spiritus affectatio, Verbi participatio, figmenti correctio, peccati diluvium, lucis communicatio, tenebrarum oppressio. Baptismus vehiculum ad Deum, peregrinatio cum Christo, fidei adminiculum, mentis perfectio, caelestis regni clavis, servitutis depulsio, vinculorum solutio .... omnium Dei beneficiorum praeclarissimum, & praestantissimum*. Et deinde. *Donum vocamus, gratiam, Baptismum, unctionem, illuminationem, incorruptionis indumentum, regenerationis lavacrum, sigillum &c.* Tandem vel desumuntur a caeremoniis, quae in Baptismi administratione adhibentur; & *vestimentum candidum* illum appellat S. Cyrillus Hierosolymitanus; *unctionem* Nanzianzenus &c.

Baptismus autem vulgatum & commune nomen in praesentiarum est, quin & fuit etiam apud Fideles omnes, eo quod, quum *Baptismus* graeca vox, latine *immersionem* importet, & Mysterium ab ipso significatum olim per immersionem celebraretur; hinc Majores nostri Sacramentum ipsum Baptismi nomine usitatius & communius appellarunt. Attamen circa eandem vocem variae significationes apud Auctores sacros inveniuntur, quae reduci possunt ad quatuor; quarum prima est, literalis & communis, secunda caeremonialis, seu legalis, tertia accommodatitia, seu metaphorica & figurata, quarta sacramentalis & ecclesiastica. Literalis & communis importat immersionem & intinctionem, quia quod lavatur, totum solet immergi aquis, & Graeci utuntur nomine Baptismi, ut significent immersionem, tinctionem, lotionem, & ablutionem vulgarem. Hinc IV. Regum 5. de Naaman Syro habetur: *descendit, & lavit in Jordane septies*; graece [illegible]; Judith. 12. *Exibat noctibus in vallem Bethuliae, & baptizabat se in fonte aquae*, II. Esdrae 4: *non deponebamus vestimenta nostra, unusquisque tantum nudabatur ad Baptismum*; nimirum lotione communi & vulgari se lavabat. Lotiones vero caeremoniales seu legales, illae erant, quibus frequentissime utebantur Judaei, & per hoc dicti sunt a Justi-

Justino Philosopho & Martyre in Dialogo cum Tryphone *Baptistæ*, & ex hoc etiam nata est secta Hemerobaptistarum, illorum neupe, de quibus scribebat S. Epiphanius Heresi 17., *qui tam vere, & autumno, quam æstate, atque etiam hyeme, quotidie lavant*. Et de his Judæorum Baptismatibus, seu lotionibus scribit S. Marcus cap. 7. sui Evangelii: *Pharisæi, & omnes Judæi, nisi crebro laverint manus, non manducant, & a foro nisi baptizentur, non comedunt, & alia multa sunt, quæ tradita sunt illis servare, baptisma calicum, & urceorum, & æramentorum, & lectorum*. Et Apostolus ad Hebr. 9 docet, Judæorum hostias fuisse positas *solummodo in cibis & in potibus, & variis baptismatibus*. Denique Baptismus Joannis fuit quidem cæremonialis, sed de Cœlo veniens, ut dicunt Patres, & ad Baptismum Christi per pœnitentiam, ad quam hortabatur, viam sternens, ac præparans. Ulterius significatio Baptismi accommodatitia, seu metaphorica, & figurata significat in Scripturis afflictionem, quæ hominem instar aquæ vehementis mergit, & absorbet, & in hoc sensu Christus Lucæ 12. dicit; *Baptismo autem habeo baptizari*, quia aquæ in Scripturis aliquando significant afflictionem & dolorem; ut legitur Psal. 78., *intraverunt aquæ usque ad animam meam .... eripe me de luto, ut non infigar: libera me .... de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum*. Et propter hanc rationem datur aliquando Baptismi nomen pœnitentiæ, & martyrio. Pœnitentiæ quidem & perfectæ contritioni, unde dicitur *Baptismus flaminis*, & Marci 1. & Lucæ 3. legitur, Joannes *prædicans Baptismum pœnitentiæ*. Et rationem assignat modernus Tournely, „ quia, qui pœnitentia „ compunguntur, ii corde contrito, ac „ lacrimis perfusi veniam peccatorum „ suppliciter deprecantur; unde a SS. Pa„ tribus pœnitentia sæpius Baptismus la„ boriosus, seu lacrymarum, appellatur. „ Hoc sensu Sedulius de muliere pecca„ trice, rigante lacrymis pedes Christi, „ apud S. Lucam cap. 7., sic canit: *pur„ gata recessit per gemitum, propriique la„ vans in gurgite fletus, munda suis lachry„ mis redit, & detersa capillis*. Non de„ sunt, qui eodem sensu interpretantur „ etiam istud Apostoli I. Corinth. 15., „ *quid facient, qui baptizantur pro mor„ tuis?*, idest, affliguntur, & mace„ rantur. „ Martyrio quoque; unde hoc dicitur *Baptismus sanguinis*, & Marci 10. Christus Joanni & Jacobo majori dicebat: *nescitis quid petatis, potestis bibere calicem, quem ego bibo, aut Baptismo, quo ego baptizor, baptizari?*, idest sustinere supplicia, & mortem. Et Basilius Homil. de quadraginta Martyribus, verba faciens de illo, qui se adjunxit triginta novem, qui patiebantur in stagno, dixit; *baptizatus est in ipsum*, (Jesum Christum) *non ab alio sed a propria fide; non in aqua, sed in proprio sanguine*. Et Chrysostomus homil. in S. Lucianum Martyrem: *neque miremini, quod Baptismum martyrium vocaverim: nam & hic spiritus eum multa advolat ubertate, ac peccatorum abolitio, & animæ fit purgatio quædam mirabilis ac stupenda, & quemadmodum ii, qui baptizantur aquis, ita qui martyrium patiuntur, proprio sanguine abluuntur*. Significat etiam Baptismus in sensu figurato *diffusionem* gratiæ Dei abundantem & copiosam, ut habetur Actor. 1.: *vos autem baptizabimini Spiritu Sancto non post multos hos dies*. Et Math. 3 Joannes Baptista dicebat de Christo: *ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto & igne*. Per ignem Damascenus lib. 4 Orthodoxæ fidei cap. 9. intelligit igneas illas linguas, quæ in Pentecostes die super Apostolos apparuerunt; Chrysostomus vero Homil. 11. in Matth., & S. Gregorius Thaumaturgus Serm. in sancta Theophania ait: *aqua, ut quæ peccatorum sordes abluere potest; Spiritu, ut qui terrenos spirituales reddere potest; igne, ut qui solet iniquitatum spinas comburere*. Tandem Diluvium universale in sensu figurato vocatur quoque Baptismus a Tertulliano lib. de Baptis., *Baptismus mundi*; & maris rubri transitus ab Apostolo I. ad Corinth. 10., *omnes in Moyse baptizati sunt in nube, & mari*. Et omnes hæ dictæ voces, & significationes Baptismi ejusdem fuerunt figuræ propter analogiam, & similitudinem, quam vel cum materia, vel cum effectu Baptismi nostri habebant.

Sensus denique sacramentalis & ecclesiasticus Baptismi est, quod ejus nomen significet lotionem illam sacram, mysticam, & religiosam, qua quis aqua tingitur, seu baptizatur in corpore

pore, ut spiritu interius renascatur, & hic vocatur *Baptismus fluminis*, de quo Christus Matth. 28. dicebat Apostolis & Discipulis: *euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: & Joannis 3.: *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in Regnum Dei*. Et hæc circa Baptismi vocem, & ejusdem Etymologiam, ac significationem; pro quibus tamen

Dicimus I., Baptismi nomen esse cœteris nominibus expressius ac præstantius.

I. Probatur. Illud est præstantius & expressius nomen alicujus rei, quod rem ipsam significat cohærenter ad essentiam ipsius: sed Baptismi nomen significat Sacramentum, quod exprimit cohærenter ad essentiam ipsius: ergo hoc nomen Baptismus est hujuscemodi Sacramenti expressius & præstantius nomen. Major negari non potest; ex terminis enim ipsius cuilibet innotescit. Minor probatur ex ipsius Baptismi definitione, quam mox trademus & explicabimus.

II. Probatur. Quodcunque aliud nomen huic Sacramento datum, nec ita exprimit ipsum, nec ita ipsum extollit, ut facit Baptismi vox: ergo hæc Baptismi vox, seu nomen, est cæteris expressius, & præstantius. Antecedens probatur enumeratione aliorum nominum, quæ huic Sacramento tribuuntur, vel in Scripturis, vel apud Patres: quodlibet enim, vel connotat effectum ipsius, vel figurate ipsum designat: Baptismi vero nomen exprimit ipsius Sacramenti actionem, in qua Baptismus ipse consistit, & proinde est nomen nullo modo tropycum & figuratum, sed omnino proprium.

III. probatur. Illud dicendum est expressius & præstantius baptismi nomen, quod a Patribus Ecclesiæ silentio obtegebatur, quando de mysteriis nostræ Religionis verba faciebant, tanquam arcanum, de cujus disciplina erant tenacissimi; sed hoc erat baptismi nomen, & non alia nomina: ergo baptismi nomen erat cæteris nominibus expressius atque præstantius. Major est patens ex se ipsa; minor vero probatur ex iis, quæ scribit Pitiscus in Lexico Antiquitatum romanarum ex Augustino verbo *baptisma*, & hæc sunt Pitisci verba: „ Baptisma, quia „ primum erat christiani dogmatis mysterium, religioni ducebant, illud „ vel nomine tenus prodere. Augustinus de baptismo c. 1. *Prima illis invidia est, quod ventilatur in publico res secreta*. Petilianus enim Donatista Augustinum arguebat, qui de baptismate „ libros scripsisset, atque ita secretum „ christianæ religionis mysterium enuntiasset. „

Ad Baptismi modo essentiam, seu definitionem devenientes, congruum ducimus primo loco definitiones Hæreticorum afferre, illasque confutare, & deinde alias Catholicorum adducere, & eas ab Heterodoxorum calumniis & hallucinationibus defendere & vindicare. Igitur primo Philippus Melanchthon *in locis communibus* sic Baptismum definit: *est signum, quo Deus nobiscum agit, & recipit nos in gratiam*. Reicitur hæc definitio; primo, quia convenit omni Sacramento; secundo, quia applicari etiam potest verbo Prædicationis; tertio, quia supponit Baptismum esse nudum signum gratiæ sanctificantis, & illius non productivum.

Secundo, Calvinus lib. 4 Institut. cap. 15. ita definit: *Baptismus est signum initiationis, quo in Ecclesiæ cooptamur societatem, ut Christo insiti inter filios Dei censeamur*. Reicitur pariter hæc definitio; primo, quia explicat Baptismum non per effectum primarium, qui est regeneratio interior hominis, & a peccatis mundatio, sed per secundarium, qui est cooptatio inter filios Dei, & protestatio fidelitatis, quam debemus Deo. & Ecclesiæ; secundo, quia connotat Baptismum non esse signum efficax gratiæ sanctificantis, sed esse nudum, & purum signum; tertio, quia convenit Circumcisioni, & hoc multo fortius in Calvinianorum principiis, quibus asserunt, Fidelium filios, etsi non baptizatos, esse in societatem Ecclesiæ cooptatos, & Christo insitos; atque etiam, quia Circumcisio expressius distinguebat Judæos, quam Baptismus Christianos distinguat, quia Circumcisio erat in corpore, & illius visibile permanebat signum Baptismus vero, etsi pariter fit in corpore, actio tamen ejus pertransit, & nihil visibile in corpore permanet, sed totum est in anima, quod penitus est invisibile.

Tertio, Socinus *de Ecclesia* tit. *de Bapt.*, & epist. ad Matthæum Radecium, & cum ipso Sociniani sic Baptismum definiunt: *Adumbratio remissionis peccatorum in nomine Christi, ejusque nominis aperta professio, & in ipsius Religione initiatio quædam, per quam nihil revera datur, sed tantummodo eorum, quæ vel jam data esse, vel datum iri certissimum est, externa quædam agnitio significetur*. Ad quæ addit Socinus Disput. de Bapt. c. 5. ut se melius explicet. *Aqua enim baptizari in nomine Christi nihil aliud est, quam publice Christo nomen dare, ejusque fidem, quæ in corde latebat, palam testari ac profiteri, ita ut non Christianum ullo ex parte Baptismus efficiat, sed indicet, atque declaret*. Reicitur adhuc hæc definitio, & quia principalem effectum Baptismi, qui est gratia sanctificans, non nominat, & quia denominationem extrinsecam baptizatis a Baptismo traditam solummodo exprimit, & quia demum dicit, per Baptismum non fieri hominem christianum, sed solummodo declarari, quæ est potius productio vocabuli & nominis, quam rei.

Quarto, Wolchelius lib. 6. *de vera Religione* cap. 14., verbis hisce definit Baptismum: *Baptismus nihil aliud est, quam publicum christianæ professionis Symbolum, quo, per intinctionem in aquam, homines illius Religionis initiantur*. Reicitur adhuc hæc definitio, & quia exprimit, quod Baptismus sit nuda & otiosa cœremonia, & quia necessarius non sit, sed indifferens, & quia nullum illius sit præceptum; quæ omnia falsa esse ostendetur ubi de Baptismi necessitate & efficacia tractabitur.

Quinto, Episcopius in responsione ad 64. quæstiones Tom. 1. pag. 37. has duas profert Baptismi definitiones, quas refert Tournely, & prima est, quod sit *Tessera, nota, signum, vel sigillum, quale Diplomatis suis Reges affigere solent, professionis publicæ, quo Christiani Religione fatemur, cujusmodi signum in populo Israelis erat Circumcisio*. Et consequenter ad hæc subdit: *mandatum Baptismi eos omnes obstringere tantum, qui professione sunt Christiani*. Secunda vero definitio est: *signum resipiscentiæ, & sigillum remissionis peccatorum ante eum susceptum perpatratorum*. Atque juxta hanc definitionem addit Episcopius: *Baptismi mandatum ad eos pertinere, qui vel a paganismo, ad Religionem Christianam transeunt, vel in Christiana Religione nati, peccatis se obstrinxerunt: unde si qui nulla peccata, (quod rarum est,) perpatrasset, ad eum mandatum Baptismi pertinere non auderem dicere, sed Christi illud dictum referrem Matth. 9.: non est valentibus medico*. Reicitur denique hæc definitio, & quia cohæret cum illa, quam tradit Socinus, & quia continet errores plures, qui confutabuntur, quando de necessitate, efficacia, & effectibus Baptismi erit sermo.

Accedimus modo ad definitiones Baptismi, quas Catholici Theologi tradiderunt. Hugo a S. Victore lib. 2. de Sacram. par. 6. cap. 2. sic definit: *Baptismus est aqua abluendis criminibus sanctificata*. Petrus Lombardo, seu Magister sententiarum lib. 4. dist. 3.: *Baptismus est ablutio corporis exterior facta sub forma verborum præscripta*. S. Thomas 3. par. q. 66. art. 1. eandem definitionem amplectitur. Catechismus Tridentini Concilii par. 2. n. 5.: *est Sacramentum regenerationis per aquam in verbo*. Alii hanc eandem definitionem sic exprimunt clarius: *Baptismus est Sacramentum regenerationis, per aquam cum expressa sanctissimæ Trinitatis mentione*.

Dicimus II., hanc ultimam Baptismi definitionem esse admittendam.

I. Probatur. Definitio illa Baptismi admittenda est, quæ in Scripturæ verbis continetur; sed hæc ultimo loco tradita in Scripturæ verbis continetur: ergo est præ cæteris admittenda. Probatur minor. Joannis 3. dicitur: *nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*: & ulterius ad Ephesios 5.: *mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*. Et ad Titū 3.: *per lavacrum renovationis & regenerationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Jesum Christum Salvatorem nostrum* Matth. 28. *euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*.

II. Probatur, quia ultimo loco allata definitio partes omnes Baptismi explicat per bonæ definitionis regulas. Et quidem dicitur *Sacramentum*, quod stat loco generis, & per quod cum aliis Sacramentis convenit. Dicitur *regenerationis*, & est differentia, per quam Baptismus distinguitur a Sacramentis antiquæ legis, & ab aliis etiam novæ,

novæ, quorum non est regenerare. Unde scribebat Chrysostomus cathechesi 1, ad Illuminandos: *non solum nobis peccata remittit, neque solum delicta purgat; sed ita id præstat, ac si denuo genera ti essemus. Etenim nos denuo creat, & format, non ex terra rursum effingens, sed ex alio elemento, aquarum scilicet natura creans*. Dicitur *per aquam*, & est pariter differentia in materia ipsius, per quam ab aliis quoque novæ legis Sacramentis secernitur: Dicitur tandem *cum expressa sanctissimæ Trinitatis invocatione*, & est differentia in forma, per quam distinguitur quoque a Sacramentis jam dictis.

III. Probatur. Per Baptismi definitionem tria debent explicari, scilicet id, quod est Sacramentum tantum, id, quod est res Sacramenti tantum, & id, quod est Sacramentum simul, & res Sacramenti; sed hæc tria explicantur in definitione ultimo loco allata: ergo hujuscemodi definitio est præ cæteris amplectenda. Probatur minor. Sacramentum tantum est id, quod significat, & non significatur, quod nimirum exterioribus sensibus subjicitur, & interioris effectus est signum, & hæc est aqua, seu ejus usus, & applicatio. Res Sacramenti tantum est id, quod significatur, & non significat, & hæc est animæ ablutio, seu regeneratio; Sacramentum & res Sacramenti simul est id, quod significat, & significatur, & est character baptismalis, quia significat interiorem justificationem, vel regenerationem, & significatur, quia est effectus exterioris ablutionis; quæ quidem omnia in allata definitione continentur.

Arguunt I. In definitione ultimo loco allata non continetur ablutio, quæ est necessaria ad Sacramentum Baptismi, sicut continetur in illa, quam tradiderunt Magister sententiarum, & S. Thomas: ergo hæc est præ alia amplectenda. II. Aliquando non habetur in Baptismo regenerationis effectus propter obicem, qui ponitur ad gratiam sanctificantem, a qua provenit regeneratio: ergo non bene ponitur in definitione regeneratio, nec bene dicitur, quod Baptismus sit Sacramentum regenerationis. III. Gonetus non ponit in definitione verbum illud *in verbo*, & dicit, Baptismum esse Sacramentum regenerationis spiritualis, vel Sacramentum novæ Legis ad spiritualem regenerationem a Christo Domino institutum. IV. Theologi communiter non acceptant definitionem Baptismi, quam tradidit Hugo a S. Victore dicens: *est aqua diluendis criminibus sanctificata per verbum Dei*; & non acceptant ex eo, quod Sacramentum Baptismi non est ipsa aqua, quæ est res permanens, sed ablutio, quæ est res transiens; unde S. Thomas citato loco docebat; *cum enim Sacramenta novæ Legis sanctificationem quamdam operentur, ibi perficitur Sacramentum, ubi perficitur sanctificatio. In aqua autem non perficitur sanctificatio; sed est ibi quædam sanctificationis virtus instrumentalis, non permanens, sed fluens, in homine, qui est veræ sanctificationis subjectum. Et ideo Sacramentum non perficitur in ipsa aqua, sed in applicatione aquæ ad hominem, quæ est ablutio*. V. Sacramento Pœnitentiæ convenit etiam, quod sit Sacramentum regenerationis: ergo per hoc verbum non differt Baptismus a Pœnitentia, sed potius convenit: ergo non stat loco differentiæ, sed loco generis. Probatur antecedens, quia utrunque Sacramentum Baptismi scilicet, & Pœnitentiæ vitam spiritualem confert. VI. Bona definitio est illa, quæ dicitur metaphysica, quæ nimirum traditur per prædicata metaphysica, quæ sunt genus, & differentia; sed nostra definitio est physica, quæ est potius descriptio, quatenus traditur per partes physicas, quæ sunt materia & forma: ergo nostra definitio non est præ ceteris amplectenda.

Respondemus ad I. negando antecedens: eo ipso enim quod Baptismus est Sacramentum regenerationis per aquam, est pariter ablutio; aqua enim ad hoc inservit, ut scilicet abluat; immo in ipsa voce *Baptismi* continetur ablutio, ut dictum est, vel immersio. Juenimus in Instit. theologicis sic respondet; negando scilicet consequentiam, & addens, „ ratio „ est, quia, quæ a nobis tradita est defi- „ nitio, resultat ex ea, quam S. Tho- „ mas tradidit; unde nostra est meta- „ physica; definitio vero S. Thomæ est „ physica; hæc autem est fundamentum „ alterius, quia regenerationis Sacra- „ mentum resultat ex ea ablutione exte- „ rio-

„ riori, de qua S. Thomas loquitur.

Ad II., dicitur, quod, quanvis tunc, quando scilicet adest obex in anima, non habeatur effectus regenerationis, habetur tamen, quando obex tollitur, & hoc sufficit, ut verificetur definitio. Immo fortius additur, quod non habeatur tunc effectus, non provenit ex defectu Baptismi, sed ex culpa suscipientis, quia obicem ponit. Baptismus enim semper producit effectum suum, & quando obex non invenitur, & quando obex tollitur. Et hoc satis est ad verificanda definitionis verba.

Ad III., quicquid dicat, vel scribat Gonetus, nihil nobis officit dictum suum; non enim est tantæ auctoritatis Doctor, ut verba ejus vel concedere, vel interpretari debeamus. Revera tamen definitio, quam ipse fingit, manca est, quia deficit in explicatione formæ Baptismi, quæ, quanvis sit pars physica Baptismi, debet tamen contineri in explicatione totius, quod constituit.

Ad IV., transeat, quod Theologi non acceptant definitionem Hugonis, defectus tamen ipsius nullo modo invenitur in definitione nostra, quia nos non definimus Baptismum per hoc, quod sit aqua, sed per hoc, quod sit regeneratio per aquam; hoc autem, quod est esse regenerationem per aquam, non est aliquid permanens, sed est potius transiens; unde non verificatur in definitione nostra defectus, qui objicitur in definitione Hugonis a S. Victore.

Ad V. Quanvis utrunque Sacramentum, Baptismi, & Pœnitentiæ, vitam spiritualem conferat, diverso tamen modo unum ab altero confert: quia Baptismus dat per modū regenerationis, Pœnitentia vero per modum resuscitationis; & ideo de Pœnitentia non verificatur, quod sit regeneratio, & per consequens regeneratio non potest stare loco generis, sed potius stat loco differentiæ, quatenus per ipsam Baptismus a Pœnitentia differt.

Ad VI., dicitur, quod partes physicæ, quando in definitione ponuntur, evadunt prædicata metaphysica, constituendo nimirum differentiam definiti ab omni eo, quod non est definitum; sicque in definitione Baptismi ponitur verbum illud *Sacramentum*, quod stat loco generis, & ponuntur deinde, *aqua, & expressa invocatio Sanctissimæ Trinitatis*, quæ sunt materia & forma, & stant loco differentiæ, quia evadunt pars metaphysica, vel prædicatum metaphysicum, quod est differentia.

DIS-

DISSERTATIO CCCXXXII.

De principaliori Baptismi figura, quæ est Circumcisio. Quandonam Circumcisio fuerit vivificans, quando mortua, & quando mortifera? An in antiqua lege contulerit gratiam ex opere operato, vel ex opere operantis? An finis primarius Circumcisionis fuerit justificare Hebræos?; an vero illos tantum extrinsecus signare, & ab illis, qui Hebræi non erant, secernere?

Lures præcesserunt in veteri Testamento Baptismi figuræ, quas potissimum in sacris literis, & apud Patres invenire facile quisque poterit. Verum de principalibus hic agentes, & quas Catechismus Romanus recenset, primo loco ponimus *Diluvium*, cujus meminit S. Petrus in I. epist. cap.3., ubi legitur: *qui increduli fuerant aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus Noe, cum fabricaretur arca, in qua pauci, idest, octo animæ salvæ factæ sunt per aquam.... Quod & vos nunc similis formæ salvos facit Baptisma: non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum per Resurrectionem Jesu Christi*. Secundo loco subjungimus *maris rubri transitum*, cujus pariter meminit S. Paulus I. ad Corinth. cap.10. *Nolo enim vos ignorare Fratres, quoniam Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt; & omnes in Moyse baptizati sunt in nube & in mari..... hæc autem in figura facta sunt nostri &c.* Tertio loco addunt antiqui Patres *primordiales mundi aquas, super quas spiritus Dei ferebatur*; ut asserit Tertullianus lib de Bapt., & Hieronymus epist.83.ad Oceanum. Quarto loco iidem SS. Patres adjungunt *Naam Syri ablutionem in Jordane*, de qua idem Tertullianus lib. de Bapt. cap.1., & Ambrosius lib.4. in Lucam. Quinto loco aquas illas, quarum fit mentio Isaiæ 12. 52. 55. Exech 36. 47. Zachariæ 14. Sexto loco *Natatoriam Siloe*, quæ erat Piscina Siloe, hoc est stagnum prope mænia Jerosolymæ ad Orientem, de qua dicit Calmet in Dictionario historico sacræ Scripturæ ad hoc verbum: „ Aquis „ fontis Siloe hæc piscina replebatur, „ Jesus cæcum natum ad oculos sibi tergendos in piscina Siloe misit. Joan.9. „ 7. „ Idem Calmet in citato Dictionario ad verbum *Siloe* hæc scribit. „ *Siloe*, vel *Siloa*, vel *Siloam*, fons infra Jerosolymæ mænia ad latus, „ Orientale, inter urbem & torrentem „ Cedron. Precibus Isaiæ Prophetæ „ aquas illas deductas scribit S. Epiphanius *de vita, & morte Proph.*; sed & „ ante eum Prophetam fluxisse jam „ constat, & facile cum fonte Rogel, „ sive Fullonis, de quo apud Josue 15. „ 7. & 17. 16., & lib. 2. Regum 17. 13. „ & 3. Regum 1. 9. confundendæ videntur. Cum enim fons Rogel ad „ Orientem, & infra mænia urbis spectaretur, ut etiam de Siloe animadvertimus, simulque unum tantum „ ibi fontem extitisse constet, quidni „ unus idemque ambo illi censeantur? „ De aquis Siloe tum alibi sæpe agit Josephus, cum etiam in obsidione urbis „ per Nabuchodonosorem, uberiori „ vena fluxisse narrat; *de Bello lib. 5. c.26.*, quod etiam prodigium in alia „ obsidione urbis per Titum innovatum „ est; cum tenues alioqui, & vix pre- „ tio

„ tio comparandæ aquæ adeo excreve-
„ runt, ut largas exercitui Romano
„ aquas præberent, simulque hortis ir-
„ rigandis sufficerent. Hujusce Natatoriæ Siloe, tanquam Baptismi figuræ, meminerunt Chrysostomus Homil.56. in Joan., Ambrosius epist.73., Augustinus tract.44. in Joannem. Septimo loco ponunt *Piscinæ usum*, quæ *Probatica* dicebatur: quod asserit Chrysostomus Homil.35. in Joan. Attamen principales Baptismi figuræ fuerunt Circumcisio, de qua in præsenti Dissertatione, & Joannis Baptisma, de quo in sequenti. Qui de Circumcisione fuerunt errores, modo sunt recensendi & adnumerandi, & quidem

Primo, fuerunt Nazareni, & Ebionitæ, qui dicebant, Circumcisionis præcepto Christianos omnes teneri; quod asseruit quoque Cerinthus, & cum ipso Cerinthiani. De his hæc scribit Augustinus lib.de hæresibus cap 8. *Cerinthiani a Cerintho dicentes carne circumcidi oportere, atque alia hujusmodi legis præcepta servari*. De Nazaræis idem Augustinus citato lib. cap.9 habet. *Nazaræi, cum Dei filium confiteantur esse Christum, omnia tamen veteris legis observant, quæ Christiani per Apostolicam traditionem non observare carnaliter, sed spiritualiter intelligere didicerunt*. De Ebioneis sic ibidem cap 10. loquitur. *Ebionei mandata carnalia legis observant, Circumcisionem scilicet carnis & cætera, a quorum oneribus per novum Testamentum liberati sumus*. Contra hos omnes Hæreticos celebratum fuit Concilium Hierosolymitanum III. anno Christi 51., in quo Apostoli hoc decretum effecerunt. *Visum est Spiritui Sancto & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione, a quibus custodientes vos, bene agetis*.

Secundo, alii ex diametro oppositi docuerunt, Circumcisionem, cæteraque legalia, statim post Christi mortem mortifera fuisse, unde nemo absque peccato potuerit sincero animo servare, & si qui servassent, Cerinthianis, Nazaræis, & Ebionitis adnumerabant. De Paulo autem Apostolo, qui Timotheum circumcidit, qui Cenchris votum persolvit, qui Jerosolymis a Jacobo admonitus legalia observavit, & de Petro pariter Apostolo, qui Antiochiæ judaizavit, dicebant, eos non sincero animo, sed simulate se gessisse, quasi mosaycam legem æstimassent, quam tamen nihil æstimabant. Subdunt quoque Hieronymum in hunc errorem lapsum fuisse, Origenis auctoritate, nonnullorumque antiquorum Patrum adductum. Augustinus vero epist.19. egregie confutavit Hieronymum, primo docens, Circumcisionem mortuam fuisse, quando Christus mortuus est, scilicet legem de ea latam tunc fuisse penitus abrogatam. Secundo, non statim a Christi morte eam fuisse mortiferam, sed inculpabiliter in honorem avitæ patriæque legis potuisse aliquandiu a Judæis observari. Tertio, propagato postmodum Evangelio fuisse mortiferam, quæ quidem omnia Augustinus & ratione probat, & paritate confirmat.

Tertio, circa efficaciam Circumcisionis errant Hæretici Novatores, qui volentes nova Sacramenta gratiam ex opere operato non conferre, illa sic extenuant, ut Sacramentis antiquis, qui gratiam non conferebant, assimilent omnino.

Quarto, circa eandem vim & efficaciam Circumcisionis apud Judæos duplex est pariter opinio inter Theologos de Schola, quarum prima est Scoti, S.Bonaventuræ, Alensis, Gabrielis, Estii, Juenini, aliorumque putantium, Circumcisionem ex opere operato justificasse. Altera vero est S. Thomæ, & Discipulorum ejus, Bellarmini, & aliorum dicentium, Circumcisionem non ex opere operato, sed ex opere operantis tantum justificantem gratiam contulisse, quanvis Gonetus, aliique pauci Angelicum Doctorem interpretantes, primæ sententiæ adstipulantur. Defensores primæ sententiæ dicunt, finem primarium Circumcisionis fuisse justificare, secundarium vero signare Hebræos, & ab aliis distinguere; at Defensores secundæ sententiæ volunt, hunc fuisse primarium Circumcisionis finem, illum vero ratione fidei adjunctum habuisse.

Quinto, Magister sententiarum putavit, Circumcisionem ad solam originalis peccati remissionem fuisse institutam, non vero ad gratiam conferendam; alii vero docuerunt, Circumcisionem contulisse gratiam quoad effectus pri-

vati-

vativos, quasi solam removisset culpam, non vero quoad effectus positivos justitiæ, & sanctitatis. Sed repugnat peccatum sine gratia remitti, ut colligitur ex Tridentino sess 6.c.7. & maxime peccatum originale, quod est essentialiter privatio gratiæ; & repugnat pariter gratiam conferri non communicatis effectibus suis formalibus, qui & ipsi gratia sunt. Unde Defensores S. Thomæ sententiæ concludunt, Circumcisionem vi sua non justificasse, sed justificasse quatenus fidei protestatio erat,& fidem applicabat. Judæi ergo justificabantur ex merito passionis Christi, sicut nos justificamur; sed cum hac differentia, quod meritum nobis applicatur per Sacramentum, Judæis vero per solam fidem applicabatur, quæ fides requirebatur ut conditio *sine qua non*, quia sine ipsa Sacramentum non operabatur.

Dicimus I. Circumcisionem fuisse mortuam, quando mortuus est Christus; fuisse vero mortiferam, quando sufficienter propagatum fuit Evangelium Christi.

I. Probatur Conclusio Augustini verbis in epist.19, quæ est ad Hieronymum. *Dico ergo Circumcisionem præputii, & cætera hujusmodi priori populo per testamentum, quod vetus dicitur, divinitus data, ad significationem futurorum, quæ per Christum oportebat impleri: quibus advenientibus, remansisse illa Christianis legenda tantum ad intelligentiam promissæ prophetiæ, non autem necessario facienda, quasi adhuc expectandum esset, ut veniret fidei revelatio, quæ his significabatur esse ventura. Sed quamvis Gentibus imponenda non essent, non tamen sic deberi auferri a consuetudine Judæorum, tanquam detestanda atque damnanda: sensim proinde atque paulatim, fervente sane prædicatione gratia Christi, qua sola nossent credentes se justificari, salvos quæ fieri .... ultra vero non haberet progressum, ne putaretur necessaria tanquam vel ab illa salus esset, vel sine illa esse posset; quod putaverunt Hæretici, qui dum volunt Judæi esse & Christiani, nec Judæi nec Christiani, esse potuerunt.*

II. Probatur verbis, comparatione, & ratione ejusdem Augustini cit. loc. *Jam cum venisset fides, quæ prius illis observationibus prænuntiata post mortem & resurrectionem Domini revelata est, amiserant tanquam vitam officii sui*: ergo post Christi mortem mortua jam erat circumcisio. Pergit Augustinus: *Verumtamen sicut defuncta corpora necessariorum officiis deducenda erant quodammodo ad sepulturam, nec simulate, sed religiose, non autem deserenda continuo*: ergo licet mortua fuisset circumcisio, sicut & cætera legalia, non erant tamen mortifera. Addit Augustinus: *vel Inimicorum obtrectationibus tanquam canum morsibus projicienda: Proinde nunc quisque Christianorum, quamvis sit ex Judæis, similiter ea celebrare voluerit, tanquam sopitos cineres exuens, non erit pius deductor, vel bajulus corporis, sed impius sepulturæ violator*: ergo post Evangelii prædicationem circumcisio, & alia legalia, mortifera facta sunt.

III. Probatur. Apostoli multos Judæorum ritus observarunt, & totam Ecclesiam componentes & repræsentantes, aliquot ex ipsis observandos decreverunt: ergo tunc temporis, scilicet a Christi morte usque ad Evangelii promulgationem, licet fuissent mortua, non fuerunt tamen mortifera. Probatur antecedens. Paulus Act. 16. circumcidit Timotheum, qui ex Matre Judæa natus erat; & c.28. servavit Nazaræorum usum, qui describitur Num.6. Et Act.15. in primo generali Concilio hoc decretum condiderunt, & promulgarunt: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione.*

IV. Probatur. Observatio legalium, ut legalium post Evangelii propagationem favebat errori Cerinthi, Ebionis, & Nazaræorum: ergo erat mortifera. Probatur antecedens; quia Hæretici illi docebant, observationem antiquæ legis esse necessariam ad salutem, etiam post Christi mortem: ergo observatio legalium, ut legalium, post Evangelii propagationem favebat illorum Hæreticorum erroribus.

V. Probatur; quia, ut ait Jueninus in Commentario Dissert. 1. de Sacr. in gen. q.2. de Sacr. existentia c.3. observatio illa „ erat exitiosa Gentilibus „ conversis, qui cum in Christianismo „ antiquos ritus servari adverterent, „ vel Christi merita ad justificationem

 satis

„ satis non fuisse, vel ipsum gratis esse
„ mortuum conclusissent. Illa incom-
„ moda prævidens Paulus Petro restitit
„ in faciem, eo quod Antiochiæ Geo-
„ tes ad Judaizandum pertraheret.

Opponunt I. Apostolus ad Galatas 2. asserit, se restitisse in faciem Petro, qui Antiochiæ Judaizabat, ac proinde non recte ad Evangelii veritatem ambulabat: ergo tunc temporis, scilicet post mortem Christi, Circumcisionis, & legalium observatio erat reprehensibilis, ut ait Apostolus: ergo erat peccaminosa: ergo erat mortifera. II. Idem Apostolus ad Galatas 5. scribit: *Si circumcidamini, Christus nihil vobis proderit*: ergo Circumcisionis observatio nunquam Christianis fuit licita. III. Populi Asiatici usque ad Victorem Papam celebrarunt Pascha luna decimaquarta mensis Martii in quamcunque Hebdomadæ diem incidisset; & hic erat ritus Judæorum; & nihilominus Asiaticis ad peccatum non imputabatur: ergo tunc temporis, scilicet post Evangelii promulgationem, legalium observatio, non erat mortifera. IV. Tertullianus, qui tertio seculo floruit, confutabat Gentiles, qui Christianis exprobrabant, quod humana carne in suis conventibus vescerentur, verbis istis. *Erubescat error vester Christianis, qui ne animalium quidem sanguinem in esculentis habemus, qui propterea suffocatis, & morticinis abstinemus*: ergo jam tunc temporis, nempe adhuc post Evangelii promulgationem, Christiani legalia observabant, abstinentiam scilicet a sanguine, & a suffocato, quibus vesci Judæis vetitum erat.

Respondemus ad I., Paulum Apostolum non reprehendisse in Petro rem ipsam, quæ ad meram disciplinam spectabat, sed modum rei, quia Petrus parum prudenter a Gentilium mensa se subduxerat, & ad Judæos accesserat, cum quibus judaice vivebat, qui tamen antea cum Gentilibus vivens a cibis judaicis abstinuerat. Unde etsi Petrus nullum peccatum commisisset, vel cum Judæis, vel cum Gentilibus manducans, ob scandalum tamen, quod Gentilibus recenter conversis præbebat, reprehensibilis fuit, quia Gentiles exemplo Petri poterant ad judaizandum induci, putantes antiquorum rituum observantiam etiam in lege nova esse præceptam ac necessariam. Alii respondent, Paulum non vere & sincere, sed simulate reprehendisse Petrum judaizantem, quia convenerant inter se de adhibenda simulatione, ut Judæos simul & Gentiles ad Christianam fidem amplectendam inducerent, quod ab Origene, aliisque Patribus græcis fatetur Hjeronymus se didicisse. At responsionem hanc nos non admittimus, tum quia aliter mentitus fuisset Paulus Apostolus, qui in epist. ad Galatas dicit; Petrum fuisse reprehensibilem; Petrum non ambulasse ad veritatem Evangelii; tum etiam quia idem Apostolus Paulus initio ejusdem epistolæ ad Galatas protestatur dicens: *quæ autem vobis scribo, ecce coram Deo, quia non mentior*; tum denique quia hæc responsio favet mendacio saltem officioso, quod semper ex suis intrinsecis malum est: unde Augustinus in epistolis suis ab octava usque ad vigesimam hæc reponebat: *si enim mentiebatur Paulus, cum Apostolum Petrum objurgans diceret; si tu, cum sis Judæus gentiliter, & non judaice, vivis; quemadmodum gentes cogis judaizare? & recte illi videbatur Petrus fecisse, quem non recte fecisse, & dixit, & scripsit, ut quasi animos tumultuantium deliniret, quid respondebimus, cum exurrexerint perversi homines prohibentes nuptias, quos futuros ipse pronunciavit, & dixerint totum illud, quod idem Apostolus de Matrimoniorum jure firmando loquutus est; propter homines, qui dilectione conjugum tumultuari poterant, fuisse mentitum; scilicet non quod hoc senserit, sed ut illorum placaretur adversitas*. Denique Hjeronymus sententiam mutavit, & Augustino manus adjunxit, ut clare constat ex ejusdem Hjeronymi lib. 1. Dialogor. cont. Pelagianos cap. 8.

Ad II., dicitur, quod Apostolus arguebat Galatas ad fidem conversos, qui putabant legalia observanda propter necessitatem salutis, adeoque se ad eorum observationem teneri. Quod testatur Augustinus epist. 19. scribens; *qui propterea volebant circumcidi, quia aliter se putabant in Christo salvos esse non posse. Hoc ergo animo, hac voluntate, ista intentione, quisquis tunc circumcidebatur, Christus ei nihil omnino proderat*. Alii vero Christiani Apostolos imitantes legalia observabant, ob solam charitatis necessitatem, ut Ju-

dæo-

dæorum scilicet infirmitati consulerent, qui aliter credidissent, Ecclesiam Christianam Moysi contrariam esse, quia ritus rejiceret, quos Moyses ipse, Deo jubente, instituerat. Et hoc pariter Augustinus docet citata epist. 19. *Ipsum vero Paulum non ad hoc id gessisse, quod vel Timotheum circumcidit, vel Cenchris votum persolvit, vel Hjerosolymis a Jacobo admonitus cum eis, qui voverant, legitima illa celebranda suscepit, ut putari videretur per ea Sacramenta etiam christianam salutem dari; sed ne illa, quæ prioribus, ut congruebat temporibus, in umbris rerum futurarum Deus fieri jusserat, tanquam Idololatriam Gentilium damnare crederetur.*

Ad III. Asiatici observationem illam in celebratione Paschæ retinebant, non quia judaica esset, sed quia putabant, in Evangelio fuisse præceptam, & ab Apostolis, præcipue a S. Joanne Evangelista, qui plures in illis Populis Ecclesias fundaverat, fuisse quoque derivatam. Quod Victori Papæ scribebat Polycrates in epistola, quæ refertur ab Eusebio lib. 5. histor. cap. 24. *Nos ergo intemeratum Paschæ colimus diem, neque addentes, neque auferentes aliquid. Etenim magna quædam luminaria apud Asiam dormierunt, summi & electi viri, quos Dominus suscitabit in adventu suo, cum veniet de Cælis in gloria, & requiret omnes Sanctos suos, in quibus est Philippus Evangelista, qui dormivit apud Hjerapolim .... Nec non & Joannes, qui supra pectus Domini recubuit .... Isti ergo omnes diem Paschæ in quartadecima die mensis observarunt secundum Evangelium, nihil omnino extrinsecus agentes, sed fidei regulam per omnia conservantes.*

Ad IV. Tertullianus intelligendus est de abstinentia a sanguine, & suffocato, quam observabant Christiani illius temporis, non quidem ex præcepto mosaycæ legis, sed ex Apostolorum mandato in primo Hjerosolymitano Concilio, de quo nuper loquuti fuimus. Et hæc est pariter responsio Augustini lib. 32. cont. Faustum cap. 13. *Si hoc tunc Apostoli præceperunt, ut ab animalium sanguine abstinerent Christiani, ne præfocatis carnibus vescerentur .... elegisse mihi videntur pro tempore rem facilem, & nequaquam observantibus onerosam, in qua cum Israelitis etiam Gentes, propter angularem illum lapidem duos parietes in se condentem, aliquid communiter observarent.*

Dicimus II., Circumcisionem non ex opere operato, sed ex opere operantis tantum sanctificantem gratiam contulisse.

I. Probatur. Ex Concilio Florentino in decreto Unionis, & ex Triden. sess. 7. c. 2. hæc est differentia inter Sacramenta antiqua, & nova, quod antiqua significabant tantum gratiam, nova vero significant & caussant: ergo ex Conciliis Sacramenta antiqua, ex opere operato gratiam non producebant, & per consequens nec circumcisio, quæ inter antiqua Sacramenta numerabatur. Neque dicant cum Juenino, quod Concilia pro Sacramentis antiquis intelligunt mosayca; Circumcisio autem non fuit Sacramentum, nec a Moyse institutum, nec promulgatum; juxta illud Joannis 7. *Circumcisio non est ex Moyse, sed ex Patribus.* Ne dicant hoc; etenim Concilia explicare intendunt novorum Sacramentorum super qualibet antiqua præstantiam; talis autem præstantia non minus obscuratur, si aliquod Sacramentum legis scriptæ, quam si aliquod legis naturæ, nostris dicatur æquale. Quamvis ergo circumcisio non fuerit Sacramentum legis scriptæ, & a Moyse promulgatum, & fuerit tantum legis naturæ, non per hoc tamen dicendum est, æqualem cum Sacramentis novæ legis efficaciam habuisse, ut gratiam ex opere operato conferret, quemadmodum hæc conferunt. Quinimmo, quum Deus processerit gradatim, & imperfectiorē legē in statu naturæ dederit, quam in statu legis scriptæ, & in hoc statu imperfectiorem quam in statu Evangelii, dicendū est etiam sic gradatim in Sacramentis processisse; adeoque si Sacramenta legis scriptæ non justificabant, multo minus illa legis naturæ justificasse. Tandem quum Scripturæ dicant, vetera Sacramenta fuisse *egena elementa*, Circumcisionem non excludunt, immo de ea maxime loqui videntur, ut Paulus ad Galatas 4. loquitur.

II. Probatur. Ad Roman. 4. Apostolus totus est, ut Abrahamum probet non in Circumcisione fuisse justificatum, ut inde concludat non ad justificandum datam a Deo Circumcisionem fuisse. Quum autem Circumcisio primo data fuerit Abrahæ, si eum, cui primo data fuit, non justificavit, mul-

to minus alii per ipsam justificati fuerunt. Accedit, quod idem Apostolus l. ad Corinth. c. 7. ait; *Circumcisio nihil est, & præputium nihil est*; ad Galat. 6. neque *aliquid Circumcisionem valere, neque præputium, sed novam Creaturam*: ad Philip. 3.: *justitiam, quæ ex lege est, se ut detrimentum arbitrari.* Ad Hebr. 7. *antecedentis mandati, Circumcisionis scilicet, reprobationem fieri propter infirmitatem, & inutilitatem*. Ad hæc autem omnia vel reponere possunt Adversarii, quod Paulus intendat loqui comparative, non absolute, hoc est, majorem gratiam conferri a Baptismo, quam a Circumcisione, non vero, ut nulla a Circumcisione collata fuerit; vel quod Paulus loquatur de Circumcisione pro eo tempore, quo jam abrogata erat. Sed utraque solutio Calvini est, & nescimus, qua conscientia possint eam Adversarii adhibere: diversa autê via Calvinus ab Adversariis procedit: Calvinus quidem ut nostra Sacramenta antiquis deprimat; Adversarii vero ut Circumcisionem ad nostra Sacramenta extollant. Sed prima responsio non subsistit; quia Paulus absolute dicit, Circumcisionem nihil esse, nihil valere &c. Non igitur loquitur comparative, sed absolute. Neque secunda; quia post abrogationem, Circumcisio non solum non proderat, sed oberat. Si ergo Paulus dicit, Circumcisionem non prodesse, absque eo, quod dicat obesse, signum est de Circumcisione ante abrogationem loqui.

III. Probatur. Antiqua lex a nova distinguebatur per hoc, quod nova justificabat, antiqua vero non justificabat: ergo hoc eodem discrimine Sacramenta antiquæ legis a novæ legis Sacramentis distinguebantur; atqui hæc distinctio importat, quod Sacramenta antiquæ legis non conferebant gratiam ex opere operato, quemadmodum novæ legis Sacramenta conferunt: ergo Circumcisio, quæ erat Sacramentum antiquæ legis, gratiam ex opere operato non conferebat. Antecedens constat ex illo Joannis cap. 1. *Lex per Moysen data est; gratia & veritas per Jesum Christum facta est*; sed Moyses non poterat dare gratiam legi, quam in se ipso non continebat, & Christus poterat, quia ipsemet omnis gratiæ fons erat, & origo: ergo antiqua lex a nova distinguebatur per hoc, quod antiqua non justificabat, nova vero justificat.

Arguunt I. Ex Genes. 7. post Augustinum lib. 1. *de Civitate Dei* cap. 17., Deus omni masculo Hebræorum, etiam Infanti, æternam mortem minatur, si Circumcisus non fuerit: ergo per Circumcisionem masculi ab æterna morte liberabantur; sed non poterant ab æterna morte liberari, si Circumcisio gratiam sanctificantem ex opere operato non contulisset: ergo vere Circumcisio gratiam ex opere operato conferebat. II. Quando Paulus scribit, Circumcisionem nihil esse, intelligit de Circumcisione, quæ præscindit a fide in Christum venturum; ita etiam Patres a nobis adducti: ergo nihil loca illa in nostrum favorem concludunt. Sic arguit Jueninus in Comentario, ubi affirmativam partem tuetur; quamvis in Institutionibus Theologicis problematice se gesserit. III. Ex Augustino lib. 2. *de nuptiis, & concupiscentia* cap. 11. habemus, Circumcisione populum Judaicum ab originali peccato liberatum fuisse, quemadmodum nunc Catechumeni per Baptismum liberantur: ergo Augustinus eandem efficaciam tribuit Baptismo, ac Circumcisioni; sed Baptismus confert gratiam justificantem ex opere operato: ergo pariter Circumcisio eandem gratiam ex opere operato conferebat. IV. Si subsisterent nostræ probationes, opinio, quæ nobis opponitur, non esset tuta in fide; sed est tuta in fide: ergo nostræ probationes non subsistunt. Probatur major, quia in probationibus nostris adduximus Concilia, & Patres, qui rem faciunt omnino certam, & de fide certam. Minor etiam patet, quia multi sunt Theologi, qui a nostra sententia recedunt, & nihilominus nulla censuræ nota ab eorum Adversariis inuruntur.

Respondemus ad I., ideo Augustinum intellexisse verba illius textus de parvulis, quia in textu græco, quo ipse utebatur invenit hæc verba: *in die octavo*; quæ tamen verba addita sunt a Græcis, quum non inveniantur nec in Codicibus hebraicis, nec in paraphrasi caldaica, nec in latina vulgata editione.

Ad II. Hanc respondendo inferimus consequentiam: ergo ex verbis Jueni-

ni

ni tota vis Circumcisionis pendebat a fide in Christum venturum; sed hoc ipsum est, quod intendimus nos, quando dicimus, Circumcisionem contulisse gratiam ex opere operantis, scilicet per fidem, vel administrantis, vel suscipientis, Circumcisionem in Christum venturum.

Ad III. vel dicitur, Augustinum ad lectionem supradictam cohærenter loquutum fuisse; vel intellexisse Circumcisionem cum fide in Christum venturum, vel ex parte suscipientis, vel ex parte administrantis.

Ad IV. Ultro concedimus, sententiam nostram non esse fidei dogma, sed esse scholasticam quæstionem, in qua absque fidei præjudicio diversimode possunt Theologi loqui ac disputare. Et quanvis ex utraque parte afferantur Concilia, & Patres, non ita tamen sunt perspicua ipsorum verba, ut ineluctabile faciant argumentum, & proinde ex neutra parte res dici potest omnino certa, & de fide.

Pro ultima tandem Dissertationis parte, nec pariter conveniunt Theologi: sunt enim, qui dicunt, Circumcisionem fuisse a Deo institutam in remedium peccati originalis primario; secundario vero ad distinctionem Hebræorum a cæteris populis, qui Hebræi non erant. Alii e contra scribunt, primario institutam fuisse ad distinctionem, secundario ad deletionem originalis culpæ.

Dicimus III, Circumcisionem primario fuisse institutam a Deo ad distinctionem Judæorum a cæteris populis, qui Judæi non erant; per accidens vero, ac secundario, vi sua simul cum fide, cujus erat publica quædam declaratio, originale peccatum delevisse.

I. Probatur Conclusio ex Scripturis, Genes. 17 *Hoc est pactum meum, quod observabitis inter me, & vos, & semen tuum post te. Circumcidetur ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me, & vos*. Quibus verbis nulla fit mentio sanctificationis, & remedii peccati, sed tantum signi fœderis, quod erat signum amoris Dei præcipui erga populum dilectum, per quod Populus hic ab aliis gentibus distinguebatur. Insuper ad Rom. 3. Apostolus dicit de Abrahamo, *accepisse signum Circumcisionis signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio*, & vers. 9.; *Fidem Abrahæ imputatam esse ad justitiam, non in Circumcisione, sed in præputio*. Et addit, non fuisse in Abrahamo singulare consequi justitiam ex fide, sed fuisse commune omnibus, qui ipsius justitiam imitati fuissent, sive fuissent Circumcisi, sive non. *Ut sit Pater omnium credentium per præputium, ut reputetur & illis ad justitiam; & sit Pater Circumcisionis, non iis tantum, qui sunt ex circumcisione, sed & iis qui sectantur vestigia fidei, quæ est in præputio Patris nostri Abrahæ*. Et rationem reddit. *Non per legem promissio Abrahæ, aut semini ejus, ut hæres esset mundi, sed per justitiam fidei*. Denique idem Apostolus ad Rom. 3. quærit, quænam sit utilitas Circumcisionis? & dicit: multam per omnem modum; primum quidem, quia credita sunt illi eloquia Dei, scilicet, quia lex & mandata Judæis concessa fuerant; Justitia vero ex fide erat sive in Circumcisione, sive in præputio unde concludit Apostolus: *unus est Deus, qui justificat Cicumcisionem ex fide, & præputium per fidem*.

II. Probatur ex Patribus Græcis. Justinus Martyr & Philosophus in Dialogo cum Tripbone: *Circumcisio, quam ab Abrahamo accepistis secundum carnem, in signum notamque data est, ut sitis ab aliis Gentibus & a nobis discreti.... Abraham.... Circumcisionem accepit in signum, non ad justitiam, quemadmodum & Scripturæ & res ipsæ nos fateri cogunt.... Et quod genus muliebre Circumcisionis carnalis capax non est, satis id ostendit in signum datam Circumcisionem istam, non ut justitiæ opus*. Irenæus lib. 4. cap. 16., alias 30. *Circumcisionem non quasi justitiæ consumatricem, sed in signo eam dedit Deus, ut cognoscibile perseveret genus Abrahæ.... Et quia non per hoc justificabatur homo, sed in signo datu sunt populo ostendit, quod ipse Abraham sine Circumcisione.... credidit Deo, & reputatum est illi ad justitiam*. Sanctus Epiphanius hæresi 8., quæ est Epicureorum. *Illic corporis præscripta Circumcisio est, quæ in usu tandiu fuit, quoad ingens est illa Circumcisio subsecuta, Baptismus videlicet, quo nos a peccatis præcidimur, & in Dei nomine signamur*. Sanctus Chrysostomus hom. 27. in Genesim. *Attende quomodo postea tempore procedente, voluerit Circumcisionem pro lege statui, non quod ad animæ salutem perficere hæc possit aliquid, sed ut hoc grati*

ri animi indicium, quasi signum & sigillum circumferrent Judæi, & ne liceret eis commisceri gentium congressibus. Hinc beatus Paulus signum hoc vocat, dicens, & signum dedit, Circumcisionis sigillum. Nam quod ad justitiam nihil conducat, ecce & hic justus, nondum statuta Circumcisione, ad eandem pervenit virtutem.

III. Probatur ex Patribus latinis. Tertullianus lib. cont. Judæos cap. 2. *Si Circumcisio purgat hominem, Deus Adam incircumcisum cum faceret, cur eum non circumcidit; vel postquam deliquit si purgat Circumcisio?* Et cap. 3. *Prævidens Deus, quod hanc Circumcisionem in signum, non in salutem esset daturus &c.* Cyprianus lib. 1. cont. Judæos cap. 8. asserit, oppositam fuisse Circumcisionem Judæorum Circumcisioni Christianorum; quia illa erat carnalis, hæc vero spiritualis, ac proinde illa non operabatur gratiam, hæc vero operatur; additque quod Adam, Henoc, Noe, & Melchisedech, fuerunt justi sine Circumcisione, & rationem fuisse; *quia signaculum feminis nihil prosuit*. S. Ambrosius epist. 72. nunc 74. ad Irenæum: *signum Circumcisio corporalis, veritas autem Circumcisio spiritualis; illum membrum amputat, ista peccatum*. Idem docet lib. 1. de Abraham cap. 4., ubi ex professo tractat de Circumcisione. Hieronymus in cap. 3 ad Galat. loquens de Circumcisione, nec verbum quidem profert de gratia, quam supponere potuisset a Circumcisione productam.

IV. Probatur Rationibus. I. Si Circumcisio instituta fuisset in remedium peccati originalis, quum illud contraherent tam mulieres, quam Infantes ante octavum diem, quibus Circumcisio non conferabatur, evenisset, quod hi omnes sine remedio originalis culpæ a Deo fuissent relicti; hoc autem non est dicendum, ut patet: ergo &c. II Judæi in Deserto manserunt per annos quadraginta, & per tot annos Circumcisionis legem non observarunt, ut patet ex lib. Josue cap. 5. v. 6. in quo legitur: *Per quadraginta annos itineris latissimæ solitudinis incircumcisus fuit: donec consumaretur, qui non audierant vocem Domini, & quibus antea juraverat, ut non ostenderet eis terram lacte & melle manantem*; sed hoc non aliunde potuit provenire, quam ex eo, quod, quum Judæi tunc viverent sine commixtione cum altera gente, non indigebant signo, per quod ab aliis gentibus distinguerentur: ergo Circumcisio fuit primario instituta ad distinctionem populi Judaici ab aliis gentibus. III. Philo Judæus in lib. de Circumcis. enumerat caussas Circumcisionis, & nec verbum dicit de remedio originalis peccati; hoc idem silentium invenitur apud Josephum lib. 1. antiquitatum Judaicarum cap. 12., Denique Rabbini res Judæorum explicantes, de Circumcisione spirituali penitus silent.

IV. Etsi Circumcisio plurimum valuerit propter fidem, cujus erat publica professio, & protestatio, non tamen per hoc dicimus, quod virtus fidei, quam Circumcisio excitabat, in sola Circumcisione sita fuerit, & ut gratiam produxerit; sicut modo producit Baptismus, in cujus susceptione supplet fides Ecclesiæ pro iis, qui actus fidei eliciendi sunt incapaces: ergo semper stat quod Circumcisio non fuerit primario instituta in originalis peccati remedium.

Objiciunt I. Si veteris legis sacrificia, & Sacramenta, habuerunt a Deo annexam promissionem gratiæ & remissionis peccatorum, multo magis eam habere debuit Circumcisio, tum ob sui majorem latitudinem, tum ob majorem necessitatem; sed Sacramenta, & Sacrificia veteris legis habuerunt: ergo habuit pariter Circumcisio. Probatur minor. Levitici 4. & pariter cap. 5., & etiam cap. 17., habentur hæc verba. *Orabit pro eo Sacerdos, & dimittetur ei, & propitius erit Dominus & sanguis pro animæ piacula est*. Ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis*. Actorum 4. *Tunc imponebant manus super eos & accipiebant Spiritum Sanctum*. Deuteronomii ultimo. *Repletus est Josue spiritu sapientiæ, quia Mojses posuit super eum manus suas* Jacobi 5. *Orent Presbyteri super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini .... & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit remittentur ei*. II. Apostolus I. ad Corinth. 10. *Omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritualem biberunt: bibebant autem de spirituali consequente eos petra, petra autem*

tem erat Chriſtus; ſeu per illam eſcam & potum ſpiritualem intelligitur gratia Chriſti: ergo per Apoſtolum eandem gratiam perceperunt Judæi & Chriſtiani per eorum reſpective Sacramenta. III. Ex Auguſtino in Pſ.77. *Cum eſſent omnia communia Sacramenta, non communis erat omnibus gratia, quæ Sacramentorum virtus eſt. Sicut & nunc jam revelata fide, quæ tunc velabatur, omnibus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizatis commune eſt lavacrum; ſed ipſa gratia, cujus ipſa ſunt Sacramenta, non communis eſt omnibus.* Et in q. 84. in Levitic *Moyſes ſanctificabat viſibilibus Sacramentis per miniſterium ſuum. Dominus autem inviſibili gratia per Spiritum Sanctum, ubi eſt totus fructus etiam viſibilium Sacramentorum*. Et tract. 26. in Joan. ait veteres eandem nobiſcum *ſpiritualem eſcam manducaſſe non eandem corporalem: illi manna; nos aliud .... ſpecie viſibili, quod tamen hoc idem ſignificaret virtute ſpirituali*: ergo ex Auguſtino Sacramentorum veteris & novæ Legis par fuit virtus; & quemadmodum novæ Legis fuit virtus ſpiritualis, ita etiam fuit illorum veteris Legis. IV. E Ambroſio lib.7. in Lucam n.66. *Alibi purificatio, alibi ſanctificatio., alibi juſtificatio eſt; Circumciſio purificavit, ſanctificavit lex, juſtificat gratia. Unus in omnibus, & in uno omnia*. Et ex S.Leone Serm.3. de Nativitate Domini. *Hoc magna pietatis Sacramentum ... tam potens in ſuis ſignificationibus fuit, ut non minus adepti ſint, qui in illud credidere promiſſum, quam qui ſuſcepere donatum*. Et ſerm.2. in die Pentecoſtes. *Patriarchæ, & Prophetæ, & Sacerdotes, omneſque Sancti, qui prioribus fuere temporibus, ejuſdem ſunt Spiritus Sancti ſanctificatione vegetati; & ſine hac gratia nunquam celebrata Myſteria; ut eadem ſemper fuerit virtus chariſmatum, quamvis non eadem fuerit menſura donorum*. V. Ex eodem Auguſtino lib. 16. *de Civitate Dei*. cap.27. habemus, pactum, quod facit irritum Judæus, qui non eſt circumciſus, eſſe pactum, quod fecit Deus cum Adamo: ſed pactum, illud continebat gratiam ſanctificantem: ergo pariter continebat in Judæis; ac proinde dicebat Auguſtinus, pœnam contentam in verbis illis, *delebitur anima illius de populo*, fuiſſe pœnam damni. Et lib. de nuptiis, & concupiſcentia cap.11. *Ex quo inſtituta eſt circumciſio in populo Dei, quod erat tunc ſignaculum fidei, ita ad ſignificationem purgationis valeat, & in parvulis originalis veteriſque peccati, ſicut & Baptiſmus ex illo valere cœpit ad innovationem hominis, ex quo inſtitutus eſt*. Et lib 4. cont. Donatiſtas c.24. *Cur ergo ei* (Abrahamo) *præceptum eſt, ut omnem deinceps infantem maſculum octavo die circumcideret, qui nondum poterat corde credere, ut ei deputaretur ad juſtitiam; niſi quia & ipſum per ſe ipſum Sacramentum multum valebat? Quod in filio Moyſi per Angelum manifeſtatum eſt*. VI. Gregorius magnus lib.4. moral. cap. 3. comparat pariter virtutem Circumciſionis, cum virtute Sacramentorum, verbis hiſce. *Quod valet apud nos aqua Baptiſmatis, hoc egit apud veteres vel pro parvulis ſola fides, vel pro majoribus virtus Sacrificii, vel pro his, qui ex Abrahæ ſtirpe prodierant, myſterium Circumciſionis*; cui concinunt Innocentius III in cap. *Majores*, Bernardus epiſt.77.ad Hugonem, Beda lib. 1. in Lucam cap. 8., Magiſter Sententiarum lib.4. diſt.1., Hugo Victorinus lib. 1. par.2. cap.3.

Reſpondemus ad I. cum S. Thoma 1. 2. q 103. art. 2., quod per vetera Sacramenta & Sacrificia remittebantur peccata, quoad pœnam, & immunditiem legalem, non vero quoad culpam & reatum pœnæ æternæ; quia hoc ſecundo modo ſolum remittebantur ex opere operantis, ſcilicet ex fide, pietate, ac perfecta contritione, vel offerentis Sacrificium, vel Sacramentum percipientis; nullo vero modo ex opere operato, ſeu ex virtute externi ritus, vel Sacrificii; & fundatur reſponſio S Thomæ in Scripturæ verbis, quibus dicitur, Sacramenta vetera *infirma & egena fuiſſe elementa, quæ non poterant juxta conſcientiam perfectum facere ſervientem, ſed inquinatos ſolummodo ſanctificaſſe ad emundationem carnis*. Et hæc eadem reſponſio aptari jure merito poteſt ad alia Scripturarum loca, quæ opponuntur.

Ad II. Dicitur, quod Apoſtolus loquutus eſt de eadem eſca, de eodem potu reſpectu Judæorum omnium, non vero reſpectu Judæorum, & Chriſtianorum. Quod autem appellet eſcam illam & potum ſpiritualem, non facit ad rem, quia ita dicit non propter

ad

internam sanctificationem, sed ob alias caussas, & praecipue propter miraculum. Caeterum, quanvis Judaeis data fuerit eadem gratia, quae datur Christianis, non fuit tamen data eodem modo, quia Judaeis dabatur ex opere operantis, Christianis vero ex opere operato.

Ad III. Augustinus intelligendus est de significatione gratiae, quae in utrisque Sacramentis habetur, non vero de collatione gratiae, quae habetur tantum in Sacramentis novis ex opere operato. Et haec responsio probatur verbis ejusdem Augustini, ubi ait, mannam, & aquam, quae fluebat de petra, *eundem in mysterio cibum & potum fuisse Judaeorum, qui noster est, significatione, non specie, quia idem ipse Christus illis in petra figuratus, nobis in carne manifestatur*. Et quaest. 25. in lib. Numeror. *Si per se attendantur* (Sacramenta vetera), *nullo pacto possunt mederi. Si autem res, quarum haec Sacramenta sunt* (Christi scilicet Mysteria) *inquirantur, in eis inveniri poterit purgatio peccatorum*.

Ad IV. Ambrosius pariter intelligendus est, quod Deus accesserit semper ad homines per beneficia, sed non semper eodem modo. Accessit quidem ad Abrahamum per Circumcisionem, accessit ad Moysen per legem, accessit ad Mariam per Incarnationem, & Nativitatem. At modus non semper fuit idem, quia, ut ipsemet Ambrosius loquitur in citato loco; *populus enim Judaeorum neque purificari potuit, quia Circumcisionem non animi, sed corporis habuit; neque sanctificari, quia virtutem legis ignoravit, qui carnalia magis, quam spiritualia sequebatur .... neque justificari, quia delictorum suorum poenitentiam non gerebat, & ideo gratiam nesciebat*. S. Leo non loquitur de Sacramentis, sed de Christo, quem asserit aeternae salutis auctorem omnibus hominibus cujuscunque aetatis fuisse. Haec sunt ejus verba. *Non itaque novo consilio Deus rebus humanis, nec secura miseratione consuluit; sed a constitutione mundi unam eandemque omnibus caussam salutis instituit. Gratia enim Dei, qua semper est universitas justificata Sanctorum, aucta est Christo nascente, non coepta*

Ad V. Omnes, qui nostram tuentur sententiam, fatentur ultro, Augustinum nobis adversari; at subdunt quoque, nobis fas esse ab ejus opinione recedere, salva semper reverentia, quae ipsi debetur. Quare autem Augustinus sententiam, quam sustinet, amplexus fuerit, diversimode loquuntur, & interpretantur Auctores; nobis vero sufficit, ut ejus mentem, quoad hoc non perscrutemur, ejus verba non tergiversemur, & ab honore, quem profundissimum ipsi debemus, non recedamus.

Ad VI. De valore Circumcisionis non dubitamus, quando cum ipsa uniebatur opus operantis, de quo intelligendi sunt praefati Patres, & Theologi; & negamus, quod iidem loquuti fuerint, vel de fine praecipuo Circumcisionis, vel de opere operato, quod nos utrunque negavimus, eo modo quo in praecedentibus Conclusionibus statuimus simul, atque probavimus.

DIS-

DISSERTATIO CCCXXXIII.

De altera præcipua Baptiſmi figura, quæ eſt Baptiſmus Joannis. An Baptiſmus Joannis fuerit Sacramentum? An fuerit diverſus a Chriſti Baptiſmo? Et utrum habuerit eandem cum illo cum virtutem?

Etere teſtamento ad exitum jam properante, ut præcurſorium Sacramentum Baptiſmi Chriſti, Baptiſmum Joannis inſtitutum eſſe docuit Auguſtinus lib. 2. cont. litteras Petiliani cap. 56. Inſtitutus eſt etiam, ut Chriſtus in Iſrael manifeſtaretur; unde ipſemet Joannes de Chriſto loquens Joan. 5. dicebat: *ut manifeſtaretur in Iſrael, propterea ego veni in aqua baptizans*. Præcipue autem Joannis Baptiſmo Baptiſmus Chriſti adumbratus eſt, nedum Baptiſmi Chriſti inſtitutionem præcurrendo, ſed homines etiam ad illum præparando, quum eos ad fidem Chriſti induceret, ad virtutem Baptiſmi Chriſti aſſuefaceret, & per pœnitentiam ad Baptiſmi Chriſti effectum diſponeret. An autem Joannis Baptiſmus Sacramentum fuerit, & an fuerit idem cum Baptiſmo Chriſti, & an eandem virtutem continuerit? hæc ſunt controverſiæ capita, quæ in hac Diſſertatione examinanda & concludenda ſuſcipimus. Antequam tamen hoc ipſum præſtemus, more noſtro præmittimus & Hæreticorum errorum, & Scholaſticorum opinionum, enumerationem, ut ſic, recto conſuetoque ordine procedentes, res exactius pertractetur.

Primo, Petilianus, Conſtantinienſis Epiſcopus, præcipuus inter Donatiſtas Athleta, contra quem certavit, & non ſemel, ſed ſemper feliciter, Auguſtinus, docebat, unum eſſe Joannis, & Chriſti, Baptiſma; in eo tamen tres eſſe gradus, nimirum, aquam, quam Joannes præbuit, Spiritum Sanctum, quem Chriſtus contulit, & ignem, quem Spiritus Sanctus de cœlis miſit; at hæc tria unum & idem Sacramentum conſtituiſſe, demum concludebat. Ita refert Auguſtinus lib. 2. cont. literas Petiliani cap. 33., & ſic in eodem libro cap. 34. idem Auguſtinus Petiliani errorem confutat: *cur ergo aquam repetiverunt Apoſtoli in eis, quibus jam Joannes aquam dederat pertinentem ad unum Baptiſmum tribus gradibus conſecratum?*

Secundo, Bogomeli, qui in Bulgarorum idiomate idem ſonant, ac quaſi miſericordiam Dei implorantes, & quorum Auctor fuit quidam Baſilius medicus e ſecta Maſſalianorum, docuerunt, Baptiſmum noſtrum, quia eſt in aqua, non fuiſſe diverſum a Baptiſmo Joannis; Baptiſmum vero ſuum eſſe Baptiſmum Chriſti, quia fiebat per ſpiritum; & hinc eveniebat, quod omnes, qui e Catholicis ad ſectam ipſorum tranſiebant, iterum tingebant Baptiſmo ſuo. Hæc ſecta apparuit circa finem ſeculi XI., quia Euthymius, qui hæc omnia refert in ſua Panoplia par. 2 tit. 23., qui vivebat circa initium ſeculi XII., aſſerit, eam non multo ante floruiſſe.

Tertio, quamvis Lutherus in diſput. de Bapt. legis, Joannis, & Chriſti, edita anno 20., tria poſuerit inter hæc Baptiſmata diſcrimina; primum, quod illud Joannis non ſit Sacramentum, illud vero Chriſti ſit; ſecundum, quod illud peccata non remitteret; tertium, quod illud iterandum erat per Baptiſmum Chriſti, hoc vero non: Philippus tamen Melanchthon inter primos Lutheri diſcipulos non ultimus, cui Bucerus, Brentius, Kemnitius, Chytræus, Selneccerus, aliique Lutherani, a Luthero ipſorum Magiſtro diſcedentes, ſubſcripſere,

psere, retractans ea, quæ scripserat *in locis* anno 22. tit. *de Bapt.*, quando scilicet cum Luthero sentiebat, voluit primo, Baptisma Joannis verum fuisse Sacramentum; secundo, remisisse peccata eodem modo, quo Christi Baptismate dimittuntur; tertio, a Joanne baptizatos non fuisse iterum baptizandos.

Quarto, Zuinglius, & Calvinus, in hoc uniuntur, & cum Melanchthone conveniunt; quanvis Calvinus dixerit, se definire non audere, an Joannis Baptismo tincti debuissent Baptismo Christi iterum tingi, hæc scribens: *relinquetur quæstio in media, ut quæ in utramque partem rationes habet*. Zuinglius suum manifestat de Baptismo Joannis errorem in lib. de vera & falsa Religione cap. de Bapt. Calvinus vero lib. 4. Institut. cap. 15. n. 7, quibus Centuriatores accedunt lib. 1. Centuria 40. tit. de Bapt. Quod ad Baptismum Joannis Baptistæ, & Apostolorum attinet, ministerio, & efficacia prorsus conveniunt. Nam a Deo Joannes missus est, ut hanc novam cœremoniam auspicaretur, & Baptismo Joannis remissio peccatorum applicabatur. Tantum Joannes inter se & Christum distinguit: *ego quidem*, inquit, *baptizo aqua, ille baptizabit Spiritu Sancto, & igni*: quibus verbis testatur, se tantum esse ministrum Baptismi, efficaciam autem tribuere, esse Christi opus.

Ad Catholicorum modo opiniones devenientes, nec inter illos exploratum invenimus, quænam fuerit in Joannis Baptismate virtus & efficacia. Primo quidem Magister sententiarum lib. 4 dist. 2., duo hominum genera, qui a Joanne baptizati fuerunt, distinguit, quorum aliqui sic a Joanne baptizabantur, ut totam spem suam in hujuscemodi Baptismo ponerent, & nullatenus de Baptismo Christi cogitarent: alii vero, qui justitiam ex illo Baptismo non sperabant, nec eos Christi & Spiritus Sancti cogitatio latebat. Illos voluit debuisse iterum baptizari, non vero istos, & illis revera ab Apostolis baptizatos fuisse contendit: istos vero non fuisse novo Baptismate donatos.

Secundo, S. Thomas scribens in Sentent. libros, Baptisma Joannis veteris legis Sacramentum fuisse opinatus est, quod & Durandus asseruit quæst. 3. ad primum. Summam vero theologicam deinde conscribens Angelicus sententiam mutavit, & docuit, ipsum nec antiquæ, nec novæ legis Sacramentum fuisse, quum non fuerit nec a Moyse, nec a Christo institutum, sed meram fuisse ad Christi Baptisma præparationem; unde potius ad novam quam ad veterem legem pertinuisse. Hoc ipsum docuit S. Bonaventura; & Estius copiose rem expendens, ab hac ultima opinione non recedit, immo illam totis viribus amplectitur, atque tuetur.

Dicimus I., Baptismum Joannis non fuisse vere, & proprie Sacramentum; fuisse tamen large, & improprie Sacramentum ab aliquibus nominatum.

Prima Conclusionis pars probatur I. Ex probatis a nobis supra ad Sacramenti rationem requiritur, ut sit permanenter institutum, ut sit signaculum alicujus Societatis, & Religionis ipsius, & ut habeat materiam & formam, ex quibus constet: sed nulla ex his conditionibus in Joannis Baptismo verificata fuit: ergo Baptismus Joannis non fuit vere & proprie Sacramentum. Major ex antedictis est certa. Minor probatur; & quidem primo, quia Baptismus Joannis fuit ad breve tempus: ergo non fuit permanenter institutum; & quidem fuit ad breve tempus, quandiu scilicet creditum est fuisse necessarium ad disponendos populos, ut reciperent Baptismum Christi; quod post plures Patres docuit Scotus in 4. dist. 2. q. 1. n. 2.; & inde est, quod aliqui ex Patribus vocaverunt Joannis Baptismum *præparatorium*, alii *initiatorium*, alii *introductorium*, & alii *rudimentum*. Secundo, quia Joannis tempore nulla fuit Societas, quæ peculiarem haberet Religionem, & cujus haberentur Sacramenta; unde non erant alia Sacramenta, quam vel legis mosaycæ, cujus finis imminebat, vel legis Christi, cujus initium appropinquabat: ergo, quum Joannis tempore nulla fuisset nova Religio, præter, vel mosaycam, vel Christianam, non est dicendum Joannis Baptismum fuisse Sacramentum. Tertio denique, quia ex Scriptura non constat, aliquam fuisse institutam pro Joannis Baptismo, vel

mate-

materiam, vel formam; sed sine materia & forma nullum esse potest Sacramentum: ergo Joannis Baptisma vere & proprie Sacramentum non fuit.

II. Probatur. Baptismus Joannis nullam produxit gratiam ex opere operato, sed ad summum tantum ex opere operantis, ratione scilicet pœnitentiæ, quam sibi habebat adjunctam; sed de ratione veri & proprii Sacramenti est caussare gratiam: ergo Baptismus Joannis non fuit vere & proprie Sacramentum. Probatur minor. Baptismus Joannis ex Scriptura Marci 1. tribuit tantummodo mundationem exteriorem per aquam: *ego baptizo vos aqua, ille vero baptizabit vos Spiritu Sancto*. Quibus verbis Baptismo Christi tribuitur mundatio interior per gratiam, Baptismo vero Joannis exterior per aquam.

III. Probatur ex Tertulliano lib. de Bapt. cap. 10 *In actibus Apostolorum invenimus, quoniam, qui Joannis Baptismum habebant, non accepissent Spiritum Sanctum*; & revera quidem Spiritum Sanctum, qui a Joanne baptizati sunt, non acceperunt, quia aliter Christi Baptismum non recepissent, ut est communis Patrū & Theologorum sententia;& hoc vel eo magis, quia Baptismus Joannis ordinabatur ad Baptismum Christi, tanquam imperfectum ad perfectius, ut dicit Henricus, vel potius ut imperfectum ad perfectum, vel ut perfectum ad perfectius. Ex quo sequitur, quod Baptismus Joannis large & improprie meruerit dici Sacramentum, non autem vere & proprie.

Opponunt I. Non fit peccati remissio, si non fiat gratiæ infusio; sed per baptismum Joannis fiebat peccati remissio: ergo fiebat gratiæ infusio; atqui ubi fit gratiæ infusio, ibi est Sacramenti effectus, & ubi est Sacramenti effectus, ibi est Sacramentum: ergo baptismus Joannis fuit Sacramentum vere & proprie. Major propositio, in qua stat difficultas, est doctrina S. Basilii hom. de baptis. c. 5. dicentis: *simul atque accesserat quis, & peccata sua, quantacunque, & qualiacunque fuissent, confessus fuerat, in Jordanis flumine baptizabatur, confestim peccatorum remissionem accipiebat*. II. Scripturæ iisdem terminis loquuntur de baptismo Joannis, ac de baptismo Christi; sed baptismus Christi fuit verum Sacramentum ergo pariter baptismus Joannis. Probatur major. Scripturæ tribuunt baptismo Joannis, quod tribuunt baptismo Christi: ergo iidem terminis &c. Probatur antecedens Marci 1. dicitur de baptismo Joannis: *Fuit Joannes in deserto baptizans, & prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum*: & de baptismo Christi Actor. 2. *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum*. III. Qui baptizabantur baptismo Joannis non fuerunt deinde baptizati baptismo Christi; sed hoc non aliunde, nisi quia baptismus Joannis erat vere & proprie Sacramentum: ergo &c. IV. In baptismo Joannis fuit materia & forma: ergo fuit verum Sacramentum. Probatur antecedens. De materia non dubitatur, quia omnes fatentur, remotam fuisse aquam, & proximam fuisse ablutionem: de forma, quanvis nihil certi habeamus, Durandus tamen cum quibusdam aliis Theologis docet, fuisse sine ulla verborum forma; alii autem tenent, fuisse in nomine Christi venturi. V. In baptismo Joannis habemus authorem illius principalem, qui fuit Deus; habemus authorem ministerialem, qui fuit Joannes: ergo habemus omnia, quæ requiruntur ad veri & proprii baptismi institutionem: ergo habemus verum & proprium Sacramentum. VI. Quando baptizabat Joannes, Christus jam venerat, quanvis prædicare nondum incepisset: ergo liberum erat Joanni Sacramentum instituere, quod esset baptismi Christi præparatorium: ergo quanvis Joannes non instituisset verum & proprium Sacramentum baptismi, uti fuit baptismus a Christo institutus, instituit tamen ad similitudinem Sacramentorum veteris legis, quæ, quanvis non fuissent, ut fuerunt Sacramenta novæ legis, fuerunt tamen vera & propria Sacramenta.

Respondemus ad I. Basilium, aliosque Patres, qui scribunt eo modo, quo ipse scribit de Joannis Baptismate, intelligendos esse, quod præfatum Baptisma & peccata deleret, & gratiam conferret, excitando in suscipientibus illud peccatorum detestationem, atque dolorem, & hoc est conferre gratiam ex opere operantis, quod non est proprium Sacramentorum, quorum est con-

conferre gratiam ex opere operato. Proinde scribebat S. Petrus Chrysologus serm. 137. *Per Baptisma Joannis purificabatur homo ad pœnitentiam, non promovebatur ad gratiam.*

Ad II Differentia est inter Baptismum Joannis, & Baptismum Christi, quanvis uterque dicatur in remissionem peccatorum, quod in Baptismo Christi remissio peccatorum immediate tribuitur Baptismo; in Baptismo vero Joannis mediate tribuitur Baptismo, & immediate pœnitentiæ, & hoc observatur etiam in verbis allatis utriusque textus. Et ratio est, quia Baptismus Christi peccata delebat per se, adeoque ex opere operato; Baptismus vero Joannis per pœnitentiam, adeoque ex opere operantis. Et hinc est, quod Baptismus Christi in Scripturis dicitur simpliciter Baptismus; Baptismus vero Joannis Baptismus pœnitentiæ appellatur.

Ad III., negatur major; & ratio negationis est, tum quia Actor. 19. Paulus Apostolus jussit baptizari Baptismo Christi illos, qui fuerant baptizati Baptismo Joannis, & hæc sunt verba: *ille vero ait: in quo ergo baptizati estis? qui dixerunt, in Joannis Baptismate. Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit Baptismo pœnitentiæ populum, dicens, in eum, qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Jesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu:* tum quia Augustinus docet hom. 5 super Joan: *si quos baptizavit Joannes, iterum sunt baptizandi*; & Augustino conformes inveniuntur Origenes, Crysostomus, Ambrosius, Hieronymus, aliique Patres; tum denique, quia, si qui fuerunt a Joanne baptizati, non fuissent iterum a Christo baptizandi, male Baptismus Joannis dictus fuisset *præparatio*, *dispositio*, & *initiatio* ad Baptismum Christi.

Ad IV. Quidquid sit de materia, de qua etiam dici potest, quod, quanvis ex Scriptura probetur applicatio ipsius, non tamen probatur ejusdem institutio; stat nihilominus pro nobis est incertitudo illa formæ, quam etiam Adversarii fatentur: Et revera nequit dari proprie & vere Sacramentum, quod habeat formam incertam.

Ad V., dicitur, non sufficere ad hoc, ut aliquod sit vere & proprie Sacramentum, assignare ejus auctorem, atque ministrum; hæ enim sunt caussæ efficientes, principalis nimirum, & instrumentalis, adeoque extrinsecæ, quæ non sufficiunt ad constituendum vere & proprie dictum Sacramentum. Deficiunt tamen caussæ intrinsecæ, hoc est, res & verba, seu materia & forma; quum de illis nulla habeatur in Scripturis mentio, nec de institutione earum, nec de earundem determinationem.

Ad VI. Si per Sacramentum intelligitur præcise, quod significat gratiam, & non confert, cujusmodi fuerunt Sacramenta veteris legis, Baptismus Joannis potest dici Sacramentum, sed large, non vere & proprie, quemadmodum dicuntur Sacramenta novæ legis, quæ significant, continent, & conferunt gratiam, eamque ex opere operato conferunt, & hujusmodi Baptismus Joannis certe non fuit, ut usque modo probatum est.

Dicimus II. Baptismum Joannis fuisse diversum a Baptismo Christi.

I. Probatur Conclusio ex evidenti quatuor Evangelistarum consensu, ipsiusque Joannis apud eos testimonio. Matth. 3. ad eos, qui ad se veniebant baptizandi, ne plus aliquid accepturos se putarent, quam revera accepturi erant hæc verba dirigebat. *Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam; qui autem post me venturus est, fortior me est, cujus non sum dignus calceamenta portare: ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igni.* Marci 1. *Ego baptizavi vos aqua; ille vero baptizabit vos Spiritu Sancto.* Lucæ 3. *Existimante autem Populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus; respondit Joannes dicens omnibus: ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus, ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igni.* Tandem Joann. 1: *qui misit me baptizare in aqua ille mihi dixit: super quem videris Spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu Sancto.* Ex quibus verbis manifestum est discrimen illud primum inter Baptismum Christi, & Baptismum Joannis, quod iste solum ablueret corpus, ac mundaret aqua, ille vero homines interius per Spiritum Sanctum a peccatis ablueret, gratiæque divinæ adoptione donaret.

II. Pro-

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Nicænum I. in ea fuit sententia, quam ipsius Patres manifestarunt; sed ipsius Patres manifestarunt, Baptismum Joannis fuisse diversum a Baptismo Christi: ergo in hac eadem sententia fuit Concilium ipsum. Probatur minor. In Actis ejusdem Concilii Nicæni I. lib. 2. circa finem legitur; quod Patres respondentes Philosopho per Macharium Hjerosolymitanum ita de Christo loquuti sunt. *Tunc ad Baptismum venit, prædicante Joanne Zachariæ filio ad Populum Baptismum Pœnitentiæ; non autem Baptismum peccatorum, aut adoptionis filiorum Dei largiente; non enim erat Joannis hoc dare, sed ipsius duntaxat Incarnati Verbi Dei.*

III. Probatur ex Patribus Græcis. Chrysostomus in Matth. c. 3. hom 10., & 11. *Spiritus Sancti gratia in Christi Baptismate est; Ioannis vero Baptisma hac donationem privatur.* Cyrillus lib. 2. in Joannem cap 57. & 62. docet, quod tantum intersit inter Baptismum Joannis, & Baptismum Christi, quantum inter Joannem, & Christum ipsum; ideoque Christum a Joanne tantopere commendatum fuisse, ut intelligeretur, nullam esse Baptismatum comparationem, uti nec personarum; Joannis denique Baptismum cum Christi Baptismo collatum vim tantumodo præparatoris habuisse. Doctrinam hanc ex Cyrillo testatur & refert Estius citato loco. Joannes Damascenus lib. 4 de Ortodoxa fide c. 5. aperte docet, Baptismum Joannis nec gratiam, nec peccatorum remissionem contulisse, sed ad utrunque in Christi Baptismo percipiendum præparatorium quoddam, & signum fuisse.

IV. Probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus lib. de Bapt.: *divinum quidem Joannis Baptismum fuisse, sed mandato, non potestate.* Quæ verba sic explicat Estius: „ quod videlicet Joan-
„ nes mandatum baptizandi a Deo ac-
„ cepisset, non tamen per eum, vel Spi-
„ ritum Sanctum, vel remissionem deli-
„ ctorum, dari potuerit; idque ex Scri-
„ ptura probat. „ Cyprianus, sive Auctor Sermonis de Baptismo Christi, asserit, Baptismum Joannis duntaxat lavisse corpora, ut sequeretur Baptismus Christi, in quo conferretur animarum ablutio, & peccatorum remissio. Hilarius Can. 2. in Matth. dicit, Baptismum Joannis fuisse in pœnitentiam, Christi vero in salutem. Ambrosius lib. 2. in Lucæ 3. vocat Baptismum Joannis lavacrum pœnitentiæ, Baptismum vero Christi lavacrum gratiæ. Hjeronymus in Dialogo cont. Luciferianos: *audi quid Scripturæ doceant; Joannis Baptisma non tam peccata dimisit, quam Baptisma pœnitentiæ fuit in remissionem peccatorum futuram. Ut enim Præcursor Domini Joannes, sic & Baptisma ejus prævium Dominici Baptismatis fuit.... Si autem Ioannes, ut confessus est ipse, non baptizavit in Spiritu, consequenter neque peccata dimisit. quia nulli hominum sine Spiritu Sancto peccata dimittuntur. Aut si contentiose argumentaris, ideo Ioannis Baptisma dimisisse peccata, quia de Cœlis fuit, edoce quid amplius in Christi baptismate consequamur, quod peccata dimittit, & liberat a gehenna. Quod a gehenna liberat perfectum est, perfectum autem Baptisma non est, nisi quod in Cruce & resurrectione Christi est. Ita dum servis Baptismo, plus quam habuit, tribuis, Dominicum destruis, cui nihil amplius relinquis &c.* Et epist. 83. ad Oceanum cap. 3. *Qui Ioannis acceperant Baptisma, quia Spiritum Sanctum nesciebant, iterum baptizantur, ne quis putaret Gentibus, ac Iudæis, aquas sine Spiritu Sancto ad salutem posse sufficere.*

V. Probatur Rationibus I. Baptismus Joannis fuit ab ipso Joanne denominatus, quia nihil in se continebat, quod Joannis vires excederet, quanvis a Deo institutus esset, & Joanni inspiratus; unde Joannes missus dictus est, ut baptizaret; Baptismus vero novæ legis non denominatur a Ministro, quia illius effectus, nempe spiritualis regeneratio ex aqua, & Spiritu Sancto, baptizatis vires prætergreditur; quapropter solius Christi dicitur, qui interius baptizat in Spiritu Sancto, ut ad longium & subtiliter suo modo prosequitur Augustinus tract. 2. in Joannem. II. Baptizati a Joanne debebant Baptismo Christi iterum initiari, ut gratiam & salutem æternam consequerentur, ut legitur Actor. 1. & 19. Et ex hoc fit, quod per Baptismum Christi imprimitur character, quod per Baptismum Joannis non imprimebatur, unde sequitur diversitas inter utrunque. III. Ex ratione signi sensibilis; quanvis enim utrunque Baptisma

conferre gratiam ex opere operato. Proinde scribebat S. Petrus Chrysologus serm. 137. *Per Baptisma Joannis purificabatur homo ad pœnitentiam, non promovebatur ad gratiam.*

Ad II. Differentia est inter Baptismum Joannis, & Baptismum Christi, quanvis uterque dicatur in remissionem peccatorum, quod in Baptismo Christi remissio peccatorum immediate tribuitur Baptismo; in Baptismo vero Joannis mediate tribuitur Baptismo, & immediate pœnitentiæ, & hoc observatur etiam in verbis allatis utriusque textus. Et ratio est, quia Baptismus Christi peccata delebat per se, adeoque ex opere operato; Baptismus vero Joannis per pœnitentiam, adeoque ex opere operantis. Et hinc est, quod Baptismus Christi in Scripturis dicitur simpliciter Baptismus; Baptismus vero Joannis Baptismus pœnitentiæ appellatur.

Ad III., negatur major; & ratio negationis est, tum quia Actor. 19. Paulus Apostolus jussit baptizari Baptismo Christi illos, qui fuerant baptizati Baptismo Joannis, & hæc sunt verba: *ille vero ait: in quo ergo baptizati estis? qui dixerunt, in Joannis Baptismate. Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit Baptismo pœnitentiæ populum, dicens, in eum, qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Jesum. His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu:* tum quia Augustinus docet hom. 5. super Joan: *si quos baptizavit Joannes, iterum sunt baptizandi*: & Augustino conformes inveniuntur Origenes, Crysostomus, Ambrosius, Hieronymus, aliique Patres: tum denique quia, si qui fuerunt a Joanne baptizati, non fuissent iterum a Christo baptizandi, male Baptismus Jaonnis dictus fuisset *præparatio*, *dispositio*, & *initiatio* ad Baptismum Christi.

Ad IV. Quicquid sit de materia, de qua etiam dici potest, quod, quanvis ex Scriptura probetur applicatio ipsius, non tamen probatur ejusdem institutio; sat nihilominus pro nobis est incertitudo illa formæ, quam etiam Adversarii fatentur: Et revera nequit dari proprie & vere Sacramentum, quod habeat formam incertam.

Ad V., dicitur, non sufficere ad hoc, ut aliquod sit vere & proprie Sacramentum, assignare ejus auctorem, atque ministrum; hæ enim sunt caussæ efficientes, principalis nimirum, & instrumentalis, adeoque extrinsecæ, quæ non sufficiunt ad constituendum vere & proprie dictum Sacramentum. Deficiunt tamen caussæ intrinsecæ, hoc est, res & verba, seu materia & forma; quum de illis nulla habeatur in Scripturis mentio, nec de institutione earum, nec de earundem determinationem.

Ad VI. Si per Sacramentum intelligitur præcise, quod significat gratiam, & non confert, cujusmodi fuerunt Sacramenta veteris legis, Baptismus Joannis potest dici Sacramentum, sed large, non vere & proprie, quemadmodum dicuntur Sacramenta novæ legis, quæ significant, continent, & conferunt gratiam, eamque ex opere operato conferunt, & hujusmodi Baptismus Joannis certe non fuit, ut usque modo probatum est.

Dicimus II. Baptismum Joannis fuisse diversum a Baptismo Christi.

I. Probatur Conclusio ex evidenti quatuor Evangelistarum consensu, ipsiusque Joannis apud eos testimonio. Matth. 3. ad eos, qui ad se veniebant baptizandi, ne plus aliquid accepturos se putarent, quam revera accepturi erant, hæc verba dirigebat. *Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam; qui autem post me venturus est, fortior me est, cujus non sum dignus calceamenta portare: ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igni.* Marci 1. *Ego baptizavi vos aqua; ille vero baptizabit vos Spiritu Sancto.* Lucæ 3. *Existimante autem Populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus; respondit Joannes dicens omnibus: ego quidem aqua baptizo vos: veniet autem fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus, ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igni.* Tandem Joann. 1. *qui misit me baptizare in aqua ille mihi dixit: super quem videris Spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu Sancto.* Ex quibus verbis manifestum est discrimen illud primum inter Baptismum Christi, & Baptismum Joannis, quod iste solum ablueret corpus, ac mundaret aqua, ille vero homines interius per Spiritum Sanctum a peccatis ablueret, gratiæque divinæ adoptione donaret.

II. Pro-

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Nicænum I. in ea fuit sententia, quam ipsius Patres manifestarunt; sed ipsius Patres manifestarunt, Baptismum Joannis fuisse diversum a Baptismo Christi: ergo in hac eadem sententia fuit Concilium ipsum. Probatur minor. In Actis ejusdem Concilii Nicæni I. lib. 2. circa finem legitur; quod Patres respondentes Philosopho per Macharium Hjerosolymitanum ita de Christo loquuti sunt. *Tunc ad Baptismum venit, prædicante Joanne Zachariæ filio ad Populum Baptismum Pænitentiæ; non autem Baptismum peccatorum, aut adoptionis filiorum Dei largiente; non enim erat Joannis hoc dare, sed ipsius duntaxat Incarnati Verbi Dei.*

III. Probatur ex Patribus Græcis. Chrysostomus in Matth. c. 3. hom. 10. & 11. *Spiritus Sancti gratia in Christi Baptismate est; Ioannis vero Baptisma hac donatione privatur.* Cyrillus lib. 2. in Joannem cap. 57. & 62. docet, quod tantum interfit inter Baptismum Joannis, & Baptismum Christi, quantum inter Joannem, & Christum ipsum; ideoque Christum a Joanne tantopere commendatum fuisse, ut intelligeretur, nullam esse Baptismatum comparationem, ut nec personarum; Joannis denique Baptismum cum Christi Baptismo collatum vim tantummodo præparatoriis habuisse. Doctrinam hanc ex Cyrillo testatur & refert Estius citato loco. Joannes Damascenus lib. 4. de Ortodoxa fide c. 5. aperte docet, Baptismum Joannis nec gratiam, nec peccatorum remissionem contulisse, sed ad utrunque in Christi Baptismo percipiendum præparatorium quoddam, & signum fuisse.

IV. Probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus lib. de Bapt.: *divinum quidem Joannis Baptismum fuisse, sed mandato, non potestate.* Quæ verba sic explicat Estius: „ quod videlicet Joannes mandatum baptizandi a Deo acceperit, non tamen per eum, vel Spiritum Sanctum, vel remissionem delictorum, dari potuerit; idque ex Scriptura probat. „ Cyprianus, sive Auctor Sermonis de Baptismo Christi, asserit, Baptismum Joannis duntaxat lavisse corpora, ut sequeretur Baptismus Christi, in quo conferretur animarum ablutio, & peccatorum remissio. Hilarius Can. 2. in Matth. dicit, Baptismum Joannis fuisse in pœnitentiam, Christi vero in salutem. Ambrosius lib. 2. in Lucæ 3. vocat Baptismum Joannis lavacrum pœnitentiæ, Baptismum vero Christi lavacrum gratiæ. Hjeronymus in Dialogo cont. Luciferianos: *audi quid Scripturæ doceant; Joannis Baptisma non tam peccata dimisit, quam Baptisma pænitentiæ fuit in remissionem peccatorum futuram. Ut enim Præcursor Domini Joannes, sic & Baptisma ejus prævium Dominici Baptismatis fuit .... Si autem Ioannes, ut confessus est ipse, non baptizavit in Spiritu, consequenter neque peccata dimisit, quia nulli hominum sine Spiritu Sancto peccata dimittuntur. Aut si contentiose argumentaris, ideo Ioannis Baptisma dimisisse peccata, quia de Cœlis fuit, edoce quid amplius in Christi baptismate consequamur, quod peccata dimittit, & liberat a gehenna. Quod a gehenna liberat perfectum est, perfectum autem Baptisma non est, nisi quod in Cruce & resurrectione Christi est. Ita dum servis Baptismo, plus quam habuit, tribuis, Dominicum destruis, cui nihil amplius relinquis &c.* Et epist. 83. ad Oceanum cap. 3. *Qui Ioannis acceperant Baptisma, quia Spiritum Sanctum nesciebant, iterum baptizantur, ne quis putaret Gentibus, ac Iudæis, aquas sine Spiritu Sancto ad salutem posse sufficere.*

V. Probatur Rationibus I. Baptismus Joannis fuit ab ipso Joanne denominatus, quia nihil in se continebat, quod Joannis vires excederet, quanvis a Deo institutus esset, & Joanni inspiratus; unde Joannes missus dictus est, ut baptizaret; Baptismus vero novæ legis non denominatur a Ministro, quia illius effectus, nempe spiritualis regeneratio ex aqua, & Spiritu Sancto, baptizatis vires prætergreditur; quapropter solius Christi dicitur, qui interius baptizat in Spiritu Sancto, ut ad longium & subtiliter suo modo prosequitur Augustinus tract. 2. in Joannem. II. Baptizati a Joanne debebant Baptismo Christi iterum initiari, ut gratiam & salutem æternam consequerentur, ut legitur Actor. 1. & 19. Et ex hoc fit, quod per Baptismum Christi imprimitur character, quod per Baptismum Joannis non imprimebatur, unde sequitur diversitas inter utrunque. III. Ex ratione signi sensibilis; quanvis enim utrunque Baptisma

ma aqua constaret, illud tamen Christi etiam formam includit, cujus experserat datum a Joanne. Et quanvis Paulus Actor. 19. aliqua verba in Joannis Baptismo fuisse innuat, mens ejus tamen est, ut significet, Joannem, dum baptizaret, hortatum fuisse Populos, ut in Messiam crederent. Præter quam quod, dato etiam, quod aliquibus verbis usus fuerit Joannes in suo Baptismate conferendo, nunquam tamen expressam Trinitatis invocationem adhibuit, quæ Christi Baptismo essentialis est. IV. Ratione subjecti, quia Baptisma Joannis solis Adultis conferri poterat, ut pote pœnitentiæ idoneis, quam Joannes & Baptismate figurabat, & sermone adhortabatur; Baptismus autem Christi Infantibus, Amentibus, cæterisque ratione non utentibus confertur. V. Si Baptismus Christi fuisset idem cum Baptismo Joannis, cur Joannis Discipuli apud eum conquesti fuerunt Joannis 3., quod Christus baptizaret? unde Joanni dicebant: *Rabbi, qui erat tecum trans Iordanum, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum*: ergo ex his verbis fit clarum Baptismum Christi, & Baptismum Joannis non fuisse eundem & unum.

Obstant I. Baptismus Joannis habuit eandem cum Baptismo Christi materiam; ergo non fuit a Baptismo Christi diversus. Probatur antecedens. Materia remota Baptismi Christi fuit aqua, & aqua pariter fuit Baptismi Joannis; proxima fuit ablutio & hæc fuit quoque alterius: ergo eadem utriusque fuit materia II. Eadem quoque fuit utriusque Baptismi forma; nam Baptismus Joannis conferebatur in nomine Venturi, quod idem est, ac in nomine Christi, in quo etiam nomine legimus collatum Baptismum Christi: ergo si utriusque Baptismi fuit una & eadem forma, unus pariter & idem fuit uterque Baptismus. III. Baptismi Christi Auctor fuit Deus; sed Deus quoque fuit Auctor Baptismi Joannis: ergo idem utriusque Baptismi Auctor: ergo idem Baptismus fuit. Probatur minor. Matth. 21. dicitur, Baptismus Joannis fuisse de Cœlo: ergo habuit pro Auctore Deum. IV. Idem fuit effectus utriusque Baptismi: ergo idem fuit Baptismus. Probatur antecedens Effectus Baptismi est remissio peccatorum; sed hic effectus tribuitur tam uni, quam alteri Baptismo: ergo idem effectus tribuitur utrique Baptismo. Probatur minor. De Joanne dicitur, Marci 1., & Lucæ 3. *Et venit in omnem regionem Jordanis prædicans Baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum*: & Actor. 2. dicitur de Baptismo Christi: *baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum*. V. Ex Patribus nulla differentia habetur inter utrunque Baptismum: ergo revera fuit unus & idem. Probatur antecedens. Tertullianus lib. de Bapt. cap. 4. *Nec quidquam refert inter eos, quos Joannes in Jordane, & quos Petrus in Tiberi tinxit*. Basilius lib. 1. de Bapt. *Joannis Baptisma multimodis excellit. Nam peccata nullo modo discernebat..... Quin etiam sine ulla prorsus dilatione simul atque ad gratiam Dei, & Christi ejus aliquis accesserat, quantacunque, & qualiacunque peccata confessus fuisset, & baptizabatur in Jordane fluvio, & statim veniam consequebatur peccatorum*. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi mystagogica 2. *Per Baptismum Joannis dabatur remissio peccatorum, per Baptismum Christi adoptio filiorum*. Optatus Melevitanus scripsit, quod baptizati Baptismo Joannis intrarunt in Regnum Cœlorum per violentiam; Baptizati vero Baptismo Christi intrarunt per legem. Augustinus lib. 5. de Bapt. cont. Donatistas cap. 10. *Ne quisquam contendat etiam in Baptismo Joannis dimissa esse peccata, sed aliquam ampliorem sanctificationem eis, quos jussit Paulus Apostolus denuo baptizari per Baptismum Christi esse collatam; non ego pugnaciter*. Chrysol. Serm. 137. *Erat penes Ioannem venia, sed non sine pœnitentia .... Erat Baptisma quod culpam tolleret, conscientiam non deleret*. Damascenus lib. 4. de Orthodoxa fide cap. 10. enumerat aliquot genera Baptismatum, & quinto loco ponit illud Christi, & ait: *quintum erat Christi Baptisma, quo & ipse baptizatus est*: sed Christus baptizatus fuit Baptismate Joannis: ergo Baptisma Christi diversum non erat a Baptismate Joannis.

Respondemus ad I. negando, utriusque Baptismi materiam fuisse eandem in specie, quanvis fuerit eadem in genere: Materia enim Baptismi Christi est

eſt omnis aqua; materia vero Baptiſmi Joannis fuit tantum aqua Jordani. Inſuper & hoc ideo dicimus, quia Joannes in Jordane baptizabat, non autem, quod illius aquæ pro materia ejuſdem Baptiſmi inſtitutionem habeamus, vel in Scripturis legamus, quando ex altera parte inſtitutionem materiæ Baptiſmi Chriſti & in verbo Dei ſcripto, & in verbo Dei non ſcripto, hoc eſt in traditione, retinemus.

Ad II. Negatur omnino, quod fuerit in Baptiſmo Joannis aliqua forma; & quanvis dicatur, quod Joannes baptizabat in nomine Venturi, hoc tamen non indicat verbi formæ, ſed Joannis poteſtatem, quam accipiebat a Venturo Meſſia, hoc eſt ab illius prædicatione, quæ etſi nondum inceperat, erat tamen imminens, ut inciperet, quia Meſſias jam erat in mundo. Et quemadmodum plerique dicunt de Baptiſmo dato in nomine Chriſti, hoc eſt, auctoritate & inſtitutione Chriſti; ita pariter dici poteſt de Baptiſmo Joannis dato in nomine Venturi, ſcilicet auctoritate & poteſtate Meſſiæ, qui ad prædicationem jam venturus habebatur.

Ad III. Tertullianus dicit quidem Baptiſmum Joannis cœleſte & divinum, ſed intelligitur mandato, non poteſtate; unde legitur Joannis 1., *qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit &c.* unde ſubdit Eſtius, & optime quidem ad rem: „ & hoc modo e Cœlo ſunt „ quæcunque a Deo vel præcipiuntur, „ vel inſtituuntur; quales & fuerunt „ omnes cæremoniæ moſaycæ, ſive ad „ aliquid Spiritualiter operandum effi- „ caces e ſent, ſive non.

Ad IV. Baptiſmo Joannis tribuebatur remiſſio peccatorum in ſpe, obtinenda ſcilicet per Chriſtum, ratione pœnitentiæ ad quam Baptiſmus Joannis promovebat; & hoc patet ex differentia, quæ legitur in Scripturis inter utrunque; quia Baptiſmus Joannis dicitur Baptiſmus pœnitentiæ, nunquam vero ſic dicitur Baptiſmus Chriſti, ſed regenerationis, ſed renovationis, & hoc non aliunde, niſi quia pœnitentia alio modo ſe habuit in Baptiſmo Joannis, quam in Baptiſmo Chriſti; Baptiſmum Chriſti præcedebat tanquam diſpoſitio, Baptiſmum vero Joannis ſequebatur tanquam ejus unicum effectum.

Ad V. Tertullianus facit comparationem inter materiam utriuſque Baptiſmi, quæ, quum fuerit aqua eadem ſibi videbatur, quanvis ſit vel maris, vel fluminis, vel tiberis, vel Jurdanis; unde dixit; *nulla diſtinctio eſt, mari quis, aut ſtagno, flumine an fonte, lacu an alveo diluatur.* Baſilius comparat Baptiſmum Joannis cum Baptiſmo Moyſis, & ſupra hunc extollit illum, non vero comparat cum Baptiſmo Chriſti, quia hunc ſupra illum maxime elevat, quia dicit, tantum diſtare Baptiſmum Joannis a Baptiſmo Chriſti, *quantum Sol ſtellis antecellit.* Cyrillus, Optatus, & Auguſtinus intelligendi ſunt, quod Baptiſmus Joannis dederit remiſſionem peccatorum non propria virtute & efficacia, ſed ratione pœnitentiæ, quam habebat adjunctam. Denique Chryſologus per alia verba, quæ addit, noſtræ ſententiæ favet; ait enim; *per Baptiſmum Joannis purificabatur homo ad pœnitentiam, non promovebatur ad gratiam.*

Ad VI. Verbis hiſce reſpondet Eſtius. „ Interim vero, quod ex Damaſceno „ objicitur, ex eodem facile ſolvitur; „ nam manifeſte eo capite diſtinguit „ Damaſcenus inter Baptiſma Joannis, „ quod quarto loco poſuit, & Baptiſma „ Chriſti, quod quinto. Dicit autem, „ Chriſtum hoc quinti generis Bapti- „ ſmi lotum fuiſſe propter expreſſam „ repreſentationem factam Trinitatis, „ dum Chriſtus baptizaretur, ſicut Chri- „ ſti Baptiſma celebratur in Eccleſia „ cum expreſſa ejuſdem Trinitatis in- „ vocatione, quemadmodum id recte „ explicat Commentator Damaſceni Ju- „ dochus Clichtovæus, vel certe pro- „ pterea, quod Baptiſma illud fuerit „ non in aqua tantum, ſed etiam aliquo „ pacto in ſpiritu, non quidem propter „ efficaciam ſpiritualis gratiæ, ſed pro- „ pter viſibilem apparitionem Spiritus „ Sancti in ſpecie columbæ, ſuper eo „ qui baptizatur.

Dicimus III., Baptiſmum Joannis non habuiſſe eandem cum Chriſti Baptiſmo virtutem & efficaciam.

I. Probatur ex Scripturis. Matth. 3. *Videns autem (Joannes) multos Phariſæorum, & Sadducæorum venientes ad Baptiſmum ſuum, dixit eis. Progenies viperarum &c...... Ego quidem Baptizo vos in aqua in pœnitentiam, qui autem poſt me venturus eſt, fortior me eſt, cujus non*

non sum dignus calceamenta portare, ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto & igni. Et cap 21. *Baptismus Joannis unde erat?, e cælo, an ex hominibus?.* Et Marci 1. *Ego baptizavi vos in aqua, ille vos baptizabit in Spiritu Sancto.* Lucæ 3. *Respondit Joannes dicens omnibus: ego quidem aqua baptizo vos, veniet autem fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus; ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto & igni.* Joannis 1. *Respondit eis Joannes dicens: ego baptizo in aqua, medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis. Ipse est, qui post me venturus est, qui ante me factus est, cujus ego non sum dignus, ut solvam ejus corrigiam calceamenti.* Actor. 5. *Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto non post multos hos dies.* Et cap 19. *Factum est autem cum Apollo esset Corinthi, ut Paulus peragratis superioribus partibus venit Ephesum, & inveniret quosdam Discipulos, dixitque ad eos, si Spiritum Sanctum accepistis credentes? At illi dixerunt ad eum; sed neque si Spiritus Sanctus est audivimus. Ille vero ait; in quo ergo baptizati estis? qui dixerunt; in Joannis Baptismate. Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit Baptismo pœnitentiæ populum dicens, in eum qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Jesum. His auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu. Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, & loquebatur linguis & prophetabant.* Quibus Scripturarum verbis plane constat Baptismum Joannis a Baptismo Christi discrepasse in virtute, & in efficacia, tum quia Christi Baptismus foret in aqua, & in Spiritu Sancto, Joannis vero tantum in aqua, & non in Spiritu Sancto; ille Christi fuerit in regenerationem, Joannis vero in pœnitentiam, non in regenerationem, quam non operabatur; & quod qui baptizati fuerant Baptismo Joannis rursum Baptismo Christi baptizati debebant; non sic autem qui fuerant semel Baptismo Christi baptizati.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius I. epist 27. cap 5. *Baptizatos rite ab Evangelista Philippo Petrus & Joannes sola manus impositione consummant. Illos vero, quos Apostolus Paulus Joannis Baptismate baptizatos reperit, interrogavitque, an Spiritum Sanctum acccepissent, fatentibusque se ne illud quidem nomen audivisse, jussit eos baptizari. Videtis ergo rite baptizatos, illo dono iterari non posse: & aliter sola aqua lotos baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti necessarium per videri.* Leo Magnus epist.4. cap.6. *Si quis Epiphaniæ festivitatem, quæ in suo ordine debito honore veneranda est, ob hoc existimat privilegium habere Baptismatis, quia hoc quidam putant, quod in eadem die Dominus ad Baptismum S. Joannis accesserit, sciat; illius baptismi aliam gratiam, aliam fuisse rationem, nec ad eandem pertinuisse virtutem, qua per Spiritum Sanctum renascuntur, de quibus dicitur: qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.* Gregorius Magnus super Evangelia homil. 7. Ego baptizo in aqua: *Joannes non in Spiritu, sed in aqua baptizat, quia peccata solvere non valens, baptizatorum corpora per aquam lavat; sed tamen mentem per veniam non sanat. Cur ergo baptizat, qui peccata per Baptismum non relaxat, nisi ut præcursionis suæ ordinem servans, qui nasciturum nascendo prævenerit, baptizaturum quoque Dominum baptizando præveniret; & qui prædicando factus est Præcursor Christi, baptizando etiam Præcursor ejus fieret, imitatione Sacramenti.* Hom.20. *Cunctis legentibus liquet, quia Joannes non solum Baptismum Pœnitentiæ prædicavit, verum etiam quibusdam dedit; sed tamen Baptismum suum in remissionem peccatorum dare non potuit. Remissio enim peccatorum in solo nobis Baptismo Christi tribuitur. Notandum itaque, quod dicitur: prædicans Baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum: quoniam Baptisma quod peccata solveret, quia dare non poterat, prædicabat: ut sicut incarnatum Verbum Patris præcurrebat verbo prædicationis, ita Baptismum pœnitentiæ, quo peccata solvuntur, præcurreret suo baptismate, quo peccata solvi non possunt, ut quia ejus sermo præcurrebat præsentiam Redemptoris, ipsum quoque ejus Baptismo præcedendo fieret umbra veritatis.*

III Probatur ex Patribus Græcis. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 3. *Magnus Joannes: sed quid is ad Dominum?: magnifica vox clamantis; sed quid ad verbum?: bonus ille, qui baptizabat, sed quid ad illum, qui baptizabat*

Spi-

Spiritu & igne? Spiritu Sancto & igne Apoſtolos baptizabat Salvator, quando eſt de Cælo factus repente ſonus, tanquam venientis Spiritus vehementis. Baſilius Magnus Exhortatione ad Baptiſmum. *Ioannes ad quem omnis accedebat Iudæa, pœnitentiæ Baptiſmum prædicavit: Dominus autem adoptionis filiorum longe præclarius annuntiat. Quis igitur eorum, quibus ſpes eſt in eo, non obediet? Initiatorium erat Ioannis Baptiſma, iſtud vero perfectorum. A peccato illud avocabat, iſtud cum Deo conjunget, & familiarem reddit.* Gregorius Nazianzenus Orat.39, quæ eſt oratio panegyrica in ſancta lumina. *Age de variis Baptiſmorum generibus aliquid diſſeramus, ut hinc purgati diſcedamus. Baptizavit Moſes, verum in aquam, priuſque etiam in nube, & in mari. Cæterum hoc per figuram agebatur, quemadmodum & Paulo placet. Mare enim aquam, nubes Spiritum, manna panem illum vitæ, potio divinam potionem adumbrat. Baptizavit etiam Ioannes: non jam ille quidem judaico more; (non enim in aqua ſolum; ſed etiam ad pœnitentiam) non dum tamen prorſus ſpiritualiter: nec enim addit: in Spiritu Baptizat quoque Ieſus, ſed in Spiritu. Quod quidem perfectum, numeriſque omnibus abſolutum Baptiſma reddit.* Chryſoſtomus in Matth. hom.11. *Poſtquam Ioannes Baptiſmatis ſui profeſſus eſt ſimplicitatem, nec quicquam illud amplius habere monſtravit, quam ut eos ad pœnitentiam duceret: non enim dixit in aqua remiſſionis, ſed pœnitentiæ: tum demum ponit etiam Chriſti Baptiſma ineffabilium donorum liberalitate cumulatum.*

IV. Probatur ex Patribus latinis. Cyprianus epiſt.73. *Nec recuſabunt baptizari apud nos Hæretici legitimo & vero Eccleſiæ Baptiſmo, quando ex nobis didicerint, baptizatos quoque a Paulo eos, qui jam Baptiſmo Ioannis baptizati fuiſſent, ſicut legimus in Actibus Apoſtolorum. Et nunc apud quadum de noſtris Hæreticorum baptiſma occupatum aſſeritur, & invidia quadam quaſi rebaptizandi, baptizare poſt hoſtes Dei nefas ducitur; cum baptizatos inveniamus, quos Ioannes baptizaverat: Ille Ioannes major inter Prophetas habitus, ille divina gratia adhuc in utero matris impletus, ille Heliæ ſpiritu & virtute ſubnixus, qui non adverſarius Domini, ſed Præcurſor & prædicator fuit.* Et lib. de Bapt. Chriſti & Manifeſtatione Trinitatis. *Bonis quippe ſæpe malorum miniſteria ſuffragantur ſupponit itaque cervicem Sanctam manibus hominis humilitas Redemptoris, & licet plenam non habeat virtutem, ſuſcipit tamen Chriſtus Baptiſma Ioannis. Præparabat viam Domino Ioannem lavando exterius corpora, ut præcederet exterius lavacrum ſecuturum Baptiſma, in qua conferretur animarum ablutio, & peccatorum remiſſio. Præceſſit quod erat ex parte, ut conſummatio ſequeretur.* Hilarius in Matth. cap.2. *Quia legis opus inefficax eſſet ad ſalutem, & Ioannes baptizandis in pœnitentiam nuntius extitiſſet, ſe quidem baptizare in pœnitentiam dicit, ſed fortiorem eſſe venturum, cujus ferendorum ac ſolvendorum calceamentorum ſit indignus officio; Apoſtolis circumferendæ prædicationis gloriam derelinquens, quibus ſpecioſis pedibus pacem Dei erat debitum nuntiare. Salutis igitur noſtræ & judicii tempus deſignat in Domino dicens: ille baptizabit vos in Spiritu Sancto & igni; quia baptizatis in Spiritu Sancto reliquum ſit conſumari igne judicii.* Ambroſius ad cap.3. Lucæ: ego vos aqua Baptizo. *Cito probavit non eſſe ſe Chriſtum, qui viſibili operetur officio. Nam cum ex duabus naturis, homo, ideſt, ex anima ſubſiſtat & corpore: viſibile per viſibile, inviſibile per inviſibile Myſterium conſecratur. Aqua enim corpus abluitur: ſpiritu animæ delicta mundantur. Aliud agimus, aliud invocamus: licet etiam in ipſo fonte ſanctificatio divinitatis aſpiret. Non enim aqua omnis ablutio eſt; ſed hæc inter ſe diviſa eſſe non poſſunt; & ideo aliud fuit Baptiſma pœnitentiæ aliud gratiæ eſt. Iſtud ex utroque, illud ex uno. Nam cum communia delicta ſint mentis & corporis, purificatio quoque debuit eſſe communis.* Et ſerm.16. de Natali Domini. *Sicut enim lucernæ claritas deſtruitur ſolis adventu; ita & Ioannis pœnitentiæ Baptiſma ſuperveniente Chriſti gratia vacuatum eſt.* Hieronymus epiſt. 150. ad Hedibiam quæſt. 9. *Unde & in Actibus Apoſtolorum, qui Ioannis Baptiſmate fuerant baptizati, & credebant in Deum Patrem, & Chriſtum, quia Spiritum Sanctum neſciebant, iterum baptizantur, immo tunc verum accipiunt Baptiſma. Abſque enim Spiritu Sancto imperfectum eſt myſterium Trinitatis.* Auguſtinus in Enchiridio ad Laurentium cap.49. *Non renaſceban-*

ſius diſput.8. de Bapt. Theſi 12. & 13., dicens, quod copioſa & abundans effuſio illa donorum Spiritus Sancti, quæ ſub ſpecie linguarum ignearum facta eſt in Pentecoſtes die figurate dicitur Baptiſmus, & hoc Baptiſmo longe inferior appellatur Baptiſmus Joannis. II. Baptiſmus, qui dicitur Actor. 19. collatus a Paulo illis, qui a Joanne fuerant baptizati, non fuit vere & proprie Baptiſmus, ſed tantum copioſior donorum collatio & infuſio, quæ per figuram Baptiſmus dicitur, ut dictum eſt: ergo non eſt verum, quod nos dicimus, baptizatos ſcilicet a Joanne fuiſſe iterum Baptiſmo Chriſti a Paulo tinctos. III. Ambroſius lib. 1. *de Spiritu Sancto* cap. 2. negat vere baptizatos fuiſſe Baptiſmo Joannis duodecim illos diſcipulos, quos Actor. 19. juſſit Paulus baptizari: ergo parem habebat efficaciam Baptiſmus Joannis ex Ambroſio ac Baptiſmus Chriſti. IV. Optatus Milevitanus lib. 5 adverſ. Parmenianum diſtinguit Baptiſmum Joannis ante reſurrectionem Chriſti a Baptiſmo Joannis poſt reſurrectionem, & docet, illum primum fuiſſe plenum & perfectum, & minime iteratum; ſecundum vero fuiſſe imperfectum & iteratum; quia quum fuerit collatus poſt Reſurrectionem, erat pariter collatus poſt promulgatam Baptiſmi legem, unde Ephesii, qui a Paulo fuerunt iterum baptizati, fuerant baptizati prius Baptiſmo Joannis non ante reſurrectionem, ſed poſt illam. V. Eulogius Alexandrinus lib. 2. adverſ. Novatianos apud Photium Codice 280. Bibliotecæ, teſtatur, illos, qui Actor. 19. dicuntur a Paulo baptizati, non fuiſſe antea baptizatos a Joanne, ſed ab ejus diſcipulis, qui Magiſtri baptizandi ritum violaverant, & proinde iterum baptizati ſunt; illi vero, qui vere fuerunt a Joanne baptizati, non fuerunt denuo tincti, nec a Paulo, nec ab altero ex Apoſtolis, vel Diſcipulis; ſuppoſita autem hac doctrina corruit argumentum, quod nos deducimus ex loco illo Actor. 19. VI. Si Joannis Baptiſmus nullum ſpiritualem effectum contuliſſet, inutilis fuiſſet, quia ad nullum omnino uſum inſerviſſet; atqui hoc dici non valet ergo &c. VII. Si Joannis Baptiſmus omni ſpirituali effectu fuiſſet vacuus, fruſtra Chriſtus eidem Baptiſmo ſe ſubjeciſſet; atqui Chriſtus voluit a Joanne baptizare: ergo &c. VIII. Joannis Baptiſmus cœleſtis ab ipſomet Joanne cap. 1. Joan. vocatur: *qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit &c.*; atqui cœleſtis eſſe non poterat, ſi nihil cœleſte conferebat; nihil autem cœleſte contuliſſet, ſi non gratiam, non characterem, non peccatorum remiſſionem, in ſuſcipientibus produxiſſet: ergo &c.

Reſpondemus ad I. nunquam effuſionem illam donorum in die Pentecoſtes factam antiqui Patres vocarunt nomine Baptiſmi, neque etiam ſignrate, & nec unus ex illis Baptiſmum eidem aſſimilavit, ſed potius Confirmationem, quæ importat perfectionem fidei, & Spiritus Sancti plenitudinem: unde apertiſſime in hoc quoque & ineptiſſime falluntur Calvinus & Voſſius. Baptiſmus vero Joannis non ideo ſic dicebatur, quia Joannes erat illius Miniſter, ſed quia Joannes erat illius Auctor; Baptiſmus autem Chriſti, quamvis fuiſſet miniſtratus a Petro, a Paulo, a Joanne, vel a cæteris Apoſtolis, ſemper Baptiſmus Chriſti dictus eſt, quia ſolus Chriſtus fuerat illius Auctor, Apoſtoli vero Miniſtri. Unde falſum eſt quod dicebat Calvinus, Joannem ſcilicet comparaſſe perſonam ſuam cum Chriſto, non vero Baptiſmum ſuum cum illo Chriſti; utrunque enim comparavit, & perſonam, quando dixit Chriſtum ante ſe factum, & ſe non eſſe dignum corrigiam ejus calceamenti ſolvere; & Baptiſmum quando dixit, ſe tantum baptizaſſe in aqua, Chriſtum vero baptizaturum etiam in Spiritu Sancto.

Ad II. Verum eſt, quod eodem tempore, quo Epheſii baptizati ſunt a Paulo, receperunt plenitudinem donorum Spiritus Sancti; ſed illam non receperunt ratione Baptiſmi, at ratione Confirmationis, quæ venit nomine impoſitionis manuū: unde legitur Actor. 19. *Baptizati ſunt in nomine Domini Jeſu, & cum impoſuiſſet illis manus Paulus venit Spiritus Sanctus ſuper eos, & loquebantur linguis & prophetabant.* Commentum propterea eſt Calvini, cujus eſt argumentum, dicere, quod non fuerint a Paulo baptizati, quum Scriptura aperte dicat, quod antecedenter baptizati fuiſſent, & deinde Spiritus

DISSERTATIO CCCXXXIV.

De Baptismi necessitate, & existentia. Quinam fuerint Hæreticorum errores contra Baptismi necessitatem, & existentiam? An Baptismus sit necessarius ad salutem necessitate medii? An sit necessarius necessitate præcepti?

Baptismi existentiam, prout ad nostrum attinet institutum, non ex alio certiorem reddi, quam ex ejusdem necessitate, & institutione, nobis redditur exploratum; siquidem nullum non existens necessarium esse potest, & omne quod institutum probatur, hoc ipso existere necesse est. Si igitur semel Baptismum probabimus, & institutum a Deo fuisse, & nobis esse necessarium, statim quoque & ipsum extitisse, atque adeo existere, demonstrabitur. Prius autem de necessitate hac in Dissertatione tractamus, in sequenti postmodum de Institutione dicturi.

Repetentes igitur, quæ diximus, quando de necessitate Sacramentorum in genere agebamus, asserimus quoque, duobus modis posse aliquid necessarium esse ad finem aliquem supernaturalem obtinendum, necessitate medii scilicet, & necessitate præcepti. Illud necessarium dicitur necessitate medii, sine quo finis nullo modo potest obtineri, sive culpabiliter, sive inculpabiliter omittatur. Illud vero dicitur necessarium necessitate præcepti tantum, de quo est præceptum, & sine eo potest obtineri finis, si scilicet inculpabiliter, & ex justa caussa, omittatur. Sic divinum auxilium est necessarium necessitate medii ad actum amoris Dei eliciendum, quia homo etiamsi sine culpa auxilio illo privabitur, actum amoris Dei nunquam eliciet. Etiam auditio Sacri dicitur necessaria necessitate præcepti ad obtinendam gratiam, & salutem, quia licet omittens Missam culpabiliter gratiam non consequatur, illa tamen non privaretur, si inculpabiliter, & ex justa caussa Missam omitteret. Ulterius, quando inquiritur, an Baptismus sit omnibus ad salutem necessarius, debet intelligi, si privilegium non adsit, vel si Martyrium excludatur. Certū est enim Deum posse aliquo speciali privilegio aliquem in utero Matris sanctificare, & a peccato originale, aut præservare, aut mundare, sicut accidit in immaculata Dei Genitrice Virgine Maria, atque in Jeremia, & Joanne Baptista. Martyrium autem, ut ex dicendis constabit, potest etiam Baptismi vicem supplere, tam in parvulis, quam in Adultis, & illos ex opere operato justificare.

Descendimus modo ad Hæreticorum errores enumerandos contra Baptismi vel necessitatem, vel existentiam, ut primæ Dissertationis parti occurramus; & quidem primo enumerantur *Cajani*, qui dicebant, *Baptisma, non esse necessarium & solam fidem sufficere*; qui etiam dicti sunt *Quintilliani*, a quadam Muliere cujus nomen erat Quintilia. Refert Tertullianus lib. de Bapt. cap. 1., verbis hisce: *atque adeo nuper conversata istic, quædam de Cajana hæresi vipera venenatissima, doctrina sua plerosque rapuit, in primis Baptismum destruens plane secundum naturam: nam fere viperæ, & aspides, ipsique reguli serpentes arida & inaquosa sectantur. Sed nos pisciculi secundum ἰχθὺν nostrum, Iesum Christum, in aqua nascimur. Nec aliter quam in aqua permanendo salvi sumus. Ita Quintilla monstrosissima, cui nec integre quidem docendi jus erat, optime norat pisciculos necare, de aqua auferens.* Et hi quidem

dem omnes secundo seculo floruerunt.

Secundo, fuerunt *Manichæi* III. seculo, qui dicebant *Baptismum in aqua nihil prodesse quicquam*. Testatur Augustinus hæresi 46. Et hoc ideo dicebant, quia putabant, omnes res corporeas, in quarum numero erat aqua, esse a Diabolo creatas. Unde Gentiles, qui ad ipsorum sectam veniebant, nullatenus baptizabant.

Tertio, fuerunt *Archontici*, qui a Theodoreto lib. I. *hæreticar. fabular.* cap. 10. dicuntur *Ascodrutæ*, & aspernabantur Baptismum, etsi ex illis non parui fuissent baptizati Ratio illis erat, non debere divina Mysteria, quæ invisibilium sunt signa, per res visibiles perfici. Proinde illos, qui ad se ipsos accedebant, non baptizabant. Refert Epiphanius hæresi 40.

Quarto, *Seleuciani*, & *Herminiani*, vel *Hermiani* ab aliis dicti, *Baptismum in aqua rejiciebant*; quod refert Augustinus Hæresi 59., & ex Philastro narrat Coccius Tom. 3. Thesa iri lib. 5 art. 4. Et hi omnes cum antedictis seculo quarto florebant.

Quinto, extiterűt *Massaliani*, abaliis dicti *Messaliani*, qui dicebant, *Baptismum nihil conferre, nec peccati radicem excindere, sed assidua precatione hæc omnia fieri*. Unde *Messaliani*, nomen, quod est ex lingua Syra, græce significat εὐχίται & latine, *orantes*. Referunt Augustinus hæresi 57., Epiphanius hæresi 80., Theodoretus lib. 4. *hæreticar. fabular.* cap. 10. Damascenus lib. *de hæresibus*; & hi pariter quarto seculo vivebant. His adjungitur Adelphius, qui dixit ex Nicephoro lib. 11. cap. 14. *Ex divino Baptismo nullam utilitatem pervenire ad eos, qui ipso uterentur, & solam orationem Dæmonem veruaculum ejicere*.

Sexto, *Pelagiani*, qui quinto seculo florebant, & negabant originale peccatum, quum præmerentur ab Augustino argumento ducto ex necessitate Baptismi, negarunt, *Baptismum esse necessarium ad delendum originale peccatum* Et iterum pressi ab Augustino verbis illis Christi: *nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in Regnum Cælorum*; ut responderent, distinguebant Regnum Cœlorum, & vitam æternam, & dicebant, *quod parvuli decedentes sine Baptismo consequebantur sine vitam æternam at non intrabant Regnum Cælorum*; unde asserebant, *Baptismum esse necessarium quidem ad obtinendum Regnum Cælorum, non vero esse necessarium ad consequendam vitam æternam*. Narrat ipsemet Augustinus hæresi 69.

Septimo, Vincentius Victor, qui pariter quinto seculo floruit, dixit, *aliquot eorum, qui sine Baptismo Christi ex hac vita migraverint, interim non ire in Regnum Cælorum, sed in Paradisum; postea vero in resurrectione mortuorum etiam ad Regni Cælorum beatitudinem admittendos fore*. Ita S. Augustinus lib. 3. de Origine animæ cap. 1.

Octavo, adnumeratur Mahometus, qui prohibuit sequaces suos Baptismo initiari, voluit tamen ut circumciderentur, recipiunt tamen Christianos in suam sectam, qui sunt baptizati, at Judæos non recipiunt, nisi antea baptizentur. Legatur Cedrenus in Heraclio.

Nono, circa medium octavi seculi fuit Samson Scotus, qui dicebat, *quemquam sine mystica invocatione, aut lavacro regenerationis, posse fieri Catholicum Christianum per solam Episcopalis manus impositionem*. Scribit Zacharias Papa in epist ad Bonifacium.

Decimo. Circa XI. seculum fuit Stephanus quidam Aurelianensis, qui abnegabat gratiam sacri Baptismatis. Referunt apud Coccium præfatum Papyrius Massonius lib. 3. Annalium in Hugone, & Roberto ex Hugone floriacense.

Undecimo. Seculo XIII. fuit Petrus Joannis, qui asserebat, *in baptismo non infundi gratiam, nec virtutes theologicas*; prout refert Guido Carmeli a de erroribus hujus Petri Joannis, qui etiam Guido tradit, Armenos dixisse, *Sacramenta novæ legis non conferre gratiam*, in errore ipsorum 16., qui Armeni illi erant, qui circa sextum seculum florebant.

Duodecimo *Lollardi* spernabantur, & deridebant baptismi Sacramentum dicentes; *Si baptismus est Sacramentum: ergo quodlibet balneum est Sacramentum, & per consequens quilibet balneator est Deus*. Refert Trithemius in Chronico Hirsaugiensi.

Decimotertio. *Flagellantes*, sic dicti, quia se ipsos, vel virgis, vel funibus, vel alio modo concidebant usque ad sanguinem, & dicebant, *neminem salvari*

vari posse, nisi in sanguine, de proprio suo corpore per flagella excusso baptizaretur; unde prædicabant, *baptismum aquæ non amplius valere, & in baptismum sanguinis esse mutatum*. Refert Coccius citato loco.

Decimoquarto. *Waldenses* dicebant, *inutilem prorsus esse baptismum, quia ex eo nullum fructũ aut parvuli aut Adulti consequi poterant*. Waldensibus subscripsit Wiclefus, qui non solum ad remissionem peccati, sed etiam ad Regnum Cœlorum Baptisma negavit esse necessarium. Narrat Thomas Waldensis t.2. cap. 96. & constat pariter ex sess. 15. Concilii Constantiensis. Hoc idem asserit Zuinglius lib. de vera & falsa Religione cap. de Bapt. ubi asserit, baptisma esse merum externum Symbolum nullius ad salutem præsidii. Hæc sunt ejus verba ad Urbanum Regium de peccato originali. *Baptismi lavacro nullum prorsus peccatum tollitur: baptismus est Ecclesiæ signum, non aliter quam cum exercitus aliquis signatur, non quod signum hoc conjungat Ecclesiæ, sed quod ei jam conjunctus est, & publicam tesseram accipit, sicut nemo in exercitu scribitur, eo quod signum induit, sed is, qui in exercitum jam scriptus est, signa publico dignus ducitur, quo omnibus manifestius fiat nomen dedisse eo duci, sub quo se militaturum promisit*. Et lib. de Bapt. *Fere omnes, quotquot ab Apostolorum tempore de baptismo scribere instituerunt, non in paucis a scopo aberrarunt. Neque enim ex eorum numero quemquam invenire licet, qui non aquæ tribuerit, quod nec illa habet, nec Apostoli eam habere docuerunt. Externus baptismus, qui aqua constat, peccatorum ablutionem nihil facit*.

Decimoquinto. Lutherus in *captivitate babylonica* cap. *de Bapt.* scribit. *Baptismus neminem justificat, nec ulli prodest; sed fides in verbum promissionis, cui additur Baptismus: hæc justificat, & adimplet id, quod baptismus significat*. Ipsi subscripserunt Discipuli ejus. Philippus Melanchthon *in locis communibus* editis anno 1522. cap. *de Signis*; ait. *Non justificant signa, ut Apostolus ait: Circumcisio nihil valet: ita baptismus nihil est, participatio mensæ Domini nihil est, sed testes sunt ... divinæ voluntatis erga te*. Martinus Bucerus ad cap. 3. Matth. *Baptismus, ut ab homine geritur, nec præcipue in Christum respicit, quid aliud, quam hominis opus est? Fatendum ergo erit de baptismate ad hunc modum considerato id, quod Apostolus scripsit de Circumcisione, nempe illud nihil esse aut valere, sed novam requiri Creaturam, & observantiam mandatorum Dei*.

Decimosexto. Calvinus lib. 4. Institut. cap. 14. §. 17. blasphemias hasce evomere non erubuit. *Cavendum, ne in errorem nos inducant, quæ ad amplificandam Sacramenti dignitatem paulo magnificentius a veteribus scripta sunt, ut scilicet arbitremur, latentem aliquam virtutem Sacramentis annexam, affixamque esse, quam ipsa per se Spiritus Sancti gratiam nobis conferant, quemadmodum vinum in cratere propinatur; cum hoc tantum divinitus illis injunctum sit munus sanctificari nobis ac sanciri Dei in nos benevolentiam, nec ulterius proficiant, nisi accesserit Spiritus Sanctus*. Et cap. 15. §. 10. *Jam perspicuum est, quam falsum sit, quod docuerunt pridem nonnulli, in quo alii persistant, per baptismum solvi nos, & eximi ab originali peccato & a corruptione, quæ ab Adam in universam posteritatem propagata*. Et §. 22. Expressius habet; *non arceri a Regno Cœlorum Infantes, quos e præsenti vita migrare contingat, antequam aqua mergi datum fuerit. Atqui jam visum est fieri non levem injuriam Dei fœderi, nisi in eo acquiescimus, ac si per se infirmum esset, cum ejus effectus neque a Baptismo, neque ab ullis accessionibus pendeat. Accedit postea Sacramentum sigilli instar, non quod efficaciam Dei promissioni, quasi per se invalida, conferat, sed eam duntaxat nobis confirmet. Unde sequitur, non ideo baptizari Fidelium liberos ut filii Dei tunc primum fiant, qui ante alieni fuerint ab Ecclesia, sed solemni potius signo ideo recipi in Ecclesiam, quia promissionis beneficio jam ante ad Christi corpus pertinebant. Proinde si in omittendo signo nec socordia est, nec contemptus, nec negligentia, tuti ab omni periculo sumus*

Decimoseptimo Sociniani ex Calvinianorum fæce progeniti primo negarunt, Christum dedisse Apostolis præceptum baptizandi, & verba illa Christi Matth. 28.: *euntes docete, baptizantes &c.* explicarunt de doctrina & instructione, non de aquæ Baptismo. Hæc sunt verba Volckeli lib. 6. *de vera Religione* cap. 14. *Apostolos, etsi non jussos, ritum baptizandi convenienter usurpasse, tum*

tum quia populus Judæus cæremoniis valde delectabatur, ut pote in illis quasi enutritus & educatus, tum quia Baptismi cæremonia a magni nominis magnæque auctoritatis viro, nempe Joanne, jam antea introducta, magnoque applausu ab omnibus recepta fuerat; tum denique quia aptissima erat ad adumbrandum Christianorum officium ac statum, unde conveniens fuit viros hujus ætatis per baptismi cærimoniam Christianæ Religioni adscribi. Secundo negarunt baptizandi præceptum fuisse universale & in perpetuum observandum, restringentes illud ad solos Gentiles, & Judæos, qui ad fidem christianam veniebant, & non extendentes ad illos, qui a Parentibus christianis nascebantur. Ita Socinus, Ostorodius, Volckelius &c. Tertio voluerunt Baptismum esse merum ritum externum & publicum signum christianæ professionis, quod sit omni interiori gratia destitutum. Unde in Catechesi majore Cracoviensi, baptismus sic definitur; quod sit *ritus exterior, quo homines, vel e Judaismo, vel e Gentilismo ad christianam Religionem accedentes manifeste profitentur, se Christum pro suo Domino agnoscere* Socinianis ex parte accedit Episcopius, qui est Arminianorum, seu Remostrantium defensor accerrimus.

Decimo octavo, ponimus hos alios Novatores, qui pessime quidem de Baptismi necessitate scripserunt: Et primo, Lucas Sternbergius, qui sacrum batisma rejecit, appellans illud, *Sataniçam institutionem*, & dicens, *illos, qui eo utuntur, non nisi ad tartarum baptizari, & in æternum damnari. Divinitus enim non baptismum, sed Circumcisionem institutam fuisse.* Refert Fridericus Staphylus de Lutheranorum inter se concordia. Secundo, Svvenckfeldiani, qui dicunt, *homines sine mysterio & Sacramentis salvari posse*. Legitur in Confessione Mansfeldensium cap de Svvenckfeldianis. Tertio, Joannes Sommerus *Declamatione cont. Bapt. Adultor.* asserit, *non modo pueros, sed etiam Adultos non esse baptizandos mandatum Christi: baptizate omnes gentes; ad eos, qui tunc vivebant, non ad Christianos hujus seculi pertinere, quorum cum majores baptizati sint, non esse necesse, ut nepotes baptizentur.*

Decimonono. Franciscus Puccius Felidinus, Assertione *de Christi Servatoris in omnibus & singulis hominibus efficacitate*, Ratione 23. ait. *Absurdissimum est credere Deum esse iratum & minime clementem, & non parcere innumeris mortalibus non circumcisis nec baptizatis aliorum culpa, aut ex perdita Adæ Massa elegisse paucos, quos servaret, relictis cæteris in pernitioso originis vitio, ut multi sentiunt ac docent.* Et Ratione 56. *Illud non nasci, vel non reformari denuo, intelligendum est positive, non privative, ita ut rei essent, non qui carebant illa reformatione, sed qui illam impugnabant. Quapropter ex verbis ad Nicodemum non probatur, quenquam perire defectu baptismi, sed declaratur pœna imminens perversis contemptoribus baptismi.*

Vigesimo enumeramus Scholasticorum opiniones, & quidem primo Cajetanus 3. par. q. 68. art. 2. voluit, Infantes Christianorum, qui moriuntur in utero, & quibus baptismus applicari non potest, salvari posse votis & orationibus Parentum, maxime si his adjungatur exterius aliquod signum, quo Parentum votum manifestetur. Hanc opinionem defendit etiam Gerson, Gabriel Biel, & novissime P. Antonius Ursaja in integro libro, cui titulum inscripsit: *De duplici statu vitæ humanæ*. Hos omnes nos impugnavimus in primo tomo Dissertatione centesima. Secundo Pichius, & Catharinus assignarunt Infantibus decedentibus sine baptismo quandam felicitatem temporalem & naturalem, veluti Paradisum quendam, quod refert Bellarminus tom. 4. lib. 6. cap. 2 Tertio pientissimus æque ac doctissimus, ut Eminentissimus Cardinalis, Cœlestinus Sfrondati in libro quem inscripsit, *Nodus prædistinationis dissolutus* p. 1. §. 1. n. 13., scribit; *parvulos, qui sine baptismo decedunt, cælesti quidem Regno, quasi paternæ culpæ reos, nec expiatos excludi; non tamen excludi naturalibus bonis, & a peccato præservari, æternoque supplicio, quo, si adolescerent, puniendi essent, cum sola præservatio a peccatis pluris valeat, majorisque pretii sit, quam Regnum ipse cæleste.*

Dicimus I., Baptismum omnibus omnino hominibus sive parvulis sive adultis necessarium esse necessitate medii ad salutem.

I. Probatur Conclusio ex Scripturis veteris Testamenti. Psal. 50. *Asperges me*

me Domine hyssopo, & mundabor lavabis me & super nivem dealbabor. Ad quæ verba Bellarminus in hunc Psalmum scribit ex Augustino, & Theodoreto. „ Aperit hic unum ex incertis & occultis mysteriis divinæ Sapientiæ, quod videlicet tempore novi Testamenti aspergendi essent homines aqua munda in Baptismo, & perfectissime justificandi; alludit autem ad cæremoniam, quæ describitur Num. 19., ubi ad expiationem tria necessaria esse dicuntur, cinis vaccæ rufæ immolatæ in holocaustum, aqua cineribus mixta, & hyssopus, qua aqua aspergebatur: per cinerem Vaccæ rufæ significatur Christi mors: per aquam Baptismus: per hyssopum fides: hyssopus enim herba est humilis, radices habens in petra. Sicut enim in illa expiatione typica aqua mundabat, sed vim habens ex cineribus vaccæ occisæ, & per hyssopum aspersa; sic etiam in Baptismo aqua mundat, sed vim habens ex morte, & merito Christi, & per fidem applicata. Ad has igitur expiationes tum figurantem, tum figuratam respicit David, cum dicit: *Asperges me hyssopo, & mundabor*: petit enim illam purgationem, quam noverat figuratam per expiationem aquæ hyssopo aspersæ, & quam ad implendam prævidebat, & prædicebat in Baptismo: & ut ostendat illius expiationis primarium auctorem esse Deum, dicit, *asperges me hyssopo*, & non dicit, *asperget me Sacerdos hyssopo*, & ut demonstret, expiationem Baptismi fore perfectissimam, ita ut vere tollat peccata, ut non solum non imputentur, sed ut non sint, & non solum tollat peccata, verum etiam infundat copiosam gratiam, addit: *lavabis me, & super nivem dealbabor*. Vide S. Augustinum lib. quæst. super Num. cap. 33., & Theodoretum in hunc locum Psalmi.

Ezechielis 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*. Super quibus verbis Cornelius a Lapide in eodem loco v. 25. scribit. „ Judæi per aquam intelligunt temporalium bonorum abundantiam, ac nominatim pluviam, quæ segetes riget & fæcundet. Sed hæc non emundat peccata, ut sequitur; immo sæpe auget. Aqua ergo hæc est gratia, & bonorum spiritualium abundantia, quæ a Christo per Sacramenta dimanat; sed propriissime est aqua baptismi peccata omnia emundans, de qua ait Apostolus ad Titum 3. 5. *Mundans eam* (Ecclesiam) *lavacro aquæ in verbo vitæ*. Ita Patres passim; quin & Chald. & R. David, licet baptismum non agnoscant, tamen censent, hic agi de remissione peccatorum. Quo circa has omnes promissiones ad novum Testamentum pertinere, docet S. Augustinus lib. 3. de Doctr. Christiana c. 34., & alii passim. Præclare S. Clemens lib. 6. Constitut. Apost. c. 26., ait: *omnis secundum veritatem baptizatus a spiritu quidem diabolico separatus est, intra sanctum vero Spiritum consistit, & in eo quidem, honestis qui actionibus studet, permanet Spiritus Sanctus, eumque implet sapientia & intellectu, neque malum Spiritum finit accedere, cujus incursus & aggressiones observat*. Audi quid de efficacia baptismi, suaque per eum immutatione scribat S. Cyprianus lib. 1. epist. 2. ad Donatum. *Uti ego quamplurimis vitæ prioris erroribus implicatus tenebar, quibus exui me non posse crederem, sic vitiis obsecundans eram, & desperatione meliorum malis meis veluti jam propriis ac vernaculis favebam. Sed postquam undæ genitalis auxilio superioris ævi labe detersa, in expiatum pectus ac purum desuper se lumen infudit, postquam cælitus spiritu hausto, in novum hominem nativitas secunda reparavit, mirum in modum protinus confirmare se dubia, patere clausa, lucere tenebrosa, facultatem dare, quod prius difficile videbatur; geri posse, quod impossibile putabatur ut esset; agnoscere terrenum fuisse, quod prius carnaliter natum delictis obnoxium viveret; Dei esse cæpisse, quod jam Spiritus Sanctus animaret*. Deinde subdit. *Scis ipse profecto, & mecum pariter recognoscis, quid detraxerit nobis, quidve contulerit mors ista criminum, vita virtutum*. Ubi nota: Baptismus est *mors criminum, & vita virtutum*; quod eleganter carmine expressit S. Paulinus epist. 12. ad Severum: *culpa perit, sed vita redit; vetus interit Adam; & novus æternis nascitur imperiis*. Idipsum in sua Conversione & Baptismo expertum se esse fatetur S. Augustinus lib. 9. Confess. cap. 12. & sequent. Hanc Baptismi vim etiam num experiuntur Indi, etiam feri, & barbari, qui per baptismum Christi gratia eo ac-

,, cepta, ita sæpe mutantur, idque
,, subito, ut ex bestiis in homines tran-
,, sformari videantur, ipsique suam
,, mutationem admirentur & stupeant.
,, Ut alios taceam, nota est Japonum
,, conversio, fides, sanctitas & mar-
,, tyria, quæ cum primis Ecclesiæ mar-
,, tyriis ac Martyribus certant, si non
,, superant ,,. Zachariæ 13. 1. *In die illa erit fons patens domui David, & habitantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris, & menstruatæ.* Ubi idem Cornelius a Lapide in eodem loco versu 1. scribit, ,, Dico ergo, plene
,, & adæquate hic fons est Deus incar-
,, natus, puta Jesus Christus, qui est
,, fons, hebraice *macor*, idest, *vena*,
,, *featurigo*, perenniter in homines quovis
,, seculo scaturiens aquas omnis gratiæ,
,, & doctrinæ. Rursum Christus est fons,
,, & origo Spiritus Sanctus, quem in
,, nos effundit, ut peccata expurget, &
,, animæ sitim restinguat; juxta illud
,, Joan.7 37. *Si quis sitit, veniat ad me, &*
,, *bibat. Qui credit in me, sicut dicit Scri-*
,, *ptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ*
,, *vivæ. Hoc autem dixit de Spiritu, quem*
,, *accepturi erant credentes in eum.* Insu-
,, per fons hic physice apertus fuit, cum
,, in Cruce, latere & corpore Christi
,, per plagas aperto, factus est ipse qua-
,, si fons patens baptismi, & Sacramen-
,, torum omnium. Ita Theodoretus, &
,, Hebræi apud Galatas lib. 4. cap. ulti-
,, mo. Item S. Gregorius hom. 20. in
,, Ezech., quem audi: *Fons quippe occul-*
,, *tus est Unigenitus Patris, invisibilis*
,, *Deus. Fons vero patens est idem Deus*
,, *incarnatus: qui fons patens recte domus*
,, *David dicitur, quia ex David genere no-*
,, *ster ad nos Redemptor processit: hi autem*
,, *Hjerusalem habitabant, qui in visione*
,, *pacis intimæ mentem figunt. Peccator*
,, *vero & menstruata est, vel is qui delin-*
,, *quit in opere, vel mens quæ labitur in pra-*
,, *vam cogitationem. Menstruata namque*
,, *ista pollutio est, quia & aliena carne non*
,, *tangitur, & sua carne inquinatur. Sic*
,, *itaque sic est omnis anima, quæ etsi ma-*
,, *lum opus non agit, polluta tamen cogita-*
,, *tione sordescit.* Porro ad Crucem &
,, vulnera Christi hic respicere Prophe-
,, tam, patet tum ex cap. 12. v. 10, ubi
,, dixit: *aspicient ad me, quem confixe-*
,, *runt*; tum quia fontem hic explicans
,, vers 6. ait: *quid sunt plagæ istæ in me-*
,, *dio manuum tuarum.* Quinque ergo
,, vulnera Christi fuerunt quasi quinque
,, fontes, tum gratiæ, quam sanguinis.
,, Maxime autem respicit ad vulnus la-
,, teris Christi; tum quia ex eo exivit
,, sanguis, & aqua, quæ fuerunt quasi
,, Symbola Baptismi, Eucharistiæ, &
,, cœterorum Sacramentorum, quibus a
,, abluimur. Unde S. Hjeron. epist. 83.
,, *Cum ad occasum*, ait, *latus Christi per-*
,, *cutitur lancea, baptismi atque martyrii*
,, *Sacramenta funduntur.* Et S. Ambro-
,, sius l.5. de Sacrament. cap. 1. ait. *Quo-*
,, *re aqua?, quare sanguis?, aqua ut emun-*
,, *daret, sanguis; ut redimeret.* ,,

II. Probatur ex Scripturis novi Testamenti. Matth. 3. & Lucæ 3. *Ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, & igni.* Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit.* Joannis 1. *Hic est qui baptizat in Spiritu Sancto.* Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest introire in Regnum Dei.* Actor. 2 38 *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum Spiritus Sancti.* 1. ad Corinth. 6 11. *Et hæc quidem fuistis: sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis in nomine Domini nostri Jesu Christi, & in Spiritu Dei nostri.* Ad Galatas 3. 27. *Quicunque in Christo baptizati esti. Christum induistis.* Ad Ephes 5. 25. *Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ.* Ad Titum 3. 5. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sancti.* I. Petri 3. 21. *Salvos fecit baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum per resurrectionem Jesu Christi.*

III. Probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius I. epist. 22. *Per baptismum totum, quod vetus homo gesserat, putatur auferri.* Leo Magnus in Nativitate Domini Serm. 4. cap. 3. *Terra carnis humanæ, quæ in primo fuerat prævaricatore maledicta, in hoc solo beatæ Virginis partu germen edidit benedictum, & a vitio suæ stirpis alienum. Cujus spiritalem originem in regeneratione quisque consequitur, & omni homini renascenti aqua baptismatis instar est uteri virginalis, eodem Spiritu Sancto replente fontem, qui replevit & virginem; ut peccatum, quod ibi evacuavit sacra Conceptio, hic mystica tollat ablutio.* Et serm. 5. c. 5. *Originem, quam sumpsit ex utero Virginis posuit in fonte baptismatis: dedit aquæ,*

quod

quad dedit Matri. Virtus enim Altissimi, & ombrubatia Spiritus Sancti, quæ fecit, ut Maris paverce Salvatoram, sadem facit, ut regenerst unda credentem. Et serm. 6. cap. 2. *Quicquid bominum, in quacunque mundi parte credentium regeneratur in Christo, interciso originalis sramite vetustatis, transit in novum hominem renascendo, nec jam in propagine babetur carnalis patris, sed in germine Salvatoris.* Gregorius magnus lib. 9. epist. 39. *Si qui sunt, qui dicunt peccata in baptismate superficie tenus dimitti, quid est hac prædicatione infidelius, in qua ipsum fidei Sacramentum festinans saivere!, in quo principaliter ad cælestis munditiæ mysterium anima ligatur, ut absoluta radicitus a peccatis omnibus, soli illi inhæreat, de quo Psalmista ait: Mihi autem adhærere Deo bonum est. Certe enim maris rubri transitus figura sancti Baptismatis fuit, in quo hostes a tergo mortui sunt, sed alii cantra faciem in Eremo sunt inventi. Sic quippe omnes, qui in sancto baptismate tinguntur eorum peccata præterita omnia laxantur, quia eis veluti Ægiptii hostes a tergo moriuntur. Sed in Eremo alios hostes invenimus: quia dum in hac vita vivimus, priusquam ad promissionis patriam pertingamus, multa tentationes nos fatigant, & ad terram viventium tendentibus iter intercludere festinant. Qui ergo dicit peccata in baptismate funditus non dimitti, dicat in mari rubra Ægyptios non veraciter mortuos. Si autem fatetur Ægyptios veraciter mortuos; fateatur necesse est, peccata in baptismate funditus mori; quia nimirum plus valet in absolutione nostra veritas, quam umbra veritatis. In Evangelio Dominus dicit. Qui lotus est non indiget, nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus: si igitur peccata in baptismate funditus minime dimittuntur, quomodo is, qui lotus est, mundus est totus?: totus enim mundus dici non potest, cui de peccato aliquid remansit. Sed nemo resistit voci veritatis, quæ ait: qui lotus est, mundus est totus. Nihil ergo ei de peccati sui contagione remanet, quem totum fatetur mundum ipse, qui redemit.* Innocentius III. Serm. 2. in festo Pentecostes. *Nomen, id est, invocatio Trinitatis sanctificat aquam, ut tingens corpus purificet cor. Et ideo dicebat: mundans eam, idest Ecclesiam, lavacro aquæ in verbo vitæ. Nam accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Ad Psalm. 4. Pœnitentialem. *Tria pertinent ad effectum Baptismi: remissio culpæ, relaxatio pœnæ, & infusio gratiæ. Primum notatur cum dicitur: lavabis me; secundum cum additur; dealbabor; tertium cum adjungitur; super nivem. Effundam, inquit Dominus per Prophetam, super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. In die illa erit fons patens domui David, & habitantibus Hierusalem in ablutionem peccatoris & menstruatæ. Cum igitur audis: asperges me hyssopo & mundabor; in aspersione Sanguinis Christi fidem passionis intellige. Cum autem: lavabis me, audis, & super nivem dealbabor, in ablutione aquæ Baptismi Sacramentum agnosce. Porro cum fides Adultis sine Sacramento proficiat, ubi Sacramentum non Religionis contemptus, sed articulus necessitatis excludit: Sacramentum vero Baptismi sine fide Adultis non valeat; juxta quod Veritas ait: qui crediderit & baptizatus fuerit, hic salvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur. Quid est; quod in hoc loco plus attribuitur Sacramento, quam fidei? Nam minus est aspergi, quam ablui, & mundari quam dealbari, maxime super nivem. Sciendum est ergo, quod fides Christi, quæ justificat impium, revera mundat a culpa, sed non semper ab omni pœna. Sacramentum vero Baptismi, si digne sumatur, liberat omnino a culpa pariter & a pœna. Unde Sacramentum regenerationis a Domino appellatur cum ait: nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in Regnum Dei. Quia per hoc Sacramentum homo regeneratur in gratia, liberatur a culpa pariter, & a pœna. Recte igitur lavabis me per Sacramentum Baptismi, & super nivem gratiæ, quæ mundat a culpa, dealbabor etiam Sacramenti virtute ab omni pœna, præter illam duntaxat, quam necessitas primæ corruptionis inducit.*

IV. Probatur ex Conciliis. Concilium Nicænum I. lib. 3 de Sancto Baptismate. *Baptisma nostrum non oculis corporeis considerandum est, sed mentis oculis. Aquam vides?, considera virtutem Dei in aquis absconditam. In sancto enim Spiritu & igni baptizari nos docet Evangelium. In fide enim baptizantis, & fide baptizati, per sacram invocationem plenam sanctificationem Spiritus & ignis divini considera: ipse enim, inquit, baptizabit Spiritu & igne. Descendit itaque*

que, qui baptizatur, reus peccatorum, & obnoxius servituti corruptionis, & ascendis liberatus ab hac servitute & peccato, factus filius Dei, & hæres ejus gratiæ, cohæres autem Christi, indutus ipsum Christum, sicut scriptum est: quicunque in Christum baptizati estis Christum induistis. Verba hæc Concilii Niceni citantur a Coccio loco nuper adducto, & sub eodem titulo sub quo nos notavimus. Concilium Toletanum IV. c.5. *In aquis mersio, quasi ad infernum descensio est, & rursus ab aquis emersio resurrectio est &c. Jordanis fluenta cum arca populus Dei semel transiit, per quod significatur simpla mersio baptismatis, cujus Sacramento Ecclesia abluitur, & de seculi hujus laboribus per Baptismum quasi per Jordanem ad terram cœlestis promissionis ingreditur*. Concilium Viennense in Clementinis cap.1. de summa Trinitate. *Tam Adultis, quam parvulis in Baptismo informans gratia, & virtutes conferuntur*. Concilium Florentinum in Decreto Eugenii IV. *Sacramenti Baptismi effectus est remissio omnis culpæ originalis, & actualis, omnis quoque pœnæ, quæ pro ipsa culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis injungenda est satisfatio, sed morientes antequam culpam aliquam committant, statim ad Regnum Cœlorum, & ad Dei visionem perveniunt*. Concilium Senonense Decreto 10. de Bapt. *Cum igitur abolitio peccatorum, ab inquinamentis & spurcitiis emundatio, salus, renovatio, regeneratio Spiritus Sancti, cæteraque id genus, infusionem gratiæ palam insinuent, perspicuum evadit, Baptismi Sacramentum sua virtute gratiam conferre*. Concilium Trident. sess.5. in Decreto de originali peccato. Can.5. *Si quis per Christi Domini nostri gratiam, quæ in baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit, non tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema sit. In renatis enim nihil odit Deus, quia nihil est damnatio. nis iis, qui vere consepulti sunt cum Christo per baptisma in mortem, qui non secundum carnem ambulant, sed veterem hominem exuentes, & novum, qui secundum Deum est creatus, induentes, innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti sunt, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, ita ut nihil prorsus eos ab ingressu Cœli remoretur*.

V. Probatur ex Patribus Græcis Justinus Apolog.2. pro Christianis. *Deinde Catechumeni eo adducuntur a nobis, ubi est aqua; atque eo regenerationis modo, quo ipsi regenerati sumus, regenerantur. Nam in nomine cunctorum rerum Parentis, & Servatoris nostri Jesu Christi, & Spiritus Sancti, in aqua tum lavantur. Christus enim ipse dixit: nisi regenerati fueritis ex aqua & Spiritu Sancto non intrabitis in Regnum Cœlorum &c. Quandoquidem priorem nativitatem nostram ignorantes necessitate quadam, liquido genitali fatu mutua Parentum mixtione intercedente progenerati sumus, & in malis moribus, pravaque consuetudine educti, ut ne necessitatis & ignorantiæ liberi permaneamus, sed delectus ac scientiæ filii fiamus, ac remissionem ante commissorum peccatorum consequamur in aqua, super eo, qui renascendum sibi esse statuerit, atque per pœnitentiam ab admissis delictis resipuerit, Patris rerum omnium, & Domini Dei, nomen nominatur, atque idipsum solum istud lavaturum ad lavacrum ducentes invocamus. Vocatur vero lavacrum hoc illuminatio, quod eorum, qui hæc discunt, mentes illuminantur*. Irænæus lib.3. cap.19. *Sicut de arido tritico massa una fieri non potest sine humore, neque unus panis, ita nec nos multi unum fieri in Christo Jesu poteramus sine aqua, quæ de Cœlo est; & sicut arida Terra, si non percipiat humorem, non fructificat, sic & nos lignum aridum existentes, primum nunquam fructificaremus vitam, sine superna voluntaria pluvia. Corpora enim nostra per lavacrum illud, quod est ad incorruptionem, unitatem acceperunt; animæ autem per Spiritum; unde & utroque necessaria sunt, cum utraque proficiant in vitam Dei, miserante Domino nostro Jesu Christo*. Clemens Alexandrinus lib.1. Pedagogi cap.6. *Tincti illuminamur; illuminati in filios adoptamur, adoptati perficimur, perfecti immortales reddimur: ego, inquit, dixi Dii estis, & filii excelsi omnes. Multis autem modis vocatur hoc opus: Gratia, illuminatio, perfectum, & lavacrum quidem, per quod peccata abstergimus; gratia autem, qua remittuntur pœnæ, quæ peccatis debentur; illuminatio autem, per quam sanctam illam & salutarem lucem speculamur, hoc est, per quam id, quod*

est

eſt divinum, perſpicimus. Perfectum autem dicimus, cui nihil deeſt. Quid enim ei, deſit, qui Deum novit? eſt enim revera abſurdum, Dei vocari gratiam, quæ non ſit perfecta, & undequaque plena. qui autem eſt perfectus, perfecta utique largietur &c. Qui eſt ſolummodo regeneratus, quemadmodum etiam illuminatus dicitur; illuminatus quidem protinus a tenebris liberatur, & ab eo tempore lucem accepit. Ut ergo, qui ſomnum excuſſerunt, ab eo tempore protinus intus vigilant, ita etiam, qui tingimur, abſterſis peccatis, quæ divino Spiritui inſtar caliginis in tenebris offundebant, liberam, ab antiquo impedimento vacuum & lucidum habemus Spiritus oculum, quo quidem ſolo, quod divinum eſt, intuemur, cœlitus influente nobis Spiritu Sancto. Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 3. Aqua ſane mundat corpus, ſpiritus autem ſignat animam, ut ablati in corpore aqua munda, & repurgati in corde accedamus ad Deum. Qui itaque in aqua deſcenſurus es, non aquæ ſimplicitati mentem adhibe, ſed Spiritus Sancti virtute ſalutem ſuſcipe. Nam ſine utriſque ad perfectionem deduci non poteris, & ſi quis non baptizatur, ſalutem non habet, præter ſolos Martyres, qui vel ſine aqua regno cœleſti potiuntur &c. Deſcendis quidem in aquam ferens peccata, ſed gratiæ invocatio ſignans animam non permittit deinceps ab horrendo illo ſubmergi dracone. Mortuus in peccatis deſcendiſti, & aſcendis vivificatus in Juſtitia. Deſcendens in aquam, & quodammodo conſepultus Chriſto, ſicut ille in petra excitaris, rurſus in novitate vitæ ambulans, deinde cum tibi gratia confertur, tunc rurſus tibi adverſus contrarias virtutes dat poteſtatem. Baſilius Magnus Exhortatione ad Baptiſ. At nunc cum Anima tua, quam omni ſcelere contaminatam reddidiſti, per Baptiſmum renovari ac regenerari nuntietur, tantum deſpicis beneficium, nec ultro properos, aut id pollicenti ſis obvium. Nam non tanti muneris rem miram videre deſideras? Quomodo videlicet abſque matre regeneretur homo, quomodo vetus, ac ſecundum deſideria erroris corruptus, rurſus in pubertatem ætatiſque florem reconcinnetur! Baptiſmus igitur eſt captivorum, & æris alieni remiſſio: peccati mors, animæ regeneratio, amictus ſplendens, character indeprehenſibilis, Cœli iter, regni cœleſtis conciliatio, adoptionis gratia &c.

Quoniam non materiæ alicujus fucum, ſed animæ purgationem tibi Rex munificus pollicetur, debebas ad hoc donum accurrere: o rem admirandam!; renovaris, nec conflaris, refingeris, nec contereris, curaris, nec dolorem ſentis, & tamen hanc gratiam non expendis. Gregorius Nazianzenus Orat. 40. in S. Bapt. Baptiſmus igitur eſt ſplendor animarum, vitæ in omnibus mutatio, conſcientiæ ad Deum interrogatio. Baptiſmus infirmitatis noſtræ adjumentum. Baptiſmus eſt carnis abjectio, Spiritus aſſectatio, Verbi participatio, figmenti correctio, peccati diluvium, lucis communicatio, tenebrarum oppreſſio. Baptiſmus vehiculum ad Deum, peregrinatio cum Chriſto, fidei adminiculum, mentis perfectio, cœleſtis Regni clavis, vitæ commutatio, ſervitutis depulſio, vinculorum ſolutio, compoſitionis in meliorem ſtatum converſio. Quid plura commemorare attinet? Baptiſmus omnium Dei beneficiorum præclariſſimum eſt, & præſtantiſſimum. Ut enim quædam Sancta Sanctorum vocantur, & Cantica Canticorum, quod ſcilicet latius pateant, & plura complectantur, præcipuamque dignitatem habeant, eodem modo baptiſmus quoque illuminatio dicitur, quod omnes alias illuminationes ſanctitate ſuperet. Quemadmodum autem Chriſtus hujus dator, multis ac diverſis nominibus appellatur, ita ipſum quoque donum varia nomina ſortitur, ſive id nobis ob miram quandam rei lætitiam accidat (fit enim fere, ut qui rem aliquam intenſiſſime amant, nomina quoque ipſa libenter uſurpent) ſive quod multiplex hujus beneficii utilitas multas quoque appellationes nobis pepererit. Donum vocamus, gratiam, baptiſmum, unctionem, illuminationem, incorruptionis indumentum, regenerationis lavacrum, ſigillum, ac denique excellentiſſima quovis nomine appellamus. Donum dicitur, quia iis, qui nihil prius contulerunt, datur; Gratia, quia etiam debentibus. Baptiſmus, quia peccatum in aqua ſepelitur. Unctio, quia ſacer, & regius. Hujuſmodi enim ea erant, quæ ungebantur. Illuminatio porro, quia ſplendor, & claritas. Indumentum, quia ignominiæ noſtræ velamen eſt. Lavacrum, quia abluit. Sigillum, quia conſervatio eſt, ac dominationis ſignificatio. Huic gratulantur Cœli, hunc Angeli propter ſplendoris cognationem celebrant: Hic beatitudinis illius ſimulacrum gerit hunc laudibus quidem, & hym-

hymnis celebrare volumus verum pro rei dignitate non possumus &c. Atque hæc baptismi gratia, & facultas, est, non orbem terrarum, ut olim, aquis obruens, sed uniuscunque hominis peccatum purgans, easque obstructiones vel maculas, quæ vitio contrahuntur prorsus abstergens. Quandoquidem autem duabus partibus hoc est, corpore & anima constamus, quarum altera in aspectum cadit, altera oculorum sensum fugit, duabus quoque rebus constat Baptismus; aqua scilicet, & Spiritu, illa visibili, & corporeo modo accepta, hoc vero incorporeo, & invisibili concurrente; illa typica, hoc vero & intimos animi sinus purgante. Qui primæ nativitati opem, & adjumentum ferens, ex veteribus novos, ex humanis divinos efficit, absque igne nos rursus conflans, & absque confractione rursus effingens.

VI Probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus lib. de Bapt. cap. 5. *Piscinam Bethsaidam Angelus interveniens commovebat, observabat, qui valitudinem querebantur. Nam si quis prævenerat descendere illuc, queri post lavacrum desinebat. Figura ista medicinæ corporalis spiritalem medicinam canebat, ea forma, qua semper carnalia in figura spiritualium antecedant. Proficiente itaque in hominibus gratia Dei plus aquis & Angelo accessit; qui vitia corporis remediabant, nunc spiritum medentur; qui temporalem operabantur salutem, nunc æternam reformant; qui unum semel anno liberabant, nunc quotidie populos conservant, deleta morte per ablutionem delictorum. Exempto scilicet reatu eximitur & pœna.* Cyprianus epist. 76. *Cum ad aquam salutarem, atque ad Baptismi sanctificationem venitur, scire debemus & fidere, quia illic Diabolus opprimitur, & homo Deo dicatus divina indulgentia liberatur. Nam si Scorpii, & Serpentes, qui in sicco prævalent, in aquam præcipitati prævalere non possunt, aut sua venena retinere; possunt, & Spiritus nequam qui Scorpii, & Serpente appellantur, & tamen per nos data a Domino potestate calcantur, permanere ultra in hominis corpore, in quo baptizato & sanctificato incipit Spiritus Sanctus habitare. Hoc denique & rebus ipsis experimur, ut necessitate urgente in ægritudine baptizati, & gratiam consecuti, careant immundo Spiritu, quo antea movebantur, & laudabiles, ac probabiles in Ecclesia vivant, plusque per dies singulos in augmentum cælestis gratiæ per fidei incrementa proficiant.* Lactantius lib. 3. Institut. cap. 26. *Dei præcepta, quia & simplicia, & vera sunt, quantum valeant in animis hominum, quotidiana experimenta demonstrant. Da mihi virum qui sit iracundus, maledicus, effrænatus; paucissimis Dei verbis tam placidum, quam ovem reddam. Da cupidum, avarum, tenacem, jam tibi eum liberalem dabo, & pecuniam suam propriis, plenisque manibus largitatem. Da timidum doloris, ac mortis, jam cruces & ignis, & Phalaridis taurum contemnet. Da libidinosum, adulterum, ganeonem, jam sobrium castum, continentem videbis. Da crudelem, & sanguinis appetentem, jam in veram clementiam furor ille mutabitur. Da injustum, insipientem, peccatorem, continuo & æquus, & prudens, & innocens erit. Uno enim lavacro, malitia omnis abolebitur. Tanta divinæ Sapientiæ vis est, ut in hominis pectus infusa, matrem delictorum stultitiam uno semel impetu expellat. Ad quod efficiendum non mercede, non libris, non lucubrationibus opus est. Gratis ista fiunt, facile, cito; pateant modo aures, & pectus sapientiam sitiat. Nemo vereatur nos; aquam non vendimus, nec solem mercede præstamus. Dei fons uberrimus, atque plenissimus patet cunctis: & hoc cæleste lumen universis oritur, quicunque oculos habent. Nam quis hæc Philosophorum aut unquam præstitit, aut præstare potest.* Et lib. 7. cap. 5. *Quæ ratio docet, mortalem nasci hominem, postea vero immortalem fieri, cum cœperit ex Deo vivere, idest, justitiam sequi, quæ continetur in Dei cultu, cum excitaverit, hominem Deus ad aspectum Cœli, ac sui; quod tum fit, cum homo cœlesti lavacro purificatus exponit infantiam cum omni labe vitæ prioris, & incremento divini vigoris accepto, fit homo perfectus ac plenus.* Ambrosius de Sacramentis lib. 1. cap. 4. *Qui per hunc fontem transit, transita terrenis ad cœlestia. Hoc est enim Pascha, idest, transitus ejus; transitus a peccato ad vitam, a culpa ad gratiam, ab inquinamento ad sanctificationem. Qui per hunc fontem transit, non moritur, sed resurgit.* Et lib. de iis, qui mysteriis initiantur cap. 3. *Aqua est, qua caro mergitur, ut omne abluatur peccatum. Seppellitur illic omne vitium.* Cap. 9. *Si superveniens Spiritus Sanctus in Virginem conceptionem operatus est, & generationis munus implevit; non utique dubi-*

dubitandum est, quod superveniens in fontem, vel super eum, qui baptismum consequitur, veritatem, regenerationis cooperetur. Hieronymus lib. 1. advers. Ruffinum cap. 7. *Audio præterea objici mihi a Chrysogono, sectatore ejus, cur in baptismate dixerim, universa peccata dimitti, & mortuo bimaritu, novum virum in Christo resurgere, atque istiusmodi Sacerdotes in Ecclesia esse nonnullos &c. audiat nos iterum proclamantes: veterem Adam in lavacro totum mori, & novum cum Christo in baptismate suscitari, perire choicum, & nasci supercelestem*. Contra Luciferianos cap. 3. *Cum in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto baptizatus homo templum Domini fiat, cum veteri æde destructa, novum Trinitatis delubrum ædificetur: quomodo dicis, sine adventu Spiritus Sancti apud Arianos peccata posse dimitti? quomodo antiquis sordibus anima purgatur, quæ sanctum non habet Spiritum; neque enim aqua lavat animam; sed prius ipsa lavatur a Spiritu, ut alios lavare spiritualiter possit. Spiritus Domini, inquit Moyses, ferebatur super aquas. Ex quo apparet, Baptisma non esse sine Spiritu Sancto*. Epist. 53. ad Oceanum cap. 2. *Omnia scorta & publicæ colluvionis sordes, impietas in Deum parricidium, & incestus in parentes atque in extraordinarias voluptates utriusque sexus mutata natura Christi fonte purgantur &c. Omnia in baptismate condonata sunt crimina, nec post indulgentiam Judicis est metuenda se veritas, dicente Apostolo: & hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis in nomine Domini nostri Jesu Christi, & in Spiritu Dei nostri. Omnia peccata donata sunt. Bene, & fideliter; quantam autem vim habeat Baptisma, & aqua in Christo sanctificata gratiam, paululum post docebo*. Augustinus lib. 1. cont. duas epistola Pelagianorum cap. 13. *Dicimus Baptisma dare omnium indulgentiam peccatorum; & auferre crimina, non radere, nec ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, unde crescunt iterum resecanda peccata*. Et lib. 3. cap. 3. *Baptismum quidem abluit peccata omnia, prorsus omnium factorum, dictorum, cogitatorum, sive originalia, sive addita, sive quæ ignoranter, sive quæ scienter admissa sunt, sed non aufert infirmitatem, cui regeneratus resistit, quando bonum agonem luctatur*. In Enchiridio ad Laurentium cap. 64. *Excepto baptismatis munere, quod contra originale peccatum donatum est, ut quod generatione attractum est, regeneratione detrahatur, & tamen activa quoque peccata, quæcunque corde, ore, opere commissa invenerit, tollit. Hac ergo excepta magna indulgentia, unde incipit hominis renovatio, in qua solvitur omnis reatus, & ingeneratus, & additus &c.*

VII. Probatur traditione, qua primo docemur, Ecclesiam semper adhibuisse aquam naturalem pro materia baptismi, & invocationem expressam Spiritus Sancti pro ejusdem forma: secundo; qua discimus, Ecclesiam semper credidisse, perire Infantes, si sine baptismo ab hac vita migrarent, etiamsi Infantes illi ex Fidelibus Parentibus orti essent. Tertio, qua scimus instante morte voluisse Ecclesiam Catechumenos aqua baptismali a suis Pastoribus tingi. Quarto, qua pariter cognoscimus, Ecclesiam non habuisse baptismum, ut ritum liberum & indifferentem, sed ut necessarium, & quidem necessitate medii. Ex quibus omnibus patet, quod semper constans perpetua & invariabilis fuit traditio in Ecclesia, baptismum esse pro omnibus hominibus sive maribus, sive fœminis, sive parvulis, sive Adultis, necessarium necessitate medii.

VIII. Probatur Rationibus I Quod semper Ecclesia credidit, docuit, & observavit, id certum de fide tenendum omnino est: sed Ecclesia semper credidit, docuit, & observavit in Baptismo necessitatem medii ad salutem: ergo certum de fide est, Baptismum esse pro omnibus, sive parvulis, sive adultis, necessarium necessitate medii ad salutem. Major negari non potest, tum ob antiquitatem, auctoritatemque Ecclesiæ, tum ob traditionis etiam perpetuitatem. Minor probatur quoque negative, respondendo scilicet Adversariis, si quod poterunt documentum afferre, quo probetur, vel Ecclesiam contrarium credidisse, vel docuisse, vel observasse, quod facient nunquam. II. Adeo Ecclesia certum & pro comperto habuit, Baptismum esse necessarium necessitate medii ad salutem, ut si qui orti fuerint errores contra hanc veritatem, illico illos proscripserit, atque damnaverit; sed hoc est certissimum signum veritatis illius Dogmatis, cujus oppositum Ecclesia

damnat:

damnat: ergo vere fuit hæc veritas ab Ecclesia propugnata, atque defensa. Major patet in Cajanis, Quintilianis, Manichæis, Ascodrutis, Archonticis, Seleucianis, & Herminianis, qui quatuor sequentibus post primum Ecclesiæ seculis baptismi necessitatem negarunt, & fuerunt statim ab Ecclesia proscripti atque damnati. III. Quovis seculo docuit Ecclesia, parvulos esse baptizandos, ut participes fiant Regni cœlestis, & vitæ æternæ; sed hoc ipsum comprobat, baptismum esse necessarium necessitate medii ad salutem: ergo &c. Major est Doctrina Conciliorum, Carthaginensis, & Milevitani epist. 177., & 176., alias 90. & 92., in quibus Patres de Pelagianis hæc habent: *Parvulos etiam propter salutem, quæ per Salvatorem Christum datur, baptizandos negant, ac sic eos mortifera ista doctrina in æternum necant*. Patet quoque ex epist. Augustini 166.; alias 28., ad Hieronymum, ubi dicitur, ideo parvulos baptizari, *quia creditur aliter eos in Christo vivificari non posse*. IV. Ita creditum fuit omni tempore, baptismum esse necessarium ad salutem necessitate medii, ut quanvis Ecclesia statuerit tempora pro baptismo solemniter celebrando, voluit tamen omne tempus esse oportunum, quando necessitas urgeret, ut parvuli, vel adulti etiam, baptizarentur; sed hæc necessitas optime arguit baptismi necessitatem, & simul indicat, non aliud esse medium ad salutem assequendam, saltem pro parvulis, quam baptismus: ergo &c. Minor negari non potest, quia si aliud fuisset medium, illud Ecclesia adhibuisset, quod cum non adhibuerit, illico constat solum medium ad salutem esse baptismum, adeoque baptismum esse necessarium necessitate medii. Major vero principalis argumenti est doctrina Summorum Pontificum, Conciliorum, & Patrum; videlicet, Siricii in epist. ad Himerium, Episcopum Tarraconensem, Leonis Magni epist. 4. ad universos Siciliæ Episcopos, Concilii Romani sub Cornelio, Neocæsariensis Can. 12., Antissiodorensis Can. 18., Matisconensis II. Can. 3., Parisiensis VI. Can. 7., Cypriani in epist. ad Magnum, Augustini pluribus in locis &c. Et pro omnibus valeat ratio quam per hæc verba Siricius affert: *ne ad nostrarum perniciem tendat animarum, si, negato desiderantibus fonte salutari, exiens unusquisque de seculo & Regnum perdat, & vitam*. V. Necessarium necessitate medii omnino dicendum est, quod populi conquerebantur se amittere, quando Pastores ad Martyrium ducti erant, & ideo non poterant ab eis baptismi gratiã accipere; sed lamentationes hasce apud veteres Scriptores legimus: ergo &c. Minor legitur apud Victorem Uticensem lib. 2. de persecutione Wandalica, ubi introducuntur Fideles Africani, qui verbis hisce loquebantur Pastores suos ad martyrium properantes. *Quibus nos miseros relinquitis, dum pergitis ad coronas? Qui hos baptizaturi sunt Infantes fontibus aquæ perennis. Qui nobis pœnitentiæ munus collaturi sunt, & reconciliationis indulgentia obstrictos peccatorum vinculis soluturi?* VI. Illi, qui ad mortem usque baptismum recipere differebant, ab Ecclesia legimus, quod fuerint omni tempore reprehensi, atque etiam pœnis suis mulctatis, sed hoc non fecisset Ecclesia, si baptismi necessitatem non agnovisset: ergo Ecclesia omni tempore cognovit baptismum esse necessarium necessitate medii ad salutem. Major constat ex Ecclesiæ disciplina, qua habemus illos, qui in lectulo mortis baptizabantur, irregulares fuisse habitos ad Sacros Ordines recipiendos. VII. Ut Ecclesia necessitati baptismi provideret, quando necessitas urgebat recipiendi illum, facultatem dabat & dat omnibus & singulis hominibus, sive viris, sive mulieribus, administrandi illum; sed hoc non nisi, quam quia Ecclesia cognoscit Baptismum esse necessarium omnibus hominibus necessitate medii ad salutem: ergo &c. VIII. Fatetur etiam Ecclesia, ac manifestat hujuscemodi necessitatem concedendo, ut omnis aqua sit materia apta ad Baptismum, adhoc scilicet, ut facillimum sit administrare illum, ac recipere: ergo vere Ecclesia concipit & docet, baptismum esse necessarium necessitate medii ad salutem. Antecedens habemus ex Tridentino sess. 7. can. 2., ubi loquitur de verbis illis Joan. 3., *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto &c.*: & definit: *Si quis dixerit, aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi, atque adeo verba illa Domini: nisi quis renatus fuerit*

rit ex aqua & Spiritu Sancto &c. ad metaphoram detorſerit; anathema ſit. Et Can. 5. *Si quis dixerit, baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt non neceſſarium ad ſalutem, anathema ſit*.

Secunda Concluſionis pars probatur I. Baptiſmus eſt neceſſarius neceſſitate medii ad ſalutem; ergo etiam eſt neceſſarius neceſſitate præcepti. Antecedens conſtat ex probatis. Conſequentia probatur. Nec Deus, nec Eccleſia deficit in neceſſariis: ergo ſi Deus voluit Baptiſmum eſſe neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem, illum præcepit: ergo ſi præcepit, eſt neceſſarius etiam neceſſitate præcepti. II. Tunc eſſet Baptiſmus neceſſarius neceſſitate præcepti, quando Chriſtus illum vere præcepiſſet; ſed Chriſtus vere illum præcepit: ergo eſt neceſſarius Adultis, qui ſunt præcepti capaces, neceſſitate præcepti. III. Innocentius III. cap. *Majores*, extra *de Bapt.* probat, baptiſmum divina lege omnibus præceptum eſſe; ſed quod divina lege præcipitur, eſt neceſſarium neceſſitate præcepti: ergo &c. IV Omnes tenentur credere in Chriſtum, & fidem ejus amplecti: ergo omnes tenentur ad Baptiſmum recipiendum, quia baptiſmus eſt evangelicæ legis profeſſio, eſt fidei Chriſti ſignaculum, & eſt in Eccleſiam Chriſtianam introitus. Quo autem tempore hujuſmodi præceptum cæperit homines obligare, non eſt hic locus diſcutere, inferius aperietur.

Arguunt I. Quando Chriſtus dixit, baptiſmum eſſe adminiſtrandum in aqua non intellexit per aquam elementum, quod nos vulgo vocamus aquam, ſed doctrinam ſuam, quam per metaphoram vocabat aquam; ſed hoc eſt idem, ac de baptiſmo loqui non vere & proprie, ſed improprie & figurate: ergo Chriſtus non præcepit nobis verum & proprium baptiſmum, ſed improprium & figuratum. Probatur major; quia eſt pervium in Scripturis, baptiſmi vocem accipi pro doctrina, ut habetur Matth. 28., ubi verbum *baptizantes* idem ſignificat ac *docentes* a verbo græco, ſcilicet *μαθητεύσατε*, quod eſt *diſcipulos facite*. II. Chriſtus non commiſit Apoſtolis baptizandi provinciam, ſed docendi: ergo vere per verba illa importatur doctrinæ prædicatio, & non baptizandi miniſtratio. Probatur Antecedens. Apoſtolus I. ad Corinth. 1. fatetur, ſe non fuiſſe miſſum ad baptizandum, ſed ad evangelizandum. III. Quamvis Chriſtus præceperit verum baptiſmum, non tamen illum præcepit pro omni tempore, & pro omnibus hominibus: ergo baptiſmus non eſt neceſſarius omnibus & ſingulis hominibus neceſſitate medii ad ſalutem. Probatur Antecedens; quia Patres, qui de baptiſmo ſcripſerunt ante Auguſtinum, non ita magnificant & amplificant baptiſmi neceſſitatem, ut magnificat & amplificat Auguſtinus, ex neceſſitate, quam habuit impugnandi Pelagianos. IV. Chriſtus præcepit illos ſolos eſſe ab Apoſtolis baptizandos, qui ab Apoſtolis inſtruendi, ac erudiendi erant: ergo alii, qui ab Apoſtolis non erant inſtruendi, & erudiendi, neque etiam debebant ab Apoſtolis baptizari. V. Chriſtus inſuper mandavit Apoſtolis, ut illos baptizarent, quos vel a nulla Religione, vel a Judaiſmo, vel a Gentilitate, converterent: ergo illi, qui naſcuntur ex Parentibus Chriſtianis, non ſunt baptizandi. VI. In actibus Apoſtolorum multi leguntur, quod fuerint veri Chriſtiani, & nihilominus non legitur ibidem, ubi, quando, & a quonam fuerint baptizati: ergo potuerunt eſſe Chriſtiani ſine baptiſmo. Probatur antecendens, quia Apollo, de quo Actor. 18., ſeptuaginta Diſcipuli, Centum & viginti illi, de quibus eſt ſermo Actor. 1., & quingenti illi Fratres, qui viderunt Chriſtum, poſtquam a mortuis reſurrexit, & de quibus loquitur Apoſtolus I. ad Corinth. 15., immo & Apoſtoli ipſi, non legitur in Scripturis, ubi, quando, & a quonam baptizati fuerint. Et hæc ſunt argumenta Socini, & Socinianorum. VII. Eccleſia antiquitus orabat pro Catechumenis, qui ſcilicet ſine baptiſmo moriebantur: ergo cenſebat, baptiſmum iis non fuiſſe neceſſarium, ut ſalutem æternam conſequerentur. VIII Judæorum filii ante octavum diem mortui, adeoque non circumciſi, non per hoc tamen damnabantur; atqui ſicut erat Circumciſio apud Judæos, ſic apud Chriſtianos eſt baptiſmus: ergo ſi illi ſine Circumciſione ſalvabantur, poterunt & iſti ſine baptiſmo ſalvari. IX. Ex Apoſtolo I. ad Corinth. c. 7. Fidelium Infantes mundi & puri dicuntur: le-

gitur enim ibi: *filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt*; quod sic explicatur; *quia vos Parentes sancti estis, ideo, quos genuistis filii, sancti etiam sunt*: ergo ad ipsorum sanctitatem & munditiem non est necessarius baptismus, sed sufficit nativitas a Parentibus fidelibus & baptizatis. X. Profanatur baptismus, quando datur ei, qui ad Christum non pertinet; sicut profanatur sigillum regium, quando cum ipso falsum diploma signatur: ergo non potest ministrari baptismus filiis Gentilium, & Judæorum; sed neque filiis Christianorum, ut dictum est in præcedenti objectione: ergo nemini administrandus est. XI. Si baptismus est necessarius, & quidem necessitate medii ad salutem; cur tot Infantes, absque ipsorum culpa, sine baptismo moriuntur? Hoc sane contra divinam misericordiam videtur, & interminabilis Dei charitas non patitur, tot miseros sine culpa perire. XII. Per æqualia verba importatur necessitas baptismi, & Eucharistiæ; sed necessitas eucharistiæ non est necessitas medii ad salutem; ergo neque necessitas baptismi. Probatur major: eadem sunt verba: *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in Regnum cælorum*: & hæc alia: *nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*: *ergo &c.*

Respondemus ad I., Socinum in proposito argumento confundere, quæ separari debent, & separare, quæ non debent distingui. Duo sunt, quæ continentur in verbis illis, ablutio scilicet, & instructio, & quanvis unum supponat alterum, unum tamen cum altero non est idem; supponit quidem ablutio instructionem, sed ablutio præcise non est instructio. Et revera sicuti fit verbum de Baptismo Matth. 28., ita etiam fit Actor. 19; sed Actor. 19. non fit verbum de sola doctrina, sed de ablutione: ergo pariter Matth. 28. Non negamus in græco textu pro verbo docete, legi μαθητεύσατε, scilicet *discipulos facite*; & hoc verbum ad Doctrinam pertinere; sed negamus doctrinam debere a Baptismo aquæ sejungi. Igitur utrunque includimus, & distinguimus; includimus quidem, quia Christus præcepit; *docete baptizantes*; distinguimus, quia Christus per hæc verba non præcepit unum sed duo; & si per verbum *baptizantes* intellexisset *docentes*, idem fuisset ac si dixisset, *docete docentes*; quod non est dicendum de Christo, qui summa est & infinita sapientia Dei.

Ad II., dicitur, falsum omnino esse, Apostolos non fuisse missos ad baptizandum. Quum enim ex Scripturis constet, fuisse multos ab Apostolis baptizatos, deberemus secundum Adversariorum doctrinam dicere, aut id Apostolos sine missione fecisse, aut quod non fecissent, Scripturam narrasse; quod utrunque indignum dictu est. Et certe in Actibus Apostolorum legimus ad cap. 2. fuisse circiter tria millia Judæorum a Petro baptizatos; ad cap. 4. quinque millia; ad cap. 8. baptizatos a Philippo fuisse Samaritanos; ad cap. 10. a Petro pariter Cornelium, cum tota ejus familia; & signanter Paulum ad cap. 16. baptizasse Lydiam cum familia; ad cap. 18. Crispum, & Corinthios: ad cap. 19. Ephesios duodecim. Et quando idem Paulus dicit, se non fuisse missum ad baptizandum, intelligendus est comparative; hoc est, quod inter hæc duo baptizare, & prædicare, prius missus fit, ut prædicaret, deinde ut baptizaret, quia prædicare non omnes valebant, baptizare vero omnes poterant.

Ad III. Christum præcipisse Baptismum pro omni tempore, & pro omnibus hominibus, constans & aperta est doctrina omnium Patrum, qui Ambrosium præcesserunt, ut videre quisquis poterit in ipsorum verbis a nobis in probationibus allatis. Quod vero non omnium & singulorum Baptismata in sacris Scripturis recenseantur; hoc non est sufficiens argumentum, quo probetur, illos non fuisse vere baptizatos; est enim argumentum negativum, quod nullius est ponderis in casu, de quo loquimur & ad quod respondet optime Augustinus, explicando verba illa Joannis 13.: *qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet*; & hæc sunt Augustini verba lib. 3. de anima & ejus origine cap. 9. *Sipsos Apostolos baptizatos esse, per hoc nobis innotescere potuit, quod beato Petro Dominus ait, qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet; quid de aliis, de quibus vel tale quid nihil legimus dictum, de Barnaba, de Timotheo, de Tito, de Sila, de Philemone,*

de

de ipsis Evangelistis Marco, & Luca, de innumerabilibus cæteris, quos absit ut baptisatos esse dubitemus, quanvis non legamus? Similia habet epist.44. alias 163. & epist. 265, alias 108.

Ad IV. Hi omnes baptizari debebant, qui debebant Christianam Religionem amplecti, & Christo nomen dare; sed hi non erant soli Judæi, & Pagani, sed omnes homines, qui Christiani non fuissent: ergo omnes homines, qui Christiani non fuissent, baptizari debebant. Et hoc quidem ita est verum, uti verissimum quoque est, quod Christus pro omnium salute venerit, carnem sumpserit, sanguinem fuderit, passus & mortuus quoque fuerit. Si igitur Christus pro omnibus hominibus passus est, & mortuus: ergo voluit omnes homines salvos fieri; sed fieri salvi non poterant, nisi per baptismum: ergo Christus omnes homines baptizandos voluit. Quod autem Apostoli solos Judæos, vel Paganos, vel nullam Religionem habentes, baptizaverint, hoc ideo fuit, quia tempore illo non alii homines erant in mundo, quam Judæi, Gentiles, vel qui nullam profitebantur Religionem.

Ad V. Qui ex Parentibus Fidelibus nascuntur, & non baptizantur, dicant Adversarii, habent ne aliquam Religionem, an nullam?; si aliquam; dicant, quam habent; & certe dicere non poterunt Christianam, quia Christo nomen non dederant; non mosaycã: quia circumcisi non fuerant; non paganicã, quia ad Idola non erant conversi. Si dicant vero nullam, nos inferemus: ergo baptizari debebant; quia ex ipsorum hypothesi æque baptizari oportet & illos, qui judaicam, vel paganicam superstitionem sectantur, vel qui nullam Religionem amplexi sunt. Cæterum, quum Christus loquutus fuerit indefinite, scilicet, *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto &c*; insuper, *omnis qui crediderit & baptizatus fuerit*: ulterius: *prædicate Evangelium omni creaturæ, baptizantes eos &c.*; non est ratio, qua fiat restrictio ad aliquos, & non potius extensio ad omnes, ut Christi verborum legitimus fert sensus.

Ad VI. Hoc sextum argumentum Socini his aliis verbis exponi potest: Titus, Cajus non leguntur baptizati: ergo vere non fuerunt baptizati. Quis non diceret, ineptam esse hujuscemodi consequtionem, & argumentationem invalidam, & nihil prorsus probantem? Potius igitur dicere debuisset: omnes debebant esse baptizati, qui voluissent esse Christiani; sed Titius, & Cajus leguntur, quod fuerint Christiani: ergo ut certum supponi quoque debet, quod fuerint baptizati. Nec cogendi sunt historici, ut in rebus, quas narrant, singulas personas enumerent, quæ alicui legi universaliter prolatæ obedierunt; sed sat illis fuisse omnino censendum est, quod dixerint, fuisse tales, quales esse debebant, ut essent rite illo nomine præditi, cum quo in ipsorum historiis appellantur.

Ad VII. Ideo Ecclesia pro Catechumenis, quando moriuntur, orat, quia credit eos per baptismum flaminis salvandos, quanvis non fuerint baptismo fluminis tincti. Quum enim Ecclesiæ traditio firma sit & constans, quod baptisma in voto sufficiat ad salutem, quando necessitas urget, & non adest locus, ut baptismus in re recipiatur; ex hoc plane sequitur, quod qui urgente necessitate sine baptismo in re moritur, & baptismum in voto habuerit, salvetur. Et quia hoc a libera Dei voluntate & misericordia dependet, ideo Ecclesia illum orat, ut Catechumeni illius misereatur, & ejus animã ad æternæ salutis portum reducere dignetur.

Ad VIII. Dispar est ratio inter Circumcisionem, & Baptismum, ut diximus in Dissertatione CCCXXXII.; Circumcisio enim caussabat gratiam non ex opere operato, sed ex opere operantis; & opus operantis, quod haberi non poterat per Circumcisionem, quæ per præscriptum legis ante octavum diem non fiebat, alio remedio, legis naturæ scilicet, ut pariter alio loco dictum est, supplebatur. At Baptismus confert gratiam ex opere operato; unde si baptismus non est, neque ex opere operato produci potest effectus, qui alias ab ipso infallibiliter producitur, quando est.

Ad IX. Sanctitatem, de qua loquitur Apostolus, dicitur, non esse sanctitatem, & munditiem internam, & interne sanctificantem, sed civilem & politicam, vel saltem futuram. Si enim Apostolus intelligendus esset de interna sanctitate, sequeretur, quod Esau fuisset justus, quia ex Fideli-

dentibus Parentibus progenitus fuit; intelligitur ergo de munditie civili, & politica, quatenus nati ex Parentibus, quorum unus est christianus, alter vero infidelis, non spurii, sed legitimi sunt, quod erat dubium, de quo apud Corinthios disputabatur. Vel intelligitur de sanctitate futura, quatenus supponit, ut alter ex conjugibus procuret, quod ejus nati per baptismum regenerentur, & sic sanctificentur. Quod tamen beneficium non esset, si mulier fidelis a viro infideli quidem, sed sine Salvatoris contumelia cohabitante, discederet, quem sane discessum eo loci multis argumentis Apostolus impedire conabatur.

Ad X. Non datur baptismus ei, qui ad Christum pertinet, sed ei, qui ad Christum non pertinet, & datur ut pertineat. Exemplum Sigilli non est ad rem, quia contra voluntatem Regis imprimitur, & imprimitur in scripturæ illegitima & falsa, ita ut Regis signum, potius quam habeat, amittat valorem suum. At Baptismus eo ipso, quod imprimitur animæ illius, qui ipsum recipit, signat vere animam illam per characterem, quem ipsi imprimit, & facit illam esse Christi filiam, & Christo fidelem.

Ad XI. Ad hoc argumentum responsum dedimus in primo tomo Differt. C., in qua diximus, Deum absque præjudicio misericordiæ suæ permittere, ut infantes, in Matrum utero morientes sine Baptismo, damnentur, & quidem sine ipsorum culpa; at non sine culpa matrum ipsorum; ut ibidem fuse legitur, & simul probatur, non esse aliud remedium, quo salventur infantes illi, si Baptismus iisdem ministrari non potest, quia nondum nati sunt, & per consequens renasci non possunt; immo dictum est, tantum abesse, ut per hoc Deus immisericors dicatur, quod potius immisericors esset, si hoc remedium dedisset, & Ecclesiæ suæ non revelasset. Minus enim malum est, remedium pro aliquo morbo non dari, quam dari, & nesciri. Legeotes ergo consulant, quæ in præfata Dissertatione lato quidem calamo scripta sunt.

Ad XII Respondent aliqui, disparem esse rationem de baptismo, & de Eucharistia; & disparitatem esse, quia Christus sic voluit, quia sic instituit, & Ecclesia pariter sic credidit, & sic observavit. Alii vero dicunt disparitatem manifestam ex ipsismet verbis esse. Quando enim Christus de baptismo loquens, ait: *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto &c.* absolute loquitur, & nullam distinctionem, vel de sexu, vel de ætate, vel de conditione hominum, facit. Quando vero de Eucharistia inquit: *nisi manducaveritis carnem filii hominis &c., nisi biberitis &c.*, jam manifestum est, quod de solis adultis loquitur, qui soli capaces sunt manducandi atque bibendi carnem, vel sanguinem ejus. Unde semper stat, quod non eadem est ratio de baptismo, ac de Eucharistia, loquendi.

DIS-

DISSERTATIO CCCXXXV.

De Baptismi institutione, ejusque obligatione. Quando nam fuerit Baptismus a Christo institutus? An ante, an vero post mortem & resurrectionem suam? Quando nam cœperit baptismi lex homines obligare?

Hristum fuisse Sacramenti Baptismi Auctorem, eundemque baptismum fuisse a Christo Domino institutum, fere omnes conveniunt Scriptores, sive Orthodoxi sunt, sive Heterodoxi. Dissensio tamen est inter Catholicos circa tempus, quo hujusmodi baptismi institutio a Christo Domino facta fuit, an scilicet ante mortem & passionem ipsius, an vero post mortem ejusdem ac resurrectionem? Et quidem

Primo, aliqui ex Patribus antiquis videntur docuisse, quod Christus post suam a mortuis resurrectionem baptismum instituerit, non ante. Adscribitur hæc opinio Tertulliano lib. de Bapt. cap. 11., & 12., Chrysostomo hom. 28. in cap. 3. Joan., Theophilacto, & Euthymio, qui Chrysostomum sectantur, atque transcribunt, & Leoni Magno, qui in epist. ad Siciliæ Episcopos 16., alias 4. cap. 3. probans baptismum administrari debere in sola Paschæ, & Pentecostes solemnitate, hanc inter alias addjicit rationem; *quia ipsa operis qualitas, docet celebrandæ generaliter gratiæ eum esse legitimum diem, in quo orta est & virtus muneris, & species actionis. Ad cujus rei confirmationem plurimum valet, quod ipse Dominus Jesus Christus, postea quam resurrexit a mortuis, Discipulis suis, in quibus omnes Ecclesiarum Præsules docebantur, formam & potestatem tradidit baptizandi, dicens; euntes docete omnes gentes &c. De quo utique eos etiam ante Passionem potuisset instruere, nisi proprie voluisset intelligi, regenerationis gratiam ex sua Resurrectione cœpisse*. Et ex hac opinione sequitur, & quod Apostoli ante Christi mortem non fuerint baptizati baptismo Christi, & quod ipsi alio non baptizaverint, quam baptismo Joannis. Unde Rupertus inter Recentiores lib. 3. in Joan. circa finem scribit; quod baptismus, quo baptizabant Apostoli ante passionem Christi, non fuerit baptismus novæ legis, nec habuerit efficaciam gratiæ, quam a Christi morte baptismus erat accepturus. *Antea enim*, sunt ejus verba, *non dabatur Spiritus, quia nondum erat Jesus glorificatus*.

Secundo, Alexander Alensis par. 4. de Sacram. quest. 8. art. 3, non unam scribit, sed multiplicem fuisse baptismi institutionem, eamquem quintuplicem dicit, primam scilicet materialem, seu materiæ, quando Christus in Jordane a Joanne baptizari voluit; secundam vero formalem, seu formæ, quando post Resurrectionem dixit Apostolis: *euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; tertiam finis, quando Joan. 3. dixit; *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*; quartam effectus, quando Marci ultimo docuit: *qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit*; quintam denique efficaciæ, quando nimirum de Christi latere in Cruce exivit sanguis & aqua, per quorum effusionem baptismi gratia significabatur. Gabriel sequitur Alensem, eumque dicit voluisse, quod Scriptura variis in locis explicaverit, quæ ad baptismi institutionem pertinerent. Melchior Canus lib. 8. de locis theologi-

cis

eis cap. 5., videtur, quod in hanc opinionem inclinet, præcipue quando scribit, *improbabile sibi videri, Apostolos ante mortem Christi baptizasse in nomine sanctissimæ Trinitatis*. Sunt qui hanc opinionem Alberto Magno adscribunt.

Tertio alii docent, quod Christus Baptismum instituerit ante mortem suam, de præciso vero tempore non conveniunt; & quidem primo S Bernardus epist. 77. ad Hugonem, Estius in 4. dist. 3. §. 11., aliique volunt, a Christo fuisse Baptismum institutum, quando dixit Nicodemo Joannis 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto &c.* Tribuitur etiam hæc opinio Valentiæ. Secundo alii docent, Christum instituisse Baptismum tempore, quo ipsemet baptizavit, & Apostolos ad Judæos baptizandum misit. Tertio Magister Sentent lib. 4. dist. 3. litera G., S. Thomas 3. par. q. 66. Vasquez, Suarez, Jueninus, aliique multi pro tempore institutionis Baptismi a Christo factæ assignant illud, quo Christus in Jordane a Joanne baptizatus est. Quarto denique Scotus in 4. dist. 3. q. 4., Gabriel in eadem distinctione quæst. unica art. 3. volunt, institutionis Baptismi tempus esse omnino incertum, conveniunt tamen, ut dicant, institutum fuisse a Christo, postquam fuit a Joanne baptizatus, & antequam Apostolos ad baptizandum mitteret; tempore scilicet, quando Discipulos collegit; & ultra Scotum pro hac opinione citantur Coninch, aliique Recentiores juxta Gonetum.

Quarto, quamvis citati Scriptores disconveniant circa tempus institutionis Baptismi, conveniunt tamen in eo, ut dicant, obligationem ad Baptismum non incæpisse, nisi post Christi mortem, illiusque Resurrectionem; illo scilicet tempore, quo sufficiens evangelicæ legis promulgatio facta est. Sed fallitur Tournely, qui hæc scribit.

Dicimus I., Christum ante suam passionem, & a mortuis resurrectionem, instituisse Baptismum, & tunc quidem instituisse, quando a Joanne in Jordane baptizatus est.

Prima Conclusionis pars probatur I. Apostoli ante Christi passionem baptizaverunt; sed non baptizaverunt Joannis baptismate; ergo baptismate Christi: ergo ante mortem suam Christus Baptismum instituit. Major patet Joan. 4. *Quanquam Jesus non baptizaret, sed Discipuli ejus*. Minor contra Tertullianum, putantem Apostolos Joannis Baptismo baptizasse, probatur. Illi, qui fuerunt Baptismo Joannis baptizati, post Christi passionem fuerunt iterum baptizati; sed illi, qui fuerunt ab Apostolis baptizati, non fuerunt iterum baptizati: ergo illi, qui fuerunt ab Apostolis baptizati, non fuerunt Joannis Baptismo baptizati. Major constat Actor. 19. Minor probatur ex Augustino tract. 5. in Joannem, ubi habet: *quos baptizavit Judas, non sunt iterum baptizati; & quos baptizavit Joannes iterum baptizati sunt; quos enim baptizavit Joannes, Joannes baptizavit; quos autem baptizavit Judas, Christus baptizavit*.

II. Probatur. Baptismus ab Apostolis collatus tribuitur Christo non Joanni: ergo fuit Baptismus Christi, non Joannis. Antecedens probatur. Joan. 3. dicitur: *venit Jesus, & Discipuli ejus in terram judæam, & illic morabatur cum eis, & baptizabat*: baptizaturus erat Christus *in Spiritu Sancto & igni*, secundum Joannis testimonium: ergo baptismus, qui tribuitur Christo, alius erat a Baptismo Joannis in aqua tantum collato: ergo si Christus baptizabat ante mortem suam, jam baptismum instituerat; & si cum eo baptizante erant Apostoli, hi pariter baptizabant, & quidem Baptismo Christi non Baptismo Joannis baptizabant.

III. Probatur. Inter discipulos Joannis exorta est contentio ex occasione baptismi; sed hæc contentio nullatenus fuisset, si tam Christi, quam Joannis discipoli, unum & idem Joannis baptisma contulissent: ergo Apostoli baptizantes, non Baptismo Joannis, sed Baptismo Christi, baptizabant.

IV. Probatur ex Augustino, qui epist. 108. ad Seleuciam ex his Christi verbis ad Petrum: *qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet: sed est mundus totus*; deducit, Petrum ante Christi mortem fuisse baptizatum; *ubi intelligitur, quod jam Petrus baptizatus fuerat*. Et idem S. Doctor lib. de unitate Ecclesiæ asserit, Judam contulisse verum Christi Baptisma; sic enim habet c. 2. *Cum tantum distaret inter Petrum & Judam, nihil tamen distabat inter baptismum*

ſmum, qui dabatur per Petrum, & qui dabatur per Judam.

Secunda Concluſionis pars probatur I. Sacramenta ex inſtitutione ſua habent vim gratiam conferendi: ergo Sacramentum aliquod tunc inſtitui videtur, quando virtutem accipit effectum hunc producendi; ſed hanc virtutem baptiſmus accepit, quando Chriſtus baptizatus eſt: ergo Chriſtus tunc baptiſmum inſtituit, quando baptizatus eſt. Minor ſubſumpta probatur ex Patribus. Ex Ambroſio l. 2. in Lucæ cap. ultim. *baptizatus eſt Dominus, non mundari volens, ſed mundare aquas, ut ablutæ per carnem Chriſti, quæ peccatum non cognovit, Baptiſmatis jus haberent, & ideo, qui ad Chriſti lavacrum venerit, peccata deponit.* Auguſtino Ser. 36. *Ex quo Chriſtus aquis immergitur, ex eo omnium peccata abluit aqua.* Et lib. *de mirabilibus Sacræ Scripturæ* c. 5.: *apparuiſſe columbam, & cœlum apertum fuiſſe, ut baptiſmi Sacramentum quid valeret oſtenderet.* S. Maximo hom. 1. Epiphaniæ. *Sicut relatu paternæ traditionis inſtruimur, ferunt hodie Chriſtum Dominum noſtrum ſuſcepto a Joanne baptiſmate conſecraſſe fluenta Jordanis, ſuumque ſimul purificaſſe baptiſmum.* Gregorio Nazianzeno orat. 33. in Nativit. Chriſti teſtante, *eo tempore aquæ vim generandi in ſpecialem ſcilicet vitam datam eſſe, ac quidem paulo poſt & Jeſum purgatione mea in Jordane purgari videbis, vel potius aquas purgatione ſua purificare.* Et Orat. 39. *Chriſtum baptizari*, ait, *ut totum veterem Adam ſepeliat in aquis.*

Opponunt I. contra primam Concluſionis partem. Apoſtoli non fuerunt ante Chriſti mortem Baptiſmo Chriſti tincti: ergo non potuerunt Chriſti Baptiſmo baptizare. Antecedens eſt Tertulliani, qui lib. de Bapt. cap. 2. docet, Apoſtolos ſolo Joannis baptiſmate tunc temporis fuiſſe initiatos. II. Chriſtus nonniſi poſt Reſurrectionem legitur ſuos Apoſtolos myſterium Trinitatis docuiſſe, quum nempe, paulo antequam Cœlos conſcenderet, ſic eos alloquutus eſt: *docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: ergo antea Baptiſmum, cui Trinitatis invocatio eſſentialis eſt, non inſtituit. III. Baptiſmus ſuam deſumit efficaciam a morte, & paſſione Chriſti: ergo non poteſt inſtitui, niſi poſt illam. Ulterius Chryſoſtomus hom. 3. in Joann., Euthymius, & Theophilactus ex illo Joannis 7: *nondum erat ſpiritus datus, quia nondum Jeſus erat glorificatus*: aſſerunt, Chriſti diſcipulos ante illius Reſurrectionem non fuiſſe baptiſmate tinctos. IV. Contra ſecundam Concluſionis partem. Inſtituere Sacramenta eſt actus Legiſlatoris; ſed Chriſtus in Jordane non ſuſtinuit perſonam Legiſlatoris, ſed potius pœnitentis: ergo tunc Sacramentum Baptiſmi non inſtituit. V. Ex illis verbis: *niſi quis renatus fuerit &c.*: poſtquam enim ea a Chriſto prolata fuere, ſtatim diſcipulos ad prædicandum miſit & baptizandum; ait namque S. Joannes: *venit Jeſus & diſcipuli ejus in terram Judæam, & illic morabatur cum illis, & baptizabat*: ergo ſignum eſt, tunc a Chriſto fuiſſe Sacramentum Baptiſmi inſtitutum. VI. Baptiſmus Joannis nihil habuit commune cum Baptiſmo Chriſti: ergo ex eo, quod Chriſtus Baptiſmum Joannis ſuſceperit, non bene infertur, tunc Chriſtum Baptiſmum ſuum inſtituiſſe. VII. Verba illa Ambroſii, aliorumque Patrum in probationibus a nobis allata non proprie, ſed metaphorice ſumi debent, ſcilicet, non quod ſignificent, quod tunc aquæ vim ſanctificandi acceperint, quum eam non accipiant, niſi per ſanctiſſimæ Trinitatis invocationem Cathecumeno applicentur, ſed quod ſignificent tunc adumbratam fuiſſe virtutem, quam aliquando ex Chriſti meritis erant aquæ accepturæ. VIII. Chriſtus Baptiſmum inſtituit, quum expreſſe Apoſtolus ad baptizandum miſit, quum Matth. 10., Marci 3., Lucæ 9., miſit eos, ut Judæos Meſſiæ adventum docerent: *euntes autem prædicate dicentes, quia appropinquavit Regnum Dei*: ergo tunc Baptiſmum inſtituit.

Reſpondemus ad I., quod quamvis Tertullianus judicaverit, non fuiſſe Apoſtolos Baptiſmo Chriſti ante ejus mortem baptizatos, contrarium tamen docuit Auguſtinus; & quanquam neutrum ex his expreſſe in Scripturis contineatur, probabilius tamen Auguſtini judicium videtur, tum quia ex aliis Scripturæ locis idipſum eruit, tum pariter quia multis etiam congruentiis confirmat. Cæterum non per hoc,

quod

quod quis non sit Christi Baptismo tinctus, non potest alios eodem Baptismo tingere.

Ad II., negatur absolute antecedens, etenim in multis Evangelii locis legitur, Christum expressum sermonem fecisse cum Apostolis de Patre, Filio, & Spiritu Sancto, & multa pariter circa easdem divinas personas revelasse, quæ passim apud Patres, & apud Scripturarum Interpretes inveniūtur.

Ad III., dicitur, Baptismum ante Christi mortem institutum efficaciam suam habuisse ex passione Christi, non executioni demandata, sed demandanda. Non enim minus Eucharistiæ Sacramentum suam desumit efficaciam a morte Christi, & tamen ante eam institutum nemo nescit. Ad Chrysostomum, aliosque Patres, quod attinet, ipsius anteponimus Augustinum, cujus sententia probabilior est, utpote magis in Scriptura fundata. Locus autem ille Joannis, quo utuntur, non debet intelligi de Spiritu Sancto, qui datur in Baptismo, sed de plenitudine Spiritus Sancti, quam in die Pentecostes Apostoli acceperunt.

Ad IV. Omissa majori, negatur minor; Christus enim in sua passione sustinuit personam pœnitentis; & peccatoris, quandoquidem factus est pro nobis *maledictum & peccatum*, ut loquitur Apostolus; & nihilominus fuit simul Legislator, antiquam legem abrogans, & novam condens.

Ad V., dicitur, verba illa non magis probare, tunc institutum fuisse baptismum, quando prolata sunt, quam ista, nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus sanguinem, non habebitis &c. probent, tunc institutam fuisse Eucharistiam, quando ipsamet prolata sunt; in quorum tamē prolatione certum est, hujusmodi Sacramentum non fuisse institutum. Quod vero Christus statim post illorum verborum prolationem discipulos ad baptizandum miserit, probat quidem, Christum debuisse ante illam missionē Sacramentum Baptismi instituere, sed non probat, quod immediate antea dū verba illa proferebat ipsum instituerit.

Ad VI., dicitur, quod non ex eo præcise, quod Baptismum Joannis susceperit, inferunt Patres, tunc Christum Baptismum suum instituisse, sed ex congruentiis aliis; nimirum ex manifestatione Trinitatis tunc facta, quando Spiritus Sanctus sub columbæ specie apparuit; & quando divina Christi filiatio declarata fuit; Insuper ex virtute sanctificativa tunc aquæ collata; & denique quia tunc fuit indicatus Baptismi effectus per Cœlorum aperitionem.

Ad VII. Ex illa Adversariorum explicatione colligitur, tunc non fuisse factam applicationem Baptismi, non vero non fuisse factam institutionem. Illa enim promissio virtutis facta aquis est institutio Baptismi, collatio vero virtutis, quæ fit aquis per Trinitatis invocationem, est applicatio Baptismi. Porro ex mente Augustini aqua tunc recepit virtutem exercendi hujusmodi effectum, si tamen assumeretur per invocationem sanctissimæ Trinitatis, adeoque virtutem recepit, non exercitium: in virtute stat institutio; in exercitio stat applicatio.

Ad VIII. Ex illo sequitur, Christum debuisse prius Baptismum instituere, ac Apostolos ad baptizandum mittere, quod ultro concedimus. At non sequitur, quod tunc instituerit, quando mittebat; vel quod immediate antea ad missionem instituerit.

Pro secunda Dissertationis parte, quæ respicit tempus, quo Baptismi præceptum obligare cæpit, nec etiam inter se Theologi conveniunt, contra id, quod nuper dicebat Tournely. Putarunt siquidem aliqui, quorum meminit S. Bernardus epist. 77., Baptismum tunc fuisse præceptum, quando Christus dixit Nicodemo; *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto &c.* Alii vero post Christi Resurrectionem Baptismi obligationem communiter statuerunt. Sed nec isti inter se concordantur; aliqui enim volunt obligationem incepisse in triduo mortis Christi; sic quidam Thomistæ, quos, nomine suppresso citat & impugnat Gonetus; alii asserunt incepisse statim post passionem & resurrectionem Christi, quando Christus discipulis apparens Baptismi legem publice promulgavit Matth. ultimo dicendo, *euntes ergo, docete omnes gentes baptizantes* &c. Sic Sotus, Cabrera, Vasquez, aliique, quibus Gonetus accedit. Alii tandem docent, non fuisse Baptismum in præcepto usque ad suffi-

cien-

cientem Evangelii promulgationem, quæ promulgatio per Scotum a die Pentecostes incepit. Ita sentiunt ipsemet Scotus, Estius, Suarez, aliique.

Dicimus II. Baptismum obligare cæpisse nec ante, nec statim post Christi mortem, sed statim post sufficentem Evangelii prædicationem respective tum ad Judæos, tum ad Gentiles. Ante autem passionem Baptismum fuisse utilem & sufficientem pro originali expiando.

I. Probatur Conclusio. Prius necesse est, ut existet exemplar, & deinde ut repræsentetur imago; sed Baptismus est imago mortis Christi, & resurrectionis ipsius: ergo prius debebat existere mors, & passio Christi, quæ erat exemplar, & deinde debebat obligare Baptismus, qui debebat esse imago. Probatur minor, quia per Baptismum conformatur homo passioni, & resurrectioni Christi, in quantum moritur peccato, & incipit novam justitiæ vitam.

II. Probatur. Baptismus non naturali, sed divina lege positiva præceptus est nobis: ergo homines ad eum suscipiendum non fuerunt prius obligati, quam lex de illo a Salvatore data ad hominum notitiam perveniret, quod sufficienti promulgatione per Apostolorum prædicationē factum est. Quanvis enim renasci per Spiritū Sanctum semper fuerit necessariū, modus tamen renascendi per aquam non fuit necessarius, nisi Circumcisione per Christi mortem abrogata, & evangelica lege plene promulgata.

III. Probatur. Scotus in Baptismo distinguit duo tempora, unum, quo fuit sub consilio, & aliud, quo sub præcepto fuit. Primum duravit a principio, quo per Christum, vel per Apostolos, Evangelium, seu Baptismus prædicabatur, usque ad solemnem prædicationem post Domini Ascensionem. Secundum incepit in die Pentecostes in Jerusalem, quia usque ad illum diem Apostoli non prædicaverant publice, juxta illud Christi Lucæ 24.: *vos autem sedete in civitate, donec induamini virtute ex alto*; in die autem Pentecostes misso Spiritu Sancto de Cœlo, & ab Apostolis accepto, iidem solemniter in Jerusalem prædicaverunt, & ut habetur Actorum 2. illo die *circiter tria millia hominum Baptismum receperunt*: post Jerusalem ad alias civitates ordinatim facta est solemnis Evangelii prædicatio, adeoque illis post Pentecosten tempus obligationis incepit, aliquibus quidem ad mensem, aliis ad annum, aliis ad decem annos, aliis ad amplius; secundum quod prius aut posterius illis publica & solemnis Evangelii prædicatio facta est. Denique hæc quæstio proprium sibi habet locum, quando agitur de legibus, & disputatur de tempore, quo fuerit lex mosaica abrogata, & de tempore, quo lex Evangelica cæperit obligare.

IV. Probatur pro illa Conclusionis parte, pro qua dictum est, Baptismum fuisse utilem & sufficientem pro originali expiando etiam ante Christi Domini passionem. Baptismus a prima sua institutione habuit conferre gratiam: ergo pro omni tempore, quo ipse fuit administratus, gratiam contulit: ergo semper, etiam ante Christi mortem, utilis & sufficiens fuit ad originale delendum. Sed dubium est, utrum qui ante passionem Christi recipiebat, recipere teneretur etiam Circumcisionem: negat Scotus; S. Thoma affirmat; sed nobis magis arridet Scotus, quia si tunc Baptismus delebat originale, ad quid ergo in illo, qui jam per Baptismum ab originali mundatus erat, iterum Circumcisio requirebatur? Neque dicant, tunc fuisse Circumcisionem sub præcepto, Baptismus vero sub consilio; non autem licet relinquere ea, quæ sub præcepto sunt, ut observentur illa, quæ sunt sub consilio; ne dicant hoc; etenim utrunque remedium ad unum & eundem effectum ordinabatur: quod Scotus sic probat: præceptum Baptismi evacuat Circumcisionem quantum ad fructum & obligationem: ergo consilium Baptismi removet obligationem Circumcisionis. Probatur consequentia: quoties una lex alteram legem de aliquo abrogat, etiam consilium de altero faciendo, quam quod lex præcipit, tollit illius legis obligationem; ac proinde consilium de suscipiendo Baptismo, quod vim obtinuit ab illius institutione, obligationem legis Circumcisionis evacuavit.

Obstant I. Lex divina non exigit sui promulgationem, ut vim obligandi habeat:

beat: ergo ante sui promulgationem Baptismi præceptum obligabat. II. Lex vetus in morte Christi expiravit: ergo tunc incepit lex nova obligare, & a fortiori præceptum Baptismi, quum Baptismus sit additus ad legem novam. III. S. Thomas tria tempora distinguit cum S. Augustino circa legem veterem; primum ante Christi mortem, quando erat viva; secundum post Christi mortem, quando erat mortua; tertium post Evangelii prædicationem, quando erat mortifera, & aliunde debebant homines habere remedium Originalis: ergo si non juvabat Circumcisio ex lege veteri, necessarius erat Baptismus ex lege nova: ergo tunc obligabat Baptismi præceptum, ante scilicet Evangelii prædicationem. IV. Plures sunt Mundi Regiones, in quibus Baptismus non fuit adhuc sufficienter promulgatus: ergo homines, qui in Regionibus illis degunt, Baptismi lex adhuc non ligat. V. Augustinus in epist. 80. asserit, quod in excidio Jerosolymitano, quod accidit anno quadragesimo a Christi passione, adhuc non fuerat sufficienter omnibus Christi Evangelium promulgatum: ergo pro illo tempore, Evangelio non promulgato, Baptismus adhuc non obligabat. VI. Tridentinum sess. 6. c. 4. docet, justificationem *post promulgatum Evangelium, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto, fieri non posse*. ergo ex Concilio ante Evangelii promulgationem justificatio fieri poterat sine Baptismo: ergo ante Evangelii promulgationem Baptismi lex obligabat.

Respondemus ad I., distinguendo antecedens; lex divina naturalis, non exigit sui promulgationem, ut vim obligandi habeat, conceditur: lex divina positiva, negatur. Lex autem Baptismi est lex divina positiva, quæ exigit sui promulgationem; Deus enim non potest obligare ad impossibile; obligaret tamen si inferret necessitatem observandi ea, quæ sunt incognita, nec sufficienter manifestata. In lege tamen naturali non requiritur promulgatio hominum, quia sufficienter scripta est in cordibus nostris.

Ad II., negatur consequentia; ex illo enim antecedente deducitur potius hæc altera consequentia: ergo lex vetus non amplius obligabat, quia jam erat mortua; cum hoc tamen stabat, quod esset licita, & utilis iis, ad quos novæ institutionis notitia adhuc pervenire non poterat. Sed hæc responsio majorem habebit claritatem ex sequenti responsione ad tertium.

Ad III., dicitur, quod Scotus quatuor tempora pro Circumcisione distinguit; primum, quando erat necessaria; secundum, quando erat utilis, non necessaria: tertium, quando nec utilis erat, nec necessaria; licita tamen erat; quartum, quando erat omnino illicita & mortifera. Primum tempus Circumcisionis præcessit utrunque tempus Baptismi, quod supra dictum est, sub quibus scilicet Baptismus fuit sub consilio, & sub præcepto. Secundum tempus Circumcisionis comitabatur primum tempus Baptismi. Tertium tempus Circumcisionis cucurrit cum secundo tempore Baptismi, sed quantum ad Judæos. Quartum tempus Circumcisionis cucurrit etiam cum secundo tempore Baptismi, sed quantum ad Gentiles. Sic Scotus, ut apud Frassen videre est. Sed nos absque eo, quod ad ista quatuor tempora recurramus, tria illa communiter posita admittimus, & ad argumentum respondemus dicendo, legalia medio illo tempore fuisse quidem mortua, sed non omnibus, ast iis tantum, quibus novæ legis institutio manifestata prodesse jam poterant; iis autem, quibus manifestata non erat, non erant mortua legalia, sed utilia. Sic respondet Estius, quam responsionem ex S. Bernardo epist. 77. ad Hugonem colligit.

Ad IV., negatur consequentia, & ratio est, quia ita prædicatum fuit Evangelium in universo Mundo, ut potuerit Baptismi lex ad omnium hominum notitiam pervenire; secundum illud Psalmi, quo etiam utitur Apostolus in epist. ad Romanos: *in omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum*. Et de facto apud Indos, Japonenses, & alios mundi jam pridem reperti homines, inventa sunt quædam Christianæ Religionis signa, quæ satis indicant, ibidem fuisse olim Christi Evangelium annuntiatum.

Ad V. Augustinus intelligitur de fructu & effectu Conversionis, cum quo adhuc in quibusdam mundi partibus Evan-

gelium prædicatum non erat, immo nec erat etiam prædicandum; quia etsi multi homines ipsum audituri essent, tamen vel non converterentur, vel si converterentur, in accepta Evangelii fide non perseverassent.

Ad VI. Potius ex Tridentini verbis eruitur, potuisse fieri justificationem ante Evangelii promulgationem sine Baptismo: adeoque ante promulgationem ipsam, hoc est, in Christi morte, Baptismum non obligasse.

DISSERTATIO CCCXXXVI.

De Baptismo Sanguinis, hoc est de Martyrio. Qui fuerint Hæreticorum errores contra ipsum, & circa ipsum idem Quæ Scholasticorum opiniones? An Martyrium perfecte suppleat ex opere operato virtutem Baptismi fluminis, tum in Infantibus, tum in Adultis? & quæ in Adultis requirantur prævia conditiones ad illius effectum consequendum?

SANCTI Patres, & cum ipsis pariter Theologi de Schola, triplicem distinguūt Baptismum, fluminis scilicet, qui habetur per aquam; sanguinis, qui recipitur per passionem; & flaminis, seu spiritus, qui habetur per lacrymas & per contritionem cordis. Ex Patribus expresse loquuntur Nazianzenus Orat. 391. in sancta lumina prope finem; Ambrosius in Psalm. 118., Enarratione in Octonarium tertium; Augustinus lib. 4. de Bapt. cont. Donatistas cap. 21., & sequentib.; Isidorus Hispalensis lib. de institut. clericali cap. 4.; Bernardus epist. 77 Ex Theologis S. Thomas 3. par. q. 66. art. 11., rationem reddit hujuscemodi divisionis, quæ in Scripturis fundatur; quia nimirum in his Baptismi nomen aliquando Martyrio, aliquando pœnitentiæ, & ut plurimum Sacramento illi, quod nos Baptismum dicimus, applicatur.

Scire autem oportet, quod Martyrii nomine venit omnis pœna, quæ in Christi odium infligitur, & pro Christi amore toleratur; attamen proprie & stricte venit mors ipsa tolerata pro Christo. Duæ requiruntur conditiones, pœna scilicet, & caussa; & duobus quoque modis consideratur Martyrium ipsum; primo, ut est actus voluntarius fortitudinis, vel charitatis; secundo, ut est simpliciter pœna inflicta in odium Christi. Primo modo dici potest opus operantis, & illius soli Adulti possunt esse capaces; secundo modo est opus operatum, & illius capaces sunt etiam Infantes; unde Bernardus scripsit, ex Martyribus alios esse voluntate simul & opere, alios sola voluntate, alios solo opere. Et hæc sunt ejus verba in Sermone de Innocentibus. *Habemus in beato Stephano martyrii simul & opus & voluntatem; habemus solam voluntatem in beato Joanne; solum in beatis Innocentibus opus*. Veniamus modo ad Hæreticorum errores.

Primo, fuerunt Gnostici, & Valentiniani, qui volebant, nullum esse Martyrii meritum, nullam esse virtutem, nullam laudem, quia dicebant, nullum esse illius tolerandi mandatum, etiam quando necessitas exigit. Unde apud Tertullianum lib. Scorpiac. cap. 1. dicebant; *nec simplicitas ista, sed vanitas, immo dementia est, pro Deo mori*. Fuerat Valentino antepositus in Episcopatu homo, qui Martyrii laude in Ecclesia celebris habebatur; & hoc impa-

impatienti animo ipse ferens, odio contra illum, & invidia contra Martyrium percitus debachari incepit. Idem Tertullianus asserit lib. advers. Valentinianos cap. 4. *Speraverat Episcopatum Valentinus, quia & ingenio poterat, & eloquio, sed alium ex Martyrii prærogativa loci potitum indignatus, de Ecclesia authenticæ regulæ abrupit, ut solent animi pro prioratu exciti, præsumptione ultionis accendi*.

Secundo, fuit Tatianus, qui antea fuerat Justini Martyris discipulus, & deinde factus est Valentini Sectator; unde Tertullianus dicebat lib. de præscript. cap 52. *Tatianus totus secundum Valentinum sapit*. Contra utrunque scripserunt Justinus Martyr & Philosophus, Irenæus, & Tertullianus prædictus lib. advers. Valentinianos c. 5.

Tertio, Kemnitius in 2. par. Concilii Trident., & Illyricus in Centuria 5. cap.4. voluerunt, per Martyrium peccata dimitti, non tanquam per Baptismum, sed propter solam fidem, quæ tempore Martyrii Christum apprehendit. Et in hoc Scriptores nostri observant, parum sibi constare, quia quum juxta illos etiam in Baptismo sola fides justificet, sequitur Martyrium eodem prorsus modo justificare, quo Baptismus.

Accedimus modo ad Theologorum opiniones, & quidem nemo ex his denegat Martyrio Adultorum vim & efficaciam, quam denegant Hetorodoxi. At disputant tantum & de Martyrio Infantium, & de dispositionibus requisitis in Adultis ad Martyrii effectum consequendum, & de modo, quo in ipsis Martyrium operatur.

Primo, Richardus, Archiepiscopus Armacanus in Irlandia, lib.4.de Quæstionib. Armenorum cap.37. in fine, dixit probabile, inter Infantes, ab Herode in odium Christi occisos, salvos non fuisse illos, qui circumcisi non erant, sed illos tantum, qui Sacramentum Circumcisionis receperant, Addidit quoque, quod secundum communem Dei legem, tam veterem, quam novam, parvuli circumcisi nullum incrementum gratiæ ex morte pro Christo acceperunt, & hoc modo neque majorem gloriam virtute illius fuerunt consequuti, quam solius Circumcisionis virtute consequerentur. Concludens denique, quod non audet affirmare, an Deus peculiari privilegio usus fuerit cum Circumcisis, ut majorem illis gratiam & gloriam rependeret. Armacano subscripsit Hadrianus in 4. quæst. ult. de bapt., dicens, ex sola Scriptura constare, eos Infantes, qui ab Herode occisi sunt, non accepta prius Circumcisione, salutem obtinuisse.

Secundo, Jacobus de Vitriaco, S. R. E. Cardinalis, lib. hist. occidentalis c.36., scribit: parvulos Christianorum non baptizatos, etsi a Paganis pro Christo occiderentur, non salvari, nec ad eos extendi privilegium speciale sanctorum Innocentium, qui ab Herode pro Christo occisi sunt.

Tertio, sunt quidam, qui in Martyrio Adultorum nullas in ipsis Adultis exigunt prævias dispositiones; quamvis enim concedant, præceptum dilectionis per se obligare, præcipue in mortis articulo, ab ea nihilominus obligatione per accidens liberos existimant illos, qui pro Christo moriuntur.

Quarto, sunt etiam, qui putant, ex opere operantis tantum, & ratione charitatis, quam includit, martyrium efficax esse, saltem respectu Adultorum, quia respectu parvulorum aliter discurrendum esse existimant. Hujus opinionis est Vasquez, & alii, quos citat ad tertiam partem q. 68. disput. 153.cap.1.: subdit tamen ipse Vasquez, quod aliquis peculiaris effectus ex opere operato Martyrio competat, nempe remissio omnis pœnæ temporalis; hanc eandem opinionem sequuti sunt Melchior Canus in Relectione de Pœnit. par. 3., Sotus in 4. dist. 4 quæst. unica. art. 51., Bannes in 2. 2. q. 24. art.6., Sylvius, Aravius, aliique, volentes, Martyrium justificare parvulos ex opere operato, Adultos vero ex opere operantis.

Quinto, Alii exigunt in Adultis quasdam prævias dispositiones, & æque respectu Parvulorum, ac Adultorum, asserunt, Martyrium operari ex opere operato, & pro hac opinione citantur S. Thomas in 4. dist.4. art.3. ad primum; & q.4. per totum; Suarez, Bellarminus, Valenzia, Gonetus, aliique, qui communiter docent, Baptismum sanguinis, seu Martyrium, ita vices Baptismi aquæ supplere, ut non tantum parvulos, sed & Adultos ex opere operato justificet.

Dici-

Dicimus I., Baptismum Sanguinis, seu martyrium, perfecte supplere virtutem Baptismi fluminis, seu aquæ, tum in Infantibus, tum in Adultis, & effectum suum producere ex opere operato.

Prima Conclusionis pars, quæ est de Infantibus I. probatur ex Scripturis. Matth. 10.: *qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam*. Quod hæc verba intelligi debeant de Martyrio, docet Tertullianus in Scorpiaco c. 11. *Animam ille invenit, qui negarit Christum lucrifaciendo vitam, sed perdet in gehennam, qui se putat in negando lucrifacere eam. Perdet autem eam ad præsens, qui confessus occiditur, sed inventurus eam in vitam æternam*. Et cap. 5. *Voluit Deus mortem morte dissolvere, tormentis tormenta discutere, vitam auferendo conferre, carnem lædendo juvare, animam eripiendo servare*.

II. Probatur ex traditione, & praxi Ecclesiæ. Ecclesia semper consuevit colere ut sanctos Infantes illos, qui in odium Christi, & pro Christo ab impio Herode occisi sunt; sed probabile est, inter illos multos fuisse, qui non erant circumcisi: ergo, quia omnes Martyrium passi erant, & Martyrium Circumcisioni supplebat, justificationis gratiam per Martyrium consequuti sunt. Quod & fatetur Ecclesia in præcibus suis, & sancti Patres in suis sermonibus docent. Ecclesia quidem in festivitate sanctorum Innocentum Deum orat verbis hisce: *Deus, cujus præconium Innocentes Martyres non loquendo, sed moriendo confessi sunt*. Et Augustinus lib. 3. de libero arbitrio cap. 23. *Etiam Infantes illos, qui, quum Dominus Jesus Christus necandus quæreretur, occisi sunt, in honorem Martyrum receptos commendat Ecclesia*. Herodes ergo quum jusserit, Infantes omnes occidi a bimatu & infra, non impossibile fuit, ut inter tot Infantes aliqui fuerint, qui circumcisi non essent, & nihilominus de his nec distinctionem facit Ecclesia, nec diversitatem assignat Augustinus, sed æqualiter loquuntur de omnibus.

III. Probatur ex Patribus, & primo loco ponimus Leonem Magnum, Romanum Pontificem, Serm. 1. de Epiphania Domini cap. 3. *Necari omnes Bethleem parvulos jubet .... Sed quos Rex impius eximit mundo, Christus inserit Cælo, & quibus nondum sanguinis sui impendit Redemptionem, jam Martyrii tribuit dignitatem*. II., Chrysostomum qui hom. 3. in varios S. Matthæi locos loquens de Infantibus ab Herode trucidatis ait. *Mercantur pœna Martyrium, gloriam sanguine comparant, vitam æternam temporali morte commutant*. III. Augustinum, qui, aut quisquis alius est Auctor Sermonis ad Cathecumenos tract. de Symbolo c. 4. ait: *Præstitit eis Christus, ut pro Christo morerentur, præstitit, ut suo sanguine ob originali peccato diluerentur. Noti sunt ad mortem, sed continuo eos mors reddidit vitæ*. Et in epist. ad Hieronymum 166., alias 28., interpretans ea, quæ l. 3. de libero arbitrio c. 23. de pœnis parvulorum scripserat, ubi dixerat: *Quis novit, quid ipsis parvulis in secreto judiciorum suorum bonæ compensationis reservet Deus? quoniam quanquam nihil recte fecerint, tamen nec peccantes aliquid ista perpessi sunt*: subjungit: *hoc non immerito dici video de his, qui vel pro Christi nomine, ac vera Religione, tale aliquid nescientes patiuntur, vel Sacramento Christi jam imbuti sunt*. Et lib. 13. de Civitate Dei cap. 7. *Quicunque etiam non percepto regenerationis lavacro pro Christi Confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum si abluerentur sacro fonte baptismatis. Qui enim dixit: si quis non renatus fuerit ex aqua &c., alia sententia istos fecit exceptos, ubi non minus generaliter dixit; qui me confessus fuerit &c.; & alio loco; qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam*. IV. Bernardum Sermone de Innocentibus. *Ille pro Christo trucidatos Infantes dubitet inter Martyres coronari, qui regeneratos in Christo non credit inter adoptivos filios numerari. Alioquin quomodo coævos sibi pueros puer ille, qui natus est nobis, non contra nos, pateretur occidi, quod utique solo nutu poterat probibere, nisi melius aliquid ejus provideret?, ut quemadmodum cæteris Infantibus tunc quidem Circumcisio, nunc vero Baptismus, sine ullo propriæ voluntatis usu sufficit ad salutem; sic nihilominus pro eo susceptum martyrium illis proficeret ad sanctitatem*:

Secunda Conclusionis pars, quæ est de Adultis I. probatur ex Scripturis. Matth 10. *Omnis, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in Cælis est*. Marci 8. *Qui voluerit animam suam salvam face-*

facere perdet eam, qui autem perdiderit animam suam propter me, & Evangelium, salvam faciet eam.. Ad quæ verba respexit Augustidus, quando generalitatem, quæ per ipsa exprimitur, observans. scripsit lib.13. de Civitate Dei cap.7. *Qui dixit, nisi quis renatus fuerit ex aqua &c., idem & generaliter dixit, qui me confessus fuerit &c.* Et consonant verba Joannis 15. *majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis*. Si enim qui ponit animam suam perfectam habet charitatem, & perfecta charitas peccata delet: ergo qui ponit animam suam, deletionem consequitur peccatorum, quod est consequi gratiam justificantem ex opere operantis.

II Probatur pariter ex Traditione & praxi Ecclesiæ; I. quia Ecclesia in Martyrum morte nec sacrificia Deo offert, nec preces fundit: ergo fatetur, quod eis martyres non indigent. Unde scripsit Innocentius III. in cap. *cum Marthæ, de celebratione missarum: injuriam enim facit Martyri, qui orat pro martyre*. Quod dictum desumptum est ex Augustino tract 84. in Joan: *Ideo quippe ad ipsam mensam non sic eos* (Martyres) *commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requiescunt, ut etiam pro eis oremus, sed magis ut ipsi pro nobis, ut eorum vestigiis adhæreamus*. II. Antiquitus Ecclesia, Martyribus orantibus illam, temporales pœnas peccatoribus pœnitentibus relaxabat, ut testatur Cyprianus. III. Aliquando etiam mitigabat, & homines lapsos Deo reconciliabat, Martyribus quoque id petentibus atque rogantibus.

III Probatur ex Patribus. Tertullianus in Apologetico in fine. *Quis non pati exoptet, ut totam Dei gratiam redimat, & omnem veniam ab eo compensatione sui sanguinis expediat?; omnia enim huic operi delicta donantur*. Et lib. de bapt. cap.16. *Est nobis etiam secundum lavacrum, sanguinis scilicet, de quo Dominus, habeo inquit Baptismo tingi.... Hic est Baptismus, qui lavacrum* (nempe aquæ) *& non acceptum repræsentat, & perditum reddit*. S Cyprianus præfatione in librum *de exhortatione Martyrii: Nos, qui, Domino permittente, primum Baptisma*, (aquæ, seu fluminis) *credentibus dedimus, ad aliud quoque singulos præparamus, insinuantes & docentes, hoc esse baptisma in gratia majus, in potestate sublimius, in honore præstantius: Baptisma, in quo baptizant Angeli, in quo Deus, & Christus ejus exultant; Baptisma, post quod nemo jam peccat; Baptisma, quod fidei nostræ incrementa consummat; Baptisma, quod nos de mundo recedentes statim Deo copulat. In aquæ baptismo accipitur peccatorum remissio, in sanguinis corona virtutum*. Et cap.12. ejusdem tractatus. *Quis non omnibus viribus elaboret ad tantam claritatem pervenire, ut amicus Dei fiat, ut cum Christo statim gaudeat... Quanta est dignitas, & quanta securitas, exire hinc lætum, exire inter pressuras & angustias gloriosum, claudere in momento oculos, quibus homines videbantur, & mundus, & aperire eosdem statim, ut Deus videatur & Christus?* Et Epist.73. ad Jubajanum paulo post medium. *Nunquid potest vis Baptismi esse major, aut potior, quam passio, ut quis coram hominibus Christum confiteatur, & sanguine suo baptizetur?.... Sciant, Catechumenos* (pro fide occisos) *nec privari Baptismi Sacramento, ut pote qui baptizentur gloriosissimo & maximo sanguinis Baptismo, de quo & Dominus dicebat, se habere aliud Baptisma baptizari; sanguine autem suo baptizatos, & passione sanctificatos consummari, & divinæ pollicitationis gratiam consequi, declarat in Evangelio idem Dominus*. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 3. *Si quis non baptizatur, salutem non habet, præter solos Martyres, qui vel sine aqua Regna cœlesti potiuntur*. Augustinus lib.1. *de anima & ejus origine* cap.9. *Nemo fit membrum Christi, nisi aut baptismate in Christo, aut morte pro Christo*. Eusebius lib.6. hist. cap.14. narrat de muliere, quam dicit fuisse Catechumenam, & testatur adeptam fuisse Baptismum per ignem, quia cremata fuit. Mulieris nomen erat Herais.

IV. Probatur Rationibus I. Similitudo mortis Christi, quæ est in baptismo aquæ, confert eidem virtutem delendi peccata; atqui martyrium non per figuram, sed per veritatem imitatur mortem Christi: ergo multo magis martyrium habet virtutem delendi peccata. Argumentum est S Basilii lib. de Spiritu Sancto cap 15. *Jam vero sunt nonnulli, qui in certaminibus pro pietate revera, non imitatione Christi* (ut evenit in baptismo aquæ) *mortem perpessi*,

peſſi, nihil hujuſmodi Sacramentis, quæ ſunt in aqua, opus habuerunt ad ſalutem, nimirum in proprio ſanguine baptizati. II. Martyrium juſtificat Infantes: ergo pariter Adultos. Dominicus Soto ait, eſſe privilegium parvulorum; at hoc ſine fundamento aſſerit, non enim eſt minus efficax & potens Adultorum, quam Infantum martyrium; cur ergo in iſtis majorem habebit, quam in illis virtutem & efficaiam? III. Patres tribuunt martyrio Adultorum vim remittendi peccata; atqui hoc dici non poſſet, ſi non haberet martyrium vim & virtutem ſanctificandi: ergo &c. Major patet ex Teſtimoniis Patrum, quæ recitavimus. Minor probatur. Si Martyrium non haberet virtutem juſtificandi, vis illa tribui deberet contritioni potius, vel charitati; atqui Patres tribuunt illam martyrio: ergo &c. IV. Si martyrium non haberet ex ſe ipſo virtutem juſtificandi, & illam tribueret ex vi charitatis, vel contritionis, quam habet annexam, ſequeretur, quod nullum eſſet diſcrimen inter baptiſmum ſanguinis, & flaminis; atqui hoc diſcrimen vere datur ex communi omnium Theologorum ſenſu, & ex praxi pariter Eccleſiæ: ergo &c. Probatur major; quia ſi martyrium non haberet ex ſe virtutem juſtificandi, haberet illam ratione charitatis, vel contritionis ſibi adjunctæ; ſed hoc ipſum eſt, quod conſtituit baptiſmum flaminis: ergo nullum eſſet diſcrimen &c.

Tertia Concluſionis pars, quod ſcilicet martyrium ex opere operato juſtificet, probatur I. Ex Patrum teſtimoniis, Baptiſmus ſanguinis non ſolum comparatur baptiſmo aquæ, ſed etiam illo dicitur excellentior: ergo ſi baptiſmus aquæ juſtificat ex opere operato, pariter baptiſmus ſanguinis ex opere operato juſtificat. II. Martyrium juſtificat Infantes Martyres ex opere operato: ergo ita pariter juſtificat Martyres adultos. Conſequentia ſequitur, quia utriuſque baptiſmi eadem eſt vis & efficacia. III. Dari poteſt caſus, quod charitas ſit intenſior in aliquo homine, qui ſit Confeſſor, & non martyr: ergo iſte talis haberet gloriam martyrii, quod non eſt dicendum. Probatur antecedens; quia ſi vis & efficacia Martyrii pendet a charitate, ubi major eſt charitas, ibi etiam major erit virtus, & efficacia. IV. S. Thomas 3. par. q. 87. art. 1. ad 2. docet; *dormienti dimitti peccata mortalia & venialia ratione mortis illatæ pro Chriſto, modo non invenerit voluntatem peccato actu adhærentem.* Et 2. 2. q. 124. art. 1. ad 1. *Effuſio ſanguinis propter Chriſtum vicem gerit baptiſmatis. Unde ſicut in pueris baptizatis per gratiam baptiſmalem meritum Chriſti operatur ad gloriam obtinendam, ita & in occiſis propter Chriſtum meritum martyrii Chriſti operatur ad palmam martyrii conſequendam.* Et in 4. diſt. 4. q. 3. art. 3. ad 1. *Non habet hoc* (nempe liberationem a culpa & pœna) *tantum ex opere operante, neque quantum ad pœnam, qua aliquis peccatum per martyrium expiet, quam contingit non eſſe ſufficientem ad ſatisfaciendum pro peccato, neque quantum ad devotionem juſtæ voluntatis, quia contingeret, quod voluntate majori charitate informata aliquis ſine martyrio non poteſt ab omni pœna liberari; ſed hoc habet ex imitatione paſſionis Chriſti.*

Objiciunt I. Apoſtolus I. ad Corinth. 13. habet: *ſi tradidero corpus meum ita ut ardeam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt*: ergo martyrium ex opere operato nihil præſtat. II. S. Cyprianus in epiſt. ad Cornelium Papam aſſerit, lapſos reconciliationi debere donari, ante quam ad patiendum martyrium prodeant: ergo ſi indigent reconciliatione Martyres, ut juſtificentur, ſignum eſt quod per martyrium juſtificari non poſſunt. III. Martyrium eſt actus Fortitudinis, & Charitatis; ſed Infantes non poſſunt elicere hunc actum: ergo non poſſunt ſubire martyrium. IV. Sententia Chriſti: *niſi quis renatus fuerit &c.*: eſt univerſalis: ergo valere etiam debet pro Martyribus: ergo non eſt verum, quod Martyres ſalventur per martyrium, etiam ſi ſine baptiſmo moriantur. V. Tertullianus lib. *de pudicitia* cap. ult. negat baptiſmum ſanguinis, & probatur, quia reſpondit illis, qui pro fide Chriſti in vinculis detinebantur, & poſtulabant tempus pœnitentiæ, id fieri non poſſe: & per hæc verba reſpondit: *quod ſi eſt jam & martyrium, aliud erit baptiſma.* VI Martyrium eſt actus charitatis & quidem perfectiſſimæ: ergo agit ex opere operantis, non ex opere operato. VII. Si martyrium conferret gratiam ex opere ope-

re operato, hoc ipso esset Sacramentum; sed Sacramentum dici non potest: ergo &c. VII. Si Virtus martyrii eadem est cum virtute baptismi, non tenebitur Martyr baptismum aquæ desiderare, cui passio pro baptismo deputatur; hoc autem dici nequit, alioquin ad præceptum baptismi implendum Martyres non tenerentur. IX. Nequit designari tempus, quo martyrium gratiam conferat; quandiu enim martyr vivit, nondum est martyrium; & per consequens tunc temporis gratiam non confert; post mortem vero non est tempus conferendæ gratiæ idoneum, sed gloriæ recipiendæ potius: ergo &c. X. Est injuria, quæ fit baptismo, dum ipsi martyrium comparatur; & ideo Augustinus reprehendit Cyprianum, qui hac comparatione usus fuerat. XI. Præceptum charitatis obligat sub mortali in mortis articulo; ergo si illud non adimpleant Martyres, dum moriuntur, non solum non justificantur, sed etiam peccant; Et si habent, nihil amplius faciunt, quam faceret quilibet homo in fide christiana sine martyrio decedens. XII. Martyrium, vel consistit in morte, vel in voluntate moriendi pro Christo; non in voluntate, aliter, quia hæc voluntas potest mutari, sequeretur quod martyrium posset amitti, quod negatur a Cypriano in præfat. ad lib. de exhortat. Martyrii; & pariter verificatum fuit exemplo in uno ex illis quadraginta Martyribus, quorum festa celebrat Ecclesia septimo Idus Martii, & Nazianzenus in Orat. 39 quæ est *in Sancta lumina* scribit martyrium esse baptismi genus *cæteris eo præstantius, quod nullis postea sordibus contaminatur*. Si vero dicant quod consistat in morte, est inexplicabile tempus, quo gratiam ex opere operato producat, & redit argumentum nuper factum.

Respondemus ad I., charitatem esse posse, vel antecedentem, vel consequentem ad martyrium. Quanvis antem non sit aliquando antecedens, semper tamen est consequens; & a Deo, vel cum gratia, vel in ipsa gratia, prout Theologi de Schola diversimode secundum varias eorum opiniones loquuntur, infunditur. Sine autem charitate, vel antecedente, vel consequente, certe martyrium nihil prodest.

Ad II. Cyprianus in eo loco Eucharistiam pariter recenset, & tamen nemo intulit, martyrio vim non inesse, nisi dependenter ab Eucharistiæ perceptione. Revera tamen per Cypriani verba aliud non importatur, nisi ut illi, quibus certamen imminebat, prius Sacramentis munirentur, ad hoc ut securi pugnarent; unde voluit pœnitentiam, & reconciliationem esse ad martyrium necessarias, ut dispositiones prævias, quemadmodum dicuntur necessariæ ad Baptismum fluminis in Adultis; & nihilominus nemo dixit, baptismum fluminis non justificare ex opere operato.

Ad III. Quidam de Schola Theologi respondent distinguendo majorem, martyrium est actus fortitudinis, & charitatis in Adultis concedunt, in Infantibus subdistinguunt; ex parte operis operati, seu pœnæ in odium Christi inflictæ, concedunt: ex parte operis operantis, negant. Et dicunt satis esse in Infantibus, ut laudem & præmium martyrii reportent, quod in Christi odium occidantur. Cui pariter responsioni nos subscribimus.

Ad IV. Generalis est utique illa Christi assertio, *nisi quis renatus fuerit &c.*; sed etiam est generale hoc alud Christi effatum: omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. Ad salvandam igitur priorem illam assertionem, dicitur, quod qui per martyrium moriuntur, renascuntur quoque, non quidem ex aqua, sed ex sanguine, quatenus baptismus sanguinis baptismi aquæ vices vere supplet.

Ad V. Aliqui dicunt, quod Tertullianus in iis, quæ citato libro scribit, non est audiendus, quia illum scripsit tempore, quo a Catholica fide desciverat, & ad Montani castra se receperat. Cæterum explicari etiam potest, quod martyrium sit aliud Baptisma quoad effectum, non vero quoad rationem formalem Sacramenti baptismi, ut dictum est. Insuper addunt, quod Tertullianus voluerit tantum in illo loco non esse relaxandam pœnitentiam lapsis propter Martyrum merita & preces; ait enim; *sufficiat Martyri propria delicta purgasse. Ingrati vel superbi est in alios quoque spargere, quod pro magno fuerit consequutus*. Et qui hanc ultimam adhibet responsionem subdit

hæc

hæc verba, Tournely scilicet: „ Quanquam & in hoc aberrat Tertullianus, „ quod nolit in gratiam Martyrum „ lapsis quandam concedi indulgentiam, seu pœnas relaxari; Montanista enim factus existimabat, non posse „ ab Ecclesia peccata dimitti. De eadem „ intempestiva indulgentia nonnunquam conquestus est S. Cyprianus ex „ amore disciplinæ, non ex desperatione „ indulgentiæ: non negabat enim posse, „ & debere aliquando Ecclesiam in gratiam Martyrum lapsis aliquam pœnarum canonicarum partem relaxare; „ sed ægre admodum fereb t, totum „ relaxari, ita ut sine ulla pœnitentia „ statim ad participationem mysteriorum admitterentur; inde ecclesiasticam disciplinam enervari ac pessum„ dari conquerebatur. „

Ad VI., distinguitur antecedens; martyrium est actus perfectissimæ charitatis objective, vel effective, quatenus ex martyrio oriatur, conceditur; elicitive, quatenus martyrium præcedat, negatur. Et quidem mors, quæ est subeunda pro Christo in martyrio, est objectum arduum, & difficillimum, & proinde vi sua charitatem producit maximam; at non semper ex maxima charitate elicitive promanat. Supponit ergo alquando charitatem, sed non necessario, quia aliquando ex vitio provenire potest, ex superbia scilicet, vel ex vanagloria; unde dicitur; *Martyres non facit pœna, sed caussa*. A primo ad ultimum, martyrium supponit charitatem, saltem inchoatam & imperfectam tanquam dispositionem necessariam; quod si eveniret quod charitas esset perfecta, tunc virtute pœnæ martyrium efficaciter influeret ad pœnam delendam; unde docet S.Thomas 2.2.q.124.art.2. ad 2. *Ad actum Martyrii inclinat quidem charitas, sicut primum & principale motivum per modum virtutis imperantis; fortitudo autem sicut motivum proprium per modum virtutis elicientis. Et inde est, quod martyrium est actus charitatis ut imperantis, fortitudinis autem ut elicientis; inde etiam est, quod utranque virtutem manifestat. Quod autem sit meritorium, hoc habet ex charitate, sicut & quilibet virtutis actus, & ideo sine charitate non valet*.

Ad VII. Aliqui Teologi de Schola, scilicet, Major &c. voluerunt baptismum sanguinis esse Sacramentum, qui reducitur ad baptismum ut sic; quemadmodum plures Ordines faciunt unum Sacramentum; unde hoc non obstante Sacramenta non essent plura, nec pauciora, quam septem. At hæc responsio omnimode nobis displicet, & quidem primo, quia etiam in lege veteri martyrium conferebat gratiam, & tamen non erat Sacramentum. Secundo, quia martyrium non constat verbis, adeoque non habet formam. Tertio, quia non invenitur hoc martyrii Sacramentum a Deo institutum. Dicimus autem nos, quod licet martyrium conferat gratiam ex opere operato, non est tamen signum talis gratiæ ex divina institutione, prout requiritur ad Sacramentum. Unde S. Thomas 3. par q. 67. art. 11. ad 2., docet: *Sacramenta habent rationem signi; alia vero duo* (intelligit baptismos flaminis, & sanguinis) *conveniunt cum baptismo aquæ, non quidem quantum ad rationem signi, sed quantum ad effectum baptismatis: & ideo non sunt Sacramenta*.

Ad VIII., dicitur, quod baptismus, & pœnitentia pro lapsis, sunt dispositiones ad martyrium, & votum pro illis qui non possunt, est etiam dispositio; unde per hoc non fit, quod martyrium gratiam ex opere operato non conferat.

Ad IX In martyrio gratiæ plenitudo confertur in instanti separationis animæ a corpore; tunc enim videtur martyrium perfici, quando vi cruciatuum anima a corpore discedit. Quod si contingat, Martyrem accepto vulnere lethali aliquandiu esse superstitem, tunc gratiam martyrii obtinebit, quando ex vi illati vulneris vitam cum morte commutabit. Et hoc pacto Sanctorum Marcelli, Sylverii, & Martini Pontificum martyrium ab Ecclesia celebratur, qui variis laboribus, & ærumnis confecti decesserunt. Requiritur autem, ut martyr post accepta vulnera superstes in Dei dilectione perseveret, a qua si per peccatum mortale excidat, in vanum pro Christo lethiferas pertulit passiones.

Ad X. Martyrium æquiparatur baptismo non quantum ad dignitatem Sacramenti, sed quantum ad effectum. Falsum est autem, Augustinum pro hoc reprehendere Cyprianum, quum

eum potius laudet, ut apud Bellarminum videre est.

Ad XI. Respondet Gonetus, quod quanvis præceptum dilectionis obliget quemlibet hominem in articulo mortis per se ad eliciendum actum amoris Dei; per accidens tamen ab hac obligatione liberatur, qui pro Christo moritur, quia ex vi talis operis summam Dei habet dilectionem; unde sufficere putat in casu, quo quis non posset baptismum suscipere, antequam pro Christo occidatur, habere attritionem supernaturalem. Alii autē dicunt præsupponi debere actum charitatis, sed pro dispositione, ut diximus, & responsionem Goneti laxitatis arguunt.

Ad XII. Olim pro Martyribus habebantur quicunque sustinuissent aliquod pro Christi fide supplicium, quanvis non esset ad mortem. Et hoc pacto Praxeas a Tertulliano lib. advers. eundem cap. 1. dicitur de jactatione martyrii inflatus ob solum & simplex & breve carceris tedium. Et apud Eusebium lib. 5. hist. cap 19. legitur subscriptus inter illos, qui interfuerunt Concilio habito contra Montanistas, seu Cataphrygas, Aurelius Cyrenius Martyr; & insuper, ut diximus, Marcellus Papa, Sylverius, & Martinus Pontifices, ut martyres ab Ecclesia coluntur; quanvis non fuerint ob vulnera a Tyrannis accepta illico mortui. Proinde dici potest, martyrium consistere in voluntate supernaturali subeundæ mortis præsentis pro Christo. Et quod dicitur in instantia nihil obest, quia voluntas illa debet esse constans & non mutari; quemadmodum intelligendi sunt Cyprianus, & Nazianzenus. Distinguitur autem propositio secundæ instantiæ; martyrium consistit in ipsa morte inchoata, seu in vulneribus mortalibus, ex quibus mors naturalis sequitur, conceditur; in ipsa morte perfecte & physice consumata; subdistinguitur, quantum ad omnem effectum martyrii, gloriam scilicet, & consumatam gratiam, conceditur; quantum ad ipsam gratiam, & remissionem peccatorum tam ratione culpæ, quam ratione pœnæ; subdistinguitur quoque; consistit in ipsa morte, hoc est in ipso instanti separationis animæ a corpore, conceditur; post separationem animæ a corpore negatur. Eodem modo distinctur minor; mors supponit gratiam, mors consumata & in facto, esse conceditur; mors inchoata, iterum subdistinguitur; aliquando supponit gratiam & charitatem perfectam, conceditur; semper & necessario, negatur. Igitur a primo ad ultimum Martyrium consistit in hoc, quod gratia ipsius conferatur in eo instanti christiani agonis, in quo, quanvis actu non sit mors, cursus tamen vitæ, & martyrii certamen consumatur, propter necessitatem inevitabilem mortis impendentis. Si autem accidat, quod Martyr post acceptum lethale vulnus vivus remaneat, tunc consequetur plenam Martyrii gratiam, quando ratione vulneris inflicti morietur. Et hoc pacto fuerunt Summi Pontifices Martyres, de quibus loquitur objectio.

Dicimus II. In Adultis requiri prævias quasdam conditiones, ut plenum effectum martyrii consequantur.

I. Probatur Conclusio de prima conditione, quæ est charitas. I. ad Corinth. 13. *Si tradidero corpus meum, ita ut ordeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*. Ex quibus verbis infertur, quod requiratur charitas prævia ad martyrium, saltem inchoata & initialis. Tertullianus lib. advers. Praxeam cap. 1. de Praxea scribit *Homo fuit inquietus, insuper de jactatione martyrii inflatus ob solum, & simplex, & breve carceris tædium, quando, etsi corpus suum tradidisset exurendum, nihil profecisset dilectionem Dei non habens*. Et S. Thomas 3. par. q. 66. art. 12. ad 2. *Effusio sanguinis non habet rationem baptismi, si sit sine charitate*. Et Concilium Tridentinum sess. 14. cap. 4. *Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac detestatio est de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius, & in homine post baptismum lapso ita demum præparat ad remissionem peccatorum, si cum fiducia divina misericordiæ & voto præstandi reliqua, conjunctus sit, quæ ad rite suscipiendum hoc Sacramentum requiruntur. Declarat igitur Sancta Synodus, hanc Contritionem non solum cessationem a peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere, juxta illud: projicite a vobis omnes iniqui-*

tates

tates veſtras, in quibus prævaricati eſtis, & facite vobis cor novum, & ſpiritum novum.

II. Probatur de altera conditione, quæ eſt fides; quia mors, quam tolerat pro Chriſto Schiſmaticus, vel Hæreticus, non remittit peccatum hæreſis, vel Schiſmatis, antequem homo ſit per abjurationem hæreſis, vel ſchiſmatis, Catholicæ Eccleſiæ reconciliatus: ergo ad martyrium neceſſaria eſt, tanquam prævia diſpoſitio, fides; & ex hoc deducunt etiam conſequentiam, quod pariter in catholico peccatore Martyrium non remittit peccata, ſi ne ſaltem virtuali pœnitentia, & peccatorum deteſtatione. Et hoc quoque probatur ex praxi & diſciplina Eccleſiæ, quæ, quando inſtabat, vel ſæviebat perſecutio, curabat, Martyres non baptizatos baptizari, peccatores per pœnitentiam reconciliari, & Euchariſtiæ ſumptione muniri, ut paratiores fierent ad martyrium ſuſtinendum. Quod colligitur & ex Cypriano epiſtola 34 ad Cornelium, & ex Romano Martyre, qui orabat S. Laurentium, ut eum baptizaret, antequam occideretur.

III. Probatur. Quia Martyrium eſt verus baptiſmus ratione ipſius effectus: ergo illas requirit in Adultis prævias diſpoſitiones, quas baptiſmus exigit. Inſuper, quia martyrium debet eſſe confeſſio Chriſti ſupernaturalis & voluntaria; ſupernaturalis autem & voluntaria Confeſſio Chriſti nequit eſſe ſine virtuali ſaltem peccatorum deteſtatione, vel hæreſis, aut Schiſmatis abjuratione.

IV. Probatur de aliis conditionibus; & quidem requiritur in Adultis conſenſus in mortem, ſaltem habitualis, aut interpretativus, ob motivum honeſtum & pium. Nullus exercere poteſt actum aliquem virtutis, niſi in illum conſentiat aliquo modo: ſed martyrium in Adultis eſt actus virtutis fortitudinis: ergo Adulti debent in illud conſentire. Major eſt certa, quia omnis actus virtutis debet eſſe moralis, adeoque voluntarius & liber: ergo cum conſenſu voluntatis. Et quanvis in parvulis non ſit formaliter actus fortitudinis, ſed materialiter duntaxat, in quantum exhibent per paſſionem, quod alii exhibent per profeſſionem, tamen hoc evenit, quia Parvuli ſunt incapaces exercendi quemlibet virtutis actum; Adulti vero ſunt capaces. Diximus ſaltem *virtualis*, aut *interpretativus*, quia hoc tantum Theologi requirunt; unde ſi alicui, qui adorat verum Deum, vel qui actum virtutis exercet, quis minetur mortem, ſi non deſiſtat, & ille non deſiſtit, etiamſi de Martyrio non cogitet, immo dormiat, & dormiens occidatur, Martyr vere moritur; & ratio eſt, quia, qui vult illud, ex quo prævidet effectum aliquem ſequuturum, cenſetur velle etiam effectum illius, niſi aliud obſtet. Diximus pariter *ob motivum honeſtum & pium*, quia nemo cenſetur per voluntatem malam aut indifferentem reddere teſtimonium fidei divinæ, aut virtutis Chriſtianæ; unde non eſt ſufficiens ad martyrium, quod quis patiatur pro virtute, quatenus moralis eſt præciſe, ſed requiritur, quod moriatur pro virtute cum reſpectu ad motivum ſupernaturale, quia ſcilicet eam commendat & præcipit Chriſti Fides; aliter moreretur potius ut Stoicus, quam ut Catholicus.

Objiciunt I. Martyrium æque efficax eſt in parvulis, ac in Adultis; atqui in parvulis has non exigit conditiones: ergo neque exigit in Adultis. II. Si ad martyrium eſſet neceſſaria Charitas, ſequeretur, quod baptiſmus ſanguinis idem eſſet, ac baptiſmus flaminis; ſed hoc nemo admittit: ergo non exigitur charitas. III. Si ad martyrium requireretur Contritio, nec etiam martyrium differret a Sacramento Pœnitentiæ; ſed hoc eſt falſum: ergo ad martyrium non requiritur contritio, vel peccati deteſtatio. IV. Prærecenſitæ diſpoſitiones, vel ſunt neceſſariæ etiam ad baptiſmum fluminis, vel non: ſi non ſunt neceſſariæ: ergo neque ſunt neceſſariæ ad baptiſmum ſanguinis: ſi ſunt neceſſariæ: ergo baptiſmus parvulorum non valet, quia has prævias conditiones parvuli habere non poſſunt.

Reſpondemus ad I. Differentia provenit ex diverſitate perſonarum, quæ martyrium ſubeunt; ex his enim aliquæ ſunt capaces habendi diſpoſitiones prædictas, & ideo exigitur, ut habeant, & hi ſunt Adulti; aliæ vero non ſunt capaces, ut nimirum parvuli, & his non ſunt neceſſariæ. Et hoc patet

patet pariter in baptismo fluminis, qui in Adultis aliquas exigit prævias dispositiones, quas non exigit in parvulis, & nihilominus nemo dixit, quod, quia non exigit in parvulis, neque exigere debeat in Adultis.

Ad II. negatur sequela; tum quia, si vera esset, etiam haberet locum in baptismo fluminis, & sequeretur, quod baptismus fluminis idem esset cum baptismo flaminis: tum etiam quia baptismus flaminis primario importat desiderium baptismi, quod quidem desiderium cum charitate concomitanter est, sed non formaliter, quatenus ratio formalis unius non est ratio formalis alterius. Denique, quando non est copia Confessarii, actus contritionis cum voto suscipiendi Sacramentum Pœnitentiæ delet peccatum mortale, & nihilominus nemo dixit, quod actus contritionis sit Sacramentum pœnitentiæ secundum se & absolute spectatus; ita pariter nemo dicere debet, quod baptismus sanguinis sit idem ac baptismus flaminis, quanvis baptismus sanguinis importet charitatem, quam baptismus flaminis concomitanter includit.

Ad III. Posset etiam fieri instantia de baptismo fluminis, quem recipit Adultus, qui dispositiones easdem requirit, ut dictum est. Posset pariter alia fieri instantia de Sacramento pœnitentiæ, per quam proprie & formaliter remittitur lethale peccatum, quanvis aliquando remittatur per pœnitentiam in voto, ut dictum est. Directa tamen responsio est, quod quanvis illud, quod requiritur ad unum, requiratur etiam ad aliud, non per hoc tamen fit, quod omnia ad unum requisita sint pariter requisita ad aliud. Similitudo autem provenit ex omnibus requisitis, & præcipue ex illo, quod rationem formalem constituit; non vero ex uno, vel altero requisito, & præsertim quando hoc unum, vel alterum requisitum, non est de ratione formali utriusque.

Ad IV. Sunt necessariæ prærecensitæ dispositiones etiam ad baptismum fluminis, sed pro illis tantum personis, quæ sunt capaces habendi illas, non vero pro illis, quæ easdem habere non possunt. Quod patet præcipue de Fide, quam pro parvulis supplet Ecclesia, quia parvuli illam habere non possunt; & tamen in Adultis Ecclesia non supplet, quia Adulti sunt capaces habendi illam.

DIS-

DISSERTATIO CCCXXVII.

De baptismo sanguinis, hoc est de Martyrio. An baptismus sanguinis sit baptismo fluminis dignior? An in antiqua lege fuerint veri Martyres? Quando sit licitum se offerre Martyrio, & quando sit obligatio subeundi illud? Et quid dicendum sit de Martyrio per pestem?

PRO prima Dissertationis parte transferibimus hic Seraphici Doctoris S. Bonaventuræ verba dist.4. par.2. art.2.q.2., quorum nec dare possumus aptiora, nec elariora. Ait igitur S. Doctor, *quod dignitatis præeminentia in his baptismatibus conspicitur ex consideratione effectuum eorundem. Utriusque autem effectus, scilicet sanguinis, & fluminis, est in liberando a malo, & in ordinando ad bonum, & utroque modo se habent, sicut excedentia, & excessa. Nam major effectus, sive efficacia in liberando a malo, potest esse, vel extensive, vel intensive. Si extensive, baptismus aquæ excedit; quia plures personas liberat, & a pluribus morbis, quia a peccato mortali, & veniali. Baptismus autem sanguinis liberat paucos, & solum a veniali liberat, a mortali non, quia præsupponit charitatem, aliter nihil valeret ad salutem. Similiter in ordinando ad bonum major potest excessus attendi dupliciter, aut extensive, aut intensive. Si extensive, sic præcellit baptismus aquæ, quia dat gratiam gratis datam, scilicet characterem, & gratiam gratum facientem, quæ disponit ad gloriam, & præmium essentiale. Baptismus autem sanguinis gratiam gratum facientem non tribuit, sed consummat, nec tribuit characterem, per quem distinguitur anima, & preparatur ad gratiam. Utroque modorum prædictorum baptismus sanguinis excedit intensive, sicut exceditur intensive. Nam efficacius & melius liberat a malo culpa, & pæna, quia omnem resecat, & secundum potentiam, & secundum actum. Similiter efficacius ordinat ad bonum, quia statim perducit ad gloriam, & perfectiorem, & gloriosiorem: hoc baptismo baptizatus consequitur palmam.* Igitur S. Bonaventuræ verbis sufficienter occurrimus ad primam dissertationis partem. Pro secunda autem

Dicimus I.; in antiqua lege fuisse veros Martyres.

I. Probatur. Fuerunt veri Martyres ante Christi passionem: ergo fuerunt pariter veri Martyres ante Christi adventum. Antecedens patet in S. Joanne Baptista, qui ante Christi passionem & mortem decollatus fuit; & pariter in Sanctis Innocentibus, qui ante Christi passionem & mortem occisi sunt. Consequentia sequitur, quia eadem erat lex ante Christi adventum, ac ante Christi passionem & mortem, lex scilicet mosayca, quæ in nullo ex illis temporibus abrogata fuerat.

II. Probatur in Machabæis, qui vere tempore antiquæ legis pro lege patria mortui sunt, & quorum festum Catholica Ecclesia celebrat, eosque ut Martyres veneratur, & in laudibus eorum hæc verba a Fidelibus Ecclesiasticis, qui ad divini officii recitationem obligati sunt, recitari præcipit; quæ quidem sunt verba Gregorii Nazianzeni in Orat.20. in Machabæos. *Quidnam Machabæi? Horum enim nomine dies festus præsenti frequentia celebratur. Qui etsi apud multos non sunt in honore, quod illud certamen post Christum non susceperunt, tamen digni sunt, qui ab omnibus honorentur, quia pro patriis legibus & institutis fortes con-*

stan-

stantesque se præbuerant. Nam qui Martyrium subjere ante Christi passionem, quid facturi erant, si post Christum persecutionem passi fuissent, ejusque mortem nostræ salutis caussa susceptam ad imitandam propositam habuissent. Quarum enim nullo proposito exemplo talis tantaque virtus fuit, an uba ii exemplum illud intuentes, fortius in certamen descendissent? Quin etiam mystica quædam & occulta ratio mihi quidem, atque omnibus Dei amatoribus, valde probabilis est, neminem eorum, qui ante Christi adventum martyrio consummati sunt, id sine fide in Christum consequi potuisse.

Opponunt. I. In antiqua lege nulla legitur promissio, quæ faveat Martyribus, qui moriebantur pro illa, quemadmodum legitur in nova lege: Marci 8. *qui autem perdiderit animam suam propter me, & evangelium, salvam faciet eam*: ergo in antiqua lege non erant veri Martyres, quemadmodum in nova lege. II. Veri Martyres sunt imitatores Christi Domini patientis & morientis in Cruce, & imagines passionis & mortis ipsius: ergo homines antiquæ legis, qui precesserunt passionem & mortem Christi, non poterant esse veri Martyres. III. In antiqua lege qui moriebantur, non illico obtinebant claram Dei visionem, quæ promissa est Martyribus: ergo non reportabant præmium & gloriam Martyrum: ergo non erant veri Martyres. IV. S. Joannes Baptista, & sancti Innocentes occisi sunt pro Christo; sed illi qui moriebantur pro patriis legibus non moriebantur pro Christo: ergo non erant veri Martyres.

Respondemus ad I., quod promissio, quæ deficiebat in antiquo Testamento pro Martyribus illorum temporum, supplebatur per traditionem, quia scilicet credibile omnino est, ab initio mundi fuisse revelatum, & pro omni tempore per traditionem promulgatum, quod qui moriebantur pro Deo, & pro lege, quam Deus dederat populo suo, æternæ salutis præmium, licet tempore a Deo ipso designato, consequebantur.

Ad II. Quemadmodum qui Christum præcesserunt salvi fiebant per fidem in Christum venturum, sicut qui post Christum salvi fiunt per fidem in Christum, qui jam venit, & passus est; ita pariter, qui moriebantur ante Christum, imitabantur passionem Christi venturam, & gratiam ex illius efficacia ad subeundum martyrium consequebantur. Unde semper stat, quod a Christo sive passuro, sive passo, deducenda est virtus & gratia Martyrii, sive in illis, qui ante Christum, sive in illis, qui post ipsum passi sunt & mortui.

Ad III. Si argumentum valeret, probaret etiam, quod in antiqua lege nulli fuissent Sancti, quia nemo illorum, quos ex antiquo Testamento nos Sanctos veneramur, statim post mortem clara Dei visione potitus est, sed omnes in limbo expectaverunt usque ad Christi Ascensionem, ut eum comitarentur, & cum eo pariter ingrederentur in Cœlum. Sufficiebat tamen pro omnibus illis, sive Martyres, sive essent sancti Confessores, ut securitatem æternæ vitæ, & regni cœlestis, haberent, quanvis illo potirentur post longum temporis intervallum.

Ad IV. S. Joannes Baptista occisus est pro veritate, pro pudicitia, & pro zelo, quo Herodem, objurgabat, quia sibi retinebat Herodiadem, uxorem Philippi, Fratris sui; & quanvis mortuus sit tempore, quo Christus vivebat, non legitur tamen in Evangelio, quod in odium Christi decollatus fuerit; & nihilominus verus est Martyr, & Martyr etiam novæ legis, quia jam Christum agnoverat, adoraverat, & pro eo mori paratus erat. Sancti insuper Innocentes in odium utique Christi mortui sunt, sed non pro ejus lege, quæ nec dum data, nec promulgata fuerat & nihilominus veri Martyres, & Martyres novæ legis, & eos ut tales habemus, ac veneramur.

Dicimus II., sine caussa rationabili non esse licitum se offerre martyrio; esse autem obligationem subeundi illud, si aliter evitari non posset vel peccati commissio, vel fidei, aut Religionis negatio, aut perversio.

Prima Conclusionis pars probatur I. Matth. 10., Christus Dominus præcipit: *cum persequentur vos in civitate ista fugite in aliam*; sed verbis hisce continetur fuga a martyrio non oblatio ad ipsum: ergo Christus non præcipit ut nos ipsos offeramus ad martyrium: atqui hoc intelligi nequit,

quan-

quando adeſt juſta & rationabilis cauſa: ergo quando nonadeſt juſta & rationabilis cauſſa, non licet alicui ſe offerre Martyrio. Et quidem ad præfata Chriſti verba hæc habet Athanaſius in Apolog. de fuga ſua. *Verbum propter nos homo factum, non indignum putavit, cum quæreretur, quemadmodum & nos, abſcondere ſe, & eam perſecutionem pateretur, fugere & inſidias declinare*.

II. Probatur exemplo illorum Sanctorum, qui perſecutiones fugiebant, in autris & in cryptis ſe occultabant, ut a Tyramnis, & Carnificibus declinarent, & alia etiam adhibebant remedia, quæ licite, & prudenter fieri poſſunt, ut ſe ab imminente morte liberarent; & hoc quidem exemplum Eccleſia non reprobavit, immo potius approbavit, & eoſdem Sanctos nobis colendos propoſuit, ut patet in Athanaſio, in Hilario, & aliis multis.

III. Probatur, quia illi, qui ſine rationabili cauſa, aut divino iuſtinctu, Martyrio ſe offerunt; quum ſint de ſua perſeverantia incerti ſe exponuit periculo fidei abnegandæ; ſed vetitum eſt periculo fidei abnegandæ ſe exponere, ſine rationali cauſſa, & ſine inſtinctu divino: ergo &c. Argumentum fundatur in Cypriani verbis epiſt. 83.: *temeritate non caret, temere procurare martyrium*

IV. Probatur. Se offerre Martirio abſque cauſſa rationabili, & abſque inſtinctu divino, eſt illud quærere abſque eo quod expectetur infidelium Converſio, nec ſperetur Dei gloria, aut fidei exaltatio; ſed hoc eſt illicitum: ergo pariter illicitum eſt illud. Maior patet, quia aliter eſſet rationabilis cauſſa, quam uos non ſupponimus. Minor probatur; illicitum eſt Tyrannorum peccato cooperari, & ipſos ad ſævitiam inducere ac impellere, quum ſit intrinſece malum; ſed hoc idem faciunt, qui abſque rationabili cauſſa, & ſine divino inſtinctu, martyrio ſe offerunt: ergo &c.

Secunda Concluſionis pars probatur. Si fiat alicui neceſſitas, ut vel peccet, vel moriatur, ut vel fidem neget, vel martyrium ſubeat; ut vel contra Religionem aliquid notabile moliatur, vel perficiat, aut vitam amittat; in his caſibus urget potius præceptum non comittendi peccatum, non amittendi fidem, & Religionem conſervandi, quam qualibet alia obligatio, aut inclinatio mortem evitandi, & propriam vitam conſervandi, vel tuendi: ergo adeſt aliquando obligatio ſubeundi martyrium.

Obſtant I. Licitum eſt, immo eſt meritorium, ſe ad virtutis actum exercendum exhibere; ſed hoc ipſum importat ſe offerre martyrio: ergo in quocunque caſu licitum eſt ſe offerre martyrio. II. Chriſtus Joannis 3. impellebat Judam, ut ſe traderet ad occidendum; ſed hoc ipſum eſt quid plus, quam ſe offerre martyrio, ergo ſi licitum erat unum, licitum pariter eſt aliud. III. Legimus plures Sanctos, & inter hos etiam parvulos, qui ſe Carnifici obtulerunt, ut eos occiderent, ergo horum exemplo licitum eſt ſe offerre martyrio. IV. Sancti Confeſſores, qui martyrium fugiebant, habebant juſtam cauſſam, ut martyrium ſubirent: ergo non ſine culpa fugiebant. Probatur antecedens. Inter illos eodem tempore inveniebantur, & qui martyrium ſubibant, & qui a Martyrio declinabant: certum eſt autem, quod aliqui ex his faciebant bonum: ergo alii, quum ex adverſo operarentur, faciebant malum: ergo ſemper ſtat, quod aut malum erat fugere martyrium, aut malum erat illud ſubire.

Reſpondemus ad I. Verum eſſe antecedens, ſi ex illo virtutis actu non proveniat in alio actus vitii & impietatis; tum enim eſſet dare operam alterius peccato, quod non eſt faciendum, quanvis ex illo ſequatur bonum. Ita enim martyrium continet virtutis actum ex parte unius, ut ex alterius parte contineat quoque actum malitiæ, & crudelitatis exercitium; qui ſane actus non ſunt inter ſe ſeparabiles; unde non poteſt quis intendere unum, niſi pariter alterum intendat.

Ad II., dicitur, quod Chriſtus non provocabat, non incitabat, nec impellebat Judam ad proditionem, ſed tantumodo intendebat, ſe oſtendere paratum ad ſuſtinendam mortem, ut per illam genus humanum a peccati ſervitute liberaret. Et quanvis Judæ proditio conſideraretur, vel ſupponeretur a paſſione ſua, illam tamen Chriſtus non intedebat, niſi permiſſive. Sic pariter nos non intendimus niſi permiſſive ali-

aliquem malitiæ actum quatenus hic includeretur in opere bono, quod nos efficaciter appetimus, & exequi omni studio procuramus. Desiderans etiam actionem bonam in se ipso, non per hoc desiderat etiam actionem malam in altero; at supposita actione mala, ad quam permissive tantum se habet, gaudet de actione in se bona.

Ad III., dicitur, quod Sancti illi, & parvuli quoque, qui, adducuntur in exemplum, vel rationabiles caussas habuerunt, quibus inducebantur, ut se martyrio traderent, vel divinum instinctum, a quo ducti se cruciatibus & morti obtulerunt. Nostra autem conclusio dicit, quando non adsunt rationabiles, caussæ vel divinum instinctum, ut dictum est.

Ad IV., dicitur, ex utraque parte fuisse bonum, & ex neutra malum. Et quamvis essent rationabiles caussæ ex parte aliquorum, qui martyrium subibant, erant quoque rationabiles caussæ ex parte aliorum, qui martyrium fugiebant. Non eædem proinde apud omnes illos erant caussæ, quæ ad diversimode operandum inducebant, vel non eodem modo ab omnibus ipsis cognoscebantur. Unde fiebat, quod diversimode ab illis cognitæ ad diversimode quoque operandum suadebant. Quod quidem quam facile sit in diversis, qui diversimode agunt, & omnes bene agunt, facillimum est exemplis pluribus demonstrare.

Pro ultima tandem Dissertationis parte, præsciendum est, Theophylum Raynaudum, Societatis Jesu virum alioqui eruditum, & infinita propemodum lectione præditum, ad extollendum illud eximiæ charitatis, & christianæ patientiæ opus, quo peste infectis ita administramus, ut inde mortem consequamur, docuisse, mortem hujusmodi martyrium charitatis esse, strictúque martyrii genus per pestem dictum constituere. Opinionem hanc Urbanus VIII., & Innocentius X. accurata oblongi examinis indagine, præmissa, damnarunt, quibus & nos cohærenter, ...

Dicimus III., mortem, in obsequio peste contractorum oppetitam, strictam rationem martyrii non habere.

I. Probatur: Martyrium, quod dicunt per pestem, nunquam cognovit Ecclesia, & Patres omnes ignorarunt: ergo non est admittendum, ut verum & in rigore Martyrium. Antecedens est doctrina ipsiusmet Raynaudi. Consequentia sequitur: nam ut ait Vicentius Lyrinensis, *id solum tenendum, credendumque est, quod universaliter Ecclesiam Catholicam antiquitus tenuisse cognoscimus*.

II. Probatur. Patres non solum hujus martirii generis non meminerunt, sed etiam hoc ipsum ex professo refuturunt: ergo martyrium hoc a Raynaudo excogitatum, quum non fuerit a Patribus admissum, immo potius negatum, non debet a Scriptore catholico admitti. Antecedens patet, quia Augustinus lib. *de immortalitate*, Christianos quosdam pestem fugientes, & obsequium languentium ea ratione detrectantes, quia vitam martyrio subeundo reservabant, nec ob præmaturam mortem volebant martyrio privari, hos certe christianos refellit S. Pater; at non ex eo, quod in obsequio illo oppetita mors martyrium æquet, aut superet, ut Theophylus arbitratur; quod quidem in promptu esset, si morti ex peste martyrium assereretur; at ex eo tantum excusationem illam confutat, *quod*, inquit, *non est in nostra potestate, sed in Dei dignatione, martyrium, nec possumus nos dicere perdidisse, quod nescimus, an mereamur accipere*. Argumentum est Thomæ Hurtadi.

III. Probatur. Verum martyrium, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 124 art. 1. est actus virtutis, quo aliquis contra impetus persequentium firmiter in justitia, & veritate permanet: unde infert, martyrium consistere in debita sustinentia passionum injuste inflictarum, & ad illud requiri rationem prælii, & certaminis; & art. 4. hanc affert rationem, quia Martyr est quasi testis fidei christianæ, corporalibus suis passionibus, & suo sanguine testimonium perhibens oppugnatæ veritati, juxta illud Isidori lib. 7. Etymolog. cap. 11. *Martyres græce, testes latine dicuntur, quia propter testimonium Christi passiones sustinuerunt, & usque ad mortem pro veritate certarunt*; atqui illi, qui grassante lue languentibus inserviunt, quamvis eximiam charitatem demonstrent, etiam mortem vel quærendo, vel inveniendo, mortem

tem tamen violentam a Tyranno veritatem, aut justitiam persequente non patiuntur, sed potius ultroneæ morti sponte se offerunt, non ut oppugnatam veritatem defendant, sed ut infirmis opitulentur, & charitatem exerceant. Immo ea cautela se gerunt, ut ad evertendam mortem præsidia quærant, & remedia opportuniora parent, quam denique persæpe subsidiis hisce declinant, quod in vero Martyrio totum contra se habet.

IV. Probatur. Verum martyrium easdem habet dotes, quas Baptismus fluminis, scilicet justificationem ex opere operato, remissionem omnis culpæ, & pœnæ, exemptionem a necessitate precum, & suffragiorum Ecclesiæ, & quartam habet singularem, aureolam nempe perfectissimæ victoriæ; atqui hæc privilegia nunquam Ecclesia credidit esse communia morientibus in obsequium peste infectorum, præsertim quod illis ex opere operato omnis culpa remittatur; quod & fortius confirmatur, quia puero in utero matris in obsequio illo mortuæ decedenti non remittitur peccatum originale; & nihilominus ex alia parte, quando mater in odium Christi per verum martyrium occiditur, puer materno sanguine baptizatur.

Objiciunt I. In Martyrologio Romano sub die 28. Februarii recolitur memoria sanctorum Presbyterorum, Diaconorum, & aliorum plurimorum, qui tempore Valentiniani Imperatoris, quum pestis gravissima grassaretur, morbo laborantibus ministrantes libentissime mortem oppetierunt, quos, inquit Martyrologium, veluti martyres religiosa piorum fides venerari consuevit. Hinc, ut refert Cardinalis Baronius, ex Eusebio lib. 7. hist. Ecclesiast. cap. 16. & 17., in notis ad illum diem, S. Dionysius Alexandrinus de illorum sanctorum morte loquens ait: *istud mortis genus, quod propter incredibilem pietatem, & robustam fidem suscipiebatur, nihil a martyrii splendore abesse videtur*. II. Ille est vere martyr, qui pro Christi nomine ærumnas suffert, & mortem tandem obit; sed ille, qui præstantissimæ virtutis motivo vitam suam in obsequium peste laborantium impavidus profundit, pro Christi nomine moritur: ergo hic est vere martyr. Minor est doctrina Divi Thomæ citato loco art 3. ubi scribit: *ille Deum magis se amare significat, qui pro illo rem magis amatam, scilicet vitam, flocci pendet, & rem magis odiosam, scilicet mortem, lubens subit*. III. Ex eodem S Thoma art. 5.: *cujuslibet martyrii caussa, est fidei veritas; sed ad fidei veritatem non solum pertinet ipsa credulitas cordis, sed etiam exterior protestatio, quæ quidem fit non solum per verba, quibus aliquis confitetur fidem, sed etiam per facta, quibus fidem se habere ostendit*. Et ideo omnium virtutum opera secundum quod referuntur in Deum, sunt quædam protestationes fidei, per quam nobis innotescit, quod Deus hujusmodi opera a nobis requirit, & nos pro eis remunerat, & secundum hoc possunt esse martyrii caussa: ergo qui inservit infirmis grassante peste, & moritur inserviendo, martyrii palmam consequitur. IV. Si quid obstaret, quin martyr dici posset, qui se exhibet morti in obsequiū peste laborantium, & in illo moritur, hoc maxime esset, quia sequeretur, eundem esse carnificem & martyrem, quatenus scilicet ille idem, qui martyr est, se martyrem facit, quum se ipsum sponte offerat, ac deputet ad exercitium, in quo mors necessario oppetitur; atqui hoc nihil obstat: ergo &c. Probatur minor. Etiam qui per nimiam pœnitentiam in se ipsum sævit, carnifex est sui ipsius, & nihilominus martyr dicitur; ut de sancto Patre Francisco de Paula canit Ecclesia: *longum talit martyrium*: ergo ob parem rationem nihil etiam obstat, quin martyr dici possit, qui in peste moritur, quanvis ipse sit martyr, & carnifex sui ipsius.

Respondemus ad I., Sanctos illos per analogiam, & similitudinem, dici martyres, unde & velut martyres eos religiosa pietas colebat, quia non fuerat in eis caussa, quæ martyres facit fuit fides tamen, pietas, & constantia martyrum, quæ ad meritum præmii essentialis nihil a martyrii splendore abesse videntur; splendor nanque martyrii a virtutibus, quæ inibi demonstrantur, provenit. Per extensionem ergo, & imitationem constantiæ martyrum, dicuntur martyres, eo

eo modo, quo viri christiani vita ad Evangelium exacta martyrium a Patribus dicitur.

Ad II., dicitur, ad plenum strictumque martyrium non sufficere toleratam poenam, vel mortem, juxta celebre Augustini dictum: *martyr non facit pœna, sed caussa*. Qua de re idem Augustinus plenius epist.50. hæc habet. *Dominus cum latronibus crucifixus est, sed quos pœna jungebat, causa separabat. Ideo in Psalmo vox illa intelligenda est verum martyrium: judica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta; non dixit, discerne pœnam, sed discerne causam meam*. Et epist.48. *Tres cruces in uno loco erant; in una latro liberandus, in alia latro damnandus, in media Christus alterum damnaturus, alium liberaturus. Quid similius istis crucibus? Quid dissimilius istis pendentibus*. Rursus non quæcunque caussa etiam pia, non quæcunque mors in exercitio alicujus boni, aut prosequtione virtutis maturata, ad martyrium sufficit, sed omnino requiritur, ut mors in odium fidei, veritatis, aut virtutis, quam Christi miles intrepide tutatur, inferatur. Alioquin verus erit Martyr, qui vigiliis, jejuniis, & aliis pœnitentiæ operibus vitam contraheret, & in annos cogeret pauciores, quemadmodum nos omnes Minimos quadragesimalem vitam observantes dicere non immerito quis posset. Martyr esset etiam Prædicator, ob labores concionum infirmatus & mortuus; martyr S. Casimirus mori malens, quam virginitatis jacturam facere.

Ad III., dicitur, quod S. Thomas id unum intendit, ut non solum fidei orthodoxæ propugnandæ caussa, sed etiam in omnis generis virtutum praxi contigere possit martyrium, quando scilicet ab illarum exercitio Tyrannus, minis, & morte intentata, nititur aliquem amovere. In cujus confirmationem affert exemplum S Joannis Baptistæ, qui non ob fidem, quam profitebatur, sed pro adulterii reprehensione occisus fuit, quemadmodum & de S. Thoma Cantuariensi dici similiter potest, qui pro libertate Ecclesiastica tuenda, licet non pro fide, mortem oppetiit.

Ad IV. Sicut non vere, proprie, & strictum est martyr, qui ob nimiam pœnitentiam se ipsum occidit, sed largo modo & similitudinarie dicitur martyr; ita etiam, qui in obsequium peste laborantium moritur, non vere proprie, & strictim dicitur martyr, sed tantum large & similitudinarie; unde quemadmodum uni martyrum aureola non convenit, ita nec alteri debetur; & sicuti Ecclesia alterum non proponit, ut martyrem venerandum, ita nec unum, ut martyrem, colendum exhibet.

DIS-

DISSERTATIO CCCXXXVIII.

De Baptismo flaminis. Quinam fuerint circa ipsum Antiquorum errores, & quænam sint Scholasticorum opiniones? An ad ejusdem baptismi efficaciam requiratur necessario charitas? An perfecta charitas, & cordis contritio includens baptismi aquæ votum, illius vices in Adultis suppleat?

Rimo, fuerunt antiquis temporibus, qui ita necessarium existimarunt ad salutem baptismum fluminis, ut nullo modo putaverint sufficere, etiam in necessitatis casu, Baptismi desiderium, vel votum, quod idem est, ac flaminis baptismus. Inter hos aliqui adnumerant Nazianzenum Orat. 40. in sanctum Baptisma, ubi probat, quod iis, qui fortuito sine Baptismo moriuntur, nihil profit baptismi votum, seu desiderium. Alii vero aliter explicant sanctum Doctorem, & dicunt, ipsum distinguere tres ordines illorum, qui non sunt baptizati; in quorum primo ponunt illos, qui vitiis omnimode student, & de baptismo non curant; in secundo illos, qui baptismum honorant & desiderant, sed illum protrahunt, ac differunt præ ignavia, & ut liberius vitiis vacent; in tertio illos, qui vivunt quidem recte, sed vel propter ignorantiam, vel propter tyramnidem a baptismo excidunt; & quid intelligat tyramnidis nomine hisce verbis explicat: *tyramnis autem nihil aliud est, quam rei alicujus consequendæ inopinato erepta facultas*. Ex his afferunt ex Nazianzeno, graviter puniendos fore primi & secundi ordinis homines; tertii vero ordinis nec puniendos pœna æterna, nec æterna gloria donandos. Attamen nonnulli benignius sanctum Doctorem intelligunt, & ajunt, supponi ab illo, quod tertii ordinis homines, non habeant desiderium percipiendi baptismum ex charitate, seu contritione perfecta, sed aliquam habeant ex ipsorum parte caussam, ob quam baptismo priventur.

Secundo, Gennadius Massiliensis docuit, Catechumenos non salvari, etiamsi vixerint in bonis operibus, nisi baptismo aquæ, aut sanguinis, purgati fuerint. Hic est Gennadius Massiliensis, qui est Auctor libri de Dogmatibus ecclesiasticis, cujus antea credebatur Auctor S. Augustinus, ut legitur in Tomo 8. ejus operum in Appendice cap. 41., alias 74.

Tertio, S. Fulgentius interrogatus a Ferrando Diacono, quid dici deberet de quodam Æthiope, qui diu catechumenus fuerat, & deinde subito morbo sensu & voce privatus in extremis baptizatus fuerat; respondit; illum recte fuisse baptizatum, & per præcedentem fidei promissionem, quam non revocaverat, fuisse salvum; Cæterum in sequentibus inclinare videtur, quod baptismi votum ad salutem non sufficiat, etiam necessitate urgente. Unde in epist. 12. ad eundem Ferrandum cap. 8. hæc habet: *illum sine baptismi Sacramento sola confessione non potuisse salvari. Qui enim crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; illam utique Adolescentem, quia credidisse, & confessum fuisse novimus, ideo per Sacramentum baptismatis salvum fuisse firmamus; qui si non baptizaretur, non solum nesciens, sed etiam sciens, nullatenus salvaretur: Via enim salutis fuit in confessione, salus in baptismate. Nam in illa ætate non solum ei Confessio sine bapti-*

baptismate nihil prodesset, sed nec ipsum baptisma non credenti, neque confitenti, ullatenus proficeret ad salutem. Et lib. de fide ad Petrum cap. 3. sic loquitur. *Ex illo tempore, quo Salvator noster dixit: si quis renatus non fuerit &c., absque Sacramento baptismatis, praeter eos, qui in Ecclesia Catholica sine baptismate pro Christo sanguinem fundunt, nec Regnum Caelorum potest quispiam accipere, nec vitam aeternam.*

Quarto, circa seculum XIII. quidam fuerunt docentes, neminem salvari posse sine baptismo *in re*, vel sine Martyrio, quamvis baptismum cum vera fide, & cum contritione cordis, desideraret; & hoc, quia volebant, verba illi Christi, *nisi quis renatus fuerit &c.*, intelligenda esse ad literam. Testis est S. Bernardus in epist 77. ad Hugonem Victorinum, qui ipsum de hac quaestione interrogaverat; loquitur pariter idem, Hugo lib. 1. de Sacram. par. 6 cap 7., & Magister Sententiar. lib. 4. dist. 4,

Quinto, Michael Bajus in Propositionibus, quas damnaverunt S. Pius V, & Gregorius XIII., putavit, Catechumenos habere quidem posse ante baptismi perceptionem charitatem perfectam, & contritionem, peccatorum vero remissionem, nisi per baptismum, haberi non posse. Et haec sunt verba ipsius in Propositione XXXI. ex damnatis. *Charitas perfecta, quae est ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, in Catechumenis, & poenitentibus, potest esse sine remissione peccatorum.*

Ad Scholasticos modo devenimus; & quidem primo, Estius in 4. dist. 17. §. 2. asserit, non remitti peccata per viam ordinariam ante actualem baptismi, vel poenitentiae perceptionem; et si perfecta sit charitas, tum intensive, tum extensive, remitti tantum raro, & in necessitate.

Secundo, Pamelius in Scholiis ad epist. 54. S. Cypriani vult, solam contritionem sufficere ad peccatorum remissionem in necessitatis casu, non vero extra necessitatem.

Tertio, alii putant, sufficere implicitum baptismi desiderium ad justificationem, at ad vitam aeternam obtinendam necessarium esse desiderium explicitum. Ita Canus in Relectione de Sacram. in genere art. 2. Concl. 3.

Quarto, alii volunt, sufficere solummodo desiderium implicitum, tum ad justificationem, tum ad vitam aeternam consequendam; & hujusmodi sunt Vega lib. 5. super Concilium Tridentinum cap. 14., Vasquez, aliique.

Quinto, alii faciunt distinctionem inter illos, quibus promulgata est lex baptismi, & illos, qui penitus illam ignorant, & asserunt, quod his ultimis sufficiat votum implicitum; primis vero sit necessarium explicitum. Tribuitur haec sententia Dominico Soto in 4. dist. 5. q. unica art. 2.

Sexto, alii tenent, quod per votum baptismi omnis culpa, & poena remittatur: & alii concedunt hoc ipsum de culpa, sed negant de poena, alii denique concedunt de culpa, & de poena, sed non de tota poena temporali in altera vita.

Pro secunda Dissertationis parte scire oportet, baptismi votum reperiri posse, vel in subjecto nullam habente charitatem in Deum, vel in habente imperfectam. Subjectum nullam habens charitatem, omnes concedunt, quod per baptismum in voto etiam in casu necessitatis remissionem non consequatur peccatorum; & consentiunt etiam illi, qui docent, attritionem sufficere ad justificationem, quatenus volunt, sufficere quidem cum Sacramento, aut baptismi, aut poenitentiae, non vero extra Sacramentum. Unde asserunt, quod, qui solam attritionem haberet, & non haberet baptismum, aut poenitentiam, etiamsi cujusvis illorum votum haberet, tamen si moriretur, periret. S. Fulgentius, si in rigore intelligitur, videtur voluisse, nec etiam perfectam charitatem sufficere; sed nos mitius agentes, benigne ipsum interpretati sumus. Estius vult perfectam charitatem requiri, sed tantum in necessitatis casu, non vero passim, & ordinarie, baptismi voto peccata remitti, ut diximus. Christianus Lupus in Dissertat. *de necessitate charitatis in Sacramenta poenitentiae, ac baptismi*, ait, sufficere imperfectam charitatem in casu necessitatis, sed extra hunc casū requiri perfectam. cui adheret Jueninus in Commentario. Alii autem magis communiter volunt, quovis in casu, sive passim, & ordinarie, etiam quando necessitas non urget, baptisma in voto receptum justificare impiom,

in quo

in quo eſt charitas in Deum, quamvis imperfecta.

Dicimus I., fide catholica eſſe certum, quod baptiſmi votum cum perfecta charitate in ultimo vitæ juſtificet.

I. Probatur, ex Concilio Tridentino ſeſs. 14. cap. 4. ubi legitur. *Docet præterea, etſi contritionem hanc aliquando charitatem perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur, ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam.*

II. Probatur ex Conſtitutione S. Pii V., per quā proſcribitur propoſitio XXXI. Baji, quæ eſt, ut nuper eſt dictum: *Charitas perfecta, quæ eſt ex corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, in Catechumenis, & pænitentibus, poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum*; unde per eandem decernitur, quod voto baptiſmi extra etiam neceſſitatis caſum dimittitur peccatum Catechumeno, qui illud ex motivo perfectæ charitatis deteſtatur.

III. Probatur ex ſacra Facultate Pariſienſi, quæ anno 1560, propoſitionem hanc damnavit: *per contritionem non adhibito realiter Sacramento baptiſmi, vel pænitentiæ, non dimittitur crimen extra caſum Martyrii, & neceſſitatis.*

Dicimus II., ſufficere etiam charitatem Dei ſuper omnia, etiamſi imperfectam, quæ conjungatur cum baptiſmi voto, in caſu neceſſitatis; extra vero hunc caſum non ſufficere.

I. Probatur ex Scripturis. Joelis 2.: *omnis quicunque invocaverit nomen Domini ſalvus erit*. Matth. 7. *Omnis, qui petit, accipit*. Et quidem aſſertiones hæ, quum ſint generales, exprimuntur enim per verbum *omnis*, quod univerſalitatem importat, non debent reſtringi ad aliquos, nec per aliquam exceptionem circumſcribi, ſed intelligi debent de omnibus, qui Deum creatis rebus per charitatem anteponunt.

II. Probatur ex Traditione, qua conſtat, Teſtimonio Patrum, Cathecumenos, qui habebant charitatem Dei ſuper omnia, conſequutos fuiſſe juſtitiam in neceſſitatis caſu per votum baptiſmi. Et quidem probatur teſtimonio Cypriani in epiſt. ad Jubajanum. *Quid ergo fiet de his qui in præteritum de hæreſi ad Eccleſiam venientes ſine baptiſmo admiſſi ſunt? Potens eſt Dominus, miſericordia ſua indulgentiam dare, & eos, qui ſimpliciter admiſſi in Eccleſia dormierunt, ab Eccleſiæ ſuæ muneribus non ſeparare.* Quibus verbis Cyprianus intendit aſſerere, quod ſi hæretici morirentur cum invalido baptiſmo, ut ipſe juxta ſuam falſam hypotheſim ſentiebat, nihilominus ſalvabantur, ratione baptiſmi flaminis, quem cum charitate, licet imperfecta, conceperant. Ambroſius in Orat. funebri de obitu Valentiniani dicit, quod hic Imperator per baptiſmi deſiderium peccatorum ſuorum remiſſionem conſequutus fuerat. *Sed audivi vos dolere, quod non acceperit Sacramenta baptiſmatis. Dicite mihi, quid aliud in nobis eſt niſi voluntas, niſi petitio? Atqui etiam dudum hoc votum habuit, ut antequam in Italiam veniſſet, initiaretur, & proxime baptizari ſe a me velle ſignificavit, & ideo præ ceteris cauſis a me accipiendum putavit. Non habet ergo gratiam, quam deſideravit? Non habet, quam popoſcit; & quia popoſcit, accepit. Et ubi illud eſt: juſtus quacunque morte præventus fuerit, anima ejus in refrigeria erit . . . . . . Qui habuit ſpiritum tuum; quomodo non accipit gratiam tuam? aut ſi, quia ſolemniter non ſunt celebrata myſteria, hoc movet: ergo nec Martyres, ſi catechumeni fuerint, coronentur, Non enim coronantur, ſi non initientur. Quod ſi ſuo abluuntur ſanguine; & hunc ſua pietas abluit, & voluntas.* Auguſtinus lib. 4. de bapt. cont. Donatiſtas c. 22. *Invenio non tantum paſſionem pro nomine Chriſti, id quod ex baptiſmo deerat, poſſe ſupplere, ſed etiam fidem converſionemque cordis: ſi forte ad celebrandum myſterium baptiſmi in anguſtiis temporum ſuccurri non poteſt.* Bernardus epiſt. 77. *Ab his columnis, Auguſtinum loquor, & Ambroſium, crede mihi, difficile avellor. Cum his inquam, me aut errare, aut ſapere fatear, credens, & ipſe ſola fide hominem poſſe ſalvari cum deſiderio percipiendi Sacramenti: ſi tamen pia adimplendi deſiderio mors anticipans, ſeu alia quæcunque vis invincibilis obviarit.*

III. Probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius III., qui refertur in cap. *Debitum* de baptiſmo, interrogatus de Judæo non vere baptizato, reſpondit:

dit : *si continuo decessisset ad patriam protinus evolasset, propter Sacramenti fidem, etsi non propter fidem Sacramenti* : ubi vox illa *protinus* non significat immediatum post mortem in Cœlos transitum, sed brevi futurum ; quod ex eodem Innocentio patet in cap. *Apostolicum*, ubi postquam asseruit, quendam Presbyterum non baptizatum incuntanter post mortem adeptum esse cœlestem gloriam, jubet, ut pro illius requie orationes fiant, & sacrificia Deo offerantur. Afferuntur etiam Damnationes propositionis Michaelis Baji, quæ factæ fueruot a S. Pio V., & a Gregorio XIII., ut nuper diximus.

IV. Probatur ex Conciliis. Concilium Carthaginense IV. seculo quinto habitum Can. 79. *Pænitentes, qui attente leges pænitentiæ exequuntur, si casu in itinere, vel in mari mortui fuerint, ubi eis subveniri non possit, memoria eorum, & orationibus, & oblationibus commendetur*. Concilium Arelatense can. 12. *De his, qui in pænitentia positi, vitam excesserunt, placuit nullum vacuum communione debere dimitti, sed pro eo, quod honoravit pænitentiam, oblatio illius recipiatur*. Concilium Toletanum II. can. 12. *De his autem, qui accepta pænitentia, antequam reconcilientur, ab hac vita recesserint, quanquam diversitas præceptorum de hoc capitulo habeatur*, (loquitur de Leonis Magni epist. 91.) *illorum tamen sententia nobis placuit, qui multiplices numero de hujusmodi humanitus decreverunt, ut & memoria talium in Ecclesiis commendetur, & oblatio pro eorum delicto a Presbyteris recipiatur*. Et præ omnibus aliis, quæ afferre possemus, subdimus Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 4., in quo docet. *Post Evangelium promulgatum, nunquam fieri translationem a statu veteris Adæ ad statum gratiæ, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto*. Et sess. 7. can. 4. *de Sacram. in genere* damnantur, qui asserunt : *sine Sacramentis, aut eorum voto, per solam fidem homines a Deo gratiam justificationis adepisci*. Et sess. 14. cap. 4. *Docet præterea*, (Sancta Synodus) *etsi contritionem aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur ; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam* : Sed ex eodem Concilio eadem est ratio respectu pœnitentiæ, ac respectu Baptismi : ergo &c. Minor probatur ex verbis ejusdem Concilii cap 2. *de Sacram. Pænitentiæ*, ubi dicitur. *Est autem hoc Sacramentum pænitentiæ lapsis post baptismum ad salutem necessarium, ut nondum regeneratis ipse baptismus*.

V. Probatur Rationibus I. Deus in casu necessitatis nunquam relinquit hominem sine remedio, quod possit ab ipso homine adhiberi ad æternam salutem consequendam ; sed hoc remedium aliud non est, quam baptismus in voto : ergo baptismus in voto sufficit ad consequendam salutem in casu necessitatis. II. Votum baptismi nunquam habebitur perfectum sine aliqua charitate erga Deum, saltem imperfecta : ergo semper requiritur ad votum baptismi charitas, saltem imperfecta, erga Deum, ut suum sortiatur effectum. III. Quæ est pro altera Conclusionis parte ; quia Patres, qui loquuntur de casu necessitatis, non loquuntur sine eodem casu ; immo potius arguunt illos, qui baptismum differunt, & quando tempus habent suscipere negligunt ; ergo ex sententia Patrum extra casum necessitatis baptismi votum non sufficit, etsi in necessitatis casu sufficiat. IV. Praxis Ecclesiæ pro antiquis temporibus docuit, illam orasse, pro Catechumenis, qui cum baptismi voto decesserant, & tempus opportunum non habuerant suscipiendi illum in re ; non autem orasse pro illis, qui tempus habuerant & non susceperant : ergo mens Ecclesiæ erat, baptismi votum sufficere in casu necessitatis non vero extra.

Dicimus III., Baptismum flaminis, saltem in ultimo vitæ, delere peccatum, & quoad culpam & quoad pœnam ; non autem quoad totam pœnam temporalem in altera vita

Prima Conclusionis pars probatur I. ex Ambrosio supra citato in Orat. de obitu Valentiniani, qui baptismum quidem expetiverat, sed certas ob caussas distulerat, volens ab ipso Ambrosio baptizari, & a morte fuit interceptus, antequam ad illum perveniret : ubi Ambrosius pluries repetit, Valentinianum baptismi gratiam accepisse.

II. Probatur ex Aug. l. 4. de bapt. cont. Donatistas cap. 22. 23. 24. 25., ubi fuse osten-

oſtendit exemplo Latronis, Cornelii, & aliorum, baptiſmi vim & efficaciam in ſe habere fidem converſionis cordis, quæ votum ſaltem implicitum baptiſmi continet, modo tamen Sacramentum ipſum ex voluntate hominis non defuerit, nec contemptus, nec rectæ negligentiæ reus fuerit.

III. Probatur. Eccleſia orat pro Catechumenis: ergo ſupponit, quod Catechumeni, qui cum voto baptiſmi decedunt, remiſſionem conſequantur & quoad culpam, & quoad pœnam, & non quoad totam pœnam temporalem in altera vita. Conſequentia probatur quoad utramque partem, & quidem quoad primam; quia ſi non conſequuti fuiſſent culpæ remiſſionem, in vanum Eccleſia oraret pro illis, & etiam quoad ſecundam, quia orat Eccleſia, ut eis remittatur illa pars pœnæ temporalis, quam tenet iiſdem non fuiſſe remiſſam.

Arguunt I. Joannis 3. dicitur expreſſe: *niſi quis renatus fuerit &c.*; ſed lex illa eſt generalis: ergo gratis ab ea aliqui excipiuntur, & ſolo baptiſmi voto ſalvari dicuntur; unde Ambroſius lib. de Abraham cap. 11. ſcribit: *nullum excipit, non infantem, non aliqua neceſſitate præventum &c.* II. Auguſtinus paſſim recurrit ad inſcrutabilia Dei judicia, & ad illa refert, quod aliquis ab aliqua neceſſitate erui non poſſit, in qua poſitus baptizari non poteſt, & damnatur; & quod aliquis eruatur, & baptizetur, & ſalvetur: proinde in epiſt. ad Honoratum, quantum detrimenti in perſecutionis tempore fuga Paſtoris inferat, expendit, & hoc provenire ait, quia abſente miniſtro non poſſunt tingi Catechumeni; atque adeo nec ſalvari: atqui hujuſmodi Auguſtini timor locum habere nullatenus poſſet, ſi Catechumeni poſſent ſalvari ſolo baptiſmi voto: ergo &c. III. Ex cap. *Catechumenum* diſt. 4., de *Conſecratione*, quod citatur ſub Auguſtini nomine, quando revera eſt Gennadii lib. *de eccleſiaſticis dogmatibus* cap. 74., in quo legitur: *Catechumenum quamvis in bonis operibus defunctum, vitam habere non credimus, excepto martyrio.* IV. Ex S. Fulgentio in epiſt. ad Ferrandum cap. 8., qui de quodam Æthiope Catechumeno, qui fuerat jam baptizatus, ait: *cum quidem juſtitiam conſequutum fuiſſe, eum tamen nequaquam conſequutu-rum, ſi baptiſmate actu initiatus non fuiſſet.* V. Concilium Bracharenſe I. Can. 35. oblationes & ſacrificia pro Catechumenis prohibet, quam etiam prohibitionem facit Chryſoſtomus hom. 3. in epiſt. ad Philippenſ. VI. Eccleſia Romana per quinque ſecula priora nec preces fudit, nec ſacrificia obtulit pro pœnitentibus, qui ſine pace, & pro Catechumenis, qui ſine baptiſmo, moriebantur: ergo &c. Antecedens probatur ex Leone Magno epiſt. 91., quæ eſt ad Theodorum, Epiſcopum Forojulienſem. *Si autem aliquis eorum, pro quibus & omnino ſupplicamus, quocumque intercepius obſtaculo, a munere indulgentiæ præſentis exciderit, & priuſquam ad conſtituta remedia perveniat temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne non poterit.* Item Gelaſio I. in Concilio Romano, quod habitum fuit pro abſolutione Miſeni, qui erat Epiſcopus Cumanus: *nec nos jam mortuis veniam præſtare depoſcant, quod nobis poſſibile non eſſe manifeſtum eſt. Alia eſt cauſa ſuperſtitum, alia defunctorum.* Item Vigilio I, qui mortuus eſt anno 559., & Prædeceſſoribus ſuis Leoni, & Gelaſio adhæſit. VII. Ex Ambroſio lib. *de Myſteriis* cap. 4. *Credit Catechumenus in Crucem Domini Jeſu, quia & ipſe ſignatur; ſed niſi baptizatus fuerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, remiſſionem non poteſt accipere peccatorum, nec ſpiritalis gratiæ munus haurire.* VIII. Ex Auguſtino pluribus in locis, ſcilicet, tract. 13. in Joan. *Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc tamen ſarcinam ſuæ iniquitatis portat: non illi dimittitur, niſi cum venerit ad baptiſmum.* Et tract. 4. de iiſdem Catechumenis loquens. *Omnia peccata ſuper illos ſunt, & niſi venerint ad ſalutarem baptiſmum, ubi peccata ſolvuntur cum omni ſua excellentia, non poſſunt intrare in Regnum Cælorum.* Lib. 1. *de Origine animæ* cap. 9. *Nemo fit membrum Chriſti, niſi aut baptiſmate in Chriſto, aut morte pro Chriſto.* Lib. 2. *de peccator. merit. & remiſſ.* cap. 26. *Sanctificatio Catechumeni, ſi non fuerit baptizatus, non ei valet ad intrandum in Regnum Cælorum.* Lib. *de Unit. Eccleſiæ* cap. 22. *Utrumque neceſſarium eſt ad Regnum Dei adipiſcendum, & baptiſmus, & juſtitia.* Denique lib. 4. *de baptiſ. cont. Donatiſtas*

tistas cap. 21. *Sicut bono Catechumeno baptismus deest od capessendum Regnum Cælorum, sic malo baptizato vera conversio.... Alterum sine altero paratum est, utrumque perficit illius possessionis hæredem.* Ex quibus quidem Augustini verbis unum ex his duobus infertur, aut quod nemo justificari possit, antequam baptizetur, aut quod Catechumenus justificetur ante baptismum, sicut de Cornelio idem Augustinus dixit lib. 4. de bapt. cap. 21. 22. 24, quamvis non consequatur peccatorum remissionem, ut volebat Bajus. IX Innocentius III. in citato cap. *Debitum* dixit de Judæo, qui deficiente ministro se ipsum baptizaverat, & proinde tantum baptismum in voto habuerat; quod *si continuo decessisset, ad cælestem patriam protinus evolasset*: ergo si protinus evolasset, nullam pertulisset pœnam temporalem in altera vita. X. Ambrosius in Orat. funebri pro Valentiniano Imperatore, dicebat, quod jam æterna gloria fruebatur, & nihilominus Valentinianus decesserat Catechumenus, & baptismum tantum in voto habuerat: ergo ex Ambrosio votum baptismi remmittit omnem pœnam temporalem tam in hac, quam in altera vita.

Respondemus ad I., nullam fieri exceptionem, quia sensus legis est, sine baptismo, vel in re, vel in voto nullum salvari. Sic Patres explicant, sic traditio firmavit, sic Ecclesia interpretata est. Stat ergo, quod regula illa sit generalis, & quod martyrium baptismi loco succedat, eodem Christo dicente: *qui me confessus fuerit coram hominibus confitebor & ego eum coram Patre meo*; ut explicat Augustinus lib. 3 de Civitate cap. 7.

Ad II. Augustinus vel de parvulis loquitur, vel de iis, qui baptismum suscipere negligunt. Absentiam Pastorum deplorat, quia, secundum graviores Theologos, Cathechumeni non habent semper illum charitatis gradum, qui possit eos sine Sacramento justificare; unde ad evitandum hoc periculum desiderabat, ut Pastores semper gregi assisterent, maxime persequutionis tempore, ut ovibus suis necessaria Sacramenta ministrarent.

Ad III. Catechumenus ille erat, ut modo diximus, sine charitate requisita ad justificationem extra Sacramentum. Vel si intelligatur aliter Gennadius, dicimus, quod doctrina ejus ab Ecclesia non probatur.

Ad IV. Fulgentius intelligitur vel de iis, qui baptismum contemnunt, vel de iis, qui necessariam charitatem non habent, vel si aliter, dicimus quoque, quod Ecclesia sententiam illius non approbat.

Ad V. Concilium, & Chrysostomus loquuntur de Cathechumenis illis, qui sua culpa non sunt baptizati; aliter aliorum Patrum dictis conformes non essent.

Ad VI. Ideo allati Pontifices nec preces nec sacrificia pro Catechumenis offerebant, quia quæstionem de Catechumenorum & pœnitentium salute intactam remanere voluerunt, eamque divino judicio reliquerunt. Hæc sunt verba Leonis Magni. *Nec necesse est, nos eorum, qui sic observant, merita discusque discutere, cum Dominus Deus noster cujus judicia nequeunt comprendi, quod Sacerdotale ministerium implere non potuit, suæ justitiæ reservaverit.* Et hæc sunt pariter verba Gelasii. *Quantum præmonente Domino possibilitatis est humanæ, desideranti remedia præbeamus, totum, quod supra nostræ facultatis est modolum, divino judicio relinquemus.*

Ad VII. Ambrosius intelligitur de Adultis illis, qui poterant, & debebant baptizari, negligebant tamen, vel etiam contemnebant baptismum. Et hi quidem, quod sine baptismo salvi esse non poterant, merito, & jure scribebat.

Ad VIII. Augustinus pro primo, & secundo loco intelligitur de Catechumenis, qui præsumentes de suis bonis operibus, baptismum superbe, vel negligebant, vel contemnebant. Et hanc esse ejus mentem ipsemet declarat tract. 13. in Joan. verbis hisce. *Quare oportebat, ut Dominus baptisaretur?, quia multi contempturi erant baptismum, eo quod jam majore gratia præditi viderentur, quam viderent alios fideles; v. g. jam continenter vivens Catechumenus, contemneret conjugatam; & diceret se meliorem, quam ille sit fidelis. Ille Catechumenus posset dicere in corde suo, quid mihi opus est baptismum accipere, ut hoc habeam, quod & iste, quo jam melior sum.* Pro tertio loco dicit, quod nemo fiat membrum Christi, nisi per baptismum: hoc est, per baptismum sive in re, sive in voto, ut colligi-

ligitur ex aliis ejusdem verbis, quæ nos in probationibus adduximus. Pro quarto, loquitur de Cæremoniis, quibus Catecbumeni ad Baptismum præparabantur,& has quidem non sufficere, nisi baptismus recipiatur, nos etiam cum Augustino profitemur. Pro quinto, qui desumptus est ex lib: de unitate Ecclesiæ, intelligitur de illis, qui sine necessitate urgente baptizantur, & sunt Adulti. In his porro necessarius est baptismus, & necessaria est justitia, quatenus necessaria est charitas. Pro ultimo tandem, loquitur Augustinus de bono Catecbumeno, sed qui ad baptismum non accedebat, non quidem propter contemptum, sed propter negligentiam.

Ad IX. Dicimus, quod verbum illud *protinus* non intelligendum est in rigore, quasi illico, post separationem animæ a corpore, anima ipsa ad cœlum evolasset, quod etiam explicavimus supra in hac eadem Dissertatione; sed post paucum tempus, quantum scilicet sufficiens erat, ut anima illa pœnæ temporalis reliquias in altera vita persolveret.

Ad X. Multi dies intercesserunt inter Valentiniani mortem, & funebrem Ambrosii orationem; quod patet, quia mors Valentiniani evenit in Galliis,& oratio Ambrosii facta est Mediolani. Cæterum Ambrosius ipse in illa eadem oratione populum hortabatur, ut pro Valentiniani anima preces ad Deum funderet.

DISSERTATIO CCCXXXIX.

De Materia remota baptismi. Quinam fuerint contra illam Hæreticorum errores? Quænam sit materia remota & necessaria baptismi, itaut sine ea baptismus sit irritus? Quænam sit materia remota sufficiens baptismi, itaut cum ea baptismus, quamvis sit validus, tamen non sit licitus.

PRimo, contra materiam remotam baptismi,quæ est elementum,seu aqua, errarunt *Cajani*, qui negabant, baptismum constare ex aqua. Refert Tertullianus lib: de bapt. cap.1. de Quintilla, quæ hæresi Cajanorum nomen dederat, verbis hisce: *atque adeo nuper conversata istic quædam de Cajana hæresi vipera venenatissima, doctrina sua plerosque rapuit, inprimis baptismum destruens plane secundum naturam: nam feræ viperæ, & aspides, ipsique regali serpentes, arida & inaquosa sectantur. Sed nos pisciculi secundum* ἰχθὺν *nostrum, Jesum Christum, in aqua nascimur; nec aliter, quam in aqua permanendo, salvi sumus. Ita Quintilla monstrosissima, cui nec integre quidem docendi jus erat, optime norat pisciculos necare de aqua auferens.* Hinc prædicti ab aliquibus dicti sunt *Quintillani* a Quintilla, & *Pepatiani*, a vico Pepusæ, in quo conventus suos peragebant. Citatus Tertullianus cap.2. ejusdem libri subdit, quod rejiciebant aquam in baptismo, quia aqua vilis erat,& simplicissimæ conditionis. Attamen advertũt Scriptores, quod Quintilla sequuta est hunc errorem antequam Montano adhæreret; postquam vero ad Montanum accessit, cum eodem aquam in baptismo adhiberi non respuit.

Secundo, *Manichæi* putantes aquam fuisse productam a malo principio, illam odio prosequebantur, ac proinde in baptismo non adhibebant, & prorsus ut inutilem rejiciebant. Narrat Augustinus lib. *de hæresibus*, hæresi 44., per hæc verba: *baptismum in aqua nihil cuiquam perhibent salutis offerre; nec quemquam eorum, quos decipiunt, baptizant.* *Marcionitæ* tamen, licet

licet idem crederent de rerum corporearum productione a malo principio, adhibebant tamen in suo baptismo aquam, propter Domini præceptum, ut refert Theodoretus lib. 1. hæretic. fabular. cap. *de Marcione*.

Tertio, *Seleuciani*, & *Herniani*, qui sic a suis Auctoribus dicebantur, aquam a baptismo excludebant, illo ducti testimonio, quod Joannes de Christo perhibuit, *ille baptizabit vos Spiritu Sancto & igne*; unde de iisdem dixit Augustinus lib. de hæresib. hæresi 59., *baptismum in aqua non recipiunt*; & Philastrius, qui ante Augustinum scripsit, in Catalogo Hæresum, quæ Apostolorum temporibus fuerunt, eos, ait, aquæ baptismo non uti, propter verbum hoc, quod dixit Joannes Baptista; *ipse vos baptizabit in Spiritu, & igne*: unde constat, hæreticos hosce in baptismi ministratione aquam non adhibuisse. An autem adhibuerint ignem, Scriptores aliqui dicunt, esse omnino incertum; alii vero hæc monumenta proferunt ex antiquis Auctoribus; scilicet ex Heracleone apud Clementem Alexandrinum in lib. de Prophetia; *quidam obsignatorum aures igne notabant*. Tertullianus de Valentino scribit: *his decuit tingi, traducto corpore flamma*. *Jacobitæ*, quorum Auctor fuit Jacobus Zanzalus, Syrus, baptismum aquæ non ministrabant, & loco ipsius ferro candente in frontibus crucis figuram imprimebant; quod refert Bernardus Lutzemburgus in Catalogo Hæretic. lib. 2. verbo *Jacobitæ*. Denique sunt, qui scribunt, Æthiopes quoque adhibere ignem in baptismo; scilicet, Sanderus l. 3 de visibili Monarchia hæresi 113, Prateolus verbo *Jacobitæ*.

Quarto, *Pauliciani* nulla materia voluerunt constare baptismum, & nomine aquæ intelligebant Christum, qui se esse aquam vivam dixerat. Sic narrat Euthymius in 2. par. Panopliæ tit. 21., unde baptismum hac sola verborum prolatione perficiebant: *ego sum aqua viva*. Sic refert Bellarminus lib. 1. de bapt. cap. 2., qui ait, Paulicianos hosce e secta fuisse Manichæorum. Contra Bellarmini testimonium atque judicium hæc scribit Tournely de Sacramento baptismi art. 2. n. 6. „ Bellarminus lib. 1. de „ bapt. cap. 2., & post eum multi alii „ recensent inter hæreticos, qui penitus aquam e baptismo eliminarunt, „ Paulicianos e secta Manichæorum, „ qui, teste Euthymio Panopliæ par. 2. „ tit. 21., videntur pro elemento ea „ tantum verba inter baptizandum substituisse: *ego sum aqua viva*. Verum „ ex Euthymio non videtur illud posse „ colligi: neque enim ille ait, Paulicianos existimasse baptismum in his verbis positum esse, sed tantum eos finxisse, se suscipere baptismum, eo quod „ admitterent Evangelium; baptismum „ autem esse Evangelii verba, quia Dominus dixit: *ego sum aqua viva*. Unde „ colligi quidem potest, ejusmodi Hæreticos circa vim & efficaciam baptismi „ errasse, non circa materiam, præsertim cum, ut ibidem observat Euthymius, *illi infantes suos Presbyteris* „ *baptizandos offerrent, eo quod baptismum* „ *corpori prodesse putabant, quamvis anima nullam afferret utilitatem*. At contra Bellarminum parum caute & castigate loquitur nuperus hic Scriptor, alioqui doctus & diligens; si enim formam illam adhibebant: *ego sum aqua viva*, ut refert Euthymius, jam errabant in forma baptismi; quod autem errassent quoque in materia, scilicet in aqua, deducitur etiam ex ejusdem Euthymii verbis, quibus dicit, quod infantes suos Presbyteris baptizandos offerebant, sed non subdit *in aqua*; unde semper stat, quod Pauliciani pro materia & forma baptismi, hoc est, pro elemento & verbis, utebantur illa sola propositione, ut Bellarminus testatur: *ego sum aqua viva*: Proinde sequitur contra eundē Tournely, quod non solum errabant circa vim & efficaciam baptismi, sed etiam circa materiam & formam ejusdem.

Quinto, *Cathari*, qui seculo XII. vivebant, & erant ex Manichæorum fæcibus progeniti, dicebant, baptismum aquæ nihil prodesse, adeoque in aqua baptizandum non esse, sed in igne. Refert Eckbertus Præsbyter, qui floruit anno 1160. Serm 8. advers. quintam illorum Manichæorum hæresim, quæ est de baptismo aquæ; quod errorem suum desumebant ex male intellectis verbis illis Joannis Baptistæ Matth. 3.: *ille baptizabit vos in Spiritu Sancto & igne*: quæ quidem non sic interpretabantur, ut vellent, ignem

ignem & uftionem in baptifmo adhiberi, fed hoc alio modo, quo *baptifmus in igne dicitur, propter ignem luminum, qua in circuitu ardent*; ut narrat Eckbertus, qui & modum baptizandi, quem ipfi ufurpabant, ita pariter defcribit. *Locantur luminaria copiofe in circuitu cum reverentia magna. Statuitur in medio infelix ille, qui baptizandus feu catachizandus eft, & affiftit ei Archicbitarus, tenens in manu libellum deputatum ad officium hoc, quem imponens vertici ejus, dicit benedictiones ... orantibus cæteris, qui circumftant .... & fic perficitur ille baptifmus.*

Sexto, Waldenfes, qui etiam ex Manichæorum putri orti funt, aquam quoque a baptifmo auferebant. Refert Ebrardus in opere, quod adverf. eofdem fcripfit, cap.6. dicens: *Heretici duo teftimonia extinguunt, fanguinem in facrificia, aquam in baptifmo non credunt.*

Septimo, *Flagellantes*, feculo XIII. infanientes, & currentes per vicos, & plateas, maxime in Germania, in Gallia, in Polonia, in Hungaria, & per Italiam quoque, divitias fpernentes, & paupertatem evangelicam fe profiteri jactantes, dicebant, *unumquemque baptizari debere proprio fanguine, per flagella de corpore excuffo.* Refert Bernardus Lutzemburgus fupra relatus in Catalogo Hæreticorum. Dubitant quidam, an revera baptifmum aquæ rejecerint, ex eo quod Gerfo, qui edidit contra illos tractatum tom.1. par.1. narrat quidem, quod negligebant Confeffionem facramentalem, & pœnitentiam, & flagellorum dignitatem ac meritum martyrio ipfi anteponebant; fed quod rejecerint baptifmum aquæ, non narrat. Et hæc funt verba Gerfonis. *Conftat per experientiam, quod taliter fe flagellantes non curant de Sacramento Confeffionis, vel pænitentiæ facramentalis, dicentes, quod hæc flagellatio potior eft ad delendum peccata, quam quæcumque Confeffio, immo eam æquiparant nonnulli, vel præponunt Martyria, quoniam faciunt, inquiunt, ultro funden lo fanguinem proprium, quod ab aliis Martyres pati cogebantur.* Attamen quod baptifmum aquæ rejecerint, Scriptores communiter narrant, ut videre eft apud Siandam in fuo Lexico polemico ad verbum *Flagellantes* n. 2. ubi dicit, dogma horum Hæreticorum fuiffe, baptifmum aquæ mutatum effe in baptifmum fanguinis.

Octavo, voluerunt aliqui retinendam effe aquam pro ufu communi, & ordinario, fed in cafu neceffitatis poffe baptifmum in alio liquore conferri. Ita quidam baptizavit Judæum in Eremo in arena, quia deficiebat aqua; ut refert Joannes Mofchus cap. 176. Pariter Presbyter periclitantem infantem baptizavit vino, volens aquæ fupplere defectum, & interrogavit Stephanum II., qui ejus baptifmum nullum effe dixit. Adhuc in Norvergia ob aquæ penuriam baptizabant Infantes in cervifia; & Gregorius IX. interrogatus ab Archiepifcopo Nidriofenfi in Norvergia, refpondit, fecundum doctrinam evangelicã baptizandum effe in aqua. Denique Armeni in neceffitate varie baptizabant, quidam in vino, quidam in lacte; quod refert Thomas Waldenfis lib.2. c.114.

Nono, Lutherus in Sympofiacis Colloquiis cap.17. dubitavit, num aquæ loco, fi neceffitas urgeat, alio liquore, vino v.g., baptifmus collatus valeat; & hac de re interrogatus, divino judicio committendum effe dixit. Alibi vero clarius fe expreffit, dicens: quidquid balnei loco effe poteft, illum aptum effe ad baptizandum.

Decimo, Theodorus Beza in epift. 2. ad Tillium, fcripfit: „ fi defit aqua, & tamen baptifmus alicujus differri amplius cum ædificatione non poffit, nec debeat, ego certo quovis liquore, non minus rite, quam aqua baptizarem. Et addit ibidem: *non aliter fentire Scholafticos noftros*: quod putidiffimum eft mendacium.

Undecimo, Calvinus l.4. Inftitut. c.15. vult, per aquam baptifmi intelligi fanguinem Chrifti, *propter mundandi, abluendique fimilitudinem*; quam interpretationem fequitur Dallæus, inter Calvinianos celebris, lib. 2. de Confefs.cap.3. Et Pallavicinus in l.6. Hift. Concilii Tridentini cap.7. refert, hunc errorem excerptum ex Calvinianis: *aqua vera & naturalis non eft de neceffitate baptifmi*, & per confequens illa verba: *nifi quis renatus fuit ex aqua, & Spiritu Sancto*: detorquenda effe ad metaphoram. Et hunc errorem idem Tridentinum damnavit fefs. 7. can.2.

Duodecimo, aliqui narrantur hæretici, qui quidem aquam in baptismo non negarunt, sed eam adulterarunt per aliarum rerum mixtionem; & hi fuerunt *Marcosii* e secta Gnosticorum, qui, Sancto Epiphanio teste hæresi 34., adhibebant in baptismo oleum aqua temperatum. *Nondesunt interillos, qui ad aquam perducere super vacaneum arbitrantur, sed oleum aqua temperatum cum solemnibus carminibus super initiatorum capite inspergunt, idque demum redemptionem nominant.* Fuerunt etiam hæretici, qui contendebant, in baptismo ignem adjungendum esse aquæ, & hos confutavit antiquus Auctor Anonimus, cujus opus ad calcem operum S. Cypriani legitur. Denique alii miscebant vinum cum baptismatis aqua; & hos impugnavit Egbertus, Eboracensis Archiepiscopus *in excerptis* c.42., dicens; *& hoc non recte, quia Christus non jussit baptizari vino, sed aquæ.*

Dicimus I., omnem & solam naturalem seu elementarem aquam esse remotam & necessariam materiam baptismi.

I. Probatur ex Scripturis tum veteris, tum novi Testamenti; & quidem veteris, ubi continebatur Prophetia, seu promissio aquæ baptismalis. Ezechiel. 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus iniquitatibus vestris*; ad quæ verba respexit Apostolus ad Hebr.10. *Aspersi corde a conscientia mala, & abluti aqua munda.* Et pariter novi Testamenti verbis, quibus Christus præcepit Discipulis suis, ut baptizarent omnes gentes in aqua. Matth 28. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Joan.3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei.* Ad Ephes. 5. *Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit se ipsum pro ea, mundans eam lavacro aquæ.* Insuper exemplum Christi & Apostolorum ostendit, quod nomine aquæ intelligenda sit aqua vera, naturalis, & elementaris, sensu proprio & literali, non figurato & metaphorico. Et quidem Christus postquam dixit Nicodemo: *nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto &c.* Joan.3., ut significaret, quam aquam intelligeret, versu 22. ejusdem capitis facto comprobans verba, dicitur: *post hæc venit Jesus, & Discipuli ejus, in terram Judæam, & illic demorabatur cum eis, & baptizabat. Erat autem & Joannes baptizans in Ænnon juxta Salim, quia aquæ multæ erant illic.* Per quæ verba ostenditur, & Christum, & Baptistam, aquam veram & naturalem adhibuisse in suo respective baptismo. Et hinc fuit, quod Baptistæ Discipuli cum eodem querebantur, dicentes: *Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.* Immo Christus ipse in aqua vera & naturali baptizatus fuit a Joanne, ut legitur Matth.3. *baptizatus autem Jesus confestim ascendit de aqua.* Apostoli denique, & Discipuli Christi, in aqua vera & naturali baptizarunt; ut legitur Actorum 8. de Philippo, & de Eunucho Candacis Reginæ. *Dum irent per viam, venerunt ad quamdam aquam, & ait Eunuchus: ecce aqua, quid prohibet me baptizari?... & descenderunt uterque in aquam, Philippus, & Eunuchus, & baptizavit eum.* Et Actor.10. confirmant verba Petri. *Nunquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur isti, qui spiritum acceperunt, sicut & nos?*

II. Probatur ex traditione, per quam habemus perpetuum usum universalis Ecclesiæ, in qua baptismus semper fuit in aqua vera, naturali, & elementari, ministratus; quod plane constat ex constanti omnium sanctorum Patrum doctrina, communi calculo asserentium, aquam naturalem esse necessariam & legitimam baptismi materiam remotam. Legendi proinde sunt Justinus in altera pro Christianis Apologia, Iræneus lib.3. cont. hæres. c.19., Nazianzenus orat. 40., Cyprianus epist. 65., 76., Hieronymus epist.83., quæ est ad Oceanum, Cyrillus Hierosolymitanus catech.3. Sed præ omnibus audiendus est Tertullianus lib. de bapt. cap.3. ubi hæc loquitur. *Habet homo in primis ætatem venerari aquarum, quod antiqua substantia, debinc dignationem, quod divini spiritus sedes, gratior scilicet cæteris tunc elementis. Nam & tenebræ adhuc totæ sine cultu syderum informes, & tristis abyssus, & terra imparata, & cælum rude, solus liquor, semper materie perfecta læta, simplex, de suo pura, dignum vectaculum Deo subjiciebat. Quod quod exinde dispositio mundi, modulatricibus quodammodo*

modo aquis, Deo constitit? Nam ut firmamentum cœleste suspenderet in medietate distinctis aquis fecit; & ut terram aridam suspenderet, segregatis aquis expediit: ordinato dehinc per elementa mundo, cum incolæ darentur primis aquis, præceptum est animas proferre. Primus liquor, quod viveret edidit, nimirum sit in baptismo, si aquæ animere noverunt, nam ipsis quoque hominis figurandi opus sociantibus aquis absolutum est de terra materia, non tamen habili, nisi humecta, & succida, quam scilicet ante quartum diem segregatæ aquæ in stationem suam superstite humore limo temperaront. Et postmodum in cap 9. describit Dei prodigia, quæ patrata sunt in aquis, & tam in veteris, quam in novi testamenti paginis leguntur, per hæc verba. *Quot igitur patrocinia naturæ, quot privilegia gratiæ, quot solemnia disciplinæ, figuræ, præstructiones, precationes, religionem aquæ ordinaverunt? Primo quidem cum Populus Ægypto libere expeditus vim Regis Ægypti per aquam transgressus evadit, ipsum Regem cum totis copiis aqua extinxit. Quæ figura manifestior in Baptismi Sacramento? Liberantur de seculo nationes, per aquam scilicet, & diabolum dominatorem pristinum, in aqua oppressum derelinquunt. Item aqua de amaritudinis vitio in suum commodum suavitatis Mosei ligno remediatur. Lignum illud erat Christus venenata & amaræ retro naturæ venas in saluberrimas aquas, baptismi scilicet, ex sese remedians. Hæc est aqua, quæ de comite petra populo diffluebat. Si enim petra Christus, sine dubio aqua in Christo baptismum videmus benedici. Quanta aquæ gratia penes Deum, & Christum ejus, est ad baptismi confirmationem? Nunquam sine aqua Christus; siquidem & ipse aqua tingitur. Prima rudimenta potestatis suæ vocatus ad nuptias aqua auspicatur. Cum sermonem facit, sitientes ad aquam suam invitat sempiternam. Cum de Agape docet, aquæ calicem fratri oblatum inter opera dilectionis probat. Apud puteum vires resumit; super aquam incedit libenter, transfretat; aquam discentibus ministrat; perseverat testimonium baptismi usque ad Passionem: cum deditur in crucem, aqua intervenit; sciunt Pilati manus: cum vulneratur, aqua de latere prorumpit; scit lancea militis*.

III. Probatur ex Romanis Pontificibus. Gregorius IX. apud Raynaldum ad annum 1241., n.42. interrogatus fuit, an valeret baptismus, qui datus fuerat in Cervisia? & respondit; *Cum secundum doctrinam evangelicam oporteat ex aqua & Spiritu Sancto renasci, non debent reputari rite baptizati, qui in cervisia baptizantur*. Innocentius III. Serm.3. in Pentecostes festo. *Invocatio Trinitatis sanctificat aquam, ut tingens corpus purificet cor*. Insuper cap. *ut non appareret*, de bapt. & ejus effectu, interrogatus de baptismo administrato cum saliva, respondit: *quod cum in baptismo duo necessario requirantur, scilicet verbum, & elementum, dubitari non debet, illos verum non habere baptismum, in quibus non solum utrumque prædictorum, sed eorum alterum, omissum est*.

IV. Probatur ex Conciliis. Concilium Lateranense IV. sub Innocentio III., & refertur in cap. *firmiter*, de summa Trinitate, & fide catholica. Concilium Florentinum in Decreto Fidei &c. Concilium Tridentinum sess. 7. can. 2. de Baptismo. *Si quis dixerit, aquam veram, & naturalem, non esse de necessitate baptismi; atque ideo verba illa Domini nostri Jesu Christi: nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto &c., ad metaphoram aliquam detorserit; anathema sit*. Pariter colligitur ex Decreto Yvonis par.1. *de Bap.* c.54., quod Ecclesia improbaverit Baptismum in vino collatum. Denique ex Dionysio Alexandrino apud Nicephorum lib.3. hist. cap.37. habetur, quod Ecclesia improbavit baptismum, qui collatus fuerat in arena cuidam Judæo: *Ecclesiam ea de re consulit, cui visum est, aqua insuper, juxta Ecclesiæ traditionem, ablaendum esse tole Judæum*.

V. Probatur ex Patribus Græcis. Justinus Apolog.2. jam citata: *deinde eo adducuntur a nobis, ubi aqua est..... Nam in nomine rerum cunctarum parentis, & Domini Dei, & Servatoris nostri Jesu Christi, & Spiritus Sancti, in aqua tum lavantur*. Basilius in Psal.28. *In universo orbe baptismatis administratur mysterium, divina invocatione aquarum sanctificante naturam*. Gregorius Nyssenus Orat. adversf. eos, qui differunt baptisma: *prudenter reputant, quod omnis lacus communis est Domino, & omnis aqua apta est ad usum baptismatis, si modo*

modo invenerit fidem ejus, qui id accepit, & benedictionem Sacerdotis sanctificantis. Joannes Chrysostomus in Psal. 22. *Aqua primatum tenet in elementis: sed cum aquæ elementum acceperit Spiritum Sanctum, fit Sacramentum; & jam non erit aqua potationis, sed sanctificationis: non erit aqua communis, sed refectionis. Per istam aquam educit purgatos, facit perfectos, ratione charitatis & gratiæ, illuminans, & replens eos, ut ubi abundaverat peccatum, faceret divites in gratia.*

VI. Probatur ex Patribus Latinis. Cyprianus epist. 12. *Oportet erga mundari, & sanctificari aquam prius a Sacerdote, ut possit baptismo suo peccata hominis, qui baptizatur, abluere: quia per Ezechielem Prophetam Dominus dicit: & aspergam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus immunditiis vestris. Quomodo autem mundare, & sanctificare aquam potest, qui ipse immundus est?* Ambrosius lib. 1. *de Sacram.* cap 7. *Quare prior descendit Christus, postea Spiritus, cum forma baptismatis, & usus hoc habeat, ut ante fons consecretur, & tunc descendit, qui baptizandus est? Nam ubi primam ingreditur Sacerdos, exorcismum facit: secundo super creaturam aquæ invocationem; postea & precem defert, ut sanctificetur fons, & adsit præsentia Trinitatis æternæ. Christus autem ante descendit, secutus est Spiritus. Qua ratione?, ut non quasi ipse agere Dominus Jesus sanctificationis mysteria videretur, sed sanctificaret ipse, sanctificaret & spiritus.* Et lib: *de his, qui mysteriis initiantur* cap 2. *Aqua sine prædicatione dominicæ Crucis ad nullos usus futuræ salutis est. Cum vero salutaris fuerit crucis mysteria consecrata, tum ad usum spiritualis lavacri, & salutaris poculi temperatur. Sicut ergo in illum fontem Marach Moyses misit lignum, hoc est Propheta, ita & in hunc fontem Sacerdos prædicationem dominicæ crucis mittit, & aqua fit dulcis ad gratiam.* Augustinus tract. 5. in Joan.: *tolle aquam, non est baptismus.* Præ omnibus autem adducendus est Tertullianus lib. de bapt. cap. 4., ut manifestetur, omnem & solam aquam naturalem, & elementarem, esse idoneam, & necessariam baptismi materiam: *ideo nulla distinctio est, mari quis, an stagno; fluminis, an fonte; lacu, an alveo, diluatur; nec quidquam refert inter eos quos Joannes in Jordane, & quos Petrus in Tyberi, tinxit, nisi & ille Spado, quem Philippus inter vias fortuita aqua tinxit, plus salutis, aut minus retulit. Igitur omnes aquæ de pristina originis prærogativa Sacramentum sanctificationis consequuntur invocato Deo; supervenit enim statim Spiritus de Cælis, & aquis superest, sanctificans eas de semetipso, & ita sanctificatæ vim sanctificationis combibunt.*

VII. Probatur Rationibus, seu congruentijs, quibus judicari potest, quare Deus voluerit, naturalem aquam pro baptismi remota & necessaria materia instituere. I. Baptismus erat Sacramentum omnibus & singulis hominibus necessitate medii necessarium: ergo pro eo ministrando materia illa præcipi debebat, quæ fuisset omnibus obvia, & præ manibus; sed hæc erat aqua naturalis & communis: ergo &c. Et hæc est ratio Tertulliani lib. de bapt. cap. 2. II. Spiritus Sanctus præcipue confertur in Baptismo Christi; quia per eum homines baptizantur in Spiritu Sancto: ergo administrari debebat in aqua. Probatur consequentia. In ea materia administrari debebat, in qua Spiritus Sanctus a mundi initio apparuit; sed Spiritus Sanctus a mundi initio appauit super aquas: ergo &c. Et hæc congruentia pariter est Tertulliani lib. de bapt. cap. 3. III. Christus per baptismum voluit purgare hominem, eum decorare, ac fæcundare; sed per aquas decorem mundo dedit, dedit & ordinem, atque fæcunditatem: ergo congruentissimum fuit, ut in aqua baptismum institueret. Unde idem Tertullianus scribebat citato proxime loco. *Non mirum sit, si in baptisma aquæ animare noverunt. Non igitur dubitandum, quia materia, quam in omnibus rebus, & operibus suis Deus disposuit, etiam in Sacramentis parere fecit.* IV. Aqua corporis sordes extergit: ergo & baptismus per aquam conveniebat, ut animæ sordes lavaret. V. Aqua extinguit ardores corporis: ergo congruum quoque fuit, ut per aquam in baptismo ardorem concupiscentiæ Deus mitigaret, vel temperaret. Unde dicitur in Comentario ad epist. ad Romanos cap. 6. quod tribuitur Ambrosio: *Sicut aqua refrigerat ardorem corporis, ita baptismus ardorem concupiscentiæ.* Et S. Hieronymus epist. 83. ad Oceanum scribit:

Et

Et ſicut aqua extinguit ignem elementarem : & S. Anſelmus addit : *ita baptiſmus extinguit ignem gehennæ*.

Opponunt I. Joannes baptiſmum ſuum cum illo Chriſti comparans, in eo diſcrimen poſuit, quod ſuum dederit ipſe in aqua; ſuum vero Chriſtus daturus erat in igne : ergo materia baptiſmi Chriſti non eſt aqua, ſed ignis. II. Stephanus Papa III. anno 764. baptiſmum in vino datum probavit; quum enim in Galliis verſaretur, interrogatus a Monachis Brittaniaci Monaſterii de Presbytero, qui aqua deficiente infantem de vita periclitantem vino tinxerat, ſic reſpondit : *Si in vino quis, propterea quod aquam non inveniebat, omnino periclitantem infantem baptizavit, nulla exinde ei culpa aſcribatur culpa. Infantes ſic permaneant in ipſa baptiſmo. Si aqua adfuit præſens ille Presbyter excommunicetur*. Sic refert Sirmondus tom 2. Conciliorum Galliæ ex M S. Codice S. Mariæ Laudunenſis: ergo valet baptiſmus, etſi non in aqua detur, ſed in vino. III Joannes Moſcus, qui circa annum 603. floruit, narrat in ſuo Prato ſpirituali, Judæum quendam in Eremo ad extremas redactum anguſtias, arena, aquæ defectu, a ſuis ſociis baptizatum, mox convaluiſſe : ergo eo miraculo baptiſmi abſque aqua, ſaltem neceſſitate urgente, dati veritas probari videtur. IV. Si pura ſit aqua, ſeu ſi utentes non contaminet, cur peculiari benedictione conſecratur antequam Catechumeno applicetur ? Cur precibus ſanctificatur, niſi ut ea, quam traxit ex proprio malo immunditie liberetur ? Sic non nulli Manichæorum diſcipuli ratiocinabantur. V. Aqua, quæ fluxit de latere Chriſti Domini fuit Symbolum aquæ ſacramentalis, ut Auguſtinus tract. 120. in Joannem; Hieronymus epiſt. ad Oceanum; ſed illa aqua non fuit pura & naturalis, ſed tantum humor quidem phlegmaticus, ut patet: ergo aqua baptiſmi non debet eſſe vera & naturalis. VI. Joannis 3. in textu græco, non legitur, *ex aqua, & Spiritu Sancto*, ſed *ex aqua & Spiritu*; quod idem eſt ac ex ſpiritu aqueo, quia ſcilicet Spiritus mundat, & lavat ad inſtar aquæ : ergo ex illo textu non colligitur, quod materia baptiſmi debeat eſſe aqua naturalis. VII. Ex citato loco Joannis non minus requiritur aqua, quam Spiritus ad Baptiſmi materiam; ſed certum eſt, quod Spiritus non eſt materia Baptiſmi : ergo neque aqua. VIII. Ad Chriſti baptiſmum Matth. 3. requiritur Ignis, quemadmodum Joannis 3. requiritur aqua; ſed nomine ignis non venit ignis naturalis & elementaris, ſed metaphoricus : ergo pariter nomine aquæ non venit aqua vera & naturalis, ſed metaphorica. IX. Chriſtus redarguit Nicodemum, quod neſciret, poſſe hominem renaſci; ſed immerita fuiſſet redargutio, ſi loquutus fuiſſet de vera aqua in baptiſmo: ergo non fuit de vera aqua loquutus. Probatur minor. Poterat Nicodemus merito redargui, ſi Chriſtus loquebatur de aqua metaphorica, quia quum eſſet Magiſter in Iſrael debebat ſcire, quæ de hac aqua ſcripta fuerant apud Jeremiam, & apud Ezechielem; non vero ſcire poterat de aqua naturali, quæ ad renaſcendum nullam habebat activitatem. X. Ex Chriſoſtomo habetur hom. 31. quod Spiritus Sanctus modo ſignificatur per ignem, modo per aquam; & hæc ſunt ejus verba: *Sancti Spiritus gratiam modo ignem, modo aquam appellari* : ergo quemadmodum in Scriptura, quando dicitur ignis, intelligitur ignis metaphoricus; ita pariter, quando dicitur aqua, intelligi debet aqua metaphorica. XI. Siricius, Pontifex Romanus, anno 385., ſic reſpondit. *Presbyter, qui in vino baptizat pro maxima neceſſitate, ut æger non periclitetur, pro tali re nulla ei culpa adſcribatur : infans vero ille, ſi in ſanctiſſima Trinitate baptizatus eſt, in eo baptiſmo permaneat*. XII. Aqua, quæ eſt materia baptiſmi, debet eſſe benedicta: ergo non eſt aqua naturalis quæcunque, ſed aqua tantum benedicta, materia remota baptiſmi.

Reſpondemus ad I., nomine ignis vel venire ignem quendam cœleſtem & divinum, & ideo conjungitur cum Spiritu Sancto, qui quidem ignis cœleſtis & divinus exercet operationem interiorem in baptiſmo, hoc eſt animæ ſanctificationem; vel venire viſibilem ejuſdem Spiritus Sancti in Apoſtolos ſub ignis ſpecie delapſum, de quo ipſemet Chriſtus prædixerat, cum Apoſtolis loquens, *Joannes quidem baptizavit*

vit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu Sancto non post multos hos dies.

Ad II., dicitur, responsum illud, Stephani nomine allatum, omnino fictitium esse; ex tribus namque manuscriptis, quæ responsum ipsum referunt, duo tribuunt Stephano II., tertium Siricio Papæ, & alii Scriptores Stephano III. Nullum autem evidentius est suppositionis facti alicujus signum, quam scribentium diversitas circa illud. Additur, quod qui post Stephanum scripsere, hujus dati ab eo responsi nunquam meminerunt; & recte quidem; quis enim credere unquam poterit, Romanum Pontificem latuisse, quod nec minores Clericos, immo nec Laicos fugit, baptismum nempe sola aqua perfici? Ulterius, Natalis ab Alexandro verisimile putat, ineptam constructionem sic emendari debere: nulla ei adscribitur culpa, si infantes sic permaneant; unde sequitur; nam si præsens adfuit aqua, ille Præsbyter excommunicetur & pœnitentiæ submittatur; quia contra Canonum sententiam agere præsumpsit. Non igitur baptismum talem ratum habuisse censendus est Stephanus II., (si genuinum ejus responsum est), quia non fuerat interrogatus de valore baptismi, quem nemo sanæ mentis dubitare poterat plane irritum esse ac nullum, sed de culpa, vel pœna baptizantis. Hunc porro nulla pœna plectendum esse respondet, quia quum aliud non posset in extremo periculo, id per simplicitatem fecit, quod postea potuit elapso periculo emendari; nec in causa fuit, cur infantes postea baptizati non sint aqua, quæ sola baptismi materia est. Denique alii dicunt, quod Stephanus, de quo hic est sermo, non fuit Romanus Pontifex, sed Episcopus Tornacensis. Et ratio ipsorum est, quia in fine Codicis S. Mariæ Laudunensis leguntur hæc verba: *finis definitionum Stephani Papæ Tornacensis*. Et Sirmondus, qui eum affert, sic legit: *Expliciunt, quæ Dominus Papa Stephanus in Carisiaco Villa, Brittaniaco Monasterio ad interrogata dedit responsa*.

Ad III., ea narratio suspecta est Baronio ad annum 181.; quia diversimode a Scriptoribus refertur. Nicephorus enim lib. 3. c. 7. narrat, contigisse tempore Aurelii Imperatoris; Cedrenus vero in Compendio n. 97. tempore Antonini pii. Insuper Dionysius ipse idem non est apud omnes Scriptores; alii enim dicunt, quod fuerit Episcopus Alexandrinus, ut Nicephorus; alii, quod fuerit Episcopus Corinthius, ut Baronius; alii, quod fuerit Ascalonita, ut Joannes Moscus. Denique nos dicimus, eo miraculo maximam Judæi fidem commendari, non autem asseri baptismi veritatem. Hinc est, quod quum ad Dionysium Episcopum perductus esset, aqua baptizari jussus fuit. Immo nec nisi aqua pura in baptismo adhiberi debet, ut inquit S. Carolus in Instructione baptismi par. 1.; aquam puram mundamque esse pro sacramentali dignitate convenit; quanvis etiam asserat licere quidem, urgente necessitate, uti aqua lutulenta; ita tamen, ut semper aqua permaneat; si tamen lutum esset, jam idonea baptismi materia esse nequiret.

Ad IV. Responsio patebit in sequenti Conclusione, in qua asseremus, quod quanvis aqua naturalis & elementaris sit materia necessaria baptismi, & qui cum ea baptizat, valde baptizet; non est tamen materia licita; unde qui cum ea baptizat valide quidem, sed non licite baptizat.

Ad V., negatur minor: contrarium enim asserte docet Innocentius III. epist. ad Episcopum Ferrariensem, & habetur cap. *in quadam* extra *de celebrat. Missarum*, ubi loquitur sic. *Cæterum sicut fuit verus Spiritus, & verus sanguis, ita procul dubio vera aqua, cum Christus sit veritas, & a veritate omnis fallacia sit penitus aliena; nam si non fuisset aqua, sed phlegma, quod de latere Salvatoris exivit, ille, qui vidit, & testimonium veritati perhibuit, profecto non aquam, sed phlegma dixisset; nec in hoc verum regenerationis Sacramentum fuisset ostensum; cum per Sacramentum Baptismi non regeneremur in phlegma, sed in aqua &c.*

Ad VI. Spiritus Sanctus & aqua intelligi debent in verbis Joannis cum distinctione inter illos, tum quia additur particula &, quæ importat conjunctionem, adeoque distinctionem, nemo enim conjungitur cum se ipso; tum etiam, quia non est novum in Scripturis nomine Spiritus, etsi non addatur Sanctus, intelligi Spiritum Sanctum, quæ est tertia Trinitatis persona; ut habetur Marci 1. *Cum baptizatus est Christus*, (Joannes) *vidit Cœlos apertos,*

tus, *& Spiritum tanquam columbam deſcendentem*, & hunc Spiritum Mattheus cap. 3. vocat *Spiritum Sanctum*. Igitur etſi in textu græco Joannis 3. non legatur *Sanctus*, debet tamen illud ſuppleri per aliud, quod legitur Marci 1., in quo Joannes Baptiſta loquens de ſuo baptiſmo, & de illo Christi, dicit: *ego baptizavi vos aqua, ille vero baptizabit vos in Spiritu Sancto*.

Ad VII. Nemo unquam deliravit adeo, ut diceret Spiritum Sanctum eſſe materiam baptiſmi; ſed tantum omnes dicunt, materiam eſſe aquam, & Spiritum Sanctum importare vel cauſſam efficientem primariam gratiæ, vel ipſam gratiam, quæ eſt effectus baptiſmi.

Ad VIII. Quamvis aliquando dicatur, baptiſmum Chriſti miniſtrandum eſſe in igne, nemo tamen inſulſe aſſeruit, ignem eſſe baptiſmi Chriſti materiam; ſicut Patres omnes aſſeruerunt, ejuſdem materiam eſſe aquam. Immo ipſamet Eccleſiæ traditio aquam uſurpavit, & non ignem, pro baptiſmi materia; quod quidem eſt ſufficiens ad intelligendam diverſitatem, quæ in baptiſmo Chriſti intercedit inter aquã, & ignem. Certum enim eſt, æque a primordiis Eccleſiæ Chriſti, & omnes baptizaſſe in aqua, & neminem baptizaſſe in igne. Denique ignis, qui legitur in Evangelio Matthei, non importat materiam, ſed Symbolice ſignificat baptiſmi effectum, quod appoſite explicat Eſtius in 4. diſt.3.§.7. *In priori enim ignis poſtponitur Spiritui Sancto, in poſteriori aqua præponitur. Ex quo datur intelligi, ibi quidem ignis vocabulum adjunctum, tanquam ejus quod antecedit determinationem, qua nimirum certa proprietas Spiritus Sancti deſignaretur: hic vero aquam priori loco nominatam, ne per eam proprietas aliqua Spiritui Sancto adjuncta intelligeretur, ſed in ſignificatione ſua propria acciperetur*.

Ad IX. Chriſtus nec arguit, nec exprobravit, ſed docuit tantum Nicodemum, quando ei dixit; *tu es Magiſter in Iſrael, & hæc ignoras?*, ut ſcripſit Auguſtinus tract. 12. in Joannem; ſcilicet, *quod homini non inſultaret, ſed ejus ſuperbiam ſanando, ad humilitatem diſponeret*. Ulterius dici poteſt, quod poterat quoque Chriſtus Nicodemo exprobrare, quia neſciret, hominem denuo naſci poſſe, non corpore, ſed ſpiritu; debebat enim ſcire, ſpiritualiter intelligenda eſſe, quæ dicuntur apud Ezechielem cap. 36.: *effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris &c. & dabo vobis cor novum*: & pariter Pſal. 103. *Emitte ſpiritum tuum & creabuntur, & renovabis faciem terræ*: quæ intelligenda ſunt de renovatione, & creatione interiori & ſpirituali per gratiam Animæ infundendam; & hæc Nicodemus non intelligebat, quia aſſuetus erat mundationibus materialibus Phariſæorum; & ideo merito fuit a Chriſto exprobratus.

Ad X. Chryſoſtomus ait, in ſacris Scripturis gratiam Spiritus Sancti modo deſignari per ignem, modo per aquam; nunquam tamen docuit, quod per aquam & per Spiritum Sanctum idem ſignificetur, ac importetur; & præcipue loquendo de baptiſmi materia.

Ad XI. Quæ ſuperius tribuebatur Stephano, in altero Codice tribuuntur Siricio; unde quæ dicta ſunt ad objectionem, quæ Stephani auctoritatem continebat, dicenda pariter modo occurrunt ad illam, quæ Siricii teſtimonium nobis opponit. Revera nemo ex Pontificibus, qui Siricio ſucceſſerunt, illius reſponſi mentionem fecit; immo potius omnes unanimiter docuerunt, & præcipue Gregorius IX., & Innocentius III., quos ſupra laudavimus, baptiſmum invalidum omnino eſſe, ſi in alio liquore, quam in aqua naturali & elementari, conferatur.

Ad XII. Aqua naturalis poteſt etiam benedici, & non habet cum benedictione oppoſitionem; unde poteſt eſſe, immo debet eſſe, quod aqua ſit naturalis, & elementaris, & ſit etiam benedicta; ſed hoc ut clarius pateat.

Pro ultima Diſſertationis parte conveniunt omnes, quod quælibet aqua naturalis elementaris ſit materia neceſſaria baptiſmi, & ſufficiens ad ejus validitatem, ita ut baptiſmus cum ipſa miniſtratus validus ſit omnino dicendus; attamen dicunt quoque, quod non ſit licitus, quia ad hoc requiritur ut aqua ſit benedicta. Et hoc quidem extra neceſſitatis caſum, quia in caſu neceſſitatis quælibet aqua eſt materia apta baptiſmi. Benedicitur autem aqua, vel pridie Paſchatis, vel pridie Pentecoſtes, & benedicta ſeu conſecrata

crata asservatur in Baptisterio, adhoc ut in Baptismi collatione adhibeatur, Quod quidem constat & ex antiquis Patrum Statutis, & ex Conciliis omnibus provincialibus post Tridentinum,& ex omnibus peculiarium Diœcesum ordinationibus, quæ cautiones præscribunt circa sacrum fontem adhibendas, atque servandas. Attamen quia Hæretici quidam benedictiones hasce in aqua baptismatis exsecrabantur; ideo hic primitus illorum errores enumeramus, & postmodum quoque in subsequenti conclusione confutabimus,

Primo, *Waldenses*, deridebant benedictiones omnes, quas faciebat Ecclesia super panem, super aquam, & super oleum, Refert Raineris in Fragmento, quod legitur apud Claudium Coisfordium contra Waldenses; & refert pariter Æneas Silvius in hist. Bohem. cap. 35. His adhærebant *Flagellantes*, qui Bernardo Lutzenburgo teste, dicebant, *aquam benedictam nihil habere efficaciæ*; adhærebat Lollardus, qui *consecrationes, & benedictiones salis & aquæ nihil esse*,asserebat; ut narrat Trithemius in Chronico Hisaurgiensi de anno 1315. Adhærebant denique *Wiclefitæ*, volentes,*benedictiones salis,aquæ, vini, & olei, nullam habere efficaciam*, quod Bernardus Lutzenburgus pariter testatur,

Secundo, *Thaboritæ* volunt, *baptismum simplici unda ministrandum esse*; unde nullam benedicunt aquam, ex testimonio Æneæ Silvii epist. 130. *Pigardi* quoque simplici & nuda aqua baptizabant, nec salem, nec aquam benedicebant; ut narrat Joannes Schelechta in epist. ad Erasmum,

Tertio, Lutherus in lib. *de Visione Danielis*, contra Catharinum, damnavit *omnes creaturarum benedictiones*; & Calvinus lib.4. Institut.cap.10.§.20. scripsit; *aquæ lustralis institutionem nullo modo à Spiritu Apostolico proficisci potuisse,quando quidem, nihil aliud sit, quam baptismi profanatio, & quasi repetitio*. Et cap.15. §.19: *inventa est aquæ benedictio, vel potius incantatio, quæ veram aquæ consecrationem pollueret*.

Quarto, *Magdeburgenses* Centuria 2.c.2, tribuunt aquæ consecrationem Alexandro I. at postmodum subdunt: *verum hæc omnia Ethnico alicui Pontifici, qui tum Romæ adhuc sua Collegia habebat, potius tribui possunt, quam Episcopo Ecclesiæ*.

Quinto, *Tilmannus Heshusius* inter sexcentos Papistarum errores,loco 27. ponit *usum aquæ lustralis, quam vocat manifestam Magiam, præter Verbum Dei*.

Dicimus II., aquæ baptismalis benedictionem esse in se licitam, ad licitum baptismi solemnis usum adeo necessariam, ut sine illa baptismus sit quidem validus, non autem sit licitus.

I. Probatur ex ritu benedictionum aquæ, qui adhuc servatur in Ecclesiis per totum Orbem diffusis. Et primo quidem in Græcia hæc præscribit Græcorum Euchologium fol. 112. *in ordine parvæ benedictionis*. „ Pro hujus aquæ sanctificatione,virtute, & operatione, & „ Spiritus Sancti missione,Oremus: *Chorus*: Kyrie eleison, Pro accessione in „ hanc aquam purgativæ substantialis „ Trinitatis operationis, Oremus: *Chorus*: Kyrie eleison. Ut hæc aqua fiat „ animarum & corporum medela, & „ omnis imminentis exercitus aversio, „ Oremus: *Chorus*: Kyrie eleison. Ut „ demittas in ipsam gratiam redemptionis, & benedictionem Jordanis, Oremus: *Chorus*: Kyrie eleison. Ut Dominus Deus constituat filios, & hæredes regni ipsius per hujus aquæ transumptionem, & aspersionem, Oremus: *Chorus*: Kyrie eleison. Deinde „ dicit hanc Orationem. *Domine Deus „ noster, qui magnus es consilio, & operibus admirabilis,qui ex luto viventes oculos operatus es, & lavare jussisti, lumen „ habitare præparasti verbo, qui adversantium passionum turbines, turbas, & dolorem ferentes, voluptatum turbas reconde facis; tu, humanissime Rex, qui dedisti nobis niveo fulgore lucentem ferre „ stolam ex aqua. & spiritu, etiam per hujus aquæ transumptionem, & aspersionem „ tuam, nobis dimitte benedictionem abstergentem passionum sordes &c. Inclina Domine aurem tuam, & exaudi nos, qui in „ Jordane baptizari passus es, & sanctificans aquas benedic etiam nos per inclinationem propriæ cervicis,significantes ipsum „ servitutis statum, & fac nos dignos impleri sanctificatione tua, per hujus aquæ „ transumptionem, ut sit nobis Domine in „ salutem animæ, & corporis*. Deinde capiens pretiosam Crucem benedicit „ aquas ter demittens & attollens illam „ rectam. Mox post sanctificationem „ sic aspergit totum populum & mansionem:

„ nem: populus autem canit præsentem
„ versiculum. *Pauperes sancti fontem me-*
„ *dicinæ possidentes, remedia præbete omni-*
„ *bus indigentibus, tanquam maximis mu-*
„ *neribus digni effecti a perenni fonte Sal-*
„ *vatore nostro: dicit enim vobis Dominus*
„ *tanquam imitatoribus Apostolorum: ecce*
„ *dedi vobis potestatem contra Spiritus im-*
„ *mundos, ut ipsos ejiciatis, & curetis om-*
„ *nem infirmitatem, & languorem.* „

II. Probatur de Ecclesia in Armenia. Et
quidem Pontificale Armenorum in
Canone benedictionis aquæ dicenda
præscribit. „ Adjuro te creatura aquæ
„ in nomine ✠ Patris omnipotentis, &
„ in nomine Jesu ✠ Christi Filii ejus
„ Domini nostri, & in virtute Spiri-
„ tus ✠ Sancti, ut fias aqua adjurata, &
„ benedicta ad propulsandam & effu-
„ gandam omnem potestatem inimici,
„ & eundemmet inimicum eradicare
„ valeas, una cum Angelis suis aposta-
„ tis per virtutem ejusdem Domini no-
„ stri Jesu Christi. *Adjuratio aquæ.*
„ Adjuro te substantia aquæ in nomine
„ Dei Patris omnipotentis, & in nomi-
„ ne Filii ejus Jesu Christi, & in gloria
„ Sancti Spiritus, ut fias efficax per ad-
„ jurationem homini, ad fugandam ne-
„ quitiam Satanæ, & ipsum Satan valeas
„ radicitus evellere cum omnibus An-
„ gelis ejus. *Oratio aquæ.* Domine Deus
„ Salvator hominum, qui confirmasti
„ universa super aquas, inclina ad pre-
„ ces nostras, & hanc (*unam ex quatuor*
„ *elementis*) aquam præparatam multi-
„ plici usui benedic ✠ per infusionem
„ gratiæ tuæ, ad effugandos Dæmones,
„ ad pellendos morbos, & ad omnia,
„ quæ resperserit in domibus & locis
„ Christianorum, mundanda, & ad pro-
„ pulsandum malum, & etiam in quem
„ locum pervenerit, recedat Spiritus
„ nequam, & morbus, & immunditia,
„ & aura corrumpens, & omnes insidiæ
„ Dæmonum, & tribuat sanitatem, pro-
„ pter invocationem sancti nominis tui,
„ & potentiam Domini nostri Jesu Chri-
„ sti. *Et hic miscetur sale aqua & figu-*
„ *tur ✠ Cruce cum gratiarum actione, ser-*
„ *vaturque in Ecclesiis. Benedictio aquæ.*
„ Deus, qui ob salutem humani generis
„ tribuisti in manu præcipuorum Sacra-
„ mentorum aquæ substantiam, inten-
„ de nunc Domine voci precationum
„ nostrarum, & elementari aquæ huic,
„ quæ est purgatrix corporalium sor-
„ dium, virtutem benedictionis tuæ
„ infunde, ut creatura hæc tua, quæ in-
„ servit venerabili tuo Sacramento, ef-
„ fectum nunc sumens divinæ gratiæ,
„ abjiciat Dæmones, morbosque pellat,
„ utque domus, vel loca fidelium, in qui-
„ bus hæc aspersa fuerit, careant omni
„ immunditia, liberentur ab omni no-
„ vo flagello, neque in illis ultra resideat
„ spiritus pestilens, nec aura cor-
„ rumpens, & recedant omnes insidiæ
„ latentis inimici, etsi quid fuerit con-
„ trarium vel obnoxium incolumitati,
„ etiam quieti habitantium in dictis lo-
„ cis, aspersione hujus aquæ annihilatum
„ effugiat, ut salus expetita per invoca-
„ tionem sancti nominis tui defensa fit
„ ab omnibus impugnationibus. Per
„ Dominum nostrum Jesum Christum.
„ *Hic Sacerdos accipiat sal, & in Crucis*
„ *forma mittat in aquam, dicendo*: Commi-
„ stio hæc salis & aquæ fiat in nomine ✠
„ Patris, & Filii ✠, & ✠ Spiritus Sancti.
„ *Oremus*. Deus invictæ virtutis auctor
„ & indeclinabilis imperii Rex, qui sem-
„ per magnificus es, & potens triumpha-
„ tor, qui reprimis vires dominationis
„ Adversarii nostri, qui satanicam vir-
„ tutem, & iracundiam omnipotenti
„ virtute tua expugnas, nunc cum timo-
„ re, & tremore supplices deprecamur
„ te, ut hanc creaturam salis & aquæ di-
„ gnanter suscipias, & gratia tua illu-
„ stres, & tua solita pietate sanctifices,
„ ut ubicunque fuerit aspersa hæc per in-
„ vocationem nominis tui sancti omnis
„ impugnatio immundi Spiritus abjicia-
„ tur, terrificusque conatus venenosi
„ invisibilis Serpentis procul pellatur,
„ & gratia spiritus tui sancti ubique no-
„ bis exposcentibus tribuatur. Amen.
„ *Diebus Dominicis hora competenti secun-*
„ *dum consuetudinem Sacerdos genibus fle-*
„ *xis coram sancto Altari illud primum*
„ *aqua benedicta aspergit, tum populum, &*
„ *interim canitur versiculus*: asperges me
„ Domine hyssopo, & mundabor &c. „

III. Probatur de Ecclesia Syriaca, sive
Chaldea. *Ex libro Ceremoniali, seu*
de ritu consecrationum Mar Michaelis
Chindesi, filii Eliæ Patriarchæ Antio-
cheni, quem scripsit anno 1167. „ Ordo
„ servandus circa orationes, & lectio-
„ nes dicendas in aquæ benedictione hic
„ est. Sustollens Minister Diaconus vas
„ hujus aquæ, quo scilicet utuntur pas-
„ sim ad eam aspergendam, cum alte-
„ ro vase hoc majore ad modum pelvis,
„ incedens, & cum eo totus Cleri ap-

,, paratus præcedens, dicunt suavi quadam modulatione ex Psalmo : *Vox Domini super aquas multas*. Et illud. *Viderunt te aquæ Deus, viderunt te, & timuerunt*. Cum vero ministrata fuerint prædicta vasa usque ad locum, ubi est aqua benedicenda, qui sustulit vas illud parvum aquæ, collocet illud super mensam, vel sedem aliquam ante presbyterium Capellæ præparatam, Crucem Cantores pariter super dictam mensam ponentes, recte collocent in suo stipite, & qui benedicit aquam, incipiens sic dicit; *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto; sicut &c.* dicentes Chori hinc inde dispositi responsa alternatim Psalmi *Miserere mei Deus*. Deinde orationes chonune appellatæ in secundo tomo alternatim pariter cantentur cum cantico : *Cantate Domino dulciter*; & deinde : *Magnificat anima mea Dominum &c.* Deinde orationes Sedro ; deinde qoloququojo sic appellatæ : deinde Psalmus ; *quid est tibi mare quod fugisti* : eodem ordine alternativo servato : deinde leguntur lectiones Mosi ex Genesi : *& servus Abrahæ decem camelos*; usque : *nuntiavit fratri suo verba hæc*. Deinde dicuntur litaniæ, postea Sedro; altera scilicet oratio prænominata ; deinde : *Sapientia divina animadvertit*, Demum Oratio, quæ sequitur in hunc modum, Mangnus es nimis Domine, & mirabilia opera tua, & non est sermo sufficiens, qui laudem & gloriam admirandæ tuæ majestatis intellectu personare queat &c. Tu Domine, qui hominem diligis, veni etiam nunc mediante descensu Spiritus Sancti, & benedic aquas istas: tribue illis gratiam Jordanis ✠, fac eas benedictionis fontes, munera sanctitatis, relaxationem & expiationem peccatorum ✠, sanitatem infirmorum ✠, auxilium debilium; quibus appropinquare nequeunt adversæ virtutes, plenas Dei virtute, adeo quod omnes, qui fuerint hac aqua respersi, & qui ex his communicaverint ✠ in animarum medicinam, & corporum ✠, in expiationem sive mundationem, passionum vel concupiscentiarum, in sanctificationem domorum ✠, custodiam adversitatum ac malorum omnium. Tu enim es, qui per aquam & spiritum renovasti naturam nostram, quæ ob peccatum tabefacta fuerat. Tu es, qui tempore Noe aquis peccatum demersisti. Tu es, qui genus hebræorum per aquas maris a servitute Pharaonis liberasti. Tu per ignem & aquas per manus Eliæ Prophetæ liberasti Israel ab errore Baal, & benedicens tu aquas istas per gratiam tuam concede omnibus illis, qui tetigerint eas, aut ejs communicaverint, aut quovis modo recta fide utantur ✠ benedictiones sanctitatis ✠ mundam sanitatem, medecinale restauratorum refrigerium, auxilium, liberationem a passionibus animæ, & corporis, ut per elementa, & homines, & Angelos, & per visibilia scilicet, & invisibilia, laudetur nomen tuum per omnia honorabile, & benedictum, Deus noster cum Patre, & Spiritu Sancto, ex nunc & usque in seculorum secula. *Clerus respondet*. Amen.

IV Probatur de Ecclesia Æthiopum in India. Libro enim Sacerdotali, quem *Sincsar* appellant ,, *Sacerdos aquam benedicturus, signat se prius signo Crucis, præmissaque ex animo oratione dominica, recitat reverenter Psalmum* : Miserere mei Dens : *oc deinde dicit orationem, quæ sequitur*, Gratias agimus, sive benedicimus ei, qui fecit bona super nos, Deo videlicet misericordiæ, Patri Domini nostri Jesu Christi. Orate, Domine Deus incipe omnia, Pater Domini nostri Jesu Christi, gratias agimus tibi propter omne opus, quatenus liberasti nos, & auxilio fuisti nobis, & custodisti nos, defensorque factus es nobis, corroborasti, ac pervenire fecisti nos usque ad hanc horam, & propter hoc petimus ac requirimus, ob adventum tuum amore ipsius hominis mundo exhibitum. *Hic dicit Diaconus* : attendite, & expetite. *Deinde dicit Sacerdos*. Da nobis perficere hunc diem sancte in omnibus temporibus vitæ nostræ, in omni pace cum timore tuo; ✠ omnem autem servitutem, vel invidiam, ac omne consilium, & Satanæ omnia opera, consiliumque hominum malorum, & inimici secretum incursum, scilicet adversus nos ac molestiam ✠ fac distare, & recedere a me pariter, & ab omni populo tuo, ac etiam ab isto loco sancto tuo, omnia deinde bona, quæ bonificant, & quæ etiam vivificant, præcipe ut ea loquamur ,, &c.

,, &c. *Hic legitur Evangelium S. Joannis*
,, *&c. deinde Marci &c. Demum submissa*
,, *voce claudit hanc benedictionem cumCre-*
,, *do, & Ave Maria*. In Ordine Bapti-
,, smi Æthiopum : *postea dicit Sacerdos*
,, *sequentem orationem super fontem*. Deus
,, Prophetarum, Domine Apostolorum,
,, qui nuntiasti adventum Christi tui per
,, os Prophetarum sanctorum, ante-
,, quam mitteres Joannem Prophetam,
,, qui præcederet ante te : rogamus te,
,, & quæsumus o amator humani generis
,, pro famulis tuis, qui venerunt ad te,
,, & virtus tua adsit huic fonti &c. *Et*
,, *insuflat in aquam in modum Crucis di-*
,, *cens* ; Sanctifica hanc aquam, & hoc
,, oleum, & sint in ablutionem rege-
,, nerationis, & in vitam æternam,
,, Amen. O Sancte tona super hanc
,, aquam, & da ei gratiam, salutem,
,, & benedictionem Jordanis, ut ab ea
,, fugiant omnia, quæ malignantur ad-
,, versus creaturas tuas. *Diaconus dicit*.
,, In Orientem aspice Sacerdos, & dis-
,, sipentur coram signo Crucis omnes
,, vires eorum, qui sunt in aqua, &
,, terra, qui non videntur, nec lateat
,, in hac aqua superbia tenebrosa, nec
,, descendat cum iis, qui baptizantur,
,, malignus spiritus, qui obtenebret eo-
,, rum mentem, & perturbet cor. Ro-
,, gamus te omnes, Domine, ut facias
,, hanc aquam esse aquam quietis, Amen
,, &c. Aquam salutis, Amen. Ut sit
,, in ablutionem turpitudinis animi, &
,, corporis, Amen. Aqua in absolutio-
,, nem, & remissionem omnium pec-
,, catorum, Amen : lumen animi &
,, corporis, Amen ; ablutio in regene-
,, rationem ; Amen. Dominus Deus no-
,, ster, qui sedes super Cherubim, in-
,, tende oculos, qui habitas in Cœlo ;
,, aspice & visita creaturam tuam : da
,, huic aquæ donum Jordanis magnum,
,, potens, & cœleste, & descendat Spi-
,, ritus Sanctus super eam ; Amen. Do-
,, na ei benedictionem Jordanis, da ei
,, virtutem, ut sit aqua vitæ, aqua san-
,, ctitatis, aqua mundationis peccato-
,, rum, Amen : aqua lotionis & rege-
,, nerationis, Amen. Dona ei, ut si
,, quis est latens extra eum spiritus ma-
,, lignus, non revertatur amplius ad
,, eos, qui baptizantur, Amen : nec
,, spiritus diei, Amen : nec spiritus
,, noctis, Amen ; nec spiritus aeris,
,, Amen : nec spiritus superbiæ, qui sub
,, terra est, Amen : at arce omnes ma-
,, lignos spiritus, virtute & benignita-
,, te tua, & frangantur coram signo Cru-
,, cis Filii tui. *Amen. Amen*. Zaga Za-
,, bo Episcopus Æthiops in Confessione
,, fidei Æthiopicæ ait; *& aqua, quo bapti-*
,, *zantur apud nos, exorcismis consecratur,*
,, *& benedicitur*. Franciscus Alvaresius
,, lib. *de Regno Pretiosi Joannis* cap. 37.
,, *Monachi, & Sacerdotes semper habent*
,, *in promptu vas æneum aqua benedicta re-*
,, *fertum. Nam qui illis in plateis stant*
,, *obviam, hujusmodi ab iis aquam cum be-*
,, *nedictione petunt, qua cibum, & potum*
,, *aspergunt*. Hieronymus Osorius lib. 3.
,, *de gestis Emmanuelis, Regis Lusitaniæ*
,, fol. 119., scribit. *Christiani in India*
,, *in ingressu templi, perinde atque nos fa-*
,, *cimus, lustralibus aquis asperguntur*.

V. Probatur de Ecclesia Moscovitica. Alexander Gaguinus in descriptione Sarmatiæ Europæ. *Moscovitæ aquam baptismatis pro singulis infantibus consecrant. Quos etiam, qui gravius aliquid deliquerint, aqua sacrata abluunt, quam in Epiphania Domini toto fluvio, vel stagno, secundum morem consecrato, hauriunt, & pro abstergendis noxialibus delictis, per integrum annum in templo reservant*. Sigismundus Liber Baro &c. in Comment. rerum Moscovitarum C. de Baptis. *Aqua baptismatis singulis infantibus consecratur, & continuo post baptismum extra templi portam effunditur*. Antonius Possevinus Commentario primo de rebus Moscoviticis. *Ægroti vix ullum remedium adhibent, quam vel cremati vini, vel aquæ, in quam Sanctorum Reliquias posuerint, potum; vel aquæ a Sacerdotibus orationibus sanctificatæ aspersionem: D. Nicolaum magno pere venerantur, quem non depictum tantum, sed pene totum exsculptum vidimus non procul a Novogardia magna, cum Monachi nobis obviam venissent, in altera patina aquam benedictam, & Crucem, in altera vero panem & sal, ut solent, offerentes*, Quæ quidem omnia monumenta, quæ transcripsimus a Coccio in thesauro tom. 2. lib. 5. de baptismo art. 8., satis probant universalitatem apud omnes Ecclesias traditionis circa benedictionem aquæ, quæ in baptismi Sacramento pro remota necessaria & licita materia adhibetur.

VI. Probatur ex Conciliis. Concilium Carthaginense, quod celebratum est circa medium tertii seculi cap. 18. *Se-*

datus a Tuburbo dixit : in quantum aqua Sacerdotis prece in Ecclesia sanctificata abluit delicta , in tantum hæretico sermone , velut cancer, infecta cumulat peccata . Concilium Moguntinum , quod habitum est circa medium seculi xvi. c.39. *Veterem morem in Ecclesia sequimur, dum salem , aquam , & cæteras quasdam res in usum fidelium per orationes in verbo Dei præparamus . Quem morem nemo reprehendat , qui secum reputaverit , Ecclesiam inter cætera salutis , & utilitatis suæ tum augendæ tum conservandæ præsidia etiam exorcizandi potestatem contra insidias Dæmonum , aliasque noxias pestes avertendas , accepisse* . Concilium Mediolanense, vel S. Carolus , Cardinalis & Mediolani Archiepiscopus , qui refertur in actis Ecclesiæ Mediolanensis part.4. de baptismi administrat . *Quod igitur ad hujus Sacramenti materiam pertinet , id animadvertet ; ut aqua (quæ materia Sacramenti baptismi est) non solum vera naturalisque sit , sed etiam eo ipso anno (quemadmodum sancte cautum est) benedicta in Sabbato Paschæ Resurrectionis Domini , aut Sabbato Pentecostes. . . Aquam baptismalem (quoniam puram illam quidem , mundam , nitidamque esse , ob tanti Sacramenti dignitatem , convenit) in ipso fonte per totum annum , quoad ejus fieri potest , tum decore , tum pure conservabit . Quam ob causam tum fontem pro Sacramenti majestate ex eo præscripto decenter extructum ornatumque habebit , tum etiam totum ipsius fontis opus undique ita contectum tenebit , ut nec pulvis , nec ullæ aliæ sordes intro penetrent , quibus aqua corrumpi , aut impura fieri possit* . Quibus additur Rituale Romanum tit. de Sacram. Bapt. §. de materia . *Aqua solemnis Baptismi sit eo anno benedicta in Sabbato Sancto Paschatis , vel Sabbato Pentecostes , quæ in fonte mundo nitida & pura diligenter observetur . . . . Si aqua benedicta tam imminuta sit , ut minus sufficere videatur , alia non benedicta admiscere potest ; in minori tamen quantitate . Si vero corrupta fuerit , aut effluxerit , aut quovis modo defecerit , Parochus in fontem bene mundum ac nitidum recentem aquam infundat , eamque benedicat ex formula , quæ infra præscribitur . Sed si conglaciata sit , curetur , ut liquefiat ; sin autem ex parte congelata sit, aut nimium frigida , poterit parum aquæ naturalis non benedictæ calefacere , & admiscere aquæ baptismali in vasculo ad id parato , & ea tepefacta ad baptizandum uti , ne noceat infantulo .*

VII. Probatur ex Patribus Græcis . Basilius Magnus in Psal.28. *In universo orbe baptismatis administratur mysterium , divina invocatione aquarum sanctificante naturam* . Et lib. *de Spiritu Sancto* cap.27 *Consecramus aquam baptismatis , & oleum unctionis ; præterea ipsum , qui baptismum accipit , ex quibus scriptis ? Nonne a tacita secretaque traditione ?* Cyrillus Hierosolymitanus Catech.3. *nam & illa , quæ in aris offeruntur, cum natura sint pura, invocatione Dæmonum impura efficiuntur : sic contra aqua simplex per Sancti Spiritus, Christi , & Patris invocationem accepta virtute sanctitatem consequitur*. Thoephilus Alexandrinus lib.1. Paschali . *Aqua in baptismate adventu Spiritus sanctificatur* . Joannes Chrysostomus in Psal.22. *Aqua primatum tenet in elementis , sed cum aquæ elementum acceperit Spiritum Sanctum fit Sacramentum , & jam non erit aqua potationis , sed sanctificationis , non erit aqua communis , sed refectionis . Per istam aquam educit purgatos , facit perfectos, ratione charitatis & gratiæ, illuminans & replens eos , ut ubi abundaverat peccatum, faceret divites in gratia* . Et sermone in Pentecoste de Spiritu Sancto . *Spiritu Sancto Sacerdotes ordinantur . Doctores declarantur . unguentum consecratur , aqua purgantur , dæmones abiguntur* .

III. Probatur ex Patribus Latinis . Tertullianus de Baptis. cap.4. *Omnes aquæ de pristina originis prærogativa Sacramentum sanctificationis consequuntur , invocato Deo : Supervenit enim statim Spiritus de cœlis , & aquis superest sanctificans de semetipso , & etiam sanctificatæ vim sanctificandi combibunt* . Cyprianus epist.70. *Oportet ergo mundari , & sanctificari aquam prius a Sacerdote , ut possit baptismo suo peccata hominis , qui baptizatur , abluere ; quia per Ezechielem Prophetam Dominus dicit . Et aspergam super vos aquam mundam , & mundabimini ab omnibus immunditiis vestris . Quomodo autem mundare , & sanctificare aquam potest , qui ipse immundus est !* Ambrosius lib.1. de Sacram. c.5. *Quare prior descendit Christus , postea Spiritus , cum forma baptismatis , & usus hoc habeat , ut ante fons consecretur , & tunc descendat , qui baptizandus est ? Nam*

ubi

ubi primum ingreditur Sacerdos exorciſmum facit; ſecundo ſuper creaturam aquæ invocationem, poſtea & precem defert, ut ſanctificetur fons, & adſit præſentia Trinitatis æternæ. Chriſtus autem ante deſcendit; ſecutus eſt Spiritus. Qua ratione? ut non quaſi ipſe agere Dominus Jeſus ſanctificationis myſterio videretur, ſed ſanctificaret ipſe, ſanctificaret & ſpiritus. Auguſtinus lib. 50. Hom. hom. 27. *Quia baptiſmus, ideſt, ſalutis aqua, non eſt ſalutis, niſi nomine Chriſti conſecrata, qui pro nobis ſanguinem fudit, cruce ipſius aqua ſignatur.* Et lib. de Bapt. cont. Donatiſtas lib. 6. c. 25. *Si non ſanctificatur aqua, cum aliqua erroris verba per imperitiam precator effundit, multi non ſolum mali, ſed etiam boni fratres, in ipſa Eccleſia non ſanctificant aquam. Multorum enim preces emendantur quotidie ſi a doctioribus fuerint recitatæ, & multa in eis reperiuntur contra catholicam fidem. Numquid ſi manifeſtarentur aliqui baptizati, cum illæ preces ſuper aquam dictæ fuiſſent, juberentur denuo baptizari? Quid ita? Quia plerunque precis vitium ſuperat precantis affectus; & quia certa illa evangelica verba, ſine quibus non poteſt baptiſmus conſecrari, tantum valent, ut per illa ſic evacuentur, quæcunque in prece vitioſa contra regulam fidei dicuntur: quemadmodum Dæmonum Chriſti nomine excluditur &c. Si aliquis malus itaque perverſus precem integram dicat, & nulla ex parte fidei catholicæ adverſam, non ideo ipſe rectus eſt, quia illa recta eſt; & ſi in aliquibus perverſam afferat precem, Deus adeſt verbis evangelicis ſuis ſine quibus baptiſmus Chriſti conſecrari non poteſt, & ipſe ſanctificat Sacramentum ſuum.*

Opponunt I. Si pura ſit aqua, ſeu ſi utentes non contaminet, cur peculiari benedictione conſecratur, antequam Catechumeno applicetur?, cur precibus ſanctificatur, niſi ut ea, quam traxit ex principio malo, immunditie liberetur? Sic nonnulli Manichæorum Diſcipuli loquebantur, quod & in objectionibus in hac diſſertatione poſitis tetigimus. II. Omnis aqua ſufficit ad Baptiſmi valorem: ergo non requiritur ut ſit benedicta. III. Benedictio aquæ eſt ex inſtitutione Eccleſiæ: ergo prætermitti poteſt abſque culpa, & abſque invaliditatis baptiſmi defectu. IV. S. Thomas docet, quod aqua benedicta adhibenda tantum ſit, propter baptiſmi ſolemnitatem: ergo non pertinet ad baptiſmi ſubſtantiam, ſed tantum ad ritum. V. Si eſſet neceſſaria ad Baptiſmum aqua benedictione conſecrata, non eſſet adeo facilis, & pervius baptiſmi uſus, ut Chriſtus voluit, & declaravit, quia aqua benedicta non eſt omnibus obvia, ut eſt aqua naturalis & elementaris. VI. In Scripturis non legitur hujuſmodi benedictionis aquæ præceptum: ergo nec a Chriſto, nec ab Apoſtolis fuit Eccleſiæ datum.

Reſpondemus ad I., quod illa aquæ ſanctificatio non ideo fit ab Eccleſia, ut immunditia, quam fingunt Manichæi, ab ea depellatur, ſed myſterii & doctrinæ cauſſa adhibetur. Per eam nauque conciliatur reverentia Sacramento, colitur contactus ille carnis, quo Chriſtus conſecravit Jordanis fluenta, quando a Joanne baptizatus eſt, & Catechumeni docentur mirabilem baptiſmi effectum; ut S. Thomas docet.

Ad II. Fatemur quidem, Chriſtum voluiſſe, ut baptiſmus conſtaret aqua, & aqua naturali: aqua quidem, quia ablutio aquæ maxime eſt apta ad ſignificandum baptiſmi effectum, hoc eſt animæ interiorem ablutionem; & aqua naturali quoque, ut baptiſmus facilior evaderet, quia aqua naturalis ubique fere invenitur. Alias congruentias adducunt Patres, & præcipue Tertullianus lib. de bapt., Cyprianus epiſt. 76., Ambroſius l. 4. in Lucam, Auguſtinus l. 12. cont. Fauſtū, & S. Thomas 3. par. q. 66. art. 3. Aqua autem naturalis ea omnis eſt, non quæ opponitur benedictæ, quia etiam benedicta poteſt eſſe naturalis; ſed quæ opponitur artificiali. Hinc valet baptiſmus datus aqua maris, fluminis, pluviæ, reſoluta ex nive, glacie, grandine, pruina, transfuſa per cineres, per balnea ſulphurea, aut per alia loca mineralia, adhibita ad piſces, carnes, aliaque alimenta decoquenda; niſi tamen aqua iſta tantam ſpirituum copiam contraxerit, ut ſpeciem mutaverit. Aqua vero expreſſa ex roſis, floribus, herbis &c., item Cerviſia, Juſculum bene decoctum, ſudor, lac, urina, lacrymæ, ſaliva, phlegma, nec etiam ſunt aquæ naturales, adeoque invalidum baptiſmum faciunt. Si autem liquor

liquor aliquis sit dubius, & urgeat extrema necessitas, licet cum eo baptizare, sed conditione apposita; *si hæc materia idonea est ad baptizandum*; ita tamen, ut quando occurrit aqua certa; denuo baptizandus sit, etiam cum conditione; *si non es baptizatus &c.*

Ad III. Concedimus totum, si de validitate baptismi sit sermo: at negamus de ejusdem baptismi licita administratione; quia quum aquæ benedictio sit ex institutione Ecclesiæ, ut Adversarius fatetur, non licet eam transgredi sine necessitate, & per consequens non est licitum illam omittere absque culpa.

Ad IV. Hæc sunt verba S. Thomæ 3.par. q.66. art.3. ad 5. *Dicendum, quod illa benedictio, quæ adhibetur aquæ, non est de necessitate baptismi, sed pertinet ad quandam solemnitatem, per quam excitatur devotio fidelium, & impeditur astutia Dæmonis, ne impediat baptismi effectum.* Scripsit autem quoque idem S. Doctor in 4. dist.5. q.2. art.1. quæstiuncula 1, in corp. *Dicendum, quod non licet benedictionem prætermittere propter Ecclesiæ institutionem.*

Ad V. Aqua benedicta exigitur in solemni baptismi administratione, quæ quidem non premitur temporis angustiis, sicuti est in casu necessitatis, in quo qualibet aqua naturalis sufficit. Cæterum si difficultas aliqua exoriatur circa aquam benedictam, vel quia deficere potest in baptisterio, vel alia quacunque ex caussa, S. Carolus citato loco hanc præcipit cautionem adhibendam, *Quod si intra annum præ temporis diuturnitate, aliave causa illam corrumpi contigerit, in sacrarium prope fontem Parochus projiciet, statimque, & fontem purgabit. Et vero si in urbe est, ad Metropolitanam; si in Diœcesi, ad Plebanam Ecclesiam veniet, unde proprio vasculo nitida aquam baptismalem accipiat, in Parochialemque Ecclesiam secreto ferat; ubi quam primum in fontem effundet, baptismalique aquæ allatæ tantum etiam aquæ puræ nitidæ, & recentis addet, quantum satis erit. Hoc ipsum quoque præstabit, si etiam aqua baptismalis per annum aliqua moda defecerit.*

Ad VI. Quamvis in Scripturis non legatur aquæ benedictio, legitur tamen in Patribus priorum seculorum, & præcipue in Auctore libri de Ecclesiastica hierarchia cap 2., qui tribuitur Dionysio Areopagitæ, in Basilio lib. de Spiritu Sancto, cap.27.; in Euchologio, quo a mille & amplius annis Græci utuntur. Immo apud Occidentales ab Ecclesiæ incunabulis ad hæc usque tempora, mos ille, de quo agitur, invaluit. Et orationes, quibus ea benedictio perficitur, legere est apud S. Gregorium in Sacramentario, Alcuinum, & alios, qui de divinis officiis scripsere. Hoc tamen Græcos inter, & Latinos discrimen intercedit, quod Græci aquam baptizandis Catechumenis destinatam in aliam diem non servant, sed toties consecrant, quoties quis baptismo offertur. E contra Latini bis tantum in anno, Sabbatis nimirum Pascham, & Pentecostem immediate præcedentibus eam sanctificare soliti sunt. Græci insuper in aqua calida baptizant. Hujus autem binæ diversitatis rationem desumit Arcudius ex trina immersione, qua utuntur Græci. *Cum enim Græci*, inquit, *soleant infantes totos in aquam mergere (quæ etiam causa potissima est, cur aquam calefaciant) non videtur honestum moraliter loquendo, ut eadem aqua, quippe quodamoda polluta, diu servetur, ut aliis baptizandis inserviat.*

DIS-

DISSERTATIO CCCXXXX.

De Materia proxima baptismi. Quinam fuerint errores, & opiniones circa eandem? An immersio, & eadem trina, fuerit in baptismo antiqua & necessaria? An modo ad baptismi substantiam pertineat, ita ut baptismus aspersione, vel infusione, & sine trina mersione, datus, non valeat? Et quinam fuerint ritus in trina mersione adhibiti?

Ateria remota baptismi, quod sit aqua naturalis & elementaris, in præterita dissertatione vidimus; quod debeat esse benedicta, si non ad validam, ad licitam tamen baptismi administrationem, pariter statuimus. Remanet modo agendum de ejusdem Baptismi materia proxima, quam omnes conveniunt esse ablutionem. Cujus rei ratio est, quia per ablutionem applicatur aqua, quæ est materia remota, per verba ab abluente Ministro prolata. Ipsa etiam ablutio baptizantis actionem, & baptizati passionem, significat; adeoque illa opportunior nequit alia assignari ad Sacramentum baptismi, quod non in aliquo permanente, sed in usu, & in actione successiva & fluente consistit. Et hinc est quod ad eam requiratur motus aliquis successivus, ratione cujus corpus vere ablui dicatur; unde per unam, aut alteram, aquæ guttulam baptismus minime perficeretur; nec etiam perficeretur nive, aut glacie, vel grandine, quia licet hæc ab aqua essentialiter non differant, quia tamen non fluunt, non sunt ad abluendum idonea, donec liquefiant. Nec etiam perficeretur, si aqua, non carnem, sed crines, aut vestes tantum Catechumeni, attingeret. Quinimmo alii etiam dubitant, an perficiatur, ubi tantum pes, aut manus, perfunditur, quia in his casibus dici nequit, quod homo sit simpliciter, & absolute ablutus. Ablutio autem hæc tribus perficitur modis, immersione nimirum, aspersione, & infusione. Modo immersione utuntur Græci, & olim etiam Latini utebantur, qui ad præsens infusionem ut plurimum adhibent. Procedimus nunc ad errores, & opiniones, circa materiam proximam baptismi recensendos, & quidem

Primo, Magnus, qui tertio seculo erat in Africa Episcopus, dubitavit, an valeret baptismus datus, vel per aspersionem, vel per infusionem. Consuluit Cyprianum, qui tunc temporis inter vivos erat; & Cyprianus hæc ei respondit; quæ referuntur in lib. 4. epist. ejus 7. *Quæsivisti etiam, frater charissime, quid mihi de illis videatur, qui in infirmitate, & languore, gratiam Dei consequuntur, an habendi sint legitimi christiani, eo quod aqua salutari non loti sint, sed perfusi.*

Secundo, dicitur, quod dubitaverit etiam Cornelius Papa, eo quod scripserit ad Fabium Antiochenum de Novatiano, qui fuerat in lectulo mortis per infusionem baptizatus, si tamen talem baptismum percepisse dicendum est. At quum ejus verba obscura sint, non videtur sufficiens fundamentum, cui bene innitantur illi, qui hoc dubium Cornelio Papæ adscribunt. Revera tamen Cornelius Papa loquutus est de baptismo secundum effectum sumpto, non autem secundum substantiam. Dubitavit enim, ut

ut ait Jueninus in Comment. Dissert. 2. de bapt. cap. 2. art. 1. §. 2. „ an Nova-
„ tianus in cubili tinctus baptismatis
„ gratiam consecutus fuisset; nec hu-
„ jusmodi dubium illi peculiare fuit;
„ omnes enim antiquos Patres tenuit;
„ judicarunt nempe, baptisma, quod in
„ ultima vitæ periodo recipitur, non
„ sponte, seu ex Dei amore, sed ex so-
„ lo gehennæ metu expeti, proindeque
„ gratiam non conferre: ea de causa
„ in periculo baptizatos, a sacris Ordi-
„ nibus arcebant.

Tertio, Marcus, Archiepiscopus Ephesinus, in epist. encyclica post Concilium Florentinum scripta ad omnes Episcopos, non dubitavit, sed negavit, esse validum baptismum, qui per immersionem non sit datus. Subdit enim, quod si hic esset validus, duo darentur in Ecclesia baptismi, unus per immersionem, & alter per infusionem collatus. Et hæc sunt ejus verba: *bina baptismata peraguntur, alterum, quod trina immersione perficit baptizatum; alterum, quod aquæ infusione a summo vertice confertur.*

Quarto, Hieremias, Constantinopolitanus pseudo-patriarcha, baptismum per infusionem datum censura quidem notavit, sed irritum dicere non est ausus. Ait enim in 2. responso Censuræ a se ipso latæ adversus Lutheranos: *baptizabant veteres non manibus suis aquam baptizandis aspergentes, sed trina immersione evangelica dicta sequentes.*

Quinto, Lutherus, & Calvinus, eorumque Discipuli, videntur quidem probare baptismum per infusionem datum; at quia illum in Scriptura non inveniunt, & juxta ipsorum hypothesim, nihil est admittendum, quod in Scriptura non legatur, sequitur potius, ab ipsis hunc baptismum rejici, quam admitti. Et quanvis afferant factum Petri, qui una die quinque millia hominum, baptizavit, tamen ex hoc, non necessario, sed probabiliter, dicût, infertur, quod baptismus a Petro collatus fuerit per infusionem, & non per immersionem datus, ut ex Bossueto, Episcopo Meldensi, observat Jueninus citato loco: „ quanvis enim
„ probabiliter inferatur ex facto Petri,
„ qui una die quinque hominum millia
„ baptismate donavit, non elicitur ta-
„ men necessario: & sane (ut in suo de
„ Communione sub utraque specie O-
„ pusculo advertit illustrissimus, totoque
„ orbe christiano præclaris suis in hæ-
„ reticos operibus celeberrimus, Beni-
„ gnus Bossuetius, Episcopus Meldensis)
„ absolute loquendo, fieri potuit, ut Pe-
„ trus una eademque die tantum homi-
„ num numerum immerserit, in urnas
„ nimirum, seu hydrias ubique fere se-
„ cundum Judæorum purificationem
„ positas.

Dicimus I., immersionem, eamque trinam, fuisse antiquam in Ecclesia tum latina, tum græca, & usque ad XIII. Ecclesiæ seculum perdurasse in latina Ecclesia; in græca autem etiamnum perdurare.

I. Probatur Conclusio ex Scripturis. Joannis 3. legitur, quod Joannes Baptista baptizabat per immersionem; legitur enim ibi: *in Ænnon juxta Salim; quia aquæ multæ illic erant*: si igitur multæ erant aquæ, necesse est, ut baptismus per immersionem administraretur; quia, ut ministretur per infusionem, seu aspersionem, non multæ requiruntur aquæ, sed paucæ sufficiunt. Item Christus ipse per immersionem baptizatus fuit a Joanne, ut legitur Math. 3. *baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua* Si igitur ascendit de aqua: ergo prius immersus fuit in aqua.

II. Probatur ex Conciliis. Synodus Celychitensis in Anglia anno 8. sec. 16. celebrata cap. 11. *Sciant Presbyteri, quando sacrum baptismum ministrant, ut non effundant aquam super capita Infantium, sed semper mergantur in lavacro; sicut exemplum præbuit per semetipsum Dei filius omni credenti, quando esset ter mersus in undis Jordanis. Ita necesse est secundum ordinem servari, & haberi.* Adducuntur Euchologia Græcorum, quibus plus quam a mille annis usi sunt Græci, ubi de Ministro baptismatis, qui formam profert supra Cathecumenum, & dicitur de illo: *deducent eum, & educent*; quæ quidem verba immersionem significant. Item Concilium Constantinopolitanum I. Can. 7., & Quinisextum, Can. 95., tribuunt Eunomio quod unam tantum immersionem usurparet; unde volunt, quod prodierit Can. 50. inter illos, qui Apostolorum dicuntur; ubi dicitur; *Si quis Episcopus, aut Presbyter, non trinam immersionem unius mysterii celebret,*

sed

ſed ſemel mergat in baptiſmate, quod dari videtur in Domini morte; deponatur. Pariter de Ritualibus Græcorum loquitur Arcudius lib. 10. *de Sacram.* cap. 7. *Quum Græci ſoleant infantes totos in aquam mergere; cauſſa potiſſima eſt, cur aquam calefaciant;* & Goarius in Euchologio Græcorum idem confirmat. Denique Ordo Romanus cap. *de Sabbato Sancto* hæc præcipit. *Acceptis infantibus a Parentibus, vel a Patrinis eorum, baptizant eos ſub trina merſione, tantum ſanctam Trinitatem ſemel invocantes ita dicendo: ego te baptizo in nomine Patris, & mergit ſemel; & filii, & mergit iterum; & Spiritus Sancti, & mergit tertio.*

II. Probatur ex Patribus Græcis. Juſtinus Martyr loquens de illis, qui ad baptiſmum diſponebantur, & informabantur, in Apologia 2. habet: *deinde eo adducuntur a nobis ubi aqua eſt... nam in nomine rerum cunctarum parentis Domini Dei, & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, & Spiritus Sancti, in aqua tum lavantur.* Cyrillus Hieroſolymitanus Cath. 2. ait, baptizandos toto corpore enudari, & oleo ungi a ſummis capillis uſque ad plantam pedum, & deinde ad ſacrum lavacrum duci, & ter mergi in aqua: Baſilius lib. *de Spiritu Sancto* cap. 27 *Jam ter immergi hominem; unde ex Scriptura hauſtum? Reliqua item, quæ fiunt in baptiſmo, veluti renuntiare Satanæ, & Angelis ejus, ex qua Scriptura habemus? Nonne ex minime publicato & arcana hac traditione?* Chryſoſtomus hom. 6. in epiſt. ad Coloſſenſ. loquitur pariter de nuditate baptizandorum. *Hic nuditas, & illic nuditas. Sed illic quidem cum peccaſſet nudatus fuit, quoniam peccavit; hic autem nudatur, ut liberetur.*

IV. Probatur ex Patribus Latinis. Tertullianus lib. adverſ. Praxeam cap. 26. ait. *Noviſſime mandans*, (Chriſtus) *ut tingerent in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum; non in unum; nam nec ſemel, ſed ter, ad ſingula nomina in perſonas ſingulas tingimus.* Et lib. *de corona militis* cap. 3. *Dehinc ter mergitamur, amplius aliquid reſpondentes, quam Dominus in Evangelio determinavit.* Cyprianus epiſt. 76. reſpondit Magno, qui ab ipſo quæſierat, an valeret baptiſmus datus per aſperſionem, aut infuſionem, & dixit, in neceſſitatis caſu valere: ergo mos erat, baptiſmum dari per immerſionem; aliter nec Magnus quæſitum illud feciſſet, nec Cyprianus reſponſionem illam dediſſet. Ambroſius lib. 2. *de Sacram.* cap. 6. ait: *inventum eſſe quomodo homo vivus moreretur, & vivus reſurgeret. Quid eſt vivus? Hoc eſt vita corporis vivens cum veniret ad fontem, & mergeretur in fontem.* Et cap. 7. *Interrogatus es: credis in Deum Patrem omnipotentem? dixiſti: credo, & merſiſti, hoc eſt, ſepultus es. Iterum interrogatus es: Credis in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, & in crucem ejus? dixiſti: credo, & merſiſti. Tertio interrogatus es: Credis in Spiritum Sanctum: dixiſti: credo: tertio merſiſti.* Hieronymus Dial. adverſ. Luciferianos: *multa, quæ per traditionem in Eccleſia obſervantur, auctoritatem ſibi ſcriptæ legis uſurpaverunt, velut in lavacro ter caput mergitare:* Gregorius Magnus in Regiſtro l. 1. epiſt. 43. alias 41. *In una fide, non officit ſanctæ Eccleſiæ conſuetudo diverſa: nos autem quod tertio mergimus, triduanæ ſepulturæ Sacramenta ſignamus, ut dum tertio ab aquis infans educitur, reſurrectio triduani temporis exprimatur.*

V. Probatur ex antiquis Scriptoribus, qui apud Latinos de divinis officiis ſcripſerunt. Et quidem Alcuinus, Amalarius, Fortunatus, Walafridus, Strabo, qui omnes poſterioribus ſeculis vivebant, adeo trinæ immerſionis tenaces fuerunt, ut oppoſitum Hiſpanorum morem, quem non improbaverat Gregorius Magnus, & Toletana Synodus IV., tanquam errorem damnarint: ut legitur apud Alcuinum epiſt. 81. ad Paulinum, & 69. ad Fratres Lugdunenſes. His pariter adduntur, qui baptiſmi per immerſionem dati meminerunt, Auxilius, in præfat. lib. 2. *de validitate Ordinum* a Formoſo Papa collatorum; Fulbertus Carnotenſis ſeculo XI. epiſt. 1. ad Adeodatum: Petrus Damianus lib. 6. epiſt. 35., Bernardus ſerm. de Cœna Domini. Hugo Victorinus dixit pariter, homines nudos baptizari; Magiſter Sententiarum Seculo XII. non loquitur de aſperſione, nec de infuſione, ſed tantum de immerſione; Angelicus Doctor S Thomas Seculo XIII., in 3. p. q. 66. art. 7., docet: *tutius eſſe baptizare per modum immerſionis, quia hoc habet uſus communior:* & art. 8. in corp. Miniſtrum graviter peccare, qui aliter, quam immer-

gendo, baptizat, quia ritum Ecclesiæ non observat. Ex quibus constat, ritum baptizandi per immersionem perdurasse in Ecclesia latina usque ad Seculum XIII.; unde solemniter mentiebatur Michael Cærularius, homo græcus, qui Sæculo XI. calumniabatur Latinos, quod per trinam immersionem non baptizarent.

Dicimus II. Ad Baptismi valorem perinde esse, an ablutio fiat immersione, vel infusione, vel aspersione.

I. Probatur ab Angelico. *Aqua assumitur in Sacramento Baptismi ad usum ablutionis corporalis, per quam significatur interior ablutio peccatorum; ablutio autem fieri potest per aquam, non solum per modum immersionis, sed etiam per modum aspersionis, vel infusionis; & ideo, quamvis tutius sit baptizare per modum immersionis, quia hoc habet communior usus, potest tamen fieri baptismus per modum aspersionis, vel etiam per modum infusionis, secundum illud Ezech.: effundam super vos aquam mundam*. Quod & confirmat, *quia quæ sunt per accidens, non variant substantiam rei; per se autem requiritur ad baptismum corporalis ablutio per aquam; unde & baptismus lavacrum nominatur, secundum illud ad Ephes.5.: mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ, sed quod fiat hoc, vel illo modo ablutio, accidit baptismo, & ideo talis diversitas non tollit unitatem baptismi*.

II. Probatur. Nullum ex illis abluendi modis Christus in specie determinavit; immo Apostolos, & immersione, & infusione, baptizasse comperimus. Per immersionem Philippus Diaconus Eunuchum baptizavit; ut Actor.8.: *descenderunt usque in aquam Philippus, & Eunuchus &c.* Petrus vel effusione, vel aspersione, baptizavit, quia una die tria millium, aut quinque millium hominum tinxit; talem enim numerum per immersionem non poterat unica die baptizare.

III. Probatur. Baptismus Clinicis collatus constanti Ecclesiæ traditione semper fuit habitus ratus, & validus; nunquam enim iteratum legimus; Clinicorum autem baptisma, non immersione, sed mera perfusione perficiebatur, & aliquando etiam aspersione, ut colligitur ex 3.Catech. S. Cyrilli Hierosolymitani, ubi ait: *latentur Cœli, & exultent, propter eos, qui aspergendi sunt hyssopo, & mundandi hyssopo spirituali*. Alludit S. Cyrillus ad illa verba Davidis; *asperges me Domine hyssopo*.

IV. Probatur ex Cypriano, qui in epist. ad Magnum supra dictum hæc pro responsione dedit: *nos, quantum concipit mediocritas nostra, æstimamus in nullo mutilari, & debilitari posse beneficia divina; nec quemque movere debet, quod aspergi, vel perfundi videntur ægri, cum gratiam dominicam consequuntur; quando Scriptura sancta per Ezechielem Prophetam loquatur, & dicat: & aspergam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus immunditiis vestris .... Item in Numeris: si non fuerit purificatus die tertio, & septimo, non erit mundus, & exterminabitur anima illa de Israel, quoniam aqua aspersionis non est super eum sparsa. Unde apparet aspersionem quoque aquæ instar salutaris lavacri obtinere*.

V. Probatur ex responso Stephani Papæ II., qui interrogatus, an liceret cum manibus infantis in infirmitate posito aquam super caput infundere, & sic baptizare?, respondit: *hoc baptisma, si in nomine sanctissimæ Trinitatis peractum fuerit, firmiter permanebit, præsertim cum & necessitas exposcit, ut & ille, qui ægritudine detentus est, hoc modo renatus particeps Regni Dei efficiatur*.

Dicimus III., trinam mersionem fuisse aliquando necessariam, non quidem necessitate medii, sed necessitate præcepti, & obtinuisse usum in Ecclesia, non ex Scriptura, sed ex Traditione.

Prima pars Conclusionis probatur I. ex Can. L., inter Canones, qui dicuntur Apostolorum, & quem retulimus supra, qui de trina mersione expresse loquitur. II. Author libri *de Ecclesiast. hierarch.* cap. 4., meminit hujus trinæ mersionis. III. In Euchologiis Græcorum pariter continetur. IV. Etiam nunc apud Græcos trina mersio viget, ut testatur Jeremias, Pseudo-patriarca Constantinopolitanus, & qui floruit seculo XVI. dicens; *nos quidem sub trina mersione baptizamus*. V. Tertullianus lib. *de corona militis* cap. 3.: *Dehinc ter mergitamur*. Ambrosius, vel quisquis sit Auctor librorum de Sacramentis, qui Ambrosii nomen præseferunt, lib.2. cap.7., cujus verba nuper recitavimus. Et post hos omnes S. Thomas 3. par. q.66. art.8. *Communiter observatur in baptismo trina immersio, & ideo graviter peccaret aliter baptizans; quia ritum Ecclesiæ non observat*.

Secun-

Secunda Concluſionis pars I. probatur ex Tertulliano citato loco *de corona militis* cap. 3. *Ergo quæramus, an & traditio non ſcripta non debeat recipi? plane negabimus recipiendam, ſi nulla exempla præjudicent aliarum obſervationum, quas ſine ullius Scripturæ inſtrumento, ſolius traditionis titulo, exinde conſuetudinis patrocinio vindicabimus. Denique ut a baptiſmo te ingrediar, aquam adituri, ibidem, ſed & aliquanto prius in Eccleſia ſub Antiſtitis manu, conteſtamur, nos renunciare Diabolo, & pompæ, & Angelis ejus. Dehinc ter mergitamur; .... harum & aliarum hujuſmodi diſciplinarum ſi legem expoſtules Scripturarum, nullam invenies; traditio tibi prætendetur auctrix, conſuetudo confirmatrix, & fides obſervatrix.* II. Hieronymus adverſus Luciferianos ait: *multa alia, quæ per traditionem in Eccleſiis obſervantur, auctoritatem ſibi ſcriptæ legis uſurpaverunt; veluti in lavacro ter caput mergitare.* III. Baſilius lib. *de Spiritu Sancto*, ad Amphilochium cap. 27.: *ter mergi hominem, unde eſt traditum?*

Tertia Concluſionis pars, quod ſcilicet trina merſio nunquam fuerit neceſſaria neceſſitate medii, probatur I. Si trina merſio fuiſſet neceſſaria neceſſitate medii, non præcepiſſet Gregorius Magnus eam omitti, & adhiberi unicam, ut Arianorum errori opponeretur; atqui hoc præſtitit Gregorius Magnus: ergo vere trina merſio non eſt neceſſaria neceſſitate medii. Major eſt manifeſta, quod enim eſt neceſſarium neceſſitate medii, nunquam omitti, nec diſpenſari poteſt. Minor patet ex lib. 1. Regiſtri Gregorii Magni epiſt. 41. ubi ſcribit ad Leandrum, Epiſcopum Hiſpalenſem, & probat praxim illorum, qui per unicam merſionem baptizabant, ne viderentur adhærere Arianis, qui per triplicem merſionem triplicem ſubſtatiam in Trinitate fatebantur. Et hæc ſunt ſua verba. *Si nunc uſque ab Hæreticis infans in baptiſmate tertio mergebatur, faciendum apud vos eſſe non cenſeo, ne dum merſiones numerant, Divinitatem dividant, dumque quod faciebant, faciunt, morem veſtrum ſe viciſſe glorientur.*

II. Probatur. Concilium Toletanum IV. habitum anno 633. cap. 6. recipit præfatum Gregorii Magni decretum, & illud præcipit debitæ executioni mandari per omnes Hiſpaniarum Eccleſias, verbis hiſce. *De Baptiſmi Sacramento, propter quod in Hiſpaniis quidam Sacerdotes trinam, quidam ſimplam merſionem faciunt, a nonnullis ſchiſma eſſe conſpicitur, & unitas fidei ſcindi videtur: nam dum partes diverſæ in baptizando quaſi contrario modo agunt, alii alios non baptizatos eſſe contendunt. Proinde quid a Nobis in Sacramenti diverſitate faciendum ſit, Apoſtolicæ Sedis informemur præceptis, non noſtram, ſed paternam inſtructionem ſequentes. Beatæ ergo memoriæ Gregorius, Romanæ Eccleſiæ Pontifex.... de hac Hiſpaniæ diverſitate.... ſic ait. De trina vero merſione baptiſmatis nihil reſponderi verius poteſt, quam quod ipſi ſenſiſtis, quia in una fide nihil officit ſanctæ Eccleſiæ conſuetudo diverſa... Reprehenſibile nullatenus eſſe poteſt, infantem in baptiſmate in aquam, vel ter, vel ſemel mergere. Qua propter* (ſubdunt Toletani Patres,) *quia de utroque Sacramento, quod fit in ſancto baptiſmo, a tanto viro reddita eſt ratio, quod utrumque rectum, utrumque irreprehenſibile in ſancta Dei Eccleſia habeatur; propter vitandum autem ſchiſmatis ſcandalum, vel heretici dogmatis uſum, ſimplam teneamur baptiſmi merſionem, ne videantur apud nos, qui tertio mergunt, hæreticorum approbare aſſertionem, dum ſequuntur & morem.*

III. Probatur ex Auguſtino, qui tract. 80. in Joan. circa finem, loquens de baptiſmo, tantum aſſerere videtur, *tantillum tingere* eſſe de eſſentia Sacramenti hujus, adeoque de neceſſitate medii ad valorem ipſius: & hæc ſunt ſua verba. *Hoc verbum fidei* (ſcilicet invocatio trium Perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis) *tantum valet in Eccleſia Dei, ut per ipſum credentem, offerentem, benedicentem, tingentem etiam tantillum, mundet infantem.*

Arguunt I. Chriſtus a Joanne per immerſionem baptizatus eſt; ait enim Scriptura: *quod Chriſtus ex aqua aſcendit*; antea ergo deſcenderat. Ecce autem immerſio, & non aſperſio; atqui is ritus in baptiſmo adhiberi debet, quo Chriſtus eſt uſus: ergo immerſio adhiberi debet, non aſperſio, nec infuſio. II. Cyprianus reſpondens Magno dubitanti, an valeret baptiſma perfuſione datum; ait: ratum quidem illud eſſe, non tamen certo, ſed tantum probabiliter; unde cuilibet indulget, ut quod voluerit ſentiat. Et hæc

ſunt

sunt ejus verba: *qua in re nemini verecundia, & modestia nostra prejudicet, quo minus unusquisque quod voluerit sentiat, & quod senserit faciat*. Immo iis, qui de baptismo, de quo est quæstio, dubitant, author est, ut illum postea per immersionem iterent; per hæc verba: *aut si aliquis existimat, eos nihil consequutos, eo quod non aqua salutari perfusi sint, si inanes, & vacui sunt, non decipiantur, ut si incommodum languoris evaserint, & convaluerint baptizentur*: ergo &c. III. Cornelius Papa in epist. ad Fabianum Antiochenum, loquens de Novatiano in lectulo mortis per perfusionē tincto, ait; *si tamen talem baptismum percepisse dicendum sit*. Et hæc quidem clausula satis ostendit, Pontificem censuisse nullum esse baptismū per infusionem datum. IV. Per XII. & amplius secula constat, Ecclesiam latinam baptizasse per immersionem; quomodo ergo potuit adeo constans usus, tot seculorum traditione firmatus, deinceps abrogari? V. Baptizare proprie & in vocis rigore significat immergere, seu abluere per immersionem; sed Christi præceptum fuit, ut Cathecumenus baptizetur: ergo fuit ut immergatur: ergo qui alio modo quam per immersionem baptizat, Christi præcepto contrarium facit. VI. In baptismo dato per aspersionem, evenit aliquando, ut una aut altera aquæ gutta duntaxat supra Catechumenum cadat; sed per unam aut alteram solam aquæ guttam baptismus valide non confertur: ergo qui per aspersionem baptizat valide non baptizat. VII. Alcuinus in sua epist. ad Clerum Lugdunensem testatur, epistolam Gregorii Magni ad Leandrum esse fictitiam, dicens; *quia eam in epistolari suo libro, qui de Roma nobis allatus est, non invenimus*. VIII. Canon 50. ex iis, qui dicuntur *Apostolici*, non solam immersionem præcipit, sed etiam trinam præscribit: quod pariter facit Concilium Constantinopolitanum I. can. 7.; & Pelagius II. in suo Rescripto ad Gaudentium, in quo damnat Bonosiacos, quia per unam immersionem baptizati fuerant; & subdit: *contra evangelicum præceptum*. IX. In baptismo materia proxima debet esse conformis formæ; sed forma continet expressam Sanctissimæ Trinitatis invocationem: ergo, ut huic conformetur materia proxima, debet esse trina, & non una. X. Tertullianus, Hieronymus, Basilius, Chrysostomus, Theodoretus, aliique Patres docuerunt, trinam immersionem in baptismo originem ducere ab apostolica traditione: ergo non poterat ab Ecclesia immutari in unam.

Respondemus ad I., ex allatis verbis colligi quidem, etsi non certo, sed probabiliter, Christum baptizatum fuisse per immersionem; & si fiat hoc modo baptismum, eum valere quis negat?; non tamen exemplum Christi semper Ecclesia in omnibus eodem modo imitata est; alioquin doceat nos Hieremias, & probet, qua ratione Apostoli per immersionem, & trinam immersionem, uno die ter mille, & altero quinque mille hominum, potuerint baptizare? Miramur tamen cur Hieremias non etiam flumen requirat, quando quidem omnia exigit fieri ad normam Christi. Ulterius, baptismus, quo baptizatus est Christus, fuit baptismus Joannis, non Christi. Tandem, probabilius ducimus, Christum baptizatum fuisse per infusionem, quanvis etiam secundum majorem partem corporis Christus se in flumen immerserit, secundum quod dicitur, ascendisse de aqua; nam Joannes super caput Christi supereminens aquæ, aquam effudit, & eum baptizavit; quæ est opinio communis, picturis quoque expressa & confirmata.

Ad II. De mente Cypriani jam satis constare debet ex ejus verbis supra relatis. Quod autem cuique indulgeat, ut quod voluerit in hac re sentiat, nec Presules damnet, qui perfusione tinctos, deinceps postquam convaluerant, immergebant, suæ modestiæ, suæque humilitatis, non autem suæ sententiæ, suæ que auctoritatis, est argumentum.

Ad III. Cornelius Papa loquitur de baptismo secundum effectum, non vero secundum substantiam: hoc est dubitavit, an Novatianus, in lectulo baptizatus, baptismi gratiam fuerit consequutus. Omnes enim antiqui Patres judicarunt, baptismum in ultimo vitæ periculo receptum, non sponte, seu ex Dei amore, sed ex solo gehennæ metu expeti, perindeque gratiam non conferre; & ob hoc etiam a sacris Ordinibus tali pacto baptizatos arcebant.

Ad IV., dicitur, quod licet traditiones divinæ, ab Apostolis tanquam Christi mini-

ministris traditæ, nulla possint authoritate mutari; ea tamen, quæ Apostoli tanquam Pastores & Præfecti Ecclesiarum constituerunt, Ecclesia, si justa caussa intercesserit, mitigare, & mutare, concessa sibi divinitus potestate, potest: Id autem propter multiplices caussas factum fuisse putamus: scilicet, vel propter paucitatem aquæ, quæ non ubique est in tanta copia, prout ad immersionem requiritur; vel propter debilitatem Ministrorum, qui deficiente in Ecclesia Diaconorum copia, Adultos præsertim, immergere vix poterant; vel propter teneritudinem infantulorum, quorum valetudini timebant ne ex immersione labes aliqua inferretur; quæ est etiam ratio cogens Græcos, ut non totaliter pueros in aquam mergant, ut ait Gregorius Protosyncellus in responso ad Marcum Ephesium tom. 3. Conc. pag. 88.; vel tandem propter Ministrorum, & Suscipientium pudorem, quum modo præsertim Diaconissæ non sint in usu, quibus id muneris incumbebat, ut fœminas per immersionem baptizandas expoliarent, iisdemque in baptismo assisterent; ut constat ex Concilio IV. Carthaginensi can. 12., cui S. Augustinus interfuit.

Ad V. dicitur, quod licet baptizare in se sumptum immersionem tantum significet, sumptum, tamen, in sensu Christi, significat etiam alios abluendi modos; quia Christus illum abluendi modum per immersionem taliter præscripsit, ut alios non excluserit, quemadmodum ex unanimi Patrum traditione, & constanti Ecclesiæ praxi, docemur.

Ad VI. Fatetur ultro Du Hamel, non adeo certam rem esse, an aspersio fuerit aliquando in Ecclesia usitata, quum a viris in Ecclesiæ antiquitate versatis in dubium revocetur. Et ratio est, quæ in objectione affertur, pro ipsa etiam Sotum adducens, & negans etiam, in Actis Apostolorum cap. 3. & 4. aspersionem fuisse adhibitam. Sanctum Franciscum Xaverium, qui, prout legitur, aspersione usus fuit, quorundam Doctorum opinionem satis quidem probabilem secutum fuisse, ait, tametsi forte talis opinio, non tam Ecclesiæ traditione, quam rationibus subnixa videatur; unde concludit, hujus generis exemplum admiratione potius, quam imitatione prosequendum. Verum credimus nos potius, non sic turmatim, & in magna multitudine, fuisse gentes aliquando, vel ab Apostolis, vel ab aliis, vel a S. Francisco Xaverio baptizatas, ita ut una, aut altera, & aliquando etiam nulla aquæ gutta supra aliquem ex baptizatis caderet; sed in aliquo parvo numero, octo scilicet, aut decem; qui quidem per trinam aspersionem, quam credere est adhibuisse ministros, omnes & singuli potuerunt esse sufficienter abluti, adeoque etiam valide baptizati.

Ad VII. Pro genuinitate Rescripti Gregorii Magni facit Concilium Wormasiense nono seculo habitum, quod Can. 5. ad literam transcribit Gregorii decretum, & suum facit. Laudat illud quoque Synodus Toletana IV., S. Isidorus in Catalogo virorum illustrium, S. Ildephonsus, Archiepiscopus Toletanus, in suo pariter Catalago, Lucinianus, Episcopus Carthaginensis, in epist. ad ipsummet Gregorium quam evulgavit Lucas Dacherinus, & in ea legitur: *scripsisti Leandro Episcopo de trina tinctione*; & Joannes Diaconus in ejusdem S. Gregorii vita.

Ad VIII. Quicquid sit de hoc canone, quod dictum est supra dicitur insuper, quod per ipsũ puniendus est Minister, quia contra Ecclesiæ præceptum ex deliberata intentione trinam mersionem omittit; unde ex hoc non sequitur, quod trina mersio sit de essentia baptismi. Subditur, quod canon supponit, quod minister, qui unicam adhibet mersionem, erret etiam in forma baptismi; unde propter formæ variationem, quæ est in baptismo essentialis, puniendus denunciatur. Et hoc ostendunt verba, quæ in canone leguntur: *Non enim dixit Dominus, in morte mea baptizate; sed euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Concilium Constantinopolitanum Primum non loquitur de Arianis, qui formam baptismi variarunt nunquam, sed de Eunomianis, qui non adhibebant formam a Christo præscriptam. Quod habetur ex Theodoreto lib. hæret. fab. c. 3. de Eunomio loquente, & scribente: *Idem etiam sancti baptismatis legem, olim a Domino, & ab Apostolis traditam,* ever-

evertit, & contrariam sanxit; non oportere, dicens, ter illum mergere, qui baptizatur, nec invocare Trinitatem, sed semel baptizare in Christi mortem.

Ad IX. respondet S. Thomas 3. p. q.66. ar. cit. ad primum, dicens; *Cum enim Trinitas sit agens principale in baptismo, similitudo autem agentis perveniat ad effectum secundum formam, & non secundum materiam; ideo significatio Trinitatis in baptismo fit per verba formæ; nec est de necessitate, ut significetur Trinitas per usum materiæ; sed hoc fit tantum ad majorem expressionem.* Expressio autem sive major, sive minor, nihil facit ad baptismi validitatem, quia sufficit, ad hoc ut ipse sit validus, ut ministretur materia, & forma, a Christo Domino institutis.

Ad X. Veteres Patres voluerunt quidem trinam mersionem descedere ab apostolica traditione; sed non per hoc docuerunt, ita eam esse necessariam, ut sine ipsa baptismus sit invalidus. Et revera de hac trina immersione nullum laudarunt Christi præceptum, nec docuerunt, quod apostolica traditio faciat aliquid esse juris divini, ac proinde immutabile.

Denique ut extremæ Dissertationis parti satisfaciamus, circa ritus scilicet, qui in trina mersione adhibebantur, dicimus, quod primo loco baptizandi ducebantur in illum Ecclesiæ locum, in quo erant baptisteria, quæ tunc temporis dicebantur etiam Concha, Fons, Balneum, Piscina, & constituta erant, vel intra Basilicam, vel ad fores ipsius. Secundo, antequam mergerentur, se volvebant versus occidentem, & manu protensa renuntiabant Satanæ, & depositis omnibus vestibus nudabantur toto corpore; sicque perfecte nudi, apud Græcos toto corpore etiam sancto oleo inungebantur; apud latinos vero in vertice tantũ. Tertio, sic inuncti ter aquis immergebantur, & quidem toti; at hic ritus pro Infantibus fuit deinde mutatus. Quarto, non dicebatur integra Baptismi forma ad unamquamque immersionem, sed unius tantum Personæ in unaquaque mersione nomen invocabatur. Quinto, baptizandi stabant erecti in fonte. Et sexto demum expleta trina immersione ac sanctissimæ Trinitatis invocatione, baptizati exibant e sacro fonte; & si erant mulieres, suscipiebantur a Diaconissis; si vero viri a viris, qui erant aliquando Susceptores & Patrini. De his agit Cyrillus in Catechesibus, Ambrosius in lib. de initiandis, aliique Patres.

DIS-

DISSERTATIO CCCXLI.

De Materia proxima Baptismi. An ablutio occisiva, seu ex qua sequitur mors baptizati, sit sufficiens & valida ad Baptismi Sacramentum? An ad ipsius valorem requiratur, ut ablutio fiat in determinata corporis parte? An ablutio in batismo debeat esse una, vel gemina, vel trina?

Ensus primi quæsiti est; projicitur quis vel in flumen, vel in puteum, vel etiam in mare; & dum aquis mergitur, a projiciente baptismi forma profertur, cum intentione eum baptizandi; quæritur, an hujusmodi baptismus sit validus? Negat Scotus, qui in 4. dist.4. q.3. n.3. hæc scribit. *Projectus de ponte non baptizatur, quia hoc non est ad vitam ordinatum, vel lotionem, sed ad mortem*. Et dist.5. q 3. n.1. referens sententiam Richardi asserentis, puerum sic projectum non esse baptizatum, ait. *Dicitur etiam, quod talis sic projectus non esset baptizatus, quia baptismus est ablutio ordinata ad vitam abluti; non sic ordinatur illa immersio*: Et eadem habet in cit. quæst. n.2. *Sed si adultus proiiciatur in fiumen dicendo, baptizo te &c. Credo, quod non baptizatur; quia projiciens non habet intentionem Ecclesiæ, quia intentio Ecclesiæ est sic madefacere eum, quod ipso vivente posset iterum difficcari: vel esto, quod baptizetur, non dubito quin projiciens peccet mortaliter*. Scotum sequitur Frassen, qui tamen asserit, posse contrariū probabiliter sustineri. Hennus vero, ipse pariter Scotista, primo dicit, non esse licitam ablutionem hanc occisivam, quia est intrinsece mala, & per consequens nunquam potest evadere bona; etiam sub prætextu salutis proximi, alias in æternum perituri; deinde distinguit duplicem ablutionem occisivam, una est, quæ quanvis ablutum occidat, reputatur tamen moraliter ablutio; ut quando quis abluit puerum cum aqua ferventi, vel venenata, ex qua sequitur mors ejusdem; alteram vero dicit ratione circumstantiarum deficere moraliter a ratione veræ ablutionis, ut in casu a nobis proposito, quando scilicet quis projicit puerum in fluvium, ex quo non potest emergi. Post quæ concludit, quod ablutio primo modo sumpta est sufficiens ad baptismi valorem, non autem secundo modo considerata; & hanc opinionem dicit esse Scoti, omniumque veterum Scotistarum; immo pariter Sancti Antonini, Sylvestri, & aliorum innumerorum, ut ait.

Dicimus I., ablutionem occisivam, seu ex qua sequitur mors baptizati, esse sufficientem, & validam ad baptismi Sacramentum.

I. Probatur. In baptismo, de quo loquimur, est forma, est materia, est intentio Ministri, quam semper supponimus: ergo est verus baptismus. Quod sit forma, negari nequit; quod sit materia remota, etiam est certum; solum ergo de materia proxima potest esse difficultas, quam & esse quoque, prout ad baptismi validitatem requiritur, probatur sic. Si non esset materia proxima modo debito ad valorem baptismi, ideo esset, quia ablutio illa ordinaretur ad necem baptizati; sed hoc non officit veritati materiæ proximæ baptismi: ergo in baptismo, de quo loquimur, est pariter materia proxima baptismi. Probatur minor. Quanvis ablutio illa ordinetur ad necem corporis, ordinatur tamen ad vitam animæ baptizati; sed in Sacra-

cramentis prævalere debet secunda, & non prima: ergo &c. Probatur minor; quia secunda est intenta a Ministro, prout Christi minister est; prima autem de materiali se habet.

II. Probatur. Si quis hostiam ita veneno infectam, ut esse panis non perderet, prout ad Sacramentum Eucharistiæ requiritur, consecraret, fieret Eucharistia; vel saltem, si quis hostiam consecraret cum animo eam deinde veneno inficiendi, & sic veneno infectam alicui, ad mortem illius procurandam, tradendi, Eucharistiæ Sacramentum absque dubio conficeret: ergo pariter si quis animo occidendi aliquem baptizaret, fieret quoque baptismus. Paritas sequitur; quemadmodum enim baptismus, ita & Eucharistia ordinatur ad vitam spiritualem animæ: ergo si illius veritati non officit ordinatio ad necem corporis, ita nec obstabit validitati hujus.

III. Probatur. Malitia, quæ est in homine baptizante, & occidente baptizatum, non est malitia hominis, ut minister est; intentio autem faciendi Sacramentum est intentio hominis, ut minister Christi est; sed hæc de formali in Sacramento se habet, illa autem est de materiali: ergo &c. Et quamvis vitietur finis baptizantis, non tamen variatur intentio, quæ sola ad validitatem Sacramenti (loquendo de actibus internis administrantis) requiritur. Non negamus tamen, quod si minister absque necessitate hoc faciat, & ex prava hominem occidendi voluntate, graviter peccet. Potest nihilominus dari casus, quo necessitate urgente id fiat; ut si quis infantem habeat morientem, & sit prope puteum, & non habeat vas, quo aquam extrahat, nec aliunde possit illam habere, & in tali casu infantem in puteum projiciat, & sic eum baptizet; in tali hypothesi dicunt, quod Minister peccet; & ratio Scoti est, quia quilibet tenetur magis vitare peccatum mortale in se ipso, quam salutem proximi quærere, ordinata enim charitas prius est ad se ipsum, quam ad alios. Conveniunt tamen omnes, quod baptismus sit validus, & hoc nobis sufficit.

Opponunt I. Deus non instituit pro materia alicujus Sacramenti aliquid, quod vergat in præjudicium & detrimentum naturæ humanæ, nec voluit vitam spiritualem comparari cum dispendio vitæ propriæ; sed posita nostra sententia sequeretur hoc: ergo &c. II. In tali casu non esset abluere, sed potius suffocare; atqui materia proxima Sacramenti baptismi est ablutio, non suffocatio: ergo non haberetur materia proxima, prout ad baptismi validitatem requiritur. III. Non est probabile, Deum voluisse illam ablutionem esse materiam baptismi, cui necessario & per se est adnexum homicidium, & peccatum mortale ex natura ipsius actionis Ministri. IV. Ablutio, quæ est materia Sacramenti, debet consistere in actione Ministri, & ab eo procedere; talis autem mersio & projectio non procederet proxime a Ministro, neque esset ejus actio prout recipitur in passo: ergo non esset ablutio baptismalis. Minor constat; quia requiritur, ut Minister applicet per se, aut per instrumentum conjunctum, vel baptizatum aquæ, vel aquam baptizato; sed hoc non eveniret in casu proposito: ergo &c. V. Actio sacramentalis debet esse talis, ut per ipsam moveatur Christus ad gratiam conferendam; sed non potest Christus moveri ad gratiam conferendam per actionem illicitam: ergo si actio illa est illicita, nequit esse actio sacramentalis. VI. Ablutio baptismalis fuit a Deo ordinata ad vitam; sed illa, de qua loquimur, ordinatur ad mortem: ergo ablutio illa de qua loquimur, nequit esse ablutio baptismalis.

Respondemus ad I., concedendo, quod Deus per se sic non instituerit; sed negando, quod ita non potuerit esse per accidens, quod alias absque respectu ad hunc peculiarem casum instituit. Aliud enim est, Deum instituisse, ut pro baptismo conferendo conferatur mors corpori baptizandi; aliud est, quod aliquando ex materia, vel ex ignorantia Ministri, cum baptismo possit conjungi mors baptizati: Primum negatur; secundum autem est, quod affirmamus.

Ad II., dicitur, quod suffocatio includit ablutionē, unde non tollitur ablutio. Si autem argumentum hoc valeret, valeret etiam ad probandum, quod non esset baptizatus puer, qui

fince-

sincera intentione fonti baptismali a Sacerdote mergeretur, & qui deinde a Sacerdote, viribus subita infirmitate destituto, non posset educi; unde contingeret eum suffocari; atqui in hoc casu certum est, quod infans vere censeretur baptizatus; & tamen posset dici, quod non fuisset in eo ablutio, sed suffocatio.

Ad III., concedimus, Deum non voluisse sic instituere materiam, sed permittere, ut aliquando materia ab ipso instituta a Ministro, ob propriam malitiam, cum homicidio conjungatur. Non enim esset omni materiei baptismi annexum peccatum mortale; quod foret, si sic Deus instituisset; sed est tantum huic numero materiei, non qua institutæ a Deo, sed qua a ministro applicatæ.

Ad IV., dicitur, quod in tali casu baptizandus applicaretur aquæ; & quanvis non ita proxime applicaretur, quid per hoc? Adhuc si per fenestram quis aquam infunderet supra caput baptizandi, qui esset in via, ipsum baptizaret, quanvis non proxime ipsi aquam applicaret. Quod si infans, antequam ab aqua tangeretur, obiret, extra casum essemus; supponimus enim vivum mergi, ut possit forma cum materia conjungi, & utraque subjecto idoneo aptari. Videatur Suarez, qui contrariam opinionem dicit etiam esse Richardi, sed alia via a Scoto procedentis, quatenus scilicet ideo improbat talem baptismum, quia in ipso non habetur emersio, per quam significatur Resurrectio Christi; sed emersio de integrali est, non de essentiali ad baptismum. Videatur Esparza, Martinonus, Durando &c.

Ad V., distinguitur minor, & actio illa est actio ministri peccantis ex sua propria malitia, & nomine suo privato & proprio, conceditur: est actio ministri agentis vice, & nomine Christi, negatur. Christus movetur ad gratiam conferendam ab actione sacramentali, quatenus hæc est actio Ministri agentis eo modo, quo Christus præcepit, ut ageret, scilicet nomine, & vice ipsius; in hoc autem nullum includitur peccatum.

Ad VI. Utique ablutio baptismalis ordinatur ad vitam, sed ad vitam animæ, non autem ad vitam corporis; & quanvis corporis aliquando inducat occisionem, & mortem; non hanc tamen ex se ipsa intendit, sed per accidens, ut dictum est.

Secunda Dissertationis pars, intelligi potest vel urgente necessitate, vel extra necessitatis casum. Insuper potest habere locum, vel quando puer totus non exivit e matris utero, vel quando est extra illum. Denique potest habere sensum, vel de valida, sed illicita, baptismi administratione, vel de valida, & licita. Proinde

Dicimus II., extra necessitatem faciendam esse ablutionem baptismalem in capite baptizandi, & quando totus ex matris utero egressus est; in casu vero necessitatis fieri posse in manu, in pede, digito &c., non autem in vestibus.

Prima Conclusionis pars probatur I. Per baptismum homo renascitur; sed quandiu est in matris utero, non potest dici, quod renascatur: ergo quandiu est in Matris utero, non potest baptizari. Major habetur Joannis 3. *nisi quis renatus fuerit &c.* Minor est Augustini in epist. 57. ad Dardanum post medium. *Si homo regenerari per gratiam Spiritus Sancti in utero potest, quoniam restat illi adhuc nasci; renascitur ergo antequam nascatur; quod fieri nullo modo potest.*

II. Probatur. Nemo mori potest, nisi prius vixerit; pariter nemo resurgere potest, nisi prius mortuus fuerit: ergo quoque nemo potest renasci, nisi prius fuerit natus: atqui per baptismum renascimur: ergo necesse est, ut antecedenter per naturam nascamur; sed qui est adhuc in utero matris, non est natus: ergo qui est adhuc in utero matris, non est capax baptismi, seclusa necessitate.

III. Probatur, quod fieri debeat ablutio in capite; & ex Augustino, hom. 3. scribente: *capita nostra in fonte demersimus*; & ex antiquis & recentibus Euchologiis, in quibus omnibus baptismalis ablutio in capite facienda præscribitur; & ex Ecclesiarum omnium consensu, quæ ritum hujusmodi observant.

IV. Probatur in casu necessitatis; quia tunc quælibet pars corporis si abluatur, dicitur homo ablutus, quum pars illa sit hujus hominis, & non alterius pars; & quidem est pars juncta phisice homini,

mini, quia est pars hominis vivi. Quod tamen dici non potest de vestibus, quæ non sunt partes hominis, sed ornamenta; nec dici potest de capillis, nec de unguibus, quæ sunt potius hominis escrementa. Cæterum si baptismus ministretur in pede, qui sit extra uterum Matris, necessitate urgente, quando postea totus est egressus, debet iterum sub conditione baptizari, non vero quando extra uterum est caput, & in capite baptizatur; quanvis sint quoque qui dicant, tutius esse si baptizetur iterum sub conditione.

Obstant I. Homo potest dici natus in utero matris, & per conceptionem, & per fætus animationem: ergo est capax, ut per baptismum renascatur. II. Dum est in utero matris potest infans esse martyr per mortem: ergo potest esse etiam Christianus per baptismum. III. Existens in utero Matris potest puer damnari: ergo poterit etiam per baptismum salvari. IV. Si Baptismus detur in secundinis, in aliquorum sententia est sufficiens ad salutem: ergo multo magis, si detur in capillis, & in unguibus, quæ sunt in homine, quum secundinæ sint extra hominem.

Respondemus ad I., quod non potest dici nativitas conceptio hominis, nec pariter fætus animatio, nisi valde improprie; Christus autem de vera & propria nativitate intelligendus est; quod & docet Augustinus supra citatus per hæc verba; *illa nativitate non computata, quæ gravidam facit, natus dicitur homo partu, ut possit renasci ex aqua & Spiritu*.

Ad II., negatur paritas; & ratio disparitatis est; quia martyrium non importat renascentiam, quam importat baptismus ex dicto Christi. Non enim martyres, qui moriuntur pro Christo, ex vi martyrii renascuntur; Illi vero, qui baptizantur, per baptismum renascuntur; & discrimen omnino est, quia sic Christus instituit.

Ad III.; dicitur, quod ideo homo existens in utero matris est capax damnationis, quia damnatio incurritur per conceptionem: & ideo non est capax salvationis, quia salvatio haberi nequit, nisi supposita nativitate; si tamen martyrii casus excipiatur. Igitur, ut homo damnetur, sufficit conceptio; quia per conceptionem contrahit originale peccatum, quod ipsi affert damnationem; ut autem salvetur, requiritur ut renascatur; & quia nemo potest renasci, nisi antecedenter fuerit natus: ergo pariter requiritur, ut antecedēter sit natus, ut baptizetur.

Ad IV., negatur quod asseritur de Secundinis, quia nemo dicere potest, quod Secundinæ sint partes corporis, sed potius sunt involucrum, & cooperimentum; quemadmodum hominis nati sunt vestes, quæ tegunt, & cooperiunt illum: Et sicut ablutio vestium non constituit hominem baptizatum; ita nec eum pariter faciet baptizatum ablutio Secundinarum.

Pro tertia Dissertationis parte, recolenda sunt, quæ in præterita Dissertatione diximus de unica, vel trina immersione in baptismo, indifferentem scilicet esse utranque ad baptismi valorem. Quod & pariter ex Gregorii Magni sententia in lib. 1. Registri epist. 41. ad Leandrum, Episcopum Hispalensem, declaravit verbis hisce Concilium Toletanum IV. *De Baptismi autem Sacramento, propter quod in Hispaniis quidam Sacerdotes trinam, quidam simplam mersionem faciunt, a nonnullis schisma esse conspicitur, & unitas fidei scindi videtur.... Beatæ ergo memoriæ Gregorius, Romanæ Ecclesiæ Pontifex, qui non solum partes Italiæ illustravit, sed & longe existentes Ecclesias sua doctrina perdocuit, efflagitante sanctissimo Leandro Episcopo de Hispaniæ diversitate, quid potius esset sequendum, inter cætera rescribens ei, sic ait: de trina vero mersione baptismatis nihil responderi verius potest, quam ipsi sensistis; quia in una fide nihil officit sanctæ Ecclesiæ consuetudo diversa: nos autem quod tertio mergimus, triduanæ sepulturæ Sacramenta signamus, ut dum tertio infans ab aquis educitur, Resurrectio triduani temporis exprimatur. Quod si quis forte etiam pro summæ Trinitatis veneratione existimet fieri, neque ad hoc aliquid obsistit, baptizandum semel in aquas mergere, qui dum in tribus subsistentiis una substantia est; reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptismate in aquam vel ter, vel semel mergere, quando & in tribus mersionibus Personarum Trinitas, & in una potest Divinitatis singularitas designari. Sed si nunc usque ab hæreticis infans in baptismate tertio mergebatur,*

tatur, faciendam apud vos esse non censeo; ne dum mersiones numerant, Divinitatem dividant: dumque quod factis faciebant, morem vestrum se vicisse glorientur.... Quapropter, quia de utroque Sacramento, quod fit in sacro Baptismo, a tanto viro reddita est ratio, quod utrumque rectum, utrumque irreprehensibile in sancta Dei Ecclesia habeatur; propter vitandum autem schismatis scandalum, vel haeretici dogmatis usum, simplam teneamus baptismi mersionem, ne videantur apud nos, qui tertium mergunt, haereticorum approbare assertionem, dum sequuntur & morem. Hæc eadem, quæ de triua vel unica mersione in baptismo in præcitato Concilio dicta fuut, possunt pariter ex eodem de una, aut gemina, aut trina ablutione dici. Unde,

Dicimus III. Perinde esse ad baptismi valorem, sive in unica, sive in gemina, sive in trina ablutione fiat.

I. Probatur. Ad Baptismum per se necessaria est ablutio, modus autem ablutionis accidentarius est: ergo legitimus est, vel unius, vel geminæ, vel trinæ ablutionis modus, vel usus. Antecedens negari non potest, quia sola ablutio per se est de essentia baptismi, & quatenus sola ablutio per baptismi vocem importatur, & quatenus sola ablutio in Christi institutione exprimitur. Consequentia autem sequitur; quia si semel salvatur substantia rei, quodcunque præter substantiam, quod accidentarium est, quomodocunque fiat, rei substantiam non irritat, nec destruit.

II. Probatur. Quemadmodum mysticæ significationes sunt in pluribus ablutionibus, ita etiam sunt in una: ergo quemadmodum propter mysticas illas significationes valet baptismus per plures ablutiones datus, ita quoque per easdem valet datus per unicam. Probatur antecedens. Unica ablutione significatur unitas mortis Christi, & unitas divinitatis, trina autem significatur triduum sepolturæ Christi, & Trinitas Personarum: ergo mysticæ significationes tam sunt in pluribus ablutionibus, quam in una.

III. Probatur. Ecclesia approbavit usum æque unius ac trinæ ablutionis, & aliquando improbavit illas, non propter illas, sed propter abusum, quem earundem Hæretici faciebant: ergo ex mente Ecclesiæ perinde est in baptismo, & ad ejus valorem, aut unam, aut duas, aut tres ablutiones adhibere. Probatur antecedens. Propter illorum Hæreticorum errorem, qui non baptizabant in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, sed in commemorationem mortis Christi, & una quidem immersione, unius immersionis ritus improbatus est, non quidem in se, sed ratione abusus, & hæreseos, cui patrocinabatur, & cujus solemnis veluti professio censeri poterat; ut constat ex Can. 50. ex iis, qui *Apostolici* nuncupantur: *si quis Presbyter, aut Episcopus, non trinam immersionem unius mysterii celebret, sed mergat in baptismate semel, quod dari videtur in Domini morte, deponatur.* In execrationem vero erroris Schismaticorum, vel Hæreticorum, homines rebaptizantium, vel Deitatem in tribus Personis dividentium, in Concilio Toletano IV. can. 6. anno 633. celebrato statutum est, ut unica immersio in baptismo usurparetur; *propter vitandum*, inquit, *schismatis scandalum, vel hæretici dogmatis usum, simplam teneamus baptismatis mersionem; ne videatur apud nos, qui tertio mergunt, Hæreticorum probare assertionem, dum sequuntur & morem.*

Arguunt I. Pari passu ambulant in valida Baptismi administratione immersio, & effusio; sed pro immersione trina stat præceptum apostolicum, & Apostolorum traditio: ergo pariter stare debet pro trina effusione. II. Ideo trinæ mersionis prohibitus fuit usus, quia Hæretici illa abutebantur; sed modo non sunt Hæretici, qui illa abutantur: ergo nihil prohibet ad præsens, quin trinam effusionem adhibeamus, quæ trinæ immersionis loco successit. III. Trina effusio magis correspondet formæ baptismi, quam unica, vel gemina: ergo trina effusione in baptismo administrando uti debemus, cum exclusione unius, vel geminæ. IV. Usus multarum Ecclesiarum obtinuit, ut baptismus per tres effusiones ministraretur: ergo servandus est ubique hic usus; tum quia conformior est antiquitati; tum etiam quia nunquam ab Ecclesia universali improbatus legitur.

Respondemus ad I. eodem modo, quo respon-

responsũ dedimus eidem argumento, quando asserebatur in trinæ mersionis favorem; quod scilicet traditio quidem fuit, & præceptum quoque importavit, sed non divinum, sicut nec divina traditio fuit; adeoque utrumque potuit ab Ecclesia rationabili ex caussa mutari, sicuti defacto Romanus Pontifex, Gregorius Magnus, & Concilium Toletanum, mutaverunt.

Ad II., negatur minor; sunt enim etiam ad præsens Hæretici Ariani, præcipue in Transilvania, vel in aliis finitimis Regionibus, qui pestiferum Arii errorem amplectuntur, atque tuentur. Attamen non est necessarium, ut quod statuit Ecclesia alicujus erroris vitandi caussa, aboleri postmodum debeat, quando error ille extinctus est. Cavet nanque præcipue Ecclesia, ne extinctus error renascatur; ac proinde occasionem omnem removere curat, ne iterum resurgat.

Ad III., data est pariter responsio objectioni simili, quæ pro trina immersione faciebat. Verum in baptismi forma æque exprimitur unitas Divinitatis, ac Trinitas Personarum. Dum enim dicitur *in nomine*, & non *in nominibus*, unitas naturæ divinæ intelligitur, & significatur: dum vero dicitur, *Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*, intelligitur & significatur Trinitas Personarum. Unde formæ baptismi æque respondet, & unica, & trina aquæ effusio, per quam ipse baptismus administratur.

Ad IV., dicitur, quod etiam Græculi moderni ne dum immersione conferendum esse baptisma pertinaciter contendunt, sed & eam trinam adhibendam esse tam absolute necessarium censent, ut non solum Latinis insultent, quod immersione non baptizent, sed etiam quod trinam immersionem non adhibeant. Fatemur quidem, traditioni & antiquis Ecclesiæ moribus magis trinam immersionem, vel effusionem, convenire, ut constat ex Authore lib. *de Ecclesiast. Hierar.* c.2., ex Tertulliano lib. adversus Praxeam c.26., & lib. *de Corona militis* cap.3., ex Basilio lib. *de Spiritu Sancto* cap.27., ex Chrysostomo hom. de fide, ex Hieronymo advers. Luciferianos, ex Ambrosio lib.2. *de Sacram.* cap.7., si Ambrosius ipse operis hujusce genuinus est Auctor; ex Augustino Hom.2. ad Neophitos; attamen quod ea sit, aut quod fuerit unquam, de baptismi essentia, hoc est, quod constanter negamus.

DIS-

DISSERTATIO CCCXLII.

De Baptismi forma. Quinam fuerint Hæreticorum errores contra eandem? An Christus determinatam & certam verborum formam pro baptismi validitate præscripserit? Quænam sit Græcorum in baptizando forma? An fuerit antiqua?, & an Baptismus per eam collatus habendus sit validus.

Orma Baptismi apud Latinos hæc est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: Amen*. Apud Græcos hæc fuit, & pariter modo est: *baptizatur Servus, vel Serva Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: Amen*. Formam, seu verba, in baptismo essentialem esse, in præcedentibus satis diximus atque probavimus; proinde errores circa eandem sedulo sunt observandi; ut baptismi valorē omni ex parte in tuto ponamus. Ut igitur primæ Dissertationis hujusce parti respondeamus, Hæreticorum errores contra Baptismi formam sic incipimus enumerare.

Primo, Errarunt Hæretici quidam in ecclesiasticis monumentis innominati, sed quorum praxis duntaxat in 49. can. ex iis, qui Apostolici dicuntur, damnata est; qui quidem Hæretici talem in baptismo conferendo formam proferebant, ut non baptizarent in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, sed in una Persona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus Patribus, aut in tribus Filiis, aut in tribus Paraclitis; quemadmodū verba præfati Canonis ostendunt. Contra hos eosdem hæreticos, sive alios, qui ipsorum errorem excitarunt, Vigilius, Romanus Pontifex, in epist. 2. cap 6. hanc intulit damnationem: *si quis Episcopus, aut Presbyter, juxta præceptum Domini, non baptizaverit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, sed in una persona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus Patribus, aut in tribus Filiis, aut in tribus Paracletis, proiciatur de Ecclesia Dei.*

Secundo, errarunt *Marcitæ*, a Marco, Valentini Discipulo, sic dicti, quique secundum Irenæum lib. 1. advers. Hær. cap. 19. hoc pacto baptizabant: in nomine ignoti Patris omnium, in veritate Matris omnium, & in nomine descendentis Jesu ad unctionem, & redemptionem, & communitatem virtutum. Epiphanius hæresi 37. his verbis refert baptizandi formam, quam hæretici hujusmodi usurpabant: baptizantes ita dicunt: *in nomine ignoti Patris universorum, in veritate matre omnium, in eo, qui in Jesum descendit, in unione, & redemptione, & communione virtutum* Paulo aliter refert Theodoretus lib. 1. hæreticar. fabular. cap. 9. Hic Marcus, a quo dicti sunt hæretici hujusmodi, ab aliis dicitur Præstigiator, & quod e secta Gnosticorum prodierit.

Tertio, alii referuntur hæretici apud Eusebiū lib. 7. Hist. c. 9. ex S. Dionysio Alexandrino in sua epist. ad Sixtū, Romanū Pontificem, qui ministrabant baptismum *plenum blasphemiæ, & impietatis scelestis verbis, ac cæremoniis*. Horum Hæreticorum nomen Dionysius non exprimit, at narrat solummodo, eos fuisse detectos a Sene quodam, qui quum videret ritum baptizandi, quem Catholici usurpabant, flevit amarissime, & fassus est, se fuisse diverso modo ab Hæreticis suis baptizatum.

Quarto, errarunt *Paulianistæ*, a Paulo Samosateno appellati; isti quidem, quia

quia Personas in sacratissima Trinitate non distinguebant, irrita quadam & vana in baptizando forma utebantur, & ob inde can. 19. ab ipsis baptizatos, Concilium Nicænum primum iterum baptizari jussit, verbis hisce: *de Paulianistis* ad *Ecclesiam Catholicam confugientibus definitio prolata est, ut iterum baptizentur omnimode*. Hoc ipsum statutum legitur in Concilio Arelatense II. anno 452. can. 16. & 17., & Hieronymus in Dial. cont. Luciferianos habet: *Synodum Nicænam omnes Hæreticos suscepisse, exceptis Pauli Samosateni Discipulis*. Denique testantur Augustinus lib. de Hæresib Hæresi 44. & Innocentius I. epist. 22. ad Episcopos Macedoniæ cap 5., hoc ideo evenisse, quia præfati Hæretici in baptismatis forma errabant.

Quinto, *Montanistæ*, seu *Cataphrigæ*, dicti a Montano, & a Phrygia, ubi præcipue versabantur, qui credentes Montanum esse Spiritum Sanctum, forsan, ut conjicit S. Gregorius Magnus lib. 9. Regist. epist. 61., in nomine Patris, & Filii, & Montani baptizabant; unde eorum baptisma iterandum præceperunt Concilum Laodicenum c. 8., & Constantinopolitanum I. can. 7. S. Basilius in epist. 1. ad Amphilochium, de Montanistis hæc scribit. *Quamnam ergo habet rationem verum eorum baptisma judicari, qui in Patrem, & Filium, & Montanum, Priscillamque, baptizant?* Et Gregorius Magnus lib. 11. epist. 67. ad Quiricum, vel Quirinum, & alios in Hiberia Episcopos. *Hi Hæretici, qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, sicut sunt Bonosiaci, & Cataphrygæ, quia & illi Christum Dominum non credunt, & isti Spiritum Sanctum perverso sensu esse pravum quemdam hominem Montanum credunt .... cum ad sanctam Ecclesiam veniant, baptizantur*.

Sexto, *Photiniani*, a Photino nuncupati, Baptismi formam etiam corrumpebant, & ab ipsis baptizatos proinde iterum tingi mandavit Concilium Arelatense II. Can. 16. ubi legitur; *Photinianos, sive Paulianistas, secundum Patrum statata baptizari oportet*. Photiniani eundem cum Sabellio sequebantur errorem, & ideo baptismi formam corrumpebant; & quanvis in Concilio Laodiceno anno 364. can. 7. legatur, quod Photiniani non rebaptizentur, asserunt tamen unanimiter Scriptores, quod particula illa *non* Librariorum obscitantia in Canonem irrepserit; & rationem adducunt, quia Canon Nicænus jussit rebaptizari Paulianistas, qui eodem errore cum Photinianis detinebantur.

Septimo, Afri nonnulli, initio IV. Seculi, forma a Christo præscripta in baptismi administratione non utebantur, ut constat ex can. 8. Concilii I. Arelatensis. Hos Afros Arianos fuisse aliqui censent, & inter ipsos Binius pro *Afris* legit *Arianis*. Sed hoc non subsistere primo potest, quia eo tempore, quo habitum est primum Arelatense Concilium, hoc est anno 314., nondum Ariana hæresis orta erat, quæ ortum suum habuit paulo ante Nicænum primum, quod habitum est anno 325. Secundo, Innocentius Papa I. epist. 15. testatur, Arianos baptismatis formam non corrupisse. Tertio, Concilium Arelatense II. can 17. Bonosiacos, & Arianos, recta forma in baptizando usos esse testatur, & quanvis de Bonosiacis Gregorius Magnus lib. supra citato aliter loquatur, eos cum Montanistis comparans, tempore tamen Gregorii Bonosiaci baptismi formam corruperant, quam prius, tempore scilicet Concilii II. Arelatensis, incorruptam servabant. Quarto ex eodem Gregorio Magno lib. 9. Regist. epist. 61 ad Quirinum, & cæteros Catholicos Hiberiæ Episcopos, Ariani in baptismi forma non errabant. Quinto, ex Can. 9. Concilii I. Constantinopolitani hoc ipsum evincitur, quum ibi Ariani Montanistis, & Sabellianis opponantur, & primos dicatur baptizari iterum oportere, quum ad Ecclesiam revertuntur. Et quanvis Athanasius orat. 3. cont. Arianos dicat, ipsos suo tempore in nomine Creatoris, & Creaturæ, Catechumenos baptizasse, hoc nihilominus intelligitur de eo, quod intrinsecus intelligebant Ariani, non vero de illo, quod extrinsecus in formа applicanda proferebant; baptizabant scilicet in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti; sed per ista nomine Creatorem, & Creaturas intelligebant, quanvis id in formæ prolatione non exprimerent. Afri ergo illi sunt potius Sabelliani, Novatiani, Donatistæ, aliæque hujus generis pestes, in Africa præsertim grassantes, & ab his vult Concilium Arelatense I. can. 8., ut

ut Symbolum interrogetur, *& si pervidierit* (sunt verba Canonis) *in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto eum esse baptizatum, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum Sanctum*: unde videtur Concilium dubium fuisse de istis, an debita forma baptismi uterentur.

Octavo, errarunt *Eunomiani*, qui, juxta Theodoretum lib.4. Hæreticar. fabul. cap.3. non invocabant Trinitatem, nec ter immergebant, sed semel tantum in Christi morte. Secundum vero Epiphanium hæresi 76. baptizabant in nomine Dei Increati, & Spiritus Sancti sanctificantis, & a procreato Filio procreati. Hoc idem dicit Epiphanius de *Ætianis*. Isti autem Eunomiani, & Ætiani, ex Arianis procedebant: Unde aliquos ex Arianis formam baptismi corrupisse, etsi non omnes, certum videtur: at non ideo corrumpebant, quia Ariani essent, sed quia erant Eunomiani, qui baptizabant in Christi morte; & ad hoc Ariana hæresis nihil influebat. Pariter alii dicunt de quibusdam quoque Arianis, qui baptizabant in nomine Patris, per Filium, in Spiritu Sancto, quasi essent aliqui gradus in Trinitate: nolebant autem in nomine filii baptizare, ut sic eum fateri Deum non cogerentur, sed baptizabant per filium, quasi per instrumentum. Ita asserit Frassen: at revera fuit quidam particularis Episcopus Arianus, nomine Deuterius, qui Constantinopoli quemdam nomine Barbam sub his verbis baptizavit: *baptizatur Barba in nomine Patris, per Filium, in Spiritu Sancto*, ut refert Theodorus Lector lib.2. Hist. Ecclesiast. apud Natalem Alexandrum in Theolog. Dogmat. morali cap.1. de Bapt. ar.3. propos. unica, Regula 14.

Nono, *Elcesæi*, sic dicti ab Elcesai, qui fuit ipsorum hæresis author, utebantur baptismatibus in Elementorum Confessione; ut scribit Theodoretus lib.2. hæreticar. fabular. cap.7. dicens: *eos usos fuisse baptismatibus in Elementorum Confessione*.

Decimo, *Menander* asserebat, baptizatos in suo nomine tantum esse salvos. Testatur pariter Theodoretus lib. 1. hæreticar. fabular. cap. 2.

Undecimo, *Bonosiaci* non omnes, idem de baptismi forma sentiebant; nam aliqui, de quibus loquitur Gregorius Magnus, ut diximus nuper, & Pelagius II. ad Gaudentium Episcopum, baptizabant in mortem Christi: alii vero non; sed consueta forma utebantur. Et inde fuit, quod in Concilio Arelatensi II. Can.17. anno 452. celebrato legitur. *Bonosiacos autem ex eodem errore venientes, quos sicut & Arianos baptizari in Trinitate manifestum est, si interrogati &c.*

Duodecimo, Nostrorum temporum Hæretici debita forma in baptizando utuntur utique, sed si quæ Lutherus, & Zuinglius, scripserunt in praxim reducerent, baptismi formam absque dubio corrumperent. Lutherus lib: *de capt. Babylon.* cap. *de baptismo*, voluit, *valere baptisma, quibuscunque verbis conferatur, dummodo non in nomine hominis detur, sed in nomine Dei; quinimmo etiam si in nomine Domini non detur, satis tamen esse, si a baptizato in nomine Dei recipiatur*. Zuinglius lib. *de vera, & falsa Religione* asseruit, *certam verborum prolationem, ut Sacramentum valeat, non requiri*. Brentius etiam in suo Catech. cap. *de baptismo* alia verba adhibet in baptizando, quibus docet legitimum esse baptismum, sed admonet tamen, Ecclesiæ formam esse servandam. His nihilominus non obstantibus, evangelicis verbis apud sequaces ipsorum baptismus confertur, adeoque ad Catholicam Ecclesiam venientes nunquam eos in usu fuit iterum baptizare, sed ipsorum baptismum ipsamet Catholica Ecclesia semper probavit.

Dicimus I., Christum determinatam & certam verborum formam pro baptismi validitate præscripsisse.

I. Probatur ex Scripturis. Matth. 28. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Actorum 19. Paulus Apostolus audiens a discipulis: *neque si Spiritus Sanctus est audivimus*; dixit ad illos: *in quo ergo baptizati estis?* Ex quibus verbis fit notum, sensum Pauli fuisse, in baptismi administratione essentialem esse Spiritus Sancti invocationem, adeoque pariter aliarum duarum personarum, aliter interrogationem illam non adhibuisset. Insuper idem Apostolus I. ad Corinth. 1. scribebat: *numquid ergo in nomine Pauli baptizati estis?* Ex quibus fit palam, quod in nomine alicuius baptisma conferebatur,

hoc est, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Arelatense I., quod habitum fuit circa annum 314. can. 8. præcipit: *de Afris, quod propria sua lege utuntur, ut rebaptizent, placuit, ut si ad Ecclesiam aliquis de hac hæresi venerit, interrogent eum Symbolum; & si perviderint in Patre, Filio, & Spiritu Sancto, eum esse baptizatum, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum Sanctum. Quod si interrogatus non responderit hanc Trinitatem, baptizetur.* Aliud Concilium Arelatense Can. 17. *Bonosiacos autem ex eodem errore venientes, quos sicut Arianos baptizari in Trinitate manifestum est, cum chrismate in Ecclesia recipi sufficit.*

III. Probatur ex Patribus. Justinus in Apolog. 2. *In nomine rerum cunctarum parentis, Domini Dei, & Servatoris nostri Jesu Christi, & Spiritus Sancti, in aqua tum lavantur .... super eo, qui renascendum sibi esse statuerit, ... parentis rerum omnium, & Domini Dei nomen nominatur .... In nomine autem etiam Jesu Christi Crucifixi sub Pontio Pilato, atque in nomine Spiritus Sancti, abluitur it, qui illuminatur.* Tertullianus lib. de Bapt. cap. 13. *Lex tingendi imposita est, & forma præscripta. Ite, inquit, docete nationes, tingentes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Et lib. advers. Praxeam c. 26. *Novissime mandavit, ut tingerent in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum: non in unum, nam nec semel, sed ter ad singula nomina in personas singulas tingimur.* Cyprianus epis. 73. ad Jubajanum. *Post Resurrectionem a Domino Apostoli ad Gentes mittuntur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizare Gentiles jubentur. Quomodo ergo quidam dicunt, foris extra Ecclesiam, imo & contra Ecclesiam, modo in nomine Jesu Christi, ubicumque, & quomodocumque Gentilem baptizatum remissionem peccatorum consequi posse, quando ipse Christus Gentes baptizari jubeat in plena & adunata Trinitate?* Basilius lib. de Spiritu Sancto cap. 12. *Oportet inviolabilem manere traditionem, quæ in vivifica gratia data est .... Fides perficitur per baptismum, baptismus vero fundamento fidei nititur, & utraque res per has voces impletur. Sicut enim credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, sic & baptizamur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Ambrosius lib. de Mysteriis cap. 4. *Credit Catechumenus in Crucem Domini Jesu, qua & ipse signatur; sed nisi baptizatus fuerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, remissionem non potest accipere peccatorum, nec spiritualis gratiæ munus haurire .... Tu autem baptizatus es in nomine Trinitatis, confessus es Patrem; recordare quid feceris; confessus es Filium, confessus es Spiritum Sanctum.* Hieronymus lib. 4. Commentarior. in Matth. *Baptizantur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; ut quorum una est divinitas, una sit largitio, nomenque Trinitatis unus Deus est.* Augustinus lib. de bapt. cap. 25. *Certa sunt Evangelica verba, sine quibus non potest consecrari baptismus.* Et quæ sint ista verba declarat lib. 3. cap. 15. *Si evangelicis verbis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Marcion baptismum consecrabat, integrum erat Sacramentum.*

IV. Probatur Rationibus I. Forma baptismi pertinet ad essentiam Sacramenti: ergo debet esse determinata. Antecedens est certum, quia essentia Sacramenti consistit in materia & forma, & intentione Ministri. Consequentia probatur, quia facillime subesset periculo nullitatis Sacramentum, si forma, quæ est ejus pars essentialis, adhibita per verba indeterminata, modo uno, modo altero modo, a Ministris proferretur, & modo per alia, vel alia verba, exprimeretur; hoc autem esset periculo nullitatis baptismum ipsum exponere: ergo &c. II. Formam baptismi instituit Christus: ergo determinate instituit. Antecedens est certum ex iis, quæ diximus de forma Sacramentorum in genere. Consequentia sequitur; quia aliter Christus reliquisset formam determinandam ab Ecclesia, si ipse eam determinate non instituisset: ergo si instituit, etiam determinavit: ergo si instituit, derminatam instituit. III. Praxis omnium Ecclesiarum docet, formam Sacramenti in essentialibus esse eandem; sed hoc non ex alio provenire potest, quam quia semper fuit determinata, & a Christo instituta, & ab Ecclesia adhibita: ergo &c. IV. Ecclesia damnavit illos omnes, qui mutationem in baptismi formam induxerunt, & baptismum ab illis sub tali forma adhibitum nullum declaravit, & iterandum esse voluit: ergo

ergo Eccleſiæ mens ſemper fuit, baptiſmi formam determinate fuiſſe a Chriſto inſtitutam; determinate ab Apoſtolis, & a ſubſequentibus Eccleſiarum Paſtoribus in baptiſmi adminiſtratione prolatam.

Objiciunt I. Verba illa Matth.28.: *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: pertinent ad doctrinam, non ad baptiſmi formam: ergo non ſunt verba a Chriſto determinata pro forma Sacramenti baptiſmi. Probatur antecedens: quia antecedenter ad illa verba legitur, *docete*, & quanvis legatur etiam *baptizantes*, hoc tamen verbum continetur intra parentheſim. II. Si eſſent eſſentialia verba illa, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, eſſent etiam eſſentialia hæc alia: *ego vos doceo; dæmonia ejicio; languores ſano*, quæ dicuntur in eodem Evangelii loco; ſed hoc eſt falſum: ergo & illud. III. Verbum illud *in nomine* non ſignificat expreſſionem, ſed potius virtutem Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; in qua quidem virtute baptiſmus adminiſtratur, atque confertur; ſed non eſt eſſentialis expreſſio virtutis Dei in adminiſtratione Sacramenti, quando expreſſio non eſt invocatio: ergo &c. IV. Quemadmodū dicitur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti collatus baptiſmus; ita etiam dicebatur collatus in nomine Chriſti: ſed per hoc non importabatur, quod baptiſmi forma eſſet invocatio nominis Chriſti: ergo nec pariter importatur, quod eſſentialis ſit invocatio totius Trinitatis; adeoque quod hujuſmodi invocatio determinate pertineat ad eſſentialem baptiſmi formam.

Reſpondemus ad I., quod eſt figmentum Epiſcopii; verba Evangelii adeo eſſe clara in loco illo, ut nullo modo poſſint Nebulonis illius obſcuritate confundi; & parentheſim illam, quam ipſe fingit adeo gratis, commentum fuiſſe, ut ſi ſemel hoc admittatur in Scripturis explicandis, Scripturæ omnes ambagibus, confuſionibus, atque erroribus quoque, & contradictione, facili negotio exponerentur; quod proinde nullo modo eſt admittendum; & hoc vel eo magis, quod in Sacramentorum adminiſtratione non eſt neceſſaria doctrina, quam Novatores Hæretici induxerunt, ut ſuo loco probatū eſt.

Ad II. Differentia inter actionem baptizandi, & alias actiones, hæc eſt, quia baptizatio eſt actio indifferens, adeoque per verba determinatur, & proinde verba determinata ſunt neceſſaria ad actionem illam indifferentem determinandam: non ſic autem actio ejiciendi dœmonia, & aliç ſimiles actiones, quæ per ſe ipſas exprimuntur ſimul & determinantur, abſque eo quod neceſſaria ſint verba, quæ eas determinent. Verum, quum hæc omnia a Chriſti voluntate provenerint, ſufficiens eſt reſponſio ad diſcrimen inter actiones illas afferendum; quia Chriſtus pro una actione inſtituit verba, ſcilicet pro actione baptizandi, & pro aliis actionibus non inſtituit.

Ad III. dicitur, quod verbum illud *in nomine*, ſi per Adverſarios importat virtutem, hoc ipſo importat etiam invocationem, quia virtus illa non inaniter nominatur, ſed efficaciter invocatur, ad producendum baptiſmi effectum, ſicut Chriſtus ipſe promiſit, quando Sacramentum illud inſtituit, & a nobis miniſtrandum præcepit; aliter enim virtus illa inanis eſſet, ſi a nobis non invocaretur, vel eo magis, quia ut invocanda expreſſa fuit a Chriſto.

Ad IV. Baptiſmus, qui dicebatur collatus in nomine Chriſti, nullam oſtendebat Chriſti ordinationem, ut ſub hoc ſuo nomine conferreretur; adeoque verba illa tantum explicantur per auctoritatem, inſtitutionem, manifeſtationem Chriſti; non ſic vero in baptiſmo, qui confertur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quorum expreſſionem verborum in Evangelio habemus. Unde ruit comparatio inter utrunque baptiſmum ab Adverſariis excogitata, quod & clarius patebit, quando de baptiſmo collato in nomine Chriſti erit ſermo.

Pro altera Diſſertationis parte, quæ reſpicit Græcorū baptiſmū; ſcire oportet quod aliter & aliter baptiſmi formam a Græcis adbibitam Scriptores exponunt; aliqui enim explicant ſenſu indicativo, nimirum: *baptizatur Servus, vel Serva Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: aliqui vero exponunt per ſenſum, vel optativum, ſeu deprecatorium, vel imperativum, videlicet: *baptizetur*, non autem *baptizatur*. Textus græci lectio in Euchologio importat ſenſum indicativum, ut videre eſt apud Goarium

pag. 355., & 356., & apud Arcudium lib. 1. de bapt. cap. 8. Attamen Eugenius IV. in decreto Unionis in Concilio Florentino utrunque modum retulit, & approbavit.

Scire pariter oportet, Græcos aliquando rebaptizasse illos, qui fuerant a Latinis baptizati per formam, qua Latini utuntur; quod colligitur ex Concilio Lateranensi IV., celebrato anno 1215. sub Innocentio III. Dubium tamen est, an hoc fecerint Græci, quia putabant, Latinorum formam legitimam non esse, ut conjicit Bellarminus, & suspicatur etiam Arcudius; an potius, quia falso credebant a Latinis trinam mersionem omitti; an denique ob antiquum & interminabile odium, quo in latinam Ecclesiam aguntur. Denique Innocentius IV. cap. 1. *de bapt. & ejus effectibus* voluit, non esse legitimum baptismum, quem Græcus confert in Ecclesia occidentali forma apud Græcos usitata. At Scriptores nostri dicunt, hæc scripsisse Innocentium, ut privatum Doctorem, non ut Ecclesiæ Magistrum, quemadmodum plura etiam alia scripto mandavit. Immo S. Thomas refert in 4. dist. 3. q. 2. art. 2. in responsione ad primum, fuisse quosdam suo tempore, qui Græcorum formam invalidam esse asserebant.

Dicimus II. Baptismi formam a Græcis adhibitam in sensu indicativo a Græcis usurpari; esse autem perantiquam in Ecclesia, & esse pariter validam. Tres habet partes Conlusio.

Prima Conclusionis pars probatur I. Joannes Moschus, qui florebat seculo septimo ineunte, in suo Prato spirituali cap. 186. refert Baptismi formam, quam Græci suo tempore adhibebant, & quam pariter iidem antiquiores adhibuerant, & in illa recensenda ponit verbum *baptizatur*, quod est indicativum, non vero *baptizetur*, quod vel est deprecativum secundum Scotum, vel est imperativum secundum S. Thomam. II. Arcudius testatur, in græcis Euchologiis legi βαπτίζεται, enunciative, scilicet baptizatur a me, vel per me, inquit idem Arcudius, quod quanvis hoc desit, facile tamen & necessario intelligitur; non autem legitur βαπτιζέσθω, quod esset baptizetur.

„ Si quis vero (subdit idem Arcudius) „ hisce nostris dictis de hac forma mi- „ nus fidem habeat, interroget vel indoctum quemvis & imperitum ex „ Græcis Presbyterum, imo & laicos „ homines, a quibus rem ita se habere „ certo sciet.„ III. Ita legitur pariter in Euchologiis Græcorum, quæ eruditis observationibus Goarius ex Ordine Prædicatorum nuper illustravit. IV. Rutheni, qui Græcorum sacras cœremonias observant in Sclavonum, seu Illyryca, lingua, non aliter enunciant. V. Græci in administratione aliorum Sacramentorum eundem quoque loquendi modum adhibent, scilicet enunciative, vel indicative loquuntur, non vero imperative, aut deprecative; dicunt enim in oleo Catechumenorum; *ungitur servus Dei*; dum vestes induunt albas; *induitur servus Dei*; in Tonsura; *tondetur servus Dei*. Ex quibus omnibus patet, Græcorum formam in baptismo administrando continere verbum indicativum *baptizatur*, non vero verbum deprecativum, vel imperativum, *baptizetur*. VI. Theodorus Lector lib. 2. Collectaneorum refert, quod quidam nomine Barbas fuit Constantinupoli baptizatus a Deuterio Ariano per hæc verba: *baptizatur Barbas in nomine Patris, per Filium, in Spiritu Sancto*. Vitiosa quidem est forma, propter errorem Arianorum, quem includit, sed ex ea liquet antiquitas verbi indicativi, quum factum contigerit circa annum 500.

Secunda Conclusionis pars, quod scilicet hæc Græcorum forma sit perantiqua I probatur ex Euchologiis, quibus a mille & amplius annis Græci utuntur, & ubi eorum forma expressis verbis legitur. II. Eruitur ex Chrysostomo hom. 1. in Acta Apostolor., qui exponens verba illa Christi ad Apostolos: *baptizabimini Spiritu Sancto*: hæc scribit; *non dixit Christus: vos vero ego baptizo in Spiritu Sancto, sed baptizabimini, nos docens, ut modeste de nobis sentiamus*. III. Scotus hujus Græcorum formæ usum ad Apostolorum tempora deducit, quando scilicet Corinthii de ministris baptizantibus gloriabantur, quasi eis baptismus adscriberetur; unde schisma ortum est inter eos, ad quod tollendum ordinatum est, ne minister in propria persona nominaretur, nec actus in indicativo modo, sed optativo, quia tunc mini-

ster

fier non significatur esse Auctor baptismi, sed tantum minister desiderans & optans effectum baptismi a Deo conferendum. Sed hæc videtur mera speculatio Scoti, ad suadendum sensum, quem voluit deprecativum in forma Græcorum, quam etiam ipse legit per *baptizetur*, & non *baptizatur*. Constat sane per SS. Patres, immo per Apostolum I. ad Corinth. 1., fuisse hoc dissidium inter Corinthios, sed a quibusdam fuisse hoc remedium ad ipsum tollendum in baptismatis forma adhibitum, quum apud omnes SS. Patres altum silentium inveniatur, soli Scoto asserenti, & assertionem suam non probanti, non credimus.

Tertia Conclusionis pars, quod scilicet forma baptismi, quam Græci usurpant, sit bona & valida I. probatur, quia talis forma exprimit actionem externam, quam Minister operatur, ablutionem nempe; exprimit etiam caussam præcipuam, quæ interius baptizat, scilicet Trinitatem: ergo est valida. II. Eugenius Papa IV. in decreto unionis eam approbavit. III. Catholicæ Ecclesiæ usus est, ut Græcos non rebaptizet. IV. Ut arguit Gabriel Philadelphiæ Antistes in libello *de Sacram.* Scriptura de baptismi administratione loquens, nedum loquitur active, dicens *baptizantes*, sed etiam passive; dum ait Joannes ad Christum: *debeo a te baptizari*: & Christus Apostolis: *vos autem baptizabimini*: ergo ex Scriptura & forma activo, & forma passivo modo prolata habetur. V. tandem ex eodem Antistite; quia fuit justa caussa Græcis reticendi baptizantis nomen, ut errorem Novatianorum repellerent, qui ministri fidem & sanctitatem in baptismo requirebant. Sed hæc ratio conjecturæ Scoti accedere videtur; quanvis ly *baptizatur* nec excludat, nec includat, nec manifestet, nec neget, Ministri nomen: *baptizetur* vero expresse negat; sive enim imperative, sive deprecative intelligatur, nemo nec imperat se ipsum, nec a se ipso aliquid deprecatur; unde quoad hoc quam maxime distat a congruentia Scoti hæc ratio Gabrielis: distat etiam in Chronologia, quum Scotus referat ad Apostolorum, hic vero ad Novatiani tempora; qui sane discurrendi modus congruentior nobis videtur.

Opponunt I. Eugenius IV. in decreto unionis, pro forma baptizandi Græcorum, non posuit illam in indicativo *baptizatur*; sed vel in imperativo, vel in deprecativo, *baptizetur*: ergo falsa est prima nostræ Conclusionis assertio. II. Celebriores Scholastici, uti S. Thomas, & Scotus, eam pariter explicarunt per imperativum, vel deprecativum; ergo ex mente ipsorum non debet per enunciativum, & indicativum explicari. III. Necesse est, ut in actione sacramentali ministri persona exprimatur: sed hoc non evenit in forma baptismi, quam Græci usurpant: ergo nequit ipsa esse antiqua, & bona. IV. Non conveniunt Scriptores in assignanda origine formæ baptismi a Græcis usurpatæ: ergo signum est, quod illa fuit perperam, & absque fundamento in usu posita. V. Alexander III. in decreto *si quis puer* præcipit, ut exprimatur actus ministri baptizantis; sed in forma, quam adhibent Græci, non exprimitur: ergo non est valida. VI. Albertus Magnus in 4. dist. 3. q. 2. ad 8. narrat, quod Romanus Pontifex voluit, rebaptizari debere aliquos, qui in Dalmatia baptizati fuerant sub hac Græcorum forma: *baptizatur servus Christi*: ergo judicavit, Græcorum formam non esse validam.

Respondemus ad I. non cum Juenino dicente, quod Eugenius in re facti deceptus fuit, sed potius, quod vel forsan irrepsit error in scribendo, qui facilis quidem esse potuit, ob unius tantum literæ variationem, vel quod post solutum Concilium, & Græcorum discessum, decretum illud fuit editum, & decreti Formatores verbum *baptizetur* a Latinis Scholasticis exscripserunt. Verum in decreto Eugenii non expressum fuisse tantum verbum *baptizetur*, sed etiam verbum *baptizatur*, liquet ex ejusdem verbis decreti, quæ referuntur ex Tomo 13. Concillor. pag. 535. a Tournely: *ego te baptizo &c. Non tamen negamus, quin & per illa verba, baptizetur, vel baptizatur manibus meis talis servus, vel serva Dei in nomine &c., verum perficiatur baptisma.*

Ad II. dicitur, quod multos latinos Scriptores, ante etiam tempora S. Thomæ, & Scoti, latuit Græcorum in baptizando forma; unde non mirum si etiam ipsum S. Thomam, & ipsum Scotum, qui latinos Scriptores legebant, latuisse

tuisse possimus nos non immerito conjicere.

Ad III. Negatur major; non enim hæc necessitas, vel in Scripturis legitur, vel apud Patres invenitur; & quanvis latina Ecclesia nomen Ministri in baptizando exprimat, hoc tamen non adeo necessarium esse docet, ut sine ipsa expressione baptismus irritetur; at potius utranque formam tam a Latinis, quam a Græcis, adhibitam approbat, & ratam habet.

Ad IV. Omisso antecedente, negatur consequentia; sat enim est, ut Scriptores conveniant de facti substantia, quanvis non conveniant de tempore, & de ratione ejusdem. Cæterum adhoc ipsum argumentum hanc responsionem adhibet Jueninus in Commentario Dissert. 2. de bapt. q. 4. cap. 2. art. 2. „ Apud Græcos multiplici de „ causa illum morem invaluisse: I. usur„ patus fuit, ne Novatiani, quorum „ hæresis plures pervaserat Orientis re„ giones, ex ministri in formæ baptisma„ tis expressione impium, quod profi„ tebantur, dogma concluderent, mi„ nistri scilicet fidem requiri, ut Sacra„ mentum ab eo collatum valeat. Nec „ cuiquam mirum videri debet, quod „ Patres Græci illud periculum timue„ rint, cum ritus, vel sanctissimos, in sui „ erroris patrocinium hæretici detor„ quere conarentur, ut patet in Arianis, „ qui in Hispania tempore Gregorii Ma„ gni triplici immersione abutebantur, „ ut triplicem in Divinis substantiam ad„ struerent. II. Praxim, de qua agitur, „ amplexi sunt Græci, quod eam pro„ pius accedere judicaverint ad exem„ plum Apostolorum, & ipsius etiam „ Christi, quem sic baptizasse pu„ tarunt.

Ad V. dicitur, quod Romanus Pontifex præcepit fieri explicitam mentionem actionis externæ in baptismi administratione: an autem hoc fieri debeat active, vel passive, nullo modo definivit: & hoc vel eo magis, quia quando minister græcus in baptizando dicit, *baptizatur*, subintelligitur *a me baptizatur*.

Ad VI. Sunt, qui dicunt, Pontificem ita quidem primo respondisse; at deinde re maturius considerata negasse, illos rebaptizandos esse: & hoc pacto respondet Tournely. At potius dicendum est, quod quum esset Dalmatia intra latinæ Ecclesiæ fines, non erat licitum, illic Græcorum formam adhiberi in baptismi administratione, sed potius adhibendam fuisse illam Latinorum; unde non erat quæstio de valida, vel invalida, sed potius de licita, vel illicita baptismi administratione.

DISSERTATIO CCCXLIII.

De baptismi forma apud Latinos. An sit antiqua, & valida? An sufficiat in ea sola Trinitatis invocatio, vel potius necessaria sit actus baptizantis expressio, ut Sacramentum sit validum? Et an sit validus baptismus collatus sine expressa & distincta trium Personarum sanctissimæ Trinitatis invocatione?

Dicimus I. Baptismi formam apud Latinos, quæ est: *ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, esse perantiquam, & Græcorum altera antiquiorem.

I. Probatur Conclusio, quia si forma Græcorum introducta est propter Schisma Corinthiorum, ut vult Scotus, vel propter hæresim Novatianorũ, ut rectius alii: ergo ante talem introductionem in usu erat forma Latinorum, a qua forsan, quia in nomine proprii Ministri conferebatur, occasionem sumpsere & Schisma Corinthiorum, & Novatianorum Hæresis.

II. Probatur: quia quemadmodum ad Evangelii originem ducit suam formam Gabriel, Philadelphiæ Episcopus, quia passivo modo in Evangelo dicitur *baptizabimini &c*: ita etiam deduci potest forma Latinorum; quia ibidem activo modo dicitur, *baptizantes*. Hinc non bene cum quibusdam loquitur Jueninus in Commentario, asserens, quod ante seculum quintum Latinorum forma non fuerit in usu, sed tantum ante seculum septimum; utique fuit in usu ante seculum septimum, quia reperitur in Sacramentario Gregorii Magni, a quo ut antiqua refertur; reperitur in Ordine Romano, qui paulo post Gregorium in lucem venit. Sed fuit & ante seculum quintum.

III. Probatur. Baptismus, datus seculo tertio a Stephano Papa Nemesio, & Lucillæ, fuit per hæc verba: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizo te*: quod refert Metaphrastes a Lipporano latine redditus; & quamvis, ut Bellarminus ait de Scriptorib. Ecclesiast. in dicto Metaphraste, quod is multa de suo ingenio posuerit in vitis, quas scripsit, præsertim dialogos, conciones, aliaque alloqutiones Martyrum, aliorumque; in forma baptismatis nihilominus recensenda, quæ res essentialis baptismo erat, non est credibile, quod de sua mente posuerit, sed exscripserit potius, quæ apud antiquiora monumenta ad verbum scripta invenerat.

Arguunt I. Ante sextum seculum nullus invenitur Scriptor, qui hujus formæ Latinorum in baptizando meminerit: ergo per illa tempora fuit incognita Ecclesiæ: ergo non est antiqua. II. Augustinus serm. 99. de verbis S. Lucæ damnat in Hæreticis hanc formam absolutam administrandi Sacramenta: *ego peccata dimitto: ego sanctifico: ego sano quemcunque baptizo*: ergo Augustini tempore non erat in usu. III. Hujus formæ meminerunt Gregorius Magnus in Sacramentario, Auctor Ordinis Romani, Venerabilis Beda lib: *variarum Quæstionum* quæst. 14.: ergo ante hos Scriptores nullus eam commemoravit: ergo nequit dici, quod sit antiqua. IV. De forma Græcorum apud antiquos Scriptores multa inveniuntur testimonia, quæ non inveniuntur de forma Latinorum: ergo for-

forma Latinorum non est antiquior illa Græcorum.

Respondemus ad I., quod, quum primis Ecclesiæ seculis multi fuerint Hæretici, qui in baptismi administratione sanctissimæ Trinitatis invocationem corrumperent, & adulterarent, ex hoc evenit, quod Scriptores nostri magis solliciti fuerunt, ut necessitatem hujusmodi invocationis exprimerent, atque firmarent, quam ut verba ipsa ejusdem exponerent, atque narrarent. At non per hocquid contrarium hujuscemodi formæ, & assertioni nostræ scripserunt.

Ad II. Augustinus in locis illis totus est, ut Donatistarum errori se opponat, qui quidem ministrorum virtuti Sacramentorum efficaciam tribuebant; at non per hoc unquam asserere intendit, quod non fuisset in Ecclesia usitata forma illa baptizandi, qua Latini priscis illis temporibus utebantur, & modo utuntur.

Ad III. Non est legitima illatio, quod ex eo quod aliquis referat aliquid, dicere: ergo cæteri anteriores non retulerunt. Videndum quippe est, an anteriores contrarium retulerint, an occasionem referendi illud habuerint, an de illo tractaverint, & silentio obtegerint, & alia hujusmodi, quæ, quum non verificentur in casu, nequeunt nobis subministrare fundamentum, ut inferamus ex eo, quod præfati Scriptores Latinorum formam baptizandi retulerint, illos, qui eos præcesserunt, non agnovisse, vel nescivisse.

Ad IV. In probationibus a nobis allatis vidimus occasionem, propter quam Græcorum forma in baptizando fuerit introducta, & diximus ex variis Scriptoribus introductam fuisse, vel propter Schisma Corinthiorum, vel propter Schisma Novatiani. Ex hoc autem optime deduci potest, non fuisse antiquiorem formam baptizandi Græcorum, sed potius formam baptizandi Latinorum: ex forma enim Latinorum erroris sui occasionem desumebant, quanvis perperam & immerito, sive Corinthii illi, sive Novatianus; & ut evitarent illud in conveniens, cæperuntGræci formam suam adhibere: ergo semper stat, quod forma Latinorum Græcorum formam in baptizando antecedebat: ergo pariter Latinorum forma in baptizando antiquior fuit Græcorum forma.

Pro secunda Dissertationis parte, an scilicet Baptismi forma, quam adhibent Latini, sit valida? si Græci excipiantur, qui nimium formæ, quam ipsi adhibent, indulgentes, Latinorum formam rejiciunt; omnes tamen conveniunt, etiam ex Græcis ipsis, qui æquiori judicio pollent, esse validam. Unde

Dicimus II., formam baptismi a Latinis adhibitam esse validam.

I. Probatur. Illa forma baptismi est valida, per quam exprimitur baptismi caussa, sive principalis, sive instrumentalis, vel ministerialis, & exprimitur pariter baptizati persona; sed per formam, quam adhibent Latini, hæc omnia exprimuntur: ergo est valida. Probatur minor. Exprimitur caussa principalis per verba illa, *in nomine Patris, & Filii, Spiritus Sancti*; pariter caussa instrumentalis, vel ministerialis per verba: *ego baptizo*: exprimitur denique baptizati persona per verbum *te*: ergo per formam baptismi, quam adhibent Latini, illa omnia exprimuntur.

II. Probatur, tum ex Scripturis Matth. ult., ubi præcipitur adhibendum verbum activum, quod adhibent Latini, non verbum passivum, quod adhibent Græci: dicitur enim: *baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: tum ex pluribus Patribus, qui hanc formam Latinorum referunt, & approbant; tum denique ex continua Ecclesiæ praxi ab initio christianæ Religionis, ut probatum est, usque ad nostra tempora.

III. Probatur ex Conciliis Lateranensi, & refertur cap. *Firmiter*, de summa Trinitate, & Fide Catholica; Florentino in decreto unionis; & Tridentino sess.7.can.4. *de baptismo* ubi habetur: *si quis dixerit, baptismum, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, non esse verum baptisma; anathema sit.*

Objiciunt I. Christus non præcepit Apostolis, ut dicerent: *ego te baptizo*, sed tantum, *ut baptizarent in nomine Patris &c.*: ergo &c. Probatur antecedens. Christus æque dixit Apostolis, ut docerent, & ut baptizarent; sed per hoc quod dixit *docete*, non importatur, ut mandaverit eis, ut dicerent: *ego*

ego te doceo : ergo neque per hoc, quod dixit, *baptizantes*, importatur, ut mandaverit eis, ut dicerent, *ego te baptizo*. II. Auguſtinus lib.50. homiliar. ſerm.23. obſervavit, Chriſtum dixiſſe mulieri peccatrici ; *dimittuntur tibi peccata tua*, non autem *dimitto tibi peccata tua* ; & hoc, ait, Chriſtum feciſſe, ut ea loquendi ratione futuris Sacramentorum miniſtris præberet exemplum modeſtiæ, in eo poſitæ, quod nec actionem ſuam, nec ſe ipſos in Sacramentorum confectione, aut diſpenſatione, nominarent. *Medicus bonus*, ait, *ægros non ſolum præſentes ſanabat, ſed & futuros etiam prævidebat. Futuri enim erant homines, qui dicerent: ego peccata dimitto : ego juſtifico : ego ſantifico : ego ſano quemcumque baptizo &c.* III. Marci ult. Chriſtus Dominus contulit Apoſtolis virtutem ejiciendi dæmonia per hæc verba : *in nomine meo dæmonia ejicient* ; atqui non per hoc debent dicere Miniſtri : Dæmon ego te ejicio in nomine Chriſti : ergo neque Miniſtri, quando baptizant, debent dicere : ego te baptizo in nomine &c. IV. Lucæ 4. quando Chriſtus conſecravit Apoſtolos Sacerdotes, non præcepit illis, ut in actu conſecrationis dicerent : hoc facio in Chriſti commemorationem ; quanvis Chriſtus dixerit eis : *hoc facite in meam commemorationem* : ergo pariter, quando Chriſtus dixit *baptizantes eos &c.*, non præcepit eis, ut dicerent : ego te baptizo, ſed tantum ut baptizarent.

Reſpondemus ad I., diſparem eſſe rationem inter *docete*, & *baptizantes* ; per *docete* enim non conficitur Sacramentum, ſed præſuponitur ad Sacramentum, ut Chriſtus præcepit: *docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* Per *baptizantes* autem conficitur Sacramentum ; unde per hoc verbum Chriſtus præcepit Apoſtolis, ut perſonam miniſtri exprimerēt, quod per verbum *docete* non fuit factum ; quia non debebant perſonam Doctoris exprimere, ſed tantum aliquando adimplere.

Ad II. Auguſtinus loquitur de principalibus agentibus, cujuſmodi eſt tantum Deus, non vero de inſtrumentalibus, cujuſmodi ſunt Miniſtri. Et hoc Auguſtinus dicebat contra Hæreticos illos, qui ſe ipſos per ſuperbiam nimiam primarios baptiſmi, & Sacramentorum authores conſtituebant. Miniſter autem, quauvis dicat : *ego te baptizo*, non per hoc tamen demonſtratur, eſſe cauſſam principalem; quum immediate ſubjungat *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* : per quæ verba indicatur cauſſa principalis, & oſtenditur, miniſtrum eſſe tantum cauſſam miniſterialem.

Ad III. Diſparitas eſt, quia Eccleſia, ad quam ſpectat Chriſti verba interpretari, ita in baptizando verba Chriſti interpretata eſt, ut judicaverit, pronuncianda eſſe a Miniſtro baptizante verba hæc : *ego te baptizo* : non vero hæc alia : *ego dæmonia ejicio* ; ac proinde hæc alia non proferuntur.

Ad IV. Eadem eſt reſponſio ; expreſſa enim ſunt verba, quæ Chriſtus proferenda præcepit a Sacerdotibus conſecrantibus ſuum corpus, & ſanguinem, ac proinde nemini licet ea vel omittere, vel immutare, vel ipſis alia ſubrogare.

Pro tertia Diſſertationis parte, in qua quæritur, an ſufficiat in ea ſola Trinitatis invocatio, vel potius neceſſaria ſit actus baptizantis expreſſio, ut Sacramentum ſit validum? Quæſtionem hanc ita intelligunt Theologi, ut non importet, an ſit neceſſarium exprimere in collatione baptiſmi perſonam Miniſtri baptizantis; quia omnes conveniunt, hoc non eſſe neceſſarium, ut docet S. Thomas in 4. diſt.3: art.2. ad primum, verbis hiſce : *utrum expreſſio perſonæ Miniſtri, quæ ſit ſecundum nos, ſit de neceſſitate baptiſmi ; apud quoſdam dubiū eſt: probabilius tamen dici poteſt, quod non ſit, ne cogamur, totam Græcorū Eccleſiā abſque baptiſmo ponere, qui perſonam non exprimunt baptizantis: quod dicitur conſilio Sanctorum Patrum factum, contra errorem eorum, qui in baptizantis perſona ſpem ponebant, de quo* 1. *Cor.* 1. Senſus igitur quæſtionis eſt, an olim fuerit validus, aut etiam modo valeat baptiſmus, qui datur a Miniſtro, & in abluendo profert hæc ſola verba: *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti* ; & non addit alia, vel *ego te baptizo*, vel *baptizatur talis*, aut aliqua etiam æquivalentia, per quæ exprimatur actio baptizantis? Quæſtio hæc primum excitari cæpit duodecimo ſeculo Eccleſiæ, & pro ea fuerunt, qui affirmabant, & qui negabant.

Primo igitur, Petrus Cantor in summa *de Sacram.*, *& anima consiliis*, quæ manuscripta asservatur in Bibliotheca S. Victoris par.2. fol.156., putavit, validum & ratum esse baptismum, cum sola expressione, seu invocatione datum, *Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*, absque aliis, vel similibus verbis: *ego te baptizo*: *vel baptizatur talis*. Hanc eandem opinionem deinde sequutus est Præpositivus in.4.par.summæ theologicæ, & post ipsum accesserunt quoque Hugo a S. Victore lib.2. par. 6. cap. 13. *de Sacram.*, Petrus Lombardus, Magister Sententiarum, in.4. dist.3., Stephanus, Tornacensis Episcopus, epist. 5. ad Pontium, Episcopum Claramontanum, qui eum hac de re interrogaverat.

Secundo, negarunt, valere baptismum prærecensito modo datum, antiqui etiam Theologi, inter quos fuit Mauritius, Episcopus Parisiensis, interrogatus pariter hac de eadem re a Pontio, Episcopo Claramontano; & legitur Mauritii responsum inter epistolas Stephani Tornacensis n.4; sed supra omnes eam docuit Alexander III., Romanus Pontifex, qui de ea edidit Constitutionem, quæ refertur in cap. *si quis*, *de Bapt. & ejus effectu*.

Tertio, Morinus lib. 8. *de pœnitentia* cap.16. n.21. mediam iniit viam inter oppositas sententias, quas retulimus, ejusque sententiam verbis hisce exponit modernus Tournely *de Sacram. baptismi* art. 5. q.1., „nempe Stephani, & aliorum Scholasticorum rationes probabiles judicat, adeoque ante receptam Alexandri III. Constitutionem ratum & validum fuisse baptismum, cum his solis verbis collatum, *in nomine Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*: sed post receptam S. Pontificis definitionem, nullum amplius esse, nisi exprimatur actio baptizantis per ista, aut æquivalentia verba: *ego te baptizo*; *baptizatur talis &c.* Scilicet idem putat judicandum de baptismo, ac de matrimonio: v. g. quod ante Decretum Tridentinum valuit clam contractum sine testibus, & Parochi præsentia; sed post decretum illud nullum est: potest quippe Ecclesia in administratione Sacramentorum certas præscribere leges, & conditiones, quibus non observatis nullum fit, & declaretur Sacramentum. Quum igitur definierit Alexander III., nullum esse baptismum sine istis, aut similibus verbis, *ego te baptizo &c.*; concludendum est, post talem definitionem verba ejusmodi absolute necessaria esse, ut ratum sit & validum Sacramentum Baptismi.

Dicimus III., Baptismum datum solummodo cum invocatione Trinitatis; scilicet *in nomine Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*, absque expressione ablutionis, vel per verba Latinorum: *ego te baptizo*, vel per alia Græcorum: *baptizatur servus Dei*, vel per alia æquivalentia, nullum esse & irritum.

I. Probatur Conclusio. Ecclesia Catholica per illa verba, *baptizantes eos in nomine Patris*, *& Filii*, *& Spiritus Sancti*, intellexit in baptismi Sacramenti forma exprimendam esse Ministri actionem per verba: ergo verba illa, per quæ actio ministri exprimitur, necessaria sunt ad baptismi valorem. Probatur antecedens. Ab unctio hominis fieri potest ob varios fines: ergo necesse est, ut exprimatur in baptismi forma, ad hoc ut indicetur in baptismo, ad quid fiat.

II. Probatur. Apostolus ad Colossenses 13. præcipit, ut omnia nostra in nomine Dei fiant: ergo non sufficit ad Baptismi valorem sola invocatio expressa Trinitatis; sed requiruntur etiam verba, per quæ actio ministri baptizantis exprimatur. Et quidem per solam Trinitatis invocationem fiunt aliæ actiones in Ecclesia, nimirum benedictiones, deprecationes &c.: ergo ut per eadem exprimatur actio baptismalis, adjungi debent alia verba, quæ illam indicent, & quæ benedictionibus, & deprecationibus applicari non possint. Hanc rationem S. Thomas illustrat 3.par. q 66. art.5. ad secundum: *cum ablutio hominis in aqua propter multa fieri possit, oportet, quod determinetur in verbis forma ad quid fiat, quod quidem non fit per hoc, quod dicitur: in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quia omnia in tali nomine facere debemus, ut habetur Colossi.3. Unde si non exprimatur actus baptismi, vel per modum nostrum, vel per modum Græcorum, non perficitur Sacramentum*.

III. Probatur ex Romanis Pontificibus. Ita declaravit Paulus V. in Rituali Roma-

Romano; ita expreſſit Eugenius IV. in decreto pro Armenis, & ante hos omnes Alexander III. in citato capite *ſi quis* extra *de baptiſmo & ejus effectu*: ubi hæc leguntur verba. *Si quis puerum ter in aqua merſerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & non dixerit: ego te baptizo, puer non eſt baptizatus*. Denique Alexander VIII. die decima Decembris anno 1690. hanc propoſitionem proſcripſit: *valuit aliquando baptiſmus ſub hac forma collatus, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, prætermiſſis illis: ego te baptizo*.

Obſtant I. Antiqui Patres, agentes de baptiſmi validitate, totam ipſorum curam poſuerunt, ut non omitterentur verba illa: *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, & parum aut nihil curarunt de aliis verbis: *ego te baptizo*: ergo ſignum eſt, quod illa tantum ſunt neceſſaria ad Sacramenti baptiſmi valorem. II. Mulieres imperitæ, & ruſtici homines, qui aliquando in neceſſitate baptiſmum conferunt, ut plurimum dicunt, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & verba alia omittunt; ſed ſi eſſet vera concluſio noſtra, omnes ab his baptizati invalide baptizati eſſent, quod non eſt dicendum: ergo &c. III. Stephanus Tornacenſis praxim Eccleſiæ ſuæ conformare ſtuduit ſuę propriæ opinioni: ergo omnes tunc temporis in ſua Diœceſi baptizati, invalide fuiſſent baptizati; quod nec etiam eſt aſſerendum. IV. Matrimonium ante Tridentinum validum erat, etſi fuiſſet clam contractum ſine Parochi præſentia, & ſine teſtibus: at modo poſt Tridentinum eſt nullum, quia Eccleſia poteſtatem habet præſcribendi conditiones, & leges in Sacramentorum adminiſtratione, quæ ſi non obſerventur, Sacramenta ipſa ſunt nulla: ergo pariter dicendum eſt de baptiſmo; quod ſcilicet ante Conſtitutionem Alexandri III. fuerit validus, modo autem ſit nullus, ſi adminiſtretur ſine baptiſmalis actionis expreſſione.

Reſpondemus ad I., Patres illos ſollicitos fuiſſe, ut exprimerentur in baptiſmo verba illa, quæ Hæretici ſuorum temporum vel adulterabant, vel falſificabant, vel negabant. Quæſtio autem, de qua loquimur, temporibus illis non erat exorta, quum ſeculo XII. nata fuerit, ut dictum eſt: unde non poterant de ipſa mentionem facere.

Ad II. Solliciti ſunt Paſtores Eccleſiarum, ut hanc ignorantiam ab indoctis hominibus, & a mulieribus imperitis expellant, ſi aliquando eam in iiſdem invenerint; ac proinde obſtetrices de baptiſmi forma quotannis in ſacris Viſitationibus examinantur, ut cuilibet curam animarum gerenti notum eſt. Unde nequit habere locum periculum, quod nobis objectio minitatur.

Ad III. Dicitur, quod Stephano Tornacenſi Epiſcopo non fuit nota Alexandri III. Conſtitutio, quæ non fuit publici juris facta, antequam eam S. Raimundus de Pegnafort in Decretalibus retulerit; & Raimundi compilatio auctoritatem in judiciis obtinuerit a Gregorio IX., Romano Pontifice.

Ad IV. Diſcrimen eſt, quod Eccleſia non habet auctoritatem immutandi partes eſſentiales Sacramentorum, quas Chriſtus inſtituit; bene tamen habet præſcribendi leges, & conditiones ſervandas in Sacramentis ipſis adminiſtrandis: hoc ſecundum verificatur in matrimonio, primum autem non verificatur in baptiſmo: & hæc ratio diſparitatis eſt.

Colligi poſſunt ex dictis, quod ſi omittatur pronomen *ego*, baptiſmus eſt validus, ſed illicitus, ſicut etiam ſi omittatur dictio *amen*. Si autem omittatur pronomen *te*, baptiſmus eſt nullus; quia per ipſum determinatur ablutio. Si vero dicatur in plurali *nos baptizamus vos*, loco *ego*, & *te*, vel ſi verbum activum in paſſivum mutetur, dicendo, *baptizaris* a me, vel ſi loco *baptizo* dicatur *abluo*, *lavo*, *immergo*, *aqua tingo*, modo ſacramentalem ablutionem intendat, quam Chriſtus inſtituit, ſemper erit validus baptiſmus, ſed illicitus; quia mutarentur verba; eſto ſenſus integer perſeveret. Si quis diceret, *ego te baptizo*, & alius ablueret, baptiſmus eſt nullus, quia ut verificetur forma, debet ab eo proferri, qui abluit.

Tertia tandem Diſſertationis pars, in qua quæritur, an ſit validus baptiſmus collatus ſine expreſſa, & diſtincta trium Perſonarum ſanctiſſimæ Trinitatis invocatione?, magnam habet connexionem cum altera, quæ ſub his

his vocibus proponitur; an aliquando valuerit, & modo valeat baptismus collatus in nomine Christi?; immo utranque unam & eandem quæstionem esse, sunt etiam qui aperte asserunt; unde pro ipsis subsequentem Dissertationem instituimus.

DISSERTATIO CCCXLIV.

De baptismi forma apud Latinos. An in ea absolute sit necessaria distincta & expressa Patris, Filii, & Spiritus Sancti invocatio? An aliquando valuerit, aut modo valere possit, baptismus collatus in solo nomine Christi?

Æreticos baptismi formæ a Christo institutæ corruptores enumeravimus supra, eosque in peculiari Dissertatione confutavimus. In hac modo Dissertatione tractandum superest de Scholasticis quibusdam, qui circa eandem formam varie senserunt, & contra communem Patrum, & Theologorum, loquendi modum scripserunt.

Primo, antiqui aliqui Scholastici, inter quos adnumeratur Magister sententiarum, putarunt, valere baptismum datum in nomine unius personæ sanctissimæ Trinitatis, aut Patris, aut Filii, aut Spiritus Sancti; & hæc sunt ejus verba lib.4. sentent. dist.3. lit. E. *Nihilominus insinuari videtur, verum baptisma dari posse, in nomine Patris tantum, vel Spiritus Sancti tantum, si tamen ille, qui baptizat, fidem Trinitatis teneat..... Tutius est tamen tres personas ibi nominare, ut dicatur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Secundo, S. Thomas docuit, Apostolos baptizasse sub solo nomine Christi, & non sub nomine totius Trinitatis, & baptismum ab eisdem collatum fuisse validum; ex ea scilicet ratione, quia fuerat cum ipsis dispensatum, ad hoc ut Christi nomen magis promulgaretur, & commendaretur tum apud eos, qui Christi Religionem susceperant, tum apud illos, qui eandem erant suscepturi. Et hæc sunt sua verba 3. par. q.66. art.2. *Ad primum ergo dicendum, quod ex speciali Christi revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizabant*. Ejusdem fuerunt sententiæ S. Bonaventura, Alexander de Ales, Scotus apud Hennum &c.

Tertio, Cardinalis Cajetanus voluit, etiam ad præsens valere baptismum, qui datur in nomine Christi, & absque verbis aliis, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; & in hoc ab Angelico Doctore differt, qui docuit, validum fuisse tantum illum, quem præfato modo conferebant Apostoli propter allatam rationem, non vero valere modo, & ad præsens, quo præfata ratio non habet locum.

Dicimus I., nec modo valere, nec aliquando valuisse, baptismum, sine expressa ac distincta trium Personarum sanctissimæ Trinitatis invocatione collatum.

I. Probatur Conclusio ex Scripturis. Matth. 28. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. His verbis Christus Dominus apertissime præcepit, in baptismo administrando adhibendam esse non unius tantum, sed trium sanctissimæ Trinitatis personarum invocationem.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Innocentius I. in epist. ad Episcopos Macedoniæ cap.5. docuit, ideo Concilium

cilium Nicænum præcepisse, ut iteraretur baptismus, quem conferebant Paulianistæ, non autem, quem administrabant Novatiani; quia primi non baptizabant in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, secundi vero sic. Pelagius, Romanus Pontifex, idem docuit in rescripto ad Gaudentium, & refertur in cap. *si Revera* dist. 4. *de Consecrat*. Zacharias in cujusdam Synodi Anglicanæ confirmationis decreto, hoc docuit pariter, & legitur in cap. *in Synodo*, eadem dist. Et præ his omnibus Gregorius Magnus in suo Sacramentario describens baptizandi ritum, refert invocationem trium sanctissimæ Trinitatis Personarum. Et lib. 9. Registri epist. 61. ad Quirinum præcipit, ut Hæretici, qui in Trinitatis nomine non baptizantur, quando ad Ecclesiam Catholicam veniunt, iterum baptizentur.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Arelatense I. habitum circa annũ 314. Can. 8.: *si perviderint in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto esse baptizatum, manus ei tantum imponantur, ut accipiat Spiritum Sanctum; quod si interrogatus non responderit hanc Trinitatem, baptizetur*. Concilium Nicænum I., ut dictum est, jussit rebaptizari Paulianistas, qui in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizati non erant; sic pariter Laodicenum Montanistas, Arelatense II. Can. 16., & 17 Photinianos: Constantinopolitanum I., hoc est Generale II., Eunomianos, Montanistas, Sabellianos, quia hi in nomine totius Trinitatis non baptizabant. Concilium Florentinum in decreto Unionis Armenorum, docet, baptismi formam constare his verbis præ aliis: *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Concilium Tridentinum sess. 7. *de bapt*. can. 4. definit, validum esse baptismum, quem conferunt Hæretici, dummodo illum conferant in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. *Si quis dixerit baptismum, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti .... non esse verum baptisma: anathema sit*.

IV. Probatur ex Patribus. Cyprianus in epist. ad Jubajanum. *Denique ubi post Resurrectionem Domini Apostoli ad Gentes mittuntur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti baptizari Gentiles jubentur*. Et ante ipsum Tertullianus lib. de bapt. cap. 6. *Angelus baptismi arbiter superventuro Spiritui Sancto vias dirigit, ablutione delictorum, quam fides importat, obsignata in Patre, & Filio & Spiritu Sancto. Nam si in tribus Testibus stabit omne verbum, quanto magis dum habemus per benedictionem eosdem arbitros fidei, quos & sponsores salutis, sufficit ad fiduciam spei nostræ etiam numerus nominum divinorum? Cum autem sub tribus & testatio fidei, & sponsio salutis pignorentur, necessario adjicitur Ecclesiæ mentio, quoniam ubi tres, idest, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, ibi Ecclesia, quæ trium corpus est*. Augustinus lib. 3. cont. Maximinum, Episcopum Arianum cap. 17. refert argumentum ejusdem Maximini, his verbis conceptum. *Dicis & in persona Spiritus Sancti non posse suscipi quod de Filio dictum est: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, & hoc ideo dicis, ut quibus potueris persuadeas .... Spiritum Sanctum non esse Creatorem*; & ad ipsum respondens dicit, quod si argumentum valeret, sequeretur, quod nec Petrus baptizasset in nomine Patris, & Spiritus Sancti, quia Scriptura dicit, tantum baptizasse in nomine Filii, & Patris, & Spiritus Sancti nomen reticuisse: *Si autem, quia non est nominatus, Spiritus Sanctus, quod etiam per illum facta sit creatura; quando de Filio dictum est, omnia per ipsum facta sunt, ideo putas Dei Spiritum non esse Creatorem, procul dubio nec in ejus nomine poteris dicere baptizatos, quibus ait Petrus: agite pœnitentiam, & baptizetur unusquisque vestram in nomine Domini nostri Jesu Christi, quia non ait & Spiritus Sancti, nec in Patris nomine, quia nec ipse ibi est nominatus: si autem etiam non nominatis Patre, & Spiritu Sancto, in nomine Jesu Christi jussi sunt baptizari, & tamen non intelliguntur baptizari, nisi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; cur non sic audis de Filio Dei? omnia per ipsum facta sunt, ut & non nominatum intelligas ibi etiam Spiritum Sanctum*. His adjunguntur pariter Justinus in Apologia 2. pro Christianis, Tertullianus adversus Praxeam cap. 26., & 27., Augustinus lib. 3. cont. Donatistas cap. 15., aliique.

IV. Probatur Rationibus I. Baptismus ex Patribus, & ex universali Ecclesiæ doctri-

doctrina est Sacramentum fidei: ergo continere debet totum id, quod fides nostra expresse profitetur, & continet; sed fides nostra expresse confitetur & continet trium personarum sanctissimæ Trinitatis confessionem, & invocationem: ergo hoc pariter debet continere, & manifestare baptismus. II. Nemini licet mutare illa, quæ Christus Dominus instituit circa Sacramentorum administrationem; sed Christus Dominus instituit, ut baptismus conferretur, & administraretur sub expressa, & explicita trium personarum invocatione: ergo hoc pariter, & non alio modo administrandus est baptismus, ut valide administretur. III. Ecclesiæ consuetudo fuit semper, ut ratum haberet baptismum administratum sub explicita invocatione trium divinarum personarum, & sub hac non collatum ut irritum rejiceret; sed quod Ecclesia consuevit observare, ex constanti & vetusta traditione haberi debet: ergo pro explicita invocatione trium divinarum personarum in baptismi administratione stat constans & perpetua Ecclesiæ traditio. IV. Baptismi institutio originem ducit a voluntate Christi Domini: ergo pariter ritus administrandi illum non alius esse debet, quam quem Christus Dominus instituit: atqui Christus Dominus instituit, ut ipse conferretur sub expressa, & explicita invocatione Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: ergo ita pariter conferri debet, ut sine illa invalidus ac nullus reputetur.

Dicimus II., Baptismum collatum in solius Christi nomine nec unquam valuisse, nec modo valere.

I. Probatur. Actorum 19. Paulus interrogavit quosdam, an Spiritum Sanctum accepissent; & quum illi respondissent, se neque audivisse si Spiritus Sanctus est, subintulit Apostolus: *in quo ergo baptizati estis?* Atqui vana fuisset hæc Apostoli subillatio, si expressam invocationem Spiritus Sancti, aliarumque Personarum in baptismi forma Apostoli non adhibuissent: ergo nunquam Apostoli baptizarunt sine expressa invocatione Patris, & Filii, Spiritus Sancti: ergo nunquam baptizarunt in solius Christi nomine:

II. Probatur. Clarum est in Scripturis, Christum præcepisse Apostolis, ut baptizarent in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; nullibi autem in iisdem Scripturis legitur, quod Christus eosdem dispensaverit, ut baptizarent in solius ipsiusmet Christi nomine, adeoque ab observantia prioris præcepti illos eximeret: dicendum est ergo Apostolos semper, & ubique priori præcepto paruisse, & expresse sanctissimam Trinitatem in baptismo invocasse. Hoc fundamento nixus S. Cyprianus contrariam opinionem rejecit, *quum ipse Christus*, inquiens, *Apostolos gentes baptizare jubeat in plena & adunata Trinitate*.

III. Probatur. Basilius lib. de Spiritu Sancto cap. 12., cui titulus præfigitur: *adversus eos, qui dicunt, sufficere baptisma tantum in nomine Domini*; hæc scribit. *Neminem in fraudem inducat illud Apostoli, quod nomen Patris, & Spiritus Sancti mentionem in baptismatis commemoratione frequenter omittit; neque ideo putet usum harum vocum esse indifferentem .... Si quidem Christi appellatio totius Deitatis est professio; quippe quæ simul declarat, & Deum qui unxit, & Filium, qui unctus est, & Spiritum Sanctum, qui est unctio ...: Videtur interdum & spiritus tantum in baptismate fecisse mentionem Apostolus: omnes enim, inquit I. Cor. 12., in uno corpore, & in uno spiritu baptizati sumus &c. At non ideo quis dixerit perfectum esse baptisma, in quo solum spiritus nomen invocatum est. Oportet enim inviolabilem manere traditionem &c.* Origenes in cap. 2. epist. ad Rom. *Cur hic Apostolus Christi nomen assumpsit, dicens: quicunque in Christo baptizati sumus; cum utique non habeatur legitimum baptisma, nisi sub nomine Trinitatis? ... Quoniam hoc loco non tam baptismatis rationem, quam mortis Christi discutere cupiebat.* Didymus Alexandrinus lib. 2. *de Spiritu Sancto* circa initium. *Non arbitror quemquam tam vecordem atque insanum futurum, ut perfectum baptisma putet, quod datur in nomine Patris, & Filii, sine assumptione Spiritus Sancti; aut rursus in nomine Patris, & Spiritus Sancti, Filii vocabulo prætermisso; aut certe in nomine Filii, & Spiritus Sancti, non præposito vocabulo Patris. Licet enim quis possit existere saxei, (ut ita dicam) cordis, & penitus mentis alienæ, qui ita baptizare conetur, ut unum de præceptis nominibus prætermittat, videlicet*

licet contrarius Legislator Chriſti, tamen ſine perfectione baptizabit; immo penitus a peccatis liberare non poterit quos a ſe baptizatos exiſtimaverit. Theophilactus in caput ultimum Lucæ. *Quomodo baptiſma in nomine ſolius Chriſti fieri intelligemus, præſertim cum alias doceamur, baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti? Primum dicimus, quod quando dicimus Baptiſma fieri in nomine Chriſti, non dicimus, quod oporteat in ſolius Chriſti nomine fieri.* Beda lib. variarum quæſtionum, q.14. *Si quis baptizans dicat: baptizo te in Chriſto Jeſu, & non dicat, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ſicut Dominus inſtituit, non eſt verus baptiſmus, & ideo videndum eſt, ne quis erret in verbis Apoſtoli, quibus dicit: nunc baptizo in Chriſto Jeſu, aliter intelligens quam dictum ſit.* Damaſcenus lib. 4. Orthodoxæ fidei cap. 10. *In Chriſtum baptizatum eſſe, nihil aliud indicat, quam in illum credendo ſalutifera aqua tingi, fieri autem non poteſt, ut in Chriſtum credamus, niſi Patris, & Filii, & Spiritus Sancti confeſſioni imbuti ſimus .... Enim vero quanam verborum forma adhibenda eſſet, Dominus Diſcipulis ſuis expoſuit, baptizantes eos, inquiens, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

IV. Probatur ex præfatorum Pontificum Romanorum reſponſionibus. Pelagius in epiſt. ad Gaudentium Epiſcopum, ut legitur cap 81. diſt. 4 de Conſecrat. *Multi ſunt, qui in nomine ſolummodo Chriſti, una etiam merſione, ſe aſſerunt baptizare. Evangelicum vero præceptum ipſo Deo, & Domino Salvatore noſtro Jeſu tradente, nos admonet, in nomine Trinitatis, trina etiam merſione, ſanctum baptiſma unicuique tribuere, dicente Domino Diſcipulis ſuis; ite baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Zacharias in epiſt. ad Bonifacium Epiſcopum, cujus initium eſt: *ſacris liminibus:* ita ſcribit. *In Synodo Anglorum decretum, & judicium firmiſſime præceptum, & diligenter demonſtratum eſſe dignoſcitur, ut quicunque ſine invocatione Trinitatis merſus fuiſſet, Sacramentum regenerationis non haberet. Quod omnino verum eſt, quia ſi lotus in fonte baptiſmatis quis fuerit ſine invocatione Trinitatis, perfectus Chriſtianus non eſt, niſi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti fuerit baptizatus. Hoc quoque obſervari in prædicta Synodo Sacerdotes voluerunt, ut qui vel unam de Trinitate perſonam in baptiſmo non nominaret, illud baptiſma eſſe verum non poſſet. Quod pro certo verum eſt, quia qui unam ex ſancta Trinitate perſonam confeſſus non fuerit, Chriſtianus perfectus eſſe non poteſt. Qui enim confitetur Patrem, & Filium, ſi confeſſus non fuerit & Spiritum Sanctum, neque Patrem habet, neque Filium; & qui confeſſus fuerit Patrem, & Spiritum Sanctum, & Filium non fuerit confeſſus, neque Patrem habet, neque Spiritum Sanctum, ſed vacuus eſt a divina gratia.*

V. Probatur ex Canonibus, qui dicuntur Apoſtolorum, & qui, quanvis ab eruditis Criticis non agnoſcantur ut legitimi Apoſtolorum fœtus, omnes tamen conveniunt, ut eos excerptos dicant, vel ex antiquorum Patrum Scriptis, vel ex antiquorum Conciliorum decretis, præcipue quinquaginta primi, quorum doctrinam catholicam eſſe, fatentur omnes. Igitur Can. 49. hæc leguntur: *Si quis Presbyter, aut Epiſcopus, non trinam merſionem unius myſterii celebret, ſed ſemel mergat in baptiſmate, (quod dari a quibuſdam jubetur in morte Domini,) deponatur: non enim dixit nobis Dominus: in morte mea baptizate; ſed, euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Et quanvis reſpondeat Fraſſen, quod Canone hoc damnentur tantum Hæretici illi, Bonoſiani ſcilicet, & Cataphryges, qui unicam tantum merſionem in baptiſmo adhibebant, & trinam reſpuebant; nos tamen reſpondemus, quod vere per citatum Canonem damnantur Hæretici prædicti, ſed non tantum; quia Canon ipſe ultra horum Hæreticorum damnationem continet quoque expreſſam atque diſtinctam trium divinarum Perſonarum in baptiſmi adminiſtratione invocationem; ut cuilibet habenti oculos, & Canonem legenti facili negotio innoteſcit.

Arguunt I. Ambroſius lib. *de Spiritu Sancto* cap. 3. docet, Eunuchum Reginæ Candacis Chriſti nomine baptizatum fuiſſe; immo ſubdit, quod quemadmodum integer eſt baptiſmus uno Chriſti nomine appellato; ita etiam eſt validus invocato ſolo nomine Spiritus Sancti: *rationem ſequamur,* ait ipſe, *quia, qui unum dixerit, Trinitatem ſignificavit; ſi Chriſtum dicas, & Deum Patrem, a quo unctus eſt filius, & ipſum, qui*

qui unctus est, Filium, & Spiritum Sanctum, quo unctus est, designari: ergo per Ambrosium baptismus, quo una Trinitatis persona nominatur, validus est. II. Sancto Bernardo validus fuit baptismus hac verborum forma collatus: *baptizo te in nomine Dei, & sanctæ, & veræ Crucis*: ergo ex Bernardo non est necessaria ad baptismi validitatem expressa & distincta Trinitatis invocatio. Antecedens constat ex epist.340. Bernardi ad Henricum Archidiaconum, ubi hæc leguntur. *Raptum ex utero puerum ob periculum mortis laicus quidam baptizavit, communem verborum formam non tenens, sed dicens, baptizo te in nomine Dei, & sanctæ & veræ Crucis: quæritis utrumnam baptizatus sit puer, an magis, si vivit, baptizandus. Ego vero hunc baptizatum puto .... Nec sonum vocis veritati fidei, & pietati intentionis præjudicare potuisse. Ut enim taceam, quod in nomine Dei unam expressit substantiam Trinitatis, in eo ipso, quod addidit, sanctæ & veræ Crucis, manifeste commendavit dominicam passionem.* III Nicolaus I., Romanus Pontifex, respondens ad consulta Bulgarorum postulantium, quid esset agendum de illis, qui a quodam Judæo baptizati fuerant, dixit: *hi profecto, si in nomine Trinitatis, vel in nomine Christi, sicut in Actis Apostolorum legimus, baptizati sunt, unum quippe idemque sunt, ut exponit Ambrosius, constat eos non esse denuo baptizandos*. Et refertur in cap. *a quodam Judæo* dist.4. *de Consecrat.* IV. Actor.2. legitur, S. Petrum dixisse: *pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum*. Et cap.8 *Cum vero credidissent Philippo evangelizanti de Regno Dei, in nomine Jesu Christi baptizabantur viri, & mulieres*. Et cap.10. *Jussit eos* (idem S. Petrus) *baptizari in nomine Domini Jesu Christi*. V. Stephanus, Romanus Pontifex, voluit, baptizatos a Marcione non iterum baptizandos esse, quia in nomine Christi baptizati fuerant; quod refert Cyprianus epist. 73. ad Jubajanum per hæc verba. *Quomodo ergo quidam dicunt foris extra Ecclesiam, immo & contra Ecclesiam, modo in nomine Jesu Christi, ubicunque, & quomodocunque Gentilem baptizatum remissionem peccatorum consequi posse, quando ipse Christus Gentes baptizari jubeat in plena & adunata Trinitate!* Quibus quidem verbis Cyprianus opponit Stephano, quod ratum habuerit baptismum collatum in nomine Christi, contra Christi verba præcipientis, baptismum conferri debere in invocatione expressa & distincta trium divinarum Personarum. VI. Idem Stephanus, Romanus Pontifex, in Crypta Nepotiana baptizavit centum & octo tam viros, quam mulieres, in nomine Domini nostri Jesu Christi, eosque signo sacri Mysterii consecravit. Et hoc refertur in Actis Passionis ejusdem S. Pontificis, & Martyris, quæ accurata esse, & fide dignissima, testatur Baronius ad annum 259. n. 20. VII. S. Cyprianus epist.73. ad Jubajanum scribit: Apostolos baptizasse Judæos in nomine Jesu, Gentiles autem in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: ergo ex Cypriano validus fuit baptismus collatus ab Apostolis in solo nomine Jesu Christi. VIII. S. Hilarius lib. *de Synodis* cont. Arianos idem docuit de Apostolis baptizantibus in solo nomine Jesu, per hæc verba. *Ne postremo Apostoli reperiantur in crimine, qui baptizare in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti jussi, tantum in nomine Jesu baptizarunt*. IX. S. Basilius lib.5. advers. Eunomianum cap 3. *Gentes, quæ crediderint, ac edoctæ fuerint, jubet baptizari in Trinitatis nomine. Petrus vero ad Judæos, qui de Christo occidendo conjuraverant, ac pœnitentia ducebantur, pœniteat, inquit unumquemque vestrum fratres vestræ malitiæ, ac viæ pravæ; atque baptizetur in nomine Domini Jesu, & salvabitur, tanquam possit efficere eadem Filius in lavacri regeneratione, quæ Pater, & Spiritus Sanctus efficiunt .... Proinde si Spiritus Sanctus in Apostolis eadem operari potest, quæ Patris, ac Filii nomen in iis, qui ex Gentilibus crediderunt, & Domini Jesu nomen in iis, quos pœnituerat, Judæis; nemo enim dixerit, Apostolos minus accepisse gratiæ per lavacrum, quam qui erant ex Gentibus, propterea, quod ipsi in Spiritu Sancto gratiam habuerunt) quomodo non est ejusdem cum Patre, & Filio, substantiæ Spiritus, qui est quoque ejusdem operationis?* X. Necesse erat in Ecclesiæ incunabulis, ut magis magisque Christi nomen inter novos fideles

com-

commendaretur, & manifestaretur; sed ad hoc opportunum erat medium Jesu Christi nomen in baptismi administratione invocare: ergo propter hanc rationem validus fuit Ecclesiæ initiis baptismus solius Christi nomine collatus. XI. Christi nomen continet etiam nomen Patris, & Spiritus Sancti: ergo baptismus collatus in solo nomine Christi totam continet Trinitatem: ergo validus est. Antecedens est Theophilacti doctrina ad caput ultimum Lucæ, qui quærens, *quomodo baptisma in nomine solius Christi fieri intelligamus, præsertim cum alias doceamur baptizare in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; respondet: *Christi nomen in se continet, & Patrem inungentem, & unctionem Spiritum, & unctum Filium*. XII. Infirmant probationem nostram petitam ex Actor. 19., ubi dicitur, quod baptizati nesciebant, an esset Spiritus Sanctus, & ex hoc deduximus, quod non erant baptizati in nomine Spiritus Sancti, infirmant quidem „ Quia, ut dicit Frassen, cum essent Adulti, prius baptizari non poterant, quin instructi fuissent de præcipuis fidei mysteriis, ac proinde novissent tres in Deo personas: quippe divinæ Trinitatis mysterium primum est, ac caput omnium fidei Mysteriorum: quod idem est ac dicere, illos non assequutos fuisse expressam & explicitam Trinitatis notitiam per doctrinam baptizantium; & de hoc mirabatur Apostolus.

Respondemus ad I., Ambrosium non loqui de forma baptismi, sed de effectu illius, quem vult singulis sanctissimæ Trinitatis Personis attributum intelligi; etsi Scriptura uni tantum Personæ applicet, non nominando alias. Ex eo autem solutio patet, quia Ambrosius in laudato loco probare intendit, operationes, quas Scholastici dicunt *ad extra*, quando tribuuntur in Scripturis uni personæ, aliæ non excludantur personæ, sed subintelligi debeant. *Ubi*, ait ipse, *operatio aliqua divina, aut Patris, aut Filii, aut Spiritus Sancti, designatur, non solum ad Spiritum Sanctum, sed etiam ad Patrem, sed etiam ad Filium refertur, & Spiritum Sanctum*. S. Thomas respondet, Ambrosium debere intelligi, non de seculis, quæ Apostolorum tempora subsequuta sunt, sed tantum de primitiva Ecclesia, cui Christus per dispensationem concesserat, ut ejus solo nomine appellato ratum esset baptisma. At nos responsionem hanc non amplectimur, quia pro nullo tempore admittimus validum fuisse baptismum in solo Christi nomine ministratum.

Ad II. Estius dicit in 4. dist.3. §. 5. prolatam epistolam ad Henricum Archidiaconum non esse legitimum Bernardi fœtum, sed adulterinum. At alii volunt, inter quos sunt Hortius, & Mabillonius, fuisse veram Bernardi epistolam, ac improbant sententiam illius, ut Scripturæ, & traditioni contrariam. Alii vero dicunt & quidem rectius, ob debitum obsequium, quod mellifluo Doctori exhibendum est, Bernardum illud non certo asseruisse, sed tantum probabiliter; ait enim; *breviter vobis de proposita quæstione respondemus, sine præjudicio tamen sanius sapientis*. Ad quæ subdit Jueninus in Commentario Dissert.2. de Bapt. q 4. art.3. „ Sed quod „ probabile duodecimo seculo Bernardus judicavit, hodie non recipitur a „ Theologis, qui ad apostolicam tra„ditionem, ac antiquorum Patrum, „ ipsiusque S. Augustini authoritatem „ attendunt.

Ad III. Plures dantur a Theologis ad Nicolai decretum responsiones; quarum prima est, Nicolaum loqui ex parte subjecti, a quo exigebatur fides in Christum, non vero ex parte Ministri; quasi ipsius mens fuerit, sufficere tantum verba illa pro forma baptismi, quæ a Ministro proferebatur. Alia responsio est, quod etsi Nicolaus intellexisset verba sua de Ministro, non per hoc tamen definivisse, fuisse validum baptismum collatum in nomine Christi; sed tantum docuisse id, quod docuerat Ambrosius: unde eo modo, quo explicatur Ambrosius, ipse pariter explicandus erit. Tertia responsio est, quod Nicolaus illud intellexerit, ut privata persona, non vero ut publicus Ecclesiæ Doctor; & hoc probare intenduot, quia illud ipsum differere non erat pertinens ad interrogationem, quam ipsi fecerant Bulgari, qui solum de baptismi Ministro interrogaverant, non vero de forma. Igitur, quod Nicolaus de forma superaddit, superfluum omnino erat,

erat, & proinde ex privata & propria ipsius doctrina protulit, non vero ex Ecclesiæ definitione. Eligant Legentes responsionem ex his tribus, quæ ipsis magis placuerit.

Ad IV. Pariter triplex est responsio, quarum prima est, quod per nomen Christi non intelligantur prætermissa nomina aliarum duarum divinarum Personarum; sed potius intelligantur inclusa, ita ut sensus sit, Apostolos baptizasse in nomine Patris, Filii Jesu Christi, & Spiritus Sancti. Et ita volunt prælaudata Scripturarum verba exponi a Cypriano, Basilio, Augustino, & Beda. Quod pariter innuit Eulogius apud Photium in Bibliotheca Cod.280. *Quod dictum est in Actis de iis, qui baptismum Joannis accepissent; his auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu: hoc est, qui baptizati sunt juxta traditionem, doctrinamque Domini Jesu. Quare & alibi cum dicit: In Christo, vel in morte Christi baptizati sunt, eumdem sensum debemus intelligere significari; hoc est in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, baptizati sunt. Sic enim docuit, & tradidit Jesus Christus Dominus noster, ut baptisma fieret.* Altera responsio est, quod baptizari in nomine Christi idem sit ac baptizari in fide Christi, seu post publicam professionem fidei in Christum emissam. Et hæc est responsio Damasceni loco nuper citato. Tertia responsio est, quod baptizari in nomine Christi, idem sit ac baptizari baptismo Christi; baptismo scilicet a Christo instituto, non vero Joannis, instituto videlicet a Joanne.

Ad V. Duplicem quoque exhibent responsionem; quarum prima est, non liquere, an Cyprianus de Stephano loquatur. Scribit enim Cyprianus: *quidam dicunt*: sed non dicit: *Stephanus dicit*: Et hoc vel ex eo magis, quia non erat hæc quæstio, quæ inter Stephanum, & Cyprianum agitabatur, sed altera plane ab hac diversa; an scilicet valeret baptismus ab Hæreticis collatus? ut dictum est suo loco. Altera responsio est, quod quanvis Cyprianus loquatur de Stephano, non assequutus tamen fuit Stephani mentem; quia Stephanus per baptismum in nomine Christi collatum intelligebat baptismum virtute, & auctorita te Christi institutum, non vero in solo nomine Christi ministratum, quod Cyprianus intellexit. Tandem mens Stephani elicitur, quod ipsemet apud Baronium ad annum Christi 259. n.23. baptizaverit Nemesium, qui erat militum Tribunus, sub hac forma: *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, baptizo te*. Et hæc est responsio ad alterum quod ex Stephano opponebatur.

Ad VI. Responsio patet ex dictis in Responsione ad quintum argumentum.

Ad VII., dicitur, quod Cyprianus non loquitur de forma baptismi, sed de publica professione fidei illius, qui baptizandus erat: unde docet, quod si baptizandi erant Judæi, quærebatur ab eis Fides in Christum; si vero erant Gentiles, quærebatur Fides in Trinitatem. Judæi enim dicebant, se habere Patrem, unde ab eis exigebatur fides publica in Christum; Gentiles vero, quia Trinitatem in uno Deo non agnoscebant, ideo tres personas in una natura divina profiteri debebant. Hæc autem non erat diversa fides in utrisque, sed eadem fides, at varie explicata; uno quidem modo explicite in Judæis, altero vero modo explicite in Gentilibus.

Ad VIII. S. Hilarius per baptismum in nomine Christi intellexit baptismum in virtute ac auctoritate Christi institutum atque collatum.

Ad IX. Basilius eodem modo intelligendus est, quo intelligendum diximus Hilarium, & hoc maxime patet ex verbis ipsiusmet Basilii, quæ in probationibus adduximus.

Ad X. Poterat quidem sufficienter Christi nomen manifestari, & commendari, in baptismi administratione tam apud Gentes, quam apud Judæos, si dixissent Apostoli: *baptizo te in nomine Patris, & Filii Jesu Christi, & Spiritus Sancti*, quemadmodum plures Patres, & Scriptores dicunt, Apostolos, quos tingebant, sub his verbis baptizasse; ut non semel hic dictum est.

Ad XI. Verum est, quod in Filii nomine continetur Pater, & Spiritus Sanctus, at implicite tantum, non vero explicite; ad Sacramenti baptismi tamen valorem requiritur explicita trium divinarum Personarum expressio, scilicet: *in nomine Patris, & Filii,*

lii, *& Spiritus Sancti*. Mens Theophilacti habetur expreſſiſſime ex ipſiuſmet verbis in caput 24. Lucæ. *Quando dicimus Baptiſma fieri in nomine Chriſti, non dicimus, quod oporteat in ſolius Chriſti nomine fieri, ſed quod Chriſti baptiſma ...... ſpiritnale ſit, non Judoicum, neque quale Joannis in pœnitentiam ſolum, ſed & communionem Spiritus Sancti, & remiſſionem peccatorum conferat*.

Ad XII. Acta quidem fuiſſet a Fraſſen ſolutio, ſi dixiſſet, quod baptizati neſciebant, quid eſſet Spiritus Sanctus, non vero an eſſet. Neſcire enim an eſſet, indicat, quod illum neque audiverant nominare; neſcire vero quid eſſet, oſtendit, quod illum non intellexerant explicare. Et quia adulti erant illi, de quibus in Actibus Apoſtolorum citato loco fit ſermo, inde eſt, quod quando baptizati fuerant, poterant & debebant audire in baptiſmi forma Spiritus Sancti vocem, adeoque ſcire, an Spiritus Sanctus eſſet; & quum eſſent Adulti, præter an eſſet, debebant etiam ſcire quid eſſet, propter explicationem, quam ipſemet Fraſſen ſupponit.

DISSERTATIO CCCXLV.

De Baptiſmi Miniſtro. Quinam ſit miniſter Baptiſmi ordinarius, & ex officio? Quinam extraordinarius, & ex delegatione? Quinam ex neceſſitate? An idem ſit miniſter in baptiſmi adminiſtratione privata, ac in publica, & ſolemni? & an eodem modo ſit dicendum de licita, ac de valida baptiſmi adminiſtratione?

Aptiſmi miniſter ordinarius & ex officio poteſtatem habet baptizandi ex jure ſuæ ordinationis, & ex auctoritate, quam in eadem a Chriſto accepit; & hic eſt tantum Epiſcopus, qui poteſtatem hanc exercet ſine ulla ab aliquo Superiore dependentia. Simplices autem Sacerdotes, qui idem munus exercent cum dependentia, & ſubordinatione ad Superiorem, vocantur quoque miniſtri ordinarii & ex officio, quamvis iiſdem licitum non fuiſſet olim baptiſmum miniſtrare ſine Epiſcoporum licentia, & hoc non propter defectum auctoritatis, ſed ad majorem Epiſcopatus honorem, ut Scriptores communiter aſſerunt. Miniſter autem extraordinarius, ſeu ex delegatione, ille dicitur, cui Epiſcopus concedit jus baptizandi, quod in Ordinatione ſua non acceperat, niſi confuſe & ſine aſſignatione perſonarũ, ſuper quas auctoritatem illam exerceret. Et hujuſmodi dicuntur eſſe Diaconi. Miniſter tandem ex neceſſitate eſt, qui neceſſitate urgente, hoc eſt mortis periculo, & deficientibus aliis Miniſtris idoneis, & ordinariis, baptiſmi Sacramentum aliquando adminiſtrat. Baptiſmi etiam adminiſtratio duplex eſſe ſolet; privata, quæ quovis tempore fit, & publica atque ſolemnis, quæ ſolemnioribus feſtis fiebat, Paſchatis ſcilicet, & Pentecoſtes. Denique Baptiſmi adminiſtratio poteſt eſſe licita & valida, & poteſt eſſe valida, ſed non licita; prima eſt, quando miniſter baptizando non peccat, & baptiſmus eſt validus: ſecunda eſt, quan

quando baptismus est validus, & nihilominus minister baptizando peccat.

Antequam ad Conclusiones accedamus, juxta nostram methodum congruum ducimus Hæreticornm errores circa baptismi Ministrum referre, & Theologorum quoque opiniones exponere; ut dicendorum exactior notitia deinde habeatur, & catholica veritas in Conclusionibus nostris omni ex parte triumphet.

Primo, aliquot antiqui Hæretici erra- runt circa Baptismi Ministrum, dicentes, mulieres posse baptismum solemniter administrare, etiam extra necessitatis casum. Hi recensentur Marcio, de quo asserit Epiphanius Hæresi 42. n.4. *muliereulis baptizandi potestatem facit*. Insuper Pepuziani, de quibus idem Epiphanius loquitur Hæresi 49., & Augustinus lib. *de Hæresib.* cap.27. scribit: *ejusmodi Hæreticos tantum dare mulieribus principatum, ut Sacerdotio quoque apud eos honorentur*. Pariter Collyridiani, de quibus idem S. Epiphanius hæresi 79. n.1. asserit, apud eos mulieres quasdam solemni tempore *per aliquot dies panem proponere, & in Maria nomen offerre*: ex quibus verbis Scriptores colligunt, mulieres hasce sacerdotalia ministeria sibi arrogasse.

Secundo, Calvinus lib.4. Institut c.15. § 20., quanvis fateatur, *multis quidem ab hinc seculis, adeoque ab ipso fere Ecclesiæ exordio, usu receptum, ut in periculo mortis laici baptizent*, negat tamen id posse ratione fieri. Attamen Calvinus ipse non se satis de hoc declaravit, an nimirum baptismus a laico collatus sit tantum illicitus, an vero etiam invalidus? unde sectatores ipsius aliqui scripserunt esse tantum illicitum, sed validum; alii autem voluerunt esse etiam invalidum. Prioris erroris defensores fuerunt Wittacherus in Controversia de baptismo q.3. cap.1. Item Ecclesia Anglicana, prout testatur Isaac Casaubonus in responsione ad epistolam Cardinalis Peronii; & Georgius, Abbas Anglus, in prælectione de Circumcisione apud Vossium ejusdem est erroris: Vossius vero in Disputat. 10. de Bapt. Thesi 12., nullum judicavit Baptismum, quem Gentilis confert; quod & pariter affirmavit Chamierius Tom.4. Panstratiæ lib.5. cap.14.

Tertio, Græci recentiores pariter negant esse validum baptismum, quem Laici conferunt; unde Arcudius l.1. de bapt. cap.11. testatur, multos ipsorum ex imperitia maxima in eo esse errore, ut si nullus adsit Presbyter, malint Infantes suos sine baptismo decedere, quam a Laicis baptizari.

Quarto, antiqui illi Scriptores, qui nullum putabant baptismum ab Hæreticis collatum, & contra quos egimus in superioribus Dissertationibus in hac eadam parte, quia hoc ducebantur principio, non posse hæreticum dare, quod non habet, iude multi inferunt, eos pariter voluisse, nullum esse baptismum, quem laici non baptizati conferunt, quia de his æque ac de Hæreticis eorum principium verificatur: quod & advertit Petavius in Animadversionibus ad expositionem Fidei S. Epiphanii.

Quinto, veteres pariter Scriptores quidam, qui ratum habuerunt Hæreticorum baptisma, dubitarunt tamen, an valeret baptismus datus ab Infideli non baptizato, & inter hos adnumerantur Tertullianus lib. de Bapt. c.17., & Hieronymus in Dialogo adversus Luciferianos. Attamen alii dicunt, quod in dictorum Auctorum verbis dubium neque continetur expresse, neque solvitur; solus enim Augustinus expressis verbis dubium proposuit l.2. cont. epist. Parmeniani cap. 13., & lib.7.de Bapt. cap.53., & ante Augustinum quod quæstio de baptismo collato a non Baptizato clare & expresse agitata non legitur: unde nono seculo fuit de ea consultus a Bulgaris Nicolaus I. Romanus Pontifex.

Sexto, fuit etiam aliquando dubitatum, an esset & validus baptismus, quem contulerat mulier energumena; quod patet ex epistola Firmiliani ad S. Cyprianum.

Antequam quoque ad Conclusiones deveniamus, æquum pariter ducimus exscribere, atque referre sex Pronunciata, quæ adhanc Controversiam præmittit Cardinalis Bellarminus Tom. 3. Controversiar. de Sacram. bapt.l.1.c.7., & quæ dicit communi consensu omnium Catholicorum Doctorum admitti, & admittenda esse. Hæc sunt ejus verba loco citato.

,, Pri-

„ Primo jus baptizandi ex officio ordinario convenire solis Sacerdotibus, „ idest, Episcopis, & Presbyteris; sic „ tamen, ut Presbyteris conveniat cum „ subordinatione, & dependentia ab „ Episcopis Quemadmodum enim potestas absolvendi a peccatis datur „ Presbyteris in sua ordinatione, & tamen, quia absolvere a peccatis est „ actus jurisdictionis, quæ est Episcoporum propria, ideo Presbyteri non „ possunt uti ea potestate; nisi quantum eis Episcopi concedunt; ita quoque de potestate baptizandi sentiendum est. Hinc conciliari possunt testimonia quædam Auctorum, quæ alioqui contraria videri possunt. „ Quidam enim simpliciter affirmant, „ officium baptizandi ad Presbyteros „ pertinere, ut Isidorus lib. 2. *de offic. divin.* cap. 24. Alii dicunt, Presbyteros „ baptizare non posse sine Episcopi facultate, ut Tertullianus lib. *de Bapt.* „ & Hieronymus in Dialogo contra „ Luciferianos. Secundo docent, Diaconis quoque ex officio convenire baptizare, sed in absentia Sacerdotum, „ aut eorum jussu. Ita docent iidem „ Auctores, Tertullianus, & Hieronymus. Neque his repugnant, Ignatius „ in epist. ad Heronem, & Epiphanius „ hæresi 79., qui negant, Diaconis convenire munus baptizandi, & proprium „ id esse dicunt Sacerdotum. Nam loquuntur Epiphanius, & Ignatius de „ ordinario officio, Tertullianus, & „ Hieronymus de extraordinario, & „ utrique recte dicunt: ordinarie siquidem ad solos Sacerdotes pertinet baptizare, extraordinarie etiam ad Diaconos. Quod etiam habet Gelasius in „ epist. 1. c 9., & ex primitur in ipsa ordinatione Diaconorum. Tertio, Catholici docent, nunquam licere Laicis „ solemniter baptizare, neque etiam „ privatim, præsente Sacerdote, aut Diacono, aut iis etiam absentibus extra „ casum necessitatis. Docet hoc Augustinus lib. 2. cont. epist. Parmeniani „ cap. 13., & rationem reddit, quia nemini licet usurpare alterius officium. „ Quarto docent, Laicis baptizatis licere in casu necessitatis baptizare; „ de hoc enim nunquam in Ecclesia dubitatum invenio: unde nova est & „ inaudita Calvini Hæresis. Quinto „ docent etiam, non baptizatis in casu „ necessitatis licere baptismum dare, si „ sciant ritum. De hoc tamen Veteres „ dubii fuisse videntur: nam Tertullianus in lib. de Bapt. reddit caussam, „ cur liceat Laicis baptizare. *Quia*, inquit, *quod ex æquo ab omnibus accipitur, ex æquo ab omnibus dari potest*. Et „ Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos Tertullianum imitatus inquit: *scimus etiam licere Laicis; ut enim accipit quis, ita & dare potest*. Et Concilium Elibertinum can. 38. dicit, „ Laicos posse baptizare, modo sint ipsi „ baptizati, & non bigami. Augustinus „ similiter dubius fuit. Nam lib. 2. cont. „ epist. Parmeniani cap. 13. proponit „ quæstionem, an non baptizatus possit „ baptizare, & dicit, se non audere rem „ determinare, quum in nullo generali „ Concilio res definita sit. Idem habet „ etiam lib. 7. de bapt. cap. 53. Deinque „ Gregorius II. in epist. ad Bonifacium, „ & habetur etiam apud Gratianũ Can. „ *quos a Paganis*, de Consecrat. dist. 4. jubet, rebaptizari a Paganis baptizatos. „ Cæterum res jam definita est in Concilio generali, ut Augustinus cupiebat. Nam in Florentino Concilio habetur, in casu necessitatis licere Laico, seu viro, seu fœminæ, seu Christiano, seu Pagano, baptizare, modo „ adsint materia, forma, & intentio „ debita. Quod idem multo antea statuerat Nicolaus Papa, ut habetur cap. „ *A quodam Judæo*, de Consecrat. dist. 4. „ & idem habetur ibidem Cap. *Romanus*. „ Et ratio idem suadet: nam quum non „ requiritur in ministro baptismi fides, „ aut ordinatio, ut notum est, nulla est „ ratio, cur non sit verum Baptisma, „ quod a Pagano, aut Judæo confertur, „ si adsint ea, quæ necessaria sunt ad baptismi essentiam. Adde, quod nullum „ testimoniorum contra prolatorum „ convincit, non licere baptismum a „ non baptizato accipere. Nam Gregorius II. non tam creditur, jussisse „ rebaptizari a Pagano baptizatos, propter vitium ministri, quam propter „ vitium formæ sacramentalis, quam „ illi Pagani, & imperiti, forte non tenebant. Augustinus autem etsi dubius „ fuit, tamen paratus erat generali „ Concilio acquiescere. Et præterea „ lib. 7. de bapt. cap. 53. aperte dicit, si „ sententia ipsius quæratur, se responsurum, baptismum esse ratum a quocunque, & ubicunque traditum, modo verbis evangelicis consecratum.

„ Eli-

„ Eliberitinum Concilium asseruit, quod „ erat certum, Laicum baptizatum licite baptizare; non autem negavit „ expresse contrarium, sed reliquit sub „ dubio. Denique Tertullianus, & „ Hieronymus id solum forte dicere „ voluerunt, baptisma ab omnibus posse dari, ut ab omnibus accipitur, idest, „ quia est Sacramentum omnibus necessarium, ideo ab omnibus posse accipi, „ & similiter ab omnibus posse dari, „ non quod oporteat eum, qui dat, prius „ accepisse. Id mihi persuadeo, tum „ quia verba hunc sensum ferre possunt, „ tum quia si alium sensum faciant, absurdam rationem continent. Non „ enim est bonum argumentum: hic „ habet baptismum: ergo potest dare; „ alioqui posset etiam Presbyter ordinare Presbyteros, & Diaconus Diaconos, quia habet ille Presbyterium, „ & hic Diaconatum. Neque est bonum „ argumentum, si negative ratiocinemur: non habet iste baptismum: ergo „ non potest dare: alioqui non posset „ minister impius per verba & Sacramenta alios justificare, quia nimirum „ caret ipse iustitia, & pietate. Non „ igitur requiritur, ut habeat in se baptismum formaliter, qui est futurus „ minister, sed satis est, si habeat „ virtualiter, & ministerialiter, quomodo omnes habent, qui habent usum „ rationis, linguæ, & manuum, ut possint ex intentione verba proferre, & „ aquam aspergere. Sexto docent, non „ modo viros, sed etiam fœminas in „ extrema necessitate posse baptizare. „ Id habet expresse Concilium Florentinum: item Concilium Carthaginense IV. can. 100., ut infra citabimus, „ & Urbanus II. in epist. ad Vitalem. „ & habetur 30. q. 3. Can. *super his*, & „ denique idem habet consuetudo Ecclesiæ, & ratio manifesta, quæ supra „ facta est pro non baptizatis.„

Dicimus I., Ministrum baptismi ordinarium & ex officio esse Episcopum, & Presbyterum; Episcopum quidem primario, Presbyterum vero secundario, & ex licentia Episcopi.

Prima Conclusionis pars probatur I. Episcopus, & Presbyter, singulariter deputantur ab Ecclesia ad Baptismi administrationem: ergo Episcopus, & Presbyter, est ordinarius, & ex officio, baptismi Minister. Probatur antecedens I. ex Can. 50. ex iis, qui dicuntur Apostolorum, & quos unanimiter. Eruditi dicunt ex veteribus Conciliis fuisse desumptos, in quo legitur: *Si quis Episcopus, vel Presbyter, non trinam mersionem hujus mysterii celebret .....* *deponatur*: En quomodo solus Episcopus, & solus Presbyter, dicuntur ordinarius, & ex officio, baptismi minister. II. Ex auctore lib. 3. Constitut. Apostolicar. cap. 11., in quo hæc habentur: *neque reliquis Clericis potestatem baptizandi facimus, ut Lectoribus, Cantoribus, Janitoribus, aut Ministris, nisi tantum Episcopis, & Presbyteris, ministrantibus Diaconis*. III. Ex Augustino lib. 3. de baptismo cap. 18.: *non nisi in Ecclesia Præpositis, & in evangelica lege, aut dominica oratione fundatis, licet baptizare*: Episcopis autem solis, & Presbyteris, sicut convenit animarum cura, ita pariter convenit Sacramentorum dispensatio.

II. Probatur. Episcopus, & Presbyter, sunt Apostolorum, & Discipulorum Successores; sed solis Apostolis, & Discipulis, dictum fuit a Christo: *ite docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: ergo solus Episcopus, & Presbyter, est ordinarius & ex officio baptismi minister. Major est certa, adeoque a nemine negari potest. Minor etiam in Scripturis, & apud Patres patet apertissime, & apud omnes Scriptores nostros est manifesta.

Secunda Conclusionis pars, quod scilicet Episcopus sit ordinarius, & primarius baptismi minister, I. probatur ex Patribus. Ignatius Martyr in epist. ad Smyrnæos ait, *non esse licitum sine Episcopo, nec baptizare, nec agapen celebrare*. Tertullianus lib. de Bapt. cap. 17. *dandi* (baptismi scilicet) *jus habet summus Sacerdos, qui est Episcopus, debine Presbyteri, & Diaconi, non tamen sine Episcopi auctoritate, propter Ecclesiæ honorem, quo salvo, salva pax est*. Ibidem baptizandi munus appellat *dicatum Episcopis officium Episcopatus*. Ambrosius lib. 3. *de Sacram.* cap. 1. *Audistis lectionem. Succinctus est Sacerdos; licet enim Presbyteri fecerint, tamen exordium ministerii a summo est Sacerdote*. S. Hieronymus Dial. adversus Luciferianos. *Inde venit, ut sine Episcopi jussione, neque Presbyter, neque Diaconus, jus habeat baptizandi*.

II. Probatur. Episcopi soli primis Ecclesiæ

cleſiæ ſeculis baptiſmum adminiſtrabant certis ſolemnioribus diebus, quibus baptiſmi adminiſtratio addicta erat: ergo Epiſcopi erant primarii & ordinarii baptiſmi miniſtri. Antecedens probatur I. ex Theodoreto lib. 2. hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 27., qui meminit ſtolæ aureis filis contextæ, quam *Conſtantinus Imperator ad Eccleſiam Hieroſolymitanam cohoneſtandam Macario, illius urbis Epiſcopo, donaverat, ut ea indutus baptiſmum ſolemniter adminiſtraret*. II. Ex Paulino in Vita S. Ambroſii, ubi ſcribit; quod quinque Epiſcopi, poſt Ambroſii mortem, vix adimplere poterant, quod ipſe ſolus circa baptizandos implebat. III. Ex epiſtola Cleri Edeſſeni ad Epiſcopos Photium, & Euſtatium, in qua legitur: *rogamus autem, & deprecamur veſtram ſapientiam, ut eidem glorioſiſſimo Epiſcopo ſuadeatis, quatenus velociter ad ſuum gregem redire feſtinet, qui periclitatur ab omnibus lacerari, cum nullus ſit, qui ei adeſſe prævaleat, & maxime feſtivitate ſalutifera ſancti diei Paſchalis imminente, in qua & propter Catechiſmos, & propter eos, qui digni ſunt ſancto baptiſmate, opus eſt ejus præſentia*. IV. Ex Sancto Hilario in Pſalm. 67., ubi ſupponere videtur, primis Eccleſiæ ſeculis ſolos Epiſcopos baptizaſſe; vocat enim ipſum baptiſmum, *miniſterium Apoſtolici officii*. V. Ex S. Gregorio Magno, qui epiſt. 32. ſcribebat ad Romanum, Italiæ Eſarchum, & eum rogabat, ut ad ſuam Eccleſiam mitteret Blandum, Epiſcopum Hortenſem, qui ab eo Ravennæ detinebatur, & rationem hanc ſubdit, *Eccleſia ſine Rectore, & populus quaſi ſine paſtore grex deperit .... Infantes ſine baptiſmate moriuntur*.

Tertia Concluſionis pars, quod ſcilicet Presbyteri ſint ordinarii, & ex officio baptiſmi miniſtri, probatur I. ex Palladio in Vita S. Joannis Chryſoſtomi, in qua hæc leguntur. *Joannis Presbyteri, quibus Dei aderat timor, in publico lavacro, quod Conſtantinianum appellatur, coactis populis, vigilias inchoarunt, partim divina eloquia legentes, partim eos, qui inſtructi erant in fide, baptizantes, ut moris eſt, in Paſcha*.

II. Probatur Ex Hieronymo in Dialogo adverſus Luciferianos, ubi ait: *non quidem abnuo hanc eſſe eccleſiaſticam conſuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros, & per Diaconos baptizati ſunt*. Diaconos autem dicit, ſubintelligendo per delegationem, ut in ſubſequenti concluſione probabitur.

Opponunt I. Plurimi Sancti Patres, & Romani Pontifices, affirmant, officium baptizandi ad Presbyteros pertinere, ut Iſidorus lib. 2. de offic. cap. 24. *Conſtat, Baptiſma ſolis Sacerdotibus eſſe tradendum*, Et Eugenius IV. in decreto: *Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare*: & cap. *conſtat* diſt. 4. *de Conſecrat.* idem habetur: non eſt ergo Presbyterorum poteſtas limitanda, nec deſideranda eſt Epiſcopi facultas. II. Per baptiſmum homo fit particeps unitatis Eccleſiæ, & jus accipit ad menſam Domini accedendi: ergo ſicut ad Sacerdotem pertinet ſimpliciter, & abſolute Euchariſtiæ conſecratio, ita & ſolemnis baptiſmi adminiſtratio. III. Parochi, ſeu Presbyteri, quorum nomine hic Parochi intelliguntur, per quinque priora ſecula baptiſmum non conferebant, niſi ex ſpeciali Epiſcopi mandato; unde Tertullianus lib. de bapt. cap. 17. *Dandi quidem habet jus ſummus Sacerdos, qui eſt Epiſcopus, dehinc Presbyteri, non tamen ſine Epiſcopi auctoritate*: ergo ſignum eſt, quod Presbyteri id faciebant ex Epiſcopi delegatione: ergo non erant ordinarii Baptiſmi miniſtri, ſed extraordinarii, & delegati. IV. Nequit Eccleſia determinare baptiſmi, miniſtros: ergo non poſſunt eſſe alii miniſtri, quam Epiſcopi, qui a Chriſto ſunt inſtituti. Probatur antecedens. Inſtituere miniſtros baptiſmi eſt exercere auctoritatem ſupra baptizandos: ſed ſupra baptizandos nullam poteſt Eccleſia exercere auctoritatem: ergo non poteſt Eccleſia inſtituere miniſtros baptizandi. Probatur minor. Baptizandi ſubduntur Eccleſiæ, poſt quam ſunt baptizati, quia ſubduntur ratione baptiſmi: ergo antequam baptizentur, non ſubduntur Eccleſiæ: ergo Eccleſia non poteſt ſupra illos exercere auctoritatem.

Reſpondemus ad I., etiam Scripturam ſimpliciter tribuere Presbyteris poteſtatem a peccatis abſolvendi, & tamen quia abſolvere eſt actus Juriſdictionis, quæ eſt Epiſcoporum propria, ideo nequeunt Presbyteri ea poteſtate uti,

uti, nisi quantum Episcopi concedunt; sic etiam de potestate baptizandi dicendum est. Cæterum, dum in allatis locis dicitur, baptisma solis Sacerdotibus tractandum, intelliguntur primi & secundi Ordinis Sacerdotes, Episcopi nimirum simul, & Presbyteri, Populi christiani regimini, & Ecclesiarum Parochialium administrationi præfecti, quos S. Thomas minores Ecclesiæ Principes vocat, & septuaginta duorum Discipulorum Christi Successores.

Ad II., dicitur, Eucharistiæ consecrationem non esse actum jurisdictionis; solemnis autem baptismi administratio non minus est actus jurisdictionis, quam absolvere a peccatis, ut dictum est. Unde etsi currat illatio a ministro pœnitentiæ ad ministrum baptismi, non currit tamen a ministro Eucharistiæ ad eundem baptismi ministrum.

Ad III., dicitur, quod illud mandatum non requirebatur ex jure divino, sed ex jure ecclesiastico, & Ecclesia usum illum præscripserat in Episcopatus honorem, ut cognoscerent fideles, Episcopos esse in sua Diœcesi supremos Pastores illorum respectu, qui ipsis Episcopis in administratione subjiciebantur.

Ad IV., primo dicitur, quod Christus deputavit Presbyteros, ut Discipulorum successores, ut baptismum ministrarent; non autem Ecclesia, quæ potius Christi Domini dispositione executioni demandavit. Secundo subditur, quod quamvis Ecclesia non habeat jurisdictionem in baptizandos absolute, quatenus scilicet non sunt baptizati, habet tamen conditionate, si nimirum baptizentur. Hæc autem auctoritas id importat, ut baptizandi, si baptizari velint, non ab alio baptizari possint, quam ab eo, quem Christus instituit, & quem Ecclesia designat, vel ratione loci, vel ratione familiæ &c.

Dicimus II., Diaconos esse ministros baptismi extraordinarios, ex delegatione scilicet tantum; non vero ex officio.

I. Probatur ex Scripturis. Actorum 8. Philippus baptizavit Simonem magum, & cap. v. 38 idem Philippus baptizavit Eunuchum Reginæ Candacis; sed Philippus erat Diaconus, & id fecit, quia ab Apostolis missus fuerat: ergo ex delegatione baptizavit, & non ex officio: ergo extraordinarius fuit baptismi minister.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Gelasius in sua epist. 9., quæ est ad Episcopos Lucaniæ, & refertur in cap. *Diaconos* dist. 93. hæc habet: *Diaconis propriam constituimus servare mensuram, nec ultra tenorem a paternis Canonibus deputatum, quidpiam tentare permittimus .... absque Episcopo, vel Presbytero, baptizare non audeant, nisi prædictis Ordinibus fortasse longius constitutis necessitas extrema compellat*.

III. Probatur ex Patribus. Tertullianus lib. de bapt. cap. 17. cujus verba etiam retulimus supra; *dandi quidem baptismum habet vim summus Sacerdos, qui est Episcopus, dehinc Presbyteri, & Diaconi, non tamen sine Episcopi auctoritate propter Ecclesiæ honorem*. Hieronymus, & cujus verba nuper recitavimus, Dialogo adversus Luciferianos: *inde venit, ut sine Episcopi jussione neque Presbyter, neque Diaconus jus habeat baptizandi*. Epiphanius hæresi 79. n. 4. *Neque Diaconis ullum in Ecclesiastico ordine Sacramentum perficere conceditur*. Quæ verba intelligenda sunt de potestate ordinaria, & ex vi ordinationis suæ, non autem de potestate extraordinaria, & ex delegatione. Isidorus lib. 2. de offic. cap. 24., & refertur cap. *constat* dist. 4. de Confirmatione. *Constat baptisma solis Sacerdotibus esse tractandum, ejusque ministerium nec ipsis Diaconis, explere est licitum, absque Episcopo vel Presbytero; nisi his procul absentibus, ultima languoris necessitas cogat*.

IV. Probatur ex Catechismo Romano par. 2. §. 22., in quo legitur: *secundum ministrorum locum obtinent Diaconi, quibus sine Episcopi, aut Sacerdotis concessione non licere hoc Sacramentū administrare, plurima Sanctorum Patrum decreta testantur*. Et concordat S. Thomas 3. par. q. 67. art. 1. *Ad Diaconos non pertinet aliquod Sacramentum principaliter, & quasi ex proprio officio præbere, sed adhibere ministerium aliis majoribus in Sacramentorum exhibitione*.

Obstant I. Pontificale Romanum exhibet Episcopum in Diaconi ordinatione illi proferentem hæc verba: *cogitate magnopere ad quantum gradum Ecclesiæ*

clesia ascenditis; *Diaconum enim oportet ministrare ad altare, baptizare, & prædicare*: ergo ad Diaconum ex vi ordinationis suæ pertinet baptizare: ergo est ordinarius, non extraordinarius, baptismi minister. II. Ignatius epist. ad Heronem, (si ipsius genuinus est fœtus,) & S. Epiphanius hæresi 79. absolute negant, convenire Diaconis baptizandi potestatem. III. Ex Concilio Illiberitano Can. 77. *Si quis Diaconus regens Plebem, sine Episcopo, vel Presbytero, aliquos baptizaverit, Episcopus eos per benedictionem perficere debebit*: ergo ultra Diaconum erat Presbyter, hoc est Curatus, ad quem baptizare spectabat, eratque solus ordinarius baptismi Minister. IV. Diaconis non competit, Fideles in christianam Rempublicam admittere: ergo illis non competit baptizare. Probatur antecedens. Diaconi nullam habent juridicam potestatem in Rempublicam christianam, quia potestas in corpus Christi mysticum dimanat ex potestate in corpus Christi verum, quam soli Sacerdotes habent: ergo nullam potestatem habent admittere &c.

Respondemus ad I., verba Pontificalis Romani intelligenda esse cum clausula, si scilicet eis provincia baptizandi solemniter ab Episcopo, vel a Parocho, demandetur; & hoc pacto eum explicant Theologi. Immo ex altero officio, quod ipsis in eadem ordinatione demandatur, fit manifestius; sicut enim injungitur baptizare, ita etiam prædicare: ergo quemadmodum Diaconus prædicare non potest sine Episcopi commissione, vel delegatione; ita nec pariter potest baptizare: ergo quemadmodum ex vi ordinationis suę non est ordinarius prędicationis minister, ita nec ex vi ejusdem est ordinarius minister baptismi.

Ad II. Ignatius, & Epiphanius, vel loquuntur de solemniori baptismo, qui in pervigilio Paschatis, & Pentecostes administrari solebat; vel de primario baptismi ministro, qui independenter a quocunque alio potest Sacramentum baptismi administrare. Hic autem solus est Episcopus.

Ad III. Evidens est, quod in allato loco loquatus Concilium de solemni baptismi administratione.

Ad IV., dicitur, quod licet Diaconis nulla competat juridica potestas in corpus mysticum Christi, quod est Ecclesia, vi propriæ ordinationis, quæ primaria sit, immediata, & independens; eis tamen competit talis potestas ex delegatione seu commissione Episcopi; ita ut quando adest necessitas, non possit Episcopus potestatem solemniter baptizandi committere nisi Presbyteris, & Diaconis. Et sane Diaconis concessam fuisse olim hujusmodi potestatem, præter relata, fidem faciunt Acta Apostolorum: ad quid enim Apostoli septem Diaconos elegerunt, nisi ut ministrarent mensis, & baptizarent, ut ipsi orationi, & ministerio verbi instantes essent? Cæterum quia modo adest sufficiens copia Sacerdotum, nec solent, nec debent Episcopi Diaconis hujusmodi facultatem concedere.

Dicimus III., Laicos posse esse ministros Sacramenti baptismi in casu extremæ necessitatis, sive viros, sive mulieres, qui quidem licite, & valide baptizarent. Est contra Calvinum.

I. Probatur ex Scripturis, & quidem exemplo Sephoræ, uxoris Moysis, quæ Exodi 4. filium suum circumcidit: atqui Circumcisio figura erat Baptismi: ergo &c. Calvinus invehitur in Sephoram, eam temerariam, & stultam appellans; sed nullibi in Scripturis reperitur, quod propter hoc Sephora reprehensibilis dicatur. Quod fuerit Moyses præsens, non officit; quia erat infirmus, & viribus pene destitutus. Ulterius Actor 19. Ananias Paulum baptizavit, qui neque Apostolus, neque Diaconus erat, sed Laicus. Nec per hoc dicatur, Laicos jure divino fuisse ordinarios Ministros baptismi; quia tunc fuit Ananiæ demandatum illud propter necessitatem, qua Paulus laborare videbatur. Probationes hasce e Scripturis petitas Tournely infirmare conatur; sed rationes, quas affert, jam hic a nobis impugnatæ sunt.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus. Gelasius in epist. ad universos Episcopos cap. 9. ubi de Baptismo in casu necessitatis dato, hæc habet: *quod & Laicis fidelibus plerumque permittitur, ne quisquam sine remedio salutari de seculo evocetur*. Idem habet in epist. ad Episcopos Lucaniæ, & refertur cap. *Diaconus* dist. 93. Urbanus II. in epist. ad Vita-

Vitalein, & refertur cap. *super quibus*. 30. q. 4. *Super quibus consuluit nos tua dilectio, hoc videtur nobis ex sententia respondendum, ut & baptismus sit, si instante necessitate fœmina puerum in nomine Trinitatis baptizaverit*. Joannes VIII., & refertur cap. *ad limina* 3. q. 2., ubi loquens de Stephano quodam, qui cogente necessitate Filium suum baptizaverat, & propterea Lemovicensis Episcopi sententia separatus ab uxore fuerat, sic respondet: *inculpabile judicandum dicimus, quod necessitas intulit. Nam hoc baptizandi opus Fidelibus, juxta canonicam auctoritatem, si necessitas fuerit, facere libere conceditur*.

III. Probatur ex Conciliis. Concilium Generale Lateranense IV. sub Innocentio III., & refertur in cap. *firmiter*, ubi hæc leguntur: *Sacramentum baptismi a quocunque rite collatum proficere ad salutem*. Concilium Carthaginense IV., cui S. Augustinus interfuit, Can. 100. & refertur in Can. *Mulier*, de Consecrat. dist. 4. *Mulier baptizare non præsumat, nisi necessitate cogente*. Concilium Illiberitanum Can. 38. *Peregre navigantes, aut si Ecclesia in proximo non fuerit, posse fidelem baptizare in necessitate*. Concilium Florentinum in decreto unionis sub Eugenio. *In causa necessitatis non solum Sacerdos, & Diaconus, sed etiam Laicus, vel mulier, immo etiam Paganus, & Hæreticus, baptizare potest, dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat, quod facit Ecclesia*.

IV. Probatur ex Patribus. Tertullianus lib. de bapt. cap. 17. *Alioquin etiam Laicis jus est: quod enim ex æquo accipitur, ex æquo dari potest .... Proinde & baptismus æque Dei census, ab omnibus exerceri potest: sed quanto magis Laicis disciplina verecundiæ, & modestiæ incumbit? cum ea majoribus competat, nec sibi adsumant dicatum Episcopis officium Episcopatus .... sufficiat scilicet in necessitatibus utaris, sicubi aut loci, aut temporis, aut personæ conditio compellit. Tunc enim constantia succurrentis excipitur, cum viget circumstantia periclitantis. Quoniam reus erit perditi hominis, si supersederit præstare, quod libere potuit*. Hieronymus Dial. advers. Luciferianos: *si necessitas cogit, scimus etiam licere Laicis baptizare: ut enim accipit quis, & dare potest*. Augustinus lib. 2. cont. epist. Parmeniani cap. 13. *Etsi Laicus baptismum pereunti dederit necessitate compulsus, quod cum ipse acciperet, quomodo dandum esset addidicit, nescio an pie quisquam dixerit repetendum esse. Nulla etenim cogente necessitate si fiat, alieni muneris usurpatio est: si autem necessitas urgeat, aut nullum, aut veniale delictum est. Sed etsi nulla necessitate usurpetur, & a quolibet cuilibet detur, quod datum fuerit, non potest dici non datum, quamvis recte dici possit illicite datum*. Et lib. 7. de Bapt. cap 53. *Non dubitarem habere eos baptismum, qui ubicunque, & a quibuscunque illum verbis evangelicis consecratum, sine sua simulatione, & cum aliqua fide suscepissent*. Isidorus lib. 2. de offic. cap. 24. *quod & Laicis christianis facere plerumque conceditur, ne quisquam sine remedio salutari de seculo evocetur*.

V. Probatur Rationibus I., & sunt verba S. Thomæ 3. par. q. 67. art. 3. *quia ad misericordiam ejus, qui vult omnes homines salvos fieri, pertinet, ut in his, quæ sunt de necessitate salutis, homo de facili remedium inveniat: inter omnia autem alia Sacramenta maximæ necessitatis est baptismus, qui est regeneratio hominis in vitam spiritualem, quia pueris aliter subvenire non possit, & adulti non possint aliter, quam per baptismum plenam remissionem consequi, & quantum ad culpam, & quantum ad pœnam*. II Sunt etiam verba S. Thomæ. *Ut homo circa remedium tam necessarium defectum pati non possit, institutum est, ut & materia baptismi sit communis in aqua, quæ a quolibet de facili haberi potest, & minister baptismi sit quicunque non ordinatus, ne propter defectum baptismi homo salutis suæ dispendium patiatur*.

Objiciunt I. Soli Apostoli acceperunt a Christo potestatem baptizandi; non enim inquit mulieribus, neque Laicis, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris &c.* II. Ex Augustino lib. 7 epist. contr. Parmenianum c. 13. dicente: & si Laicus necessitate compulsus baptismum dederit, nescio an pie quisquam dixerit, baptismum esse repetendum; nulla enim cogente necessitate si fiat, alieni est muneris usurpatio, si autem necessitas urget, aut nullum, aut veniale delictum est: ergo ex Augustino non est omnino certum, quod liceat Laicis baptizare necessitate urgente, quum saltem venia-

niale delictum in eo agnoscat. III. Concilium Carthaginense IV. can. 99. & 100., mulieres docendi, & baptizandi ministerio excludit: excludit etiam Tertullianus lib. *de Virginibus velandis*; & Epiphanius hæresi 42., quæ est Marcionis: *permittit*, inquit, *etiam mulieribus, ut dent baptismata*. IV. Non minoris necessitatis est Sacramentum baptismi, quam pœnitentiæ, post lapsum in peccatum actuale; sed nemo Laicus, etiam cogente necessitate, potest absolvere a peccatis: ergo nemo Laicus poterit baptizare. V. Si Laici possunt baptizare valide & licite privatim, possunt etiam hoc idem facere solemniter; sed solemniter facere non possunt: ergo neque privatim. Major est certa, quia solemnitas est quid extrinsecum ad Sacramenti baptismi valorem. VI. Si Laicus baptizans valide baptizaret, non essent rebaptizandi ab eo baptizati; sed Cyprianus, aliique cum ipso, dicebant, rebaptizandos esse illos, quos Laici baptizabant: ergo &c.

Respondemus ad I., quod argumentum propositum nimis probat, adeoque nihil probat. Si enim, ut argumentum supponit, verba illa fuerunt dicta solis Apostolis, & non aliis, sequeretur, quod soli Episcopi, qui sunt Apostolorum Successores, possent valide baptizare, & non alii; quod falsum est. Fuerunt ergo dicta verba illa & Apostolis, & Discipulis, & aliis etiam, quia fuerunt dicta in die Ascensionis, quando cum Apostolis aderant quinquecentum Fratres, ut Apostolus testatur I. ad Corinth. 5. Denique Apostolorum facta aliter verba illa intellexerunt, quando ad baptizandi munus assumpserunt quoque alios, qui ipsorum Successores non erant, ut nuper est dictum.

Ad II., dicitur, quod priora verba Augustini continent quandam oratoriam phrasim; idem enim est dicere; *nescio an aliquis pie hoc dixerit*, ac dicere, *non nisi impie hoc effari potest*; posteriora autem verba innuunt, peccatum esse veniale, quando Laici non adhibent omnē diligentiam, ut Sacerdotem ad baptizandum inveniant. Aliter respondit Frassen ad hanc Augustini auctoritatem, & sunt ejus verba. „ Ad „ S. Augustinum dico, eum non revo„ care in dubium, quin baptismus a Lai„ cis collatus in necessitate sit validus; „ quanquam enim non audeat aperte „ affirmare, validum esse, si conferatur „ a non baptizato, tamen id absolute „ non negat, immo diserte assereret, si „ nunc viveret; ait enim, hoc non esse „ constanter asserendum sine authorite Concilii: habemus autem authori„ tatem apertam Concilii Florentini id „ affirmantis, ac subinde eam veritatem „ nobiscum jam propugnaret S. Au„ gustinus. „

Ad III. Illa omnia intelligi debent de publica & solemni baptismi administratione, non de privata in necessitatis casu; nam eadem ratione excluditur mulier a munere baptizandi, ac excluditur a munere docendi; munus autem docendi est publicum.

Ad IV. Magna est disparitas inter Sacramentum baptismi, & pœnitentiæ; in primis, lapso in actuale peccatum, urgente necessitate, supplet actus contritionis; pueris autem aliud, præter baptismum, remedium non est, ut ab originali solvantur. Secundo, verba illa Christi Domini, *quorum remiseritis peccata &c.*, solis Sacerdotibus in persona Apostolorum dicta sunt; illa vero *euntes &c.* non solis Apostolis, sed multis aliis, qui erant fere quinquecentum, viris dicta pariter sunt. Tertio, sacramentalis absolutio est actus judicialis; ideoque ad solos spectat Sacerdotes; non sic autem baptismi administratio. Quarto, urgente necessitate, provisum est etiam pro lapsis in actuale peccatum, quia quilibet Sacerdos potest absolvere.

Ad V., negatur sequela, & dicitur, quod ex illo sequeretur, Laicum publice & solemniter baptizantem valide quidem baptizare, at non licite, quia contra Ecclesiæ ordinationem ageret, quæ pro solemni baptismo, qui extra casum necessitatis administratur, speciales ministros deputavit; & hoc pariter dicimus nos, absque eo quod contra nostrā Conclusionem aliquid possit legitime opponi.

Ad VI., non negamus, quod Cyprianus, Firmilianus, aliique, rejecerint baptismum Laicorum; quemadmodum baptismum Hæreticorum respuebant; at Ecclesia aliter judicavit, & in Conciliis congregata utrunque baptismum probavit, tum illum scilicet, quem Laici, tum illum, quem Hæretici conferebant.

Dicimus IV., homines non baptizatos,

sive Paganos, sive Judæos, necessitate urgente, valide baptizare posse.

I. Probatur ex Romanis Pontificibus. Nicolaus I. ad Consulta Bulgarorum cap. 104. sic respondit. *A quodam Judæa, nescitis utrum Christiano, an Pagano, multos in vestra Provincia baptizatos asseritis, & quid de his sit agendum consulitis. Hi profecto si in nomine sanctissimæ Trinitatis baptizati sunt, constat, eos non esse denuo baptizandos*. Insuper de quocunque Romano Pontifice hoc ipsum testatur S. Isidorus, & refertur in cap. *Romanus* dist. 4. *de Consecrat.*, ubi hæc leguntur: *Romanus Pontifex non hominem judicat, qui baptizat, sed Spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet Paganus sit, qui baptizat.*

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Florentinum in decreto Armenorum hæc habet, quæ verba pariter retulimus nuper. *In causa necessitatis non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam, Laicus, & Mulier, immo Paganus etiam & Hæreticus baptizare potest, dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat, quod facit Ecclesia*. Concilium Compendieose anno 757. habitum Can. 9. *Si quis baptizatus est a Presbytero non baptizato, & sancta Trinitas in ipso baptismo invocata fuerit, baptizatus est.*

III. Probatur ex Patribus. Augustinus quæstionem hanc suo tempore indecisam in Concilio definiri optavit, & interim sententiæ nostræ professus est subscribere. Hoc expressit lib. 2. cont. epist. Parmeniani cap. 12., & lib. 7. de Bapt. cont. Donatistas cap. 53., ubi concludens ait: *nequaquam dubitarem habere eos baptisma, qui ubicunque, & a quibuscunque illum verbis evangelicis consecratum, sine sua simulatione, & cum aliqua fide, accepissent.*

Arguunt I. Sacri Canones baptismum a Paganis collatum rejiciunt; nam in cap. *quos a Paganis* dist. 4. *de Consecrat.* Gregorius III. ad Bonifacium Episcopum scribens ait. *Quos a Paganis baptizatos esse asseruisti, ut denuo baptizentur in nomine Trinitatis mandamus.* II. In lib. 7. Capitularium c. 401. præcipitur, *ut qui a Paganis baptizati sunt, denuo a Christi Sacerdotibus in nomine sanctissimæ Trinitatis baptizentur &c.* Idem habetur lib. 5. earundem Capitularium c. 94. III. Augustinus lib. 2. cont. epist. Parmeniani cap. 11. exoptavit Concilium generale, ut hæc quæstio terminaretur; atqui hoc Concilium nondum est habitum; quod enim dixit Nicolaus I., & Eugenius IV. in decreto non sunt plenarii Concilii definitiones: ergo &c. IV. Concilium Illiberitanum can. 38. permittit solum baptizatos, dumodo non sint bigami, baptizare, ait enim intra Parenthesim: *qui lavacrum suum integrum habet, nec sit bigamus*. V. Patres contra Cyprianum, & Donatistas, aliosque, ab Hæreticis tinctos iterum tingentes, eo usi sunt principio, quod datum a non baptizatis baptisma nullum esset; contendebant enim, ideo Hæresum auctores baptizare posse, quos decipiūt quod ab Ecclesia recedentes receptam in illius sinu ordinationem, qua fit potestas baptizandi, non amiserint: Augustinus enim sic ait lib. 1. *de bapt.* c. 1. *Baptizatus, si ab unitate recesserit, Sacramentum dandi baptismi non omittit, sic et iam ordinatus, si ab unitate recesserit Sacramentum dandi baptismi non amittit*: ergo secundum Augustinum ideo valet ab Hæreticis datum baptisma, quia ipsi ab Ecclesia recedentes receptam ordinationem non amittunt, qua fit baptizandi potestas: ergo sine tali ordinatione baptizare nemo potest. VI. Hieronymus advers. Luciferianos ait. *Scimus etiam Laicis licere baptizare; ut enim accipit quis, ita & dare potest*: ergo ideo per Hieronymum possunt Laici valide & licite baptizare, quum necessitas urget, quia & ipsi baptismate initiati sunt.

Respondemus ad I., allatos Canones de iis Paganis intelligi, qui non servata forma Ecclesiæ baptizabant. Declarat hoc caput sextum libri 5. Capitularium, ubi legitur. *Si quis baptizatus a Presbytero non baptizato, & sancta Trinitas in ipso baptismo invocata fuit, baptizatus est, sicut Sergius Papa dixit; impositione vero manus indiget*. Gregorius Episcopus Romanus, & Joannes Sacellarius sic senserunt.

Ad II. In capite 94. lib. 5. Capitularium sic legitur. *Si Presbyter ordinatus deprehenderit, se non esse baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum; & omnes quos prius baptizavit*. Attamen sic legitur a Burchardo lib. 4. cap. 12., & ab Ivone par. 1. cap. 268. Alii autem verosimilius censent, clausulam illam: *& omnes, quos prius baptizavit*: irreptitiam esse

esse, quia non legitur in Concilio apud Compendium, unde expungendam judicarunt, Gratianus cap. 60. *Si Presbyter* causa. 1. q. 1., ut de facto expunxit, expunxerunt etiam alii Decretalium Collectores, qui eam non habent cap. *si quis Presbyter*, de Presbytero non baptiz .to. Innocentius III. cap. *veniens* ibidem laudat caput *si quis Presbyter*, & describit, sed absque illa clausula; & Antonius Augustinus in notis ad primam Decretalium collectionem ait, *recte fuisse omissam a Bernardo Papiensi, & a S. Raymundo*.

Ad III., dicitur, omnes ubique Ecclesias Nicolai capiti *a quodam Judaeo* subscripsisse, unde eadem, qua plenarium Concilium, auctoritate commendatur. Eodem argumento utebatur Augustinus contra Pelagianos, qui ab Innocentio I. damnati Concilium generale expectabant: Augustinus autem lib. 1. cont. Julianum cap. 4. contendit, Concilium minime esse necessarium, eo quod omnium Gentium Episcopi idem cum Innocentio sentirent, ac proinde cum suo capite unum, non loci quidem, sed spiritus unitate, Concilium constituerent.

Ad IV. Concilium Illiberitanum intendit, quod in praesentia baptizati, & non bigami, non debet baptizare non baptizatus, & bigamus; alioquin baptismus foret illicitus, sed non invalidus.

Ad V. Augustinus loquebatur de baptismo solemni & ordinario, quem vi propriae ordinationis solus Episcopus, aut Sacerdos, aut etiam Diaconus, administrare potest. Secundo, loquebatur *ad hominem*; supponebant enim cum Adversariis hoc principium; *quilibet dare potest id, quod integrum habet*; & postea sic arguebant; sed qui se praesciderunt ab Ecclesia integrum habent baptisma, quod in Ecclesia receperunt: ergo integrum ac verum Sacramentum conferre possunt. Ex hoc autem inferri non potest haec altera Conclusio: ergo qui non habent integrum baptisma, non possunt baptizare; ut patet.

Ad VI., dicitur, quod non per hoc, quod Hieronymus Laicos includit, infideles excludat, quanvis Laicus baptismum supponatur suscepisse, non vero Infidelis; & sicut respondetur ad verba illa Tertulliani: *quod ex aequo accipitur, ex aequo dari potest*; ita etiam ad haec Hieronymi verba respondendum est; scilicet verborū illorum non esse sensum, quod baptismus dari tantum possit ab eo, qui illum accepit; sed potius, quod baptismus ex aequo, idest indiscriminatim, ab omnibus accipitur, & ita etiam ab omnibus in necessitatis periculo indiscriminatim dari potest. Unde idem Tertullianus dicebat; *baptismus aeque Dei census ab omnibus exerceri*.

Colligimus ex his I., quod si filius de vita periclitetur, nec sit alius, qui baptizandi ritum sciat, non solum valide, sed etiam licite, potest Pater, aut Mater, filium suum baptizare, nec cognatio spiritualis contrahitur, unde & potest peti, & debet reddi debitum conjugale alteri conjugi petenti. Si vero hoc faciat Pater, aut Mater, absque necessitate, valide quidem facit, sed non licite, adeoque tenetur reddere, sed nequit petere. Si autem filius sit Concubinae, etiam si Pater eum in casu necessitatis baptizaverit, contrahitur cognatio spiritualis, adeo, que nequit Pater, post mortem legitimae uxoris, Concubinam ducere in uxorem. Disparitas est, quia cum uxore jam contracta est unio, & *quos Deus conjunxit, homo separare nequit*, non sic autem cum Concubina. Statuitur in Can. *ad limina* 30. q. 1., ubi dicitur, *filium ejusdem suae Conjugis*; & Joannes VIII. Episcopo Lemovicensi respondens idem statuit, & refertur in Cao. *dicimus*, & S. Carolus de Ministro baptismi praecepit.

Colligimus II., non posse plures ministros eundem partialiter baptizare, sive dividatur materia a forma, ita ut unus abluat, & alter verba proferat, ut supra dictum est, sive dividatur intentio, ratione cujus quisque partialiter duntaxat concurrere intendat, sicut duo trahentes navim, eam partialiter movent. Est contra Cajetanum; & probatur, quia licet possint absolute plures eundem baptizare, aquam applicando, & formam pronunciando, modo quisque non intendat effectum Sacramenti dividere; sicut plures Sacerdotes possunt simul celebrare, & de facto eandem hostiam in die Ordinationis simul consecrant; attamen non posse plures modo dicto partialiter baptizare ex ipsa forma

bapti-

baptismi colligitur, ad cujus veritatem requiritur, ut qui eam profert, revera baptizet, & abluat, totumque baptismi effectum conferat, quum verba efficiant quod significant; atqui si baptismus partialiter aliquo ex istis dictis modis conferatur, in veritate non potest dicere *ego te baptizo*, qui non abluit, nec totum baptismi effectum confert, qui sic pariter baptizare intendit: ergo hujusmodi baptisma irritum foret ac nullum. Unde ait S. Thomas hic art. 5. *Si convenirent duo, quorum unus esset mutus, qui non posset proferre verba, & alius carens manibus, qui non posset exercere actum; non possent ambo simul baptizare, uno dicendo verba, & alio exercente actum. Et considerandum est*, ait S. Thomas, *quod ex tali forma; te baptizamus: exprimitur talis intentio, quod plures conveniant ad unum baptizandum; quod quidem videtur esse contra rationem Ministerii; homo non baptizat, nisi ut minister Christi, & ejus vicesgerens; unde sicut unus est Christus, ita oportet unum esse ministrum, qui Christum repræsentat; propter quod Apostolus signanter dixit: unus Deus: una fides: unum baptisma: si vero diceret uterque: ego te baptizo in nomine Patris &c., utrunque exprimeret suam intentionem, quasi ipse singulariter baptismum conferret, quod posset contingere in eo casu, in quo contentiose uterque aliquem baptizare conaretur: & tunc manifestum est, quod ille, qui prius verba proferret, daret baptismi Sacramentum, alius vero quantumcunque baptizandi jus haberet, nihil faceret; & si verba pronunciare præsumeret, esset puniendus tanquam rebaptizator. Si autem omnino simul verba proferrent, & hominem immergerent, aut aspergerent, puniendi essent de inordinate modo baptizandi, non de iteratione baptismi, quia uterque intenderet non baptizatum baptizare, & uterque, quantum est in se, baptizaret, nec traderet aliud, & aliud Sacramentum, sed Christus, qui est unus interius baptizans, unum Sacramentum per utrunque conferret*. Idem confirmat in responsione ad tertium.

Colligimus III., non posse aliquem se ipsum baptizare; & ratio primo est, quia baptismus est spiritualis regeneratio; distinctio autem esse debet inter personam generantem, & genitam. Secundo, quia mutaretur substantia formæ, dicendo: *ego me baptizo*; unde Innocentius III. Episcopo Metensi respondens, ait: *sane intimasti, quod quidam Judæus in mortis articulo constitutus, cum inter Judæos tantum esset, in aquam se ipsum immersit dicendo: ego me baptizo in nomine Patris &c..... respondemus, quod cum inter baptizandum debeat esse discretio, sicut ex verbis Domini colligitur dicentis Apostolis: ite baptizate omnes gentes in nomine Patris &c..... memoratus Judæus est denuo ab alio baptizandus, ut ostendatur, quod alius est, qui baptizatur, & alius, qui baptizat. Ad quod etiam designandum ipse Christus non a se ipso, sed a Joanne voluit baptizari: quamvis si talis continuo decessisset, ad cæleste patriam protinus evolasset propter Sacramenti fidem, etsi non propter fidei Sacramentum*. Refertur cap. *debitum* extra *de baptismo & ejus effectu*.

Colligimus IV., posse in casu necessitatis unum ministrum plures simul baptizare. Ratio est, quia hujuscemodi baptismo sic collato nec repugnat institutio Christi, nec forma consueta baptismi; quia, ut ait S. Thomas 3. par. q. 67. art. 6., *Christus qui principaliter baptizat est unus; sed multi per baptismum efficiuntur unum in Christo ... neque per hoc diversificaretur forma Ecclesiæ, quia plurale non est, nisi singulare geminatum, præsertim cum pluraliter dicatur Matth. ult. baptizantes eos &c.*

DISSERTATIO CCCXLVI.

De Subjecto Baptismi. An valeat baptismus Infantibus collatus? An expediat illos baptizare? Utrum in utero Matris baptizari possint?

Omine Subjecti Baptismi veniunt omnes homines, qui sunt baptismi capaces. Et quia omnes homines, vel Infantes esse possunt, vel Adulti, hac in præsenti Dissertatione de Infantibus agimus;& tria de ipsis quærimus; quorum primum est:an sit validus ipsis collatus baptismus? secundo an expediat ipsos baptizare?tertium an antequam e matris suæ utero exeant, baptizari possint? Antequam autem ad Conclusiones deveniamus, errores pro prima Dissertationis parte referimus.

Primo, *Pelagiani*, quia parvulis non baptizatis vitam æternam promittebant, sed extra Regnum Dei, visi sunt voluisse, *non esse iisdem necessarium baptismum*; attamen ipsi revera dicebant, „ parvulos baptizandos esse,non in ori- „ ginalis peccati, sed in propriorum „ peccatorum remissionem; vel ut e- „ tiam Regnum Dei acquirerent; non „ autem vitam æternam, quam sine baptismo credebant aliquando habituros, Testatur Augustinus hæresi 88.: insuper & lib.1. *de peccator. merit. & remiss.* cap. 20., ulterius cont. duas epist. Pelagianorum lib.4. cap.12.

Secundo, *Vincentius Victor* docuit pariter, Infantes antequam baptizentur, si morte præventi fuerint, pervenire posse ad originalem indulgentiam peccatorum. Unde asserebat „ quod „ de Infantibus, qui priusquam renascantur in Christo, præveniuntur „ octiduo, scriptum fuerat sapientiæ 4. „ *raptus est ne malitia mutaret intellectum ipsius*. testatur Augustinus, lib.3. *de anima, & ejus origine* cap 14.

Tertio, *Armeni* circa finem seculi VI. dixerunt „ parvulos, qui sine bapti- „ smo decedunt, non quidem habere „ vitam æternam, sed ire in Paradisum „ terrestrem; si tamen Filii sint Fide- „ lium. Refert Guido de Armenis apud Coccium Tom.2. Thesauri Catholici, lib.5. art.6.

Quarto, Hincmarus Laudunensis voluit, *Infantes non esse baptizandos*. Legitur apud Hincmarum Rhemensem epist. ad eum scripta, quod pariter præfatus Coccius citato loco testatur.

Quinto, circa medium seculi XI. *Berengarius*, parvulorum baptisma evertit; quod narrat Guitmundus Aversanus *de Eucharistia* lib. 1. apud eundem Coccium. Berengario adhæserunt *Woldenses*, qui seculo XII. eundem errorem amplexi sunt, ut refert Ermengardus in opusculo cont. Waldenses cap.12. his verbis: *dicunt etiam Hæretici, quod nulli, nisi proprio ore, & corde hoc Sacramentum petat, potest prodesse. Inde adducentes hunc errorem, quod parvulis baptismus aquæ nihil profit.* Adhæserunt pariter *Petrobrusiani, Henriciani, & Pseudo-Apostolici*, qui dicebant, *non esse conferendum baptisma parvulis rationis carentibus, eo quod fidem non haberent*. Petrobrusiani dicti sunt a Petro de Bruis hæretico, & Henriciani ab Henrico, qui fuit Petri de Bruis Successor. De his scripsit Bernardus epist.240., In qua de illo hæretico tractat: *parvulis Christianorum, Christi intercluditur vita, dum baptismi negatur gratia. Quid quæso? Quid invidit parvulis Salvatorem parvulum, qui natus est eis? Invidia hæc diabolica est: invidia hac mors introivit in orbem terrarum*. Quod pariter dixit in hom.66. super Cantica, & confirmavit Petrus Cluniacensis in argumento epist.1. Eodem seculo adhæserunt Berengario *Cathari*, qui dicebant „ baptismum „ nihil prodesse parvulis, qui baptizan- „ tur,

„ tur, quia per se ipsos baptismum pe-„ tere non possunt, & quia nullam fidem „ possunt profiteri; ut legitur apud Eckebertum serm. 1. *de Catharis*. Adhæserunt denique eodem seculo *Albigenses*, qui in parvulis nullum baptismum admittebant, ut narrat Petrus Blesensis serm. *de Synodo*. Adhæsit tandem Petrus Joannis, qui seculo XIII. effutiit, *parvulis in baptismo gratiam, & virtutes, non conferri*; ut testis est Guido de illius hæresibus.

Sexto, *Lollardi* voluerunt, ut narrat Thomas Waldensis Tom. 2. tit. 5. c. 153. apud eundem Coccium, *quod fœtus a Fidelibus propagatus, non sit sacramentaliter baptizandus: immo parvulis dixerunt inutiliter baptisma conferri, secundum ritum, quem servat Ecclesia, pro eo quod quom cito anima est corpori unita, infunditur gratia Spiritus Sancti, ex quo conficiunt, filios fidelium mundos sanctosque prodire ex utero*.

Septimo, Joannes Wiclefus lib. 4. Trialogi cap. 2., ait: *definientes parvulos sine sacramentali baptismo decedentes non fore salvandos, stolidos & presentuosos esse*.

Octavo, altero elapso seculo anno 1524. *Anabaptistæ* errorem hunc pene sepultum e tenebris suscitaruut, adultos omnes, nulla habita ratione recepti in Infantia baptismi, iterato Sacramento, baptizantes. In Germania Anabaptistarum hæresis orta est, & ipsius Princeps dicitur fuisse Balthasar Basimontanus, qui demum Viennæ crematus est. Scribit Cochlæus in Actis Lutheri, Lutherum ipsum contra Basimontanum scripsisse, attamen Basimontanus errorem suum ex Lutheri Scriptis se suscepisse fatebatur. Dicti sunt autem *Anabaptistæ*, quia initio sectæ denuo baptizabant illos, qui non erant anno 30. baptizati; quod postmodum non fecerunt, quia docebant anno 30. baptismum suscipi debere, qua ætate Christus baptizatus est; servatum eis est nihilominus Anabaptistarum nomen, quod a principio initum fuerat. Anabaptistis subscripserunt Thomas Monetarius, qui asserebat apud Bulligerium advers. Anabaptistas lib. 1., cap. 1., baptismum Infantium non esse ex Deo, adeoque eos spirituali, ac meliori baptismo rebaptizari debere: Sebastianus Francus in epist. *de abrogandis Cæremoniis*, in qua scripsit „ quidquid de baptismo „ puerorum a Papistis didicimus, de„ discendum est.„

Nono, Martinus Lutherus lib. advers. Cochlæum per hæc verba insaniebat. „ Dicimus ad baptismum Infantes cre„ dere per vim verbi, quo exorcizan„ tur, & per fidem Ecclesiæ eos offe„ rentis, & eis fidem orationibus suis „ impetrantis. Alioquin mera & into„ lerabilia esse mendacia, quando ba„ ptizans a parvulo quærit, an credat, „ non baptizaturus, nisi vice ejus re„ spondeatur: Credo; Ut quid inter„ rogat, an credat, si certum est eos „ non credere, ut Cochlæus conten„ dit? Asserimus parvulos non esse ba„ ptizandos, si verum est, eos in ba„ ptismo non credere, ne illudatur divi„ næ majestatis Sacramentum. Debemus „ autem & hunc negatæ fidei errorem „ Sophistis. „ Et lib. *de adoratione Sacramenti* ad Waldenses: „ displicet in „ vobis, quod parvulos in futuram fi„ dem baptizatis, quam discere debent, „ cum adoleverint. Hic dixi præstare, „ non baptizare parvulum, quam Sa„ cramentum, & nomen Dei vanum „ assumere.

Decimo, Joannes Calvinus lib. 1. Institut. cap. 16., Explodendum est eorum „ commentum, qui omnes non bapti„ zatos æternæ morti adjudicant. Solis „ Adultis administrari baptismum ex „ eorum postulatu fingamus, quid pue„ ro fieri dicent, qui pietatis rudimen„ tis rite probeque imbuitur, dum tin„ ctionis dies appetit, si subita morte „ præter omnium spem mori contingat? „ Nondum baptizatum Dominus nul„ lum damnasse comperitur. Defensione 2. cont. Westphalum contendit „ Infantes ex fidelibus Parentibus „ genitos sanctos esse, & Ecclesiæ mem„ bra censeri debere, etiam antequam „ baptizentur.... Per verbum patefa„ ctum adoptionem Infantes nondum „ natos sanctificare. Igitur baptismum „ esse tantum obsignationem promissio„ nis, & pignus sacræ Communionis „ cum Christo.

Undecimo, *Michael Servetus* in fine libri *de regeneratione* scribit: „ puero„ rum baptisma esse horrendam abomi„ nationem, Spiritus Sancti extinctio„ nem, regni Christi conculcationem, „ Christi abnegationem; quod verum „ baptisma nec possit, nec debeat susci-pi.

pi. Confessio Mansfeldensis, Calvinus lib.4. Institut. cap.16. §.29., Bullingerus cont. Anabaptistas l.2. c.12. testantur. *Majoristæ* asserunt „ Infan- „ tes non salvari solo baptismate, sed „ opera etiam requiri. Staphilus in Genealogia Lutheri. *Petrus Martyr* in Genesim pag 269. ait: „ Infantes ex „ fidelibus Parentibus natos, ante ba- „ ptismum ad Deum pertinere, et si non „ patrem, aut matrem Deo conjun- „ ctos habuerint, forte habuisse aliquos „ ex suis majoribus, vel eos esse mem- „ bra Ecclesiæ, propterea que sanctos „ esse ex mera Dei misericordia, licet „ fidem veram in Christo non habeant: *Beza* de Cœna Domini cont. Westphalum cap.36. scribit „ Si cujus pro- „ lem contigerit ante mori, quam of- „ ferri baptismo potuerit, minime ta- „ men dubitamus de ejus salute. Quo- „ niam putamus baptismi contemptum, „ non autem privationem esse exitia- „ lem. Ubi autem non dedit Dominus, „ ut Ordine Ecclesiæ consueto infans „ baptizaretur, contemptus nullus esse „ potest. In confessione asserit:„ In- „ fantes natos ex fidelibus parentibus, „ vel ex altero duntaxat fideli parente, „ esse sanctificatos etiam ante usum ba- „ ptismi. Et lib.2. Quæst. fol.65. ait, „ Infantes Fidelium, & sanctorum Pa- „ rentum Deo gratos, & acceptos esse „ etiamsi non baptizentur.

Duodecimo, *Sociniani* eidem errori adhæsere apud Transilvanos anno 1567., qui, teste Bellarmino, duos libros ediderunt contra Trinitatem & Domini Incarnationem, & ad ipsorum calcem 39. argumenta contra Parvulorum Baptisma subjunxerunt. *In quo apparet maxima Satanæ rabies*, inquit Bellarminus, *contra genus humanum, qui non contentus per Luteranos, & Sacramentarios, perdidisse innumerabiles animas hominum adultorum, voluit etiam per Anabaptistas animas perdere parvulorum*.

Dicimus I. Dogma fidei esse, quod valeat baptismus parvulis datus.

I. Probatur ex Scripturis. Circumcisio dabatur Infantibus octavo die post ipsorum nativitatem: ergo a fortiori dari debet baptismus Infantibus, cujus ritus facilior, & tolerabilior est pueris, quam virtus Circumcisionis fuerit. Argumentum suam vim habet, quia Circumcisio baptismi figura erat, ut suo loco probatum est. Matth.18. *Sic non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in cælis est, ut pereat unus de pusillis istis*. Et 19. *Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire: talium est enim Regnum Cælorum. Et cum imposuisset eis manus, abiit inde*. Et Lucæ 18. *Sinite pueros venire ad me, & nolite vetare eos; talium est enim Regnum Dei*: ergo Infantes Regno cœlesti percipiendo idonei sunt; sed sine baptismo nemo idoneus est intrare in Regnum Cœlorum; ergo si Infantes idonei sunt hujusmodi introitui, idonei etiam sunt baptismo, per quem hujusmodi introitus habetur. Joannis 3. *Amen, amen dico tibi, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*: Parvuli autem capaces sunt ut renascantur: ergo etiam capaces sunt ut baptizentur. Actor.16. n.15. dicitur, Lydia baptizata, & domus ejus. Et eodem capite n.33. dicitur *baptizatus Custos Carceris, & omnis domus ejus continuo*. Et I. ad Corinth. cap.1. n.16. dicit Apostolus: *baptizavi autem & Stephanæ domum*. Sed intra tot domos incredibile sane videtur, nullum fuisse Infantem; ergo jam Apostolorum tempore Infantes ab ipsismet Apostolis baptizabantur.

II. Probatur ex Traditione. Dicit enim Augustinus lib.10 de Genesi ad literam cap.23. *Consuetudo Matris Ecclesiæ in baptizandis parvulis nequaquam spernenda est, nec ullo modo superflua deputanda, nec omnino credenda, nisi Apostolica esset traditio*: habet enim & illa parva ætas magnum testimonii pondus, quæ primo pro Christo meruit sanguinem fundere. Apostolicam autem esse traditionē aperte affirmavit Augustinus l.4.c.24.& l.1. de bapt. *de peccator. meritis, & remiss.* c 26. Talis autem consuetudo quinto seculo ita firmiter apud Christianos tenebatur, ut Pelagiani, quanvis peccatum originale negarent, parvulos tamen semper baptizaverint. Ulterius tempore S.Cypriani in usu erat in Ecclesiis baptismus parvulorum, & quidem non ut res nova, sed multum antiqua ab ipso Cypriano in epist. ad Fidum probatur. Et lib.4. cont. Donatistas cap. 23. *Quod traditum tenet uni-*

universitas Ecclesiæ, cum parvuli Infantes baptizantur, qui certe nondum possunt corde credere ad justitiam, & ore confiteri ad salutem, quod latro potuit: quin etiam flendo, & vagiendo, cum in eis mysterium celebratur, ipsis mysticis vocibus obstrepunt, & tamen nullus Christianorum dixerit, eos inaniter baptizari. Et cap. 24. *Et si quisquam in hac re auctoritatem divinam quærat, quanquam quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur; tamen veraciter conjicere possumus, quid valeat in parvulis baptismi Sacramentum ex circumcisione carnis, quam prior populus accepit, qua prius quam acciperet, justificatus est Abraham. Sicut Cornelius etiam dono Spiritus Sancti, priusquam baptizaretur, ditatus est. Dicit tamen Apostolus de ipso Abraham: signum accepit Circumcisionis, signaculum justitiæ fidei, qui jam corde crediderat, & deputatum illi erat ad justitiam. Cur ergo ei præceptum est, ut omnem deinceps infantem masculum octavo die circumciderct, qui nondum poterat corde credere, ut ei deputaretur ad justitiam, nisi quia & ipsum per se ipsum Sacramentum multum valebat? Quod in filio Moysi per Angelum manifestatum est, qui cum adhuc incircumcisus a matre ferretur, præsenti, & evidenti periculo, ut circumcideretur, exactum est, & cum factum esset, depulsa est pernicies. Sicut ergo in Abraham præcessit fidei justitia, & accessit circumcisio, signaculum justitiæ fidei, ita in Cornelio præcessit sanctificatio spiritalis in dono Spiritus Sancti, & accessit Sacramentum regenerationis in lavacro baptismi; & sicut in Isaac, qui octavo suæ nativitatis die circumcisus est, præcessit signaculum justitiæ fidei, & quoniam patris fidem imitatus est, secuta est in crescente ipsa justitia, cujus signaculum in infante præcesserat: ita & in baptizatis Infantibus præcedit regenerationis Sacramentum, et si christianam tenuerint pietatem, sequitur etiam in corde conversio, cujus mysterium præcessit in corpore.*

III. Probatur ex Romanis Pontificibus. Damasus epist. 4. *Chorepiscopo non licet præsente Episcopo Infantem tingere, aut signare.* Siricius epist. 1. ad Himerium cap 2. *Sicut sacram ergo paschalem reverentiam in nullo dicimus esse minuendam; ita Infantibus, qui necdum loqui poterunt per ætatem, vel his, quibus in qualibet necessitate opus fuerit sacri unda Baptismatis, omni volumus celeritate succurri, ne ad nostram perniciem tendat animorum, si negato desiderantibus fonte salutari, exiens unusquisque de seculo, & regnum perdat, & vitam.* Innocentius I. epist 32. ad Concilium Milevitanum. *Illud vero, quod vestra fraternitas eos asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis absque baptismatis gratia posse donari, perfatuum est: nisi enim manducaverint carnem filii hominis, & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis. Qui autem hanc in iis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptisma velle cassare, cum prædicant, hos habere, quod in eos creditur nonnisi baptismate conferendum. Si ergo nihil volunt officere non renasci, fateantur necesse est, nec regenerationis sacra fluenta prodesse. Verum ut superfluorum hominum prava doctrina celeri possit veritatis ratione discindi, proclamat Dominus in Evangelio dicens: sinite infantes, & nolite eos prohibere venire ad me: talium est enim regnum cælorum.* Cœlestinus Papa epist. ad Galliarum Episcopos cap. 12. *Illud, quod circa baptizandos in universo mundo sancta Ecclesia uniformiter agit, non otioso contemplamur intuitu; cum sive juvenes ad regenerationis veniunt Sacramentum, non prius fontem vitæ adeunt, quam exorcismis & exufflationibus Clericorum spiritus ab eis immundus abigatur.* Leo I. epist. 39. ad Leonem, Ravennatensem Episcopum, cap. 1. de parvulis, qui in captivitate devenerunt, & baptismum non reminiscuntur se consecutos: *quorundam fratrum suggestione comperimus, aliquos Captivorum ad sedes suas, libertatemque redeuntes, qui scilicet in captivitatem illa ætate pervenerint, quæ nullius rei firmam poterat habere notitiam, remedium quidem implorare baptismatis: sed utrum ejusdem mysterii ante Sacramenta perceperint, infantiæ inscientia non posse se reminisci, & ideo sub hoc latentis recordationis incerto animas suas in discrimine adduci, dum sub specie cautionis negatur his gratia, quæ ideo non impenditur, quia putatur impensa. Cum itaque tribuere talibus dominici sacramenta Mysterii non immerito quorundam fratrum formido dubitaret, in synodali cœtu formam*

nam hujuſcemodi conſultationis accepimus, quum diligentius diſcuti, & pro uniuſcujuſque ſenſu ſollicita volumus ratione tractari, quo ad veritatem, adhibita cognitione multorum, certius pervenire poſſemus &c. Cum itaque baptizatum ſe nec ille recordetur, qui regenerationis eſt cupidus, nec alter atteſtari de eo poſſit, quod neſciat conſecratum, nihil eſt, in quo peccatum poſſit obrepere, cum in hac parte conſcientia ſua, nec ille reus ſit, qui conſecratur, nec ille, qui conſecrat. Et epiſt 86. ad Nicætam. *A parvulo recens nato uſque ad decrepitum ſenem, quamlibet corporis ætatem gerant, ſicut nullus prohibendus eſt a baptiſmo, ita nullus eſt, qui non peccator moriatur in baptiſmo. Sed parvuli originali, majores autem in his omnibus moriuntur peccatis, quæcunque male vivendo addidere ad illud, quod naſcendo traxere.* Gelaſius epiſt.5. *De Parvulis autem, quod aſſerit Pelagius, ſine ſacro baptiſmate pro ſolo originali peccato non poſſe damnari, ſatis impia, ſatis profana propoſitio eſt. Quanvis enim recentes ab utero matrum in remiſſionem peccatorum baptizari nullus Chriſtianus ignorat, quod utique non ſallaciter, ſed veraciter catholica celebrat Eccleſia, ne in Sacramentis cœleſtibus (quod abſit) mentita videatur, proinde, quia propria non habeant ulla peccata, conſtat eis ſola prorſus originalia relaxari; itaque omnibus etiam ſolis remiſſis, vitam per baptiſmum conſequuntur æternam; conſequens eſt, ut ſolis etiam non remiſſis, ad æternam vitam pervenire non poſſint* Gregorius Magnus l.1. epiſt.41. *Nos quod tertio mergimus, triduanæ ſepulturæ Sacramenta ſignamus; ut dum tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio tridui temporis exprimatur.* Et lib.3. epiſt.9. *Presbyteri baptizatos infantes ſignare ſacro in frontibus Chriſmate non præſumant.* Gregorius III. epiſt. ad Bonifacium: *pro parvulis vero, qui a parentibus ſubtracti ſunt, & an baptizati ſunt, an non, ignorant, hos ut baptizare debeas ſecundum Patrum traditionem, ſi non fuerit, qui teſtificetur, ratio poſcit.* Zacharias Papa epiſt ad Bonifacium: *de baptizatis ab illo ſuo Epiſcopo, ſeu Eccleſiis conſecratis requiris tua fraternitas: ſi aut Eccleſias in nomine Trinitatis conſecravit, aut parvulos ſimiliter baptizavit, dum Sacerdotio fungebatur, & ſic & conſecratio Eccleſiarum, & parvulorum baptiſma ſit confirmatum.* Innocentius III. ad Pſalm.4. Pœnitential. *Ab hac fœditate, vel immunditia purgatur anima parvuli ex aqua & Spiritu per baptiſmum.* Decretalium Conſtitutionum lib.3. tit. 42. *Aſſerunt quidam, parvulis inutiliter baptiſma conferri: quod nituntur probare, illud primo & præcipue inducentes, quod cum ſecundum verbum Jacobi Apoſtoli dicentis in epiſtola ſua: charitas operit multitudo peccatorum: & juxta illud teſtimonium veritatis in Evangelio: dimiſsa ſunt ei peccata multa, quoniam multum dilexit: non niſi per charitatem, & in charitate, crimina dimittantur parvulis, qui nec ſentiunt, nec conſentiunt, & charitatem non habent, quæ ſentientibus, & conſentientibus tantum infunditur, peccatum non dimittitur in baptiſmo. Ad id taliter reſpondemus, quod baptiſma ſucceſſerit Circumciſioni, & Circumciſio tam Adultis, quam parvulis ex præcepto Domini conferretur, ne baptiſmus, qui ſuccedis loco illius, & generalior tamen exiſtit, cum tam viri, quam fœminæ, baptizentur, minoris videatur effectus; tam Adultis, quam parvulis eſt conferendus. Sicut enim ſine diſtinctione qualibet Moſayca lex clamabat: Anima, cujus præputii caro circumciſa non fuerit, peribit de populo ſuo; ita nunc indiſtincte intonat vox Evangelica; niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in Regnum Dei, ob hac generalitate nec ſexum, nec ætatem excludens.*

IV. Probatur ex Conciliis. Concilium generale Quiniſextum, ſeu Trullanum Can 53. *Quoniam ſpiritalis neceſſitudo, ſeu affinitas, corporum conjunctione major eſt, in nonnullis autem locis cognovimus, quoſdam, qui ex ſancto & ſalutari baptiſmate Infantes ſuſcipiunt, poſtea quoque cum matribus illorum viduis matrimonium contrahere, ſtatuimus, ut inpoſterum nihil fiat ejuſmodi.* Et Can.85. *Canonicos Patrum ritus ſequentes, de Infantibus quoque decernimus, quoties non inveniuntur firmi teſtes, qui eos abſque ulla ratione baptizatos eſſe dicant, nec ipſi propter ætatem de ſibi tradito myſterio apte reſpondere poſſint, debere abſque ulla offenſione baptizari, ne forte hujuſmodi dubitatio eos ejuſmodi purificationis ſanctificatione privet.* Concilium Carthaginenſe V. cap.6. *Placuit de Infantibus, quoties non inveniuntur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine ulla dubi-*

dubitatione testentur; neque ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, absque ullo scrupolo eos baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari. Concilium Milevitanum cap.2. *Item placuit, ut quicunque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit, in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro expietur; unde fit consequens, ut in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum non vere, sed falso intelligatur: anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apostolus: per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt; nisi quemadmodum Ecclesia Catholica, ubique diffusa, semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei etiam parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.* Et epist. ad Innocentium, quæ legitur inter illas Augustini, & est 92. *Pueros quoque parvulos, si nullis innoventur Christianæ gratiæ Sacramentis, habituros vitam æternam nequam præsumptione contendunt, evacuantes, quod dicit Apostolus: per unum hominem peccatum intravit in mundum.* Concilium Africanum cap.77. eadem habet ac Milevitanum cap.2. supra relata. Concilium Gerudense cap.5. *De parvulis, qui nuper de materno utero editi sunt, placuit constitui, ut si infirmi (ut assolet) fuerint, & lac maternum non appetunt, etiam eadem die, qua nati sunt, si oblati fuerint, baptizentur.* Concilium Bracarense II. cap.7. *Placuit, ut unusquisque Episcopus per Ecclesias suas hoc præcipiat, ut hi, qui Infantes suos ad baptismum offerunt, si quid voluntarie pro suo offerunt voto, suscipiatur ab iis: si vero per necessitatem paupertatis non habent aliquid, quod offerant, nullum ibi pignus violenter tollatur a Clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios a baptismo retrahunt; qui si forte, dum differuntur, sine gratia baptismi de hac vita recesserint, necesse est, ut ab illis eorum perditio requiratur, quorum spolia pertimescentes, a baptismi gratia retraxerunt.* Concilium Matisconense II. cap.3. *Ideoque præsentibus admonitionibus a suis erroribus, vel ignorantia revocati, omnes omnino a die quadragesima cum Infantibus suis ad Ecclesiam observare præcipimus, ut impositionem manus certis diebus adepti, & sacri olei liquore peruncti, legitimi diei festivitate fruantur, & sacro baptismate regenerentur.* Concilium Toletanum XII. cap.2. *Etenim parvulorum Infantium vita originali peccato obnoxia, quæ nulli propter ætatem discernendi, vel expetendi sensui aptior judicetur, nisi ex sponsione fidelium baptismi accipiant Sacramentum, nullo sensu, nulla etiam discretionis industria id appetere possunt. Unde sicut baptisma, quod nescientibus parvulis sine ulla contentione in fide tantum proximorum accipitur, ita pœnitentiæ donum, quod nescientibus illabitur, absque impugnantia violationis, hi, qui illud acceperint, observabunt.* Concilium Wormatiense cap.70. *Placuit de Infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur &c.* Similia habet ac Carthaginense V. supra relatum. Concilium Metense cap 3. *Nullus alteri suscipiat e fonte infantem, nisi, qui professionem Catholicæ fidei tenuerit. Et Infantem nequaquam duo, vel plures, sed unus, e fonte baptismatis suscipiat.* Concilium Lateranense cap.1. *Sacramentum baptismi, quod ad invocationem individuæ Trinitatis consecratur in aqua, tam parvulis, quam Adultis, in forma Ecclesiæ a quocunque rite collatum proficit ad salutem.* Concilium Viennense in Clementinis, tit. de summa Trinitate, & fide Catholica. *Baptismum, celebratum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, credimus esse tam adultis, quam parvulis perfectum remedium ad salutem.* Demum Concilium Tridentinũ sess.7. de bapt. Can.13. *Si quis dixerit, parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto baptismo inter Infideles computandos non esse, ac propterea cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos; aut præstare omitti eorum baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiæ: anathema sit.*

V. Probatur ex Patribus Græcis. Irenæus lib.2. c.39. *Omnes venit Christus per semetipsum salvare: omnes, inquam, qui per eum renascuntur in Deum; infantes, & parvulos, & pueros, & juvenes,*

venes, & seniores. Origenes hom. 8. in Leviticum: *Addi his etiam illud potest, ut requiratur, quid causæ sit, cum baptisma Ecclesiæ in remissionem peccatorum detur, secundum Ecclesiæ observantiam, etiam parvulis baptismum dari: cum utique, si nihil esset in parvulis, quod ad remissionem debet, & ad indulgentiam pertinere, gratia baptismi superflua videretur*. Et homil. 14. in Lucam: *Parvuli baptizantur in remissionem peccatorum. Quorum peccatorum? Vel quo tempore peccaverunt? Aut quomodo potest ulla lavacri in parvulis ratio subsistere, nisi juxta illum sensum, de quo paulo ante diximus: nullus mundus a sorde, nec si unius diei quidem fuerit vita ejus super terram? Et quia per Baptismi Sacramentum nativitatis sordes deponuntur propterea baptizantur & parvuli. Nisi enim quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non poterit intrare in Regnum Cælorum*. Et lib. 5. in caput 6. ad Romanos. *Pro quo peccato offertur hic pullus unus? Nunquid nuper editus parvulus peccare potuit?; & tunc habet peccatum, pro quo hostia jubetur offerri, a quo mundus negatur quis esse, etsi unius diei fuerit vita ejus. De hoc etiam ergo David dixisse credendus est; quia in peccato concepit me mater mea: secundum historiam enim nullum matris ejus declaratur peccatum. Pro hoc & Ecclesia ab Apostolis traditionem suscepit, etiam parvulis baptismum dare. Sciebant enim illi, quibus mysteriorum secreta commissa sunt divinorum, quia essent in omnibus genuinæ sordes peccati, quæ per aquam. & Spiritum, ablui deberent, propter quas etiam corpus ipsum corpus peccati nominatur*. Gregorius Nazianzenus Orat. 40., quæ est in Sanctum baptisma. *Sint sane hæc, dixerit aliquis, quantum ad eos attinet, qui baptisma requirunt. Quid autem de iis, dices, qui adhuc tenera ætate sunt, nec aut damnum, aut gratiam sentiunt? An eos quoque baptizabimus? Ita prorsus, si quod periculum urgeat. Præstat enim absque sensu sanctificari, quam sine sigillo, & obsignatione, abscedere. Atque hujus rei nobis ratio est circumcisio, die octavo peragi solita, quæ baptismi figuram quodammodo gerebat, atque iis, qui rationis adhuc expertes erant, offerebatur*. Joannes Chrysostomus Homil. 40. in Genesin. *Nostra Circumcisio, vel baptismatis gratia, medicinam habet citra dolorem, & innumera nobis bona adfert, & Spiritus Sancti gratia nos implet, & nullum definitum tempus habet sicut illic: sed licet in prima, & media, & ultima ætate, hanc non manufactam circumcisionem recipere, in qua non sustinetur labor, sed peccatorum deponuntur onera, & remissio invenitur omnium peccatorum, quæ per totam vitam gesta sunt*. Et in Psalm. 14. *Qui docet de justitia, & cæteris virtutibus, non debet in finem vitæ sua suadere hæc acquirere, sed ab ipsis incunabulis, & a teneris unguiculis eum iis versari &c. Adducit quispiam Infantem, adhuc ubera sugentem, ut baptizetur, & statim Sacerdos exigit ab infirma ætate pacta conventa, & assensiones, & minoris ætate fidei jussorem accipit susceptorem, & interrogat: Renuntias Satanæ &c.?* Theodoretus in Epitome divinorum decretorum de baptismate. *Si enim hic solus esset baptismatis effectus, cur pueros baptizamus, qui peccatum nondum gustarunt?*

VI. Probatur ex Patribus Latinis. Cyprianus epist. 59. *Quantum vero ad causam Infantium pertinet, quos dixisti intra secundum, vel tertium diem, quo nati sint, constitutos baptizari non oportere, & considerandam esse legem Circumcisionis antiquæ, ut intra octavum diem eum, qui natus est, baptizandum & sanctificandum non putares: longe aliud in Concilio nostro omnibus visum est. In hoc enim, quod tu putabas esse faciendum, nemo consensit, sed universi potius judicavimus, nulli hominum nato misericordiam Dei, & gratiam denegandam. Nam cum Dominus in Evangelio sua dicat: filius hominis non venit animas hominum perdere, sed salvare; quantum in nobis est, si fieri potest, nulla anima perdenda est. Quid enim ei deest, qui semel in utero Dei manibus formatus est &c. Esse denique apud omnes, sive Infantes, sive majores natu, unam divini muneris æqualitatem declarat nobis divinæ Scripturæ fides, cum Helisæus super infantem Sunamitis viduæ filium, qui mortuus jacebat, ita se Deum deprecans superstravit, ut capiti caput, & faciei facies applicaretur, & superfusi Hælisei membra singulis parvuli membris, & pedes pedibus jungerentur. Quæ res si secundum nativitatis nostræ, & corporis qualitatem, cogitetur, adulto, & provecto, infans non posset æquari, nec cohærere, & sufficere possent parva membra majoribus*.

bus. Sed illic æqualitas divina, & spiritalis exprimitur, quod pares, atque æquales sint omnes homines, quando a Deo semel facti sunt; & possit ætas nostra in incrementis corporum, secundum seculum, non secundum Deum habere discrimen; nisi si & gratia ipsa, quæ baptizatis datur, pro ætate accipientium vel minor, vel major tribuitur; cum Spiritus Sanctus non de mensura, sed de pietate, atque indulgentia paterna æqualis omnibus præbeatur. Nam Deus ut personam non accipit; sic nec ætatem, cum se omnibus ad cælestis gratiæ consecutionem æqualitate librata præbeat parem &c. Sic etiam gravissimis delictoribus, & in Deum multo ante peccantibus, cum postea crediderint remissa peccatorum datur, & a baptismo, atque a gratia nemo prohibetur: quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit?; qui ad remissam peccatorum accipiendam hoc ipso facilius accedit, quod illi remittuntur non propria, sed aliena peccata. Et idcirco, Frater carissime, hæc fuit in Concilio nostra sententia, a baptismo, atque a gratia Dei, qui omnibus misericors, & benignus, & pius est, neminem per nos debere prohiberi. Quod cum circa universos observandum sit, atque retinendum, tum magis circa infantes ipsos, & recens natos observandum putamus &c. Ambrosius lib. 10. epist. 84. *Hinc erat illa humanæ naturæ fraudulenta laudatio, & illesæ per omnes homines originalis defensio dignitatis. Hinc Adæ peccatum exempla posteris asserebatur nocuisse, non transitu: & quam illi possibile fuerat non violare mandatum, tam liberum esse unicuique declinare delictum. Hinc evacuatio baptismatis parvulorum, qui sola adoptione donari, nullo autem reatum dicerentur absolvi.* Et de Mysterio Paschæ cap. 5. *Hinc vitalis lavacri sacræ Ecclesiæ editi puerperio infantes, parvulorum simplicitate renati, baratro innocentis perstrepunt conscientiæ. Hinc casti patres, pudicæ etiam Matres, novellam per fidem stirpem prosequuntur innumeram. Hinc sub fidei arbore ab utero fontis innocui cereorum splendet ornatus.* Hieronymus epist. 7. ad Lætam cap. 4. *Et quomodo inquies peccata Patrum filiis non redduntur, nec filiorum parentibus, sed anima, quæ peccaverit, ipsa morietur? Hoc de his dicitur, qui possunt sapere, de quibus in Evangelio scriptum est: ætatem habet, loquatur pro se: qui autem parvulus est, & sapit ut parvulus; donec ad annos sapientiæ veniat, ut Pythagoræ litera Y. eam perducet ad bivium: tam bona ejus, quam mala Parentibus imputantur. Nisi forte existimas Christianorum filios, si baptisma non receperint, ipsos tantum reos esse peccati, & non etiam scelus referri ad eos, qui dare noluerint, maxime eo tempore, quo contradicere non poterant, qui accepturi erant: sicut e regione salus infantium majorum lucrum est.* Augustinus epist. 28. ad Hieronymum. *Beatus Cyprianus non aliquod decretum condens novum, sed Ecclesiæ fidem firmissimam servans, ad corrigendum eos, qui putabant ante octavam diem nativitatis, non esse parvulum baptizandum: non carnem, sed animam dixit perdendam esse, & mox natum rite baptizari posse cum suis quibusdam Coepiscopis censuit.* Et epist. 59. *Quod dicunt Infantem, morte præventum, non baptizatum, perire non posse, quoniam sine peccato nascitur; non hoc dicit Apostolus, & arbitror esse melius, ut Apostolo potius, quam istis credamus. Dicit enim ille Doctor gentium, in quo Christus loquebatur: per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt &c. Nam judicium quidem ex uno delicto in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in justificationem. Proinde isti, quem forte invenerius Infantem, non ex illius unius hominis concupiscentia procreatum, ipsum dicant illi damnationi non esse obnoxium; nec per Christi gratiam ab illa damnatione esse liberandum.* In Enchiridio ad Laurentium cap. 43. *A parvulo recens nato usque ad decrepitum senem, sicut nullus prohibendus est a Baptismo, ita nullus est, qui non peccato moriatur in baptismo: sed parvuli tantum originali, majores autem iis omnibus moriuntur peccatis, quæcunque male vivendo addiderunt ad illud, quod nascendo traxerunt.* Et lib. 3. *de anima & ejus origine* cap. 9. *Noli credere, noli dicere, noli docere, infantes antequam baptizentur, morte præventos, pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.*

VII. Probatur. Ex legibus Imperialibus. Justinianus Imperator §. *Perpulchrum* Authentic. de Samaritanis.

Pue-

Pueros, qui per ætatem doctrinas intelligere nequeunt, etiam absque hac observatione sacro dignari baptismate admittimus. Et apud Photium in Nomocanone tit.4.cap.4., & tit.12.cap.19. *Græci, seu Pagani, qui parvuli, & puerilis ætatis sunt, citra dilationem baptizentur: qui vero adoleverint, non ante baptizentur, quam Scripturas, & sacrosanctos Canones edocti fuerint*. Leo Imperator Philosophus Constitut. 17. *Et sane de Infantibus eundem ad modum constituimus, ut si non inquietentur, inimicasque naturæ casus superent, antequam gratiæ splendore illustrentur, quadragesimus dies expectetur. Si tamen & octavo a partu die aliquis baptizari volet, neque id absurdum fuerit; verum hec non obtineant, si nulla necessitas, quæ mortem minetur, existat. At si periculum aliquod emergat, intra octavum diem sacram lotionem peragi oportebit, ne non illuminatus, neque sacri lavacri, atque adeo summi boni expers, decedat*. Carolus Magnus lib. 6. cap.181. *De quibus dubium est, utrum sint baptizati, an non, omnimodis absque ullo scrupulo baptizentur, his autem verbis præmissis: non te rebaptizo; sed si nondum baptizatus es, baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Et cap. 185. *Placuit, ut populus ad baptismũ Infantes non afferat, nisi duobus temporibus; si infirmitas non occupaverit*.

VIII. Probatur Rationibus, quæ leguntur apud Modernos Scriptores. Et prima est Hincmari Rhemensis Episcopi ad Hincmarum Laudunensem. „ Tu prohibes Ecclesiæ ab immaculato divini fontis utero Domino filios generare, qui venit animas non perdere, sed salvare? Quomodo te preteriit, quod in Evangelio legis: *offerebant, inquit, illi parvulos, ut tangeret illos. Discipuli autem criminabantur illos offerre; quod cum videret Jesus, indigne tulit; & ait illis, finite parvulos venire ad me, & ne prohibueritis eos*. Et tu prohibes offerri Domino parvulos? Si tremendum Dei judicium te non terruit, timere debueras, ne tu solus hoc ageres, quod nullus Christianorum unquam facere ausus fuit. Nam de Infantibus baptizandis, qui necdum baptizati nascuntur, quoties necessitas exegerit, per beatum Syricium regula Ecclesiastica prolata demonstrat, dicens in Infantibus, qui nondum &c. „ Secunda est S. Bernardi in epist. 77. „ Infantes, quando baptizantur, non omnino fide carent, sine qua impossibile est placere Deo: sed salvantur & ipsi per fidem non tamen suam, sed alienam, qui sine sorde non nascuntur aliena.„ Et epist.240.„ Parvulis Christianorum Christi intercluditur vita, dum baptismi negatur gratia; nec saluti propinquare sinuntur, Salvatore licet pie clamante pro iis: *finite parvulos venire ad me*. Ergo ne, qui homines, & jumenta salvavit, quemadmodum multiplicavit misericordiam suam Deus, ad solos tamen innocentes non patitur eandem tam multam misericordiam suam pervenire?; quid quæso, quid invidet parvulis Salvatorem parvulum, qui natus est iis &c.„ Tertia est Hugonis Victorini lib. 2. *de Anima* cap.28. „ Si aliqui sub peccato geniti obeunt parvuli absque remedio salutari, pertimesce justitiam Dei, qui nihil debet alicui, sed damnat in singulis malum, quod non fecit in iis. Si autem parvulos renovat Sacramentis, admirare misericordiam Dei; qui sicut nesciunt culpam, cum qua ex carne nascuntur, sic nesciunt gratiam, qua per Christum renovantur. Non excusat parvulos a culpa, quia eam non norunt; nec excludit gratiam ab iis, quia eam nesciunt. „ Quarta est Petri Lombardi lib.4.dist.4. „ Parvulis non sufficit fides Ecclesiæ sine Sacramento, quia si absque baptismo fuerint defuncti, etiam cum deferuntur ad baptismum, damnabuntur; sicut multis Sanctorum auctoritatibus comprobatur &c. Sicut parvuli; qui sine baptismo moriuntur, Infidelium adscribuntur numero; ita qui baptizantur, fideles dicuntur, qui a Fidelium consortio non separantur, cum orat Ecclesia pro fidelibus defunctis. Fideles ergo sunt, non propter virtutem, sed propter fidei Sacramentum.„

Objiciunt I. Jure divino debet baptismo præsupponi doctrina, juxta illud Matth. 28.: *docete omnes gentes baptizantes eos &c.*; atqui parvuli incapaces sunt doctrinæ: ergo & baptismi. II. Sine fide baptismus conferri non debet, quia sine illa nihil prodest; juxta illud Marci ultimo: *qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit, qui vero non crediderit, condemnabitur*; atqui parvuli non sunt capaces fidei: ergo

ergo nec baptismi. III. Omne Sacramentum, ut cum fructu suscipiatur, exigit in suscipiente debitas præparationes; at nulla esse potest in parvulis: ergo omnis Sacramenti, adeoque & baptismi, suscipiendi prorsus sunt incapaces. IV. Sicut dictum est a Christo; *nisi quis renatus fuerit ex aqua &c.* ita dictum etiam fuit; *nisi manducaveritis carnem filii hominis &c.*; sed non per hoc parvuli sunt communicandi: ergo nec baptizandi. V. Verba illa: *finite parvulos venire ad me*; nihil probant; etenim vox illa *parvulos* accipitur mystice, & significat parvulos innocentia, & humilitate, non ætate; non enim Christus dixit: *horum est Regnum Cœlorum*, sed *talium*; hoc est illis innocentia, & humilitate similium; unde etiam Augustinus lib. 1. Confess. cap. 9. ait: *humilitatis signum in statura pueri commendasti Rex noster, cum aisti; talium est enim Regnum Cœlorum*. Ulterius Evangelista non loquitur de Infantibus, sed de pueris, qui jam rationis usu utuntur, ut notat Tertullianus lib. de bapt. prope finem: *& ideo Dominus ait; finite parvulos venire ad me; non enim veniunt, nisi grandiores; Infantes nanque portari possunt, venire non possunt*.

Respondemus ad I., illa Christi verba de solis Adultis esse intelligenda; ad eos enim ab infidelitate revocandos ad Fidem Christi mittebat Apostolos. Cæterum verbis illis utique præcipitur, ut nedum baptizentur, sed etiam doceantur omnes gentes. Verum non sic præcipiuntur hæc duo, ut unum omittatur, cum aliud fieri non possit; si quis enim in deserto esset cum homine gentili jam moriente, nec inveniretur aqua; posset sane, immo deberet, illum docere, & instruere, ut crederet; nec peccaret contra præceptum illud Domini: *baptizantes eos &c.*, quia id intelligitur, quum fieri potest. Quia igitur Infantes non sunt capaces doctrinæ, & capaces sunt baptismi, mutatur ordo in eis, ut prius baptizentur, ne forte pereant, ac deinde, quum adoleverint, doceantur, ut bene vivant.

Ad II., dicitur, suo modo Infantes credere, per Ecclesiam scilicet, & per suos Susceptores. Non requiritur autem in eis fides actualis, & conversio in Deum, ut in Adultis, quia ipsi nec habent peccata actualia, quæ habent ut plurimum Adulti, qui baptizantur, nec habent usum liberi arbitrii, quem Adulti etiam habent. Cæterum quia Infantes peccaverunt voluntate aliena, æquum est, ut eis etiam prosit aliena voluntas. Ut enim ait S. Augustinus Serm. 14. *de verbis Apostol.* cap. 7.: *decet, ut ad aliena verba sanentur, qui ad factum alienum vulnerantur*.

Ad III., dicitur, præparationem requiri in Adultis; in parvulis vero sufficere, ut non reperiatur obex contrariæ voluntatis, qua gratiæ per Sacramentum oblatæ resistat; ut docet Augustinus epist. ad Bonifacium.

Ad IV. Non est par ratio Communionis, & baptismi; nam baptismus parvulis necessarius est necessitate medii, ita ut in æternum pereant, si absque baptismo decedant; Communio vero, ut etiam Sacramenta alia, non sunt necessaria, nisi Adultis post baptismum. Quare ipse Dominus, ut indicaret, Eucharistiam non esse pro Infantibus institutam, eam in pane, & vino, quæ ad parvulos proprie non pertinent, instituit. Porro Veteres aliqui certis de caussis in Infantium ora infundebant eo modo, quo poterant, Eucharistam, sed eæ caussæ modo locum non habent, & aliis de caussis magis urgentibus id fieri prohibuit Ecclesia.

Ad V., dicitur, quod etsi Dominus in statura puerorum commendare voluerit humilitatem, & innocentiam, ut docet Augustinus, tamen simul etiam indicavit infantilem ætatem omnino esse alienam a Regno, & salute, per baptismum consequenda. Nam quum Christus ait: *finite parvulos venire ad me*, ad literam & historice loquitur de veris parvulis, quos, ut tres Evangelistæ testantur, multi afferebant, ut Dominus eis benediceret, & Apostoli prohibere conabantur, ne illi accederent. Quare etiam illa ratio: *talium est enim Regnum Cœlorum*: debet veris parvulis convenire; sicut autem Isaac, & Ismael, sunt allegorice duo testamenta apud Paulum ad Galat. 4., & tamen historice duo veri homines fuerunt; ita etiam infantilis ætas typus est humilitatis, & innocentiæ, & tamen re ipsa etiam idonea est ad Regnum Cœlorum per baptismum obtinendum. Tandem Evange-

listæ *parvulos* habent, & *Infantes*: Matthæus, & Marcus παιδία, idest *parvulos*: Lucas habet βρέφη ——; idest *Infantes*; & ibidem Lucas ait, eos portatos fuisse, non suis pedibus venisse; προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη - - - - idest; afferebant autem ad ipsum & Infantes. Igitur vox illa *venire*, lato modo sumitur; In quantum scilicet est, *accedere*, *appropinquare &c.*

Pro secunda Dissertationis parte, primo dubitavit Fidus, africanus Episcopus, num licitum foret, baptizare Infantes ante octavum diem, dubiumque suum proposuit Patribus, qui anno 257. Concilium Carthagine celebrabant; ut Cyprianus in epistola ad eundem Fidum scribit.

Secundo, Tertullianus tertio ineunte seculo, putavit, Baptisma differendum parvulis donec ad rationis usum pervenirent. Liber, quem ipse de baptismo scripsit, multis in locis hoc perhibet.

Tertio, Gregorius Nazianzenus IV. Seculo labente desiderabat ante triennium passim parvulos baptizari non debere, nisi periculum mortis immineret.

Quarto, Erasmus Rothoredamus XVI. Seculo volebat, ut baptizati in Infantia ad Christianæ Religionis perfectionem non adigerentur, nisi dum ad rationis usum pervenissent,& promissionem ipsorum nomine a Susceptoribus factam ratam habuissent; & si hanc confirmare dubitarent, proprio ipsorum arbitrio reliquendos esse. In eadem opinione fuit Ludovicus Vives in primum librum Augustini *de Civitate Dei* cap.27.

Dicimus II., melius esse baptizare parvulos in Infantia, quam expectare tempus ad ipsos baptizandum in provectiori ætate.

I. Probatur Conclusio, quia sic melius evadunt pericula damnationis æternæ, quibus, propter inopinatos & quotidianos mortis casus, continuo parvuli sunt expositi.

II. Probatur, quia hæc dilatio baptismi nunquam fuit ab Ecclesia probata; unde antiquitus Clinici, qui in lectulo mortis baptizabantur, fuerunt irregularitate mulctati.

III. Probatur. A Seculo V. paucissimi Adulti, saltem illi, qui ex fidelibus Parentibus nascebantur, baptizati fuerunt: unde Sacramentaria, Ritualia, & Cœremoniales, de Baptismi ritibus tractantes, parvulorum passim meminere,quum de filiis Fidelium baptizandis ageretur, ut apud Gregorium Magnum videre est.

IV. Probatur; quia si ætas adulta ad suscipiendum baptisma expectanda foret, paucissimi baptizarentur, quia multi male educati, voluptatibus seculi dediti, aut omnino baptizari recusarent, aut ad mortem usque baptismum differrent, ne cito vale dicere carni, ejusque deliciis, cogerentur. Satius est ergo uniuscujusque voluntati liberum non relinquere, quod est ad salutem necessarium, & felici quadam necessitate cogere, qui fuerunt in Infantia baptizati,ad exequendum, quod pro eis Susceptores promiserunt, quam illos tot damnationis periculis, tot peccatorum illecebris, exponere.

V. Probatur. Expedit etiam ut mos baptizandi Infantes in Ecclesia retineatur, & conservetur, ut per hoc Ecclesia fidem suam protestetur, qua credit parvulos, etsi propria fide destitutos, aliena tamen per baptismum salvari, & ne cedere Anabaptistis videatur, qui pedo-baptismum, tanquam inutilem, inefficacem, & supervacaneum, penitus sublatum volunt.

Arguunt I. Nostra Conclusio est contraria tot antiquorum Patrum opinioni, quorum auctoritas nullatenus spernenda est. II. Christus non Infans, sed vir perfectus, fuit a Joanne baptizatus, nec Apostolos, statim quod illos in Apostolatum admisit, baptizavit. III. Iniquum videtur inscius parvulis, & ratione destitutis, jugum Christianitatis per baptismum imponere. IV. Plures viri pii adulta ætate baptizari voluerunt, ut Costantinus Magnus paulo ante mortem Nicomediæ ab Eusebio Nicomediensi baptizatus fuit; Valentinianus junior Catechumenus morte inopinata e vivis excessit,ut ait Ambrosius in sua funebri oratione; Ambrosius ipse paulo ante ordinationem suam baptizatus fuit, ut Paulinus refert in ejus vita.

Respondemus ad I., Ecclesiæ usum illorum Doctorum auctoritati prevalere. Inprimis Fidi sententiam Cyprianus. & suo, & Concilii Carthaginensis nomi-

nomine proscripsit; Tertulliani, & Nazianzeni consilium Ecclesia non admisit, quia non tanti esse cognovit fructus, quos isti Patres ex dilatione baptismi in parvulis sperabant, ut præponderarent periculo æternæ mortis, cui sine baptismo parvuli exponebantur. Quoad Erasmum, doctrina ejus a Tridentino sess.7. can.14. *de baptismo* hoc anathemate percussa est: *Si quis dixerit, hujusmodi parvulos baptizatos, cum adoleverint, interrogandos esse, an ratum habere velint, quod Patrini eorum nomine, dum baptizarentur, polliciti sunt, & ubi se nolle responderint, suo esse arbitrio relinquendos, nec alia interim pœna ad christianam vitam cogendos, nisi ut ab Eucharistiæ, aliorumque Sacramentorum perceptione arceantur, donec resipiscant, anathema sit*.

Ad II., dicitur cum Gregorio Nazianzeno Orat. in sacrum lavacrum, non omnia, quæ Christus præstitit, a nobis eodem modo ad praxim reducenda esse; alioquin possemus nos etiam, immo deberemus, Eucharistiam post cœnam sumere, quia Christus eam Apostolis cœnatis distribuit. Ulterius Apostoli jam per Circumcisionem ab originali liberati erant, adeoque non subjacebant periculo damnationis, cui Infantes sine baptismo viventes, post Evangelium promulgatum, expositi sunt.

Ad III. Qualis iniquitas fingitur, quum parvuli, statim quod Adulti sint, & Evangelium audierint, teneantur sub æternæ damnationis pœna baptismum recipere, & Christianitatis jugo jure divino se subjicere?

Ad IV., dicitur, quod mos differendi baptismum apud duplicis generis homines antiquitus invaluit: apud pios nimirum, & apud impios; hoc tamen discrimine, quod isti baptismum differebant, ut liberius libidini vacarent, & non subjacerent atrocissimis pœnis ab Ecclesia statutis contra peccantes post baptismum susceptum, unde in mortis lectulo baptizabantur: illi vero procrastinabant baptismum, ut ipsum majori reverentia reciperent, & uberiori charitate; ut etiam ne polluerent aliquo crimine recepti Sacramenti sanctitatem; ut tandem absque mora Cœlum post mortem ascenderent, quia cum baptismali innocentia decedebant. Cæterum Parentes Christiani, qui filiorum suorum in Infantia saluti non consulebant, non omni prorsus vacarunt culpa; filii autem fuerunt laude digni, qui ubi adoleverint ad aliquod tempus baptismum suum prorogarent, ut ad ipsum majori dispositione præpararentur; non enim ipsis imminebat idem periculum, quod parvulis ex baptismi dilatione; quia si ipsi mortui fuissent ante baptismum, per charitatem, qua ardebant, cum Sacramenti voto conjuncta, remissionem peccatorum consequebantur: ut in Valentiniano Ambrosius credidit, quod tamen in parvulis evenire nullatenus potest.

Pro tertia Dissertationis parte præmittimus, quod Infantes vel ita sunt membranis involuti, & in utero matris inclusi, ut nullatenus videri possint, ac per consequens nullo modo possint aqua lavari; & in hoc casu certum est, illos baptizari non posse. Si autem ita sint in utero inclusi, ut possit ad eos vel in totum, vel in partem, aqua deferri, sunt qui volunt, quod urgente mortis periculo baptizari possint, ita quidem, ut si postmodum nascantur, iterum sub conditione baptizentur. Alii autem hoc penitus negant, ea ratione ducti, quia de illis non verificatur, quod nascantur; unde non possunt postmodum per baptismum renasci. Pro hac ultima opinione afferunt S. Augustinum stetisse, ac scripsisse.

Dicimus III., Infantes in utero Matrum baptizari non posse.

I. Probatur Conclusio. Regenerari & renasci nullus potest, nisi prius nascatur; baptismus autem est spiritualis regeneratio; ergo nemo priusquam nascatur, baptizari potest. Principium hoc est Augustini epist.188., alias 57. ad Dardanum, cujus hæc verba sunt. *Nemo nascitur, nisi operante concupiscentia carnali, quæ tracta est ex primo homine, qui est Adam; & nemo renascitur, nisi operante gratia spirituali, quæ data est per secundum hominem, qui est Christus. Quapropter si ad illum nascendo pertinemus, ad hunc renascendo; nec renasci quispiam potest, antequam natus sit. Profecto ille singulariter natus est, cui renasci opus non fuit, quia non ex peccato, in quo nunquam fuit*

fuit, transitum fecit .... Hoc igitur excepto, non video, quomodo ædificentur homines in domum Dei ad habendum in se inhabitantem Deum, nisi cum fuerint renati, quod non possunt esse antequam nati. Et lib.2. *de Peccator. merit. & remiss.* cap.27. *Sacramentum Baptismi*, inquit, *profecto Sacramentum regenerationis est, quo circa, sicut homo, qui non vixerit, mori non potest, & qui mortuus non fuerit, resurgere non potest, ita qui natus non fuerit, renasci non potest; ex quo conficitur, neminem in suo parente renasci posse non natum*. Eadem ratione post Augustinum utitur S. Isidorus lib. 1. *de summo bono* cap.24., Magister Sententiar., & S. Thomas; sed & aliam etiam addunt rationem, scilicet, quia corpus baptizandi aqua perfundi necesse est, quum baptismus sit ablutio quædam corporalis, corpus autem Infantis, antequam nascatur ex utero, aqua perfundi non potest.

Opponunt I. Puer in utero Matris existens est aliquid Matris: ergo ablutio, qua Mater baptizaretur, ad filium quoque in utero ejus existentem extenderetur. II. Plurimi sunt Sancti, qui in uteris Matrum sanctificati, & renati creduntur; ut Beata Virgo, Joannes Baptista, & Hieremias: nihil ergo vetat, Infantes in utero renasci & baptizari, etsi nondum natos. III. Duplex etiam secundum carnem distingui potest hominis Nativitas; altera in utero, altera ex utero; prior, qua animatur; posterior, qua in lucem editur. De priore dicitur Matth. I. *quod enim in eo natum est, de Spiritu Sancto est*: de posteriore vero Lucæ 2.: *natus est vobis hodie Salvator*: fat ergo est, ut sit priori modo secundum carnem homo natus, priusquam renascatur.

Respondemus ad I., negando totum; & ratio est, quia anima pueri, ad cujus sanctificationem baptismus ordinatur, distincta est ab anima Matris; & etiam quia corpus pueri animati jam est formatum, adeoque a corpore Matris etiam distinctum; unde dici non potest, quod baptismo, quo baptizatur Mater, baptizetur etiam puer in utero ejus existens. Si vero fœtus formatus non sit, seu non sit animatus, incapax est, ut baptizetur, quia non est homo. Unde Augustinus lib.6. cont. Julianum c.5. *Si ad Matris corpus id, quod in ea concipitur, pertineret, ita ut ejus pars deputaretur, non baptizaretur Infans, cujus Mater baptizata est aliquo mortis urgente periculo, cum eum gestaret in utero: nunc vero cum ipse etiam baptizetur, non utique ad maternum corpus, cum esset in utero, pertinebat*.

Ad II. Primo, de Beata Virgine, quum de peccatis agitur, nullus habendus est sermo: ipsa enim nedum in utero materno fuit sanctificata, sed etiam in conceptione immaculata, & ab originali peccato præservata: unde ipsi aliquo modo aptari possunt, quæ sanctissimo ejus filio protulit Augustinus: *profecto illa singulariter nata est, cui renasci opus non fuit, quia non ex peccato, in quo nunquam fuit, transitum fecit*. Secundo, de Hjeremia non omnino est certum, eum fuisse in utero sanctificatum, quum Scriptura, quæ id probare videtur Hierem.1., rectius de sanctificatione secundum Prædestinationem accipienda videatur, ut de facto Augustinus accepit: quod enim præcedit: *priusquam te formarem in utero novi te*: & quod sequitur: *& Prophetam in Gentibus dedi te*: similem sensum postulare videtur. Tertio, nec Joannis, nec Hieremiæ exemplum officit; si enim sunt renati, antequam nati, id non ex ordinaria, & communi lege, de qua loquimur, evenit, sed ex speciali Dei dispensatione.

Ad III., dicitur cum Augustino in laudata epist. ad Dardanum, quod *si quis dicat*, inquit, *jam natum esse hominem, etiam cum adhuc est in utero materno, quia dictum est de prægnante Virgine Dei Matre, quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est; nunquid huic nativitati accedit secunda nativitas?; alioquin non erit jam secunda, sed tertia; Dominus autem cum hic loqueretur, nisi quis renatus, inquit & eam scilicet computans primam nativitatem, quæ fit matre pariente, non concipiente, neque prægnante; quæ fit ex ea, non quæ in ea: neque enim renatum dicimus, quem mater peperit, tanquam iterum natus sit, quia jam semel natus fuerat in utero; sed illa nativitate non computata, quæ gravida facit, natus est homo partu, ut possit renasci ex aqua, & Spiritu. Si ergo homo regenerari per gratiam Spiritus in utero potest, quoniam restat illi adhuc nasci;* renа-

renascitur ergo, antequam nascitur; quod fieri nullo modo potest.

Ex his colligimus I., expectandam esse totalem pueri egressionem ex utero, ut baptizetur, nisi mors immineat. Imminente vero periculo, si egrediatur primo caput, baptizetur in capite, & baptismus deinde non reiteratur, quum contigerit totalis egressio; si egrediatur altera pars, puta pes, vel manus, talis pars abluatur; & si vixerit puer post egressionem, est baptizandus iterum sub conditione. Sic S. Carolus *in Instructionibus* tit. *de iis, qua Parochus curet cum timetur de partu*; ita etiam Synodus Lingionens. anno 1404., & Senonens. 1524. Si vero mulier objerit in partu, uterus aperiendus est, & si vivit fœtus eductus, quam primum est baptizandus. Non debet tamen pro salute filii mater occidi, nec morte matris mori filius; ideo debet serio videri, num Mater vere sit mortua, & caute procedi, ut filius vivus extrahatur. Sic S. Thomas 3. par. q. 968. art. 9. ad 3. ubi ait: *quod non sunt facienda mala, ut veniant bona, & ideo non debet homo occidere matrem, ut baptizaret Infantem*. Si tamen Mater mortua fuerit vivente prole in utero, debet aperiri, ut Puer baptizetur. Sic etiam S. Carolus *in Instructionib. Bapt.*, Odo, Parisiensis Episcopus, *in statutis Synodalib.*, Synodus Parisiensis anno 1557. & aliæ laudatæ Lingionensis, & Senonensis.

Colligimus II., graviter peccare parentes multo tempore differentes baptisma puerorum suorum, quia in re magni momenti violant Ecclesiæ præceptum, & periculo damnationis æternæ pueros suos exponunt. Unde Concilium Rhotomagense anno 1582. habuit: *Et antiquorum Christianorum more, & traditione præcipimus, quam primum commode fieri poterit, natos parentes ad Baptismum deferri propter necessitatem. Aliter sine justa causa agentes, cum Curatis seu Vicariis id fieri non improbantibus, excommunicatione, & suspensione dignos judicamus.* Eadem habet Concilium Rhemense tit. *de Bapt.* Nec excusantur, quod baptismus differatur, ut Patrini expectentur; nam & hoc non obstante, ultra unum aut alterum diem baptismus differri non debet. Et si puer domi privatim baptizetur, & postea in templo defertur, ut ibi baptismi cœremoniæ adhibeantur, non sine peccato fit, & quidem gravi, tum propter Canones, qui baptismum domi non permittunt administrari, nisi mortis periculo imminente, tum propter alios, qui extra necessitatem baptismi administrationem a solemnibus cœremoniis sejungi prohibent.

DIS-

DISSERTATIO CCCXLVII.

De Subjecto Baptismi. De Ministrando baptismo Monstris, & Abortis. De baptismo Puerorum infidelium parentibus invitis. De baptismo Clinicorum, seu illorum, qui in lectulo mortis baptizabantur. Et de baptismo ministrando Amentibus, Furiosis, atque Energumenis.

E Monstris, quæ contigit aliquando in lucem emitti, & baptismo offerri, hæc observanda præcipiuntur. Primo, videndum est, antequam baptismus conferatur, an una, an duplex persona sit, an masculus, an fœmina. Secundo, si dubium est, unamne esse, vel duplicem, quia scilicet duo capita non habet, nec pectora bene distincta; in hoc casu, unus certa intentione, neque vaga, simpliciter baptizetur; alter vero, seu alii, sub conditione; *si non es baptizatus &c.* Tertio, si vero duo capita, duo pectora, aut etiam duo corpora distincta in monstro apparent, clarum tunc est, esse duos homines, adeoque singuli simpliciter baptizandi sunt. Quarto, si periculum mortis erit in mora, baptizentur in plurali numero, *ego vos baptizo &c.* Quinto, si unum tantum caput habebit, etsi habeat alia membra geminata, tanquam unus baptizetur. Sexto tandem, si Monstrum hominis speciem non præsefert, nisi prius Episcopus consulatur, baptizandus non est; & si tempus erit, etiam ejus consilium requirendum est, quum quod supra de Monstro humano dictum est, eveniet. Si autem est dubium, quod Monstrum sit homo, & tempus non suppetat Episcopum consulendi, sub hac conditione baptizetur; *Si tu es homo, ego te baptizo.* Hæc omnia præscribit S. Carolus sub titulo, *quæ Parochus in baptismi administratione animadvertat.* Item Rituale Romanum jussu Pauli V. editum, & Canonistæ passim, ut Laymanus, Bonacina, Ginetius &c.

Pro autem Abortis, communis fere Parochorum, & Obstreticum praxis est, ut post trigesimum quintum diem humanis fœtibus abortis baptismum conferant, quia ab eo tempore judicatur eos animatos esse. Attamen Hieronymus Florentinius, Congregationis Matris Dei Clericus Regularis, opusculum edidit anno 1658. sub hoc titulo *De ministrando baptismo humanis fœtibus Abortivorum*, in quo ex proposito probare contendit, incertum esse tempus, quo fœtus humanus anima rationali vivere incipiat, & propter hanc incertitudinem, quovis tempore aut die Abortum nascatur, eidem putat baptismum sub conditione dari posse. Hanc Florentinii opinionem celeberrimus Caramuel data ad ipsum epistola summopere commendavit, quam epistolam etiam opellæ suæ Florentinius præfixit.

Ut autem certa ab incertis separentur; certum est primo, Doctores omnes convenire, fœtum in utero Matris anima rationali informari, statim ac formatus & organizatus est; quamvis in assignando puncto temporis non conveniant. Contrariam opinionem Innocentius XI. sub die 2. Martii anni 1679. proscripsit; illa autem, quæ numero est trigesima quinta his verbis concipitur. *Videtur probabile, omnem fœtum, quamdiu in utero est, carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere, cum paritur, ac consequenter dicendum erit, in nullo Aborsu homi-*

homicidium committi. Ex hac autem propositione sequeretur, in nullo casu Abortum esse baptizandum; quod est falsissimum; nisi diceretur, in partu etiam Abortum animam rationalem habiturum. Sed quod etiam habeat in ventre animam rationalem, testimonium de Joanne Baptista Luc. 1. evidenter ostendit: Joannes enim Baptista in utero existens exultavit. in utero statim ac Elisabeth Mater ejus Mariæ salutationem audivit: & Spiritu Sancto repletus est adhuc ex utero Matris suæ; quæ quidem ad animam sensitivam applicari non possunt; ut proscriptæ opinionis defensores prætendebant; quia nequit anima sensitiva Spiritu Sancto repleri; nec ad miraculum confugere possunt, quod specialiter in Joanne fuerit factum: quid enim opus hæc miracula fine necessitate fingere?

An autem semper anima rationalis in fœtu sit, dum intra uterum manet, an aliquo post ejus conceptionem tempore adveniat, dubium videtur; sed dubium revera non est. Semper non esse, est certum, & aliquando advenire: sed quando adveniat, hoc dubium est. Primum faciunt certum Constitutiones Sixti V., & Gregorii XIV. Etenim Sixtus excommunicationem ipso facto incurrendam decrevit, & Sedi Apostolicæ reservatam, contra Abortum procurantes, sive Abortus animatus fuerit, sive fuerit inanimatus: Gregorius vero revocavit Constitutionem Sixti quantum ad pœnas latas in procurantes Abortum fœtus non animati; quantum vero ad pœnas iisdem impositas post animatum fœtum, Constitutionem Sixti confirmavit, & solum moderatus est, quantum ad absolutionem ab excommunicatione & peccato, quam Ordinariis locorum reservavit. Igitur ex his Constitutionibus Sixti, & Gregorii, certa est distinctio fœtus animati, & inanimati, in utero existentis, adeoque certum est etiam, fœtum non semper in utero esse anima rationali præditum, sed aliquando post ejus conceptionem animam rationalem ipsi advenire.

Quando autem adveniat, hoc incertissimum est. Alii pro masculis assignant trigesimum diem, alii trigesimum secundum, alii quadragesimum, alii quadragesimum secundum. Pro fœminis vero, quidam quadragesimum, alii septuagesimum, alii octogesimum. Hæc ex Canonistis. Ex Medicis autem Florentinius quosdam adducit, putantes tertio die, alios secundo, alios primo, alios septimo, fœtus animari; unde ex hac incertitudine concludit, quovis tempore Abortus oriatur, semper esse baptismate sub conditione tingendum. Rejicit autem Florentinius opiniones illorum, qui in fœtu primo ponunt animam vegetativam, secundo sensitivam, tertio rationalem, sive istæ cum rationali remaneant, sive recedant; unde videtur sentire, quod rationalis anima primo quidem tempore adveniat, quamvis ipse incertum hoc esse ex Scripturis, ex Patribus, & ex rationibus, probet. Opinionem suam maxima pietate honestat; dicit enim: „de „ baptismate quippe fœtibus Abortivo- „ rum sive ministrando sive subtrahen- „ do agitur; hoc est de plurimarum „ animarum salute, vel æterna damna- „ tione.

Ipsius sane Zelus erga animas illas, si quæ sunt in Embrionibus illis, nobis non displiceret, & libenter ipsius opinioni assentiremur, si aliquid ab Ecclesia, quoad hoc statutum, invenissemus. Sed quum nihil Ecclesia definiverit, & praxis sit tantum, ut baptizentur Abortivorum fœtus post aliquot dies conceptionis, & antea non baptizentur; quam quidem praxim suo silentio Ecclesia approbat; quinimmo apud omnes Canonistas, apud omnes Theologos, apud omnes Synodos, altum silentium quoad hoc inveniatur, nos non audemus aliquid circa hoc ipsum asserere, ipsa Ecclesia inconsulta. Ex natura rei nullum quidem inconveniens videmus, ut Abortis illis, quovis tempore edantur, baptismus sub conditione quidem conferatur sed quum res sit de Sacramentis, Ecclesiæ judicium primitus desiderandum esse, & expectandum, existimamus. Nullum quidem inconveniens est ex natura rei, quia, quum baptismus sub conditione conferatur, quemadmodum confertur monstris, ut supra dictum est, non exponitur periculo nullitatis Sacramentum, sicut in monstris, nec etiam exponi quis merito asserit. Quia autem de

illo

illo Monstris administrando Ritualia loquuntur, loquuntur Theologi, loquuntur Synodi; de hoc vero Abortis conferendo silent; ideo non possumus de hoc sic asseveranter loqui, quemadmodum de illo loquuti fuimus. Cæterum ipsemet Florentinius praxim, quam ipse suadit, securiorem esse, sed & novam fatetur, & a nemine adhuc, quem ipse viderit, indicatam; quod verissimum est; adeoque in ipso Disputationis fine ad S. Ecclesiæ Prelatos, & ad ipsum supremum animarum Pastorem in Terris Christi Vicarium, se convertit, ut in hac materia, quid a sacrorum Ministris sit ex debito exequendum, decernere dignetur, quod & nobis expectandum esse concludimus.

Circa secundam Dissertationis partem, quæ est de baptismo puerorum Infidelium parentibus invitis, agitari solet hæc questio: an liceat parentibus invitis baptizare ipsos pueros? ; pro qua supponendum hic est, difficultatem non procedere de pueris Hæreticorum, vel Schismaticorum, qui quum subditi sint Ecclesiæ ratione baptismi, possunt sine injuria ab illis pueri eripi, & baptismi fonte lavari. Solum ergo quæstio procedit de Pueris Judæorum, & Paganorum, & quæstionis sic intellectæ non unus est sensus, sed multiplex; primo, si Filii sint Adulti, & r tionis usu præditi, possunt Parentibus invitis baptizari, quia sui juris sunt, non alieni; quinimmo quum primum etiam rationis usum attigerint, adhuc possunt, quia tunc, quantum ad ea, quæ sunt juris divini & naturalis, incipiunt suæ potestatis esse. Secundo, si Parentes Infideles sub Principe, vel quocunque Domino Christiano, justam patiantur servitutem, vel sint mancipia; tunc juxta Durandum, Estium, Sylvium, & Gonetum, jure talis dominii puer a Parentibus abstrahi potest, & baptismo donari, modo tamen Parentibus non reddatur, sed alibi Christiane educandus collocetur, & ut ait Cajetanus, modo in regionem longinquam transferatur, ubi a Parentum convictu, & blanditiis remotus, periculum non immineat in infidelitatem incidendi. Tertio, si altero Parente in infidelitate remanente, alter ad fidem convertatur, de unius parentis consensu, altero invito, posset filius baptizari; modo tamen nullum subversionis periculum ab contradicente immineret, nisi forte illi periculo Principis, aut Reipublicæ auctoritate, vel aliis opportunis remediis, occuratur. Quarto, si pueri Infidelium sint ad Christianos delati: & venditi, certum est, posse baptizari, quia Parentibus ultro se privantibus patria potestate, nulla fit injuria, & pueri a Parentibus, ut supponitur, removentur. Quinto, si pueri desperatæ salutis sint, non improbabiliter Theologi censent, eos posse clam, invitis insciisque Parentibus, baptizari, quia tunc nullum scandalum fidei immineret, nulla injuria Parentibus irrogaretur, a quorum cura puer statim morte separandus est; & ita se gessisse S. Ludovicum Bertrandum in ejus vita narratur. Sexto, pueri a Parentibus infidelibus, sive jure, sive injuria separati, & ita locorum intercapedine dissiti, ut Parentes eos non possint recipere, nec providere, possunt, illis inconsultis, baptizari, pro illorum arbitrio, qui ipsos in clientelam, & curam suam, receperunt. Difficultas ergo solum est, utrum absolute Infidelium filios baptizare liceat parentibus invitis. Non licere censent Theologi omnes, exceptis Scoto, Estio, & Soto; baptisma tamen validum esse docent contra Durandum.

Dicimus I., Parvulis Infidelium collatum baptismum invitis Parentibus validum quidem esse, sed illicitum.

Prima Conclusionis pars probatur I., quia communiter Theologi cum S. Thoma q.63.art.3. docent, periculosum esse pueros illos baptizare, quia facile ad infidelitatem redirent: ergo supponunt, pueros illos fuisse aggregatos suscepto baptismo in numero fidelium. II. Ex praxi Ecclesiæ, quæ solet parvulos Infidelium sic baptizatos caute custodire, & a parentibus longe deducere, ne ad infidelitatem iterum redeant. III. Voluntas Parentum non est pars essentialis baptismi, sed meræ conditionis locum & vim obtinet, passum ad agens, baptizandum ad baptizantem admoventis, quæ conditio suppleri potest ab universa Fidelium societate; Unde de illis Augustinus ait lib. *de peccator merit. & remiss. cap. 6. Nec impeditur coram fa-*

lus

lus, si parentes sint infideles, quia offeruntur parvuli ad percipiendam gratiam spiritualem, non tam ab eis, quorum gestantur manibus, quam ab universa Societate Fidelium, & Sanctorum.

Secunda Conclusionis pars probatur I., quia id nunquam Ecclesia habuit in usu, licet fuerint Principes potentissimi, & zelantissimi Antistites, illis etiam maxima familiaritate conjuncti, ut Constantino Silvester, Theodosio Ambrosius &c. nunquam tamen Antistites id a Principibus petierunt, nec a Principibus præstitum fuit. II. Filii nondum usum liberi arbitrii habentes, jure naturæ sunt sub cura Parentum, quibus ideo subtrahi non possunt sine juris naturalis violatione. III. Si non licet fortunæ bona per vim abripere, quanto minus licebit liberorum usum, & dominium auferre? IV. Immineret etiam saluti parvulorum periculum ex hujusmodi violento baptismate, necnon christianæ Religioni non mediocre detrimentum, quia proclives essent pueri post rationis usum ad deserendam christianam fidem nescienter initam, & Genitoribus exosam; quod sane sine Apostatarum damno graviori, sine Fidelium scandalo, sine Religionis dehonestamento, evenire non posset.

Obstant I. Privandus est ex jure sua potestate, qui ipsa abutitur, & quilibet prohibere potest, ne injuria, & vis manifesta innocenti inferatur; sed Parentes hujusmodi abutuntur potestate sua in filiorum perniciem, magis quam si ipsos occiderent: ergo licet filios a Parentibus subtrahere, & illis invitis baptizare. II. Si Parentes ita essent corde duri, ut vellent filios extreme ægrotantes sine remedio perire, crudeliter filii parentibus relinquerentur, & misericorditer eriperentur: ergo multo magis saluti animæ absque baptismate procul dubio damnandæ consulendum est, & reclamantibus Parentibus succurrendum. III. Homo magis est Dei, a quo habet animam, quam Patris carnalis, a quo nec corpus haberet, nisi Patri Deus generandi virtutem contulisset: ergo non est injuria, sed est justitia, parvulos a Parentibus Infidelibus tollere, ut Deo per baptismum consecrentur. IV. Dum puer rationis usu vigere incipit, non minus patriæ potestati subjectus est, eique obtemperare tenetur, & tamen invitis Parentibus baptismum suscipere potest: ergo etiam antea. V. Ideo Principes nequeunt pueros baptizandos parentibus eripere, quia regalis & physica potestas circa mera naturalia versatur, & ad supernaturalia non se extendit; sed etiam patria potestas est mere naturalis: ergo neque ista ad supernaturalia filiis prohibenda dilatatur. VI. Si Parentibus repugnantibus filii ut baptizentur eripi nequeunt, neque etiam Tutoribus, quibus filiorum cura Parentibus morientibus commissa est: sed hoc dici nequit: ergo &c. VII. Potestas inferior non obligat in his, quæ sunt contra superiorem: ut docet Augustinus serm. 6. *de Verbo Domini*: ergo, etsi renuant Parentes, potest quis filios cogere ad obediendum Deo, & baptisma recipiendum. VIII. Multi Fideles & pii Principes licite & juste Infidelium filios ad baptismum coegerunt, parentibus invitis; & probatur ipsorum exemplis. Chilpericus, Francorum Rex, multos ex Judæis baptizari fecit; refert Gregorius Turonensis lib. 6. hist. Francor. cap. 17. Dagobertus, pariter Francorum Rex, comisit S. Amando, Episcopo Trajectensi, ut cogeret ad baptismum Gandavenses Infideles: narrat Auctor Vitæ ejusdem S. Amandi apud Surium. Carolus Magnus coegit ad baptismum Saxones, ut referunt Francorum Annales. Sisebutus, Hispaniarum Rex, compulit Judæos ad baptismum, ut testatur Baronius ad annum Christi 614. n. 39.

Respondemus ad I., concedendo, Parentes in casu abuti sua potestate, sed hac eadem potestate a nullo alio privari possunt, quam a Deo; abutuntur enim contra legem fidei, & Religionis, in qua nemini homini adhuc subduntur, sed soli Deo: Si autem Parentes puerum occiderent abuterentur jure suo contra ordinem justitiæ naturalis, aut politicæ; & in hoc, quum sint subditi Principi, ab ipso possunt sua potestate privari.

Ad II., negatur paritas, quia tunc Pater rationis lumini omnibus inseminato adversatur, contra quod prævalere jus paternum non potest. Quod autem puer baptizari debeat, etsi verum sit, infideli tamen Patri non constat,

stat, immo falsum esse credit, unde non debet juri patriæ potestatis, Evangelio antiquiori, obedire, si ipse oolit; sicut Adultus quacunque servitute mancipium sit, non potest vi ad baptismum compelli, quanvis certissime sit sine baptismo periturus.

Ad III. verum est, hominem esse magis Dei, quam Patris, immo magis Dei, quam sui; sed sicut Deus Adultum relioquit in manu consilii sui, ita pueros in manu Pareotum; unde sicut non possumus hominem expoliare boois, quia illis abutitur, & in obsequium Dei oon expendit, ita non possumus ipsum privare filiis, qui sunt ipsius prima & præcipua bona.

Ad IV. dispar est ratio, quia Adulti sunt domini suorum actuum, & ipsis tunc urget præceptum, adeoque debeut Deo obedire, quanvis Genitori non placeant; & tunc valet illud Hieronymi: *per calcatum perge patrem, per calcatam perge matrem; solum pietatis genus est hic in re esse crudelem.* Non sic vero pueri ante rationis usum, quia quum domini non sint actuum suorum, eos habent totaliter sub suorum parentum voluntate positos; unde falsa est major argumenti.

Ad V. dicitur, quod argumentum illud tantum probat, Parentum jus noo posse filiis ad supernaturalia vocatum impedire, quia filius jure naturali, pateroo antiquiori, Deo, auctori supernaturali, semel ooto, obedire debet; at vero uou probat, posse Principem filios Parentibus eripere, ut baptizentur, quia hoc est jus naturale omni politica potestate vetustius.

Ad VI. Sylvius ait, idem de Parentibus, ac de Tutoribus, esse judicium: alii vero rectius dicunt, filios Parentibus orbatos magis ad Rempublicam, cujus sunt membra, quam ad Tutores, quorum clientelæ a Parentibus commissi sunt, pertinere: unde Respublica alios eis potest Tutores in fide, & pietate educaturos permutare, nisi immioeaot illa scandali, subversionis, & relapsus, pericula, quæ præcavere necesse est.

Ad VII. dicitur, quod quum potestas regalis & politica sit pure naturalis, non potest subditos cogere, oisi io iis, quæ juris naturalis sunt, aut politicæ oeconomiæ: oon igitur extenditur ad ea quæ juris supernaturalis sunt. Unde bene potest Princeps impedire, ne Pater filium occidat, artes illicitas doceat, ejus booa dilapidet &c., quia hæc omnia ad jus naturale & politicam oeconomiam spectant; at nou potest cogere quenquam, ut baptizetur, & Deo obediat, quia hoc juris supernaturalis est, ad quod minime extenditur.

Ad VIII. primo dicitur, allata exempla fuisse de Adultis, non de Infantibus, de quibus loquimur nos. Secuodo, quod Ecclesia praxim adductorum Principum ooo approbavit: unde Ecclesia Hispanica in Concilio Toletano IV. Can. 57 decrevit. *De Judæis præcepit sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre: cui enim vult, Deus miseretur, & quem vult indurat. Non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitiæ: sicut enim homo proprii arbitrii voluntate serpenti obediens periit, sic, vocante Dei gratia, propriæ mentis conversione quisque credendo salvatur.* Ecclesia Romana nec pariter approbavit, ut legitur apud Gregorium Magnum lib 11. Registri epist. 15. ubi habetur: *qui sincera intentione extraneos a Christiana Religione ad fidem rectam adducere cupiunt, blandimentis, non asperitatibus, debent studere .... Agendum ergo est, ut ratione potius, & mansuetudine provocati, sequi nos velint, non fugere.* Et epist. 45. lib. 1. similia habet. Et Nicolaus I. ad Consulta Bulgarorum cap. 41. *Porro illis,* inquit, *violenti, ut credant nullatenus inferenda est. Nam omne quod ex voto non est, bonum esse non potest: scriptum est enim; voluntarie sacrificabo tibi.* Tertio, dicitur, quod Gregorius Turonensis Chilperici factum oon commendavit, dicens cap. 17: *hoc modo baptizatos corpore tantum, & non mente fuisse.* S. Amaodus Dagoberti literas executioni uou dedit; legitur enim, ipsum tantum, *verbum Dei semper prædicasse, & quos ex captivitate redimebat, baptizasse.* Saxones ad Christi Religiouem uon fueront a Carolo Magno compulsi, sed allecti; legitur enim apud Alcuinum epist 7. *Carolum Magnum sua sollicitudine, devotione, & benignitate, per veræ salutis consilium, per optimam voluntatem, Saxones convertisse.* Quarto, aliud est, aliquem invitum & reluctantem baptizare, & aliud est, aliquem sive miois, sive blandimentis, addu-

adducere, ut velit baptizari; primum enim nunquam est licitum; secundum vero sic. Et hæc doctrina colligitur ex cap. *Majores de bapt.* ubi sic loquitur Innocentius III. *Inter invitum, & invitum, coactum & coactum, alii non absurde distinguunt, quod is, qui terroribus, atque suppliciis, violenter attrahitur, & ne detrimentum capiat, Baptismi suscipit Sacramentum, talis, (sicut & is, qui ficte ad Baptismum accedit) & characterem suscipit christianitatis impressum, & ipse tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observationem fidei Christianæ.* Et antea dixerat: *Religioni Christianæ esse contrarium, ut aliquis semper invitus, & penitus contradicens, compellatur ad recipiendam, & conservandam fidem Christianam.*

Pro tertia tandem Dissertationis parte, quæ est de baptismo Clinicorum, seu illorum, qui in lectulo mortis baptizabantur; scire oportet, quod Christiani antiquitus non pauci, ne peccatorum maculis post baptismum se pollverent, sed sacra unda mundati recto tramite ad Cœlum pergerent, baptismum procrastinabant, suscepturi ipsum non nisi in extrema senectute, vel morti proximi, in lectulo decumbentes, quando jam amplius peccare non poterant. Christiani isti *Clinici* dicebantur a voce græca κλίνη, quæ importat lectum; unde κλινικὸς idem erat, ac *lectuarius*, qui scilicet sic graviter infirmabatur, & quasi incurabiliter, ut e lectulo nunquam surgeret. Istos, quando baptizabantur, baptismi caracterem recipere agnoverunt antiqui Ecclesiæ Patres, ipsorumque baptisma ut ratum semper Ecclesia habuit. Cæterum sancti Patres, ut eos ab hac pessima, & periculosissima consuetudine quam longe abducerent, inter alia dicebant, eos non assequuturos gloriam., ob quam assequendam in fine vitæ recipiebant baptismum, sed tantum evitaturos supplicia, quippe qui talentum suscepissent, sed non adhibuissent negotiationem talenti, neque ob infirmatem ulla bona opera exercuissent. His stantibus, investigandum modo venit, an hæc rigore theologico a sanctis Patribus dicta sint, & revera Clinici baptismi effectu privati fuerint? an vero, (ut sæpe assolent) oratorio more loquuti fuerint?

Dicimus II., Clinicos, qui scilicet baptismum usque ad mortem differebant, & eum moribundi suscipiebant, si debitas adhibuissent dispositiones, baptismi effectu non fuisse frustratos, sed cælestem beatitudinem fuisse potius assequutos.

I. Probatur Conclusio, quia nullū invenitur in Scripturis determinatū tempus a Christo pro baptismi susceptione: ergo valebat baptismus quocunque tempore, vel loco, conferebatur. Neque etiam in traditione quidquam reperire est, ex quo constet, baptisma ad finem usque vitæ dilatum gratiæ effectum, cælestis beatitudinis pignus, non producere; immo contrarium multorum piorum hominum exempla demonstrant. II. Si pro Clinicis baptismus gratiæ effectum non conferebat, frustra illis collatus fuisset, frustra illi eum postulassent, qui in lectulo decumbebant extremam diem obituri: contrarium autem praxis communis ostendebat. III. Nullus unquam in dubium revocavit, quin Pœnitentiæ Sacramentum cum debitis dispositionibus a morti proximis susceptum ipsis peccatorum actualium remissionem, gratiamque, contulerit. Quum ergo baptismus sic se habeat, in ordine ad originale peccatum, sicut ad actuale pœnitentia, indubium est, illum etiam Clinicis originale condonasse, & gratiam contulisse.

Objiciunt I. ex Nazianzeno Orat. 46., ubi discrimen quoddam constituit inter salutem, & gloriam, seu salvari, & gloriam consequi; vultque, nonnullos esse Adultos, alioquin baptizatos, qui salutem acquirant, non gloriam; salutem autem interpretatur, nullo cruciatu affici. En ejus verba: *negotiatione crescat talentum, non autem terra obruatur; inter gratiam baptismi, ac mortem, temporis aliquid intercedat, ut non solum mala scriptura deleatur, sed etiam melior inscribatur; nec ignis tantum supplicium effugiat, verum etiam gloriæ hæreditatem percipias, quam negotiatio dono adjuncta conciliat.* II. Ex Basilio, qui *Adhortat. ad bapt.* circa finem similia habet verbis hisce: *Cum vero etiam scienter gratiam baptismi susceperis, tu talentum quidem habes; quæstum autem non affere.* III. Nyssenus dividit trifariam futuræ vitæ status; primo loco ponit Justos, quorum meritis

ritis respondet præmium: secundo, eos, qui nec pœna, nec præmio afficiuntur, quales, ait, esse baptizatos, qui nulla bona opera exercuerunt, & mortem objerunt: tertio, impios, quibus pro demeritis decernitur pœna, & infligitur. At Nazianzenus secundo loco ponit Infantes sine baptismo morientes: quod igitur discrimen inter hos ponendum erit?; videntur enim hi Doctores inter se minus convenire.

Respondemus ad I. & ad II. cum Arcudio; hæc omnia sanctorum Patrum, & alia similia loca, sano modo intellecta, hoc solum sibi velle, ut per salutis vocem extremus beatitudinis gradus, hoc est, qui non acquiritur meritis etiam propriis, significetur; per gloriam vero gradus ille Beatitudinis, qui additis etiam propriis meritis acquiritur: unde sæpius Sancti Patres hæc duo commemorant, & simul conjungunt; *præclara facinora*, & *splendorem alterius vitæ*. Quod etiam ex eo probari potest, quia Nazianzenus in eadem oratione de baptismo dicit: infantes non baptizatos, nec cœlesti gloria, nec suppliciis, a justo Judice afficiendos; & reddit rationem, utpote qui, licet signati non fuerint, improbitate tamen careant; atque hanc jacturam passi potius fuerint, quam fecerint. Si ergo addatur illis baptismus, prorsus inanis erit, si per illum non consequentur gloriam: immo vero consequentur; idque indicant verba Nazianzeni: si enim non baptizati ideo non afficiuntur gloria, quia non sunt baptizati, seu obsignati: ergo si erunt baptismate obsignati, gloriam consequentur; sed non illum gloriæ gradum, quem consequuntur illi, qui cum mundo, carne, & Dæmone fæliciter dimicarunt. Itaque etiam a pari, qui in extremo vitæ baptismum suscipiebant, gloriam quidem consequebantur, sed non tantum gloriæ, quantum consequuntur ii, in quibus propria merita intercedunt. Sic ergo accipienda est illa sanctorum Patrum loquutio, alioquin nec orthodoxa esset, nec a nobis recipienda.

Ad III., certe comparatio in secundo loco nequit fieri, quantum ad omnia, inter Infantes non baptizatos, & baptizatos, qui nulla bona opera exercuerint, & mortem objerint; sed solum quoad aliqua. Et hoc probamus ipso Nazianzeno teste, qui, quum dicat, iccirco gloria cœlesti non esse afficiendos parvulos illos, quod baptismo signati non fuerint, supponit certe, gloria cœlesti esse donandos, qui eo fuerunt obsignati, etsi nulla bona opera exercuerint, sicut revera juxta illum donandi forent parvuli illi, si baptismo obsignati essent, etsi nulla propria merita haberent. Statuit ergo Nazianzenus pueros sine baptismo mortuos in secundo loco simul cum iis, qui baptismum ex negligentia ad mortem usque procrastinarunt, quia quum medium participet de utroque extremo, quantum ad unum, & distet quantum ad aliud, pueri illi commune habent cum iis, qui sunt in tertio loco, visione beatifica privari; distant vero per hoc, quod nulla, aut modica pœna sensus, torqueantur, secundum variam Doctorum sententiam, & etiam quia nulla demerita personalia habent, sed tantum originale peccatum. Conveniunt adhuc cum his, qui sunt in primo loco, per hoc, quod nulliter, aut admodum leviter, sensibiliter torqueantur, & per hoc, quod demerita personalia non habeant, & differunt per hoc, quod visione Dei priventur; unde hoc pacto ponuntur parvuli isti in secundo loco, sed non eodem modo, & secundum eundem respectum, quo ibidem Clinici collocantur.

Pro ultima denique Dissertationis parte, quæ est de baptismo ministrando Amentibus, Furiosis, atque Energumenis, præmittimus quoque, a primis Ecclesiæ seculis quemcunque Adultum admissum ad baptismum fuisse, cujuscunque nationis esset, vel ætatis. Et quidem hoc patet ex Apostolo epist. ad Galatas cap. 3. ubi dicitur: *quicunque in Christo baptizati estis, Christum induistis: non est Judæus, neque Græcus, non est servus, neque liber, non est masculus, neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.* Ex quibus verbis constat, nullum fuisse unquam a baptismo repulsum, sive Judæus, sive Gentilis fuerit, si illum aliquando petiisset, & deinde in infirmitate peteret, quanvis Catechumenus nunquam fuisset. Et hoc patet ex epist. 1. Siricii, Romani Pontificis, ad Hime-

Hunerium Tarraconensem, in qua legitur cap. 2. *Quicunque etiam in discrimen naufragii hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, vel cujuslibet corporalis ægritudinis desperationem inciderint, & sibi unice credulitatis auxilio poposcerint subveniri, eodem, quo poscunt, momento temporis expetitæ regenerationis præmia consequantur.*

Dicimus III., Amentes, & furiosos a nativitate, aut a pueritia, perpetuo his morbis laborantes, baptizari posse, sicut baptizantur Infantes. Qui vero amentia, vel furore, ex intervallis laborant, non sunt baptizandi, nisi baptismum ante amentiam, vel furorem, aut in lucidis intervallis, postulaverint. Energumeni tandem baptizandi sunt, etiam urgente necessitate, aut opportunitate data, præsertim si sint Catechumeni.

Prima pars Conclusionis probatur, quia illis, sicut Infantibus, satis est Fides Ecclesiæ, ac illorum intentio, a quibus offeruntur, quales sunt Susceptores, & Patrini. Unde Concilium Arausicanum I. Can. 13. præcipit: *Amentibus quæcunque sunt pietatis conferenda sunt.*

Secunda Conclusionis pars probatur quoque, quia prædicti jam habuerunt intentionem recipiendi baptismum, dum libera intervalla habuerunt, adeoque est in ipsis intentio habitualis, quæ sufficit.

Tertia Conclusionis pars probatur pariter, quia quando prædicti ratione fruebantur, & baptismum non petierunt, ostenderunt, se nullam habere intentionem recipiendi baptismum; iis autem, qui intentionem non habent, nec habuerunt, non ex defectu naturæ, sed voluntatis, baptismus administrandus non est. Et hoc docet Innocentius III. in cap. *Majores* extra *de Bapt. & ejus effectu* in quo legitur: *dormientes, & amentes, si priusquam amentiam incurrerent, aut dormirent, in contradictione persisterent, quia in eis intelligitur contradictionis propositum perdurare, etsi fuerint sic immersi, characterem non suscipiunt Sacramenti: secus autem si prius Catechumeni extitissent, & habuissent propositum baptizandi; unde tales in necessitatis articulo consuevit Ecclesia baptizare.* Accedit Concilium Carthaginense III. Can. 34., ubi statuitur, *quod ægrotantes, si per se respondere non possunt, quum voluntatis eorum testimonium hi, qui sui sunt, periculo proprio dixerint, baptizentur.* Insuper Concilium Arausicanum I. Can. 12. *Subito obmutescens, prout status ejus est, baptizari, aut pænitentiam accipere potest, si voluntatis, aut præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu.*

Quarta Conclusionis pars, quæ est de Energumenis probatur quoque ex Concilio Arausicano I. Can. 15. *Energumenis Catechumenis, quantum vel necessitas exegerit, vel opportunitas permiserit, de baptismate consulendum.* Et antiquius Arausicano Concilium Illiberitanum Can. 37. præceperat, *eos, qui a spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet.*

DIS-

DISSERTATIO CCCXLVIII

De Dispositionibus ad baptismum. Quænam sint dispositiones ad baptismum valide recipiendum? Quænam sint ad recipiendum baptismum licite? An fuerit aliquando usus, quo vel mortui baptizarentur, vel baptizarentur vivi pro mortuis?

Liquæ dispositiones requiruntur, ut baptismus valide recipiatur, aliæ autem ut licite. Primi generis sunt *intentio*, & *libertas*; secundi generis vero *fides*, & *dolor* de peccatis cum proposito non peccandi de cætero. Verum dispositiones istæ non in Pueris exiguntur, sed in Adultis: Puero enim in Parentibus, vel in Ecclesia, fidem habent, & intentionē, seu consensum, quia sicut Parentes credunt, ita & per Parentes, vel per Ecclesiam, aliquo modo consentiunt. De illis ergo dispositionibus in Adultis requisitis hac in Dissertatione ordinatim agendum est. Et

Primo de intentione. Certum est autem ex iis, quæ diximus quū de Sacramentis in genere ageremus, sufficere, ut talis intentio sit habitualis, & non requiri, ut sit actualis, aut virtualis: probationes, quas ibi adduximus, videantur. Diximus etiam ibi, talem intentionem nec debere pro objecto habere effectum Sacramenti, nec externum tantum Sacramenti ritum, sed Sacramentum ipsum; unde si alicui exterius baptismum petenti, & illi serio se subjicienti, interius autem dicenti, nolo baptizari, baptismus daretur, talis baptismus inanis esset ac nullus; quicquid in contrarium dicat Jueninus, satis, quum de intentione Ministri, in Dissertationibus de Sacramentis in genere, confutatus. Hinc improbabilis videtur opinio Cajetani, quem sequitur Ledesma, cum aliis quibusdam recentioribus Theologis apud Gonetum, putantis, ad valorem baptismi in Adulto sufficere, quod ad illum mere negative, seu indifferenter, se habeat, illi non consentiens, nec dissentiens.

Dicimus I., requiri necessario ad baptismi valorem positivam aliquam intentionem recipiendi illum, sive sit præsens, sive sit præterita.

I. Probatur Conclusio ex Augustino, qui refertur Can. *cum a multis* dist. 4. *de Consecrat.*, ubi legitur: *neminem renasci ex aqua, & Spiritu Sancto, nisi volentem.*; sed qui mere negative se habet, non est volens: ergo &c. II. Ex S. Thoma hic art. 7. ad secundum, dicente: *si Adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentū esset rebaptizandus.* III. Quia nequit Adultus ad novam Religionem transire, & fidei novam obligationem contrahere, nisi expresse consentiat. IV. Si absque positiva intentione posset valide baptizari, quis posset etiam valide baptizari cum intentione non suscipiendi Sacramentum baptismi: hoc autem est falsum: ergo &c. Sequela probatur; quia in iis, in quibus consensus non exigitur, dissensus nihil obstat, ut patet in venditione mancipii, cujus consensus nec prodest venditioni, nec dissensus officit. Quis autem contradicens baptizari nequit, quia ad baptismi valorem requiritur etiam libertas. Unde ad secundam dispositionem accedimus.

Secundo de libertate. Hæc libertas distinguitur; vel enim est libertas, *simpliciter*, vel est libertas *secundum quid*; quæ etiam dici solet *libertas absoluta & conditionata*; unde Adultus, qui expresse repugnaret, & contradiceret

ret baptiſmi receptioni, invalide baptizaretur; qui vero ex metu cadente in conſtantem virum permitteret ſe baptizari, utpote quia minis, aut flagellis ſic cogeretur, ut potius eligeret baptiſmum, quam illa pati, valide baptizaretur.

Dicimus II., validum eſſe baptiſmum, etſi recipiatur ex metu cadente in conſtantem virum, ut dictum eſt modo ſecundo loco.

I. Probatur Conclusio ex Innocentio III. relato in cap. *Majores*, extra *de Baptiſmo & ejus effectu*, cujus hæc verba ſunt. *Id eſt Religioni contrarium, ut ſemper invitus & penitus contradicens ad recipiendam & ſervandam chriſtianitatem aliquis compellatur. Propter quod inter invitum & invitum, coactum & coactum, alii non abſurde diſtinguunt, quod is, qui terroribus atque ſuppliciis violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat baptiſmi ſuſcipit Sacramentum, talis, (ſicut & is, qui ficte ad baptiſmum accedit,) characterem ſuſcipit chriſtianitatis impreſſum, & ipſe tanquam conditionaliter volens, licet abſolute non velit, cogendus eſt ad obſervantiam fidei chriſtianæ. In quo caſu debet intelligi decretum Concilii Toletani, ubi dicitur, quod qui jam pridem ad chriſtianitatem coacti ſunt, ſicut factum eſt temporibus religioſiſſimi Principis Siſebuti.... Ille vero, qui nunquam conſentit, ſed penitus contradicit, nec rem, nec characterem ſuſcipit Sacramenti, quia plus eſt expreſſe contradicere, quam minime conſentire.* II. Ex S. Thoma in 4. diſt. 6. q. 1. art. 2. quæſtiunc. 3. in fine corporis. *Sciendum, quod non requiritur in Adulto voluntas abſoluta ſuſcipiendi, quod Eccleſia confert, ſed ſufficit voluntas conditionata, ſicut eſt in voluntariis mixtis, ut dicitur 3. Ethicor. cap. 2. Et ideo ſi ſit coactio ſufficiens, ita quod principium ſit ex toto extra, nihil conferente vim paſſo; ut cum aliquis reclamans mergitur violenter, tunc talis nec Sacramentum recipit, nec rem Sacramenti. Si autem ſit coactio inducens, ſicut minis, vel flagellis, ita quod baptizatus potius eligat baptiſmum ſuſcipere, quam talia pati, tunc ſuſcipit Sacramentum, ſed non rem Sacramenti.* III. probatur ratione, quia, ut ait Gonetus, quanvis aliquis terrore compulſus baptizetur, nolit quidem conditionate baptizari, ſub conditione ſcilicet, quod poſſet, quæ tunc metuit, vitare, vult tamen baptizari abſolute; ſicut qui metu tempeſtatis merces in mare projicit, abſolute vult illas projicere, quanvis ſecundum quid, & ſub conditione vellet illas retinere. Verum hic eſt advertendum, quod ille talis non ficte & ſimulate baptizetur, ſed veram habeat intentionem ſubjiciendi ſe baptiſmo, quanvis coacte, ut dictum eſt; quia ſi ſimulate ſubjiceretur, baptiſmus eſſet nullus, defectu intentionis quidem, quanvis validus appareret ratione libertatis; & ideo contra Gonetum non approbamus uſum, quem ipſe ponit in 3. Tomo ſuæ Theologiæ moralis in primo caſu practico ex Tractatu de baptiſmo, non quidem propter libertatis defectum, ſed intentionis; & ipſe male accipit verba Innocentii laudati, quia ibi nulla eſt mentio intentionis, ſed libertatis; & quanvis dicatur, *ſicut is, qui ficte &c.*, illud nihilominus intelligitur de fictione, quæ habetur per obicem, non vero de fictione, quæ coincidit cum ſimulatione.

Arguunt I. Ex Auguſtino lib. 7. cont. Donatiſtas cap. 53., dicente, *eos habere baptiſmum, qui quanvis fallaciter illum accipiant, in Eccleſia tamen accipiunt*; ſed fallaciter ſuſcipere eſt ſimulate, & abſque conſenſu ſuſcipere: ergo &c. II. Ex eodem tractatu 16. in Joan. aſſerente, *accipere quiſquam poteſt Sacramentum nolens: credere non poteſt niſi volens*, ergo non requiritur voluntatis conſenſus. III. Matrimonium juſto metu contractum eſt invalidum, & nemo acquirit jus per injuriam: ergo qui coactus baptizatur, non tenetur parere Eccleſiæ, adeoque valide nō eſt baptizatus. IV. Ex decreto pro Armenis in Concilio Florentino, in quo ad perfectionem uniuſcujuſque Sacramenti ſolius intentionis miniſtri fit mentio; ſuſcipientis nulla; ergo &c. V. Ex Innocentio III. cap. *Majores* dicente quod *tunc characterem imprimit ſacramentalis operatio, cum obicem voluntatis contrariæ non invenit obſiſtentem*: ergo non requiritur voluntas conſentiens, ſed ſatis eſt, quod non ſit contraria. VI. In parvulis non requiritur talis conſenſus: ergo neque in Adultis: nam *una fides, unum baptiſma*. VII. Peccatum Originale contrahitur ſine conſenſu: ergo & remit-

remittitur fine illo . VII. Baptizari est quiddam pati; quod autem patitur non necessario exercet aliquem actum, ut patiatur. IX. Augustinus lib. 4. Confess. cap. 4. de quodam suo Amico refert, quod quum Manichæus esset, & in morbo lethali sine sensu jaceret a medicis desperatus, Catholici eum baptizaverunt; ut autem ad se rediit, virtute baptismi, quem ignorans receperat, vere Catholicum effectum, pristino errori renunciavit, & e vita deinde migravit. Hic sane nullus præcessit consensus. X. Innocentius III. decrevit valide baptizatos in Hispania Judæos, qui deinde dicebant, se dum actu baptizarentur, interius baptismi receptioni contradixisse: ergo non requiritur, nec intentio, nec libertas.

Respondemus ad I., Augustinum pro fallacia intelligere fictionem, qua quis in peccato mortali Sacramentum suscipit; unde non est fallacia respectu baptismi, sed respectu præparationis, de qua in Sacramentis in genere loquuti sumus, quum de Sacramentorum obice ageremus.

Ad II.; diximus alibi Augustinum loqui de Sacramento Eucharistiæ, non baptismi, ut ex ejus verbis est manifestum, dicit enim; *intrare quisquam Ecclesiam potest nolens, accedere ad Altare potest nolens; accipere Sacramentum potest nolens, credere non potest nisi volens*. Et si persistant Adversarii, quod sit de baptismo intelligendus, subjungimus modo, quod loquatur de eo, qui conditionaliter est nolens, non vero absolute; sicut est, qui terroribus & plagis compulsus baptismum recipit, qui secundum quid est nolens, non tamen simpliciter & absolute est invitus, ut dictum est supra.

Ad III., dicitur, quod in Matrimonio est specialis ratio, propter rationem contractus, qui dispositione juris sic dispositus est, ut omnimode sit liber, tanto magis in illorum sententia, qui dicunt contrahentes esse ministros.

Ad IV. Concilium Florentinum enumerat tantum ea, quæ sunt omnibus Sacramentis communia; intentio autem suscipientis non est communis omnibus Sacramentis, ut patet in suscipiente Eucharistiam, & in baptismo parvulis collato.

Ad V. Pontifex loquitur de dormientibus, & Amentibus, qui antecedenter habuerunt consensum; & in istis actu satis est si non sit obex contrariæ voluntatis obsistens, quia antea fuit consensus, & supponitur etiam perseverare per non retractationem.

Ad VI. Quanvis sit unicus Parvulorum, & Adultorum baptismus, singulis tamen juxta illorum capacitatem ministrandus est.

Ad VII. Peccatum originale remittitur quidem sine consensu propriæ voluntatis iis, qui non sunt capaces hujusmodi consensus, modo illis baptismus adhibeatur. In Adultis tamen debet esse consensus, & quia transeunt ad novum statum, & hic transitus debet esse voluntarius, & quia supponuntur ut plurimum peccata etiam actualia.

Ad VIII. In patiente voluntario requiritur, quod habeat, vel habuerit, aliquam actionem, qua se disponat ad recipiendum formam introducendã, ut patet in justificatione Adulti.

Ad IX. S. Thomas ait, quod in illo præcesserit aliquis consensus ante infirmitatem; sed hoc videtur contra Augustini narrationem: Estius dicit, quod fuit operatio extraordinaria Dei præter communem institutionis suæ legem. Convenientius autem dici potest, quod latenter fuerit ille talis a Deo tactus, ut baptismum animo cuperet, licet propter morbi vim desiderium suum nemini indicare potuerit, ut in sancto Genesio accidit.

Ad X. Diximus suo loco, Judæos illos restitisse effectui Sacramenti, non Sacramenti susceptioni; modo addimus, quod illorum resistentia & coactio fuit conditionate talis, non absolute, ut ad tertium argumentum dictum est; & hæc responsio est solidior.

Sed quanvis, ut diximus, ratus sit Infidelium baptismus, qui minis, terroribus, & pœnis compulsi baptismum postularunt, & tandem consentientes receperunt, illique ad fidem servandam, & christiane vivendum, cogi possint; alienum tamen est ab Ecclesiæ ingenio, & disciplina, ut sic ad baptismum suscipiendum Infideles compellantur. Et probatur I., quia prædicatione, & suasione, non minis, & terroribus, & pœnis, homines ad Christianam Religionem Christus adduci voluit; unde Tertullianus lib.

lib. de Præscriptionib. Hæret. cap.5. ait: *non est Religionis, cogere Religionem*: & S. Gregorius magnus lib.2. epist.52. *Pastores facti sumus, non percussores*: & Paulus egregius Prædicator dicit II. Ad Timoth.4. *Argue, obsecra, increpa, in omni patientia, & doctrina*: nova ergo & inaudita est prædicatio ista, quæ verberibus exigit fidem. II. Concilium Toletanum IV. Sub Sisenando Rege, Præside S. Isidoro Hispalensi Can.57. inquit. *De Judæis hoc præcipit sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre; cujus enim vult Deus, miseretur; & quem non vult, indurat, non tales inviti salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitiæ*. III. Clemens Papa III., qui refertur cap. *sicut Judæi* extra *de Judæis* habet; *statuimus ut nullus, invitos, vel nolentes Judæos, ad baptismum venire compellat*.

Opponunt nihilominus I. Infideles, iique præcipue, quibus prædicatum est Evangelium, baptismum tenentur suscipere: ergo possunt minis, pœnisque, cogi ad illum suscipiendum; nemini enim fit injuria, quando id ab eo exigitur, ad quod tenetur. II. Wisigothi in Hispania legem hanc fecerunt, ut Judæi baptizari nolentes, flagellis & exilio punirentur. III. Legem hanc, aliasque ab Errigio Rege latas approbarunt, & confirmarunt Concilium Toletanum XII. c. 19., Toletanum XIII. c. 9., Toletanum XVI. c.1. & Toletanum XVII. c.8., quæ postrema Synodus sub Egica Rege legem confirmavit ab eodem Egica Rege editam de Judæis perpetua servitute plectendis. IV. Concilium Toletanum IV. Sisebutum tanquam religiosum Principem laudavit, quod Infideles ad fidem coegisset, ut Scotus ait. V. Virgilius Arelatensis, & Theodorus Massiliensis, Episcopi, vi potius, quam prædicatione, ad baptismum perducebant. VI. Carolus Magnus Saxones Infideles vi etiam ad Baptismum, & fidem adegit, ut ex Alcuino patet, & ex Rheginonis Chronico apud Baronium ad annum 776. n.4.

Respondemus ad I., Infideles positivi, quibus scilicet prædicatum est Evangelium, tenentur quidem baptismum suscipere; sed quum in iis, quæ ad fidem spectant, homo homini non subdatur, sed Deo, hinc fit, quod Infideles illi pœnis, minisque, ab hominibus intentis, cogi non possunt, ut baptizentur.

Ad II. Fuerunt quidem mores illi in Hispania, sed contra veriorem, & antiquiorem Ecclesiæ disciplinam fuerunt, ut in Concilio Toletano IV., & Episcopi leges illas tulerunt, ut Regibus suis morem gererent; ab Ecclesia Romana tamen leges illæ non probatæ fuerunt, ut constat ex Innocentio III., & ex Clemente III. alibi relatis.

Ad III., eadem est responsio, & de ultimo Toletano Concilio dicitur, quod lex illa lata fuerit præcipue; quia Judæi Regni fastigium per conspirationem usurpare tentabant: sed & Episcopi etiam ad Regum nutum leges condebant, & confirmabant.

Ad IV. Falso dicit Scotus, quod Concilium Toletanum IV. legem Sisibuti confirmasset, quum hoc idem Concilium legem contrariam Sisibuti legi fecerit. Religiosum quidem appellat Sisibutum, quia zelum habuit compellendo Infideles ad baptismum, sed non zelum secundum scientiam, ut dicitur in Isidori Chronico.

Ad V. S. Gregorius Papa lib.1. epist.45. ad Virgilium, & Theodorum, laudavit quidem eorum intentionem, sed factum non probavit, & prohibuit, ne ulterius progrederentur.

Ad VI., dicitur, quod Saxones prius baptismum cum pace petierunt; accepto autem baptismo, quum Carolus ad Saracenos fugandos in Hispanias profectus esset, Saxones ab eo rebellaront, & tunc Carolus coegit eos, ut ad fidem, quam antea cum pace amplexi fuerant, redirent. Rheginon hæc narrat; Alcuini autem epistola supposititia est, quum sit potius Willelmi Malmesburiensis Monachi l.1. *de gestis Regum Angliæ*, cap.4.; & huic Auctori nulla habenda fides contra tot alios contrarium testantes. Videatur Nicolai contra Lanoium in Dissert. posteriori de baptismi antiquo usu ab Ecclesia comprobato.

Quas explicavimus usque modo, sunt dispositiones necessariæ in subjecto ad baptismum valide recipiendum, ut diximus, intentio scilicet, & libertas. Remanet modo, ut agamus de illis, quæ requiruntur ad baptismum recipiendum licite; & sunt, ut pariter

riter

riter dictum est, Fides, & dolor; pro quibus quæ sequuntur ponimus

Dicimus III. Fidem necessariam esse Adultis ad baptismi gratiam consequendam.

I. Probatur ex Scripturis. Marci ultimo. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur*. Ad Hebr.11. *Sine fide impossibile est placere Deo: accedentem tamen ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*. Actor.8. refertur, quod quum dixisset Philippo Eunuchus: *ecce aquam, quis probibet me baptizari?*: Philippus dixit: *si credis ex toto corde tuo, licet: & respondens ait: credo filium Dei esse Jesum Christum, & sic baptizatus est*. Ad Rom.3. *Arbitramur justificari hominem per fidem*. Matth.28. *docete baptizantes*: quibus verbis præcipitur, ut Adulti, qui baptizari debent, antecedenter ad baptismum doceantur, & instruantur; sed de quibus instrui debeat, nisi de fide, quam debent per baptismum profiteri?

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Bracarense II. habet, quæ referuntur in cap. *ante* dist.4. de *Consecratione*. Concilium Agathense can.12., quæ referuntur in cap. *Symbolum*, eadem dist. Eadem pariter habentur in cap. *non liceat*, & in cap. *primo*, eadem dist.

III. Probatur ex Ecclesiæ praxi, quæ semper interrogavit baptizandos, an crederent?, & antiqua disciplina erat, tradere Catechumenis, qui dicebantur *Competentes*, Symbolum, quod stata ante baptismum die redderent, sive memoriter in Ecclesia ex altiori loco in cōspectu populi fidelis recitarent; ut legitur apud Augustinum in locis mox citandis.

IV. Probatur ex Patribus. Augustinus lib.8. Confess. cap.2. *Denique, ut ventum est ad horam profitendæ fidei, quæ verbis certis conceptis, retentisque memoriter, de loco eminentiore in cospectu populi fidelis, Romæ reddi solet ab eis, qui accessuri sunt ad gratiam tuam, oblatum esse dicebat Victorino a Presbyteris, ut secretius redderet; sicut nonnullis, qui verecundia trepidaturi videbantur, offerri mos erat: illum autem maluisse salutem suam in conspectu sanctæ multitudinis profiteri. Non enim erat salus in Rhetorica, quam docebat, & tamen eam publice professus erat. Quanto minus ergo vereri debuit mansuetum gregem tuum, pronuncians verbum tuum, qui non verebatur in verbis suis turbas insanorum? Itaque ubi ascendit, ut redderet, omnes sibimet invicem, quisque ut eum noverat, instrepuerunt nomen ejus strepitu gratulationis. Quis autem ibi non eum noverat? Et sonuit presso sonitu per ora cunctorum collætantium: Victorinus, Victorinus. Cito sonuerunt exultatione, quia videbant eum; & cito siluerunt intentione, ut audirent eum. Pronunciavit ille fidem veracem præclaro fiducia, & volebant eum omnes rapere intro in cor suum, & rapiebant amando, & gaudendo. Hæ rapientium manus erant*. Eadem fere habet Augustinus lib.1. *de Symbolo ad Catechumenos* sermon. 212. *de diversis*, serm.213. *de tempore*. Idem Augustinus asserit expresse, quod non requiratur fides ad baptismum valide suscipiendum lib.3. *de bapt.* cap.14. verbis hisce. *Non interest, cum de Sacramenti integritate, & sanctitate tractatur, quid credat, & quali fide imbutus sit ille, qui accipit Sacramentum*. Augustino consonant Patres alii passim.

Dicimus IV., ad baptismi gratiam obtinendam necessariam esse in Adultis Pœnitentiam, seu dolorem sincerum de peccatis antea commissis, qui peccandi voluntatem excludat.

I. Probatur ex Scripturis. Actor.2. dicebat Petrus: *pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum*. Actor.3. *pœnitemini & convertimini, ut deleantur peccata vestra*. Ad Rom.6. aperte ostenditur, qui baptizatur, mori debeat peccatis.

II. Probatur ex sanctis Patribus Ex Tertulliano lib. de præscriptionib. Hæretic. cap.6. *lavacrum illud obsignatio est fidei, quæ fides a pœnitentiæ fide incipitur, & commendatur, & deinceps luculentius, & expressius*. Ex Chrysostomo hom.13. in epist. ad Hebr., & refertur cap. *quando* dist.4. *de Consecrat*. Ex Augustino, qui in lib. *de fide & operibus* totus est, ut quorundam errorem refellat, omnes citra discrimen ad baptismum admittendos esse credentium, & contra eos ostendat, non solam fidem, sed & pœnitentiam, baptizandis esse necessariam.

III. Probatur ex Ecclesiæ consuetudine, qua constat, ex veteri disciplina fuisse Confessionem baptismo præmissam,

cujus consuetudinis testes sunt, Tertullianus lib. *de bapt.* cap.19., Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 1. Mystagogica, Nazianzenus Orat.40., Chrysostomus hom.10.in Matth.,aliique. Hæc autem Confessio non erat sacramentalis, sed actus virtutis pœnitentiæ, Deo, non Sacerdoti, necessario facta; generalis, qua se Catechumeni peccatores profitebantur, & peccata deflebant, non particularis, qua peccata sigillatim exponerent; ut S. Thomas docet q.68. art.6.

IV. Probatur Rationibus ex S. Thoma, & præcipue quoad exclusionem ulterioris voluntatis peccandi. I. quia, qui voluntatem habet peccandi, non potest esse Christo conjunctus; *quæ enim participatio justitiæ cum iniquitate?*; sed qui baptizatur, Christo incorporatur, ut ad Galat.5.: *quicunque in Christo baptizati estis, Christum induistis*: ergo &c. II., quia nullus habens voluntatem peccandi, simul potest a peccato mundari, ad quod baptismus ordinatur; hoc enim esset simul contradictoria ponere. III., quia in sacramentalibus signis non debet esse aliqua falsitas; est autem signum falsum, cui res significata non respondet. Si ergo aliquis dum se lavandum præbet per baptismum, significatur disponere se ad interiorem ablutionem; quomodo hoc evenire potest, si ipse habet propositum in peccato perseverandi?

V. Demum probatur ex Concilio Tridentino sess.6.c.6. ubi habetur: *ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod, & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam ante baptismum agi oportet*; & deinceps etiam expressius loquitur.

Obstant I. In baptismo infunditur habitus fidei; ergo non est necesse, quod præcedat actualis fides, quia in habitibus infusis actus supponunt habitus, a quibus derivant, ad aquisitorum distinctionem, qui supponunt actus, per quos producuntur. II. Ex cap. *sicut* dist.4.*de Consecrat.* quod est S. Augustini lib.3. *de bapt.*cap.14. ubi habetur; *non interest, cum de Sacramenti integritate, & sanctitate tractatur, quod credat, & quali fide imbutus sit ille, qui accipit Sacramentum*. Interest quidem plurimum ad salutis viam, sed ad Sacramenti quæstionem nihil interest. III. Ex eodem Augustino lib.7. *de bapt.* cap.53. ubi ait, quod *valet baptismus aliqua fide receptus*: ergo sine fide non valet. IV. cap. *sine pœnitentia*,dist.4. *de Consecrat.* dicitur expresse, ad baptismum sufficere solam fidem: ergo non est necessarius dolor. V. Eunuchus a Philippo baptizatus nihil amplius dixit, quam *credo &c.*, nec aliud ab eo Philippus exegit: ergo &c. VI. Per baptismum remittuntur omnia peccata actualia; ad quod ergo necessaria est pœnitentia?: frustra fiunt per plura, quæ possunt fieri per pauciora.

Respondemus ad I. cum Bellarmino lib. *de Sac. bapt.*c.11., duplicem fidem requiri in baptismo, actualem scilicet, & habitualem; illa præcedit Baptismum, ut dispositio quædam, & ea est, quæ a baptizandis exigitur, quando jubentur recitare symbolum, & interrogantur, an credant; & hæc ut plurimum, judicio gravium Doctorum, non est ex habitu fidei, sed ex auxilio speciali Dei; unde Catechumeni cum ista fide adhuc non dicuntur fideles a Patribus. Altera est, quæ sequitur baptismum, & quæ est pars essentialis justificationis, & hæc non est actus, sed habitus; & hanc intelligunt baptizandi, quum interrogati, quid petant, respondent, fidem, vitam æternam præstantem, ut dicitur in Tridentino sess.6. cap.7.

Ad II. S. Augustinus loquitur de Sacramento, quantum ad characterem, non quantum ad gratiam.

Ad III. dicitur, quod requiritur, ut Adultus sciat ritum, qui sibi applicatur, esse Sacramentum a Christo institutum; aut saltem pro tali haberi a Societate, quæ a nonnullis vera Ecclesia existimatur, ut Sacramentum valeat; sed non requiritur, Adultum vere credere, ritum illum esse vere, & a parte rei, Sacramentum; aliter baptismus Atheorum esset nullus.

Ad IV. Capitulum illud nullius est authoritatis, quia desumptū est ex Commentario in epistolas Pauli, qui Ambrosio tribuitur, sed revera est Hilarii Diaconi Luciferiani, hominis scilicet in fide minime sani.

Ad V. Augustinus lib. *de fide & operibus*, ait, alia fuisse omissa brevitatis gratia ab Historico, quemadmodum reliquit cætera, quæ narranda erant

tur-

circa collationem baptismi, & quæ tamen scimus implenda serie traditionis.

Ad VI. Necessaria quidem est pœnitentia, sed non tanquam forma peccatorum remissiva, sed tanquam dispositio, sine qua forma illa introduci nequit, & recipi in anima.

Pro Infantibus autem, & pro ipsorum fide, erravit Lutherus dicens lib. 1. *de captivit. babylonica*; „ fidem actualem, aut aliquod fidei actuali simile „ in parvulis reperiri „; Idem ipse, licet sic docuisset, antequam Anabaptistæ orirentur, his tamen ortis, librum contra eos scripsit anno 1528., ubi quum ad hoc argumentum de Fide Infantum devenisset, dixit: „ nihil interesse sive credant, sive non „ credant; fundari baptismum non super fidem dantis, aut recipientis, „ quæ incertissima est, sed super Dei „ mandatum, & institutionem. „ Sic docuit versatilis & inconstans Heresiarca in homiliis *de bapt.* anno 37. & 40. habitis. Sequaces tamen ejus primam ipsius sententiam nimis duram habuerunt; unde in Conciliabulo Wittembergensi sic eam temperarunt, ut primo, rejiciendi sint, qui docent, Infantes sine aliqua ipsorum actione salvari; secundo, quanvis non intelligatur, qualis sit actio illa, tamen certe in ipsis fiunt sancti, & novi motus, ut in Joanne Baptista in utero exultante; tertio, licet Infantes non intelligant, tamen motus ipsorum sunt similes fidei, & dilectionis motibus.

Dicimus V. cum Ecclesia Catholica, Infantes non habere fidem actualem, nec tamen omni fide carere: non habere ullos novos motus, & inclinationes similes fidei, & dilectionis motibus, seu actibus, sed habere fidem habitualem, & propterea fide aliena credere, & aliquatenus etiam propria, ipsa scilicet baptismi susceptione.

I. Probatur Conclusio. Deuteronomii I., & Jonæ ultimo dicitur, *Infantes non cognoscere distantiam boni, & mali*: ergo fidem actualem non habent. Rursus Nazianzenus Orat. *in sancta lumina* dicit, *Infantes sine sensu sanctificationis sanctificari*. Augustinus epist. ad Dardanum, ridere videtur hanc Lutheri sententiam, ut qui humanis sensibus injuriam faciat. Ulterius, quomodo fides oritur in pueris sine revelatione, aut immediate a Deo pueris facta, aut ab ipsis percepta per organum verbi Dei, vel auditi, vel lecti? quæ omnia pueris non conveniunt; non quidem immediate, quia alias essent Prophetæ; nec per organum, quia parvuli habent aures, & non audiunt, habent oculos, & non vident, ut discurrit Augustinus.

II. Probatur. Motus illi, ut Adversarii dicunt, essent sine cognitione, & dicerentur Fides; sed in tota Scriptura nusquam reperire est nomen Fidei in ea significatione; immo in contraria; dicitur enim ad Hebr. 11.: *fide intelligimus*: & alibi: *fides ex auditu*: ergo &c. Præterea, illi motus, vel sunt in corpore, vel in anima; si primum, motus corporales non possunt esse similes motibus fidei, & dilectionis, qui sunt spirituales: si secundum; quomodo possunt esse sine cognitione?

III. Probatur. Augustinus lib. *de peccator. merit. & remiss.* cap. 27. ait: *parvulis esse credere ipsum baptizari; quia nimirum ipsa actio est fidei professio*: quibus similia habet ep. 23.; quemadmodum etiam Ecclesia de sanctis Innocentibus loquitur, quando ait, *eos non loquendo sed moriendo, Christum confessos esse*: ergo aliquo modo habent fidem propriam, ipsam scilicet baptismi susceptionem;

IV. Probatur. Habent etiam fidem alienam, vel Parentum scilicet, vel Patrinorum, vel totius Ecclesiæ, quæ ut loco fidei se habeat, constans est sanctorum Patrum traditio; ut apud Augustinum lib. 3. *de libero arbitrio* c. 23.; Auctorem libri *de cælest. Hierarch.* c. ult.; Auctorem Quæstionum ad Orthodoxos, quæ tribuitur Justino q. 45.; Auctorem Commentar. in epist. S. Pauli, quæ Ambrosio adscribitur in cap. 2. ad Hebr.; Prosperum lib. *de vocatione Gentium* cap. 8., si etiam illius est Auctor; Bernardum Serm. 66. in Cantica; denique & pro omnibus apud ipsum Tridentinum sess. 7. can. 13.

Objiciunt I. Si Infantes non crederent, illuderetur Sacramento sacrilego mēdacio, dum respondetur pro infante, *credo*, qui tamen non credit. II. Matth. 18. habetur: *qui scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me cre-*

dant &c. ergo pusilli revera credunt. III. Joannes Baptista exultavit in utero; non ergo mirum, si Infantes habeant novos motus, similes actibus fidei, & dilectionis. IV. Patres Græci, & multi ex Latinis, vocant baptismum *illuminationem*, & baptizatos *illuminatos*: ergo necesse est, ut in eis vel sit fides, quæ dicitur *lumen mentis*, aut aliquis motus fidei actibus similis; V. Infantes salvari possunt: ergo oportet recipere Spiritum Sanctum, & proinde aliquam ejus operationem; at non possunt recipere fidem in cognitione: ergo novum motum sine cognitione recipient. VI. Tandem fides illa aliena parvulis ad quid prodest?

Respondemus ad I, nullum ibi esse mendacium; qui enim respondet *credo*, non intelligit de propria, sed de aliena fide, & sicut, ut ait Augustinus serm. 10. *de verbis Apostoli*, Ecclesia accommodat parvulis pedes alienos, ut veniant, ita & alienum cor, ut credant, alienam linguam ut confiteantur, quia nimirum alieno peccato gravati sunt.

Ad II. Non sunt Infantes pusilli illi, sed pueri, qui a Domino vocantur ad se, & capaces scandalizari dicuntur.

Ad III. Joannes Baptista habuit motus illos cum cognitione, ut ait Ambrosius, & Beda in Commentar. illius loci; immo indicat Evangelium, quum dicat, quod *exultavit in gaudio*; gaudium autem cognitionem supponit. Cæterum unum exemplum non facit regulam, ut ait Augustinus.

Ad IV. Illuminatio illa habetur sufficienter per fidem habitualem.

Ad V. Habitus fidei recipitur ab Infantibus; sed talis habitus neque est fides cum cognitione, neque est motus sine cognitione. Quod Infantes recipiant habitus fidei, spei, & charitatis, aliquando in quæstione fuit, sed affirmans sententia semper communior fuit. Sic docet S. Thomas, Scotus, Durandus, aliique fere omnes. Concilium Viennense dixit, hanc sententiam esse probabiliorem; & Tridentinum sess. 6. cap. 7. asserit expresse, *in baptismo cum remissione peccatorum fidem, spem, & charitatem infundi &c.*

Ad VI. Fides aliena prodest parvulis, ut baptismum recipiant; nisi enim Parentes eorum crederent, ipsi forsan minime baptizarentur; prodest etiam, ut per illam fidem alienam Deum colant, quemadmodum per alienum peccatum Deo facti sunt inimici. Quamvis talis fides Parentum non sit necessaria ad essentiam baptismi, sed ad solemnitatem; immo ut Bellarminus ait ex Augustino relato in Can. *quærit* dist. 4. *de Consecrat.*, offeruntur quippe parvuli ad percipiendam spiritualem gratiam, non tam ab eis, quorum gestantur manibus, (quamvis & ab ipsis, si & ipsi boni fideles sunt,) quam ab universa societate Sanctorum, atque fidelium; ab omnibus namque offerri recte intelliguntur, quibus placet, quod offeruntur, & quorum sancta atque individua charitate ad communicationem sancti Spiritus adjuvantur.

Pro ultima tandem Dissertationis parte sciendum est, Apostolum I. ad Corinth. 15. hæc scripsisse: *alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? ut quid & baptizantur pro illis?* Verba ista baptismo, quem pro motiuis diximus, dedere locum difficilia enim sunt nimis, ita ut Interpretes in diversas abiere sententias, ut ipsa explicatent. Nobis in animo est illorum modo explicationes referre, unam ex ipsis, quæ accomodatior videbitur, seligere, & alias confutare.

Primo, Dionysius Carthusianus sic explicat: *quid facient, qui baptizantur?*; hoc est, *lacrimis pænitentiæ, seu aquis afflictionum perfunduntur pro mortuis, idest, pro remissione peccatorum mortuis impendenda*. Sed non est a verborum sacræ Scripturæ nativo & proprio sensu recedendum, quando juxta literam possunt commode exponi, ut docet S. Augustinus lib. 4. *de doctrina christiana* cap. 20. Ut quid autem verbum βαπτίζω pro corporis, animive vexatione accipere, quæ sit sponte suscepta, quum nullum tale in sacris literis invenire sit, & non potius in suo proprio significato sumere, quum nullum inde inconveniens subsequatur? Cæterum si talis fuit verborum Pauli sensus, quare quando Aerius seculo IV. pro mortuis orandum negabat, nemo ex Patribus hunc ei Pauli locum objecit?

Secundo, aliqui particulam *pro mortuis* volunt accipi pro peccatis salutari lavacro abluendis; & hoc ideo, quia in Scripturis peccata dicuntur generare

rare mortem. Sed contra, quia ibi non dicitur νεκρῶν sed, νεκροὶ, idest homines mortui, qui iis opponuntur, quos Paulus resuscitandos ait: *si omnino non resurgunt*. Quomodo ergo per ly *pro mortuis* intelligeret peccata, & deinde per ly *mortui* intelligeret homines, quum ubique dicat νεκρῶν, non νεκρῶν?

Tertio, aliqui intelligunt de illis, qui in lectulo mortis baptizabantur, hoc est *pro morituris*. Sed Paulus non dicit; *quid facient hi, qui baptizantur mortui*, idest, *jam jam morituri*, sed habet; *qui baptizantur pro mortuis?* Unde fit clarum, non eosdem esse, & illos, qui baptizantur, & illos, propter quos baptizantur; dicta autem interpretatio pro iisdem accipit.

Quarto, alii interpretantur pro mortuis corporibus ad vitam suscitandis. Sed contra est, quia maxime distant baptizari pro mortuis, & baptizari propter spem resurrectionis a mortuis.

Quinto, alii sic explicant: *quid facient, qui pro resurrectione mortuorum defendenda, moriuntur?* Sed etiam, aliud est propter mortuos, aliud propter doctrinam resurrectionis mortuorum. Ulterius accipere *baptizari* pro *mori* nec congruum videtur.

Sexto, volunt alii, quod Apostolus vel spectaverit ablutionem mortuorum, ultimumque cadaverum lavacrum, antequam efferantur, vel lustrationem eam, quæ ex Moysis lege præcipitur a mortui contactu. Sed si hoc esset, potius dixisset Paulus, *quid facient, qui baptizant, vel abluunt mortuos, vel qui baptizantur a mortuo*, & non *pro mortuis*. Cæterum nullum ex his esse poterat resurrectionis symbolum, ad quam Paulus respiciebat.

Septimo, alii intelligunt *pro mortuorum statu*, ut scilicet sibi post mortem bene sit. Sed, ut supra diximus, alii debent esse, qui baptizantur, ab illis, pro quibus baptizantur: & etiam quia vox ὑπὲρ non mortuorum statum, sed mortuos præcise sonat.

Octavo, quidam volunt, per ly *pro mortuis*, vel designari Christum, propter quem lavacrum inimus, vel Adamum, qui mortem nobis scelere suo intulit, vel Martyres eo ævo passos, quorum exemplo animati complures Christo nomen dabant. Sed facilius Paulo fuisset, si de Adamo loquebatur, dicere, *pro Adamo*, si de Christo, dicere, *pro Christo*, & non absolute *pro mortuis*. Martyres autem præter Stephanum, & Jacobum, tempore, quo hæc scribebatur epistola, nulli alii erant.

Nono, Lutherus, Kemnitius, aliique similis notæ homines, *baptizari pro mortuis*, intelligunt super *martyrum sepulchris* in arcis, sive cæmeteriis &c. Sed tunc Martyrum paucitas summa, tunc paucissima sepulchra, tunc ubique locorum mos baptizandi erat.

Decimo demum, Petrus Cluniacensis epist. cont. Petrobusianos, aliique, volunt, quod tunc temporis quidam bona, sed non sana, voluntate pro mortuis non baptizatis baptizabantur, æstimantes, baptisma, quod dum viverent non perceperant, si pro ipsis mortuis vivi baptizarentur, ipsismet mortuis posse prodesse. Apostolus autem, dicebat ipse, talem baptismum non probat, sed baptizatorum voluntatem laudat. His positis,

Dicimus VI., nunquam in usu fuisse in Ecclesia pro mortuis baptismum suscipere; præfatum autem Apostoli locum sic debere intelligi: *quid facient, qui baptizantur pro mortuis*, idest, *propter mortuos*, seu ex occasione mortuorum illorum, sic morte territi, ut æternam damnationem evadant, si omnino mortui non resurgunt.

Probatur hæc omnia I. Vox græca ὑπὲρ, quam vulgatus Interpres vertit *pro*, aliquando etiam sumitur, & legitur *propter*, ut ex aliis Scripturæ locis patet. Ad Ephes. enim 1. dicitur: *gratias agens pro vobis*: ὑπὲρ ὑμῶν, scilicet *propter vos*; propter nimirum illam vestram fidem, dilectionemque, de qua audio &c. II. ad Corinth. 12. dicitur, *occasionem damus vobis gloriandi pro nobis*; hoc est, *causa nostra*, vel *propter nos*. E profanis autem Scriptoribus infinita exempla Lexicographi suppeditabunt.

II. Probantur ex ipsa Historiæ narratione, ex qua res manifesta fiet. Eo anno morbus invaserat Corinthios, quo plurimi moriebantur. Inter hos haud pauci erant, qui, ut ait Pantænus in Parænesi ad Pœnitentes, ad altare veniebant, indigni nimirum Catechumeni; quamobrem imminentis mortis metu, propter mortuos, occasione scilicet mortuorum, quorum maximus erat numerus, alii precaban-

tur,

tur, ut baptizarentur, quia quo minus vitæ restare illis videbatur, sollicitius baptismum, ne morte prævenirentur, exposcebant. Hec autem cura inanis profecto fuisset, si mortui non resurgerent, ut Apostolus argumentabatur. Cladem autem illam accidisse, ipsemet Apostolus testatur ejusdem epist. c. 11. *Ideo inter vos*, inquit, *multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi*; quibus verbis, ut Augustinus serm. 10. *de diversis* explicat, morbos, & mortes, in ipsis immissos Apostolus significat. *De mortibus*, verba sūt Augustini, *quæ contingunt ea vindicta, ait quodam loco Apostolus Paulus, corripiens eos, qui male tractabant corpus, & sanguinem Christi; propterea in vobis multi infirmi, & ægri . . . multi in vobis dormiunt, hoc est moriuntur; flagello enim Domini corripiebantur, ægrotabant, & moriebantur*. Et luculentius infra. Et Hilarius Diaconus „ Multi moriebantur, inquit, ut in his cæteri viverent, & paucorum exemplo territi „ emendarentur.

III. Probantur, quia non solum Pauli tempore, sed etiam Augustini ætate, propter mortuos, idest mortis metu, plurimi baptizabantur. Serm. 4. ex iis, quæ Sirmundus edidit, hæc habet: *vapor est vita humana super terram; accedunt etiam ipsius fragilis vitæ tanta & tam quotidiana pericula. Terremotus magni de Orientalibus nunciantur; nonnullæ magnæ repentinis collapsæ sunt Civitates: territi apud Hierosolymam Judæi, Pagani, Catechumeni, omnes sunt baptizati; dicuntur forte baptizati septem millia hominum . . . . Sitifensis etiam Civitas gravissimo terrremotu concussa est, ut omnes quinque diebus in agris manerent, & ibi baptizata dicuntur duo millia hominum. Undique Deus terret, quia invenire non vult, quos damnet.*

Opponunt. Sententia illa Petri Cluniacensis, ultimo loco posita, fuit etiam Hilarii Diaconi in laudatum Apostoli locum.

Respondemus. Tertullianum non rudioribus e Fidelium plebe, (quod nullo argumento suaderi potest,) sed Ethnicis, quod est verius, judicamus hunc morem adscribere; attamen ille vanum hunc vicarium baptismum appellat, cujus nec Paulus Auctor, nec confirmator fuerit. Cerinthianos quidem in ea fuisse sententia fama refert; sed ut Epiphanius est testis hæresi 28., fama illa obscura est, nec satis certa. Vetustiores Patres silent, Irenæus, Justinus, Clemens Alexandrinus, &c. Marcionitis Chrysostomus hunc ritum primus adscripsit, & solus quidem, nam præter illum, nulli Patres, nullæ synodi meminere. Sed quanvis isti Marcionitæ, & Cerinthiani etiam, illius pravi dogmatis inventores fuerint, & Magistri, quam longe tamen isti a temporibus fuerunt, quibus Paulus epistolam præfatam scripsit; hoc est biennio ante Neronis Principatum? Ulterius quanvis tempore Pauli fuissent homines errori illi adhærentes, non est credibile ex tam levi causa, & ex insano amentium ritu, voluisse Apostolum argumentum petere ad resurrectionem probandam, quod ut quisquis solveret, erat prompta & facilis responsio; dicendo nimirum, desipere & delirare id genus hominum, erroremque cumulare errore. Insuper tam insignem baptismi abusum, quomodo nulla animadversione, saltem obiter, castigavit Apostolus, qui multo leviora in Corinthiis ipsis graviori passim censura perstrinxerat? His positis, quis fidem Hilario Diacono Luciferiano, in fide parum, aut minime sano, præstabit?

DIS-

DISSERTATIO CCCXLIX.

De effectibus Baptismi. An per baptismum cujusvis peccati tam culpa, quam pœna, deleatur? & an ultra peccatorum remissionem, gratiam etiam conferat, & qualem? Utrum per baptismum reddantur homines impeccabiles, & indamnabiles? & an per ipsum irrita fiant omnia Vota? An baptizati teneantur legem Dei, & præcepta Ecclesiæ, servare? Et an sola baptismi memoria sufficiat ad remissionem omnium peccatorum, quæ post baptismum comittuntur?

Uplex in peccato distinguitur reatus, reatus culpæ nimirum, & reatus pœnæ; primus est, quo anima Dei redditur inimica, secundus vero vel est pœnæ æternæ, vel pœnæ temporalis: pœna æterna appellat Inferni supplicia, pœna autem temporalis, vel Purgatorium importat, vel hujus vitæ pœnalitates. Quod igitur in præsenti quæritur est, an per baptismum quilibet reatus, sive culpæ, sive pœnæ, deleatur?, sive, quod idem est, an per baptismum cujusvis peccati, sive culpa, sive pœna, remittatur? Antequam ad Conclusionem devenimus, Hæreticorum errores recensemus.

Primo, errarunt *Origenistæ* docentes, *peccatum per fidem, & baptismum, sopiri quidem, at non tolli*. Proclus Origenista apud Epiphanium hæresi 64 hæc effutiebat: „ quare constat, contrahi „ quidem, ac sopiri per fidem nunc pec„ catum, ut ne fructus noxios producat, „ non tamen radicitus tolli ..... viven„ te enim adhuc corpore, antequam „ moriatur, necesse est simul vivere pec„ catum ..... alioqui post illuminatio„ nem non contigeret nos injusta face„ re, ut pote peccato penitus sinceriter „ a nobis ablato, Nunc vero etiam sæ„ pe in peccatis reperimur ..... proin„ de in auxiliaris medicamenti mo„ dum ab auxiliatore nostro, & vere „ medico Deo, ad eradicationem pec„ cati, ac deletionem, assumpta est mors, „ ut ne perpetuo durans in nobis im„ mortale sit peccatum. „ S. Methodius apud eundem Epiphanium citato loco Procli errorem confutat.

Secundo, *Messaliani* dicebant, quod cuilibet homini a nativitate adesset Dæmon, cujus dominatum non baptismo, sed oratione repellerent: unde inferebant, quod ex baptismo nullum fructum baptizati reportabant. Testis est Theodoretus lib. 4. Hæreticar. fabul. 2. Hæresi 11. *Messaliani baptisma dicunt suscipientibus nihil prodesse .. malum dæmonem, qui ab initio datus est, nec baptismo, nec aliud quicquam posse ab anima exigere, præter solam orationem.*

Tertio, fuerunt alii, qui errarunt, dicentes, per baptismum peccata non remitti. Et de his loquebatur Gregorius Magnus lib. 9. Registri epist. 39. *Ad me etenim, sicut nostis, cum apud vestigia Dominorum in regia urbe demorarer, multi ex eis venire consueverant, qui de prædictis capitulis accusabantur. Sed .... magis ab insequentibus defendere curabam. Dicebatur namque contra eos, quia sub obtentu Religionis .... dicerent*

errent, quod baptisma peccata penitus non auferret.

Quarto, Lutherus voluit, per baptismum dimitti peccata, at per hoc tantum, quod non imputentur, non vero quod per ipsum tollantur, & deleantur. Hæc sunt verba Lutheri In art. 2. ex illis, quos Leo X. damnavit: *aliud est omnia peccata remitti, aliud omnia tolli: baptismus omnia remittit, sed nullum penitus tollit.*

Quinto, Calvinus eundem Lutheri errorem sequutus est; unde scripsit in Antidoto Concilii Tridentini sess. 5. *manet vere peccatum in nobis, neque per baptismum statim uno die extinguitur, sed quia deletur reatus, imputatione nullum est.* Hoc autem ideo ambo dixerunt, quia putarunt, peccatum originale esse concupiscentiam, quæ ideo in baptizatis remanet; & secundum ipsos quoque remanet, quia non tollitur, sed remittitur, quia remanet obvelata.

Dicimus I., quodlibet peccatum, & originale, & actuale, & quoad culpam, & quoad pœnam æternam, licet non quoad omnem pœnam temporalem, per baptismum tolli, remitti; deleri &c.

I. Probatur ex Scripturis. Actorum 2. Petrus ait: *baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum.* Ad Ephes. 5. *Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ.* I. ad Corinth. 6. *Sed abluti estis, sed sanctificati estis &c.*; quod desumpsit Apostolus ex illo Ezechielis cap. 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.*

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Nicenum I., & Constantinopolitanum I., ambo generalia, in Symbolo fidei dicunt: *Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum.* Concilium Florentinum in decreto unionis: *hujus quoque Sacramenti effectus est remissio omnis culpæ, originalis, & actualis.* Concilium Tridentinum sess. 5. Can. 5. *Si quis per Jesu Christi Domini gratiam, quæ in baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit, non tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema sit.*

III. Probatur ex Patribus. Tertullianus, aliique veteres Patres cum ipso, discrimen hoc posuerunt inter baptismum Christi, & Joannis, quod per baptismum Christi peccata remitterentur, non sic vero per baptismum Joannis. Cyprianus in epist. ad Fidum probat, ideo Infantibus administrari debere baptismum, quia in eis per ipsum originalis peccati reatus tollitur. Augustinus lib. 3. *de Symbolo ad Catechumenos* cap. 10. *Omnia prorsus delicta delet sanctum baptisma, originalia, & propria; dicta, facta, cogitata, cognita, incognito, omnia dimittuntur.* Hieronymus epist. 83. ad Oceanum. *Omnia scorta, & publicæ colluvionis sordes, impietas in Deum, parricidium, & incestus in parentes, atque in extraordinarias voluptates utriusque sexus, mutata natura, Christi fonte purgantur.* Gregorius Magnus epist. 39. Regist. lib. 9. *Qui dicit peccata in baptismate non funditus dimitti, dicat in mari rubro Ægyptios non veraciter mortuos.*

IV. Probatur Rationibus. I. Per baptismum communicatur nobis virtus passionis, & mortis Christi; sed nihil nobis proficeret virtus passionis, & mortis Christi, si per baptismum peccata, & quoad culpam, & quoad pœnam, non delerentur: ergo &c. Major est S. Thomæ 3. parte q. 6. art. 2. ubi ait; quod *omni baptizato communicatur passio Christi ad remedium, ac si ipse passus & mortuus esset.* II. Si baptismus non remitteret omnem pœnam, imponeretur baptizato aliqua pœna, vel pœnitentia, sicut in Sacramento Pœnitentiæ imponitur; sed hoc non fit ab Ecclesia: ergo mens Ecclesiæ est, quod per baptismum culpa, & pœna, deleantur. III. Baptismus dicitur a Patribus Resurrectio; sed non esset Resurrectio, si per ipsum culpa, & pœna, non remitterentur: ergo remittuntur. Hæc ratio fundatur in verbis Constantini Magni, quæ referuntur ab Eusebio in ejus vita cap. 20. *Resurrectionis vis hominibus patefacta fuit, & si quæ labes humanorum scelerum residebat, illa universa sacro baptismatis lavacro abstersa.* IV. Gentiles Christianos traducebant, eo quod crederent, per Christianos asseri, atque teneri, omnia peccata, etiam immania, per simplicem unius balnei usum remitti, atque deleri: ergo jam tunc temporis, etiam apud Adversarios fidei nostræ, hoc Ecclesiæ dogma habebatur

quod

quod scilicet per baptismum omnia peccata, etiam immania, & quoad culpam, & quoad pœnam, delerentur.

Objiciunt I. In multis Scripturæ locis peccata dicuntur tegi, non imputari &c., non vero auferri ac perfecte deleri. In Psal. 31. *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata*. Psal. 1. *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccata &c.* II. Concupiscentia manet in baptizatis; sed concupiscentia est peccatum: si ergo baptismus non tollit concupiscentiam, omnia peccata non delet. III. In primitiva Ecclesia, Catechumenis longa jejunia, eleemosinæ, continentia ab uxoribus, aliaque pietatis officia imponebantur: ergo non tota pœna peccatorum a baptismo remittebatur, sed etiam aliqua pars ab his pœnitentiis, alias frustra impositæ fuissent. IV. Fames, morbi, mors, aliæque hujus vitæ calamitates, remanent etiam in baptizatis, & tamen sunt pœnæ originalis peccati. V. Sacramentum pœnitentiæ non remittit peccatum, & quoad culpam, & quoad pœnam: ergo nec Sacramentum baptismi.

Respondemus ad I. Peccata apud Deum tunc dici tecta, quando non sunt, quia cum Deo nihil sit absconditum, si aliquid ipsi tegitur, hoc ipso deletur; & tunc etiam non imputat, quando tollit, ut ait Augustinus, loca illa expendens.

Ad II. Concupiscentia non est peccatum; vocatur peccatum aliquando ab Apostolo, quia a peccato relicta est, & ad peccatum inclinat. Sic Tridentinum sess. 5., & Augustinus lib. 2 *de peccator. merit. & remiss.* cap. 28, & hac ratione S. Joannes epist. 1. cap. 2. dicit, concupiscentiam non esse a Deo, quia non solum peccatum, sed omne, quod per se ad peccatum inclinat, & peccati fœtus est, a Deo non est.

Ad III. Illa omnia præmissa fuisse, non ut satisfactiones, sed ad corrigendos mores, & affectus, ad excitandam contritionem, & devotionem, & alia hujusmodi.

Ad IV. dicitur, quod ideo in Conclusione diximus, *licet non quoad omnem pœnam temporalem*, quia pœna temporalis in futuro seculo, scilicet Purgatorium, per baptismum tollitur, pœna vero temporalis hujus vitæ, seu pœnalitates, ut loquuntur Theologi, remanent in baptizatis, & hoc propter multas rationes, ut ait Augustinus cap. 66. Enchiridii.

Ad V., negatur paritas, quia proinde in pœnitentia imponitur satisfactio, quæ non imponitur in baptismo; satisfactio enim vicem temporalis pœnæ supplet, & quia in pœnitentia imponitur satisfactio, inde est quod per pœnitentiam tota temporalis pœna non remittitur, quæ remittitur per baptismum, in quo nulla imponitur satisfactio.

Pro altera Dissertationis parte, in qua quæritur, an ultra remissionem peccatorum per baptismum infundatur etiam gratia, & qualis? Quanvis de ea multa dixerimus in Dissertationibus CCCXVII. CCCXVIII. CCCXIX. præsentis hujus voluminis, aliqua tamen etiam supersunt dicenda, quæ hic explicare & statuere non omittimus, quæ etiam ad dictorum in allatis locis confirmationem deservire possunt. Et quidem Catholicis Doctoribus semper fuit persuasum, gratiam interiorem in baptismo produci, at non semper eam sub habitus infusi nomine appellarunt, sed solo desinente seculo XII. gratia hæc interior nomen illud obtinuit Innocentius III in cap. *Majores*, primus est, apud quem nomen illud invenitur. Magister sententiarum, qui ante Innocentium vixit, & anno 1164. mortuus est, hujusmodi nomen non usurpavit. Ab Innocentii autem temporibus, qui obiit anno 1216., in Scholis gratiæ habitualis nomen, ad significandam gratiam baptismate productam, invaluit. Clemens V., qui anno 1305. Pontifex est factus, eodem nomine in Concilio Viennensi est usus. Concilium denique Tridentinum sess. 6. cap. 7. idem nomen, secundum aliquos Scholasticos, quanvis alii negent, usurpare videtur. Verba Concilii Tridentini hæc sunt. *Quanquam enim nemo possit esse justus, nisi cui merita passionis Domini nostri Jesu Christi communicantur: id tamen in hac impii justificatione fit, dum ejusdem sanctissimæ Passionis merito per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur, atque ipsis inhæret. Unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum*

Jesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem.

Dicimus II. vere in baptismo, ultra peccatorum remissionem, infundi etiam justitiam intrinsecam baptizato, per quam homo ex impio fit justus, & hoc gratiæ habitualis nomine intelligi.

I. Probatur Conclusio. Omnes, qui baptizantur, recipiunt gratiam intrinsecam: ergo ultra remissionem peccatorum baptizato infunditur gratia intrinseca. Antecedens est certum, quia omnes, qui baptizantur, sive sint Infantes, sive Adulti, & qui obicem non ponunt, justitiam recipiunt intrinsecam. Consequentia sequitur, ut ex se patet.

II. Probatur. Ex Concilio Tridentino sess. 7. *de Sacram. in genere* Can. 6., & 7. constat, Sacramenta novæ legis conferre gratiam illis, qui eadem fide, hoc est cum obice, non recipiunt; sed hæc gratia non est actualis, at habitualis & intrinseca: ergo baptismus confert gratiā habitualem & intrinsecam illis, quibus confertur. Major est doctrina Tridentini, quod definit Can. 6.: *si quis dixerit, Sacramenta novæ legis non continere gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint accepta per fidem gratiæ, vel justitiæ, & notæ quadam Christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur Fideles ab Infidelibus; anathema sit.* Et can. 7. *Si quis dixerit non dari gratiam per hujusmodi Sacramenta semper, & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiam sirite ea suscipiant, sed aliquando, & aliquibus: anathema sit.* Minor probatur. Gratia, quæ per baptismum datur permanet in iis, qui nullum deliberatum actum eliciunt, ut patet in Infantibus, in Dormientibus, in Amentibus &c.; sed hæc nequit esse gratia actualis: ergo &c.

III. Probatur. Communis fuit semper Patrum doctrina, per baptismum renovari hominem interius, sanctificari, interius mutari &c.; sed hæc omnia provenire non possunt nisi a gratia intrinseca: ergo gratia intrinseca secundum omnes Patres per baptismum infunditur. Probatur minor. Renovatio animæ, mutatio ejusdem, regeneratio, sanctificatio &c., non sunt quid extrinsecum animæ, nec quid transiens, sed quid intrinsecum & permanens: ergo nec provenire possunt, nec salvari, per gratiam extrinsecam, nec per gratiam actualem, quæ transit, & non permanet.

IV. Probatur. Gratiam habitualem intrinsecam, quæ per baptismum infunditur, docent Patres, quod virtutes comitentur; hinc a S. Cypriano dicitur baptismus, *mors criminum*; *vita virtutum*. Concilium Viennense pariter docet, tam Adultis, quam Parvulis, in baptismo conferri gratiam informantem, & virtutes: quod & pariter definit Concilium Tridentinum loco a nobis nuper citato: ergo pariter gratia per baptismum infusa intrinseca est.

Opponunt I. Innocentius III. cap. *Majores*, refert, problematicum fuisse inter Doctores, an parvulis per baptismum gratia conferatur?: aliqui enim asserebant, per baptismi virtutem parvulis culpam quidem remitti, sed gratiam non conferri; & tamen hos Innocentius non damnavit: ergo &c. II. Clemens V. de hac eadem controversia in Concilio Viennensi agens, non definivit, ad fidem pertinere, baptismo gratiam informantem parvulis infundi, sed tantum ipsam tanquam probabiliorem elegit, non vero ut de fide certā. III. Si tot virtutes in baptismo infunduntur, cur aliqui ab Infantia sunt ita ad malum proclives?; cur repugnantia, difficultate, & labore tanto, virtutum actus exercent?. IV. Hos effectus, vel baptismus æqualiter confert, vel inæqualiter?; si æqualiter: cur ergo alii sunt proni ad malum ab adolescentia sua, alii vero ad omnia virtutis officia videntur facti?; si inæqualiter: cur ergo unum baptisma, & una fides?

Respondemus ad I., & ad II.; quod aliud est dubitare de receptione inhærentis gratiæ ac permanentis, quam nunc habitualem dicimus; aliud est de illius natura diffidere. Disputabant Scholastici, an illa inhærens gratia esset habitus infusus?, an vero actus virtualiter in baptizato remanens?, an ipsemet Spiritus Sanctus, qui illius aut actus, aut habitus, vices gereret?. Primum ergo erat indubitatum; de secundo erat quæstio, de quo etiam intelligendi sunt Innocentius, & Clemens. Legatur hac de re Saguens noster; & Medina in 1. 2. q. 110. art. 2. hanc

hanc conclusionem ponit : *non est certum secundum doctrinam fidei, quod gratia sit habitus infusus in anima inhærens; nam hoc non colligitur ex sacris literis, neque ex traditione ecclesiastica, neque ex definitionibus Conciliorum; & Concilium Tridentinum, (ut bene admonet Soto lib. de natura & gratia cap. 118.) consulte abstinuit a nomine habitus, sed tantum definivit, hominem justificari per justitiam infusam in cordibus nostris, quæ illi inhæret*. Illud etiam animadvertendum subdit, quod illa justitia interior, & inhærens, & illa mutatio voluntatis, qua peccator ex pravo fit rectus, potest fieri duobus modis, uno modo per infusionem alicujus qualitatis supernaturalis in anima, ut Theologi de peripatetica Schola docent; alio modo potest fieri sine infusione alicujus qualitatis permanentis, sed per solam motionem divini auxilii. Utrum vero Deus, concludit, efficiat hanc interiorem renovationem per aliquam qualitatem permanentem, & infusam, Concilium Tridentinum non definit; non enim illa quæstio pertinebat ad id, quod erat in Concilio propositum.

Ad III. Virtutes quoad habitum infusæ continuo studio, & exercitio colendæ sunt, ut semper magis superetur difficultas, quæ nascitur ex carnis pugna adversus spiritum, quæ post baptismum relicta est. Pelagiani dicebant, hominem per virtutes hasce sic renovari, ut in posterum sine peccato viveret; contra quos Hieronymus Dial. 1 cap. 8. scripsit.

Ad IV. Æqualiter baptismus effectus suos producit in illis, qui æqualiter ad illum se habent: pueri æqualiter se habent, unde & æqualem baptismi effectum percipiunt. Ad argumentum autem propositum Augustinus respondet lib 3. cont. Cresconium cap. 6. *Nec obest illa major intractabilis ingenii pervicacia in quibusdam parvulis, qui non sunt fortiti animam bonam, quia ex diversa corporis & temperamenti dispositione, ad quam sanandum baptismus est institutus, proficiscitur*.

Pro tertia Dissertationis parte, duo apud veteres extiterunt errores, quorum unus erat, hominem vere baptizatum non posse amplius peccare; & si peccaret, tinctum non fuisse, nisi sola aqua. Jovinianus fuit hujus erroris Auctor, teste Hieronymo lib. 2. cont. Jovinianum. Alter vero error erat aliorum, qui, ut refert Augustinus lib. 21. *de Civitate Dei* cap. 25., volebant, baptizatos damnari non posse, etiamsi perditissime viverent, modo ab Ecclesia Catholica non recederent. Proximis tamen temporibus Lutherani, & Calviniani, utranque insaniam saltem ex parte renovarunt; Calvinus siquidem in Antidoto Concilii Tridentini sess. 7. *de baptismo* dicit expresse: „ baptismo tanquam „ Dei Chirographo nos certiores reddi „ de perpetua adoptionis gratia, hominemque semel vere justificatum non „ posse unquam excidere a gratia, & salute. „ Lutherus vero lib. *captivit. Babylon.* cap. *de baptismo* ait: „ non „ posse hominem baptizatum damnari, „ nisi nolit credere; ita ut nullum peccatum sit, quod possit hominem damnare, præter incredulitatem. „

Dicimus III, falsum omnino esse, quod per baptismum præstetur, ut baptizati non possint Dei gratiam amittere, & non possint damnationem incurrere, nisi tantum si credere nolint.

I. Probatur ex Scripturis; & quidem multæ sunt, quæ hominem baptizatum, & gratia Dei donatum, sæpe sæpius admonent, ut cum timore, & tremore, salutem suam operetur; ut ad Roma. 11.: *tu fide stas, noli altum sapere, sed time*: ad Hebr. 6. *Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati .... & prolapsi sunt, rursus renovari per pœnitentiam*. Ulterius Scripturæ monent baptizatos ne peccent. Ad Rom. 6. dicit Apostolus, quod *si secundum carnem vixerint, morientur*. I. ad Corinth. 6. *Nolite errare; neque fornicarii, neque fures, neque Adulteri .... regnum Dei possidebunt*. Ex quibus verbis patet, posse quempiam post baptismum receptũ incidere in peccatum, & damnationem incurrere. Denique Scripturæ ipsæ testantur contrariam exemplis, quæ referunt; & præcipue de Simone Mago Actor. 4., quem dicunt credidisse, & baptizatum fuisse, & tamen deinde a gratia excidisse, & in hæresim fuisse prolapsum.

II. Probatur contra Calvinum. Si verum est, quod ipse asserit, cur ergo fuerunt Apostatæ, cur fuerunt Hæretici? Hos autem fuisse, omnes consentiunt, immo Scriptura ipsa clamat

I. ad Timoth. 1. : *quidam circa fidem naufragaverunt*. I. ad Timoth. 4. : *novissimis temporibus quidam discedent a fide*.

III. Probatur ex Concilio Tridentino sess. 7. can. 6. *de baptismo : si quis dixerit baptizatum non posse, etiamsi velit, gratiam amittere, quantumcumque peccet, nisi velit credere; anathema sit*. Et Can. 7. *Si quis dixerit, baptizatos per baptismum ipsum solius tantum fidei debitores fieri, non autem universæ legis Christi servandæ; anathema sit*.

Obstant I. Joannis cap. 3. dicitur: *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quia semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est*. Sed qui per baptismum renascuntur, nati sunt ex Deo; ergo, qui per baptismum renascuntur, non peccant, nec possunt peccare; ergo inpeccabiles fiunt. II. I. etiam Joannis cap. 5. : *qui natus est ex Deo, non peccat, sed generatio Dei conservat eum*; atqui per baptismum nascimur Deo, & regeneramur; ergo inpeccabiles efficimur. III. Ita peccata omnia conjuncta sunt cum infidelitate, ut non possit fides cum ullo mortali peccato consistere; ergo qui receperunt fidem per baptismum, vel peccare non possunt, vel si peccant, illico amittunt fidem. IV. Fides ita conjuncta est cum justificatione, ut non possit justificatio amitti, nisi amittatur fides: ergo qui habet, & retinet fidem, nullum potest committere peccatum, adeoque perire non potest.

Respondemus ad I., testimonium illud Joannis intelligendum esse de Christo; dicitur enim v. 5. ejusdem capitis de Christo: *& scitis, quia ille apparuit, ut peccata nostra tolleret, & peccatum in eo non est*. Post quæ hæc subdit. *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est*.

Ad II., dicitur, quod verba illa intelligenda sunt in sensu composito, sicut intelligi debent illa alia verba; *non potest arbor bona malos fructus facere*; scilicet, dum manserit bona; ita ut non possit consistere justitia cum peccato mortali, nec esse justus, qui male agit. Sic exponunt Augustinus tract. 5. in epist. Joannis, & Hieronymus lib. cont. Jovinianum.

Ad III. Falsa est propositio illa Lutheri, quia potest haberi fides, & non haberi charitas: ergo potest stare fides cum peccato mortali, quod charitati opponitur, & cum ea est incompatibile, non autem cum fide. Unde Paulus docet I. ad Corinth. 13. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*: per quæ verba Paulus docet, posse haberi fidem, & non haberi charitatem. Neque Lutherus dicat, per fidem in præfatis verbis intelligi fidem miraculorum, quia Paulus dicit *omnem fidem*.

Ad IV. Falsa est etiam illa altera propositio Lutheri; & quanvis verum sit, quod non possit amitti fides, nisi amittatur justificatio, non tamen est verum, quod non possit amitti justificatio, nisi amittatur fides. Hæc autem omnia ex falso Lutheri principio proveniunt, quo putat, homines justificari per fidem: quod quidem principium in sequenti Conclusione evertemus.

Pro quarta Dissertationis parte, recentiorum Hæreticorum error est, Lutheri scilicet, Calvini, Kemnitii &c., solam fidem homini baptizato ad salutem sufficere, & nec Dei legem, nec Ecclesiæ mandata observare debere; unde asserunt, Christianos per baptismum liberari a servanda Dei lege. Unde nos contra ipsos

Dicimus IV, Christianos baptizatos teneri & legem Dei, & Ecclesiæ præcepta, servare.

I. Probatur ex Scripturis. Matth. 19. Adolescenti interroganti, *quid faciam, ut habeam vitam æternam?*, non respondit Christus, *crede tantum*, sed, *si vis ad vitam ingredi, serva mandata*. Et Discipulos suos ad baptizandum & prædicandum mittens, dicebat illis; *docentes eos servare omnia quæcunque mandavi vobis*. Epistola canonica S. Jacobi Apostoli cap. 2. dicitur; *fides si non habeat opera, mortua est*; & n. 24. : *videtis, quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum*. Insuper Matth. 18. de præceptis Ecclesiæ dicit pariter Christus: *si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & publicanus*. Et Lucæ 10. *qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit*. Ulterius Actor. 15. Apostoli decreverunt, ut Gentiles ad fidem Christi conversi & bapti-

baptizati, ab immolatitiis, a ſanguine, & ſuffocato, & a fornicatione, abſtinerent. Similia referuntur Actor. 16.; & ad Hebr. 13.: *obedite Præpoſitis veſtris, etiam diſcolis, & ſubjacete eis; ipſi enim pervigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri*. Ex quibus verbis patet apertiſſime, quod Eccleſia habeat auctoritatem condendi leges conſcientiam obligantes, adeoque Chriſtianos illis obedire debere, & ab eis non ſolvi per baptiſmum, quo Eccleſiæ membra, Filii, Cives, & ſubditi fiunt.

II. Probatur ex Concilio Tridentino ſeſs. 7. Can. 8. de bapt. *Si quis dixerit, baptizatos liberos eſſe ab omnibus ſanctæ Eccleſiæ præceptis, quæ vel ſcripta, vel tradita ſunt, ita ut ea obſervare non teneantur, niſi ſe ſua ſponte illis ſubmittere voluerint; anathema ſit*. Et ſeſs. 6. can. 20. *Si quis hominem juſtificatum, & quantumlibet perfectum, dixerit non teneri ad obſervantiam mandatorum Dei, & Eccleſiæ, ſed tantum ad credendum; quaſi vero Evangelium ſit nuda & abſoluta promiſſio vitæ æternæ ſine conditione obſervationis mandatorum: anathema ſit*.

Arguunt I. Populus Chriſtianus in libertate vocatus eſt, teſte Apoſtolo II. ad Corinth. 3., & ad Galat. 4.; ſed libertati repugnat, eſſe ſubjectum legibus Eccleſiæ, ſecundum Apoſtolum etiam I. ad Corinth. 7.: *pretio redempti eſtis; nolite fieri ſervi hominum*: ergo &c. II. Ex illo Matth. 15. *ſine cauſa colunt me, docentes doctrinam & mandata hominum*: ergo Chriſti cultores per baptiſmum ab obſervatione mandatorum Eccleſiæ liberantur. III. Ex illo Iſaiæ 33. *Deus judex noſter, Deus legifer noſter*: & Jacobi 4.: *unus eſt Legislator*: ſoli ergo Deo tenentur obedire baptizati. IV. ex cap. *duæ cauſæ* cauſa 19. q. 2.: *qui lege privata ducitur, nulla ratio exigit, ut publica conſtringatur*; ſed lege privata Spiritus Sancti ducuntur, qui per baptiſmum Filii Dei facti ſunt, & ſpiritu Dei aguntur: a legibus ergo humanis ſunt liberi: unde ait Apoſtolus I. ad Timoth. 1.: *lex juſto non eſt poſita*.

Reſpondemus ad I., libertatem chriſtianam eſſe *libertatem non a legibus, ſed a peccato*, ut Apoſtolus docet ad Rom. 6.; eſſe *libertatem a ſervitute, & captivitate Diaboli*, ut docet Chriſtus Joannis 12.; eſſe *libertatem a ſervitute legis moſaycæ*, ut docet Apoſtolus ad Galat. 3. Servi hominum eſſe non debemus, ſcilicet, ipſis ſervire non debemus contra Chriſtum, vel præ Chriſto; non autem quando juſtas leges ferunt; alioquin ſecum pugnaret Scriptura, quum dicat: *obedite Præpoſitis veſtris*.

Ad II. Improbantur a Chriſto mandata hominum divinis præceptis contraria; vel etiam traditiones inutiles Phariſæorum cum divinæ legis tranſgreſſione.

Ad III. Unus eſt Legislator ſupremus, primarius, nulli ali ſubjectus, ſcilicet Dominus noſter Jeſus Chriſtus; alii vero ſunt Legislatores ſecundarii, illius Vicarii, & miniſtri: unde Proverbior. 8. *Per me Reges regnant, & legum Conditores juſta decernunt*.

Ad IV. Reſpondet S. Thomas 1. 2. q. 96. art. 5. *Legem Spiritus Sancti ſuperiorem eſſe omni lege humana, ideoque qui eo ducuntur, non ſubduntur legi, quantum ad ea, quæ repugnant ductioni Spiritus Sancti; ſed tamen hoc ipſum eſt de ductu Spiritus Sancti, quod homines ſpirituales legibus humanis ſubdantur, ſecundum illud S. Petri I epiſt. cap. 2.: ſubjecti eſtote omni creaturæ propter Deum; Juſtis autem, ſubdit, non eſt poſita lex per modum coactionis, quia ipſi ſibi ſunt lex, dum oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, ut ait idem Apoſtolus ad Rom. 2.*

Pro quinta Diſſertationis parte, quæ eſt circa vota; an ſcilicet per baptiſmum reddantur irrita? Lutherus lib. *de captivit. babylony* cap. *de bapt.*, & lib. *de votis Monaſticis*, & Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini; & Kemnitius in examine ejuſdem Can. 9.; voluerunt; per baptiſmum liberari hominem ab omnibus votis, non ſolum quæ antea, ſed etiam quæ poſtea fecerit.

Dicimus V., per baptiſmum vota non irritari.

I. Probatur ex Scripturis. Pſalm 75.: *vovete, & reddite*, Eccleſ. 5. *Si quid voviſti Deo, non moreris reddere* Et 1. ad Corinth. cap. 5. Apoſtolus de Continentiæ voto loquens, aſſerit, *viduas, ſi nubant, damnationem habere, quia primam fidem irritam fecerunt*; quibus verbis aperte innuit, viduas illas continentiæ voto ſe obſtrinxiſſe, & ab ejus obligatione liberatas neutiquam fuiſſe.

II. Pro-

II. Probatur ex Traditione, quæ velut indispensabilem, atque jure divino adimplendam, semper agnovit votorum obligationem, nisi ab Ecclesiæ auctoritate justis de caussis relaxentur. Testis est luculentissimus Augustinus epist. 149. ad Paulinum; & narratione in Psal. 75., & serm. 250. *de diversis*, in octavis Infantium, id est recens baptizatorum, habito.

III. Probatur ex Concilio Tridentino sess. 7. can. 9. *de bapt. Si quis dixerit, ita revocandos esse homines ad baptismi suscepti memoriam, ut vota omnia, quæ post baptismum fiunt, vi promissionis in baptismo ipso jam factæ, irrita esse intelligant, quasi per ea, & fidei, quam professi sunt, detrahatur, & ipsi baptismo; anathema sit*.

Arguunt I. Deus in veteri Testamento disposuit de votis, quomodo fierent, quando facienda essent, & quibus verbis fieri debebant; in Testamento autem novo nec Christus, nec Apostoli, quicquam præscripserunt de votis, præter illam unicam promissionem, quæ fit in baptismo Matth. ult. ubi dicitur: *docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis*. II. Vel vovemus res a Deo præceptas, vel non præceptas? si primum; frustra vovemus, quum in baptismo voverimus omnia præcepta; si secundum; jam pugnamus cum baptismo, qui nos liberavit ab omnibus humanis legibus. III. Vota, quæ fiunt in baptismo, adeo sunt difficilia, quæ vix impleri ab hominibus possunt: ergo baptismus potius ad ea solvenda, quam ad ea confirmanda institutus est.

Respondemus ad I., quod nihil mirum est, si Christus, & Apostoli, nihil de votis præceperint, quia vota, quum fiant de jure naturæ, hoc sufficiebat ad imponendam hominibus maximam quidem obligationem circa illa; at falsum est, nihil Apostolos præscripsisse de votis, ut patet in loco Apostoli I. ad Timoth. 5. in probationibus adducto, quem omnes Interpretes de voto continentiæ explicant.

Ad II. Voventur & res præceptæ, & non præceptæ, modo sint bonæ; præceptæ non voventur frustra, quia homo per votum magis ligatur, & certior redditur implendi illud; tum etiam quia, quod fit ex præcepto, & ex voto, est actus duarum virtutum, & proinde excellentius. Voventur etiam non præceptæ, & non est contra professionem baptismi, quia baptismus, ut diximus, liberat a peccato, non ab iis rebus, quæ juvant ad vitanda peccata, & quæ magis Deo nos subjiciunt. Immo violatio votorum pugnat cum baptismo, quia in baptismo profitemur, nos servaturos omnia Dei mandata, quorum unum est, ut vota solvantur: unde, ut diximus, Psal. 75. legitur; *vovete, & reddite*; & Ecclesiast. 5.: *si quid voveris Deo, non moreris reddere*.

Ad III. Falsum est omnino, hominem in baptismo promittere, plusquam possit adimplere; contrarium enim definitum jam fuit in Concilio Arausicano II. Can. 25., ubi dicitur; quod possit homo baptizatus servare omnia Dei mandata. Et hoc fundatur tum in verbis Christi, qui Matth. 11. vocat legem suam, *jugum suave, & onus leve*; & in verbis Apostoli, qui ad Rom. 8. scribit, quod Christus sit mortuus, *ut justificatio legis impleretur in nobis*.

Pro sexta Dissertationis parte; Lutherus lib: *de Captivitate babylonica* cap. *de baptismo*; Calvinus lib. 4. Institut. c. 15.; Kemnitius in Censura Can. 10., voluerunt, baptismum non aliter justificare, quam subjiciendo ante oculos promissionem, & eo modo excitando fidem, quæ sola justificat. Unde colligunt I., quum quis peccat post baptismum, posse per memoriam baptismi iterum redire ad ipsam gratiam baptismi; nam sicut ipse baptismus, inquiunt, subjicit ante oculos promissionem, & fidem, id etiam præstat memoria ipsius, adeoque etiam justificat; si quis enim visa imagine Christi movetur ad amorem, quum deinde imaginem non videt, illius memoria etiam ad amorem movebitur. II. Colligunt, Sacramentum pœnitentiæ nihil esse aliud, nisi ipsum baptisma, memoria, & fide, repetitum, & sicut post baptismum non remanet ulla satisfactio, nec sunt necessariæ Indulgentiæ, nec Purgatorium post hanc vitam, ita existimant, post pœnitentiam, idest post memoriam baptismi, nullam superesse satisfactionem. III. Denique asserunt, non recte dictum esse a Hieronymo, & Tertulliano, *secundam tabulam post nau-*

naufragium ; nam baptismi navis nunquam frangitur ; sed, qui peccant, ab illa navi excidunt ; unde non est opus, quum resipiscunt, ut quærant aliquam tabulam, sed redire possunt ad ipsam navim, quæ integra eos expectat. Sed contra hos

Dicimus VI., solam baptismi memoriam non sufficere ad remissionem peccatorum, quæ post baptismum committuntur.

I. Probatur ex Scripturis. Ad Hebr. 6. dicitur: *impossibile est eos, qui semel sunt illuminati .... & prolapsi sunt, iterum renovari ad pœnitentiam*; quibus verbis S. Paulus non intendit dicere, quod lapsi non possint ad pœnitentiam redire ullo modo, (hic enim erat Novatianorum error); sed solum vult asserere, quod lapsi non possint renovari ad pœnitentiam eo modo, quo renovantur, qui baptizantur; & hoc pacto exponunt verba dicta Ambrosius, & Chrysostomus; atqui frustra hæc diceret Apostolus, si subsistentiam haberet, quod Hæretici comminiscuntur: & probatur: quia per memoriam baptismi possent habere gratiam, quam per baptismum acceperunt.

II. Probatur. Ex Patribus omnium seculorum facilior erat justificatio per baptismum; peccantibus enim post baptismum semper Ecclesia gravissimos labores imposuit, antequam eos reconciliaret; quod non fuit factum in non baptizatis; sed stante sententia Novatorum, facilior esset justificatio post baptismum, quam per baptismum; & probatur; quia facilius est, baptismi memoriam revocare, quam baptismum cum toto illius apparatu suscipere.

III. Probatur. Proprie baptismus ad solius originalis peccati deletionem a Christo institutus est; unde ut simul peccata actualia ipsum præcedentia remitteret, semper fuit necessarius aliquis dolor: ergo utilis quidem est baptismi memoria ad gratias Deo agendas, & ut sit frænum ad non peccandum, sed ad justificationem est insufficiens.

Obstant I. Marci ult. dicitur: *qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit*: hæc promissio, ait Lutherus, semper manet, & semper est vera; quare qui peccando a fide, & baptismi fœdere recessit, si iterum incipiat credere, & amplecti fœdus baptismi sui, certe salvus erit. II. Judæi, quando redibant ad pœnitentiam, revocabant in memoriam exitum ab Egypto, ut Deo reconciliarentur: ergo sufficit etiam modo memoria baptismi. III. Scripturæ loquentes de effectu baptismi, modo exprimunt per tempus præsens, modo per præteritum, modo per futurum: ergo baptismus habet vim purgandi omnia peccata, præsentia, præterita, & futura. IV. Ex Augustino epist. 185. ad Bonifacium Comitem: *quidquid ab eit, qui post baptismum hic vivunt infirmitate humana contrahitur, quantumcunque culparum per ipsum lavacrum dimittitur*. Et lib. 6. cont. Julianum cap. 8.: *nullo modo reprehenditur baptisma, quia asseritur curatio, quæ fit post baptisma*. Et lib. 1. *de nuptiis & Concupiscentiis*. Cap. 33. & 34, ubi docet: *nedum peccata baptismum præcedentia, sed ipsum subsequentia, ejus virtute prorsus deleri*.

Respondemus ad I., quod licet veritas promissionis sit perpetua, tamen conditionata est, non absoluta; alioquin omnes Apostatæ salvarentur; de illis enim verum est dicere: crediderunt, & baptizati sunt; itaque intelligitur: si permanserit in fide, & fœdere baptismi, salvus erit: quod si non permanserit, non salvabitur hoc remedio, sed aliud quærere debet; nec sufficit illius baptismi recordatio, ut ad illud redire dicatur; sicut non dicitur redire ad fidem, qui cogitat, se aliquando credidisse, sed qui iterum actu incipit credere.

Ad II. Judæi non commemorabant exitum illum, quasi ea commemoratione peccata purgarentur, sed ut commemorato tam insigni beneficio, arguerent suam ingratitudinem, & eo modo ad pœnitentiam provocarentur. Cæterum si vera esset sententia Lutheri, potius debuissent commemorare circumcisionem.

Ad III. Quoad futurum, scilicet *salvus erit*, de quo videtur, quod tantum sit difficultas, dicitur, quod ly *salvus erit*, vel accipitur de salute in re, idest, de ipsa gloria æterna, quæ est futura post baptismum; at hæc non est effectus baptismi, sed finis; vel accipitur de salute in spe, idest, de ipsa gratia justificationis; sed hæc consequi-

sequitur statum post baptismum; sed peccata præterita remittit, non futura; ut quum Medicus ægroto dicit: medicinam sume, & sanaberis; salus erit de præcedenti infirmitate, non autem de futura.

Ad IV. Augustinus in iis locis non pœnitentiam excludit; sed peccatorum remissionem post baptismum commissorum uni baptismi memoriæ tribuit eo modo, quo nativitati, & his, quæ a Parentibus accepimus, tribuitur, & acceptum fertur subsequens corporis incrementum robur, & perfectio virilis, morborumque sanatio, quæ tamen nec statim, nec absque externis adminiculis, proveniunt. Natura enim, seu naturales facultates initio acceptæ, hæc operantur quidem, sed non absque nutrimento, motu, arte medica, & similibus adiumentis. Hoc pacto baptismo tribuitur peccatorum remissio, spiritualis vita per pœnitentiam recuperata, & omnis operum sequentium fructus. Et quod hic sit sensus verborum Augustini, ex ipso Augustino patet, qui laudato lib. 1. *de nuptiis & Concupiscent.* c. 33. subdit: *quid enim prodesset vel ante baptismum pœnitentia, nisi baptismus sequeretur, vel postea, nisi præcederet? &c.*

DISSERTATIO CCCL.

De Catechumenis. Quinam fuerit ritus antiquitus baptizandi Catechumenos sanos? Quinam fuerit ritus baptizandi Catechumenos infirmos? Et quænam hodie sit in Ecclesia baptizandi Catechumenos disciplina?

Omnes Adulti, qui baptismum nondum receperant, sed fidem a Pastoribus addiscebant, Catechumeni dicebantur. Catechumenus enim græce κατηχούμενος, idem est, ac *baptismum postulans*, quia auditor est verbi Dei, & ideo aliqui ex ipsis *Audientes* nominati sunt. Alii volunt, Catechumenum illum esse, cui Fidei Mysteria viva voce exponebantur, & hoc a verbis græcis ἀπὸ τοῦ κατηχεῖν, quæ important *viva voce instruere*. Aliis quoque nominibus vocabantur, nimirum Alumni, Novitioli, Catuli, Discipuli, Tyrones, Candidati Fidei, Genus electum &c. Erat Schola pro ipsis, quæ dicebatur Catechumenorum, & qui a Magistro probabantur, ad baptismum offerebantur. Hanc tamen disciplinam Hæretici non servabant, unde eos merito lib. *de Præscript. Hæretic.* irridebat Tertullianus. Tres erant ipsorum Classes; prima dicebatur *Audientium*, secunda *Catechumenorum*, tertia *Competentium*, seu *Electorum*. Audientes Fidei desiderio ardebant, synaxibus aderant, audiebant Scripturam, quam Lectores e Pulpito legebant, & Conciones, quas faciebant Episcopi, sed nomen suum nondum dederant, ut inter Catechumenos scriberentur; ejiciebantur tamen tempore Sacrificii ex Conventibus, & morabantur cum Ethnicis, & Pœnitentibus, qui etiam audientes dicebantur. Catechumeni in templis flectebant genua, & super ipsis genuflexis Orationes proferebantur, & ipsis in Synaxibus tum apud Græcos, tum apud Latinos, a Diacono dicebatur: *Catechumeni discedite*. Competentes seu Electi a reliquis separati erant, & in proxima Paschatis, aut Pentecostes solemnitate, baptizandi erant. Hæc de nomine & classibus Catechumenorum; modo devenimus ad ritus, quibus scilicet Infideles primo fiebant Audientes; quibus quoque Audientes evadebant Catechumeni

meni, & quibus tandem Catechumeni ad Competentes, seu Electos tr nubant.

Igitur Infideles, qui Christiani fieri volebant, Catechumeni Audientes ritibus quibusdā, quos Gregorius Magnus in suo Sacramentario describit, inaugurabantur. Ritus autē hi erant; primo, Audienti fides catholica exponebatur; secundo, melioris vitæ propositū promittebatur; tertio, in illius os insuflabatur; quarto, frons Crucis signo muniebatur; quinto, manus cum oratione imponebantur; sexto, Sal degustandum dabatur. Postmodum, si Audientes debebant ad Catechumenorum gradum transire, prius in sua statione discebant præcipua utriusque Testamenti capita, non tamen mysteria. Denique Catechumeni, qui volebant Competentes fieri, discebant mysteria, adeoque symbolum, quod Trinitatem & Incarnationem continet, Orationem dominicam, Sacramenta &c. De his omnibus loquuntur Concilium Laodicænum Can.46. Augustinus lib: *de fide & operibus* cap.10., *de Catechizandis Rudibus* cap.3., Cyrillus Hierosolymitanus Præfatione in Catecheses, Martinus Bracharensis cap.49., Theodulphus cap.22. ad Presbyteros Aurelianenses. Verba Concilii Laodiceni hæc sunt; *quod oportet eos, qui illuminantur, fidem discere, & quinta hebdomadis feria Episcopo nuntiare, vel Presbyteris.* Verba autem Augustini hæc sunt pariter. *Cur ergo baptizandis vel Symbolum tradimus, reddendumque reposcimus?* & Martini Bracharensis *oportet autem in ipsis diebus, ut hi, qui baptizandi sunt, Symbolum discant, & quinta feria novissimæ septimanæ Episcopo, vel Presbytero reddant.* Denique Theodulphi verba sunt. *Constitutum est, ut nullus christianus, neque baptizetur ..., nisi Symbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit, exceptis his, quos ad loquendum ætas minime perduxit.*

De Catechumenis primi & secundi generis nulli inveniuntur Canones, qui præscribant, quod aliquam subire debuissent pœnitentiam, vel asperitatem in se ostendere, vel laborem sustinere; adeoque communiter judicatur, quod nullum ex his præstiterint. De Catechumenis vero tertii generis, qui Competentes erant, legimus, quod a vino, a carnibus, & ab uxoribus etiam, aliquando abstinerent; & quod pariter quandoque publico Fidelium Cætui nudis pedibus, tonso capite, & cilicio coopertos, se offerebant; ut legitur in Conc. Carthag. IV. Can.85. *Baptizandi nomen suum dent, & diu abstinentia vini, & carnium, ac manus impositione, crebra examinatione baptismum percipiant.* Asserit pariter Augustinus lib: *de fide & operibus* cap.6. *Sine dubio admitterentur, si per ipsos dies, quibus eandem gratiam percepturi, suis nominibus datis, abstinentia, jejuniis, exorcismisque purgantur, cum suis legitimis & veris uxoribus se concubituros, atque hujus rei, quamvis alio tempore licitæ, paucis ipsis solemnibus diebus, nullam continentiam servaturos profiterentur.* Et Tertullianus primitus scripserat lib: *de baptismo* cap.20. *Ingressuros baptismum, orationibus crebris, jejuniis, & geniculationibus, & pervigiliis orare oportet, & cum Confessione omnium retro delictorum, ut exponant etiam baptismum Joannis: tingebantur, inquit, confitentes delicta sua. Nobis gratulandum est, si nunc publice confitemur iniquitates, aut turpitudines nostras. Simul enim & de pristinis satisfacimus conflictatione carnis & Spiritus, & subsecuturis tentationibus munimenta perstruimus. Vigilate & orate, inquit, nec incidatis in tentationem. Et ideo (credo) tentati sunt, quoniam abdormierunt, ut apprehensum Dominum destituerint, & qui cum eo perstiterit, & gladio sit usus, ter etiam negaverit: nam & præcesserat dictum: neminem intentatum regna cælesti consecuturum. Ipsum Dominum post lavacrum statim tentationes circumsteterunt quadraginta diebus jejuniis functum. Ergo & nos, dicet aliquis, a lavacro potius jejunare oportet, & quis enim prohibet, nisi necessitas gaudii, & gratulatio salutis? Sed Dominus, quantum existimo, de figura Israelis exprobrationem in ipsum retorsit. Nanque Populus mare transgressus, in solitudinem translatus per quadraginta annos, illic quam divinis copiis aleretur, nihilominus ventris, & gulæ meminerat, quam Dei. Deinde Dominus post aquam segregatus in deserto, quadraginta dierum jejunia emensus, ostendit non pane vivere hominem Dei, sed Dei verbo, tentationesque plenitudini & immoderantiæ ventris appositas abstinentia elidi. Igitur benedicti, quos gra-*

tia Dei expectat, eum de illo sanctissimo lavacro novi natalis ascenditis, & primas manus apud matrem cum fratribus aperitis, petite de patre, petite de Domino, peculia, gratias, distributiones charismatum subjiciente. Petite, & accipietis, inquit; quæsistis enim, & invenistis; pulsastis & apertum est vobis. Tantum oro, & cum petitis, etiam Tertulliani peccatoris memineritis.

Si autem Catechumeni isti in aliqua peccata incidissent, non eadem erat in omnibus Ecclesiis disciplina. Apud Hispanias Catechumeno Delatori per quinquiennium baptismus differebatur, & relapso differebatur usque ad vitæ finem. Sic Concilium Illiberitanum Can. 73., & 68. in Oriente vero Competentes graviter delinquentes ad Catechumenos retrahebantur; Catechumeni ad Audientes; Audientes autem ab Ecclesia ejiciebantur, & habebantur ut Ethnici. Sic Nicænum I. Can. 14. Neocæsariense cap. 5. Ipsis autem in fine vitæ constitutis, baptismus conferebatur, ut constat ex Concilio Illiberitano C. 35. Tempus tandem, quo quilibet ex ipsis in sua classe remanebant, non idem ubique fuit. Catechumenis proprie dictis tres menses in suo gradu præscripsit Clemens Papa I. in sua epistola 3., si ipsius genuinus est fœtus; Concilium Illeberitanum Can. 42. illis indiscriminatim, si tamen honeste in Gentilitate vixissent, biennium statuit; Agathense anno 506. habitum Can. 35. Judæos per octo menses in Catechumenatu probandos jussit. Nicænum I. Episcoporum prudentiæ remisit. Græci Competentibus dies quadraginta assignarunt; ut ex Cyrillo in Præfatione ad Catecheses. Latini idem spatium voluerunt, ut ex Augustino serm. 3. ad Neophitos. Denique circa seculum VI. recensita disciplina circa baptismum mutari cæpit. Competentium statio ad pauciores dies restricta est; incipiebat enim a feria quarta tertiæ hebdomadæ Quadragesimæ, & hæc feria tempus primi scrutinii dicebatur, quia septem debebant esse scrutinia, seu septem vicibus colligi debebāt suffragia. inter quæ solemnius quod tertia vice fiebat, hoc est feria quarta hebdomadæ quartæ: solemnissimum vero habebatur, quod septima fiebat, hoc est Sabato Sancto. Hanc autem disciplinam in Catechumenis propter duo servarunt antiqui Patres; primum, propter se ipsos, quia gravissimo sacrilegio se exponebant, si scelera adhuc amantibus baptismum conferrent; secundo, propter ipsos baptizatos, quos aperto etiam sceleri devinciebant, si eos nondum sufficienter probatos baptizarent. Fuerunt nihilominus non pauci, qui negarunt baptisma omnibus omnino Adultis sive sanis, sive infirmis, aut probis, aut improbis, de vita periclitantibus, olim primis Ecclesiæ seculis indiscriminatim concessum fuisse, præsertim Catechumenis, qui deditam vitam sceleribus duxerat, & Ethnicis, qui nunquam Catechumeni fuerant, sed tantum in mortis lectulo, aliquo se baptismatis desiderio teneri asserebant. At alii contrarium docent, tanquam in ecclesiasticis monumentis magis fundatum; ideo nos cum his ultimis.

Dicimus I., baptisma nulli in extrema necessitate constituto usquam negatum fuisse.

I. Probatur Conclusio. De Catechumenis de vita periclitantibus, quamvis præfinitum cuique stationi tempus non fuisset expletū, his porro baptismi Sacramento consultum fuisse, asserit Cyprianus epist. 13. ubi ait: *si qui fuerint periculo præventi, & in exitu constituti, vigilantia vestra non desit*. Immo Augustinus asserit lib. 1. *de adulterinis Conjugiis* ad Pollentium cap. 26., quod si Catechumeni obmutescebant, ob subitam mortis infirmitatem, baptismo nihilominus donabantur. *Catechumenis ergo in hujus vitæ ultimo constitutis, si morbo, seu casu aliquo, sic oppressi sunt, ut quamvis adhuc vivant, petere sibi tamen baptismum, vel ad interrogata respondere non possint, prosit eis, quorum in fide christiana jam nota voluntas est, ut eo modo baptizentur, quomodo baptizantur Infantes, quorum voluntas nulla adhuc patuit.* Et cap. 28. ejusdem libri asserit, quod baptismus fuerit etiam ministratus Catechumenis illis, qui scelestissime vixerant, usque ad subitum morbum, ob cujus violentiam vocis usum, & rationis amiserant. *Sed ut sermo noster ad hoc potius claudatur, ad quod sumpsit exordium, ego non solum alios Catechumenos, verum etiam ipsos, qui viventium conjugiis*

jugiis copulati retinent adulterina consortia, cum salvos corpore in his permanentes non admittimus ad baptismum, tamen si desperati, & intra se pœnitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto, ut etiam hoc peccatum cum cæteris lavacro regenerationis abluatur .... Quis enim novit, utrum fortassis adulterinæ carnis illecebra usque ad baptismum statuerant detinere? .... Quæ autem baptismatis eadem reconciliationis est causa, si forte pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit. Nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet mater Ecclesia.

II. Probatur de Ethnicis, qui nunquam Catechumeni fuerant, at in solo mortis lectulo baptizari desiderabant, & vel per se, vel per testes, desiderium suum manifestabant. De his quidem Siricius, Romanus Pontifex, sub finem IV. seculi hæc scribebat in epistol. 1. ad Hymerium, Tarraconensem cap. 2. *Quicunque etiam discrimen naufragii, hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, vel cujuslibet corporalis ægritudinis desperationem inciderint, & sibi unico credulitatis auxilio poposcerint subveniri: eodem, quo poscunt, momento temporis expetitæ regenerationis præmio consequantur.* Et Concilium Arelatense I. Can. 6. *De his, qui in infirmitate credere volunt, placuit his debere manus imponi*; quod si per manus impositionem intelligitur Confirmatio, a fortiori intelligi debet baptismus, qui aliis omnibus Sacramentis præsupponi debet.

Obstant I. Fieri potest, ut Catechumenus subito obmutescens, vel insaniens, interius baptizari nolit: ergo in hac incertitudine non debet ipsi baptismus conferri, quum ejus requiratur consensus. II. Deus prohibet Sacramenta dari canibus: ergo & baptisma Catechumenis usque ad subitum morbum flagitiose viventibus. III. Ex Concilio Illiberitano Can. 39. habetur: *Gentiles si in infirmitate desideraverint sibi manum imponi, si fuerit eorum ex aliqua parte vita honesta, placuit eis manum imponi, & fieri Christianos*: ergo supponit hic Canon, non debere manum imponi, ut fiant Christiani, his, qui inhoneste vixerint. IV. Talibus flagitiose viventibus primis Ecclesiæ seculis nec etiam in fine vitæ absolutio sacramentalis dabatur, si dum sani essent, non se emendassent, ut docet Petavius, Albaspinæus, aliique: ergo etiam baptismus negabatur, quia non minus necessaria erat absolutio lapsis, quam baptismus infidelibus.

Respondemus ad I. cum Augustino loco supracitato, quod etiam si incertitudo æqualiter stet pro utraque parte, quod tamen non concedimus, multo satius est tamen baptismum nolenti dare, quam volenti denegare. Hæc sunt verba Augustini. *Sed non solum incredibile est, nec in fine vitæ hujus baptizari Catechumenum velle, verum etiam si voluntas ejus incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare: ubi velit, an nolit, sic non apparet, & tamen credibilius sit eum, si posset, velle se potius dicturum eo Sacramenta percipere, sine quibus jam credidit, non se oportere de corpore exire.*

Ad II. idem Augustinus occurrit primo cum retorsione, quia etiam Dominus Eucharistiam Judæ indigno tradidit. Secundo, quod per illa verba intelligatur, lucem intelligentiæ spiritualis immunda corda non portare. Et hæc sunt pariter verba Augustini loco citato. *Si autem Dominus ubi ait, nolite dare sanctum canibus, hoc, quod isti cavendum putant, vellet intelligi, non ipse sua traditori dedisset, quod in suam ille perniciem, sine culpa dantis, cum dignis indignus accepit. Unde cum hoc diceret Dominus, credendum est significare voluisse, quod lucem intelligentiæ spiritalis immunda corda non portant; et si portandam Doctor ingesserit, quia non recte accipiunt, quia non capiunt, vel reprehensionis morsibus lacerant, vel contemnenda conculcant.*

Ad III. dicitur, præfatum Canonem de Confirmatione, non de baptismo, esse intelligendum; negarunt enim Patres illi Confirmationem ei, qui post baptismum flagitiis se dederat, & in exitu positus Confirmationem petebat. Nec huic responsioni, officit, quod in dicto Canone dicitur, *& fieri Christianos*, quia loquitur non de Christiano simpliciter, sed secundum quid, hoc est de perfecto Christiano, quem statum Neophiti per Confirmationem consequuntur. Nec officit etiam, quod dicantur *Gentiles*; ait enim Albaspinæus sic hominem illum baptizatum appellari, quia extra ordinem, & sine Catechumenatu fuerat baptizatus,

zatus, nec de omnibus fidei elementis instructus.

Ad IV. Omisso pro modo Antecedenti, de quo fusius agetur, quando de Sacramento Pœnitentiæ erit sermo, negatur paritas; & ratio est, quia graviora sunt peccata, quæ baptismũ sequuntur, quã quæ præcedunt, & ideo non pari modo cum utrisque procedendum esse antiPatres existimarunt. Juenimus in Coment. Differtatione 2. *de baptis.* q. 7. art. 2., hæc inter utrosque discriminum capita recenset. „ Primo enim quorundam immanium scelerum reis nonnullæ Ecclesiæ reconciliationem, etiam in vitæ exitu, negarunt, sive sani, sive infirmi, eam exposcerent. Secundo post reconciliationem semel datam, aliam a quibusdam Ecclesiis concessam non fuisse interato in eadem crimina lapsis, docent Albaspinæus, Petavius, & alii. Tertio, antiqui Patres per aliquot secula, in flagitia post baptismum lapsis absolutionem non impertiebantur, si de ea, dum sani essent, non curaverant. Quamobrem vero sic se Patres gesserint; cur per baptismum omnibus omnino Catechumenis in exitu positis consultum voluere, lapsos autem post baptismum in eadem periodo constitutos reconciliatione donare detractaverint, ea fuit caussa, quod scelera, quæ baptismum subsequuntur, iis, quæ illud præcesserunt, multo graviora sint. Par igitur fuit, ut acerbiore pœna antiqui Patres in ea animadverterent. Illi responsioni robur addi potest ex Concilio Eliberitano, quod quidem licet multis post baptismum lapsis, (ut in variis ab eo editis canonibus legere est) etiam in exitu vitæ negandum esse reconciliationem statuerit, ideo tamen præcepit, omnibus omnino dari baptisma, quod, (ut ait Canone 45.) *in veterem hominem deliquisse videantur*. Eandem praxim, conferendi nempe baptisma in extremis posito, sive esset Gentilis, sive Judæus, sive Apostata, sive aliquando fuisset Catechumenus, qui (ut inquit idem Canon 45.) *per infinita tempora ad Ecclesiam nunquam accessisset*, sive non fuisset Catechumenus, non Catholici modo, sed etiam hæretici, qui strictiorem in peccatores jactabant disciplinam, Montanistas dico, & Novatianos, eandem, inquam, praxim amplexi sunt, quamvis alioquin, post baptismum in quædam immania scelera lapsos ab Ecclesiæ Pastoribus absolutione donari non posse, contenderent. „ Et hæc quidem de iis, quæ antiquitus circa Catechumenos observabantur. Venientes modo ad disciplinam, quæ ad præsens in baptizandis Catechumenis observari debet,

Dicimus II. nulli Adulto conferendum esse baptisma, quin prius Trinitatis & Incarnationis mysteria edoctus fuerit, & quin veterem vitam detestetur, & novam, Dei mandata servando, inchoare promittat,

I. Conclusionis pars probatur I. Augustinus asserit, quod etiam quando urgebat mortis periculum Ecclesia requirebat Fidei professionem ab eo, qui baptizandus erat, etiam si hic nunquam fuisset Catechumenus, aut nihil unquam de Christiana Religione audivisset. Hæc sunt verba Augustini lib. *de fide & operibus* cap. 6. *Fit hoc, ubicumque forte dies urget extremus, ut ad verba paucissima, quibus tamen omnia continentur, credat, Sacramentumque percipiat*. Ex quibus Augustini verbis eruitur, quod si Ecclesia exigebat fidei professionem in eo, qui in mortis periculo baptizabatur, multo magis requirebat in illis, qui Catechumeni, & sani, baptizabantur.

Secunda Conclusionis pars I. probatur ex eodem Augustino, contra aliquos scribente, qui suo tempore sola fide contenti erant in Catechumenis baptizandis; quapropter ipse lib. *de fide & operibus* cap. 6. dicit: *quid autem aliud agit totum tempus, quo Catechumenorum locum & nomen tenent, nisi ut audiant quæ fides, & qualis vita debeat esse Christiani, ut cum se ipsos probaverint, tunc de mensa Domini manducent, & de Calice bibant . . . . Quod autem fit per omne tempus, quod in Ecclesia salubriter constitutum est, ut ad nomen Christi accedentes, Catechumenorum gradus accipiant. Hoc fit multo diligentius, & instantius his diebus, quibus Competentes vocantur, cum ad percipiendum baptismum sua nomina jam dederunt*.

II. Probatur ex Concilio Tridentino sess. 6. c. 6. *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia & adjuti, fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse,*

esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt; atque illud in primis, a Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu, & dum peccatores se esse intelligentes a divina Justitiæ timere, quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod, & detestationem, hoc est, per eam pœnitentiam, quam ante baptismum agi oportet. Denique dum proponunt suscipere baptismum, inchoare novam vitam, & servare divina mandata.

III. Probatur ex Instructionibus Missionariorum in Regnis Tunchini, & Cochinnæ, Francisci scilicet Episcopi Heliopolitani, & Petri Episcopi Berytensis; quas Instructiones celeberrimus Cardinalis Bona de mandato Sacræ Congregationis de Propaganda fide examinavit, & apostolico spiritu scriptas fuisse, testatus est. In his autem Instructionibus hæc leguntur, quæ refert citatus Jueninus loco nuper adducto art. 3. „ Conqueruntur ambo illi Apostolici Viri in editis a se Instructionibus, conqueruntur, inquam, de Missionariis quibusdam, qui ut de numero a se baptizatorum, potius quam de virtute glorientur, obvium quemque, & sine ullo fere delectu, modo baptismum peteret, abluebant. Longe absunt (inquiunt) a pia illa & tam necessaria antiquorum sollicitudine quidam Indiarum Operarii, qui obvios quosque, vix explorata illorum voluntate, una aut altera instructione contenti, sacro baptismi fonte abluunt. Quamobrem etsi hodie Sacerdotibus committatur judicium de Catechumenorum eruditione, aliisque necessariis conditionibus, adeoque & de tempore Catechismi ferendi, ut iis sanctum baptisma conferatur; rectius tamen & securius nobis visum est cum Patribus & Conciliis, Catechismi tempus non breviori, quam quadraginta dierum spatio vulgo definire, nec alios ad baptismum admittendos esse, nisi qui ante quadraginta dies nomen dederint. Cum etiam experientia, quæ sacris Canonibus consonat, satis notum sit, diuturniorem moram esse perutilem, tum ad obtinendum in Christiana fide perserverantiam; atque adeo, hac in re habenda erit ratio venientium ad fidem; qui enim laudatam antea vitam duxerint, ferentque pro se docilitatem, atque pietatem, prædicti temporis institutio eis sufficiet, ac interdum brevior, si tamen antea sat bene instituti sint, & quod rarissime contingit, urgentissima necessitas postulabit. Diutius probari debent rudiores, & obtusioris, tradiorisque ingenii, servi, & qui temporalis pœnæ vitandæ gratia, fidem videntur amplecti velle, aut sperant aliquid lucri & commodi se consecuturos ex eo, quod Christiani fiant, ii denique, qui levis & inconstantis animi signa aliqua dederunt. Incredibile dictu est, quantum in eorum numerandis multis a se baptizatis cura, in excolendis incuria & segnities, in delectu nimia credulitas, præmatura baptismatis administratione offecerint fidei, bene, ut par est, stabiliendæ, nec non etiam nomini Christiano; enim vero comprobatum est experientia, Christianos pejores non inveniri, quam qui ante competentem instructionem ad baptismum admissi sunt; quippe qua facilitate Christo nomen dederunt, eadem ut plurimum nuntium ei remittunt, & videre est aliquos, qui & Christianorum simul, & Idolorum templa solent frequentare, quodque miserabilius est, deteriores multo sunt, quam ante baptismum, & correctionis omnino impatientes. Cæterum utut ardentibus votis Catechumeni baptismum expetant, & prærequisitis institutionibus sint eruditi; his tamen Sacramentum hoc Missionarii prius non concedant, quin pertentata illius desiderii efficacia, compererint, eos Idola foras ejecisse, atque detestari; Gentilium superstitiones procul ablegasse, & quæcunque e diabolica officina prodeunt sacrilegia, si cætera id genus proculcasse; una retenta uxore, alias domo expulisse, omnes inimicitias ex animo deposuisse; pro illatis injuriis, quantum licuit, satisfecisse; acquisita injuste, vel dominis invitis retenta, restituisse. Sicut a sacro baptismatis fonte reiciendi sunt; qui vitiis ac peccatis obstinate adhærent, ita procul ab eo expellendi, qui nolunt inte-

„ rio-

,, rioris conversionis signa operibus da-
,, re, cum inde pateat infectam peccati
,, amore voluntatem adhuc gerere, ne-
,, que admittendi etiam illi erunt, qui,
,, quod a se exigitur jure, possuntque
,, præstare ante baptismi susceptionem,
,, non nisi eo suscepto effecturos se spon-
,, dent, ne qua iis insit amaritudinis ra-
,, dix; nimirum docuit Missionariorum
,, experientia, in Infidelium Regnis Ca-
,, techumenos ex baptismi desiderio
,, multa polliceri, quæ nisi ante baptis-
,, mum impleant, nunquam postea man-
,, dant executioni. Neque enim hæc
,, mora periculum, (quod quidem pue-
,, ris jam imminere diximus) conjuctum
,, habet cum illis, qui rationis usu præ-
,, diti sunt, baptismi suscipiendi propo-
,, situm, atque consilium, & male an-
,, teactæ vitæ pœnitentia satis futura sit
,, ad gratiam & justitiam, si repentinus
,, aliquis casus impediat, quominus sa-
,, lutari aqua ablui possint; contra vero
,, hæc dilatio aliquas videtur utilitates
,, fterre; primum enim quantum ab
,, Ecclesia providendum est, ne quis ad
,, hoc Sacramentum ficto, & simulato
,, animo accedat, eorum voluntas, qua
,, ad baptismum accedunt, magis ex-
,, ploratur, atque perspicitur, deinde
,, in fidei doctrina, quam profiteri de-
,, bent, & Christianæ vitæ institutioni-
,, bus erudiuntur perfectius. Præterea
,, major Religionis cultus Sacramento
,, tribuitur, si constitutis tantum Paschæ
,, & Pentecostes diebus solemni cœri-
,, monia baptismum suscipiant.,,

Opponunt I. Quæcunque fiebant antiquitus, erant ex Canonum præscripto; sed modo antiqui Canones observantiam non habent: ergo ex praxi priorum seculorum non bene deducitur consequentia ad usum præsentiũ temporum. II. Antiquibus fiebant scrutinia circa vitas, & mores Catechumenorum, ut ad baptismum admitterentur; at nostris temporibus hæc scrutinia non fiunt: ergo signum est quod cessavit asperitas priorum Canonum, adeoque præsens Ecclesiæ disciplina non debet juxta veterem regulari. III. Catechumeni in infirmitate & mortis periculo baptizati ante tempus Catechumenatus completi, quando convalebant, iterum ad Catechumenatum remittebantur; atqui hoc ad præsens non observatur ratione rigoris priorum Canonum: ergo neque alia, quæ nos diximus, propter eandem rationem observari debent. IV. Tempus, quo durabat Catechumenatus, varium fuit antiquitus, secundum variam Ecclesiarum disciplinam; quod est signum, quod rigor ille pro Catechumenis non erat universalis, sed pro variis Ecclesiarum consuetudinibus attemperabatur cum indulgentia, quam occasio ferebat; ergo sic pariter pro præsentibus temporibus dicendum est.

Respondemus ad I., absolute negando, quod asseritur; & ratio est, quia fides in Trinitatem, & Incarnationem non solum necessaria est necessitate præcepti, etiam divini, sed quoque necessitate medii, juxta illa, quæ nos diximus Tom. 3. Dissert. 196., ad quam Legentes remittimus.

Ad II. Verum est, quod antiquitus fiebant scrutinia, ut Catechumeni Competentes ad baptismum admitterentur, ut testatur Rupertus Abbas lib. 4. *divinis officiis* cap. 18. *Quarta ergo feria novæ Ecclesiæ celebrantur initia, quæ appellantur scrutinia: scrutinia a scrutando dicuntur, quia perscrutandum erat in his, qui accedebant, ne qua radix amaritudinis subesset, veluti fuit in Simone Mago*. Et pariter colligitur ex Ordine Romano, in quo legitur. *Ita tamen agendum est, ut a primo scrutinio, quod incipit tertia hebdomada in quadragesima, usque in Sabbatum sanctum in vigilia Paschæ septem scrutinia esse debeant, secundum formam septem donorum Spiritus Sancti*. Attamen tunc scrutinia fiebant occasione diuturnitatis temporis, quo Catechumenatus durabat; quod quum non sit modo, non est mirum si ad præsens hæc scrutinia non fiant. Non fit tamen per hoc, quod Catechumenorum mores non investigentur, ut ipsis possit per Pastorem baptismus conferri, vel denegari, quamvis per alios modos, quam per scrutinium fiat.

Ad III. dicitur, quod Catechumeni, qui per infirmitatis & mortis periculum ante tempus baptizabantur, quando convalebant, ad Catechumenatũ non remittebantur; & ratio est, quia Ecclesia semper credidit per baptismum deleri omnem culpam, & pœnam, & per consequens baptizati pro peccatis commissis ante baptismum nullis pœnis tenebantur obnoxii; unde statuit

Con-

Concilium Laodicenum can.47.:*oportet eos, qui in morbo baptismum accipiunt & deinde resurgunt, fidem ediscere, & nosse; quod divino munere digni habiti sunt.*

Ad IV. Non negamus, quod circa tempus Catechumenatus varia fuit Ecclesiarum disciplina. Aliquando ratione necessitatis,& cognitionis fidei & bonæ voluntatis baptizandorum, iis statim baptismus administratus est, ut Cornelio Centurioni, & Eunucho Reginæ Candacis. Aliquando ob eandem necessitatem baptismus nulla mora interjecta conferebatur, & deinde fiebat instructio. Postmodum Concilium Nicænum generale primũ can.2. voluit, ut Catechumenatus non per exiguum tempus duraret; Concilium Illiberitanum Can. 42. statuit biennium: in epist.3., quæ tribuitur Clementi Papæ, sex menses præscribuntur; Concilium Agathense cap. 34. determinavit octo menses pro Judæis. Cæterum tam in Oriente, quam in Occidente observatum fuit, ut Catechumenatus tempus solum esset quadraginta diebus, ut colligitur ex Hieronymo in epist.ad Pammachium; ex CyrilloHierosolymitano Catechesi 1. mystagogica; ex Augustino sermone 13. ad Neophytos; ex Siricio Papa epist. ad Hymerium, Episcopum Tarraconensem cap.2. Tandem hoc idem tempus fuit deductum ad decem & octo dies, quia feria quarta quartæ hebdomadæ quadragesimæ Catechismus incohabat; & hoc colligitur ex Amalario lib. *de Ecclesiast. officiis* cap.8.; ex Yvone Carnutensi sermone *de Sacram. Neophytor.*; ex Ruperto Abate lib. 4. *de divinis officiis* cap.18., ex Hugone Victorino lib. *de Sacram.* cap.17., & hoc pro illis, qui in Paschate baptizabantur; pro illis vero, qui baptizabantur in Pentecoste,per alios etiam decem & octo dies ad baptismum præparabantur. Unde apparet, quod nulla fere est differentia circa Catechumenatus tempus inter veterem & novam Ecclesiæ disciplinam.

DISSERTATIO CCCLI.

De Baptismi Cæremoniis. Quinam fuerint errores Hæreticorum circa cæremonias baptismi? De Græcorum ritibus in baptizando, quinam sint, & an admittendi? De Catholicorum Latinorum ritibus, quinam sint, & an sub præcepto exercendi?

PRimo, ultra errores illos, quos retulimus in aquæ baptismalis benedictione,sunt & etiam alii errores contra alias baptismi cæremonias, & præcipue *Novatiani* improbabant olei, & Chrismatis benedictionem, unde baptizatis sacrum Chrisma non præbebant, ut refert Theodoretus lib. 3 Hæreticar. fabular. *De Donatistis* Optatus Milevitanus lib. 2. testatur, quod per fenestram jactaverunt Chrismatis ampullam, ut eam frangerent. *De Petrobrussianis*, & *Henricianis* scribit Petrus Cluniacensis, quod irriderent chrismatis & olei consecrationem. Ad eundem errorem accesserunt *Wiclefus*, *Lutherus*, *Calvinus*, *Beza &c.*

Secundo, *Vigilantius* deridebat usum luminum, quæ tum in baptismi administratione, tum in aliis Ecclesiæ cæremoniis,Catholici tenebant accensa, ut refert Hieronymus lib. cont Vigilantium cap. 2. Huic errori subscripsit etiam Joannes Hus serm. *de Exequiis*; Lutherus *in Confessione*; Zuinglius *in responsione ad Lutheri Confessionem*.Calvinus *in Catechismo* Ecclesiæ Genevensis *de Bapt.*; Beza epist.8.

Tertio,

Tertio, Joannes Casimirus *in Ecclesiastica reformatione* art. 8. scripsit: „ nulla Baptisteria in Ecclesia ferenda sunt. „

Quarto, Wolffangus Masculus *in locis communibus de bapt.*, & Joannes Casimirus idem Comes Palatinus, *in reformatione Ecclesiastica* art. 10., abrenuntiationes, promissiones, & insufflationes, quæ in baptismo fiunt deridebant; ut patet ex verbis tam primi, quam secundi, apud Coccium; & quidem verba primi, sunt. „ Non video, quo „ modo defendi queat, quod baptizandus infans interrogatur, num Satanæ „ operibus ac pompis renuntiet, & a „ Patrinis respondetur, quod renuntiat. Nam plane absurdum est requirere ab Infante, quod Deus ab eo non „ requirit, nec per ætatem potest ille „ exprimere. „ Verba autem secundi sunt. „ Quæstio ad baptizandum: „ *abrenuntias Diabolo*, nihil æstimabitur, „ & prorsus antiquabitur. „

Quinto, contra Exorcismos Catechumenorum impie scripserunt *Ulpianus* Ethnicus Jurisconsultus in l. *Præses Provinciæ* de variis extraordinariis Funtionibus; *Julianus Pelagianus*, apud Augustinum *de nuptiis, & concupiscentia* lib 2 cap. 28. & 29, *Masculus citatus in locis communib* cap. de bapt. „ Nec „ illud in usu fuit Apostolis, quod Ex„ orcismis inter baptizandum utuntur, „ quibus Diabol m adjurant, ut ex ba„ ptizandis infantibus egrediatur: fa„ ciunt hoc prorsus sine exemplo Chri„ sti, vel Apostolorum. Quis enim il„ lorum unquam Satanam adjuravit, ut „ egrederetur ex eo, qui peccatis esset „ obnoxius, & mente, non corpore ab „ illo obsessus? Scio exorcizandi usum „ fuisse in Ecclesia temporibus Cypria„ ni, & Augustini: verum non quæro, „ quid fecerint Patres, sed quid Chri„ stus instituerit, & quid Apostoli fece„ rint. „ *Calvinus* ad c p. 22. Actor. „ „ Papistæ suis exorcismis affligunt gra„ tiæ causam, suisque exorcismis con„ taminant Christi nomen. „ Et lib. 4. Institut. cap. 15. § 19 „ Exsufflatio ad „ baptismum januam aperire visa est; „ etsi me non latet, quam vetusta sit ad„ ventitiæ hujus farraginis origo: re„ spuere tamen mihi, & piis omnibus „ fas est, quicquid ad Christi instituto„ nem addere homines ausi sunt. „ *Magdeburgenses* Cent. 1. lib. 2. c. 6. „ De baptizandis prius Exorcizatis, neque „ exemplum extat in sacra Scriptura „ *Beza* epist. 8. „ Placuit aliis, ex Dia„ boli regno ad Christum transeuntes, „ certis exorcismis, & flatibus eripi ex „ Satanæ potestate, quæ omnia si vellem „ prosequi, quis tandem erit histrioni„ carum potius ineptiarum, quam chri„ stianorum rituum finis „ *Nicolaus Himmingius* ad cap. 2. Posterioris ad Tessalon. „ Recitantur ad baptismum „ magici fatis Exorcismi, quibus con„ taminant non parum baptismum, & „ Christi institutionem, quodammodo „ fœdant, qui vult omnes contentos „ esse simplici mandato sine addita„ mento. „

Sexto, Prædictus Wolffangus Masculus improbavit Confessionem fidei, quæ requiritur in baptismo; pariter quoque Sal, quod ponitur in ore baptizati; insuper, quod cum sputo tangantur nares & aures baptizati. Hæc sunt sua verba loco citato circa primum errorem. „ Si baptizandus sit infans, nec fidei Confessio, nec „ fides ab alio, sicut ab Adulto posca„ tur, quandoquidem omnino absur„ dum est, id requirere ab Infante, „ quod nec ipse Deus ab illo requirit, „ nec ille per ætatem vel habere, vel „ exprimere potest. Quapropter non „ video, quomodo defendi queat, quod „ baptizandus infans interrogatur, num „ credat in Deum Patrem omnipoten„ tem, creatorem cœli & terræ; & il„ lius loco a testibus ad trinam de fide „ interrogationem tertio respondetur, „ quod credat: hæc consuetudo tam „ absurda est, ut defendi nequeat. „ Circa secundum scribit. „ Salis usus in „ veteri testamento a Mose illis, qui sub „ lege erant, præscriptus. Si Christo „ placuisset ut ab ipsius Ministris ad ri„ tus Mosaicos respiceretur, & ex „ lis pro ipsorum arbitratu desumere„ tur, vel significasset hoc ipse, vel „ fecissent hoc Apostoli. Quare, & „ hunc salis usum, quem adhibent ba„ ptismo, inventioni Episcoporum tri„ buendum censemus. „ Circa tertium habet. „ Sputum, quo non illumi„ nant, sed conspurcant Infantem, ex „ miraculoso Christi facto Joannis IX. „ sumpserunt, quo ille oculos cæci na„ ti sputo, ac luto oblitos aperuit, vi„ derunt hoc factum Apostoli, & ta„ men nemo ex illis sputo suo oculos ba„ ptiza-

„ ptizando illinivit. Ipſius Chriſti ſpu„ tum quis fidelium non optet vel ſibi, vel ſuis? At ſputum ex ore peccato„ ris, ac plerumque ſcortatoris, neſcio „ an quiſquam ſit, qui admodum affe„ ctet. „ Eidem Muſculo ſubſcribunt Calvinus *in Eccleſiæ Reformatione*, & Beza epiſt. 8.; & reſponſione ad Balduinum.

Septimo, Theodorus Beza candidæ veſtis uſum in baptiſmo improbavit: unde in epiſt. 8. ſcribebat: „ Placuit aliis, „ vetere homine depoſito, novum in„ duentes amictu albo donari. Quæ „ omnia ſi velim perſequi, quis tandem „ erit hiſtrionicarum potius ineptia„ rum, quam chriſtianorum rituum „ finis?

Octavo, Bellarminus Tom. 3. Controverſiar. lib. 1. de Sacram. bapt. cap. 24. aſſerit de Wiclefo, quod omnes fere Eccleſiæ Catholicæ ritus & cæremonias circa baptiſmum rejecerit, & quod Hæretici poſteriorum temporum eaſdem damnarunt, pauciſſimis exceptis; præſertim Calvinus lib. 4. Inſtitut. cap. 15. §. 19., & Illyricus Cent. 1. lib. 2. cap. 6., & Cent. 2. c. 6. ex eo quod ritus iſti non ſint in divinis Literis, neque præcepto, neque exemplo, commendati.

Dicimus I., Cæremonias, quas adhibet Eccleſia in baptiſmi ſolemnis adminiſtratione, laudabiles eſſe, ac retinendas.

I. Probatur ex Scripturis; primo de Olei & Chriſmatis benedictione, ac uſu. Exodi 30. *Aaron & filios ejus unges, ſanctificabiſque eos, ut Sacerdotio fungantur mihi. Filiis quoque Iſrael dices: hoc oleum unctionis Sanctum erit mihi in generationes veſtras. Caro hominis non ungetur ex eo, & juxta compoſitionem ejus non facietis aliud, quia ſanctificatum eſt, & ſanctum erit vobis*. I. Regum 10. *Tulit autem Samuel lenticulam olei, & effudit ſuper caput ejus (Saulis) & deoſculatus eſt eum, & ait: ecce unxit te Dominus ſuper hæreditatem ſuam in principem, & liberabis populum ſuum de manibus inimicorum ejus*. Et cap. 16. *Erat autem* (David) *rufus & pulcher aſpectu, decoraque facie, & ait Dominus, ſurge, & unge eum: ipſe eſt enim. Tulit ergo Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum ejus, & directus eſt Spiritus Domini a die illo in David, & deinceps*. Secundo de cereorum uſu. Exodi 25. *Facies & lucernas ſeptem, & pones eas ſuper candelabrum, ut luceant ex adverſo. Emunctoria quoque, & ubi, quæ emuncta ſunt, extinguantur, fiant auro puriſſimo. Omne pondus candelabri cum univerſis vaſis ſuis habebit talentum auri puriſſimi*. Et cap. 27. *Præcipe filiis Iſrael, ut offerant tibi oleum de arboribus olivarum puriſſimum, piloque contuſum, ut ardeat lucerna ſemper in tabernaculo teſtimonii extra velum, quod oppanſum eſt teſtimonio*. Levitici 6. *Ignis autem in altari ſemper ardebit*: & cap. 24. *Locutus eſt Dominus ad Moyſen dicens: præcipe filiis Iſrael, ut offerant tibi oleum de olivis puriſſimum, ac lucidum, ad concinnandas lucernas jugiter extra velum teſtimonii in tabernaculo fœderis*.

II. Probatur ex Romanis Pontificibus, & primo de oleo, & Chriſmate. Damaſus epiſt. 4. *Chorepiſcopis non licet Sacerdotes ordinare, nec ungere, nec Chriſma conficere, nec Chriſmate baptizatorum frontes ſignare*. Innocentius I. Ad Decentium Eugubinū c. 3. *Presbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizent, Chriſmate baptizatos ungere licet: ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum, non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, quod ſolis debetur Epiſcopis*. Leo I. Serm. 4. de Nativitate Chriſti cap. 5. *Permanete ſtabiles in fide, quam confeſſi eſtis coram multis teſtibus, & in qua renati per aquam & Spiritum Sanctum accepiſtis chriſma ſalutis, & ſignaculum vitæ æternæ*. Gregorius III. epiſt. ad Bonifacium *Illos, qui baptizati ſunt, oportet per manus impoſitionem, & ſacri chriſmatis unctionem confirmari*. Innocentius III. extra lib. 1. tit. 15. de ſacra Unctione c. 1. *Cum veniſſet ad apoſtolicam Sedem Bracharenſis Epiſcopus, qui in Conſecratione ſua ſanctam non acceperat unctionem, quia apud vos non conſueverunt Pontifices, cum conſecrantur, inungi, nos, quod illi defuerat, mandavimus in eo ſuppleri, facientes caput ejus & manus per Albanenſem Epiſcopum ſacro chriſmate deliniri &c. Scire te volumus, duas eſſe ſpecies unctionis: exteriorem, quæ materialis eſt, & viſibilis; interiorem, quæ inviſibilis eſt & ſpiritualis. Exteriori videlicet inungitur corpus, interiori inviſibiliter inungitur cor .... Ad exhibendam exteriorem & viſibilem unctionem benedicitur oleum, quod dicitur Catechumenorum, vel*

vel infirmorum, & conficitur chrisma, quod ex oleo fit, & balsamo mystica ratione.... Hoc ergo chrismate ungi debet Episcopus, non tam in corpore, quam in corde, ut & interius nitorem conscientiæ, quantum ad Deum, & exterius habeat odorem famæ, quoad proximum. Hoc unguento caput & manus Episcopi consecrantur .... In novo testamento non solum Reges & Sacerdotes unguntur, sed etiam omnes Christiani, bis ante baptismum, scilicet oleo benedicto primum in pectore; deinde inter scapulas; & bis post baptismum, primum in vertice, demum in fronte. In pectore namque baptizandus inungitur, ut per Sancti Spiritus donum abjiciat errorem, & ignorantiam, & suscipiat fidem rectam: inter scapulas, ut per Spiritus Sancti gratiam excutiat negligentiam, & torporem, & bonam operationem exerceat. In vertice baptizatus inungitur, ut sit paratus omni petenti de fide reddere rationem.... In fronte ungitur baptizatus, ut libere confiteatur quod credit. Ante baptismum igitur ungitur oleo benedicto, & post baptismum chrismate sancto, quia chrisma soli competit Christiano &c. Secundo de Cereorum, & luminum usu. Gregorius Magnus lib.12. epist.9. *Cum ergo pro Ecclesia B. Pauli Apostoli sollicitudo debita nos commoveret, ne minus illic habere luminaria idem praeco fidei cerneretur, qui totum mundum lumine suæ prædicationis implevit, utile judicavimus eandem massam, quæ aquas Salvias nuncupatur, cum omnibus fundis suis luminaribus deputare.* Innocentius III. *De mysteriis missæ* lib.2. cap.8. *Ideo præferuntur duo lumina cum incenso, quia Lex & Prophetæ cum Psalmis Christi prænunciaverunt adventum &c.* Tertio de Baptisterio. Damasus epist.4. *Chorepiscopo non licet populum benedicere, nec ante Episcopum in baptisterio, aut in sacrario introire, nec præsente Episcopo infantem tingere, aut signare.* Leo Magnus epist.83. similia scribit. Gregorius Magnus lib.2. epist.56. alias 57. *Pridem præcepimus, ut de Monasterio Sancti Andreæ Baptisterium, propter Monachorum insolentias, debuisset auferri, atque in eodem loco, quo fontes sunt, Altare fundari.* Epist. 11. cap.24. *Fraternitate tua indicante didicimus in civitate Tarentina, in qua præesse dignosceris, in Ecclesia Sanctæ Mariæ baptisterium te noviter construxisse &c.* Clemens V. Tit.15. de bapt. & ejus effectu. *Præsenti prohibemus edicto, ne quis de cætero in aulis, vel cameris, aut aliis privatis domibus, sed duntaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes specialiter deputati, aliquos (nisi Regum vel Principum, quibus valeat in hoc casu deferri, liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequent ad Ecclesiam absque periculo, propter hoc accessus haberi) audeat baptizare.* Quarto de abrenunciationibus, promissionibus, & insufflationibus, quæ fiunt in Baptismo. Leo Magnus Serm.2. de Quadragesima cap. 2. *Nunc autem in toto mundo potestas diabolo antiquæ dominationis aufertur, & innumera illi captivitatis vasa rapiuntur. Renuntiatur atrocissimo prædoni a populis omnium nationum, omniumque linguarum, & nullum jam genus hominum reperitur, quod non tyrannicis legibus reluctetur, dum per omnes fines terræ regeneranda in Christo multorum millium millia præparantur, & appropinquante novæ creaturæ ortu, spiritalis nequitia, ab iis, quos possidebat, excluditur.* Gregorius Magnus lib: Sacram. de ord. ad Catechumenum faciendum. *Deinde vocato nomine ejus dicat: abrenuntias Satanæ? Respondet; abrenuntio. Et omnibus pompis ejus? Respondet: abrenuntio: & omnibus operibus ejus? Respondet: abrenuntio.* Et homilia 29. *In die Baptismatis omnibus nos antiqui hostis operibus, atque omnibus pompis abrenuntiare promisimus. Itaque unusquisque vestrum ad considerationem suam mentis oculos intendat; & si servat post baptismum, quod ante baptismum spopondit, certus jam, quia fidelis est, gaudeat. Sed ecce, si quod promisit minime servavit, si ad exercendum prava opera, ad concupiscendas mundi pompas dilapsus est, videamus si jam scit plangere, quod erravit.* Innocentius III. Serm. de die Parasceves. *Nonne in baptismo Diabolo, & operibus ejus obrenuntiasti?* Quinto de Sale. Gregorius Magnus lib: Sacramentor. de Ordine ad Catechumenum faciendum. *Inde vero benedicit sal hoc modo. Exorcizo te creatura salis, in nomine Dei Patris omnipotentis, & in charitate Domini nostri Jesu Christi, & in virtute Spiritus Sancti. Exorcizo te per Deum verum, qui te ad tutelam humani generis procreavit, & populo venienti ad credulitatem per servos*

suos

ſuis conſecrari præcepit , ut in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis efficiore ſalutare Sacramentum ad effugandum inimicum &c. Poſtea interrogat nomine eorum , & ponit de ipſo ſale in os ipſorum ; & dicit: accipe ſalem ſapientiæ in vitam æternam. Papa Deus dedit apud Coccium anno 615. epiſt. ad Gordianum , Hiſpalenſem Epiſcopum ; *Septem ſunt dona baptiſmi , a primo pabulo ſacrati ſalis , & ingreſſus ſanctæ Eccleſiæ , uſque ad Confirmationem Spiritus Sancti per Chriſma.*

III. Probatur ex Conciliis. Et primo de Olei , & chriſmatis benedictione & uſu. Concilium Generale Nicænum I. Can.68. Arabico. *Tranſacto anno , debet Sacerdos benedicere aquam , & oleum , non ſicut fit in baptiſmo , neque ſicut benedicimus chriſma , ſed ſicut oleum infirmorum* . Concilium Laodicenſe Can.48. *Oportet , qui illuminantur , poſt baptiſmus inungi ſupercæleſti chriſmate , & eſſe Regni Chriſti participes* . Concilium Generale Conſtantinopolitanum I. Can.7. *Arianos , Macedonianos , Novatianos &c. recipimus , dantes quidem libellos , & omnem hæreſim anathematizantes , quæ non ſentit , ut ſancta Dei Catholica & Apoſtolica Eccleſia , & ſignatos ſive unctos primum ſancto Chriſmate , & frontem , & oculos , & nares , & os , & aures , & eos ſignantes dicimus ; ſignaculum doni Spiritus Sancti* . Concilium Tullenſe Can.95. *Eos qui recte de fide ſententiæ accedunt , & parti eorum , qui ex hæreticis ſervantur, ſubjecta conſequentia , & conſuetudine recipientes , Arianos quidem, Macedonianos, & Novatianos, & Tetraditas, & Apollinariſtas, recipimus. dantes libellos & omnem hæreſim anathematizantes , quæ non ſentit , ut ſentit ſancta Dei univerſalis , & Apoſtolica Eccleſia , ſancto primum chriſmate & frontem , & oculos , & nares , & os , & aures imprimentes, dicimus: ſignaculum doni Spiritus Sancti* . Concilium Arelatenſe II. cap.17. *Bonoſiacos ex errore venientes , dum interrogati fidem noſtram ex toto confeſſi fuerint , eum chriſmate : & manuum impoſitione in Eccleſia recipi ſufficit* . Concilium Arauſicanum Cap.1. *Nullus miniſtrorum , qui baptizandi recipit officium , ſine Chriſmate uſquam debet progredi , quia inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari : De eo autem , qui in baptiſmate chriſmatus non fuerit , in Confirmatione Sacerdos commonebitur* . Concilium Hiſpalenſe II. cap. 7. *Siquidem nec licere iis Eccleſiam , vel altaria conſecrare , nec chriſma conficere , nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare , auctoritate Canonum præcipitur* . Concilium Toletanum IV. cap.56. *Judæi , qui jam pridem ad Chriſtianitatem venire coacti ſunt , qui jam conſtat eos divinis myſteriis & ſociatos , & baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate unctos eſſe . . . fidem , quam ſuſceperunt , tenere cogantur* . Secundo de Baptiſteriis . Concilium Arauſicanum c.19. *Catechumeni nunquam admittendi ſunt, etiam inter domeſticas orationes , alias ad baptiſterium Catechumeni nunquam admittendi.* Concilium Ilerdenſe anno 524. apud Gratianum *de Conſecratione* diſt. 4. *Omnis Presbyter , qui fontem lapideum habere nequiverit , vas conveniens ad hoc ſolummodo baptizandi officium habeat , quod extra Eccleſiam non deportetur* . Concilium Hiſpalenſe anno 625. cap 5. *Sed neque coram Epiſcopo licet Chorepiſcopis in baptiſterium introire ; nec præſente Antiſtite infantem tingere , aut ſignare* . Concilium Antiſiodorenſe anno 614. cap.14. *Non licet in Baptiſterio corpora ſepeliri* . Tertio de abrenunciationibus , promiſſionibus , & inſuflationibus . Concilium Turonenſe anno 820. cap.18. *Epiſcoporum ſit magna ſolicitudo Presbyteris ſuis tradere baptiſmi Sacramentum , & quid in eodem renuntiandum , quidve credendum ſit . Renuntiatur ergo diabolo , & omnibus operibus ejus , & omnibus pompis ejus . Opera ejus intelliguntur & ſunt ; homicidia , fornicationes , adulteria , ebrietates , & multa alia his ſimilia, quæ nimirum diabolico inſtinctu prius cogitatione mentis concipiuntur , quam opere perpetrentur . Pompæ vero ejuſdem ſunt, ſuperbia, luxuria, jactantia , elatio, vana gloria , faſtus , & alia quam plurima , quæ ex his oriri videntur* . Concilium Pariſienſe anno 829. l.1. cap.9. *Conſtat unumquemque fidelem Deo in baptiſmate duarum pactionum nexibus ſe obligare: Altera , qua abrenuntiare diabolo , & omnibus operibus ejus , & omnibus pompis ejus ; altera vero , qua ſe in Patrem , & Filium , & Spiritum Sanctum credere profitetur . Unde etiam ſub ejuſdem ſanctiſſimæ Trinitatis invocatione baptiſmatis gratiam conſequitur . Cum ergo poſt hujuſmodi abrenunciationē qui*

hulibet illecebris vitiorum illectus, na ea, quibus renuntiavit, redit, nec non & post tantæ fidei perceptionem in apostasiam prolabitur, utriusque pactionis transgressor efficitur. Tertio, de Sale in ore baptizati ponendo. Concilium Carthaginense III. cap.5. *Placuit, ut etiam per solemnissimos Paschales dies Sacramentum Catechumenis non detur, nisi solitum sal: quia si fideles per illos dies Sacramentum non mutant, nec Catechumenis oportet mutari*.

IV. Probatur ex Patribus Græcis, & quidem de Olei & chrismatis benedictione. Basilius Magnus *de Spiritu Sancto* cap.27. *Consecramus aquam baptismatis, & oleum unctionis, & ipsum, qui baptizatur, ex quibus Scripturis? , nonne a tacita traditione? Ipsam porro olei inunctionem quis sermo scripto proditus docuit? , nonne ex arcana hic traditione?* Cyrillus Hierosolymitanus Catech.2. mystagoc. *Postea exuti, uncti estis oleo, exorcismis sanctificato, a summis capillis ad infimos usque pedes peruncti estis, & participes effecti fructiferæ illius oleæ Jesu Christi. Illud vero exorcizatum oleum symbolum est pinguedinis Christi nobiscum communicatæ, & quod omne vestigium diabolicæ operationis in nobis deletum sit. Nam ut insufflationes Sanctorum, & nominis Dei invocatio, tanquam vehementissima quædam flamma urit dæmones, & in fugam convertit: sic etiam exorcizatum hoc oleum per orationem. Denique per invocationem tantam virtutem consequitur, ut non modo ardentia peccatorum vestigia expurget, verum etiam omnes invisibiles dæmones repellat*. Et Catechesi 3. mystag. *Et nobis, postquam ex aquis sacri lavacri ascendimus, datum est chrisma, quod imaginem gerit illius, quo unctus est Christus &c. Corpus quidem isto visibili unguento perungitur: anima vero sancto vivificoque Spiritu sanctificatur. Ac primum quidem fronti illinitur, ut eam abstergat, & a vobis pudorem, quem primus homo transgressor perpetuo circumferebat; simulque efficiat, ut possitis vultu non velato gloriam Dei intueri. Deinde vero aures accipiatis, de quibus dicebat Esaias: & addidit mihi Dominus aures ad audiendum: & Dominus in Evangelio: qui habet aures ad audiendum, audiat. Postea nares, ut divinum accipientes unguentum dicatis: Christi gratus odor est Deo in his, qui salvantur. Tunc vero & pectus inungitur, ut induti thoracem justitiæ, fortiter adversus insultus Diaboli consistatis &c.* Gregorius Nazianzenus Orat.40., quæ est Oratio in sanctum baptisma. *At si per baptismum teipsum præmunieris, & pulcherrimo ac firmissimo auxilio tibi in futurum caveris: animum scilicet & corpus unctione, & spiritu consignans, quemadmodum olim Israel nocturno illo cruore, qui primogenos tuebatur, quid tibi accidet?* Joannes Chrysostomus in cap.4. Matth. *Athleta ante certamen ungitur, ut luctetur: sic homo spiritualiter ideo oleo chrismatis ungitur, ut contra diabolum quasi spiritualis athleta luctetur*. Et homil.6. in 2. ad Colossenses: *inungitur baptizandus more Athletarum, ut qui stadium sunt ingressuri*. Cyrillus Alexandrinus ad cap 55. Esaiæ. *Illud unguentum Propheta significat, quo in baptismo ungimur, quod est symbolum Spiritus Sancti*. Germanus Constantinopolitanus in Theoria post initium: *ungi oleo baptizatos, est instar olei, quo Sacerdotes & Reges inungebantur, ut etiam Christus unctus est, tanquam Rex, & Sacerdos, unctione incarnationis. Est quoque ad id, ne possit diabolus nos superare peccati mortis potentia, quæ est mors ex trasgressione Adam in nos delapsa*. Joannes Damascenus Orthodoxæ fidei lib.4. cap.10. *Oleum ideo ad baptisma adhibetur, quia unctionem nostram designat, Christosque nos efficit, ac Dei misericordiam per Spiritum Sanctum nobis pollicetur. Nam & columba iis, qui salvi & incolumes a diluvio evaserunt, ramum olei attulit*. Theophilactus ad c.10. Lucæ. *Quotidie, qui baptizantur, liberantur a vulneribus animæ, oleo quidem unguenti ancti; statim autem communicantes, & divini sanguinis participes fiunt*. Secundo, de cæreorum, & luminum usu. Eusebius Cæsariensis Ecclesiasticæ Historiæ lib.6. cap.8. *In magna & solemni Paschatis vigilia oleum Diaconis & Ministris Ecclesiæ defuisse perhibent. Unde eum universam multitudinem gravis quædam ægritudo, & demissio animi occuparet, Narcissum, ferunt, his, qui luminaria apparabant; præcepisse, ut aquam ex puteo quodam, qui erat in proximo, haurirent, & ad ipsum afferrent. Quo absque mora peracto, eum super aquam oravisse, mandas visseque, ut cum vera & constanti in Dominum fide eam in luminarium vasa infunderent.*

Quod

Quod ubi fecerant, contra omnem rationem, incredibili quadam & divina virtute, naturam aquæ in olei naturam commutatam: & pro certo illius miraculi indicio Fratres complures, qui illic erant eo quidem tempore, permultum ex illo oleo reservarunt, ex quo etiam aliquantulum ad nostram usque ætatem custoditum est. Tertio, de baptisterio. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 1. mystagogica. *Primum ingressi estis in porticum domus baptisterii: & stantes versus occidentem, mandari vobis audistis, ut protensa manu, tanquam præsenti Satanæ renuntiaretis.* Joannes Chrysostomus homil.60. ad Populum Antiochenum: *nonne vides eos, qui fiunt hic filii, quomodo non servis opus demandavit, sed ipsi adstant baptisterio?* Quarto, de abrenunciationibus, promissionibus & insufilationibus. Clemens Alexandrinus lib.2. Stromaton: *maleficarum enim, ut puto, potestatum est opus, proprii habitus aliquid conari sigillatim operari, ut nos, qui eis abrenuntiavimus, in certamine superent & suos efficiant.* Et lib.1. Pedagogi cap.6. *Eodem modo nos quoque nostrorum peccatorum moti pœnitentia, ipsorum detrimentis renunciantes, baptismo percolati, ad æternam quoque lucem reccurrimus, filii ad Patrem.* Origenes Homil.12. in Numeros. *Recordetur unusquisque fidelium, cum primum venit ad aquas baptismi, cum signacula fidei prima suscepit, & ad fontem salutis accessit, quibus ibi tunc usus est verbis, & quid denuntiaverit Diabolo, non se usurum pompis ejus, ac voluptatibus pariturum.* Et homil.2. in Psal.38. *Ecce iste, inquit Diabolus, qui mihi & operibus meis renuntiavit in baptismo, meis rursus operibus se inseruit, meisque legibus paruit.* Joannes Chrysostomus in Psalm. 14. *Adducit quispiam Infantem adhuc ubera sugentem, ut baptizetur. & statim Sacerdos exigit ab infirma ætate pacta conventa, & assensionem, & minoris ætatis fidejussorem accipis susceptorem, & interrogat; renuntias satanæ &c.* Et homil.21. ad Populum Antiochenum. *Vocis illius recorderis, quam dum sacris initiareris, emisisti. Abrenuntio tibi Satana, & pompæ tuæ, & cultui tuo.* Quinto, de Sale in ore baptizati. Origenes hom.6. in Ezechiel: *Oportet ergo, eum, qui renascitur, utique in Christo renascentem, rationabile, & sincerum lac desiderare, debet sale salliri, & pannorum involucris colligari, ne dicatur ad eum, sale non est salitus, & pannis non est involutus.* Sexto, de candidæ vestis usu in Baptismo. Dionysius Areopagita, ut putatur, de Ecclesiastica Hierarchia cap.2. *Assumentes autem baptizandum Sacerdotes Susceptori, suique accessus duci, consignant, & una cum ipso illum veste baptizali, munditiæ congruam, induunt; sicque indutum rursum ad Pontificem ducunt . . . Deinceps ita initiatum candentes induunt vestes.* Joannes Chrysostomus Hom.83. in cap.26. Matth. *Hæc est dignitas vestra, hæc stabilitas, hæc corona præcipua, non ut tunicam induti candidissimam, per Ecclesiam ambuletis.*

V. Probatur ex Patribus Latinis, & primo de oleo & Chrismate. Tertullianus lib. de Bapt. cap. 7. *Exinde egressi de lavacro perungimur benedicta unctione, de pristina disciplina, qua ungi oleo de cornu in Sacerdotium solebant . . . . . Sic & in nobis carnaliter currit unctio, sed spiritaliter proficit; quomodo & ipsius baptismi carnalis actus, quod in aqua mergimur, spiritalis effectus, quod delictis liberamur.* Et lib. de Resurrectione carnis cap.8. *Sed & caro abluitur, ut anima emaculetur, caro ungitur, ut anima consecretur.* Et lib. 1. cont Marcionem cap. 14. *Sed ille quidem usque nunc nec aquam reprobavit Creatoris, qua suos abluit, nec oleum, quo suos ungit.* Cyprianus epist.70. *Ungi quoque necesse est eum, qui baptizatus sit, ut accepto Chrismate, idest unctione, esse unctus Dei, & habere in se Christi gratiam possit. Porro autem Eucharistiam, & unde baptizati unguntur, oleum in altari sanctificatur &c.* Hieronymus cont. Luciferianos cap.4. *Sine chrismate, & Episcopi jussione, neque Præsbiter, neque Diaconus, jus habet baptizandi.* Et ad cap.3. Sophoniæ. *Sacerdotes*, (intelligit per Antonomasiam Episcopos) *qui dant baptismum, & ad Eucharistiam Domini adventum imprecantur, faciunt oleum Chrismatis, manus imponunt &c.* Augustinus in Joannem Tract. 138. *Postremo quid est, quod norunt omnes, signum, nisi Crux Christi? quod signum, nisi adhibeatur sive frontibus credentium sive ipsi aquæ, ex qua regenerantur, sive oleo, quo Chrismate unguntur &c.* Et lib. 15. *de Trinitate* cap.26. *Unxit eum Deus Spiritu Sancto, non utique oleo visi-*

sibi-

sibili, sed dono gratiæ, quod visibili significatur unguento, quo baptizatos ungit Ecclesia. Beda ad cap. 8. Actorum. *Præsbyteris sive extra Episcopum, sive præsente Episcopo baptizare, & Chrismate baptizatos ungere licet, sed quod ab Episcopo fuerit consecratum: non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis*, Secundo de cereorum & luminum usu. Augustinus ad Psal. 65. *Noli festinare ad aquam; per ignem transi ad aquam, ut transeas, & aquam. Propterea & in Sacramentis, & in cathechizando, & in exorcizando adhibetur prius ignis. Nam unde plerumque immundi spiritus clamant: ardeo; si ille ignis non est? Post ignem autem exorcismi venitur ad baptismum; ut ab igne ad aquam, ab aqua ad refrigerium.* Ivo Carnotensis de Sacramentis Neophytorum. *Ad ultimum datur cereus accensus in manus baptizatis, quatenus implere doceatur illud Evangelii: sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.* Honorius Augustodunensis lib. 3. de Sabbato Paschæ. *Quidam etiam de fonte elevatis mox lumen dare solent, quatenus splendidis operum lampadibus sponso venienti occurrant.* Guilhelmus Alvernus de Sacram. Bapt. *Ut ergo ipsa gratia Spiritus Sancti sciatur ibi operari, adhibentur & alia, sal, oleum, lucerna.* Vincentius Belluacensis Histor. specul. lib. 9. cap. 23. *Cum lumen ponitur in manu parvuli, non illuminatur propter hoc anima, sed per hoc significatur quod anima illuminatur spiritualiter in baptismo.* Tertio de Baptisteriis. Augustinus *de Civitate Dei* lib. 22. cap. 8. *Carthagine Innocentia religiosissima fœmina in mamilla cancrum habebat; admonetur in somnis appropinquante Pascha, ut in parte fœminarum observanti ad baptisterium, quæcunque illi baptizata primitus occurrissent, signaret ei locum signo Crucis Christi: fecit, & sanitas confestim sequita est.* Paulinus Nolanus epist. 12. ad Sev rum. *Tu vero etiam Baptisterium Basilicis duabus interpositum condidisti, ut nos in horum quoque operum, quæ visibiliter extruuntur ædificatione superares &c.* Gregorius Turonensis Historiæ Francorum lib. 10. cap. 28. *Rex postquam convaluit, accessit Parisios, exinde ad Rotojalensem villam ipsius verbis properans, evocato puero jussit baptisterium præparari in vico Nemptodoro.* Quarto de abrenuntiationibus, promissionibus, & insufflationibus. Pacianus Parænesi de baptismo: *soluti itaque de vinculis ubi per baptismi Sacramentum ad signum Domini convenimus, diabolo, & omnibus angelis ejus renuntiamus, quibus ante servivimus, ne jam illis ulterius serviamus sanguine Christi & nomine liberati.* Ad Psal. 118. *Pactum fuit Israeli cum Deo, quando dixit ad Moysen: omnia quæcunque dixerit Dominus faciemus: sed & nunc nos paciscimur in baptismo, & abrenuntiamus diabolo, & operibus ejus: pro transgressoribus ergo hujus pacti propheta tabescebat; sicut & Paulus, qui dicebat: quis uritur, & ego non uror?* Augustinus lib. 2. de Symbolo cap. 1. *Ex qua re nobis factus est adversarius diabolus, nisi ex hac, quia videt liberos, quos tenebat ante captivos; quia videt sanos, quos suis jaculis prostraverat vulneratos: quia videt vestiri denuo immortalitate, quos nudaverat propinando iniquitatem, quia muscipulæ ejus comminutæ sunt, & nos eruti sumus? adjutorium nostrum in nomine Domini? Si adjutorium nostrum in nomine ejus est, renuntiemus diabolo, pompis, & angelis ejus. Hoc audistis, hoc & vos professi estis, renuntiare vos diabolo, pompis, & angelis ejus.* Isidorus Hispalensis lib. 2. *de officiis Ecclesiastic.* c 24. *Duæ sunt pactiones credentium: prima pactio est, qua renuntiatur Diabolo, & pompis ejus, & universæ conversationi ejus: secunda pactio est, qua se in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctam credere profitetur.* Quinto de Sale. Ambrosius de cap. 22. Lucæ loquens de baptismo: per te fætor tabidæ carnis aboletur, & pereuntia situ viscera asperso sale in multam servantur ætatem. Isidorus Hispalensis lib. 2. de divinis officiis cap. 29. *Sal autem in mysterio Catechumenis dandus a Patribus ideo est institutus, ut ejus gustu condimentum Sapientiæ percipiant, neque desipiant a sapore Christi, nec sint fatui, & retro respiciant sicut uxor Loth.* Beda in lib. Regum. *Sal Sapientiæ cælestis, quomodo initiantur Catechumeni, in cunctis operum nostrorum sacrificiis offerre jubentur.* Sexto de Sputo, quo nares, & aures tanguntur. Ambrosius lib. 1. de Sacram. cap. 1. *Ergo quid egimus Sabato? nempe apertionem. Quæ mysteria celebrata sunt apertionis, quando tibi aures tetigit Sacerdos & nares. Quod signi-*

significat in Evangelio Dominus noster Jesus Christus, cum ei oblatus esset surdus, & mutus, & tetigit aures ejus, & os ejus. Aures quia surdus erat; os, quia mutus erat, & ait ephata, quod hebraicum verbum est, & latine dicitur adaperire. Ideo ergo tibi Sacerdos aures tetigit, ut aperirentur aures tuæ ad sermonem, & ad eloquium Sacerdotis .... Nares, ut bonum odorem accipias pietatis æternæ. Beda homil. in Evangelium Dominicæ XII. post Trinitatis Festum. *Unde credo mos increbuerit Ecclesiæ, ut Sacerdotes illius his, qui percipiendis baptismi Sacramentis præparant, prius, inter cætera consecrationis exordia, de saliva oris sui nares tangant, & aures dicentes ephata, saliva quidem oris sui gustum, quo initiandi sunt, supernæ sapientiæ designant; per tactum vero narium, ut abjectis delectationibus noxiis, solum Christi semper amplectantur odorem &c.* Septimo de candidæ vestis usu. Hugo Victorinus de Sacramentis Fidei lib. 2. par. 6. c. 11. *Exinde traditur Christiano vestis candida; ut qui primæ nativitatis decorem vetustatis pannis obfuscaverat, habitu regenerationis gloriæ præferat indumentum.* Jacobus Vitriacus in octava Epiphaniæ. *Alba vestis, qua is, qui baptizatur, induitur, stolam innocentiæ signat, quæ nobis in baptismo redditur.*

VI. Probatur Rationibus. I. Cœremoniæ adhibendæ in baptismi administratione non sunt vanæ & inutiles, sed significativæ, & propriæ tū ad Dei cultum, tum ad hominis profectum: ergo contemni nullo modo possunt, sed debent potius adamussim observari. Antecedentis veritas constabit ex solutionibus objectionum. Consequentia sequitur. II. Cœremoniæ, quæ fuerunt in Ecclesia omni tempore observatæ, omitti absque culpa non possunt; sed hoc pacto fuerunt cœremoniæ observandæ in baptismi ministratione: ergo omitti sine culpa non possunt. Tota vis hujus argumenti ex monumentis allatis clare constat. III. Vel cœremonias hasce instituit Christus, vel Apostoli, vel Ecclesia, auctoritate, quam a Christo habuerunt; sed quacunque ex his modis fuerint institutæ, semper laudabiles sunt, & in solemni baptismi administratione observandæ: ergo &c. IV. Cœremoniæ, de quibus loquimur, in tres classes secernuntur, ex quibus aliquæ baptismum præcedebant, aliquæ comitabantur, aliæ subsequebantur. Primi generis cœremoniæ antiquitus erant, nomen suum dare, Fidei elementis imbui, laboriosis operibus probari, scrutinia præmitti, Satanæ, & pompis ejus renuntiare, variis interrogationibus respondere, signum Crucis in fronte & pectore imprimi, Exorcismis dœmonem abigi, exsufflationem adhibere, per quam Spiritus Sancti afflatio denotabatur, sal degustandum dari, nares, & aures saliva tangi, Sacerdotem imponere manum, ac benedicere, Catechumenum denique oleo benedicto ante baptismum in pectore, & scapulis ungi, ungendum postea post baptismum in vertice. Ad præcens autem cœremoniæ baptismum præcedentes sunt, consecrari aquam, admixto Chrismate, quod fit in pervigiliis Paschatis, & Pentecostes, offerri ante fores Ecclesiæ, qui baptismo sunt initiandi, nomen baptizando imponere Sacerdote a baptizando exquirere, quod ab Ecclesia petat, exorcismum fieri a Sacerdote, & qui verbo, & exsufflatione peragitur, obsignati Crucis signo frontem, oculos, pectus, aures, humerum baptizandi; post orationes Sacerdotem imponere manum super baptizandi caput; baptizando porrigere gustandum sal benedictum, nares, & aures baptizandi saliva leniri. Cœremoniæ autem baptismum comitantes respiciunt tempus, & baptismi locum, de quibus in sequenti Dissertatione agemus, & pro eo, quod fiebat antiquitus, Scriptores aliqui ponunt baptismalis aquæ consecrationem, quam nos posuimus, cum aliis Scriptoribus inter cœremonias, quæ baptismum præcedent, & denique inter has quoque ponitur Patrinorum susceptio, quos proinde Susceptores vocabant, & de his in altera sequenti Dissertatione erit sermo. Cœremoniæ autem baptismum præcedentes, quas ad præsens adhibet Ecclesia, sunt quod Sacerdos interroget ter Catechumenum jam ad baptismi fontem perductum: *abrenuntias Satanæ, omnibus operibus ejus, & omnibus pompis ejus*; & ille, vel ejus nomine susceptor, ter pariter respondeat: *abrenuntio*; quod a Sacerdote obsignentur sacro

cro oleo in Crucis figuram pectus, & scapulis baptizandi; quod fiat a Catechumeno vel ab ejus Susceptore fidei professio, ita ut respondeat pro quolibet articulo Sacerdoti interroganti: *credo*, & denique, quando Catechumenus proximus est jam ut baptizetur, & Sacerdos eum interrogat: *vis baptizari?*, ipse, vel ejus nomine Patrinus respondeat: *volo*. Cœremoniæ tandem baptismum sequentes antiquitus erant osculum pacis, quod a Ministro baptizato dabatur; unctio Chrismatis in vertice; cereus accensus, baptizato datus; vestis candida, quam a Sabato Sancto, usque ad Dominicam in Albis deferebant baptizati, & delibatio lactis, mellis, quæ baptizato degustandæ porrigebantur. Ad præsens autem sunt, Chrismatis unctio in vertice, vestis candidæ traditio, cereus ardens traditus vel baptizato, vel Patrino.

Arguunt I. Cœremoniæ, quæ in baptismi administratione adhibentur in sacris Literis non leguntur: ergo sunt potius inventiones hominum, quam ordinationes Dei. II Non habemus præceptum, neque exemplum cœremoniarum, quæ in baptismi celebratione observantur: ergo frustra & immerito observantur. III. Aliquæ ex illis sunt prorsus inanes & inutiles, ut quando dicitur per exorcismum Diabolo: *exi ab ea, immunde spiritus; & da locum Spiritui Sancto Paraclito*. jam tunc enim homo est baptizatus, adeoque Diabolus expulsus: ergo per exorcismum frustra & inutiliter pellitur. IV. Per exorcismos illos videtur potius ministrum exorcizare Spiritum Sanctum; atqui hoc per Optatum Milevitanum iniquum est: ergo fieri non debet. Probatur minor. Optatus lib. 2. de Schismate Donatistarum n.21. dicit: *quid iniquius, quam exorcizare Spiritum Sanctum?*

Respondemus ad I., etiam hæreticos, quorum sunt objectiones, multa observare in administratione baptismi sui, quæ in sacris literis non inveniuntur. Et Revera Calvinus in libello de formula Sacramentorum ministrandorum præscribit primo, ut Infans baptizetur die dominico: secundo ut afferentes Infantem baptizandum promittant, se bene educaturos illum in fide, & moribus, & post hanc promissionem baptismus conferatur; tertio ut Infanti imponatur nomen; quarto ut forma baptismi proferatur lingua vernacula & patria; quinto, ut eadem lingua recitetur Symbolum Apostolicum, Oratio Dominica, & aliæ preces. Lutherani alias addunt cœremonias, quæ in Sacris Scripturis non inveniuntur, ut videre est apud Bellarminum.

Ad II., falsitas objectionis factæ evidenter constat ex testimoniis apertissimis antiquorum Conciliorum, & veterum Patrum, quæ nos in probationibus adduximus, & quæ pariter lato calamo describit, atque enumerat laudatus Bellarminus.

Ad III. Respondet S. Thomas 3. par. q.71. art.3. ad tertium his verbis. *Ea, quæ aguntur in exorcismo: ordinantur ad removendum impedimenta; & ideo sine ea potest aliquis consequi effectum baptismi. Non tamen sunt hujusmodi prætermittenda, nisi in necessitatis articulo; & tunc cessante periculo debent suppleri, ut servetur uniformitas in baptismo. Nec frustra supplentur post baptismum, quia sicut impeditur effectus baptismi, antequam percipiatur, ita potest impediri postquam fuerit perceptus*. Et in 4 lib. Sentent. dist.6. q 2. art.3. ad quartum: *dicendum, quod ad hoc, quod uniformitas baptismi observetur, oportet quod exorcismus, si prætermissus fuerit, post baptismum suppleatur, & tunc tantum fomes: vel forte additur etiam aliqua cohibitio ab impugnatione diaboli. Nec hoc est inconveniens, cum etiam per aquam benedictam, quæ post baptismum aspergimur, aliqua potestas Dæmonis reprimatur*. Igitur ex S Doctore; exorcismi illi, quamvis Dæmonem non expellant, quia tam supponitur expulsus, vires tamen ejus deprimunt, tentationes extruant, & concupiscentiæ motus extenuaret.

Ad IV. Optatus in loco adducto agit contra Donatistas, qui dejecerant Catholicos Episcopos, & Sacerdotes de gradu suo, & per hoc Spiritui Sancto, a quo ordinati fuerant injuria fecerant. En sua verba *Spiritum Sanctum exorcizarunt, quo nihil iniquius. Perfecti fuerant illi, opere scilicet Dei, qui in ejus nomine fuerant ordinati, & vos contra opus Dei hostiliter militatis... Quid iniquius, quam exorcizare Spiritum Sanctum, altaria frangere, Eucha-*

ch riſtiam animalibus projicere? Docete nobis unde datum eſt radere capita Sacerdotum, cum e contrario ſint tot exempla propoſita fieri non debere.

Pro ſecunda Diſſertationis parte, quæ eſt de Græcorum ritibus, præcipue Recentium, in baptizando, Bonaventura Theulus, Ordinis Minorum Conventualium, in Diaphoris Græcorum hæc de Græculis modernis circa Baptiſmi ritus narrat. Primo: differunt a nobis in ſigno Crucis; ſic enim nos ſignamur a ſiniſtra ad dexteram; ita ipſi a dextera ad ſiniſtram ſignantur: unde Innocentius III. notavit, ut refert Alenſis 4 par. q. 10 in 4. art. 1 quod *ſignare a ſiniſtra ad dexteram indicat, quod Latini a loco reprobatorum, qui per ſiniſtram concipitur, ad Prædeſtinatorum ſedem transferunt; ſicut e contrario ſignare a dextera ad ſiniſtram a Prædeſtinatione ad Reprobationem demonſtrat tranſitum, quē timere debent Græci ſchiſmatici.* Secundo: differunt in Baptiſmi forma, ut dictum eſt in ſuperioribus; tamen eſt advertendum, quod eſto latina Eccleſia ipſorum formam probet, ipſi tamen formam noſtram improbant, & a Latinis baptizatos iterum baptizant, quemadmodum profanata putant Altaria, ſuper quæ Latini celebrant. Immo narrat laudatus Scriptor, quod aliquando iterum baptizarunt hominem Græcum, quia in balneo regio Bizantii exiſtens cum muliere Hebræa, vel altera Infideli rem habuerat; & Adrianopoli etiam Græcum cum Armena Muliere coeuntem iterum etiam baptizarunt; ſicut Armenam conjugem coegerunt Græci rebaptizari. Tertio, ut ait Jucninus in Comentar. 6., Presbyteri Græci conſecrant oleum, quo totum Catechmeni corpus inungant. Quarto: Sacerdos rectum tenet Catechumenum, & converſum ad Orientem baptizat, ter deducens eum, & educens, & ternas adhibens appellationes. Quinto: ſtatim poſt baptiſmum. Confirmationem conferunt. Sexto: ſtatim etiam Neophyto confirmato, ſive Adultus ſit, ſive Infans, Euchariſtiam diſtribuunt, ut habet Hieremias Pſeudo-PatriarchaConſtantinopolitanus in cenſura in Auguſtanam Lutheranorum Confeſſionem; ſed hæc conſuetudo Euchariſtiam porrigendi mox baptizatis apud etiam Latinos quondam invaluit, ut quum de Euchariſtia, dicemus.

Dicimus II. Græcorum ritus in baptiſmi adminiſtratione, ſi ſint contra Sacramenti ſubſtantiam, non eſſe tolerandos; ſi vero ſint contra illos, quos Catholici adhibent, tolerandos eſſe; at ipſos injuſte rejicere ac reprobare ritus, quos Catholici adhibent.

Prima Concluſionis pars probatur, quia quæ ſunt contra Sacramenti ſubſtantiam, illud exponunt periculo nullitatis, & invaliditatis: ergo tolerari non debent. Ulterius ſunt contra Chriſti inſtitutionem; Chriſtus enim inſtituit baptiſmi eſſentialia: ergo nec pariter ob hoc ſunt tolerandi. Denique ſunt contra Eccleſiæ traditionem & praxim: ergo nec etiam ex hoc capite tolerari, & permitti poſſunt.

Secunda Concluſionis pars probatur; quia multæ ſunt conſuetudines in variis Eccleſiis introductæ, quæ tolerantur, & nihilominus non reſpiciunt æternam hominum ſalutem ſic intime & proxime, ut reſpicit baptiſmus: ergo multo magis in baptiſmo tolerari poſſunt; tum etiam ex eo quod Sacramenti ſubſtantia intacta remanet, & quæ variantur accidentalia ſunt, & non privato alicujus Judicio variantur, ſed conſuetudine per longum tempus introducta, & ab Eccleſia probata, vel tolerata.

Tertia Concluſionis pars probatur, quia Græci poteſtatem non habent de Catholicorum ritibus judicare, tum ob Schiſma, in quod miſerrime detinentur, tum quia apud Latinos eſt, non apud ipſos, controverſiarum Judex, qui a Deo poteſtatem obtinuit de Eccleſiæ rebus indeclinabile ferre judicium, & ea permittere, quæ permittenda ſunt, & quæ prohibenda ſunt, prohibere.

Ritus in baptizando, quos Latini Catholici obſervant, inſtituit Eccleſia, ut in baptiſmi ſolemnis adminiſtratione adhibeantur; & per conſequens Eccleſia ipſa circa ipſos aliquando juſtis de cauſſis diſpenſat, præcipue in neceſſitatis caſu. Et quia hi ritus non diſformantur ab illis, quos in hac Diſſertatione enumeravimus, ac contra hæreticos propugnavimus, inde eſt, quod nihil circa hanc ultimam Diſſertationis partem de novo dicendum ſupereſſe judicamus, niſi illa, quæ in ſequenti Diſſertatione explicabimus, ac peculiari titulo defendemus.

DISSERTATIO CCCLII.

De Baptismi Cœremoniis. Quinam fuerit antiquitus, & modo sit, solemnis baptismi locus? Et quodnam Tempus?

Uantum ad locum, primo, nemini dubium est, quin Apostolorum tempore quovis in loco sit baptizatum. Philippus Diaconus Candacis Reginæ Eunuchum baptizavit in via. *Actor.* 8. Cornelius Centurio in domo sua a Petro baptizatus fuit. *Actor.* 10 Secundo, non multo post Apostolorum ætatem consentiunt omnes, quod fuerint quædam loca electa, extra quæ baptizare licitum non erat, & talia loca *Baptisteria* dicebantur. Quum autem Christianis templa non essent, hæc Baptisteria vel in Fidelium privatis domibus, vel sæviente persecutione extra Urbes in locis abditis, in antris, in cœmeteriis, latitabant. Tertio, data Ecclesiæ pace per Constantinum Magnum, Baptisteria vel in templorum foribus, vel in ipsis templis erecta fuisse, traditio docer. An autem in quibusvis Ecclesiis erecta fuerint, non conveniunt Scriptores, quum plerique velint in Cathedralibus tantum primo fuisse erecta, deinde vero in minoribus Urbibus, & postea in Pagis; sed hæc dubia sunt. Quarto, in omnibus Parochiis IV. seculo labente Baptisteria, etiam extra Urbes, fuisse certo constat ex Hieronymo contra Luciferianos, cujus verba hæc sunt: *non quidem abnuo, hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus Urbibus per Presbyteros & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Spiritus Sancti manus impositurus excurrat*. Quinto, in casu necessitatis in quovis loco Majores nostri baptizarunt; ut patet ex epistola decretali, quæ Victori Papæ tribuitur. *Si necesse fuerit*, inquit, *aut mortis periculum ingruerit, Gentiles ad fidem venientes quocunque loco, vel momento, ubicunque evenerit, sive in flumine, sive in mari, tamen christianæ confessione clarificata, baptizentur*. Sic etiam Concilium Meldense cap. 48. *Nemo Presbyterorum baptizare præsumat, nisi in Ecclesiis baptismalibus: nisi causa ægritudinis, vel certæ necessitatis*. Extra autem necessitatis casum contra non baptizantes in Ecclesiis baptismalibus pœnæ etiam inflictæ fuerunt; ut patet ex Can. 21. Trullano, ubi habetur. *Deponatur Clericus, qui sine licentia Episcopi intra domum, in oratoriis domo, sacrificat, vel baptizat*. Et can. 19 *In Ecclesiis, non in domibus, aut privatis Oratoriis, Baptisma celebretur; contrafaciens Clericus deponatur, Laicus excommunicetur*.

Quantum vero ad tempus, quo baptismus solemnis conferebatur, non eadem fuit apud omnes Ecclesias disciplina. Ecclesia Romana, aliæque Ecclesiæ eidem adjacentes, conferre solebant baptismum tantum Sabatis, quæ Pascha, & Pentecosten immediate præcedunt. Testatur Tertullianus lib. de Bapt. *Diem baptismo solemniorem Pascha præstat, cum & passio Domini, in qua tinguimur, adimpleta est, nec incongruenter quis ad figuram interpretabitur, quod cum ultimum Pascha Dominus esset acturus, missis Discipulis ad præparandum; Invenietis (inquit) hominem aquam bajulantem. Paschæ celebrandæ locum de signo aquæ ostendit. Exinde Pentecoste ordinandis lavacris latissimum spatium est, quo & Domini Resurrectio inter Discipulos frequentata est, & gratia Spiritus Sancti dedicata, & spes adventus Domini subostensa, quod tunc in Cœlo recuperato eo, Angeli ad Apostolos dixerunt, sic venturum quemadmodum & in cœlos conscendit, utique in Pentecoste*. Dici-

Dicimus I., circa tempus, quo baptiſmus ſolemnis adminiſtraretur, variam fuiſſe Eccleſiarum diſciplinam; attamen pleraſque eum adminiſtraſſe diebus immediate præcedentibus Paſcha Reſurrectionis, & Pentecoſten.

I. Probatur concluſio ex Romanis Pontificibus. Siricius Papa ſeculo IV. in epiſt. ad Himerium Tarraconenſem hæc ſcribit cap.2. *Sequitur de diverſis baptizandorum temporibus, prout unicuique libitum fuerit, improbabilis & emendanda confuſio, quæ a noſtris Conſacerdotibus (quod commoti dicimus) non ratione authoritatis alicujus, ſed ſola temeritate præſumitur, ut paſſim ac libere Natalitiis Chriſti, ſeu Apparitionis, nec non & Apoſtolorum, ſeu Martyrum, feſtivitatibus, innumeræ (ut aſſeris) plebes baptiſmi myſterium conſequantur .... Cum hoc ſibi privilegium & apud nos, & apud omnes Eccleſias, Dominicum ſpecialiter cum Pentecoſte ſuo Paſcha defendat, quibus ſolis per annum diebus, ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi convenit Sacramenta, ... præſtitam regulam omnes teneant Sacerdotes, qui nolunt ab apoſtolicæ Petræ, ſuper quam Chriſtus univerſalem conſtruxit Eccleſiam, ſoliditate divelli*. Leo Magnus in epiſt. ad Epiſcopos Siciliæ aſſerit, quod illi, qui Epiphaniæ die baptizant *ab apoſtolicæ inſtitutionis conſuetudine diſcrepant; contendit ſolos Paſchatis & Pentecoſtes dies baptizandis in Eccleſia electis ſecundum apoſtolicam regulam eſſe præſcriptos*. Gregorius Magnus in ſuo Sacramentorum libro ejuſdem conſuetudinis meminit.

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Matiſconenſe, habitum anno 581. hæc habet. *Comperimus, Chriſtianos non obſervantes legitimum diem baptiſmi perire per ſingulas dies, ac natalitiis Martyrum filios ſuos baptizare, ita ut vix duo, vel tres reperiantur in ſancto Paſcha, qui per aquam & Spiritum Sanctum regenerentur. Idcirco cenſemus, ut ex hoc tempore nullus eorum permittatur talia perpetrare .... Ideoque omnes omnino a die quadrageſimo cum Infantibus ſuis ad Eccleſiam obſervare præcipimus, ut impoſitionem manus certis diebus adepti, & ſacri olei liquore peruncti, legitimi diei feſtivitate fruantur, & ſacro baptiſmate regenerentur*.

III. Probatur ex Scriptoribus Eccleſiaſticis. Avitus, Epiſcopus Viennenſis, in epiſt. ad Clodovæum, inter Francorum Reges primum, qui chriſtianam Religionem amplexus eſt, & qui Natali Domini die baptizatus fuit, hæc ſcribit. *Siquidem & occiduis partibus in Rege non nova novi jubaris lumen effulgurat, cujus ſplendorem congrue Redemptoris noſtri Nativitas inchoavit; ut conſequenter eo die ad ſalutem nos regenerari ex unda pateat, quo natum Redemptioni ſuæ, Cœli Dominum, mundus accipit. Igitur qui celeber eſt natalis Domini, ſit & veſtri, quo vos, ſcilicet Chriſto, quo Chriſtus ortus eſt mundo, in quo vos animam Deo, vitam præſentibus, famam poſteris conſecratis*. Gregorius Turonenſis lib. *de gloria Confeſſorum* cap.6. refert miraculum, quod obſervabatur Ebreduni in Natali Domini, & in cœna dominica quolibet anno, circa baptiſterium, quod S. Marcellinus in ea Civitate erexerat; ſcilicet in eo baptiſterio oriebatur aqua divinitus diebus illis, quæ ad uſum baptiſmi ad aliud lavacrum deferebatur. Et hoc miraculum, ſcribit Hugo Menardus in obſervationibus ad librum Sacramentorum S Gregorii, factum certe non fuiſſet, ſi baptiſmus illo die conferri non debuiſſet. Idem Gregorius Turonenſis lib.8. Hiſtoriæ Francorum cap.9. ſcribit de Gunthéramno Rege. *Poſt hæc Rex Pariſios venit, & coram omnibus loqui cœpit dicens, Germanus meus Chilpericus moriens dicitur filium reliquiſſe, cujus nutritores, matre deprecante, petierunt, ut eum de ſancto lavacro in Dominici Natalis ſolemnitate deberem excipere; & non venerunt. Rogaverunt deinceps, ut ad ſanctum Paſcha baptizaretur; ſed nec tunc allatus eſt infans; deprecati ſunt autem tertio, ut ad feſtivitatem S. Joannis exhiberetur, ſed nec tunc venit*.

Dicimus II., in Eccleſia Orientali, ultra dies Paſchatis, & Pentecoſtes, fuiſſe etiam baptiſmum ſolemnem adminiſtratum Epiphaniæ die.

I. Probatur concluſio ex Gregorio Nazianzeno Orat.39. in ſancta lumina. *Tempus regenerationis eſt, enaſcamur deſuper; tempus reſtaurationis, primum Adam deponamus; Chriſtus illuminatur, ſimul fulgeamus; Chriſtus baptizatur, deſcendamus cum eo, & una cum eo aſcendamus*. Ejuſdem Gregorii auctori-

ctoritatem affert Goarius, qui nostræ Conclusionis præcipuus est Assertor: & quidem Orat. 40. baptismi tempus designans scribit. *Excusat te, excusationes in peccatis ostendis: diem luminum expecto; Paschi mihi carius est. Ad Pentecostem usque præstolabor; cum Christo mihi melius est illuminari.*

II. Probatur ex Chronico Theophanis, ex quo citatus Goarius hæc exscripsit. *Herulorum Rex cum subdito sibi Populo, ut fieret Christianus, ab Imperatore expetiit: Justinianus vero collato eidem in Theophanils baptismo suscepit eum e fonte, & simul cum eo Proceres, senatoresque sunt baptizati.*

III. Probatur ex Chrysostomo Orat. *de bapt. Christi* apud eundem Goarium. *Hæc enim dies est, qua baptizatus est Christus, & aquarum naturam sanctificavit, propetereaque in hac solemnitate sub media nocte omnes, cum aquam haustam acceperint, domum latices referunt, ac recondunt, & per annum integrum reservant, utpote quod hodierna die sanctificatæ sint aquæ; fitque miraculum evidens, dum nihil temporis longinquitate aquarum illarum natura corrumpitur, sed integro anno, atque adeo biennio, triennio, sæpe quæ hodie fuit hausta, incorrupta & recens permanet; ac post tantum temporis cum iis, quæ fuerint de fontibus nuper eductæ, de integritate certat.*

Opponit I. Fredegarius asserit, Clodovæum fuisse baptizatum Paschatis die: ergo non est verum, quod baptismom susceperit die Domini Natali. II. Robertus Abbas lib. 4. *de divinis officiis* cap 18. testatur, circa tempus solemnis baptismi administrandi antiquam consuetudinem desiisse circiter anno duodecimo; ait enim: *postquam Christianitas crevit, quia periculosum erat tantam multitudinem differre propter occasiones mortis, visum est sanctæ Ecclesiæ, passim indulgentia baptizandi concessa, imo oblata, cuncta antevenire pericula.* III. Patres aliquot asseruerunt, fuisse homines baptizatos non pervigiliis diebus, sed diebus ipsis Paschatis, & Pentecostes; quod est contra assertum a nobis factum. IV. Lex baptismi administrandi prædictis diebus omnes homines non obligabat, ut patet ex epist. Siricii ad Himerium Tarraconensem c. 2. *Sicut sacram ergo paschalem reverentiam in nullo dicimus minuendam, ita infantibus, qui nondum loqui poterunt per ætatem, vel his, quibus in qualibet necessitate opus fuerit sacri unda baptismatis, omni volumus celeritate succurri, ne ad nostrarum perniciem tendat animarum, si negato desiderantibus fonte salutari, exiens unusquisque de seculo, & regnum perdat, & vitam. Quicunque etiam discrimen naufragii, hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, vel cujuslibet corporalis ægritudinis desperationem inciderint, & sibi unico credulitatis auxilio poposcerint subveniri, eodem, quo poscunt, momento temporis expetitæ regenerationis præmia consequantur.*

Respondemus ad I., quod Avitus fuit Coetaneus Clodovæo, adeoque illius testimonium majoris ponderis esse debet, quam illud Fredegarii, qui posterior Avito fuit.

Ad II. Robertus Abbas loquitur de Ecclesiis Occidentalibus, & rationem affert validam quidem, ut scilicet provideretur saluti illorum, qui ante præfixum tempus in mortis periculo inveniebantur. Revera tamen etiam in Ecclesia Græca propter eandem rationem antiqua disciplina de tempore baptismi circa idem tempus disierat, ut testatur Arcudius.

Ad III. Patres ideo id asseruere, eo quod Baptismatis ritus, ut ait Jueninus in Commentario, inciperet sub Sabati vesperam, a qua majores nostri subsequentis festi ducebant initium. Cæterum hoc respicit potius horam, quam diem; unde dicimus, quod apud Latinos hora nona fuisse baptismum collatum colligitur ex Alcuino lib. *de divinis officiis*, ubi agens de Sabati Sancti officio, ait. *Hodie autem hora nona baptismus celebratur, sicut in Pentecoste.* Nec quis objiciat, multos Patres latinos asseruisse, noctis tempore fuisse baptismum collatum; propter enim baptizandorum multitudinem solemnis ritus sæpius in noctem protrahebatur. Apud Græcos vero IV. seculo sub media nocte fuisse solemnem baptismum adhibitum, discimus ex Chrysostomo; sed ea parte, quæ luci vicinior est. Mutata postmodum fuit illa hora, & ad vesperam pervigilii a Gnaphæo redacta, ut colligere est ex Theodoro Lectore.

Ad IV. Ex ejusdem Siricii epistola patet, quod ibi fit sermo de periclitantibus de vita, quos quidem diximus etiam nos a temporis baptismi legibus fuisse exemptos.

DIS-

DISSERTATIO CCCLIII.

De Susceptoribus in Baptismo, seu de Patrinis. An in Baptismo solemni requiratur Patrinus, saltem unus? An ad id muneris vel potuerit, vel possit quilibet assumi? Et quæ cognatio spiritualis ex Baptismi susceptione oriatur?

Contra Susceptorum, vulgo Patrinorum, usum primo errarunt *Anabaptistæ*, qui teste Bullingero *de Anabaptistis*, „ multa inutiliter „ garriunt de sponsione, quæ in baptismo fit, ac rem admodum exagerant, „ eaque abominanda faciunt, in quibus „ nulla est abominatio. Etenim in nostris Ecclesiis nullos sponsores postulamus, qui de fide spondeant, ac si „ in ipsis positum esset fidem postea dare, sed tantum testes in baptismo adhibemus, qui testentur, parentes petere, ut infans signo fœderis in fœdus „ recipiatur. „ Secundo, Magdeburgenses Centuriæ septem lib. 2. cap. 6. scribunt.„ De Patrinis, seu fidejussoribus, qui obtulissent Infantes, aut „ Adultos, ad baptismum, & pro iis fidei „ jussissent, nihil legitur in scriptis „ Apostolorum. Actor. 2. conversi ab „ Apostolis, se ipsos ad baptisma offerunt. Et ridiculum fuisset, si Apostoli noluissent baptizare, priusquam „ Fidejussores afferrent: ubi enim eos „ Eunuchus in solitudine sibi comparasset?

Dicimus I., convenienter ad Baptismum adhiberi Susceptores, vulgo Patrinos.

I. Probatur ex Romanis Pontificibus. Leo I., qui refertur dist. 4. *de Consecrat.* ait. *Non plures ad suscipiendum de baptismo infantem accedant, quam unus, sive vir, sive mulier. In Confirmatione quoque idipsum fiat.* Et si legitimæ sunt epistolæ Romanorum Pontificum usque ad Siricium, habetur Hyginus, qui refertur *dist. 4. de Consecrat:* ubi dicitur: *in Catechismo, & in Baptismo, & in Confirmatione unus patrinus fieri potest, si necessitas cogit. Non est tamen consuetudo romana, sed per singulos singuli suscipiunt.* Gregorius Magnus lib. 4. Dialog. c. 32. *Quidam Curialis in Valeria provincia sacratissimo paschali sabato juvenculam cujusdam filiam in baptismate suscepit.* Et lib. Sacrament. de Bapt. Infantum: *deinde ee tenente infantem, a quo suscipiendus est, interrogat eum Sacerdos ita: quis vocaris? Respons. N. Credis in Deum Patrem &c.* Deusdedit Papa epist ad Gordianum, Episcopum Hispalensem, ait. *Pervenit ad nos Diaconus vester, vestræ sanctitatis epistolas ferens, quod quidam viri, etiam & mulieres, præterito sabato paschali die, pro magno populorum incursu, nescientes proprios filios suscepissent ex lavacro sancto. Cupis ergo scire, si pro tali accedente ratione debeant ad suum proprium redire usum, an non &c.?* Nicolaus I. epist. ad Episcopum Saltnitanum. *Nosse desiderat, an mulier, quæ viri ex alia fœmina filium de sacro fonte levavit, postmodum possit cum eodem viro copulari.* Alexander III. ad Episcopum Salernitanum. *Tolerabilius nobis videtur, ut etiam post compaternitatem geniti simul possint copulari, præter illam personam, per quam compaternitas contrahitur, nisi consuetudo Ecclesiæ, quæ scandalum generet, aliter se habeat.*

II. Probatur ex Conciliis. Concilium Nicænum I. in Canonibus arabicis can. 21. *Nemo Fidelium cum Patre, aut Matre spirituali, matrimonium contrahat, idest cum Patrinis, aut Matrinis; & qui hoc commiserit habeatur tanquam Ethnicus.* Et Can. 22. *Viri non teneant in ba-*

in baptismo puellas, aut mulieres, neque mulieres teneant masculos; sed potius mulieres teneant puellas, & viri teneant masculos. Concilium Constantinopolitanum VI. Can. 6. *Constitutum est a SS. Patribus, ut nullus chrismetur, neque baptizetur, neque a lavacro Fontis alium suscipiat, neque coram Episcopo ad confirmandum quemlibet teneat, nisi symbolum, & Orationem dominicam memoriter tenuerit.* Concilium Antisiodorense anno 614. habitū C. 24. *Non licet Abbati filios de Baptismo habere, nec Monachis commatres habere.* Concilium Arelatense IV. cap. 19. *Parentes filios suos, & Patrini eos, quos de fonte lavacri suscipiunt, erudiri summopere studeant; illi, quia genuerunt; isti, quia pro iis fidejussores existunt.* Concilium Moguntinum cap. 47. *Præcipimus, ut unusquisque Compater spirituales filios catholice instruat.* Et cap. 55. *Nullus proprium filium, aut filiam, de fonte baptismatis suscipiat: nec filiolam, nec commatrem ducat uxorem: nec illam, cujus filiam, aut filium, ad Confirmationem duxerit.* Concilium Parisiense anno 826. celebratum lib. 1. cap. 54. *Qui alios de sacro fonte suscipiunt, quique ad percipiendum Sancti Spiritus donum coram Pontificibus pro aliis Patrini existūnt, intelligere debent, & vim tanti Sacramenti, & quid pro aliis spondeant.* Concilium Metense anno 894. celebratum cap. 3. *Nullus alteri suscipiat a fonte infantem, nisi qui apprime signaculum, idest abrenuntiationem diaboli, & professionem Catholicæ fidei tenuerit; & infantem nequaquam duo, vel plures, sed unus a fonte baptismatis suscipiat; quia in hujuscemodi secta diabolo datur locus, & tanti ministerii reverentia vilescit. Nam unum baptisma, unus qui a fonte suscipit debet esse Pater, vel Mater Infantis.* Concilium Moguntinum c. 19. *Non raro ex impedimentis cognationum spiritualium difficultates & pericula solent evenire, ad quæ cohibenda decernimus, ne cuiquam sive ex sacro fonte levando, sive ad sacram Confirmationem tenendo, plures, quam unum Patrinum liceat adhibere.* Demum Concilium Tridentinum sess. 24. *de Reform.* cap. 11. *Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum, multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia: in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur. Volens itaque Sancta Synodus huic incommodo providere, & a Cognationis spiritualis impedimento incipiens, statuit, ut unus tantum sive vir, sive mulier, juxta sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus, & una, baptizatum de baptismo suscipiant, inter quos, ac baptizatum ipsum, & illius Patrem, & Matrem, nec non inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique Patrem, ac Matrem, tantum spiritualis cognatio contrahatur.*

III. Probatur ex Patribus Græcis. Auctor libri *de ecclesiastica Hierarchia* cap. 2. *Porro, qui tam sublimium, ac tam cœlestium munerum sacro fuerit desiderio & amore captus accedit ad aliquem ex Fidelium numero, oratque, ut se ad Pontificem ducat, secuturum omnia quæcunque sibi tradentur, penitus & ex toto animo spondens, precaturque tum, ut se adducat, tum ut reliquæ deinceps regendæ vitæ suæ suscipiat curam. Illum, etsi salutis ejus amore sacro succenditur, celsitudinem tamen rei, humanamque infirmitatem mentientem, continuo horror & angustia difficultatis invadit. Postremo tamen facturum, quod ille postulat, benignissime pollicetur, assumensque hominem, ad Pontificem ducit &c. Accusans autem (juxta quod a Susceptore fuerat edoctus) impietatem & veri boni ignorantiam, orat, ut divinis mysteriis frui mereatur &c. Mandat Pontifex Sacerdotibus, ut baptizati, & Susceptoris nomen adscribant.* Et cap. 7. *Naturales oblati parvuli parentes puerum uni ex Fidelibus tradant, præclaro divinarum rerum Magistro, sub quo jam puer sit, quasi sub Patre divino, sanctæque salutis Alumno. Hunc itaque Præsul spondentem puerum juxta sanctam educaturum vitam requirit, ut abrenuntiationem profiteatur.* Author libri Quæstionum, qui Justino tribuitur, quæst. 56. *Digni fiunt pueri baptismi commodis, fide eorum, qui illos ad baptismum offerunt.* Basilius Magnus epist. 128. ad Posthumianum; *primo baptismate initiatus es ad pietatem, utinam te e sacro fonte levassem. Recordor enim adhuc verborum tuorum, quæ, quod mirum est, adhuc insonant auribus meis.* Joannes Chrysostomus Homil. 12. in I. ad Corinth. cap. 4. *A primis annis spiritualibus armis filios muniatis, & cruce sibi signandum frontem erudiatis, & priusquam per se facere possunt, vos ipsi Crucem ejus imprimite, præser-*

tim

tim quos in baptiſmo ſuſcepiſtis. In Pſal.14. *Adducit quiſpiam Infantem adhuc ubera ſugentem, ut baptizetur, & ſtatim Sacerdos exigit ab infirma ætate pacta conventa, & aſſenſiones, & minoris ætate fidejuſſorem Suſceptorem interrogat*.

IV. Probatur ex Patribus latinis. Tertullianus lib: de Bapt. cap.18. *Itaque pro cujuſque perſonæ conditione, ac diſpoſitione, etiam ætate, cunctatio baptiſmi utilior eſt, præcipue tamen circa parvulos. Quid enim neceſſe eſt, ſi non tam neceſſe, ſponſores etiam periculo ingeri? Qui & ipſi per mortalitatem deſtituere promiſſiones ſuas poſſunt, & proventu malæ indolis falli*. Et lib: de corona militis cap.3. *Inde ſuſcepti lactis, & mellis concordiam prægustamus*. Auguſtinus Serm 116. de tempore. *Non ſolum exemplis, ſed etiam verbis eos ad omne opus bonum admonere debetis: præcipue tamen, qui filios, aut filias excipere religioſo amore deſiderant, & antequam baptizentur, & poſtquam baptizati fuerint, de caſtitate; de ſobrietate, de humilitate, de pace eos admonere, vel docere non deſinant, & agnoſcant ſe fidejuſſores eſſe ipſorum*. Et ſerm.181. de tempore. *Diſcat quiſque fidem Apoſtolicam, quam profeſſus eſt per ora geſtantium in baptiſmo, cum ad annos intelligibiles venerit*. Et de nomine Chriſtiano. *Ideo fratres tam illos, quos de fonte excipitis, quam illos, qui de vobis nati ſunt, ſemper caſtigate, & corrigite, ut juſte & ſobrie vivant*. Gennadius Maſſilienſis lib. *de eccleſiaſt. dogmatib.* cap.15. *Si parvuli ſunt, vel hebetes, qui doctrinam non capiunt, reſpondeant pro illis, qui offerunt eos*. Victor Uticenſis *de perſecut. vandalica* lib.3. *Elpidoforus in Eccleſia Fauſti baptizatus, quem venerabilis Muritta Diaconus de alveo fontis ſuſcepit generatum*. Iſidorus Hiſpalenſis *de divinis officiis* lib.1. cap.24. *Parvuli alio profitente baptizantur, quia adhuc loqui; vel credere neſciunt, ſicut etiam ægri, muti, & ſurdi, quorum vice alius profitetur; ut pro iis, dum baptizantur, reſpondeat*. Venerabilis Beda *Hiſtor. Anglorum* lib.4. cap. 13. *Erat Rex Gentis illius Edilvalch non multo ante baptizatus in provincia Merciorum, præſente ac ſuggerente Rege Wlfhere. A quo etiam egreſſus de fonte loco filii ſuſceptus eſt, in cujus ſignum adoptionis duas illi provincias donavit; Vectam ſcilicet inſulam, & Meanuacorum provinciam in gente occidentalium Saxonum*.

V. Probatur ex Regum & Principum legibus. Juſtinianus Imperator in l. *ſi quis alumnam*. C. *de Nuptiis*, ſtatuit. *Ea perſona omnimode ad nuptias venire prohibenda eſt, quam aliquis, ſive alumna ſit, ſive non, a ſacroſancto ſuſcepit baptiſmate, quum nihil aliud ſic inducere poteſt paternam affectionem, & juſtam nuptiarum prohibitionem, quam hujuſmodi nexus, per quem Deo mediante animæ eorum copulatæ ſunt*. Luitprandus Rex Longobardorum, in legibus Longobardicis tit.24. §.6. *Præcipimus, ut nullus præſumat commatrem ſuã uxorem ducere*. Et § 7. *Sed nec filiam, quam de ſacro fonte levavit*. Et §.8. *Neque filius ejus præſumat filiam ipſius uxorem ducere, qui eum de fonte ſuſcepit: quia ſpirituales germani eſſe noſcuntur; & qui hoc malum facere præſumpſerit, perdat omnem ſubſtantiam ſuam, & filii, qui de tali illicito matrimonio naſcuntur, hæredes eſſe non debent*. Carolus Magnus lib: 2. legum cap. 26. *Parentes filios ſuos, & patrini eos, quos de fonte lavacri ſuſcipiunt, erudiri ſummopere ſtudeant. Illi, quia eos genuerunt, & eis a Domino dati ſunt; iſti vero, quia pro iis fidejuſſores exiſtunt*. Et lib:5. cap.100. *Nullus proprium filium, aut filiam, de fonte baptiſmatis ſuſcipiat, nec filiolam, nec commatrem ducat uxorem; nec illam cujus filium, vel filiam ad Confirmationem tenuerit. Ubi autem factum fuerit ſeparentur*.

VI. Probatur Rationibus I. Sicut Novitii in aliquo religioſo ordine indigent informatore & Magiſtro, qui eos inſtruat in Religionis legibus intelligendis atque ſervandis, ita etiam Novitii in fide indigent eodem; ſed hic non eſt niſi Suſceptor, vel Patrinus: ergo &c. Et hæc eſt ratio S. Thomæ 3. par. q.68. art.7. *Parvuli, & Novitii indigent ſpeciali cura præter communem, & ideo requiritur, ut aliquis ſuſcipiat baptizatum de ſacro fonte*. II. Neceſſarii ſunt Fidejuſſores, quando aliqui obligantur ad quædam ſervanda apud homines: ergo pariter neceſſarii ſunt, quando obligantur apud Deum ad ſervanda, quæ in fidei ſuſceptione in baptiſmo promittunt, atque hi ſunt Suſceptores & Patrini: ergo &c. Et hæc eſt ratio

Jaco-

Jacobi Vitriaci serm. in octava Epiphaniæ. *Patrini, qui de sacro fonte baptizatos suscipiunt, quantum in iis est, fidei illorum fidejussores sunt; unde pro posse suo custodire debent, ne a fide & justitia devient*. III. Pupillis dantur Tutores, & minoribus Curatores a legibus, ut pro eis spondeant, quæ observare profitentur in contractibus: ergo pariter in contractu baptismi, qui potissimum fit inter Deum & Infantes, qui ut Pupilli & Minores habentur, necessarii Patrini sunt: ergo &c. Et hæc est ratio Magistri sententiarum in 4. dist.6. *Cuncti ad baptismum venientes, fidem suam profiteri debent, & exponere ad quid petendum veniant ad Ecclesiam: si parvulus est, non valens credere, vel loqui, alius pro eo respondet. Unde Isidorus: Parvuli alio profitente baptizantur*. IV. Dantur Parvulorum Educatores, & Magistri, qui eos manuducunt & instruunt tam in naturalibus, quam in civilibus operationibus: ergo pariter dari debent in actibus supernaturalibus atque moralibus; sed hi sunt Patrini & Susceptores: ergo &c. Et hæc est ratio Hugonis Victorini de Sacram. lib.2. par.6. cap.12. *Patrini vocantur qui parvulos ad baptismum offerunt, & pro ipsis spondendo, quasi fidejussores ad Deum fiunt. Hi propterea Patrini vocantur, quia regenerandos ad vitam novam offerunt, & quodammodo adjutores fiunt ipsius regenerationis novæ*.

Arguunt. I. In nullo casu licitum est mendacium, quia est intrinsece malum; sed Patrini aliquando in Susceptione baptizandorum mendacium proferunt: ergo non sunt admittendi. Probatur minor; quia respondent pro Infantibus, se credere, & tamen Infantes non credunt: ergo mendacio respondent. II. Nemo potest se obligare de facto alieno: sed Patrini se obligant de facto alieno: ergo obligatio ipsorum est inanis & illegitima. III. Patrini, qui adhibentur in suppletione cœremoniarum, scilicet quando præcessit baptismus, quia urgebat necessitas, & deinde adhibentur Cœremoniæ; hi quidem Patrini vel sunt veri, vel sunt ficti: si veri: ergo contrahunt cognationem spiritualem: hoc autem est falsum, quia nullum in eo casu fit Sacramentum, & S. Thomas docet q.56. supplementi art.2.: *spiritualis cognatio non contrahitur, nisi per aliquod Sacramentum*: si autem ficti; quare ergo contrahunt obligationem adimplendi Susceptoris officium, instruendo, docendo, monendo &c. IV. Patrini vel debent esse plures, vel unus; atqui antiquitus erant plures, & modo Concilium Tridentinum statuit, quod sit unus, sed hæc variatio innuit, Patrinos non esse necessarios: ergo frustra admittuntur.

Respondemus ad I. Nullum in casu proposito esse mendacium, vel quia Infantes non credunt fide propria, sed fide Patrinorum, qui vere credunt ipsorum nomine; vel quia non credunt fide actuali, credunt tamen Fide habituali, quia habitum Fidei a Deo infusum recipiunt, ratione cujus credere possunt, quando capaces sunt, ut credant.

Ad II., dicitur, quod potest quis pro facto alieno se obligare, quando promittit, se vires suas omnes adhibere, ut aliquis adimpleat, quæ ipse illius nomine promittit, & quæ ille alius capax non est, ut promittat, nec ut servet. Et vere Patrini hoc faciunt, ac pariter implent, quando munus suum adimplere totis viribus student.

Ad III., dicitur, quod est in quæstione, an Patrinus in suppletione cœremoniarum contrahat cognationem, vel ne. Attamen admisso, quod non contrahat, non per hoc non tenetur ad Patrini onera adimplenda, quia vere se obligat, ut illa adimpleat, quamvis Sacramentum non fiat, sed supponatur factum.

Ad IV. Si quæ est variatio in Patrinorum numero, hæc nihil officit Patrinorum utilitati, quia hæc pendet a substantia rei, non a modo, qualis est numerus.

Pro secunda Dissertationis parte, in qua quæritur, an ad id muneris potuerit, vel possit quilibet assumi? Quæ sequuntur asserimus: & quidem primo, Pater, & Mater baptizati nequeunt esse Patrini; sicut enim alia est generatio spiritualis a carnali, ita etiam alia debet esse disciplina. Ita Concilium Cabilonenses II. cap.31.; Nicolaus I. in epist. ad Rodulphum, Bituriensem Episcopum; & refertur in cap. *de his*; sicut etiam habetur in cap. *ad limina*, & in cap. *si vir* extra *de cogni-*

gnatione spirituali, & S. Thomas docet q. 56. suppl. art. 1. Secundo, admittendi non sunt Excommunicati, Interdicti, publici criminis rei, infames, Concubinarii, Usurarii, Ebriosi, qui cum inimicis reconciliari nolunt, qui paschalem confessionem & communionem non adimplerunt; nec pueri natu minores quatuordecim annis, aut puellæ duodecim; nec qui sana mente non sunt; nec etiam illi, qui symbolum fidei, Orationem dominicam, salutationem angelicam, rudimenta fidei Christianæ ignorant, de quibus eos interrogare Parochus debet, si dubitet. Ita S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanensi I.; Synodus Parisiensis 1557. celebrata; Rothomagēsis 1581.; Burdigalensis 1582; Rhemensis 1583.; Aquensis 1585.; lib. 6. capitular. cap. 182.; & Rituale Romanum C. *de Patrinis*. Tertio admitti non debent, qui nondum Confessionis Sacramentum susceperunt, Sic S. Carolus in Instructionibus Baptismi; Synodus dicta Aquensis, & Bituricensis; S. Antoninus 3. par. tit. 14. c. 3. §. 1. Quarto, non sunt admittendi Peregrini, Hospites ignoti, & ii, quorum domicilium longe abest, adeoque susceptos instruere non possunt, Sic S. Carolus. Quinto, non sunt admittendi Hæretici, & Schismatici, ut statuit Concilium Moguntinum relatum cap. *in Baptismate* dist. 4. *de Consecratione*, & Rhemense 1583. Sexto, excludi debent Monachi, aliive Regulares, & Moniales, ut habetur cap. *non licet* dist. 4. *de Consecrat.*, quod ex cap. 25. Concilii Antisiodorensis desumptum est; & cap. *Monachi* dist. 4. *de Consecrat.*; Concilium Matisconense II, anno 1588.; Rhemense 1583.; Bituricense, Aquense, & S. Carolus; sic etiam Clerici seculares sacris initiati; ut Synodus Aquensis; & S. Carolus; & Synodus Rhemensis. Septimo ex Tridentino sess. 14. *de Reformat.* cap. 2., unus tantum sive vir, sive mulier, juxta sacrorum Canonum instituta debet esse Susceptor, vel ad summum unus, & una de Baptismo suscipiat. Antiquitus tamen tres Patrini admittebantur ad Trinitatis Mysterium indicandum, ut tradit Waldensis; sed postea unus admissus fuit, secundum Baptizandi sexum, seu vir pro masculo, seu fœmina pro fœmina, quia *unus Deus, una fides, unum baptisma* ut habetur in Can. *non plures* dist. 4. *de Consecrat.*; ubi Leo Papa ait: *non plures ad suscipiendum de baptismo infantem accedant, quam unus, sive vir, sive mulier*; *in Confirmatione quoque idipsum fiat*. Octavo tandem Maritus & uxor possunt esse Patrinus & Matrina, quia inter Susceptores alienæ prolis nulla oritur cognatio spiritualis; quicquid in contrarium dicant Suarez, & Filliucius. Urbanus II. in Can. ult. caus. 3. q. 4. hoc nullibi prohibitum testatur; ipse autem non prohibet sub præcepto, sed sub consilio, ut notat Navarra, Ægidius, & alii; & tandem Tridentinum permittit, esto Urbanus prohibuerit, sess. 24. cap. 2., nisi tamen in aliqua Diœcesi jure speciali hoc esset prohibitum; sunt tamen plures Ecclesiæ, in quibus vir, & uxor, puerum alienum de fonte levant.

Pro tertia Dissertationis parte, in qua quæritur, quæ cognatio spiritualis ex baptismi susceptione oriatur, asserimus quoque, quod spiritualis cognatio Matrimonium contrahendum impediens, & dirimens contractum, oritur inter Patrinos, ac baptizatum ipsum, & illius Patrem, & Matrem; nec non inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique Patrem, & Matrem; Unde nec Patrinus filiolæ suæ, vel ejus Matri, nec Matrina filiolo suo, ac ejus Patri nubere potest. Et si Laicus quispiam, cogente etiam necessitate, puellam baptizaret, nec illam, nec illius Matrem conjugem unquam habere potest. Et si inter hujusmodi personas commercium aliquod carnale intercedat, præter fornicationis malitiam, peccatum illud singularem deformitatem, ac deformitatem spiritualis incestus habebit, in confessione sacramentali necessario exprimendam. Nihil autem refert ad istam cognationem contrahendam, sive domi sine cæremoniis, sive in Ecclesia solemniter baptismus administretur, modo Patrini designati sint; si vero non ut Patrini, sed ut homines necessitati servientes, teneant baptizandum, nullam cognationem contrahunt. Eadem ratio est de Procuratore, qui alterius nomine baptizandum e sacro fonte suscipit; spiritualem tamen cognationem contrahit

hit is, cujus agit nomine, & cujus habet mandata. Nec etiam contrahitur spiritualis cognatio, quum, baptizato jam puero, supplentur tantum cæremoniæ baptismi; ut docet S. Thomas in supplem. 3. par. q. 56. art.2. in corp. Ulterius Bonifacius VIII. in Cap. *nedum de Cognatione spirituali* n. 6. hæc habet: *nedum inter baptizatum, & illum, qui eum suscipit de baptismo, ac inter eundem baptizatum, & suscipientis filios, & uxorem ante susceptionem carnaliter cognitam ab eodem: immo etiam inter suscipientem, Patremque baptizati, & matrem, cognationem spiritualem in baptismo contrahi, jure constat*. Tandem S. Thomas in supplem. 3. par. q. 56. art. 5. in corp. ait de cognatione spirituali, quod, aut præcessit Matrimonium, aut sequitur; si præcessit impedit contrahendum, & dirimit contractum; si sequitur, tunc non dirimit vinculum matrimonii; sed quantum ad actum Matrimonii est distinguendum; si enim est necessitas, & tunc ex neutra parte impeditur actus matrimonii; si vero non est necessitas, & est ignorantia, & tunc si diligentiam adhibuit, eadem est ratio ac de primo; vel est ex industria extra casum necessitatis, & tunc ille, ex cujus actu inducitur, amittit jus petendi debitum, sed tamen debet reddere si petatur; quia ex ejus culpa non debet alius incommodum reportare.

Quæritur tandem, an Susceptores, vel Patrini debeant baptizatis nomina imponere.

Respondemus affirmative; quia antiqua est consuetudo imponendi nomina baptizatis, & ab Apostolorum pene temporibus repetenda; eamque manasse ex Circumcisione putamus, in qua nomina aut imponebantur, aut mutabantur, ut passim Scripturæ testantur. Etiam, ut ait Chrysostomus homil. *de Pauli conversione*, ut indicaretur libertas, in quam baptizati asseruntur; vel, ut asserit S. Carolus, ut ostendatur dominium, quod supra baptizatum per nominis impositionem Christo asseritur, quemadmodum Adam per nominum impositionem rerum omnium dominium accepit. Illyricus Cent. 1. lib. 1. cap. 6. irridendus est, dum probare intendens, Apostolorum tempore hanc cæremoniam non fuisse in usu, Eunuchum affert, qui quidem Eunuchus in Apostolorum Actis semper dicitur Eunuchus, sive ante, sive post baptismum, quasi Eunuchus fuerit nomē proprium personæ, & non potius designet vitium corporis, quod per baptismum tolli non potest; & in hoc stat turpis Illyrici hallucinatio. Illi tamen qui in vitæ discrimine, vel in adulta ætate baptizabantur, probabiliter credimus, quod nomina non mutaverint, ut patet in Constantino Imperatore, in Ambrosio, in Augustino &c. Infantibus autem semper mos fuit nomina in baptismo imponere. Quæ vero nomina in primævis Ecclesiæ seculis imponerentur, Sanctorum, an Gentilium, quanvis non sit res admodum certa, primum tamen potius credimus, quam secundum. Testem habemus Dionysium Alexandrinum apud Eusebium lib. 7. Histor. ecclesiast. cap. 20., ubi ait: *Filii Christianorum imponi consuevisse nomina Petri, Pauli, Joannis &c.* Immo de hac re extat Canon 30. inter Canones Concilii Nicæni, nuper ex arabico in latinum conversos a Francisco Turriano Societatis Jesu, in quo jubentur Christiani Sanctorum nomina filiis suis imponere. Deinde in Ordine romano pag. 106. secundum editionem Mabillioni in suo musæo italico refertur etiam, Joannem, Petrum, & Mariam baptizates appellare consuevisse offerentes, sive Patrinos; hic autem liber antiquissimus est; licet plerique tempore Stephani Pontificis, & Pipini, conscriptum velint. An vero hic mos semper communis in Ecclesia fuerit, & ubique, ac ab omnibus usurpatum, non est certum, præsertim quum Conciliū Burdigalense 1582. Rhemense 1583., Bituricense 1584., Aquense 1585. celebratum, & S. Carolus in instructione, statuunt, ut non nisi Sanctorum nomina Parochi Infantibus baptizandis imponant. Ad quid enim præcipere, si ab omnibus, & ubique hoc observabatur? Nisi dicatur lege fuisse præceptum quod huc usque pietate Fideles usurpabant.

FINIS.

INDEX
VERBORUM, ET RERUM.

A

B

C

Ca-

D

cum

472

I

K

N

O

R

S

FINIS.

FIRENZE - BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
PROGG. - 2.1.83 VI° (82)
RESTAURO - 1998
LABORATORIO - RAIMONDO MILIO
RESTAURATORE PROGETTISTA - CLAUDIO MONTELATICI

SINTESI DELLE OPERAZIONI EFFETTUATE:

controllo numerazione, pulizia a secco con pennello morbido, risarcimento con montaggio a scarnire con carta giapponese di adeguato spessore e colore, Vanrow, velatura con velo giapponese 502 e Tylose MH300P al 2%, carte di guardia Ingres struttura F, cucitura su n. 5 nervi di spago, indorsatura con tela di mussola e pelle di capra scarnita, capitelli cuciti su anima di spago e fili di lino neutro e coloreto, incartonatura dei quadranti in cartone accoppiato al durevole, nuova legatura in piena pelle di capra al vegetale (Scaricaciottoli) con dorso attaccato, adesivi Tylose MH300P e Vinavil 59 al 15%.

COLLAUDATORE
DATA DEL COLLAUDO

LAB. RESTAURO LIBRI R. Milio